
OF THE
VERSITY OF MICHIGAN

ΑΘΗΝΑΙΟΥ ΔΕΙΠΝΟΣΟΦΙΣΤΑΙ.

ATHENAEI

DEIPNOSOPHISTAE

LIBRI XV.

CUM

RERUM ET SCRIPTORUM INDICIBUS.

AD

OPTIMORUM LIBRORUM FIDEM

ACCURATE EDITI.

EDITIO STEREOTYPA C. TAUCHNITIANA.

NOVA IMPRESSIO.

TOMUS I.

LIPSIAE
SUMPTIBUS OTTONIS HOLTZE.
1868.

IMPRESSIT F. L. METZGER, LIPSIAE.

ΑΘΗΝΑΙΟΥ ΔΕΙΠΝΟΣΟΦΙΣΤΑΙ.

LIBRI I. EPITOME

1. Ἀθήναιος μὲν ὁ τῆς βίβλου πατήρ· ποιεῖται δὲ τὸν λόγον πρὸς Τιμοκράτην. Δειπνοσοφιστὴς δὲ ταύτῃ τοὔνομα. Ὑπόκειται δὲ τῷ λόγῳ Λαρήνσιος Ῥωμαῖος, ἀνὴρ τῇ τύχῃ περιφανὴς, τοὺς κατὰ πᾶσαν παιδείαν ἐμπειροτάτους ἐν τοῖς ἑαυτοῦ δαιτυμόνας ποιούμενος· ἐν οἷς οὐκ ἔσθ' οὕτινος τῶν καλλίστων οὐκ ἐμνημόνευσεν. Ἰχθῦς τε γὰρ τῇ βίβλῳ ἐνέθετο καὶ τὰς τούτων χρείας, καὶ τὰς τῶν ὀνομάτων ἀναπτύξεις, καὶ λαχάνων γένη παντοῖα, καὶ ζώων παντοδαπῶν, καὶ ἄνδρας ἱστορίας συγγεγραφότας καὶ ποιητὰς καὶ ὅλως σοφοὺς, καὶ ὄργανα μουσικὰ, καὶ σκωμμάτων εἴδη μυρία, καὶ ἐκπωμάτων διαφορὰς, καὶ πλούτους βασιλέων διηγήσατο, καὶ νηῶν μεγέθη, καὶ ὅσα ἄλλα οὐδ' ἂν εὐχερῶς ἀπομνημονεύσαιμι, ἢ ἐπιλίποι με ἡ ἡμέρα κατ' εἶδος διεξερχόμενον. Καὶ ἔστιν ἡ τοῦ λόγου οἰκονομία μίμημα τῆς τοῦ δείπνου πολυτελείας, καὶ ἡ τῆς βίβλου διασκευὴ τῆς ἐν τῷ λόγῳ παρασκευῆς. Τοιοῦτον ὁ θαυμαστὸς οὗτος τοῦ λόγου οἰκονόμος Ἀθήναιος ἥδιστον λογόδειπνον εἰσηγεῖται, κρείττων τε αὐτὸς ἑαυτοῦ γινόμενος, ὥσπερ οἱ Ἀθήνησι ῥήτορες, ὑπὸ τῆς ἐν τῷ λέγειν θερμότητος πρὸς τὰ ἑπόμενα τῆς βίβλου βαθμηδὸν ὑπεράλλεται.

2. Οἱ δ' ἐν τῷ δείπνῳ δῆθεν ἐπιδημήσαντες δειπνοσοφισταὶ ἦσαν Μασούριος, νόμων ἐξηγητὴς καὶ πάσης παιδείας οὐ παρέργως ἐπιμέλειαν ποιούμενος, Μόνος ποιητὴς, ἀνὴρ καὶ κατὰ τὴν ἄλλην παιδείαν οὐδενὸς δεύτερος, καὶ τὴν ἐγκύκλιον οὐ παρέργως ἐζηλωκώς· ἕκαστον γὰρ ὧν ἐπεδείκνυτο ὡς μόνον τοῦτο ἠσκηκὼς ἐφαίνετο, τοιαύτη πολυμαθείᾳ ἐκ παίδων συνετράφη· ἰάμβων δὲ ἦν ποιητὴς οὐδενὸς δεύτερος, φησὶ, τῶν μετ' Ἀρχίλοχον ποιητῶν. Παρῆν δὲ καὶ Πλούταρχος, καὶ Λεωνίδης ὁ Ἠλεῖος, καὶ Αἰμιλιανὸς ὁ Μαυρούσιος καὶ Ζωΐλος, γραμματικῶν οἱ χαριέστατοι. Φιλοσόφων δὲ παρῆσαν Ποντιανὸς καὶ Δημόκριτος οἱ Νικομηδεῖς, πολυμαθείᾳ πάντας ὑπερηκοντικότες· Φιλάδελφός τε ὁ Πτολεμαεὺς, ἀνὴρ οὐ μόνον ἐν φιλοσόφῳ θεωρίᾳ τεθραμμένος, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὸν ἄλλον βίον ἐξητασμένος. Τῶν δὲ κυνικῶν εἷς ἦν, ὃν Κύνουλκον καλεῖ· ᾧ οὐ μόνον δύο κύνες ἀργοὶ εἵποντο, ὡς τῷ Τηλεμάχῳ ἐκκλησιάζοντι, ἀλλὰ τῶν Ἀκταίωνος πολὺ πλείονες. Ῥητόρων τε ἦν ἄγυρις, τῶν κυνικῶν κατ' οὐδὲν ἀπολειπομένη· ὧν κατέτρεχε μετὰ καὶ τῶν ἄλλων ὅσοι τι ἐφθέγγοντο Οὐλπιανὸς ὁ Τύριος, ὃς διὰ τὰς συνεχεῖς ζητήσεις, ἃς ἀνὰ πᾶσαν ὥραν ποιεῖται ἐν ταῖς ἀγυιαῖς, περιπάτοις, βιβλιοπωλείοις, βαλανείοις, ἔσχεν ὄνομα τοῦ κυρίου διασημότερον, Κειτούκειτος. Οὗτος ὁ ἀνὴρ νόμον εἶχε μηδενὸς ἀποτρώγειν πρὶν εἰπεῖν „κεῖται, ἢ οὐ κεῖται;" οἷον, εἰ κεῖται ὥρα ἐπὶ τοῦ τῆς ἡμέρας μορίου, καὶ εἰ ὁ μέθυσος ἐπὶ ἀνδρὸς, εἰ ἡ μήτρα κεῖται ἐπὶ τοῦ ἐδωδίμου βρώματος, εἰ σύαγρος κεῖται τὸ σύνθετον ἐπὶ τοῦ συός. Ἰατρῶν δὲ παρῆσαν Δάφνος Ἐφέσιος, ἱερὸς τὴν τέχνην καὶ κατὰ τὰ ἤθη, τῶν Ἀκαδημαϊκῶν λόγων οὐ παρέργως ἁπτόμενος· Γαληνός τε ὁ ·ργαμηνὸς, ὃς τοσαῦτ' ἐκδέδωκε συγγράμματα φιλό-

σοφά τε καὶ ἰατρικά, ὡς πάντας ὑπερβαλεῖν τοὺς πρὸ αὐτοῦ, καὶ κατὰ τὴν ἑρμηνείαν οὐδενὸς ὢν τῶν ἀρχαίων ἀδυνατώτερος· Ῥουφῖνός τε ὁ Νικαεύς. Μουσικὸς δὲ παρῆν Ἀλκείδης ὁ Ἀλεξανδρεύς. Καὶ ἦν ὁ κατάλογος οὗτος στρατιωτικὸς, φησὶ, μᾶλλον ἢ συμποτικός.

3. Δραματουργεῖ δὲ τὸν διάλογον ὁ Ἀθήναιος ζήλῳ Πλατωνικῷ· οὕτως γοῦν ἄρχεται.

ΤΙΜΟΚΡΑΤΗΣ. ΑΘΗΝΑΙΟΣ.

Αὐτὸς, ὦ Ἀθήναιε, μετειληφὼς τῆς καλῆς ἐκείνης συνουσίας τῶν νῦν ἐπικληθέντων δειπνοσοφιστῶν, ἥτις ἀνὰ την πόλιν πολυθρύλλητος ἐγένετο, ἢ παρ᾽ ἄλλου μαθὼν τοῖς ἑταίροις διεξῄεις; ΑΘΗΝ. Αὐτὸς, ὦ Τιμόκρατες, μετασχών. ΤΙΜ. Ἆρ᾽ οὖν ἐθελήσεις καὶ ἡμῖν τῶν καλῶν ἐπικυλικείων λόγων μεταδοῦναι, —

Τρὶς δ᾽ ἀπομαξαμένοισι θεοὶ διδόασιν ἄμεινον,

ὥς πού φησιν ὁ Κυρηναῖος ποιητὴς — ἢ παρ᾽ ἄλλου τινὸς ἡμᾶς ἀναπυνθάνεσθαι δεῖ;

4. Εἶτα εἰσβάλλει μετ᾽ ὀλίγον εἰς τὸν τοῦ Λαρηνσιου ἔπαινον, καὶ λέγει, ὡς ὑπὸ φιλοτιμίας πολλοὺς τῶν ἀπὸ παιδείας συναθροίζων, οὐ μόνοις τοῖς ἄλλοις, ἀλλὰ καὶ λόγοις εἱστία, τὰ μὲν προβάλλων τῶν ἀξίων ζητήσεως, τὰ δὲ ἀνευρίσκων, οὐκ ἀβασανίστως οὐδ᾽ ἐκ τοῦ παρατυχόντος τὰς ζητήσεις ποιούμενος, ἀλλ᾽ ὡς ἔνι μάλιστα μετα κριτικῆς τινος καὶ Σωκρατικῆς ἐπιστήμης, ὡς πάντας θαυμάζειν τῶν ζητήσεων τὴν τήρησιν. Λέγει δ᾽ αὐτὸν καὶ καθεσταμένον ἐπὶ τῶν ἱερῶν εἶναι καὶ θυσιῶν ὑπὸ τοῦ πάντ᾽ ἀρίστου βασιλέως Μάρκου, καὶ μὴ ἔλαττον τῶν πατρίων τὰ τῶν Ἑλλήνων μεταχειρίζεσθαι. Καλεῖ δὲ αὐτὸν καὶ Ἀστεροπαῖόν τινα, ἐπ᾽ ἴσης ἀμφοτέρων τῶν φωνῶν

προϊστάμενον. Λέγει δ' αὐτὸν καὶ ἔμπειρον εἶναι ἱερουργιῶν τῶν νομισθεισῶν ὑπό τε τοῦ τῆς πόλεως ἐπωνύμου Ῥωμύλου καὶ Πομπιλίου Νουμᾶ, καὶ ἐπιστήμονα νόμων πολιτικῶν. Πάντα δὲ ταῦτα μόνον ἐξευρεῖν ἐκ παλαιῶν ψηφισμάτων καὶ δογμάτων τηρήσεως, ἔτι δὲ νόμων συναγωγῆς, οὓς ἔτι διδάσκουσιν, ὡς τὰ Πινδάρου ὁ κωμῳδιοποιὸς Εὔπολίς φησιν, ἤδη κατασεσιγασμένων ὑπὸ τῆς τῶν πολλῶν ἀφιλοκαλίας. Ἦν δὲ, φησὶ, καὶ βιβλίων κτῆσις αὐτῷ ἀρχαίων Ἑλληνικῶν τοσαύτη, ὡς ὑπερβάλλειν πάντας τοὺς ἐπὶ συναγωγῇ τεθαυμασμένους, Πολυκράτην τε τὸν Σάμιον καὶ Πεισίστρατον τὸν Ἀθηναίων τυραννήσαντα, Εὐκλείδην τε τὸν καὶ αὐτὸν Ἀθηναῖον καὶ Νικοκράτην τὸν Κύπριον, ἔτι δὲ τοὺς Περγάμου βασιλέας, Εὐριπίδην τε τὸν ποιητὴν, Ἀριστοτέλην τε τὸν φιλόσοφον, καὶ τὸν τὰ τούτων διατηρήσαντα βιβλία Νηλέα· παρ' οὗ πάντα, φησὶ, πριάμενος ὁ ἡμεδαπὸς βασιλεὺς Πτολεμαῖος, Φιλάδελφος δὲ ἐπίκλην, μετὰ τῶν Ἀθήνηθεν καὶ τῶν ἀπὸ Ῥόδου εἰς τὴν καλὴν Ἀλεξάνδρειαν μετήγαγε. Διόπερ ἐκεῖνα τῶν Ἀντιφάνους ἐρεῖ τις εἰς αὐτόν·

Ἀεὶ δὲ πρὸς Μούσαισι καὶ λόγοις πάρει,
ὅπου τε σοφίας ἔργον ἐξετάζεται. —
— Ἀγλαΐζεται δὲ καὶ
μουσικᾶς ἐν ἀώτῳ·
οἷα παίζομεν φίλαν
ἄνδρες ἀμφὶ θαμὰ τράπεζαν,

κατὰ τὸν Θηβαῖον μελοποιόν. Καὶ ἐπὶ τὰς ἑστιάσεις δ[è] παρακαλῶν, πατρίδα, φησὶ, τὴν Ῥώμην πᾶσιν ἀποφαίνει. Τίς γὰρ τὰ οἴκοι ποθῇ τούτῳ ξυνὼν, ἀναπεπταμένη[ν] ἔχοντι τοῖς φίλοις τὴν οἰκίαν; Κατὰ γὰρ τὸν κωμῳδιοποιὸν Ἀπολλόδωρον,

Εἰς οἰκίαν ὅταν τις εἰσίῃ φίλου,
ἔστιν θεωρεῖν, Νικοφῶν, τὴν τοῦ φίλου
εὔνοιαν εὐθὺς εἰσιόντα τὰς θύρας.
Ὁ θυρωρὸς ἱλαρὸς πρῶτόν ἐστιν· ἡ κύων
*ἔσαινε καὶ προσῆλθεν· * ὑπήντησέ τις,*
δίφρον εὐθέως ἔθηκε, κἂν μηδεὶς λέγῃ
μηδέν.

5. *Τοιούτους ἔδει καὶ τοὺς λοιποὺς εἶναι πλείους· ὡς τοῖς γε μὴ τοῦτο ποιοῦσιν ἐρεῖ τις „Τί μικρολογεῖς; πλεῖαί τοι οἴνου κλισίαι. δαίνυ δαῖτα γέρουσι θάλειαν· ἔοικέ τοι.“ Τοιοῦτος ἦν τῇ μεγαλοψυχίᾳ ὁ μέγας Ἀλέξανδρος. Κόνων δέ, τῇ περὶ Κνίδον ναυμαχίᾳ νικήσας Λακεδαιμονίους καὶ τειχίσας τὸν Πειραιᾶ, ἑκατόμβην τῷ ὄντι θύσας καὶ οὐ ψευδωνύμως, πάντας Ἀθηναίους εἱστίασεν. Ἀλκιβιάδης δὲ Ὀλύμπια νικήσας ἅρματι πρῶτος καὶ δεύτερος καὶ τέταρτος, εἰς ἃς νίκας καὶ Εὐριπίδης ἔγραψεν ἐπινίκιον, θύσας Ὀλυμπίῳ Διὶ τὴν πανήγυριν πᾶσαν εἱστίασε. Τὸ αὐτὸ ἐποίησε καὶ Λεώφρων Ὀλυμπίασιν, ἐπινίκιον γράψαντος τοῦ Κείου Σιμωνίδου. Ἐμπεδοκλῆς δ' ὁ Ἀκραγαντῖνος, ἵπποις Ὀλύμπια νικήσας, Πυθαγορικὸς ὢν καὶ ἐμψύχων ἀπεχόμενος, ἐκ σμύρνης καὶ λιβανωτοῦ καὶ τῶν πολυτελεστάτων ἀρωμάτων βοῦν ἀναπλάσας διένειμε τοῖς εἰς τὴν πανήγυριν ἀπαντήσασιν. Ὁ δὲ Χῖος Ἴων, τραγῳδίαν νικήσας Ἀθήνησιν, ἑκάστῳ τῶν Ἀθηναίων ἔδωκε Χῖον κεράμιον.*

Τοῦ γάρ τις ἄλλου πρὸς θεῶν [περ] οὕνεκα
εὔξαιτο πλουτεῖν εὐπορεῖν τε χρημάτων,
ἢ τοῦ δύνασθαι παραβοηθεῖν τοῖς φίλοις
σπείρειν τε καρπὸν Χάριτος, ἡδίστης θεῶν;
Τοῦ μὲν πιεῖν γὰρ καὶ φαγεῖν τὰς ἡδονὰς

ἔχομεν ὁμοίας· οὐχὶ τοῖς λαμπροῖσι δὲ
δείπνοις τὸ πεινῆν παύεται,

Ἀντιφάνης φησίν.

Ὅτι Ξενοκράτης ὁ Χαλκηδόνιος καὶ Σπεύσιππος ὁ Ἀκαδημαικὸς καὶ Ἀριστοτέλης συμποτικοὺς νόμους ἔγραψαν.

Ἀλλὰ μὴν καὶ ὁ Ἀκραγαντῖνος Γελλίας, φιλόξενος ὢν καὶ πάντας πολυωρῶν, πεντακοσίοις ἱππεῦσιν ἐκ Γέλας ποτὲ καταλύσασιν ὡς αὐτὸν χειμῶνος ὥρᾳ, ἔδωκεν ἑκάστῳ χιτῶνα καὶ ἱμάτιον.

6. Ὁ τρεχέδειπνος, φησὶ σοφιστής. Κλέαρχός φησι Χάρμον τὸν Συρακόσιον εὐτρεπίσθαι στιχίδια καὶ παροιμίας εἰς ἕκαστον τῶν ἐν τοῖς δείπνοις παρατιθεμένων. Εἰς μὲν τὸν ἰχθύν,

Ἥκω λιπὼν Αἰγαῖον ἁλμυρὸν βάθος.

εἰς δὲ τοὺς κήρυκας,

Χαίρετε, κήρυκες, Διὸς ἄγγελοι.

εἰς δὲ τὴν χορδήν,

Ἑλικτὰ, κοὐδὲν ὑγιές.

εἰς δὲ τὴν ἀνθυλευμένην τευθίδα,

Σοφὴ, σοφὴ σύ.

εἰς δὲ τὸ ἐν τοῖς ἑψητοῖς ὡραῖον,

Οὐκ ἀπ' ἐμοῦ σκεδάσεις ὄχλον;

εἰς δὲ τὴν ἀποδεδαρμένην ἔγχελυν,

Οὐ προκαλυπτομένα βοστρυχώδεα.

Τοιούτους πολλούς φησι τῷ Λαρηνσίου παρεῖναι δείπνῳ ὥσπερ συμβολὰς κομίζοντας τὰ ἀπὸ τῶν στρωματοδέσμων γράμματα. Φησὶ δὲ καὶ ὅτι ὁ Χάρμος εἰς ἕκαστον τῶν παρατιθεμένων ἔχων τι πρόχειρον, ὡς προείρηται, ἐδόκει τοῖς Μεσσηνίοις πεπαιδευμένος εἶναι, ὡς καὶ Καλ-

λιφάνης, ὁ τοῦ Παραβρύκοντος κληθεὶς, ἀρχὰς ποιημάτων πολλῶν ἐκγραψάμενος, ἀνειλήφει μέχρι τριῶν καὶ τεσσάρων στίχων, πολυμαθείας δόξαν προσποιούμενος. Πολλοὶ δὲ καὶ ἄλλοι διὰ στόματος εἶχον τὰς ἐν τῷ Σικελικῷ μυραίνας, τὰς πλωτὰς ἐγχέλεις, τῶν Παχυνικῶν θύννων τὰς ἠτριαίας, τοὺς ἐν Μήλῳ ἐρίφους, τοὺς ἐν Συμαίθῳ κεστρέας· καὶ τῶν ἀδόξων δὲ τὰς πελωρίδας κόγχας, τὰς ἐκ Λιπάρας μαινίδας, τὴν Μαντινικὴν γογγυλίδα, τὰς ἐκ Θηβῶν βουνιάδας, καὶ τὰ παρ' Ἀσκραίοις τεῦτλα. Κλεάνθης δὲ ὁ Ταραντῖνος, ὥς φησι Κλέαρχος, πάντα παρὰ τοὺς πότους ἔμμετρα ἔλεγε, καὶ Πάμφιλος δὲ ὁ Σικελὸς, ὡς ταῦτα·

Ἔγχει πιεῖν μοι, καὶ τὸ πέρδικος σκέλος.
Ἀμίδα δότω τις· ἢ πλακοῦντά τις δότω.

Τὸν βίον, φησὶν, εὐσταθεῖς, οὐκ ἐγχειρογάστορες. „Γυργάθους ψηφισμάτων φέροντες" Ἀριστοφάνης φησίν.

7. Ὅτι Ἀρχέστρατος ὁ Συρακόσιος ἢ Γελῶος ἐν τῇ, ὡς Χρύσιππος ἐπιγράφει, Γαστρονομίᾳ, ὡς δὲ Λυγκεὺς καὶ Καλλίμαχος, Ἡδυπαθείᾳ, ὡς δὲ Κλέαρχος, Δειπνολογίᾳ, ὡς δ' ἄλλοι, Ὀψοποιίᾳ — ἐπικὸν δὲ τὸ ποίημα, οὗ ἡ ἀρχή·

Ἱστορίης ἐπίδειγμα ποιούμενος Ἑλλάδι πάσῃ —

φησί·

Πρὸς δὲ μιᾷ πάντας δειπνεῖν ἁβρόδαιτι τραπέζῃ.
Ἔστωσαν δ' ἢ τρεῖς ἢ τέσσαρες οἱ ξυνάπαντες,
ἢ τῶν πέντε γε μὴ πλείους· ἤδη γὰρ ἂν εἴη
μισθοφόρων ἁρπαξιβίων σκηνὴ στρατιωτῶν.

Ἀγνοεῖ δ' ὅτι οἱ ἐν τῷ Πλάτωνος συσσιτίῳ ὀκτὼ καὶ εἴκοσι ἦσαν. „Οὗτοι δὲ τὰ δεῖπνα τῶν ἐν τῇ πόλει ἀφορῶσι, καὶ πέτονται δεξιῶς ἐπὶ ταῦτ' ἄκλητοι," Ἀντιφάνης

φησί· καὶ ἐπάγει „οὓς ἐκ κοινοῦ ἔδει τρέφειν τὸν δῆμον, αἰεὶ θ' ὥσπερ

'Ολυμπίασί φασι ταῖς μυίαις ποιεῖν,
βοῦν τοῖς ἀκλήτοις προκατακόπτειν πανταχοῦ."

8. Τὰ μὲν θέρεος, τὰ δὲ γίγνεται ἐν χειμῶνι,

φησὶν ὁ Συρακόσιος ποιητής. Οὐχ ἅμα μὲν οὖν πάντα παρασκευάζεσθαι δυνατὸν, λέγεσθαι δὲ ῥᾴδιον. Ὅτι δείπνων ἀναγραφὰς πεποίηνται ἄλλοι τε καὶ Τιμαχίδας ὁ Ῥόδιος δι' ἐπῶν ἐν ἕνδεκα βιβλίοις ἢ καὶ πλείοσι, καὶ Νουμήνιος Ἡρακλεώτης, ὁ Διεύχους τοῦ ἰατροῦ μαθητὴς, καὶ Ματρέας ὁ Πιταναῖος ὁ παρῳδὸς, καὶ Ἡγήμων ὁ Θάσιος ὁ ἐπικληθεὶς Φακῆ, ὃν τῇ ἀρχαίᾳ κωμῳδίᾳ τινὲς ἐντάττουσιν. Ὅτι Ἀρτεμίδωρος ὁ ψευδαριστοφάνειος ὀψαρτυτικὰς λέξεις συνήγαγε. Τοῦ Φιλοξένου δὲ τοῦ Λευκαδίου Δείπνου Πλάτων ὁ κωμῳδιοποιὸς μέμνηται·

'Εγὼ δ' ἐνθάδ' ἐν τῇ 'ρημίᾳ
τουτὶ διελθεῖν βούλομαι τὸ βιβλίον
πρὸς ἐμαυτόν. Β. Ἔστι δ', ἀντιβολῶ σε, τοῦτο τί;
Α. Φιλοξένου καινή τις ὀψαρτυσία.
Β. Ἐπίδειξον αὐτὴν ἥτις ἐστίν. Α. Ἄκουε δή.
„Ἄρξομαι ἐκ βολβοῖο, τελευτήσω δ' ἐπὶ θύννον."
Β. Ἐπὶ θύννον; οὐκοῦν τῆς τελευταίας πολὺ
κράτιστον ἐνταυθὶ τετάχθαι τάξεως.
Α. „Βολβοὺς μὲν σποδιᾷ δαμάσας καταχύσματι δεύσας
„ὡς πλείστους διάτρωγε· τὸ γὰρ δέμας ἀνέρος ὀρθοῖ.
„Καὶ τάδε μὲν δὴ ταῦτα· θαλάσσης δ' ἐς τέκν' ἄνειμι."

Εἶτα μετὰ μικρόν·

Οὐδὲ λοπὰς κακόν ἐστιν· ἀτὰρ τὸ τάγηνον ἄμεινον
οἶμαι.

Καὶ μετ' ὀλίγα·

Ὀρφὼν, αἰολίαν συνόδοντά τε καρχαρίαν τε
μὴ τέμνειν, μή σοι νέμεσις θεόθεν καταπνεύσῃ,
ἀλλ' ὅλον ὀπτήσας παράθες· πολλὸν γὰρ ἄμεινον.
Πουλύποδος πλεκτὴ δ' ἂν ἐπεὶ λήψῃ κατὰ καιρὸν,
ἑφθὴ τῆς ὀπτῆς, ἢν ᾖ μείζων, πολὺ κρείττων·
ἢν ὀπταὶ δὲ δύ' ὦσ', ἑφθῇ κλαίειν ἀγορεύω.
Τρίγλη δ' οὐκ ἐθέλει νεύρων ἐπίηρανος εἶναι
παρθένου Ἀρτέμιδος γὰρ ἔφυ καὶ στύματα μισεῖ.
Σκορπίος αὖ — Β. παίσειέ γέ σου τὸν πρωκτὸν ὑπελθών.

9. Ἀπὸ τούτου τοῦ Φιλοξένου καὶ Φιλοξένειοί τινες πλακοῦντες ὠνομάσθησαν. Περὶ τούτου Χρύσιππός φησιν „Ἐγὼ κατέχω τινὰ ὀψοφάγον, ἐπὶ τοσοῦτον ἐκπεπτωκότα τοῦ μὴ ἐντρέπεσθαι τοὺς πλησίον ἐπὶ τοῖς γινομένοις, ὥστε φανερῶς ἐν τοῖς βαλανείοις τήν τε χεῖρα συνεθίζειν πρὸς τὰ θερμὰ, καθιέντα εἰς ὕδωρ θερμὸν, καὶ τὸ στόμα ἀναγαργαριζόμενον θερμῷ, ὅπως δηλονότι ἐν τοῖς θερμοῖς δυσκίνητος ᾖ. Ἔφασαν γὰρ αὐτὸν καὶ τοὺς ὀψοποιοῦντας ὑποποιεῖσθαι, ἵνα θερμότατα παρατιθῶσι, καὶ μόνος καταναλίσκῃ αὐτὸς, τῶν λοιπῶν συνακολουθεῖν μὴ δυναμένων." Τὰ δ' αὐτὰ καὶ περὶ τοῦ Κυθηρίου Φιλοξένου ἱστοροῦσι καὶ Ἀρχύτου καὶ ἄλλων πλειόνων, ὧν τις παρὰ Κρωβύλῳ τῷ κωμικῷ φησιν·

Ἐγὼ δὲ πρὸς τὰ θερμὰ ταῦθ' ὑπερβολῇ
τοὺς δακτύλους δήπουθεν Ἰδαίους ἔχω,
καὶ τὸν λάρυγγ' ἥδιστα πυριῶ τεμαχίοις.
Β. Κάμινος, οὐκ ἄνθρωπος.

Κλέαρχος δέ φησι Φιλόξενον προλουόμενον περιέρχεσθαι τὰς οἰκίας, ἀκολουθούντων αὐτῷ παίδων καὶ φερόντων ἔλαιον, οἶνον, γάρον, ὄξος, καὶ ἄλλα ἡδύσματα· ἔπειτα εἰσιόντα εἰς τὰς ἀλλοτρίας οἰκίας, τὰ ἑψόμενα τοῖς ἄλλοις

ἀρτύειν ἐμβάλλοντα, ὧν ἐστι χρεία, εἶθ᾽ οὕτως ἀνακάψαντα εὐωχεῖσθαι. Οὗτος εἰς Ἔφεσον καταπλεύσας, εὑρὼν τὴν ὀψοπωλίαν κενὴν, ἐπύθετο τὴν αἰτίαν· καὶ μαθὼν ὅτι πᾶν εἰς γάμους συνηγόρασται, λουσάμενος παρῆν ἄκλητος ὡς τὸν νυμφίον. Καὶ μετὰ τὸ δεῖπνον ᾄσας ὑμέναιον, οὗ ἡ ἀρχὴ „Γάμε θεῶν λαμπρότατε“ πάντας ἐψυχαγώγησεν. Ἦν δὲ διθυραμβοποιός. Καὶ ὁ νυμφίος, „Φιλόξενε, εἶπε, καὶ αὔριον ὧδε δειπνεῖς;“ Καὶ ὁ Φιλόξενος „Ἂν ὄψον, ἔφη, μὴ πωλῇ τις.“

10. Θεόφιλος δέ φησιν· „Οὐχ ὥσπερ Φιλόξενον τὸν Ἐρύξιδος· ἐκεῖνος γὰρ, ὡς ἔοικεν, ἐπιμεμφόμενος τὴν φύσιν εἰς τὴν ἀπόλαυσιν ηὔξατό ποτε γεράνου τὴν φάρυγγα σχεῖν· ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον ἵππον ὅλως ἢ βοῦν ἢ κάμηλον ἢ ἐλέφαντα δεῖ σπουδάζειν γενέσθαι. Οὕτω γὰρ αἱ ἐπιθυμίαι καὶ αἱ ἡδοναὶ πολλῷ μείζους καὶ σφοδρότεραι· πρὸς γὰρ τὰς δυνάμεις ποιοῦνται τὰς ἀπολαύσεις.“ Κλέαρχος δὲ Μελάνθιόν φησι τοῦτ᾽ εὔξασθαι, λέγων· „Τιθωνοῦ Μελάνθιος ἔοικε βουλεύσασθαι βέλτιον. Ὁ μὲν γὰρ ἀθανασίας ἐπιθυμήσας ἐν θαλάμῳ κρέμαται, πάντων ὑπὸ γήρως ἐστερημένος τῶν ἡδέων· Μελάνθιος δὲ τῶν ἀπολαύσεων ἐρῶν ηὔξατο τῆς μακραύχενος ὄρνιθος τὸν τράχηλον ἔχειν, ἵν᾽ ὅτι πλεῖστον τοῖς ἡδέσιν ἐνδιατρίβῃ.“ Ὁ αὐτός φησι Πίθυλλον τὸν τένθην καλούμενον οὐ περιγλωττίδα μόνον ὑμενίνην φορεῖν, ἀλλὰ καὶ προσελυτροῦν τὴν γλῶτταν πρὸς τὰς ἀπολαύσεις· καὶ τέλος ἰχθὺν τρίβων ἀπεκάθαιρεν αὐτήν. Μόνος δ᾽ οὗτος τῶν ἀπολαυστικῶν καὶ δακτυλήθρας ἔχων ἐσθίειν λέγεται τὸ ὄψον, ἵν᾽ ὡς θερμότατον ὁ τρισάθλιος ἀναδιδῷ τῇ γλώττῃ. Ἄλλοι δὲ φίλιχθυν τὸν Φιλόξενόν φασιν· Ἀριστοτέλης δὲ φιλόδειπνον ἁπλῶς, ὃς καὶ γράφει που ταῦτα·

„Δημηγοροῦντες ἐν τοῖς ὄχλοις κατατρίβουσιν ὅλην τὴν ἡμέραν ἐν τοῖς θαύμασι, καὶ πρὸς τοὺς ἐκ τοῦ Φάσιδος ἢ Βορυσθένους καταπλέοντας, ἀνεγνωκότες οὐδὲν, πλὴν εἰ τὸ Φιλοξένου Δεῖπνον οὐχ ὅλον.“

11. Φανίας δέ φησιν, ὅτι Φιλόξενος ὁ Κυθήριος ποιητὴς, περιπαθὴς ὢν τοῖς ὄψοις, δειπνῶν ποτε παρὰ Διονυσίῳ, ὡς εἶδεν ἐκείνῳ μεν μεγάλην τρίγλαν παρατεθεῖσαν, ἑαυτῷ δὲ μικρὰν, ἀναλαβὼν αὐτὴν εἰς τὰς χεῖρας πρὸς τὸ οὖς προσήνεγκε. Πυθομένου δὲ τοῦ Διονυσίου, τίνος ἕνεκεν τοῦτο ποιεῖ, εἶπεν ὁ Φιλόξενος, ὅτι γράφων τὴν Γαλάτειαν βούλοιτό τινα παρ᾽ ἐκείνης τῶν κατὰ Νηρέα πυθέσθαι· τὴν δὲ ἠρωτημένην ἀποκεκρίσθαι, διότι νεωτέρα ἁλοίη· διὸ μὴ παρακολουθεῖν· τὴν δὲ τῷ Διονυσίῳ παρατεθεῖσαν, πρεσβυτέραν οὖσαν, εἰδέναι πάντα σαφῶς ἃ βούλεται μαθεῖν. Τὸν οὖν Διονύσιον γελάσαντα ἀποστεῖλαι αὐτῷ τὴν τρίγλαν τὴν παρακειμένην αὐτῷ. Συνεμέθυε δὲ τῷ Φιλοξένῳ ἡδέως ὁ Διονύσιος. Ἐπεὶ δὲ τὴν ἐρωμένην Γαλάτειαν ἐφωράθη διαφθείρων, εἰς τὰς λατομίας ἐνεβλήθη· ἐν αἷς ποιῶν τὸν Κύκλωπα συνέθηκε τὸν μῦθον εἰς τὸ περὶ αὐτὸν γενόμενον πάθος, τὸν μὲν Διονύσιον Κύκλωπα ὑποστησάμενος, τὴν δ᾽ αὐλητρίδα Γαλάτειαν, ἑαυτὸν δ᾽ Ὀδυσσέα.

12. Ἐγένετο δὲ κατὰ τοὺς Τιβερίου χρόνους ἀνήρ τις Ἀπίκιος, πλουσιώτατος, τρυφητὴς, ἀφ᾽ οὗ πλακούντων γένη πολλὰ Ἀπίκια ὀνομάζεται. Οὗτος ἱκανὰς μυριάδας καταναλώσας εἰς τὴν γαστέρα, ἐν Μιντούρναις (πόλις δὲ Καμπανίας) διέτριβε τὰ πλεῖστα καρίδας ἐσθίων πολυτελεῖς, αἳ γίνονται αὐτόθι ὑπέρ τε τὰς ἐν Σμύρνῃ μέγισται καὶ τοὺς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ἀστακούς. Ἀκούσας οὖν καὶ κατὰ Λιβύην γίνεσθαι ὑπερμεγέθεις, ἐξέπλευσεν

οὐδ᾽ ἀναμείνας μίαν ἡμέραν. Καὶ πολλὰ κακοπαθήσας κατὰ τὸν πλοῦν, ὡς πλησίον ἧκε τῶν τόπων, πρὶν ἐξορμῆσαι τῆς νεὼς (πολλὴ δ᾽ ἐγεγόνει παρὰ Λίβυσι φήμη τῆς ἀφίξεως αὐτοῦ) προσπλεύσαντες ἁλιεῖς προσήνεγκαν αὐτῷ τὰς καλλίστας καρίδας. Ὁ δ᾽ ἰδὼν ἐπύθετο, εἰ μείζους ἔχουσιν· εἰπόντων δὲ μὴ γίνεσθαι ὧν ἤνεγκαν, ὑπομνησθεὶς τῶν ἐν Μιντούρναις, ἐκέλευσε τῷ κυβερνήτῃ τὴν αὐτὴν ὁδὸν ἐπὶ Ἰταλίαν ἀναπλεῖν, μηδὲ προσπελάσαντι τῇ γῇ. Ἀριστόξενος δ᾽ ὁ Κυρηναῖος φιλόσοφος, ὁ ὄντως μετελθὼν τὴν πάτριον φιλοσοφίαν, ἀφ᾽ οὗ καὶ κωλῆν τις καλεῖται Ἀριστόξενος ἰδίως σκευαζόμενος, ὑπὸ τῆς ἀνυπερβλήτου τρυφῆς καὶ τὰς ἐν τῷ κήπῳ γινομένας θριδακίνας οἰνομέλιτι ἐπότιζεν ἑσπέρας, καὶ ὑπὸ τὴν ἕω λαμβάνων χλωροὺς ἔχειν ἔλεγε πλακοῦντας, ὑπὸ τῆς γῆς ἀναπεμπομένους αὐτῷ.

13. Τραϊανῷ δὲ τῷ αὐτοκράτορι, ἐν Παρθίᾳ ὄντι καὶ τῆς θαλάσσης ἀπέχοντι ἡμερῶν παμπόλλων ὁδὸν, Ἀπίκιος ὄστρεα νεαρὰ διεπέμψατο, ὑπὸ σοφίας αὐτοῦ τεθησαυρισμένα· καὶ οὐχ ὡς Νικομήδει τῷ Βιθυνῶν βασιλεῖ ἐπιθυμήσαντι ἀφύης (μακρὰν δὲ καὶ οὗτος ἦν τῆς θαλάσσης) μάγειρός τις μιμησάμενος τὸ ἰχθύδιον παρέθηκεν ὡς ἀφύας. Ὁ γοῦν παρ᾽ Εὔφρονι τῷ κωμικῷ μάγειρός φησιν·

Ἐγὼ μαθητὴς ἐγενόμην Σωτηρίδου,
ὃς ἀπὸ θαλάττης Νικομήδει δώδεκα
ὁδὸν ἀπέχοντι πρῶτος ἡμερῶν ποτε
ἀφύης ἐπιθυμήσαντι χειμῶνος μέσου
παρέθηκε νὴ Δί᾽, ὥστε πάντας ἀνακραγεῖν.
Β. Πῶς δὲ δυνατὸν τοῦτ᾽ ἐστί; Α. Θήλειαν λαβὼν
γογγυλίδα, ταύτην ἔτεμε λεπτὰ καὶ μακρὰ,

τὴν ὄψιν αὐτῆς τῆς ἀφύης μιμούμενος,
ἀποζέσας, ἔλαιον ἐπιχέας, ἅλας
δοὺς μουσικῶς, μήκωνος ἐπιπάσας ἴσως
κόκκους μελαίνης τὸν ἀριθμὸν δυώδεκα,
περὶ τὴν Σκυθίαν ἔλυσε τὴν ἐπιθυμίαν.
Καὶ Νικομήδης, γογγυλίδα μασώμενος,
ἀφύης ποτ' ἔλεγε τοῖς φίλοις ἐγκώμιον·
Οὐδὲν ὁ μάγειρος τοῦ ποιητοῦ διαφέρει·
ὁ νοῦς γάρ ἐστιν ἑκατέρῳ τούτων τέχνη.

14. *Ὅτι περὶ Περικλέους φησὶν Ἀρχίλοχος ὁ Πάριος ποιητής, ὡς ἀκλήτου ἐπεισπαίοντος εἰς τὰ συμπόσια, Μυκονίων δίκην. Δοκοῦσι δ' οἱ Μυκώνιοι διὰ τὸ πένεσθαι καὶ λυπρὰν νῆσον οἰκεῖν ἐπὶ γλισχρότητι καὶ πλεονεξίᾳ διαβάλλεσθαι. Τὸν γοῦν γλίσχρον Ἰσχόμαχον Κρατῖνος Μυκόνιον καλεῖ· „Πῶς ἂν Ἰσχομάχου γεγονὼς Μυκονίου φιλόδωρος ἂν εἴης;"*

Ἀγαθὸς πρὸς ἀγαθοὺς ἄνδρας ἑστιασόμενος ἧκον Κοινὰ γὰρ τὰ τῶν φίλων.

Πολλὸν δὲ πίνων καὶ χαλίκρητον μέθυ,
** * * ὧν οὔτε τῖμον * * εἰσήνεγκας **
*οὔτε μὴν κληθεὶς * * * ἦλθες, οἷα δὴ φίλος·*
ἀλλά σ' ἡ γαστὴρ νόον τε καὶ φρένας παρήγαγεν
εἰς ἀναιδίην,

Ἀρχίλοχος φησίν.
Εὔβουλος ὁ κωμικός φησί που·

— Εἰσὶν ἡμῖν τῶν κεκλημένων δύο
ἐπὶ δεῖπνον ἄμαχοι, Φιλοκράτης καὶ Φιλοκράτης.
Ἕνα γὰρ ἐκεῖνον ὄντα δύο λογίζομαι,
Μεγάλους, μᾶλλον δὲ τρεῖς.

Ὃν φασι παρακληθέντ' ἐπὶ δεῖπνον πρὸς [φίλου] τινὸς,

εἰπόντος αὐτῷ τοῦ φίλου, ὁπηνίκ' ἂν
εἴκοσι ποδῶν μετροῦντι τὸ στοιχεῖον ᾖ,
ἥκειν, ἕωθεν αὐτὸν εὐθὺς ἡλίου
μετρεῖν ἀνέχοντος· μακροτέρας δ' οὔσης ἔτι
πλεῖν ἢ δυοῖν ποδοῖν παρεῖναι τῆς σκιᾶς·
ἔπειτα φάναι μικρὸν ὀψιαίτερον
δι' ἀσχολίαν ἥκειν, παρόνθ' ἅμ' ἡμέρᾳ. —
— Ἀσυμβόλου δείπνου γὰρ ὅστις ὑστερεῖ,
τοῦτον ταχέως νόμιζε καὶ τάξιν λιπεῖν,

Ἄμφις φησὶν ὁ κωμικός. Χρύσιππος δέ φησιν·

Ἀσύμβολον κώθωνα μὴ παραλίμπανε.
Κώθων δ' οὐ παραλειπτὸς ἀσύμβολος, ἀλλὰ διωκτός.

Ἀντιφάνης δέ φησι·

Βίος θεῶν γάρ ἐστιν, ὅταν ἔχῃς ποθὲν
τἀλλότρια δειπνεῖν, μὴ προσέχων λογίσμασι.

καὶ πάλιν·

Μακάριος ὁ βίος, ᾧ δεῖ μ' ἀεὶ καινὸν πόρον
εὑρίσκειν, ὡς μάσημα ταῖς γνάθοις ἔχω.

Ταῦτα οἴκοθεν ἔχων εἰς τὸ συμπόσιον ἦλθον, καὶ προμελετήσας, ἵνα κἀγὼ τὸ στεγανόμιον κομίζων παραγένωμαι. „Ἄκαπνα γὰρ αἰὲν ἀοιδοὶ θύομεν.“

Ὅτι τὸ μονοφαγεῖν ἐστιν ἐν χρήσει τοῖς παλαιοῖς. Ἀντιφάνης·

— Μονοφαγεῖς ἤδη τι καὶ βλάπτεις ἐμέ.

Ἀμειψίας·

Ἔῤῥ' ἐς κόρακας, μονοφάγε καὶ τοιχωρύχε.

Περὶ τοῦ τῶν ἡρώων καθ' Ὅμηρον βίου.

15. Ὅτι Ὅμηρος, ὁρῶν τὴν σωφροσύνην οἰκειοτάτην ἀρετὴν οὖσαν τοῖς νέοις καὶ πρώτην, ἔτι δὲ ἁρμόττουσαν

καὶ πάντων τῶν καλῶν χορηγὸν οὖσαν, βουλόμενος ἐμφῦσαι πᾶσιν αὐτὴν ἀπ' ἀρχῆς καὶ ἐφεξῆς, ἵνα τὴν σχολὴν καὶ τὸν ζῆλον ἐν τοῖς καλοῖς ἔργοις ἀναλίσκωσι, καὶ ὦσιν εὐεργετικοὶ καὶ κοινωνικοὶ πρὸς ἀλλήλους, εὐτελῆ κατεσκεύασε πᾶσι τὸν βίον καὶ αὐτάρκη, λογιζόμενος τὰς ἐπιθυμίας καὶ τὰς ἡδονὰς ἰσχυροτάτας γίνεσθαι περὶ ἐδωδὴν καὶ πόσιν, τοὺς δὲ διαμεμενηκότας ἐν εὐτελείᾳ εὐτάκτους καὶ περὶ τὸν ἄλλον βίον γίνεσθαι ἐγκρατεῖς. Ἁπλῆν οὖν ἀπέδωκε τὴν δίαιταν πᾶσι, καὶ τὴν αὐτὴν, ὁμοίως βασιλεῦσιν, ἰδιώταις, νέοις, πρεσβύταις, ὀπτὰ παρατιθεὶς πᾶσι κρέα, καὶ ταῦτα ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ βόεια, ἔν τε ἑορταῖς καὶ γάμοις καὶ ἄλλῃ συνόδῳ, καὶ οὐ θρῖα καὶ κανδύλην καὶ ἄμητας μελίπηκτά τε τοῖς βασιλεῦσιν ἐξαίρετα παρατίθησιν Ὅμηρος, ἀλλ' ἀφ' ὧν εὖ ἕξειν ἔμελλον τὸ σῶμα καὶ τὴν ψυχήν. Αἴαντα γοῦν μετὰ τὴν μονομαχίαν νώτοισι βοῶν γέραιρεν ὁ Ἀγαμέμνων· καὶ Νέστορι δ' ἤδη ὄντι γηραιῷ, καὶ Φοίνικι δὲ, κρέας ὀπτὸν δίδωσι, καὶ Ἀλκίνῳ δὲ τῷ τὸν τρυφερὸν ᾑρημένῳ βίον, ἀφιστῶν ἡμᾶς τῶν ἀτάκτων ἐπιθυμιῶν. Καὶ Μενέλαος δὲ, τοὺς τῶν παίδων γάμους ποιῶν, Τηλεμάχῳ νῶτα βοὸς παρέθηκεν ὀπτὰ, „τά ῥά οἱ γέρας πάρθεσαν αὐτῷ.“ Και Νέστωρ δὲ βόας θύει Ποσειδῶνι παρὰ τῇ θαλάττῃ δια τῶν φιλτάτων καὶ οἰκειοτάτων τέκνων, βασιλεὺς ὢν καὶ πολλοὺς ἔχων ὑπηκόους. Ὁσιωτάτη γὰρ αὕτη ἡ θυσία θεοῖς καὶ προσφιλεστέρα ἡ διὰ τῶν οἰκείων καὶ εὐνουστάτων ἀνδρῶν. Καὶ τοὺς μνηστῆρας δὲ, ὑβριστὰς ὄντας καὶ πρὸς ἡδονὰς ἀνειμένους, οὔτε ἰχθῦς ἐσθίοντας ποιεῖ, οὔτε ὄρνιθας οὔτε μελίπηκτα, περιελὼν παντὶ σθένει τας μαγειρικὰς μαγγανείας καὶ τὰ, ὡς ὁ Μένανδρός φησιν, ὑποβινητιῶντα βρώματα, καὶ τὸ παρὰ πολλοῖς λασταυ-

ροκάκκαβον καλούμενον βρῶμα, ὥς φησι Χρύσιππος, οὗ ἡ κατασκευὴ περιεργοτέρα.

16. Πρίαμος δὲ παρὰ τῷ ποιητῇ καὶ ὀνειδίζει τοῖς υἱοῖς ἀναλίσκουσι τὰ μὴ νενομισμένα,

Ἀρνῶν ἠδ' ἐρίφων ἐπιδήμιοι ἁρπακτῆρες.

Φιλόχορος δὲ ἱστορεῖ καὶ κεκωλύσθαι Ἀθήνησιν ἀπέκτου ἀρνὸς μηδένα γεύεσθαι, ἐπιλιπούσης ποτὲ τῆς τῶν ζώων τούτων γενέσεως. Ἑλλήσποντον δὲ Ὅμηρος ἰχθυόεντα προσαγορεύων, καὶ τοὺς Φαίακας πλωτικωτάτους ποιῶν, καὶ ἐν τῇ Ἰθάκῃ εἰδὼς λιμένας πλείους καὶ νήσους προσεχεῖς πολλάς, ἐν αἷς ἰχθύων ἐγίνετο πλῆθος καὶ ἀγρίων ὀρνίθων, καὶ εἰς εὐδαιμονίαν δὲ καταριθμῶν τὸ τὴν θάλασσαν ἰχθῦς παρέχειν, ὅμως τούτων οὐδὲν οὐδένα ποιεῖ προσφερόμενον· καὶ μὴν οὐδ' ὀπώραν παρατίθησί τινι, καίπερ οὖσαν πολλήν, καὶ ἥδιστα ταύτης μνημονεύων καὶ πάντα χρόνον παρασκευάζων ἀθάνατον. Ὄγχνη γάρ φησιν ἐπ' ὄγχνῃ, καὶ τὰ ἑξῆς. Ἀλλὰ μὴν οὐδὲ στεφανουμένους οὐδὲ μυρουμένους ποιεῖ, ὥσπερ οὐδὲ θυμιῶντας, ἀλλὰ πάντων τούτων ἀπολύων τοὺς ἀνθρώπους εἰς εὐτέλειαν καὶ αὐτάρκειαν ἐξαιρεῖται τοὺς πρὸ τοῦ. Καὶ θεοῖς δὲ ἁπλῆν ἀποδίδωσι δίαιταν, νέκταρ καὶ ἀμβροσίαν. Καὶ τοὺς ἀνθρώπους δὲ ποιεῖ τιμῶντας αὐτοὺς ἀπὸ τῆς διαίτης, ἀφελὼν λιβανωτὸν καὶ σμύρναν καὶ στεφάνους καὶ τὴν περὶ ταῦτα τρυφήν. Καὶ τῆς ἁπλῆς δὲ ταύτης διαίτης οὐκ ἀπλήστως ἀπολαύοντας παρίστησιν, ἀλλ' ὡς οἱ κράτιστοι τῶν ἰατρῶν ἀφαιροῦσι τὰς πλησμονάς.

Αὐτὰρ ἐπεὶ πόσιος καὶ ἐδητύος ἐξ ἔρον ἕντο,

καὶ τὴν ἐπιθυμίαν πληρώσαντες οἱ μὲν ἐξώρμων ἐπὶ μελέτην ἀθλητικήν, δίσκοισι τερπόμενοι καὶ αἰγανέαις, τῇ

παιδιᾷ τὰ πρὸς σπουδὴν ἐκμελετῶντες· οἱ δὲ κιθαρῳδῶν ἠκροῶντο τὰς ἡρωικὰς πράξεις ἐν μέλει καὶ ῥυθμῷ ποιούντων.

17. Διὸ οὐδὲν θαυμαστὸν, τοὺς οὕτω τεθραμμένους ἀφλεγμάντους εἶναι τὰ σώματα καὶ τὰς ψυχάς. Ἐνδεικνύμενος οὖν καὶ τὴν εὐταξίαν ὡς ὑγιεινόν ἐστι καὶ εὔχρηστον καὶ κοινὸν, τὸν σοφώτατον Νέστορα πεποίηκε Μαχάονι τῷ ἰατρῷ τετρωμένῳ τὸν δεξιὸν ὦμον προσφέροντα οἶνον, ταῖς φλεγμοναῖς ἐναντιώτατον ὄντα — καὶ τοῦτον Πράμνειον, ὃν ἴδμεν παχὺν καὶ πολύτροφον — οὐ διψήσεως ἄκος, ἀλλ᾽ ἐμφορήσεως ἕνεκα· πεπωκότι γοῦν παρακελεύεται συνεχῶς τοῦτο ποιεῖν· „Σὺ μὲν, φησὶ, καθήμενος πῖνε." Καὶ ἐπιξύοντα τυρὸν αἴγειον, ἐπὶ δὲ κρόμυον ποτοῦ ὄψον, ἵνα πλεῖον πίνῃ, καίτοι ἀλλαχοῦ λέγων τὸν οἶνον ἐκλύειν τὴν ἰσχὺν καὶ ἀπογυιοῦν. Περὶ δὲ τοῦ Ἕκτορος Ἑκάβη, οἰομένη μένειν αὐτὸν τὸ καταλειπόμενον τῆς ἡμέρας, παρακαλεῖ πιεῖν σπείσαντα, προτρεπομένη εἰς θυμηδίαν. Ὁ δ᾽ ὑπερτίθεται, πρὸς πρᾶξιν ἐξιών. Καὶ ἡ μὲν ἀπερισπάστως ἐπαινεῖ τὸν οἶνον, ὁ δὲ μετὰ ἄσθματος ἥκων ἀπωθεῖται· καὶ ἡ μὲν ἀξιοῖ σπείσαντα πιεῖν, ὁ δὲ καθῃμαγμένος ἀσεβὲς ἡγεῖτο. Οἶδε δὲ ὁ Ὅμηρος καὶ τὸ ὠφέλιμον καὶ τὸ σύμμετρον τοῦ οἴνου, οἷς τὸν χανδὸν ἕλκοντα αὐτὸν βλάπτεσθαι φησί. Καὶ κράσεων δὲ γένη διάφορα ἐπίσταται· οὐκ ἂν γὰρ Ἀχιλλεὺς τὸ ζωρότερον κεραίρειν διέστειλε, μὴ οὔσης τινὸς καθημερινῆς κράσεως. Ἴσως οὖν οὐκ ἐγίνωσκεν αὐτὸν εὐδιαφόρητον ἄνευ στερεμνίου σιτίου μίγματος, ὃ τοῖς ἰατροῖς διὰ τὴν τέχνην ἐστὶ δῆλον. Τοῖς γοῦν καρδιακοῖς μετὰ οἴνου σιτῶδες ἀναμίσγουσί τι πρὸς κατοχὴν τῆς δυνάμεως. Ἀλλ᾽ ἐκεῖνος τῷ μὲν Μαχάονι μετ᾽ ἀλφίτου καὶ τυροῦ δέδωκε τὸν

οἶνον, τὸν δ' Ὀδυσσέα ποιεῖ συνάπτοντα τὴν ἀπὸ τῶν σιτίων καὶ οἴνων ὠφέλειαν·

Ὃς δέ κ' ἀνὴρ οἴνοιο κορεσσάμενος καὶ ἐδωδῆς.

Τῷ δὲ κωθωνιζομένῳ δίδωσι τὸν ἡδύποτον, οὕτω καλέσας αὐτόν·

Ἐν δὲ πίθοι οἴνοιο παλαιοῦ ἡδυπότοιο.

18. Ποιεῖ δὲ Ὅμηρος καὶ τὰς κόρας καὶ τας γυναῖκας λουούσας τοὺς ξένους, ὡς οὔτε φλεγμονὴν οὔτε ἀκρασίαν τῶν εὖ βεβιωκότων καὶ σωφρόνως ἁπτομένας. Ἀρχαῖον δὲ τοῦτο ἔθος. Λούουσι γοῦν καὶ αἱ Κωκάλου θυγατέρες, ὡς νενομισμένον, τὸν Μίνω παραγενόμενον εἰς Σικελίαν. Τῆς μέθης δὲ κατατρέχων ὁ ποιητής, τὸν τηλικοῦτον Κύκλωπα ὑπὸ μικροῦ σώματος διὰ ταύτην ἀπολλύμενον παρίστησι, καὶ Εὐρυτίωνα τὸν Κένταυρον· τούς τε παρὰ Κίρκῃ λέοντας ποιεῖ καὶ λύκους, ταῖς ἡδοναῖς ἐπακολουθήσαντας. Τὸν δε Ὀδυσσέα σώζει, τῷ Ἑρμοῦ λόγῳ πεισθέντα· διὸ καὶ ἀπαθὴς γίνεται. Ἐλπήνορα δέ, πάροινον ὄντα καὶ τρυφερόν, κατακρημνίζει. Καὶ Ἀντίνοος δέ, λέγων πρὸς Ὀδυσσέα „Οἶνός σε τρώει μελιηδὴς" αὐτὸς οὐκ ἀπείχετο τοῦ πώματος· διὸ καὶ τρωθεὶς ἀπώλετο, ἔτι κρατῶν τὸ ποτήριον. Ποιεῖ δὲ καὶ τοὺς Ἕλληνας ἐν τῷ ἀπόπλῳ μεθύοντας, διὸ καὶ στασιάζοντας· ὅθεν καὶ ἀπόλλυνται. Ἱστορεῖ δὲ καὶ τὸν δεινότατον Αἰνείαν τῶν Τρώων ἐν τῷ βουλεύεσθαι, διὰ τὴν ἐν τῇ μέθῃ παῤῥησίαν καὶ τὰς ἀπειλάς, ἃς Τρωσὶν ὑπέσχετο οἰνοποτάζων, ὑπομείναντα τὴν Ἀχιλλέως ὁρμὴν καὶ μικροῦ παραπολλύμενον. Καὶ Ἀγαμέμνων δὲ λέγει που περὶ αὐτοῦ·

Ἀλλ' ἐπεὶ ἀασάμην, φρεσὶ λευγαλέῃσι πιθήσας,
ἢ οἴνῳ μεθύων, ἤ μ' ἔβλαψαν θεοὶ αὐτοί.

εἰς τὴν αὐτὴν τιθεὶς πλάστιγγα τὴν μέθην τῇ μανίᾳ. —

Οὕτω δὲ τὰ ἔπη ταῦτα προηνέγκατο Διοσκουρίδης ὁ Ἰσοκράτους μαθητής. — Καὶ ὁ Ἀχιλλεὺς δ', ὀνειδίζων τῷ Ἀγαμέμνονι, φησιν· „Οἰνοβαρὲς, κυνὸς ὄμματ' ἔχων.“

Ταῦτ' εἶπε τὸ Θετταλὸν σόφισμα, ἤτοι ὁ ἐκ Θετταλίας σοφιστής. Παίζει δ' ἴσως πρὸς τὴν παροιμίαν ὁ Ἀθήναιος.

19. Ὅτι τροφαῖς ἐχρῶντο ἥρωες παρ' Ὁμήρῳ, πρῶτον μὲν τῷ καλουμένῳ ἀκρατίσματι, ὃ λέγει ἄριστον· οὗ ἅπαξ μέμνηται ἐν Ὀδυσσείᾳ· „Ὀδυσσεὺς καὶ δῖος ὑφορβὸς ἐντύνοντ' ἄριστον κειαμένω πῦρ.“ καὶ ἅπαξ ἐν Ἰλιάδι·

Ἐσσυμένως τε πένοντο, καὶ ἐντύνοντο ἄριστον.

Λέγει δὲ τὸ πρωϊνὸν ἔμβρωμα, ὃ ἡμεῖς ἀκρατισμὸν καλοῦμεν, διὰ τὸ ἐν ἀκράτῳ βρέχειν καὶ προσίεσθαι ψωμούς. Ὡς Ἀντιφάνης· „Ἄριστον ἐν ὅσῳ ὁ μάγειρος ποιεῖ,“ εἶτ' ἐπάγει

Συνακρατίσασθαι πῶς ἔχεις μετ' ἐμοῦ;

καὶ Κάνθαρος·

Οὐκοῦν ἀκρατισώμεθ' αὐτοῦ. Β. μηδαμῶς·
ἐν Ἰσθμῷ γὰρ ἀριστήσομεν.

Ἀριστομένης·

Ἀκρατιοῦμαι μικρόν· εἶθ' ἥξω πάλιν,
ἄρτου δὶς ἢ τρὶς ἀποδακών.

Φιλήμων δέ φησιν, ὅτι τροφαῖς τέτταρσιν ἐχρῶντο οἱ παλαιοὶ, ἀκρατίσματι, ἀρίστῳ, ἑσπερίσματι, δείπνῳ. Τὸν μὲν οὖν ἀκρατισμὸν διανηστισμὸν ἔλεγον, τὸ δ' ἄριστον δορπηστὸν, τὸ δὲ δεῖπνον ἐπιδορπίδα. Ἔστι δ' ἡ τάξις καὶ παρ' Αἰσχύλῳ τῶν ὀνομάτων ἐν οἷς ὁ Παλαμήδης πεποίηται λέγων· „Καὶ ταξιάρχας καὶ στρατάρχας καὶ ἑκατοντάρχας

ἔταξα. Σῖτον δ' εἰδέναι διώρισα·
ἄριστα, δεῖπνα, δόρπα δ' αἱρεῖσθαι τρίτα."

Τῆς δὲ τετάρτης τροφῆς οὕτως Ὅμηρος μέμνηται· „Σὺ δ' ἔρχεο δειελιήσας." Ὃ καλοῦσί τινες δειλινὸν, ὅ ἐστι μεταξὺ τοῦ ὑφ' ἡμῶν λεγομένου ἀρίστου καὶ δείπνου. Καὶ ἄριστον μέν ἐστι τὸ ὑπὸ τὴν ἕω λαμβανόμενον, δεῖπνον δὲ τὸ μεσημβρινὸν, ὃ ἡμεῖς ἄριστον, δόρπον δὲ τὸ ἑσπερινόν. Μήποτε δὲ καὶ συνωνυμεῖ το ἄριστον τῷ δείπνῳ. Ἐπὶ γὰρ τῆς πρωινῆς που τροφῆς ἔφη· „Οἱ δ' ἄρα δεῖπνον ἕλοντο, ἀπὸ δ' αὐτοῦ θωρήσσοντο." Μετὰ γὰρ τὴν ἀνατολὴν εὐθὺς δειπνοποιησάμενοι προέρχονται εἰς τὴν μάχην.

20. Εὐωχοῦνται δὲ παρ' Ὁμήρῳ καθήμενοι. Οἴονται δέ τινες καὶ ἑκάστῳ τῶν δαιτυμόνων κατ' ἄνδρα παρακεῖσθαι τράπεζαν. Τῷ γοῦν Μέντῃ, φασὶν, ἀφικομένῳ πρὸς Τηλέμαχον τῶν τραπεζῶν παρακειμένων ξεστὴ παρετέθη τράπεζα. Οὐκ ἔστι δὲ τοῦτο ἐμφανῶς τοῦ προκειμένου κατασκευαστικόν· δύναται γὰρ ἡ Ἀθηνᾶ ἀπὸ τῆς Τηλεμάχου τραπέζης δαίνυσθαι. Παρ' ὅλην δὲ τὴν συνουσίαν παρέκειντο αἱ τράπεζαι πλήρεις, ὡς παρὰ πολλοῖς τῶν βαρβάρων ἔτι καὶ νῦν ἔθος ἐστὶ, κατηρεφέες παντοίων ἀγαθῶν, κατὰ Ἀνακρέοντα. Μετὰ δὲ τὴν ἀναχώρησιν αἱ δμωαὶ ἀπὸ μὲν σῖτον πολὺν ᾕρεον καὶ τράπεζαν καὶ δέπα. Ἰδιάζον δὲ τὸ παρὰ Μενελάῳ εἰσάγει συμπόσιον. Δειπνήσαντας γὰρ ποιεῖ ὁμιλοῦντας· εἶτ' ἀπονιψαμένους ποιεῖ πάλιν δειπνοῦντας, καὶ δόρπου ἐξαῦτις μεμνημένους μετὰ τὸν κλαυθμόν. Τῷ δὲ μὴ αἴρεσθαι τὰς τραπέζας ἐναντιοῦσθαι δοκεῖ τὸ ἐν Ἰλιάδι·

Ἔσθων καὶ πίνων, ἔτι καὶ παρέκειτο τράπεζα.

Ἀναγνωστέον οὖν οὕτω·

Ἔσθων καὶ πίνων ἔτι, καὶ παρέκειτο τράπεζα·

ἢ τὸν καιρὸν αἰτιᾶσθαι τὸν παρόντα δεῖ. Πῶς γὰρ ἦν πρέπον τῷ Ἀχιλλεῖ πενθοῦντι παρακεῖσθαι τράπεζαν, καθάπερ τοῖς εὐωχουμένοις, παρ᾽ ὅλην τὴν συνουσίαν; Παρετίθεντο δὲ οἱ μὲν ἄρτοι σὺν τοῖς κανοῖς, τὰ δὲ δεῖπνα κρέα μόνον ἦν ὀπτά. „Ζωμὸν δὲ οὐκ ἐποίει Ὅμηρος θύων βοῦς,

οὐδ᾽ ἧψεν κρέα,
οὐδ᾽ ἐγκέφαλον· ὤπτα δὲ καὶ τὰς κοιλίας.
οὕτω σφόδρ᾽ ἦν ἀρχαῖος·"

Ἀντιφάνης φησί.

21. Καὶ τῶν κρεῶν δὲ μοῖραι ἐνέμοντο. Ὅθεν ἐΐσας φησὶ τὰς δαῖτας, ἀπὸ τῆς ἰσότητος. Τὰ γὰρ δεῖπνα δαῖτας ἔλεγον ἀπὸ τοῦ δατεῖσθαι, οὐ μόνον τῶν κρεῶν διανεμομένων, ἀλλὰ καὶ τοῦ οἴνου·

Ἤδη μὲν δαιτὸς κεκορήμεθα θυμὸν ἐΐσης.

καί·

Χαῖρ᾽, Ἀχιλεῦ, δαιτὸς μὲν ἐΐσης οὐκ ἐπιδευεῖς.

Ἐκ τούτων δ᾽ ἐπείσθη Ζηνόδοτος, δαῖτα ἐΐσην τὴν ἀγαθὴν λέγεσθαι. Ἐπεὶ γὰρ ἡ τροφὴ τῷ ἀνθρώπῳ ἀγαθὸν ἀναγκαῖον ἦν, ἐπεκτείνας, φησὶν, εἴρηκεν ἐΐσην· ἐπεὶ δὲ πρῶτοι ἄνθρωποι, οἷς δὴ οὐ παρῆν ἄφθονος τροφὴ, ἄρτι φαινομένης, ἀθρόον ἐπ᾽ αὐτὴν ἰόντες βίᾳ ἥρπαζον καὶ ἀφῃροῦντο τοὺς ἔχοντας· καὶ μετὰ τῆς ἀκοσμίας ἐγίνοντο καὶ φόνοι. Ἐξ ὧν εἰκὸς λεχθῆναι καὶ τὴν ἀτασθαλίαν, ὅτι ἐν ταῖς θαλίαις τὰ πρῶτα ἐξημάρτανον οἱ ἄνθρωποι εἰς ἀλλήλους. Ὡς δὲ παρεγένετο αὐτοῖς πολλὴ ἐκ τῆς Δήμητρος, διένεμον ἑκάστῳ ἴσην, καὶ οὕτως εἰς κόσμον ἦλθε τοῖς ἀνθρώποις τὰ δόρπα. Διὸ ἄρτου τε ἐπίνοια πέμματός τε εἰς ἴσον διαμεμοιραμένου, καὶ τοῖς διαπινου-

σιν ἄλεισα· καὶ γὰρ ταῦτα εἰς ἴσον χωροῦντα ἐγίνετο. Ὥστε ἡ τροφὴ δαὶς ἐπὶ τῷ δαίεσθαι λέγεται, ὅ ἐστι διαμοιρᾶσθαι ἐπ᾽ ἴσης· καὶ ὁ τὰ κρέα ὀπτῶν δαιτρὸς, ἐπεὶ ἴσην ἑκάστῳ μοῖραν ἐδίδου. Καὶ ἐπὶ μόνων ἀνθρώπων δαῖτας λέγει ὁ ποιητὴς, ἐπὶ δὲ θηρίων οὐκ ἔτι. Ἀγνοῶν δὲ ταύτης τῆς φωνῆς τὴν δύναμιν Ζηνόδοτος ἐν τῇ κατ᾽ αὐτὸν ἐκδόσει γράφει·

Αὐτοὺς δ᾽ ἑλώρια τεῦχε κύνεσσιν,
οἰωνοῖσί τε δαῖτα,

τὴν τῶν γυπῶν καὶ τῶν ἄλλων οἰωνῶν τροφὴν οὕτω καλῶν, μόνου ἀνθρώπου χωροῦντος τὸ ἴσον ἐκ τῆς πρόσθεν βίας. Διὸ καὶ μόνου τούτου ἡ τροφὴ δαίς· καὶ μοῖρα τὸ ἑκάστῳ διδόμενον. Οὐκ ἔφερον δὲ οἴκαδε παρ᾽ Ὁμήρῳ οἱ δαιτυμόνες τὰ λειπόμενα, ἀλλὰ κορεσθέντες κατέλιπον παρ᾽ οἷς ἦν ἡ δαίς· καὶ ἡ ταμία λαβοῦσα εἶχεν, ἵνα, ἄν τις ἀφίκηται ξένος, ἔχοι δοῦναι αὐτῷ.

22. Καὶ ἰχθύσι δὲ Ὅμηρος ποιεῖ χρωμένους τους τότε καὶ ὄρνισι. Κατὰ γοῦν τὴν Θρινακίαν οἱ Ὀδυσσέως ἑταῖροι θηρεύουσιν

Ἰχθῦς ὄρνιθάς τε, φίλας θ᾽ ὅ τι χεῖρας ἵκοιτο,
γναμπτοῖς ἀγκίστροισιν.

Οὐ γὰρ ἐν τῇ Θρινακίᾳ ἐκεχάλκευτο τὰ ἄγκιστρα, ἀλλ᾽ ἐπεφέροντο ἐν τῷ πλῷ δηλονότι· ὥστε ἦν αὐτοῖς θήρας ἰχθύων ἐπιμέλεια καὶ τέχνη. Εἰκάζει δὲ καὶ τοὺς ὑπὸ Σκύλλης ἁρπαζομένους Ὀδυσσέως ἑταίρους ἰχθύσι προμήκει ῥάβδῳ ἁλισκομένοις καὶ θύραζε ῥιπτομένοις. Οὕτω καὶ ταύτην τὴν τέχνην ἀκριβοῖ μᾶλλον τῶν τοιαῦτα προηγουμένως ἐκδεδωκότων ποιήματα ἢ συγγράμματα, Καικίλιον λέγω τὸν Ἀργεῖον, καὶ Νουμήνιον τὸν Ἡρακλεώτην, Παγκράτην τὸν Ἀρκάδα, Ποσειδώνιον τὸν Κορίνθιον,

καὶ τὸν ὀλίγῳ πρὸ ἡμῶν γενόμενον Ὀππιανὸν τὸν Κίλικα. Τοσούτοις γὰρ ἐνετύχομεν ἐποποιοῖς Ἁλιευτικὰ γεγραφόσι· καταλογάδην δὲ τῷ Σελεύκου τοῦ Ταρσέως καὶ Λεωνίδου τοῦ Βυζαντίου. Οὐ μνημονεύει δὲ τοιαύτης ἐδωδῆς ἐπὶ τῶν δείπνων, ὡς οὐκ οἰκείας νομιζομένης τῆς τροφῆς τοῖς ἐν ἀξιώμασιν ἥρωσι κειμένοις, ὡς οὐδὲ τῆς τῶν νεογνῶν ἱερείων. Οὐ μόνον δὲ ἰχθύσιν, ἀλλὰ καὶ ὀστρείοις ἐχρῶντο, καίτοι τῆς τούτων ἐδωδῆς οὐ πολὺ ἐχούσης τὸ ὠφέλιμον καὶ ἡδὺ, ἀλλὰ κἂν τῷ βυθῷ κατὰ βάθος κειμένων. Καὶ οὐκ ἔστιν εἰς ταῦτα ἄλλῃ τινὶ τέχνῃ χρήσασθαι, ἢ δύντα κατὰ βυθοῦ.

Ἦ μάλ' ἐλαφρὸς ἀνὴρ, ὃς ῥεῖα κυβιστᾷ,
ὃν καὶ λέγει πολλοὺς ἂν κορέσαι τήθεα διφῶντα.

23. Ἑκάστῳ δὲ τῶν δαιτυμόνων παρ' Ὁμήρῳ παράκειται πο[τήριον. Δημοδόκῳ] γοῦν παρατίθεται κάνεον καὶ τράπεζα καὶ δέπας, πιεῖν, ὅτε θυμὸς ἀνώγοι. Ἐπιστέφονται δὲ ποτοῖο οἱ κρητῆρες, ἤτοι ὑπερχειλεῖς οἱ κρατῆρες ποιοῦνται, ὥστε διὰ τοῦ ποτοῦ ἐπιστεφανοῦσθαι. Καὶ ταῦτα ἔπρασσον πρὸς οἰωνοῦ τιθέμενοι. Κοῦροι δὲ διανέμουσι πᾶσιν, ἐπαρξάμενοι δεπάεσσι. Τὸ δὲ π ᾶ σ ι ν, οὐ τοῖς ποτηρίοις, ἀλλὰ τοῖς ἀνδράσιν. Ἀλκίνους γοῦν τῷ Ποντονόῳ φησί· „Μέθυ νεῖμον πᾶσιν ἀνὰ μέγαρον.“ Καὶ ἑξῆς ἐπάγει·

Νώμησεν δ' ἄρα πᾶσιν, ἐπαρξάμενος δεπάεσσιν.

Εἰσὶ δὲ καὶ τοῖς ἀρίστοις κατὰ δεῖπνα τιμαί. Τυδείδης γοῦν καὶ κρέασι καὶ πλείοις δεπάεσσι τιμᾶται, καὶ Αἴας νώτοισι διηνεκέεσσι γεραίρεται, καὶ οἱ βασιλεῖς δὲ τοῖς αὐτοῖς. „Νῶτα βοὸς, τά ῥά οἱ πάρθεσαν αὐτῷ·“ Μενελάῳ δηλονότι. Καὶ Ἰδομενέα δὲ καὶ Ἀγαμέμνονα πλείονι δέπαϊ τιμᾷ. Καὶ Σαρπηδὼν δὲ παρὰ Λυκίοις τοῖς

αὐτοῖς τιμᾶται, καὶ ἕδρῃ καὶ κρέασιν. Ἦν δέ τις αὐτοῖς καὶ διὰ τῆς προπόσεως ἀσπασμός. Οἱ γοῦν θεοὶ χρυσέοις δεπάεσσι δειδέχατ᾽ ἀλλήλους, ἤτοι ἐδεξιοῦντο, προπίνοντες ἑαυτοῖς ταῖς δεξιαῖς. Καί τις δὲ δείδεκτ᾽ Ἀχιλλέα· ἀντὶ τοῦ ἐδεξιοῦτο, ὅ ἐστι προέπινεν αὐτῷ τῇ δεξιᾷ διδοὺς τὸ ποτήριον. Ἐδωροῦντο δὲ καὶ ἀπὸ τῆς αὑτῶν μοίρας, οἷς ἐβούλοντο· ὡς Ὀδυσσεὺς νώτου ἀποπροταμὼν οὗ αὐτῷ παρέθεντο, τῷ Δημοδόκῳ.

24. Ἐχρῶντο δ᾽ ἐν τοῖς συμποσίοις καὶ κιθαρῳδοῖς καὶ ὀρχησταῖς· ὡς οἱ μνηστῆρες. Καὶ παρὰ Μενελάῳ ἐμέλπετο θεῖος ἀοιδός· δύω δὲ κυβιστητῆρες μολπῆς ἐξάρχοντες ἐδίνευον. Μολπῆς δὲ ἀντὶ τοῦ παιδιᾶς. Σῶφρον δέ τι ἦν τὸ τῶν ἀοιδῶν γένος καὶ φιλοσόφων διάθεσιν ἐπέχον. Ἀγαμέμνων γοῦν τὸν ἀοιδὸν καταλείπει τῇ Κλυταιμνήστρᾳ φύλακα καὶ παραινετῆρά τινα. Ὅς πρῶτον μὲν ἀρετὰς γυναικῶν διερχόμενος ἐνέβαλλέ τινα φιλοτιμίαν εἰς καλοκαγαθίαν, εἶτα διατριβὴν παρέχων ἡδεῖαν ἀπεπλάνα τὴν διάνοιαν φαύλων ἐπινοιῶν. Διὸ Αἴγισθος οὐ πρότερον διέφθειρε τὴν γυναῖκα, πρὶν τὸν ἀοιδὸν ἀποκτεῖναι ἐν νήσῳ ἐρήμῃ. Τοιοῦτός ἐστι καὶ ὁ παρὰ τοῖς μνηστῆρσιν ἀείδων ἀνάγκῃ, ὃς τοὺς ἐφεδρεύοντας τῇ Πηνελόπῃ ἐβδελύττετο. Κοινῶς δέ που πάντας τοὺς ἀοιδοὺς αἰδοίους τοῖς ἀνθρώποις εἶναί φησι,

Τοὔνεκ᾽ ἄρα σφέας
οἴμας Μοῦσ᾽ ἐδίδαξε, φίλησε τε φῦλον ἀοιδῶν.

Ὁ δὲ παρὰ Φαίαξι Δημόδοκος ᾄδει Ἄρεος καὶ Ἀφροδίτης συνουσίαν, οὐ διὰ τὸ ἀποδέχεσθαι τὸ τοιοῦτον πάθος, ἀλλ᾽ ἀποτρέπων αὐτοὺς παρανόμων ὀρέξεων, εἰδὼς ἐν τρυφερῷ τινι βίῳ τεθραμμένους, κἀντεῦθεν ὁμοιότατα τοῖς τρόποις αὐτῶν τὰ πρὸς ἀνάπαυσιν προσφέρων. Καὶ

τοῖς μνηστῆρσιν ᾄδει πρὸς τὴν αὐτῶν βουλὴν ὁ Φήμιος νόστον Ἀχαιῶν. Καὶ αἱ Σειρῆνες δὲ ᾄδουσι τῷ Ὀδυσσεῖ, τὰ μάλιστα αὐτὸν τέρψοντα καὶ τὰ οἰκεῖα τῇ φιλοτιμίᾳ αὐτοῦ καὶ πολυμαθείᾳ λέγουσαι. „Ἴσμεν“ γάρ φασι, „τά τ' ἄλλα καὶ ὅσσα γένηται ἐν χθονὶ πολυβοτείρῃ.“

25. Ὀρχήσεις δ' εἰσὶ παρ' Ὁμήρῳ αἱ μέν τινες τῶν κυβιστητήρων, αἱ δὲ διὰ τῆς σφαίρας· ἧς τὴν εὕρεσιν Ἀγαλλὶς ἡ Κερκυραία γραμματικὴ Ναυσικάᾳ ἀνατίθησιν, ὡς πολίτιδι χαριζομένη· Δικαίαρχος δὲ Σικυωνίοις· Ἵππασος δὲ Λακεδαιμονίοις· ταύτην τε καὶ τὰ γυμνάσια πρώτοις. Ταύτην δὲ μόνην τῶν ἡρωίδων Ὅμηρος παράγει σφαιρίζουσαν. Διαβόητοι δὲ ἐπὶ σφαιρικῇ Δημοτέλης, ὁ Θεόγνιδος τοῦ Χίου σοφιστοῦ ἀδελφὸς, καί τις Χαιρεφάνης· ὃς ἀσελγεῖ τινι νέῳ παρακολουθῶν οὐ διελέγετο μὲν, ἐκώλυε δὲ πράττειν τὸν νεανίσκον. Εἰπόντος δὲ, ὅτι „Χαιρέφανες, ἐὰν παύσῃ ἀκολουθῶν, πάντα σοι ἔσται παρ' ἡμῶν,“ „Ἐγὼ δ' ἂν (ἔφη) σοὶ διαλεχθείην;“ „Τί οὖν (εἶπε) παρακολουθεῖς;“ „Χαίρω σε θεωρῶν (ἔφη), τὸ δὲ ἦθος οὐ δοκιμάζω.“

Ὅτι τὸ φούλλικλον καλούμενον, (ἦν δὲ, ὡς ἔοικε, σφαιρίον τι,) εὗρεν Ἀττικὸς Νεαπολίτης, παιδοτρίβης, γυμνασίας ἕνεκα Πομπηίου Μάγνου. Τὸ δὲ καλούμενον διὰ τῆς σφαίρας ἁρπαστὸν φαινίνδα ἐκαλεῖτο, ὃ ἐγὼ πάντων μάλιστα ἀσπάζομαι.

26. Πολὺ δὲ τὸ σύντονον καὶ καματηρὸν τῆς περὶ τὴν σφαιριστικὴν ἁμίλλης τό τε κατὰ τοὺς τραχηλισμοὺς ῥωμαλέον. Ἀντιφάνης·

Οἴμοι κακοδαίμων, τὸν τράχηλον ὡς ἔχω.

Διηγεῖται δὲ τὴν φαινίνδα παιδιὰν οὕτως Ἀντιφάνης·

— — Σφαῖραν λαβὼν
τῷ μὲν διδοὺς ἔχαιρε, τὸν δ' ἔφευγ' ἅμα,
τοῦ δ' ἐξέκρουσε, τὸν δ' ἀνέστησεν πάλιν,
κλαγκταῖσι φωναῖς.
Ἔξω, μακρὰν, παρ' αὐτὸν, ὑπὲρ αὐτὸν, κάτω,
ἄνω, βραχεῖαν ἀπόδοσιν ἐγκαταστρέφει.

Ἐκαλεῖτο δὲ φαινίνδα ἀπὸ τῆς ἀφέσεως τῶν σφαιριζόντων· ἢ ὅτι εὑρετὴς αὐτῆς, ὥς φησιν Ἰόβας ὁ Μαυρούσιος, Φαινέστιος ὁ παιδοτρίβης. Καὶ Ἀντιφάνης· „Φαινίνδα παίζων ᾖεις ἐν Φαινεστίου.“ Ἐφρόντιζον δὲ εὐρυθμίας οἱ σφαιρίζοντες. Δαμόξενος γοῦν φησι·

Νεανίας τις ἐσφαίριζεν εἷς
ἐτῶν ἴσως * * * ἑπτακαίδεκα,
Κῶος· θεοὺς γὰρ φαίνεθ' ἡ νῆσος φέρειν.
Ὃς ἐπεὶ ποτ' ἐμβλέψειε τοῖς καθημένοις,
ἢ λαμβάνων τὴν σφαῖραν, ἢ διδοὺς, ἅμα
πάντες ἐβοῶμεν,
ἥ τ' εὐρυθμία, τό τ' ἦθος, ἡ τάξις θ' ὅση
ἐν τῷ τι πράττειν ἢ λεγειν ἐφαίνετο,
πέρας τι κάλλους, ἄνδρες· οὔτ' ἀκήκοα
ἔμπροσθεν οὔθ' ἑώρακα τοιαύτην χάριν.
Κακὸν ἄν τι μεῖζον ἔλαβον, εἰ πλείω χρόνον
ἔμεινα· καὶ νῦν δ' οὐχ ὑγιαίνειν μοι δοκῶ.

Ἐσφαίριζε δ' οὐκ ἀηδῶς καὶ Κτησίβιος ὁ Χαλκιδεὺς φιλόσοφος· καὶ πολλοὶ διὰ τὴν σφαιρικὴν αὐτῷ συναπεδύοντο τῶν Ἀντιγόνου τοῦ βασιλέως φίλων. Συνέγραψε δὲ περὶ σφαιριστικῆς Τιμοκράτης ὁ Λάκων.

27. Οἱ Φαίακες δὲ παρ' Ὁμήρῳ καὶ ἄνευ σφαίρας ὠρχοῦντο. Καὶ ὀρχοῦνταί που ἀνὰ μέρος πυκνῶς· τοῦτο γάρ ἐστι τό· „Ταρφέ' ἀμειβόμενοι·“ ἄλλων ἐφεστώτων

καὶ ἐπικροτούντων τοῖς λιχανοῖς δακτύλοις, ὅ φησι ληκεῖν. Οἶδε δὲ ὁ ποιητὴς καὶ τὴν πρὸς ᾠδὴν ὄρχησιν· Δημοδόκου γοῦν ᾄδοντος, κοῦροι πρωθῆβαι ὠρχοῦντο· καὶ ἐν τῇ Ὁπλοποιΐᾳ δὲ, παιδὸς κιθαρίζοντος, ἄλλοι ἐναντίοι ἀλλήλοισι μολπῇ τε ὀρχηθμῷ τε ἔσκαιρον. Ὑποσημαίνεται δὲ ἐν τούτοις ὁ ὑπορχηματικὸς τρόπος, ὃς ἤνθησεν ἐπὶ Ξενοδήμου καὶ Πινδάρου. Καὶ ἔστιν ἡ τοιαύτη ὄρχησις μίμησις τῶν ὑπὸ τῆς λέξεως ἑρμηνευομένων πραγμάτων· ἣν παρίστησι γινομένην Ξενοφῶν ὁ καλὸς ἐν τῇ Ἀναβάσει, ἐν τῷ παρὰ Σεύθῃ τῷ Θρᾳκὶ συμποσίῳ. Φησὶ γοῦν· „Ἐπειδὴ σπονδαὶ ἐγένοντο καὶ ἐπαιώνισαν, ἀνέστησαν πρῶτοι Θρᾷκες, καὶ πρὸς αὐλὸν ὠρχοῦντο σὺν ὅπλοις, καὶ ἥλλοντο ὑψηλά τε καὶ κούφως, καὶ ταῖς μαχαίραις ἐχρῶντο· τέλος δ᾽ ὁ ἕτερος τὸν ἕτερον παίει, ὡς πᾶσι δοκεῖν πεπληγέναι τὸν ἄνδρα. Ὁ δ᾽ ἔπεσε τεχνικῶς πως, καὶ πάντες ἀνέκραγον. Καὶ ὁ μὲν σκυλεύσας τὰ ὅπλα τοῦ ἑτέρου, ἐξῄει ᾄδων Σιτάλκαν, ἄλλοι δὲ τῶν Θρᾳκῶν τὸν ἕτερον ἐξέφερον ὡς τεθνηκότα· ἦν δὲ οὐδὲν πεπονθώς. Μετὰ τοῦτον Αἰνιᾶνες καὶ Μάγνητες ἀνέστησαν, οἳ ὠρχοῦντο τὴν καρπαίαν καλουμένην ἐν τοῖς ὅπλοις. Ὁ δὲ τρόπος τῆς ὀρχήσεως ἦν· ὁ μὲν παραθέμενος τὰ ὅπλα σπείρει καὶ ζευγηλατεῖ, πυκνὰ μεταστρεφόμενος, ὡς φοβούμενος· λῃστὴς δὲ προσέρχεται· ὁ δὲ, ἐπὰν προΐδηται, ἁρπάσας τὰ ὅπλα μάχεται πρὸ τοῦ ζεύγους ἐν ῥυθμῷ πρὸς τὸν αὐλόν· καὶ τέλος ὁ λῃστὴς δήσας τὸν ἄνδρα τὸ ζεῦγος ἀπάγει, ἐνίοτε δὲ καὶ ὁ ζευγηλάτης τὸν λῃστήν· εἶτα παρὰ τοὺς βοῦς δήσας, ὀπίσω τὼ χεῖρε δεδεμένον ἐλαύνει.“ Καί τις, φησὶ, τὸ Περσικὸν ὠρχεῖτο, καὶ κροτῶν τὰς πέλτας ὤκλαζε καὶ ἐξανίστατο· καὶ ταῦτα πάντα ῥυθμῷ πρὸς τὸν αὐλὸν ἐποίει. Καὶ Ἀρκάδες δὲ, φησὶν,

ἀναστάντες ἐξοπλισάμενοι ᾖεσαν ἐν ῥυθμῷ, πρὸς τὸν ἐνόπλιον ῥυθμὸν αὐλούμενοι, καὶ ἐνωπλίσαντο καὶ ὠρχήσαντο.

28. Ἐχρῶντο δὲ καὶ αὐλοῖς καὶ σύριγξιν ἥρωες. Ὁ γοῦν Ἀγαμέμνων „αὐλῶν συρίγγων τ' ἐνοπὴν" ἀκούει. Εἰς δὲ τὰ συμπόσια οὐ παρήγαγε· πλὴν ἐν τῇ Ὁπλοποιΐᾳ, γάμων γινομένων, αὐλῶν μνημονεύει. Τοῖς δὲ βαρβάροις ἀποδίδωσι τοὺς αὐλούς· παρὰ Τρωσὶ γοῦν ἦν αὐλῶν συρίγγων τ' ἐνοπή. Ἔσπενδον δὲ ἀπὸ τῶν δείπνων ἀναλύοντες, καὶ τὰς σπονδὰς ἐποιοῦντο Ἑρμῇ, καὶ οὐχ, ὡς ὕστερον, Διὶ τελείῳ. Δοκεῖ γὰρ Ἑρμῆς ὕπνου προστάτης εἶναι. Σπένδουσι δ' αὐτῷ καὶ ἐπὶ ταῖς γλώσσαις ἐκ τῶν δείπνων ἀπιόντες. Προσνέμονται δ' αὐτῷ αἱ γλῶσσαι διὰ τὴν ἑρμηνείαν. Οἶδε δ' Ὅμηρος καὶ ποικίλας ἐδωδάς. Λέγει γοῦν „ἐδωδὴν παντοίην," καὶ „ὄψα οἷα ἔδουσι διοτρεφέες βασιλῆες." Οἶδε δὲ καὶ πᾶσαν τὴν νῦν πολυτέλειαν. Οἴκων μὲν οὖν λαμπρότατος ὁ Μενελάου. Τοιαύτην δέ τινα ὑφίσταται τῇ κατασκευῇ καὶ λαμπρότητι Πολύβιος Ἴβηρός τινος βασιλέως οἰκίαν· ὃν καὶ ἐζηλωκέναι λέγει τὴν τῶν Φαιάκων τρυφὴν, πλὴν τοῦ τοὺς κρατῆρας ἐν μέσῳ τῆς οἰκίας ἑστάναι, πλήρεις οἴνου κριθίνου, ἀργυροῦς ὄντας καὶ χρυσοῦς. Ὅμηρος δὲ, τοπογραφῶν καὶ τὴν Καλυψοῦς οἰκίαν, ἐπλήττει τὸν Ἑρμῆν. Ἀπολαυστικὸς δέ ἐστι παρ' αὐτῷ καὶ ὁ τῶν Φαιάκων βίος· „Αἰεὶ γὰρ ἡμῖν δαίς τε φίλη κίθαρίς τε" καὶ τα ἑξῆς. * * * * ἃ ἔπη Ἐρατοσθένης οὕτω γεγράφθαι φησίν·

Οὐ γὰρ ἔγωγέ τι φημὶ τέλος χαριέστερον εἶναι,
ἢ ὅταν εὐφροσύνη μὲν ἔχῃ, κακότητος ἀπούσης,
δαιτυμόνες δ' ἀνὰ δώματ' ἀκουάζωνται ἀοιδοῦ.

κακότητος ἀπούσης, φάσκων, τῆς ἀφροσύνης. Ἀδύνατον γὰρ μὴ φρονίμους εἶναι Φαίακας, οἳ μάλα φίλοι εἰσὶ θεοῖσιν, ὡς ἡ Ναυσικάα φησί.

29. Καὶ οἱ μνηστῆρες δὲ παρ' αὐτῷ πεσσοῖσι προπάροιθε θυράων ἐτέρποντο, οὐ παρὰ τοῦ Μεγαλοπολίτου Διοδώρου ἢ Θεοδώρου μαθόντες τὴν πεττείαν, οὐδὲ τοῦ Μυτιληναίου Λέοντος τοῦ ἀνέκαθεν Ἀθηναίου, ὃς ἀήττητος ἦν κατὰ τὴν πεττευτικὴν, ὥς φησι Φανίας. Ἀπίων δὲ ὁ Ἀλεξανδρεὺς καὶ ἀκηκοέναι φησὶ παρὰ τοῦ Ἰθακησίου Κτήσωνος τὴν τῶν μνηστήρων πεττείαν οἵα ἦν. Ὀκτὼ γάρ, φησι, καὶ ἑκατὸν ὄντες οἱ μνηστῆρες, διετίθεσαν ψήφους, ἐναντίας ἀλλήλαις, ἴσας πρὸς ἴσας τὸν ἀριθμὸν, ὅσοιπερ ἦσαν καὶ αὐτοί. Γίνεσθαι οὖν ἑκατέρωθεν τέσσαρας καὶ πεντήκοντα. Τὸ δ' ἀνὰ μέσον τούτων διαλιπεῖν ὀλίγον κενόν· ἐν δὲ τῷ μεταιχμίῳ τούτῳ μίαν τιθέναι ψῆφον, ἣν καλεῖν μὲν αὐτοὺς Πηνελόπην· σκοπὸν δὲ ποιεῖσθαι, εἴ τις βάλλοι ψήφῳ ἑτέρᾳ· καὶ κληρουμένων τὸν λαχόντα στοχάζεσθαι ταύτης. Εἰ δέ τις τύχοι καὶ ἐκκρούσειε πρόσω τὴν Πηνελόπην, ἀποτίθεσθαι τὴν ἑαυτοῦ εἰς τὴν τῆς βληθείσης καὶ ἐξωσμένης χώραν, ἐν ᾗ πρότερον ἦν· καὶ πάλιν στάντα τὴν Πηνελόπην, ἐν ᾧ τὸ δεύτερον ἐγένετο χωρίῳ, ἐντεῦθεν βαλεῖν [τὴν ἑαυτοῦ]. Εἰ δὲ τύχοι ἄνευ τοῦ μηδεμιᾶς τῶν ἄλλων ψαῦσαι, νικᾶν, καὶ ἐλπίδας ἔχειν πολλὰς γαμήσειν αὐτήν. Τὸν δὲ Εὐρύμαχον πλείστας εἰληφέναι ταύτῃ τῇ παιδιᾷ, καὶ εὔελπιν εἶναι τῷ γάμῳ. Οὕτω δὲ διὰ τὴν τρυφὴν τὰς χεῖρας οἱ μνηστῆρες ἔχουσιν ἁπαλὰς, ὡς μηδὲ τὸ τόξον ἐντεῖναι δύνασθαι. Πολυτελεῖς δ' αὐτοῖς καὶ οἱ διακονούμενοι. Δυνατωτάτη δὲ παρ' Ὁμήρῳ καὶ ἡ τῶν μύρων ὠδία·

Οὗ καὶ κινυμένοιο Διὸς ποτὶ χαλκοβατὲς δῶ
ἔμπης εἰς γαῖάν τε καὶ οὐρανὸν ἵκετ' ἀϋτμή.

Καὶ στρωμνὰς δὲ οἶδε διαπρεπούσας· τοιαύτας γοῦν Ἀρήτη Ὀδυσσεῖ ὑποστρωννύειν κελεύει, καὶ Νέστωρ αὐχεῖ πρὸς Τηλέμαχον πολλῶν τοιούτων εὐπορεῖν.

30. Τῶν δ' ἄλλων ποιητῶν ἔνιοι τὰς καθ' αὑτοὺς πολυτελείας καὶ ῥαθυμίας ἀνέπεμπον, ὡς οὔσας καὶ κατὰ τὰ Τρωικά. Αἰσχύλος γοῦν ἀπρεπῶς που παράγει μεθύοντας τοὺς Ἕλληνας, ὡς καὶ τὰς ἀμίδας ἀλλήλοις περικαταγνύναι. Λέγει γοῦν·

Ὅδ' ἐστὶν, ὅς ποτ' ἀμφ' ἐμοὶ βέλος
γελωτοποιὸν, τὴν κάκοσμον οὐράνην,
ἔῤῥιψεν, οὐδ' ἥμαρτε· περὶ δ' ἐμῷ κάρᾳ
πληγεῖσ' ἐναυάγησεν ὀστρακουμένη,
χωρὶς μυρηρῶν τευχέων πνέουσ' ἐμοί.

καὶ Σοφοκλῆς δὲ ἐν Ἀχαιῶν συνδείπνῳ·

Ἀλλ' ἀμφὶ θυμῷ τὴν κάκοσμον οὐράνην
ἔῤῥιψεν, οὐδ' ἥμαρτε· περὶ δ' ἐμῷ κάρᾳ
κατάγνυται τὸ τεῦχος, οὐ μύρου πνέον.
ἐδειματούμην δ' οὐ φίλης ὀσμῆς ὕπο.

Εὔπολις δὲ τὸν πρῶτον εἰσηγησάμενον τὸ τῆς ἀμίδος ὄνομα ἐπιπλήττει, λέγων·

Μισῶ λακωνίζειν, ταγηνίζειν δὲ κἂν πριαίμην.
Πολλὰς δ' οἶμαι νῦν βεβινῆσθαι.
Ὃς δὲ πρῶτος ἐξεῦρεν τὸ πρῶτ' ἐπιπίνειν,
πολλήν γε λακκοπρωκτίαν ἐπίσταθ' ἡμῖν εὑρών.
Εἶεν, τίς εἶπεν ἀμίδα πάμπρωτος μεταξὺ πίνων;
Παλαμηδικόν γε τοῦτο τοὐξεύρημα καὶ σοφόν σου.

Παρ' Ὁμήρῳ δὲ οἱ ἀριστεῖς κοσμίως δειπνοῦσιν ἐν Ἀγα-

μέμνονος. Εἰ δ᾽ ἐν Ὀδυσσείᾳ φιλονεικοῦσιν Ἀχιλλεὺς καὶ Ὀδυσσεὺς, καὶ Ἀγαμέμνων χαίρε νόῳ, ἀλλ᾽ ὠφέλιμοι αἱ φιλοτιμίαι, ζητούντων εἰ λόγῳ ἢ μάχῃ αἱρεθῆναι δεῖ τὸ Ἴλιον. Ἀλλ᾽ οὐδ᾽ ὅτε μνηστῆρας εἰσάγει μεθύοντας, οὐδὲ τότε τοιαύτην ἀκοσμίαν εἰσήγαγεν, ὡς Σοφοκλῆς καὶ Αἰσχύλος πεποιήκασιν, ἀλλὰ πόδα βόειον ἐπὶ τον Ὀδυσσέα ῥιπτούμενον.

31. Καθέζονται δ᾽ ἐν τοῖς συνδείπνοις οἱ ἥρωες, οὐ κατακέκλινται. Τοῦτο δὲ καὶ παρ᾽ Ἀλεξάνδρῳ τῷ βασιλεῖ ἐνίοτε ἦν, ὥς φησι Δοῦρις. Ἑστιῶν γοῦν ποτε ἡγεμόνας εἰς ἑξακισχιλίους ἐκάθισεν ἐπὶ δίφρων ἀργυρῶν καὶ κλιντήρων, ἁλουργοῖς περιστρώσας ἱματίοις. Ἡγήσανδρος δέ φησιν, οὐδὲ ἔθος εἶναι ἐν Μακεδονίᾳ κατακλίνεσθαί τινα ἐν δείπνῳ, εἰ μή τις ἔξω λίνων ὗν κεντήσειεν· ἕως δὲ τότε καθήμενοι ἐδείπνουν. Κάσανδρος γοῦν, πέντε καὶ τριάκοντα ὢν ἐτῶν, ἐδείπνει παρὰ τῷ πατρὶ καθήμενος, οὐ δυνάμενος τὸ ἆθλον ἐκτελέσαι, καίπερ ἀνδρεῖος γεγονὼς καὶ κυνηγὸς ἀγαθός.

Ἐς τὸ πρέπον δὲ Ὅμηρος ἀφορῶν, τοὺς ἥρωας οὐ παρήγαγεν ἄλλο τι δαινυμένους, ἢ κρέα, καὶ ταῦτα ἑαυτοῖς σκευάζοντας. Οὐ γὰρ ἔχει γέλωτα οὐδ᾽ αἰσχύνην, ὀψαρτύοντας αὐτοὺς καὶ ἕψοντας ὁρᾶν. Ἐπετήδευον γὰρ τὴν αὐτοδιακονίαν, καὶ ἐκαλλωπίζοντο, φησὶ Χρύσιππος, τῇ ἐν τούτοις εὐστροφίᾳ. Ὀδυσσεὺς γοῦν δαιτρεῦσαί τε καὶ πῦρ νῆσαι, οἷος οὐκ ἄλλος, δεξιὸς εἶναι φησί. Καὶ ἐν Λιταῖς δὲ Πάτροκλος καὶ Ἀχιλλεὺς πάντα εὐτρεπίζει. Καὶ Μενελάου δὲ τελοῦντος γάμους, ὁ νυμφίος Μεγαπένθης οἰνοχοεῖ. Νῦν δὲ ἐπὶ τοσοῦτον ἐκπεπτώκαμεν, ὥς κατακεῖσθαι δαινύμενοι.

32. Προσφάτως δὲ καὶ τὰ βαλανεῖα παρῆκται, τὴν

ἀρχὴν οὐδὲ ἔνδον τῆς πόλεως ἐόντων εἶναι αὐτά. Ὧν το βλαπτικὸν Ἀντιφάνης δηλοῖ·

> Εἰς μακαρίαν τὸ λουτρόν! ὡς διέθηκέ με.
> Ἑφθὸν κομιδῇ πεποίηκεν· ἀποκναίσειεν ἂν
> κἂν ὁστισοῦν μου λαβόμενος τοῦ δέρματος.
> Οὕτω στερεόν τι πρᾶγμα θερμόν ἐσθ' ὕδωρ.

Ἕρμιππος·

> Μὰ τὸν Δί', οὐ μέντοι μεθύειν τὸν ἄνδρα χρὴ
> τὸν ἀγαθὸν, οὐδὲ θερμολουτεῖν, ἃ σὺ ποιεῖς.

Ηὔξηται δὲ καὶ ἡ τῶν ὀψοποιῶν περιεργία καὶ ἡ τῶν μυρεψῶν· ὥστ' οὐδ' ἂν κολυμβᾶν εἰς κολυμβήθραν μύρου ἀρκεῖσθαί τις ἂν δύναιτο, φησὶν Ἄλεξις. Ἀνθοῦσι δὲ καὶ αἱ τῶν περὶ τὰ πέμματα δημιουργίαι, καὶ αἱ περὶ τὰς συνουσίας περιεργίαι, ὥστ' ἐπιτεχνᾶσθαι σπόγγους ὑποτίθεσθαι· ἐπακτικὸν γὰρ εἶναι τὸ τοιοῦτον πρὸς ἀφροδισίων πλῆθος. Θεόφραστος δ' οὕτω φησί τινας ὀχευτικὰς δυνάμεις εἶναι, ὡς καὶ μέχρι ἑβδομήκοντα συνουσιῶν ἐπιτελεῖν, καὶ τὸ τελευταῖον αὐτοῖς αἷμα ἀποκρίνεσθαι. Φύλαρχος δὲ Σανδρόκυττόν φησι, τὸν Ἰνδῶν βασιλέα, Σελεύκῳ μεθ' ὧν ἔπεμψε δώρων ἀποστελεῖν τινας δυνάμεις στυτικὰς τοιαύτας, ὡς, ὑπὸ τοὺς πόδας τιθεμένας τῶν συνουσιαζόντων, οἷς μὲν ὁρμὰς ἐμποιεῖν, ὀρνίθων δίκην, οὓς δὲ καταπαύειν. Ηὔξηται δὲ νῦν καὶ ἡ τῆς μουσικῆς διαστροφὴ, καὶ ἡ περὶ τὰς ἐσθήσεις καὶ ὑποδέσεις ἐπήκμασε πολυτέλεια.

33. Ὅμηρος δὲ την τοῦ μύρου φύσιν εἰδὼς, οὐκ εἰσήγαγε μύροις ἀλειφομένους τοὺς ἥρωας, πλὴν τὸν Πάριν, ἐν οἷς φησὶ „Κάλλεϊ στίλβων·“ ὡς καὶ Ἀφροδίτη κάλλει τὰ πρόσωπα καθαίρει. Ἀλλ' οὐδὲ στεφανουμένους εἰσά-

γει, καίτοι τῷ ἐκ τῆς μεταφορᾶς ὁμοιώματι σημαίνεται, ὅτι ᾔδει τὸν στέφανον. Φησὶ γοῦν·

Νῆσος, ἣν πέρι πόντος ἀπείριτος ἐστεφάνωτο.

Καί·

Πάντη γάρ σε στέφανος πολέμοιο δέδηε.

Παρατηρητέον δὲ καὶ ὅτι ἐν μὲν Ὀδυσσείᾳ ἀπονιζομένους τὰς χεῖρας ποιεῖ, πρὶν μεταλαβεῖν τροφῆς, ἐν Ἰλιάδι δὲ τοῦτο ποιοῦντας οὐκ ἔστιν εὑρεῖν. Σχολαζόντων γὰρ βίος ὁ ἐν Ὀδυσσείᾳ, καὶ διὰ τὴν εἰρήνην τρυφώντων· διὸ οἱ ἐνταῦθα ἐθεράπευον τὸ σῶμα διὰ λουτρῶν καὶ καταντιμμάτων. Διὰ τοῦτο καὶ ἀστραγαλίζουσιν ἐν ταύτῃ τῇ πολιτείᾳ, καὶ ὀρχοῦνται καὶ σφαιρίζουσιν. Ἡρόδοτος δὲ οὐ καλῶς εἴρηκεν, ἐπὶ Ἄτυος διὰ λιμὸν εὑρεθῆναι τὰς παιδιάς· πρεσβεύει γὰρ τοῖς χρόνοις τὰ ἡρωικά. Οἱ δ' ἐν τῇ Ἰλιακῇ πολιτείᾳ μονονοὺ βοῶσι·

Κλῦθ' ἀλαλά, πολέμου θύγατερ,
ἐγχέων προοίμιον.

34. Ὅτι Ἀριστόνικον τὸν Καρύστιον, τὸν Ἀλεξάνδρου τοῦ βασιλέως συσφαιριστήν, Ἀθηναῖοι πολίτην ἐποιήσαντο διὰ τὴν τέχνην, καὶ ἀνδριάντα ἀνέστησαν. Τὰς γὰρ βαναύσους τέχνας Ἕλληνες ὕστερον περὶ πλείστου μᾶλλον ἐποιοῦντο, ἢ τὰς κατὰ παιδείαν γινομένας ἐπινοίας. Ἑστιαιεῖς γοῦν καὶ Ὠρεῖται Θεοδώρου, τοῦ ψηφοκλέπτου, ἐν θεάτρῳ χαλκῆν εἰκόνα ἀνέθηκαν, ψῆφον κρατοῦσαν· ὡς δ' αὔτως Μιλήσιοι Ἀρχελάου, τοῦ κιθαριστοῦ. Ἐν δὲ Θήβαις Πινδάρου μὲν οὐκ ἔστιν εἰκών, Κλέωνος δὲ τοῦ ᾠδοῦ, ἐφ' ἧς ἐπιγέγραπται·

Πυθέα υἱὸς ὅδ' ἐστὶ, Κλέων, Θηβαῖος ἀοιδὸς,
ὃς πλείστους θνητῶν ἀμφέθετο στεφάνους

κρατὸς ἐπὶ σφετέρου, καί οἱ κλέος οὐρανόμηκες.
Χαῖρε, Κλέων, Θήβας πατρίδ' ἐπευκλεΐσας.

Ὑπὸ τούτου τὸν ἀνδριάντα, ὅτε Ἀλέξανδρος τὰς Θήβας κατέσκαπτε, φησὶ Πολέμων φεύγοντά τινα χρυσίον εἰς τὸ ἱμάτιον κοῖλον ὂν ἐνθέσθαι, καὶ συνοικιζομένης τῆς πόλεως ἐπανελθόντα εὑρεῖν τὸ χρυσίον μετὰ ἔτη τριάκοντα. Ἡρόδοτος δὲ ὁ λογόμιμος, ὥς φησιν Ἡγήσανδρος, καὶ Ἀρχέλαος ὁ ὀρχηστὴς παρὰ Ἀντιόχῳ τῷ βασιλεῖ μάλιστα ἐτιμῶντο τῶν φίλων. Ὁ δὲ πατὴρ αὐτοῦ Ἀντίοχος τοὺς Σωστράτου τοῦ αὐλητοῦ υἱεῖς σωματοφύλακας ἐπεποίητο.

35. Ἐθαυμάζετο δὲ παρ' Ἕλλησι καὶ Ῥωμαίοις Ματρέας, ὁ πλάνος, ὁ Ἀλεξανδρεύς. Ὅς ἔλεγε καὶ θηρίον τρέφειν, ὃ αὐτὸ ἑαυτὸ κατεσθίει· ὡς καὶ ζητεῖσθαι μέχρι νῦν, τὸ Ματρέου θηρίον τί ἐστιν. Ἐποίησε δ' οὗτος καὶ παρὰ τὰς Ἀριστοτέλους ἀπορίας, καὶ ἀνεγίνωσκε δημοσίᾳ, διὰ τί ὁ ἥλιος δύνει μὲν, κολυμβᾷ δ' οὔ, καὶ διὰ τί οἱ σπόγγοι συμπίνουσι μὲν, συγκωθωνίζονται δ' οὔ, καὶ τὰ τετράδραχμα καταλλάττεται μὲν, ὀργίζεται δ' οὔ. Ἀθηναῖοι δὲ Ποθεινῷ τῷ νευροσπάστῃ τὴν σκηνὴν ἔδωκαν, ἀφ' ἧς ἐνεθουσίων οἱ περὶ Εὐριπίδην. Ἀθηναῖοι δὲ καὶ Εὐρυκλείδην ἐν τῷ θεάτρῳ ἀνέστησαν μετὰ τῶν περὶ Αἰσχύλον. Ἐθαυμάζετο δὲ καὶ Ξενοφῶν ὁ θαυματοποιὸς, ὃς μαθητὴν κατέλιπε Κρατισθένη τὸν Φλιάσιον· ὃς πῦρ τε αὐτόματον ἐποίει ἀναφύεσθαι, καὶ ἄλλα πολλὰ φάσματα ἐτεχνᾶτο, ἀφ' ὧν ἐξίστα τῶν ἀνθρώπων τὴν διάνοιαν. Τοιοῦτος ἦν καὶ Νυμφόδωρος ὁ θαυματοποιὸς, ὃς προσκρούσας Ῥηγίνοις, ὥς φησι Δοῦρις, εἰς δειλίαν αὐτοὺς ἔσκωψε πρῶτος. Εὔδικος δὲ ὁ γελωτοποιὸς ηὐδοκίμει μιμούμενος παλαιστὰς καὶ πύκτας, ὥς φησιν Ἀριστόξενος. Στράτων δ' ὁ Ταραντῖνος ἐθαυμάζετο τοὺς

διθυράμβους μιμούμενος· τὰς δὲ κιθαρῳδίας οἱ περὶ τὸν ἐξ Ἰταλίας Οἰνωνᾶν· ὃς καὶ Κύκλωπα εἰσήγαγε τερετίζοντα καὶ ναυαγὸν Ὀδυσσέα σολοικίζοντα, ὁ αὐτός φησι. Διοπείθης δὲ ὁ Λοκρὸς, ὥς φησι Φανόδημος, παραγενόμενος εἰς Θήβας καὶ ὑποζωννύμενος οἴνου κύστεις μεστὰς καὶ γάλακτος, καὶ ταύτας ἀποθλίβων, ἀνιμᾶν ἔλεγεν ἐκ τοῦ στόματος. Τοιαῦτα ποιῶν ηὐδοκίμει καὶ Νοήμων ὁ ἠθ' * *. Ἔνδοξοι δ' ἦσαν καὶ παρ' Ἀλεξάνδρῳ θαυματοποιοὶ Σκύμνος ὁ Ταραντῖνος, Φιλιστίδης ὁ Συρακόσιος, Ἡράκλειτος ὁ Μυτιληναῖος. Γεγόνασι δὲ καὶ πλάνοι ἔνδοξοι, ὧν Κηφισόδωρος καὶ Πανταλέων. Φιλίππου δὲ τοῦ γελωτοποιοῦ Ξενοφῶν μνημονεύει.

36. Ὅτι οἰκουμένης δῆμον τὴν Ῥώμην φησί. Λέγει δὲ καὶ ὅτι οὐκ ἄν τις σκοποῦ πόῤῥω τοξεύων λέγοι τὴν Ῥώμην πόλιν ἐπιτομὴν τῆς οἰκουμένης· ἐν ᾗ συνιδεῖν ἔστιν οὕτως πάσας τὰς πόλεις ἱδρυμένας, καὶ κατ' ἰδίαν δὲ τὰς πολλὰς, ὡς Ἀλεξανδρέων μὲν τὴν χρυσῆν, Ἀντιοχέων δὲ τὴν καλὴν, Νικομηδέων δὲ τὴν περικαλλῆ, προσέτι τε

Τὴν λαμπροτάτην πόλεων πασῶν, ὁπόσας ὁ Ζεὺς ἀναφαίνει,

τὰς Ἀθήνας λέγω. Ἐπιλείποι δ' ἄν με οὐχ ἡμέρα μία, ἐξαριθμούμενον τὰς ἐν τῇ Ῥωμαίων οὐρανοπόλει Ῥώμῃ ἀριθμουμένας πόλεις, ἀλλὰ πᾶσαι αἱ κατὰ τὸν ἐνιαυτὸν ἀριθμούμεναι, διὰ τὸ πλῆθος. Καὶ γὰρ ὅλα ἔθνη ἀθρόως αὐτόθι συνῴκισται, ὡς τὸ Καππαδοκῶν καὶ Σκυθῶν καὶ Ποντικῶν καὶ ἄλλων πλειόνων. Οὗτοι οὖν πάντες, ὁ σύμπας δῆμος τῆς οἰκουμένης, τὸν ἐφ' ἡμῶν, φησὶ, φιλόσοφον ὀρχηστὴν Μέμφιν ἐκάλεσαν, ἀπαρχαΐζοντες τὴν διὰ τοῦ σώματος αὐτοῦ κίνησιν τῇ τῶν πόλεων ἀρχαιοτέρᾳ καὶ βασιλικωτέρᾳ, περὶ ἧς Βακχυλίδης φησί·

Τὴν ἀχείμαντόν τε Μέμφιν καὶ δονακώδεα Νεῖλον.

Οὗτος τὴν Πυθαγόρειον φιλοσοφίαν ἐπιδείκνυσιν ἥτις ἐστὶ, μετὰ σιωπῆς πάνθ᾽ ἡμῖν ἐμφανίζων σαφέστερον ἢ οἱ τὰς τῶν λόγων τέχνας ἐπαγγελλόμενοι διδάσκειν.

37. Τῆς δὲ κατὰ τοῦτον ὀρχήσεως τῆς τραγικῆς καλουμένης πρῶτος εἰσηγητὴς γέγονε Βάθυλλος Ἀλεξανδρεὺς, ὅν φησι νομίμως ὀρχήσασθαι Σέλευκος. Τοῦτον τὸν Βάθυλλόν φησιν Ἀριστόνικος καὶ Πυλάδην, οὗ ἐστι καὶ σύγγραμμα περὶ ὀρχήσεως, τὴν Ἰταλικὴν ὄρχησιν συστήσασθαι ἐκ τῆς κωμικῆς, ἣ ἐκαλεῖτο κόρδαξ, καὶ τῆς τραγικῆς, ἣ ἐκαλεῖτο ἐμμέλεια, καὶ τῆς σατυρικῆς, ἣ ἐλέγετο σίκιννις, (διὸ καὶ οἱ Σάτυροι σικιννισταὶ) ἧς εὑρετὴς Σίκιννός τις βάρβαρος. Οἱ δέ φασιν ὅτι Κρὴς ἦν ὁ Σίκιννος. Ἦν δὲ ἡ Πυλάδου ὄρχησις ὀγκώδης, παθητική τε καὶ πολύκοπος, ἡ δὲ Βαθύλλειος ἱλαρωτέρα· καὶ γὰρ ὑπόρχημά τι τούτων διατίθεσθαι. Σοφοκλῆς δὲ, πρὸς τῷ καλὸς γεγενῆσθαι τὴν ὥραν, ἦν καὶ ὀρχηστικὴν δεδιδαγμένος, καὶ μουσικὴν, ἔτι παῖς ὢν, παρὰ Λάμπρῳ. Μετὰ γοῦν τὴν ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχίαν περὶ τρόπαιον γυμνὸς ἀληλιμμένος ἐχόρευσε μετὰ λύρας· οἱ δὲ ἐν ἱματίῳ φασί. Καὶ τὸν Θάμυριν διδάσκων αὐτὸς ἐκιθάρισεν· ἄκρως δὲ ἐσφαίρισεν, ὅτε τὴν Ναυσικάαν καθῆκε. Τῆς δὲ Μέμφιδος ὀρχήσεως ἤρα καὶ Σωκράτης ὁ σοφὸς, καὶ πολλάκις καταλαμβανόμενος ὀρχούμενος, ὥς φησι Ξενοφῶν, ἔλεγε τοῖς γνωρίμοις, παντὸς εἶναι μέλους τὴν ὄρχησιν γυμνάσιον. Ἔταττον γὰρ τὸ ὀρχεῖσθαι ἐπὶ τοῦ κινεῖσθαι καὶ ἐρεθίζεσθαι. Ἀνακρέων· „Καλλίκομοι κοῦραι Διὸς ὠρχήσαντ᾽ ἐλαφρῶς.“ Ἴων·

Ἐκ τῶν ἀέλπτων μᾶλλον ὤρχησεν φρένας.

38. Ἕρμιππος δέ φησι Θεόφραστον παραγίνεσθαι εἰς τὸν περίπατον καθ' ὥραν λαμπρὸν καὶ ἐξησκημένον, εἶτα καθίσαντα διατίθεσθαι τὸν λόγον, οὐδεμιᾶς ἀπεχόμενον κινήσεως οὐδὲ σχήματος ἑνός. Καί ποτε, ὀψοφάγον μιμούμενον, ἐξείραντα τὴν γλῶσσαν περιλείχειν τὰ χείλη.

Ἔμελε δὲ αὐτοῖς καὶ τοῦ κοσμίως ἀναλαμβάνειν τὴν ἐσθῆτα, καὶ τοὺς μὴ τοῦτο ποιοῦντας ἔσκωπτον. Πλάτων ἐν Θεαιτήτῳ· „Πάντα δυναμένους ὀξέως τε καὶ τορῶς διακονεῖν, ἀναβάλλεσθαι δ' οὐκ ἐπισταμένους ἐπιδέξι' ἐλευθερίως, οὐδ' ἁρμονίαν λόγων λαβόντα ὀρθῶς ὑμνῆσαι θεῶν τε καὶ ἀνθρώπων εὐδαιμόνων βίον." Σαπφὼ περὶ Ἀνδρομέδας σκώπτει· „Τίς δ' ἀγροιῶτίς τοι θέλγει νόον, οὐκ ἐπισταμένη τὰ βράκεα ἕλκειν ἐπὶ τῶν σφυρῶν," Φιλέταιρος· „Ἀμφὶ στέρνοις φᾶρος οὐ καθήσεις, τάλαν, μηδ' ἀγροίκως ἄνω γόνατος ἀμφέξει;" Ἕρμιππος δέ φησι Θεόκριτον τὸν Χῖον ὡς ἀπαίδευτον μέμφεσθαι τὴν Ἀναξιμένους περιβολήν· Καλλίστρατός τε ὁ Ἀριστοφάνειος Ἀρίσταρχον ἐν συγγράμματι κακῶς εἴρηκεν ἐπὶ τῷ μὴ εὐρύθμως ἀμπέχεσθαι, φέροντός τι καὶ τοῦ τοιούτου πρὸς παιδείας ἐξέτασιν. Διὸ καὶ Ἄλεξίς φησιν·

Ἓν γὰρ νομίζω τοῦτο τῶν ἀνελευθέρων
εἶναι, τὸ βαδίζειν ἀῤῥύθμως ἐν ταῖς ὁδοῖς,
ἐξὸν καλῶς. Οὗ μήτε πράττεται τέλος
μηδεὶς γὰρ ἡμᾶς, μήτε, τιμὴν δόντα, δεῖ
ἑτέρων λαβεῖν, φέρει δὲ τοῖς μὲν χρωμένοις
δόξης τιν' ὄγκον, τοῖς δ' ὁρῶσιν ἡδονήν,
κόσμον δὲ τῷ βίῳ, τὸ τοιοῦτον γέρας
τίς οὐκ ἂν αὑτῷ κτῷτο, φάσκων νοῦν ἔχειν;

39. *Καὶ Αἰσχύλος δὲ οὐ μόνον ἐξεῦρε τὴν τῆς στολῆς εὐπρέπειαν καὶ σεμνότητα, ἣν ζηλώσαντες οἱ ἱεροφάνται καὶ δᾳδοῦχοι ἀμφιέννυνται, ἀλλὰ καὶ πολλὰ σχήματα ὀρχηστικὰ αὐτὸς ἐξευρίσκων ἀνεδίδου τοῖς χορευταῖς. Χαμαιλέων γοῦν πρῶτον αὐτόν φησι σχηματίσαι τοὺς χορούς, ὀρχηστοδιδασκάλοις οὐ χρησάμενον, ἀλλὰ καὶ αὐτὸν τοῖς χοροῖς τὰ σχήματα ποιοῦντα τῶν ὀρχήσεων, καὶ ὅλως πᾶσαν τὴν τῆς τραγῳδίας οἰκονομίαν εἰς ἑαυτὸν περιιστᾶν. Ὑπεκρίνετο γοῦν μετὰ τοῦ εἰκότος τὰ δράματα. Ἀριστοφάνης γοῦν (παρὰ δὲ τοῖς κωμικοῖς ἡ περὶ τῶν τραγικῶν ἀπόκειται πίστις) ποιεῖ αὐτὸν Αἰσχύλον λέγοντα·*

— — Τοῖσι χοροῖς αὐτὸς τὰ σχήματ᾽ ἐποίουν.

Καὶ πάλιν·

— Τοὺς Φρύγας οἶδα θεωρῶν,
ὅτε τῷ Πριάμῳ συλλυσόμενοι τὸν παῖδ᾽ ἦλθον τεθνεῶτα,
πολλὰ τοιαυτὶ καὶ τοιαυτὶ καὶ δεῦρο σχηματίσαντας.

Καὶ Τέλεσις δέ, ἢ Τελέστης, ὁ ὀρχηστοδιδάσκαλος, πολλὰ ἐξεύρηκε σχήματα, ἄκρως ταῖς χερσὶ τὰ λεγόμενα δεικνυούσαις. Φίλλις, ὁ Δήλιος, μουσικός, τοὺς ἀρχαίους φησὶ κιθαρῳδοὺς κινήσεις ἀπὸ μὲν τοῦ προσώπου μικρὰς φέρειν, ἀπὸ ποδῶν δὲ πλείους, ἐμβατηρίους καὶ χορευτικάς. Ἀριστοκλῆς γοῦν φησιν, ὅτι Τελέστης, ὁ Αἰσχύλου ὀρχηστής, οὕτως ἦν τεχνίτης, ὥστε ἐν τῷ ὀρχεῖσθαι τοὺς Ἑπτὰ ἐπὶ Θήβας φανερὰ ποιῆσαι τὰ πράγματα δι᾽ ὀρχήσεως. Φασὶ δὲ καὶ ὅτι οἱ ἀρχαῖοι ποιηταί, Θέσπις, Πρατίνας, Κρατῖνος, Φρύνιχος, ὀρχησταὶ ἐκαλοῦντο, διὰ τὸ μὴ μόνον τὰ ἑαυτῶν δράματα ἀναφέρειν εἰς ὄρχησιν τοῦ χοροῦ, ἀλλὰ καὶ ἔξω τῶν ἰδίων ποιημάτων διδάσκειν τοὺς βου-

λομένους ὀρχεῖσθαι. Μεθύων δὲ ἐποίει τὰς τραγῳδίας Αἰσχύλος, ὥς φησι Χαμαιλέων. Σοφοκλῆς γοῦν ὠνείδιζεν αὐτῷ, ὅτι, εἰ καὶ τὰ δέοντα ποιεῖ, ἀλλ' οὐκ εἰδώς γε.

40. Ὀρχήσεις δὲ ἐθνικαὶ αἵδε· Λακωνικαί, Τροιζηνικαί, Ἐπιζεφύριοι, Κρητικαί, Ἰωνικαί, Μαντινιακαί, ἃς προκρίνει Ἀριστόξενος διὰ τὴν τῶν χειρῶν κίνησιν. Οὕτως δ' ἦν ἔνδοξον καὶ σοφὸν ἡ ὄρχησις, ὥστε Πίνδαρος τὸν Ἀπόλλωνα ὀρχηστὴν καλεῖ·

Ὀρχήστ', ἀγλαΐας ἀνάσσων,
εὐρυφάρετρ' Ἄπολλον.

Καὶ Ὅμηρος δὲ ἢ τῶν τις Ὁμηριδῶν ἐν τοῖς εἰς Ἀπόλλωνα ὕμνοις φησίν·

Ἀπόλλων,
φόρμιγγ' ἐν χείρεσσιν ἔχων, χάριεν κιθάριζε,
Καλὰ καὶ ὕψι βιβάς.

Εὔμηλος δὲ ὁ Κορίνθιος, ἢ Ἀρκτῖνος, τὸν Δία ὀρχούμενόν που παράγει, λέγων·

Μέσσοισιν δ' ὠρχεῖτο πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε.

Θεόφραστος δὲ πρῶτόν φησιν Ἄνδρωνα, τὸν Καταναῖον αὐλητήν, κινήσεις καὶ ῥυθμοὺς ποιῆσαι τῷ σώματι αὐλοῦντα· ὅθεν σικελίζειν τὸ ὀρχεῖσθαι παρὰ τοῖς παλαιοῖς· μεθ' ὃν Κλεόλαν τὸν Θηβαῖον. Ὀρχησταὶ δὲ ἔνδοξοι, Βολβὸς μὲν παρὰ Κρατίνῳ καὶ Καλλίᾳ, Ζήνων δὲ ὁ Κρὴς ὁ πάνυ Ἀρταξέρξῃ προσφιλέστατος παρὰ Κτησίᾳ. Ἀλέξανδρος δὲ ἐν τῇ πρὸς Φιλόξενον ἐπιστολῇ μέμνηται Θεοδώρου καὶ Χρυσίππου.

41. Ὅτι τὸ μουσεῖον ὁ Φλιάσιος Τίμων, ὁ σιλλογράφος, τάλαρόν πού φησιν, ἐπισκώπτων τοὺς ἐν αὐτῷ τρεφομένους φιλοσόφους, ὅτι ὥσπερ ἐν πανάγρῳ τινὶ σιτοῦνται, καθάπερ οἱ πολυτιμότατοι ὄρνιθες·

Πολλοὶ μὲν βόσκονται ἐν Αἰγύπτῳ πολυφύλῳ
βιβλιακοὶ χαρακῖται, ἀπείριτα δηριόωντες
Μουσέων ἐν ταλάρῳ.

Ἕως ἂν τῆς λογοδιαῤῥοίας ἀπαλλαγῶσιν οὗτοι οἱ τραπεζορήτορες, οἳ ὑπὸ γλωσσαλγίας ἐπιλελῆσθαί μοι δοκοῦσι καὶ τοῦ Πυθικοῦ χρησμοῦ, ὃν ἀναγράφει Χαμαιλέων·

Εἴκοσι τὰς πρὸ κυνὸς, καὶ εἴκοσι τὰς μετέπειτα
οἴκῳ ἐνὶ σκιερῷ Διονύσῳ χρῆσθαι ἰητρῷ.

Καὶ Μνησίθεος δὲ Ἀθηναῖος Διόνυσον ἰατρόν φησι τὴν Πυθίαν χρῆσαι τιμᾶν Ἀθηναίοις. Φησὶ δὲ καὶ Ἀλκαῖος, ὁ Μυτιληναῖος ποιητής·

Οἴνῳ πνεύμονα τέγγε· τὸ γὰρ ἄστρον περιτέλλεται·
Ἡ δ᾽ ὥρη χαλεπή· πάντα δὲ διψᾷ ὑπὸ καύματος.

Καὶ ἀλλαχοῦ·

Πίνωμεν, τὸ γὰρ ἄστρον περιτέλλεται.

Εὔπολίς τε τὸν Καλλίαν φησὶν ἀναγκάζεσθαι ὑπὸ Πρωταγόρου πίνειν, ἵνα

πρὸ τοῦ κυνὸς τὸν πνεύμον᾽ ἔκλυτον φορῇ·

Ἡμῖν δ᾽ οὐ μόνον ὁ πνεύμων ἀπεξήρανται, κινδυνεύει δὲ καὶ ἡ καρδία. Καίτοι Ἀντιφάνης λέγει·

Τὸ δὲ ζῆν, εἰπέ μοι,
τί ἐστί; — Τὸ πίνειν φήμ᾽ ἐγώ.
Ὁρᾷς, παρὰ ῥείθροισι χειμάῤῥοις ὅσα
δένδρων ἀεὶ τὴν νύκτα καὶ τὴν ἡμέραν
βρέχεται, μέγεθος καὶ κάλλος οἷα γίγνεται,
τὰ δ᾽ ἀντιτείνονθ᾽, οἱονεὶ δίψαν τινὰ
ἢ ξηρασίαν σχόντ᾽, αὐτόπρεμν᾽ ἀπόλλυται.

Οὕτω τούτοις, φησὶ, κυνολογήσασιν ἐδόθη πιεῖν. Εἴρηται δὲ τὸ βρέχειν καὶ ἐπὶ τοῦ πίνειν. Ἀντιφάνης·

Δεῖ γὰρ φαγόντας δαψιλῶς βρέχειν.

Εὔβουλος· „Σῖκον ἐγὼ βεβρεγμένος ἥκω καὶ κεκωθωνισμένος. Β. Πέπωκας οὗτος; Α. Πέπωκ' ἐγώ, μὰ Δία Μενδαῖον.“

42. Ὅτι τὸ ἀναπίπτειν κυρίως ἐπὶ ψυχῆς ἐστιν, οἷον ἀθυμεῖν, ὀλιγωρεῖν. Θουκυδίδης πρώτῃ· „Νικώμενοι ἐπ' ἐλάχιστον ἀναπίπτουσι.“ Κρατῖνος δ' ἐπὶ ἐρετῶν χρᾶται τῇ λέξει· „Ῥοθίαζε κἀνάπιπτε.“ Καὶ Ξενοφῶν ἐν Οἰκονομικῷ· „Διὰ τί ἄλυποι ἀλλήλοις εἰσὶν οἱ ἐρέται; ἢ ὅτι ἐν τάξει μὲν κάθηνται, ἐν τάξει δὲ προνεύουσιν, ἐν τάξει δὲ ἀναπίπτουσιν;“ Ἀνακεῖσθαι δὲ φαμὲν ἐπὶ ἀνδριάντος. Ὅθεν τοὺς ἐπὶ κατακειμένων χρωμένους τῇ λέξει διέσυρον. Δίφιλος· „Ἐγὼ δ' ἕως μέν τινος ἀνεκείμην.“ Πρὸς ὃν δυσχεραίνων ὁ ἑταῖρός φησιν· „Ἀνάκεισο.“ Φιλιππίδης· „Καὶ δειπνῶν ἀεὶ ἀνακείμενος παρ' αὐτόν.“ Καὶ ἐπάγει· „Πότερον ἀνδριάντα εἱστία;“ Κατακεῖσθαι δὲ λέγεται καὶ κατακεκλίσθαι, ὡς ἐν Συμποσίοις Ξενοφῶν καὶ Πλάτων. Ἄλεξις·

Ὡς ἔστι κατακεῖσθαι πρὸ δείπνου συμφορά·
οὔτε γὰρ ὕπνος δήπουθεν οὐδὲν ἂν λάβοι,
οὔθ', ἂν λέγῃ τις, οὐδαμῶς μάθοιμεν ἄν·
ὁ νοῦς γάρ ἐστι τῆς τραπέζης πλησίον.

Ἔστι δὲ εὑρεῖν καὶ ἐπὶ τῆς ἐννοίας ταύτης σπανίως τὸ ἀνακεῖσθαι. Σάτυρος παρὰ Σοφοκλεῖ τοῦτό φησιν·

Ἐπικαιόμενος τῷ Ἡρακλεῖ ἀνακειμένῳ
μέσον εἰς τὸν αὐχέν' εἰσαλοίμην.

Ἀριστοτέλης ἐν Τυῤῥηνῶν Νομίμοις· „Οἱ δὲ Τυῤῥηνοὶ δειπνοῦσι μετὰ τῶν γυναικῶν ἀνακείμενοι ὑπὸ τῷ αὐτῷ ἱματίῳ.“ Θεόπομπος·

Ἐπίνομεν μετὰ ταῦτα
κατακείμενοι μαλακῶπατ' ἐπὶ τρικλινίῳ,
Τελαμῶνος οἰμώζοντες ἀλλήλοις μέλη.

Φιλωνίδης· „Κατάκειμαι, ὡς ὁρᾶτε, δεκάπαλαι.“ Εὐριπίδης Κύκλωπι·

Ἀνέπεσε, φάρυγγος αἰθέρ' ἐξανιεὶς βαρύν.

Ἄλεξις·

— Μετὰ ταῦτ' ἀναπεσεῖν
ἐκέλευον αὐτὴν παρ' ἐμέ.

43. Ὅτι τὸ πάσασθαι ἐπὶ τοῦ ἀπογεύσασθαι τίθεται. Φησὶ γοῦν Φοῖνιξ πρὸς Ἀχιλλέα· „Οὐκ ἔθελες ἅμ' ἄλλῳ ἐνὶ μεγάροισι πάσασθαι.“ Καὶ ἀλλαχοῦ· „Εὖθ' οἱ σπλάγχν' ἐπάσαντο.“ Τῶν γὰρ σπλάγχνων ἀπογεύονται μόνον ὡς ἂν ὀλίγων πολὺς ὅμιλος. Καὶ ὁ Πρίαμος (24) δὲ πρὸς Ἀχιλλέα φησί· „Νῦν δὴ καὶ σίτου πασάμην.“ Οἰκεῖον γὰρ τοῦ τηνικάδε ἀτυχήσαντος ἀπογεύσασθαι μόνον· εἰς κόρον γὰρ ἐλθεῖν οὐκ εἴα τὸ πένθος. Διὸ καὶ ὁ τὸ σύνολον οὐ γευσάμενος τροφῆς κεῖτ' ἄσιτος, ἄπαστος. Ἐπὶ δὲ τῶν ἀποπληρουμένων οὐδέποτε λέγει τὸ πάσασθαι, ἀλλ' ὁπόσα δηλοῖ κόρον· „Αὐτὰρ ἐπεὶ σίτου τάρφθεν καὶ ἐδητύος ἐξ ἔρον ἕντο.“ Οἱ δὲ νεώτεροι καὶ ἐπὶ τοῦ πληρωθῆναι τιθέασι τὸ πάσασθαι. Καλλίμαχος· „Μύθου δὲ πασαίμην ἥδιον.“ Ἐρατοσθένης·

— Ὀπταλέα κρέα
ἐκ τέφρης ἐπάσαντο, τά τ' ἀγρώσσοντες ἕλοντο.

44. „Ποτίκολλον ἅτε ξύλον παρὰ ξύλῳ“ φησὶν ὁ Θηβαῖος μελοποιός.

Ἔτι περὶ τοῦ τῶν ἡρώων βίου.

Ὅτι Σέλευκός φησι τὴν παρ' Ὁμήρῳ δαῖτα θάλειαν

στοιχείων μεταθέσει δίαιταν εἶναι· τὸ δὲ ἀπὸ τοῦ δαίσασθαι λέγειν, βιαιότερόν ἐστι.

Ὅτι Καρύστιος ὁ Περγαμηνὸς ἱστορεῖ, τὰς Κερκυραίας γυναῖκας ἔτι καὶ νῦν σφαιριζούσας ᾄδειν. Σφαιρίζουσι δὲ παρ' Ὁμήρῳ οὐ μόνον ἄνδρες, ἀλλὰ καὶ γυναῖκες. Καὶ δίσκοις δὲ καὶ ἀκοντίοις μετά τινος συμμετρίας ἐχρῶντο·

Δίσκοισιν τέρποντο καὶ αἰγανέῃσιν ἱέντες.

Τὸ γὰρ τερπνὸν τὴν κακοπάθειαν κουφίζει. Καὶ ἐπὶ κυνηγεσίᾳ δὲ ἐξίασιν οἱ νέοι πρὸς μελέτην τῶν πολεμικῶν κινδύνων, καὶ ἐπὶ θήρας παντοίας· ἀφ' ὧν ῥωμαλεώτεροι καὶ ὑγιεινότεροι διετέλουν, ὡς ὅτε πυργηδὸν σφέας αὐτοὺς ἀρτύνουσι, καὶ ἀντίον ἱστάμενοι ἀκοντίζουσιν. Ἴσασι δὲ καὶ λουτρὰ ἄκη πόνων παντοῖα, κόπον μὲν θαλάττῃ λύοντες, ἣ μάλιστα τοῖς νεύροις ἐστὶ πρόσφορος· ἀναχαλῶντες δὲ ταῖς ἐμβάσεσι τὰς τῶν μυῶν συντάσεις, εἶτ' ἐπαλείφοντες λίπα, πρὸς τὸ μὴ ξηρανθέντος τοῦ ὕδατος ἀπεσκληρυμμένα γίνεσθαι τὰ σώματα. Οἱ γοῦν ἀπὸ τῆς σκοπιῆς ἐπανελθόντες ἱδρῶ πολλὸν ἀπενίζοντο θαλάσσῃ, κνήμας ἠδὲ λόφον ἀμφί τε μηρούς. Καὶ οὕτως ἀναψύξαντες ἐς ἀσαμίνθους βάντες εὐξέστας λούσαντο, καὶ ἀλειψάμενοι λίπ' ἐλαίῳ δείπνῳ ἐφιζανέτην. Ἔστι καὶ τρόπος ἕτερος κιμάτων λύσεως ἐκ τῶν κατὰ κεφαλῆς καταιονήσεων·

Θυμῆρες κεράσασα κατὰ κρατός τε καὶ ὤμων.

Αἱ γὰρ ἐμβάσεις, περικεχυμένου πανταχόθεν τοῖς πόροις τοῦ ὕδατος, φράττουσι τὴν τῶν ἱδρώτων ἔκκρισιν, καθάπερ ἂν εἴ τις ἠθμὸς εἰς ὕδωρ βληθῇ· διέξεισι γὰρ οὐδὲν, εἰ μή τις αὐτὸν μετεωρίσας, τοῖς πόροις ἀναψυχὴν καὶ διέξοδον εἰς τὸ ἔξω παράσχῃ, ὡς Ἀριστοτέλης εἴρηκεν ἐν τοῖς φυσικοῖς προβλήμασι, ζητῶν, Διὰ τί οἱ ἱδροῦντες,

ἐπὰν ἔλθωσιν εἰς θερμὸν ἢ ψυχρὸν ὕδωρ, οὐκ ἔτι ἱδροῦσιν, ἕως πάλιν ἐπανέλθωσιν ἀπὸ τῶν ἐμβάσεων.

45. Παρετίθετο δὲ τοῖς ἥρωσι δειπνοῦσι καὶ λάχανα. Ὅτι δὲ οἴδασι τὰς λαχανείας, δῆλον ἐκ τῶν παρὰ νείατον ὄρχον κοσμητῶν πρασιῶν. Ἀλλὰ μὴν καὶ τοῖς κακοχυμωτάτοις κρομύοις ἐχρῶντο·

— ἐπὶ δὲ κρόμυον ποτῷ ὄψον.

Ἐπιμελουμένους δὲ αὐτοὺς εἰσάγει καὶ τῶν ἀκροδρύων· (25) „Ὄγχνη γὰρ ἐπ᾽ ὄγχνῃ που γηράσκει, σῦκον δ᾽ ἐπὶ σύκῳ.“ Διὸ καὶ τῶν δένδρων τὰ μὲν καρποφόρα καλὰ προσαγορεύει· „Ἔνθα δένδρεα καλὰ πεφύκει, ὄγχναι καὶ ῥοιαὶ καὶ μηλέαι.“ Τὰ δ᾽ εἰς ξυλείαν εὔθετα μακρὰ, τοῖς ἐπιθέτοις τὰς χρήσεις διαστέλλων·

— Ἔνθα δένδρεα μακρὰ πεφύκει,
κλήθρη τ᾽ αἴγειρός τ᾽, ἐλάτη τ᾽ ἦν οὐρανομήκης.

Ἀρχαιοτέρα δ᾽ ἦν καὶ τῶν Τρωικῶν ἡ τούτων χρῆσις. Τάνταλος γοῦν οὐδὲ θανὼν ἀπαλλάττεται τῆς τούτων ἐπιθυμίας· εἴπερ ὁ κολάζων αὐτὸν θεὸς, προσείων, καθάπερ οἱ τὰ ἄλογα τῶν ζώων τοῖς θαλλοῖς ἄγοντες, τοὺς τοιούτους καρποὺς, ἀποκρούεται αὐτὸν τῆς ἀπολαύσεως, ὅτι τῆς ἐλπίδος ἐγγὺς ἔλθοι. Καὶ Λαέρτην δ᾽ Ὀδυσσεὺς ἀναμιμνήσκει ὧν ἔδωκεν αὐτῷ παιδὶ ὄντι· „Ὄγχνας μοι δῶκας τρισκαίδεκα“ καὶ τὰ ἑξῆς.

46. Ὅτι δὲ καὶ ἰχθῦς ἤσθιον, Σαρπηδὼν δῆλον ποιεῖ, ὁμοιῶν τὴν ἅλωσιν πανάγρου δικτύου θήρᾳ. Καίτοι Εὔβουλος κατὰ τὴν κωμικὴν χάριν φησὶ παίζων·

Ἰχθὺν δ᾽ Ὅμηρος ἐσθίοντ᾽ εἴρηκε ποῦ
τίνα τῶν Ἀχαιῶν; κρέα δὲ μόνον ὤπτων, ἐπεὶ
ἕψοντά γ᾽ οὐ πεποίηκεν αὐτῶν οὐδένα.
Ἀλλ᾽ οὐδὲ μίαν ἄλλην ἑταίραν εἶδέ τις

αὐτῶν, ἑαυτοὺς δ' ἔδεφον ἐνιαυτοὺς δέκα.
Πικρὰν στρατείαν δ' εἶδον, οἵτινες, πόλιν
μίαν λαβόντες, εὐρυπρωκτότεροι πολὺ
τῆς πόλεος ἀπεχώρησαν, ἧς εἷλον τότε.

Οὐδὲ τὸν ἀέρα δ' οἱ ἥρωες τοῖς ὄρνισιν εἴων ἐλεύθερον, παγίδας καὶ νεφέλας ἐπὶ ταῖς κίχλαις καὶ πελειάσιν ἱστάντες. Ἐγυμνάζοντο δὲ πρὸς ὀρνεοθηρευτικὴν, καὶ τὴν πελειάδα τῇ μηρίνθῳ κρεμάντες ἀπὸ νηὸς ἱστοῦ, καὶ τοξεύοντες ἐκηβόλως εἰς αὐτὴν, ὡς ἐν τῷ ἐπιταφίῳ δηλοῦται. Παρέλιπε δὲ τὴν χρῆσιν τῶν λαχάνων καὶ ἰχθύων καὶ τῶν ὀρνίθων διά τε τὴν λιχνείαν, καὶ προσέτι τὴν ἐν ταῖς σκευασίαις ἀπρέπειαν, ἐλάττω κεκρικὼς ἡρωικῶν καὶ θείων ἔργων. Ὅτι δὲ καὶ ἑφθοῖς ἐχρῶντο κρέασιν, ἐμφανίζει, ἐν οἷς λέγει·

Ὡς δὲ λέβης ζεῖ, —
κνίσσῃ μελδόμενος ἁπαλοτρεφέος σιάλοιο.

Καὶ ὁ κατ' Ὀδυσσέως ἀφεθεὶς πους βοὸς τούτου σημεῖον· πόδα γὰρ βόειον οὐδεὶς ὀπτᾷ. Καὶ τό· „Κρειῶν δὲ πίνακας παρέθηκεν ἀείρας παντοίων“ οὐ μόνον τὴν τῶν κρεῶν ἐξαλλαγὴν δηλοῖ, ὡς ὀρνίθεια, χοίρεια, ἐρίφεια, βόεια λέγων, ἀλλὰ τὴν σκευασίαν ὡς ποικίλην ἔχοντα καὶ οὐ μονοειδῆ, ἀλλὰ περιττήν. Ὡς ἀνακύπτειν τὰς Σικελικὰς καὶ Συβαριτικὰς καὶ Ἰταλικὰς τραπέζας, ἤδη δὲ καὶ Χίας. Μαρτυροῦνται γὰρ καὶ Χῖοι οὐκ ἔλαττον τῶν προειρημένων ἐπὶ ὀψαρτυτικῇ. Τιμοκλῆς·

— Χῖοι πολὺ
ἄριστ' ἀνευρήκασιν ὀψαρτυτικήν.

Κοιμῶνται δὲ μετὰ γυναικῶν παρ' Ὁμήρῳ οὐ μόνον οἱ νέοι, ἀλλὰ καὶ οἱ γέροντες, Φοῖνιξ τε καὶ Νέστωρ. Μό-

νῳ Μενελάῳ οὐ συνέζευκται γυνὴ, διὰ γυναῖκα γαμετὴν ἡρπασμένην τὴν στρατείαν πεποιημένῳ.

47. „Παλαιὸν μὲν οἶνον, ἄνθεα δ' ὕμνων νεωτέρων" Πίνδαρος ἐπαινεῖ. Εὔβουλος δέ φησιν·

Ἄτοπον δὲ, τὸν μὲν οἶνον εὐδοκιμεῖν ἀεὶ
παρὰ ταῖς ἑταίραις τὸν παλαιὸν, ἄνδρα δὲ
μὴ τὸν παλαιὸν, ἀλλὰ τὸν νεώτερον.

(26) Τὸ αὐτὸ δὲ καὶ Ἄλεξις σχεδὸν ἀπαραλλάκτως, τοῦ σφόδρα μόνου κειμένου, ἀντὶ τοῦ ἀεί. Ὄντως δὲ ὁ παλαιὸς οἶνος οὐ πρὸς ἡδονὴν μόνον, ἀλλὰ καὶ πρὸς ὑγίειαν προσφορώτερος. Πέσσει τε γὰρ μᾶλλον τὰ σῖτα, καὶ λεπτομερὴς ὢν εὐανάδοτός ἐστι, δύναμίν τε τοῖς σώμασιν ἐμποιεῖ, τὸ αἷμά τε ἐνερευθὲς καὶ εὐανάδοτον κατασκευάζει, καὶ τοὺς ὕπνους ἀταράχους παρέχει. Ἐπαινεῖ δὲ Ὅμηρος τὸν ἐπιδεχόμενον ἱκανὴν κρᾶσιν, ὡς τὸν τοῦ Μάρωνος. Ἐπιδέχεται δὲ πλείω κρᾶσιν ὁ παλαιὸς οἶνος, διὰ τὸ μᾶλλον θερμὸς γίνεσθαι παλαιούμενος. Ἔνιοι δὲ καὶ τὴν Διονύσου φυγὴν εἰς τὴν θάλασσαν οἰνοποιίαν σημαίνειν φασὶ, πάλαι γνωριζομένην. Ἡδὺν γὰρ εἶναι τὸν οἶνον, παρεγχεομένης θαλάσσης. Ἐπαινῶν δὲ Ὅμηρος τὸν μέλανα οἶνον, πολλάκις αὐτὸν καὶ αἴθοπα καλεῖ. Δυναμικώτατος γάρ ἐστι, καὶ μένων ἐν ταῖς ἕξεσι τῶν πινόντων πλεῖστον χρόνον. Θεόπομπος δέ φησι, παρὰ Χίοις πρώτοις γενέσθαι τὸν μέλανα οἶνον, καὶ τὸ φυτεύειν δὲ καὶ θεραπεύειν ἀμπέλους Χίους πρώτους, μαθόντας παρ' Οἰνοπίωνος τοῦ Διονύσου, ὃς καὶ συνῴκισε τὴν νῆσον, τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις μεταδοῦναι. Ὁ δὲ λευκὸς οἶνος ἀσθενὴς, καὶ λεπτός. Ὁ δὲ κιῤῥὸς πέττει ῥᾷον, ξηραντικὸς ὤν.

48. Περὶ Ἰταλικῶν οἴνων φησὶν ὁ παρὰ τούτῳ τῷ

σοφιστῇ Γαληνός. Ὁ Φαλερῖνος οἶνος ἀπὸ ἐτῶν δέκα ἐστὶ πότιμος, καὶ ἀπὸ πεντεκαίδεκα μέχρι εἴκοσιν· ὁ δ' ὑπὲρ τοῦτον ἐκπίπτων τὸν χρόνον κεφαλαλγικὸς, καὶ τοῦ νευρώδους καθάπτεται. Εἴδη δ' αὐτοῦ δύο, ὁ αὐστηρὸς καὶ ὁ γλυκάζων. Οὗτος δὲ τοιοῦτος γίνεται, ὅταν ὑπὸ τὸν τρυγητὸν νότοι πνεύσωσι, παρ' ὃ καὶ μελάντερος γίνεται. Ὁ δὲ μὴ οὕτω τρυγηθεὶς, αὐστηρός τε καὶ τῷ χρώματι κιῤῥός. Καὶ τοῦ Ἀλβανοῦ δὲ οἴνου εἴδη δύο, ὁ μὲν γλυκάζων, ὁ δ' ὀμφακίας. Ἀμφότεροι δὲ ἀπὸ πεντεκαίδεκα ἐτῶν ἀκμάζουσι. Συῤῥεντῖνος δὲ ἀπὸ πέντε καὶ εἴκοσιν ἐτῶν ἄρχεται γίνεσθαι πότιμος. Ὢν γὰρ ἀλιπὴς καὶ λίαν ψαφαρὸς, μόλις πεπαίνεται· καὶ παλαιούμενος σχεδὸν μόνοις ἐστὶν ἐπιτήδειος τοῖς χρωμένοις διηνεκῶς. Ὁ δὲ Ῥηγῖνος, τοῦ Συῤῥεντίνου λιπαρώτερος ὢν, χρήσιμος ἀπὸ ἐτῶν πεντεκαίδεκα. Χρήσιμος καὶ ὁ Πριούερνος, λεπτομερέστερος ὢν τοῦ Ῥηγίνου, ἥκιστά τε καθαπτόμενος κεφαλῆς. Τούτῳ ἐμφερὴς ὁ Φορμιανὸς, ταχὺ δὲ ἀκμάζει, καὶ λιπαρώτερός ἐστιν αὐτοῦ. Βράδιον δ' ἀκμάζει ὁ Τριφολῖνος, ἔστι δὲ τοῦ Συῤῥεντίνου γεωδέστερος. Ὁ δὲ Στατανὸς τῶν πρώτων ἐστὶν οἴνων, ἐμφερὴς τῷ Φαλερίνῳ, κουφότερος, οὐ πληκτικός. Ὁ Τιβουρτῖνος λεπτὸς, εὐδιάπνευστος, ἀκμάζων ἀπὸ ἐτῶν δέκα· κρείττων δὲ γίνεται παλαιούμενος. Ὁ Λαβικανὸς, ἡδὺς καὶ λιπαρὸς τῇ γεύσει, μεταξὺ Φαλερίνου καὶ Ἀλβανοῦ· ἡ δὲ αὐτοῦ πόσις ἀπὸ ἐτῶν δέκα. Ὁ Γαυρανὸς δὲ καὶ ὀλίγος καὶ κάλλιστος, προσέτι τε εὔτονος καὶ παχὺς, Πραινεστίνου δὲ καὶ Τιβουρτίνου λιπαρώτερος. Ὁ Μαρσικὸς δὲ πάνυ αὐστηρὸς, εὐστόμαχος δέ. Γίνεται δὲ καὶ περὶ τὴν Καμπανίας Κύμην ὁ καλούμενος Οὐλβανὸς, κοῦφος, πότιμος ἀπὸ ἐτῶν πέντε. Ὁ Ἀγκωνιτανὸς χρηστὸς, λιπαρὸς, πασ * * * ὁ

(27) Βυξεντῖνος ἐμφερῶς ἔχει τῷ Ἀλβανῷ τῷ ὀμφακίᾳ· ἔστι δὲ δυνάμει καὶ εὐστόμαχος. Ὁ Οὐελίτερνος δὲ ἡδὺς πινόμενος, εὐστόμαχος· ἴδιον δ' αὐτοῦ τὸ μὴ δοκεῖν ἀπαρέγχυτος εἶναι· ἐμφαίνει γὰρ ὡς ἐμμεμαγμένου αὐτῷ ἑτέρου. Ὁ Καληνὸς κοῦφος, τοῦ Φαλερίνου εὐστομαχώτερος. Εὐγενὴς δὲ καὶ ὁ Καίκουβος, πληκτικὸς, εὔτονος· παλαιοῦται δὲ μετὰ ἱκανὰ ἔτη. Ὁ Φουνδανὸς εὔτονος, πολύτροφος, κεφαλῆς καὶ στομάχου ἅπτεται· διὸ οὐ πολὺς ἐν συμποσίοις πίνεται. Πάντων δὲ τούτων ὁ Σαβῖνος κουφότερος, ἀπὸ ἐτῶν ἑπτὰ ἐπιτήδειος πίνεσθαι μέχρι πεντεκαίδεκα. Ὁ δὲ Σιγνῖνος μέχρι ἐτῶν ἓξ χρήσιμος, παλαιωθεὶς δὲ πολὺ χρησιμώτερος. Ὁ Νουμεντανὸς ἀκμάζει ταχὺ καὶ ἀπὸ ἐτῶν πέντε πότιμός ἐστιν· ἔστι δ' οὔτε λίαν ἡδὺς, οὔτε λεπτός. Ὁ Σπωλητῖνος οἶνος καὶ πινόμενος ἡδὺς, καὶ τῷ χρώματι χρυσίζει. Καπυανὸς κατὰ πολλὰ τῷ Συῤῥεντίνῳ παρεμφερής. Ὁ Βαρβῖνος λίαν αὐστηρὸς, καὶ ἀεὶ ἑαυτοῦ κρείττων γίνεται. Εὐγενὴς καὶ ὁ Καυκῖνος, καὶ τῷ Φαλερίνῳ ἐμφερής. Ὁ Βενεφρανὸς εὐστόμαχος καὶ κοῦφος. Ὁ ἐν Νεαπόλει Τρεβελλικὸς εὔκρατος τῇ δυνάμει, εὐστόμαχος, εὔστομος. Ὁ Ἔρβουλος ἐν ἀρχῇ μὲν ἐστι μέλας, μετ' οὐ πολλὰ δὲ ἔτη λευκὸς γίνεται· ἔστι δὲ λίαν κοῦφος καὶ τρυφερός. Ὁ Μασσαλιήτης καλός· ὀλίγος δὲ γίνεται, παχὺς, σαρκώδης. Ταραντῖνος δὲ καὶ οἱ ἀπὸ τοῦ κλίματος τούτου πάντες ἁπαλοὶ, οὐ πλῆξιν, οὐ τόνον ἔχοντες, ἡδεῖς, εὐστόμαχοι. Ὁ δὲ Μαμερτῖνος ἔξω μὲν τῆς Ἰταλίας γίνεται· καὶ γινόμενος ἐν Σικελίᾳ καλεῖται Ἰωτάλινος. Ἡδὺς δ' ἐστὶ, κοῦφος, εὔτονος.

Ὅτι παρ' Ἰνδοῖς τιμᾶται δαίμων, ὥς φησι Χάρης ὁ Μυτιληναῖος, ὃς καλεῖται Σοροάδειος· ἑρμηνεύεται δὲ Ἑλλάδι φωνῇ οἰνοποιός.

49. Ὅτι Ἀντιφάνης που ὁ χαρίεις τὰ ἐξ ἑκάστης πόλεως ἰδιώματα οὕτω καταλέγει·

Ἐξ Ἤλιδος μάγειρος, ἐξ Ἄργους λέβης,
Φλιάσιος οἶνος, ἐκ Κορίνθου στρώματα,
ἰχθῦς Σικυῶνος, Αἰγίου δ' αὐλητρίδες,
τυρὸς Σικελικὸς,
μύρον ἐξ Ἀθηνῶν, ἐγχέλεις Βοιώτιαι.

Ἕρμιππος δ' οὕτως·

Ἔσπετε νῦν μοι, Μοῦσαι Ὀλύμπια δώματ' ἔχουσαι,
ἐξ οὗ ναυκληρεῖ Διόνυσος ἐπ' οἴνοπα πόντον,
ὅσσ' ἀγάθ' ἀνθρώποις δεῦρ' ἤγαγε νηὶ μελαίνῃ.
Ἐκ μὲν Κυρήνης καυλὸν καὶ δέρμα βόειον·
ἐκ δ' Ἑλλησπόντου σκόμβρους καὶ πάντα ταρίχη·
ἐκ δ' αὖ Ἰταλίας χόνδρον καὶ πλευρὰ βόεια·
καὶ παρὰ Σιτάλκου ψώραν Λακεδαιμονίοισι·
καὶ παρὰ Περδίκκου ψεύδη ναυσὶν πάνυ πολλαῖς.
Αἱ δὲ Συράκουσαι σῦς καὶ τυρὸν παρέχουσι.
Καὶ Κερκυραίους ὁ Ποσειδῶν ἐξολέσειε
ναυσὶν ἐπὶ γλαφυραῖς, ὅτι ἄνδιχα θυμὸν ἔχουσι.
Ταῦτα μὲν ἐντεῦθεν· ἐκ δ' Αἰγύπτου τὰ κρεμαστὰ
ἱστία καὶ βύβλους· ἀπὸ δ' αὖ Συρίας λιβανωτόν·
ἡ δὲ καλὴ Κρήτη κυπάριττον τοῖσι θεοῖσιν·
ἡ Λιβύη δ' ἐλέφαντα πολὺν παρέχει κατὰ πρᾶσιν·
ἡ Ῥόδος ἀσταφίδας τε καὶ ἰσχάδας ἡδυονείρους.
Αὐτὰρ ἀπ' Εὐβοίας ἀπίους καὶ ἴφια μῆλα·
ἀνδράποδ' ἐκ Φρυγίας, ἀπὸ δ' Ἀρκαδίας ἐπικούρους.
Αἱ Παγασαὶ δούλους καὶ στιγματίας παρέχουσι.
(28) Τὰς δὲ Διὸς βαλάνους καὶ ἀμύγδαλα σιγαλόεντα
Παφλαγόνες παρέχουσι· τὰ γάρ τ' ἀναθήματα δαιτός·
Φοινίκη καρπὸν φοίνικος καὶ σεμίδαλιν·

Καρχηδὼν δάπιδας καὶ ποικίλα προσκεφάλαια.

50. Πίνδαρος δ' ἐν τῇ εἰς Ἱέρωνα Πυθικῇ ᾠδῇ·

'Από Ταϋγέτοιο μὲν Λάκαιναν
ἐπὶ θηρσὶ κύνα τρέχειν πυκινώτατον ἑρπετόν.
Σκύριαι δ' ἐς ἄμελξιν γάλακτος
αἶγες ἐξοχώταται
ὅπλα δ' ἀπ' Ἄργεος· ἅρμα
Θηβαῖον· ἀπὸ τῆς ἀγλαοκάρπου
Σικελίας ὄχημα δαιδάλεον ματεύειν.

Κριτίας δὲ οὕτως·

Κότταβος ἐκ Σικελῆς ἐστι χθονὸς, ἐκπρεπὲς ἔργον,
ὃν σκοπὸν ἐς λατάγων τόξα καθιστάμεθα.
Εἶτα δ' ὄχος Σικελὸς, κάλλει δαπάνῃ τε κράτιστος.
Θεσσαλικὸς δὲ θρόνος, γυίων τρυφερωτάτη ἕδρα.
εὐναίου δὲ λέχους ἔξοχα κάλλος ἔχει
Μίλητός τε Χίος τ' ἔναλος πόλις Οἰνοπίωνος.
Τυρσηνὴ δὲ κρατεῖ χρυσότυπος φιάλη,
καὶ πᾶς χαλκὸς ὅτις κοσμεῖ δόμον ἔν τινι χρείᾳ.
Φοίνικες δ' εὗρον γράμματα λεξίλογα.
Θήβη δ' ἁρματόεντα δίφρον συνεπήξατο πρώτη·
φορτηγοὺς δ' ἀκάτους Κᾶρες, ἁλὸς ταμίαι.
Τὸν δὲ τροχοῦ γαίης τε καμίνου τ' ἔκγονον εὗρε,
κλεινότατον κέραμον, χρήσιμον οἰκονόμον,
ἡ τὸ καλὸν Μαραθῶνι καταστήσασα τρόπαιον.

Καὶ ἐπαινεῖται ὄντως ὁ Ἀττικὸς κέραμος. Εὔβουλος δὲ φησι· „Κνίδια κεράμια, Σικελικὰ βατάνια, Μεγαρικὰ πιθάκνια.“ Ἀντιφάνης δέ· „Νᾶπυ Κύπριον, καὶ σκαμωνίας ὀπὸν, κάρδαμον Μιλήσιον, κρόμμυον Σαμοθρᾴκιον, καυλὸν ἐκ Καρχηδόνος καὶ σίλφιον, θύμον Ὑμήττιον, ὀρίγανον Τενέδιον.“

51. Ὅτι ὁ Περσῶν βασιλεὺς τὸν Χαλυβώνιον μόνον οἶνον ἔπινεν· ὅν φησι Ποσειδώνιος κἀν Δαμασκῷ τῆς Συρίας γίνεσθαι, Περσῶν αὐτόθι καταφυτευσάντων τὰς ἀμπέλους. Ἐν δὲ Ἴσσῃ, τῇ κατὰ τὸν Ἀδρίαν νήσῳ, Ἀγαθαρχίδης φησὶν οἶνον γίνεσθαι, ὃν πᾶσι συγκρινόμενον καλλίω εὑρίσκεσθαι. Χίου δὲ οἴνου καὶ Θασίου μέμνηται Ἐπίλυκος· „Χῖος καὶ Θάσιος ἠθημένος.“ Καὶ Ἀντίδοτον δὲ Θάσιον ἔγχει·

Ὁ γάρ λαβόν μου καταφάγῃ τὴν καρδίαν,
ὅταν πίω τοῦτ', εὐθὺς ὑγιὴς γίγνεται·
Ἀσκληπιὸς κατέβρεξε.

„Οἶνος Λέσβιος, ὃν αὐτὸς ἐποίησεν ὁ Μάρων, μοι δοκῶ“ φησὶ Κλέαρχος.

— Λεσβίου * πώματος
οὐκ ἔστιν ἄλλος οἶνος ἡδίων πιεῖν,

φησιν Ἄλεξις.

— Θασίοις οἰναρίοις καὶ Λεσβίοις
τῆς ἡμέρας τὸ λοιπὸν ὑποβρέχει μέρος
καὶ νωγαλίζει.

Ὁ αὐτός·

Ἡδὺς ὁ Βρόμιος τὴν ἀτέλειαν Λεσβίου
ποιῶν τὸν οἶνον εἰσάγουσιν ἐνθάδε·
ὃς ἂν εἰς ἑτέραν ληφθῇ δ' ἀποστέλλων πόλιν
κἂν κύαθον, ἱερὰν ἐγγράφω τὴν οὐσίαν.

Ἔφιππος·

— Φιλῶ γε Πράμνιον οἶνον Λέσβιον.
Πολλὴ δὲ Λεσβία σταγὼν ἐκπίνεται
ἄγαν.

Ἀντιφάνης·

— Ἔστιν ὄψον χρηστὸν, ἐπαγωγὸν πάνυ,

οἶνός τε Θάσιος, καὶ μύρον καὶ στέμματα.
Ἐν πλησμονῇ γὰρ Κύπρις, ἐν δὲ τοῖς κακῶς
πράσσουσιν οὐκ ἔνεστιν Ἀφροδίτη βροτοῖς.

Εὔβουλος·

— Θάσιον ἢ Χῖον λαβὼν,
ἢ Λέσβιον γέροντα, νεκταροσταγῆ.

Μέμνηται δὲ οὗτος καὶ Ψιθίου οἴνου·

Οἶνον γάρ με Ψίθιον γεύσας
ἡδὺν ἄκρατον, διψῶντα λαβὼν
ὄξει παίει πρὸς τὰ στήθη.

Καὶ Ἀναξανδρίδης· „Χοῦς κεκραμένος Ψιθίου."

(29) 52. Ὅτι Ἀριστοφάνους τὰς δευτέρας Θεσμοφοριαζούσας Δημήτριος ὁ Τροιζήνιος Θεσμοφοριασάσας ἐπιγράφει. Ἐν ταύτῃ ὁ κωμικὸς μέμνηται Πεπαρηθίου οἴνου·

Οἶνον δὲ πίνειν οὐκ ἐάσω Πράμνιον,
οὐ Χῖον, οὐχὶ Θάσιον, οὐ Πεπαρήθιον,
οὐδ' ἄλλον ὅστις ἐπεγερεῖ τὸν ἔμβολον.

Εὔβουλος·

Ὁ Λευκάδιος πάρεστι καὶ Μιλήσιος
οἰνίσκος οὕτω πότιμος.

Ἀρχεστράτου τοῦ δειπνολόγου·

Εἶθ' ὁπόταν πλήρωμα Διὸς σωτῆρος ἕλησθε,
ἤδη χρὴ γεραιὸν, πολιὸν σφόδρα κρᾶτα φοροῦντα
οἶνον, ὑγρὰν χαίταν λευκῷ πεπυκασμένον ἄνθει,
πίνειν, ἐκ Λέσβου περικύμονος ἐκγεγαῶτα.
Τόν τ' ἀπὸ Φοινίκης ἱερᾶς τὸν Βύβλιον αἰνῶ·
οὐ μέντοι κείνῳ γε παρεξισῶ αὐτόν. Ἐὰν γὰρ
ἐξαίφνης αὐτοῦ γεύσῃ, μὴ πρόσθεν ἐθισθεὶς,
εὐώδης μὲν σοι δόξει τοῦ Λεσβίου εἶναι

μᾶλλον· ἔχει γὰρ τοῦτο χρόνου διὰ μῆκος ἄπλατον·
πινόμενος δ᾽ ἥσσων πολλῷ. Κεῖνος δὲ δοκήσει
οὐκ οἴνῳ σοι ἔχειν ὅμοιον γέρας, ἀμβροσίᾳ δέ.
Εἰ δέ τινες σκώπτουσιν ἀλαζονοχαυνοφλύαροι,
ὡς ἥδιστος ἔφυ πάντων Φοινίκιος οἶνος,
οὐ προσέχω τὸν νοῦν αὐτοῖς.
ἔστι δὲ καὶ Θάσιος πίνειν γενναῖος, ἐὰν ᾖ
πολλαῖς πρεσβεύων ἐτέων περικαλλέσιν ὥραις.
Οἶδα δὲ κἀξ ἄλλων πόλεων βοτρυοσταγῆ ἔρνη
εἰπεῖν αἰνῆσαί τε, καὶ οὔ με λέληθ᾽ ὀνομῆναι·
ἀλλ᾽ οὐδὲν τἄλλ᾽ ἐστὶν ἁπλῶς πρὸς Λέσβιον οἶνον.
ἀλλά τινες χαίρουσιν ἐπαινοῦντες τὰ παρ᾽ αὐτοῖς.

53. Φοινικίου δὲ οἴνου μέμνηται καὶ Ἔφιππος·
Κάρυα, ῥόας, φοίνικας, ἕτερα νώγαλα,
σταμνάριά τ᾽ οἴνου * * τοῦ Φοινικικοῦ.

Καὶ πάλιν·
Φοινικίνου βικός τις ὑπανεῴγνυτο.

Μνημονεύει αὐτοῦ καὶ Ξενοφῶν Ἀναβάσει. Μενδαίου δὲ Κρατῖνος·
Νῦν δ᾽ ἢν ἴδῃ Μενδαῖον ἡβῶντ᾽ ἀρτίως
οἰνίσκον, ἕπεται κἀκολουθεῖ, καὶ λέγει·
Οἴμ᾽ ὡς ἁπαλὸς καὶ λευκός· ἆρ᾽ οἴσει τρία;

Ἕρμιππος δέ που ποιεῖ τὸν Διόνυσον πλειόνων μεμνημένον·
— Μενδαίῳ μὲν ἐνουροῦσιν θεοὶ αὐτοὶ
στρώμασιν ἐν μαλακοῖς. Μάγνητα δὲ μειλιχόδωρον
καὶ Θάσιον, τῷ δὴ μήλων ἐπιδέδρομεν ὀδμὴ,
τοῦτον ἐγὼ κρίνω πολὺ πάντων εἶναι ἄριστον
τῶν ἄλλων οἴνων μετ᾽ ἀμύμονα Χῖον ἄλυπον.
Ἔστι δέ τις οἶνος, τὸν δὴ σαπρίαν καλέουσι,
οὗ καὶ ἀπὸ στόματος στάμνων ὑπανοιγομενάων,

ὄζει ἴων, ὄζει δὲ ῥόδων, ὄζει δ' ὑακίνθου
ὀσμὴ θεσπεσία, κατὰ πᾶν δ' ἔχει ὑψιρεφὲς δῶ
ἀμβροσία καὶ νέκταρ ὁμοῦ. Τοῦτ' ἐστὶ τὸ νέκταρ·
Τούτου χρὴ παρέχειν πίνειν ἐν δαιτὶ θαλείῃ
Τοῖσιν ἐμοῖσι φίλοις, τοῖς δ' ἐχθροῖς ἐκ Πεπαρήθου.

Φησὶ δὲ Φανίας ὁ Ἐρέσιος, Μενδαίους τοὺς βότρυς ἐπὶ τῇ ἀμπέλῳ ῥαίνειν τῷ ἐλατηρίῳ· διὸ γίνεσθαι τὸν οἶνον μαλακόν.

54. Ὅτι Θεμιστοκλῆς ὑπὸ βασιλέως ἔλαβε δωρεὰν τὴν Λάμψακον εἰς οἶνον, Μαγνησίαν δ' εἰς ἄρτον, Μυοῦντα δ' εἰς ὄψον, Περκώτην δὲ καὶ τὴν Παλαίσκηψιν εἰς στρωμνὴν καὶ ἱματισμόν. Ἐκέλευσε δὲ τούτῳ στολὴν φορεῖν βαρβαρικὴν, ὡς καὶ Δημαράτῳ, δοὺς τὰ πρότερον (30) ὑπάρχοντα, καὶ στολὴν γάμβριον προσθεὶς, ἐφ' ᾧτε μηκέτι Ἑλληνικὸν ἱμάτιον περιβάληται. Καὶ Κῦρος δὲ ὁ μέγας Πυθάρχῳ τῷ Κυζικηνῷ, φίλῳ ὄντι, ἐχαρίσατο ἑπτὰ πόλεις, ὥς φησιν ὁ Βαβυλώνιος Ἀγαθοκλῆς, Πήδασον, Ὀλύμπιον, Καμάντιον, Σκῆπτρα, Ἀρτύψον, Τορτύρην. Ὁ δ' εἰς ὕβριν, φασὶ, καὶ ἄνοιαν προελθὼν, τυραννεῖν ἐπεχείρησε τῆς πατρίδος, στρατιὰν συναγαγών. Καὶ οἱ Κυζικηνοὶ ἐξορμήσαντες ἐπ' αὐτὸν ἐβοηδρόμουν, πρόκροσσοι φερόμενοι ἐπὶ τὸν κίνδυνον. Τιμᾶται δὲ παρὰ Λαμψακηνοῖς ὁ Πρίαπος, ὁ αὐτὸς ὢν τῷ Διονύσῳ, ἐξ ἐπιθέτου καλούμενος οὕτως, ὡς Θρίαμβος καὶ Διθύραμβος.

Ὅτι Μυτιληναῖοι τὸν παρ' αὐτοῖς γλυκὺν οἶνον πρόδρομον καλοῦσιν, ἄλλοι δὲ πρότροπον.

55. Θαυμάζεται δὲ καὶ ὁ Ἰκάριος οἶνος. Ὡς Ἄμφις·
Ἐν Θουρίοις τοὔλαιον, ἐν Γέλᾳ φακοὶ,
Ἰκάριος οἶνος, ἰσχάδες Κιμώλιαι.

Γίνεται δὲ ἐν Ἰκάρῳ, φησὶν Ἐπαρχίδης, ὁ Πράμνιος. Ἔστι δὲ οὗτος γένος τι οἴνου· καὶ ἔστιν οὗτος οὔτε γλυκὺς οὔτε παχὺς, ἀλλ' αὐστηρὸς καὶ σκληρὸς, καὶ δύναμιν ἔχων διαφέρουσαν· οἵῳ Ἀριστοφάνης οὐχ ἥδεσθαι Ἀθηναίους φησὶ, λέγων τὸν Ἀθηναίων δῆμον οὔτε ποιηταῖς ἥδεσθαι σκληροῖς καὶ ἀστεμφέσιν, οὔτε Πραμνίοις σκληροῖσιν οἴνοις, συνάγουσι τὰς ὀφρῦς τε καὶ τὴν κοιλίαν, ἀλλ' ἀνθοσμίᾳ καὶ πέπονι νεκταροσταγεῖ. Εἶναι γὰρ ἐν Ἰκάρῳ φησὶ Σῆμος Πράμνον πέτραν, καὶ παρ' αὐτῇ ὄρος μέγα, ἀφ' οὗ τὸν Πράμνιον οἶνον, ὃν καὶ φαρμακίτην τινὰς καλεῖν. Ἐκαλεῖτο δὲ ἡ Ἴκαρος πρότερον Ἰχθυόεσσα, διὰ τὸ ἐν αὐτῇ τῶν ἰχθύων πλῆθος, ὡς καὶ Ἐχινάδες ἀπὸ τῶν ἐχίνων, καὶ Σηπιὰς ἄκρα ἀπὸ τῶν περὶ αὐτὴν σηπιῶν, καὶ Λαγοῦσσαι νῆσοι ἀπὸ τῶν ἐν αὐταῖς λαγωῶν, καὶ ἕτεραι Φυκοῦσσαι καὶ Λοπαδοῦσσαι ἀπὸ τῶν παραπλησίων. Προσαγορεύεται δὲ, φησὶν Ἐπαρχίδης, ἡ ἄμπελος ἡ τὸν Ἰκάριον Πράμνιον φέρουσα ὑπὸ τῶν ξένων μὲν Ἱερὰ, ὑπὸ δὲ τῶν Οἰνοαίων Διονυσιάς. Οἰνόη δὲ πόλις ἐν τῇ νήσῳ ἐστί. Δίδυμος δὲ Πράμνιόν φησιν οἶνον ἀπὸ πραμνίας ἀμπέλου οὕτω καλουμένης, οἱ δὲ ἰδίως τὸν μέλανα, ἔνιοι δὲ ἐν τῷ καθόλου τὸν πρὸς παραμονὴν ἐπιτήδειον, οἱονεὶ παραμένιον ὄντα· οἱ δὲ τὸν πραΰνοντα τὸ μένος, ἐπεὶ οἱ πιόντες προσηνεῖς.

56. Ἐπαινεῖ Ἄμφις καὶ τὸν ἐξ Ἀκάνθου πόλεως οἶνον, λέγων·

> Ποδαπὸς σύ; φράσον. Β. Ἀκάνθιος. Α. εἶτα, πρὸς θεῶν,
> οἴνου πολίτης ὢν κρατίστου, στρυφνὸς εἶ,
> καὶ τοὔνομ' αὐτὸ τῆς πατρίδος ἐν τοῖς τρόποις
> ἔχεις, τὰ δ' ἤθη τῶν πολιτῶν οὐκ ἔχεις;

Κορινθίου οἴνου Ἄλεξις μνημονεύει ὡς σκληροῦ·

Οἶνος ξενικὸς παρῆν· ὁ γὰρ Κορίνθιος
βασανισμός ἐστι.

Καὶ Εὐβοϊκοῦ δέ· „Πολὺν πιὼν Εὐβοϊκὸν οἶνον.“ Ἀρχίλοχος τὸν Νάξιον τῷ νέκταρι παραβάλλει· ὅς καί πού φησιν·

Ἐν δορὶ μέν μοι μᾶζα μεμαγμένη, ἐν δορὶ δ᾽ οἶνος
Ἰσμαρικός· πίνω δ᾽ ἐν δορὶ κεκλιμένος

Στράττις δὲ τὸν Σκιάθιον ἐπαινεῖ·

Οἶνος κοκκύζει τοῖς ὁδοιπόροις πιεῖν,
μέλας Σκιάθιος, ἴσον ἴσῳ κεκραμένος.

(31) Ἀχαιὸς δὲ τὸν Βίβλινον· „Ἐδεξιοῦτο Βιβλίνου μέθυος ἐκπώματι.“ Καλεῖται δ᾽ οὕτως ἀπό τινος χωρίου οὕτω προσαγορευομένου. Φησὶ δὲ Φιλύλλιος, ὅτι

— „Παρέξω Λέσβιον, Χῖον σαπρὸν,
Θάσιον, Βίβλινον, Μενδαῖον, ὥστε μηδένα κραιπαλᾶν.“

Ἐπίχαρμος δὲ ἀπό τινων ὀρῶν Βιβλίνων φησὶν αὐτὸν ὠνομάσθαι. Ἀρμενίδας δὲ τῆς Θρᾴκης φησὶν εἶναι χώραν τὴν Βιβλίαν, ἣν αὖθις Τισάρην καὶ Οἰσύμην προσαγορευθῆναι. Ἐπιεικῶς δὲ ἡ Θρᾴκη ἐθαυμάζετο ὡς ἡδύοινος, καὶ συνόλως τὰ πλησίον αὐτῆς χωρία.

Νῆες δ᾽ ἐκ Λήμνοιο παρέστασαν, οἶνον ἄγουσαι.

Ἵππυς δὲ ὁ Ῥηγῖνος τὴν εἰλεὸν καλουμένην ἄμπελον βιβλίαν φησὶ καλεῖσθαι· ἣν Πόλλιν τὸν Ἀργεῖον, ὃς ἐβασίλευσε Συρακοσίων, πρῶτον εἰς Συρακούσας κομίσαι ἐξ Ἰταλίας. Εἴη ἂν οὖν ὁ παρὰ Σικελιώταις γλυκὺς καλούμενος Πόλλιος ὁ Βίβλινος οἶνος. Ἐν τῷ χρησμῷ, φησιν, ὁ θεὸς ηὐτομάτισε·

Πῖν᾽ οἶνον τρυγίαν, ἐπεὶ οὐκ Ἀνθηδόνα ναίεις,
οὐδ᾽ ἱερὰν Ὑπέραν, ὅθι κ᾽ ἄτρυγον οἶνον ἔπινες.

Ὠνομάζετο δὲ παρὰ Τροιζηνίοις, ὥς φησιν Ἀριστοτέλης ἐν τῇ αὐτῶν πολιτείᾳ, ἄμπελος Ἀνθηδονιὰς καὶ Ὑπεριὰς, ἀπὸ Ἄνθου τινὸς καὶ Ὑπέρου, ὡς καὶ Ἀλθηφιὰς ἀπὸ Ἀλθηφίου τινὸς, ἑνὸς τῶν Ἀλφειοῦ ἀπογόνων.

57. Ἀλκμὰν δέ που ἄπυρον οἶνον καὶ ἄνθεος ὄσδοντά φησι τὸν ἐκ Πέντε λόφων, ὅς ἐστι τόπος, Σπάρτης ἀπέχων στάδια ἑπτά· καὶ τὸν ἐκ Δενθιάδων, ἐρύματός τινος, καὶ τὸν ἐκ Καρύστου, ὅς ἐστι πλησίον Ἀρκαδίας, καὶ τὸν ἐξ Οἰνοῦντος, καὶ τὸν ἐξ Ὀνόγλων καὶ Σταθμῶν. Χωρία δὲ ταῦτα τὰ καὶ πλησίον Πιτάνης. Φησὶ γοῦν „Οἶνον δ' Οἰνουντιάδην, ἢ Δένθιν, ἢ Καρύστιον, ἢ Ὀνογλιν, ἢ Σταθμίταν." Ἄπυρον δὲ εἶπε τὸν οὐχ ἑψημένον· ἐχρῶντο γὰρ ἑφθοῖς οἴνοις. Πολύβιος δὲ διάφορον οἶνον ἐν Καπύῃ φησὶ γίνεσθαι, τον ἀναδενδρίτην καλούμενον, ᾧ μηδένα συγκρίνεσθαι. Ἀλκίφρων δ' ὁ Μαιάνδριος περὶ τὴν Ἐφεσίαν φησὶν εἶναι ὀρείαν κώμην, τὴν πρότερον μὲν καλουμένην Λητοῦς, νῦν δὲ Λατωρείαν, ἀπὸ Λατωρείας Ἀμαζόνος· ἐν ᾗ γίνεσθαι τὸν Πράμνιον οἶνον. Τιμαχίδας δὲ ὁ Ῥόδιος ὑπόχυτόν τινα οἶνον ἐν Ῥόδῳ καλεῖ, παραπλήσιον τῷ γλυκεῖ. Καὶ γλύξις δ' οἶνος καλεῖται ὁ τὸ ἕψημα ἔχων. Πολύζηλος δὲ αὐτίτην καλεῖ οἶνον. Πλάτων δ' ὁ κωμικὸς καπνίαν· κάλλιστος δ' οὗτος γίνεται ἐν Βενεβεντῷ, πόλει Ἰταλίας. Ἀμφίας δ' οἶνος ὁ φαῦλος καλεῖται παρὰ Σωσικράτει. Ἐχρῶντο δ' οἱ ἀρχαῖοι καὶ πώματί τινι ἐξ ἀρωμάτων κατασκευαζομένῳ, ὃ ἐκάλουν τρίμμα. Θεόφραστος δὲ ἐν τῇ περὶ φυτῶν ἱστορίᾳ φησὶν, ἐν Ἡραίᾳ τῆς Ἀρκαδίας γίνεσθαι οἶνον, ὃς τοὺς μὲν ἄνδρας πινόμενος ἐξίστησι, τὰς δὲ γυναῖκας τεκνούσας ποιεῖ. Περὶ δὲ Κερυνίαν τῆς Ἀχαΐας ἀμπέλου τι γένος εἶναι, ἀφ' ἧς τὸν οἶνον ἐξαμβλοῦν ποιεῖν τὰς γυναῖ-

κας τὰς ἐγκύμονας· κἂν τῶν βοτρύων δὲ, φησὶ, φάγωσιν, ἐξαμβλοῦσιν. Ὁ δὲ Τροιζήνιος οἶνος ἀγόνους, φησὶ, ποιεῖ τοὺς πίνοντας. Ἐν Θάσῳ δὲ λέγει ὡς αὐτοὶ ποιοῦσιν οἶνόν τινα ὑπνωτικὸν, καὶ ἕτερον ἀγρυπνεῖν ποιοῦντα τοὺς πίνοντας.

58. Περὶ δὲ τῆς τοῦ ἀνθοσμίου οἴνου σκευασίας Φανίας ὁ Ἐρέσιός φησι τάδε· „Γλεύκει παραχεῖται ἐπὶ (32) χοῦς πεντήκοντα εἷς θαλάσσης, καὶ γίνεται ἀνθοσμίας.“ Καὶ πάλιν· „Ἀνθοσμίας γίνεται ἐκ νέων ἀμπέλων ἰσχυρότερος, ἢ ἐκ παλαιῶν.“ Ἑξῆς τέ φησι· „Τὰς ὀμφακώδεις συμπατήσαντες ἀπέθεντο, καὶ ἀνθοσμίας ἐγένετο.“ Θεόφραστος δ' ἐν Θάσῳ φησὶ τὸν ἐν τῷ πρυτανείῳ διδόμενον θαυμαστὸν εἶναι τὴν ἡδονήν· ἠρτυμένος γάρ ἐστιν. Ἐμβάλλουσι γὰρ εἰς τὰ κεράμια σταῖς μέλιτι φυράσαντες, ὥστε τὴν ὀσμὴν ἀπ' αὐτοῦ, τὴν δὲ γλυκύτητα ἀπὸ τοῦ σταιτὸς λαμβάνειν τὸν οἶνον. Καὶ ἑξῆς δέ φησιν· „Ἐάν τις κεράσῃ σκληρὸν καὶ εὔοσμον μαλακῷ καὶ ἀόσμῳ, καθάπερ τὸν Ἡρακλεώτην καὶ τὸν Ἐρυθραῖον, τοῦ μὲν τὴν μαλακότητα, τοῦ δὲ τὴν εὐοσμίαν παρεχομένου.“ Μυρίνης δὲ οἶνος κεῖται παρὰ Ποσειδίππῳ·

Διψηρὸς ἄτοπος ὁ μυρίνης, ὁ τίμιος.

Καὶ Ἑρμῆς δ' εἶδος πόσεως παρὰ Στράττιδι. Χαιρέας δὲ ἐν Βαβυλῶνι οἶνόν φησι γίνεσθαι τὸν καλούμενον νέκταρ.

Ἠ γὰρ ἔπος τόδ' ἀληθὲς, ὅτ' οὐ μόνον ὕδατος αἶσαν,
ἀλλά τι καὶ λέσχης οἶνος ἔχειν ἐθέλει.

Οὐ γὰρ ἀπόβλητον Διονύσιον, οὐδὲ γίγαρτον,

ὁ Κεῖός φησι ποιητής.

59. Τῶν οἴνων ὁ μὲν λευκὸς, ὁ δὲ κιῤῥὸς, ὁ δὲ μέλας Καὶ ὁ μὲν λευκὸς λεπτότατος τῇ φύσει, οὐρητικὸς, θερμὸς, πεπτικός τε ὢν, τὴν κεφαλὴν ποιεῖ διάπυρον· ἀνω-

φερὴς γὰρ ὁ οἶνος. Ὁ δὲ μέλας, ὁ μὴ γλυκάζων, τροφιμώτατος, στυπτικός· ὁ δὲ γλυκάζων καὶ τῶν λευκῶν καὶ τῶν κιῤῥῶν τροφιμώτατος. Λεαίνει γὰρ κατὰ τὴν πάροδον, καὶ παχύνων τὰ ὑγρὰ μᾶλλον, κεφαλὴν ἧττον παρενοχλεῖ. Ὄντως γὰρ ἡ τοῦ γλυκέος οἴνου φύσις ἐγχρονίζει περὶ τὰ ὑποχόνδρια, καὶ πτυέλου ἐστὶν ἀναγωγός, ὡς Διοκλῆς καὶ Πραξαγόρας ἱστοροῦσι. Μνησίθεος δ' ὁ Ἀθηναῖός φησιν· „Ὁ μέλας οἶνός ἐστι θρεπτικώτατος, ὁ δὲ λευκὸς οὐρητικώτατος καὶ λεπτότατος, ὁ δὲ κιῤῥὸς ξηρὸς καὶ τῶν σιτίων πεπτικώτερος.“ Οἱ δ' ἐπιμελέστερον τεθαλαττωμένοι οἶνοι ἀκραίπαλοί τέ εἰσι, καὶ κοιλίας λύουσιν, ἐπιδάκνουσί τε τὸν στόμαχον, ἐμφυσήσεις τε ἐνεργάζονται, καὶ συγκατεργάζονται τὴν τροφήν. Τοιοῦτος δ' ἐστὶν ὅ τε Μύνδιος καὶ ὁ ἀπὸ Ἁλικαρνασσοῦ. Ὁ γοῦν κυνικὸς Μένιππος ἁλμοπότιν τὴν Μύνδον φησίν. Ἱκανῶς δὲ καὶ ὁ Κῷος τεθαλάττωται. Καὶ ὁ Ῥόδιος δὲ ἐλάττονος μὲν κεκοινώνηκε θαλάσσης, ὁ δὲ πολὺς αὐτοῦ ἀχρεῖός ἐστιν. Ὁ δὲ νησιώτης εἴς τε τοὺς πότους ἐστὶν εὖ πεφυκώς, καὶ πρὸς τὴν καθημερινὴν χρῆσιν οὐκ ἀνοίκειος. Ὁ δὲ Κνίδιος αἵματος γεννητικός, τρόφιμος, κοιλίαν εὔλυτον κατασκευάζων· πλείων δὲ πινόμενος ἐκλύει τὸν στόμαχον. Ὁ δὲ Λέσβιος στύψιν μικροτέραν ἔχει, καὶ μᾶλλον οὐρεῖται. Χαριέστερος δ' ἐστὶν ὁ Χῖος, καὶ τοῦ Χίου ὁ καλούμενος Ἀριούσιος. Διαφοραὶ δὲ αὐτοῦ εἰσι τρεῖς· ὁ μὲν γὰρ αὐστηρός ἐστιν, ὁ δὲ γλυκάζων, ὁ δὲ μέσος τούτων τῇ γεύσει αὐτόκρατος καλεῖται. Ὁ μὲν οὖν αὐστηρὸς εὔστομός ἐστι καὶ μᾶλλον οὐρεῖται, ὁ δὲ γλυκάζων τρόφιμος, πλήσμιος, κοιλίας μαλακτικός, ὁ δ' αὐτό-
(33) κρατος τῇ χρείᾳ μέσος ἐστί. Κοινῶς δ' ὁ Χῖος πεπτικός, τρόφιμος, αἵματος χρηστοῦ γεννητικός, προσηνέ-

στατος, πλήσμιος, διὰ τὸ παχὺς εἶναι τῇ δυνάμει. Τῶν δ' οἴνων χαριέστατος ὁ κατὰ τὴν Ἰταλίαν Ἀλβανὸς, καὶ ὁ Φαλερνίτης. Ὁ δὲ τούτων πεπαλαιωμένος καὶ κεχρονικὼς, φαρμακώδης ὢν, καροῖ λίαν ταχέως. Ὁ δὲ Ἀδριανὸς καλούμενος εὔπνους, εὐανάδοτος, ἄλυπος τὸ σύνολον. Οἰνοποιητέον δὲ αὐτοὺς πρό τινος χρόνου καὶ εἰς ἀναπεπταμένον τόπον θετέον, εἰς τὸ διαπνεῦσαι τὸ παχὺ τῆς δυνάμεως αὐτῶν. Χαριέστατος δ' οἶνος εἰς παλαίωσιν ὁ Κερκυραῖος. Ὁ δὲ Ζακύνθιος καὶ ὁ Λευκάδιος διὰ τὸ γύψον λαβεῖν καὶ κεφαλὴν ἀδικοῦσιν. Ὁ δ' ἀπὸ Κιλικίας Ἀβάτης καλούμενος κοιλίας μόνον ἐστὶ μαλακτικός. Κώῳ δὲ καὶ Μυνδίῳ καὶ Ἁλικαρνασσίῳ καὶ παντὶ τῷ ἱκανῶς τεθαλαττωμένῳ συνάδει τὰ σκληρὰ τῶν ὑδάτων, οἷα κρηναῖα καὶ ὄμβρια, ἐὰν ᾖ διυλισμένα καὶ πλείονα χρόνον καθεσταμένα. Χρήσιμοι δ' εἰσὶν οὗτοι Ἀθήνησι καὶ Σικυῶνι· ἐν ταύταις γὰρ σκληρὰ τὰ ὕδατα. Τοῖς δὲ θαλασσίοις τῶν οἴνων καὶ τοῖς παρέχουσιν ἱκανωτέραν στύψιν, ἔτι δὲ τῷ Χίῳ καὶ Λεσβίῳ, τὰ ἀποιότατα τῶν ὑδάτων εὐθετεῖ.

60. Ὦ γλῶσσα, σιγήσασα τὸν πολὺν χρόνον,
πῶς δῆτα τλήσει πρᾶγμ' ὑπεξελθεῖν τόδε;
ἢ τῆς ἀνάγκης οὐδὲν ἐμβριθέστερον,
ὑφ' ἧς τὸ κρυφθὲν ἐκφανεῖς ἀνάκτορον,

φησὶ Σοφοκλῆς.

Αὐτὸς ἐμαυτοῦ Ἰόλεώς τε καὶ Ἀλκείδης γενήσομαι. Ὅτι ὁ Μαρεώτης οἶνος ὁ Ἀλεξανδρεωτικὸς τὴν μὲν προσηγορίαν ἔχει ἀπὸ τῆς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ κρήνης Μαρείας καὶ τῆς παρ' αὐτὴν πόλεως ὁμωνύμου, ἣ πρότερον μὲν ἦν μεγίστη, νῦν δὲ κώμης περιείληφε μέγεθος· τὴν προσηγορίαν λαβοῦσα ἀπὸ Μάρωνος, ἑνὸς τῶν μετὰ Διονύσου

τὰς στρατείας πεποιημένων. Πολλὴ δὲ ἡ περὶ τὴν γῆν ταύτην ἄμπελος, ἧς καὶ ἡ σταφυλὴ πάνυ βρωθῆναι εὔστομος, καὶ ὁ γινόμενος οἶνος κάλλιστος· λευκός τε γὰρ καὶ ἡδὺς, εὔπνους, εὐανάδοτος, λεπτὸς, κεφαλῆς οὐ καθικνούμενος, διουρητικός. Τούτου δὲ καλλίων ὁ Ταινιωτικὸς καλούμενος. Ταινία δ' ἐστὶν ἐπιμήκης περὶ τοὺς αὐτοὺς τόπους, ἀφ' ἧς οἱ γινόμενοι οἶνοι εἰσὶ μὲν ἠρέμα ὑπόχλωροι, ἐμφαίνοντές τι ἐν αὑτοῖς λιπαρὸν, ὃ κατὰ τὴν τοῦ ὕδατος κρᾶσιν ἀναλύεται κατὰ βραχὺ, ὡς καὶ τὸ μέλι τὸ Ἀττικὸν ἀνακιρνάμενον. Οὗτος ὁ Ταινιωτικὸς πρὸς τῷ ἡδὺς εἶναι ἔχει τι καὶ ἀρωματῶδες, ἠρέμα ἐπιστῦφον. Ἡ δὲ περὶ τὸν Νεῖλον ἄμπελος πλείστη μὲν αὐτὴ, ὅσος καὶ ὁ ποταμός. Καὶ πολλαὶ τῶν οἴνων αἱ ἰδιότητες κατά τε τὰ χρώματα καὶ τὴν προσφοράν. Τούτους δ' ὑπερβάλλει ὁ κατὰ Ἄντυλλαν πόλιν, οὐ μακρὰν οὖσαν Ἀλεξανδρείας, ἧς τοὺς φόρους οἱ τότε βασιλεῖς Αἰγύπτιοί τε καὶ Πέρσαι ταῖς γαμεταῖς ἐδίδοσαν εἰς ζώνας. Ὁ δὲ κατὰ τὴν Θηβαΐδα, καὶ μάλιστα ὁ κατὰ τὴν Κόπτον πόλιν, οὕτως ἐστὶ λεπτὸς καὶ ταχέως πεπτικὸς, ὡς καὶ τοῖς πυρεταίνουσι διδόμενος μὴ βλάπτειν.

Σαυτὴν ἐπαινεῖς, ὥσπερ Ἀστυδάμας, γύναι.

(34) Ἦν δὲ τραγικὸς ποιητὴς ὁ Ἀστυδάμας.

61. Ὅτι ὁ Θεόπομπος ὁ Χῖος τὴν ἄμπελον ἱστορεῖ εὑρεθῆναι ἐν Ὀλυμπίᾳ παρὰ τὸν Ἀλφειόν· καὶ ὅτι τῆς Ἠλείας τόπος ἐστὶν ἀπέχων ὀκτὼ στάδια, ἐν ᾧ οἱ ἐγχώριοι κατακλείοντες τοῖς Διονυσίοις χαλκοῦς λέβητας τρεῖς κενοὺς παρόντων ἀποσφραγίζονται, καὶ ὕστερον ἀνοίγοντες εὑρίσκουσιν οἴνου πεπληρωμένους. Ἑλλάνικος δέ φησιν, ἐν τῇ Πλινθίνῃ πόλει Αἰγύπτου πρώτῃ εὑρεθῆναι τὴν ἄμπελον. Διὸ καὶ Δίων, ὁ ἐξ Ἀκαδημίας, φιλοίνους φησὶ

καὶ φιλοπότας τοὺς Αἰγυπτίους γενέσθαι· εὑρεθῆναί τε βοήθημα παρ᾽ αὐτοῖς, ὥστε τοὺς διὰ πενίαν ἀποροῦντας οἴνου τὸν ἐκ τῶν κριθῶν γενόμενον πίνειν· καὶ οὕτως ἥδεσθαι τοὺς τοῦτον προσφερομένους, ὡς καὶ ᾄδειν, καὶ ὀρχεῖσθαι, καὶ πάντα ποιεῖν, ὅσα τοὺς ἐξοίνους γινομένους. Ἀριστοτέλης δέ φησιν, ὅτι οἱ μὲν ἀπ᾽ οἴνου μεθυσθέντες ἐπὶ πρόσωπον φέρονται, οἱ δὲ τὸν κρίθινον πεπωκότες ἐξυπτιάζονται τὴν κεφαλήν· ὁ μὲν γὰρ οἶνος καρηβαρικὸς, ὁ δὲ κρίθινος καρωτικός.

62. Ὅτι δὲ φίλοινοι Αἰγύπτιοι, σημεῖον καὶ τὸ παρὰ μόνοις αὐτοῖς, ὡς νόμιμον ἐν τοῖς δείπνοις, πρὸ πάντων ἐδεσμάτων κράμβας ἔσθειν ἑφθὰς μέχρι τοῦ δεῦρο παρασκευάζεσθαι. Καὶ πολλοὶ εἰς τὰς κατασκευαζομένας ἀμεθύστους προσλαμβάνουσι τὸ τῆς κράμβης σπέρμα. Καὶ ἐν ᾧ δ᾽ ἂν ἀμπελῶνι κράμβαι φύωνται, ἀμαυρότερος ὁ οἶνος γίνεται. Διὸ καὶ Συβαρῖται, φησὶ Τίμαιος, πρὸ τοῦ πίνειν κράμβας ἤσθιον. Ἄλεξις·

Ἐχθὲς ὑπέπινες, εἶτα νυνὶ κραιπαλᾷς.
Κατανύστασον· παύσει γάρ. Εἶτά σοι δότω
ῥάφανόν τις ἑφθήν.

Εὔβουλος δέ πού φησι·

Γύναι,
ῥάφανόν με νομίσασ᾽, εἰς ἐμὲ σὺ τὴν κραιπάλην
μέλλεις ἀφεῖναι πᾶσαν, ὡς ἐμοὶ δοκεῖς.

Ὅτι δὲ τὴν κράμβην ῥάφανον ἐκάλουν οἱ παλαιοὶ, Ἀπολλόδωρος δηλοῖ, ὁ Καρύστιος·

Οἶδ᾽ ὅτι καλοῦμεν ῥάφανον, ὑμεῖς δ᾽ οἱ ξένοι
κράμβην· γυναιξὶ διαφέρειν οἴει δὲ τί;

Ἀναξανδρίδης·

Ἐὰν λούσησθε νῦν,

ῥάφανόν τε πολλὴν ἐντράγητε, παύσετε
τὸ βάρος, διασκεδᾶτε τὸ προσὸν νῦν νέφος
ἐπὶ τοῦ μετώπου.

Νικοχάρης·

Εἰσαύριον ἀντὶ ῥαφάνων ἑψήσομεν
βαλάνιον, ἵνα νῷν ἐξάγῃ τὴν κραιπάλην.

Ἄμφις·

Οὐκ ἔστιν, ὡς ἔοικε, φάρμακον μέθης
οὐδὲν τοιοῦτον, ὡς τὸ προσπεσεῖν ἄφνω
λύπην τιν᾽. Οὕτως ἐξελαύνει γὰρ σφόδρα
* λῆρον, ὥστε τὰς ῥαφάνους οὕτω δοκεῖν.

Περὶ δὲ τῆς δυνάμεως ταύτης, ἣν ἡ κράμβη ποιεῖ, ἱστορεῖ καὶ Θεόφραστος, φεύγειν φάσκων καὶ ζῶσαν τὴν ἄμπελον τῆς ῥαφάνου τὴν ὀδμήν.

LIBRI II. EPITOME.

(35) Τὸ πολὺ τῆς ἡμέρας προσεπιμετρεῖ τῷ ὕπνῳ. Οὐκ εἴων με οἱ λόγοι, οὓς ἀπεμνημόνευσας, ὄντες ποικίλοι, ὕπνῳ διδόναι σχολήν. Οὐκ ἀπὸ σκοποῦ τοξεύειν.

Ὅτι τὸν οἶνον ὁ Κολοφώνιος Νίκανδρος ὠνομάσθαι φησὶν ἀπὸ Οἰνέως·

Οἰνεὺς δ᾽, ἐν κοίλοισιν ἀποθλίψας δεπάεσσιν,
οἶνον ἔκλησε.

Φησὶ δὲ καὶ Μελανιππίδης ὁ Μήλιος „Ἐπώνυμον δέσποτ᾽ οἶνον Οἰνέως.“ Ἑκαταῖος δ᾽ ὁ Μιλήσιος, τὴν ἄμπελον ἐν Αἰτωλίᾳ λέγων εὑρεθῆναι, φησὶ καὶ τάδε· „Ὀρεσθεὺς, ὁ Δευκαλίωνος, ἦλθεν εἰς Αἰτωλίαν ἐπὶ βασιλείᾳ, καὶ κύων αὐτῷ στέλεχος ἔτεκε· καὶ ὃς ἐκέλευσεν αὐτὸ κατορυχθῆ-

ναι, καὶ ἐξ αὐτοῦ παῖδα Φύτιον ἐκάλεσε. Τούτου δ' Οἰνεὺς ἐγένετο, κληθεὶς ἀπὸ τῶν ἀμπέλων· οἱ γὰρ παλαιοί, φησιν, Ἕλληνες οἴνας ἐκάλουν τὰς ἀμπέλους. Οἰνέως δ' ἐγένετο Αἰτωλός." Πλάτων δ' ἐν Κρατύλῳ, ἐτυμολογῶν τὸν οἶνον, οἰόνουν αὐτόν φησιν εἶναι, διὰ τὸ οἰήσεως ἡμῶν τὸν νοῦν ἐμπιπλᾶν. Ἢ τάχα ἀπὸ τῆς ὀνήσεως κέκληται· παρετυμολογῶν γὰρ Ὅμηρος τὴν φωνὴν ὧδέ πώς φησιν· „Ἔπειτα δὲ καὶ αὐτὸς ὀνήσεαι, αἴ κε πίησθα." Καὶ γὰρ τὰ βρώματα ὀνείατα καλεῖν εἴωθεν, ἀπὸ τοῦ ὀνίσκειν ἡμᾶς.

2. Οἶνόν τοι, Μενέλαε, θεοὶ ποίησαν, ἄριστον
θνητοῖς ἀνθρώποισιν ἀποσκεδάσαι μελεδῶνας.

ὁ τῶν Κυπρίων τοῦτό φησι ποιητής, ὅστις ἂν εἴη. Δίφιλος δ', ὁ κωμικός, φησιν·

Ὦ πᾶσι τοῖς φρονοῦσι προσφιλέστατε,
Διόνυσε, καὶ σοφώταθ', ὡς ἡδύς τις εἶ·
ὃς τὸν ταπεινὸν μέγα φρονεῖν ποιεῖς μόνος,
τὸν τὰς ὀφρῦς αἴροντα συμπείθεις γελᾶν,
τόν τ' ἀσθενῆ τολμᾶν τι, τὸν δειλὸν θρασύν.

Ὁ δὲ Κυθήριος Φιλόξενος λέγει· „Εὐῤῥείτας οἶνος πάμφωνος." Χαιρήμων δὲ ὁ τραγῳδὸς παρασκευάζειν φησὶ τὸν οἶνον τοῖς χρωμένοις γέλωτα, σοφίαν, εὐμάθειαν, εὐβουλίαν. Ἴων δ' ὁ Χῖός φησιν· „Ἄδαμον παῖδα, ταυρωπὸν, νέον οὐ νέον, ἥδιστον πρόπολον βαρυγδούπων ἐρώτων, οἶνον ἀερσίπνουν, ἀνθρώπων πρύτανιν." Μνησίθεος δὲ ἔφη·

(36) Τὸν οἶνον τοὺς θεοὺς
θνητοῖς καταδεῖξαι, τοῖς μὲν ὀρθῶς χρωμένοις
ἀγαθὸν μέγιστον, τοῖς δ' ἀτάκτως τοὔμπαλιν.
Τροφήν τε γὰρ δίδωσι τοῖσι χρωμένοις,

ἰσχύν τε ταῖς ψυχαῖσι καὶ τοῖς σώμασιν.
Εἰς τὴν ἰατρικήν τε χρησιμώτατον·
καὶ τοῖς ποτοῖς γὰρ φαρμάκοις κεράννυται,
καὶ τοῖσιν ἑλκωθεῖσιν ὠφέλημ' ἔχει.
Ἐν ταῖς συνουσίαις τε ταῖς καθ' ἡμέραν
τοῖς μὲν μέτριον πίνουσι καὶ κεκραμένον,
εὐθυμίαν· ἐὰν δ' ὑπερβάλῃς, ὕβριν·
ἐὰν δ' ἴσον ἴσῳ προσφέρῃ, μανίαν ποιεῖ·
ἐὰν δ' ἄκρατον, παράλυσιν τῶν σωμάτων.
Διὸ καὶ καλεῖσθαι τὸν Διόνυσον πανταχοῦ
ἰατρόν. Ἡ δὲ Πυθία
εἴρηκέ τισι Διόνυσον ὑγιάτην καλεῖν.

3. Εὔβουλος δὲ ποιεῖ τὸν Διόνυσον λέγοντα·

Τρεῖς γὰρ μόνους κρατῆρας ἐγκεραννύω
τοῖς εὖ φρονοῦσι· τὸν μὲν ὑγιείας ἕνα,
ὃν πρῶτον ἐκπίνουσι· τὸν δὲ δεύτερον
ἔρωτος ἡδονῆς τε· τὸν τρίτον δ' ὕπνου,
ὃν ἐκπιόντες οἱ σοφοὶ κεκλημένοι
οἴκαδε βαδίζουσ'. Ὁ δὲ τέταρτος οὐκ ἔτι
ἡμέτερός ἐστ', ἀλλ' ὕβρεος· ὁ δὲ πέμπτος βοῆς·
ἕκτος δὲ κώμων· ἕβδομος δ' ὑπωπίων·
ὁ δ' ὄγδοος κλητῆρος· ὁ δ' ἔνατος χολῆς·
δέκατος δὲ μανίας, ὥστε καὶ βάλλειν ποιεῖ.
Πολὺς γὰρ εἰς ἓν μικρὸν ἀγγεῖον χυθεὶς
ὑποσκελίζει ῥᾷστα τοὺς πεπωκότας.

Ἐπίχαρμος δ' ἔφη·

Ἐκ μὲν θυσίας θοίνη * *,
ἐκ δὲ θοίνης πόσις ἐγένετο. Β. χάριεν, ὥς γέ μοι * *.
Α. ἐκ δὲ πόσιος κῶμος, ἐκ κώμου δ' ἐγένετο θυανία·

ἐκ δὲ θυανίας δίκη ['γένετ', ἐκ δίκης δὲ καταδίκη,]
ἐκ δὲ καταδίκης πέδαι τε καὶ σφάκελος καὶ ζημία.

Πανύασις δ' ὁ ἐποποιὸς τὴν μὲν πρώτην πόσιν ἀπονέμει Χάρισιν, Ὥραις καὶ Διονύσῳ, τὴν δὲ δευτέραν Ἀφροδίτῃ καὶ πάλιν Διονύσῳ, Ὕβρει δὲ καὶ Ἄτῃ τὴν τρίτην. Πανύασίς φησι·

Πρῶται μὲν Χάριτές τ' ἔλαχον καὶ εὔφρονες Ὧραι
μοῖραν, καὶ Διόνυσος ἐρίβρομος, οἵπερ ἔτευξαν.
τοῖς δ' ἔπι Κυπρογένεια θεὰ λάχε, καὶ Διόνυσος.
ἔνθα τε κάλλιστος πότος ἀνδράσι γίγνεται οἴνου,
εἴ τις μὲν πίνοι καὶ ἀπότροπος οἴκαδ' ἀπέλθοι
δαιτὸς ἀπὸ γλυκερῆς, οὐκ ἄν ποτε πήματι κύρσαι·
ἀλλ' ὅτε τις μοίρης τριτάτης πρὸς μέτρον ἐλαύνοι,
πίνων ἀβλεμέως, τότε δ' ὕβριος αἶσα καὶ ἄτης
γίγνεται ἀργαλέα, κακὰ δ' ἀνθρώποισιν ὀπάζει.
Ἀλλὰ, πέπον, μέτρον γὰρ ἔχεις γλυκεροῖο ποτοῖο,
στεῖχε παρὰ μνηστὴν ἄλοχον, κοίμιζε δ' ἑταίρους·
δείδια γὰρ, τριτάτης μοίρης μελιηδέος οἴνου
πινομένης, μή σ' ὕβρις ἐνὶ φρεσὶ θυμὸν ἀέρσῃ,
ἐσθλοῖσι ξενίοισι κακὴν ἐπιθεῖσα τελευτήν.
Ἀλλὰ πιθοῦ, καὶ παῦε πολὺν πότον.

Καὶ ἑξῆς περὶ ἀμέτρου οἴνου·

Ἐκ γάρ οἱ ἄτης τε καὶ ὕβριος αἶσα ὀπηδεῖ.

Κατὰ γὰρ τὸν Εὐριπίδην·

Πληγὰς ὁ κῶμος λοίδορόν θ' ὕβριν φέρει.

Ὅθεν τινὲς τὴν Διονύσου γένεσιν καὶ τὴν τῆς ὕβρεως κατὰ ταὐτὰ γενέσθαι φασίν.

4. Ἄλεξις δέ πού φησιν, ὡς

Ὁμοιότατος ἄνθρωπος οἴνῳ τὴν φύσιν
τρόπον τιν' ἐστί. Τὸν γὰρ οἶνον τὸν νέον

πολλή 'στ' ἀνάγκη καὶ τὸν ἄνδρ' ἀποζέσαι
πρώτιστον, ἀφυβρίσαι τ', ἀπανθήσαντα δὲ
σκληρὸν γενέσθαι, παρακμάσαντα δ' ὧν λέγω
τούτων ἁπάντων, ἀπαρυθέντα τὴν ἄνω
ταύτην ἄνοιαν ἐπιπολάζουσαν, τότε
πότιμον γενέσθαι καὶ καταστῆναι πάλιν,
ἡδύν θ' ἅπασι τοὐπίλοιπον διατελεῖν.

Κατὰ δὲ τὸν Κυρηναῖον ποιητὴν

Οἶνός τοι πυρὶ ἶσον ἔχει μένος, εὖτ' ἂν ἐς ἄνδρας
ἔλθῃ· κυμαίνει δ', οἷα Λίβυσσαν ἅλα
βοῤῥῆς ἠὲ νότος· τὰ δὲ καὶ κεκρυμμένα φαίνει
βυσσόθεν· ἐκ δ' ἀνδρῶν πάντ' ἐτίναξε νόον.

Ἀλλαχοῦ δὲ τοὐναντίον φησὶν Ἄλεξις·

Οὐδὲν γ' ἔοικ' ἄνθρωπος οἴνῳ τὴν φύσιν.
ὁ μὲν γὰρ ἀπογηρὰς ἀηδὴς γίγνεται,
οἶνον δὲ τὸν παλαιότατον σπουδάζομεν.
ὁ μὲν δάκνει γάρ, ὁ δ' ἱλαροὺς ἡμᾶς ποιεῖ.

Πανύασις δὲ λέγει·

(37) Οἶνος γὰρ πυρὶ ἶσον ἐπιχθονίοισιν ὄνειαρ,
ἐσθλόν, ἀλεξίκακον, πάσῃ συνοπηδὸν ἀνίῃ.
Ἐν μὲν γὰρ θαλίης ἐρατὸν μέρος, ἀγλαΐης τε,
ἐν δὲ χοροιτυπίης, ἐν δ' ἱμερτῆς φιλότητος.
Τῷ σε χρὴ παρὰ δαιτὶ δεδεγμένον εὔφρονι θυμῷ
πίνειν, μηδὲ βορῆς κεκορημένον ἠΰτε παῖδα
ἧσθαι πλημμύροντα, λελησμένον εὐφροσυνάων.

Καὶ πάλιν·

Οἶνος δὲ θνητοῖσι θεῶν πάρα δῶρον ἄριστον,
ἀγλαός· ᾧ πᾶσι μὲν ἐφαρμόζουσιν ἀοιδαί,
πάντες δ' ὀρχησμοί, πᾶσαι δ' ἐραταὶ φιλότητες.

Πάσας δ' ἐκ κραδίας ἀνίας ἀνδρῶν ἀλαπάζει
πινόμενος κατὰ μέτρον· ὑπὲρ μέτρον δὲ χερείων.

5. *Τίμαιος δὲ ὁ Ταυρομενίτης ἐν Ἀκράγαντι οἰκίαν τινὰ φησὶ καλεῖσθαι τριήρη, ἐξ αἰτίας τοιαύτης. Νεανίσκους τινὰς ἐν αὐτῇ μεθυσκομένους ἐς τοσοῦτον ἐλθεῖν μανίας, ἐκθερμανθέντας ἀπὸ τῆς μέθης, ὥς νομίζειν μὲν ἐπὶ τριήρους πλεῖν, χειμάζεσθαι δὲ χαλεπῶς κατὰ τὴν θάλασσαν· καὶ τοσοῦτον ἔκφρονας γενέσθαι, ὥς τὰ ἀπὸ τῆς οἰκίας πάντα σκεύη καὶ στρώματα ῥίπτειν ὡς ἐπὶ τὴν θάλασσαν, τὴν ναῦν διὰ τὸν χειμῶνα ἀποφορτίζεσθαι δόξαν αὐτοῖς λέγειν τὸν κυβερνήτην. Συναθροιζομένων οὖν πολλῶν, καὶ τὰ ῥιπτόμενα διαρπαζόντων, οὐδ' ὣς παύεσθαι τῆς μανίας τοὺς νεανίσκους. Καὶ τῇ ἐπιούσῃ τῶν ἡμερῶν, παραγενομένων τῶν στρατηγῶν ἐπὶ τὴν οἰκίαν, ἐγκλιθέντες οἱ νεανίσκοι, ἔτι ναυτιῶντες, ἀπεκρίναντο, πυνθανομένων τῶν ἀρχόντων, ὑπὸ χειμῶνος ἐνοχλούμενοι ἠναγκάσθαι ἀποφορτίσασθαι τῇ θαλάσσῃ τὰ περιττὰ τῶν φορτίων. Θαυμαζόντων δὲ τῶν στρατηγῶν τὴν ἔκπληξιν τῶν ἀνδρῶν, εἷς τῶν νεανίσκων, καίτοι δοκῶν τῶν ἄλλων πρεσβεύειν κατὰ τὴν ἡλικίαν, Ἐγὼ δ', ἔφη, ἄνδρες Τρίτωνες, ὑπὸ τοῦ δέους καταβαλὼν ἐμαυτὸν ὑπὸ τοὺς θαλάμους, ὡς ἔνι μάλιστα κατωτάτω ἐκείμην. Συγγνόντες οὖν τῇ αὐτῶν ἐκστάσει, ἐπιτιμήσαντες μὴ πλείονος οἴνου ἐμφορεῖσθαι, ἀφῆκαν. Καὶ οἳ, χάριν ἔχειν ὁμολογήσαντες, Ἂν λιμένος, ἔφη, τύχωμεν, ἀπαλλαγέντες τοσούτου κλύδωνος, σωτῆρας ὑμᾶς ἐπιφανῶς μετὰ τῶν θαλασσίων δαιμόνων ἐν τῇ πατρίδι ἱδρυσόμεθα, ὡς αἰσίως ἡμῖν ἐπιφανέντας. Ἐντεῦθεν ἡ οἰκία τριήρης ἐκλήθη.*

6. *Φιλόχορος δέ φησιν, ὅτι οἱ πίνοντες οὐ μόνον ἑαυτοὺς ἐμφανίζουσιν οἵτινες εἰσὶν, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων ἕκα-*

στον ἀνακαλύπτουσι παῤῥησίαν ἄγοντες. Ὅθεν „Οἶνος καὶ ἀλήθεια“ λέγεται, καὶ „Ἀνδρὸς δ' οἶνος ἔδειξε νόον.“ Καὶ τὸ νικητήριον ἐν Διονύσου, τρίπους. Καὶ γὰρ ἐκ τρίποδος λέγειν φαμὲν τοὺς ἀληθεύοντας· δεῖ δὲ νοεῖν τρίποδα τοῦ Διονύσου τὸν κρατῆρα. Ἦν γὰρ τὸ ἀρχαῖον δύο γένη τριπόδων, οὓς καλεῖσθαι λέβητας συνέβαινεν ἀμφοτέρους· ἐμπυριβήτης, ὁ καὶ λοετροχόος. Αἰσχύλος·

Τὸν μὲν τρίπους ἐδέξατ' οἰκεῖος λέβης,
ἀεὶ φυλάσσων τὴν ὑπὲρ πυρὸς στάσιν.

(38) ὁ δ' ἕτερος κρατὴρ καλούμενος. Ὅμηρος· „Ἑπτ' ἀπύρους τρίποδας.“ Ἐν τούτοις δὲ τὸν οἶνον ἐκίρνων· καὶ οὗτός ἐστιν ὁ τῆς ἀληθείας οἰκεῖος τρίπους. Διὸ Ἀπόλλωνος μὲν οἰκεῖος διὰ τὴν ἐκ μαντικῆς ἀλήθειαν, Διονύσου δὲ διὰ τὴν ἐν μέθῃ. Σῆμος δ' ὁ Δήλιός φησι· „Τρίπους χαλκοῦς, οὐχ ὁ Πυθικὸς, ἀλλ' ὃν νῦν λέβητα καλοῦσιν. Οὗτοι δ' ἦσαν οἱ μὲν ἄπυροι, εἰς οὓς τὸν οἶνον ἐξεκεράννυον· οἱ δὲ λοετροχόοι, ἐν οἷς τὸ ὕδωρ ἐθέρμαινον, καὶ ἐμπυριβῆται. Καὶ τούτων ἔνιοι ὠτώεντες, τρίποδα δὲ τὴν ὑπόβασιν ἔχοντες, τρίποδες ὠνομάζοντο.“

Φησί που Ἔφιππος·

Οἴνου σε πλῆθος πόλλ' ἀναγκάζει λαλεῖν.
B. Οὐκοῦν μεθύοντάς φασι τἀληθῆ λέγειν.

Ἀντιφάνης·

Κρύψαι, Φειδία,
ἅπαντα τἄλλα τις δύναιτ' ἂν, πλὴν δυοῖν,
οἶνόν τε πίνων, εἰς ἔρωτά τ' ἐμπεσών.
Ἀμφότερα μηνύει γὰρ ἀπὸ τῶν βλεμμάτων
καὶ τῶν λόγων ταῦθ'· ὥστε τοὺς ἀρνουμένους,
*μάλιστα τούτους * * * καταφανεῖς ποιεῖ.*

7. Φιλόχορος δέ φησιν Ἀμφικτύονα τὸν Ἀθηναίων βασιλέα, μαθόντα παρὰ Διονύσου τὴν τοῦ οἴνου κρᾶσιν, πρῶτον κεράσαι. Διὸ καὶ ὀρθοὺς γενέσθαι τοὺς ἀνθρώπους οὕτω πίνοντας, πρότερον ὑπὸ τοῦ ἀκράτου καμπτομένους· καὶ διὰ τοῦτο ἱδρύσασθαι βωμὸν ὀρθοῦ Διονύσου ἐν τῷ τῶν Ὡρῶν ἱερῷ· αὗται γὰρ καὶ τὸν τῆς ἀμπέλου καρπὸν ἐκτρέφουσι. Πλησίον δ' αὐτοῦ καὶ ταῖς Νύμφαις βωμὸν ἔδειμεν, ὑπόμνημα τοῖς χρωμένοις τῆς κράσεως ποιούμενος· καὶ γὰρ Διονύσου τροφοὶ αἱ Μοῦσαι λέγονται. Καὶ θεσμὸν ἔθετο προσφέρεσθαι μετὰ τὰ σῖτα ἄκρατον μόνον ὅσον γεύσασθαι, δεῖγμα τῆς δυνάμεως τοῦ ἀγαθοῦ θεοῦ, τὸ δὲ λοιπὸν ἤδη κεκραμένον, ὁπόσον ἕκαστος βούλεται· προσεπιλέγειν δὲ τούτῳ τὸ τοῦ Διὸς σωτῆρος ὄνομα, διδαχῆς καὶ μνήμης ἕνεκα τῶν πινόντων, ὅτι οὕτω πίνοντες ἀσφαλῶς σωθήσονται. Πλάτων δ' ἐν δευτέρῳ Νόμων τὴν τοῦ οἴνου χρῆσίν φησιν ὑγιείας ἕνεκα ὑπάρχειν. Ἀπὸ τοῦ κατὰ μέθην δὲ καταστήματος καὶ ταύρῳ παρεικάζουσι τὸν Διόνυσον, καὶ παρδάλει, διὰ τὸ πρὸς βίαν τρέπεσθαι τοὺς ἐξοινωθέντας. Ἀλκαῖος· „Ἄλλοτε μὲν μελιαδέος, ἄλλοτε δ' ὀξυτέρου τριβόλων ἀρητυμένοι.“ Εἰσὶ δ' οἱ καὶ θυμικοὶ γίνονται· τοιοῦτος δ' ὁ ταῦρος. Εὐριπίδης·

Ταῦροι δ' ὑβρισταὶ, κεὶς κέρας θυμούμενοι.

Διὰ δὲ τὸ μάχιμον καὶ θηριώδεις ἔνιοι γίνονται· ὅθεν καὶ τὸ παρδαλῶδες.

8. Καλῶς οὖν Ἀρίστων ὁ Κεῖός φησιν, ἥδιστον ποτὸν εἶναι τὸν ἅμα μὲν γλυκύτητος, ἅμα δ' εὐωδίας κοινωνοῦντα. Διὸ καὶ τὸ καλούμενον νέκταρ κατασκευάζειν τινὰς περὶ τὸν Λυδίας Ὄλυμπον, οἶνον καὶ κηρία συγκιρ-
(39) νάντας εἰς ταὐτὰ, καὶ τὰ τῶν ἀνθῶν εὐώδη. Οἶδα,

δ' ὅτι Ἀναξανδρίδης τὸ νέκταρ οὐ ποτὸν, ἀλλὰ τροφὴν εἶναι λέγει θεῶν·

Τὸ νέκταρ ἐσθίω πάνυ
μάττων, διαπίνω τ' ἀμβροσίαν, καὶ τῷ Διὶ
διακονῶ, καὶ σεμνός εἰμ' ἑκάστοτε
Ἥρᾳ λαλῶν καὶ Κύπριδι παρακαθήμενος.

Καὶ Ἀλκμὰν δέ φησι· „Τὸ νέκταρ ἔδμεναι αὐτούς.“ Καὶ Σαπφὼ δέ φησιν·

Ἀμβροσίας μὲν κρατὴρ ἐκέκρατο,
Ἑρμᾶς δ' ἑλὼν ἔρπιν θεοῖς ᾠνοχόησεν.

Ὁ δ' Ὅμηρος θεῶν πῶμα τὸ νέκταρ οἶδεν. Ἴβυκος δέ φησι, τὴν ἀμβροσίαν τοῦ μέλιτος κατ' ἐπίτασιν ἐνναπλασίαν ἔχειν γλυκύτητα, τὸ μέλι λέγων ἔνατον εἶναι μέρος τῆς ἀμβροσίας κατὰ τὴν ἡδονήν.

9. Οὐδεὶς φιλοπότης ἐστὶν ἄνθρωπος κακός.
Ὁ γὰρ διμάτωρ Βρόμιος οὐ χαίρει συνὼν
ἀνδράσι πονηροῖς, οὐδ' ἀπαιδεύτῳ βίῳ,

φησὶν Ἄλεξις. Καὶ ὅτι οἶνος φιλολόγους πάντας ποιεῖ τοὺς πλεῖον πίνοντας αὐτόν. Ὁ δὲ ποιήσας τὸ εἰς Κρατῖνον ἐπίγραμμά, φησιν·

Οἶνός τοι χαρίεντι πέλει μέγας ἵππος ἀοιδῷ.
ὕδωρ δὲ πίνων χρηστὸν οὐδὲν ἂν τέκοις.
Ταῦτ' ἔλεγεν, Διόνυσε, καὶ ἔπνεεν οὐχ ἑνὸς ἀσκοῦ
Κρατῖνος, ἀλλὰ παντὸς ὠδωδὼς πίθου.
Τοιγάρτοι στεφάνων δόμος ἔβρυεν, εἶχε δὲ κιττῷ
μέτωπον, οἷα καὶ σὺ, κεκροκωμένον.

Πολέμων φησὶν, ἐν Μουνυχίᾳ ἥρωα Ἀκρατοπότην τιμᾶσθαι, παρὰ δὲ Σπαρτιάταις Μάττωνα καὶ Κεράωνα ἥρωας ὑπό τινων μαγείρων ἱδρῦσθαι ἐν τοῖς φειδιτίοις. Τιμᾶται δὲ καὶ ἐν Ἀχαΐᾳ Δειπνεὺς, ἀπὸ τῶν δείπνων σχὼν

τὴν προσηγορίαν. Ἐκ τροφῆς ξηρᾶς οὔτ' ἂν σκώμματα γένοιτο, οὔτ' αὐτοσχέδια ποιήματα· ἀλλὰ μὴν οὐδὲ κόμπος οὐδὲ ψυχῆς ἀλαζονεία. Καλῶς οὖν ἐν τῷ· „Πῆ ἔβαν εὐχωλαὶ ἃς ἐν Λήμνῳ ἠγοράασθε, ἔσθοντες κρέα πολλὰ καὶ πίνοντες οἴνου κρατῆρας ἐπιστεφέας·“ ἐπεσημήνατο ὁ γραμματικὸς Ἀρίσταρχος περιγράφειν τὸν στίχον, ὃς ἀπὸ κρεοφαγίας αὐχεῖν ποιεῖ τοὺς Ἕλληνας. Οὐ γὰρ ἀπὸ πάσης εὐθυμίας καὶ πληρώσεως τὸ καυχᾶσθαι καὶ σκώπτειν καὶ γελοιάζειν, ἀπὸ δὲ τῆς ἀλλοιούσης τὴν γνώμην καὶ πρὸς τὸ ψευδὲς τρεπούσης, ἣ γίνεται κατὰ τὴν μέθην.

10. Διὸ Βακχυλίδης φησί·

Γλυκεῖ' ἀνάγκα,
σευομένα κυλίκων θάλπησι θυμόν·
Κύπριδος δ' ἐλπὶς διαιθύσσει φρένας
ἀμμιγνυμένα Διονυσίοισι δώροις·
ἀνδράσι δ' ὑψοτάτω πέμπει μερίμνας.
Αὐτὸς μὲν πόλεων κρήδεμνα λύει,
πᾶσι δ' ἀνθρώποις μοναρχήσειν δοκεῖ.
Χρυσῷ δ' ἐλέφαντί τε μαρμαίρουσιν οἶκοι·
πυροφόροι δὲ κατ' αἰγλήεντα πόντον
νῆες ἄγουσιν ἀπ' Αἰγύπτου μέγιστον
πλοῦτον· ὣς πίνοντος ὁρμαίνει κέαρ.

(40) Σοφοκλῆς δέ φησι· „Τὸ μεθύειν πημονῆς λυτήριον.“ Οἱ δ' ἄλλοι ποιηταί φασι τὸν οἶνον „εὔφρονα καρπὸν ἀρούρης.“ Καὶ ὁ τῶν ποιητῶν δὲ βασιλεὺς τὸν Ὀδυσσέα παράγει λέγοντα· „Ὃς δέ κ' ἀνὴρ οἴνοιο κορεσσάμενος καὶ ἐδωδῆς πανημέριος πολεμίζῃ, θαρσαλέον νύ οἱ ἦτορ“ καὶ τὰ ἑξῆς.

11. Ὅτι Σιμωνίδης τὴν αὐτὴν ἀρχὴν τίθησιν οἴνου καὶ μουσικῆς. Ἀπὸ μέθης καὶ ἡ τῆς τραγῳδίας εὕρεσις

ἐν Ἰκαρίῳ τῆς Ἀττικῆς εὑρέθη, καὶ κατ' αὐτὸν τὸν τῆς τρύγης καιρόν. Ἀφ' οὗ δὴ καὶ τρυγῳδία τὸ πρῶτον ἐκλήθη ἡ κωμῳδία.

Τὴν παυσίλυπον ἄμπελον δοῦναι βροτοῖς.
Οἴνου δὲ μηκέτ' ὄντος οὐκ ἔστιν Κύπρις,
οὐδ' ἄλλο τερπνὸν οὐδὲν ἀνθρώποις ἔτι,

Εὐριπίδης ἐν Βάκχαις φησί. Καὶ Ἀστυδάμας δέ φησι·

Θνητοῖσι τὴν ἀκεσφόρον
λύπης ἔφηνεν οἰνομήτορ' ἄμπελον.

„Συνεχῶς μὲν γαρ ἐμπιπλάμενος ἄνθρωπος ἀμελὴς γίγνεται, ὑποπίνων δὲ πάνυ φροντιστικός,“ Ἀντιφάνης φησίν.

— Οὐ μεθύω τὴν φρόνησιν, ἀλλὰ τὸ τοιοῦτον μόνον,
τὸ διορίζεσθαι βεβαίως τῷ στόματι τὰ γράμματα,

φησὶν Ἄλεξις. Σέλευκος δέ φησι, τὸ παλαιὸν οὐκ εἶναι ἔθος οὔτ' οἶνον ἐπὶ πλεῖον οὔτ' ἄλλην ἡδυπάθειαν προσφέρεσθαι, μὴ θεῶν ἕνεκα τοῦτο δρῶντας. Διὸ καὶ θοίνας καὶ θαλίας καὶ μέθας ὠνόμαζον· τὰς μὲν ὅτι διὰ θεοὺς οἰνοῦσθαι δεῖν ὑπελάμβανον, τὰς δ' ὅτι θεῶν χάριν ἠλίζοντο καὶ συνῄεσαν. Τοῦτο γάρ ἐστι τὸ δαῖτα θάλειαν. Τὸ δὲ μεθύειν φησὶν Ἀριστοτέλης τὸ μετὰ τὸ θύειν αὐτῷ χρῆσθαι.

12. Θεοῖσι μικρὰ θύοντας τέλη,
τῶν βουθυτούντων ὄντας εὐσεβεστέρους,

Εὐριπίδης φησί. Καὶ σημαίνει ὧδε τὸ τέλος τὴν θυσίαν. Καὶ Ὅμηρος·

Οὐ γάρ ἔγωγέ τι φημὶ τέλος χαριέστερον εἶναι,
ἢ ὅταν εὐφροσύνη μὲν ἔχῃ κατὰ δῆμον ἅπαντα.

Τελετάς τε καλοῦμεν τὰς ἔτι μείζους καὶ μετά τινος μυστικῆς παραδόσεως ἑορτάς, τῶν εἰς αὐτὰς δαπανημάτων ἕνεκα. Τελεῖν γὰρ τὸ δαπανᾶν, καὶ πολυτελεῖς οἱ πολλὰ

ἀναλίσκοντες, καὶ εὐτελεῖς οἱ ὀλίγα. Φησὶν Ἄλεξις·

Τοὺς εὐτυχοῦντας ἐπιφανῶς
δεῖ ζῆν, φανερὰν τε τὴν δόσιν τὴν τοῦ θεοῦ
ποιεῖν· ὁ γὰρ θεὸς, δεδωκὼς τἀγαθὰ,
ὧν μὲν πεποίηκεν οἴεται χάριν τινὰ
ἔχειν ἑαυτῷ· τοὺς ἀποκρυπτομένους δὲ καὶ
μετρίως πράττειν φάσκοντας, ἀχρήστους ὁρῶν,
ἀνελευθέρως τε ζῶντας, ἐπὶ καιροῦ τινος
λαβὼν ἀφείλεθ᾽, ὅσα δεδωκὼς ἦν πάλαι.

13. Τοσαῦτα οἰνολογήσαντος, ἤτοι περὶ οἴνων εἰπόντος· λαφύσσοντος οἴνων ὀνόματα. Οὐ χαίρει τῷ πώματι, ἐκ πρώτης ἐθισθεὶς ἀνατροφῆς ὑδροποτεῖν.

Ἡδὺ γάρ ἐστ᾽ ἐν δαιτὶ καὶ εἰλαπίνῃ τεθαλυίῃ
τέρπεσθαι μύθοισιν, ἐπὴν δαιτὸς κορέσωνται,

Ἡσίοδος ἐν τῇ Μελαμποδίᾳ φησίν.

Οὔ τινι ὑμῶν ἐπῆλθε περὶ ὕδατος εἰπεῖν τι, [ἀφ᾽ ὧν καὶ ὁ οἶνος ἀφύεται], καίτοι Πινδάρου τοῦ μεγαλοφωνοτάτου ἄριστον πάντων εἶναι τὸ ὕδωρ φήσαντος. (41) Ὅμηρος μὲν οὖν ὁ θειότατος καὶ τροφιμώτατον αὐτὸ οἶδεν, ἐν οἷς αἰγείρων ὑδατοτροφέων ἄλσος λέγει. Ἐπαινεῖ δὲ καὶ τὸ διαυγὲς αὐτοῦ· „Κρῆναι πίσυρες ῥέον ὕδατι λευκῷ." Τὸ δὲ δὴ κοῦφον καὶ πλείονος τιμῆς ἄξιον ἱμερτὸν καλεῖ. Ἱμερτὸν γοῦν φησι τὸν Τιταρήσιον, ὃς τῷ Πηνειῷ συμμίσγεται. Καὶ τοῦ ῥυπτικοῦ δὲ ὕδατος μέμνηται· ὃ ἀποδεχόμενος καὶ Πραξαγόρας ὁ Κῷος καλὸν εἶναι λέγει·

Καλὸν ὑπεκπρορέει, μάλα περ ῥυπόωντα καθῆραι.

Διαστέλλει δὲ καὶ γλυκὺ ὕδωρ ἀπὸ πλατέος, τὸν μὲν Ἑλλήσποντον εἶναι λέγων πλατὺν, ὑπὲρ δὲ θατέρου φράζων· „Στήσαμεν νῆας ἀγχοῦ ὕδατος γλυκεροῖο."

14. Οἶδε δὲ καὶ τὴν χλιαροῦ φύσιν πρὸς τὰ τραύματα. Τὸν γοῦν Εὐρύπυλον τρωθέντα ἐκ τούτου καταιονᾷ· καίτοι εἰ ἐπισχεῖν ἔδει τὴν αἱμοῤῥαγίαν, τὸ ψυχρὸν ἐπιτήδειον ἦν, συστρέφον καὶ συσφίγγον. Εἰς δὲ τὸ παρηγορῆσαι τὰς ὀδύνας τῷ θερμῷ ἐπαιονᾷ, θέλγειν δυναμένῳ. Ἔστι δὲ παρ᾽ αὐτῷ τὸ λιαρόν, θερμόν. Ἐναργῶς δὲ τοῦτο δείκνυσιν ἐν τῷ περὶ τῶν Σκαμάνδρου πηγῶν·

Ἡ μὲν γὰρ (φησὶν) ὕδατι λιαρῷ ῥέει, ἀμφὶ δὲ καπνὸς
γίγνεται ἐξ αὐτῆς, ὡσεὶ πυρὸς αἰθομένοιο.

Ἆρα δὲ τοῦτο λιαρόν ἐστιν, ἀφ᾽ οὗ πυρὸς ἀτμὶς καὶ καπνὸς ἔμπυρος ἀναφέρεται; Περὶ δὲ τῆς ἑτέρας πηγῆς λέγει, ὡς θέρους ῥέει εἰκυῖα χαλάζῃ, ἢ χιόνι ψυχρῇ, ἢ ἐξ ὕδατος κρυστάλλῳ. Εἰωθὼς δὲ λέγειν καὶ τοὺς νεοτρώτους θερμῷ περιῤῥεῖσθαι αἵματι, ἐπὶ μὲν Ἀγαμέμνονός φησιν·

Ὄφρα οἱ αἷμ᾽ ἔτι θερμὸν ἀνήνοθεν ἐξ ὠτειλῆς.

Ἐπὶ δὲ τοῦ φεύγοντος μετὰ τὸ βληθῆναι ἐλάφου μεταφράζων φησίν·„ Ὄφρ᾽ αἷμα λιαρὸν καὶ γούνατ᾽ ὀρώρῃ.“ Ἀθηναῖοι δὲ μετάκερας καλοῦσι τὸ χλιαρὸν, ὡς Ἐρατοσθένης φησίν. [Ὑδαρῆ φησὶ καὶ μετάκερας.]

15. Τῶν δ᾽ ἄλλων ὑδάτων τὰ μὲν ἐκ πετρῶν φερόμενα δνοφερὰ καλεῖ, ὡς ἀχρεῖα δηλονότι· τὰ δὲ κρηναῖα καὶ διὰ πλείονος γῆς καὶ εὐκάρπου φερόμενα τῶν ἄλλων προκρίνει, ὡς καὶ Ἡσίοδος·

Κρήνης ἀενάου καὶ ἀποῤῥύτου, ἥ τ᾽ ἀθόλωτος.

καὶ Πίνδαρος·

Μελιγαθὲς ἀμβρόσιον ὕδωρ
Τιλφώσσας ἀπὸ καλλικρήνου.

Κρήνη δ᾽ ἐν Βοιωτίᾳ ἡ Τιλφῶσσα· ἀφ᾽ ἧς Ἀριστοφάνης φησὶ Τειρεσίαν πιόντα, διὰ γῆρας οὐχ ὑπομείναντα τὴν ψυχρότητα, ἀποθανεῖν. Θεόφραστος δέ φησιν· ἐν τῷ

περὶ ὑδάτων, τὸ Νείλου ὕδωρ πολυγονώτατον καὶ γλυκύτατον· διὸ καὶ λύειν τὰς κοιλίας τῶν πινόντων, μίξιν ἔχον λιτρώδη. Ἐν δὲ τῷ περὶ φυτῶν ἐνιαχοῦ φησιν, ὕδωρ γίνεσθαι παιδογόνον, ὡς ἐν Θεσπιαῖς· ἐν Πύῤῥᾳ δὲ ἄγονον. Καὶ τῶν γλυκέων δέ φησιν ὑδάτων ἔνια ἄγονα, ἢ οὐ πο-
(42) *λύγονα, ὡς τὸ ἐν Φέτᾳ καὶ τὸ ἐν Πύῤῥᾳ. Αὐχμῶν δέ ποτε γενομένων περὶ τὸν Νεῖλον, ἐῤῥύη τὸ ὕδωρ ἰῶδες, καὶ πολλοὶ τῶν Αἰγυπτίων ἀπώλοντο. Μεταβάλλειν τέ φησιν οὐ μόνον τὰ πικρὰ τῶν ὑδάτων, ἀλλὰ καὶ τὸ ἁλυκὸν, καὶ ὅλους ποταμοὺς, καθὰ τὸν ἐν Καρίᾳ, παρ' ᾧ Ζηνοποσειδῶνος ἱερόν ἐστιν. Αἴτιον δὲ τὸ πολλοὺς κεραυνοὺς πίπτειν περὶ τὸν τόπον.*

16. *Ἄλλα δὲ τῶν ὑδάτων καὶ σωματώδη ἐστὶ, καὶ ἔχει ὥσπερ τι βάρος ἐν ἑαυτοῖς, ὡς τὸ ἐν Τροιζῆνι. Τοῦτο γὰρ καὶ τῶν γευομένων εὐθὺς ποιεῖ πλῆρες τὸ στόμα. Τὰ δὲ πρὸς τοῖς περὶ Πάγγαιον μετάλλοις τοῦ μὲν χειμῶνος τὴν κοτύλην ἄγουσαν ἔχει ἐνενήκοντα ἕξ, θέρους δὲ τεσσαράκοντα ἕξ. Συστέλλει δὲ αὐτὸ καὶ πυκνοῖ μᾶλλον τὸ ψῦχος. Διὸ καὶ ἐν τοῖς γνώμοσι ῥέον οὐκ ἀναδίδωσι τὰς ὥρας ἐν τῷ χειμῶνι, ἀλλὰ περιττεύει, βραδυτέρας οὔσης τῆς ἐκροῆς διὰ τὸ πάχος. Καὶ ταὐτὰ περὶ Αἰγύπτου φησὶν, ὅπου μαλακώτερος ὁ ἀήρ. Τὸ δὲ ἁλυκὸν ὕδωρ γεωδέστερόν ἐστι, καὶ πλείονος δεῖται κατεργασίας, ὡς καὶ τὸ θαλάσσιον, θερμοτέραν ἔχον τὴν φύσιν, καὶ μὴ ὁμοίως πάσχον. Μόνον δ' ἀτέραμνον τῶν ἁλυκῶν τὸ τῆς Ἀρεθούσης. Χείρω δ' ἐστὶ τὰ βαρυσταθμότερα καὶ τὰ σκληρότερα καὶ τὰ ψυχρότερα, διὰ τὰς αὐτὰς αἰτίας· δυσκατεργαστότερα γάρ ἐστι, τὰ μὲν τῷ πολὺ τὸ γεῶδες ἔχειν, τὰ δὲ ψυχρότητος ὑπερβολῇ. Τὰ δὲ ταχὺ θερμαινόμενα κοῦφα καὶ ὑγιεινά. Ἐν Κραννῶνι δ' ἐστὶν ὕδωρ, ἡσυχῆ θερμὸν,*

ὃ διατηρεῖ κραθέντα τὸν οἶνον ἐπὶ δύο καὶ τρεῖς ἡμέρας. Τὰ δ' ἐπίῤῥυτα καὶ ἐξ ὀχετοῦ, ὡς ἐπίπαν βελτίω τῶν στασίμων· κοπτόμενά τε μαλακώτερα γίνονται. Διὰ τοῦτο καὶ τὰ ἀπὸ τῆς χιόνος δοκεῖ χρηστὰ εἶναι· καὶ γὰρ ἀνάγεται τὸ ποτιμώτερον, καὶ τοῦτο κεκομμένον ἐστὶ τῷ ἀέρι· διὸ καὶ τῶν ὀμβρίων βελτίω· καὶ τὰ ἐκ κρυστάλλου δὲ διὰ τὸ κουφότερα εἶναι· σημεῖον δ', ὅτι καὶ ὁ κρύσταλλος αὐτὸς κουφότερος τοῦ ἄλλου ὕδατος. Τὰ δὲ ψυχρὰ σκληρά, διότι γεωδέστερα. Τὸ δὲ σωματῶδες καὶ θερμανθὲν θερμότερον, καὶ ψυχθὲν ψυχρότερόν ἐστι. Κατὰ τὴν αὐτὴν δ' αἰτίαν καὶ τὰ ἐν τοῖς ὄρεσι ποτιμώτερα τῶν ἐν τοῖς πεδίοις· ἧττον γὰρ μέμικται τῷ γεώδει. Ποιεῖ δὲ τὸ γεῶδες καὶ τὰς ἐπιχροὰς τῶν ὑδάτων. Τὸ γοῦν τῆς ἐν Βαβυλῶνι λίμνης, ἐρυθρὸν γίνεται ἐπί τινας ἡμέρας· τὸ δὲ τοῦ Βορυσθένους κατά τινας χρόνους ἰοβαφὲς, καίπερ ὄντος καθ' ὑπερβολὴν λεπτοῦ· σημεῖον δὲ, τοῦ Ὑπάνιος ἐπάνω γίνεται διὰ κουφότητα τοῖς βορείοις.

17. Πολλαχοῦ δ' εἰσὶ κρῆναι αἱ μὲν ποτιμώτεραι καὶ οἰνωδέστεραι, ὡς ἡ περὶ Παφλαγονίαν, πρὸς ἥν φασι τοὺς ἐγχωρίους ὑποπίνειν προσιόντας, ἁλμώδεις δ' ἅμα τῷ ὀξεῖ ἐν Σικανοῖς τῆς Σικελίας. Ἐν τῇ Καρχηδονίων δὲ ἐπικρατείᾳ κρήνη ἐστὶν, ᾗ τὸ ἐφιστάμενον ἐλαίῳ ἐστὶν ὅμοιον, μελάντερον τὴν χρόαν· ὃ ἀποσφαιροῦντες χρῶνται πρὸς τὰ πρόβατα καὶ τὰ κτήνη. Καὶ παρ' ἄλλοις δ' εἰσὶ λίπος ἔχουσαι τοιοῦτον, ὡς ἡ ἐν Ἀσίᾳ, ὑπὲρ ἧς Ἀλέξανδρος ἐπέστειλεν ὡς ἐλαίου κρήνην εὑρηκώς. Καὶ τῶν θερ-
(43) μῶν δ' ἐκ φύσεως ὑδάτων ἔνια γλυκέα ἐστὶν, ὡς τὰ ἐν Αἰγαῖς τῆς Κιλικίας, καὶ περὶ Παγασὰς, τά τ' ἐν τῇ Τρωικῇ Λαρίσσῃ, καὶ περὶ Μαγνησίαν, καὶ ἐν Μήλῳ καὶ Λιπάρᾳ· ἐν δὲ Προύσῃ, τῇ πρὸς τὸν Μύσιον Ὄλυμπον,

τὰ βασιλικὰ καλούμενα. Τὰ δ' ἐν Ἀσίᾳ περὶ Τράλλεις καὶ τὸν Χαρακωμήτην ποταμὸν, ἔτι δὲ Νῦσαν πόλιν, οὕτως ἐστὶ λιπαρὰ, ὡς μὴ δεῖσθαι τοὺς ἐναπολουμένους ἐλαίου. Τοιαῦτα καὶ τὰ ἐν Δασκύλου κώμῃ. Τὰ δ' ἐν Καρούροις κατάξηρα καὶ σφόδρα θερμά· τὰ δὲ περὶ Μηνὸς κώμην, ἥ ἐστι Φρυγίας, τραχύτερά ἐστι καὶ λιτρωδέστερα, ὡς καὶ τὰ ἐν τῇ καλουμένῃ Λέοντος κώμῃ τῆς Φρυγίας. Τὰ δὲ περὶ Δορύλαιον, καὶ πινόμενά ἐστιν ἥδιστα· τὰ γὰρ περὶ Βαΐας ἢ Βαΐου λιμένα, τῆς Ἰταλίας, παντελῶς ἄποτα.

18. Σταθμήσας τὸ ἀπὸ τῆς ἐν Κορίνθῳ Πειρήνης καλουμένης ὕδωρ, κουφότερον πάντων εὗρον τῶν κατὰ τὴν Ἑλλάδα. Οὐ γὰρ Ἀντιφάνει τῷ κωμικῷ πεπίστευκα, λέγοντι κατὰ πολλὰ τὴν Ἀττικὴν διαφέρουσαν τῶν ἄλλων, καὶ ὕδωρ κάλλιστον ἔχειν. Φησὶ γάρ·

Οἷα δ' ἡ χώρα φέρει
διαφέροντα τῆς ἁπάσης, Ἱππόνικ', οἰκουμένης,
τὸ μέλι, τοὺς ἄρτους, τὰ σῦκα. B. σῦκα μὲν νὴ τὸν Δια
πάνυ φέρει. A. βοσκήματ', ἔρια, μύρτα, θυμιάματα,
πυρούς, ὕδωρ διαφέρον,
ὥστε καὶ γνοίην ἂν εὐθὺς Ἀττικὸν πίνων ὕδωρ.

Τὸ ὕδωρ ποταμοῦ σῶμά φησί που Εὔβουλος ὁ κωμῳδιοποιὸς εἰρηκέναι Χαιρήμονα τὸν τραγικόν·

Ἐπεὶ δὲ σηκῶν περιβολὰς ἠμείψαμεν,
ὕδωρ τε, ποταμοῦ σῶμα, διεπεράσαμεν.

Καὶ ἡμῶν δὲ πᾶσα δύναμις ἐξ ὑδάτων ἄρδεται. Ἐν Τήνῳ κρήνη ἐστὶν, ἧς τῷ ὕδατι οἶνος οὐ μίγνυται. Ἡρόδοτος δὲ ἐν τετάρτῃ τὸν Ὕπανίν φησιν, ἀπὸ μὲν τῶν πηγῶν φερόμενον ἐπὶ πέντε ἡμέρας, βραχὺν εἶναι καὶ γλυκὺν,

μετα δὲ ἄλλων τεσσάρων ἡμερῶν πλόον πικρὸν γίνεσθαι, ἐκδιδούσης εἰς αὐτὸν κρήνης τινὸς πικρᾶς. Θεόπομπος δέ φησι περὶ τὸν Ἐριγῶνα ποταμὸν ὀξὺ εἶναι ὕδωρ, καὶ τοὺς πίνοντας αὐτὸ μεθύσκεσθαι, καθὰ καὶ τοὺς τὸν οἶνον.

19. Ἀριστόβουλος δ᾽ ὁ Κασανδρεύς φησιν ἐν Μιλήτῳ κρήνην εἶναι Ἀχίλλειον καλουμένην, ἧς τὸ μὲν ῥεῦμα εἶναι γλυκύτατον, τὸ δ᾽ ἐφεστηκὸς ἁλμυρόν· ἀφ᾽ ἧς οἱ Μιλήσιοι περιῤῥάνασθαί φασι τὸν ἥρωα, ὅτε ἀπέκτεινε Τράμβηλον, τὸν τῶν Λελέγων βασιλέα. Φασὶ δὲ καὶ, ὅτι τὸ περὶ Καππαδοκίαν ὕδωρ, πολύ τε ὂν καὶ κάλλιστον, οὐ σήπεται, ἀπόῤῥυσιν οὐκ ἔχον, πλὴν εἰ μὴ ὑπὸ γῆν ῥέοι. Πτολεμαῖος δὲ ὁ βασιλεὺς ἐν ἑβδόμῳ ὑπομνημάτων, ἐπὶ Κορίνθου προάγουσί, φησιν, ἡμῖν διὰ τῆς Κοντοπορίας καλουμένης, κατὰ τὴν ἀκρώρειαν προσβαίνουσιν, εἶναι κρήνην, νᾶμα ἀνιεῖσαν, χιόνος ψυχρότερον· ἐξ ἧς πολλοὺς μὴ πίνειν, ἀποπαγήσεσθαι προυδοκῶντας, αὐτὸς δὲ λέγει πεπωκέναι. Φύλαρχος δέ φησιν ἐν Κλείτορι εἶναι κρήνην, ἀφ᾽ ἧς τοὺς πιόντας οὐκ ἀνέχεσθαι τὴν τοῦ οἴνου ὀδμήν. Κλέαρχός φησι, τὸ μὲν ὕδωρ, ὥσπερ καὶ τὸ γάλα, λευκὸν λέγεσθαι, οἶνον δὲ, καθάπερ καὶ τὸ νέκταρ, ἐρυθρὸν, μέλι δὲ καὶ ἔλαιον χλωρὸν, τὸ δ᾽ ἐκ τῶν μύρων θλιβόμενον μέλαν. Εὔβουλος εὑρετικούς φησι τὸ ὕδωρ ποιεῖν τοὺς πίνοντας αὐτὸ μόνον,

τὸν δ᾽ οἶνον ἡμῶν τῷ φρονεῖν ἐπισκοτεῖν.

Τὰ αὐτὰ δ᾽ ἰαμβεῖα καὶ Ὠφελίων φησί.

20. Τοιαῦτα, ὥσπερ οἱ ῥήτορες, πρὸς ὕδωρ εἰπὼν, (44) καὶ βραχὺ ἀναπαυσάμενος, αὖθις ἔφη, Ἄμφις ὁ κωμικός πού φησιν·

Ἐνῆν ἄρ', ὡς ἔοικε, κἀν οἴνῳ λόγος·
ἔνιοι δ', ὕδωρ πίνοντες, εἴσ' ἀβέλτεροι.

Ἀντιφάνης δέ·

Οἴνῳ τὸν οἶνον ἐξελαύνειν,
σάλπιγγι τὴν σάλπιγγα, τῷ κήρυκι τὸν βοῶντα,
κόπῳ κόπον, ψόφῳ ψόφον, τριωβόλῳ δὲ πόρνην,
αὐθαδίαν αὐθαδίᾳ, Καλλίστρατον μαγείρῳ,
στάσιν στάσει, μάχῃ μάχην, ὑπωπίοις δὲ πύκτην,
πόνῳ πόνον, δίκῃ δίκην, γυναικὶ τὴν γυναῖκα.

Ὅτι καὶ ἐπὶ τοῦ ὕδατος ἔταττον οἱ παλαιοὶ τὸ ἄκρατον. Σώφρων· „Ὕδωρ ἄκρατον εἰς τὴν κύλικα.“

21. Ὅτι Φύλαρχός φησι, Θεόδωρον τὸν Λαρισσαῖον ὑδροπότην γενέσθαι, τὸν ἀλλοτρίως ἀεί ποτε πρὸς Ἀντίγονον ἐσχηκότα, τὸν βασιλέα. Φησὶ δὲ καὶ, τοὺς Ἴβηρας πάντας ὑδροποτεῖν, καίτοι πλουσιωτάτους ἀνθρώπων ὄντας. Μονοσιτεῖν τε αὐτοὺς ἀεὶ λέγει, διὰ μικρολογίαν, ἐσθῆτάς τε φορεῖν πολυτελεστάτας. Ἀριστοτέλης δ' ἢ Θεόφραστος Φιλῖνόν τινα ἱστορεῖ μήτε ποτῷ χρήσασθαί ποτε, μήτε ἐδέσματι ἄλλῳ, ἢ μόνῳ γάλακτι, πάντα τὸν βίον. Πύθερμος δὲ ἐν τοῖς Πειραιῶς τυραννεύουσι καταγράφει καὶ Γλαύκωνα ὑδροπότην. Ἡγήσανδρος δ' ὁ Δελφὸς Ἀγχίμολον καὶ Μόσχον φησὶ, τοὺς ἐν Ἤλιδι σοφιστεύσαντας, ὑδροποτῆσαι πάντα τὸν βίον, καὶ, μόνα σῦκα προσφερομένους, οὐδενὸς ἧττον διακεῖσθαι σώμασιν ἐῤῥωμένους· τὸν δ' ἱδρῶτα αὐτῶν δυσώδη οὕτως ἔχειν, ὡς πάντας αὐτοὺς ἐκκλίνειν ἐν τοῖς βαλανείοις. Μάτρις δ' ὁ Ἀθηναῖος, ὃν ἐβίω χρόνον, οὐδὲν ἐσιτεῖτο, ἢ μυῤῥίνης ὀλίγον, οἴνου δὲ καὶ τῶν ἄλλων πάντων ἀπείχετο, πλὴν ὕδατος. Ὑδροπότης δ' ἦν καὶ Λάμπρος ὁ μουσικός· περὶ οὗ Φρύνιχός φησι·

— Λάρους θρηνεῖν, ἐν οἷσι Λάμπρος ἐναπέθνησκεν,
ἄνθρωπος ὢν ὑδατοπότας, μινυρὸς ὑπερσοφιστής,
Μουσῶν σκελετὸς, ἀηδόνων ἠπίαλος, ὕμνος Ἅιδου.

Μάχων δ', ὁ κωμικὸς, ὑδροπότου Μοσχίωνος μέμνηται.

22. Ἀριστοτέλης δ' ἐν τῷ περὶ μέθης φησὶν, ὅτι ἁλμυρὰς τινες προσφερόμενοι τροφὰς, ἄδιψοι διέμειναν· ὧν ἦν Ἀρχωνίδης ὁ Ἀργεῖος. Μάγων δὲ ὁ Καρχηδόνιος τρὶς τὴν ἄνυδρον διῆλθεν, ἄλφιτα ξηρὰ σιτούμενος, καὶ μὴ πίνων. Πολέμων δ' ὁ Ἀκαδημαϊκὸς, ἀρξάμενος ἀπὸ τριάκοντα ἐτῶν, ὑδροπότησε μέχρι θανάτου, ὡς ἔφη Ἀντίγονος ὁ Καρύστιος. Διοκλῆ τε τὸν Πεπαρήθιόν φησι Δημήτριος ὁ Σκήψιος μέχρι τέλους ψυχρὸν ὕδωρ πεπωκέναι. Αὐτὸς δὲ περὶ αὐτοῦ μάρτυς ἀξιόχρεως Δημοσθένης ὁ ῥήτωρ, φάσκων χρόνον τινὰ ὕδωρ μόνον πεπωκέναι. Καὶ Πυθέας γοῦν φησιν· „Ἀλλὰ τοὺς νῦν δημαγωγοὺς ὁρᾶτε, Δημοσθένη καὶ Δημάδην, ὡς ἐναντίως τοῖς βίοις διάκεινται. Ὁ μὲν γὰρ, ὑδροποτῶν καὶ μεριμνῶν τὰς νύκτας, ὥς φασιν, ὁ δὲ πορνοβοσκῶν καὶ μεθυσκόμενος κατὰ τὴν ἡμέραν ἑκάστην, προγάστωρ ἡμῖν ἐν ταῖς ἐκκλησίαις ἀνακυκλεῖται.“ Εὐφορίων δὲ ὁ Χαλκιδεὺς οὕτω που γράφει· „Λασύρτας Λασιώνιος οὐδὲ προσεδεῖτο ποτοῦ, καθάπερ οἱ ἄλλοι, οὖρον δὲ προΐετο, καθάπερ πάντες ἄνθρωποι. Καὶ πολλοὶ διὰ φιλοτιμίαν ἐπεχείρησαν παρατηρῆσαι καὶ ἀπέ-
(45) στησαν πρὸ τοῦ εὑρεῖν τὸ πραττόμενον. Θέρους γὰρ ὥρᾳ καὶ τριακονθήμερον προσεδρεύοντες, καὶ οὐδενὸς μὲν ὁρῶντες ἀπεχόμενον ἁλμυροῦ, τὴν κύστιν δ' αὐτοῦ ἔχοντα, συνεπείσθησαν ἀληθεύειν. Ἐχρῆτο δὲ καὶ τῷ ποτῷ, ἀλλ' οὐδὲν ἧττον οὐ προσεδεῖτο τούτου.“

Μεταλλάξαι βρώματα διάφορα

ἔσθ' ἡδὺ (φησὶν Ἀντιφάνης) καὶ τῶν πολλάκις θρυλλουμένων
διάμεστον ὄντα τὸ παραγεύσασθαί τινος
καινοῦ· διπλασίαν γὰρ παρέσχεν ἡδονήν.

23. Ὁ Περσῶν βασιλεὺς, ὥς φησιν ἐν τῇ πρώτῃ Ἡρόδοτος, ὕδωρ ἀπὸ τοῦ Χοάσπεω πιεῖν ἄγεται, τοῦ παρὰ Σοῦσα ῥέοντος· τοῦ μόνου πίνει ὁ βασιλεύς. Τοῦ δὲ τοιούτου ὕδατος ἀπεψημένου πολλαὶ κύρτα ἅμαξαι τετράκυκλοι ἡμιόνειαι, κομίζουσαι ἐν ἀγγείοις ἀργυρέοισιν, ἕπονταί οἱ. Κτησίας δὲ ὁ Κνίδιος καὶ ἱστορεῖ, ὅπως ἕψεται τὸ βασιλικὸν τοῦτο ὕδωρ, καὶ ὅπως ἐναποτιθέμενον τοῖς ἀγγείοις φέρεται τῷ βασιλεῖ, λέγων αὐτὸ καὶ ἐλαφρότατον καὶ ἥδιστον εἶναι. Καὶ ὁ τῆς Αἰγύπτου δὲ βασιλεὺς δεύτερος, ὁ Φιλάδελφος ἐπίκλην, ἐκδοὺς τὴν ἑαυτοῦ θυγατέρα Βερενίκην Ἀντιόχῳ, τῷ Συρίας βασιλεῖ, ἐν ἐπιμελείᾳ εἶχε, πέμπειν αὐτῇ τὸ ἀπὸ τοῦ Νείλου ὕδωρ, ἵνα μόνου τούτου τοῦ ποταμοῦ ἡ παῖς πίνῃ, ὡς ἱστορεῖ Πολύβιος. Ἡλιόδωρος δέ φησι, τὸν Ἐπιφανῆ Ἀντίοχον, ὃν διὰ τὰς πράξεις Πολύβιος Ἐπιμανῆ καλεῖ, τὴν κρήνην τὴν ἐν Ἀντιοχείᾳ κεράσαι οἴνῳ· καθάπερ καὶ τὸν Φρύγα Μίδαν φησὶ Θεόπομπος, ὅτε ἑλεῖν τὸν Σειληνὸν ὑπὸ μέθης ἠθέλησεν. Ἔστι δὲ ἡ κρήνη, ὥς φησι Βίων, μέση Μαίδων καὶ Παιόνων, Ἴννα καλουμένη. Στάφυλος δέ φησι τὴν τοῦ οἴνου πρὸς τὸ ὕδωρ κρᾶσιν Μελάμποδα πρῶτον εὑρεῖν. Φησὶ δὲ καὶ πεπτικώτερον τοῦ οἴνου τὸ ὕδωρ Πλειστόνικος.

24. Ὅτι τοῖς προπίνουσιν ἐπιτεταμένως, οὐκ οἰκείως διατίθεται ὁ στόμαχος, ἀλλὰ μᾶλλον κακοῦται, καὶ πολλάκις φθορὰν τῶν ληφθέντων παρασκευάζει. Δεῖ οὖν τὸν ὑγείας ἀντιποιούμενον καὶ συμμέτροις γυμνασίοις

χρᾶσθαι, διὰ τοὺς πολλοὺς ἱδρῶτας, καὶ λουτροῖς, ὡς διᾶναί τε τὸ σῶμα καὶ μαλαχθῆναι· μετὰ δὲ ταῦτα προπίνειν ὕδωρ, ὡς χρηστότατον, ἐν μὲν χειμῶνι καὶ ἔαρι θερμὸν ὡς μάλιστα, ἐν δὲ τῷ θέρει ψυχρὸν, ὡς μὴ προεκλύειν τὸν στόμαχον· προπίνειν δὲ σύμμετρον τῷ πλήθει, χάριν τοῦ προαναληφθῆναι τοῦτο εἰς τὴν ἕξιν, καὶ μὴ ἀκέραιον ἀναδίδοσθαι τὴν ἀπὸ τοῦ οἴνου δύναμιν, μηδὲ τοῖς πέρασι τῶν ἀγγείων προσπίπτουσαν ἐπιδάκνειν. Ἐὰν δέ τις ἡμῶν τοῦτο δυσκόλως ποιῇ, γλυκὺν ὑδαρῆ θερμὸν προλαμβανέτω, μάλιστα δὲ τὸν καλούμενον πρότροπον, τὸν γλυκὺν Λέσβιον, ὄντα εὐστόμαχον. Καὶ ὁ γλυκάζων δ' οἶνος οὐ βαρύνει τὴν κεφαλὴν, ὡς Ἱπποκράτης ἐν τῷ περὶ διαίτης φησὶν, ὃ τινὲς μὲν ἐπιγράφουσι περὶ ὀξέων νοσημάτων, οἱ δὲ περὶ πτισάνης, ἄλλοι δὲ πρὸς τὰς Κνιδίας γνώμας. Λέγει δέ· „Ὁ γλυκὺς ἧσσόν ἐστι καρηβαρικὸς τοῦ οἰνώδεος, καὶ ἧσσον φρενῶν ἁπτόμενος, καὶ διαχωρητικώτερος τοῦ ἑτέρου κατ' ἔντερον." Οὐ δεῖ δὲ προπίνειν, καθὰ τοὺς Καρμανούς φησι Ποσειδώνιος· τούτους γὰρ, φιλοφρονουμένους ἐν τοῖς συμποσίοις, λύειν τὰς ἐπὶ τῷ προσώπῳ φλέβας, καὶ τὸ καταῤῥέον αἷμα μιγνύντας τῷ πώματι προσφέρεσθαι, τέλος φιλίας νομί-
(46) ζοντας τὸ γεύεσθαι τοῦ ἀλλήλων αἵματος. Μετὰ δὲ τὴν προσφορὰν ταύτην συγχρίεσθαι τὴν κεφαλὴν μύρῳ, μάλιστα μὲν ῥοδίνῳ, εἰ δὲ μὴ, μηλίνῳ, εἰς τὸ ἀποκρούεσθαί τι ἀπὸ τοῦ τόπου, καὶ μὴ βλάπτεσθαι ἀπὸ τῆς τῶν οἴνων ἀναθυμιάσεως· εἰ δὲ μὴ, ἰρίνῳ ἢ ναρδίνῳ. Οὐ κακῶς οὖν Ἄλεξίς φησιν·

Ἐναλείφεται τὰς ῥῖνας, ὑγιείας μέρος
μέγιστον, ὀσμὰς ἐγκεφάλῳ χρηστὰς ποιῶν.

25. Ἐκκλίνειν δὲ δεῖ τὰ πάχη τῶν μύρων, ὕδωρ τε

πίνειν τὸ κατὰ πρόσοψιν λευκὸν καὶ διαυγὲς, ὃ δὴ καὶ κατὰ τὸν σταθμόν ἐστι κοῦφον, καὶ οὐδὲν ἐν αὐτῷ γεῶδες ἔχει. Τὸ δὲ συμμέτρως θερμαινόμενον καὶ ψυχόμενον ὕδωρ χρηστόν ἐστι, καὶ εἰς χάλκεον ἢ ἀργύρεον ἄγγος ἐγχεόμενον οὐ ποιεῖ τὸ ἰῶδες. Φησὶ δὲ καὶ Ἱπποκράτης· „Ὕδωρ τὸ ταχέως θερμαινόμενον καὶ ψυχόμενον, ἀεὶ κουφότερον.“ Μοχθηρὰ δ' ἐστὶ τὰ βραδέως τὰ ὄσπρια τήκοντα. Τοιαῦτα δὲ τὰ νιτρώδη καὶ ἁλμυρά. Ἐν δὲ τῷ περὶ ὑδάτων Ἱπποκράτης καλεῖ τὸ χρηστὸν ὕδωρ πότιμον. Τὰ δὲ τῶν ὑδάτων στάσιμα χαλεπὰ, ὡς τὰ λιμναῖα καὶ τὰ ἑλώδη. Ἔστι δὲ καὶ τῶν κρηναίων τὰ πλεῖστα σκληρότερα. Ἐρασίστρατος δέ φησιν, ὡς δοκιμάζουσί τινες τὰ ὕδατα σταθμῷ ἀνεξετάστως. Ἰδοὺ γὰρ τοῦ ἐξ Ἀμφιαράου ὕδατος καὶ τοῦ ἐξ Ἐρετρίας συμβαλλομένων, τοῦ μὲν φαύλου, τοῦ δὲ χρηστοῦ ὄντος, οὐδ' ἥτις ἐστὶ διαφορὰ κατὰ τὸν σταθμόν. Ἱπποκράτης δ' ἐν τῷ περὶ τόπων ἄριστά φησιν εἶναι τῶν ὑδάτων, ὅσα ἐκ μετεώρων χωρίων ῥεῖ, καὶ ἐκ λόφων ξηρῶν. Ταῦτα γὰρ λευκὰ καὶ γλυκέα, καὶ τὸν οἶνον ὀλίγον φέρειν οἷά τέ ἐστι, τόν τε χειμῶνα θερμαίνεται, καὶ τὸ θέρος ψυχρά ἐστιν. Ἐπαινεῖ δὲ μάλιστα, ὧν τὰ ῥεύματα πρὸς ἀνατολὴν ἡλίου ἔῤῥωγε, καὶ μάλιστα πρὸς τὰς θερινάς. Ἀνάγκη γὰρ λαμπρὰ εἶναι, καὶ εὐώδη καὶ κοῦφα. Διοκλῆς δέ φησι, τὸ ὕδωρ πεπτικὸν εἶναι καὶ ἄφυσον, ψυκτικόν τε μετρίως, ὀξυδερκές τε καὶ ἥκιστα καρηβαρικὸν, κινητικόν τε ψυχῆς καὶ σώματος. Πραξαγόρας τε ταὐτά φησι. Ἐπαινεῖ δὲ τὸ ὄμβριον. Εὐήνωρ δὲ τὰ λακκαῖα· χρηστόν τε εἶναι φάσκει τὸ ἐξ Ἀμφιαράου συμβαλλόμενον τῷ ἐν Ἐρετρίᾳ.

26. Ὅτι δὲ τὸ ὕδωρ ὁμολογουμένως ἐστὶ τρόφιμον, δῆλον ἐκ τοῦ τρέφεσθαί τινα ἐξ αὐτοῦ μόνου τῶν ζώων,

ὥσπερ τοὺς τέττιγας. Πολλὰ δὲ καὶ τῶν ἄλλων ὑγρῶν ἐστι τρόφιμα, οἷον γάλα, πτισάνη, οἶνος. Τὰ γοῦν ὑποτίτθια γάλακτι διοικεῖται. Καὶ πολλὰ δὲ ἔθνη γαλακτοποτοῦντα ζῇ. Δημόκριτον δὲ τὸν Ἀβδηρίτην λόγος ἔχει διὰ γῆρας ἐξάξαι αὑτὸν διεγνωκότα τοῦ ζῆν, καὶ ὑφαιροῦντα τῆς τροφῆς καθ' ἑκάστην ἡμέραν, ἐπεὶ αἱ τῶν Θεσμοφορίων ἡμέραι ἐνέστησαν, δεηθεισῶν τῶν οἰκείων γυναικῶν μὴ ἀποθανεῖν κατὰ τὴν πανήγυριν, ὅπως ἑορτάσωσι, πεισθῆναι κελεύσαντα μέλιτος ἀγγεῖον αὐτῷ πλησίον παρατεθῆναι, καὶ διαζῆσαι ἡμέρας ἱκανὰς τὸν ἄνδρα, τῇ ἀπὸ τοῦ μέλιτος ἀναφορᾷ μόνῃ χρώμενον, καὶ μετὰ τὰς ἡμέρας βασταχθέντος τοῦ μέλιτος, ἀποθανεῖν. Ἔχαιρε δὲ ὁ Δημόκριτος ἀεὶ τῷ μέλιτι· καὶ πρὸς τὸν πυθόμενον, πῶς ἂν ὑγιῶς τις διάγοι, ἔφη, εἰ τὰ μὲν ἐντὸς μέλιτι βρέχοι, τὰ δ' ἐκτὸς ἐλαίῳ. Καὶ τῶν Πυθαγορικῶν (47) δὲ τροφὴ ἦν ἄρτος μετὰ μέλιτος, ὥς φησιν Ἀριστόξενος· τοὺς προσφερομένους αὐτὰ ἀεὶ ἐπ' ἀρίστῳ λέγων ἀνόσους διατελεῖν. Λύκος δὲ πολυχρονίους φησὶν εἶναι τοὺς Κυρνίους, (οἰκοῦσι δ' οὗτοι περὶ Σαρδόνα,) διὰ τὸ μέλιτι ἀεὶ χρῆσθαι· πλεῖστον δὲ τοῦτο γίνεται παρ' αὐτοῖς.

27. Ὅρα τὸ ἀνατιθεμένων πάντων τὴν ζήτησιν, ἤτοι ἀναβαλλομένων.

Ὅτι τὸ ἄνηστις ὁ νῆστις πλεονασμῷ τοῦ α, ὡς στάχυς ἄσταχυς· παρὰ Κρατίνῳ κεῖται·

Οὐ γάρ τοι σύ γε πρῶτος * * φοιτᾷς ἐπὶ δεῖπνον ἄνηστις.

τὸ δὲ ὀξύπεινος παρὰ Διφίλῳ·

Τέρπομαι γυμνοὺς ὁρῶν

τοὺς ὀξυπείνους καὶ πρὸ τῶν καιρῶν ἀεὶ
πάντ' εἰδέναι σπεύδοντας.

Καὶ Ἀντιφάνης·

—Ἓν νόσημα τοῦτ' ἔχει·
ἀεὶ γὰρ ὀξύπεινός ἐστι. Β. Θετταλὸν
λέγεις κομιδῇ τὸν ἄνδρα.

Καὶ Εὔβουλος·

Ζῆθον μὲν ἐλθεῖν ἁγνὸν ἐς Θήβης πέδον
οἰκεῖν κελεύει· καὶ γὰρ ἀξιωτέρους
πωλοῦσιν, ὡς ἔοικε, τοὺς ἄρτους ἐκεῖ·
σὺ δ' ὀξύπεινος· τὸν δὲ μουσικώτατον
κλεινὰς Ἀθήνας ἐκπερᾶν Ἀμφίονα·
οὗ ῥᾷστ' ἀεὶ πεινῶσι Κεκροπιδῶν κόροι,
κάπτοντες αὔρας, ἐλπίδας σιτούμενοι.

28. Ὁ δὲ μονοσιτῶν κεῖται παρ' Ἀλέξιδι·
Ἐπὰν ἰδιώτην ἄνδρα μονοσιτοῦντ' ἴδῃς,
ἢ μὴ ποθοῦντ' ᾠδὰς ποιητὴν καὶ μέλη,
τὸν μὲν ἰδιώτην τοῦ βίου τὸν ἥμισυν
ἀπολωλεκέναι νόμιζε, τὸν δὲ τῆς τέχνης
τὴν ἡμίσειαν· ζῶσι δ' ἀμφότεροι μόλις.

Πλάτων· „Οὐ μονοσιτῶν ἑκάστοτε, ἀλλὰ κἀνίοτε δειπνῶν δὶς τῆς ἡμέρας.“

Ὅτι νωγαλεύματα ἐκάλουν τὰ ἡδέα βρώματα. Ἀραρώς·

Τὰ κομψὰ μὲν δὴ ταῦτα νωγαλεύματα.

Ἄλεξις·

Θασίοις οἰναρίοις
τῆς ἡμέρας τὸ λοιπὸν ὑποβρέχει μέρος
καὶ νωγαλίζει.

Ἀντιφάνης·

Βότρυς, ῥόας, φοίνικας, ἕτερα νώγαλα.

Ἀπόσιτον δ' εἴρηκε Φιλωνίδης. Αὐτόσιτον δὲ Κρώβυλος· „Παράσιτον αὐτόσιτον.“ Ἀναρίστητον δ' εἶπεν Εὔπολις· ἀναγκόσιτον δὲ Κράτης. Καὶ Νικόστρατος δέ·

Μειράκιον * κατὰ τύχην
ὑποσκαφιόκαρτόν τι κεχλαμυδωμένον
κατάγεις ἀναγκόσιτον.

Ἀριστόδειπνον δ' εἶπεν Ἄλεξις·

Ἀφ' ὧν γένοιτ' ἂν συντόμως
ἀριστόδειπνον.

29. Μετὰ ταῦτα ἀναστάντες κατεκλίθημεν, ὡς ἕκαστος ἤθελεν, οὐ περιμείναντες ὀνομακλήτορα τὸν τῶν δείπνων ταξίαρχον.

Ὅτι καὶ τρίκλινοι οἶκοι, καὶ τετράκλινοι, καὶ επτάκλινοι, καὶ ἐννεάκλινοι, καὶ κατὰ τοὺς ἑξῆς ἀριθμοὺς ἦσαν παρὰ τοῖς παλαιοῖς. Ἀντιφάνης· „Συναγαγὼν τρεῖς ὄντας εἰς τρίκλινον ὑμᾶς.“ Φρύνιχος·

Ἑπτάκλινος οἶκος ἦν καλός,
εἶτ' ἐννεάκλινος ἕτερος οἶκος.

Εὔβουλος·

Θὲς ἑπτάκλινον. Β. ἑπτάκλινος οὑτοσί.
Α. Καὶ πέντε κλίνας Σικελικάς. Β. Λέγ' ἄλλο τι.
Α. Σικελικὰ προσκεφάλαια πέντε.

Ἄμφις·

(48) Οὐχ ὑποστρώσεις ποτὲ
τρίκλινον;

Ἀναξανδρίδης·

Τρίκλινον δ' εὐθέως συνήγετο
καὶ συναυλίαι γέροντι.“ —

Ἀλλὰ ξενῶνας οἶγε, καὶ ῥᾶνον δόμους,
στρώννυ τε κοίτας, καὶ πυρὸς φλέξον μένος,
κρατῆρά τ' αἶρου, καὶ τὸν ἥδιστον κέρα.

30. * νῦν δὲ τὴν τῶν στρωμάτων σύνθεσιν περιβολῇ χωρίζουσι καὶ ὑποβολῇ, φησὶ Πλάτων ὁ φιλόσοφος. Ὁ δ' ὁμώνυμος αὐτῷ ποιητής φησι·

Κᾆτ' ἐν κλίναις ἐλεφαντόποσιν καὶ στρώμασι πορφυροβάπτοις
κἀν φοινικίσι Σαρδιανικαῖς κοσμησάμενοι κατάκεινται.

Ἤκμασε δ' ἡ τῶν ποικίλων ὑφὴ, μάλιστα ἐντέχνων περὶ αὐτὰ γενομένων Ἀκεσᾶ καὶ Ἑλικῶνος τῶν Κυπρίων. Ὑφάνται δ' ἦσαν ἔνδοξοι· καὶ ἦν Ἑλικὼν υἱὸς Ἀκεσᾶ, ὥς φησιν Ἱερώνυμος. Ἐν Πυθοῖ γοῦν ἐπί τινος ἔργου ἐπιγέγραπται·

Τεῦξ' Ἑλικὼν, Ἀκεσᾶ Σαλαμίνιος, ᾧ ἐνὶ χερσὶ
πότνια θεσπεσίην Παλλὰς ἔτευξε χάριν.

Τοιοῦτος ἦν καὶ Παθυμίας ὁ Αἰγύπτιος.

Ὡς ἐγὼ σκιρτῶ πάλαι,
ὅπου ῥοδόπνοα στρώματ' ἐστὶ, καὶ μύροις
λοῦμαι ψακαστοῖς,

φησὶν Ἔφιππος. Ἀριστοφάνης·

Ὅστις ἐν ἡδυόσμοις
στρώμασι παννυχίζων
τὴν δέσποιναν ἐρείδεις.

Σώφρων δὲ στρουθωτὰ ἐλίγματά φησιν ἐντετιμημένα. Ὅμηρος δὲ, ὁ θαυμασιώτατος, τῶν στρωμάτων τὰ μὲν κατώτερα λῖτα εἶναι φάσκει, ἤτοι λευκὰ, καὶ μὴ βεβαμμένα ἢ πεποικιλμένα, τὰ δὲ περιστρώματα „ῥήγεα καλὰ, πορφύρεα.“

31. *Πρῶτοι δὲ Πέρσαι, ὥς φησιν Ἡρακλείδης, καὶ τοὺς λεγομένους στρώτας ἐφεῦρον, ἵνα κόσμον ἔχῃ ἡ στρῶσις, καὶ εὐάφειαν. Τὸν οὖν Κρῆτα Τιμαγόραν, ἢ τὸν ἐκ Γόρτυνος, ὥς φησι Φανίας ὁ Περιπατητικὸς, Ἔντιμον, ὃς ζήλῳ Θεμιστοκλέους ἀνέβη ὡς βασιλέα, τιμῶν Ἀρταξέρξης, σκηνήν τε ἔδωκεν αὐτῷ διαφέρουσαν τὸ κάλλος καὶ τὸ μέγεθος, καὶ κλίνην ἀργυρόποδα, ἔπεμψε δὲ καὶ στρώματα πολυτελῆ, καὶ τὸν ὑποστρώσοντα, φάσκων οὐκ ἐπίστασθαι τοὺς Ἕλληνας ὑποστρωννύειν. Καὶ ἐπὶ το συγγενικὸν ἄριστον ἐκαλεῖτο ὁ Κρὴς οὗτος, τὸν βασιλέα ψυχαγωγήσας· ὅπερ οὐδενὶ πρότερον τῶν Ἑλλήνων ἐγένετο, ἀλλ᾽ οὐδ᾽ ὕστερον. Αὕτη γὰρ ἡ τιμὴ τοῖς συγγενέσι διεφυλάττετο. Τιμαγόρᾳ μὲν γὰρ τῷ Ἀθηναίῳ, τῷ προσκυνήσαντι βασιλέα, καὶ μάλιστα τιμηθέντι, τοῦτο οὐχ ὑπῆρξε· τῶν δὲ παρατιθεμένων βασιλεῖ τούτῳ, τινὰ ἀπὸ τῆς τραπέζης ἀπέστελλε. Ἀνταλκίδᾳ δὲ τῷ Λάκωνι τὸν αὐτοῦ στέφανον εἰς μύρον βάψας ἔπεμψε. Τῷ δ᾽ Ἐντίμῳ τοιαῦτα πολλὰ ἐποίει, καὶ ἐπὶ τὸ συγγενικὸν ἄριστον ἐκάλει. Ἐφ᾽ ᾧ οἱ Πέρσαι χαλεπῶς ἔφερον, ὡς τῆς τε τιμῆς δημευομένης, καὶ στρατείας ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα πάλιν ἐσομένης. Ἔπεμψε δὲ καὶ κλίνην αὐτῷ ἀργυρόποδα, καὶ στρωμνὴν, καὶ σκηνὴν οὐρανόροφον ἀνθινὴν, καὶ θρόνον ἀργυροῦν, καὶ ἐπίχρυσον σκιάδιον, καὶ φιάλας λιθοκολλήτους χρυσᾶς, καὶ ἀργυρᾶς δὲ μεγάλας ἑκατὸν, καὶ κρατῆρας ἀργυροῦς, καὶ παιδίσκας ἑκατὸν, καὶ παῖδας ἑκα-*
(49) *τὸν, χρυσοῦς τε ἑξακισχιλίους, χωρὶς τῶν εἰς τὰ ἐπιτήδεια καθ᾽ ἡμέραν διδομένων.*

32. *Τράπεζαι ἐλεφαντόποδες τῶν ἐπιθημάτων, ἐκ τῆς καλουμένης σφενδάμνου πεποιημένων. Κρατῖνος·*

Γαυριῶσαι δ' ἀναμένουσιν ὧδ' ἐπηγλαϊσμέναι
μείρακες φαιδραὶ τράπεζαι, τρισκελεῖς, σφενδάμνιναι.

Εἰπόντος τινὸς κυνικοῦ τρίποδα τὴν τράπεζαν, δυσχεραίνει ὁ παρὰ τῷ σοφιστῇ Οὐλπιανὸς, καὶ λέγει· Τήμερον ἐγὼ πράγματα ἕξω ἐξ ἀπραξίας. Πόθεν γὰρ τούτῳ ὁ τρίπους; εἰ μὴ τὴν Διογένους βακτηρίαν σὺν καὶ τὼ πόδε ἀριθμῶν οὗτος τρίποδα προσηγόρευσε, πάντων τραπέζας καλούντων τὰς παραθέσεις ταύτας.

Ὅτι Ἡσίοδος ἐν Κήϋκος γάμῳ, (κἂν γὰρ γραμματικῶν παῖδες ἀποξενῶσι τοῦ ποιητοῦ τὰ ἔπη ταῦτα· ἀλλ' ἐμοὶ δοκεῖ ἀρχαῖα εἶναι,) τρίποδας τὰς τραπέζας φησί. Καὶ Ξενοφῶν δ', ὁ μουσικώτατος, ἐν ἑβδόμῳ Ἀναβάσεως γράφει· „Τρίποδες εἰσηνέχθησαν πᾶσιν· οὗτοι δὲ ὅσον εἴκοσι κρεῶν μεστοὶ νενεμημένων.“ Καὶ ἐπάγει· „Μάλιστα δ' αἱ τράπεζαι κατὰ τοὺς ξένους ἀεὶ ἐτίθεντο.“ Ἀντιφάνης·

Ἐπεὶ δ' ὁ τρίπους ἤρθη, κατὰ χειρῶν τ' ἐχέομεν.

Εὔβουλος·

Τρίποδες οὗτοι πέντε σοι,
καὶ πέντε. Β. Πεντηκοστολόγος γενήσομαι.

Ἐπίχαρμος·

Τί δὲ τάδ' ἐστί; Β. δηλαδὴ τρίπους. Α. Τί μὰν ἔχει πόδας
τέτορας; οὐκ ἔστιν τρίπους, ἀλλ' * * οἶμαι τετράπους.
Β. Ἔστι δ' ὄνομ' αὐτῷ τρίπους, τέτοράς γε μὰν ἔχει πόδας.
Α. Οἰδίπους τοίνυν ποτ' ἦν, αἴνιγμά τοι νοεῖς.

Ἀριστοφάνης·

Τράπεζαν ἡμῖν * * φέρε

τρεῖς πόδας ἔχουσαν, τέτταρας δὲ μὴ 'χέτω.

Β. Καὶ πόθεν ἐγὼ τρίπουν τράπεζαν λήψομαι;

33. Ὅτι ἔθος ἦν ἐν τοῖς δείπνοις τῷ ἑστιάτορι κατακλιθέντι προδίδοσθαι γραμματίδιόν τι, περιέχον ἀναγραφὴν τῶν παρεσκευασμένων, ἐφ' ᾧ εἰδέναι, ὅ τι μέλλοι ὄψον φέρειν ὁ μάγειρος.

ΔΑΜΑΣΚΗΝΑ. Δαμασκοῦ τῆς πόλεως, ἐνδόξου οὔσης καὶ μεγάλης, πολλοὶ τῶν ἀρχαίων μέμνηνται. Ἐπεὶ δὲ πλεῖστον ἐν τῇ τῶν Δαμασκηνῶν ἐστι χώρᾳ τὸ κοκκύμηλον καλούμενον, καὶ κάλλιστα γεωργεῖται, ἰδίως καλεῖται τὸ ἀκρόδρυον Δαμασκηνὸν, ὡς διάφορον τῶν κατὰ τὰς ἄλλας χώρας γινομένων. Κοκκύμηλα οὖν ἐστι ταῦτα· ὧν ἄλλος τε μέμνηται, καὶ Ἱππῶναξ·

Στέφανον·εἶχον κοκκυμήλων καὶ μίνθης.

Ἄλεξις·

Καὶ μὴν ἐνύπνιον οἴομαί γ' ἑωρακέναι
νικητικόν. Β. Λέγ' αὐτό. Α. τὸν νοῦν πρόσεχε δή.
Ἐν τῷ σταδίῳ τῶν ἀνταγωνιστῶν μέ τις
ἐδόκει στεφανοῦν γυμνὸς προσελθὼν * *
στεφάνῳ κυλιστῇ κοκκυμήλων, Ἡράκλεις,
πεπόνων.

Πάλιν· „Ἑώρακας πώποτε ἤνυστρον ἐσκευασμένον, ἢ σπλῆν' ὀπτὸν μεμονθυλευμένον, ἢ κοκκυμήλων σπυρίδα πεπόνων; τοιοῦτον ἔχει τὸ μέτωπον.“ Νίκανδρος· „Μῆλον, ὃ κόκκυγος καλέουσι.“ Κλέαρχος δ' ὁ Περιπατητικός φησι, Ῥοδίους καὶ Σικελιώτας βράβυλα καλεῖν τὰ κοκκύμηλα, ὡς καὶ Θεόκριτος ὁ Συρακόσιος·

(50) Ὄρπηκες βραβύλοισι καταβρίθοντες ἔραζε.

Καὶ πάλιν· „Ὅσον μῆλον βραβύλοιο ἥδιον.“ Ἔστι δε

τοῦτο τὸ ἀκρόδρυον μικρότερον μὲν τῇ περιφορᾷ τῶν κοκκυμήλων, τῇ δ' ἐδωδῇ τὸ αὐτὸ, πλὴν ὀλίγον δριμύτερον. Σέλευκος δ' ἐν Γλώσσαις βράβυλά φησιν, ἦλα, κοκκύμηλα, μάδρυα τὰ αὐτὰ εἶναι· τὰ μὲν μάδρυα οἷον μαλόδρυα, τὰ δὲ βράβυλα ὅτι εὐκοίλια καὶ τὴν βορὰν ἐκβάλλοντα, ἦλα δὲ οἷον μῆλα, ὡς Δημήτριος ὁ Ἰξίων λέγει ἐν Ἐτυμολογίᾳ. Θεόφραστος δὲ λέγει· „Κοκκύμηλα καὶ σποδιάς· τοῦτο δ' ἐστὶν, ὥσπερ ἄγρια κοκκύμηλα.“ Ἀραρὼς δὲ κοκκυμηλέαν καλεῖ τὸ δένδρον, κοκκύμηλον δὲ τὸ ἀκρόδρυον. Δίφιλος δὲ ὁ Σίφνιος μετρίως φησὶν εἶναι ταῦτα εὔχυλα, εὔφθαρτα, εὐέκκριτα, ὀλιγότροφα.

34. ΚΕΡΑΣΙΑ. Θεόφραστος ἐν τῷ περὶ φυτῶν· „Ἴδιον δὲ τῇ φύσει δένδρον ὁ κέρασός ἐστι, καὶ μεγέθει μέγα· καὶ γὰρ εἰς εἴκοσι καὶ τέσσαρας πήχεις αὔξεται. φύλλον δὲ ὅμοιον ἔχει τῷ τῆς μεσπίλης, σκληρὸν δὲ, καὶ παχύτερον, φλοιὸν δ' ὅμοιον φιλύρᾳ, ἄνθος δὲ λευκὸν, ἀπίῳ καὶ μεσπίλῃ ὅμοιον, ἐκ μικρῶν ἀνθῶν συγκείμενον, κηριῶδες. Ὁ δὲ καρπὸς ἐρυθρὸς, ὅμοιος διοσπύρῳ τὸ σχῆμα. Τὸ δὲ μέγεθος ἡλίκον κύαμος, πλὴν τοῦ διοσπύρου μὲν ὁ πυρὴν σκληρὸς, τοῦ δὲ κεράσου μαλακός.“ Καὶ πάλιν· „Κράταιγος· οἱ δὲ κραταίγονα καλοῦσιν. Ἔχει δὲ τὸ μὲν φύλλον τεταμένον, ὅμοιον μεσπίλῃ· πλὴν μεῖζον ἐκείνου, καὶ πλατύτερον ἢ προμηκέστερον· τὸν δὲ χαραγμὸν οὐκ ἔχει, ὥσπερ ἐκεῖνο. Γίνεται δὲ τὸ δένδρον οὔτε μέγα λίαν, οὔτε παχύ· τὸ δὲ ξύλον ποικίλον, ξανθὸν, ἰσχυρόν. Φλοιὸν δ' ἔχει λεῖον, ὅμοιον μεσπίλῃ· μονόῤῥιζον εἰς βάθος ὡς ἐπὶ πολύ. Καρπὸν δ' ἔχει στρογγύλον, ἡλίκον ὁ κότινος· πεπαινόμενος δὲ ξανθός τε ἐστι, καὶ ἐπιμελαίνεται· ἔχει δὲ τὴν γεῦσιν καὶ τὸν χυλὸν μεσπίλου· διόπερ ἀγρία μεσπίλη δόξειε μᾶλλον εἶναι.“ Ἐκ

τούτων μοι δοκεῖ, φησὶν, ὁ φιλόσοφος τὸ νῦν κεράσιον καλούμενον ἐμφανίζειν.

35. Ἀσκληπιάδης δὲ ὁ Μυρλεανὸς, χαμαικέρασόν τινα καλῶν δένδρον, ἔφη οὕτως· „Ἐν τῇ Βιθυνῶν γῇ γίνεται ἡ χαμαικέρασος, ἧς ἡ μὲν ῥίζα ἐστὶν οὐ μεγάλη, ἀλλ' οὐδὲ τὸ δένδρον, ἀλλὰ τῇ ῥοδῇ ἴσον, ὁ δὲ καρπὸς τὰ μὲν ἄλλα πάντα ὅμοιος, τοὺς δὲ πλείονι χρησαμένους, καθότι οἶνος, βαρύνει τε καὶ ἀλγεῖν τὴν κεφαλὴν τίθησι." Ταῦτα ὁ Ἀσκληπιάδης, φησὶ, μοι δοκεῖ λέγειν περὶ τῶν μιμαικύλων. Τό τε γὰρ φέρον αὐτὰ δένδρον τοιοῦτον, καὶ ὁ πλέον τῶν ἑπτὰ τοῦ καρποῦ φαγὼν κεφαλαλγὴς γίνεται. Ἀριστοφάνης·

Ἐν τοῖς ὄρεσιν αὐτομάτοισιν τὰ μιμαίκυλα φύεται πολλά.

Θεόπομπος·

Τρώγουσι μύρτα, καὶ πέπονα μιμαίκυλα,

Κράτης·

Πάνυ γάρ ἐστιν ὡρικώτατα
τὰ τιτθί', ὥσπερ μῆλον ἢ μιμαίκυλα.

Ἄμφις·

Ὁ συκάμινος συκάμιν', ὁρᾷς, φέρει,
ὁ πρῖνος ἀκύλους, ὁ κόμαρος μιμαίκυλα.

Θεόφραστος· „Ἡ κόμαρος, ἡ τὸ μιμαίκυλον φέρουσα, το ἐδώδιμον."

Ὅτι Ἀγῆνα, σατυρικόν τι δρᾶμα, ἀμφιβάλλεται, εἴτε Πύθων ἐποίησεν ὁ Καταναῖος, ἢ Βυζάντιος, ἢ καὶ αὐτὸς ὁ βασιλεὺς Ἀλέξανδρος.

Φησὶν ὁ παρὰ τῷ ῥήτορι Λαρήνσιος· Πολλὰ ὑμεῖς οἱ Γραικοὶ ἐξιδιοποιεῖσθε, ὡς αὐτοὶ ἢ ὀνομάσαντες, ἢ πρῶτοι εὑρόντες· ἀγνοεῖτε δὲ, ὅτι Λεύκολλος ὁ Ῥωμαίων στρα-
(51) τηγὸς, ὁ τὸν Μιθριδάτην καὶ Τιγράνην καταγωνι-

σάμενος, πρῶτος διεκόμισεν εἰς Ἰταλίαν τὸ φυτὸν τοῦτο ἀπὸ Κερασοῦντος, Ποντικῆς πόλεως. Καὶ οὗτός ἐστιν ὁ καὶ τὸν καρπὸν καλέσας κέρασον, ὁμωνύμως τῇ πόλει, ὡς ἱστοροῦσιν οἱ ἡμέτεροι συγγραφεῖς. Πρὸς ὃν Δάφνος τίς φησιν, Ἀλλὰ μὴν παμπόλλοις ἐνιαυτοῖς πρεσβύτερος Λευκόλλου ἀνὴρ ἐλλόγιμος, Δίφιλος ὁ Σίφνιος, γεγονὼς κατὰ Λυσίμαχον τὸν βασιλέα, εἷς δὲ οὗτος τῶν Ἀλεξάνδρου διαδόχων, μνημονεύει τῶν κερασίων, λέγων· „Τὰ κεράσια εὐστόμαχα, εὔχυλα, ὀλιγότροφα, ἐκ ψυχροῦ δὲ λαμβανόμενα εὐστόμαχα. Καλλίω δὲ τὰ ἐρυθρότερα καὶ τὰ Μιλήσια· εἰσὶ γὰρ διουρητικά."

36. ΣΥΚΑΜΙΝΑ. Ὅτι, πάντων ἁπλῶς οὕτω καλούντων αὐτὰ, Ἀλεξανδρεῖς μόνοι μόρα ὀνομάζουσι. Συκάμινα δὲ οὐ τὰ ἀπὸ τῆς Αἰγυπτίας συκῆς, ἅ τινες συκόμορα λέγουσιν. Ἅπερ οἱ ἐπιχώριοι ἐπὶ βραχὺ κνίσαντες σιδηρίῳ ἐῶσιν ἐπὶ τοῦ φυτοῦ· καὶ ὑπὸ τοῦ ἀνέμου κινούμενα ἐντὸς ἡμερῶν τριῶν οὕτω πέπονα καὶ εὐώδη γίνονται, μάλιστα δὲ Ζεφύρων πνευσάντων, καὶ ἐδώδιμα, ὡς τὸ ἐν αὐτοῖς ἠρέμα ψυχρὸν καὶ τοῖς πυρεταίνουσι μετὰ ῥοδίνου ἐλαίου καταπλαττόμενον ἐπὶ τοῦ στομάχου ἐπιτίθεσθαι, καὶ οὐκ ὀλίγα παρηγορεῖσθαι τοὺς νοσοῦντας. Φέρει δὲ τὸν καρπὸν τοῦτον ἡ Αἰγυπτία συκάμινος ἀπὸ τοῦ ξύλου, καὶ οὐκ ἀπὸ τῶν ἐπικαρπίων. Μόρα δὲ τὰ συκάμινα καὶ παρ' Αἰσχύλῳ ἐν Φρυξὶν, ἐπὶ τοῦ Ἕκτορος·

Ἀνὴρ δ' ἐκεῖνος ἦν πεπαίτερος μόρων.

Ἐν δὲ Κρήσσαις καὶ τὰ τῆς βάτου·

Λευκοῖς τε γὰρ μόροισι καὶ μελαγχίμοις
καὶ μιλτοπρέπτοις βρίθεται ταὐτοῦ χρόνου.

Σοφοκλῆς·

Πρῶτον μὲν ὄψει λευκὸν ἀνθοῦντα στάχυν,
ἔπειτα φοινίξαντα γογγύλον μόρον.

Καὶ Νίκανδρος δὲ ἐν Γεωργικοῖς ἐμφανίζει καὶ ὅτι πρότερον τῶν ἄλλων ἀκροδρύων φαίνεται, μορέην τε καλεῖ τὸ δένδρον ἀεί, ὡς καὶ οἱ Ἀλεξανδρεῖς·

Καὶ μορέης, ἣ παισὶ πέλει μείλιγμα νέοισι,
πρῶτον ἀπαγγέλλουσα βροτοῖς ἡδεῖαν ὀπώρην.

37. *Φανίας δ' ὁ Ἐρέσιος, ὁ Ἀριστοτέλους μαθητής, τὸν τῆς ἀγρίας συκαμίνου καρπὸν μόρον καλεῖ, ὄντα καὶ αὐτὸν γλυκύτατον καὶ ἥδιστον, ὅτε πεπανθείη. Γράφει δὲ οὕτως· „Τὸ μόρον τὸ βατῶδες, ξηρανθείσης τῆς σφαίρας τῆς συκαμινώδους, σπερματικὰς ἔχει τὰς συκαμινώδεις διαγονάς, καθάπερ ὑποφαινούσας, καὶ διαφυὰς ἔχει ψαθυρὰς καὶ εὐχύμους.“ Παρθένιος δὲ ἄβρυνά φησι συκάμινα, ἃ καλοῦσιν ἔνιοι μόρα· Σαλαμίνιοι δὲ τὰ αὐτὰ ταῦτα βάτια· Δημήτριος δὲ ὁ Ἰξίων τὰ αὐτὰ συκάμινα καὶ μόρα, οἷον αἱμόῤῥοα καὶ σύκων ἀμείνω. Δίφιλος δὲ ὁ Σίφνιος ἰατρὸς γράφει οὕτως· „Τὰ δὲ συκάμινα, ἃ καὶ μόρα λέγεται, εὔχυλα μέν ἐστι μέσως, ὀλιγότροφα δὲ καὶ εὐστόμαχα καὶ εὐέκκριτα. Ἰδίως δὲ τούτων τὰ ἔνωμα ἕλ-*
(52) *μινθας ἐκτινάσσει.“ Πύθερμος δὲ ἱστορεῖ, ὥς φησιν Ἡγήσανδρος, καθ' αὐτὸν τὰς συκαμίνους οὐκ ἐνεγκεῖν καρπὸν ἐτῶν εἴκοσι, καὶ γενέσθαι ἐπιδημίαν ποδαγρικὴν τοσαύτην, ὥστε μὴ μόνον ἄνδρας τῷ πάθει ἐνσχεθῆναι, ἀλλὰ καὶ παῖδας καὶ κόρας καὶ εὐνούχους, ἔτι δὲ γυναῖκας. Περιπεσεῖν δὲ οὕτω τὸ δεινὸν καὶ αἰπολίῳ, ὡς τὰ δύο μέρη τῶν προβάτων ἐνσχεθῆναι τῷ αὐτῷ πάθει.*

38. *ΚΑΡΥΑ. Οἱ Ἀττικοὶ καὶ οἱ ἄλλοι συγγραφεῖς κοινῶς πάντα τὰ ἀκρόδρυα κάρυα λέγουσιν· Ἐπίχαρμος*

δὲ κατ᾽ ἐξοχὴν, ὡς ἡμεῖς· „Καπυρὰ τρώγων κάρυ᾽, ἀμυγδάλας.“ Φιλύλλιος· „Ὠὰ, κάρυα, ἀμυγδάλαι.“ Ἡρακλέων δέ φησιν, ὁ Ἐφέσιος· „Κάρυα ἐκάλουν καὶ τὰς ἀμυγδάλας, καὶ τὰ νῦν καστάνεια.“ Τὸ δὲ δένδρον καρύα παρὰ Σοφοκλεῖ· „Καρύαι μελίαι τε.“ Εὔβουλος· „Φηγοὺς, κάρυα Καρύστια.“ Καλεῖται δέ τινα καὶ μόστηνα κάρυα.

39. ΑΜΤΓΔΑΛΑΙ. Ὅτι αἱ Νάξιαι ἀμυγδάλαι διὰ μνήμης ἦσαν τοῖς παλαιοῖς· καὶ γίνονται ὄντως ἐν Νάξῳ τῇ νήσῳ διάφοροι, ὡς ἐμαυτὸν, φησὶ, πείθω. Φρύνιχος·

Τοὺς δὲ γομφίους
ἅπαντας ἐξέκοψεν, ὥστ᾽
οὐκ ἂν δυναίμην Ναξίαν
ἀμυγδάλην κατάξαι.

Διάφοροι δ᾽ ἀμυγδάλαι γίνονται κἀν Κύπρῳ τῇ νήσῳ. Παρὰ γὰρ τὰς ἀλλαχόθεν καὶ ἐπιμήκεις εἰσὶ, καὶ κατὰ τὸ ἄκρον ἐπικάμπεῖς. Λάκωνας δὲ Σέλευκος ἐν Γλώσσαις φησὶ καλεῖν τὰ μαλακὰ κάρυα μυκήρους, Τηνίους δὲ τὰ γλυκέα κάρυα. Ἀμερίας δέ φησι μύκηρον τὴν ἀμυγδάλην καλεῖσθαι. Ἐπακτικώτατα δὲ πρὸς ποτὸν τὰ ἀμύγδαλα προεσθιόμενα. Εὔπολις·

Δίδου μασᾶσθαι Ναξίας ἀμυγδάλας,
οἶνόν τε πίνειν Ναξίων ἀπ᾽ ἀμπέλων.

Ἦν δέ τις ἄμπελος Ναξία καλουμένη. Πλούταρχος δὲ ὁ Χαιρωνεύς φησι, παρὰ Δρούσῳ, τῷ Τιβερίου Καίσαρος υἱῷ, ἰατρόν τινα, ὑπερβάντα πάντας ἐν τῷ πίνειν, φωραθῆναι πρὸ τοῦ ποτοῦ προεσθίοντα πικρὰς ἀμυγδάλας πέντε ἢ ἕξ· ὥσπερ κωλυθεὶς προσενέγκασθαι, οὐδὲ πρὸς τὸ μικρότατον ἀντέσχε τοῦ ποτοῦ. Αἴτιος οὖν ἦν ἡ τῆς πικρότητος δύναμις, ξηραντικὴ καὶ δάπανος ὑγρῶν οὖσα.

Κληθῆναι δὲ ἀμυγδάλας φησὶν Ἡρωδιανὸς ὁ Ἀλεξανδρεὺς παρὰ τὸ ἐν τῷ μετὰ τὸ χλωρὸν ὥσπερεὶ ἀμυχὰς ἔχειν πολλάς.

Ὄνος βαδίζεις εἰς ἄχυρα τραγημάτων,

φησί που Φιλήμων. „Φηγοὶ Πανὸς ἄγαλμα“ φησὶ Νίκανδρος ἐν δευτέρῳ Γεωργικῶν.

Ὅτι καὶ οὐδετέρως ἀμύγδαλα λέγεται. Δίφιλος·

Τρωγάλια, μυρτίδες, πλακοῦς, ἀμύγδαλα.

40. Ὅτι περὶ τῆς προφορᾶς τοῦ τόνου τῆς ἀμυγδάλης Πάμφιλος μὲν ἀξιοῖ ἐπὶ τοῦ καρποῦ βαρύνειν ὁμοίως τῷ ἀμυγδάλῳ· τὸ μέντοι δένδρον θέλει περισπᾶν, ἀμυγδαλῆ καὶ ῥοδῆ. Καὶ Ἀρχίλοχος· „Ῥοδῆς τε καλὸν ἄν-
(53) θος.“ Ἀρίσταρχος δὲ καὶ τὸν καρπὸν καὶ τὸ δένδρον ὁμοίως προφέρεται κατ' ὀξεῖαν τάσιν. Φιλόξενος δ' ἀμφότερον περισπᾷ. Εὔπολις·

— Ἀπολεῖς με, ναὶ μὰ τὴν ἀμυγδαλῆν.

Ἀριστοφάνης·

— Ἄγε νῦν, τὰς ἀμυγδαλᾶς λαβὼν
τασδὶ, κάταξον τῇ κεφαλῇ σαυτοῦ λίθῳ.

Φρύνιχος·

Ἀμυγδαλῆ, τῆς βηχὸς ἀγαθὸν φάρμακον.

Ἄλλοι δὲ ἀμυγδαλάς, ὡς καλάς. Τρύφων δὲ ἐν Ἀττικῇ προσῳδίᾳ ἀμυγδάλην μὲν τὸν καρπὸν βαρέως, ὃν ἡμεῖς οὐδετέρως ἀμύγδαλον λέγομεν, ἀμυγδαλῆ δὲ τὰ δένδρα, κτητικοῦ παρὰ τὸν καρπὸν ὄντος τοῦ χαρακτῆρος, καὶ διὰ τοῦτο περισπωμένου. Ὅτι Πάμφιλος ἐν Γλώσσαις μουκηρόβατόν φησι καλεῖσθαι τὸν καρυοκατάκτην ὑπὸ τῶν Λακώνων, ἀντὶ τοῦ ἀμυγδαλοκατάκτην· μουκήρους γὰρ Λάκωνες καλοῦσι τὰ ἀμύγδαλα.

41. Ὅτι ποντικῶν καλουμένων καρύων, ἃ λόπιμά τι-

νες ὀνομάζουσι, μνημονεύει Νίκανδρος. Ἑρμῶναξ δὲ καὶ Τιμαχίδας ἐν Γλώσσαις Διὸς βάλανόν φησι καλεῖσθαι τὸ Ποντικὸν κάρυον.

Ἡρακλείδης δὲ ὁ Ταραντῖνος ζητεῖ, πότερον παρατίθεσθαι δεῖ τὰ τραγήματα, καθάπερ ἔν τισι τόποις τῶν κατὰ τὴν Ἀσίαν καὶ τὴν Ἑλλάδα γίνεται, ἢ αὖ, ἀλλὰ μετὰ τὸ δεῖπνον. Ἐὰν μὲν οὖν μετὰ τὸ δεῖπνον, συμβαίνει, πλείονος τροφῆς παρενδυομένης, ἐν τῇ κοιλίᾳ καὶ τοῖς ἐντέροις τὰ ἐπεισφερόμενα κάρυα, χάριν τῆς πρὸς τὸ πίνειν ὁρμῆς ἐμπλεκόμενα τοῖς σιτίοις, ἐμπνευματώσεις καὶ φθορὰς τῆς τροφῆς παρασκευάζειν, διὰ τὸ παρακολουθοῦν αὐτοῖς ἐπιπολαστικὸν φύσει καὶ δυσκατέργαστον· ἐξ ὧν ἀπεψίαι γίνονται, καὶ κοιλίας καταφοραί.

42. Τὰ δὲ ἀμύγδαλα, φησὶ Διοκλῆς, τρόφιμα μεν ἐστι καὶ εὐκοίλια, θερμαντικὰ δὲ, διὰ τὸ ἔχειν κεγχρῶδές τι. Λυπεῖ δ' ἧττον τὰ χλωρὰ τῶν ξηρῶν, καὶ τὰ βεβρεγμένα τῶν ἀβρόχων, καὶ τὰ πεφρυγμένα τῶν ὠμῶν. Τὰ δὲ Ἡρακλεωτικὰ καλούμενα καὶ Διὸς βάλανοι τρέφει μὲν οὐχ ὁμοίως τοῖς ἀμυγδάλοις, ἔχει δέ τι κεγχρῶδες καὶ ἐπιπολαστικόν· πλείω δὲ βρωθέντα βαρύνει τὴν κεφαλήν. Ἧττον δ' ἐνοχλεῖ καὶ τούτων τὰ χλωρὰ τῶν ξηρῶν. Τὰ δὲ Περσικὰ κεφαλαλγικὰ μέν ἐστιν οὐχ ἧττον τῶν Διὸς βαλάνων, τρέφει δὲ μᾶλλον. Φάρυγγα τραχύνει καὶ στόμα· ὀπτηθέντα δὲ ἀλυπότερα γίνεται· διαχωρεῖ δὲ μάλιστα τῶν καρύων ἐσθιόμενα μετὰ μέλιτος. Τὰ δὲ πλατέα φυσωδέστερά ἐστιν, ἀλυπότερα δὲ τὰ ἑφθὰ τῶν ὠμῶν καὶ πεφρυγμένων, τὰ δὲ πεφρυγμένα τῶν ὠμῶν. Φιλότιμος δὲ ἐν τοῖς περὶ τροφῆς φησι· „Τὸ πλατὺ καὶ τὸ καλούμενον Σαρδιανὸν δυσκατέργαστά ἐστιν ἅμα πάντα καὶ δυσδιάλυτα, κατεχόμενα ὑπὸ τοῦ φλέγματος ἐν τῇ κοιλίᾳ,

καὶ στρυφνότητα ἔχοντα. Τὸ δὲ Ποντικὸν λιπαρὸν καὶ δυσκατέργαστον. Τὸ δὲ ἀμύγδαλον ἧττον δυσκατέργαστον· φαγόντες γοῦν πλείονα, οὐκ ἐνοχλούμεθα· λιπαρώτερά τε φαίνεται, καὶ ἀναδίδωσι χυμὸν γλυκὺν καὶ λι-
(54) παρόν." Δίφιλος δ' ὁ Σίφνιος „Τὰ κάρυα, φησὶ, τὰ βασιλικὰ κεφαλαλγῆ ἐστι καὶ ἐπιπολαστικά. Τούτων δὲ τὰ ἁπαλὰ ἔτι καὶ λελευκασμένα εὐχυλότερα καὶ κρείττονα ὑπάρχει, τὰ δ' ἐν τοῖς ἰπνοῖς φρυγόμενα ὀλιγότροφα. Τὰ δὲ ἀμύγδαλά ἐστιν οὐρητικὰ, καὶ λεπτυντικὰ, καὶ καθαρτικὰ, καὶ ὀλιγότροφα. Τῶν μέντοι χλωρῶν, κακοχύλων ὄντων καὶ ἀτροφωτέρων, πολὺ μᾶλλον φυσωδέστερα καὶ ἐπιπολαστικώτερά ἐστι τὰ ξηρά. Τὰ δὲ ἁπαλὰ καὶ πλήρη καὶ λελευκασμένα, γαλακτώδη ὄντα, εὐχυλότερά ἐστι. Τῶν δὲ ξηρῶν τὰ Θάσια καὶ Κύπρια, ἁπαλὰ ὄντα, εὐεκκριτώτερά ἐστι. Τὰ δὲ Ποντικὰ κάρυα κεφαλαλγῆ, ἧττον δ' ἐπιπολαστικὰ τῶν βασιλικῶν."

43. Μνησίθεος δ' ὁ Ἀθηναῖος ἐν τῷ περὶ ἐδεστῶν „Τῶν Εὐβοϊκῶν, φησὶ, καρύων ἢ καστάνων, (ἀμφοτέρως γὰρ καλεῖται,) δύσπεπτος μὲν ἡ κατεργασία τῇ κοιλίᾳ, καὶ φυσώδης ἡ πέψις γίνεται, παχύνει δὲ τὰς ἕξεις, ἐὰν τις αὐτῶν κρατήσῃ. Τὰ δὲ ἀμύγδαλα καὶ τὰ Ἡρακλεωτικὰ καὶ τὰ Περσικὰ κάρυα καὶ τἄλλα τὰ τοιαῦτα χείρω ἐστὶ τούτων. Χρὴ δὲ μηδὲν ὅλως τῆς τοιαύτης ἰδέας ἄπυρον ἐσθίειν, ἔξω τῶν χλωρῶν ἀμυγδάλων, ἀλλὰ τὰ μὲν ἕψειν, τὰ δὲ φρύγειν. Τὰ μὲν γὰρ αὐτῶν ἐστι λιπαρὰ τῇ φύσει, καθάπερ ἀμυγδάλαι τε αἱ ξηραὶ, καὶ Διὸς βάλανοι, τὰ δὲ σκληρὰ καὶ στρυφνὰ, καθάπερ αἵ τε φηγοὶ, καὶ πᾶν τὸ τοιοῦτον γένος. Τῶν οὖν λιπαρῶν ἀφαιρεῖται τὸ λίπος ἡ πύρωσις· ἔστι γὰρ τοῦτο χείριστον· τὰ δὲ σκληρὰ καὶ στρυφνὰ πεπαίνεται, ἐάν τις ὀλίγῳ καὶ μα-

λακῷ πυρὶ χρῆται.“ Ὁ δὲ Δίφιλος τα κάστανα καὶ Σαρδιανὰ βαλάνους καλεῖ, εἶναι λέγων αὐτὰς καὶ πολυτρόφους καὶ εὐχύλους, δυσοικονομήτους δὲ διὰ τὸ ἐπιμένειν τῷ στομάχῳ· τὰς δὲ φρυγείσας ἀτροφωτέρας μὲν γίνεσθαι, εὐοικονομήτους δέ· τὰς δὲ ἑψομένας ἐμπνευματοῦν μὲν ἧττον, τρέφειν δὲ τούτων μᾶλλον.

— Λόπιμον κάρυόν τε
Εὐβοέες, βάλανον δὲ μετεξέτεροι καλέσαντο,

Νίκανδρός φησιν ὁ Κολοφώνιος ἐν Γεωργικοῖς. Ἀγέλοχος δὲ ἄμωτα καλεῖ τὰ καστάνεια· „Ὅπου δὲ γίνεται τὰ κάρυα τὰ Σινωπικά, ταῦτα δένδρα ἐκάλουν ἄμωτα.“

44. ΕΡΕΒΙΝΘΟΙ. Κρώβυλος·

Χλωρὸν ἐρέβινθόν τινα
ἐκοττάβιζον κενὸν ὅλως. Τράγημα δὲ
ἔστιν πιθήκου τοῦτο δήπου δυστυχοῦς·

Ὅμηρος·

Θρώσκουσιν κύαμοι μελανόχροες, ἢ ἐρέβινθοι.

Ξενοφάνης ὁ Κολοφώνιος ἐν παρῳδίαις·

Πὰρ πυρὶ χρὴ τοιαῦτα λέγειν χειμῶνος ἐν ὥρῃ,
ἐν κλίνῃ μαλακῇ κατακείμενον, ἔμπλεον ὄντα,
πίνοντα γλυκὺν οἶνον, ὑποτρώγοντ᾽ ἐρεβίνθους·
τίς πόθεν εἶς ἀνδρῶν, πόσα τοι ἔτη ἐστὶ, φέριστε;
πηλίκος ἦσθ᾽, ὅθ᾽ ὁ Μῆδος ἀφίκετο;

Σαπφώ·

Χρύσειοι ἐρέβινθοι ἐπ᾽ ἀιόνων ἐφύοντο.

Θεόφραστος δ᾽ ἐν φυτικοῖς τῶν ἐρεβίνθων τινὰς καλεῖ κρειούς. Καὶ Σώφιλος· „Ὁ πατὴρ ὁ ταύτης πολὺ μέγιστός ἐστι κρεῖος ἐρέβινθος.“ Φανίας δ᾽ ἐν τοῖς περὶ φυτῶν φησι· „Τραγήματος ἔχει χώραν ἁπαλὰ μὲν ὦχρος,

κύαμος, ἐρέβινθος, ξηρὰ δὲ ἑφθὰ καὶ φρυκτὰ σχεδὸν τὰ πλεῖστα.“ Ἄλεξις·

Ἔστιν ἀνήρ μοι πτωχὸς, κἀγὼ
(55) γραῦς, καὶ θυγάτηρ, καὶ παῖς υἱὸς,
χ᾽ ἥδ᾽ ἡ χρηστὴ, πένθ᾽ οἱ πάντες.
τούτων οἱ τρεῖς δειπνοῦμεν,
δύο δ᾽ αὐτοῖς συγκοινωνοῦμεν
μάζης μικρᾶς. Φθόγγους δ᾽ ἀλύρους
θρηνοῦμεν, ἐπὰν μηδὲν ἔχωμεν·
χρῶμα δ᾽ ἀσίτων ἡμῶν ὄντων
γίγνεται ὠχρόν. Τὰ μέρη δ᾽ ἡμῶν
χ᾽ ἡ σύνταξις τοῦ βίου ἐστὶν
κύαμος, θέρμος, λάχανον, * *
γογγυλὶς, ὦχρος, λάθυρος, φηγὸς,
βολβὸς, τέττιξ, ἐρέβινθος, ἀχρὰς,
τό τε θεοφανὲς μητρῷον ἐμοὶ
μελέδημ᾽ ἰσχὰς,
Φρυγίας εὑρήματα συκῆς.

Φερεκράτης·

Τακεροὺς ποιήσεις τοὺς ἐρεβίνθους εὐθέως.

Πάλιν·

Τρώγων ἐρεβίνθους ἀπεπνίγη πεφρυγμένους.

Δίφιλος δέ φησιν· „Οἱ ἐρέβινθοι δύσπεπτοι, σμηκτικοὶ, οὐρητικοὶ, πνευματικοί.“ Κατὰ δὲ Διοκλέα ζυμωτικοὶ τῆς σαρκός· κρείττους δ᾽ οἱ λευκοὶ τῶν μελάνων, καὶ πυξοειδεῖς, καὶ οἱ Μιλήσιοι τῶν λεγομένων κρείων, οἵ τε χλωροὶ τῶν ξηρῶν καὶ οἱ ἀποβεβρεγμένοι τῶν ἀβρόχων. Ὅτι Ποσειδῶνος εὕρημα οἱ ἐρέβινθοι.

45. ΘΕΡΜΟΙ. — Μὴ ὥρασι
μετὰ τῶν κακῶν ἵκοιθ᾽ ὁ τοὺς θέρμους φαγών·

ἐν τῷ προθύρῳ τὰ λέμμαθ᾽ ὅτι ἡ κατέλιπεν,
ἀλλ᾽ οὐκ ἀπεπνίγη καταφαγών. Μάλιστα δὲ
Κλεαίνετος μὲν οὐκ ἐδήδοκ᾽ οἶδ᾽ ὅτι,
ὁ τραγικὸς, αὐτούς· οὐδενὸς γὰρ πώποτε
ἀπέβαλεν ὀσπρίου λέπος·
οὕτως ἐκεῖνός ἐστιν εὐχερὴς ἀνήρ.

Λυκόφρων δ᾽ ὁ *Χαλκιδεὺς* ἐν σατυρικῷ δράματι, ὃ ἐπὶ καταμωκήσει ἔγραφεν εἰς *Μενέδημον* τὸν φιλόσοφον, ἀφ᾽ οὗ ἡ τῶν *Ἐρετρικῶν* ὠνομάσθη αἵρεσις, διασκώπτων τῶν φιλοσόφων τὰ δεῖπνά, φησι·

Καὶ δημόκοινος ἐπεχόρευσε δαψιλὴς
θέρμος, πενήτων καὶ τρικλίνου συμπότης.

Δίφιλος·

Οὐκ ἔστιν οὐδὲν τέχνιον ἐξωλέστερον
τοῦ πορνοβοσκοῦ·
κατὰ τὴν ὁδὸν πωλεῖν περιπατῶν βούλομαι
ῥόδα, ῥαφανῖδας, θερμοκυάμους, στέμφυλα,
ἄλλως ἅπαντα μᾶλλον, ἢ ταύτας τρέφειν

Καὶ σημείωσαι, φησὶ, τὸ θερμοκυάμους, ἐπεὶ καὶ νῦν οὕτω λέγεται. *Πολέμων* δέ φησι, τοὺς *Λακεδαιμονίους* τοὺς θέρμους λυσιλαΐδας καλεῖν. *Θεόφραστος* δὲ ἱστορεῖ ἐν αἰτίοις φυτικοῖς, ὅτι θέρμος καὶ ὄροβος καὶ ἐρίβινθος μόνα οὐ ζωοῦται τῶν χεδροπῶν, διὰ τὴν δριμύτητα καὶ πικρότητα. Ὁ δ᾽ ἐρέβινθος, φησὶ, μέλας γίνεται διαφθειρόμενος. Γίνεσθαι δὲ λέγει κάμπας ἐν τοῖς ἐρεβίνθοις ὁ αὐτὸς, ἐν τῷ τετάρτῳ τῆς αὐτῆς πραγματείας. *Δίφιλος* δ᾽ ὁ *Σίφνιος* τοὺς θέρμους φησὶν εἶναι σμηκτικοὺς καὶ πολυτρόφους, μάλιστα δὲ τοὺς ἐπὶ πλεῖον ἀπεγλυκασμένους. Διὸ καὶ *Ζήνων* ὁ *Κιττιεὺς*, σκληρὸς ὢν καὶ πάνυ θυμικὸς πρὸς τοὺς γνωρίμους, ἐπὶ πλεῖον τοῦ οἴνου σπά-

σας, ἡδὺς ἐγίνετο καὶ μείλιχος. Πρὸς τοὺς πυνθανομένους γοῦν τοῦ τρόπου τὴν διαφοράν, ἔλεγε τὸ αὐτὸ τοῖς θέρμοις πάσχειν· καὶ γὰρ ἐκείνους, πρὶν διαβραχῆναι, πικροτάτους εἶναι, ποτισθέντας δὲ γλυκεῖς καὶ προση-
(56) νεστάτους.

46. *ΦΑΣΗΛΟΙ.* Λακεδαιμόνιοι ἐν τοῖς δείπνοις, τοῖς καλουμένοις κοπίσι, διδόασι τραγήματα σῦκά τε ξηρὰ καὶ κυάμους καὶ φασήλους χλωρούς· ἱστορεῖ Πολέμων. Ἐπίχαρμος·

— Φασήλους φῶγε θᾶσσον, αἴ χ' ὁ Διόνυσος φιλῇ.

Δημήτριος·

Ἢ σῦκον, ἢ φάσηλον, ἢ τοιοῦτό τι.

47. *ΕΛΑΑΙ.* Εὔπολις· „Σηπίαι δρυπεπεῖς τ' ἐλᾶαι.“ Ταύτας Ῥωμαῖοι δρύππας λέγουσι. Δίφιλος δέ φησιν, ὁ Σίφνιος, τὰς ἐλάας ὀλιγοτρόφους εἶναι καὶ κεφαλαλγεῖς, τὰς δὲ μελαίνας καὶ κακοστομαχωτέρας καὶ βαρύνειν τὴν κεφαλήν, τὰς δὲ κολυμβάδας καλουμένας εὐστομαχωτέρας εἶναι, καὶ κοιλίας στατικάς, τὰς δὲ θλαστὰς μελαίνας εὐστομαχωτέρας εἶναι. Μνημονεύει τῶν θλαστῶν ἐλαῶν Ἀριστοφάνης· „Θλαστὰς ποιεῖν ἐλάας.“ Πάλιν·

Οὐ ταυτόν ἐστιν ἁλμάδες καὶ στέμφυλα.

Καὶ μετ' ὀλίγα·

Θλαστὰς γὰρ εἶναι κρεῖττόν ἐστιν ἁλμάδος.

Ἀρχέστρατος ἐν τῇ Γαστρονομίᾳ·

Ῥυσαὶ καὶ τρυπεπεῖς παρακείσθωσάν σοι ἐλαῖαι. —
Ὥστε, Μαραθῶνος τὸ λοιπὸν ἐπ' ἀγαθῷ μεμνημένοι,
πάντες ἐμβαλοῦσιν ἀεὶ μάραθον εἰς τὰς ἁλμάδας,

φησὶν Ἕρμιππος. Φιλήμων φησίν· „Πιτυρίδες καλοῦνται αἱ φαῦλαι ἐλᾶαι, στεμφυλίδες δὲ αἱ μέλαιναι.“ Καλλίμαχος

δ' ἐν τῇ Ἑκάλῃ γένη ἐλαῶν καταλέγει „Γεργέριμον πίτυρίν τε.“ Ἔλεγον δὲ τὰς δρυπεπεῖς ἐλάας καὶ ἰσχάδας καὶ γεργερίμους, ὥς φησι Δίδυμος. Καὶ χωρὶς δὲ τοῦ φάσκειν ἐλάας αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ, ἔλεγον μόνον δρυπεπεῖς. Τηλεκλείδης·

— Ξυγγενέσθαι διὰ χρόνου μ' ἐλιπάρει
δρυπεπέσι μάζαις καὶ διασκανδικίσαι.

Ἀθηναῖοι δὲ τὰς τετριμμένας ἐλάας στέμφυλα ἐκάλουν, βρύτεα δὲ τὰ ὑφ' ἡμῶν στέμφυλα, τὰ ἐκπιέσματα τῆς σταφυλῆς. Παρὰ δὲ τοὺς βότρυς γέγονεν ἡ φωνή.

48. ΡΑΦΑΝΙΔΕΣ. Αὗται κέκληνται διὰ τὸ ῥαδίως φαίνεσθαι. Καὶ ἐκτεταμένως δὲ καὶ κατὰ συστολὴν λέγεται παρὰ Ἀττικοῖς. Κρατῖνος·

Ταῖς ῥαφανῖσι δοκεῖ, τοῖς δ' ἄλλοις οὐ λαχάνοις.

Εὔπολις·

Ῥαφανῖδες ἄπλυτοι, σηπίαι.

Ὅτι δὲ τὸ ἄπλυτοι ἐπὶ τῶν ῥαφανίδων ἀκούειν δεῖ, οὐκ ἐπὶ τῶν σηπιῶν, δηλοῖ Ἀντιφάνης, γράφων·

Νήττας, σχαδόνας, κάρυ' ἐντραγεῖν, ᾠ', ἐγκρίδας,
ῥαφανῖδας ἀπλύτους, γογγυλίδας, χόνδρον, μέλι.

Ἰδίως δ' οὕτως ἐκαλοῦντο ἄπλυτοι ῥαφανῖδες, ἃς καὶ Θασίας ὠνόμαζον. Φερεκράτης· „Ῥαφανίς τ' ἄπλυτος ὑπάρχει, καὶ θερμὰ λουτρὰ, καὶ ταρίχη πνικτὰ καὶ κάρυα.“ Ὑποκοριστικῶς δ' εἴρηκε Πλάτων ἐν Ὑπερβόλῳ· „Φύλλιον ἢ ῥαφανίδιον.“ Θεόφραστος δ' ἐν τοῖς περὶ φυτῶν γένη ῥαφανίδων φησὶν εἶναι πέντε, Κορινθίαν, Λειοθασίαν, Κλεωναίαν, Ἀμωρέαν, Βοιωτίαν. Καλεῖσθαι δὲ ὑπό τινων τὴν Λειοθασίαν Θρακίαν· γλυκυτάτην δ' εἶναι τὴν Βοιωτίαν καὶ τῷ σχήματι στρογγύλην. Ἁπλῶς δὲ, φησὶν, ὧν ἐστι λεῖα τὰ φύλλα, γλυκύτεραί εἰσι. Καλλίας δ' ἐπὶ

τῆς ῥαφανῖδος εἴρηκε τὴν ῥάφανον. Περὶ γοῦν τῆς ἀρχαιότητος τῆς κωμῳδίας διεξιών φησιν·

— Ἔτνος, πῦρ, γογγυλίδες, ῥάφανοι, δρυπεπεῖς, ἐλατῆρες.

Ὅτι δ' οὕτω τὰς ῥαφανῖδας εἴρηκε, δῆλον Ἀριστοφάνης ποιεῖ περὶ τῆς τοιαύτης ἀρχαιότητος, ἐν Δαναΐσι γράφων καὶ αὐτὸς καὶ λέγων·

Ὁ χορὸς δ' ὠρχεῖτ' ἂν ἐναψάμενος δάπιδας καὶ στρωματόδεσμα,
διαμασχαλίσας αὑτὸν σχελίσιν καὶ φύσκαις καὶ ῥαφανῖσιν.

Εὐτελὲς δὲ σφόδρα ἔδεσμα ἡ ῥαφανίς. Ἄμφις·

Ὅστις ἀγοράζων ὄψον,
ἐξὸν ἀπολαύειν ἰχθύων ἀληθινῶν,
ῥαφανῖδας ἐπιθυμεῖ πρίασθαι, μαίνεται.

49. ΚΩΝΟΙ. Μνησίθεος, ὁ Ἀθηναῖος ἰατρὸς, ἐν τῷ περὶ ἐδεστῶν ὀστρακίδας καλεῖ τῶν κώνων τοὺς πυρῆνας, ἔτι δὲ κώνους. Διοκλῆς δ' ὁ Καρύστιος πιτύϊνα κάρυα. Ὁ δὲ Μύνδιος Ἀλέξανδρος πιτυΐνους κώνους. Θεόφραστος δὲ τὸ μὲν δένδρον πεύκην ὀνομάζει, τὸν δὲ καρπὸν κῶνον. Ἱπποκράτης δὲ ἐν τῷ περὶ πτισάνης (ὃ ἐκ τοῦ ἡμίσους μὲν νοθεύεται, ὑπ' ἐνίων δὲ καὶ ὅλον,) κοκκάλους· οἱ πολλοὶ δὲ πυρῆνας, ὡς καὶ Ἡρόδοτος, ὅταν περὶ τοῦ Ποντικοῦ καρύου λέγῃ. Φησὶ γάρ· „Πυρῆνα δ' ἔχει τοῦτο, ἐπὰν γένηται πέπον." Δίφιλος δ' ὁ Σίφνιός φησιν· „Οἱ στρόβιλοι πολύτροφοι μέν εἰσι, λεαντικοὶ δὲ ἀρτηρίας, καὶ θώρακος καθαρτικοί, διὰ τὸ ἔχειν παρεμπεπλεγμένον τὸ ῥητινῶδες." Μνησίθεος δέ φησι, πιαίνειν αὐτοὺς τὸ σῶμα, καὶ πρὸς εὐπεψίαν ἀλύπους εἶναι, ὑπάρχειν δὲ καὶ οὐρητικοὺς, καὶ οὐκ ἐφεκτικοὺς κοιλίας.

50. *ΩιΑ.* Ἀναξαγόρας ἐν τοῖς Φυσικοῖς τὸ καλούμενόν φησιν ὄρνιθος γάλα, τὸ ἐν τοῖς ᾠοῖς, εἶναι λευκόν. Ἀριστοφάνης· „Τίκτει πρῶτον ὑπηνέμιον ᾠὸν Νύξ.“ Σαπφὼ δ᾽ αὐτὸ τρισυλλάβως καλεῖ· „Φασὶ δή ποτε Λήδαν ὤϊον εὑρεῖν.“ Καὶ πάλιν· „Ὠΐου πολὺ λευκότερον.“ Ὦεα δ᾽ ἔφη Ἐπίχαρμος· „Ὦεα χανὸς κἀλεκτορίδων πετεηνῶν.“ Σιμωνίδης ἐν δευτέρῳ ἰάμβων·

Οἷόν τε χηνὸς ὤεον Μαιανδρίου.

Διὰ τεσσάρων δ᾽ αὐτὰ προενήνεκται Ἀναξανδρίδης ᾠάρια εἰπών. Καὶ Ἔφιππος·

Σταμνάριά τ᾽ οἴνου μικρὰ τοῦ Φοινικικοῦ,
ᾠάρια, τοιαῦθ᾽ ἕτερα πολλὰ παίγνια.

Ἄλεξις δὲ ἡμίτομά που ᾠῶν λέγει. Ὠὰ δὲ οὐ μόνον ἀνεμιαῖα ἐκάλουν, ἀλλὰ καὶ ὑπηνέμια. „Ἐκάλουν δὲ καὶ τὰ νῦν τῶν οἰκιῶν παρ᾽ ἡμῖν καλούμενα ὑπερῷα ᾠά“ φησὶ Κλέαρχος ἐν Ἐρωτικοῖς, τὴν Ἑλένην φάσκων, ἐν τοιούτοις οἰκήμασι τρεφομένην, δόξαν ἀπενέγκασθαι παρὰ πολλοῖς, ὡς ἐξ ᾠοῦ εἴη γεγεννημένη. Οὐκ εὖ δὲ Νεοκλῆς ὁ Κροτωνιάτης ἔφη, ἀπὸ τῆς σελήνης πεσεῖν τὸ ᾠόν, ἐξ οὗ τὴν Ἑλένην γεννηθῆναι· τὰς γὰρ σεληνίτιδας γυναῖκας ᾠοτοκεῖν, καὶ τοὺς ἐκεῖ γεννωμένους πεντεκαιδεκαπλασίονας ἡμῶν εἶναι, ὡς Ἡρόδωρος ὁ Ἡρακλεώτης ἱστορεῖ. Ἴβυκος δὲ ἐν πέμπτῳ μελῶν περὶ Μολιονιδῶν φησι·

(58) Τούς τε λευκίππους κούρους
τέκνα Μολιόνας κτάνον,
ἅλικας, ἰσοκεφάλους, ἑνιγυίους,
ἀμφοτέρους γεγαῶτας ἐν ὠέῳ ἀργυρέῳ.

Ἔφιππος·

Ἴτρια, τραγήματα, πυραμοῦς, ἄμης,
ᾠῶν ἑκατόμβη, πάντα ταῦτ᾽ ἐχναύομεν.

Ὠιῶν δὲ ῥοφητῶν μνημονεύει Νικόμαχος·

Οὐσίδιον γὰρ καταλιπόντος μοι πατρὸς
οὕτω συνεστρογγύλικα κἀξεκόκκισα
ἐν μησὶν ὀλίγοις, ὥσπερ ᾠόν τις ῥοφῶν.

Χηνείων δ᾽ ᾠῶν Ἔριφος·

Ὠιὰ λευκά γε
καὶ μεγάλα· χήνει᾽ ἐστὶν, ὥς γέ μοι δοκεῖ·
οὗτος δέ φησι ταῦτα τὴν Λήδαν τεκεῖν.

Ἐπαίνετος δὲ καὶ Ἡρακλείδης ὁ Συρακόσιος ἐν Ὀψαρτυτικῷ τῶν ᾠῶν φασι πρωτεύειν τὰ τῶν ταῶν· μεθ᾽ ἃ εἶναι τὰ χηναλωπέκεια· τρίτα καταλέγοντες τὰ ὀρνίθεια.

51. *ΠΡΟΠΟΜΑ.* Τούτου φησὶ περιενεχθέντος, ὁ τῶν δείπνων ταμίας Οὐλπιανὸς ἔφη, εἰ κεῖται παρά τινι τὸ πρόπομα οὕτω καλούμενον ὡς νῦν ἡμεῖς φαμέν. Καὶ ζητούντων πάντων, Αὐτὸς, ἔφη, ἐγὼ ἐρῶ. Φύλαρχος ὁ Ἀθηναῖος, ἢ Ναυκρατίτης, ἐν οἷς ὁ λόγος ἐστὶν αὐτῷ περὶ Ζηλᾶ τοῦ Βιθυνῶν βασιλέως, ὃς, ἐπὶ ξενίᾳ καλέσας τοὺς τῶν Γαλατῶν ἡγεμόνας, ἐπιβουλεύσας αὐτοῖς καὶ αὐτὸς διεφθάρη, φησὶν οὕτως, εἰ μνήμης εὐτυχῶ· „Πρόπομά τι πρὸ τοῦ δείπνου περιεφέρετο, καθὼς εἰώθει τὸ πρῶτον.“ Καὶ ταῦτ᾽ εἰπὼν ὁ Οὐλπιανὸς ᾔτει πιεῖν ἐν ψυκτῆρι, ἀρέσκειν ἑαυτὸν φάσκων, διὰ τὸ ἑτοίμως ἀπεμνημονευκέναι. Ἦν δὲ τῶν ἐν τοῖς προπόμασι, φησὶ, παρασκευαζομένων ἄλλα τε καὶ δὴ καὶ ταῦτα.

52. *ΜΑΛΑΧΑΙ.* Ἡσίοδος·

Οὐδ᾽ ὅσον ἐν μαλάχῃ τε καὶ ἀσφοδέλῳ μέγ᾽ ὄνειαρ.

Τοῦτο Ἀττικόν. Ἐγὼ δὲ, φησὶν, ἐν πολλοῖς ἀντιγράφοις εὗρον τοῦ Ἀντιφάνους Μίνωος διὰ τοῦ ο γεγραμμένον· „Τρώγοντες μολόχης ῥίζαν.“ Καὶ Ἐπίχαρμος· „Πραΰτερος ἔγωγε μολόχας.“ Φανίας δὲ ἐν τοῖς Φυτικοῖς φησι·

„Τῆς ἡμέρου μαλάχης ὁ σπερματικὸς τύπος καλεῖται πλακοῦς, ἐμφερὴς ὢν αὐτῷ· τὸ μὲν γὰρ κτενῶδες ἀνάλογον καθάπερ ἡ τοῦ πλακοῦντος κρηπὶς, κατὰ μέσον δὲ τοῦ πλακουντικοῦ ὄγκου τὸ κέντρον ὀμφαλικόν. Καὶ περιληφθείσης τῆς κρηπῖδος ὅμοιον γίνεται τοῖς θαλαττίοις περιγεγραμμένοις ἐχίνοις.“ Ὁ δὲ Σίφνιος Δίφιλος ἱστορεῖ, ὡς ἡ μαλάχη ἐστὶν εὔχυλος, λεαντικὴ ἀρτηρίας, τὰς ἐπιπολαίους ἀποκρίνουσα δριμύτητας. Ἐπιτήδειόν τε εἶναί φησιν αὐτὴν τοῖς τῶν νεφρῶν καὶ τῆς κύστεως ἐρεθισμοῖς, εὐέκκριτόν τε εἶναι μετρίως καὶ τρόφιμον, κρείττω δὲ τὴν ἀγρίαν τῆς κηπευομένης. Ἕρμιππος δ᾽ ὁ Καλλιμάχειος καὶ εἰς τὴν καλουμένην φησὶν ἄλιμον, προσέτι τε ἄδιψον, ἐμβάλλεσθαι τὴν μαλάχην, οὖσαν χρησιμωτάτην.

53. ΚΟΛΟΚΥΝΤΑΙ. Εὐθύδημος Ἀθηναῖος ἐν τῷ περὶ λαχάνων σικύαν Ἰνδικὴν καλεῖ τὴν κολοκύντην, διὰ τὸ κεκομίσθαι τὸ σπέρμα ἐκ τῆς Ἰνδικῆς. Μεγαλοπολῖται δ᾽ αὐτὴν Σικυωνίαν ὀνομάζουσι. Θεόφραστος δὲ τῶν κολοκυντῶν φησιν οὐκ εἶναι ἐν μέρει ἰδέας, ἀλλ᾽ εἶναι τὰς μὲν βελτίους, τὰς δὲ χείρους. Μηνόδωρος δ᾽ ὁ Ἐρασιστρά-
(59) τειος, Ἱκεσίου φίλος „Τῶν κολοκυντῶν (φησὶν) ἡ μὲν Ἰνδικὴ, ἡ καὶ αὐτὴ καὶ σικύα, ἡ δὲ κολοκύντη. Καὶ ἡ μὲν Ἰνδικὴ κατὰ τὸ πλεῖστον ἕψεται, ἡ δὲ κολοκύντη καὶ ὀπτᾶται.“ Ἄχρι δὲ τοῦ νῦν λέγεσθαι παρὰ Κνιδίοις τὰς κολοκύντας Ἰνδικάς. Ἑλλησπόντιοι δὲ σικύας μὲν τὰς μακρὰς καλοῦσι, κολοκύντας δὲ τὰς περιφερεῖς. Διοκλῆς δὲ κολοκύντας μὲν καλλίστας γίνεσθαι περὶ Μαγνησίαν, προσέτι τε γογγύλην ὑπερμεγέθη γλυκεῖαν καὶ εὐστόμαχον, ἐν Ἀντιοχείᾳ δὲ σικυὸν, ἐν δὲ Σμύρνῃ καὶ Γαλατείᾳ θρίδακα, πήγανον δ᾽ ἐν Μύροις. Δίφιλος δέ φησιν· „Ἡ δὲ κολοκύντη ὀλιγότροφός ἐστι καὶ εὔφθαρτος καὶ ὑγραντικὴ τῆς

ἕξεως καὶ εὐέκκριτος, εὔχυλος. Εὐστομαχωτέρα δ' ἐστὶν ἡ δι' ὕδατος καὶ ὄξους λαμβανομένη, εὐχυλοτέρα δὲ ἡ ἀρτυτή. Λεπτυντικωτέρα δ' ἐστὶν ἡ μετὰ νάπυος, εὐπεπτοτέρα δὲ καὶ εὐεκκριτωτέρα ἡ κάθεφθος." Μνησίθεος δέ φησιν· „Ὅσα εὐφυῶς διάκειται πρὸς τὴν τοῦ πυρὸς κατεργασίαν, οἷον ὅ τε σικυὸς, καὶ ἡ κολοκύντη, καὶ μῆλα Κυδώνια, καὶ στρουθία, καὶ εἴ τι τοιοῦτον, ταῦθ' ὅταν προσενεχθῇ πυρωθέντα, δίδωσι τῷ σώματι τροφὴν οὐ πολλὴν μὲν, ἄλυπον δὲ καὶ μᾶλλον ὑγράν. Ἔστι δὲ καὶ ταῦτα τῆς κοιλίας ἐφεκτικὰ πάντα. Δεῖ δὲ αὐτὰ λαμβάνειν ἑφθὰ μᾶλλον." Ἀττικοὶ δὲ μόνως καλοῦσιν αὐτὴν κολοκύντην. Ἕρμιππος·

Τὴν κεφαλὴν ὅσην ἔχει.

Ὅσην κολοκύντην.

Φρύνιχος ὑποκοριστικῶς·

Ἢ μαζίου τι μικρὸν ἢ κολοκυντίου.

Ἐπίχαρμος·

Ὑγιέστερον τῆν' ἐντὶ κολοκύντας πολύ.

54. Ἐπικράτης ὁ κωμῳδιοποιός·

Τί Πλάτων
καὶ Σπεύσιππος καὶ Μενέδημος;
πρὸς τίσι νυνὶ διατρίβουσιν;
ποία φροντὶς, ποῖος δὲ λόγος
διερευνᾶται παρὰ τοῖσιν;
τάδε μοι πινυτῶς, εἴ τι κατειδὼς
ἥκεις, λέξον, πρὸς γᾶς * * .
B. Ἀλλ' οἶδα λέγειν περὶ τῶνδε σαφῶς.
Παναθηναίοις γὰρ ἰδὼν ἀγέλην
* * μειρακίων
ἐν γυμνασίοις Ἀκαδημείας,

ἤκουσα λόγων ἀφάτων, ἀτόπων.
Περὶ γὰρ φύσεως ἀφοριζόμενοι
διεχώριζον ζώων τε βίον
δένδρων τε φύσιν, λαχάνων τε γένη.
Κᾆτ' ἐν τούτοις τὴν κολοκύντην
ἐξήταζον τίνος ἐστὶ γένους.
Α. Καὶ τί ποτ' ἄρ' ὡρίσαντο, καὶ τίνος γένους
εἶναι τὸ φυτόν; δήλωσον, εἰ κάτοισθά τι.
Β. Πρώτιστα μὲν οὖν πάντες ἀναυδεῖς
τότ' ἐπέστησαν, καὶ κύψαντες
χρόνον οὐκ ὀλίγον διεφρόντιζον.
Κᾆτ' ἐξαίφνης, ἔτι κυπτόντων
καὶ ζητούντων τῶν μειρακίων,
λάχανόν τις ἔφη στρογγύλον εἶναι,
ποίαν δ' ἄλλος, δένδρον δ' ἕτερος.
Ταῦτα δ' ἀκούων ἰατρός τις
Σικελᾶς ἀπὸ γᾶς
κατέπαρδ' αὐτῶν, ὡς ληρούντων.
Α. Ἦ που δεινῶς ὠργίσθησαν
χλευάζεσθαί τ' ἐβόησαν;
τὸ γὰρ ἐν λέσχαις ταῖσδε τοιαυτὶ
ποιεῖν, ἀπρεπές.
Β. Οὐδ' ἐμέλησεν τοῖς μειρακίοις.
Ὁ Πλάτων δὲ παρών, καὶ μάλα πρᾴως,
οὐδὲν ὀρινθείς, ἐπέταξ' αὐταῖς
πάλιν * * *
ἀφορίζεσθαι, τίνος ἐστὶ γένους.
Οἱ δὲ διῄρουν.

55. Ἄλεξις ὁ χαρίεις πρόπομα ὅλον παρατίθησι τοῖς διακρίνειν δυναμένοις·

(60) Ἔλαθον γενόμενος, οὗ τὸ πρᾶγμ' ἠβούλετο.
Κατὰ χειρὸς ἐδόθη· τὴν τράπεζαν ἧκ' ἔχων,
ἐφ' ἧς ἐπέκειτ' οὐ τυρὸς, οὐδ' ἐλαῶν γένη,
οὐδὲ παρέχουσαι κνίσσαν ἡμῖν πλείονα
παροψίδες καὶ λῆρος, ἀλλὰ παρετέθη
ὑπερηφάνως ὄζουσα τῶν Ὡρῶν λοπὰς,
τὸ τοῦ πόλου τοῦ παντὸς ἡμισφαίριον.
Ἅπαντ' ἐνῆν τἀκεῖ γὰρ ἐν ταύτῃ καλά·
ἰχθῦς, ἔριφοι· διέτρεχε τούτων σκορπίος·
ὑπέφαινεν ᾠῶν ἡμίτομα τοὺς ἀστέρας.
Ἐπεβάλομεν τὰς χεῖρας. Ὁ μὲν, ἐμοὶ λαλῶν
ἅμα καὶ διανεύων, ἠσχολεῖτο· πᾶς δ' ἀγὼν
ἐπ' ἐμὲ κατήρτα. Τὸ πέρας οὐκ ἀνῆχ', ἕως,
τὴν λοπάδ' ὀρύττων, ἀποδέδειχα κόσκινον.

56. *ΜΥΚΑΙ.* Ἀριστίας·
Μύκαισι δ' ὠρέχθει τὸ λάϊνον πέδον.

Πολίοχος·
Μεμαγμένην
μικρὰν μελαγχρῆ μᾶζαν ἠχυρωμένην
ἑκάτερος ἡμῶν εἶχε δὶς τῆς ἡμέρας,
καὶ σῦκα βαιά· καὶ μύκης τις ἐνίοτ' ἂν
ὠπτᾶτο, καὶ κοχλίας γενομένου ψακαδίου
ἠγρεύετ' ἄν, καὶ λάχανα τῶν αὐτοχθόνων·
θλαστή τ' ἐλάα, καὶ πιεῖν οἰνάριον ἦν
ἀμφίβολον.

Ἀντιφάνης·
Τὸ δεῖπνόν ἐστι μᾶζα κεχαρακωμένη
ἀχύροις, πρὸς εὐτέλειαν ἐξωπλισμένη,
καὶ βολβὸς εἷς τις, καὶ παροψίδες τινὲς,
σόγχος τις, ἢ μύκης τις, ἢ τοιαῦθ', ἃ δὴ

δίδωσιν ἡμῖν ὁ τόπος ἄθλι' ἀθλίοις.
Τοιοῦτος ὁ βίος, ἀπύρετος, φλέγμ' οὐκ ἔχων.
Οὐδεὶς, κρέως παρόντος, ἐσθίει θύμον,
οὐδ' οἱ δοκοῦντες πυθαγορίζειν.

Καὶ προελθών·

Τίς γὰρ οἶδ' ἡμῶν τὸ μέλλον, ὅ τι παθεῖν
πέπρωθ' ἑκάστῳ τῶν φίλων; Ταχὺ δὴ λαβὼν
ὄπτα μύκητας πρινίνους τουσδὶ δύο.

Ὅτι Κηφισόδωρος, ὁ Ἰσοκράτους μαθητὴς, ἐν τοῖς κατα Ἀριστοτέλους, (τέσσαρα δ' ἐστὶ ταῦτα βιβλία,) ἐπιτιμᾷ τῷ φιλοσόφῳ, ὡς οὐ ποιήσαντι λόγου ἄξιον τὸ παροιμίας ἀθροῖσαι, Ἀντιφάνους ὅλον ποιήσαντος δρᾶμα τὸ ἐπιγραφόμενον Παροιμίαι· ἐξ οὗ καὶ παρατίθεται τάδε·

Ἔγωγ' ἂν εἰ τῶν ὑμετέρων φάγοιμί τι,
μύκητας ὠμοὺς ἂν φαγεῖν δοκῶ *
καὶ στρυφνὰ μῆλα, κεἴ τι πνίγει βρῶμά τι.

57. Φύονται δὲ οἱ μύκητες γηγενεῖς καὶ εἰσὶν αὐτῶν ἐδώδιμοι ὀλίγοι· οἱ γὰρ πολλοὶ ἀποπνίγουσιν. Διὸ καὶ Ἐπίχαρμος παίζων ἔφη· „Οἰοναὶ μύκαις ἄρ' ἐπεσκληκότες πνιξεῖσθε.“ Νίκανδρος δ' ἐν Γεωργικοῖς καταλέγει καὶ, τίνες αὐτῶν εἰσιν οἱ θανάσιμοι, λέγων·

Ἐχθρὰ δ' ἐλαίης,
ῥοιῆς τε, πρίνου τε, δρυός τ' ἄπο πήματα κεῖται,
οἰδαλέα ξύγκολλα βάρη πνιγόεντα μυκήτων.

Φησὶ δὲ καὶ, ὅτι

(61) Συκέης ὁπότε στέλεχος βαθὺ κόπρῳ
κακκρύψας ὑδάτεσσιν ἀειναέεσσι νοτίζοις,
φύονται πυθμέσσιν ἀκήριοι· ὧν σὺ μύκητα
θρεπτὸν, μή τι χαμηλὸν, ἀπὸ ῥίζης προτάμοιο.

(τὰ δ' ἄλλ' οὐκ ἦν ἀναγνῶναι.)

Καί τε μύκητας ἀμανίτας τότ᾽ ἐφεύσαις,

φησὶν ὁ αὐτὸς Νίκανδρος ἐν τῷ αὐτῷ. Ἔφιππος·

Ἵν᾽ ὥσπερ οἱ μύκητες ἀποπνίξαιμί σε.

Ἐπαρχίδης Εὐριπίδην φησὶ, τὸν ποιητὴν, ἐπιδημῆσαι τῇ Ἰκάρῳ, καὶ, γυναικός τινος μετὰ τέκνων κατὰ τοὺς ἀγροὺς, δύο μὲν ἀῤῥένων τελείων, μιᾶς δὲ παρθένου, φαγούσης θανασίμους μύκητας, καὶ ἀποπνιγείσης μετὰ τῶν τέκνων, ποιῆσαι τουτὶ τὸ ἐπίγραμμα·

Ὦ, τὸν ἀγήραντον πόλον αἰθέρος, ἥλιε, τέμνων,
ἆρ᾽ εἶδες τοιόνδ᾽ ὄμματι πρόσθε πάθος;
μητέρα παρθενικήν τε κόρην δισσούς τε συναίμους
ἐν ταὐτῷ φέγγει μοιριδίῳ φθιμένους.

Διοκλῆς ὁ Καρύστιος ἐν πρώτῳ Ὑγιεινῶν φησιν· „Ἄχρια ἑψήματα, τεῦτλον, μαλάχη, λάπαθον, ἀκαλήφη, ἀνδράφαξυς, βολβοὶ, ὕδνα, μύκαι.“

58. ΣΙΑ. Σπεύσιππος ἐν δευτέρῳ Ὁμοίων φησὶ, σίον ἐν ὕδατι γίνεσθαι, σελίνῳ ἐλείῳ τὸ φύλλον ἐοικός. Διὸ καὶ Πτολεμαῖος, ὁ δεύτερος, Εὐεργέτης, Αἰγύπτου βασιλεύσας, παρ᾽ Ὁμήρῳ ἀξιοῖ γράφειν·

Ἀμφὶ δὲ λειμῶνες μαλακοὶ σίου, ἠδὲ σελίνου.

σία γὰρ μετὰ σελίνου φύεσθαι, ἀλλὰ μὴ ἴα.

59. Δίφιλός φησι, τοὺς μύκητας εἶναι εὐστόμους, κοιλίας διαχωρητικοὺς, θρεπτικοὺς, δυσπέπτους δὲ καὶ φυσώδεις. Τοιούτους δὲ εἶναι τοὺς ἐν Κέῳ τῆς νήσου. „Πολλοὶ μέντοι καὶ κτείνουσι. Δοκοῦσι δὲ οἰκεῖοι εἶναι οἱ λεπτότατοι καὶ ἁπαλοὶ καὶ εὔθρυπτοι, οἱ ἐπὶ πτελέαις καὶ πεύκαις γινόμενοι· ἀνοίκειοι δὲ οἱ μέλανες καὶ πελιοὶ καὶ σκληροὶ, καὶ οἱ μετὰ τὸ ἑψηθῆναι καὶ τεθῆναι πησσόμενοι· οἵτινες λαμβανόμενοι κτείνουσι. Βοηθοῦνται δ᾽ ἀπὸ ὑδρομέλιτος πόσεως καὶ ὀξυμέλιτος, νίτρου καὶ ὄξους.

Μετὰ τὴν πόσιν δὲ ἐμεῖν δεῖ. Διόπερ καὶ δεῖ μάλιστα σκευάζειν αὐτοὺς μετὰ ὄξους καὶ ὀξυμέλιτος, ἢ μέλιτος, ἢ ἁλῶν· οὕτω γὰρ αὐτῶν τὸ πνιγῶδες ἀφαιρεῖται.“ Θεόφραστος δὲ ἐν τῷ περὶ φυτῶν ἱστορίας γράφει· „Ὑπόγεια δὲ τὰ τοιαῦτά ἐστι καὶ ἐπίγεια, καθάπερ οὓς καλοῦσί τινες πέζιας, ἅμα τοῖς μύκησι γινομένους. Ἄῤῥιζοι γὰρ καὶ αὐτοὶ τυγχάνουσιν. Ὁ δὲ μύκης ἔχει προσφύσεως ἀρχὴν τὸν καυλὸν εἰς μῆκος, καὶ ἀποτείνουσιν ἀπ᾽ αὐτοῦ ῥίζαι.“ Φησὶ δὲ καὶ, ὅτι ἐν τῇ περὶ Ἡρακλέους στήλας θαλάσσῃ, ὅταν ὕδατα πλείω γένηται, μύκητες φύονται πρὸς τῇ θαλάσσῃ, οὓς καὶ ἀπολιθοῦσθαι ὑπὸ τοῦ ἡλίου φησί. Καὶ Φανίας δὲ ἐν πρώτῳ περὶ φυτῶν· „Τὰ δὲ οὐδὲ φύει τὴν ἀνθίνην, οὐδὲ τῆς σπερματικῆς ἴχνος κορυνήσεως, οὐδὲ σπερματώσεως, οἷον μύκης, ὕδνον, πτέρις, ἕλιξ.“ Ὁ αὐτός φησι· „Πτέρις, ἣν ἔνιοι βλάχνον καλοῦσι.“ Θεόφραστος ἐν Φυτικοῖς· „Λειόφλοια, καθάπερ ὕδνον, μύκης, πέζις, γεράνειον.

(62) 60. *ΥΔΝΑ. Γίνεται καὶ ταῦτα αὐτόματα ἀπὸ γῆς, μάλιστα περὶ τοὺς ἀμμώδεις τόπους. Λέγει δὲ περὶ αὐτῶν Θεόφραστος· „Τὸ ὕδνον, ὃ καλοῦσί τινες γεράνειον, καὶ εἴ τι ἄλλο ὑπόγειον,“ καὶ πάλιν· „Ἡ τῶν ἐγγεοτόκων τούτων γένεσις ἅμα καὶ φύσις, οἷον τοῦ τε ὕδνου καὶ τοῦ φυομένου περὶ Κυρήνην, ὃ καλοῦσι μίσυ. Δοκεῖ δ᾽ ἡδὺ σφόδρα τοῦτ᾽ εἶναι, καὶ τὴν ὀσμὴν ἔχειν κρεώδη, καὶ τὸ ἐν τῇ Θρᾴκῃ δὲ γενόμενον ἴτον. Περὶ δὲ τούτων ἴδιόν τι λέγεται· φασὶ γὰρ, ὅταν ὕδατα μετοπωρινὰ καὶ βρονταὶ γίνωνται, σκληρὰ τότε γίνεσθαι, καὶ μᾶλλον ὅταν αἱ βρονταὶ, ὡς ταύτης αἰτιωτέρας οὔσης. Οὐ διετίζειν δὲ, ἀλλ᾽ ἐπέτειον εἶναι· τὴν δὲ χρείαν καὶ τὴν ἀκμὴν ἔχειν τοῦ ἦρος. Οὐ μὴν ἀλλ᾽ ἔνιοί γε ὡς σπερματικῆς οὔσης*

τῆς ἀρχῆς ὑπολαμβάνουσιν. Ἐν γοῦν τῷ αἰγιαλῷ τῶν Μυτιληναίων οὔ φασι πρότερον εἶναι, πρὶν ἤ, γενομένης ἐπομβρίας, τὸ σπέρμα κατενεχθῇ ἀπὸ Τιαρῶν· τοῦτο δ' ἐστὶ χωρίον, ἐν ᾧ πολλὰ γίνεται. Γίνεται δὲ ἔν τε τοῖς αἰγιαλοῖς μάλιστα, καὶ ὅπου χώρα ὕπαμμος· καὶ γὰρ αἱ Τιάραι τοιαῦται. Φύεται δὲ καὶ περὶ Λάμψακον ἐν τῇ Ἀβαρνίδι καὶ ἐν Ἀλωπεκοννήσῳ, κἀν τῇ Ἠλείων." Λυγκεὺς ὁ Σάμιός φησιν· „Ἀκαλήφην ἡ θάλασσα ἀνίησιν, ἡ δὲ γῆ ὕδνα." Καὶ Μάτρων ὁ παρῳδὸς ἐν τῷ Δείπνῳ·

Ὄστρεά τ' ἤνεικεν, Θέτιδος Νηρηΐδος ὕδνα.

Δίφιλος δὲ δύσπεπτά φησιν εἶναι τὰ ὕδνα, εὔχυλα δέ, καὶ παραλεαντικά, προσέτι δὲ διαχωρητικά, καὶ ἔνια αὐτῶν, ὅμοια τοῖς μύκαις, πνιγώδη εἶναι. Ἡγήσανδρος δ' ὁ Δελφὸς ἐν Ἑλλησπόντῳ φησὶν οὔτε ὕδνον γίνεσθαι οὔτε γλαυκίσκον οὔτε θύμον· διὸ Ναυσικλείδην εἰρηκέναι μήτε ἔαρ, μήτε φίλους. Ὑδνόφυλλον δέ φησι Πάμφιλος ἐν Γλώσσαις τὴν φυομένην τῶν ὕδνων ὑπερθε πόαν, ἀφ' ἧς τὸ ὕδνον γινώσκεσθαι.

61. *ΑΚΑΛΗΦΗ.* Λέγεται παρὰ τοῖς Ἀττικοῖς οὕτως καὶ τὸ βοτανῶδες καὶ κνησμοῦ αἴτιον. Ἀριστοφάνης Φοινίσσαις· „Πρῶτον πάντων ἴφυα φῦναι, εἶθ' ἑξῆς τὰς κραναὰς ἀκαλήφας."

62. *ΑΣΠΑΡΑΓΟΙ.* Οὗτοι καὶ ἕλειοι καὶ ὄρειοι καλοῦνται. Ὧν οἱ κάλλιστοι οὐ σπείρονται, πάντων ὄντες τῶν ἐντὸς θεραπευτικοί. Οἱ δὲ σπαρτοὶ καὶ σφόδρα ὑπερμεγέθεις γίνονται. Ἐν Λιβύῃ δέ φασιν ἐν Γαιτουλίᾳ γίνεσθαι, πάχος μὲν Κυπρίου καλάμου, μῆκος δὲ ποδῶν δώδεκα· ἐν δὲ τῇ ὀρεινῇ καὶ παρωκεανίτιδι, πάχος μὲν μεγάλων ναρθήκων, μῆκος δὲ περὶ τοὺς εἴκοσι πήχεις.

Κρατῖνος δὲ διὰ τοῦ Φ ἀσφάραγον ὀνομάζει. Καὶ Θεόπομπος·

Κἄπειτ' ἰδὼν ἀσφάραγον ἐν θάμνῳ τινί.

Ἀμειψίας·

Οὐ σχῖνος, οὐδ' ἀσφάραγος, οὐ δάφνης κλάδοι.

Δίφιλος δέ φησιν, ὡς ὁ τῆς κράμβης ἀσφάραγος, λεγόμενος ἰδίως ὅρμενος, εὐστομαχώτερός ἐστι καὶ εὐεκκριτώτερος, ὄψεων δὲ βλαπτικός. Ἔστι δὲ δριμὺς καὶ οὐρητικὸς, καὶ ἀδικεῖ νεφροὺς καὶ κύστιν. Ἀττικοὶ δ' εἰσὶν οἱ λέγοντες ὅρμενον τὸν ἀπὸ τῆς κράμβης ἐξηνθηκότα. Σοφοκλῆς Ἰχνευταῖς·

Κἀξορμενίζει κοὐκ ἐπισχολάζεται
βλάστη.

(63) παρὰ τὸ ἐξορούειν καὶ βλαστάνειν. Ἀντιφάνης δὲ διὰ τοῦ Π φησὶν ἀσπάραγον·

— Ἀσπάραγος ἠγλάϊζεν, ὦχρος ἐξήνθηκέ τις.

Ἀριστοφῶν· „Κάππαριν, βληχὼ, θύμον, ἀσπάραγον, πίτταν, ῥάμνον, σφακὸν, τύμπανον.“

63. ΚΟΧΛΙΑΣ. Φιλύλλιος·

Οὐκ εἰμὶ τέττιξ οὐδὲ κοχλίας, ὦ γύναι.

Καὶ πάλιν· „Μαινίδες, σκόμβροι, κοχλίαι, κορακῖνοι.“ Ἡσίοδος δὲ τὸν κοχλίαν φερέοικον καλεῖ. Καὶ Ἀναξίλας δέ·

Ἀπιστότερος εἶ τῶν κοχλιῶν πολλῷ πάνυ,
οἳ περιφέρουσ' ὑπ' ἀπιστίας τὰς οἰκίας.

Ἀχαιός·

— Ἦ τοσοῦσδ' Αἴτνη τρέφει
κοχλίας κεράστας.

Προβάλλεται δὲ κἀν τοῖς συμποσίοις, γρίφου τάξιν ἔχον, περὶ τῶν κοχλιῶν οὕτως·

Ὑλογενὴς, ἀνάκανθος, ἀναίματος, ὑγροκέλευθος.

Ἀριστοτέλης δὲ ἐν πέμπτῳ περὶ ζώων μορίων φησίν· „Οἱ κοχλίαι φαίνονται κύοντες ἐν τῷ μετοπώρῳ καὶ τοῦ ἔαρος· μόνοι τε οὗτοι τῶν ὀστρακοδέρμων συνδυαζόμενοι ὤφθησαν.“ Θεόφραστος δὲ ἐν τῷ περὶ φωλευόντων· „Οἱ κοχλίαι (φησὶ) φωλεύουσι μὲν, καὶ τοῦ χειμῶνος, μᾶλλον δὲ τοῦ θέρους. Διὸ καὶ πλεῖστοι φαίνονται τοῖς μετοπωρινοῖς ὕδασιν. Ἡ δὲ φωλεία τοῦ θέρους καὶ ἐπὶ τῆς γῆς καὶ ἐπὶ τῶν δένδρων.“ Λέγονται δέ τινες τῶν κοχλιῶν καὶ σέσιλοι. Ἐπίχαρμος·

Τούτων ἁπάντων ἀκρίδας ἀνταλλάσσονται,
κόγχων δὲ τὸν σέσιλον. Β. Ἄπαγ᾽ ἐς τὸν φθόρον.

Ἀπελλᾶς δὲ Λακεδαιμονίους φησὶ σέμελον τὸν κοχλιαν λέγειν. Ἀπολλόδωρος δὲ ἐν δευτέρῳ ἐτυμολογιῶν τῶν κοχλιῶν φησί τινας καλεῖσθαι κωλυσιδείπνους.

64. ΒΟΛΒΟΙ. Τούτων Ἡρακλῆς ἐσθίειν παραιτεῖται ἐν Ἀμαλθείᾳ Εὐβούλου, λέγων·

Θερμότερον, ἢ κρανρότερον, ἢ μέσως ἔχον,
τοῦτ᾽ ἔσθ᾽ ἑκάστῳ μεῖζον, ἢ Τροίαν ἑλεῖν.
Κἀγὼ γὰρ οὐ καυλοῖσιν, οὐδὲ σιλφίῳ,
οὐδ᾽ ἱεροσύλοις καὶ πικραῖς παροψίσι
βολβοῖς τ᾽ ἐμαυτόν χορτάσων ἐλήλυθα.
ἃ δ᾽ εἴς τ᾽ ἐδωδὴν πρῶτα καὶ ῥώμης ἀκμὴν
καὶ πρὸς ὑγίειαν, πάντα ταῦτ᾽ ἐδαινύμην,
κρέας βόειον ἑφθὸν ἀσόλοικον μέγα,
ἀκροκώλιόν τε γεννικὸν, ὀπτὰ δελφάκια
ἁλίπαστα τρία.

Ἄλεξις, ἐμφανίζων τὴν τῶν βολβῶν πρὸς τὰ ἀφροδίσια δύναμίν, φησι·

- Πίννας, κάραβον,
βολβοὺς, κοχλίας, κήρυκας, ᾠὰ, ἀκροκώλια·

τοσαῦτα τούτων ἄν τις εὕροι φάρμακα
ἐρῶντι ἑταίρας, ἕτερα χρησιμώτερα.

Ξέναρχος·

Φθίνει δόμος,
ἀσυστάτοισι δεσποτῶν κεχρημένος
τύχαις, ἀλάστωρ τ' εἰσπέπαικε. Πελοπιδῶν
ἄστυτος οἶκος, κοὔτε βυσσαύχην θεᾶς
Δηοῦς σύνοικος, γηγενὴς βολβὸς, φίλοις
ἑφθὸς βοηθῶν δυνατός ἐστ' ἐπαρκέσαι·
μάτην δὲ, πόντου κυανέαις δίναις τραφεὶς,
(64) φλεβὸς τροπωτὴρ, πουλύπους, ἅλοὺς βρόχων
πλεκταῖς ἀνάγκαις τῆς τροχηλάτου κόρης
πίμπλησι λοπάδος στερνοσώματον κύτος.

Ἀρχέστρατος·

Βολβῶν καὶ καυλῶν χαίρειν λέγω ὀξυβάφοισι
ταῖς τ' ἄλλαις πάσῃσι παροψίσι.

65. Ἡρακλείδης ὁ Ταραντῖνος ἐν Συμποσίῳ· „Βολβὸς, καὶ κοχλίας, καὶ ᾠὸν, καὶ τὰ ὅμοια, δοκεῖ σπέρματος εἶναι ποιητικὰ, οὐ διὰ τὸ πολύτροφα εἶναι, ἀλλὰ διὰ τὸ ὁμοειδεῖς ἔχειν τὰς πρώτας φύσεις αὐτὰς τὰς δυνάμεις τῷ σπέρματι." Δίφιλος· „Οἱ βολβοὶ δύσπεπτοι μέν εἰσι, πολύτροφοι δὲ καὶ εὐστόμαχοι, ἔτι δὲ σμηκτικοὶ, καὶ ἀμβλυντικοὶ ὄψεως, διεγερτικοί τ' ἀφροδισίων." Ἡ δὲ παροιμία φησίν·

Οὐδέν σ' ὀνήσει βολβὸς, ἂν μὴ νεῦρ' ἔχῃς.

Διεγείρουσι δ' ὄντως αὐτῶν πρὸς ἀφροδίσια οἱ βασιλικοὶ λεγόμενοι, οἳ καὶ κρείσσονες τῶν ἄλλων εἰσί· μεθ' οὓς οἱ πυῤῥοί. Οἱ δὲ λευκοὶ καὶ Λιβυκοὶ σκιλλώδεις· χείρονες δὲ πάντων οἱ Αἰγύπτιοι.

66. Αἱ δὲ βολβῖναι καλούμεναι εὐχυλότεραι μέν εἰσι

τῶν βολβῶν, οὐ μὴν οὕτως εὐστόμαχοι, διὰ τὸ γλυκάζον ἔχειν παχύ τι· καί γε ἱκανῶς εἰσι, διὰ τὴν πολλὴν σκληρότητα καὶ εὐέκκριτοι. Μνημονεύει δὲ βολβίνης Μάτρων ἐν παρῳδίαις·

Σόγκους δ' οὐκ ἂν ἐγὼ μυθήσομαι οὐδ' ὀνομήνω,
μυελόεν βλάστημα, καρηκομόωντας ἀκάνθαις·
βολβίνας θ', αἳ Ζῆνος Ὀλυμπίου εἰσὶν ἀοιδοὶ,
ἃς ἐν χέρσῳ θρέψε Διὸς παῖς ἄσπετος ὄμβρος,
λευκοτέρας χιόνος, ἰδέειν ἀμύλοισιν ὁμοίας·
τάων φυομένων ἠράσσατο πότνια γαστήρ.

67. Ὅτι Νίκανδρος Μεγαρῆας βολβοὺς ἐπαινεῖ. Θεόφραστος δ' ἐν ἑβδόμῳ φυτικῶν „Ἐνιαχοῦ (φησὶν) οὕτω γλυκεῖς εἰσιν οἱ βολβοὶ, ὥστε καὶ ὠμοὺς ἐσθίεσθαι, ὥσπερ ἐν τῇ Ταυρικῇ Χεῤῥονήσῳ.“ Τὰ αὐτὰ ἱστορεῖ καὶ Φανίας. „Ἔστι δὲ καὶ γένος, φησὶ, βολβῶν, Θεόφραστος, ἐριοφόρον, ὃ φύεται ἐν αἰγιαλοῖς. Ἔχει δὲ τὸ ἔριον ὑπὸ τοὺς πρώτους χιτῶνας, ὥστε ἀνὰ μέσον εἶναι τοῦ ἐδωδίμου, τοῦ ἐντὸς καὶ τοῦ ἔξω. Ὑφαίνεται δ' ἐξ αὐτοῦ καὶ πόδεια, καὶ ἄλλα ἱμάτια.“ (ὡς καὶ Φανίας φησὶ) „τὸ δὲ ἐν Ἰνδοῖς τριχῶδές ἐστί.“ Περὶ δὲ τῆς τῶν βολβῶν σκευασίας Φιλήμων φησί·

Τὸν βολβὸν, εἰ βούλει, σκόπει
ὅσα δαπανήσας εὐδοκιμεῖ, τυρὸν, μέλι,
σήσαμον, ἔλαιον, κρόμυον, ὄξος, σίλφιον.
Αὐτὸς δ' ἐφ' αὑτοῦ 'στιν πονηρὸς καὶ πικρός.

Ἡρακλείδης δ' ὁ Ταραντῖνος τοῦ συμποσίου περιγράφων τοὺς βολβούς φησι· „Περιγράφειν δεῖ τὴν πολλὴν βρῶσιν, καὶ μάλιστα τῶν ἐχόντων ὁλκιμόν τι καὶ γλίσχρον, οἷον ᾠῶν, βολβῶν, ἀκροκωλίων, κοχλιῶν καὶ τῶν ὁμοίων. Ἐπι-

μένει γὰρ τῇ κοιλίᾳ πλείονας χρόνους καὶ ἐμπλεκόμενα παρακατέχει τὰ ὑγρά."

68. *ΚΙΧΛΑΙ*. Καὶ τούτων ἦσαν καὶ ἄλλων ὀρνίθων ἀγέλαι ἐν τοῖς προπόμασι. Τηλεκλείδης·

Ὀπταὶ δὲ κίχλαι μετ' ἀμητίσκων εἰς τὸν φάρυγ' εἰςεπέτοντο.

Συρακόσιοι δὲ τὰς κίχλας κιχήλας λέγουσιν. Ἐπίχαρμος· „Τάς τ' ἐλαιοφιλοφάγους κιχήλας." Μέμνηται τούτων καὶ Ἀριστοφάνης ἐν Νεφέλαις. Τρία δὲ γένη κιχλῶν (65) Ἀριστοτέλης εἶναι ἱστορεῖ· ὧν τὴν πρώτην καὶ μεγίστην κίσσῃ πάρισον εἶναι, ἣν καὶ καλεῖσθαι ἰξοφάγον, ἐπειδὴ ἰξὸν ἐσθίει· τὴν δὲ τῷ κοσσύφῳ ἴσην, ἣν ὀνομάζεσθαι τριχάδα· τὴν δὲ τρίτην, ἐλαχίστην τῶν προειρημένων οὖσαν, ἰλλάδα ὀνομάζεσθαι· (οἱ δὲ τυλάδα λέγουσιν, ὡς Ἀλέξανδρος ἱστορεῖ ὁ Μύνδιος·) ἣν καὶ συναγελαστικὴν εἶναι καὶ νεοττεύειν, ὡς καὶ τὰς χελιδόνας. Ὅτι τὸ εἰς Ὅμηρον ἀναφερόμενον ἐπύλλιον, ἐπιγραφόμενον δὲ Ἐπικιχλίδες, ἔτυχε ταύτης τῆς προσηγορίας, διὰ τὸ τὸν Ὅμηρον, ᾄδοντα αὐτὸ τοῖς παισὶ, κίχλας δῶρον λαμβάνειν, ἱστορεῖ Μέναιχμος ἐν τῷ περὶ τεχνιτῶν.

69. *ΣΥΚΑΛΙΔΕΣ*. Ἀλέξανδρος ὁ Μύνδιος ἱστορεῖ· „Ἅτερος τῶν αἰγιθαλῶν ὑφ' ὧν μὲν ἐλαιὸς καλεῖται, ὑπὸ δέ τινων πιρίας· συκαλὶς δ', ὅταν ἀκμάζῃ τὰ σῦκα." Δύο δ' εἶναι γένη αὐτοῦ, συκαλίδα καὶ μελαγκόρυφον. Ἐπίχαρμος· „Ἀγλαὰς συκαλλίδας." Καὶ πάλιν·

Ἦν δ' ἐρωδιοὶ * * μακροκαμπυλαύχενες
τέτρακές τε σπερματολόγοι κἄγλααὶ συκαλλίδες.

Ἁλίσκονται δ' αὗται τῷ τῶν σύκων καιρῷ. Διὸ βέλτιον ὀνομάζοιντ' ἂν δι' ἑνὸς λ· διὰ δὲ τὸ μέτρον Ἐπίχαρμος διὰ δυοῖν εἴρηκεν.

70. *ΣΠΙΝΟΙ. Εὔβουλος*·
Ἀμφιδρομίων ὄντων, ἐν οἷς νομίζεται
ὀπτᾶν τε τυροῦ Χεῤῥονησίτου τόμον,
ἕψειν τ' ἐλαίῳ ῥάφανον ἠγλαϊσμένην,
πνίγειν τε παχέων ἀρνίων στηθύνια,
τίλλειν τε φάττας καὶ κίχλας ὁμοῦ σπίνοις,
ὁμοῦ τε χναύειν μαινίσιν σηπίδια,
πιλοῦν τε πολλὰς πλεκτάνας ἐπιστρεφῶς,
πίνειν τε πολλὰς κύλικας εὐζωρεστέρας.

71. *ΚΟΨΙΧΟΙ. Νικόστρατος, ἢ Φιλέταιρος*·
Τί οὖν ἀγοράζω; φράζε γάρ.
B. Μὴ πολυτελῶς, ἀλλὰ καθαρείως, δασύποδα,
ἐὰν περιτύχῃς, ἀγόρασον καὶ νηττία,
ὁπόσα σὺ βούλει, καὶ κίχλας καὶ κοψίχους,
ὀρνιθάριά τε τῶν ἀγρίων τούτων συχνά·
χάριεν γάρ.

Ἀντιφάνης δὲ καὶ ΨΑΡΑΣ ἐν τοῖς βρώμασι καταλέγει·
Μέλι, πέρδικες,
φατται, νῆτται, χῆνες, ψᾶρες,
κιττα, κολοιός, κόψιχος, ὄρτυξ,
ὄρνις θήλεια.

Πάντων ἡμᾶς λόγον ἀπαιτεῖς, καὶ οὐδ' ὁτιοῦν ἔξεστιν εἰπεῖν ἀνυπεύθυνον. Ὅτι τὸ στρουθάριον παρ' ἄλλοις τε, καὶ δὴ καὶ παρ' Εὐβούλῳ· „Περδίκια λαβὲ τέτταρ' ἢ καὶ πέντε, δασύποδας τρεῖς, στρουθάριά θ' οἷον ἐντραγεῖν, ἀκανθυλλίδας, βιττάκους, σπινία, κερχνῇδας, τά τ' ἄλλ' ἅττ' ἂν ἐπιτύχῃς."

72. *ΕΓΚΕΦΑΛΟΙ ΧΟΙΡΕΙΟΙ. Τούτων ἡμᾶς ἐσθίειν οὐκ εἴων οἱ φιλόσοφοι, φάσκοντες τοὺς αὐτῶν μεταλαμβάνοντας ἴσον καὶ κυάμων τρώγειν, κεφαλῶν τε οὐ*

τοκήων μόνον, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων βεβήλων. Οὐδένα γοῦν τῶν ἀρχαίων βεβρωκέναι, διὰ τὸ τὰς αἰσθήσεις ἁπάσας σχεδὸν ἐν αὐτῷ εἶναι. Ἀπολλόδωρος δ' ὁ Ἀθη- (66) ναῖος οὐδ' ὀνομάζειν τινὰ τῶν παλαιῶν φησιν ἐγκέφαλον· καὶ Σοφοκλέα γοῦν ἐν Τραχινίαις, ποιήσαντα τὸν Ἡρακλέα ῥιπτοῦντα τὸν Λίχαν ἐς θάλασσαν, οὐκ ὀνομάσαι ἐγκέφαλον, ἀλλὰ λευκὸν μυελὸν, ἐκκλίνοντα τὸ μὴ ὀνομαζόμενον·

Κόμης δὲ λευκὸν μυελὸν ἐκραίνει, μέσου
κρατὸς διασπαρέντος, αἵματός θ' ὁμοῦ·

καίτοι τἄλλα διαῤῥήδην ὀνομάσαντα. Καὶ Εὐριπίδης δὲ, τὴν Ἑκάβην θρηνοῦσαν εἰσαγαγὼν τὸν Ἀστυάνακτα, ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων ῥιφέντα, φησί·

Δύστηνε, κρατὸς ὥς σ' ἔκειρεν ἀθλίως
τείχη πατρῷα, Λοξίου πυργώματα,
ὃν πόλλ' ἐκήπευσ' ἡ τεκοῦσα βόστρυχον,
φιλήμασίν τ' ἔδωκεν· ἔνθεν ἐκγελᾷ
ὀστέων ῥαγέντων φόνος, ἵν' αἰσχρὰ μὴ λέγω.

Ἔχει δὲ ἐπιστασίαν ἡ τῶν ποιημάτων τούτων ἐκδοχή. Καὶ γαρ Φιλοκλῆς τε ἐγκέφαλόν φησιν·

— Οὐδ' ἂν ἐγκέφαλον ἔσθων λίποι.

Καὶ Ἀριστοφάνης·

— Ἀπολέσαιμ' ἂν ἐγκεφάλου θρίω δύο,

καὶ ἄλλοι. Λευκὸν οὖν ἂν εἴη μυελὸν εἰρηκὼς Σοφοκλῆς ποιητικῶς, Εὐριπίδης τε, τὸ τῆς προσόψεως εἰδεχθὲς καὶ αἰσχρὸν οὐχ αἱρούμενος ἐναργῶς ἐμφανίσαι, ἐδήλωσεν ὡς ἐβούλετο. Ὅτι δ' ἱερὸν ἐνόμιζον τὴν κεφαλὴν, δῆλον ἐκ τοῦ καὶ κατ' αὐτῆς ὀμνύειν, καὶ τοὺς γινομένους ἀπ' αὐτῆς πταρμοὺς προσκυνεῖν ὡς ἱερούς. Ἀλλὰ μὴν καὶ τὰς

συγκαταθέσεις βεβαιοῦμεν τῇ ταύτης ἐπινεύσει, ὡς καὶ ὁ Ὁμηρικὸς Ζεύς φησιν·

Εἰ δ', ἄγε, τοι κεφαλῇ ἐπινεύσομαι.

73. Ὅτι εἰς τὸ πρόπομα καὶ ταῦτα ἐνεβάλλοντο, πέπερι, φυλλὶς, σμύρνα, κύπειρον, μύρον Αἰγύπτιον. Ἀντιφάνης·

— Ἂν μὲν ἄρα πέπερί τις φέρῃ
πριάμενος, στρεβλοῦν γράφουσι τοῦτον ὡς κατάσκοπον.

Πάλιν·

Νῦν δεῖ περιόντα πέπερι καὶ καρπὸν βλίτου
ζητεῖν.

Εὔβουλος·

Κύκκον λαβοῦσα κνίδιον, ἢ τοῦ πεπέριος,
τρίψασ' ὁμοῦ σμύρνῃ διάπαττε τὴν ὁδόν.

Ὠφελίων·

— Λιβυκὸν πέπερι καὶ θυμίαμα, βιβλίον
Πλάτωνος ἐμβρόντητον.

Νίκανδρος Θηριακοῖς·

Ἠ καὶ λεπτοθρίοιο πολύχνοα φύλλα κονύζης,
πολλάκι δ' ἢ πέπερι κόψας νέον, ἢ ἀπὸ Μήδων
κάρδαμον.

Θεόφραστος ἐν φυτῶν ἱστορίᾳ· „Τὸ πέπερι καρπὸς μέν ἐστι, διττὸν δὲ αὐτοῦ τὸ γένος· τὸ μὲν στρογγύλον, ὥσπερ ὀρόβου, κέλυφος ὑπέρυθρον, τὸ δὲ πρόμηκες, μέλαν, σπερμάτια μηκωνικὰ ἔχον. Ἰσχυρότερον δὲ πολὺ τοῦτο θατέρου· θερμαντικὰ δὲ ἄμφω· διὸ καὶ πρὸς τὸ κώνειον βοηθεῖ ταῦτα.“ Ἐν δὲ τῷ περὶ πνιγμοῦ γράφει· „Ἡ δὲ τούτων ἀνάκτησις ὄξους ἐγχύσει καὶ πεπέριδος, ἢ κνίδης καρπῷ τριφθείσης.“ Τοῦτο δ' ἡμᾶς τηρῆσαι δεῖ, ὅτι οὐδέτερον ὄνομα οὐδέν ἐστι παρὰ τοῖς Ἕλλησιν εἰς ι λῆ-

γον, εἰ μὴ μόνον τὸ μέλι. Τὸ γὰρ πέπερι καὶ κόμμι καὶ κοῖφι ξενικά.

74. ΕΛΑΙΟΝ. Σαμιακοῦ ἐλαίου μνημονεύει Ἀντιφάνης, ἢ Ἄλεξις·

Οὑτοσὶ δέ σοι
τοῦ λευκοτάτου πάντων ἐλαίου Σαμιακοῦ
ἔστιν μετρητής.

(67) Καρικοῦ δὲ Ὠφελίων· „Ἐλαίῳ Καρικῷ ἀλείφεται.“ Ἀμύντας ἐν σταθμοῖς Περσικοῖς φησι· „Φέρει τὰ ὄρη τέρμινθον, καὶ σχῖνον, καὶ κάρυα τὰ Περσικά, ἀφ' ὧν ποιοῦσι τῷ βασιλεῖ ἔλαιον πολύ.“ Κτησίας δ' ἐν Καρμανίᾳ φησὶ γίνεσθαι ἔλαιον ἀκάνθινον, ᾧ χρῆσθαι βασιλέα· ὃς καὶ καταλέγων ἐν τῷ περὶ τῶν κατὰ τὴν Ἀσίαν φόρων [τούτῳ] βιβλίῳ πάντα τὰ τῷ βασιλεῖ παρασκευαζόμενα ἐπὶ τὸ δεῖπνον οὔτε πεπέρεως μέμνηται οὔτε ὄξους, ὃ μόνον ἄριστόν ἐστι τῶν ἡδυσμάτων. Ἀλλὰ μὴν οὐδὲ Δείνων ἐν τῇ Περσικῇ πραγματείᾳ· ὅς γέ φησι καὶ ἅλας Ἀμμωνιακὸν ἀπ' Αἰγύπτου ἀναπέμπεσθαι βασιλεῖ, καὶ ὕδωρ ἐκ τοῦ Νείλου. Ἐλαίου δὲ τοῦ ὠμοτριβοῦς καλουμένου μνημονεύει Θεόφραστος, ἐν τῷ περὶ ὀδμῶν φάσκων, αὐτὸ γίνεσθαι ἐκ τῶν φαύλων ἐλαιῶν καὶ ἐξ ἀμυγδάλων. Τοῦ δὲ ἐν Θουρίοις γινομένου ἐλαίου ὡς διαφόρου μνημονευει Ἄμφις·

Ἐν Θουρίοις τοὔλαιον, ἐν Γέλᾳ φακῆ.

75. ΓΑΡΟΣ. Κρατῖνος·

Ὁ τάλαρος ὑμῶν διάπλεως ἔσται γάρου.

Φερεκράτης· „Ἀνεμολύνθη τὴν ὑπήνην τῷ γάρῳ.“ Σοφοκλῆς Τριπτολέμῳ· „Τοῦ ταριχηροῦ γάρου.“ Πλάτων· „Ἐν σαπρῷ γάρῳ βάπτοντες ἀποπνίξουσί με.“ Ὅτι δ'

ἀρσενικόν ἐστι τοὔνομα, Αἰσχύλος δηλοῖ, εἰπών· „Καὶ τὸν ἰχθύων γάρον.“

76. ΟΞΟΣ. Τοῦτο μόνον Ἀττικοὶ τῶν ἡδυσμάτων ἦδος καλοῦσι. Κάλλιστον δ' ὄξος εἶναί φησι Χρύσιππος ὁ φιλόσοφος τό τε Αἰγύπτιον καὶ τὸ Κνίδιον. Ἀριστοφάνης δὲ ἐν Πλούτῳ φησίν· „Ὄξει διέμενος Σφηττίῳ.“ Δίδυμος δ' ἐξηγούμενος τὸ ἰαμβεῖόν φησιν· „Ἴσως, διότι οἱ Σφήττιοι ὀξεῖς.“ Μνημονεύει δέ που καὶ τοῦ ἐκ Κλεωνῶν ὄξους ὡς διαφόρου· „Ἐν δὲ Κλεωναῖς ὀξίδες εἰσί.“ Καὶ Δίφιλος·

Δειπνεῖ τε, καταδὺς πῶς δοκεῖς Λακωνικῶς,
ὄξους δὲ κοτύλην. Β. Πάξ. Α. Τί πάξ; ὀξὶς μέτρον
χωρεῖ τοσοῦτο τῶν Κλεωναίων.

Φιλωνίδης· „Τὰ καταχύσματ' αὐτοῖσιν ὄξος οὐκ ἔχει.“ Ὁ δὲ Ταραντῖνος Ἡρακλείδης ἐν τῷ Συμποσίῳ φησί· „Τὸ ὄξος τινὰ τῶν ἐκτὸς συνιστάνει, παραπλησίως δὲ καὶ τὰ ἐν κοιλίᾳ, τὰ δ' ἐν τῷ ὄγκῳ διαλύει, διὰ τὸ δηλονότι διαφόρους ἐν ἡμῖν μίγνυσθαι χυμούς.“ Ἐθαυμάζετο δὲ καὶ τὸ Δεκελικὸν ὄξος. Ἄλεξις·

Κοτύλας τέτταρας
ἀναγκάσας μεστὰς ἔμ' αὐτόθεν σπάσαι
ὄξους Δεκελικοῦ, δι' ἀγορᾶς μέσης ἄγεις.

Λεκτέον δὲ ὀξύγαρον διὰ τοῦ υ, καὶ τὸ δεχόμενον αὐτο ἀγγεῖον ὀξύβαφον· ἐπεὶ καὶ Λυσίας ἐν τῷ κατὰ Θεοπόμπου αἰκίας εἴρηκεν· „Ἐγὼ δ' ὀξύμελι πίνω.“ Οὕτως οὖν ἐροῦμεν καὶ ὀξυρόδινον.

77. Ὅτι ἀρτύματα εὕρηται παρὰ Σοφοκλεῖ· „Καὶ βορᾶς ἀρτύματα.“ Καὶ παρ' Αἰσχύλῳ· „Διαβρέχεις τἀρτύματα.“ Καὶ Θεόπομπός δέ φησι· „Πολλοὶ μὲν ἀρτυμάτων μέδιμνοι, πολλοὶ δὲ σάκκοι καὶ θύλακοι βιβλίων, καὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων τῶν χρησίμων πρὸς τὸν βίον.“

Τὸ δὲ ῥῆμα κεῖται παρὰ Σοφοκλεῖ· „Ἐγὼ μάγειρος ἀρτύσω σοφῶς.“ Κρατῖνος·

Γλαῦκον οὐ πρὸς παντὸς * * ἐστὶν ἀρτῦσαι καλῶς.

Εὔπολις·

Ὄψῳ πονηρῷ πολυτελῶς ἠρτυμένῳ.

Ὅτι ἀρτύματα ταῦτα καταλέγει που Ἀντιφάνης·

Ἀσταφίδος, ἁλῶν, σιραίου, σιλφίου, τυροῦ, θύμου,
σησάμου, νίτρου, κυμίνου, * * * ὀριγάνου,
βοτανίων, ὄξους, ἐλαιῶν, εἰς ἀβυρτάκην χλόης,
καππάριδος, ᾠῶν, ταρίχους, καρδάμων, θρίων, ὀποῦ

Ὅτι οἴδασιν οἱ παλαιοὶ τὸ Αἰθιοπικὸν καλούμενον κύμινον. Ὅτι εἴρηται ἀρσενικῶς, ὁ θύμος καὶ ὁ ὀρίγανος. Ἀναξανδρίδης·

Ἀσφάραγον σχῖνόν τε τεμὼν καὶ ὀρίγανον, ὃς δὴ
σεμνύνει τὸ τάριχον, ὁμοῦ μιχθεὶς κοριάννῳ.

Ἴων·

Αὐτὰρ ὅ γ' ἐμματέως τὸν ὀρίγανον ἐν χερὶ κεύθει.

Θηλυκῶς δὲ Πλάτων ἢ Κάνθαρος·

Ἡ 'ξ Ἀρκαδίας τοι δριμυτάτην ὀρίγανον.

οὐδετέρως δ' Ἐπίχαρμος καὶ Ἀμειψίας. Τὸν δὲ θύμον ἀρσενικῶς Νίκανδρος ἐν Μελισσουργικοῖς.

78. Ὅτι τοὺς πέπονας Κρατῖνος μὲν σικυοὺς σπερματίας κέκληκεν ἐν Ὀδυσσεῦσι·

Πώποτ' εἶδές μοι τὸν ἄνδρα, παῖδα Λαέρτα φίλον,
ἐν Πάρῳ σικυὸν μέγιστον σπερματίαν ὠνούμενον;“

Πλάτων Λαΐῳ·

Οὐχ ὁρᾷς ὅτι
ὁ μὲν Λέαγρος, Γλαύκωνος ὢν μεγάλου γένους
* * κόκκυξ ἠλίθιος περιέρχεται,
σικυοῦ πέπονος εὐνουχίου κνήμας ἔχων.

Τὸ δὲ ῥῆμα κεῖται παρὰ Σοφοκλεῖ· „Ἐγὼ μάγειρος ἀρτύσω σοφῶς.“ Κρατῖνος·

Γλαῦκον οὐ πρὸς παντὸς * * ἐστὶν ἀρτῦσαι καλῶς.

Εὔπολις·

Ὄψῳ πονηρῷ πολυτελῶς ἠρτυμένῳ.

Ὅτι ἀρτύματα ταῦτα καταλέγει που Ἀντιφάνης·

Ἀσταφίδος, ἁλῶν, σιραίου, σιλφίου, τυροῦ, θύμου,
σησάμου, νίτρου, κυμίνου, * * * ὀριγάνου,
βοτανίων, ὄξους, ἐλαῶν, εἰς ἀβυρτάκην χλόης,
καππάριδος, ᾠῶν, ταρίχους, καρδάμων, θρίων, ὀποῦ

Ὅτι οἴδασιν οἱ παλαιοὶ τὸ Αἰθιοπικὸν καλούμενον κύμινον. Ὅτι εἴρηται ἀρσενικῶς, ὁ θύμος καὶ ὁ ὀρίγανος. Ἀναξανδρίδης·

Ἀσφάραγον σχῖνόν τε τεμὼν καὶ ὀρίγανον, ὃς δὴ
σεμνύνει τὸ τάριχον, ὁμοῦ μιχθεὶς κοριάννῳ.

Ἴων·

Αὐτὰρ ὅ γ' ἐμμαπέως τὸν ὀρίγανον ἐν χερὶ κεύθει.

Θηλυκῶς δὲ Πλάτων ἢ Κάνθαρος·

Ἡ 'ξ Ἀρκαδίας τοι δριμυτάτην ὀρίγανον.

οὐδετέρως δ' Ἐπίχαρμος καὶ Ἀμειψίας. Τὸν δὲ θύμον ἀρσενικῶς Νίκανδρος ἐν Μελισσουργικοῖς.

78. Ὅτι τοὺς πέπονας Κρατῖνος μὲν σικυοὺς σπερματίας κέκληκεν ἐν Ὀδυσσεῦσι·

Πώποτ' εἶδές μοι τὸν ἄνδρα, παῖδα Λαέρτα φίλον,
ἐν Πάρῳ σικυὸν μέγιστον σπερματίαν ὠνούμενον;“

Πλάτων Λαΐῳ·

Οὐχ ὁρᾷς ὅτι
ὁ μὲν Λέαγρος, Γλαύκωνος ὢν μεγάλου γένους
* * κόκκυξ ἠλίθιος περιέρχεται,
σικυοῦ πέπονος εὐνουχίου κνήμας ἔχων.

Ἀναξίλας·

Τὰ δὲ σφύρ' ᾤδει μᾶλλον ἢ σικυὸς πέπων.

Θεόπομπος·

Μαλθακωτέρα

πέπονος σικυοῦ μοι γέγονε.

Φανίας· „Βρωτὰ μὲν ἁπαλὰ τῷ ἐπικαρπίῳ σικυὸς καὶ πέπων ἄνευ τοῦ σπέρματος, πεττόμενον δὲ τὸ περικάρπιον μόνον. Κολοκύντη δὲ ὠμὴ μὲν ἄβρωτος, ἑφθὴ δὲ καὶ ὀπτὴ βρωτή.“ Διοκλῆς δ' ὁ Καρύστιος ἐν πρώτῳ Ὑγιεινῶν φησιν, ἑψανὰ ἄγρια εἶναι θρίδακα, ταύτης κρατίστην τὴν μέλαιναν, κάρδαμον, ἀδριανὸν, σίναπυ, κρόμμυον, τούτου εἶδος ἀσκαλώνιον καὶ γήτειον, σκόροδον, φύσιγγες, σικυὸς πέπων, μήκων. Καὶ μετ' ὀλίγα· „Ὁ πέπων δ' ἐστὶν εὐκαρδιώτερος καὶ εὐπεπτότερος. Ἑφθὸς δ' ὁ σικυὸς ἁπαλὸς, ἄλυπος, οὐρητικός. Ὁ δὲ πέπων ἑψηθεὶς ἐν μελικράτῳ διαχωρητικώτερος.“ Σπεύσιππος δ' ἐν τοῖς Ὁμοίοις τὸν πέπονα καλεῖ σικύαν· Διοκλῆς δὲ, πέπονα ὀνομάσας, οὐκ ἔτι καλεῖ σικύαν· καὶ ὁ Σπεύσιππος δὲ, σικύαν εἰπὼν, πέπονα οὐκ ὀνομάζει. Δίφιλος δέ φησιν „Ὁ πέπων εὐχυλότερός ἐστι, καὶ ἐπικρατητικός. Κακοχυλότερος δὲ, ὀλιγότροφος δὲ καὶ εὔφθαρτος καὶ εὐεκκριτώτερος.“

79. ΘΡΙΔΑΞ. Ταύτην Ἀττικοὶ θριδακίνην καλοῦσιν. Ἐπίχαρμος „Θρίδακος ἀπολελειμμένας τὸν καυλόν.“ Θρι-
(69) δακινίδας δ' εἴρηκε Στράττις·

„Πρασοκουρίδες, αἳ καταφύλλους
ἀνὰ κήπους πεντήκοντα ποδῶν
ἴχνεσι βαίνετ', ἐφαπτόμεναι
ποδοῖν σατυριδίων
μακροκέρκων, χορούς
ἑλίσσουσαι παρ' ὠκίμων

πέταλα, καὶ θριδακινίδων,
εὐόσμων τε σελίνων."

Θεόφραστος δέ φησι· „Τῆς θριδακίνης ἡ λευκὴ γλυκυτέρα καὶ ἁπαλωτέρα. Γένη δ' αὐτῆς τρία, τὸ πλατύκαυλον, καὶ στρογγυλόκαυλον, καὶ τρίτον τὸ Λακωνικόν. Αὕτη δ' ἔχει τὸ μὲν φύλλον σκολυμῶδες, ὀρθὴ δὲ καὶ εὐαυξὴς ἀπαράβλαστός ἐστιν ἐκ τοῦ καυλοῦ. Τῶν δὲ πλατέων οὕτω τινὲς γίνονται πλατύκαυλοι, ὥστ' ἐνίους καὶ θύραις χρῆσθαι κηπουρικαῖς." Τῶν δὲ καυλῶν φησι κολουσθέντων ἡδίους τοὺς παλιβλαστεῖς εἶναι.

80. Νίκανδρος δ' ὁ Κολοφώνιος ἐν δευτέρῳ Γλωσσῶν βρένθιν λέγεσθαί φησι παρὰ Κυπρίοις θρίδακα, οὗ ὁ Ἄδωνις καταφυγὼν ὑπὸ τοῦ κάπρου διεφθάρη. Ἄμφις τε ἐν Ἰαλέμῳ φησίν·

Ἐν ταῖς θριδακίναις, ταῖς κάκιστ' ἀπολουμέναις,
ἃς εἰ φάγοι τις ἐντὸς ἑξήκοντ' ἐτῶν,
ὁπότε γυναικὸς λαμβάνοι κοινωνίαν,
στρέφοιθ' ὅλην τὴν νύκτα, μηδὲ ἓν πλέον
ὧν βούλεται δρῶν, ἀντὶ τῆς ὑπουργίας
τῇ χειρὶ τρίβων τὴν ἀναγκαίαν τύχην.

Καὶ Καλλίμαχος δέ φησιν, ὅτι ἡ Ἀφροδίτη τὸν Ἄδωνιν ἐν θριδακίνῃ κρύψειεν, ἀλληγορούντων τῶν ποιητῶν ὅτι ἀσθενεῖς εἰσι πρὸς ἀφροδίσια οἱ συνεχῶς χρώμενοι θρίδαξι. Καὶ Εὔβουλος δ' ἐν Ἀστύτοις φησί·

Μὴ παρατίθει μοι θριδακίνας, ὦ γύναι,
ἐπὶ τὴν τράπεζαν, ἢ σεαυτὴν αἰτιῶ.
Ἐν τῷ λαχάνῳ τούτῳ γάρ, ὡς ὁ λόγος, ποτὲ
τὸν Ἄδωνιν ἀποθανόντα προὔθηκεν Κύπρις·
ὥστ' ἐστὶ νεκύων βρῶμα.

Κρατῖνος δέ φησι, Φάωνος ἐρασθεῖσαν τὴν Ἀφροδίτην, ἐν

καλαῖς θριδακίναις αὐτὸν ἀποκρύψαι· Μαρσύας δ' ὁ νεώτερος ἐν χλόῃ κριθῶν. Ἱππώνακτα δὲ τετρακίνην τὴν θρίδακα καλεῖν, Πάμφιλος ἐν Γλώσσαις φησί· Κλείταρχος δὲ, Φρύγας οὕτω καλεῖν. Λύκος δ' ὁ Πυθαγόρειος τὴν ἐκ γενέσεώς φησι θρίδακα πλατύφυλλον τετανὴν ἄκαυλον ὑπὸ μὲν τῶν Πυθαγορείων λέγεσθαι εὐνοῦχον, ὑπὸ δὲ τῶν γυναικῶν ἀστύτιδα· διουρητικοὺς γὰρ παρασκευάζει καὶ ἐκλύτους πρὸς τὰ ἀφροδίσια· ἔστι δὲ κρατίστη ἐσθίεσθαι.

81. Δίφιλος δέ φησιν, ὡς ὁ τῆς θρίδακος καυλὸς πολύτροφός ἐστι, καὶ δυσέκκριτος μᾶλλον τῶν φύλλων· ταῦτα δὲ πνευστικώτερά ἐστι, καὶ τροφιμώτερα, καὶ εὐεκκριτώτερα. Κοινῶς μέντοι ἡ θρίδαξ εὐστόμαχος, ψυκτικὴ, εὐκοίλιος, ὑπνωτικὴ, εὔχυλος, ἐφεκτικὴ τῆς πρὸς τὰ ἀφροδίσια ὁρμῆς. Ἡ δὲ τρυφερωτέρα θρίδαξ εὐστομαχωτέρα, καὶ μᾶλλον ὕπνον ποιοῦσα. Ἡ δὲ σκληροτέρα καὶ ψαθυρὰ ἧττόν ἐστι καὶ εὐστόμαχος καὶ εὐκοίλιος, ὕπνον τε ποιεῖ. Ἡ δὲ μέλαινα θρίδαξ ψύχει μᾶλλον, εὐκοίλιός τέ ἐστι. Καὶ αἱ μὲν θεριναὶ εὐχυλότεραι καὶ τροφιμώτεραι, αἱ δὲ φθινοπωριναὶ ἄτροφοι καὶ ἀχυλότεραι. Ὁ δὲ καυλὸς τῆς θρίδακος ἄδιψος εἶναι δοκεῖ. Θρίδαξ δ' ἑψομένη ὁμοίως τῷ ἀπὸ κράμβης ἀσπαράγῳ ἐν λοπάδι, ὡς Γλαυκίας ἱστορεῖ, κρείττων τῶν ἄλλων ἑψητῶν λαχάνων. Ἐν ἄλλοις δὲ (70) Θεόφραστος ἐπίσπορά φησι καλεῖσθαι τευτλίον, θριδακίνην, εὔζωμον, νᾶπυ, λάπαθον, κορίαννον, ἄνηθον, κάρδαμον. Δίφιλος δὲ κοινῶς φησιν εἶναι πάντα τὰ λάχανα ἄτροφα καὶ λεπτυντικὰ καὶ κακόχυλα, ἔτι δὲ ἐπιπολαστικὰ καὶ δυσοικονόμητα. Θερινῶν δὲ λαχάνων Ἐπίχαρμος μέμνηται.

82. *ΚΙΝΑΡΑ.* Ταύτην Σοφοκλῆς ἐν Κολχίσι κυνάραν καλεῖ, ἐν δὲ Φοίνικι κύναρον·

Κύναρος ἄκανθα πάντα πληθύει γύην.

Ἑκαταῖος δ' ὁ Μιλήσιος ἐν Ἀσίας περιηγήσει, εἰ γνήσιον τοῦ συγγραφέως τὸ βιβλίον· Καλλίμαχος γὰρ Νησιώτου αὐτὸ ἀναγράφει· ὅστις οὖν ἐστιν ὁ ποιήσας, λέγει οὕτω· „Περὶ τὴν Ὑρκανίην θάλασσαν καλεομένην οὔρεα ὑψηλὰ καὶ δασέα ὕλησιν, ἐπὶ δὲ τοῖσιν οὔρεσιν ἄκανθα κυνάρα." Καὶ ἑξῆς· „Πάρθων πρὸς ἥλιον ἀνίσχοντα Χοράσμιοι οἰκοῦσι, γῆν ἔχοντες καὶ πεδία καὶ οὔρεα· ἐν δὲ τοῖσιν οὔρεσι δένδρεα ἔνι ἄγρια, ἄκανθα κυνάρα, ἰτέα, μυρίκη." Καὶ περὶ τὸν Ἰνδὸν δέ φησι ποταμὸν γίνεσθαι τὴν κυνάραν. Καὶ Σκύλαξ δὲ ἢ Πολέμων γράφει· „εἶναι μὲν τὴν γῆν ὑδρηλὴν κρήνῃσι καὶ ὀχετοῖσιν, ἐν δὲ τοῖς οὔρεσι πέφυκε κυνάρα καὶ βοτάνη ἄλλη." Καὶ ἐν τοῖς ἑξῆς· „Ἐντεῦθεν δὲ ὄρος παρέτεινε τοῦ ποταμοῦ τοῦ Ἰνδοῦ ἔνθεν καὶ ἔνθεν, ὑψηλόν τε, καὶ δασὺ ἀγρίῃ ὕλῃ καὶ ἀκάνθῃ κυνάρῃ." Δίδυμος δ' ὁ γραμματικὸς, ἐξηγούμενος παρὰ τῷ Σοφοκλεῖ τὸ κύναρος ἄκανθα, „Μήποτε (φησὶ) τὴν κυνόσβατον λέγει, διὰ τὸ ἀκανθῶδες καὶ τραχὺ εἶναι τὸ φυτόν. Καὶ γὰρ ἡ Πυθία ξυλίνην κύνα αὐτὸ εἶπε, καὶ ὁ Λοκρὸς, χρησμὸν λαβὼν, ἐκεῖ πόλιν οἰκίζειν, ὅπου ἂν ὑπὸ ξυλίνης κυνὸς δηχθῇ, καταμυχθεὶς τὴν κνήμην ὑπὸ κυνοσβάτου, ἔκτισε τὴν πόλιν." Ἔστι δὲ ὁ κυνόσβατος μεταξὺ θάμνου καὶ δένδρου, ὥς φησι Θεόφραστος, καὶ τὸν καρπὸν ἔχει ἐρυθρὸν, παραπλήσιον τῇ ῥοιᾷ. Ἔχει δὲ καὶ τὸ φύλλον ἀγνῶδες.

83. Φανίας δ' ἐν πέμπτῳ περὶ φυτῶν κάκτον Σικελικήν τινα καλεῖ, ἀκανθῶδες φυτὸν, ὡς καὶ Θεόφραστος ἐν ἕκτῳ περὶ φυτῶν· „Ἡ δὲ κάκτος καλουμένη, περὶ Σικελίαν μόνον, ἐν τῇ Ἑλλάδι δ' οὐκ ἔστι. Ἀφίησι δ' εὐθὺς πρὸς τῆς ῥίζης καυλοὺς ἐπιγείους· τὸ δὲ φύλλον ἔχει πλατὺ καὶ ἀκανθῶδες· καυλοὺς δὲ τοὺς καλουμένους κάκτους.

Ἐδώδιμοι δ᾽ εἰσὶ περιλεπόμενοι, καὶ μικρὸν ὑπόπικροι. Καὶ ἀποθησαυρίζουσιν αὐτοὺς ἐν ἅλμῃ. Ἕτερον δὲ καυλὸν ὀρθὸν ἀφίησιν, ὃν καλοῦσι πέρνικα, καὶ τοῦτον ἐδώδιμον. Τὸ δὲ περικάρπιον ἀφαιρεθέντων τῶν παππωδῶν ἐμφερὲς τῷ τοῦ φοίνικος ἐγκεφάλῳ. Ἐδώδιμον καὶ τοῦτο· καλοῦσι δ᾽ αὐτὸ ἀσκάληρον.“ Τίς δὲ τούτοις οὐχὶ πειθόμενος θαῤῥῶν᾽ ἂν εἴποι, τὴν κάκτον εἶναι ταύτην τὴν ὑπὸ Ῥωμαίων μὲν καλουμένην κάρδον, οὐ μακρὰν ὄντων τῆς Σικελίας, περιφανῶς δ᾽ ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων κινάραν ὀνομαζομένην; ἀλλαγῇ γὰρ δύο γραμμάτων κάρδος καὶ κάκτος ταυτὸν ἂν εἴη. Σαφῶς δ᾽ ἡμᾶς διδάσκει καὶ Ἐπίχαρμος, μετὰ τῶν ἐδωδίμων λαχάνων καὶ τὴν κάκτον καταλέγων, οὕτως·

„Μήκων, μάραθοι, τραχέες τε κάκτοι
τοῖς ἄλλοις μὲν φαγεῖν
ἐντὶ λαχάνοις. Εἴς τοπιον
αἴ κά τις ἐκτρίψας καλῶς
παρατιθῇ νιν, ἁδύς ἐστ᾽·
αὐτὸς δ᾽ ἐφ᾽ αὐτοῦ χαιρέτω.“

Καὶ πάλιν·

(71) „Θρίδακας, ἐλάταν,
σχῖνον, ῥαφανῖδας, κάκτους.“

Καὶ πάλιν·

— „Ὁ δέ τις ἀγρόθεν ἔοικε μάραθα καὶ κάκτους φέρειν,
ἴρυον, λάπαθον, ὀτόστυλλον, σκόλιον, σερίδα, δράκτυλον.
πτέριν, κάκτον, ὀνόπορδον.“ Καὶ Φιλητᾶς ὁ Κῶος·

Γηρύσαιτο δὲ νεβρὸς ἀπὸ ψυχὴν ὀλέσασα,
ὀξείης κάκτου τύμμα φυλαξαμένη.

84. Ἀλλὰ μὴν καὶ κινάραν ὠνόμασε παραπλησίως ἡμῖν Σώπατρος ὁ Πάφιος, γεγονὼς τοῖς χρόνοις κατ᾽ Ἀλέξανδρον τὸν Φιλίππου, ἐπιβιοὺς δὲ καὶ ἕως τοῦ δευτέρου

τῆς Αἰγύπτου βασιλέως, ὡς αὐτὸς ἐμφανίζει ἔν τινι τῶν συγγραμμάτων αὐτοῦ. Πτολεμαῖος δ᾽ ὁ Εὐεργέτης, βασιλεὺς Αἰγύπτου, εἷς ὢν τῶν Ἀριστάρχου τοῦ γραμματικοῦ μαθητῶν, ἐν δευτέρῳ ὑπομνημάτων γράφει οὕτως· „Περὶ Βερενίκην τῆς Λιβύης Λήθων ποταμός, ἐν ᾧ γίνεται ἰχθὺς λάβραξ καὶ χρύσοφρυς καὶ ἐγχέλεων πλῆθος καὶ τῶν καλουμένων βασιλικῶν, αἳ τῶν τε ἐκ Μακεδονίας καὶ τῆς Κωπαΐδος λίμνης τὸ μέγεθός εἰσιν ἡμιόλιαι, πᾶν τε τὸ ῥεῖθρον αὐτοῦ ἰχθύων ποικίλων ἐστὶ πλῆρες. Πολλῆς δ᾽ ἐν τοῖς τόποις κινάρας φυομένης, οἵ τε συνακολουθοῦντες ἡμῖν στρατιῶται πάντες δρεπόμενοι συνεχρῶντο καὶ ἡμῖν προσέφερον ψιλοῦντες τῶν ἀκανθῶν." Οἶδα δὲ καὶ Κίναρον καλουμένην νῆσον, ἧς μνημονεύει Σῆμος.

85. Ἐγκέφαλος φοίνικος. Θεόφραστος περὶ φοίνικος τοῦ φυτοῦ εἰπὼν ἐπιφέρει· „Ἡ μὲν οὖν ἀπὸ τῶν καρπῶν φυτεία τοιαύτη τις· ἡ δ᾽ ἀπ᾽ αὐτοῦ, ὅταν ἀφέλωσι τὸ ἄνω, ἐν ᾧπερ ὁ ἐγκέφαλος." Καὶ Ξενοφῶν ἐν δευτέρῳ Ἀναβάσεως γράφει τάδε· „Ἐνταῦθα καὶ τὸν ἐγκέφαλον τοῦ φοίνικος πρῶτον ἔφαγον οἱ στρατιῶται· καὶ οἱ πολλοὶ ἐθαύμαζον τό τε εἶδος καὶ τὴν ἰδιότητα τῆς ἡδονῆς· ἦν δὲ σφόδρα καὶ τοῦτο κεφαλαλγές. Ὁ δὲ φοίνιξ, ὅταν ἐξαιρεθῇ ὁ ἐγκέφαλος, ὅλος ἐξηυαίνετο." Νίκανδρος Γεωργικοῖς·

Σὺν καὶ φοίνικος παραφυιάδας ἐκκόπτοντες
ἐγκέφαλον φορέουσι, νέοις ἀσπαστὸν ἔδεσμα.

Δίφιλος δ᾽ ὁ Σίφνιος ἱστορεῖ· „Οἱ τῶν φοινίκων ἐγκέφαλοι πλήσμιοι καὶ πολύτροφοι, ἔτι δὲ βαρεῖς καὶ δυσοικονόμητοι, διψώδεις τε καὶ στατικοὶ κοιλίας."

Ἡμεῖς δέ, φησὶν οὗτος, ἑταῖρε Τιμόκρατες, δόξομεν ἐγκέφαλον ἔχειν μέχρι τοῦ τέλους, εἰ καταπαύσομεν ἐνταῦθα καὶ τήνδε τὴν συναγωγήν.

Ἐκ τοῦ β′ βιβλίου.

(Haec sic inscripta legebantur in codice quodam Epitomes Parisino ad finem libri 13., unde ea huc transtulit Schweighaeuserus, quemadmodum et ex eiusdem codicis ultimo folio subsequentem deinceps dissertationem de Nili incremento.)

86. — Ἔργον, εἰς τρίκλινον συγγενείας εἰσπεσεῖν·
οὗ λαβὼν τὴν κύλικα πρῶτος ἄρχεται λόγου πατὴρ,
καὶ παραινέσεις πέπαικεν, εἶτα μήτηρ δευτέρα,
εἶτα τήθη παραλαλεῖ τις, εἶτα βαρύφωνος γέρων,
τηθίδος πατὴρ, ἔπειτα γραῦς, καλοῦσα φίλτατον·
ὁ δ' ἐπινεύει πᾶσι τούτοις,

φησὶ Μένανδρος. Πάλιν·

— Τῆς σκιᾶς τὴν πορφύραν
πρῶτον ἐνυφαίνουσ', εἶτα μετὰ τὴν πορφύραν
τοῦτ' ἔστιν, οὔτε λευκὸν οὔτε πορφύρα,
ἀλλ' ὥσπερ αὐγὴ τῆς κρόκης κεκραμένη.

Ἀντιφάνης· „Τί φῄς; ἐνθάδ' οἴσεις τι καταφαγεῖν ἐπὶ τὴν θύραν· εἶθ' ὥσπερ οἱ πτωχοὶ χαμαὶ ἐνθάδ' ἔδομαι, καί τις ὄψεται." Ὁ αὐτός·

— Εὐτρέπιζε
ψυκτῆρα, λεκάνην, τριπόδιον, ποτήριον,
χύτραν, θυείαν, κάκκαβον, ζωμήρυσιν.

Περὶ τῆς τοῦ Νείλου ἀναβάσεως.

87. Θαλῆς ὁ Μιλήσιος, εἷς τῶν ἑπτὰ σοφῶν, φησὶ διὰ τοὺς Ἐτησίας γίνεσθαι τὴν ἀναπλήρωσιν τοῦ Νείλου. Πνεῖν γὰρ αὐτοὺς ἐναντίους τῷ ποταμῷ, καὶ τὰ στόματα

κεῖσθαι κατὰ τὴν πνοὴν αὐτῶν· τὸν μὲν οὖν ἄνεμον ἐξ ἐναντίας πνέοντα κωλύειν τὴν ἐπιῤῥοὴν αὐτῶν, τὸ δὲ κῦμα, προσπίπτον ἀντίον τοῖς στόμασι καὶ οὔριον ὄν, ἀνακόπτειν τὸν ποταμόν, καὶ τὴν ἀναπλήρωσιν οὕτω γίνεσθαι τοῦ Νείλου. Ἀναξαγόρας δὲ ὁ φυσικός φησιν, ἀπὸ χιόνος τηκομένης τὴν ἀναπλήρωσιν γίνεσθαι τοῦ Νείλου· ὡσαύτως δὲ καὶ Εὐριπίδης, καὶ ἕτεροί τινες τῶν τραγῳδιοποιῶν. Καὶ Ἀναξαγόρας μὲν αὐτὴν τὴν γένεσιν λέγει τῆς ἀναπληρώσεως, Εὐριπίδης δὲ καὶ τὸν τόπον ἀφορίζει, λέγων οὕτως ἐν δράματι Ἀρχελάῳ·

Δαναὸς, ὁ πεντήκοντα θυγατέρων πατὴρ,
Νείλου λιπὼν κάλλιστον ἐκ γαίας ὕδωρ,
ὃς ἐκ μελαμβρότοιο πληροῦται θέρει
Αἰθιοπίδος γῆς, ἡνίκ᾽ ἂν τακῇ χιὼν,
τεθριππεύοντος ἡλίου κατὰ χθόνα.

Καὶ ἐν Ἑλένῃ ὅμοιον τούτου·

Νείλου μὲν αἵδε καλλιπάρθενοι ῥοαὶ,
ὃς ἀντὶ δίας ψακάδος Αἰγύπτου πέδον
λευκῆς τακείσης χιόνος ὑγραίνει γύας.

Καὶ Αἰσχύλος·

Γένος μὲν αἰνεῖν ἐκμαθὼν ἐπίσταμαι
Αἰθιοπίδος γῆς, Νεῖλος ἔνθ᾽ ἑπτάῤῥοος
γαῖαν κυλίνδει πνευμάτων ἐπομβρίᾳ,
ἥλιος ἐν ᾗ, πυρωπὸς ἐκλάμψας, χθονὶ
τήκει πετραίαν χιόνα· πᾶσα δ᾽ εὐθαλὴς
Αἴγυπτος, ἁγνοῦ νάματος πληρουμένη,
φερέσβιον Δήμητρος ἀντέλλει στάχυν.

Καλλισθένης δ᾽ ὁ ἱστοριογράφος πρὸς τὰ μικρῷ πρότερον εἰρημένα ὑπ᾽ Ἀναξαγόρου τε καὶ Εὐριπίδου ἀντεῖπεν· αὐτὸς δὲ τὴν αὐτοῦ γνώμην φησὶν, Ὑδάτων πολλῶν

καὶ λαμπρῶν γινομένων κατὰ τὴν Αἰθιοπίαν κατὰ τὰς τοῦ κυνὸς ἀνατολὰς ἕως τῆς ἐπιτολῆς ἀρκτούρου, καθ' οὓς χρόνους καὶ οἱ Ἐτησίαι πνέουσιν ἄνεμοι· τούτους γάρ φησι τοὺς ἀνέμους μάλιστα τὰ νέφη φέρειν πρὸς τὴν Αἰθιοπίαν· ὧν καὶ προσπιπτόντων πρὸς τὰ ὄρη καταῤῥήγνυσθαι πολὺ πλῆθος ὕδατος, ἀφ' οὗ τὸν Νεῖλον ἀναβαίνειν. Δημόκριτος δὲ λέγει περὶ τὰς χειμερινὰς τροπὰς τοὺς περὶ τὰς ἄρκτους τόπους χιονίζεσθαι· περὶ τροπὰς δὲ θερινὰς, μεταναστάντος τοῦ ἡλίου, τηκομένης τῆς χιόνος καὶ ἀνατμιζομένης ὑπὸ τῆς τήξεως, νέφη γίνεσθαι, διὰ τὸ τοὺς ἐτησίας ὑπολαμβάνοντας φέρειν πρὸς μεσημβρίαν. Συνωθουμένων δὲ τῶν νεφῶν ἐπὶ τὴν Αἰθιοπίαν καὶ τὴν Λιβύην, ὄμβρον γίνεσθαι πολὺν, ὃν καταῤῥέοντα πληροῦν τὸν Νεῖλον. Τὴν οὖν αἰτιαν τῆς ἀναπληρώσεως ταύτην φησὶ Δημόκριτος.

Εὐθυμένης δ' ὁ Μασσαλιώτης φησὶν, αὐτὸς πεπλευκὼς τὴν ἔξω θάλασσαν ἐπιῤῥεῖν ὡς ἐπὶ τὴν Λιβύην, ἐστραμμένην δὲ εἶναι πρὸς βορέαν τε καὶ ἄρκτους. Καὶ τὸν μὲν ἄλλον χρόνον κενὴν εἶναι τὴν θάλασσαν, τοῖς δ' Ἐτησίαις ἀνωθουμένην ὑπὸ πνευμάτων πληροῦσθαι καὶ ῥεῖν ταῖς ἡμέραις ταύταις· παυσαμένων δὲ τῶν Ἐτησίων ἀναχωρεῖν. Εἶναι δὲ αὐτὴν καὶ γλυκεῖαν, καὶ κήτη παραπλήσια τοῖς ἐν τῷ Νείλῳ κροκοδείλοις καὶ τοῖς ἱπποποτάμοις ἔχειν. Οἰνοπίδης δ' ὁ Χῖος λέγει, τοῦ μὲν χειμῶνος τοῦ ποταμοῦ ἀναξηραίνεσθαι τὰς πηγὰς, ἐν δὲ τῷ θέρει θερμαινομένας ῥεῖν. Τοῦ μὲν οὖν ἀναπληροῦσθαι τὴν γινομένην ξηρασίαν τὸ αἴτιον τῶν οὐρανίων ὑδάτων ἐπιγινομένων τοῖς χειμῶσι συμβαίνειν· * * * *

* * τότε ἐνδεῆ γινόμενον μὴ συναναφέρειν· καὶ διὰ τοῦτο τοῦ χειμῶνος ἥσσονα αὐτὸν γινεσθαι, τοῦ δὲ θέρους πλήρη.

Ἡρόδοτος δὲ τοῖς μὲν λοιποῖς ὑπεναντίως λέγει, παραπλησίως δὲ Οἰνοπίδης. Τὴν μὲν γὰρ φύσιν τοῦ Νείλου φασὶ τοιαύτην, ὥστε ἀεὶ πληροῦν τὸν ποταμὸν, τὸν δὲ ἥλιον τοῦ χειμῶνος κατὰ τὴν Λιβύην ποιούμενον τὴν πορείαν ἀναξηραίνειν τὸν Νεῖλον· περὶ τροπὰς δὲ θερινὰς μεθιστάμενον πρὸς τὴν ἄρκτον ὑγραίνειν.

Τὰ δὲ τοῦ Νείλου στόματα ταῦτα· πρὸς τὴν Ἀραβίαν Πηλουσιακὸν, πρὸς Λιβύην Κανωβικὸν, τὰ δὲ λοιπὰ Βολβιτικὸν, Σεβεννυτικὸν, Μενδήσιον, Σαϊτικὸν, Ὀπουεπικόν.

LIBER III.

EPITOME.

(72) Ὅτι Καλλίμαχος ὁ γραμματικὸς τὸ μέγα βιβλίον ἴσον ἔλεγεν εἶναι τῷ μεγάλῳ κακῷ.

ΚΙΒΩΡΙΑ. Νίκανδρος ἐν Γεωργικοῖς·

Σπείρειας κύαμον Αἰγύπτιον, ὄφρα θερείης
ἀνθέων μὲν στεφάνους ἀγύῃς, τὰ δὲ πεπτηῶτα
ἀκμαίου καρποῖο κιβώρια δαινυμένοισιν
εἰς χέρας ἠιθέοισι πάλαι ποθέουσιν ὀρέξῃς.
Ῥίζας δ' ἐν θοίνῃσιν ἀφεψήσας προτίθημι.

Ῥίζας δὲ λέγει Νίκανδρος τὰ ὑπ' Ἀλεξανδρέων κολοκάσια καλούμενα· ὡς ὁ αὐτός·

Κυάμους λέψας κολοκάσιον ἐντμήξας τε.

Ἔστι δ' ἐν Σικυῶνι Κολοκασίας Ἀθηνᾶς ἱερόν· ἔστι δὲ καὶ κιβώριον εἶδος ποτηρίου.

2. Θεόφραστος δ' ἐν τῷ περὶ φυτῶν οὕτω γράφει· „Ὁ κύαμος ἐν Αἰγύπτῳ φύεται μὲν ἐν ἕλεσι καὶ λίμναις. Καυλὸς δ' αὐτοῦ μῆκος μὲν ὁ μακρότατος εἰς τέσσαρας

πήχεις, πάχος δὲ δακτυλιαῖος· ὅμοιος καλάμῳ μακρῷ ἀγονάτῳ· διαφύσεις δ' ἔνδοθεν ἔχει δι' ὅλου διειλημμένας, ὁμοίας τοῖς κηρίοις. Ἐπὶ τούτῳ δ' ἡ κωδύα καὶ τὸ ἄνθος διπλάσιον ἢ μήκωνος· χρῶμα δ' ὅμοιον ῥόδῳ κατακορές. Παραφύεται δὲ φύλλα μεγάλα· ἡ δὲ ῥίζα παχυτέρα καλάμου τοῦ παχυτάτου, καὶ διαφύσεις ὁμοίας ἔχουσα τῷ καυλῷ. Ἐσθίουσι δ' αὐτὴν καὶ ἑφθὴν καὶ ὠμὴν καὶ ὀπτήν· καὶ οἱ περὶ τὰ ἕλη τούτῳ σίτῳ χρῶνται. Γίνεται δὲ καὶ ἐν Συρίᾳ καὶ κατὰ Κιλικίαν, ἀλλ' οὐκ ἐκπέττουσιν αἱ χῶραι· καὶ περὶ Τορώνην τῆς Χαλκιδικῆς ἐν λίμνῃ τινὶ μετρίᾳ τῷ μεγέθει, καὶ αὕτη πέττει καὶ τελεοκαρπεῖ.“ Δί-
(73) φιλος δ' ὁ Σίφνιός φησιν· „Ἡ τοῦ κυάμου τοῦ Αἰγυπτίου ῥίζα, ἥτις λέγεται κολοκάσιον, εὔστομός τέ ἐστι καὶ τρόφιμος, δυσέκκριτος διὰ τὸ παραστύφειν· κρεῖττον δ' ἐστὶ τὸ ἥκιστα ἐριῶδες. Οἱ δὲ γινόμενοι (φησι) κύαμοι ἐκ τῶν κιβωρίων χλωροὶ μὲν εἰσι δύσπεπτοι, ὀλιγότροφοι, διαχωρητικοὶ, πνευματικώτατοι, ξηρανθέντες δὲ ἧττον πνευματοῦσι.“ Γίνεται δὲ ὄντως ἐκ τῶν κιβωρίων καὶ ἄνθος στεφανωτικόν. Καλοῦσι δ' Αἰγύπτιοι μὲν αὐτὸ λωτὸν, Ναυκρατῖται δὲ οἱ ἐμοὶ, λέγει οὗτος ὁ Ἀθήναιος, μελίλωτον· ἀφ' οὗ καὶ μελιλώτινοι στέφανοι πάνυ εὐώδεις, καὶ καύσωνος ὥρᾳ ψυκτικώτατοι.

3. Φύλαρχος δέ φησιν· „Οὐδέποτε πρότερον ἐν οὐδενὶ τόπῳ κυάμων Αἰγυπτίων οὔτε σπαρέντων οὔτ', εἰ σπείρειέ τις, τικτομένων, εἰ μὴ κατὰ Αἴγυπτον, ἐπὶ τοῦ βασιλέως Ἀλεξάνδρου τοῦ Πύῤῥου παρὰ τὸν Θύαμιν ποταμὸν τῆς ἐν Ἠπείρῳ Θεσπρωτίας ἐν ἕλει τινὶ συνέβη φῦναι. Δύο μὲν οὖν ἤνεγκέ πως ἔτη καρπὸν ἐκτενῶς καὶ ηὔξησε· τοῦ δ' Ἀλεξάνδρου φυλακὴν ἐπιστήσαντος καὶ κωλύοντος οὐχ ὅτι λαμβάνειν τὸν βουλόμενον, ἀλλὰ μηδὲ προσέρχεσθαι

πρὸς τὸν τόπον, ἀνεξηράνθη τὸ ἕλος, καὶ τὸ λοιπὸν οὐχ ὅτι τὸν προειρημένον ἤνεγκε καρπὸν, ἀλλ' οὐδὲ ὕδωρ εἶ ποτε ἔσχε φαίνεται. Τὸ παραπλήσιον ἐγένετο καὶ ἐν Αἰδεψῷ. Χωρὶς γὰρ τῶν ἄλλων ὑδάτων ναμάτιόν τι ἐφάνη ψυχρὸν ὕδωρ προϊέμενον οὐ πόῤῥω τῆς θαλάσσης. Τούτου πίνοντες οἱ ἀῤῥωστοῦντες τὰ μέγιστα ὠφελοῦντο· διὸ πολλοὶ παρεγίνοντο καὶ μακρόθεν, τῷ ὕδατι χρησόμενοι. Οἱ οὖν τοῦ βασιλέως Ἀντιγόνου στρατηγοὶ, βουλόμενοι οἰκονομικώτεροι εἶναι, διάφορόν τι ἔταξαν διδόναι τοῖς πίνουσι, καὶ ἐκ τούτου ἀπεξηράνθη τὸ νᾶμα. Καὶ ἐν Τρωάδι δὲ ἐξουσίαν εἶχον οἱ βουλόμενοι τὸν πρὸ τοῦ χρόνον, τὸν Τραγασαῖον ἅλα λαμβάνειν. Λυσιμάχου δὲ τέλος ἐπιβαλόντος, ἠφανίσθη. Θαυμάσαντος δὲ, καὶ ἀφέντος τὸν τόπον ἀτελῆ, πάλιν ηὐξήθη."

4. ΣΙΚΥΟΣ. Παροιμία·

Τὸν σικυὸν τρώγουσα, γύναι, τὴν χλαῖναν ὕφαινε.

Μάτρων ἐν παρῳδίαις·

Καὶ σικυὸν εἶδον, γαίης ἐρικυδέος υἱὸν,
κείμενον ἐν λαχάνοις· ὁ δ' ἐπ' ἐννέα κεῖτο τραπέζας.

Καὶ Λάχης·

Ὡς δ' ὅτ' ἀέξηται σικυὸς δροσερῷ ἐνὶ χώρῳ.

Ἀττικοὶ μὲν οὖν ἀεὶ τρισυλλάβως, Ἀλκαῖος δέ· „Δάκη (φησὶ) τῶν σικύων" ἀπὸ εὐθείας τῆς σίκυς, ὡς στάχυς, στάχυος. Φρύνιχος δ' ἐντραγεῖν φησι σικύδιον ὑποκοριστικῶς.

TEXTUS ATHENAEI.

(74) — Στειλέαν
ῥαφανῖδα, σικυοὺς τέτταρας.

Σικύδιον δ' ὑποκοριστικῶς εἴρηκε Φρύνιχος ἐν Μονοτρόπῳ· „Κἀντραγεῖν σικύδιον."

5. Θεόφραστος δέ φησι σικυῶν τρία εἶναι γένη, Λακωνικὸν, Σκυταλίαν, Βοιώτιον. Καὶ τούτων τὸν μὲν Λακωνικὸν ὑδρευόμενον βελτίω γίνεσθαι, τοὺς δ' ἄλλους ἀΰδρους. „Γίνονται δὲ (φησὶ) καὶ εὐχυλότεροι οἱ σικυοὶ, ἐὰν τὸ σπέρμα ἐν γάλακτι βραχὲν σπαρῇ, ἢ ἐν μελικράτῳ.“ Ἱστορεῖ δὲ ταῦτα ἐν φυτικοῖς αἰτίοις· θᾶττον αὔξεσθαι, κἂν ἐν ὕδατι κἂν ἐν γάλακτι πρότερον, ἢ εἰς τὴν γῆν κατατεθῆναι, βραχῇ. Εὐθύδημος δ' ἐν τῷ περὶ λαχάνων, εἶδος σικυῶν εἶναι τοὺς προσαγορευομένους δρακοντίας. Ὠνομάσθαι δὲ σικυούς φησι Δημήτριος ὁ Ἰξίων ἐν πρώτῃ Ἐτυμολογουμένων ἀπὸ τοῦ σεύεσθαι καὶ κίειν· ὁρμητικὸν γὰρ ὑπάρχειν. Ἡρακλείδης δ' ὁ Ταραντῖνος ἐν τῷ Συμποσίῳ ἡδύγαιον καλεῖ τὸν σικυόν. Διοκλῆς δ' ὁ Καρύστιος τὸν σικυόν φησι μετὰ σίων ἐν πρώτοις λαμβανόμενον ἐνοχλεῖν· φέρεσθαι γὰρ ἄνω, καθάπερ τὴν ῥάφανον· τελευταῖον δὲ λαμβανόμενον ἀλυπότερον εἶναι καὶ εὐπεπτότερον· ἑφθὸν δὲ, καὶ διουρητικὸν μετρίως ὑπάρχειν. Δίφιλος δέ φησιν·“ Ὁ σικυὸς, ψυκτικὸς ὑπάρχων, δυσοικονόμητός ἐστι καὶ δυσυποβίβαστος, ἔτι δὲ φρικοποιὸς, καὶ γεννητικὸς χολῆς, ἀφροδισίων τε ἐφεκτικός.“ Αὔξονται δ' ἐν τοῖς κήποις οἱ σικυοὶ κατὰ τὰς πανσελήνους, καὶ φανερὰν ἴσχουσι τὴν ἐπίδοσιν, καθάπερ καὶ οἱ θαλάττιοι ἐχῖνοι.

6. ΣΥΚΑ. Ἡ συκῆ, φησὶν ὁ Μάγνος· (οὐδενὶ γὰρ τῶν περὶ σύκων λόγων παραχωρήσαιμι, κἂν ἀποκρέμασθαι δέῃ· φιλόσυκος γάρ εἰμι δαιμονίως· λέξω τά μοι προσπίπτοντα·) ἡ συκῆ, ἄνδρες φίλοι, ἡγεμὼν τοῦ καθαρείου βίου τοῖς ἀνθρώποις ἐγένετο. Δῆλον δὲ τοῦτο ἐκ τοῦ καλεῖν τοὺς Ἀθηναίους ἱερὰν μὲν συκῆν τὸν τόπον ἐν ᾧ πρῶτον εὑρέθη, τὸν δ' ἀπ' αὐτῆς καρπὸν ἡγητορίαν, διὰ τὸ πρῶτον εὑρεθῆναι τῆς ἡμέρου τροφῆς. Τῶν δὲ σύκων ἐστὶ

γένη πλείονα. Ἀττικὸν μὲν, οὗ μνημονεύει Ἀντιφάνης ἐν Ὁμωνύμοις· ἐπαινῶν δὲ τὴν χώραν τὴν Ἀττικὴν, τάδε λέγει·

— Οἷα δ' ἡ χώρα φέρει
διαφέροντα τῆς ἁπάσης, Ἱππόνικ', οἰκουμένης,
τὸ μέλι, τοὺς ἄρτους, τὰ σῦκα. Β. Σῦκα μὲν νὴ τὸν Δία
πάνυ φέρει.

Ἴστρος δ' ἐν τοῖς Ἀττικοῖς οὐδ' ἐξάγεσθαί φησι τῆς Ἀττικῆς τὰς ἀπ' αὐτῶν γινομένας ἰσχάδας, ἵνα μόνοι ἀπολαύοιεν οἱ κατοικοῦντες· καὶ ἐπεὶ πολλοὶ ἐνεφανίζοντο διακλέπτοντες, οἱ τούτους μηνύοντες ταῖς δικασταῖς ἐκλήθησαν τότε πρῶτον συκοφάνται. Ἄλεξις δ' ἐν Ποιητῇ φησιν·

Ὁ συκοφάντης οὐ δικαίως τοὔνομα
ἐν τοῖσι μοχθηροῖσίν ἐστι κείμενον.
Ἔδει γὰρ, ὅστις χρηστὸς ἦν ἡδύς τ' ἀνὴρ,
τὰ σῦκα προστεθέντα δηλοῦν τὸν τρόπον·
νυνὶ δὲ, πρὸς μοχθηρὸν ἡδὺ προστεθὲν,
ἀπορεῖν πεποίηκε, διὰ τί τοῦθ' οὕτως ἔχει.

Φιλόμνηστος δ' ἐν τῷ περὶ τῶν ἐν Ῥόδῳ Σμινθίων φησίν· „Ἐπεὶ καὶ ὁ συκοφάντης ἐντεῦθεν προσηγορεύθη, διὰ τὸ εἶναι τότε τὰ ἐπιζήμια καὶ τὰς εἰσφορὰς σῦκα καὶ οἶνον καὶ ἔλαιον, ἀφ' ὧν τὰ κοινὰ διῴκουν, καὶ τοὺς (75) ταῦτα πράττοντας καὶ εἰσφαίνοντας ἐκάλουν, ὡς ἔοικε, συκοφάντας, αἱρούμενοι τοὺς ἀξιοπιστοτάτους τῶν πολιτῶν.“

7. Λακωνικοῦ δὲ σύκου μνημονεύει ἐν Γεωργοῖς Ἀριστοφάνης, ταδὶ λέγων·

— Συκᾶς φυτεύω πάντα, πλὴν Λακωνικῆς·
τοῦτο γὰρ τὸ σῦκον ἐχθρόν ἐστι καὶ τυραννικόν·
οὐ γὰρ ἦν ἂν μικρὸν, εἰ μὴ μισόδημον ἦν σφόδρα.

Μικρὸν δὲ αὐτὸ εἶπε διὰ τὸ μὴ μέγα εἶναι φυτόν. Ἄλεξις δ' ἐν Ὀλυνθίῳ, Φρυγίων σύκων μνημονεύων, φησί·

Τό τε θειοφανὲς μητρῷον ἐμοὶ
μελέδημ' ἰσχὰς,
Φρυγίας εὑρήματα συκῆς.

Τῶν δὲ καλουμένων φιβάλεων σύκων πολλοὶ μὲν μέμνηνται τῶν κωμῳδιοποιῶν, ἀτὰρ καὶ Φερεκράτης ἐν Κραπατάλοις·

Ὦ δαιμόνιε, πύρεττε μηδὲν φροντίσας,
καὶ τῶν φιβάλεων τρῶγε σύκων τοῦ θέρους,
κἀμπιμπλάμενος κάθευδε τῆς μεσημβρίας·
κᾆτα σφακέλιζε, καὶ πέπρησο, καὶ βόα.

Τηλεκλείδης δ' ἐν Ἀμφικτύοσι· „Ὡς καλοὶ καὶ φιβαλέοι.“ Καὶ τὰς μυῤῥίνας δὲ φιβαλέας λέγουσιν, ὡς Ἀντιφάνης ἐν Κρησί·

— Πρώτιστα δὲ
τῶν μυῤῥινῶν ἐπὶ τὴν τράπεζαν βούλομαι,
ἃς διαμασῶμ', ὅταν τι βουλεύειν δέῃ,
τὰς φιβάλεως δὲ πάνυ καλὰς στεφανωπρίδας.

Χελιδονείων δὲ σύκων μνημονεύει Ἐπιγένης ἐν Βακχείᾳ·

— Εἶτ' ἔρχεται
χελιδονείων μετ' ὀλίγον σκληρῶν ἁδρὸς
πινακίσκος.

Ἀνδροτίων δὲ ἢ Φίλιππος ἢ Ἡγήμων ἐν τῷ Γεωργικῷ γένη σύκων τάδε ἀναγράφει οὕτως· „Ἐν μὲν οὖν τῷ πεδίῳ φυτεύειν χρὴ χελιδόνεων, ἐρινεὼν, λευκερινεὼν, φιβάλεων· ὀπωροβασιλίδας δὲ πανταχοῦ. Ἔχει γάρ τι χρήσιμον ἕκαστον τὸ γένος. Ἐπὶ δὲ τὸ πλεῖστον οἱ κόλουροι καὶ φορμύνιοι καὶ δίφοροι καὶ Μεγαρικαὶ καὶ Λακωνικαὶ συμφέρουσιν, ἐὰν ἔχωσιν ὕδωρ.“

8. Τῶν δὲ ἐν Ῥόδῳ γινομένων σύκων μνημονεύει

Λυγκεὺς ἐν ἐπιστολαῖς, σύγκρισιν ποιούμενος τῶν Ἀθήνησι γινομένων καλλίστων πρὸς τὰ Ῥοδιακά. Γράφει δὲ οὕτως· „Τὰ δὲ ἐρινεὰ τοῖς Λακωνικοῖς, ὥστε συκάμινα σύκοις, δοκεῖν ἐρίζειν. Καὶ ταῦτ᾽ οὐκ ἀπὸ δείπνου, καθάπερ ἐκεῖ διεστραμμένης ἤδη διὰ τὴν πλησμονὴν τῆς γεύσεως, ἀλλ᾽, ἀθίκτου τῆς ἐπιθυμίας οὔσης, πρὸ δείπνου παρατέθεικα.“ Τῶν δ᾽ ἐν τῇ καλῇ Ῥώμῃ καλλιστρουθίων καλουμένων σύκων εἰ ὁ Λυγκεὺς ἐγεύσατο, ὥσπερ ἐγώ, ὀξυωπέστερος ἂν ἐγεγόνει παρὰ πολὺ τοῦ ὁμωνύμου· τοσαύτην ὑπεροχὴν ἔχει ταῦτα τὰ σῦκα πρὸς τὰ ἐν τῇ πάσῃ οἰκουμένῃ γινόμενα. Ἐπαινεῖται δὲ καὶ ἄλλα σύκων γένη κατὰ τὴν Ῥώμην γινομένων, τά τε καλούμενα Χῖα καὶ τὰ Λιβιανά, ἔτι δὲ καὶ τὰ Χαλκιδικὰ ὀνομαζόμενα, καὶ τὰ Ἀφρικανά, ὡς καὶ Ἡρόδοτος ὁ Λύκιος μαρτυρεῖ ἐν τῷ περὶ σύκων συγγράμματι.

9. Παρμένων ὁ Βυζάντιος ἐν τοῖς ἰάμβοις τὰ ἀπὸ Κανῶν τῆς Αἰολικῆς πόλεως ὡς διάφορα ἐπαινῶν φησιν·

(76) Ἦλθον μακρὴν θάλασσαν, οὐκ ἄγων σῦκα
Καναῖα φόρτον.

Ὅτι δὲ καὶ τὰ ἀπὸ Καύνου τῆς Καρίας ἐπαινεῖται κοινόν. Ὀξαλείων δὲ σύκων οὕτως καλουμένων μνημονεύει Ἡρακλέων ὁ Ἐφέσιος, καὶ Νίκανδρος ὁ Θυατειρηνός, παρατιθέμενοι Ἀπολλοδώρου τοῦ Καρυστίου ἐκ δράματος Προικιζομένης ἱματιοπώλιδος τάδε·

— Πλήν τό γ᾽ οἰνάριον πάνυ
ἦν ὀξὺ καὶ πονηρόν, ὥστ᾽ ᾐσχυνόμην.
Τὰ λοιπὰ μὲν γὰρ ὀξαλείους χωρία
συκᾶς φέρει, τοὐμὸν δὲ καὶ τὰς ἀμπέλους.

Τῶν δ᾽ ἐν Πάρῳ τῇ νήσῳ (διάφορα γὰρ κἀνταῦθα γίνεται σῦκα, τὰ καλούμενα παρὰ τοῖς Παρίοις αἱμώνια,

ταὐτὰ ὄντα τοῖς Λυδίοις καλουμένοις, ἅπερ διὰ τὸ ἐρυθρῶδες καὶ τῆς προσηγορίας ταύτης ἔτυχεν,) Ἀρχίλοχος μνημονεύει, λέγων οὕτως·

— Ἔα Πάρον,
καὶ σῦκα κεῖνα, καὶ θαλάσσιον βίον.

Τὰ δὲ σῦκα ταῦτα τοσαύτην ἔχει παραλλαγὴν πρὸς τὰ πολλαχοῦ γινόμενα, ὡς τὸ τοῦ ἀγρίου συὸς κρέας πρὸς τὰ ἄλλα τὰ μὴ τῶν ἀγρίων χοίρων κρέα.

10. *Λευκερινεὸς δέ τι εἶδός ἐστι συκῆς, καὶ ἴσως αὕτη ἐστὶν ἡ τὰ λευκὰ σῦκα φέρουσα. Μνημονεύει δ' αὐτῆς Ἕρμιππος ἐν Ἰάμβοις οὕτως·*

— Τὰς λευκερινεὼς δὲ χωρὶς ἰσχάδας.

Τῶν δ' ἐρινῶν σύκων Εὐριπίδης ἐν Σκίρωνι·

Ἢ προσπηγνύναι
κράδαις ἐριναῖς.

Καὶ Ἐπίχαρμος ἐν Σφιγγί· „Ἀλλ' οὐχ ὅμοιά γ' ἐρινοῖς οὐδαμῶς.“ Σοφοκλῆς δ' ἐν Ἑλένης Γάμῳ τροπικῶς τῷ τοῦ δένδρου ὀνόματι τὸν καρπὸν ἐκάλεσεν, εἰπών·

*Πέπων ἐρινὸς * * ἀχρεῖος ὢν*
ἐν βρῶσιν, ἄλλους ἐξερινάζεις λόγῳ.

Πέπων δ' ἐρινὸς εἴρηκεν ἀντὶ τοῦ πέπον ἐρινόν. Καὶ Ἄλεξις ἐν Λέβητι·

Καὶ τί δεῖ
λέγειν ἔθ' ἡμᾶς τοὺς τὰ σῦχ' ἑκάστοτε
ἐν τοῖς συρίχοις πωλοῦντας; οἳ κάτωθε μὲν
τὰ σκληρὰ καὶ μοχθηρὰ τῶν σύκων ἀεὶ
τιθέασιν, ἐπιπολῆς δὲ πέπονα καὶ καλά.
Εἶθ' ὁ μὲν ἔδωκεν ὡς τοιαῦτ' ὠνούμενος
τιμήν, ὁ δ' ἐγκάψας τὸ κέρμ' εἰς τὴν γνάθον
ἐρίν' ἀπέδοτο σῦκα πωλεῖν ὀμνύων.

Τὸ δένδρον ἡ ἀγρία συκῆ, ἐξ ἧς τὰ ἐρινὰ, ἐρινὸς κατὰ τὸ ἄῤῥεν λέγεται. Στράττις Τρωΐλῳ·

> Ἐρινὸν οὖν τίν' αὐτῆς πλησίον
> νενόηκας ὄντα;

καὶ Ὅμηρος·

> Τῷ δ' ἐν ἐρινεός ἐστι μέγας φύλλοισι τεθηλώς.

Ἀμερίας δ' ἐρινάδας καλεῖσθαι τοὺς ὀλόνθους.

11. Ἑρμώναξ δ' ἐν Γλώσσαις Κρητικαῖς σύκων γένη ἀναγράφει ἀμάδεα καὶ νικύλεα. Φιλήμων δ' ἐν Ἀττικαῖς λέξεσι καλεῖσθαί φησί τινα σῦκα βασίλεια, ἀφ' ὧν καλεῖσθαι καὶ τὰς βασιλίδας ἰσχάδας, προσιστορῶν ὅτι κόλυθρα καλεῖται τὰ πέπονα σῦκα. Σέλευκος δ' ἐν ταῖς Γλώσσαις καὶ γλυκυσίδην τινὰ καλεῖσθαί φησι, σύκῳ τὴν μορφὴν μάλιστα ἐοικυῖαν. Φυλάττεσθαι δὲ τὰς γυναῖκας ἐσθίειν, διὰ τὸ ποιεῖν ματαϊσμούς· ὡς καὶ Πλάτων ὁ κωμῳδιοποιός φησιν ἐν Κλεοφῶντι. Τὰ δὲ χειμερινὰ σῦκα (77) Πάμφιλος καλεῖσθαί φησι κυδωναῖα ὑπὸ Ἀχαιῶν, τοῦτο λέγων Ἀριστοφάνην εἰρηκέναι ἐν Λακωνικαῖς Γλώσσαις. Κοράκεων δὲ σύκων εἶδος Ἕρμιππος ἐν Στρατιώταις παραδίδωσι διὰ τούτων·

> Τῶν φιβάλεων μάλιστ' ἂν, ἢ τῶν κοράκεων.

Θεόφραστος δ' ἐν δευτέρῳ φυτῶν ἱστορίας συκῶν φησι γένος τοιοῦτόν τι εἶναι, οἷον ἡ χαρίτιος ἀράτειος καλουμένη. Ἐν δὲ τῷ τρίτῳ περὶ τὴν Τρωικὴν φησιν Ἴδην γίνεσθαι συκῆν θαμνώδη, φύλλον ὅμοιον ἔχουσαν τῷ τῆς φιλύρας· φέρειν δὲ σῦκα ἐρυθρὰ, ἡλίκα ἐλαία τὸ μέγεθος, στρογγυλώτερα, εἶναι δὲ τὴν γεῦσιν μεσπιλώδη. Περὶ δὲ τῆς ἐν Κρήτῃ καλουμένης Κυπρίας συκῆς ὁ αὐτὸς Θεόφραστος ἐν τῷ τετάρτῳ τῆς φυτικῆς ἱστορίας τάδε γράφει· „Ἡ ἐν Κρήτῃ καλουμένη Κυπρία συκῆ φέρει τὸν καρπὸν

ἐκ τοῦ στελέχους καὶ τῶν παχυτάτων ἀκρεμόνων, βλαστὸν δέ τινα ἀφίησι μικρὸν ἄφυλλον ὥσπερ ῥίζιον, πρὸς ᾧ ὁ καρπός. Τὸ δὲ στέλεχος μέγα, καὶ παρόμοιον τῇ λεύκῃ, φύλλον δὲ τῇ πτελέᾳ. Πεπαίνει δὲ τέτταρας καρποὺς, ὅσαιπερ αὐτοῦ καὶ αἱ βλαστήσεις. Ἡ δὲ γλυκύτης προςεμφερὴς τῷ σύκῳ, καὶ ἔσωθεν τοῖς ἐρινοῖς· μέγεθος δὲ, ἡλίκον κοκκύμηλον.“

12. Τῶν δὲ προδρόμων καλουμένων σύκων ὁ αὐτὸς Θεόφραστος μνημονεύει ἐν τρίτῃ φυτικῶν αἰτίων οὕτως· „Τῇ συκῇ ὅταν ἀὴρ ἐπιγένηται μαλακὸς καὶ ὑγρὸς καὶ θερμὸς, ἐξεκαλέσατο τὴν βλάστησιν· ὅθεν καὶ οἱ πρόδρομοι.“ Καὶ προελθὼν τάδε λέγει· „Πάλιν δὲ τοὺς προδρόμους αἱ μὲν φέρουσιν, ἥ τε Λακωνικὴ καὶ ἡ λευκομφάλιος καὶ ἕτεραι πλείους, αἱ δ᾽ οὐ φέρουσι.“ Σέλευκος δ᾽ ἐν Γλώσσαις πρωτερικήν φησι καλεῖσθαι γένος τι συκῆς, ἥτις φέρει πρώιον τὸν καρπόν. Διφόρου δὲ συκῆς μνημονεύει καὶ Ἀριστοφάνης ἐν Ἐκκλησιαζούσαις·

Ὑμᾶς δὲ τέως θρῖα λαβόντας
διφόρου συκῆς.

καὶ Ἀντιφάνης ἐν Σκληρίαις·

— Ἔστι γὰρ παρ᾽ αὐτὴν τὴν δίφορον συκῆν κάτω.

Ὁ Θεόπομπος δὲ ἐν τῇ πεντηκοστῇ τετάρτῃ τῶν ἱστοριῶν κατὰ τὴν Φιλίππου φησὶν ἀρχὴν περὶ τὴν Βισαλτίαν καὶ Ἀμφίπολιν καὶ Γραιστωνίαν τῆς Μακεδονίας ἔαρος μέσου ὄντος τὰς μὲν συκᾶς σῦκα, τὰς δ᾽ ἀμπέλους βότρυς, τὰς δ᾽ ἐλαίας, ἐν ᾧ χρόνῳ βρύειν εἰκὸς ἦν, αὐτὰς ἐλαίας ἐνεγκεῖν, καὶ εὐτυχῆσαι πάντα Φίλιππον. Ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ περὶ φυτῶν ὁ Θεόφραστος καὶ τὸν ἐρινεὸν εἶναί φησι δίφορον· οἱ δὲ καὶ τρίφορον, ὥσπερ ἐν Κέῳ.

13. Λέγει δὲ καὶ τὴν συκῆν, ἐὰν ἐν σκίλλῃ φυτευθῇ,

θᾶττον παραγίνεσθαι, καὶ ὑπὸ σκωλήκων μὴ διαφθείρεσθαι· καὶ πάντα δὲ τὰ ἐν σκίλλῃ φυτευθέντα καὶ θᾶττον αὐξάνεσθαι καὶ εὐβλαστῆ γίγνεσθαι. Πάλιν δὲ ὁ Θεόφραστος ἐν τῷ δευτέρῳ τῶν αἰτίων· „Ἡ Ἰνδικὴ (φησὶ) συκῆ καλουμένη, θαυμαστὴ οὖσα τῷ μεγέθει, μικρὸν ἔχει τὸν καρπὸν καὶ ὀλίγον, ὡς ἂν εἰς τὴν βλάστησιν ἐξαναλίσκουσα ἅπασαν τὴν τροφήν.“ Ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ τῆς φυτικῆς ἱστορίας ὁ φιλόσοφός φησιν· ἔστι καὶ ἄλλο γένος συκῆς ἔν τε τῇ Ἑλλάδι καὶ περὶ Κιλικίαν καὶ Κύπρον ὀλονθοφόρον, ὃ τὸ μὲν σῦκον ἔμπροσθεν φέρει τοῦ φύλλου, τὸν δὲ ὄλονθον ἐξόπισθεν. Αἱ δὲ ὅλως ἐκ τοῦ ἔνου βλαστοῦ, καὶ οὐκ ἐκ τοῦ νέου. Πρῶτον δὲ τοῦτο τῶν σύκων πέπονά τε καὶ γλυκὺν ἔχει, καὶ οὐχ ὥσπερ τὸν παρ' ἡμῖν. Γίνεται δὲ καὶ μείζων οὗτος πολὺ τῶν σύκων· ἡ δ' (78) ὥρα μετὰ τὴν βλάστησιν οὐ πολύ. Οἶδα δὲ καὶ ἄλλα σύκων ὀνόματα λεγόμενα· βασίλεια, συκοβασίλεια, κιῤῥοκοιλάδια καὶ ὑλάδια, σαρκελάφεια, λαπύρια, πικρίδια, δρακόντια, λευκόφαια, μελανόφαια, κρήνεια, μυλαϊκὰ, ἀσκαλώνια.

14. Περὶ δὲ τῆς προσηγορίας τῶν σύκων λέγων Τρύφων ἐν δευτέρῳ φυτῶν ἱστορίας Δωριωνά φησιν ἐν Γεωργικῷ ἱστορεῖν Συκέαν, ἕνα τινὰ τῶν Τιτάνων, διωκόμενον ὑπὸ Διὸς, τὴν μητέρα Γῆν ὑποδέξασθαι, καὶ ἀνεῖναι τὸ φυτὸν εἰς διατριβὴν τῷ παιδὶ, ἀφ' οὗ καὶ Συκέαν πόλιν εἶναι ἐν Κιλικίᾳ. Φερένικος δὲ ὁ ἐποποιὸς, Ἡρακλεώτης δὲ γένος, ἀπὸ Συκῆς τῆς Ὀξύλου θυγατρὸς προσαγορευθῆναι· Ὄξυλον γὰρ, τὸν Ὀρίου, Ἀμαδρυάδι τῇ ἀδελφῇ μιγέντα μετ' ἄλλων γεννῆσαι Καρύαν, Βάλανον, Κράνειον, Ὀρέαν, Αἴγειρον, Πτελέαν, Ἄμπελον, Συκῆν· καὶ ταύτας Ἁμαδρυάδας νύμφας καλεῖσθαι, καὶ ἀπ' αὐτῶν

πολλὰ τῶν δένδρων προσαγορεύεσθαι. Ὅθεν καὶ τὸν Ἱππώνακτα φάναι·

Συκῆν μέλαιναν, ἀμπέλου κασιγνήτην.

Σωσίβιος δ' ὁ Λάκων, ἀποδεικνὺς εὕρημα Διονύσου τὴν συκῆν, διὰ τοῦτό φησι καὶ Λακεδαιμονίους συκίτην Διόνυσον τιμᾶν. Νάξιοι δὲ, ὡς Ἀνδρίσκος, ἔτι δ' Ἀγλαοσθένης ἱστοροῦσι, μειλίχιον καλεῖσθαι τὸν Διόνυσον, διὰ τὴν τοῦ συκίνου καρποῦ παράδοσιν. Διὸ καὶ πρόσωπον τοῦ θεοῦ παρὰ τοῖς Ναξίοις τὸ μὲν τοῦ Βακχέως Διονύσου καλουμένου εἶναι ἀμπέλινον, τὸ δὲ τοῦ μειλιχίου σύκινον. Τὰ γὰρ σῦκα μείλιχα καλεῖσθαι.

15. Ὅτι δὲ πάντων τῶν καλουμένων ξυλίνων καρπῶν ὠφελιμώτερά ἐστι τοῖς ἀνθρώποις τὰ σῦκα, ἱκανῶς Ἡρόδοτος ὁ Λύκιος διὰ πολλῶν ἀποδείκνυσιν ἐν τῷ περὶ σύκων συγγράμματι, εὐτραφῆ λέγων γίγνεσθαι τὰ νεογνὰ τῶν παιδίων, ἐν τῷ χυλῷ τῶν σύκων εἰ διατρέφοιτο. Φερεκράτης δὲ, ἢ ὁ πεποιηκὼς τοὺς Πέρσας, φησίν·

Ἦν δ' ἡμῶν σῦκόν τις ἴδῃ διὰ χρόνου νέον ποτὲ,
τὠφθαλμὼ τούτῳ περιμάττομεν τὼ τῶν παιδίων
ὡς καὶ ἰάματος οὐ τοῦ τυχόντος τῶν σύκων ὑπαρχόντων.

Ὁ δὲ θαυμασιώτατος καὶ μελίγηρυς Ἡρόδοτος ἐν τῇ πρώτῃ τῶν ἱστοριῶν καὶ μέγα ἀγαθόν φησιν εἶναι τὰ σῦκα, οὑτωσὶ λέγων· „Βασιλεῦ, σὺ δ' ἐπ' ἄνδρας τοιούτους παρασκευάζεαι στρατεύεσθαι, οἳ σκυτίνας μὲν ἀναξυρίδας, σκυτίνην δὲ τὴν ἄλλην ἐσθῆτα φορέουσι, σιτέονταί τ' οὐχ ὅσα ἐθέλουσιν, ἀλλ' ὅσα ἔχουσι, χώρην ἔχοντες τρηχείην· πρὸς δὲ οὐκ οἴνῳ διαχρέονται, ἀλλ' ὑδροποτέουσιν· οὐ σῦκα ἔχουσι τρώγειν, οὐκ ἄλλο οὐδὲν ἀγαθόν.“ Πολύβιος δ' ὁ Μεγαλοπολίτης ἐν τῇ δωδεκάτῃ τῶν ἱστοριῶν· „Φίλιππος (φησὶν) ὁ Περσέως πατὴρ, ὅτε τὴν

Ἀσίαν κατέτρεχεν, ἀπορῶν τροφῶν τοῖς στρατιώταις παρὰ Μαγνήτων, ἐπεὶ σῖτον οὐκ εἶχον, σῦκα ἔλαβε. Διὸ καὶ Μυοῦντος κυριεύσας τοῖς Μάγνησιν ἐχαρίσατο τὸ χωρίον ἀντὶ τῶν σύκων." Καὶ Ἀνάνιος δ' ὁ ἰαμβοποιὸς ἔφη·

Εἴ τις καθείρξαι χρυσὸν ἐν δόμοις πολλὸν,
καὶ σῦκα βαιὰ, καὶ δύ' ἢ τρεῖς ἀνθρώπους,
γνοίη χ' ὅσῳ τὰ σῦκα τοῦ χρυσοῦ κρέσσω.

(79) 16. Τοσαῦτα τοῦ Μάγνου συκολογήσαντος, Δάφνος ὁ ἰατρὸς ἔφη· Φιλότιμος ἐν τῷ τρίτῳ περὶ τροφῆς· „Τὰ ἁπαλὰ (φησὶ) σῦκα διαφορὰς μὲν ἔχει πλείους πρὸς ἄλληλα καὶ τοῖς γένεσι καὶ τοῖς χρόνοις ἐν οἷς ἕκαστα γίγνεται καὶ ταῖς δυνάμεσιν, οὐ μὴν ἀλλὰ καθόλου εἰπεῖν τά τε ὑγρὰ τὰ πεπεμμένα, καὶ μάλιστα αὐτῶν διαλύεται ταχέως καὶ κατεργάζεται μᾶλλον τῆς ἄλλης ὀπώρας, καὶ τὴν λοιπὴν τροφὴν οὐ κωλύει κατεργάζεσθαι. Δυνάμεις δ' ἔχει τῶν ὑγρῶν κολλώδεις τε καὶ γλυκείας ὑπονιτρώδεις τε, καὶ τὴν διαχώρησιν ἀθρουστέραν καὶ διακεχυμένην καὶ θάττω καὶ λίαν ἄλυπον παρασκευάζει. Χυλὸν δ' ἁλυκὸν δριμύτητα ἔχοντα ἀναδίδωσι μεθ' ἁλῶν ἐπιπινόμενα. Διαλύεται μὲν οὖν ταχέως, διότι, πολλῶν καὶ μεγάλων ὄγκων εἰσενεχθέντων, μετὰ μικρὸν χρόνον λαγαροὶ γινόμεθα καθ' ὑπερβολήν. Ἀδύνατον δ' ἦν τοῦτο συμβαίνειν, διαμενόντων καὶ μὴ ταχὺ διαλυομένων τῶν σύκων. Κατεργάζεται δὲ μᾶλλον τῆς ἄλλης, οὐ μόνον ὅτι, πολλαπλάσιον λαμβάνοντες αὐτὴν τῆς λοιπῆς ὀπώρας, ἀλύπως διάγομεν, ἀλλ' οὐδὲ, τὴν εἰωθυῖαν τροφὴν ἴσην λαμβάνοντες, τούτων προχειρισθέντων οὐδὲν ἐνοχλούμεθα. Δῆλον οὖν ὡς εἰ κρατοῦμεν ἀμφοτέρων, ταῦτά τε πέττεται μᾶλλον καὶ τὴν λοιπὴν οὐ κωλύει κατεργάζεσθαι τροφήν. Τὰς δὲ δυνάμεις ἔχει τὰς λεγομένας, τὴν μὲν κολλώδη τε

καὶ τὴν ἁλυκὴν ἐκ τοῦ κολλᾶν τε καὶ ῥύπτειν τὰς χεῖρας, τὴν δὲ γλυκεῖαν ἐν τῷ στόματι γινομένην ὁρῶμεν. Τὴν δὲ διαχώρησιν ἄνευ στρόφων τε καὶ ταραχῆς, καὶ πλείω καὶ θάττω, καὶ μαλακωτέραν, ὅτι παρασκευάζει, λόγου προσδεῖν οὐδὲν νομίζομεν. Ἀλλοιοῦται δ᾽ οὐ λίαν, οὐ διὰ τὸ δύσπεπτον αὐτῶν, ἀλλ᾽ ὅτι καταπίνομέν τε ταχέως οὐ λεάναντες, καὶ τὴν διέξοδον διότι ταχεῖαν ποιεῖται. Χυμὸν δ᾽ ἁλυκὸν ἀναδίδωσι, διότι τὸ μὲν νιτρῶδες ἀπεδείχθη τὰ σῦκα ἔχοντα, ἁλυκώτερον δὲ ποιήσει ἢ δριμὺν ἐκ τῶν ἐπιγινομένων. Οἱ μὲν γὰρ ἅλες τὸν ἁλυκὸν, τὸ δ᾽ ὄξος καὶ τὸ θύμον τὸν δριμὺν αὔξει χυμόν."

17. Ἡρακλείδης δ᾽ ὁ Ταραντῖνος ἐν τῷ Συμποσίῳ ζητεῖ, πότερον ἐπιλαμβάνειν δεῖ μετὰ τὴν τῶν σύκων προσφορὰν θερμὸν ὕδωρ ἢ ψυχρόν. Καὶ τοὺς μὲν λέγοντας θερμὸν δεῖν ἐπιλαμβάνειν, προορῶντας τὸ τοιοῦτο παρακελεύεσθαι, διότι καὶ τὰς χεῖρας ταχέως τὸ θερμὸν ῥύπτει· διὸ πιθανὸν εἶναι, καὶ ἐν κοιλίᾳ συντόμως αὐτὰ τῷ θερμῷ διαλύεσθαι. Καὶ ἐπὶ τῶν ἐκτὸς δὲ σύκων τὸ θερμὸν διαλύει τὴν συνέχειαν αὐτῶν, καὶ εἰς λεπτομερεῖς τόμους ἄγει, τὸ δὲ ψυχρὸν συνίστησιν. Οἱ δὲ ψυχρὸν λέγοντες προσφέρεσθαι, ἡ τοῦ ψυχροῦ, φασι, πόματος λῆψις τὰ ἐπὶ τοῦ στομάχου καθήμενα τῷ βάρει καταφέρει· τὰ γὰρ σῦκα οὐκ ἀστείως διατίθησι τὸν στόμαχον, καυσώδη καὶ ἀτονώτερον αὐτὸν ποιοῦντα· διόπερ τινὲς καὶ τὸν ἄκρατον συνεχῶς προσφέρονται. Μετὰ δὲ ταῦτα ἑτοίμως (80) καὶ τὰ ἐν τῇ κοιλίᾳ προωθεῖ. Δεῖ δὲ πλέονι καὶ ἀθρουστέρῳ χρῆσθαι τῷ πόματι μετὰ τὴν τῶν σύκων προσφορὰν, ἕνεκα τοῦ μὴ ὑπομένειν αὐτὰ ἐν κοιλίᾳ, φέρεσθαι δὲ εἰς τὰ κάτω μέρη τῶν ἐντέρων.

18. Ἄλλοι δέ φασιν, ὅτι μὴ δεῖ σῦκα προσφέρεσθαι

μεσημβρίας· νοσώδη γὰρ εἶναι τότε, ὡς καὶ Φερεκράτης ἐν Κραπατάλοις εἴρηκεν. Ἀριστοφάνης δ' ἐν Προαγῶνι·

Κάμνοντα δ' αὐτὸν τοῦ θέρους ἰδών ποτε
ἔτρωγ', ἵνα κάμνοι, σῦκα τῆς μεσημβρίας.

Καὶ Εὔβουλος ἐν Σφιγγοκαρίωνι·

Νὴ τὸν Δί' ἠσθένουν γάρ, ὦ βέλτιστε σύ,
φαγοῦσα πρώην σῦκα τῆς μεσημβρίας.

Νικοφῶν δ' ἐν Σειρῆσιν·

Ἐὰν δέ γ' ἡμῶν σῦκά τις μεσημβρίας
τρώγων καθεύδῃ χλωρά, πυρετὸς εὐθέως
ἥκει τρέχων, οὐκ ἄξιος τριωβόλου·
κᾆθ' οὗτος ἐπιπεσὼν ἐμεῖν ποιεῖ χολήν.

19. Δίφιλος δ' ὁ Σίφνιός φησι, τῶν σύκων εἶναι τὰ μὲν ἁπαλὰ ὀλιγότροφα καὶ κακόχυλα, εὐέκκριτα δὲ καὶ ἐπιπολαστικά, καὶ εὐοικονομητότερα δὲ τῶν ξηρῶν. Τὰ δὲ πρὸς τῷ χειμῶνι γινόμενα, βίᾳ πεπαινόμενα, χείρονα τυγχάνει· τὰ δ' ἐν τῇ ἀκμῇ τῶν ὡρῶν κρείττονα, ὡς ἂν κατὰ φύσιν πεπαινόμενα. Τὰ δὲ πολὺν ὀπὸν ἔχοντα καὶ τὰ σπάνυδρα δ' εὐστομαχώτερα μὲν, βαρύτερα δέ. Τὰ δὲ Τραλλιανὰ ἀναλογεῖ τοῖς Ῥοδίοις, τὰ δὲ Χῖα καὶ τἆλλα πάντα τούτων εἶναι κακοχυλότερα. Μνησίθεος δ' ὁ Ἀθηναῖος ἐν τῷ περὶ ἐδεστῶν φησιν· „Ὅσα δὲ ὠμὰ προσφέρεται τῶν τοιούτων, οἷον ἄπιοι καὶ σῦκα καὶ μῆλα Δελφικὰ καὶ τὰ τοιαῦτα, δεῖ φυλάττειν τὸν καιρὸν, ἐν ᾧ τοὺς χυλοὺς τοὺς ἐν αὐτοῖς μήτε ἀπέπτους μήτε σαπροὺς μήτε κατεξηραμμένους λίαν ὑπὸ τῆς ὥρας ἕξει.“ Δημήτριος δ' ὁ Σκήψιος ἐν τῷ πεντεκαιδεκάτῳ τοῦ Τρωικοῦ διακόσμου εὐφώνους φησὶ γίνεσθαι τοὺς μὴ σύκων ἐσθίοντας. Ἡγησιάνακτα γοῦν, τὸν Ἀλεξανδρέα, τὸν τὰς ἱστορίας γράψαντα κατ' ἀρχὰς, ὄντα πένητα, καὶ τραγῳδόν

φησι γενέσθαι καὶ ὑποκριτικὸν καὶ εὔηχον, ὀκτωκαίδεκα ἐτῶν σύκων μὴ γευσάμενον. Καὶ παροιμίας δὲ οἶδα περὶ σύκων λεγομένας τοιάσδε·

Σῦκον μετ᾽ ἰχθὺν, ὄσπριον μετὰ κρέα. —
Σῦκα φίλ᾽ ὀρνίθεσσι, φυτεύειν δ᾽ οὐκ ἐθέλουσι.

20. ΜΗΛΑ. Ταῦτα Μνησίθεος ὁ Ἀθηναῖος ἐν τῷ περὶ ἐδεστῶν μῆλα Δελφικὰ καλεῖ. Δίφιλος δέ φησι τῶν μήλων τὰ χλωρὰ καὶ μηδέπω πέπονα κακόχυλα εἶναι καὶ κακοστόμαχα, ἐπιπολαστικά τε καὶ χολῆς γεννητικὰ, νοσοποιά τε καὶ φρίκης παραίτια. Τῶν δὲ πεπόνων εὐχυλότερα μὲν εἶναι τὰ γλυκέα καὶ εὐεκκριτώτερα, διὰ τὸ στύψιν μὴ ἔχειν, κακοχυλότερα δὲ εἶναι τὰ ὀξέα καὶ στατικώτερα. Τὰ δὲ τῆς γλυκύτητος ὑφειμένα, προσλαμβάνοντα δ᾽ εὐστομεῖν, διὰ τὴν ποσὴν στύψιν, εὐστομαχώτερα. Εἶναι δὲ αὐτῶν τὰ μὲν θερινὰ κακοχυλότερα, τὰ δὲ φθινοπωρινὰ εὐχυλότερα. Τὰ δὲ καλούμενα ὀρβικλᾶτα, μετὰ στύψεως ἡδείας ἔχοντα καὶ γλυκύτητα, εὐστόμαχα εἶναι. (81) Τὰ δὲ σητάνια λεγόμενα, προσέτι δὲ πλατάνια, εὔχυλα μὲν καὶ εὐέκκριτα, οὐκ εὐστόμαχα δέ. Τὰ δὲ Μορδιανὰ καλούμενα γίνεται μὲν κάλλιστα ἐν Ἀπολλωνίᾳ τῇ Μορδίῳ λεγομένῃ, ἀναλογεῖ δὲ τοῖς ὀρβικλάτοις. Τὰ δὲ κυδώνια, ὧν ἔνια καὶ στρουθία λέγεται, κοινῶς ἁπάντων ἐστὶ τῶν μήλων εὐστομαχώτερα, καὶ μάλιστα τὰ πέπονα. Γλαυκίδης δέ φησιν ἄριστα τῶν ἀκροδρύων εἶναι μῆλα κυδώνια, φαύλια, στρουθία. Φιλότιμος δ᾽ ἐν τῷ τρίτῳ καὶ δεκάτῳ περὶ τροφῆς· „Τὰ μῆλα (φησὶ) τὰ μὲν ἐαρινὰ δυσπεπτότερα πολὺ τῶν ἀπίων, καὶ τὰ ὠμὰ τῶν ὠμῶν, καὶ τὰ πέπονα τῶν πεπόνων. Τὰς δὲ δυνάμεις ἔχει τῶν ὑγρῶν τὰ μὲν ὀξέα καὶ μήπω πέπονα στρυφνοτέρας καὶ ποσῶς ὀξείας, χυμόν τε ἀναδίδωσιν εἰς τὸ σῶμα τὸν κα-

λούμενον ξυστικόν. Καθόλου τε τὰ μῆλα τῶν ἀπίων δυσπεπτότερα εἶναι, διότι τὰ μὲν ἐλάττω φαγόντες ἧττον, τὰς δὲ πλείους προσαράμενοι μᾶλλον πέττομεν. Ξυστικὸς δὲ γίνεται χυμὸς ἐξ αὐτῶν ὁ λεγόμενος ὑπὸ Πραξαγόρου, διότι τὰ μὴ κατεργαζόμενα παχυτέρους ἕξει τοὺς χυμούς· ἀπεδείχθη δὲ καθόλου τὰ μῆλα δυσκατεργαστότερα τῶν ἀπίων· καὶ ὅτι τὰ στρυφνὰ μᾶλλον ἔτι παχυτέρους παρασκευάζειν εἴωθεν αὐτούς. Τὰ δὲ χειμερινὰ τῶν μήλων τὰ μὲν κυδώνια στρυφνοτέρους, τὰ δὲ στρουθία τοὺς χυμοὺς ἐλάττους ἀναδίδωσι, καὶ στρυφνοτέρους ἧττον, πέττεσθαί τε μᾶλλον δύναται. Νίκανδρος δ᾽ ὁ Θυατειρηνὸς τὰ κυδώνια μῆλα στρουθία φησὶ καλεῖσθαι ἀγνοῶν. Γλαυκίδης γὰρ ἱστορεῖ ἄριστα λέγων τῶν ἀκροδρύων εἶναι μῆλα κυδώνια, φαύλια, στρουθία.

21. Κυδωνίων δὲ μήλων μνημονεύει Στησίχορος ἐν Ἑλένῃ οὕτως·

Πολλα μὲν κυδώνια
μᾶλα ποτεῤῥίπτουν ποτὶ δίφρον ἄνακτι,
πολλὰ δὲ μύῤῥινα φύλλα
καὶ ῥοδίνους στεφάνους,
ἴων τε κορωνίδας οὔλας.

καὶ Ἀλκμάν. Ἔτι δὲ Κάνθαρος ἐν Τηρεῖ·

Κυδωνίοις μήλοισιν εἰς τὰ τιτθία.

Καὶ Φιλήμων δ᾽ ἐν Ἀγροίκῳ τὰ κυδώνια μῆλα στρουθία καλεῖ. Φύλαρχος δ᾽ ἐν τῇ ἕκτῃ τῶν ἱστοριῶν τὰ κυδώνιά φησι μῆλα τῇ εὐωδίᾳ καὶ τὰς τῶν θανασίμων φαρμάκων δυνάμεις ἀπαμβλύνειν. Τὸ γοῦν Φαριακὸν φάρμακον, ἐμβληθὲν (φησιν) εἰς ῥίσκον ἔτι ὀδωδότα, ἀπὸ τῆς τῶν μήλων τούτων συνθέσεως ἐξίτηλον γενέσθαι, μὴ τηρῆσαν τὴν ἰδίαν δύναμιν. Κερασθὲν γοῦν καὶ δοθὲν πιεῖν τοῖς

εἰς τοῦτο ἐνεδρευθεῖσιν, ἀπαθεῖς αὐτοὺς διατηρῆσαι. Ἐπιγνωσθῆναι δὲ τοῦτο ὕστερον ἐξ ἀνακρίσεως τοῦ τὸ φάρμακον πωλήσαντος, καὶ ἐπιγνόντος τὸ γενόμενον ἐκ τῆς τῶν μήλων συνθέσεως.

22. Ἕρμων δ' ἐν Κρητικαῖς Γλώσσαις κοδύμαλα καλεῖσθαί φησι τὰ κυδώνια μῆλα. Πολέμων δ' ἐν πέμπτῳ τῶν πρὸς Τίμαιον ἄνθους γένος τὸ κοδύμαλον εἶναί τινας ἱστορεῖν. Ἀλκμὰν δὲ τὸ στρουθίον μῆλον, ὅταν λέγῃ „Μεῖον ἢ κοδύμαλον." Ἀπολλόδωρος δὲ καὶ Σωσίβιος τὸ κυδώνιον μῆλον ἀκούουσιν. Ὅτι δὲ διαφέρει τὸ (82) κυδώνιον μῆλον τοῦ στρουθίου, σαφῶς εἴρηκεν ὁ Θεόφραστος ἐν τῷ δευτέρῳ τῆς ἱστορίας. Διάφορα δὲ μῆλα γίνεται ἐν Σιδοῦντι, κώμη δ' ἐστὶν αὕτη Κορίνθου, ὡς Εὐφορίων ἢ Ἀρχύτας ἐν Γεράνῳ φησίν·

Ὥριον οἷά τε μῆλον, ὅ τ' ἀργιλλώδεσιν ὄχθαις
πορφύρεον ἐλαχείῃ ἐνιτρέφεται Σιδόεντι.

Μνημονεύει δ' αὐτῶν καὶ Νίκανδρος ἐν Ἑτεροιουμένοις οὕτως·

Αὐτίχ' ὅ γ' ἢ Σιδόεντος ἠὲ Πλείστου ἀπὸ κήπων
μῆλα ταμὼν χνοάοντα τύπους ἐνεμάσσετο Κάδμου.

Ὅτι δ' ἡ Σιδοῦς τῆς Κορίνθου ἐστὶ κώμη, ὁ Ῥιανὸς εἴρηκεν ἐν πρώτῃ Ἡρακλείας, καὶ ὁ Ἀπολλόδωρος ὁ Ἀθηναῖος ἐν πέμπτῳ περὶ νεῶν καταλόγου. Ἀντίγονος δ' ὁ Καρύστιος ἐν Ἀντιπάτρῳ φησίν·

Ἠχὶ μοι ὡραίων πολὺ φίλτερος ἠδ' ἀριμήλων
πορφυρέων, Ἐφύρῃ τά τ' ἀέξεται ἠνεμοέσσῃ.

23. Φαυλίων δὲ μήλων μνημονεύει Τηλεκλείδης ἐν Ἀμφικτύοσιν οὕτως·

Ὦ τὰ μὲν κομψοὶ, τὰ δὲ φαυλότεροι
φαυλίων μήλων.

καὶ Θεόπομπος ἐν Θησεῖ. Ἀνδροτίων δ' ἐν τῷ Γεωργικῷ τὰς μὲν μηλέας φησὶ φαυλίας καὶ στρουθίας· οὐ γὰρ ἀποῤῥεῖ τὸ μῆλον ἀπὸ τοῦ μίσχου τῶν στρουθιῶν· τὰς δὲ ἠρινάς, ἢ Λακωνικάς, ἢ Σιδουντίας, ἢ χνοωδίας. Ἐγὼ δ', ἄνδρες φίλοι, πάντων μάλιστα τεθαύμακα τὰ κατὰ τὴν Ῥώμην πιπρασκόμενα μῆλα, τὰ Ματτιανὰ καλούμενα, ἅπερ κομίζεσθαι λέγεται ἀπό τινος κώμης ἱδρυμένης ἐπὶ τῶν πρὸς Ἀκυληΐᾳ Ἄλπεων. Τούτων δ' οὐ πολὺ ἀπολείπεται τὰ ἐν Γάγγροις, πόλει Παφλαγονικῇ. Ὅτι δὲ καὶ τῶν μήλων εὑρετής ἐστι Διόνυσος, μαρτυρεῖ Θεόκριτος ὁ Συρακόσιος, οὑτωσί πως λέγων·

Μᾶλα μὲν ἐν κόλποισι Διωνύσοιο φυλάσσων,
κρατὶ δ' ἔχων λεύκαν, Ἡρακλέος ἱερὸν ἔρνος.

Νεοπτόλεμος δ' ὁ Παριανὸς ἐν τῇ Διονυσιάδι καὶ αὐτὸς ἱστορεῖ, ὡς ὑπὸ Διονύσου εὑρεθέντων τῶν μήλων, καθάπερ καὶ τῶν ἄλλων ἀκροδρύων. „Ἐπιμηλὶς δὲ καλεῖται (φησὶ Πάμφιλος) τῶν ἀπίων τι γένος.“ Ἑσπερίδων δὲ μῆλα οὕτως καλεῖσθαί τινά φησι Τιμαχίδας ἐν τῷ τετάρτῳ Δείπνων. Καὶ ἐν Λακεδαίμονι δὲ παρατίθεσθαι τοῖς θεοῖς φησι Πάμφιλος ταῦτα· εὔοσμα δὲ εἶναι καὶ ἄβρωτα, καλεῖσθαι δ' Ἑσπερίδων μῆλα. Ἀριστοκράτης γοῦν ἐν τετάρτῳ Λακωνικῶν· „Ἔτι δὲ μῆλα καὶ τὰς λεγομένας Ἑσπερίδας.“

24. ΠΕΡΣΙΚΑ. Θεόφραστος ἐν δευτέρῳ περὶ φυτῶν ἱστορίας, λέγων περὶ ὧν ὁ καρπὸς οὐ φανερός, γράφει καὶ τάδε· „Ἐπεὶ τῶν γε μειζόνων φανερὰ πάντων ἡ ἀρχή, καθάπερ ἀμυγδάλης, καρύου, βαλάνου, τῶν ἄλλων ὅσα τοιαῦτα, πλὴν τοῦ Περσικοῦ, τούτου δ' ἥκιστα· καὶ πάλιν, ῥόας, ἀπίου, μηλέας.“ Δίφιλος δ' ὁ Σίφνιος ἐν τῷ περὶ τῶν προσφερομένων τοῖς νοσοῦσι καὶ τοῖς ὑγιαί-

νουσί φησι· „Τὰ δὲ Περσικὰ λεγόμενα μῆλα, ὑπό τινων δὲ Περσικὰ κοκκύμηλα, μέσως ἐστὶν εὔχυλα, θρεπτικώτερα δὲ τῶν μήλων.“ Φιλότιμος δ᾽ ἐν τῷ τρίτῳ καὶ δεκάτῳ περὶ τροφῆς τὸ Περσικόν φησι λιπαρώτερον και (83) κεγχρῶδες εἶναι, χαυνότερον δ᾽ ὑπάρχειν, καὶ πιεζόμενον πλεῖστον ἔλαιον ἀνιέναι. Ἀριστοφάνης δ᾽ ὁ γραμματικὸς ἐν Λακωνικαῖς Γλώσσαις τὰ κοκκύμηλά φησι τοὺς Λάκωνας καλεῖν ὀξύμαλα Περσικά, ἅ τινες ἄδρυα.

25. ΚΙΤΡΙΟΝ. Περὶ τούτου πολλὴ ζήτησις ἐνέπεσε τοῖς δειπνοσοφισταῖς, εἴ τις ἐστὶν αὐτοῦ μνήμη παρὰ τοῖς παλαιοῖς. Μυρτίλος μὲν γὰρ ἔφασκεν, ὥσπερ εἰς αἶγας ἡμᾶς ἀγρίας ἀποπέμπων τοὺς ζητοῦντας, Ἡγήσανδρον τὸν Δελφὸν ἐν τοῖς ὑπομνήμασιν αὐτοῦ μνημονεύειν, τῆς δὲ λέξεως τὰ νῦν οὐ μεμνῆσθαι. Πρὸς ὃν ἀντιλέγων ὁ Πλούταρχος, Ἀλλὰ μὴν ἔγωγε, φησὶ, διορίζομαι μηδ᾽ ὅλως τὸν Ἡγήσανδρον τοῦτ᾽ εἰρηκέναι, δι᾽ αὐτὸ τοῦτ᾽ ἐξαναγνοὺς αὐτοῦ πάντα τὰ ὑπομνήματα, ἐπεὶ καὶ ἄλλος τις τῶν ἑταίρων τοῦτ᾽ ἔχειν οὕτω διεβεβαιοῦτο, ὁρμώμενος ἔκ τινων σχολικῶν ὑπομνημάτων ἀνδρὸς οὐκ ἀδόξου· ὥστε ὥρα σοι, φίλε Μυρτίλε, ἄλλον ζητεῖν μάρτυρα. Αἰμιλιανὸς δὲ ἔλεγεν Ἰόβαν τὸν Μαυρουσίων βασιλέα, ἄνδρα πολυμαθέστατον, ἐν τοῖς περὶ Λιβύης συγγράμμασι, μνημονεύοντα τοῦ κιτρίου, καλεῖσθαι φάσκειν αὐτὸ παρὰ τοῖς Λίβυσι μῆλον Ἑσπερικὸν, ἀφ᾽ ὧν καὶ Ἡρακλέα κομίσαι εἰς τὴν Ἑλλάδα τὰ χρύσεα διὰ τὴν ἰδέαν λεγόμενα μῆλα. Τὰ δὲ τῶν Ἑσπερίδων λεγόμενα μῆλα ὅτι ἐς τοὺς Διὸς καὶ Ἥρας λεγομένους γάμους ἀνῆκεν ἡ γῆ, Ἀσκληπιάδης εἴρηκεν ἐν ἑξηκοστῷ Αἰγυπτιακῶν. Πρὸς τούτους ἀποβλέψας ὁ Δημόκριτος ἔφη, Εἰ μέν τι τούτων Ἰόβας ἱστορεῖ, χαιρέτω Λιβυκαῖσι βίβλοις, ἔτι δὲ ταῖς Ἄννωνος

πλάναις. Ἐγὼ δὲ τὸ μὲν ὄνομα οὔ φημι κεῖσθαι τοῦ κιτρίου παρὰ τοῖς παλαιοῖς τοῦτο, τὸ δὲ πρᾶγμα ὑπὸ τοῦ Ἐρεσίου Θεοφράστου οὕτως λεγόμενον ἐν ταῖς περὶ φυτῶν ἱστορίαις ἀναγκάζει με ἐπὶ τῶν κιτρίων ἀκούειν τὰ σημαινόμενα.

26. Φησὶ γὰρ ὁ φιλόσοφος ἐν τῷ τετάρτῳ τῆς περὶ φυτῶν ἱστορίας οὕτως· „Ἡ δὲ Μηδία χώρα καὶ ἡ Περσὶς ἄλλα τε ἔχει πλείω, καὶ τὸ μῆλον, τὸ Περσικὸν ἢ Μηδικὸν καλούμενον. Ἔχει δὲ τὸ δένδρον τοῦτο φύλλον μὲν ὅμοιον καὶ σχεδὸν ἴσον τῷ τῆς δάφνης, ἀνδράχνης καὶ καρύας, ἀκάνθας δ' οἵας ἄπιος ἢ ὀξυάκανθος, λείας δὲ καὶ ὀξείας σφόδρα καὶ ἰσχυράς. Τὸ δὲ μῆλον οὐκ ἐσθίεται μὲν, εὔοσμον δὲ πάνυ, καὶ αὐτὸ καὶ τὰ φύλλα τοῦ δένδρου· κἂν εἰς ἱμάτια τεθῇ τὸ μῆλον, ἄκοπα διατηρεῖ. Χρήσιμον δὲ, ἐπειδὰν καὶ τύχῃ τις πεπωκὼς θανάσιμον φάρμακον· δοθὲν γὰρ ἐν οἴνῳ διακόπτει τὴν κοιλίαν, καὶ ἐξάγει τὸ φάρμακον. Καὶ πρὸς στόματος εὐωδίαν· ἐὰν γάρ τις ἑψήσῃ ἐν ζωμῷ ἢ ἐν ἄλλῳ τινὶ τὸ εἴσω τοῦ μήλου, ἐκπιέσῃ τε εἰς τὸ στόμα καὶ καταῤῥοφήσῃ, ποιεῖ τὴν ὀσμὴν ἡδεῖαν. Σπείρεται δὲ τοῦ ἦρος εἰς πρασιὰς ἐξαιρεθὲν τὸ σπέρμα, διειργασμένας ἐπιμελῶς· εἶτ' ἄρδεται διὰ τετάρτης ἢ πέμπτης ἡμέρας. Ὅταν δὲ ἁδρὸν ᾖ, διαφυτεύεται πάλιν τοῦ ἔαρος εἰς χωρίον μαλακὸν καὶ ἔφυδρον καὶ οὐ λίαν λεπτόν. Φέρει δὲ τὰ μῆλα πᾶσαν ὥραν· τὰ μὲν γὰρ ἀφῄρηται, τὰ δ' ἀνθεῖ, τὰ δ' ἐκπέττει. Τῶν δ' ἀνθῶν ὅσα ἔχει καθάπερ ἠλακάτην ἐκ μέσου τιν' ἀνέχουσαν, ταῦτά ἐστι γόνιμα· ὅσα δὲ μὴ, ἄγονα.“ Κἀν τῷ πρώτῳ δὲ τῆς αὐτῆς πραγματείας τὰ περὶ τῆς ἠλακάτης καὶ τῶν γονίμων εἴρηκεν. Ἐκ τούτων ἐγὼ κινούμενος, ὦ ἑταῖροι, ὧν φησιν ὁ Θεόφραστος περὶ χρόας, περὶ ὀδμῆς,

περὶ φύλλων, τὸ κιτρίον εἶναι λέγεσθαι πεπίστευκα, καὶ μηδεὶς ὑμῶν θαυμαζέτω εἴ φησι μὴ ἐσθίεσθαι αὐτὸ, ὁπότε γε καὶ μέχρι τῶν κατὰ τοὺς πάππους ἡμῶν χρόνων (84) οὐδεὶς ἤσθιεν, ἀλλ᾽ ὥς τι μέγα κειμήλιον ἀπετίθεντο ἐν ταῖς κιβωτοῖς μετὰ τῶν ἱματίων.

27. Ὅτι δ᾽ ὄντως ἐκ τῆς ἄνω χώρας ἐκείνης κατέβη εἰς τοὺς Ἕλληνας τὸ φυτὸν τοῦτο, ἔστιν εὑρεῖν λεγόμενον καὶ παρὰ τοῖς τῆς κωμῳδίας ποιηταῖς, οἳ καὶ περὶ μεγέθους αὐτῶν τι λέγοντες τῶν κιτρίων μνημονεύειν φαίνονται. Ἀντιφάνης μὲν ἐν Βοιωτίᾳ·

Καὶ περὶ μὲν ὄψου γ᾽ ἠλίθιον τὸ καὶ λέγειν,
ὥσπερ πρὸς ἀπλήστους. Ἀλλὰ ταυτὶ λάμβανε,
παρθένε, τὰ μῆλα. Β. Καλά γε. Α. Καλὰ δῆτ᾽, ὦ θεοί·
νεωστὶ γὰρ τὸ σπέρμα τοῦτ᾽ ἀφιγμένον
εἰς τὰς Ἀθήνας ἐστὶ παρὰ τοῦ βασιλέως.
Β. Παρ᾽ Ἑσπερίδων ᾤμην γε, νὴ τὴν Φωσφόρον.
Φασὶν τὰ χρυσᾶ μῆλα ταῦτ᾽ εἶναι. Τρία
μόνον ἐστίν. Α. Ὀλίγον τὸ καλόν ἐστι πανταχοῦ,
καὶ τίμιον.

Ἔριφος δ᾽ ἐν Μελιβοίᾳ, αὐτὰ ταῦτα τὰ ἰαμβεῖα προθεὶς, ὡς ἴδια τὰ τοῦ Ἀντιφάνους, ἐπιφέρει·

Β. Παρ᾽ Ἑσπερίδων ᾤμην γε, νὴ τὴν Ἄρτεμιν.
Φασὶν τὰ χρυσᾶ μῆλα ταῦτ᾽ εἶναι. Τρία
μόνον ἐστίν. Α. Ὀλίγον τὸ καλόν ἐστι πανταχοῦ
καὶ τίμιον. Β. Τούτων μὲν ὀβολὸν, εἰ πολὺ,
τίθημι· λογιοῦμαι γάρ. Αὗται δὲ ῥόαι
ὡς εὐγενεῖς. Α. Τὴν γὰρ Ἀφροδίτην ἐν Κύπρῳ
δένδρον φυτεῦσαι τοῦτό φασιν ἓν μόνον.
Β. Βέρβεια πολυτίμητε! Κᾆτα τρεῖς μόνας
καὶ τάσδ᾽ ἐκόμισας; Α. Οὐ γὰρ εἶχον πλείονας.

28. *Τούτοις εἴ τις ἀντιλέγειν ἔχει, ὅτι μὴ τὸ νῦν κιτρίον λεγόμενον σημαίνεται, σαφέστερα μαρτύρια παρατιθέσθω· καίτοι καὶ Φανίου τοῦ Ἐρεσίου ἔννοιαν ἡμῖν διδόντος, μήποτε ἀπὸ τῆς κέδρου τὸ κεδρίον ὠνόμασται. Καὶ γὰρ τὴν κέδρον φησὶν ἐν πέμπτῳ περὶ φυτῶν ἀκάνθας ἔχειν περὶ τὰ φύλλα. Ὅτι δὲ τὸ αὐτὸ τοῦτο καὶ περὶ τὸ κιτρίον ἐστὶ, παντὶ δῆλον. Ὅτι δὲ καὶ προλαμβανόμενον τὸ κιτρίον πάσης τροφῆς ξηρᾶς τε καὶ ὑγρᾶς ἀντιφάρμακόν ἐστι παντὸς δηλητηρίου, εὖ οἶδα, μαθὼν παρὰ πολίτου ἐμοῦ, πιστευθέντος τὴν τῆς Αἰγύπτου ἀρχήν. Οὗτος κατεδίκασέ τινας γενέσθαι θηρίων βορὰν κακούργους εὑρεθέντας, καὶ ἔδει αὐτοὺς ἀποσίτοις ζώοις παραβληθῆναι. Εἰσιοῦσι δὲ αὐτοῖς εἰς τὸ τοῖς λησταῖς εἰς τιμωρίαν ἀποδεδειγμένον θέατρον, κατὰ τὴν ὁδὸν κάπηλίς τις γυνὴ κατ᾽ ἔλεον ἔδωκεν οὗ μετὰ χεῖρας εἶχεν ἐσθίουσα κιτρίου, καὶ λαβόντες ἔφαγον, καὶ μετ᾽ οὐ πολὺ, παραβληθέντες πελωρίοις καὶ ἀγριωτάτοις ζώοις, ταῖς ἀσπίσι δηχθέντες, οὐδὲν ἔπαθον. Ἀπορία δὲ κατέσχε τὸν ἄρχοντα. Καὶ τὸ τελευταῖον ἀνακρίνων τὸν αὐτοὺς φυλάττοντα στρατιώτην, εἴ τι ἔφαγον ἢ ἔπιον, ὡς ἔμαθε κατὰ τὸ αὐτὸ ἐξ ἀκεραίου τὸ κιτρίον δεδομένον, τῇ ἐπιούσῃ τῶν ἡμερῶν τῷ μὲν πάλιν ἐκέλευσε δοθῆναι κιτρίου, τῷ δ᾽ οὔ· καὶ ὁ μὲν φαγὼν δηχθεὶς οὐδὲν ἔπαθεν, ὁ δὲ παραυτίκα πληγεὶς ἀπέθανε. Δοκιμασθέντος οὖν διὰ πολλῶν τοῦ τοιούτου, εὑρέθη τὸ κιτρίον ἀντιφάρμακον παντὸς δη-*
(85) *λητηρίου φαρμάκου. Ἐὰν δέ τις ἐν μέλιτι Ἀττικῷ ὅλον κιτρίον, ὡς ἔχει φύσεως, συνεψήσῃ μετὰ τοῦ σπέρματος, διαλύεται μὲν ἐν τῷ μέλιτι, καὶ ὁ ἀπ᾽ αὐτοῦ λαμβάνων ἕωθεν δύο ἢ τρεῖς δακτύλους, οὐδὲν ὁτιοῦν ὑπὸ φαρμάκου πείσεται.*

29. Τούτοις εἴ τις ἀπιστεῖ, μαθέτω καὶ παρὰ Θεοπόμπου τοῦ Χίου, ἀνδρὸς φιλαλήθους καὶ πολλὰ χρήματα καταναλώσαντος εἰς τὴν περὶ τῆς ἱστορίας ἐξέτασιν ἀκριβῆ. Φησὶ γὰρ οὗτος ἐν τῇ ὀγδόῃ καὶ τριακοστῇ τῶν ἱστοριῶν περὶ Κλεάρχου διηγούμενος, τοῦ Ἡρακλεωτῶν τῶν ἐν τῷ Πόντῳ τυράννου, ὡς βιαίως ἀνῄρει πολλούς, καὶ ὡς τοῖς πλείστοις ἐδίδου κώνειον πιεῖν· „Ἐπειδὴ οὖν (φησὶ) πάντες ἔγνωσαν τὴν τοῦ φαρμάκου ταύτην φιλοτησίαν, οὐ προῄεσαν τῶν οἰκιῶν, πρὶν φαγεῖν πήγανον· τοῦτο γὰρ τοὺς προφαγόντας, μηδὲν πάσχειν πίνοντας τὸ ἀκόνιτον· ὃ καὶ κληθῆναί φησι διὰ τὸ φύεσθαι ἐν τόπῳ Ἀκόναις καλουμένῳ, ὄντι περὶ τὴν Ἡράκλειαν.“ Ταῦτ' εἰπόντος τοῦ Δημοκρίτου, θαυμάζοντες οἱ πολλοὶ τὴν τοῦ κιτρίου δύναμιν, ἀπήσθιον ὡς μὴ πρότερον φαγόντες ἢ πιόντες τι. Πάμφιλος δ' ἐν ταῖς Γλώσσαις Ῥωμαίους φησὶν αὐτὸ κιτρον καλεῖν.

30. Ἑξῆς δὲ τοῖς προειρημένοις κατ' ἰδίαν ἐπεισενεχθέντων ἡμῖν πολλῶν ὀστρέων καὶ τῶν ἄλλων ὀστρακοδέρμων, σχεδὸν τὰ πλεῖστα αὐτῶν μνήμης ἠξιωμένα παρ' Ἐπιχάρμῳ ἐν Ἥβας Γάμῳ εὑρίσκω, διὰ τούτων·

Ἄγει δὲ παντοδαπὰ κογχύλια,
λεπάδας ἀσπέτους, κραβύζους, κηκιβάλους, τηθυνάκια,
βαλάνους, πορφύρας, ὄστρεια συμμεμυκότα,
τὰ διελεῖν μέν ἐστι χαλεπά, καταφαγεῖν δ' εὐμαρέα·
μύας, ἀναρίτας τε κάρυκάς τε καὶ σκιφύτρια,
τὰ γλυκέα μὲν ἔντ' ἐπέσθειν, ἐμπαγῆμεν δ' ὀξέα,
τούς τε μακρογογγύλους σωλῆνας· ἁ μέλαινά τε
κόγχος, ἅπερ κογχοθήραν πᾶσιν ἐς τρισώνια·
θάτεραι δὲ ταὶ κόγχοι τε αἱ ἀμαθίτιδές τε

κακοδόκιμοι τε κῆγονοι, τὰς ἀνδροφυκτίδας
πάντες ἄνθρωποι καλέονθ᾽, ἁμὲς δὲ λείκας τοὶ θεοί.

31. Ἐν δὲ Μούσαις γράφεται·

Ἀντὶ τοῦ
κόγχος, ἂν τέλλιν καλέομες· ἔστι δ᾽ ἄδιστον κρέας.

Τὴν τελλίναν λεγομένην ἴσως δηλοῖ, ἣν Ῥωμαῖοι μίτλον ὀνομάζουσι. Μνημονεύων δ᾽ αὐτῆς Ἀριστοφάνης ὁ γραμματικὸς ἐν τῷ περὶ τῆς ἀχνυμένης σκυτάλης συγγράμματι ὁμοίας φησὶν εἶναι τὰς λεπάδας ταῖς καλουμέναις τελλίναις. Καλλίας δ᾽ ὁ Μυτιληναῖος ἐν τῷ περὶ τῆς παρ᾽ Ἀλκαίῳ λεπάδος παρὰ τῷ Ἀλκαίῳ φησὶν εἶναι ᾠδὴν, ἧς ἡ ἀρχή·

Πέτρας καὶ πολιᾶς θαλάσσας τέκνον·

ἧς ἐπὶ τέλει γεγράφθαι· „Ἐκ λεπάδων χαύνοις φρένας ἁ θαλασσία λεπάς.“ Ὁ δ᾽ Ἀριστοφάνης γράφει ἀντὶ τοῦ λεπὰς χέλυς, καὶ φησὶν οὐκ εὖ Δικαίαρχον ἐκδεξάμενον λέγειν τὰς λεπάδας· τὰ παιδάρια δὲ, ἡνίκ᾽ ἂν εἰς τὸ στόμα λάβωσιν, αὐλεῖν ἐν ταύταις καὶ παίζειν, καθάπερ καὶ παρ᾽ ἡμῖν τὰ σπερμολόγα τῶν παιδαρίων ταῖς καλουμέναις τελ-
(86) λίναις, ὥς καὶ Σώπατρός φησιν, ὁ φλυακογράφος, ἐν τῷ ἐπιγραφομένῳ δράματι Εὐβουλοθεόμβροτος·

Ἀλλ᾽ ἴσχε· τελλίνης γὰρ ἐξαίφνης μέγας
ἀκοὰς μελῳδὸς ἦχος εἰς ἐμὰς ἔβη.

Πάλιν ὁ Ἐπίχαρμος ἐν Πύῤῥᾳ καὶ Προμαθεῖ φησι·

Καὶ τελλίναν κἀναρίταν θῦσα δὴ καὶ λεπὰς ὅσσα.

Παρὰ Σώφρονι δ᾽ οἱ κόγχοι μελαινίδες λέγονται· „Μελαινίδες γάρ τοι νησοῦντι ἐμὶν ἐκ τοῦ μικροῦ λιμένος.“ Ἐν δὲ τῷ ἐπιγραφομένῳ Ἁλιεὺς τὸν ἀγροιώταν χηράμβας ὀνομάζει. Καὶ Ἀρχίλοχος δὲ τῆς χηράμβης μέμνηται, τοῦ δ᾽ ἀναρίτου Ἴβυκος. Καλεῖται δ᾽ ὁ ἀναρίτης καὶ ἀνάρτης.

κογχῶδες δὲ ὂν τὸ ὄστρεον προσέχεται ταῖς πέτραις ὥσπερ αἱ λεπάδες. Ἡρώνδας δ' ἐν Συνεργαζομέναις·

Προσφὺς ὅκως τις χοιράδων ἀναρίτης.

Αἰσχύλος δ' ἐν Πέρσαις τινὰς νήσους νηριτοτρόφους εἴρηκεν. Ὅμηρος δὲ τῶν τηθέων μέμνηται.

32. Διοκλῆς δ' ὁ Καρύστιος ἐν τοῖς Ὑγιεινοῖς κράτιστά φησιν εἶναι τῶν κογχυλίων πρὸς διαχώρησιν καὶ οὔρησιν μύας, ὄστρεα, κτένας, χήμας. Ἄρχιππος δ' ἐν Ἰχθύσι·

Λεπάσιν, ἐχίνοις, ἐσχάραις, βελόναις τε, τοῖς κτεσίν τε.

Ῥωμαλεώτερα δὲ τῶν κογχυλίων φησὶν εἶναι ὁ Διοκλῆς κόγχας, πορφύρας, κήρυκας. Περὶ δὲ τῶν κηρύκων ὁ Ἄρχιππος τάδε λέγει·

Κύρυξ θαλάσσης τρόφιμος υἱὸς πορφύρας.

Σπεύσιππος δ' ἐν δευτέρῳ Ὁμοίων παραπλήσια εἶναι κήρυκας, πορφύρας, στραβήλους, κόγχους. Τῶν στραβήλων μνημονεύει καὶ Σοφοκλῆς ἐν Καμικίοις, οὕτως·

Ἄλλας στραβήλου τῆσδε τέκνον εἴ τινα
δυναίμεθ' εὑρεῖν.

Ἔτι ὁ Σπεύσιππος ἑξῆς πάλιν ἰδίᾳ καταριθμεῖται κόγχους, κτένας, μῦς, πίννας, σωλῆνας, καὶ ἐν ἄλλῳ μέρει ὄστρεα, λεπάδας. Ἀραρὼς δὲ Καμπυλίωνί φησιν·

Τὰ κομψὰ μὲν δὴ ταῦτα νωγαλεύματα,
κόγχαι τε καὶ σωλῆνες, αἵ τε καμπύλαι
καρῖδες ἐξήλλοντο δελφίνων δίκην.

Σώφρων δ' ἐν Μίμοις· „Τίνες δὲ ἐντί ποκα, φίλα, ταίδε τοι μακραὶ κόγχαι; Β. Σωλῆνές θην τοῦτοί γα, γλυκύκρεον κογχύλιον, χηρᾶν γυναικῶν λίχνευμα.“ Τῶν δὲ πιννῶν μνημονεύει Κρατῖνος ἐν Ἀρχιλόχοις·

Ἡ μὲν δὴ πίννῃσι καὶ ὀστρείοισιν ὁμοίη.

Φιλύλλιος δ', ἢ Εὔνικος, ἢ Ἀριστοφάνης ἐν Πόλεσι·

Πουλυπόδειον,
σηπιδάριον, κάραβον, ἀστακὸν, ὄστρεον * *
χήμας, λεπάδας, σωλῆνας, μῦς, πίννας, κτένας ἐκ
Μυτιλήνης·
αἱρεῖ ἀνθρακίδας, τρίγλη, σαργὸς, κεστρεὺς, πέρκη,
κορακῖνος.

Ἀγίας δὲ καὶ Δερκύλος ἐν Ἀργολικοῖς τοὺς στραβήλους ἀστραβήλους ὀνομάζουσι, μνημονεύοντες αὐτῶν ὡς ἐπιτηδείων ὄντων εἰς τὸ σαλπίζειν.

33. Τὰς δὲ κόγχας ἔστιν εὑρεῖν λεγομένας καὶ θηλυκῶς καὶ ἀρσενικῶς. Ἀριστοφάνης Βαβυλωνίοις·

Ἀνέχασκον εἷς ἕκαστος ἐμφερέστατα
(87) ὀπτωμέναις κόγχαισιν ἐπὶ τῶν ἀνθράκων.

Τηλεκλείδης δ' ἐν Ἡσιόδοις κόγχη φησὶ διελεῖν. Καὶ Σώφρων γυναικείοις· „Αἵ γα μὰν κόγχαι, ὥσπερ αἴ κ' ἐξ ἑνὸς κελεύματος, κεχάναντι ἁμῖν πᾶσαι, τὸ δὲ κρῆς ἑκάστας ἐξέχει." Ἀρσενικῶς δ' Αἰσχύλος ἐν Ποντίῳ Γλαύκῳ· „Κόγχοι, μύες κὤστρεια." Ἀριστώνυμος Θησεῖ· „Κόγχος ἦν βαπτῶν ἁλῶν." [Ὁμοίως] παραπλησίως δ' εἴρηκε καὶ Φρύνιχος Σατύροις. Ἱκέσιος δὲ ὁ Ἐρασιστράτειος τῶν χημῶν φησι τὰς μὲν τραχείας λέγεσθαι, τὰς δὲ βασιλικάς. Καὶ τὰς μὲν τραχείας καὶ κακοχύλους εἶναι, ὀλιγοτρόφους καὶ εὐεκκρίτους, χρῆσθαι δὲ αὐταῖς καὶ δελέασι τοὺς πορφυρευομένους· τῶν δὲ λείων κατὰ τὰ μεγέθη καὶ τὰς διαφορὰς εἶναι κρατίστας. Ἡγήσανδρος δ' ἐν ὑπομνήμασι τὰς τραχείας φησὶ κόγχας ὑπὸ μὲν Μακεδόνων κωρύκους καλεῖσθαι, ὑπὸ δὲ Ἀθηναίων κρείους.

34. Τὰς δὲ λεπάδας ὁ Ἱκέσιος τῶν προειρημένων εὐ-

εκκρίτους μᾶλλον εἶναι, τὰ δ' ὄστρεα ἀτροφώτερά τε τούτων, καὶ πλήσμια εὐεκκριτώτερά τε τούτων. „Οἱ δὲ κτένες τροφιμώτεροι μέν εἰσι, κακοχυλότεροι δὲ καὶ δυσεκκριτώτεροι. Τῶν δὲ μυῶν οἱ μὲν Ἐφέσιοι καὶ οἱ τούτοις ὅμοιοι τῇ εὐχυλίᾳ τῶν μὲν κτενῶν βελτίονες, τῶν δὲ χημῶν λειπόμενοι· οὐρητικώτεροι δὲ μᾶλλον ἢ ἐπὶ τὴν κοιλίαν φερόμενοι. Εἰσὶ δ' αὐτῶν ἔνιοι καὶ σκιλλώδεις κακόχυλοί τε καὶ πρὸς τὴν γεῦσιν ἀπειθεῖς. Οἱ δ' ἐλάσσονες τούτων καὶ δασεῖς ἔξωθεν οὐρητικώτεροι μέν εἰσι καὶ εὐχυλότεροι τῶν σκιλλωδῶν, ἀτροφώτεροι δὲ διά τε τὸ μέγεθος, καὶ τῷ γένει ὄντες τοιοῦτοι. Οἱ δὲ τῶν κηρύκων τράχηλοι εὐστόμαχοί τέ εἰσι καὶ ἀτροφώτεροι μυῶν τε καὶ χημῶν καὶ κτενῶν· τοῖς δ' ἀσθενῆ τὸν στόμαχον ἔχουσι, καὶ μὴ ῥᾳδίως ἀποδιωθοῦσι τὴν τροφὴν εἰς τὸ κύτος τῆς κοιλίας, χρήσιμοι, δύσφθαρτοι ὄντες. Τὰ γὰρ ὁμολογουμένως εὔπεπτα κατὰ τοὐναντίον ἀλλότρια τῆς διαθέσεως ταύτης ἐστὶν, εὐχερῶς διαφθειρόμενα, διὰ τὸ ἁπαλὰ καὶ εὐδιάλυτα εἶναι. Ὅθεν αἱ μήκωνες αὐτῶν πρὸς μὲν τὰς τῶν στομάχων εὐτονίας οὐκ εὐθετοῦσι, πρὸς δὲ τὴν τῆς κοιλίας ἀσθένειαν χρήσιμοι. Τροφιμώτεραι δὲ τούτων εἰσὶ καὶ ἀπολαυστικώτεραι αἱ τῆς πορφύρας μήκωνες, πλὴν σκιλλωδέστεραι ὑπάρχουσι· καὶ γὰρ ὅλον τὸ κογχύλιον τοιοῦτόν ἐστιν. Ἴδιον δὲ καὶ ταύταις καὶ τοῖς σωλῆσι παρέπεται, τὸ ἑψομέναις παχὺν ποιεῖν τὸν ζωμόν. Ἑψόμενοι δὲ τὸ καθ' ἑαυτοὺς καὶ οἱ τράχηλοι τῶν πορφυρῶν εὐθετοῦσι πρὸς τὰς τῶν στομάχων διαθέσεις.“ Μνημονεύει δ' αὐτῶν Ποσείδιππος ἐν Λοκρίσιν οὕτως·

Ὥρα περαίνειν ἐγχέλεια, καράβους,
κόγχας, ἐχίνους προσφάτους, μηκώνια,
πίννας, τραχήλους, μύας.

35. Αἱ βάλανοι δ' εἰ μείζονες, εὐέκκριτοι καὶ εὔστομοι. Τὰ δ' ὠτάρια, (γίνεται δὲ ταῦτα κἀν τῇ κατὰ τὴν Ἀλεξάνδρειαν λεγομένῃ Φάρῳ νήσῳ,) τροφιμώτερα τῶν (88) προειρημένων ἁπάντων, οὐκ εὐέκκριτα δέ. Ἀντίγονος δ' ὁ Καρύστιος ἐν τῷ περὶ λέξεως τὸ ὄστρεον τοῦτο ὑπὸ Αἰολέων καλεῖσθαι οὖς Ἀφροδίτης. Αἱ δὲ φωλάδες πολυτροφώτεραι, βρωμώδεις δέ. Τὰ δὲ τήθη παραπλήσια τοῖς προειρημένοις καὶ πολυτροφώτερα. Γίνεται δέ τινα καὶ ἄγρια λεγόμενα ὄστρεα· πολύτροφα δ' ἐστὶ καὶ βρωμώδη, προσέτι τε εὐτελῆ κατὰ τὴν γεῦσιν. Ἀριστοτέλης δ' ἐν τῷ περὶ ζώων „Ὄστρεα (φησὶ) πίννη, ὄστρεον, μῦς, κτεὶς, σωλὴν, κόγχη, λεπὰς, τῆθος, βάλανος. Πορευτικὰ δὲ κῆρυξ, πορφύρα, ἡδυπορφύρα, ἐχῖνος, στράβηλος Ἔστι δ' ὁ μὲν κτεὶς τραχυόστρακος, ῥαβδωτὸς, τὸ δὲ τῆθος ἀῤῥάβδωτον, λειόστρακον, ἡ δὲ πίννη λεπτόστομον, τὸ δὲ ὄστρεον παχύστομον, δίθυρον δὲ καὶ λειόστρακον, λεπὰς δὲ μονόθυρον καὶ λειόστρακον, συμφυὲς δὲ μῦς, μονοφυὲς δὲ καὶ λειόστρακον σωλὴν καὶ βάλανος, κοινὸν δ' ἐξ ἀμφοῖν κόγχη." Τὸ δ' ἐντὸς τῆς πίννης Ἐπαίνετος ἐν Ὀψαρτυτικῷ καλεῖσθαί φησι μήκωνα. Ἐν δὲ πέμπτῳ ζώων μορίων ὁ Ἀριστοτέλης· „Γίνονται (φησὶν) αἱ μὲν πορφύραι περὶ τὸ ἔαρ, οἱ δὲ κήρυκες λήγοντος τοῦ χειμῶνος. Ὅλως δὲ (φησὶ) τὰ ὀστρακόδερμα ἐν τῷ ἔαρι φαίνεται ἔχοντα τὰ καλούμενα ᾠά· κἀν τῷ μετοπώρῳ δὲ, πλὴν τῶν ἐχίνων τῶν ἐδωδίμων. Οὗτοι δὲ μάλιστα μὲν ἐν ταύταις ταῖς ὥραις ἀεί τε ἰσχύουσι, καὶ τὸ πλέον ἐν ταῖς πανσελήνοις καὶ ταῖς ἀλεεινοῖς ἡμέραις, πλὴν τῶν ἐν τῷ Εὐρίπῳ τῶν Πυῤῥαίων· ἐκεῖνοι δ' ἀμείνονες τοῦ χειμῶνος, καὶ εἰσὶ μικροὶ, πλήρεις δὲ ᾠῶν. Κύοντες δὲ φαίνονται καὶ οἱ κοχλίαι πάντες ὁμοίως τὴν αὐτὴν ὥραν."

36. Προελθὼν δὲ πάλιν φησὶν ὁ φιλόσοφος· „Αἱ μὲν οὖν πορφύραι τοῦ ἔαρος συναθροιζόμεναι εἰς τὸ αὐτὸ ποιοῦσι τὴν καλουμένην μελίκηραν, * * * ἀλλ' οὐχ οὕτω γλαφυρὸν, ὥσπερ ἂν εἰ ἐκ λεπύρων ἐρεβίνθων λευκῶν πολλὰ συμπαγείη. Ἔχει δὲ ἀνεῳγμένον οὐδὲν τούτων· οὐδὲ γίνονται ἐκ τούτων αἱ πορφύραι, ἀλλὰ φύονται αὗται καὶ τἆλλα ὀστρακόδερμα ἐξ ἰλύος καὶ σήψεως. Τοῦτο δὲ συμβαίνει ὥσπερ ἀποκάθαρμα καὶ ταύταις καὶ τοῖς κήρυξι· κηριάζουσι γὰρ καὶ οὗτοι. Ἀφιᾶσι δ' ἀρχόμεναι κηριάζειν γλισχρότητα μυξώδη, ἐξ ὧν τὰ λεπυρώδη συνίσταται. Ταῦτα μὲν οὖν ἅπαντα διαχεῖται, ἀφίησι δ' ἰχῶρα εἰς τὴν γῆν· καὶ ἐν τούτῳ τῷ τόπῳ γίνεται ἐν τῇ γῇ συστάντα πορφύρια μικρὰ, ἃ ἔχουσαι ἁλίσκονται αἱ πορφύραι. Ἐὰν δὲ πρὶν ἐκτεκεῖν ἁλῶσιν, ἐνίοτε ἐν ταῖς φορμίσιν, εἰς δὲ τοῦτο συνιοῦσαι ἐκτίκτουσι, καὶ γίνεται οἱονεὶ βότρυς. Ἔστι δὲ τῶν πορφυρῶν γένη πλείονα· καὶ ἔνιαι μὲν μεγάλαι, οἷον αἱ περὶ τὸ Σίγειον καὶ τὸ Λέκτον, αἱ δὲ μικραὶ, οἷον ἐν τῷ Εὐρίπῳ καὶ περὶ Καρίαν. Καὶ αἱ μὲν ἐν (89) τοῖς κόλποις μεγάλαι καὶ τραχεῖαι· καὶ τὸ ἄνθος αἱ μὲν πλεῖσται μέλαν ἔχουσιν, ἔνιαι δ' ἐρυθρὸν μικρῷ. Γίνονται δ' ἔνιαι τῶν μεγάλων καὶ μναϊαῖαι. Αἱ δ' ἐν τοῖς αἰγιαλοῖς καὶ περὶ τὰς ἀκτὰς τὸ μὲν μέγεθός εἰσι μικραὶ, τὸ δὲ ἄνθος ἐρυθρὸν ἔχουσιν. Ἔτι δ' ἐν μὲν τοῖς προσβοῤῥοις μέλαιναι, ἐν δὲ τοῖς νοτίοις ἐρυθραὶ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον."

37. Ἀπολλόδωρος δ' ὁ Ἀθηναῖος ἐν τοῖς περὶ Σώφρονος, προθεὶς τὸ „Λινοτέρα τᾶν πορφυρᾶν," φησὶν ὅτι παροιμία ἐστὶ, καὶ λέγει, ὡς μέν τινες, ἐπὶ τοῦ βάμματος· οὗ γὰρ ἂν προσψαύσῃ, ἕλκει ἐφ' ἑαυτὸ καὶ τοῖς προσπαρατεθειμένοις ἐμποιεῖ χρώματος αὐγήν· ἄλλοι δ' ἐπὶ τοῦ

ζώου. „Ἁλίσκονται δὲ (φησὶν ὁ Ἀριστοτέλης) τοῦ ἔαρος· ὑπὸ κύνα δ᾽ οὐχ ἁλίσκονται. Οὐ γὰρ νέμονται, ἀλλὰ κρύπτουσιν ἑαυτὰς καὶ φωλεύουσι. Τὸ δὲ ἄνθος ἔχουσιν ἀνὰ μέσον τοῦ μήκωνος καὶ τοῦ τραχήλου. Ἔχει δὲ καὶ αὐτὴ καὶ ὁ κῆρυξ τὰ ἐπικαλύμματα, κατὰ τὰ αὐτὰ καὶ τὰ ἄλλα τὰ στρομβώδη ἐκ γενετῆς πάντα. Νέμονται δ᾽ ἐξείροντα τὴν καλουμένην γλῶτταν ὑπὸ τὸ κάλυμμα. Τὸ δὲ μέγεθος τῆς γλώσσης ἔχει ἡ πορφύρα μεῖζον δακτύλου, ᾧ νέμεται καὶ διατρυπᾷ καὶ τὰ κογχύλια καὶ τὸ ἑαυτῆς ὄστρακον. Μακρόβια δ᾽ ἐστὶ καὶ ἡ πορφύρα καὶ ὁ κῆρυξ, καὶ ζῇ περὶ ἔτη ἕξ. Φανερὰ δὲ ἡ αὔξησις ἐκ τῆς ἐν τῷ ὀστράκῳ ἕλικος. Αἱ δὲ κόγχαι καὶ χῆμαι καὶ σωλῆνες καὶ κτένες ἐν τοῖς ἀμμώδεσι λαμβάνουσι τὴν σύστασιν."

38. „Αἱ δὲ πίνναι ὀρθαὶ φύονται ἐκ τοῦ βυθοῦ, ἔχουσί τε ἐν αὑταῖς τὸν πιννοφύλακα, αἱ μὲν καρίδιον, αἱ δὲ καρκίνιον, οὗ στερόμεναι θᾶττον διαφθείρονται." Τοῦτο δὲ Πάμφιλος ὁ Ἀλεξανδρεὺς ἐν τοῖς περὶ ὀνομάτων συμπεφυκέναι φησὶν αὐταῖς. Χρύσιππος δ᾽ ὁ Σολεὺς ἐν τῷ πέμπτῳ περὶ τοῦ καλοῦ καὶ τῆς ἡδονῆς· „Ἡ πίννη (φησὶ) καὶ ὁ πιννοτήρης συνεργὰ ἀλλήλοις, κατ᾽ ἰδίαν οὐ δυνάμενα συμμένειν. Ἡ μὲν οὖν πίννη ὀστρεόν ἐστιν, ὁ δὲ πιννοτήρης καρκίνος μικρός. Καὶ ἡ πίννη διαστήσασα τὸ ὄστρακον ἡσυχάζει, τηροῦσα τὰ ἐπεισιόντα ἰχθύδια· ὁ δὲ πιννοτήρης παρεστὼς, ὅταν εἰσέλθῃ τι, δάκνει αὐτὴν ὥσπερ σημαίνων, ἡ δὲ δηχθεῖσα συμμύει. Καὶ οὕτως τὸ ἀποληφθὲν ἔνδον κατεσθίουσι κοινῇ." Φασὶ δέ τινες, καὶ συγγεννᾶσθαι αὐτὰ αὐτοῖς, καὶ ὡς ἂν ἐξ ἑνὸς σπέρματος γίνεσθαι. Πάλιν δὲ ὁ Ἀριστοτέλης φησί· „Πάντα δὲ τὰ ὀστρακώδη γίνεται καὶ ἐν τῇ ἰλύϊ· ἐν μὲν τῇ βορβορώδει τὰ ὄστρεα, ἐν δὲ τῇ ἀμμώδει κόγχαι καὶ τὰ ῥηθέντα, πε-

ρὶ δὲ τὰς σήραγγας τῶν πετρῶν τήθεα καὶ βάλανοι καὶ τὰ ἐπιπολάζοντα, οἷον λεπάδες καὶ νηρῖται."

39. „Τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον γίνεται τοῖς ὀστρακοδέρμοις καὶ τὰ μὴ ἔχοντα ὄστρακον, καθάπερ αἵ τε κνίδαι καὶ οἱ σπόγγοι ἐν ταῖς σήραγξι τῶν πετρῶν. Ἔστι δὲ τῶν κνιδῶν δύο γένη. Αἱ μὲν γὰρ ἐν τοῖς κοίλοις οὐκ ἀπολύονται τῶν πετρῶν, αἱ δὲ ἐν τοῖς λείοισι καὶ πλαταμώδεσιν ἀπολυόμεναι μεταχωροῦσι." Τὰς δὲ κνίδας ὁ Εὔπολις ἐν (90) Αὐτολύκῳ ἀκαλήφας ὀνομάζει, ἔτι δὲ Ἀριστοφάνης ἐν Φοινίσσαις οὕτως· „Ἔχε τὸν πρῶτον πάντων ἴφυα φῦναι, εἶθ' ἑξῆς τὰς κραναὰς ἀκαλήφας." Καὶ ἐν Σφηξί. Φερεκράτης δ' ἐν Αὐτομόλοις·

— — Κἂν ἀκαλήφαις τὸν ἴσον χρόνον ἐστεφανῶσθαι.

Δίφιλος δ' ὁ Σίφνιος ἰατρός· „Ἡ δὲ ἀκαλήφη (φησὶν) ἐστὶν εὐκοίλιος, οὐρητική, εὐστόμαχος· κνησμὸν δὲ ποιεῖ τοῖς συνάγουσιν, ἐπειδὰν μὴ προαλείψωνται. Ὄντως γὰρ ἀνιᾷ τοὺς θηρεύοντας αὐτήν· ὑφ' ὧν κατὰ παραφθορὰν νῦν ἀκαλήφη ὀνομάζεται· τάχα δὲ ἴσως διὰ ταύτην καὶ ἡ βοτάνη. Κατ' εὐφημισμὸν γὰρ τῆς ἀντιφράσεως ὠνόμασται· οὐ γὰρ πραεῖά ἐστι καὶ ἁπαλὴ τῇ ἁφῇ, τραχεῖα δὲ καὶ ἀηδής." Τῆς μέντοι θαλασσίας ἀκαλήφης μνημονεύει καὶ Φιλιππίδης ἐν Ἀμφιαράῳ οὕτως· „Ὄστρε', ἀκαλήφας, λεπάδας παρέθηκέ μοι." Τὸ δ' ἐν Λυσιστράτῃ Ἀριστοφάνους πέπαικται·

Ἀλλ' ὦ τηθῶν ἀνδρειοτάτη καὶ μητριδίων ἀκαληφῶν,

ἐπεὶ τήθεα τὰ ὄστρεα. Μέμικται γὰρ κωμῳδικῶς πρὸς τὴν τήθην καὶ μητέρα.

40. Καὶ περὶ τῶν ἄλλων ὀστρέων ὁ Δίφιλος τάδε φησίν· „Χημῶν δὲ τῶν τραχειῶν αἱ μικραὶ καὶ λεπτὴν ἔχουσαι τὴν σάρκα, ὄστρεα λέγονται, καὶ εὐστόμαχοί εἰσι,

καὶ εὐέκκριτοι· αἱ δὲ λεῖαι, βασιλικαὶ δὲ πρός τινων καλούμεναι, πελώριαί τε λεγόμεναι, τρόφιμοι, δυσέκκριτοι, εὔχυλοι, εὐστόμαχοι, καὶ μάλιστα αἱ μείζους. Τελλῖναι γίνονται μὲν ἐν Κανώβῳ πολλαὶ, καὶ ὑπὸ τὴν τοῦ Νείλου ἀνάβασιν πληθύουσιν. Ὧν λεπτότεραι μὲν εἰσιν αἱ βασιλικαὶ, διαχωρητικαί τε καὶ κοῦφαι, ἔτι δὲ καὶ τρόφιμοι, αἱ δὲ ποτάμιαι γλυκύτεραι. Οἱ δὲ μύες μέσως εἰσὶ τρόφιμοι, διαχωρητικοὶ, οὐρητικοί· κράτιστοι δὲ οἱ Ἐφέσιοι, καὶ τούτων οἱ φθινοπωρινοί. Αἱ δὲ μυΐσκαι τῶν μυῶν οὖσαι μικρότεραι γλυκεῖαί τε καὶ εὔχυλοί εἰσι, πρόσετι τε καὶ τρόφιμοι. Οἱ δὲ σωλῆνες μὲν πρός τινων καλούμενοι, πρός τινων δὲ καὶ αὐλοὶ καὶ δόνακες καὶ ὄνυχες, πολύχυλοι καὶ κακόχυλοι, κολλώδεις. Καὶ οἱ μὲν ἄῤῥενες αὐτῶν ῥαβδωτοί εἰσι, καὶ οὐ μονοχρώματοι· εἰσὶ δὲ τοῖς λιθιῶσι καὶ ἄλλοις δυσουροῦσιν εὔθετοι. Οἱ δὲ θήλεις μονοχρώματοί τέ εἰσι καὶ γλυκύτεροι. Λαμβάνονται δὲ ἑφθοὶ καὶ τηγανιστοί· κρείττονες δ' εἰσὶν οἱ μέχρι τοῦ χανεῖν ἐπ' ἀνθράκων ὀπτώμενοι." Σωληνισταὶ δ' ἐκαλοῦντο οἱ συνάγοντες τὰ ὄστρεα ταῦτα, ὡς ἱστορεῖ Φανίας ὁ Ἐρέσιος ἐν τῷ ἐπιγραφομένῳ Τυράννων ἀναίρεσις ἐκ τιμωρίας, γράφων οὕτως· „Φιλόξενος, ὁ καλούμενος σωληνιστὴς, ἐκ δημαγωγοῦ τύραννος ἀνεφάνη, ζῶν τὸ μὲν ἐξ ἀρχῆς ἁλιευόμενος καὶ σωληνοθήρας ὤν· ἀφορμῆς δὲ λαβόμενος καὶ ἐμπορευσάμενος βίον ἐκτήσατο." — „Τῶν δὲ κτενῶν ἁπαλώτεροι μὲν εἰσιν οἱ λευκοί· ἄβρωμοι γὰρ καὶ εὐκοίλιοι. Τῶν δὲ μελάνων καὶ πυῤῥῶν οἱ μείζονες καὶ ἐαρινοὶ εὔστομοι. Κοινῶς δὲ πάντες εὐστόμαχοι, εὔπεπτοι, εὐκοίλιοι λαμβανόμενοι μετὰ κυμίνου καὶ πεπέρεως." Μνημονεύει δ' αὐτῶν καὶ Ἄρχιππος ἐν Ἰχθύσιν·

Λεπάσιν, ἐχίνοις, ἐσχάραις, βελόναις τε, τοῖς κτεσίν τε.

(91) „Αἱ δὲ βάλανοι καλούμεναι ἀπὸ τῆς πρὸς τὰς δρυΐνας ὁμοιότητος διαφέρουσι παρὰ τοὺς τόπους. Αἱ μὲν γὰρ Αἰγύπτιαι γλυκεῖαι, ἁπαλαὶ, εὔστομοι, θρεπτικαὶ, πολύχυλοι, οὐρητικαὶ, εὐκοίλιοι, αἱ δὲ ἄλλαι ἁλυκώτεραι. Τὰ δὲ ὠτία δύσπεπτα, τρόφιμα δὲ μᾶλλον τηγανιζόμενα. Αἱ δὲ φωλάδες εὔστομοι, βρωμώδεις δὲ καὶ κακόχυλοι."

41. „Ἐχῖνοι δὲ ἁπαλοὶ μὲν, εὔχυλοι, βρωμώδεις, πλήσμιοι, εὔφθαρτοι, μετὰ δὲ ὀξυμέλιτος λαμβανόμενοι καὶ σελίνου καὶ ἡδυόσμου, εὐστόμαχοι, γλυκεῖς τε καὶ εὔχυλοι. Προσηνέστεροι δ' αὐτῶν οἱ ἐρυθροὶ καὶ οἱ μήλινοι καὶ οἱ παχύτατοι καὶ οἱ ἐν τῷ ξύεσθαι τὴν σάρκα γαλακτῶδες ἀνιέντες. Οἱ δὲ περὶ τὴν Κεφαλληνίαν γινόμενοι καὶ περὶ τὴν Ἰκαρίαν καὶ τὸν Ἀδρίαν, τινὲς αὐτῶν καὶ ὑπόπικροί εἰσιν· οἱ δ' ἐπὶ τοῦ σκοπέλου τῆς Σικελίας κοιλίας λυτικοί." Ἀριστοτέλης δέ φησι, τῶν ἐχίνων πλείω γένη εἶναι· ἓν μὲν τὸ ἐσθιόμενον, ἐν ᾧ τὰ καλούμενά ἐστιν ᾠὰ, ἄλλα δὲ δύο, τό τε τῶν σπατάγγων, καὶ τὸ τῶν καλουμένων βρυσῶν. Μνημονεύει δὲ καὶ τῶν σπατάγγων ὁ Σώφρων, καὶ Ἀριστοφάνης ἐν Ὁλκάσιν, οὕτως·

— Δάπτοντα, μιστύλλοντα, διαλείχοντά μου
τὸν κάτω σπατάγγην.

Καὶ Ἐπίχαρμος δὲ ἐν Ἥβας γάμῳ περὶ τῶν ἐχίνων φησί·

Καρκίνοι θ' ἵκοντ' ἐχῖνοί θ', οἳ καθ' ἁλμυρὰν ἅλα
νεῖν μὲν οὐκ ἴσαντι, πεζᾷ δ' ἐμπορεύονται μόνοι.

Δημήτριος δ' ὁ Σκήψιος ἐν ἕκτῳ καὶ εἰκοστῷ τοῦ Τρωικοῦ διακόσμου Λάκωνά φησί τινα, κληθέντα ἐπὶ θοίνην, παρατεθέντων ἐπὶ τὴν τράπεζαν θαλαττίων ἐχίνων, ἐπιλαβέσθαι ἑνὸς, οὐκ εἰδότα τὴν χρῆσιν τοῦ ἐδέσματος, ἀλλ' οὐδὲ προσέχοντα τοῖς συνδειπνοῦσι πῶς ἀναλίσκουσιν· ἐνθέντα δὲ εἰς τὸ στόμα σὺν τῷ κελύφει, βρύκειν τοῖς

ὀδοῦσι τὸν ἐχῖνον. Δυσχρηστούμενον οὖν τῇ βρώσει, καὶ οὐ συνιέντα τὴν ἀντιτυπίαν τῆς τραχύτητος, εἰπεῖν· Ὦ φάγημα μιαρὸν, οὔτε μὴ νῦν σε ἀφέω μαλθακισθεὶς, οὔτ᾽ αὖθις ἔτι λάβοιμι. Ὅτι δὲ οἱ ἐχῖνοι, λέγω δὲ καὶ τοὺς χερσαίους καὶ τοὺς θαλαττίους, καὶ ἑαυτῶν εἰσι φυλακτικοὶ πρὸς τοὺς θηρῶντας, προβαλλόμενοι τὰς ἀκάνθας ὥσπερ τι χαράκωμα, Ἴων ὁ Χῖος μαρτυρεῖ ἐν Φοίνικι ἢ Καινεῖ, λέγων οὕτως·

> Ἀλλ᾽ ἔν τε χέρσῳ τὰς λέοντος ᾔνεσα
> ἢ τὰς ἐχίνου μᾶλλον οἰζυρὰς τέχνας·
> ὅς εὖτ᾽ ἂν ἄλλων κρεισσόνων ὁρμὴν μάθῃ,
> στρόβιλος ἀμφ᾽ ἄκανθαν εἱλίξας δέμας
> κεῖται, δακεῖν τε καὶ θιγεῖν ἀμήχανος.

42. „Τῶν δὲ λεπάδων (φησὶν ὁ Δίφιλος) τινὲς μὲν εἰσι μικραὶ, τινὲς δὲ καὶ ὀστρέοις ἐοικυῖαι. Εἰσὶ δὲ σκληραὶ καὶ ὀλιγόχυλοι καὶ οὐκ ἄγαν δριμεῖαι, εὔστομοι δὲ καὶ εὐκατέργαστοι, ἑφθαὶ δὲ ποσῶς εὔστομοι. Αἱ δὲ πίνναι οὐρητικαὶ, τρόφιμοι, δύσπεπτοι, δυσανάδοτοι. Ἐοίκασι δ᾽ αὐταῖς καὶ οἱ κήρυκες. Ὧν οἱ μὲν τράχηλοι εὐστόμαχοι, δυσκατέργαστοι δέ· διὸ τοῖς ἀσθενοῦσι τὸν στόμαχον οἰκεῖοι· δυσέκκριτοί τε καὶ μέσως τρόφιμοι. Τούτων δ᾽ αἱ μήκωνες λεγόμεναι πρὸς τοῖς πυθμέσιν ἁπαλαὶ, εὔφθαρτοι. Διὸ τοῖς τὴν γαστέρα ἀσθενοῦσιν οἰκεῖαι. Αἱ δὲ πορφύραι μεταξὺ πίννης εἰσὶ καὶ κήρυκος· ὧν οἱ μὲν τράχηλοι πολύχυλοι, εὔστομοι, τὸ δὲ λοιπὸν αὐτῶν ἁλυκὸν, καὶ γλυκὺ, καὶ εὐανάδοτον, εἰς ἐπίκρασίν τ᾽ ἐπιτήδειον. Τὰ (92) δὲ ὄστρεα γεννῶται μὲν καὶ ἐν ποταμοῖς καὶ ἐν λίμναις καὶ ἐν θαλάσσῃ. Κράτιστα δὲ τὰ θαλάττια, ὅταν λίμνη ἢ ποταμὸς παρακέηται· γίνεται γὰρ εὔχυλα καὶ μείζονα καὶ γλυκύτερα. Τὰ δὲ πρὸς ᾐόσι καὶ πέτραις ἰλύος καὶ

ὕδατος ἀμιγῆ μικρὰ, σκληρὰ, δηκτικά. Τὰ δὲ ἐαρινὰ ὄστρεα καὶ τὰ κατὰ την τοῦ θέρους ἀρχὴν κρείσσονα, πλήρη, θαλασσίζοντα μετὰ γλυκύτητος, εὐστόμαχα, εὐέκκριτα. Τὰ δὲ συνεψόμενα μαλάχῃ ἢ λαπάθῳ ἢ ἰχθύσιν, ἢ καθ᾽ αὑτὰ, τρόφιμα καὶ εὐκοίλια."

43. Μνησίθεος δ᾽ ὁ Ἀθηναῖος ἐν τῷ περὶ ἐδεστῶν φησιν· „Ὄστρεα, καὶ κόγχαι, καὶ μύες, καὶ τὰ ὅμοια, την μὲν σάρκα δυσκατέργαστά ἐστι, διὰ τὴν ὑγρότητα τὴν ἐν αὐτοῖς ἁλυκήν. Διόπερ, ὠμὰ μὲν ἐσθιόμενα, κοιλίας ἐστὶν ὑπακτικὰ, διὰ τὴν ἁλυκότητα, τὰ δὲ ἑψόμενα ἀφίησιν ἤτοι πᾶσαν ἢ τὴν πλείστην ἅλμην εἰς τὴν συνέψουσαν αὐτὴν ὑγρότητα. Διόπερ αἱ μὲν ὑγρότητες, ἐν αἷς ἂν ἑψηθῇ τι τῶν ὀστρέων, ταρακτικαὶ καὶ ὑπακτικαὶ κοιλίας εἰσὶν, αἱ δὲ σάρκες τῶν ἑψομένων ὀστρέων ψόφους ποιοῦσιν, ἐστερημέναι τῶν ὑγρῶν. Τὰ δὲ ὀπτὰ τῶν ὀστρέων, ἐάν τις αὐτὰ καλῶς ὀπτήσῃ, ἀλυποτάτην ἔχει διάθεσιν· πεπύρωται γάρ. Διὸ οὐχ ὁμοίως τοῖς ὠμοῖς ἐστι δύσπεπτα καὶ τὰς ὑγρότητας ἐν αὑτοῖς ἔχει κατεξηραμμένας, δι᾽ ὧν ἔκλυτος ἡ κοιλία γίνεται. Τροφὴν τε δίδωσιν ὑγρὰν τε καὶ δύσπεπτον ἅπαν ὄστρεον, καὶ πρὸς τὰς οὐρήσεις ἐστὶν οὐκ εὔοδα. Ἀκαλήφη δὲ, καὶ ἐχίνων ᾠὰ, καὶ τὰ τοιαῦτα, τροφὴν μὲν δίδωσιν ὑγρὰν καὶ μικρὰν, τῆς δὲ κοιλίας ἐστὶ λυτικὰ, καὶ οὐρήσεως κινητικά."

44. Νίκανδρος δ᾽ ὁ Κολοφώνιος ἐν Γεωργικοῖς τάδε τῶν ὀστρέων καταλέγει·

> Ἠὲ καὶ ὄστρεα τόσσα, βυθοὺς ἅτε βόσκεται ἅλμης,
> νηρῖται, στρόμβοι τε, πελωριάδες τε, μύες τε,
> γλίσχραι τ᾽ ἄλλα σύνες τε καὶ αὐτῆς φωλεὰ πίννης.

Καὶ Ἀρχέστρατος δ᾽ ἐν Γαστρονομίᾳ φησί·

> Τοὺς μῦς Αἶνος ἔχει μεγάλους, ὄστρεια δ᾽ Ἄβυδος,

τὰς ἄρκτους Πάριον, τοὺς δὲ κτένας ἡ Μυτιλήνη·
πλείστους δ' Ἀμβρακία παρέχει, καὶ ἄπλατα μετ' αὐτῶν· * *

Μεσσήνη δὲ πελωριάδας στενοπορθμίδι κόγχας·
κἀν Ἐφέσῳ λήψει τὰς λείας οὔ τι πονηράς·
τήθεα Καλχηδών, τοὺς κήρυκας δ' ἐπιτρίψαι
ὁ Ζεύς, τούς τε θαλασσογενεῖς καὶ τοὺς ἀγοραίους,
πλὴν ἑνὸς ἀνθρώπου· κεῖνος δέ μοι ἐστὶν ἑταῖρος,
Λέσβον ἐριστάφυλον ναίων, Ἀγάθων δὲ καλεῖται.

καὶ Φιλύλλιος δὲ, ἢ ὅστις ἐστὶν ὁ ποιήσας τὰς Πόλεις, φησί·

Χήμας, λεπάδας, σωλῆνας, μῦς, πίννας, κτένας ἐκ Μυτιλήνης.“

Ὄστρεια δὲ μόνως οὕτως ἔλεγον οἱ ἀρχαῖοι. Κρατῖνος Ἀρχιλόχοις· „Πίννῃσι καὶ ὀστρείοισιν ὁμοίη.“ Καὶ Ἐπίχαρμος ἐν Ἥβας γάμῳ· „Ὄστρεια συμπεφυκότα.“ Ὄστρεον δὲ ὡς ὄρνεον, Πλάτων ἐν Φαίδρῳ· „Ὀστρέου τρόπον (φησὶ) δεδεσμευμένοι.“ Καὶ ἐν Τιμαίῳ· „Τὸ τῶν ὀστρέων γένος συμπάντων.“ Ἐν δὲ τῷ τῆς Πολιτείας δεκάτῳ ὄστρεια εἶπε· „Συμπεφυκέναι ὄστρειά τε καὶ φυκία.“ Αἱ δὲ πελωρίδες ὠνομάσθησαν παρὰ τὸ πελώριον. Μεῖζον γάρ ἐστι
(93) χήμης, καὶ παρηλλαγμένον. Ἀριστοτέλης δέ φησι καὶ ἐν ἄμμῳ αὐτὰς γίνεσθαι. Τῶν δὲ χημῶν μνημονεύει Ἴων ὁ Χῖος ἐν Ἐπιδημίαις. Καὶ ἴσως οὕτως ὠνόμασται τὰ κογχύλια παρὰ τὸ κεχηνέναι.

45. Περὶ δὲ τῶν κατὰ τὴν Ἰνδικὴν γινομένων ὀστρέων, (οὐ γὰρ ἄκαιρον καὶ τούτων μνησθῆναι, διὰ τὴν τῶν μαργαριτῶν χρῆσιν,) Θεόφραστος μὲν ἐν τῷ περὶ λίθων γράφει οὕτως· „Τῶν θαυμαζομένων δὲ λίθων ἐστὶ καὶ ὁ μαργαρίτης καλούμενος, διαφανὴς μὲν τῇ φύσει· ποιοῦσι δ' ἐξ αὐτοῦ τοὺς πολυτελεῖς ὅρμους. Γίνεται δὲ ἐν ὀστρέῳ τινὶ

παραπλησίῳ ταῖς πίνναις, πλὴν ἐλάττονι. Μέγεθος δὲ ἡλίκον ἰχθύος ὀφθαλμὸς εὐμεγέθης." Ἀνδροσθένης δ' ἐν τῷ τῆς Ἰνδικῆς Περίπλῳ γράφει οὕτως· „Τῶν δὲ στρόμβων καὶ χοιρίνων καὶ τῶν λοιπῶν κογχυλίων ποικίλαι αἱ ἰδέαι καὶ πολὺ διάφοροι τῶν παρ' ἡμῖν· Γίνονται δὲ πορφύραι καὶ ὀστρέων πολὺ πλῆθος τῶν λοιπῶν· ἓν δὲ ἴδιον, ὃ καλοῦσιν ἐκεῖνοι βέρβερι, ἐξ οὗ ἡ μαργαρῖτις λίθος γίνεται. Αὕτη δ' ἐστὶ πολυτελὴς κατὰ τὴν Ἀσίαν, καὶ πωλεῖται περὶ Πέρσας τε καὶ τοὺς ἄνω τόπους πρὸς χρυσίον. Ἔστι δ' ἡ μὲν τοῦ ὀστρέου ὄψις παραπλησία τῷ κτενὶ, οὐ διέγλυπται δὲ, ἀλλὰ λεῖον τὸ ὄστρακον ἔχει καὶ δασύ. Οὐδὲ ὦτα ἔχει δύο ὥσπερ ὁ κτεὶς, ἀλλὰ ἕν. Ἡ δὲ λίθος γίνεται ἐν τῇ σαρκὶ τοῦ ὀστρέου, ὥσπερ ἐν τοῖς ὑείοις ἡ χάλαζα. Καὶ ἔστιν ἡ μὲν χρυσοειδὴς σφόδρα, ὥστε μὴ ῥᾳδίως διαγνῶναι, ὅταν παρατεθῇ παρὰ τὸ χρυσίον, ἡ δὲ ἀργυροειδὴς, ἡ δὲ τελέως λευκὴ, ὁμοία τοῖς ὀφθαλμοῖς τῶν ἰχθύων." Χάρης δ' ὁ Μυτιληναῖος ἐν ἑβδόμῃ τῶν περὶ Ἀλέξανδρον ἱστοριῶν φησι· „Θηρεύεται δὲ κατὰ τὴν Ἰνδικὴν θάλασσαν, ὡσαύτως δὲ καὶ κατὰ τὴν Ἀρμενίαν καὶ Περσικὴν καὶ Σουσιανὴν καὶ Βαβυλωνίαν, παρόμοιον ὀστρέῳ· τὸ δ' ἐστὶν ἁδρὸν καὶ πρόμηκες, ἔχον ἐν αὑτῷ σάρκα καὶ μεγάλην καὶ λευκὴν, εὐώδη σφόδρα. Ἐξ ὧν ἐξαιροῦντες ὀστᾶ λευκὰ προσαγορεύουσι μὲν μαργαρίτας, κατασκευάζουσι δ' ἐξ αὐτῶν ὁρμίσκους τε καὶ ψέλια περὶ τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας· περὶ ἃ σπουδάζουσι καὶ Πέρσαι καὶ Μῆδοι καὶ πάντες Ἀσιανοὶ πολὺ μᾶλλον τῶν ἐκ χρυσίου γεγενημένων."

46. Ἰσίδωρος δ' ὁ Χαρακηνὸς ἐν τῷ τῆς Παρθίας Περιηγητικῷ κατὰ τὸ Περσικὸν πέλαγος νῆσόν φησιν εἶναί τινα, ἔνθα πλείστην μαργαρῖτιν εὑρίσκεσθαι. Διόπερ σχε-

δίας καλαμίνας πέριξ εἶναι τῆς νήσου, ἐξ ὧν καθαλλομένους εἰς τὴν θάλασσαν ἐπ᾽ ὀργυιὰς εἴκοσιν ἀναφέρειν διπλοῦς κόγχους. Φασὶ δ᾽, ὅταν βρονταὶ συνεχεῖς ὦσι καὶ ὄμβρων ἐκχύσεις, τότε μᾶλλον μὴν πίνναν κύειν, καὶ πλείστην γίγνεσθαι μαργαρῖτιν καὶ εὐμεγέθη. Τοῦ δὲ χειμῶνος εἰς τὰς ἐμβυθίους θαλάμας δύνειν εἰώθασιν αἱ πίνναι· θέρους δὲ τὰς μὲν νύκτας κεχήνασι διανηχόμεναι, ἡμέρας δὲ μύουσιν. Ὅσαι δ᾽ ἂν πέτραις ἢ σπιλάσι προσφυῶσι, ῥιζοβολοῦσι, κἀνταῦθα ἑνοῦσαι τὴν μαργαρῖτιν γεννῶσι. Ζωογονοῦνται δὲ καὶ τρέφονται διὰ τοῦ προσπεφυκότος τῇ σαρκὶ μέρους. Τοῦτο δὲ συμπέφυκε τῷ τοῦ κόγχου στόματι, χηλὰς ἔχον καὶ νομὴν εἰσφέρον. Ὃ δή ἐστιν ἐοικὸς καρκίνῳ μικρῷ καλούμενον πιννοφύλαξ. Διήκει δ᾽ ἐκ τούτου ἡ σὰρξ μέχρι μέσου τοῦ κόγχου, οἱονεὶ ῥίζα, παρ᾽ ἣν ἡ μαργαρῖτις γεννωμένη, αὔξεται διὰ τοῦ στερεοῦ τῆς κόγχης, καὶ τρέφεται, ὅσον ἂν ᾖ προσπεφυκυῖα χρόνον. Ἐπει-(94) δὰν δὲ παρὰ τὴν ἔκφυσιν ὑποδυομένη ἡ σὰρξ καὶ μαλακῶς ἐντέμνουσα χωρίσῃ τὴν μαργαρῖτιν ἀπὸ τοῦ κόγχου, ἀμπέχουσα μὲν οὐκέτι τρέφει, λειοτέραν δ᾽ αὐτὴν καὶ διαυγεστέραν ποιεῖ καὶ καθαρωτέραν. Ἡ μὲν οὖν ἐμβύθιος πίννα διαυγεστάτην ποιεῖ καὶ καθαρωτάτην καὶ μεγάλην γεννᾷ μαργαρῖτιν, ἡ δὲ ἐπιπολάζουσα καὶ ἀναφερὴς διὰ τὸ ὑπὸ τοῦ ἡλίου ἀκτινοβολεῖσθαι, δύσχρους καὶ ἥσσων. Κινδυνεύουσι δ᾽ οἱ θηρῶντες τοὺς μαργαρίτας, ὅταν εἰς κεχηνότα κόγχον κατ᾽ εὐθὺ ἐκτείνωσι τὴν χεῖρα· μύει γὰρ τότε, καὶ πολλάκις οἱ δάκτυλοι αὐτῶν ἀποπρίονται· ἔνιοι δὲ καὶ παραχρῆμα ἀποθνήσκουσιν. Ὅσοι δ᾽ ἂν ἐκ πλαγίου ὑποθέντες τὴν χεῖρα τύχωσι, ῥᾳδίως τοὺς κόγχους ἀπὸ τοῦ λίθου ἀποσπῶσιν." Μαράγδων δὲ μνημονεύει Μένανδρος ἐν Παιδίῳ·

Μάραγδον εἶναι ταῦτ᾽ ἔδει, καὶ Σάρδια.

Ἄνευ δὲ τοῦ σ λεκτέον. Παρὰ γὰρ τὸ μαρμαίρειν ὠνόμασται, τῷ διαυγὴς ὑπάρχειν.

47. Μετὰ ταῦτα περιηνέχθησαν πίνακες, ἔχοντες τῶν ἐξ ὕδατος κρεῶν πολλὰ, πόδας, καὶ κεφαλὰς, καὶ ὠτία, καὶ σιαγόνας· ἔτι δὲ καὶ χορδὰς καὶ κοιλίας καὶ γλώσσας, ὥσπερ ἔθος ἐστὶν ἐν τοῖς κατὰ τὴν Ἀλεξάνδρειαν λεγομένοις ἑφθοπωλίοις. Εἴρηται γὰρ, Οὐλπιανὲ, καὶ τὸ ἑφθοπώλιον παρὰ Ποσειδίππῳ ἐν Παιδίῳ. Καὶ πάλιν, ζητούντων τοὺς ὀνομάσαντάς τι τούτων, ὁ μέν τις ἔλεγε, Τῶν ἐδωδίμων κοιλιῶν μνημονεύει Ἀριστοφάνης ἐν Ἱππεῦσι· „Φήσω σε ἀδεκατεύτους κοιλίας πωλεῖν.“ Καὶ ἑξῆς·

Τί μ᾽, ὦ 'γάθ᾽, οὐ πλύνειν ἐᾷς τὰς κοιλίας,
πωλεῖν τε τοὺς ἀλλᾶντας, ἀλλὰ καταγελᾷς;

καὶ πάλιν·

Ἐγὼ δέ γ᾽ ἤνυστρον βοὸς καὶ κοιλίαν ὑείαν
καταβροχθίσας, κᾆτ᾽ ἐκπιὼν τὸν ζωμὸν, ἀναπόνιπτος
λαρυγγιῶ τοὺς ῥήτορας, καὶ Νικίαν ταράξω.

καὶ πάλιν·

Ἡ δ᾽ Ὀβριμοπάτρα γ᾽ ἑφθὸν ἐκ ζωμοῦ κρέας,
καὶ χόλικος, ἠνύστρου τε, καὶ γαστρὸς τόμον.

Σιαγόνος δὲ Κρατῖνος Πλούτοις· „Περὶ σιαγόνος βοείας μαχόμενος.“ Καὶ Σοφοκλῆς Ἀμύκῳ· „Σιαγόνας τε δὴ μαλθακὰς τίθησι.“ Πλάτων δ᾽ ἐν Τιμαίῳ γράφει· „Καὶ τὰς σιαγόνας ἄκρας αὐτοῖς συνέδησεν ὑπὸ τὴν φύσιν τοῦ προσώπου.“ Καὶ Ξενοφῶν ἐν τῷ περὶ ἱππικῆς· „Σιαγόνα μικρὰν συνεσταλμένην.“ Οἱ δὲ διὰ τοῦ υ στοιχείου ἐκφέροντες κατ᾽ ἀναλογίαν λέγουσιν ἀπὸ τοῦ ὑός. Χορδῶν τε μέμνηται Ἐπίχαρμος, ἃς ὀρύας ὀνομάζει, ἐπιγράψας τι καὶ τῶν δραμάτων Ὀρύαν. Ἀριστοφάνης δ᾽ ἐν Νεφέλαις·

Ἔκ μου χορδὴν
τοῖς φροντισταῖς παραθέντων.

Κρατῖνος ἐν Πυτίνῃ·
Ὡς λεπτὸς, ἦ δ' ὅς, ἔσθ' ὁ τῆς χορδῆς τόμος.

Καὶ Εὔπολις ἐν Αἰξίν. Ἄλεξις δ' ἐν Λευκαδίᾳ ἢ Δρα-
(95) πέταις· „Χορδαρίου τόμος ἧκε καὶ περίκομμά τι.“
Ἀντιφάνης ἐν Γάμοις· „Ἐκτεμὼν χορδῆς μεσαῖον.“

48. Ποδῶν δὲ, καὶ ὠτίων, ἔτι δὲ ῥύγχους, Ἄλεξις ἐν Κρατεύᾳ ἢ Φαρμακοπώλῃ· τὸ δὲ μαρτύριον ὀλίγον ὕστερον ἐκθήσομαι, πολλὰ ἔχον τῶν ζητουμένων ὀνομάτων. Θεόφιλος Παγκρατιαστῇ·

Ἑφθῶν μὲν σχεδὸν
τρεῖς μνᾶς. Β. Λέγ' ἄλλο. Α. Ῥυγχίον, κωλῆν, πόδας
τέτταρας ὑείους. Β. Ἡράκλεις. Α. Βοὸς δὲ τρεῖς.

Ἀναξίλας Μαγείροις·
Τῶν Αἰσχύλου πολὺ μᾶλλον εἶναί μοι δοκεῖ
ἰχθύδι' ὀπτᾶν. Β. Τί σὺ λέγεις ἰχθύδια;
συσσίτιον μέλλεις νοσηλεύειν. ὅσον
ἀκροκώλι' ἕψειν * * ῥύγχη, πόδας.

Ἀναξίλας δ' ἐν Κίρκῃ· „Δεινὸν μὲν γὰρ ἔχονθ' ὑὸς ῥύγχος, ὦ φίλε Κινησία.“ Καὶ ἐν Καλυψοῖ·

Ῥύγχος φορῶν ὕειον ἠσθόμην τότε.

Ὠτάρια δ' ὠνόμασε καὶ Ἀναξανδρίδης ἐν Σατύροις. Ἀξιόνικος δ' ἐν Χαλκιδικῷ φησι·

Ζωμὸν ποιῶ
θερμὸν ἰχθὺν ἐπαναπλάττων, ἡμίβρωτα λείψανα
συντιθεὶς, οἴονται ἄνω πτεράλικα σιλφίῳ
σφενδονῶν, ἀλλᾶντα τέμνω, παραφέρω χορδῆς τόμον,
ῥύγχος εἰς ὄξος πιέζων, ὥστε πάντας ὁμολογεῖν
τῶν γάμων κρείττω γεγονέναι τὴν ἕωλον ἡμέραν.

Ἀριστοφάνης Προαγῶνι·

Ἐγευσάμην χορδῆς ὁ δύστηνος κύων
πῶς εἰσίδω * * ῥύγχος περικεκαυμένον;

Φερεκράτης Λήροις·

Ὡς οὐχὶ τουτὶ ῥύγχος ἀτεχνῶς ἔσθ' ὑός.

Καὶ τόπος δέ τις οὕτω καλεῖται Ῥύγχος περὶ Στράτον τῆς Αἰτωλίας, ὥς φησι Πολύβιος ἐν ἕκτῃ τῶν ἱστοριῶν. Στησίχορός τέ φησιν ἐν Συοθήραις· „Κρύψαι δὲ ῥύγχος ἄκρον γᾶς ὑπένερθεν.“ Ὅτι δὲ κυρίως λέγεται ῥύγχος ἐπὶ τῶν συῶν, προείρηται. Ὅτι δὲ καὶ ἐπ' ἄλλων ζώων Ἄρχιππος Ἀμφιτρύωνι δευτέρῳ κατὰ παιδιὰν εἶπε, καὶ ἐπὶ τοῦ προσώπου οὕτως·

Καὶ ταῦτ' ἔχων τὸ ῥύγχος οὑτωσὶ μακρόν.

καὶ Ἀραρὼς Ἀδώνιδι·

Ὁ γὰρ θεὸς τὸ ῥύγχος ὡς ἡμᾶς στρέφει.

49. Ἀκροκωλίων δὲ μέμνηται Ἀριστοφάνης Αἰολοσίκωνι·

Καὶ μὴν τὸ δεῖν' ἀκροκώλια δέ σοι τέτταρα
ἥψησα τακερά.

Καὶ ἐν Γηρυτάδῃ· „Ἀκροκώλια, ἄρτοι, κάραβοι.“ Ἀντιφάνης Κορινθίᾳ·

Ἔπειτα κἀκροκώλιον
ὕειον Ἀφροδίτῃ, γελοῖον. Β. Ἀγνοεῖς·
ἐν τῇ Κύπρῳ δ' οὕτω φιληδεῖ ταῖς ὑσὶν
δέσποτα, ὥστε σκατοφαγεῖν ἀπεῖρξε
τὸ ζῶον, τοὺς δὲ βοῦς ἠνάγκασεν.

Ὅτι δ' ὄντως Ἀφροδίτῃ ὗς θύεται, μαρτυρεῖ Καλλίμαχος (96) ἢ Ζηνόδοτος ἐν ἱστορικοῖς ὑπομνήμασι, γράφων ὧδε· „Ἀργεῖοι Ἀφροδίτῃ ὗν θύουσι, καὶ ἡ ἑορτὴ καλεῖται Ὑστήρια.“ Φερεκράτης δ' ἐν Μεταλλεῦσι·

Σχελίδες δ' ὁλόκνημοι πλησίον τακερώταται
ἐπὶ πινακίσκοις καὶ δίεφθ' ἀκροκώλια.

Ἄλεξις Κυβευταῖς·

Ἠριστηκότων
σχεδόν τι δ' ἡμῶν ἐξ ἀκροκωλίου τινός.

Κἀν Παννυχίδι ἢ Ἐρίθοισιν·

Ἡμίοπτα μὲν
τὰ κρεάδι' ἐστὶ, τὸ περίκομμ' ὀπόλλυται,
ὁ γόγγρος ἑφθὸς, τὰ δ' ἀκροκώλι' οὐδέπω.

Τῶν δ' ἑφθῶν ποδῶν μνημονεύει Φερεκράτης ἐν Δουλοδιδασκάλῳ·

Ὡς παρασκευάζεται δεῖπνον πῶς ἂν εἴπαθ' ἡμῖν.
Β. Καὶ δῆθ' ὑπάρχει τέμαχος ἐγ-
χέλειον ὑμῖν, τευθὶς, ἄρ-
νειον κρέας, φύσκης τόμος,
ποὺς ἑφθὸς, ἧπαρ, πλευρὸν, ὀρ-
νίθεια πλήθει πολλὰ, τυ-
ρὸς ἐν μέλιτι, μερὶς κρεῶν.

Ἀντιφάνης Παρασίτῳ·

Χοιρίων
σκέλη κἀπύρ'. Β Ἀστεῖόν γε νὴ τὴν Ἑστίαν
ἄριστον. Α. Ἑφθὸς τυρὸς ἐπεδόνει πολύς.

Ἐκφαντίδης δ' ἐν Σατύροις·

Πόδας τ', ἐπεὶ δέοι, πριάμενον καταφαγεῖν
ἑφθοὺς ὑός.

Γλώσσης δὲ μέμνηται Ἀριστοφάνης ἐν Ταγηνισταῖς διὰ τούτων·

Ἅλις ἀφύης μοι· παρατέταμαι γὰρ τὰ λιπαρὰ κάπτων.
ἀλλὰ φέρετ' ἀπόβασιν, ἡπάτιον,
ἢ καπριδίου νέου κόλλοπά τιν'· εἰ δὲ μὴ,

πλευρὸν, ἢ γλῶτταν, ἢ σπληνὸς, ἢ νῆστιν, ἢ
δέλφακος ὀπωρινῆς ἠτριαίαν φέρετε
δεῦρο μετὰ κολλάβων χλιαρῶν.

50. Τοσούτων λεχθέντων, καὶ περὶ τούτων, οὐδὲ τῶν ἰατρῶν οἱ παρόντες ἀσύμβολοι μετειλήφασιν. Ἔφη γὰρ ὁ Διονυσιοκλῆς· Μνησίθεος ὁ Ἀθηναῖος ἐν τῷ περὶ ἐδεστῶν ἔφη· „Κεφαλὴ καὶ πόδες ὑὸς οὐ πολὺ τὸ τρόφιμον καὶ λιπαρὸν ἐν ἑαυτοῖς ἔχουσι.“ Καὶ ὁ Λεωνίδης· Δήμων ἐν τετάρτῳ Ἀτθίδος· „Ἀφείδαντα (φησὶ) βασιλεύοντα Ἀθηνῶν Θυμοίτης ὁ νεώτερος ἀδελφὸς, νόθος ὢν, ἀποκτείνας αὐτὸς ἐβασίλευσεν. Ἐφ᾽ οὗ Μέλανθος Μεσσήνιος ἐκπεσὼν τῆς πατρίδος, ἐπήρετο τὴν Πυθίαν, ὅπου κατοικήσει. Ἡ δὲ ἔφη, ἔνθα ἂν ξενίοις πρῶτον τιμηθῇ, τοὺς πόδας αὐτῷ καὶ τὴν κεφαλὴν ἐπὶ τῷ δείπνῳ παραθέντων. Καὶ τοῦτ᾽ ἐγένετο αὐτῷ ἐν Ἐλευσῖνι· τῶν ἱερειῶν γὰρ τότε πάτριόν τινα ἑορτὴν ἐπιτελουσῶν, καὶ πάντα τὰ κρέα κατηναλωκυιῶν, τῶν δὲ ποδῶν καὶ τῆς κεφαλῆς ὑπολοίπων ὄντων, ταῦτα τῷ Μελάνθῳ ἀπέστειλαν.“

51. ΜΗΤΡΑ ἑξῆς ἐπεισηνέχθη, μητρόπολίς τις ὡς ἀληθῶς οὖσα, καὶ μήτηρ τῶν Ἱπποκράτους υἱῶν, οὓς εἰς ὑωδίαν κωμῳδουμένους οἶδα. Εἰς ἣν ἀποβλέψας ὁ Οὐλπιανὸς, Ἄγε δὴ, ἔφη, ἄνδρες φίλοι, παρὰ τίνι κεῖται ἡ μήτρα; Ἱκανῶς γὰρ γεγαστρίσμεθα, καὶ καιρὸς ἤδη ἐστὶ καὶ λέγειν ἡμᾶς. Τοῖς δὲ Κυνικοῖς τοῦτο παρακελεύομαι σιωπᾶν κεχορτασμένοις ἀφειδῶς, πλὴν εἰ μὴ καὶ τῶν σιαγόνων καὶ τῶν κεφαλῶν κατατρῶξαι βούλονται καὶ τὰ ὀστᾶ, ὧν οὐδεὶς φθόνος αὐτοῖς ἀπολαύειν ὡς κυσί· τοῦτο γάρ (97) εἰσι καὶ εὔχονται καλεῖσθαι. „Νόμος δὲ λείψαν᾽ ἐκβάλλειν κυσίν“ ἐν Κρήσσαις ὁ Εὐριπίδης ἔφη. Πάντα γὰρ ἐσθίειν καὶ πίνειν θέλουσιν, ἐπὶ νοῦν οὐ λαμβάνον-

τες ὅπερ ὁ θεῖος Πλάτων ἔφη ἐν Πρωταγόρᾳ· „Τὸ περὶ ποιήσεως διαλέγεσθαι, ὁμοιότατον εἶναι ταῖς συμποσίοις, τοῖς τῶν φαύλων καὶ ἀγοραίων ἀνθρώπων. Καὶ γὰρ οὗτοι, διὰ τὸ μὴ δύνασθαι ἀλλήλοις δι᾿ αὑτῶν συνεῖναι ἐν τῷ πότῳ, μηδὲ διὰ τῆς ἑαυτῶν φωνῆς καὶ λόγων τῶν ἑαυτῶν ὑπὸ ἀπαιδευσίας, τιμίας ποιοῦσι τὰς αὐλητρίδας, πολλοῦ μισθούμενοι ἀλλοτρίαν φωνὴν, τὴν τῶν αὐλῶν, καὶ διὰ τῆς ἐκείνων φωνῆς ἀλλήλοις ξύνεισιν. Ὅπου δὲ καλοὶ καὶ ἀγαθοὶ ξυμπόται καὶ πεπαιδευμένοι εἰσὶν, οὐκ ἂν ἴδοις οὔτ᾿ αὐλητρίδας οὔτε ὀρχηστρίδας οὔτε ψαλτρίας, ἀλλ᾿ αὐτοὺς ἑαυτοῖς ἱκανοὺς ὄντας ξυνεῖναι ἄνευ τῶν λήρων τε καὶ παιδιῶν τούτων διὰ τῆς ἑαυτῶν φωνῆς, λέγοντάς τε καὶ ἀκούοντας ἐν μέρει ἑαυτῶν κοσμίως, κἂν πάνυ πολὺν οἶνον πίωσι.“ Τοῦτο δ᾿ ὑμεῖς ποιεῖτε, ὦ Κύνουλκε· πίνοντες, μᾶλλον δ᾿ ἐκπίνοντες, αὐλητρίδων καὶ ὀρχηστρίδων δίκην ἐμποδίζετε τὴν διὰ τῶν λόγων ἡδονὴν, ζῶντες, κατὰ τὸν αὐτὸν Πλάτωνα, ὡς ἐν τῷ Φιλήβῳ φησὶν, οὐκ ἀνθρώπου βίον, ἀλλά τινος πλεύμονος ἢ τῶν ὅσα θαλάττια μετ᾿ ὀστρέων ἐμψύχων ἐστὶ σωμάτων.

52. Καὶ ὁ Κύνουλκος ὀργισθεὶς, Γάστρων, ἔφη, καὶ κοιλιόδαιμον ἄνθρωπε, οὐδὲν ἄλλο σὺ οἶσθα, οὐ λόγους διεξοδικοὺς εἰπεῖν, οὐχ ἱστορίας μνησθῆναι, οὐ τῆς ἐν λόγοις χάριτος ἀπάρξασθαί ποτε, ἀλλὰ τὸν χρόνον ἅπαντα περὶ ταῦτα κατατρίβῃς ζητῶν, Κεῖται; οὐ κεῖται; εἴρηται; οὐκ εἴρηται; ἐξονυχίζεις τε πάντα τὰ προσπίπτοντα τοῖς συνδιαλεγομένοις; τὰς ἀκάνθας συνάγων·

ὡς ἂν ἐχινόποδας καὶ ἀνὰ τρηχεῖαν ὄνωνιν
ἀεὶ διατρίβων, ἀνθέων τῶν ἡδίστων μηδὲν συναθροίζων.

Ἢ οὐ σὺ εἶ ὁ καὶ τὴν ὑπὸ Ῥωμαίων καλουμένην στρήναν, κατά τινα πατρίαν παράδοσιν λεγομένην καὶ διδομένην

τοῖς φίλοις, ἐπινομίδα καλῶν; Καὶ εἰ μὲν τὴν Πλάτωνος ζηλώσας, μαθεῖν βουλόμεθα· εἰ δὲ παρά τινι οὕτως εὑρὼν λεγομένην, ἐμφάνισον τὸν εἰπόντα. Ἐγὼ γὰρ οἶδα ἐπινομίδα καλουμένην καὶ μέρος τι τριήρους, ὡς Ἀπολλώνιος ἐν τριηρικῷ παρατέθειται. Οὐ σὺ εἶ ὁ καὶ τὸν καινὸν καὶ οὐδέπω ἐν χρείᾳ γενόμενον φαινόλην (εἴρηται γάρ, ὦ βέλτιστε, καὶ ὁ φαινόλης,) εἰπών; „Παῖ Λεῦκε, δός μοι τὸν ἄχρηστον φαινόλην.“ Εἰς βαλανεῖον δέ ποτε πορευόμενος, οὐκ ἔφης πρὸς τὸν πυνθανόμενον Ποῖ δή; „Ἀπολούμενος, ἦν δ' ἐγώ, ἐπείγομαι.“ Κἀκείνης σοι τῆς ἡμέρας ὁ καλὸς κανυσῖνος ὑπὸ λωποδυτῶν ἀνηρπάσθη, ὡς γέλωτα πάμπολυν ἐν τῷ βαλανείῳ γενέσθαι, ἀχρήστου ζητουμένου φαινόλου. Ἄλλοτε δὲ, ὦ ἑταῖροι φίλτατοι, (πρὸς γὰρ ὑμᾶς εἰρήσεται τἀληθῆ,) προσέπταισε λίθῳ, καὶ τὴν κνήμην ἕλυσε· θεραπευθεὶς οὖν προήει, καὶ πρὸς τοὺς πυνθανομένους Τί τοῦτο, Οὐλπιανέ; ὑπώπιον, ἔλεγε. Κἀγώ, (ξυνῆν γὰρ αὐτῷ,) τότε τὸν γέλωτα φέρειν οὐ δυνάμενος, παρά τινι τῶν φίλων ἰατρῷ ὑπαλειψάμενος τὰ ὑπὸ τοὺς ὀφθαλμοὺς παχεῖ φαρμάκῳ, πρὸς τοὺς πυνθανομένους Τί δὲ σύ; πρόσκομμα, ἔφασκον.

53. Τῆς δ' αὐτῆς ταύτης σοφίας καὶ ἕτερός ἐστι ζηλωτής, Πομπηιανὸς ὁ Φιλαδελφεύς, ἄνθρωπος οὐκ ἀπά-
(98) νουργος, ὀνοματοθήρας δὲ καὶ αὐτός. Ὅστις πρὸς τὸν οἰκέτην διαλεγόμενος, μεγάλῃ τῇ φωνῇ καλέσας τοὔνομα, Στρομβιχίδη, ἔφη, κόμιζέ μοι ἐπὶ τὸ γυμνάσιον τὰς βλαύτας τὰς ἀφορήτους, καὶ τὴν ἐφεστρίδα τὴν ἄχρηστον. Ἐγὼ γὰρ ὑποδησάμενος τὸν πώγωνα, προσαγορεύσω τοὺς ἑταίρους· ὀπτὸς γάρ ἐστί μοι τάριχος. Κόμιζε δὲ τοῦ ἐλαίου την λήκυθον· πρότερον γὰρ συντριβησόμεθον, ἔπειθ' οὕτως ἀπολούμεθον.“ Ὁ δ' αὐτὸς οὗτος σοφι-

στὴς Φεβρουαρίῳ μηνὶ, ὡς Ῥωμαῖοι λέγουσι, (τὸν δὲ μῆνα τοῦτον κληθῆναί φησιν ὁ Μαυρούσιος Ἰόβας ἀπὸ τῶν κατουδαίων φόβων κατ᾽ ἀναίρεσιν τῶν δειμάτων, ἐν ᾧ τοῦ χειμῶνός ἐστι τὸ ἀκμαιότατον, καὶ ἔθος τότε τοῖς κατοιχομένοις τὰς χοὰς ἐπιφέρειν πολλαῖς ἡμέραις·) πρός τινα τῶν φίλων, Οὐκ εἶδές με, ἔφη, πολλῶν ἡμερῶν, διὰ τὰ καύματα. Τῆς δὲ τῶν Παναθηναίων ἑορτῆς ἐπιτελουμένης, δι᾽ ἧς τὰ δικαστήρια οὐ συνάγεται, ἔφη, Γενέθλιός ἐστι τῆς ἀλέκτορος Ἀθηνᾶς καὶ ἄδικος ἡ τῆτες ἡμέρα. Ἐκάλεσε δέ ποτε καὶ τὸν ἐκ Δελφῶν ἐπανελθόντα ἡμῶν ἑταῖρον, οὐδὲν αὐτῷ χρήσαντος τοῦ θεοῦ, ἄχρηστον. Δεῖξιν δέ ποτε λόγων δημοσίᾳ ποιούμενος, καὶ ἐγκώμιον διεξερχόμενος τῆς βασιλευούσης πόλεως, ἔφη, Θαυμαστὴ δ᾽ ἡ Ῥωμαίων ἀρχὴ ἡ ἀνυπόστατος.

54. Τοιοῦτοί τινές εἰσιν, ὦ ἑταῖροι, οἱ Οὐλπιάνειοι σοφισταὶ, οἱ καὶ τὸ μιλιάριον καλούμενον ὑπὸ Ῥωμαίων, τὸ εἰς τὴν τοῦ θερμοῦ ὕδατος κατεργασίαν κατασκευαζόμενον, ἰπνολέβητα ὀνομάζοντες, πολλῶν ὀνομάτων ποιηταὶ, καὶ πολλοῖς παρασάγγαις ὑπερδραμόντες τὸν Σικελιώτην Διονύσιον, ὃς τὴν μὲν παρθένον ἐκάλει μένανδρον, ὅτι μένει τὸν ἄνδρα, καὶ τὸν στῦλον μενεκράτην, ὅτι μένει καὶ κρατεῖ, βαλάντιον δὲ τὸ ἀκόντιον, ὅτι ἐναντίον βάλλεται, καὶ τὰς τῶν μυῶν διεκδύσεις μυστήρια ἐκάλει, ὅτι τοὺς μῦς τηρεῖ. Ἄθανις δ᾽ ἐν πρώτῳ Σικελικῶν τὸν αὐτόν φησι Διονύσιον καὶ τὸν βοῦν γαρόταν καλεῖν, καὶ τὸν χοῖρον ἴακχον. Τοιοῦτος ἦν καὶ Ἀλέξαρχος, ὁ Κασάνδρου τοῦ Μακεδονιας βασιλεύσαντος ἀδελφὸς, ὁ τὴν Οὐρανόπολιν καλουμένην κτίσας. Ἱστορεῖ δὲ περὶ αὐτοῦ Ἡρακλείδης ὁ Λέμβος ἐν τῇ τριακοστῇ ἑβδόμῃ τῶν ἱστοριῶν, λέγων οὕτως· „Ἀλέξαρχος, ὁ τὴν Οὐρανόπολιν

κτιστας, διαλέκτους ἰδίας εἰσήνεγκεν· ὀρθροβόαν μὲν τὸν ἀλεκτρυόνα καλῶν καὶ βροτοκέρτην τὸν κουρέα, καὶ τὴν δραχμὴν ἀργυρίδα, τὴν δὲ χοίνικα ἡμεροτροφίδα, καὶ τὸν κήρυκα ἀπύτην. Καὶ τοῖς Κασανδρέων δὲ ἄρχουσι τοιαῦτά ποτ' ἐπέστειλεν· „Ἀλέξαρχος ὁ μάρμων πρόμοις γαθεῖν. Τοὺς ἡλιοκρεῖς οἰῶν, οἶδα λαπῦσα θεωτῶν ἔργων κρατῆτορας μορσίμῳ τύχᾳ κεκυρωμένας θεοῦ πόγαις χυτλώσαντες αὐτοὺς καὶ φύλακας ὀριγενεῖς." Τί δὲ ἡ ἐπιστολὴ αὕτη δηλοῖ, νομίζω 'γὼ μηδὲ τὸν Πύθιον διαγνῶναι. Κατὰ γὰρ τὸν Ἀντιφάνους Κλεοφάνη·

Τὸ δὲ τυραννεῖν ἐστιν,
ἢ τί ποτε τὸ σπουδαῖον ἀκολουθεῖν ἔφις
ἐν τῷ Λυκείῳ μετὰ σοφιστῶν νὴ Δία
λεπτῶν, ἀσίτων, συκίνων, λέγονθ' ὅτι
(99) τὸ πρᾶγμα τοῦτ' οὐκ ἔστιν, εἴπερ γίγνεται.
Οὐδ' ἔστι γάρ πω γιγνόμενον ὃ γίγνεται,
οὔτ' εἰ πρότερον ἦν, ἔστιν ὅ γε νῦν γίγνεται.
Ἔστιν γὰρ οὐκ ὂν οὐδέν. Ὃ δὲ μὴ γέγονέ πω,
οὐκ ἔστιν, ὥσπερ γέγονεν ὅ γε μὴ γέγονέ πω.
Ἐκ τοῦ γὰρ εἶναι γέγονεν· εἰ δ' οὐκ ἦν ὅθεν,
πῶς ἐγένετ' ἐξ οὐκ ὄντος; οὐχ οἷόν τε γάρ.
Εἰ δ' αὐτόθεν ποι γέγονεν, οὐκ ἔσται
κεῖποι δέ πώ τις εἴη, πόθεν γενήσεται τὸ οὐκ ὄν,
εἰς οὐκ ὄν· εἰς οὐκ ὂν γὰρ οὐ δυνήσεται.
ταυτὶ δ' ὅ τι ἐστὶν οὐδ' ἂν Ἀπόλλων μάθοι.

55. Οἶδα δ' ὅτι καὶ Σιμωνίδης που ὁ ποιητὴς ἀρίσταρχον εἶπε τὸν Δία, καὶ Αἰσχύλος τὸν Ἅιδην ἀγησίλαον, Νίκανδρος δὲ ὁ Κολοφώνιος ἰοχέαιραν τὴν ἀσπίδα τὸ ζῶον. Διὰ ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα ὁ θαυμασιώτατος Πλάτων ἐν τῷ Πολιτικῷ εἰπὼν ξηροβατικά τινα ζῶα, καὶ

ἀθροβατικὰ ἄλλα, ξηροτροφικόν τε καὶ ὑγροτροφικον καὶ ξηρονομικὸν, ἐπὶ ζώων χερσαίων καὶ ἐνύγρων καὶ ἐναερίων, ἐπιλέγει, ὥσπερ παρακελευόμενος τούτοις τοῖς ὀνοματοποιοῖς φυλάττεσθαι τὴν καινότητα, γράφων καὶ κατὰ λέξιν τάδε· „Κἂν διαφυλάξῃς τὸ μὴ σπουδάζειν ἐπὶ τοῖς ὀνόμασι, πλουσιώτερος καὶ εἰς γῆρας ἀναφανήσῃ φρονήσεως.“ Οἶδα δὲ καὶ Ἡρώδην, τὸν Ἀττικὸν ῥήτορα, ὀνομάζοντα τροχοπέδην τὸ διαβαλλόμενον ξύλον διὰ τῶν τροχῶν, ὅτε κατάντεις τόπους ὀχούμενος ἐπορεύετο, καίτοι Σιμαρίστου ἐν τοῖς Συνωνύμοις ἐποχλέα τὸ ξύλον τοῦτο ἐπονομάζοντος. Καὶ Σοφοκλῆς δέ που ὁ ποιητὴς τὸν φύλακα μοχλόν που ὠνόμασεν, ἐν τούτοις·

Θάρσει, μέγας σοι τοῦδ᾽ ἐγὼ φόβου μοχλός.

Κἂν ἄλλοις δὲ τὴν ἄγκυραν ἰσχάδα κέκληκε, διὰ τὸ κατέχειν τὴν ναῦν·

Ναῦται δὲ μηρύσαντο νηὸς ἰσχάδα.

Καὶ Δημάδης δὲ ὁ ῥήτωρ ἔλεγε τὴν μὲν Αἴγιναν εἶναι λήμην τοῦ Πειραιῶς, τὴν δὲ Σάμον ἀποῤῥῶγα τῆς πόλεως, ἔαρ δὲ τοῦ δήμου τοὺς ἐφήβους, τὸ δὲ τεῖχος ἐσθῆτα τῆς πόλεως, τὸν δὲ σαλπιγκτὴν κοινὸν Ἀθηναίων ἀλέκτορα. Ὁ δ᾽ ὀνοματοθήρας οὗτος σοφιστὴς ἀκάθαρτον ἔφη γυναῖκα, ἧς ἐπεσχημένα ἦν τὰ γυναικεῖα. Πόθεν δέ σοι, ὦ Οὐλπιανὲ, καὶ κεχορτασμένος εἰπεῖν ἐπῆλθε, δέον τῷ κορεσθῆναι χρήσασθαι;

56. Πρὸς ταῦτα ὁ Οὐλπιανός, πως ἡδέως γελάσας, Ἀλλὰ μὴ βαΰζε, εἶπεν, ὦ ἑταῖρε, μηδὲ ἀγριαίνου τὴν κυνικὴν προβαλλόμενος λύσσαν, τῶν ὑπὸ κύνα οὐσῶν ἡμερῶν, δέον αἰκάλλειν μᾶλλον καὶ προσσαίνειν τοῖς συνδείπνοις, μή καί τινα Κυνοφόντιν ἑορτὴν ποιησώμεθα ἀντὶ τῆς παρ᾽ Ἀργείοις ἐπιτελουμένης. Χορτασθῆναι εἴρηται,

ὦ δαιμόνιε ἀνδρῶν, παρὰ μὲν Κρατίνῳ ἐν Ὀδυσσεῦσιν, οὕτως·

Ἦσθε πανημέριοι, χορταζόμενοι γάλα λευκόν.

Καὶ Μένανδρος δὲ ἐν Τροφωνίῳ ἔφη χορτασθείς. Ἀριστοφάνης δ᾽ ἐν Γηρυτάδῃ·

Θεράπευε καὶ χόρταζε τῶν μονῳδιῶν.

Σοφοκλῆς δ᾽ ἐν Τυροῖ·

Σίτοισι παγχόρτοισιν ἐξενίζομεν.

(100) Εὔβουλος δ᾽ ἐν Δόλωνι·

Ἐγὼ κεχόρτασμαι μὲν, ἄνδρες, οὐ κακῶς,
ἀλλ᾽ εἰμὶ πλήρης, ὥστε καὶ μόλις πάνυ
ὑπεδησάμην, ἅπαντα δρῶν, τὰς ἐμβάδας.

Σώφιλος δ᾽ ἐν Φιλάρχῳ·

Γαστρισμὸς ἔσται δαψιλής· τὰ προοίμια
ὁρῶ * * * * χορτασθήσομαι.
Νὴ τὸν Διόνυσον, ἄνδρες, ἤδη στρηνιῶ.

Καὶ Ἄμφις ἐν Οὐρανῷ·

Εἰς τὴν ἑσπέραν χορτάζομεν
ἅπασιν ἀγαθοῖς.

Ταῦτα μὲν οὖν, ὦ Κύνουλκε, εἰπεῖν προχείρως ἔχω σοι τὰ νῦν, αὔριον δὲ ἢ ἔνηφι, (την γὰρ εἰς τρίτην Ἡσίοδος εἴρηκεν οὕτως,) πληγαῖς σε χορτάσω, ἐάν περ μὴ εἴπῃς, ὁ κοιλιοδαίμων παρὰ τίνι κεῖται. Σιωπήσαντος δ᾽ ἐκείνου, Ἀλλὰ μὴν καὶ τοῦτο αὐτός σοι, ὦ κύον, ἐρῶ, ὅτι Εὔπολις τοὺς κόλακας ἐν τῷ ὁμωνύμῳ δράματι οὕτω κέκληκε· τὸ δὲ μαρτύριον ἀναβαλοῦμαι, ἔστ᾽ ἂν ἀποδῶ σοι τὰς πληγάς.

57. Ἡσθέντων οὖν ἐπὶ τοῖς πεπαιγμένοις ἁπάντων, Ἀλλὰ μὴν, ἔφη ὁ Οὐλπιανὸς, καὶ τὸν περὶ τῆς μήτρας λόγον ἀποδώσω. Ἄλεξις γὰρ ἐν τῷ Ποντικῷ ἐπιγραφομένῳ δράματι Καλλιμέδοντα τὸν ῥήτορα, Κάραβον δὲ

ἐπικαλούμενον, κωμῳδῶν, (ἦν δ' οὗτος εἷς τῶν κατὰ Δημοσθένη τὸν ῥήτορα πολιτευομένων,) φησίν·

> Ὑπὲρ πάτρας μὲν πᾶς τις ἀποθνήσκειν θέλει,
> ὑπὲρ δὲ μήτρας Καλλιμέδων ὁ Κάραβος
> ἑφθῆς ἴσως προσεῖτ' ἂν ἄλλως ἀποθανεῖν.

Ἦν δὲ ὁ Καλλιμέδων καὶ ἐπὶ ὀψοφαγίᾳ διαβόητος. Μνημονεύει τῆς μήτρας καὶ Ἀντιφάνης ἐν Φιλομήτορι, οὕτως·

> Ἔμμητρον ἂν ᾖ τὸ ξύλον, βλάστην ἔχει·
> μητρόπολίς ἐστιν, οὐχὶ πατρόπολις
> μήτραν τινὲς πωλοῦσιν, ἥδιστον κρέας·
> Μήτρας ὁ Χῖός ἐστι τῷ δήμῳ φίλος.

Εὔφρων δ' ἐν Παραδιδομένῃ·

> Οὑμὸς διδάσκαλος δὲ μήτραν σκευάσας
> παρέθηκε Καλλιμέδοντι, κᾆσθίονθ' ἅμα
> ἐποίησε πηδᾶν, ὅθεν ἐκλήθη Κάραβος.

Δώξιππος δ' ἐν Ἀντιπορνοβοσκῷ·

> Οἵων δ' ἐπιθυμεῖ βρωμάτων, ὡς μουσικῶν,
> ἤνυστρα, μήτρας, χόλικας.

Ἐν δὲ Ἱστοριογράφῳ·

> Τὴν στοὰν διεξέπαιεν Ἀμφικλῆς μήτρας δύο
> κρεμαμένας δείξας, Ἐκεῖνον πέμπε, φάς, ἐὰν ἴδῃς.

Εὔβουλος δ' ἐν Δευκαλίωνι·

> Ἡπάτια, νῆστις, πλεύμονες, μήτρα.

58. Ὁ Λυγκεὺς δ' ὁ Σάμιος, ὁ Θεοφράστου γνώριμος, καὶ τὴν σὺν ὀπῷ χρῆσιν αὐτῆς οἶδεν. Ἀναγράφων γοῦν τὸ Πτολεμαίου συμπόσιόν, φησιν οὕτως· „Μήτρας τινὸς περιφερομένης ἐν ὄξει καὶ ὀπῷ.“ Τοῦ δὲ ὀποῦ μέμνηται Ἀντιφάνης ἐν Δυσέρωσι, περὶ Κυρήνης τὸν λόγον ποιούμενος·

> Ἐκεῖσε διαπλέω

ὅθεν διεσπάσθημεν, ἐῤῥῶσθαι λέγων
ἅπασιν, ἵπποις, σιλφίῳ, συνωρίσι,
καυλῷ, κέλησι, μασπέτοις, πυρετοῖς, ὀποῖς.

(101) Τῆς δὲ διαφορᾶς τῆς περὶ τὴν ἐκτομίδα μνημονεύει Ἵππαρχος, ὁ τὴν Αἰγυπτιακὴν Ἰλιάδα συνθεὶς, ἐν τούτοις·

Ἐν λοπάσιν μ' εὐφραίνει μήτρης καλὰ πρόσωπα
ἐκβολάδος, δέλφαξ ἐν κλιβάνῳ ἡδέα ὄζων.

Σώπατρος δ' ἐν μὲν Ἱππολύτῳ φησίν·

Ἀλλ' οἷα μήτρα καλλίκαρπος ἐκβολὰς
δίεφθα λευκανθεῖσα τυροῦται δέμας.

Ἐν δὲ Φυσιολόγῳ·

Μήτρας ὑείας οὐκ ἀφεψηθεὶς τόμος,
τὴν δηξίθυμον ἐντὸς ὀξάλμην ἔχων.

Ἐν δὲ Σίλφαις·

Μήτρας ὑείας ἑφθὸν ὡς φάγῃς τόμον,
δριμεῖαν ὠθῶν πηγανῖτιν εἰς χολήν.

59. Οἱ μέντοι ἀρχαῖοι πάντες πρὸ τοῦ δειπνεῖν οὐ παρέφερον οὔτε μήτρας, οὔτε θρίδακας, οὔτ' ἄλλο τι τῶν τοιούτων, ὥσπερ νῦν γίνεται. Ἀρχέστρατος γοῦν ὁ ὀψοδαίδαλος μετὰ τὸ δεῖπνον καὶ τὰς προπόσεις καὶ τὸ μύροις χρήσασθαί, φησιν·

Ἀεὶ δὲ στεφάνοισι κάρα παρὰ δαῖτα πυκάζου
παντοδαποῖς, οἷς ἂν γαίας πέδον ὄλβιον ἀνθῇ,
καὶ στακτοῖσι μύροις ἀγαθοῖς χαίτην θεράπευε,
καὶ σμύρναν λίβανόν τε πυρὸς μαλακὴν ἐπὶ τέφραν
βάλλε πανημέριος, Συρίης εὐώδεα καρπόν.
Ἐμπίνοντι δέ σοι φερέτω τοιόνδε τράγημα,
γαστέρα καὶ μήτραν ἑφθὴν ὑὸς, ἔν τε κυμίνῳ
ἔν τ' ὄξει δριμεῖ καὶ σιλφίῳ ἐμβεβαῶσαν,
ὀρνίθων τ' ὀπτῶν ἁπαλὸν γένος, ὡς ἂν ὑπάρχῃ

ὥρῃ. Τῶν δὲ Συρακοσίων τούτων ἀμέλησον,
οἳ πίνουσι μόνον βατράχων τρόπον οὐδὲν ἔδοντες.
Ἀλλὰ σὺ μὴ πείθου κείνοις, ἃ δ' ἐγὼ λέγω ἔσθε
βρωτά. Τὰ δ' ἄλλα γ' ἐκεῖνα τραγήματα πάντα πεφυκε
πτωχείας παράδειγμα κακῆς, ἑφθοί τ' ἐρέβινθοι,
καὶ κύαμοι καὶ μῆλα καὶ ἰσχάδες. Ἀλλὰ πλακοῦντα
αἴνει Ἀθήνησιν γεγενημένον· εἰ δὲ μὴ, ἂν που
αὐτὸν ἔχῃς ἑτέρωθι, μέλι ζήτησον ἀπελθὼν
Ἀττικὸν, ὡς τοῦτ' ἔστιν ὃ ποιεῖ κεῖνον ὑβριστήν.
Οὕτω τοι δεῖ ζῆν τὸν ἐλεύθερον, ἢ κατὰ τῆς γῆς
καὶ κατὰ τοῦ βαράθρου καὶ ταρτάρου ἐς τὸν ὄλεθρον
ἥκειν, καὶ κατορωρύχθαι σταδίους ἀναρίθμους.

Λυγκεὺς δὲ, διαγράφων τὸ Λαμίας τῆς αὐλητρίδος δεῖπνον, ὅτε ὑπεδέχετο Δημήτριον τὸν Πολιορκητὴν, εὐθέως τοὺς εἰσελθόντας ἐπὶ τὸ δεῖπνον ἐσθίοντας ποιεῖ ἰχθῦς παντοίους καὶ κρέα. Ὁμοίως καὶ, τὸ Ἀντιγόνου τοῦ βασιλέως δεῖπνον διατιθεὶς, ἐπιτελοῦντος Ἀφροδίσια, καὶ τὸ Πτολεμαίου τοῦ βασιλέως, ἰχθῦς πρῶτον παρατίθησι, καὶ κρέα.

60. Θαυμάζειν δ' ἐστὶν ἄξιον τοῦ τὰς καλὰς ὑποθήκας παραδιδόντος ἡμῖν Ἀρχεστράτου, ὃς, Ἐπικούρῳ τῷ σοφῷ τῆς ἡδονῆς καθηγεμὼν γενόμενος, κατὰ τὸν Ἀσκραῖον ποιητὴν, γνωμικῶς καὶ ἡμῖν συμβουλεύει, τισὶ μὲν μὴ πείθεσθαι, αὐτῷ δὲ προσέχειν τὸν νοῦν· καὶ ἐσθίειν παρακελεύεται τὰ καὶ τὰ, οὐδὲν ἀποδέων τοῦ παρὰ Δαμοξένῳ τῷ κωμῳδιοποιῷ μαγείρου, ὃς ἐν Συντρόφοις φησίν·

(102) Ἐπικούρου δέ με
ὁρᾷς μαθητὴν ὄντα τοῦ σοφοῦ, παρ' ᾧ

ἐν δύ᾽ ἔτεσιν καὶ μησὶν οὐχ ὅλοις δέκα
τάλαντ᾽ ἐγώ σοι κατεπύκνωσα τέτταρα.
B. Τοῦτο δὲ τί ἐστιν, εἰπέ μοι. A. Καθήγισα.
B. Μάγειρος ἦν κἀκεῖνος; A. Οὐκ ᾔδει, θεοί!
B. Ποῖος μάγειρος; A. Ἡ φύσις πάσης τέχνης
ἀρχέγονόν ἐστ᾽, ἀρχέγονον, ὦ ᾿λιτήριε.
Οὐκ ἔστιν οὐδὲν τοῦ πονεῖν σοφώτερον,
ἥν τ᾽ εὐχερὲς τὸ πρᾶγμα τοῦ λόγου τριβὴν
ἔχοντι τούτου· πολλὰ γὰρ συμβάλλεται.
Διόπερ, μάγειρον ὅταν ἴδῃς ἀγράμματον
μὴ Δημόκριτόν τε πάντα διανεγνωκότα
[μᾶλλον δὲ κατέχοντα, καταγέλα ὡς κενοῦ]
καὶ τὸν Ἐπικούρου κανόνα, μισθώσας ἄφες
ὡς ἐκ διατριβῆς. Τοῦτο δεῖ γὰρ εἰδέναι,
τίν᾽ ἔχει διαφορὰν πρῶτον, ὦ βέλτιστε σύ,
γλαυκίσκος ἐν χειμῶνι καὶ θέρει· πάλιν
ποῖος περὶ δύσιν Πλειάδος συνειδέναι
ἰχθὺς ὑπὸ τροπάς τ᾽ ἐστὶ χρησιμώτατος.
Αἱ μεταβολαὶ γὰρ αἵ τε κινήσεις κακὸν
᾿Ηλίβατον ἀνθρώποισιν ἀλλοιώματα
ἐν ταῖς τροφαῖς ποιοῦσι· μανθάνεις; τὸ δὲ
ληφθὲν καθ᾽ ὥραν ἀποδίδωσι τὴν χάριν.
B. Τίς παρακολουθεῖ ταῦτα; A. Τοιγαροῦν στρόφοι
καὶ πνευμάτια γιγνόμενα τὸν κεκλημένον
ἀσχημονεῖν ποιοῦσι. Παρὰ δ᾽ ἐμοὶ τρέφει
τὸ προσφερόμενον βρῶμα, καὶ λεπτύνεται,
ὀρθῶς τε διαπνεῖ. Τοιγαροῦν εἰς τοὺς πόρους
ὁ χυμὸς ὁμαλῶς πανταχοῦ συνίσταται.
Χυμὸς λέγεις Δημόκριτος οὐδὲν πρᾶγμα τὰ
γιγνόμενα ποιεῖ τὸν φαγόντ᾽ ἀρθριτικόν.

B. Καὶ τῆς ἰατρικῆς τι μετέχειν μοι δοκεῖς.
A. Καὶ πᾶς ὁ φύσεως ἐντός. Ἡ δ' ἀπειρία
τῶν νῦν μαγείρων κατανόει πρὸς τῶν θεῶν
οἷα 'στίν. Ὀσμὴν ὅταν ἴδῃς ἐξ ἰχθύων
ὑπεναντίων αὐτοῖσι ποιούντων μίαν,
καὶ σήσαμ' ὑποτρίβοντας εἰς ταύτην, λαβὼν
ἕκαστον αὐτῶν κατὰ μέρος προσπαρδέτω.
B. Ὥς μοι κέχρησαι. *A.* Τί γὰρ ἂν εὖ γένοιτ' ἔτι
τῆς ἰδιότητος πρὸς ἑτέραν μεμιγμένης
καὶ συμπλεκομένης οὐχὶ συμφώνους ἁφάς;
Τὸ ταῦτα διορᾶν ἐστιν εὐψύχου τέχνης,
οὐ τὸ διανίζειν λοπάδας, οὐδ' ὄζειν καπνοῦ·
Ἐγὼ γὰρ εἰς τοὐπτάνιον οὐκ εἰσέρχομαι,
ἀλλά τι θεωρῶ πλησίον καθήμενος,
πονοῦσι δ' ἑτέροισιν λέγω τὰς αἰτίας
καὶ τἀποβαῖνον, ὀξὺ τὸ περίκομμ', ἄφες.
B. Ἁρμονικὸς, οὐ μάγειρος. *A.* Ἐπίτεινον τὸ πῦρ.
Ὁμαλιζέτω τις ὡς τάχος· ἡ πρώτη λοπὰς
(103) ζεῖ ταῖς ἐφεξῆς οὐχὶ συμφώνως. Νοεῖς
τὸν τύπον; *B.* Ἄπολλον! καὶ τί φαίνεται τέχνη.
A. Εἶτ' οὐδὲν εἰκῇ παρατίθημι, μανθάνεις;
βρῶμ', ἀλλὰ μίξας πάντα κατὰ συμφωνίαν.
B. Πῶς; *A.* Ἔστιν αὐτοῖς ἃ διὰ τεττάρων ἔχει
κοινωνίαν, διὰ πέντε, διὰ πασῶν πάλιν,
ταῦτα προσάγω πρὸς αὐτὰ τὰ διαστήματα,
καὶ ταῖς ἐπιφοραῖς εὐθὺς οἰκείως πλέκω·
ἐνίοτε δ' ἀφεστὼς παρακελεύομαι, πόθεν
ἅπτει; τί τούτῳ μιγνύειν μέλλεις; ὅρα·
διάφωνον ἕλκεις· οὐχ ὑπερβήσει σοφόν;
Ἐπίκουρος οὕτω κατεπύκνου τὴν ἡδονήν·

ἐμασᾶτ' ἐπιμελῶς. Εἶδε τἀγαθὸν μόνος
ἐκεῖνος οἷόν ἐστιν· οἱ δ' ἐν τῇ Στοᾷ
ζητοῦσι συνεχῶς, οἷόν ἐστ', οὐκ εἰδότες.
Οὐκοῦν ὅ γ' οὐκ ἔχουσιν, ἀγνοοῦσι δὲ,
οὐδ' ἂν ἑτέρῳ δοίησαν. Οὕτω σοι δοκεῖ;
Ἀφῶμεν οὖν τὰ λοιπά. B. Δῆλα δὴ πάλαι.

61. Καὶ Βάτων δ' ἐν Συνεξαπατῶντι, δυσχεραίνοντα ποιήσας μειρακίου πατέρα, ὡς διαφθαρέντος κατὰ την δίαιταν ὑπὸ τοῦ παιδαγωγοῦ, φησὶν·

Ἀπολώλεκας τὸ μειράκιόν μου παραλαβὼν,
ἀκάθαρτε, καὶ πέπεικας ἐλθεῖν εἰς βίον
ἀλλότριον αὐτοῦ, καὶ πότους ἑωθινοὺς
πίνει διὰ σὲ νῦν, πρότερον οὐκ εἰθισμένον.
B. Εἶτ', εἰ μεμάθηκε, δέσποτα, ζῆν, ἐγκαλεῖς;
A. Ζῆν δὲ τὸ τοιοῦτον; B. Ὡς λέγουσιν οἱ σοφοί.
Ὁ γοῦν Ἐπίκουρός φησιν, εἶναι τἀγαθὸν
τὴν ἡδονὴν δήπουθεν· οὐκ ἔστιν δ' ἔχειν
ταύτην ἑτέρωθεν, ἐκ δὲ τοῦ ζῆν δὴ καλῶς
εὖ σως ἅπαντας ἢ τυχὸν δώσεις ἐμοί.
A. Ἑώρακας οὖν φιλόσοφον, εἰπέ μοί, τινα
μεθύοντ' ἐπὶ τούτοις θ' οἷς λέγεις κηλούμενον;
B. Ἅπαντας. Οἱ γοῦν τὰς ὀφρῦς ἐπηρκότες,
καὶ τὸν φρόνιμον ζητοῦντες, ἐν τοῖς περιπάτοις
καὶ ταῖς διατριβαῖς ὥσπερ ἀποδεδρακότα
οὕτως, ἐπὰν γλαυκίσκος αὐτοῖς παρατεθῇ,
ἴσασιν, οὗ δεῖ πρῶτον ἅψασθαι τόπου,
καὶ τὴν κεφαλὴν ζητοῦσιν ὥσπερ πράγματος,
ὥστ' ἐκπεπλῆχθαι πάντας.

62. Καὶ παρ' Ἀντιφάνει δὲ ἐν Στρατιώτῃ ἢ Τύχωνι παραινέσεις εἰσφέρων ἄνθρωπος τοιοῦτός ἐστιν, ὅς φησιν·

— Ὅστις ἄνθρωπος δὲ φὺς,
ἀσφαλές τι κτῆμ' ὑπάρχειν τῷ βίῳ λογίζεται,
πλεῖστον ἡμάρτηκεν. Ἢ γὰρ εἰσφορά τις ἥρπακε
τἄνδοθεν πάντ', ἢ δίκη τις περιπεσὼν ἀπώλετο,
ἢ στρατηγήσας προσῶφλεν, ἢ χορηγὸς αἱρεθεὶς
ἱμάτια χρυσᾶ παρασχὼν τῷ χορῷ ῥάκος φορεῖ,
ἢ τριηραρχῶν ἀπήγξατ', ἢ πλέων ἥλωκέ ποι,
ἢ βαδίζων ἢ καθεύδων κατακέκοφθ' ὑπ' οἰκετῶν.
Οὐ βέβαιον οὐδέν ἐστι, πλὴν ὅσ' ἂν καθ' ἡμέραν
(104) εἰς ἑαυτὸν ἡδέως τις εἰσαναλίσκων τύχῃ.
Οὐδὲ ταῦτα σφόδρα τι· καὶ γὰρ τὴν τράπεζαν ἁρπάσαι
κειμένην ἄν τις προσελθών· ἀλλ' ὅταν τὴν ἔνθεσιν
ἐντὸς ἤδη τῶν ὀδόντων τυγχάνῃς κατεσπακὼς,
τοῦτ' ἐν ἀσφαλεῖ νόμιζε τῶν ὑπαρχόντων μόνον.
Τὰ αὐτὰ εἴρηκε καὶ ἐν Ὑδρίᾳ.

63. Εἰς ταῦτ' οὖν τις ἀποβλέπων, ἄνδρες φίλοι, εἰκότως ἂν ἐπαινέσειε τὸν καλὸν Χρύσιππον, κατιδόντα ἀκριβῶς τὴν Ἐπικούρου φύσιν, καὶ εἰπόντα, μητρόπολιν εἶναι τῆς φιλοσοφίας αὐτοῦ τὴν Ἀρχεστράτου Γαστρολογίαν, ἣν πάντες οἱ τῶν φιλοσόφων γαστρίμαργοι Θέογνίν τινα αὑτῶν εἶναι λέγουσι, τὴν καλὴν ταύτην ἐποποιίαν. Πρὸς οὓς καὶ Θεόγνητος ἐν Φάσματι ἢ Φιλαργύρῳ φησὶν ἐκ τούτων·

Ἄνθρωπ', ἀπολεῖς με. Τῶν γὰρ ἐκ τῆς ποικίλης
στοᾶς λογαρίων ἀναπεπλησμένος νοσεῖς·
„Ἀλλότριόν ἐσθ' ὁ πλοῦτος ἀνθρώπῳ, πάχνη·
σοφία δ' ἴδιον, κρύσταλλος. Οὐδεὶς πώποτε
ταύτην λαβὼν ἀπώλεσ'." Ὦ τάλας ἐγὼ,
οἵῳ μ' ὁ δαίμων φιλοσόφῳ συνῴκισεν!
Ἐπαρίστερ' ἔμαθες, ὦ πόνηρε, γράμματα·

ἀνέστροφέν σου τὸν βίον τὰ βιβλία·
πεφιλοσόφηκας γῇ τε κοὐρανῷ λαλῶν,
οἷς οὐδέν ἐστιν ἐπιμελὲς τῶν σῶν λόγων.

64. Ἔτι τοῦ Οὐλπιανοῦ διαλεγομένου, παῖδες ἐπεισῆλθον, φέροντες ἐπὶ δίσκων καράβους, μείζονας Καλλιμέδοντος τοῦ ῥήτορος, ὃς διὰ τὸ φιληδεῖν τῷ βρώματι Κάραβος ἐπεκλήθη. Ἄλεξις μὲν οὖν αὐτὸν ἐν Δορκίδι ἢ Ποππυζούσῃ φίλιχθυν εἶναι κοινῶς παραδίδωσι, καθάπερ καὶ ἄλλοι τῶν κωμῳδιοποιῶν, λέγων οὕτως·

Τοῖς ἰχθυοπώλαις ἐστὶν ἐψηφισμένον,
ὥς φασι, χαλκῆν Καλλιμέδοντος εἰκόνα
στῆσαι Παναθηναίοισιν ἐν τοῖς ἰχθύσιν,
ἔχουσαν ὀπτὸν κάραβον ἐν τῇ δεξιᾷ,
ὡς αὐτὸν ὄντ᾽ αὐτοῖσι τῆς τέχνης μόνον
σωτῆρα, τοὺς ἄλλους δὲ πάντας ζημίαν.

Περισπούδαστος δὲ ἦν πολλοῖς ἡ τοῦ καράβου βρῶσις, ὡς ἔστι δεῖξαι διὰ πολλῶν τῆς κωμῳδίας μερῶν· ἀρκέσει δὲ τὰ νῦν Ἀριστοφάνης, ἐν ταῖς Θεσμοφοριαζούσαις οὕτως λέγων·

Ἰχθῦς ἐώνηταί τις, ἢ σηπίδιον,
ἢ τῶν πλατειῶν καρίδων, ἢ πουλύπους,
ἢ νῆστις ὀπτᾶτ᾽, ἢ γαλεός, ἢ τευθίδες;
B. Μὰ τὸν Δί᾽, οὐ δῆτ᾽. A. Οὐδὲ βατίς; B. Οὔ φημ᾽ ἐγώ.
A. Οὐ χόριον, οὐδὲ πῦος, οὐδ᾽ ἧπαρ κάπρου,
οὐδὲ σχαδόνες, οὐδ᾽ ἠτριαῖον δέλφακος,
οὐδ᾽ ἐγχέλειον, οὐδὲ κάραβον μέγαν
γυναιξὶ κοπιώσαισιν ἐπεκουρήσατε;

Πλατείας δὲ καρῖδας ἂν εἴη λέγων τοὺς ἀστακοὺς καλουμένους, ὧν μνημονεύει Φιλύλλιος ἐν Πόλεσι. Καὶ Ἀρχέστρατος γὰρ ἐν τῷ διαβοήτῳ ποιήματι οὐδ᾽ ὅλως που

κάραβον ὀνομάζων ἀστακὸν προσαγορεύει, ὥσπερ κἀν τούτοις·

(105) Ἀλλὰ, παρεὶς λῆρον πολυώνυμον, ἀστακὸν ὠνοῦ,
τὸν τὰς χεῖρας ἔχοντα μακρὰς ἄλλως τε βαρείας,
τοὺς δὲ πόδας μικροὺς, βραδέως δ' ἐπὶ γαῖαν ὀρούει.
Εἰσὶ δὲ πλεῖστοι μὲν πάντων, ἀρετῇ τε κράτιστοι,
ἐν Λιπάραις· πολλοὺς δὲ καὶ Ἑλλήσποντος ἀθροίζει.

Καὶ Ἐπίχαρμος δ' ἐν Ἥβας γάμῳ τὸν προειρημένον ἀστακὸν ὑπὸ τοῦ Ἀρχεστράτου δηλοῖ ὅτι κάραβός ἐστι, λέγων οὕτως·

Ἐντὶ δ' ἀστακοὶ, κολύβδαιναί τε χ', ὡς τὰ πόδι' ἔχει
μικρὰ, τὰς χεῖρας δὲ μακρὰς, κάραβος δὲ τὤνυμα.

65. Ἴδιον δ' ἐστὶ γένος καράβων τε καὶ ἀστακῶν ἄλλο, ἔτι δὲ καρίδων. Τὸν δ' ἀστακὸν οἱ Ἀττικοὶ διὰ τοῦ ο ὀστακὸν λέγουσι, καθάπερ καὶ ὀσταφίδας. Ἐπίχαρμος δὲ ἐν Γᾷ καὶ Θαλάσσᾳ φησί· „Κάστακοὶ γαμψώνυχοι.“ Σπεύσιππος δὲ ἐν δευτέρῳ Ὁμοίων παραπλήσιά φησιν εἶναι τῶν μαλακοστράκων κόρακον, ἀστακὸν, νύμφην, ἄρκτον, καρκίνον, πάγουρον. Διοκλῆς δ' ὁ Καρύστιός φησι· „Καρῖδες, καρκίνοι, κάραβοι, ἀστακοὶ εὔστομα καὶ διουρητικά.“ Κολύβδαιναν δ' εἴρηκεν Ἐπίχαρμος ἐν τοῖς προεκκειμένοις, ὡς μὲν Νίκανδρός φησι, τὸ θαλάσσιον αἰδοῖον, ὡς δ' ὁ Ἡρακλείδης ἐν Ὀψαρτυτικῷ, τὴν καρῖδα. Ἀριστοτέλης δ' ἐν πέμπτῳ ζώων μορίων· „Τῶν μαλακοστράκων ὀχεύονται (φησὶ) κάραβοι, ἀστακοὶ, καρῖδες καὶ τὰ τοιαῦτα, ὥσπερ καὶ τὰ ὀπισθουρητικὰ τῶν τετραπόδων. Ὀχεύονται δὲ τοῦ ἔαρος ἀρχομένου πρὸς τῇ γῇ· ἤδη γὰρ ὦπται ἡ ὀχεία πάντων τῶν τοιούτων· ἐνιαχοῦ δὲ, ὅταν τὰ σῦκα ἄρχηται πεπαίνεσθαι. Γίνονται δ' οἱ μὲν κάραβοι ἐν τοῖς τραχέσι καὶ πετρώδεσιν, οἱ δ' ἀστακοὶ ἐν

τοῖς λείοις, ἐν δὲ τοῖς πηλώδεσιν οὐδέτεροι. Διὸ καὶ ἐν Ἑλλησπόντῳ μὲν καὶ περὶ Θάσον ἀστακοὶ γίνονται, περὶ δὲ τὸ Σίγειον καὶ τὸν Ἄθω κάραβοι. Εἰσὶ δ' οἱ κάραβοι μακρόβιοι πάντες." Θεόφραστος δ' ἐν τῷ περὶ τῶν φωλευόντων, τοὺς ἀστακοὺς καὶ καράβους καὶ καρῖδας ἐκδύεσθαί φησι τὸ γῆρας.

66. *Περὶ δὲ τῶν καρίδων*, ὅτι καὶ πόλις ἦν Καρίδες περὶ Χίον τὴν νῆσον, Ἔφορος ἐν τῇ πρώτῃ ἱστορεῖ, κτίσαι φάσκων αὐτὴν τοὺς διασωθέντας ἐκ τοῦ ἐπὶ Δευκαλίωνος γενομένου κατακλυσμοῦ μετὰ Μάκαρος, καὶ μέχρι νῦν τὸν τόπον καλεῖσθαι Καρίδας. Ὁ δὲ ὀψοδαίδαλος Ἀρχέστρατος παραινεῖ τάδε·

Ἢν δέ ποτ' εἰς Ἴασον Καρῶν πόλιν εἰσαφίκηαι,
καρῖδ' εὐμεγέθη λήψει, σπανία δὲ πρίασθαι·
ἐν δὲ Μακηδονίᾳ τε καὶ Ἀμβρακίᾳ μάλα πολλαί.

Ἐκτεταμένως δ' εἴρηκε καρῖδα Ἀραρὼς μὲν ἐν Καμπυλίωνι·

Αἵ τε καμπύλαι
καρῖδες ἐξήλλοντο δελφίνων δίκην
εἰς σχοινόπλεκτον ἄγγος.

καὶ Εὔβουλος ἐν Ὀρθάνῃ·

Καρῖδα καθῆκα κάτω, κἀνέσπασ' αὖθις.

Ἀναξανδρίδης Λυκούργῳ·

Καὶ συμπαίζει καριδαρίοις
μετὰ περκιδίων καὶ θριττιδίων,
καὶ ψηττάδίοις μετὰ κωθαρίων
καὶ σκινδαρίοις μετὰ κωβιδίων.

Ὁ δ' αὐτὸς κἀν Πανδάρῳ φησίν·

(106) Οὐκ ἐπικεκυφὼς ὀρθὸς ὦ βέλτιστ', ἔσει·
αὕτη δὲ καριδοῖ τὸ σῶμα καμπύλη
ἄγκυρά τ' ἐστὶν ἄντικρυς τοῦ σώματος.

Ἐν δὲ Κερκίῳ·

Ἐρυθρότερον καρῖδος ὀπτῆς σ᾽ ἀποφανῶ.

Εὔβουλος Τιτθαῖς·

Καρῖδάς τε τῶν κυφῶν.

καὶ Ἀφελίων Καλλαίσχρῳ·

Κυρταὶ δ᾽ ὁμοῦ καρῖδες ἐν ξηρῷ πέδῳ.

καὶ ἐν Ἰακέμῳ·

Ὠρχοῦντο δ᾽, ὡς καρῖδες ἀνθράκων ἔπι
πηδῶσι κυρταί.

Συνεσταλμένως δ᾽ εἴρηκεν Εὔπολις ἐν Αἰξὶν οὕτως·

Πλὴν
ἅπαξ ποτ᾽ ἐν Φαίακος ἔφαγον καρίδας.

καὶ ἐν Δήμοις·

Ἔχων τὸ πρόσωπον καρίδος μασθλητίνης.

67. Ὠνομάσθησαν δὲ καρῖδες ἀπὸ τοῦ κάρα· τὸ πλεῖστον γὰρ μέρος τοῦ σώματος ἡ κεφαλὴ ἀπηνέγκατο. Καρίδες δὲ βραχέως οἱ Ἀττικοὶ ἀναλόγως· παρὰ γὰρ τὸ κάρη γέγονε, διὰ τὸ μείζονι κεχρῆσθαι κεφαλῇ. Ὡς οὖν παρὰ τὸ γραφὴ γραφὶς καὶ βολὴ βολὶς, οὕτω καὶ παρὰ τὸ κάρη καρίς. Ταθείσης δὲ τῆς παρατελευταίας, ἐτάθη καὶ τὸ τέλος, καὶ ὁμοίως λέγεται τῷ ψηφὶς καὶ κρηπὶς καὶ τευθίς.

68. Περὶ δὲ τῶν ὀστρακοδέρμων τούτων Δίφιλος μὲν ὁ Σίφνιος οὕτω γράφει· „Τῶν δ᾽ ὀστρακοδέρμων καρὶς, ἀστακὸς, κάραβος, καρκίνος, λέων, τοῦ αὐτοῦ γένους ὄντα, διαφέρουσι. Μείζων δ᾽ ἐστὶν ὁ λέων τοῦ ἀστακοῦ. Οἱ δὲ κάραβοι καὶ γραψαῖοι λέγονται· τῶν καρκίνων δ᾽ εἰσὶ σαρκωδέστεροι. Ὁ δὲ καρκίνος βαρὺς καὶ δύσπεπτος.“ Μνησίθεος δ᾽ ὁ Ἀθηναῖος ἐν τῷ περὶ ἐδεστῶν· „Κάραβοι φησὶ) καὶ καρκίνοι καὶ καρῖδες καὶ τὰ ὅμοια, δύσ-

πεπτα μὲν ταῦτα, τῶν δ' ἄλλων ἰχθύων εὐπεπτότερα πολλῷ. Πρέπει δ' αὐτοῖς ὀπτᾶσθαι μᾶλλον, ἢ ἕψεσθαι." Κουρίδας δὲ τὰς καρῖδας εἴρηκε Σώφρων ἐν γυναικείοις, οὕτως· „Ἴδε καλᾶν κουρίδων, ἴδε καμάρων, ἴδε φίλα· θᾶσαι μὰν ὡς ἐρυθραί τ' ἐντὶ καὶ λειοτριχιῶσαι." Ἐπίχαρμος δ' ἐν Γᾷ καὶ Θαλάσσᾳ· „Κουρίδες τε φοινίκιαι." Ἐν δὲ Λόγῳ καὶ Λογίννᾳ διὰ τοῦ ω εἴρηκεν· „Ἀφύας τε κωρίδας τε καμπύλας." Σιμωνίδης δέ·

Θύννοισι τευθὶς, κωβιοῖσι κωρίδες.

69. Ἑξῆς εἰσεκομίσθη ταγηνιστὰ ἥπατα περιειλημμένα τῷ καλουμένῳ ἐπίπλῳ, ὃν Φιλέταιρος ἐν Τηρεῖ ἐπίπλοιον εἴρηκεν. Εἰς ἃ ἀποβλέψας ὁ Κύνουλκος, Λέγε ἡμῖν, ἔφη, ὦ σοφὲ Οὐλπιανὲ, εἴ που κεῖται οὕτως τὸ ἧπαρ ἐντετυλιγμένον. Καὶ ὅς· Ἐὰν πρότερον δείξῃς σὺ, παρὰ τίνι ὁ ἐπίπλους εἴρηται ἐπὶ τοῦ λίπους καὶ τοῦ ὑμένος. Ἀντικορυσσομένων οὖν τούτων, ὁ Μυρτίλος ἔφη· Ὁ μὲν (107) ἐπίπλους παρ' Ἐπιχάρμῳ ἐν Βάκχαις· „Καὶ τὸν ἄρτον ἐπικαλύψας ἐπιπλόῳ." Καὶ ἐν Θεαροῖς· „Ὀσφύος τε πέρι καὶ ἐπίπλου." Καὶ ὁ Χῖος δὲ Ἴων ἐν ταῖς Ἐπιδημίαις ἔφη· „Τῷ ἐπίπλῳ ἐπικαλύψας." Ἀπέχεις, φίλη κεφαλὴ Οὐλπιανὲ, τὸν ἐπίπλουν, ἵν' ἤδη ποτὲ αὐτῷ ἐντυλιχθεὶς κατακαυθῇς, καὶ πάντας ἡμᾶς ζητήσεων ἀπαλλάξῃς. Τό τε μαρτύριον τοῦ οὕτω διεσκευασμένου ἥπατος δίκαιος εἶ σὺ ἀπομνημονεῦσαι, προειρημένου σοι πάλαι, ὅτε περὶ τῶν ὠτίων καὶ ποδῶν ἐζητοῦμεν, Ἄλεξις ἐν Κρατεύᾳ ἢ Φαρμακοπώλῃ εἴρηκε. Πᾶσα δ' ἡ ἐκλογὴ χρησίμη οὖσα εἰς πολλά· ἐπεὶ τὰ νῦν διὰ μνήμης οὐ κρατεῖς, αὐτὸς ἐγὼ διεξελεύσομαι. Φησὶ δ' οὕτως ὁ κωμικός·

Πρῶτον μὲν *, ὄστρεια παρὰ Νηρεῖ τινι
ἰδὼν γέροντι, φυκί' ἠμφιεσμένα

ἔλαβον, ἐχίνους τ᾽· ἔστι γὰρ προοίμιον
δείπνου χαριέντως ταῦτα πεπρυτανευμένου.
Τούτων δ᾽ ἀπολυθεὶς, κειμένων ἰχθυδίων
μικρῶν, τρεμόντων τῷ δέει τί πείσεται,
θαῤῥεῖν κελεύσας ἕνεκ᾽ ἐμοῦ ταυτὶ, οὐδὲ ἓν
φήσας ἀδικήσειν, ἐπριάμην γλαῦκον μέγαν.
Ἔπειτα νάρκην ἔλαβον, ἐνθυμούμενος
ὅτι δεῖ γυναικὸς ἐπιφερούσης δακτύλους
ἁπαλοὺς ὑπ᾽ ἀκάνθης μηδὲ ἓν τούτων παθεῖν.
Ἐπὶ τὸ τάγηνον φυκίδας, ψήττας τινὰς,
καρῖδα, φύκην, κωβιὸν, πέρκην, σπάρον,
ἐποίησά τ᾽ αὐτὸ ποικιλώτερον ταῶ.
Κρεάδι᾽ ἅττα, ποδάρια, ῥύγχη τινὰ,
ὠτάρι᾽ ὕει᾽, ἡπάτιον ἐγκεκαλυμμένον·
αἰσχύνεται γὰρ πελιτνὸν ὂν τῷ χρώματι.
Τούτοις μάγειρος οὐ πρόσεισ᾽, οὐκ ὄψεται·
οἰμώξεται γὰρ νὴ Δί᾽. Ἀλλ ἐγὼ σοφῶς
ταῦτ᾽ οἰκονομήσω καὶ γλαφυρῶς καὶ ποικίλως
οὕτω, (ποιῶ γὰρ τοὔψον αὐτὸς,) ὥστε τοὺς
δειπνοῦντας εἰς τὰ λοπάδι᾽ ἐμβάλλειν ποιῶ
ἐνίοτε τοὺς ὀδόντας ὑπὸ τῆς ἡδονῆς.
Τὰς σκευασίας πάντων δὲ καὶ τὰς σκευάσεις
τούτων ἕτοιμός εἰμι δεικνύειν, λέγειν,
προῖκα προδιδάσκειν, ἂν θέλῃ τις μανθάνειν.

70. Ὅτι δ᾽ ἔθος τῷ ἐπίπλῳ περικαλύπτεσθαι τὰ ἡπάτια, Ἡγήσανδρος ὁ Δελφὸς ἐν ὑπομνήμασί φησι, Μετάνειραν τὴν ἑταίραν ὡς ἐν τοῖς κεκαλυμμένοις ἡπατίοις αὐτὴ πνευμόνιον ἔλαβε, καὶ ὡς περιελοῦσα τὸ στέαρ εἶδεν, ἀνέκραγεν·

Ἀπόλωλα, πέπλων μ᾽ ὤλεσαν περιπτυχαί.

Μήποτε δὲ καὶ Κρώβυλος ὁ κωμῳδιοποιὸς αἰσχυνόμενον εἶπε τὸ τοιοῦτον ἧπαρ, ὥσπερ καὶ Ἄλεξις, ἐν Ψευδυποβολιμαίῳ, λέγων οὕτως·

Καὶ πλεκτάνην στιφρὰν σφόδρ᾽ ἐν τούτοις τέ που
αἰσχυνόμενον ἧπαρ καπρίσκου σκατοφάγου.

Ἡπάτιον δ᾽ εἴρηκεν Ἀριστοφάνης ἐν Ταγηνισταῖς, καὶ Ἀλκαῖος ἐν Παλαίστρᾳ, Εὔβουλός τ᾽ ἐν Δευκαλίωνι. Δασυντέον δέ, λέγοντας τὸ ἧπαρ. Καὶ γὰρ ἡ συναλοιφή ἐστι παρ᾽ Ἀρχιλόχῳ διὰ δασέος. Φησὶ γάρ·

— Χολὴν γὰρ οὐκ ἔχεις ἐφ᾽ ἥπατι.

(108) *Ἔστι δὲ καὶ ἰχθύς τις, ἥπατος καλούμενος, ὅν φησιν ὁ αὐτὸς Εὔβουλος ἐν Λάκωσιν ἢ Λήδᾳ οὐκ ἔχειν χολήν·*

— Οὐκ ᾤου με
χολὴν ἔχειν, ὡς δ᾽ ἡπάτῳ μοι διελέγου.
Ἐγὼ δέ γ᾽ εἰμὶ τῶν μελαμπύγων ἔτι.

Ἡγήσανδρος δ᾽ ἐν ὑπομνήμασιν ἐν ταῖς κεφαλαῖς φησι, τὸν ἥπατον δύο λίθους ἔχειν, τῇ μὲν αὐγῇ καὶ τῷ χρώματι παραπλησίους τοῖς ὀστρείοις, τῷ δὲ σχήματι ῥομβοειδεῖς.

71. *Ταγηνιστῶν δ᾽ ἰχθύων μνημονεύει Ἄλεξις ἐν Δημητρίῳ, καθάπερ κἀν τῷ προκειμένῳ δράματι. Εὔβουλος Ὀρθάνῃ·*

— Πᾶσα δ᾽ εὔμορφος γυνὴ
ἐρῶσα φοιτᾷ, τηγάνῳ τε συντρυφᾷ
τριβαλλοπανόθρεπτα μειρακύλλια,
ὁμοῦ δὲ τευθὶς καὶ φαληρὶς ἡ κόρη
σπλάγχνοισιν ἀρνείοισι συμμεμιγμένη
πηδᾷ, χορεύει, πῶλος ὣς ἀπὸ ζυγοῦ.
Ῥιπὶς δ᾽ ἐγείρει φύλακας Ἡφαίστου κύνας,
θερμῇ παροξύνουσα τηγάνου πνοῇ·
ὀσμὴ δὲ πρὸς μυκτῆρας ἠρεθισμένη

ᾄσσει· μεμαγμένη δὲ Δήμητρος κόρη
κοίλη φάραγγος δακτύλου πιάσματι
σύρει, τριήρους ἐμβολὰς μιμουμένη,
δείπνου πρόδρομον ἄριστον.

Ἤσθιον δὲ καὶ ταγηνιστὰς σηπίας. Νικόστρατος ἢ Φιλέταιρος ἐν Ἀντύλλῳ φησίν·

— Οὔποτ' αὖθις
σηπίαν ἀπὸ τηγάνου
τολμήσαιμι φαγεῖν μόνος.

Ἡγήμων δ' ἐν Φιλίνῃ καὶ γόνον ἐκ ταγήνου ἐσθίοντας ποιεῖ, ἐν τούτοις·

Μάλα ταχέως αὐτῶν πρίω * πουλύπουν,
καὶ δὸς καταφαγεῖν, κἀπὸ τηγάνου γόνον.

72. Ἐπὶ τούτοις οὐχ ἡσθεὶς ὁ Οὐλπιανὸς, ἀνιαθεὶς δὲ, ἀποβλέψας ὡς ἡμᾶς, καὶ τὰ ἐξ Ὀρθάνου Εὐβούλου ἰαμβεῖα εἰπών·

Ὡς εὖ νεναυάγηκεν ἐπὶ τοῦ τηγάνου
ὁ θεοῖσιν ἐχθρὸς Μυρτίλος·

Ὅτι γὰρ οὐδὲν τούτων πριάμενός ποτε ἔφαγεν, εὖ οἶδα, τῶν τινος οἰκετῶν αὐτοῦ εἰπόντος μοί ποτε τὰ ἐκ Πορνοβοσκοῦ Εὐβούλου ἰαμβεῖα τάδε·

Τρέφει με Θετταλός τις, ἄνθρωπος βαρὺς,
πλουτῶν, φιλάργυρος δὲ, κἀλιτήριος,
ὀψοφάγος, ὀψωνῶν δὲ μέχρι τριωβόλου.

Ἐπεὶ δὲ πεπαιδευμένος ἦν ὁ νεανίσκος, καὶ οὐχὶ παρὰ τῷ Μυρτίλῳ γε, ἀλλὰ παρ' ἄλλῳ τινὶ, ὡς ἐπυνθανόμην αὐτοῦ, πῶς εἰς τὸν Μυρτίλον ἐνέπεσεν, ἔφη μοι τὰ ἐκ Νεοττίδος Ἀντιφάνους τάδε·

Παῖς ὢν, μετ' ἀδελφῆς εἰς Ἀθήνας ἐνθάδε
ἀφικόμην, ἀχθεὶς ὑπό τινος ἐμπόρου,

Σύρος τὸ γένος ὤν. Περιτυχὼν δ' ἡμῖν ὄδὶ
κηρυττομένοις, ὀβολοστάτης ὤν, ἐπρίατο,
ἄνθρωπος ἀνυπέρβλητος εἰς πονηρίαν,
τοιοῦτος οἷος μηδὲν εἰς τὴν οἰκίαν,
μηδ' ὧν ὁ Πυθαγόρας ἐκεῖνος ἤσθιεν
ὁ τρισμακαρίτης, εἰσφέρειν, ἔξω θύμου.

73. Ἔτι τοῦ Οὐλπιανοῦ τοιαῦτά τινα παίζοντος, ὁ Κύνουλκος ἀνέκραγεν, Ἄρτου δεῖ, καὶ οὐ τοῦ Μεσσαπίων βασιλέως λέγω τῶν ἐν Ἰαπυγίᾳ, περὶ οὗ καὶ σύγγραμμά ἐστι Πολέμωνι. Μνημονεύει δ' αὐτοῦ καὶ Θουκυδίδης ἐν ἑβδόμῃ, καὶ Δημήτριος ὁ κωμῳδιοποιὸς ἐν τῷ ἐπιγραφομένῳ δράματι Σικελίᾳ, διὰ τούτων·

(109) Κἀκεῖθεν εἰς τὴν Ἰταλίαν ἀνέμῳ Νότῳ
διεβάλομεν τὸ πέλαγος εἰς Μεσσαπίους·
Ἄρτος δ' ἀναλαβὼν ἐξένισεν ἡμᾶς καλῶς.
Ξένος δὲ χαρίεις ἦν ἐκεῖ * * * μέγας
καὶ λαμπρός.

Οὐ τούτου οὖν τοῦ Ἄρτου ὁ νῦν καιρὸς ἦν, ἀλλὰ τῶν εὐφημένων ὑπὸ τῆς Σιτοῦς καλουμένης Δήμητρος καὶ Ἱμαλίδος· οὕτως γὰρ ἡ θεὸς παρὰ Συρακοσίοις τιμᾶται, ὡς ὁ αὐτὸς Πολέμων ἱστορεῖ ἐν τῷ περὶ τοῦ Μορύχου. Ἐν δὲ τῷ πρώτῳ τῶν πρὸς Τίμαιον ἐν Σκάλῳ φησὶ τῷ Βοιωτικῷ Μεγαλάρτου καὶ Μεγαλομάζου ἀγάλματα ἱδρῦσθαι. Ἐπεὶ δὲ ἤδη ἄρτοι εἰσεκομίζοντο, καὶ πλῆθος ἐπ' αὐτοῖς παντοδαπῶν βρωμάτων, ἀποβλέψας εἰς αὐτὰ ἔφη·

Τοῖς ἄρτοις ὅσας
ἱστᾶσι παγίδας οἱ ταλαίπωροι βροτοί,

φησὶν Ἄλεξις ἐν Τῇ εἰς τὸ φρέαρ. Ἡμεῖς οὖν εἴπωμέν τι καὶ περὶ ἄρτων.

74. Προφθάσας δ' αὐτὸν ὁ Ποντιανὸς ἔφη, Τρύφων

ὁ Ἀλεξανδρεὺς ἐν τοῖς φυτικοῖς ἐπιγραφομένοις ἄρτων ἐκτίθεται γένη, εἴ τι κἀγὼ μέμνημαι, ζυμίτην, ἄζυμον, σεμιδαλίτην, χονδρίτην, συγκομιστὸν (τοῦτον δ' εἶναί φησι καὶ διαχωρητικώτερον τοῦ καθαροῦ) τὸν ἐξ ὀλυρῶν, τὸν ἐκ τιφῶν, τὸν ἐκ μελινῶν. Γίνεται δὲ, φησὶν, ὁ χονδρίτης ἐκ τῶν ζειῶν· ἐκ γὰρ κριθῆς χόνδρον μὴ γίνεσθαι. Παρὰ δὲ τὰς ὀπτήσεις ὀνομάζεσθαι ἰπνίτην, οὗ μνημονεύειν Τιμοκλέα ἐν Ψευδολησταῖς, οὕτως·

Καταμαθὼν δὲ κειμένην σκάφην
θερμὴν ἰπνιτῶν ἤσθιον.

Ἐσχαρίτην. Τούτου μνημονεύει Ἀντίδοτος ἐν Πρωτοχόρῳ·

Λαβόντα θερμοὺς ἐσχαρίτας, πῶς γὰρ οὔ;
τούτους ἀνειλίττοντα βάπτειν εἰς γλυκύν.

Καὶ Κρώβυλος ἐν Ἀπαγχομένῳ·

Καὶ σκάφην λαβών τινα
τῶν ἐσχαριτῶν τῶν καθαρῶν.

Λυγκευς δ' ὁ Σάμιος ἐν τῇ πρὸς Διαγόραν ἐπιστολῇ, συγκρίνων τὰ Ἀθήνησι γινόμενα τῶν ἐδωδίμων πρὸς τὰ ἐν Ῥόδῳ, φησίν· „Ἔτι δὲ σεμνυνομένων παρ' ἐκείνοις τῶν ἀγοραίων ἄρτων, ἀρχομένου μὲν τοῦ δείπνου καὶ μεσοῦντος οὐδὲν λειπομένους ἐπιφέρουσιν· ἀπειρηκότων δὲ καὶ πεπληρωμένων, ἡδίστην ἐπεισάγουσι διατριβὴν τὸν διάχρηστον ἐσχαρίτην καλούμενον, ὃς οὕτω κέκραται τοῖς μειλίγμασι καὶ τῇ μαλακότητι, καὶ τοιαύτην ἐνθρυπτόμενος ἔχει πρὸς τὸν γλυκὺν συναυλίαν, ὥστε ὁμοῦ προσβιαζόμενος θαυμαστόν τι συντελεῖ· καθάπερ γὰρ ἀνανήφειν πολλάκις γίνεται τὸν μεθύοντα, τὸν αὐτὸν τρόπον ὑπὸ τῆς ἡδονῆς ἀναπεινῆν γίνεται τὸν ἐσθίοντα.“ Ἀταβυρίτην. Σώπατρος ἐν Κνιδίᾳ·

Ἀταβυρίτης δ' ἄρτος ἦν πλησίγναθος.

Ἀχαΐνας Τούτου τοῦ ἄρτου μνημονεύει Σῆμος ἐν ὀγδόῳ Δηλιάδος, λέγων ταῖς θεσμοφόροις γίνεσθαι. Εἰσὶ δὲ ἄρτοι μεγάλοι, καὶ ἑορτὴ καλεῖται Μεγαλάρτια, ἐπιλεγόντων τῶν φερόντων· „Ἀχαΐνην στέατος ἔμπλεων τράγον.“ Κριβανίτην. Τούτου μνημονεύει Ἀριστοφάνης ἐν Γήρᾳ· ποιεῖ δὲ λέγουσαν ἀρτόπωλιν, διηρπασμένων αὐτῆς τῶν ἄρτων ὑπὸ τῶν τὸ γῆρας ἀποβαλλόντων·

Τουτὶ τί ἦν τὸ πρᾶγμα; Β. Θερμούς, ὦ τέκνον.
Α. Ἀλλ' ἦ παραφρονεῖς; Β. Κριβανίτας, ὦ τέκνον.
[πάνυ λευκούς.]

(110) Ἐγκρυφίαν. Τούτου μνημονεύει Νικόστρατος ἐν Ἱεροφάντῃ καὶ ὁ ὀψοδαίδαλος Ἀρχέστρατος, οὗ κατὰ καιρὸν τὸ μαρτύριον παραθήσομαι. Δίπυρον. Εὔβουλος ἐν Γανυμήδει·

Διπύρους τε θερμούς. Β. Οἱ δίπυροι δ' εἰσὶν τίνες;
Β. Ἄρτοι τρυφῶντες.

Ἀλκαῖος Γανυμήδει. Λάγανον. Τοῦτο ἐλαφρόν τί ἐστι καὶ ἄτροφον, καὶ μᾶλλον αὐτοῦ ἔτι ἡ ἐπανθρακὶς καλουμένη. Μνημονεύει δὲ τοῦ μὲν Ἀριστοφάνης ἐν Ἐκκλησιαζούσαις, φάσκων· „Λάγανα πέττεται,“ τῆς δ' ἐπανθρακίδος Διοκλῆς ὁ Καρύστιος ἐν πρώτῃ Ὑγιεινῶν, οὑτωσὶ λέγων· „Ἡ δ' ἐπανθρακὶς ἐστι τῶν λαγάνων ἁπαλωτέρα. Ἔοικε δὲ καὶ οὗτος ἐπ' ἀνθράκων γίνεσθαι, ὥσπερ καὶ ὁ παρ' Ἀττικοῖς ἐγκρυφίας· ὃν καὶ Ἀλεξανδρεῖς τῷ Κρόνῳ ἀφιεροῦντες προτιθέασιν ἐσθίειν τῷ βουλομένῳ ἐν τῷ τοῦ Κρόνου ἱερῷ.“

75. Ἐπίχαρμος δ' ἐν Ἥβας γάμῳ κἀν Μούσαις (τοῦτο δὲ τὸ δρᾶμα διασκευή ἐστι τοῦ προκειμένου) ἄρτων ἐκτίθεσθαι γένη „Κριβανίτην, ὅμωρον, σταιτίτην, ἐγκρίδα, ἀλειφατίτην, ἡμιάρτιον.“ Ὧν καὶ Σώφρων ἐν γυ-

ναικείοις μίμοις μνημονεύει, λέγων οὕτως· „Δεῖπνον ταῖς θείαις κριβανίτας καὶ ὁμώρους, καὶ ἡμιάρτιον Ἑκάτᾳ.“ Οἶδα δ', ἄνδρες φίλοι, ὅτι Ἀττικοὶ μὲν διὰ τοῦ ρ στοιχείου λέγουσι καὶ κρίβανον καὶ κριβανίτην, Ἡρόδοτος δ' ἐν δευτέρᾳ τῶν ἱστοριῶν ἔφη· „Κλιβάνῳ διαφανεῖ·“ καὶ ὁ Σώφρων δ' ἔφη „Τίς σταιτίτας, ἢ κλιβανίτας, ἢ ἡμιάρτια πέσσει;“ Ὁ δ' αὐτὸς μνημονεύει καὶ πλακίτα τινὸς ἄρτου, ἐν γυναικείοις „Εἰς νύκτα μ' ἑστιᾷ σὺν ἄρτῳ πλακίτᾳ.“ Καὶ τυρῶντος δ' ἄρτου μνημονεύει ὁ Σώφρων ἐν τῇ ἐπιγραφομένῃ Πενθερᾷ, οὕτως· „Συμβουλεύω τ' ἐμφαγεῖν· ἄρτον γάρ τις τυρῶντα τοῖς παιδίοις ἴαλε.“ Νίκανδρος δ' ὁ Κολοφώνιος ἐν ταῖς Γλώσσαις τὸν ἄζυμον ἄρτον καλεῖ δάρατον. Πλάτων δ' ὁ κωμῳδιοποιὸς ἐν Νυκτὶ μακρᾷ τοὺς μεγάλους ἄρτους καὶ ῥυπαροὺς Κιλικίους ὀνομάζει, διὰ τούτων·

Κᾆθ' ἧκεν ἄρτους πριάμενος,
μὴ τῶν καθαρύλλων, ἀλλὰ μεγάλους Κιλικίους.

Ἐν δὲ τῷ Μενελάῳ ἐπιγραφομένῳ ἀγελαίους τινὰς ἄρτους καλεῖ. Αὐτοπύρου δ' ἄρτου μνημονεύει Ἄλεξις ἐν Κυπρίῳ·

Τὸν δ' αὐτόπυρον ἄρτον ἀρτίως φαγών.

Φρύνιχος δ' ἐν Ποαστρίαις αὐτοπυρίτας αὐτοὺς καλῶν φησιν·

Αὐτοπυρίταισί τ' ἄρτοις καὶ λιπῶσι στεμφύλοις.

Ὀρίνδου δ' ἄρτου μέμνηται Σοφοκλῆς ἐν Τριπτολέμῳ, ἤτοι τοῦ ἐξ ὀρύζης γινομένου, ἢ ἀπὸ τοῦ ἐν Αἰθιοπίᾳ γινομένου σπέρματος, ὅ ἐστιν ὅμοιον σησάμῳ. Κολλάβους δ' ἄρτους ὁ Ἀριστοφάνης ἐν Ταγηνισταῖς·

Λαμβάνετε κόλλαβον ἕκαστος.

καὶ πάλιν·

Ἢ

δέλφακος ὀπωρινῆς ἠτριαίαν φέρετε
δεῦρο μετὰ κολλάβων χλιερῶν.

Γίνονται δ' οἱ ἄρτοι οὗτοι ἐκ νέου πυροῦ, ὡς Φιλύλλιος ἐν Αὔγῃ παρίστησιν·

Αὐτὸς φέρων πάρειμι πυρῶν ἐκγόνους τριμήνων,
γαλακτοχρῶτας κολλάβους θερμούς.

Μακωνίδων δ' ἄρτων μνημονεύει Ἀλκμὰν ἐν τῷ πέμπτῳ, οὕτως·

(111) Κλῖναι μὲν ἑπτὰ καὶ τόσαι τράπεσδαι
μακωνίδων ἄρτων ἐπιστέφοισαι
λίνῳ τε σασάμῳ τε κὴν πελίχναις
παίδεσσι χρυσοκόλλα.

(Ἐστὶ βρωμάτιον διὰ μέλιτος καὶ λίνου.) Τῆς δὲ κολλύρας καλουμένου ἄρτου Ἀριστοφάνης ἐν Εἰρήνῃ·

Κολλύραν μεγάλην, καὶ κόνδυλον ὄψον ἐπ' αὐτῇ.

Καὶ ἐν Ὁλκάσι·

Καὶ κολλύραν τοῖσι περῶσιν διὰ τοὺν Μαραθῶνι τρόπαιον.

76. Ὁ δὲ ὀβελίας ἄρτος κέκληται, ἤτοι ὅτι ὀβολοῦ πιπράσκεται, ὡς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, ἢ ὅτι ἐν ὀβελίσκοις ὠπτᾶτο. Ἀριστοφάνης Γεωργοῖς·

Εἶτ' ἄρτον ὀπτῶν τυγχάνει τις ὀβελίαν.

Φερεκράτες Ἐπιλησμονι·

Ὤλεν ὀβελίαν σπόδιν, ἄρτου δὲ μὴ προτιμᾶν.

Ἐκαλοῦντο δὲ καὶ ὀβελιαφόροι οἱ ἐν ταῖς πομπαῖς παραφέροντες αὐτοὺς ἐπὶ τῶν ὤμων. Σωκράτης ἐν ἕκτῳ Ἐπικλήσεων τὸν ὀβελίαν φησὶν ἄρτον Διόνυσον εὑρεῖν ἐν ταῖς στρατείαις Ἐτνίτας ἄρτος, ὁ προσαγορευόμενος λεκιθίτας, ὡς φησιν Εὐκράτης. Πανὸς, ἄρτος, Μεσσάπιοι.

Καὶ τὴν πλησμονὴν πανίαν, καὶ πάνια τὰ πλήσμια, Βλαῖσος ἐν Μεσοτρίβᾳ, καὶ Δεινόλοχος ἐν Τηλέφῳ, Ῥίνθων τε ἐν Ἀμφιτρύωνι. Καὶ Ῥωμαῖοι δὲ πᾶνα τὸν ἄρτον καλοῦσι. Ναστὸς ἄρτος ζυμίτης καλεῖται μέγας, ὥς φησι Πολέμαρχος καὶ Ἀρτεμίδωρος· Ἡρακλέων δὲ πλακοῦντος εἶδος. Νικόστρατος δ' ἐκ Κλίνῃ·

> Ναστὸς τὸ μέγεθος τηλικοῦτος, δέσποτα,
> λευκός· τὸ πάχος γὰρ ὑπερέκυπτε τοῦ κανοῦ.
> Ὀσμὴ δὲ, τουπίβλημ' ἐπεὶ περιηρέθη,
> ἐβάδιζ' ἄνω καὶ μέλιτι * * μεμιγμένη
> ἀτμίς τις εἰς τὰς ῥῖνας· ἔτι γὰρ θερμὸς ἦν.

Κνηστὸς ἄρτος ποιὸς παρὰ Ἴωσιν, Ἀρτεμίδωρος ὁ Ἐφέσιός φησιν ἐν Ἰωνικοῖς ὑπομνήμασι. Θρόνος ἄρτου ὄνομα. Νεάνθης ὁ Κυζικηνὸς, ἐν δευτέρῳ Ἑλληνικῶν γράφων οὕτως· „Ὁ δὲ Κόδρος τόμον ἄρτου τὸν καλούμενον θρόνον λαμβάνει, καὶ κρέας, καὶ τῷ πρεσβυτάτῳ νέμουσι.“ Βάκχυλος δ' ἐστὶν ἄρτος, σποδίτης παρ' Ἠλείοις καλούμενος, ὡς Νίκανδρος ἐν δευτέρῳ Γλωσσῶν ἱστορεῖ. Μνημονεύει δ' αὐτοῦ καὶ Δίφιλος ἐν Διαμαρτανούσῃ, οὕτως·

> Ἄρτους σποδίτας κρησερίτας περιφέρειν.

Ἄρτου δ' εἶδός ἐστι καὶ ὁ ἀποπυρίας καλούμενος, ἐπ' ἀνθράκων δ' ὀπτᾶται. Καλεῖται δ' οὗτος ὑπό τινων ζυμίτης. Κρατῖνος Μαλθακοῖς· „Πρῶτον ἀποπυρίαν ἔχω ζυμιταμιάδου πλέους κνέφαλλον.“

77. Ἀρχέστρατος δ' ἐν τῇ Γαστρονομίᾳ περὶ ἀλφίτων καὶ ἄρτων οὕτως ἐκτίθεται·

> Πρῶτα μὲν οὖν δώρων μεμνήσομαι ἠϋκόμοιο
> Δήμητρος, φίλε Μόσχε· σὺ δ' ἐν φρεσὶ βάλλεο σῇσιν.
> Ἔστι γὰρ οὖν τὰ κράτιστα λαβεῖν βέλτιστά τε πάντων,
> εὐκάρπου κριθῆς καθαρῶς ἠσκημένα πάντα,

ἐν Λέσβῳ, κλεινῆς Ἐρέσου περικύμονι μαστῷ,
λευκότερ' αἰθερίας χιόνος. Θεοὶ εἴπερ ἔδουσιν
(112) ἄλφιτ', ἐκεῖθεν ἰὼν Ἑρμῆς αὐτοῖς ἀγοράζει.
Ἔστι δὲ κἂν Θήβαις ταῖς ἑπταπύλοις ἐπιεικῆ,
κἂν Θάσῳ, ἔν τ' ἄλλαις πόλεσίν τισιν, ἀλλὰ γίγαρτα
φαίνονται πρὸς ἐκεῖνα. Σαφεῖ τάδ' ἐπίστασο δόξῃ.
Στρογγυλοδίνητος δὲ τετριμμένος εὖ κατὰ χεῖρα
κόλλιξ Θεσσαλικός σοι ὑπαρχέτω, ὃν καλέουσι
κεῖνοι κριμματίαν, οἱ δ' ἄλλοι χόνδρινον ἄρτον.
Εἶτα τὸν ἐν Τεγέαις σεμιδάλεος υἱὸν ἐπαινῶ,
ἐγκρυφίαν. Τὸν δ' εἰς ἀγορὰν ποιεύμενον ἄρτον
αἱ κλειναὶ παρέχουσι βροτοῖς κάλλιστον Ἀθῆναι.
Ἐν δὲ φερεσταφύλοις Ἐρυθραῖς ἐκ κλιβάνου ἐλθὼν
λευκὸς, ἁβραῖς θάλλων ὥραις, τέρψει παρὰ δεῖπνον.

Ταῦτ' εἰπὼν ὁ τένθης Ἀρχέστρατος, καὶ τὸν τῶν ἄρτων ποιητὴν ἔχειν συμβουλεύει Φοίνικα ἢ Λυδόν· ἠγνόει γὰρ τοὺς ἀπὸ τῆς Καππαδοκίας ἀρτοποιοὺς ἀρίστους ὄντας. Λέγει δ' οὕτως·

Ἔστω δή σοι ἀνὴρ Φοίνιξ ἢ Λυδὸς ἐν οἴκῳ,
ὅστις ἐπιστήμων ἔσται σίτοιο, κατ' ἦμαρ
παντοίας ἰδέας τεύχων, ὡς ἂν σὺ κελεύῃς.

78. Τῶν δ' Ἀττικῶν ἄρτων ὡς διαφόρων μνημονεύει καὶ Ἀντιφάνης ἐν Ὀμφάλῃ, οὕτως·

Πῶς γὰρ ἄν τις εὐγενὴς γεγὼς
δύναιτ' ἂν ἐξελθεῖν ποτ' ἐκ τῆσδε στέγης,
ὁρῶν μὲν ἄρτους λευκοσωμάτους ἰπνὸν
καταμπέχοντας ἐν πυκναῖς διεξόδοις,
ὁρῶν δὲ μορφὴν κριβάνοις ἠλλαγμένους,
μίμημα χειρὸς Ἀττικῆς, οὓς δημόταις
Θεαρίων ἔδειξεν.

Οὗτός ἐστι Θεαρίων ὁ ἀρτοποιὸς, οὗ μνημονεύει Πλάτων ἐν Γοργίᾳ, συγκαταλέγων αὐτῷ καὶ Μίθαικον, οὕτως γράφων· „Οἵτινες ἀγαθοὶ γεγόνασιν ἢ εἰσὶ σωμάτων θεραπευταὶ, ἔλεγές μοι πάνυ σπουδάζων· Θεαρίων ὁ ἀρτοκόπος, καὶ Μίθαικος ὁ τὴν ὀψοποιίαν συγγεγραφὼς τὴν Σικελικὴν, καὶ Σάραμβος ὁ κάπηλος, ὅτι οὗτοι θαυμάσιοι γεγόνασι σωμάτων θεραπευταὶ, ὁ μὲν ἄρτους θαυμαστοὺς παρασκευάζων, ὁ δὲ ὄψον, ὁ δὲ οἶνον.“ Καὶ Ἀριστοφάνης ἐν Γηρυτάδῃ καὶ Αἰολοσίκωνι, διὰ τούτων·

Ἥκω, Θεαρίωνος ἀρτοπώλιον
λιπὼν, ἵν' ἐστὶ κριβάνων ἑδώλια.

Κυπρίων δ' ἄρτων μνημονεύει Εὔβουλος, ὡς διαφόρων ἐν Ὀρθάνῃ, διὰ τούτων·

Δεινὸν μὲν, ἰδόντα παριππεῦσαι
Κυπρίους ἄρτους·
μαγνῆτις γὰρ λίθος ὣς, ἕλκει
τοὺς πεινῶντας.

Τῶν δὲ κολλικίων ἄρτων, (οἱ αὐτοὶ δ' εἰσὶ τοῖς κολλάβοις,) Ἔφιππος ἐν Ἀρτέμιδι μνημονεύει, οὕτως·

Παρ' Ἀλεξάνδρου δ' ἐκ Θετταλίας
κόλλικα φαγὼν κρίβανος ἄρτων.

Ἀριστοφάνης δ' ἐν Ἀχαρνεῦσιν·

Ὦ χαῖρε κολλικοφάγε βοιωτίδιον.

(113) 79. Τούτων οὕτως λεχθέντων, ἔφη τις τῶν παρόντων γραμματικῶν, Ἀῤῥιανὸς ὄνομα, Ταῦτα σιτία Κρονικά ἐστιν, ὦ ἑταῖροι. Ἡμεῖς γὰρ οὔτ' ἀλφίτοισι χαίρομεν· πλήρης γὰρ ἄρτων ἡ πόλις· οὔτε τῷ τῶν ἄρτων τούτων καταλόγῳ. Ἐπεὶ δὲ καὶ ἄλλῳ Χρυσίππου τοῦ Τυανέως συγγράμματι ἐνέτυχον, ἐπιγραφομένῳ Ἀρτοποιικῷ, καὶ πεῖραν ἔσχον τῶν αὐτόθι ὀνομασθέντων

παρα πολλοῖς τῶν φίλων, ἔρχομαι καὶ αὐτὸς λέξων τι περὶ ἄρτων. Ὁ ἀρτοπτίκιος ἄρτος καλούμενος, κλιβανικίου καὶ φουρνικίου διαφέρει. Ἐὰν δ' ἐκ σκληρᾶς ζύμης ἐργάζῃ αὐτὸν, ἔσται καὶ λαμπρὸς, καὶ εὔβρωτος πρὸς ξηροφαγίαν· εἰ δ' ἐξ ἀνειμένης, ἔσται μὲν ἐλαφρὸς, οὐ λαμπρὸς δέ. Κλιβανίκιος δὲ καὶ φουρνίκιος χαίρουσιν ἁπαλωτέρᾳ τῇ ζύμῃ. Παρὰ δὲ τοῖς Ἕλλησι καλεῖταί τις ἄρτος ἁπαλὸς, ἀρτυόμενος γάλακτι ὀλίγῳ καὶ ἐλαίῳ καὶ ἅλσὶν ἀρκετοῖς. Δεῖ δὲ τὴν ματερίαν ἀνειμένην εἶναι. Οὗτος δὲ ὁ ἄρτος λέγεται Καππαδόκιος, ἐπειδὴ ἐν Καππαδοκίᾳ κατὰ τὸ πλεῖστον ἁπαλὸς ἄρτος γίνεται. Τὸν δὲ τοιοῦτον ἄρτον οἱ Σύροι λαχμὰν προσαγορεύουσι, καὶ ἔστιν οὗτος ἐν Συρίᾳ χρηστότατος γινόμενος, διὰ τὸ θερμότατος τρώγεσθαι, καὶ ἔστιν ἄνθει παραπλήσιος. Ὁ δὲ βωλητῖνος καλούμενος ἄρτος πλάττεται μὲν ὡς βωλήτης, καὶ ἀλείφεται ἡ μάκτρα ὑποπασσομένης μήκωνος, ἐφ' ᾗ ἐπιτίθεται ἡ ματερία, καὶ ἐν τῷ ζυμοῦσθαι οὐ κολλᾶται τῇ καρδόπῳ. Ἐπειδὰν δ' ἐμβληθῇ εἰς τὸν φοῦρνον, ὑποπάσσεται τῷ κεράμῳ χόνδρος τις, καὶ τότ' ἐπιτίθεται ὁ ἄρτος, καὶ ἕλκει χρῶμα κάλλιστον, ὅμοιον τῷ φυμώσῳ τυρῷ. Ὁ δὲ στρεπτίκιος ἄρτος συναναλαμβάνεται γάλακτι ὀλίγῳ, καὶ προσβάλλεται πέπερι καὶ ἔλαιον ὀλίγον· εἰ δὲ μὴ, στέαρ. Εἰς δὲ τὸ καλούμενον ἀρτολάγανον ἐμβάλλεται οἰνάριον ὀλίγον, καὶ πέπερι, γάλα τε καὶ ἔλαιον ὀλίγον, ἢ στέαρ. Εἰς δὲ τὰ καπυρίδια καλούμενα, τράκτα μίξεις, ὥσπερ καὶ εἰς ἄρτον.

80. Ταῦτ' ἐκθεμένου τἀριστάρχεια δόγματα τοῦ Ῥωμαίων μεγαλοσοφιστοῦ, ὁ Κύνουλκος ἔφη· Δάματερ, σοφίας! Οὐκ ἐτὸς ἄρα ψαμμακοσίους ἔχει μαθητὰς ὁ θαυμάσιος Βλεψίας, καὶ πλοῦτον ἀπηνέγκατο τοσοῦτον

ἐκ τῆς καλῆς ταύτης σοφίας, ὑπὲρ Γοργίαν καὶ Πρωταγόραν. Ὅθεν ὀκνῶ μὰ τὰς θεὰς εἰπεῖν, πότερον αὐτὸς οὐ βλέπει, ἢ οἱ τοὺς μαθητὰς αὐτῷ παραδιδόντες πάντες ἕνα ἔχουσιν ὀφθαλμὸν, ὡς μόλις διὰ τὸ πλῆθος ὁρᾶν. Μακαρίους οὖν αὐτοὺς, μᾶλλον δὲ μακαρίτας εἶναί φημι τοιαύτας δείξεις τῶν διδασκάλων ποιουμένων. Πρὸς ὃν ὁ Μάγνος, φιλοτράπεζος ὢν, καὶ τὸν γραμματικὸν τοῦτον ὑπερεπαινῶν διὰ τὴν ἐκτένειαν, ἔφη, Οὗτοι, ἀνιπτόποδες, χαμαιευνάδες, ἀερίοικοι, κατὰ τὸν κωμικὸν Εὔβουλον, ἀνόσιοι λάρυγγες, ἀλλοτρίων κτεάνων παραδειπνίδες, οὐχ ὁ προπάτωρ ὑμῶν Διογένης, πλακοῦντά ποτε ἐσθίων ἐν δείπνῳ λάβρως, πρὸς τὸν πυνθανόμενον ἔλεγεν, ἄρτον ἐσθίειν καλῶς πεποιημένον; ὑμεῖς δ', ὦ λοπαδάγχναι, κατὰ τὸν αὐτὸν ποιητὴν Εὔβουλον, λευκῶν ὑπογαστριδίων, ἑτέροις οὐ παραχωροῦντες φθέγγεσθαι, τὰς ἡσυχίας (114) οὐκ ἄγετε, ἕως ἄν τις ὑμῖν ὡς κυνιδίοις ἄρτων ἢ ὀστέων προσρίψῃ. Πόθεν ὑμῖν εἰδέναι, ὅτι καὶ κύβοι, οὐχ οὓς ἀεὶ μεταχειρίζεσθε, ἄρτοι εἰσὶ, τετράγωνοι, ἡδυσμένοι ἀνήθῳ, τυρῷ, καὶ ἐλαίῳ, ὥς φησιν Ἡρακλείδης ἐν Ὀψαρτυτικῷ; Παρεῖδε δὲ τοῦτον ὁ Βλεψίας, ὥσπερ καὶ τὸν θάργηλον, ὅν τινες καλοῦσι θαλύσιον (Κράτης δ' ἐν δευτέρᾳ Ἀττικῆς διαλέκτου, θάργηλον καλεῖσθαι, τὸν ἐκ τῆς συγκομιδῆς πρῶτον γινόμενον ἄρτον) καὶ τὸν σησαμίτην. Οὐχ ἑώρακε δὲ οὐδὲ τὸν ἀνάστατον καλούμενον, ὃς ταῖς ἀῤῥηφόροις γίνεται. Ἔστι δὲ καὶ ὁ πυραμοῦς, ἄρτος διὰ σησάμων πεττόμενος, καὶ τάχα ὁ αὐτὸς τῷ σησαμίτῃ ὤν. Μνημονεύει δὲ πάντων τούτων Τρύφων ἐν πρώτῳ φυτικῶν, καθάπερ καὶ τῶν θιαγόνων ὀνομαζομένων· οὗτοι δ' εἰσὶν ἄρτοι θεοῖς πεττόμενοι ἐν Αἰτωλίᾳ. Δράμικες δὲ καὶ ἄραξις, παρ' Ἀθαμᾶσιν ἄρτοι τινὲς οὕτω καλοῦνται.

81. Καὶ οἱ γλωσσογράφοι δὲ ἄρτων ὀνόματα καταλέγουσι. Σέλευκος μὲν δράμιν ὑπὸ Μακεδόνων οὕτως καλούμενον, δάρατον δ' ὑπὸ Θετταλῶν. Ἐτνίταν δέ φησιν ἄρτον εἶναι λεκιθίτην, ἐρικίταν δὲ καλεῖσθαι τὸν ἐξ ἐρηριγμένου καὶ ἀσήστου πυροῦ γιγνόμενον καὶ χονδρώδους. Ἀμερίας δὲ καλεῖ ξηροπυρίταν τὸν αὐτόπυρον ἄρτον· ὁμοίως δὲ καὶ Τιμαχίδας. Νίκανδρος δὲ θιαγόνας φησὶν ἄρτους ὑπ' Αἰτωλῶν καλεῖσθαι τοὺς τοῖς θεοῖς γινομένους. Αἰγύπτιοι δὲ τὸν ὑποξίζοντα ἄρτον κυλλάστιν καλοῦσιν. Μνημονεύει δ' αὐτοῦ Ἀριστοφάνης ἐν Δαναΐσι·

Καὶ τὸν κυλλάστιν φθέγγου καὶ τὸν Πετόσιριν.

Μνημονεύουσιν αὐτοῦ καὶ Ἑκαταῖος, καὶ Ἡρόδοτος, καὶ ὁ Φανόδημος ἐν ἑβδόμῃ Ἀτθίδος. Ὁ δὲ Θυατειρηνὸς Νίκανδρος τὸν ἐκ τῆς κριθῆς ἄρτον γινόμενον ὑπὸ τῶν Αἰγυπτίων κυλλάστιν φησὶ καλεῖσθαι. Τοὺς δὲ ῥυπαροὺς ἄρτους φαιοὺς ὠνόμασεν Ἄλεξις ἐν Κυπρίῳ, οὕτως·

Ἔπειτα πῶς ἦλθες; Β. Μόλις γ' ὀπτωμένους
κατέλαβον. Α. Ἐξόλοι'! Ἀτὰρ πόσους φέρεις;
Β. Ἑκκαίδεκ' οἴσω δεῦρο,
λευκοὺς μὲν ὀκτὼ, τῶν δὲ φαιῶν τοὺς ἴσους.

Βλῆμα δέ φησι καλεῖσθαι τὸν ἐντεθρυμμένον ἄρτον καὶ θερμὸν Σέλευκος. Φιλήμων δ' ἐν πρώτῳ παντοδαπῶν χρηστηρίων πυρνόν φησι καλεῖσθαι τὸν ἐκ πυρῶν ἀσήστων γινόμενον ἄρτον, καὶ πάντα ἐν ἑαυτῷ ἔχοντα. Βλωμιαίους δὲ ἄρτους ὀνομάζεσθαι λέγει τοὺς ἔχοντας ἐντομὰς, οὓς Ῥωμαῖοι κοδράτους λέγουσι· βραττίμην τε καλεῖσθαι τὸν πιτυρίτην ἄρτον, ὃν εὔκονον [τεύκονον] ὀνομάζουσιν Ἀμερίας καὶ Τιμαχίδας. Φιλητᾶς δ' ἐν τοῖς Ἀτάκτοις σπαλία καλεῖσθαί τιν' ἄρτον, ὃν ὑπὸ τῶν συγγενῶν μόνον καταναλίσκεσθαι.

82. Καὶ μάζας δ' ἔστιν εὑρεῖν ἀναγεγραμμένας παρά τε τῷ Τρύφωνι καὶ παρ' ἄλλοις πλείοσιν. Παρ' Ἀθηναίοις μὲν φυστὴν τὴν μὴ ἄ, αν τετριμμένην, ἔτι δὲ καρδαμάλην καὶ βήρηκα, καὶ τολύπας καὶ ἀχίλλειον· καὶ ἴσως αὕτη ἐστὶν ἡ ἐξ ἀχιλλείων κριθῶν γινομένη· θριδακίνας τε, καὶ οἰνοῦτταν, καὶ μελιτοῦτταν, καὶ κρίνον καλούμενον, καὶ σχῆμά τι χορικῆς ὀρχήσεως παρ' Ἀπολλοφάνει ἐν Δαλίδι. Αἱ δὲ παρ' Ἀλκμᾶνι θριδακίσκαι λεγόμεναι αἱ αὐταί εἰσι ταῖς Ἀττικαῖς θριδακίναις. Λέγει δ' οὕτως ὁ Ἀλκμάν·

Θριδακίσκας τε καὶ κριβανωτώς.

(115) Σωσίβιος δ' ἐν τρίτῳ περὶ Ἀλκμᾶνος κρίβανά φησι λέγεσθαι πλακοῦντάς τινας τῷ σχήματι μαστοειδεῖς. Ὑγεία δὲ καλεῖται ἡ διδομένη ἐν ταῖς θυσίαις μᾶζα, ἵνα ἀπογεύσωνται. Καὶ Ἡσίοδος δὲ μᾶζάν τιν' ἀμολγαίαν καλεῖ·

Μᾶζά τ' ἀμολγαίη, γάλα τ' αἰγῶν σβεννυμενάων,

τὴν ποιμενικὴν λέγων καὶ ἀκμαίαν· ἀμολγὸς γὰρ τὸ ἀκμαιότατον· παραιτητέον δὲ καταλέγειν· οὐδὲ γὰρ οὕτως εὐτυχῶς μνήμης ἔχω, ἃ ἐξέθετο πόπανα καὶ πέμματα Ἀριστομένης ὁ Ἀθηναῖος ἐν τρίτῳ τῶν πρὸς τὰς ἱερουργίας. Ἔγνωμεν δὲ καὶ ἡμεῖς τὸν ἄνδρα τοῦτον, νεώτεροι πρεσβύτερον. Ὑποκριτὴς δ' ἦν ἀρχαίας κωμῳδίας, ἀπελεύθερος τοῦ μουσικωτάτου βασιλέως Ἀδριανοῦ, καλούμενος ὑπ' αὐτοῦ Ἀττικοπέρδιξ. Καὶ ὁ Οὐλπιανὸς ἔφη, Ὁ δ' ἀπελεύθερος παρὰ τίνι κεῖται; Εἰπόντος δέ τινος, καὶ δρᾶμα ἐπιγράφεσθαι Φρυνίχου Ἀπελευθέρους, Μένανδρον δ' ἐν Ῥαπιζομένῃ καὶ ἀπελευθέραν εἰρηκέναι, καὶ ἐπισυνάπτοντος, πάλιν ἔφη, Τίνι δὲ διαφέρει ἐξελευθέρου, Ταῦτα μὲν οὖν ἔδοξε κατὰ τὸ παρὸν ἀναβαλέσθαι.

83. *Καὶ ὁ Γαληνὸς, μελλόντων ἡμῶν ἐφάπτεσθαι τῶν ἄρτων, Οὐ πρότερον, ἔφη, δειπνήσομεν, ἕως ἂν καὶ παρ᾽ ἡμῶν ἀκούσητε, ὅσα εἰρήκασι περὶ ἄρτων, ἢ πεμμάτων, ἔτι δὲ ἀλφίτων, Ἀσκληπιαδῶν παῖδες. Δίφιλος μὲν ὁ Σίφνιος ἐν τῷ περὶ τῶν προσφερομένων τοῖς νοσοῦσι καὶ τοῖς ὑγιαίνουσιν „Ἄρτοι, φησὶν, οἱ ἐκ πυρῶν κριθίνων, εἰσὶ πολυτροφώτεροι, καὶ εὐοικονομητότεροι, καὶ τὸ ὅλον κρείττονες· εἶθ᾽ οἱ σεμιδαλῖται· μεθ᾽ οὓς οἱ ἀλευρῖται· εἶθ᾽ οἱ συγκομιστοὶ, ἐξ ἀσήστων ἀλεύρων γινόμενοι. Οὗτοι γὰρ πολυτροφώτεροι εἶναι δοκοῦσι.“ Φιλιστίων δ᾽ ὁ Λοκρὸς τῶν χονδριτῶν τοὺς σεμιδαλίτας πρὸς ἰσχὺν φησι μᾶλλον πεφυκέναι· μεθ᾽ οὓς τοὺς χονδρίτας τίθησιν, εἶτα τοὺς ἀλευρίτας. Οἱ δὲ ἐκ γυρέως ἄρτοι γινόμενοι κακοχυλότεροί τέ εἰσι καὶ ὀλιγοτροφώτεροι. Πάντες δ᾽ οἱ θερμοὶ ἄρτοι τῶν ἐψυγμένων εὐοικονομητότεροι πολυτροφώτεροί τε καὶ εὐχυλότεροι, ἔτι δὲ πνευματικοὶ καὶ εὐανάδοτοι. Οἱ δ᾽ ἐψυγμένοι πλήσμιοι, δυσοικονόμητοι. Οἱ δὲ τελείως παλαιοὶ καὶ κατεψυγμένοι, ἀτροφώτεροι, στατικοί τε κοιλίας, καὶ κακόχυλοι. Ὁ δ᾽ ἐγκρυφίας ἄρτος βαρὺς, δυσοικονόμητός τε, διὰ τὸ ἀνωμάλως ὀπτᾶσθαι. Ὁ δὲ ἰπνίτης καὶ καμινίτης δύσπεπτοι καὶ δυσοικονόμητοι. Ὁ δ᾽ ἐσχαρίτης καὶ ἀπὸ τηγάνου, διὰ τὴν τοῦ ἐλαίου ἐπίμιξιν εὐεκκριτώτερος, διὰ δὲ τὸ κνισσὸν κακοστομαχώτερος [γάρ]. Ὁ δὲ κλιβανίτης πάσαις ταῖς ἀρεταῖς περιττεύει· εὔχυλος γὰρ, καὶ εὐστόμαχος, καὶ εὔπεπτος, καὶ πρὸς ἀνάδοσιν ῥᾶστος· οὔτε γὰρ ἱστάνει κοιλίαν, οὔτε παρατείνει.“ Ἀνδρέας δὲ ὁ ἰατρὸς ἄρτους τινάς φησιν ἐν Συρίᾳ γίνεσθαι ἐκ συκαμίνων, ὧν τοὺς φαγόντας τριχοῤῥυεῖν. Μνησίθεος δέ φησι τὸν ἄρτον τῆς μάζης εὐπεπτότερον εἶναι, καὶ τοὺς ἐκ τῆς τίφης μᾶλλον ἱκανῶς τρέφειν· πέττεσθαι γὰρ αὐτοὺς καὶ*

σὺ μετὰ πολλοῦ πόνου. Τὸν δ' ἐκ τῶν ζειῶν ἄρτον, ἄδηρ φησὶν ἐσθιόμενον, βαρὺν εἶναι καὶ δύσπεπτον· διὸ οὐχ (16) ὑγιαίνειν τοὺς αὐτὸν ἐσθίοντας. Εἰδέναι δὲ ὑμᾶς δεῖ, ὅτι τὰ μὴ πυρωθέντα ἢ τριφθέντα σιτία, φύσας καὶ βάρη καὶ στρόφους καὶ κεφαλαλγίας ποιεῖ.

84. Μετὰ τὰς τοιαύτας διαλέξεις ἔδοξεν ἤδη ποτὲ καὶ δειπνεῖν. Καὶ περιενεχθέντος τοῦ καλουμένου ὡραίου, ὁ Λεωνίδης ἔφη· Εὐθύδημος ὁ Ἀθηναῖος, ἄνδρες φίλοι, ἐν τῷ περὶ ταρίχων Ἡσίοδόν φησι περὶ πάντων τῶν ταριχευομένων τάδ' εἰρηκέναι·

Ἄμφακες μὲν πρῶτον στόμα καὶ κριταιαντα καὶ θιόην
γναθμῶν ἠνδάξαντο δυσείμονες ἰχθυβολῆες,
οἷς ὁ ταριχόπλεως ἅδε Βόσπορος, οἱ πιθόγαστροι
τμήγοντες τετράγωνα ταρίχια τεκταίνονται.
Ναὶ μὴν οὐκ ἀκλεὲς θνητοῖς γένος ὀξυρύγχου,
ὃν καὶ ὅλον καὶ τμητὸν ἅλες τρηχεῖς ἐκόμισσαν.
Θύννων δ' ὡραίων Βυζάντιον ἔπλετο μήτηρ,
καὶ σκόμβρων βυθίων τε καὶ εὐχόρτου λιβιβάττεω.
Καὶ Πάριον κολιῶν κυδνὴ τροφὸς ἔσκε πολίχνη.
Ἰόνιον δ' ἀνὰ κῦμα φυγὼν Γαδείραθεν ἄξει
Βρέττιος, ἢ Καμπανὸς, ἢ ἐξ ἀγαθοῖο Τάραντος,
ὀρκύνοιο τρίγωνα, τά τ' ἐν στάμνοισι τεθέντα
ἀμφαλλὰξ δείπνοισιν ἐνὶ πρώτοισιν ὀπηδεῖ.

Ταῦτα τὰ ἔπη ἐμοὶ μὲν δοκεῖ τινος μαγείρου εἶναι μᾶλλον, ἢ τοῦ μουσικωτάτου Ἡσιόδου. Πόθεν γὰρ εἰδέναι δύναται Πάριον ἢ Βυζάντιον, ἔτι δὲ Τάραντα καὶ Βρεττίους καὶ Καμπανοὺς, πολλοῖς ἔτεσι τούτων πρεσβύτερος ὤν; Δοκεῖ οὖν ἐμοὶ αὐτοῦ τοῦ Εὐθυδήμου εἶναι τὰ ποιήματα. Καὶ ὁ Διονυσιοκλῆς ἔφη· Ὅτου μέν ἐστι τὰ ποιήματα, ὦ ἀγαθὲ Λεωνίδη, ὑμῶν ἐστι κρίνειν, τῶν δοκιμωτάτων γραμ-

ματικῶν· ἀλλ' ἐπεὶ περὶ ταρίχων ἐστὶν ὁ λόγος, περὶ ὧν οἶδα καὶ παροιμίαν μνήμης ἠξιωμένην ὑπὸ τοῦ Σολέως Κλεάρχου·

Σαπρὸς τάριχος τὴν ὀρίγανον φιλεῖ·

ἔρχομαι κἀγὼ λέξων τι περὶ αὐτῶν, τὰ τῆς τέχνης.

85. Διοκλῆς μὲν ὁ Καρύστιος ἐν τοῖς Ὑγιεινοῖς ἐπιγραφομένοις, τῶν ταρίχων φησὶ τῶν ἀπιμέλων κράτιστα εἶναι τὰ ὡραῖα, τῶν δὲ πιόνων τὰ θύννεια. Ἱκέσιος δ' ἱστορεῖ, οὐκ εἶναι εὐεκκρίτους κοιλίας οὔτε πηλαμύδας οὔτε τὰ ὡραῖα, τὰ δὲ νεώτερα τῶν θυννείων τὴν αὐτὴν ἀναλογίαν ἔχειν τοῖς κυβίοις, μεγάλην τε εἶναι διαφορὰν πρὸς πάντα τὰ ὡραῖα λεγόμενα. Ὁμοίως δὲ λέγει καὶ τῶν Βυζαντίων ὡραίων, πρὸς τὰ ἀφ' ἑτέρων τόπων λαμβανόμενα, καὶ οὐ μόνον τῶν θυννείων, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων τῶν ἁλισκομένων ἐν Βυζαντίῳ. Τούτοις προσέθηκεν ὁ Ἐφέσιος Δάφνος· Ἀρχέστρατος μὲν, ὁ περιπλεύσας τὴν οἰκουμένην γαστρὸς ἕνεκα καὶ τῶν ὑπὸ γαστέρα, φησι·

Καὶ Σικελοῦ θύννου τέμαχος
τμηθὲν, ὅ τ' ἐν βίκοισι ταριχεύεσθαι ἔμελλεν.
(117) Σαπέρδη δ' ἐνέπω κλαίειν μακρὰ, Ποντικῷ ὄψῳ,
καὶ τοῖς κεῖνον ἐπαινοῦσιν. Παῦροι γὰρ ἴσασιν
ἀνθρώπων, ὅτι φαῦλον ἔφυ καὶ ἀκιδνὸν ἔδεσμα.
Ἀλλὰ τριταῖον ἔχειν σκόμβρον, πρὶν ἐς ἁλμυρὸν ὕδωρ
ἐλθεῖν, ἀμφορέως ἐντὸς, νέον, ἡμιτάριχον.
Ἂν δ' ἀφίκῃ κλεινοῦ Βυζαντίου εἰς πόλιν ἁγνὴν,
ὡραίου φάγε μοι τέμαχος πάλιν· ἔστι γὰρ ἐσθλὸν
καὶ μαλακόν.

Παρέλιπεν ὁ τένθης Ἀρχέστρατος συγκαταλέξαι ἡμῖν καὶ τὸ παρὰ Κράτητι τῷ κωμῳδιοποιῷ ἐν Σαμίοις λεγόμενον ἐλεφάντινον τάριχος, περὶ οὗ φησιν·

Σκυτίνη ποτ᾽ ἐν χύτρᾳ τάριχος ἐλεφάντινον
ἧψε ποντιὰς χελώνη πευκίνοισι κύμασι,
καρκίνοι ποδάνεμοί τε καὶ τανύπτεροι λύκοι
ὑσοριμαχεῖν ἄνδρες οὐρανοῦ καττύματα.
Παῖ᾽ ἐκεῖνον, ἄγχ᾽ ἐκεῖνον. Ἐν Κέῳ τίς ἡμέρα;

Ὅτι δὲ διαβόητον ἦν τὸ τοῦ Κράτητος ἐλεφάντινον τάριχος, μαρτυρεῖ Ἀριστοφάνης ἐν Θεσμοφοριαζούσαις, διὰ τούτων·

Ἡ μέγα τι βρῶμ᾽ ἐστὶν ἡ τρυγῳδοποιομουσική,
ἡνίκα Κράτητί τε τάριχος ἐλεφάντινον
λαμπρὸν ἐκόμιζεν ἀπόνως παραβεβλημένον,
ἄλλα τε τοιαῦθ᾽ ἕτερα μυρί᾽ ἐκιχλίζετο.

86. Ὠμοτάριχον δέ τινα κέκληκεν Ἄλεξις ἐν Ἀπεγλαυκωμένῳ. Ὁ δ᾽ αὐτὸς ποιητὴς ἐν Πονήρᾳ περὶ σκευασίας ταρίχων μάγειρόν τινα παράγει, λέγοντα τάδε·

Ὅμως λογίσασθαι πρὸς ἐμαυτὸν βούλομαι,
καθεζόμενος ἐνταῦθα, τὴν ὀψωνίαν,
ὁμοῦ τε συντάξαι, τι πρῶτον οἰστέον,
ἡδυντέον τε πῶς ἕκαστόν ἐστί μοι.
Τάριχός ἐστι πρῶτον ὡραῖον τοδί.
Διοβόλου τοῦτ᾽ ἔστι. Πλυτέον εὖ μάλα.
Εἶτ᾽ εἰς λοπάδιον ὑποπάσας ἡδύσματα,
Ἐνθεὶς τὸ τέμαχος, λευκὸν οἶνον ἐπιχέας,
ἐπεσκέδασα τοὔλαιον· εἶθ᾽ ἕψων ποιῶ
μυελὸν, ἀφεῖλόν τ᾽ ἐπιγανώσας σιλφίῳ.

Ἐν δὲ Ἀπεγλαυκωμένῳ συμβολάς τις ἀπαιτούμενός φησι·

Παρ᾽ ἐμοῦ δ᾽, ἐὰν μὴ καθ᾽ ἓν ἕκαστον πάντα δῷς,
χαλκοῦ μέρος δωδέκατον οὐκ ἂν ἀπολάβοις.
Β. Δίκαιος ὁ λόγος. Α. Ἀβάκιον, ψῆφον. Λέγε.
Β. Ἔστ᾽ ὠμοτάριχος πέντε χαλκῶν. Α. Λέγ᾽ ἕτερον.
Β. Μῦς ἑπτὰ χαλκῶν. Α. Οὐδὲν ἀσεβεῖς οὐδέπω.

Λέγε. *Β.* *Τῶν ἐχίνων ὀβολός.* *Α.* *Ἀγνεύεις ἔτι.*
Β. *Ἆρ᾽ ἦν μετὰ ταῦθ᾽ ἡ ῥάφανος, ἣν ἐβοᾶτε;* *Α.* *Ναί· χρηστὴ γὰρ ἦν.* *Β.* *Ἔδωκα ταύτης δύ᾽ ὀβολούς.*
Α. *Τί γὰρ ἐβοῶμεν;* *Β.* *Τὸ κύβιον τριωβόλου.*
(118) *Α.* *ὀνεῖν κεχειρῶν γε οὐκ ἐπράξατ᾽ οὐδὲ ἕν.*
Β. *Οὐκ οἶσθά γ᾽, ὦ μακάριε, τὴν ἀγοράν, ὅτι κατεδηδόκασι τὰ λάχαν᾽ αἱ τρωξαλλίδες.*
Α. *Διὰ τοῦτο τὸ τάριχος τέθεικας διπλασίου;*
Β. *Ὁ ταριχοπώλης ἐστίν· ἐλθὼν πυνθάνου.*
Γόγγρος δέκ᾽ ὀβολῶν. *Α.* *Οὐχὶ πολλοῦ.* *Λέγ᾽ ἕτερον.*
Β. *Τὸν ὀπτὸν ἰχθὺν ἐπριάμην δραχμῆς.* *Α.* *Παπαῖ, ὥσπερ πυρετὸς ἀνῆκεν, εἶτ᾽ ἐν ἐπιτέλει.*
Β. *Πρόσθες τὸν οἶνον, ὃν μεθυόντων προσέλαβον ὑμῶν, χόας τρεῖς, δέκ᾽ ὀβολῶν ὁ χοῦς.*

87. *Ἱκέσιος δ᾽ ἐν δευτέρῳ περὶ ὕλης πηλαμύδας κύβια εἶναί φησι μεγάλα. Κυβίων δὲ μνημονεύει Ποσείδιππος ἐν Μεταφερομένῳ. Εὐθύδημος ἐν τῷ περὶ ταρίχων τὸν δελκανόν φησιν ἰχθὺν ὀνομάζεσθαι ἀπὸ Δέλκωνος τοῦ ποταμοῦ, ἀφ᾽ οὗπερ καὶ ἁλίσκεσθαι καὶ ταριχευόμενον εὐστομαχώτατον εἶναι. Δωρίων δ᾽ ἐν τῷ περὶ ἰχθύων, τὸν [λεπτινὸν] λεβίαν ὀνομάζων, φησὶ λέγειν τινάς, ὡς ὁ αὐτός ἐστι τῷ δελκανῷ, τόν τε κορακῖνον ὑπὸ πολλῶν λέγεσθαι σαπέρδην, καὶ εἶναι κράτιστον τὸν ἐκ τῆς Μαιώτιδος λίμνης. Θαυμαστοὺς δὲ εἶναι λέγει καὶ τοὺς περὶ Ἄβδηρα ἁλισκομένους κεστρεῖς, μεθ᾽ οὓς τοὺς περὶ Σινώπην, καὶ ταριχευομένους εὐστομάχους ὑπάρχειν. Τοὺς δὲ προσαγορευομένους φησὶ μύλλους ὑπὸ μὲν τινων καλεῖσθαι ἀγνωτίδια, ὑπὸ δέ τινων πλατιστάκους, ὄντας τοὺς αὐτούς, καθάπερ καὶ τὸν χελλαρίην· καὶ γὰρ καὶ τοῦτον, ἕνα ὄντα ἰχθύν, πολλῶν ὀνομασιῶν τετυχηκέναι· καὶ*

σθαι γὰρ καὶ βάκχον καὶ ὀνίσκον καὶ χελλαρίην. Οἱ μὲν οὖν μείζονες αὐτῶν ὀνομάζονται πλατίστακοι, οἱ δὲ μέσην ἔχοντες ἡλικίαν μύλλοι, οἱ δὲ βαιοὶ τοῖς μεγέθεσιν ἀγνωπίδια. Μνημονεύει δὲ τῶν μύλλων καὶ Ἀριστοφάνης ἐν Ὁλκάσι·

Σκόμβροι, κολίαι, λέβιαι, μύλλοι, σαπέρδαι, θυννίδες.

88. Ἐπὶ τούτοις, σιωπήσαντος τοῦ Διονυσιοκλέους, ὁ γραμματικὸς ἔφη Οὔαρος, Ἀλλὰ μὴν καὶ Ἀντιφάνης ὁ ποιητὴς ἐν Δευκαλίωνι ταρίχων τῶνδε μέμνηται·

Τάριχος ἀντακαῖον εἴ τις βούλετ', ἢ
Γαδειρικὸν, Βυζαντίας δὲ θυννίδος
ὀσμαῖσι χαίρει.

Καὶ ἐν Παρασίτῳ·

Τάριχος ἀνταχαῖον ἐν μέσῳ
πῖον, ὁλόλευκον, θερμόν.

Νικόστρατός τε ἢ Φιλέταιρος ἐν Ἀντύλλῳ·

Βυζάντιόν τε τέμαχος ἐπιβακχευσάτω,
Γαδειρικόν θ' ὑπογάστριον παρεισίτω.

Καὶ προελθών·

Ἀλλ' ἐπριάμην παρ' ἀνδρὸς, ὦ γῆ καὶ θεοὶ,
ταριχοπώλου πάνυ καλοῦ τε κἀγαθοῦ,
τίλτον μέγιστον, ἄξιον δραχμῆς, δυοῖν
ὀβολοῖν, ὃν οὐκ ἂν καταφάγοιμεν ἡμερῶν
τριῶν κατεσθίοντες, οὐδὲ δώδεκα·
ὑπερμέγεθες γάρ ἐστιν.

Ἐπὶ τούτοις ὁ Οὐλπιανὸς, ἀποβλέψας εἰς τὸν Πλούταρχον, ἔφη, Μήποτ' οὗτις ἐν τούτοις, ὦ οὗτος, τοὺς παρ' ὑμῖν τοῖς Ἀλεξανδρεῦσι κατέλεξε Μενδησίους, ὧν οὐδ' ἂν μαινόμενος κύων γεύσαιτο ἄν ποτε, ἢ τῶν καλῶν σου ἡμινή-
(119) ρων, ἢ τῶν ταριχηρῶν σιλούρων. Καὶ ὁ Πλούταρχος, Ὁ μὲν ἡμίνηρος, ἔφη, τί διαφέρει τοῦ προκατα-

λελεγμένου ἡμιταρίχου, οὗ ὁ καλὸς ὑμῶν Ἀρχέστρατος μέμνηται; Ἀλλ' ὅμως ὠνόμασεν ἡμίνηρον ὁ Πάφιος Σώπατρος ἐν Μυστάκου θητίῳ, οὕτως·

Ἐδέξατ' ἀντακαῖον, ὃν τρέφει μέγας
Ἴστρος Σκύθαισιν ἡμίνηρον ἡδονήν.

Καὶ τὸν Μενδήσιον οὕτως ὁ αὐτὸς καταλέγει·

Μενδήσιός θ' ὡραῖος, ἀκρόπαστος, εὖ
ξανθαῖσιν ὀπτὸς κέφαλος ἀκτῖσιν πυρός.

Ταῦτα δὲ τὰ βρώματα ὅτι πολλῷ ἡδίω ἐστὶ τῶν παρά σοι περισπουδάστων κόττα καὶ λέπιδι, οἱ πειραθέντες ἴσασι. Λέγε οὖν ἡμῖν καὶ σὺ, εἰ καὶ ἀρσενικῶς ὁ τάριχος λέγεται παρ' Ἀττικοῖς· παρὰ γὰρ Ἐπιχάρμῳ οἴδαμεν.

89. Ὃν ζητοῦντα προφθάσας ὁ Μυρτίλος ἔφη, Κρατῖνος μὲν ἐν Διονυσαλεξάνδρῳ·

Ἐν σαργανίσιν ἄξω ταρίχους Ποντικούς.

Πλάτων Διὶ κακουμένῳ·

Ὥσθ' ἅττ' ἔχω, ταῦτ' ἐστί· ταρίχους ἀπολέσω.

Ἀριστοφάνης Δαιταλεῦσιν·

Οὐκ αἰσχυνοῦμαι, τὸν τάριχον τουτονὶ
πλύνων ἅπασιν, ὅσα σύνοιδ' αὐτῷ κακά.

Κράτης Θηρίοις·

Καὶ τῶν ῥαφάνων ἕψειν χρὴ,
ἰχθῦς τ' ὀπτᾶν τούς τε ταρίχους,
ἡμῖν δ' ἀπὸ χεῖρας ἔχεσθαι.

Ἰδίως δ' ἐσχημάτισται παρ' Ἑρμίππῳ ἐν Ἀρτοπώλισι·

Καὶ τάριχος πίονα.

Σοφοκλῆς τ' ἐν Φινεῖ·

Νεκρὸς τάριχος εἰσορᾶν Αἰγύπτιος.

Ὑποκοριστικῶς δ' εἴρηκεν Ἀριστοφάνης ἐν Εἰρήνῃ·

— Ἀγόρασόν τι χρηστὸν εἰς ἀγρὸν ταρίχιον.

Καὶ Κηφισόδωρος ἐν Ὑΐ·

Κρεάδιόν τι φαῦλον ἢ ταρίχιον.

Φερεκράτης ἐν Αὐτομόλοις·

Ἡ γυνὴ δ', ἡμῶν ἑκάστῳ λέκιθον ἕψουσ', ἢ φακῆν,
ἀναμένει, καὶ σμικρὸν ὀπτῶσ' ὀρφανὸν ταρίχιον.

Καὶ Ἐπίχαρμος δ' ἀρσενικῶς εἴρηκεν ὁ τάριχος. Ἡρόδοτος δ' ἐν ἐνάτῃ οὕτως· „Οἱ τάριχοι ἐπὶ τῷ πυρὶ κείμενοι ἐπάλλοντο καὶ ἤσπαιρον." Καὶ αἱ παροιμίαι δὲ κατὰ τὸ ἄῤῥεν λέγουσι·

Τάριχος ὀπτὸς εὐθὺς ἂν ἴδῃ τὸ πῦρ. —
Σαπρὸς τάριχος τὴν ὀρίγανον φιλεῖ. —
Οὐκ ἂν πάθοι τάριχος, ὧνπερ ἄξιος.

Ἀττικοὶ δὲ οὐδετέρως λέγουσι, καὶ γίνεται ἡ γενικὴ τοῦ ταρίχους. Χιωνίδης Πτωχοῖς·

Ἆρ' ἂν φάγοιτ' ἂν καὶ ταρίχους, ὦ θεοί.

Ἡ δὲ δοτικὴ ταρίχει, ὡς ξίφει·

Ἐπὶ τῷ ταρίχει τῷδε τοίνυν κοπτέον.

Καὶ ἐπὶ αἰτιατικῆς Μένανδρος Ἐπιτρέπουσιν

Ἐπέπασα
ἐπὶ τὸ τάριχος ἅλας, ἐὰν οὕτω τύχῃ.

Ὅτε δὲ ἀρσενικόν ἐστιν, ἡ γενικὴ οὐκέτι ἕξει τὸ σ.

90. *Τοσαύτην δ' Ἀθηναῖοι σπουδὴν ἐποιοῦντο περὶ τὸ τάριχος, ὡς καὶ πολίτας ἀναγράψαι τοὺς Χαιρεφίλου τοῦ ταριχοπώλου υἱοὺς, ὥς φησιν Ἄλεξις ἐν Ἐπιδαύρῳ, οὕτως·*

Τοὺς Χαιρεφίλου δ' υἱεῖς Ἀθηναίους ὅτι
(120) *εἰσήγαγεν τάριχος, οὓς καὶ Τιμοκλῆς*
ἰδὼν ἐπὶ τῶν ἵππων δύο σκόμβρους ἔφη
ἐν τοῖς σατύροις εἶναι.

Μνημονεύει δ' αὐτῶν καὶ Ὑπερίδης ὁ ῥήτωρ. Εὐθύνου δὲ

τοῦ ταριχοπώλου μέμνηται Ἀντιφάνης ἐν Κουρίδι, οὕτως·

Ἐλθών τε πρὸς τὸν τεμαχοπώλην περίμενε,
παρ᾽ οὗ φέρειν εἴωθα, κἂν οὕτω τύχῃ
Εὔθυνος * * ἀπολογίζων αὐτόθι
χρηστόν τι περίμεινον, κέλευσον μὴ τεμεῖν.

Φειδίππου δὲ, (καὶ γὰρ οὗτος ταριχοπώλης,) Ἄλεξις ἐν Ἱππίσκῳ κἂν Συράκοις·

Φείδιππος ἕτερός τις ταριχηγὸς ξένος.

91. Ἐσθιόντων δ᾽ ἡμῶν τὸ τάριχος, καὶ πολλῶν ὁρμὴν ἐχόντων ἐπὶ τὸ πιεῖν, ὁ Δάφνος ἔφη, ἀνατείνας τὼ χεῖρε· Ἡρακλείδης ὁ Ταραντῖνος, ἄνδρες φίλοι, ἐν τῷ ἐπιγραφομένῳ Συμποσίῳ φησί· „Ληπτέον σύμμετρον τροφὴν πρὸ τοῦ πίνειν, καὶ μάλιστα τὰς εἰθισμένας προπαρατίθεσθαι περιφοράς. Ἐκ διαστήματος γὰρ εἰσφερομένας ἐναλλάττειν τὰ ἀπὸ τοῦ οἴνου προσκαθίζοντα τῷ στομάχῳ, καὶ δηγμῶν αἴτια καθιστάμενα. Οἴονται δέ τινες ταῦτ᾽ εἶναι καὶ κακοστόμαχα, (λέγω δὴ λαχάνων καὶ ταρίχων γένη,) δηκτικόν τι κεκτημένα, εὐθετεῖν δὲ τα κολλώδη καὶ ἐπιστύφοντα βρώματα, ἀγνοοῦντες, ὅτι πολλὰ τῶν τὰς ἐκκρίσεις ποιούντων εὐλύτους, ἐκ τῶν ἐναντίων εὐστόμαχα καθέστηκεν· ἐν οἷς ἐστι καὶ τὸ σίσαρον καλούμενον, οὗ μνημονεύει Ἐπίχαρμος ἐν Ἀγρωστίνῳ, ἐν Γᾷ καὶ Θαλάσσᾳ, καὶ Διοκλῆς ἐν πρώτῳ Ὑγιεινῶν, ἀσπάραγος, τεῦτλον τὸ λευκὸν, (τὸ γὰρ μέλαν καθεκτικόν ἐστιν ἐκκρίσεων,) κόγχαι, σωλῆνες, μύες θαλάττιοι, χῆμαι, κτένες, τάριχος τέλειος καὶ μὴ βρωμώδης, καὶ ἰχθύων κυχύλων γένη. Προπαρατίθεσθαι δ᾽ ἐστὶν ὠφέλιμον τὴν λεγομένην φυλλίδα καὶ τευτλίον, ἔτι δὲ τάριχος, εἰς τὰς ὁρμὰς εἰς ταῦτα * * μὴ ὁμοίως τῶν πολυτρόφων ἀπολαύειν. Τὰς δὲ ἀθρόους ἐν ἀρχῇ πόσεις ἐκκλιτέων· δύσκλητοι γὰρ εἰς τὴν πλείονα

τῶν ὑγρῶν προσφοράν. Μακεδόνες δ', ὥς φησιν Ἔφιππος ὁ Ὀλύνθιος ἐν τῷ περὶ τῆς Ἀλεξάνδρου καὶ Ἡφαιστίωνος ταφῆς, οὐκ ἠπίσταντο πίνειν εὐτάκτως, ἀλλ' εὐθέως ἐχρῶντο μεγάλαις προπόσεσιν, ὥστε μεθύειν, ἔτι παρακειμένων τῶν πρώτων τραπεζῶν, καὶ μὴ δύνασθαι τῶν σιτίων ἀπολαύειν."

92. Δίφιλος δ' ὁ Σίφνιός φησι· „Τὰ ταρίχη, τὰ ἐκ τῶν θαλασσίων καὶ λιμναίων καὶ ποταμίων γινόμενά, ἐστιν ὀλιγότροφα, ὀλιγόχυλα, καυσώδη, εὐκοίλια, ἐρεθιστικὰ ὀρέξεως. Κράτιστα δὲ τῶν μὲν ἀπιόνων, κύβια, καὶ ὡραῖα, καὶ τὰ τούτοις ὅμοια γένη, τῶν δὲ πιόνων τὰ θύννεια καὶ κορδύλη. Τὰ δὲ παλαιὰ κρείσσονα καὶ δριμύτερα, καὶ μάλιστα τὰ Βυζάντια. Τὸ δὲ θύννειον, φησὶ, γίνεται ἐκ τῆς μείζονος πηλαμύδος, ὧν τὸ μικρὸν ἀναλογεῖ τῷ κυβίῳ, ἐξ οὗ γένους ἐστὶ καὶ τὸ ὡραῖον. Ἡ δὲ σάρδα προσέοικε (121) τῷ κολίᾳ μεγέθει. Ὁ δὲ σκόμβρος κοῦφος καὶ ταχέως ἀποχωρῶν τοῦ στομάχου. Ὁ κολίας δὲ σκιλλωδέστερος, δηκτικώτερος καὶ κακοχυλότερος, τρόφιμος· κρείσσων δὲ ὁ Ἀμυκλανὸς καὶ Ἱσπανὸς, ὁ Σαξιτανὸς λεγόμενος· λεπτότερος γὰρ καὶ γλυκύτερος." Στράβων δ' ἐν τρίτῳ Γεωγραφικῶν πρὸς ταῖς Ἡρακλέους φησὶ νήσοις κατὰ Καρχηδόνα τὴν Καινὴν πόλιν εἶναι Σαξιτανίαν, ἐξ ἧς καὶ τὰ ταρίχη ἐπωνύμως λέγεσθαι, καὶ ἄλλην Σκομβροαρίαν, ἀπὸ τῶν ἁλισκομένων σκόμβρων, ἐξ ὧν τὸ ἄριστον σκευάζεσθαι γάρον. Οἱ δὲ λεγόμενοι μελανδρύαι, ὧν καὶ Ἐπίχαρμος μνημονεύει ἐν Αὐτομόλῳ Ὀδυσσεῖ, οὕτως· „Ποτιφόριμον τὸ τέμαχος ἧς ὑπομελανδρυῶδες." Μέλανδρυς δὲ τῶν μεγίστων θύννων εἶδός ἐστιν, ὡς Πάμφιλος ἐν τοῖς περὶ ὀνομάτων παρίστησι, καὶ ἔστι τὰ τεμάχη αὐτοῦ λιπαρώτερα.

93. „Τὸ δὲ ὠμοτάριχόν (φησιν ὁ Δίφιλος) κήτημα τινὲς λέγουσι, καὶ ἔστι βαρὺ καὶ γλοιῶδες, προσέτι δὲ καὶ δύσπεπτον. Ὁ δὲ ποτάμιος κορακῖνος, ὃν πέλτην τινὲς καλοῦσιν, ὁ ἀπὸ τοῦ Νείλου, ὃν οἱ κατὰ τὴν Ἀλεξάνδρειαν ἰδίως ἡμίνηρον ὀνομάζουσιν, ὑποπίμελος μέν ἐστι καὶ ἥκιστα κακόχυλος, σαρκώδης, τρόφιμος, εὔπεπτος, εὐανάδοτος, κατὰ πάντα τοῦ μύλλου κρείσσων. Τὰ μέντοι τῶν ἰχθύων καὶ τῶν ταρίχων ᾠὰ πάντα δύσπεπτα, δύσφθαρτα, μᾶλλον δὲ τὰ τῶν λιπαρωτέρων καὶ μειζόνων· σκληρότερα γὰρ μένει καὶ ἀδιαίρετα. Γίνεται δὲ εὔστομα μεθ᾽ ἁλῶν σβεσθέντα καὶ ἐποπτηθέντα. Πάντως δὲ χρὴ τοὺς ταρίχους πλύνειν, ἄχρι ἂν τὸ ὕδωρ ἄνοσμον καὶ γλυκὺ γένηται. Ὁ δ᾽ ἐκ θαλάττης ἑψόμενος τάριχος γλυκύτερος γίνεται, θερμοί τε οἱ τάριχοι ἡδίονες εἰσίν.“ Μνησίθεος δ᾽ ὁ Ἀθηναῖος ἐν τῷ περὶ ἐδεστῶν· „Οἱ ἁλυκοὶ (φησὶ) καὶ γλυκεῖς χυμοὶ πάντες ὑπάγουσι τὰς κοιλίας· οἱ δ᾽ ὀξεῖς καὶ δριμεῖς λύουσι τὴν οὔρησιν· οἱ δὲ πικροὶ μᾶλλον μέν εἰσιν οὐρητικοί, λύουσι δ᾽ αὐτῶν ἔνιοι καὶ τὰς κοιλίας· οἱ δὲ στρυφνοὶ τὰς ἐκκρίσεις * *.“ Ξενοφῶν δέ, ὁ μουσικώτατος, ἐν τῷ ἐπιγραφομένῳ Ἱέρωνι ἢ τυραννικῷ, διαβάλλων τὰ τοιαῦτα βρώματα, φησι· „Τί γάρ, ἔφη ὁ Ἱέρων, τὰ πολλὰ ταῦτα μηχανήματα κατανενοήκατε, ἃ παρατίθεται τοῖς τυράννοις, ὀξέα καὶ δριμέα καὶ στρυφνὰ καὶ τὰ τούτων ἀδελφά; Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη ὁ Σιμωνίδης, καὶ πάνυ γέ μοι δοκοῦντα παρὰ φύσιν εἶναι ταῦτα ἀνθρώπῳ. Ἄλλο τι οἴει, ἔφη ὁ Ἱέρων, ταῦτα τὰ ἐδέσματα εἶναι, ἢ μὴ διὰ κακῆς καὶ ἀσθενούσης ψυχῆς ἐπιθυμήματα; ἐπεὶ οἵ γε ἡδέως ἔσθοντες καὶ σύ που οἶσθα ὅτι οὐδὲν προσδέονται τούτων τῶν σοφισμάτων.“

94. Ἐπὶ τούτοις λεχθεῖσιν ὁ Κύνουλκος πιεῖν ᾔτησε

δεικόκταν, δεῖν λέγων ἁλμυροὺς λόγους γλυκείοιν ἀποκλύζεσθαι νάμασι. Πρὸς ὃν ὁ Οὐλπιανὸς, σχετλιάσας καὶ τύψας τῇ χειρὶ τὸ προσκεφάλαιον, ἔφη, Μέχρι πότε βαρβαρίζοντες οὐ παύεσθε; ἢ ἕως ἂν καταλιπὼν τὸ συμπόσιον οἴχωμαι, πέττειν ὑμῶν τοὺς λόγους οὐ δυνάμενος; Καὶ ὃς, Ἐν Ῥώμῃ τῇ βασιλευούσῃ διατρίβων τὰ νῦν, ὦ λῷστ᾽, ἐπιχωρίῳ κέχρημαι κατὰ τὴν συνήθειαν φωνῇ. Καὶ γὰρ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις ποιηταῖς καὶ συγγραφεῦσι τοῖς σφόδρα ἑλληνίζουσιν ἔστιν εὑρεῖν καὶ Περσικὰ ὀνόματα κείμενα, (122) διὰ τὴν τῆς χρήσεως συνήθειαν, ὡς τοὺς παρασάγγας καὶ τοὺς ἀγγάρους καὶ τὴν σχοῖνον ἢ τὸν σχοῖνον· μέτρον δ᾽ ἐστὶ τοῦτο ὁδοῦ μέχρι νῦν οὕτω παρὰ πολλοῖς καλούμενον. Μακεδονίζοντάς τ᾽ οἶδα πολλοὺς τῶν Ἀττικῶν διὰ τὴν ἐπιμιξίαν. Βέλτιον δ᾽ ἦν μοι,

αἷμα ταύρειον πιεῖν·

ὁ Θεμιστοκλέους γὰρ θάνατος αἱρετώτερος,

ἢ εἰς σὲ ἐμπεσεῖν. Οὐ γὰρ ἂν εἴποιμι Ταύρειον ὕδωρ πιεῖν, ὅπερ σὺ οὐκ οἶσθα τί ἐστίν. Οὐδὲ γὰρ ἐπίστασαι, ὅτι καὶ παρὰ τοῖς ἀρίστοις τῶν ποιητῶν καὶ συγγραφέων εἴρηταί τινα καὶ φαῦλα. Κηφισόδωρος γοῦν, ὁ Ἰσοκράτους τοῦ ῥήτορος μαθητὴς, ἐν τῷ τρίτῳ τῶν πρὸς Ἀριστοτέλην λέγει, ὅτι εὕροι τις ἂν ὑπὸ τῶν ἄλλων ποιητῶν ἢ καὶ σοφιστῶν ἓν ἢ δύο γοῦν πονηρῶς εἰρημένα, οἷα παρὰ μὲν Ἀρχιλόχῳ τὸ πάντ᾽ ἄνδρ᾽ ἀποσκολύπτειν, Θεοδώρῳ δὲ τὸ κελεύειν μὲν πλέον ἔχειν, ἐπαινεῖν δὲ τὸ ἴσον, Εὐριπίδῃ τε τὸ τὴν γλῶτταν ὀμωμοκέναι φάναι, καὶ Σοφοκλεῖ τὸ ἐν Αἰθίοψιν εἰρημένον:

Τοιαῦτά τοί σοι πρὸς χάριν τε κοὐ βίᾳ
λέγω, σὺ δ᾽ αὐτὸς, ὥσπερ οἱ σοφοὶ, τὰ μὲν
δίκαι᾽ ἐπαίνει, τοῦ δὲ κερδαίνειν ἔχου.

Καὶ ἀλλαχοῦ δ' ὁ αὐτὸς ἔφη, μηδὲν εἶναι ῥῆμα σὺν κέρδει κακόν· Ὁμήρῳ δὲ τὸ τὴν Ἥραν ἐπιβουλεῦσαι τῷ Διὶ, καὶ τὸν Ἄρη μοιχεύειν. Ἐφ' οἷς πάντες κατηγοροῦσιν αὐτῶν.

95. *Εἰ οὖν κἀγώ τι ἥμαρτον, ὦ καλλίστων ὀνομάτων καὶ ῥημάτων θηρευτὰ, μὴ χαλέπαινε. Κατὰ γὰρ τὸν Μιλήσιον Τιμόθεον τὸν ποιητὴν*

Οὐκ ἀείδω τὰ παλαιά·
καινὰ γὰρ ἅμα κρείσσω.
νέος ὁ Ζεὺς βασιλεύει·
τὸ παλαιὸν δ' ἦν Κρόνος ἄρχων.
ἀπίτω μοῦσα παλαιά.

Ἀντιφάνης δ' ἐν Ἀλκήστιδι ἔφη·

Ἐπὶ τὸ καινουργεῖν φέρου,
οὕτως, ἐκείνως, τοῦτο γιγνώσκων, ὅτι
ἓν καινὸν ἐγχείρημα, κἂν τολμηρὸν ᾖ,
πολλῶν παλαιῶν ἐστι χρησιμώτερον.

Ὅτι δὲ καὶ οἱ ἀρχαῖοι οἴδασι τὸ οὕτω λεγόμενον ὕδωρ, ἵνα μὴ πάλιν ἀγανακτήσῃς· δεκόκταν μου λέγοντος, δείξω. Κατὰ γὰρ Φερεκράτους Ψευδηρακλέα

Εἴποι τις ἂν τῶν πάνυ δοκησιδεξίων,
ἐγὼ δ' ἂν ἀντείποιμι, μὴ πολυπραγμόνει·
ἀλλ' εἰ δοκεῖ σοι, πρόσεχε τὸν νοῦν, κἀκροῶ.

Ἀλλὰ μὴ φθονήσῃς, ἔφη ὁ Οὐλπιανὸς, δέομαι, μηδὲ τοῦ Τιτυρείου ὕδατος ὁποῖόν ἐστι δηλῶσαι. Τῶν γὰρ τοιούτων φωνῶν ἐγὼ διψῶ. Καὶ ὁ Κύνουλκος, Ἀλλὰ προπίνω σοι, ἔφη, φιλοτησίαν· διψᾷς γὰρ λόγων, παρ' Ἀλέξιδος λαβὼν ἐκ Πυθαγοριζούσης·

Ὕδατος ἀπέφθου κύαθον· ἂν δ' ὠμὸν πίῃ,
βαρὺ καὶ κοπῶδες.

Τὸ δὲ Ταύρειον ὕδωρ ὠνόμασεν, ὦ φίλε, Σοφοκλῆς ἐν Αἰγεῖ, ἀπὸ τοῦ περὶ Τροιζῆνα ποταμοῦ Ταύρου, παρ' ᾧ καὶ κρήνη τις Ὑόεσσα καλεῖται.

96. Ἐπίστανται δ' οἱ παλαιοὶ καὶ τὸ πάνυ ψυχρὸν (123) ὕδωρ ἐν ταῖς προπόσεσιν. Ἀλλ' οὐκ ἐρῶ, ἐὰν μὴ καὶ σύ με διδάξῃς, εἰ ἔπινον θερμὸν ὕδωρ ἐν ταῖς εὐωχίαις οἱ ἀρχαῖοι. Εἰ γὰρ οἱ κρατῆρες ἀπὸ τοῦ συμβεβηκότος τῆς ὀνομασίας ἔτυχον, οὗτοί τε κερασθέντες παρέκειντο πλήρεις, οὐ ζέον τὸ ποτὸν παρεῖχον, λεβήτων τρόπον ὑποκαιόμενοι. Ὅτι γὰρ οἴδασι θερμὸν ὕδωρ, Εὔπολις μὲν ἐν Δήμοις παρίστησι·

Τὸ χαλκίον
θέρμαινέ θ' ἡμῖν, καὶ θύη πέττειν τινὰ
κέλευ', ἵνα σπλάγχνοισι συγγενώμεθα.

Αντιφάνης δ' ἐν Ὀμφάλῃ·

Ἐν χύτρᾳ δέ μοι
ὅπως ὕδωρ ἕψοντα μηδέν' ὄψομαι.
οὐ γὰρ κακὸν ἔχω, μηδ' ἔχοιμ'. Ἐὰν δ' ἄρα
στρέφῃ με περὶ τὴν γαστέρ', ἢ τὸν ὀμφαλὸν,
παρὰ Φερτάτου δακτύλιός ἐστί μοι δραχμῆς.

Ἐν δ' Ἀλειπτρίᾳ, (φέρεται τὸ δρᾶμα καὶ ὡς Ἀλέξιδος,)

Ἐὰν δὲ τοὐργαστήριον ποιῆτε περιβόητον,
κατασκεδῶ, νὴ τὴν φίλην Δήμητρα, τὴν μεγίστην
ἀρύταιναν ὑμῶν ἐκ μέσου βάψασα τοῦ λέβητος
ζέοντος ὕδατος· εἰ δὲ μὴ, μηδέποθ' ὕδωρ πίοιμι
ἐλευθέριον.

Πλάτων δ' ἐν τετάρτῳ Πολιτείας· „ — Ἐπιθυμία ἐν τῇ ψυχῇ εἴη. Οἷον δίψα ἐστὶ δίψα ἆρά γε θερμοῦ ποτοῦ ἢ ψυχροῦ, ἢ πολλοῦ ἢ ὀλίγου, ἢ καὶ ἑνὶ λόγῳ ποιοῦ τινος πώματος; ἢ ἐὰν μέν τις θερμότης τῷ δίψει προσῇ, τὴν

τοῦ ψυχροῦ ἐπιθυμίαν προσπαρέχοι ἄν, ἐὰν δὲ ψυχρότης, τὴν τοῦ θερμοῦ, ἐὰν δὲ διὰ πλήθους παρουσίαν πολλὴ ἡ δίψα ᾖ, τὴν τοῦ πολλοῦ παρέξεται, ἐὰν δὲ ὀλίγη, τὴν τοῦ ὀλίγου; Αὐτὸ δὲ τὸ διψῆν οὐ μή ποτε ἄλλου γένηται ἐπιθυμία, ἢ οὗπερ πέφυκεν, αὐτοῦ πώματος, καὶ αὖ τὸ πεινῆν, βρώματος;" Σῆμος δ' ὁ Δήλιος ἐν δευτέρῳ Νησιάδος ἐν Κιμώλῳ τῇ νήσῳ φησὶ ψυχεῖα κατεσκευάσθαι θέρους ὀρυκτὰ, ἔνθα χλιεροῦ ὕδατος πλήρη κεράμια καταθέντες κομίζονται χιόνος οὐδὲν διάφορα. Τὸ δὲ χλιαρὸν ὕδωρ Ἀθηναῖοι μετάκερας καλοῦσιν, ὡς Σώφιλος ἐν Ἀνδροκλεῖ. Ἄλεξις δ' ἐν Λοκροῖς·

Αἱ δὲ παῖδες παρέχειν
ἡ μὲν τὸ θερμὸν, ἡ δ' ἑτέρα τὸ μετάκερας.

Καὶ Φιλήμων ἐν Κορινθίᾳ. Ἄμφις δ' ἐν Βαλανείῳ·

Ἀνεβόησ' ὕδωρ ἐνεγκεῖν θερμὸν, ἄλλος μετάκερας.

97. Μέλλοντος δὲ τοῦ κυνικοῦ τούτοις ἐπισωρεύειν τινὰ, ὁ Ποντιανὸς ἔφη, Οἴδασιν, ὦ φίλτατοι ἀνδρῶν, οἱ ἀρχαῖοι καὶ τὴν τοῦ πάνυ ψυχροῦ πόσιν. Ἄλεξις γοῦν ἐν Παρασίτῳ φησί·

Καὶ γὰρ βούλομαι
ὕδατός σε γεῦσαι· πρᾶγμα δ' ἐστί μοι μέγα
φρέατος ἔνδον ψυχρότερον Ἀραρότος.

Ὀνομάζει δὲ καὶ Ἕρμιππος ἐν Κέρκωψι φρεατιαῖον ὕδωρ οὕτως. Ὅτι δὲ καὶ χιόνας ἔπινον, ἐν Μανδραγοριζομένῃ ἔφη Ἄλεξις·

Εἶτ' οὐ περίεργόν ἐστιν ἄνθρωπος φυτὸν,
ὑπεναντιωτάτοις τε πλείστοις χρώμενον;
Ἐρῶμεν ἀλλοτρίων, παρορῶμεν συγγενεῖς·
(124) ἔχοντες οὐδὲν εὐποροῦμεν τοῖς πέλας·
ἐράνους φέροντες οὐ φέρομεν ἀλλ' ἢ κακῶς.

Τὰκ τῆς τροφῆς δὲ, τῆς καθ᾽ ἡμέραν πάλιν,
γλιχόμεθα μὲν τὴν μᾶζαν, ἵνα λευκὴ παρῇ,
ζωμὸν δὲ ταύτῃ μέλανα μηχανώμεθα.
Τὸ καλὸν δὲ χρῶμα δευσοποιῷ χρώζομεν.
Καὶ χιόνα μὲν πίνειν παρασκευάζομεν,
τὸ δ᾽ ὄψον, ἂν μὴ θερμὸν ᾖ, διασύρομεν.
Καὶ τὸν μὲν ὀξὺν οἶνον ἐκπυτίζομεν,
ἐπὶ ταῖς ἀβυρτάκαισι δ᾽ ἐκβακχεύομεν.
Οὐκοῦν, τὸ πολλοῖς τῶν σοφῶν εἰρημένον,
τὸ μὴ γενέσθαι μὲν κράτιστόν ἐστ᾽ ἀεὶ,
ἐπὰν γένηται δ᾽, ὡς τάχιστ᾽ ἔχειν τέλος.

Δεξικράτης δ᾽ ἐν τῷ ἐπιγραφομένῳ Ὑφ᾽ ἑαυτῶν πλανώμενοί φησιν·

Εἰ δὲ μεθύω, καὶ χιόνα πίνω, καὶ μύρον
ἐπὶ στόματος κράτιστον Αἴγυπτος ποιεῖ.

Εὐθυκλῆς δ᾽ ἐν Ἀσώτοις ἢ Ἐπιστολῇ·

Πρῶτος μὲν εἶδεν, εἰ χιών ἐστ᾽ ὠνία·
πρῶτον δ᾽ ἐκεῖνον σχαδόνα δεῖ πάντως φαγεῖν.

Οἶδε δὲ καὶ ὁ καλὸς Ξενοφῶν ἐν Ἀπομνημονεύμασι τὴν διὰ χιόνος πόσιν. Χάρης δ᾽ ὁ Μυτιληναῖος ἐν ταῖς περὶ Ἀλέξανδρον ἱστορίαις καὶ, ὅπως δεῖ χιόνα διαφυλάττεσθαι, εἴρηκε, διηγούμενος περὶ τῆς πολιορκίας τῆς ἐν Ἰνδοῖς πόλεως Πέτρας, ὀρύξαι φάσκων τὸν Ἀλέξανδρον ὀρύγματα τριάκοντα συχνὰ, ἃ πληρώσαντα χιόνος παρεμβαλεῖν δρυὸς κλάδους. Οὕτω γὰρ παραμενεῖν πλείω χρόνον τὴν χιόνα.

98. *Ὅτι δὲ καὶ τὸν οἶνον ἔψυχον, ὑπὲρ τοῦ ψυχρότερον αὐτὸν πίνειν, Στράττις φησὶν ἐν Ψυχασταῖς·*

Οἶνον γὰρ πιεῖν
οὐδ᾽ ἂν εἷς δέξαιτο θερμὸν, ἀλλὰ πολὺ τοὐναντίον
ψυχόμενον ἐν τῷ φρέατι, καὶ χιόνι μεμιγμένον.

Καὶ ὁ Λύσιππος ἐν Βάκχαις·

Ἕρμων, τί ἔστι; πῶς ἔχομεν; Β. Τί δ' ἄλλο γ', ἢ
ὁ πατὴρ ἄνωθεν ἐς τὸ φρέαρ ἡμᾶς δοκεῖ,
ὥσπερ τὸν οἶνον τοῦ θέρους, καθεικέναι.

Δίφιλος δ' ἐν Μνηματίῳ φασί· „Ψῦξον τὸν οἶνον, Δῶρι.“ Πρωταγορίδης δ' ἐν δευτέρῳ τῶν κωμικῶν ἱστοριῶν, τὸν Ἀντιόχου τοῦ βασιλέως κατὰ τὸν ποταμὸν διηγούμενος πλοῦν, λέγει τι καὶ περὶ ἐπιτεχνήσεως ψυχρῶν ὑδάτων, ἐν τούτοις· „Τὴν γὰρ ἡμέραν ἀνηλιάζοντες αὐτὸ, τῆς νυκτὸς ἀπηθοῦντες τὸ παχύτατον, τὸ λοιπὸν ἐξαιθριάζουσιν ἐν ὑδρίαις κεραμέαις ἐπὶ τῶν μετεωροτάτων μερῶν τῆς οἰκήσεως, δι' ὅλης τε τῆς νυκτὸς δύο παῖδες ὕδατι τὰ τεύχη καταῤῥαίνουσιν. Ὄρθρου δὲ καθαιροῦντες, καὶ τὴν ὑποστάθμην πάλιν ὑποσπῶντες, λεπτόν τε ποιοῦντες αὐτὸ καὶ πρὸς ὑγίειαν οἷον ἄριστον, ἐν ἀχύροις τιθέασι τὰς ὑδρίας, εἶθ' οὕτως χρῶνται, χιόνος οὐδ' ἥντινοῦν χρείαν ἔχοντες.“ Λακκαίου δὲ ὕδατος μνημονεύει Ἀναξίλας ἐν Αὐλητῇ, οὕτως·

Ὕδατός τε λακκαίου παρ' ἐμοῦ τουτί γέ σοι
νόμιζ' ὑπάρχειν.

(125) Καὶ πάλιν· „Ἴσως τὸ λακκαῖόν γ' ὕδωρ ἀπόλωλε.“ Ὁ Ἀπολλόδωρος δ' ὁ Γελῷος καὶ τοῦ λάκκου αὐτοῦ, ὥσπερ ἡμεῖς λέγομεν, μνημονεύει ἐν Ἀπολιπούσῃ, οὕτως·

Ἀγωνιῶσα, τόν τε τοῦ λάκκου κάδον
λύσασα, καὶ τὸν τοῦ φρέατος, εὐτρεπεῖς
τὰς ἱμονιὰς πεποίηκας.

99. Τούτων ὁ Μυρτίλος ἀκούσας, ἔφη, Ἐγὼ δ', ὢν φιλοτάριχος, ὦ ἑταῖροι, χιόνος πιεῖν βούλομαι, κατὰ Σι-

μωνίδην. Καὶ ὁ Οὐλπιανὸς, Κεῖται μὲν ὁ φιλοτάριχος, ἔφη, παρ' Ἀντιφάνει ἐν Ὀμφάλῃ, οὕτως·

Οὐ φιλοτάριχος οὐδαμῶς εἰμ', ὦ κόρη.

Ἄλεξις δ' ἐν Γυναικοκρατίᾳ καὶ ζωμοτάριχόν τινα κέκληκεν, ἐν τούτοις·

Ὁ δὲ Κίλιξ
ὅδ' Ἱπποκλῆς, ὁ ζωμοτάριχος ὑποκριτής.

Τὸ δὲ κατὰ Σιμωνίδην τί ἐστιν, οὐκ οἶδα. Οὐ γὰρ μέλει σοι, ἔφη ὁ Μυρτίλος, ἱστορίας, ὦ γάστρων. Κνισολοῖχος γάρ τις εἶ καὶ, κατὰ τὸν Σάμιον ποιητὴν Ἄσιον, τὸν παλαιὸν ἐκεῖνον, καὶ κνισοκόλαξ. Καλλίστρατος ἐν ἑβδόμῳ Συμμίκτων φησὶν, ὡς ἑστιώμενος παρά τισι Σιμωνίδης ὁ ποιητὴς κραταιοῦ καύματος ὥρᾳ, καὶ τῶν οἰνοχόων τοῖς ἄλλοις μισγόντων εἰς τὸ ποτὸν χιόνος, αὐτῷ δὲ οὔ, ἀπεσχεδίασε τόδε τὸ ἐπίγραμμα·

Τῇ ῥά ποτ' Οὐλύμποιο περὶ πλευρὰς ἐκάλυψεν
ὠκὺς ἀπὸ Θρῄκης ὀρνύμενος βορέης,
ἀνδρῶν δ' ἀχλαίνων ἔδακε φρένας, αὐτὰρ ἐκάμφθη
ζωὴ Πιερίην γῆν ἐπιεσσαμένη,
ἔν τις ἐμοὶ καὶ τῆς χεέτω μέρος. Οὐ γὰρ ἔοικε
θερμὴν βαστάζειν ἀνδρὶ φίλῳ πρόποσιν.

Πιόντος οὖν αὐτοῦ, πάλιν ἐζήτει ὁ Οὐλπιανὸς, ποῦ κεῖται ὁ κνισολοῖχος, καὶ τίνα ἐστὶ τὰ τοῦ Ἀσίου ἔπη, τὰ περὶ τοῦ κνισοκόλακος. Τὰ μὲν οὖν τοῦ Ἀσίου, ἔφη ὁ Μυρτίλος, ἔπη ταῦτ' ἔστι·

Χωλὸς, στιγματίης, πολυγήραος, ἶσος ἀλήτῃ,
ἦλθεν ὁ κνισοκόλαξ, εὖτε Μέλης ἐγάμει,
ἄκλητος, ζωμοῦ κεχρημένος· ἐν δὲ μέσοισιν
ἥρως εἱστήκει, βορβόρου ἐξαναδύς.

Ὁ δὲ κνισολοῖχος ἐστὶ παρὰ μὲν Σωφίλῳ ἐν Φιλάρχῳ, οὕτως·

Ὀψοφάγος εἶ καὶ κνισολοῖχος.

Ἐν δὲ τοῖς ἐπιγραφομένοις Συντρέχουσι κνισολοιχίαν εἴρηκεν, ἐν τούτοις·

Ὁ πορνοβοσκὸς γάρ μ' ὑπὸ κνισολοιχίας
χορδήν τιν' αἱματῖτιν αὐτῷ σκευάσαι
ἐκέλευσε ταυτηνί με.

Τοῦ κνισολοίχου δὲ καὶ Ἀντιφάνης μνημονεύει ἐν Βομβυλίῳ. Ὅτι δ' ἔπινον καὶ γλυκὺν οἶνον μεταξὺ ἐσθίοντες, Ἄλεξίς φησιν ἐν Δρωπίδῃ·

Εἰσῆλθεν ἡ ἑταίρα, φέρουσα τὸν γλυκὺν
ἐν ἀργυρῷ ποτηρίῳ πετάχνῳ τινὶ,
ἀστειοτάτῳ τὴν ὄψιν, οὔτε τρυβλίῳ
οὔτε φιάλῃ· μετεῖχε δ' ἀμφοῖν τοῖν ῥυθμοῖν.

100. Ἑξῆς ἐπεισηνέχθη πλακοῦς ἐκ γάλακτος ἰτρίων (126) τε καὶ μέλιτος, ὃν Ῥωμαῖοι λίβον καλοῦσι. Καὶ ὁ Κύνουλκος ἔφη, Ἐμπίπλασο, Οὐλπιανὲ, χθωροδλάψου πατρίου, ὃς παρ' οὐδενὶ τῶν παλαιῶν μὰ τὴν Δήμητρα γέγραπται, πλὴν εἰ μὴ ἄρα παρὰ τοῖς τὰ Φοινικικὰ συγγεγραφόσι, Σουνιαίθωνι καὶ Μωχῷ, τοῖς σοῖς πολίταις. Καὶ ὁ Οὐλπιανὸς, Ἀλλ' ἐμοὶ μὲν, ἔφη, ὦ κυνάμυια, μελιπήκτων ἅλις, ἡδέως δ' ἂν χόνδρου φάγοιμι τῶν ὀστρακίδων ἢ τῶν κοκκάλων ἀφθόνως ἔχοντος. Καὶ κομισθέντος, Δότε, ἔφη, μυστίλην· οὐ γὰρ ἂν εἴποιμι μύστρον, παρ' οὐδενὶ τῶν πρὸ ἡμῶν εἰρημένον. Ἐπιλήσμων εἶ, ἔφη, ὦ θαυμάσιε, ὁ Αἰμιλιανός. Οὐ σὺ μέντοι τὸν Κολοφώνιον Νίκανδρον ἀεὶ τεθαύμακας, τὸν ἐποποιὸν, ὡς φιλάρχαιον καὶ πολυμαθῆ; καὶ ὡς τὸ πεπέριον ὀνομάσαντα παρέθου; Οὗτος τοίνυν αὐτὸς ἐν τῷ προτέρῳ τῶν Γεωργικῶν, ἐμφα-

νίζων τὴν τοῦ χόνδρου χρῆσιν, καὶ μύστρον ὠνόμασε, διὰ τούτων·

Ἀλλ' ὁπότ' ἢ ἐρίφοιο νεοσφάγος, ἠέ κεν ἀρνὸς,
ἢ αὐτοῦ ὄρνιθος ἐφοπλίζηαι ἐδωδὴν,
χίδρα μὲν ἐκτρίψειας ὑποστρώσας ἐνὶ κοίλοις
ἄγγεσιν, εὐώδει δὲ μιγῆ ἅμα φῦρσον ἐλαίῳ.
ζωμὸν δὲ βρομέοντα καταντλὰς * *
* * * * πνῖγε δὲ πῶμα
ἀμφιβαλών· φωκτὸν γὰρ ἀνοιδαίνει βαρὺ κρῖμνον.
ἠρέμα δὲ χλιάον κοίλοις ἔξαίνυσο μύστροις.

Διὰ τούτων, ὦ θαυμασιώτατε, ὑπογράφει ὁ Νίκανδρος τὴν χρείαν τοῦ τε χόνδρου καὶ τῆς ἐπτισμένης κριθῆς, ἐπιχεῖν κελεύων ἀρνὸς ἢ ἐρίφου ζωμὸν, ἢ ὄρνιθος. Τὰ μὲν οὖν χίδρα, φησὶν, ἔκτριψον μὲν ἐν θυείᾳ, μίξας δ' ἔλαιον αὐτοῖς ἀναφύρασον, ἡνίκ' ἂν ἕψηται. Τὸν ἐκ τῆς τοιᾶσδε σκευῆς ἀναβρομοῦντα ζωμὸν πυκνότερον τῇ ζωμηρύσει καταμίγνυε, μηδ' ἕτερον ἐπεγχέων, ἀλλ' αὐτὸν ἀπ' αὐτοῦ ἀρυόμενος, πρὸς τὸ μηδὲν ὑπερζέσαι τοῦ πιμελεστέρου. Διὸ καί φησι, κατάπνιγε τὸ ὑπερζέον, ἐπιθεὶς πῶμα· τὸ γὰρ κρῖμνον οὕτω φωκτὸν γινόμενον διοιδεῖ. Τελευταῖον δὲ πρᾴως χλιαρὸν γενόμενον κοίλοις προσφέρου τοῖς μύστροις. Ἀλλὰ μὴν καὶ Ἱππόλοχος ὁ Μακεδὼν ἐν τῇ πρὸς Λυγκέα ἐπιστολῇ, δι' ἧς ἐμφανίζει Μακεδονικόν τι δεῖπνον, πολυτελείᾳ τὰ πάντα πανταχοῦ γενόμενα ὑπερβάλλον, μνημονεύει ὡς ἑκάστῳ τῶν δειπνούντων δοθέντων μύστρων χρυσῶν. Ἐπεὶ δὲ φιλάρχαιος εἶναι θέλεις, καὶ οὐδὲν φῂς φθέγξασθαι, ὃ μὴ τῆς Ἀττικῆς ἐστι φωνῆς, ὦ φίλτατε, τί ἐστιν, ὃ λέγει Νικοφῶν, ὁ τῆς ἀρχαίας κωμῳδίας ποιητὴς, ἐν τοῖς Χειρογάστορσιν; Ἐγὼ γὰρ καὶ τοῦτον εὑρίσκω μνημονεύοντα τῶν μύστρων, ὅταν λέγῃ·

Μεμβραδοπώλαις, ἀχραδοπώλαις,
ἰσχαδοπώλαις, διφθεροπώλαις,
ἀλφιτοπώλαις, μυστριοπώλαις,
βιβλιοπώλαις, κοσκινοπώλαις,
ἐγκριδοπώλαις, σπερματοπώλαις.

Τίνες γὰρ ἂν εἶεν οἱ μυστριοπῶλαι, ἢ οἱ τὰ μύστρα πωλοῦντες; Μαθὼν οὖν ἐκ τούτων, ὦ καλέ μου Συραττικὲ, τὴν τοῦ μύστρου χρῆσιν ἐμφοροῦ τοῦ χόνδρου, ἵνα μὴ λέγῃς· ἄκικυς εἰμὶ καὶ ὀλιγοδρανέω.

101. Τεθαύμακα δὲ καὶ, πῶς οὐκ ἐζήτησας, ὁ δὲ (127) χόνδρος πόθεν; Μεγαρόθεν, ἢ Θετταλικός; ὅθεν καὶ Μυρτίλος ἐστίν. Καὶ ὁ Οὐλπιανὸς, Παύομαι, ἔφη, ἐσθίων, ἂν με διδάξῃς, παρὰ τίσιν εἴρηνται οὗτοι οἱ χόνδροι. Καὶ ὁ Αἰμιλιανὸς ἔφη, Ἀλλ' οὐ φθονήσω σοι. Ὁρῶν γὰρ λαμπροτάτην δείπνου παρασκευὴν, βούλομαί σε δίκην ἀλεκτρυόνος ἐμφορηθέντα τοῦ χόνδρου κορύξασθαι καὶ διδάσκειν ἡμᾶς περὶ ὧν μέλλομεν ἐδεσμάτων μεταλαμβάνειν. Καὶ ὃς δυσχεράνας ἔφη, Πόθεν σοι καὶ τὰ ἐδέσματα; Μὴ γὰρ ἀναπαύσασθαί ἐστι, ζητοῦντα ἀεί τι πρὸς τοὺς ὀψιμαθεῖς τούτους σοφιστάς. Ἀλλὰ μὴν, ἔφη, καὶ περὶ τούτου σοι τὸν λόγον, ὁ Αἰμιλιανὸς, ἀποδώσω. Λέξω δὲ, πρῶτον περὶ τοῦ χόνδρου Ἀντιφάνους παρατιθέμενος ἐξ Ἀντείας τάδε·

Ἐν ταῖς σπυρίσι δὲ τί ποτ' ἔνεστι, φίλτατε;
Β. Ἐν ταῖς τρισὶν μὲν, χόνδρος ἀγαθὸς, Μεγαρικός.
Α. Οὐ Θετταλικὸν τὸν χρηστὸν εἶναί φασι δέ;
Β. Τῆς Φοινίκης
σεμίδαλις, ἐκ πολλῆς σφόδρ' ἐζητημένη.

Τὸ δ' αὐτὸ τοῦτο δρᾶμα φέρεται καὶ ὡς Ἀλέξιδος, ἐν ὀλίγοις σφόδρα διαλλάττον. Ἐν δὲ Πονήρᾳ πάλιν ὁ Ἄλεξις·

Καὶ χόνδρος ἔνδον ἐστὶ Θετταλικὸς πολύς.

Χόνδρον δὲ εἴρηκε τὸ ῥόφημα Ἀριστοφάνης ἐν Δαιταλεῦσιν, οὕτως·

Ἢ χόνδρον ἕψων, εἶτα μνῖαν ἐμβαλὼν,
ἐδίδου ῥοφεῖν ἄν.

Καὶ σεμιδάλεως δὲ μέμνηται, καὶ εἰ μὴ τὰ μαρτύρια κρατῶ, Στράττις ἐν Ἀνθρωποῤῥαίστῃ, καὶ Ἄλεξις ἐν Ἰσοστασίῳ. Τὴν γενικὴν δὲ σεμιδάλιδος εἴρηκεν ὁ Στράττις ἐν τῷ αὐτῷ δράματι, οὕτω·

Τῶν δὲ διδύμων ἐκγόνων
σεμιδάλιδος.

Τὰ δὲ ἐδέσματα ὠνόμασεν Ἀντιφάνης ἐν Διδύμοις, οὑτωσί·

Ἀπέλαυσα πολλῶν καὶ καλῶν ἐδεσμάτων,
πιών τε προπόσεις τρεῖς ἴσως ἢ τέτταρας
ἐστρηνίων πως, καταβεβρωκὼς σιτία
ἴσως ἐλεφάντων τεττάρων.

Ἐχέτω τέλος καὶ ἥδε ἡ βίβλος, ἐπὶ τοῖς λόγοις τοῖς περὶ τῶν ἐδεσμάτων ἔχουσα τὴν καταστροφήν. Ἀρχὴν γὰρ τοῦ δείπνου ἀπὸ τῶν ἑξῆς ποιησόμεθα. Οὐ πρότερόν γε, ὦ Ἀθήναιε, πρὶν ἡμῖν διελθεῖν καὶ τὸ τοῦ Ἱππολόχου τὸ Μακεδονικὸν συμπόσιον. Ἀλλ' εἰ τοῦτό σοι φίλον, ὦ Τιμόκρατες, οὕτω παρασκευαζώμεθα.

LIBER IV.

(128) 1. Ἱππόλοχος ὁ Μακεδὼν, ἑταῖρε Τιμόκρατες, τοῖς χρόνοις μὲν γέγονε κατὰ Λυγκέα καὶ Δοῦριν τοὺς Σαμίους, Θεοφράστου δὲ τοῦ Ἐρεσίου μαθητὰς, συνθήκας δ' εἶχε ταύτας πρὸς τὸν Λυγκέα, ὡς ἐκ τῶν αὐτοῦ

μαθεῖν ἔστιν ἐπιστολῶν, πάντως αὐτῷ δηλοῦν, εἴ τινι συμπεριενεχθείη δείπνῳ πολυτελεῖ, τὰ ὅμοια κἀκείνου ἀντιπροπίνοντος αὐτῷ. Ἑκατέρων οὖν σώζονται δειπνητικαί τινες ἐπιστολαί· Λυγκέως μὲν, τὸ Λαμίας, τῆς Ἀττικῆς αὐλητρίδος, ἐμφανίζοντος δεῖπνον, Ἀθήνησι γενόμενον Δημητρίῳ τῷ βασιλεῖ, ἐπίκλην δὲ Πολιορκητῇ· (ἐρωμένη δ' ἦν ἡ Λάμια τοῦ Δημητρίου) τοῦ δ' Ἱππολόχου, τοὺς Καράνου τοῦ Μακεδόνος ἐμφανίζοντος γάμους. Καὶ ἄλλαις δὲ περιετύχομεν τοῦ Λυγκέως ἐπιστολαῖς πρὸς τὸν αὐτὸν γεγραμμέναις Ἱππόλοχον, δηλούσαις τό τε Ἀντιγόνου τοῦ βασιλέως δεῖπνον, Ἀφροδίσια ἐπιτελοῦντος Ἀθήνησι, καὶ τὸ Πτολεμαίου τοῦ βασιλέως. Δώσομεν δέ σοι ἡμεῖς καὶ αὐτὰς τὰς ἐπιστολάς. Ἐπεὶ δὲ ἡ τοῦ Ἱππολόχου σπανίως εὑρίσκεται, ἐπιδραμοῦμαί σοι τὰ ἐν αὐτῇ γεγραμμένα, διατριβῆς ἕνεκα νῦν καὶ ψυχαγωγίας.

2. Ἐν Μακεδονίᾳ, ὥς ἔφην, τοῦ Καράνου γάμους ἑστιῶντος, οἱ μὲν συγκεκλημένοι ἄνδρες ἦσαν εἴκοσιν· οἷς καὶ κατακλιθεῖσιν εὐθέως ἐδόθησαν φιάλαι ἀργυραῖ, ἑκ'-στῳ μία, δωρεά. Προεστεφανώκει δὲ καὶ ἕκαστον, πρὶν εἰσελθεῖν, στλεγγίδι χρυσῇ· πέντε χρυσῶν ἑκάστη δ' ἦν τὸ τίμημα. Ἐπεὶ δ' ἐξέπιον τὰς φιάλας, ἐν χαλκῷ πίνακι τῶν Κορινθίων κατασκευασμάτων ἄρτος ἑκάστῳ ἰσόπλατος ἐδόθη, ὄρνεις τε καὶ νῆσσαι, προσέτι δὲ καὶ φάτται, καὶ χὴν, καὶ τοιαύτη τις ἄλλη ἀφθονία σεσωρευμένη, καὶ ἕκαστος λαβὼν σὺν αὐτῷ πίνακι τοῖς κατόπιν διεδίδου παισίν. Ἄλλα δ' ἐσθίειν περιεφέρετο πολλὰ καὶ ποικίλα. Καὶ μετὰ ταῦτα ἀργυροῦς πίναξ ἕτερος· ἐφ' ᾧ πάλιν ἄρτος μέγας, καὶ χῆνες, καὶ λαγωοὶ, καὶ ἔριφοι, καὶ ἕτεροι ἄρτοι πεποιημένοι, καὶ περιστεραὶ, καὶ τρυγόνες, πέρδικές τε, καὶ ὅσον ἄλλο πτηνῶν πλῆθος ἦν. „Ἐπεδώκαμεν οὖν (φησὶ)

καὶ ταῦτα τοῖς δούλοις, καὶ ὡς ἅδην εἴχομεν βρώσεως, ἐχερνιψάμεθα. Καὶ στέφανοι εἰσηνέχθησαν πολλοὶ παντοδαπῶν ἀνθέων, ἐπὶ πᾶσί τε χρυσαῖ στλεγγίδες, ὁλκὴν (129) ἴσαι τῷ πρώτῳ στεφάνῳ." Ἐπὶ δὲ τούτοις εἰπὼν ὁ Ἱππόλοχος, ὡς Πρωτέας, ἀπόγονος ἐκείνου Πρωτέου, Λανίκης υἱοῦ, ἥτις ἐγεγόνει τροφὸς Ἀλεξάνδρου τοῦ βασιλέως, ἐπὶ πλεῖστον ἦν πολυπότης, ὡς καὶ ὁ πάππος αὐτοῦ Πρωτέας, ὁ συγγενόμενος Ἀλεξάνδρῳ, καὶ ὅτι πᾶσι προὔπιεν, ἑξῆς γράφει καὶ ταῦτα·

3. „Ἤδη δὲ ἡμῶν ἡδέως ἀπηλλοτριωμένων τοῦ σωφρονεῖν, ἐπεισβάλλουσιν αὐλητρίδες καὶ μουσουργοὶ καὶ σαμβυκίστριαί τινες Ῥόδιαι, ἐμοὶ μὲν γυμναὶ δοκῶ, πλὴν ἔλεγόν τινες αὐτὰς ἔχειν χιτῶνας· ἀπαρξάμεναί τε ἀπῆλθον. Καὶ ἐπεισῆλθον ἄλλαι, φέρουσαι ληκύθους μύρου ἑκάστη δύο, συνδεδεμένας ἱμάντι χρυσῷ, τὴν μὲν ἀργυρᾶν, τὴν δὲ χρυσῆν, κοτυλιαίας, καὶ ἑκάστῳ προσέδωκαν. Ἔπειτ' εἰσφέρεται πλοῦτος ἀντὶ δείπνου, πίναξ ἀργυροῦς ἐπὶ πάχος οὐκ ὀλίγον περίχρυσος, ὅσος ὥστε δέξασθαι μέγεθος χοίρου τινὸς ὀπτοῦ καὶ σφόδρα μεγάλου, ὃς ὕπτιος ἐπέκειτο, τὴν γαστέρα δεικνὺς ἄνω πλήρη οὖσαν πολλῶν ἀγαθῶν· ἦσαν γὰρ ἐν αὐτῷ συνωπτημέναι κίχλαι, καὶ μῆτραι, καὶ συκαλλίδων πλῆθος ἄπειρον, καὶ ᾠῶν ἐπικεχυμέναι λέκιθοι, καὶ ὄστρεα, καὶ κτένες· καὶ ἑκάστῳ πεπυρωμένος αὐτοῖς πίναξιν ἐδόθη. Μετὰ δὲ ταῦτα πιόντες ἐλάβομεν ἕκαστος ἔριφον ζέοντα, ἐφ' ἑτέρῳ πάλιν πίνακι τοιούτῳ, σὺν μύστροις χρυσοῖς. Ὁρῶν οὖν τὴν δυσχωρίαν ὁ Κάρανος κελεύει σπυρίδας ἡμῖν καὶ ἀρτοφόρα διὰ ἱμάντων ἐλεφαντίνων πεπλεγμένα δοθῆναι, ἐφ' οἷς ἡσθέντες ἀνεκροταλίσαμεν τὸν νυμφίον, ὡς καὶ τῶν δοθέντων ἡμῖν ἀνασεσωσμένων. Ἔπειτα στέφανοι πάλιν καὶ διλήκυθον μύρου

χρυσοῦν καὶ ἀργυροῦν, ἰσόσταθμον τοῖς προτέροις. Ἡσυχίας δὲ γενομένης ἐπεισβάλλουσιν ἡμῖν οἱ κἀν τοῖς Χύτροις τοῖς Ἀθήνησι λειτουργήσαντες. Μεθ᾽ οὓς εἰσῆλθον ἰθύφαλλοι καὶ σκληροπαῖκται, καί τινες καὶ θαυματουργοὶ γυναῖκες, εἰς ξίφη κυβιστῶσαι, καὶ πῦρ ἐκ τοῦ στόματος ἐκριπίζουσαι γυμναί.“

4. „Ἐπεὶ δὲ καὶ τούτων ἀπηλλάγημεν, ἐκλαμβάνει πάλιν ἡμᾶς θερμός τις καὶ ζωρότερος πότος, οἴνων ὄντων ἡμῖν Θασίων καὶ Μενδαίων καὶ Λεσβίων, χρυσίδων πάνυ μεγάλων ἑκάστῳ προσενεχθεισῶν. Καὶ μετὰ τὸν πότον ὑελοῦς πίναξ, δίπηχύς που τὴν διάμετρον, ἐν θήκῃ κατακείμενος ἀργυρᾷ, πλήρης ἰχθύων ὀπτῶν πάντα γένη συνηθροισμένων, ἅπασί τε προσεδόθη καὶ ἀργυροῦν ἀρτοφόρον ἄρτων Καππαδοκίων. Ὧν τὰ μὲν ἐφάγομεν, τὰ δὲ τοῖς θεράπουσιν ἐπεδώκαμεν. Καὶ νιψάμενοι τὰς χεῖρας ἐστεφανούμεθα, καὶ πάλιν στλεγγίδας ἐλάβομεν χρυσᾶς, διπλασίους τῶν πρότερον, καὶ ἄλλο διλήκυθον μύρου. Ἡσυχίας δὲ γενομένης, ἐξαλλόμενος τῆς κλίνης ὁ Πρωτέας αἰτεῖ σκύφον χοαῖον, καὶ πληρώσας οἴνου Θασίου, ὀλίγον τ᾽ ἐπιῤῥάνας ὕδατος, ἐξέπιεν ἐπειπών·

Ὁ πλεῖστα πίνων πλεῖστα κεὐφρανθήσεται.

Καὶ ὁ Κάρανος ἔφη, Ἐπεὶ πρῶτος ἔπιες, ἔχε πρῶτος καὶ τὸν σκύφον δῶρον· τοῦτο δὲ καὶ τοῖς ἄλλοις, ὅσοι ἂν πίωσιν, ἔσται γέρας. Ἐφ᾽ οἷς λεχθεῖσιν οἱ δ᾽ ἐννέα πάντες ἀνέσταν, ἁρπάζοντες, κἄλλος ἄλλον φθάνοντες. Εἷς δὲ τῶν συνδειπνούντων ἡμῖν ἄθλιος, οὐ δυνάμενος πιεῖν, ἀνακαθίσας ἔκλαιεν, ἄσκυφος γενόμενος, καὶ ὁ Κάρανος αὐ-
(130) τῷ χαρίζεται κενὸν τὸ ἔκπωμα. Ἐπὶ τούτοις χορὸς εἰσῆλθεν ἀνθρώπων ἑκατὸν ἐμμελῶς ᾀδόντων γαμικὸν

ὕμνον, μεθ᾿ οὓς ὀρχηστρίδες, διεσκευασμέναι τρόπον Νηρηΐδων, αἱ δὲ Νυμφῶν."

5. „Τοῦ πότου δὲ προϊόντος, καὶ τῆς ὥρας ὑποσκιαζούσης, ἀναπεταννύουσι τὸν οἶκον, ἐν ᾧ κύκλῳ ὀθόναις διείληπτο πάντα λευκαῖς· καὶ ἀναπετασθεισῶν, δᾷδες ἐφάνησαν λάθρᾳ κατὰ μηχανὰς, σχασθέντων τῶν φραγμάτων, καὶ Ἔρωτες, καὶ Ἀρτέμιδες, καὶ Πᾶνες, καὶ Ἑρμαῖ, καὶ τοιαῦτα πολλὰ εἴδωλα, ἀργυροῖς δᾳδουχοῦντα λαμπτῆρσι. Θαυμαζόντων δ᾿ ἡμῶν τὴν τεχνιτείαν, Ἐρυμάνθιοι τῷ ὄντι σύαγροι κατὰ πινάκων τετραγώνων χρυσομίτρων, σιβύναις ἀργυραῖς διαπεπερονημένοι, περιεφέροντο ἑκάστῳ. Καὶ τὸ θαυμάσιον, ὅτι παρειμένοι καὶ καρηβαροῦντες ὑπὸ τῆς μέθης, ὁπότε τι τῶν ἀγομένων θεασαίμεθα, πάντες ἐξενήφομεν, ὀρθοὶ τὸ δὴ λεγόμενον ἀνιστάμενοι. Ἔνατιον οὖν οἱ παῖδες εἰς τὰς εὐτυχεῖς σπυρίδας, ἕως ἐσάλπισε τὸ εἰωθὸς τοῦ τελευταίου δείπνου σημεῖον· οὕτω γὰρ τὸ Μακεδονικὸν οἶσθα ἔθος ἐν ταῖς πολυανθρώποις εὐωχίαις γινόμενον. Καὶ ὁ Κάρανος ἄρξας πότου, μικροῖς ἐκπώμασι περισοβεῖν ἐκέλευε τοῖς παισίν. Ἐπίνομεν οὖν εὐμαρῶς, ὥσπερ ἀντίδοτον ἐκ τῆς προτέρας ἀκρατοποσίας λαμβάνοντες. Ἐν τούτῳ δὲ ὁ γελωτοποιὸς εἰσῆλθε Μανδρογένης, ἐκείνου Στράτωνος τοῦ Ἀττικοῦ, ὥς φασιν, ἀπόγονος, καὶ πολλοὺς κατέῤῥηξεν ἡμῶν γέλωτας· καὶ μετὰ ταῦτα ὠρχεῖτο μετὰ τῆς γυναικὸς, ἔτη οὔσης ὑπὲρ τὰ ὀγδοήκοντα. Καὶ τελευταῖαι ἐπεισῆλθον ἐπιδορπίαι τράπεζαι, τραγήματά τ᾿ ἐν πλεκτοῖς ἐλεφαντίνοις ἐπεδόθη πᾶσι, καὶ πλακοῦντες ἕκαστα γένη, Κρητικῶν καὶ τῶν σῶν, ἑταῖρε Λυγκεῦ, Σαμιακῶν καὶ Ἀττικῶν, αὐταῖς ταῖς ἰδίαις τῶν πεμμάτων θήκαις. Μετὰ δὲ ταῦτ᾿ ἐξαναστάντες ἀπηλλαττόμεθα, νήφοντες νὴ τοὺς θεοὺς διὰ τὸν φόβον

τοῦ πλούτου, ὃν ἐλάβομεν. Σὺ δὲ μόνον ἐν Ἀθήναις μένων εὐδαιμονίζεις τὰς Θεοφράστου θέσεις ἀκούων, θύμα καὶ εὔζωμα καὶ τοὺς καλοὺς ἐσθίων στρεπτοὺς, Λήναια καὶ Χύτρους θεωρῶν. Ἡμεῖς δ', ἐκ τοῦ Καράνου δείπνου πλοῦτον ἀντὶ μερίδων εὐωχηθέντες, νῦν ζητοῦμεν οἱ μὲν οἰκίας, οἱ δὲ ἀγροὺς, οἱ δὲ ἀνδράποδ' ὠνήσασθαι."

6. Εἰς ταῦτ', ὦ ἑταῖρε Τιμόκρατες, ἀποβλέπων, τίνι συγκρῖναι ἔχεις τῶν Ἑλληνικῶν δείπνων τὸ προκείμενον τοῦτο συμπόσιον; ὁπότε καὶ Ἀντιφάνης ὁ κωμῳδιοποιὸς ἐν Οἰνομάῳ ἢ Πέλοπι διαπαίζων ἔφη·

Τί δ' ἂν Ἕλληνες μικροτράπεζοι,
φυλλοτρῶγες δράσειαν; ὅπου
τέτταρα λήψει κρέα μικρ' ὀβολοῦ.
Παρὰ δ' ἡμετέροις προγόνοισιν ὅλους
βοῦς ὤπτων, ὗς, ἐλάφους, ἄρνας·
τὸ τελευταῖον δ' ὁ μάγειρος, ὅλον
τέρας ὀπτήσας, μεγάλῳ βασιλεῖ
θερμὴν παρέθηκε κάμηλον.

Ὁ Ἀριστοφάνης δ' ἐν Ἀχαρνεῦσι, καὶ αὐτὸς τῶν βαρβάρων ἐμφανίζων τὴν μεγαλειότητα, φησιν·

Εἶτ' ἐξένιζε, παρετίθει θ' ἡμῖν ὅλους
(131) ἐκ κριβάνου βοῦς. Β. Καὶ τίς εἶδε πώποτε
βοῦς κριβανίτας; Τῶν ἀλαζονευμάτων!
Α. Καὶ ναὶ μὰ Δί' ὄρνιν τριπλάσιον Κλεωνύμου
παρέθηκεν ἡμῖν· ὄνομα δ' ἦν αὐτῷ φέναξ.

Ἀναξανδρίδης δ' ἐν Πρωτεσιλάῳ διασύρων τὸ τῶν Ἰφικράτους γάμων συμπόσιον, ὅτε ἤγετο τὴν Κότυος, τοῦ Θρᾳκῶν βασιλέως, θυγατέρα, φησί·

7. Κἂν ταῦτα ποιῇς, ὥσπερ φράζω,

λαμπροῖς δείπνοις δεξόμεθ᾽ ὑμᾶς,
οὐδὲν ὁμοίοις τοῖς Ἰφικράτους
τοῖς ἐν Θρᾴκῃ· καίτοι φασὶν
βυβακας αὐτὰ γενέσθαι·
κατὰ τὴν ἀγορὰν μὲν ὑπεστρῶσθαι
στρώμαθ᾽ ἁλουργῆ μέχρι τῆς ἄρκτου·
δειπνεῖν δ᾽ ἄνδρας βουτυροφάγους,
αὐχμηροκόμας, μυριοπληθεῖς·
τοὺς δὲ λέβητας χαλκοῦς εἶναι
μείζους λάκκων δωδεκακλίνων·
αὐτὸν δὲ Κότυν περιεζῶσθαι
ζωμόν τε φέρειν ἐν χοΐ χρυσῇ,
καὶ γευόμενον τῶν κρατήρων
πρότερον μεθύειν τῶν πινόντων.
Αὐλεῖν δ᾽ αὐτοῖς Ἀντιγενείδαν,
Ἀργᾶν δ᾽ ᾄδειν, καὶ κιθαρίζειν
Κηφισόδοτον τὸν Ἀχαρνῆθεν·
μέλπειν δ᾽ ᾠδαῖς
τοτὲ μὲν Σπάρτην τὴν εὐρύχορον,
τοτὲ δ᾽ αὖ Θήβας τὰς ἑπταπύλους
τὰς ἁρμονίας μεταβάλλειν.
Φερνάς τε λαβεῖν δύο μὲν ξανθῶν
ἵππων ἀγέλας, αἰγῶν τ᾽ ἀγέλην,
χρυσοῦν τε σάκος,
* * φιάλην τε λεπαστὴν,
χιόνος τε πρόχουν, κέγχρων τε χύτραν,
βολβῶν τε σιρὸν δωδεκάπηχυν,
καὶ πουλυπόδων ἑκατόμβην.
Ταῦτα μὲν οὕτως φασὶ ποιῆσαι
Κότυν ἐν Θρᾴκῃ, γάμον Ἰφικράτει.

Τούτων δ' ἔσται πολὺ σεμνότερον
καὶ λαμπρότερον παρὰ δεσποσίνοις
τοῖς ἡμετέροις. Τί γὰρ ἐκλείπει
δόμος ἡμέτερος ποίων ἀγαθῶν;
Οὐ σμύρνης καὶ Συρίας ὀδμαὶ
λιβάνου τε πνοαὶ, τερενοχρῶτες
μαζῶν ὄψεις, ἄρτων, ἀμύλων,
πουλυποδείων, χολίκων, δημοῦ,
φυσκῶν, ζωμοῦ, τεύτλων, θρίων,
λεκίθου, σκορόδων, ἀφύης, σκόμβρων,
ἐνθρυμματίδων, πτισάνης, ἀθάρης,
κυάμων, λαθύρων, ὤχρων, δολίχων,
μέλιτος, τυροῦ, χορίων, πυρῶν
καρύων, χόνδρου. Κάραβοι ὀπτοὶ,
τευθίδες ὀπταὶ, κεστρεὺς ἑφθὸς,
σηπίαι ἑφθαὶ, μύραιν' ἑφθὴ,
κωβιοὶ ἑφθοὶ, θυννίδες ὀπταὶ,
φυκίδες ἑφθαὶ, βάτραχοι, πέρκαι,
συνόδοντες, ὄνοι, βατίδες, ψῆτται,
γαλεὸς, κόκκυξ, θρίσσαι, νάρκαι,
ῥίνης τεμάχη, σχαδόνες, βότρυες,
σῦκα, πλακοῦντες, μῆλα, κράνειαι,
ῥόαι, ἕρπυλλος, μήκων, ἀχράδες,
κνῆκος, ἐλᾶαι, στέμφυλ', ἄμητες,
πράσα, γήτειον, κρόμμυα, φυστὴ,
βολβοὶ, καυλοὶ, σίλφιον, ὄξος,
μάραθ', ᾠὰ, φακῆ, τέττιγες, ὀποὶ,
κάρδαμα, σήσαμα, κήρυκες, ἅλες,
πίνναι, λεπάδες, μύες, ὄστρεια,
κτένες, ὄρκυνες· καὶ πρὸς τούτοις

ὀρνιθαρίων ἀφάτων πλῆθος,
νηττῶν, φαττῶν· χῆνες, στρουθοὶ,
κίχλαι, κόρυδοι, κίτται, κύκνοι,
πελεκὰν, κίγκλοι, γέρανος τουδὶ
τοῦ χάσκοντος διατειναμένη
διὰ τοῦ πρωκτοῦ καὶ τῶν πλευρῶν
διακόψειεν τὸ μέτωπον.
Οἶνοι δέ σοι, λευκὸς,
γλυκὺς, αὐθιγενὴς, ἡδὺς καπνίας.

8. *Λυγκεὺς δ' ἐν Κενταύρῳ διαπαίζων τὰ Ἀττικὰ δεῖπνά φησι·*

Μάγειρ', ὁ θύων ἐστὶν ὁ δειπνίζων τ' ἐμὲ
Ῥόδιος, ἐγὼ δ' ὁ κεκλημένος Περίνθιος.
Οὐδέτερος ἡμῶν ἥδεται τοῖς Ἀττικοῖς
δείπνοις. Ἀηδία γάρ ἐστιν Ἀττικὴ,
(132) ὥσπερ ξενική. Παρέθηκε πίνακα γὰρ μέγαν,
ἔχοντα μικροὺς πέντε πινακίσκους ἐν οἷ.
Τούτων ὁ μὲν ἔχει σκόροδον, ὁ δ' ἐχίνους δύο,
ὁ δὲ θρυμματίδα γλυκεῖαν, ὁ δὲ κόγχας δέκα,
ὁ δ' ἀντακαίου μικρόν. Ἐν ὅσῳ δ' ἐσθίω,
ἕτερος ἐκεῖν', ἐν ὅσῳ δ' ἐκεῖνος, τοῦτ' ἐγὼ
ἠφάνισα. Βούλομαι δέ γ', ὦ βέλτιστε σὺ,
κἀκεῖνο καὶ τοῦτ', ἀλλ' ἀδύνατα βούλομαι·
οὔτε στόματα γὰρ οὔτε χείλη πέντ' ἔχω.
Ὄψιν μὲν οὖν ἔχει τὰ τοιαῦτα ποικίλην,
ἀλλ' οὐδέν ἐστι τοῦτο πρὸς τὴν γαστέρα·
κατέπλησα γὰρ τὸ χεῖλος, οὐκ ἐνέπλησα δέ.
Τί οὖν ἔχεις; Β. Ὄστρεια πολλά. Α. Πίνακά μοι
τούτων παραθήσεις αὐτὸν ἐφ' ἑαυτοῦ μέγαν.
Ἔχεις ἐχίνους; Β. Ἕτερος ἔσται σοι πίναξ·

αὐτὸς γὰρ αὐτὸν ἐπριάμην ὀκτὼ ὀβολῶν.
A. Ὀψάριον αὐτὸ τοῦτο παραθήσεις μόνον,
ἵνα ταὐτὰ πάντες, μὴ τὸ μὲν ἐγὼ, τὸ δ' ἕτερος.

Δρομέας δ' ὁ παράσιτος ἐρωτήσαντός τινος αὐτὸν, ὥς φησιν ὁ Δελφὸς Ἡγήσανδρος, πότερον ἐν ἄστει γίνεται βελτίω δεῖπνα ἢ ἐν Χαλκίδι, Τὸ προοίμιον, εἶπε, τῶν ἐν Χαλκίδι δείπνων χαριέστερον εἶναι τῆς ἐν ἄστει παρασκευῆς· τὸ πλῆθος τῶν ὀστρέων καὶ τὴν ποικιλίαν προοίμιον εἰπὼν δείπνου.

9. Δίφιλος δ' ἐν Ἀπολιπούσῃ, μάγειρόν τινα παράγων, ποιεῖ τάδε λέγοντα·

Πόσοι τὸ πλῆθός εἰσιν οἱ κεκλημένοι
εἰς τοὺς γάμους, βέλτιστε, καὶ πότερ' Ἀττικοὶ
ἅπαντες, ἢ κἀκ τοὐμπορίου τινές; B. Τί δαὶ
τοῦτ' ἔστι πρὸς σὲ τὸν μάγειρον; A. Τῆς τέχνης
ἡγεμονία τίς ἐστιν αὐτῆς, ὦ πάτερ,
τὸ τῶν ἐδομένων τὰ στόματα προειδέναι.
Οἷον, Ῥοδίους κέκληκας· εἰσιοῦσι δὸς
εὐθὺς ἀπὸ θερμοῦ τὴν μεγάλην αὐτοῖς σπάσαι
ἀποζέσας σίλουρον ἢ λεβίαν, ἐφ' ᾧ
χαριεῖ πολὺ μᾶλλον, ἢ μυρίνην προσεγχέας.
B. Ἀστεῖον ὁ σιλουρισμός. A. Ἂν Βυζαντίους,
ἀψινθίῳ σπόδησον, ὅσα γ' ἂν παρατιθῇς,
κάθαλα ποιήσας πάντα κἀσκοροδισμένα.
Διὰ γὰρ τὸ πλῆθος τῶν παρ' αὐτοῖς ἰχθύων
πάντες βλιχανώδεις εἰσὶ, καὶ μεστοὶ λάπης.

Μένανδρος δ' ἐν Τροφωνίῳ·

Ξένου τὸ δεῖπνόν ἐστιν ὑποδοχῆς. B. Τίνος;
ποδαποῦ; Διαφέρει τῷ μαγείρῳ τοῦτο γάρ.
Οἷον τὰ νησιωτικὰ ταυτὶ ξενύδρια,

ἐν προσφάτοις ἰχθυδίοις τεθραμμένα
καὶ παντοδαποῖς, τοῖς ἁλμίοις μὲν οὐ πάνυ
ἁλίσκετ᾽, ἀλλ᾽ οὕτως παρέργως ἅπτεται·
τὰς δ᾽ ὀνθυλεύσεις καὶ τὰ κεκαρυκευμένα
μᾶλλον προσεδέξατ᾽· Ἀρκαδικὸς τοὐναντίον,
ἀθάλαττος ὤν, τοῖς λοπαδίοις ἁλίσκεται·
Ἰωνικὸς πλούταξ, ὑποστάσεις ποιῶ,
κάνδαυλον, ὑποβινητιῶντα βρώματα.

10. Ἐχρῶντο γὰρ οἱ παλαιοὶ καὶ τοῖς εἰς ἀναστό-
(133) μωσιν βρώμασιν, ὥσπερ ταῖς ἁλμάσιν ἐλάαις, ἃς κολυμβάδας καλοῦσιν. Ἀριστοφάνης γοῦν ἐν Γήρᾳ φησίν·

Ὦ πρεσβῦτα, πότερα φιλεῖς τὰς δρυπεπεῖς ἑταίρας,
ἢ τὰς ὑποπαρθένους ἁλμάδας ὡς ἐλάας
στιφράς;

Φιλήμων δ᾽ ἐν Μετιόντι ἢ Ζωμίῳ·

Ἰχθὺς τί σοι
ἐφαίνεθ᾽ ἑφθός; Β. Μικρὸς ἦν· ἀκήκοας;
ἅλμη τε λευκὴ καὶ παχεῖ᾽ ὑπερβολῇ,
κοὐχὶ λοπάδος προσῶζεν οὐδ᾽ ἡδυσμάτων.
Ἐβόων ἅπαντες, ὡς ἀγαθὴν ἅλμην ποιεῖς.

Ἤσθιον δὲ καὶ τέττιγας καὶ κερκώπας, ἀναστομώσεως χάριν. Ἀριστοφάνης Ἀναγύρῳ·

Πρὸς θεῶν, ἔραμαι τέττιγα φαγεῖν
καὶ κερκώπην θηρευσαμένη
καλάμῳ λεπτῷ.

Ἔστι δ᾽ ἡ κερκώπη ζῶον ὅμοιον τέττιγι καὶ τιγονίῳ, ὡς Σπεύσιππος παρίστησιν ἐν τετάρτῳ Ὁμοίων. Μνημονεύει αὐτῶν Ἐπίλυκος ἐν Κωραλίσκῳ. Ἄλεξις ἐν Θράσωνι φησι·

Σοῦ δ᾽ ἐγὼ λαλιστέραν

οὔπωποτ' εἶδον οὔτε κερκώπην, γύναι,
οὐ κίτταν, οὐκ ἀηδόν', οὔτε τρυγόν', οὐ
τέττιγα.

Νικόστρατος δ' ἐν Ἅβρᾳ·

Πίναξ ὁ πρῶτος τῶν μεγάλων ἡγήσεται,
ἔχων ἐχῖνον, ὠμοτάριχον, κάππαριν,
θρυμματίδα, τέμαχος, βολβὸν ἐν ὑποτρίμματι.

11. Ὅτι δ' ἤσθιον διὰ τὴν ἀναστόμωσιν καὶ τὰς δι' ὄξους καὶ νάπυος γογγυλίδας, σαφῶς παρίστησι Νίκανδρος, ἐν δευτέρῳ Γεωργικῶν, λέγων οὕτως·

Γογγυλίδος διδσὴ γὰρ ἰδὲ ῥαφάνοιο γενέθλη,
μακρή τε στιφρή τε, φαείνεται ἐν πρασιῇσι.
Καὶ τὰς μὲν θ' αὔηνον ἀποπλύνας βορέῃσι,
προσφιλέας χειμῶνι καὶ οἰκουροῖσιν ἀεργοῖς·
θερμοῖς δ' ἰκμανθεῖσαι ἀναζώουσ' ὑδάτεσσι.
Τμῆγε δὲ γογγυλίδος ῥίζας καὶ ἀκαρφέα φλοιον
ἶκα καθηράμενος λεπτουργέας, ἠελίῳ δὲ
αὐήνας ἐπὶ τυτθὸν, ὅτ' ἐν ζεστῷ ἀποβάπτων
ὕδατι δριμείῃ πολέας ἐμβάπτισον ἅλμῃ.
ἄλλοτε δ' αὖ λευκὸν γλεῦκος συστάμνισον ὄξει,
ἶσον ἴσῳ, τὰς δ' ἐντὸς ἐπιστύψας ἁλὶ κρύψαις.
Πολλάκι δ' ἀσταφίδας προχέας τριπτῆρι λεήναις
σπέρματά τ' ἐνδάννοντα σινήπυος. Ἐν ἐνὶ δὲ τρὶξ
ὄξεος, ἰκμάζουσα καὶ ὠμοτέρην ἐπὶ κόρσην.
Ὥριον ἁλμαίην ἄμυσαι κεχρηόσι δαίτης.

Δίφιλος δ' ἢ Σώσιππος ἐν Ἀπολιπούσῃ·

Ἔστιν ἔνδον ὄξος ὀξύ σοι.
Ὑπολαμβάνω, παιδάριον, ὀπὸν εἰλήφαμεν.
Ἄριστα τούτοις πάντα πιέσω καὶ πυκνά.
Ἡ φυλλὰς ἡ δριμεῖα περιοισθήσεται·

τῶν πρεσβυτέρων γὰρ ταῦτα τῶν ἡδυσμάτων
ἀναστομοῖ τάχιστα τἀσθητήρια,
τό τε νωκαρῶδες καὶ κατημβλυωμένον
ἐσκέδασε κἀποίησεν ἡδέως φαγεῖν.

(134) 12. Ἄλεξις δ' ἐν Ταραντίνοις, ἐν τοῖς συμποσίοις φησὶ τοὺς Ἀττικοὺς καὶ ὀρχεῖσθαι ὑποπιόντας·

Τοῦτο γὰρ νῦν ἔστι σοι
ἐν ταῖς Ἀθήναις ταῖς καλαῖς ἐπιχώριον.
Ἅπαντες ὀρχοῦντ' εὐθὺς, ἂν οἴνου μόνον
ὀσμὴν ἴδωσι. Β. Συμφορὰν λέγεις ἄρ' ἄν.
Α. Φαίης ἂν εἰς συμπόσιον εἰσελθὼν ἄφνω.
Καὶ τοῖς μὲν ἀγενείοις ἴσως ἔπεστί τις
χάρις· ἀλλ' ἐπὰν δὴ τὸν γόητα Θεόδοτον,
ἢ τὸν παραμασύντην ἴδω, τὸν ἀνόσιον,
βαυκιζόμενον, τὰ λευκά τ' ἀναβάλλονθ' ἅμα,
ἥδιστον ἀναπήξαιμ' [ἂν αὐτὸν] ἐπὶ τοῦ ξύλου λαβών.

Μήποτε δὲ καὶ Ἀντιφάνης ἐν Καρσὶ κατὰ τὸ Ἀττικὸν ἔθος τῆς ὀρχήσεως κωμῳδεῖ τινα τῶν σοφῶν, ὡς παρὰ δεῖπνον ὀρχούμενον, λέγων οὕτως·

Οὐχ ὁρᾷς ὀρχούμενον
ταῖς χερσὶ τὸν βίκηλον; οὐδ' αἰσχύνεται
ὁ τὸν Ἡράκλειτον πᾶσιν ἐξηγούμενος,
ὁ τὴν Θεοδέκτου μόνος ἀνευρηκὼς τέχνην,
ὁ τὰ κεφάλαια συγγράφων Εὐριπίδῃ.

Τούτοις οὐδ' ἀναρμόστως ἄν τις ἐπενέγκαι τὰ Ἐρίφου τοῦ κωμικοῦ ἐν Αἰόλῳ εἰρημένα, τάδε·

Λόγος γάρ ἐστ' ἀρχαῖος, οὐ κακῶς ἔχων·
οἶνον λέγουσι τοὺς γέροντας, ὦ πάτερ,
πείθειν χορεύειν, οὐ θέλοντας.

Ἄλεξις δ' ἐν τῷ ἐπιγραφομένῳ Ῥυστάσιόν, φησιν·

Ἀπὸ συμβολῶν ἔπινον, ὀρχεῖσθαι μόνον
βλέποντες, ἄλλο δ' οὐδέν· ὄψων ὀνόματα
καὶ σπίων ἔχοντες, ὄψων, κάραβος
καὶ κωβιὸς, σεμίδαλις.

13. Ἀττικὸν δὲ δεῖπνον οὐκ ἀχαρίστως διαγράφει Μάτρων ὁ παρῳδὸς, ὅπερ διὰ τὸ σπάνιον οὐκ ἂν ὀκνήσαιμι ὑμῖν, ἄνδρες φίλοι, ὁ Πλούταρχος ἔφη, ἀπομνημονεῦσαι·

Δεῖπνα μοι ἔννεπε Μοῦσα πολύτροφα καὶ μάλα πολλὰ,
ἃ Ξενοκλῆς ῥήτωρ ἐν Ἀθήναις δείπνισεν ἡμᾶς·
ἦλθον γὰρ κἀκεῖσε, πολὺς δέ μοι ἕσπετο λιμός.
Οὗ δὴ καλλίστους ἄρτους ἴδον ἠδὲ μεγίστους,
λευκοτέρους χιόνος, ἔσθειν δ' ἀμύλοισιν ὁμοίους·
τάων καὶ Βορέης ἠράσσατο πεσσομενάων.
Αὐτὸς δὲ Ξενοκλῆς ἐπεπωλεῖτο στίχας ἀνδρῶν,
στῆ δ' ἄρ' ἐπ' οὐδὸν ἰών. Σχεδόθεν δέ οἱ ἦν παράσιτος
Χαιρεφόων, πεινῶντι λάγῳ ὄρνιθι ἐοικὼς,
νήστης, ἀλλοτρίων εὖ εἰδὼς δειπνοσυνάων.
Τῷ δὲ μάγειροι μὲν φόρεον, πλῆσάν τε τραπέζας,
οἷς ἐπιτετράφαται μέγας οὐρανὸς ὀπτανιάων,
ἠμὲν ἐπισπεῦσαι δείπνου χρόνον, ἠδ' ἀναμεῖναι.
Ἔνθ' ἄλλοι πάντες λαχάνοις ἐπὶ χεῖρας ἴαλλον·
ἀλλ' ἐγὼ οὐ πιθόμην, ἀλλ' ἤσθιον εἴδατα πάντα,
(135) βολβοὺς, ἀσπάραγόν τε, καὶ ὄστρεα μυελόεντα
ὠμοτάριχον ἐῶν χαίρειν, φοινίκιον ὄψον
Αὐτὰρ ἐχίνους ῥῖψα καρηκομόωντας ἀκάνθαις·
οἱ δὲ κυλινδόμενοι καναχὴν ἔχον ἐν ποσὶ παίδων
ἐν καθαρῷ, ὅθι κύματ' ἐπ' ἠιόνος κλύζεσκε·
πολλὰς δ' ἐκ κεφαλῆς προθελύμνους εἷλκον ἀκάνθας.
Ἡ δὲ Φαληρικὴ ἦλθ' ἀφύη, Τρίτωνος ἑταίρη,

ὄντα παρειάων σχομένη ῥυπαρὰ κρήδεμνα.
Τοὺς δ' ὁ Κύκλωψ ἐφίλει καὶ ἐν οὔρεσιν ἐξεπεφύκει * *
πίννας ἦλθε φέρων καὶ ἄμυλα ἠχήεντα,
ἃς κατὰ φυκότριχος πέτρης λευκὸν τρέφει ὕδωρ.
Ψῆττά τε χονδροφυὴς καὶ τρίγλη μιλτοπάρῃος.
Τῇ δ' ἐγὼ ἐν πρώτοις ἐπέχον κρατερώνυχα χεῖρα,
οὐδ' ἔφθην τρώσας νιν, ἄασε δὲ Φοῖβος Ἀπόλλων.
ὡς δὲ ἴδον Στρατοκλῆ, κρατερὸν μήστωρα φόβοιο,
τρίγλης ἱπποδάμοιο κάρη μετὰ χερσὶν ἔχοντα,
ἆψ δ' ἑλόμην χάρμῃ, λαιμὸν δ' ἄπληστον ἄμυξα.
Ἦλθε δὲ Νηρῆος θυγάτηρ, Θέτις ἀργυρόπεζα,
σηπίη εὐπλόκαμος δεινὴ θεὸς αὐδήεσσα·
ἣ μόνη ἰχθὺς ἐοῦσα τὸ λευκὸν καὶ μέλαν οἶδε.
Καὶ Τιτυὸν εἶδον λίμνης ἐρικυδέα γόγγρον,
κείμενον ἐν λοπάδεσσ'· ὁ ἐπ' ἐννέα κεῖτο τραπέζας.
Τῷ δὲ μετ' ἴχνια βαῖνε θεὰ λευκώλενος ἰχθὺς
ἔγχελυς, ἣ Διὸς εὔχετ' ἐν ἀγκοίνῃσι μιγῆναι
ἐν κοιτῶν', ὅθεν ἐγχέλεων γένος ἀγροτεράων·
παμμεγέθης, ἣν οὔ κε δύ' ἀνέρες ἀθλητῆρες,
οἷοι ἄρ' Ἀστυάναξ τε καὶ Ἀντήνωρ ἐγένοντο,
ῥηιδίως ἐπ' ἄμαξαν ἀπ' οὔδεος ὀχλίσσειαν·
τρισπίθαμοι γάρ ται γε καὶ ἐννεαπήχεες ἦσαν
εὖρος, ἀτὰρ μῆκός γε γενέσθην ἐννεόργυιοι.
Πολλὰ δ' ἄναντα κάταντα κατὰ στίχας ἦλθ' ὁ μάγειρος,
σείων ὀψοφόρους πίνακας κατὰ δεξιὸν ὦμον.
Τῷ δ' ἅμα τεσσαράκοντα μέλαιναι χύτραι ἕποντο·
αὐτὰρ ἀπ' Εὐβοίας λοπάδες τόσαι ἐστιχόωντο.
Ἶρις δ' ἄγγελος ἦλθε ποδήνεμος, ὠκέα τευθὶς,
πέρκη τ' ἀνθεσίχρως, καὶ ὁ δημοτικὸς μελάνουρος·
ὃς καὶ θνητὸς ἐὼν ἔπετ' ἰχθύσιν ἀθανάτοισιν.

Οἴη δ' αὖ θύννου κεφαλὴ θαλαμηιάδαο
νόσφιν ἀφειστήκει, κεχολωμένη οὕνεκα τευχέων
αἰρομένων· τὸ δὲ πῆμα θεοὶ θέσαν ἀνθρώποισι,
ῥίνη, τὴν φιλέουσι περισσῶς τέκτονες ἄνδρες,
τρηχεῖ', ἀλλ' ἀγαθὴ κουροτρόφος· οὐ γὰρ ἔγωγε
ἧς σαρκὸς δύναμαι γλυκερώτερον ἄλλο ἰδέσθαι.
Ὀπταλέος δ' εἰσῆλθε πελώριος ἱππέτα κεστρεύς·
Οὐκ οἶος, ἅμα τῷ γε δυώδεκα σαργοὶ ἕποντο.
Κυανόχροος δ' ἀμίας ἐπὶ τοῖς μέγας, ὅς τε θαλάσσης
Πάσης βένθεα οἶδε, Ποσειδάωνος ὑποδμώς·
(136) καρῖδές θ', αἳ Ζηνὸς Ὀλυμπίου εἰσὶν ἀοιδοὶ,
αἳ δὴ ἰδεῖν κυφαὶ μὲν ἔσαν, χρησταὶ δὲ πάσασθαι·
χρύσοφρυς, ὃς κάλλιστος ἐν ἄλλοις ἵσταται ἰχθὺς,
κάραβος, ἀστακὸς αὖτε, λιλαίετο θωρήσσεσθαι
ἐν μακάρων δείπνοις. Τοῖς δαιτυμόνες χέρ' ἐφέντες
ἐν στόμασιν ἔθεσαν καὶ ἀπήγαγον ἄλλυδις ἄλλον.
Τῶν δ' ἄρ' ἔλοψ κρείων δουρικλυτὸς ἡγεμόνευεν,
Οὗ πλήρης περ ἐὼν κρατερῶς παλάμῃ ἐπορέχθην,
γεύσασθ' ἱμείρων· τὸ δέ γ' ἀμβροσίῃ μοι ἔδοξεν
εἶν', ἣν δαίνυνται μάκαρες θεοὶ αἰὲν ἐόντες.
Μύραιναν δ' ἐπέθηκε φέρων, τὸ κάλυμμα τραπέζης,
ζώνην θ', ἣν φορέεσκεν ἀγαλλομένη περὶ δειρὴν,
εἰς λέχος ἡνίκ' ἔβαινε Δρακοντιάδῃ μεγαθύμῳ.
Σάνδαλα δ' αὖ παρέθηκεν ἀειγενῆ ἀθανατάων·
βούγλωσσον, ὃς ἔναιεν ἐν ἅλμῃ μορμυρούσῃ.
Κίχλας δ' ἑξείης ἡβήτορας, ὑψιπετήεις * *
καὶ πέτρας καταβοσκομένας, θυάδας θ' ὑδατίνους.
Ἐν δ' ἀναμὶξ σαργοί τε καὶ ἵππουροι γλάνιές τε·
μόρμυρος ἄντα ἔην, γαλέη, σπάρος· οὓς ὁ μάγειρος
σίζοντας παρέθηκε φέρων, κνίσωσε δὲ δῶμα.

Τῶν δ' ἔλεγεν δαίνυσθαι· ἐμοὶ δέ γε θηλυτεράων
εἶναι βρώματ' ἔδοξεν· ἐπεὶ δ' ὅρμαινον ἐπ' ἄλλα,
κεῖτο δέ τις βατάνη, ἧς οὐδεὶς ἥπτετο δείπνῳ,
ἐν καθαρῷ, ὅθι περ λοπάδων διεφαίνετο χῶρος.
Ἑξῆς κόσσυφος ἦλθε μόνος, γεύσασθαι ἕτοιμος·
οὐ μὴν οὐδ' ἄρ' ἄθικτος ἔην, πόθεον δὲ καὶ ἄλλοι.
Καλὴν δ' εἰσεῖδον πῶς ἔτρεμον, ἐν δὲ σίναπυ
κεῖτ' ἀγχοῦ γλυκὺ πλείονα χρυσὸς ὧν ἀπερύκων.
Γευσάμενος δ' ἔκλαιον, ὅτ' αὔριον οὐκ ἔτι ταῦτα
ὄψομαι, ἀλλά με τυρῷ δεῖ καὶ μάζῃ ὀτρηρῇ * *
νηλὴς δ' οὐχ ὑπέμεινε, βιάζετο γὰρ ῥαδέεσσι·
δάμνα μιν ζωμός τε μέλας, ἀκροκώλιά θ' ἑφθά.
Παῖς δέ τις ἐκ Σαλαμῖνος ἄγε τρισκαίδεκα νήσσας,
λίμνης ἐξ ἱερῆς, μάλα πίονας· ἃς ὁ μάγειρος
θῆκε φέρων, ἵν' Ἀθηναίων κατέκειντο φάλαγγες.
Χαιρεφόων δ' ἐνόησεν ἅμα πρόσσω καὶ ὀπίσσω
ὄρνιθας γνῶναι καὶ ἐναίσιμα σιτίζεσθαι·
ἤσθιε δ', ὥστε λέων, παλάμῃ δ' ἔχε τὸ σκέλος αὐτοῦ,
ὄφρα οἱ οἴκαδ' ἰόντι πάλιν ποτιδόρπιον εἴη.
Χόνδρος δ' ἡδυπρόσωπος, ὃν Ἥφαιστος κάμεν ἕψων,
Ἀττικῷ ἐν κεράμῳ πέττων τρισκαίδεκα μῆνας.
Αὐτὰρ ἐπεὶ δόρποιο μελίφρονος ἐξ ἔρον ἕντο,
Χεῖρας νιψαμένοισιν ἀπ' ὠκεανοῖο ῥοάων
ὡραῖος παῖς ἦλθε φέρων μύρον ἴρινον ἡδύ·
(137) ἄλλος δ' αὖ στεφάνους ἐπὶ δεξιὰ πᾶσιν ἔδωκεν,
οἳ ῥόδον ἀμφεπλέκοντο, διάνδιχα κοσμηθέντες.
Κρητὴρ δὲ Βρομίου ἐκεράννυτο, πίνετο δ' οἶνος
Λέσβιος, οὗ δὴ πλεῖστον ἀνὴρ ὑπὲρ ἄνδρα πεπώκει.
Δεύτεραι αὖτε τράπεζαι ἐφωπλίζοντο γέμουσαι·
ἐν δ' αὐταῖσιν ἐπῆν ἄπιοι, καὶ πίονα μῆλα,

ῥοιαί τε, σταφυλαί τε, θεοῦ Βρομίοιο τιθῆναι,
πρόσφατος ἥν θ' ἁμάμαξυν ἐπίκλησιν καλέουσι.
Τῶν δ' ἐγὼ οὐδενὸς ἧσθον ἁπλῶς, μεστὸς δ' ἀνεκείμην.
Ὡς δὲ ἴδον ξανθὸν, γλυκερὸν, μέγαν, ἔγκυκλον, ἄνδρες,
Δήμητρος παῖδ', ὀπτὸν ἐπεισελθόντα πλακοῦντα,
πῶς ἂν ἔπειτα πλακοῦντος ἐγὼ θείου ἀπεχοίμην;
Οὐδ' εἴ μοι δέκα μὲν χεῖρες, δέκα δὲ στόματ' εἶεν,
γαστὴρ δ' ἄῤῥηκτος, χάλκεον δέ μοι ἦτορ ἐνείη.
Πόρναι δ' εἰσῆλθον, κοῦραι δύο θαυματοποιοὶ,
ἃς Στρατοκλῆς ἤλαυνε, ποδώκεας, ὄρνιθας ὥς.

14. Ἄλεξις δ' ἐν Συντρέχουσιν, ἐπισκώπτων τὰ Ἀττικὰ δεῖπνά, φησιν·

Ἔγωγε δύο λαβεῖν μαγείρους βούλομαι,
οὓς ἂν σοφωτάτους δύνωμ' ἐν τῇ πόλει.
Μέλλοντα δειπνίζειν γὰρ ἄνδρα Θετταλὸν
οὐκ Ἀττικηρῶς οὐδ' ἀπηκριβωμένως
λιμῷ παρελθεῖν * * ἃ δεῖ καθ' ἓν
ἕκαστον αὐτοῖς παρατιθέντα * * μεγαλείως δέ * *

Εὐτράπεζοι δ' εἰσὶν ὄντως οἱ Θετταλοὶ, καθὰ καὶ Ἔριφός φησιν ἐν Πελταστῇ, οὕτως·

Τάδ' οὐ Κόρινθος, οὐδὲ Λαΐς, ὦ Σύρε,
οὐδ' εὐτραπέζων Θετταλῶν ξένων τροφαὶ,
ὧν οὐκ ἄμοιρος ἥδε χεὶρ ἐγίγνετο.

Ὁ δὲ τοὺς εἰς Χιωνίδην ἀναφερομένους Πτωχοὺς ποιήσας τοὺς Ἀθηναίους φησὶν, ὅταν τοῖς Διοσκούροις ἐν πρυτανείῳ ἄριστον προτιθῶνται, ἐπὶ τῶν τραπεζῶν τιθέναι τυρὸν, καὶ φυστὴν, δρυπεπεῖς τ' ἐλάας, καὶ πράσα, ὑπόμνησιν ποιουμένους τῆς ἀρχαίας ἀγωγῆς. Σόλων δὲ τοῖς ἐν πρυτανείῳ σιτουμένοις μᾶζαν παρέχειν κελεύει, ἄρτον δὲ ταῖς ἑορταῖς προσπαρατιθέναι, μιμούμενος τὸν Ὅμηρον.

Καὶ γὰρ ἐκεῖνος, τοὺς ἀριστεῖς συνάγων πρὸς τὸν Ἀγαμέμνονα, „Φύρετο δ' ἄλφιτα" φησίν. Χρύσιππός τ' ἐν τετάρτῳ περὶ τοῦ καλοῦ καὶ τῆς ἡδονῆς φησιν· „Ἐν Ἀθήναις δὲ ἱστοροῦσιν οὐ πάνυ ἀρχαίων δυοῖν γενομένων δείπνων, ἐν Λυκείῳ τε καὶ Ἀκαδημίᾳ, τοῦ μὲν εἰς τὴν Ἀκαδημίαν εἰσενέγκαντος ὀψοποιοῦ λοπάδα πρὸς ἑτέραν τινὰ χρείαν, τὸν κέραμον καταῖξαι πάντας τοὺς ἱεροποιοὺς, ὡς μακρόθεν οὐκ ἀστείας παρεισδύσεως γενομένης, δέοντος ἀπέχεσθαι τούτων τῶν μακρόθεν· τὸν δ' ἐν τῷ Λυκείῳ κρέας ταριχηρὸν εἰς τάριχος διασκευάσαντα μαστι-
(138) γωθῆναι, ὡς παρασοφιζόμενον πονηρῶς." Πλάτων δ' ἐν δευτέρῳ Πολιτείας οὕτως ἑστιᾷ τοὺς αὑτοῦ νεοπολίτας, γράφων· „Ἄνευ ὄψου, ἔφη, ὡς ἔοικας, ποιεῖς τοὺς ἄνδρας ἑστιωμένους. Ἀληθῆ, ἦν δ' ἐγὼ, λέγεις· ἐπελαθόμην ὅτι καὶ ὄψον ἕξουσιν, ἅλας τε δηλονότι, καὶ ἐλάας, καὶ τυρὸν, καὶ βολβοὺς, καὶ λάχανά γε, οἷα δὴ ἐν ἀγροῖς ἑψήματα, ἑψήσονται. Καὶ τραγήματά που παραθήσομεν αὐτοῖς τῶν τε σύκων καὶ ἐρεβίνθων καὶ κυάμων, καὶ μύρτα καὶ φηγοὺς σποδιοῦσι πρὸς τὸ πῦρ μετρίως ὑποπίνοντες. Καὶ οὕτω διάγοντες τὸν βίον ἐν εἰρήνῃ μετὰ ὑγιείας, ὡς εἰκὸς, γηραιοὶ τελευτῶντες ἄλλον τοιοῦτον βίον τοῖς ἐκγόνοις παραδώσουσιν."

15. Ἑξῆς δὲ λεκτέον καὶ περὶ τῶν Λακωνικῶν συμποσίων. Ἡρόδοτος μὲν οὖν ἐν τῇ ἐνάτῃ τῶν ἱστοριῶν περὶ τῆς Μαρδονίου παρασκευῆς λέγων, καὶ μνημονεύσας Λακωνικῶν συμποσίων, φησί· „Ξέρξης, φεύγων ἐκ τῆς Ἑλλάδος, Μαρδονίῳ τὴν παρασκευὴν κατέλιπε τὴν αὑτοῦ. Παυσανίαν οὖν, ἰδόντα τὴν τοῦ Μαρδονίου παρασκευὴν χρυσῷ καὶ ἀργύρῳ καὶ παραπετάσμασι ποικίλοις κατεσκευασμένην, κελεῦσαι τοὺς ἀρτοποιοὺς καὶ ὀψοποιοὺς

κατὰ ταὐτὰ, καθὼς Μαρδονίῳ, δεῖπνον παρασκευάσαι. Ποιησάντων δὲ τούτων τὰ κελευσθέντα, τὸν Παυσανίαν, ἰδόντα κλίνας χρυσᾶς καὶ ἀργυρᾶς ἐστρωμένας, καὶ τραπέζας ἀργυρᾶς, καὶ παρασκευὴν μεγαλοπρεπῆ δείπνου, ἐκπλαγέντα τὰ προκείμενα, κελεῦσαι ἐπὶ γέλωτι τοῖς ἑαυτοῦ διακόνοις παρασκευάσαι Λακωνικὸν δεῖπνον. Καὶ παρασκευασθέντος, γελάσας ὁ Παυσανίας μετεπέμψατο τῶν Ἑλλήνων τοὺς στρατηγοὺς, καὶ, ἐλθόντων, ἐπιδείξας ἑκατέρου τῶν δείπνων τὴν παρασκευὴν, εἶπεν, "Ἄνδρες Ἕλληνες, συνήγαγον ὑμᾶς, βουλόμενος ἐπιδεῖξαι τοῦ Μήδων ἡγεμόνος τὴν ἀφροσύνην, ὅς, τοιαύτην δίαιταν ἔχων, ἦλθεν ὡς ἡμᾶς, οὕτω ταλαίπωρον ἔχοντας." Φασὶ δέ τινες, καὶ ἄνδρα Συβαρίτην, ἐπιδημήσαντα τῇ Σπάρτῃ, καὶ συνεστιαθέντα ἐν τοῖς φειδιτίοις, εἰπεῖν, Εἰκότως ἀνδρειότατοί εἰσιν ἁπάντων οἱ Λακεδαιμόνιοι· ἕλοιτο γὰρ ἄν τις εὖ φρονῶν μυριάκις ἀποθανεῖν, ἢ οὕτως εὐτελοῦς διαίτης μεταλαβεῖν.

16. Πολέμων δ' ἐν τῷ παρὰ Ξενοφῶντι κανάθρῳ, τοῦ παρὰ Λάκωσι καλουμένου δείπνου κοπίδος μνημονεύοντα Κρατῖνον ἐν Πλούτοις λέγειν·

Ἆρ' ἀληθῶς τοῖς ξένοισίν ἐστιν, ὡς λέγουσ', ἐκεῖ
πᾶσι τοῖς ἐλθοῦσιν ἐν τῇ κοπίδι θοινᾶσθαι καλῶς,
ἐν δὲ ταῖς λέσχαισι φύσκαι προσπεπατταλευμέναι
κατακρέμανται τοῖσι πρεσβύταισιν ἀποδάκνειν ὀδάξ;

καὶ Εὔπολις ἐν Εἵλωσι· „Καὶ γένηται τοῖσδε σάμερον κοπίς." Δεῖπνον δ' ἐστὶν ἰδίως ἔχον ἡ κοπὶς, καθάπερ καὶ τὸ καλούμενον ἄϊκλον. Ἐπὴν δὲ κοπίζωσι, πρῶτον μὲν δὴ σκηνὰς ποιοῦνται παρὰ τὸν θεὸν, ἐν δὲ ταύταις στιβάδας ἐξ ὕλης, ἐπὶ δὲ τούτων δάπιδας ὑποστρωννύουσιν, ἐφ' αἷς τοὺς κατακλιθέντας εὐωχοῦσιν, οὐ μόνον τοὺς

ἐκ τῆς ἡμεδαπῆς ἀφικνουμένους, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐπιδημήσαντας τῶν ξένων. Θύουσι δ' ἐν ταῖς κοπίσιν αἶγας, (139) ἄλλο δ' οὐδὲν ἱερεῖον· καὶ τῶν κρεῶν διδόασι μοίρας πᾶσι, καὶ τὸν καλούμενον φυσίκιλλον, ὅς ἐστιν ἀρτίσκος ἐγκρίδι παραπλήσιος, γογγυλώτερος δὲ τὴν ἰδέαν. Διδόασι τῶν συνιόντων ἑκάστῳ τυρὸν χλωρὸν, καὶ γαστρὸς καὶ φύσκης τόμον, καὶ τραγήματα, σῦκά τε ξηρὰ, καὶ κυάμους, καὶ φασήλους χλωρούς. Κοπίζει δὲ καὶ τῶν ἄλλων Σπαρτιατῶν ὁ βουλόμενος. Ἐν δὲ τῇ πόλει κοπίδας ἄγουσι καὶ τοῖς Τιθηνιδίοις καλουμένοις ὑπὲρ τῶν παίδων. Κομίζουσι γὰρ αἱ τιτθαὶ τὰ ἄῤῥενα παιδία κατὰ τὸν καιρὸν τοῦτον εἰς ἀγρὸν καὶ πρὸς τὴν Κορυθαλλίαν καλουμένην Ἄρτεμιν, ἧς τὸ ἱερὸν παρὰ τὴν καλουμένην Τίασσόν ἐστιν, ἐν τοῖς πρὸς τὴν Κλήταν μέρεσι, τὰς κοπίδας παραπλησίως ταῖς λελεγμέναις ἐπιτελοῦσι· θύουσι δὲ καὶ τοὺς γαλαθηνοὺς ὀρθαγορίσκους, καὶ παρατιθέασιν ἐν τῇ θοίνῃ τοὺς ἰπνίτας ἄρτους. Τὸ δὲ ἄϊκλον ὑπὸ μὲν τῶν ἄλλων Δωριέων καλεῖται δεῖπνον. Ἐπίχαρμος γοῦν ἐν Ἐλπίδι φησίν· „Ἐκάλεσε γάρ τύ τις ἐπ' ἄϊκλον ἑκὼν, τὺ δὲ ἑκὼν ᾤχεο τρέχων.“ Τὰ αὐτὰ εἴρηκε καὶ ἐν Περιάλλῳ. Ἐν δὲ τῇ Λακεδαίμονι τοῖς εἰσιοῦσιν εἰς τὸ φειδίτιον μετὰ δεῖπνον τὸ καλούμενον ἄϊκλον εἰσφέρουσιν ἄρτους ἐν ἀῤῥιχίδι καὶ κρέας ἑκάστῳ. Καὶ τῷ νέμοντι τὰς μοίρας ἀκολουθῶν ὁ διάκονος κηρύττει, τὸ ἄϊκλον προστιθεὶς, τοῦ πέμψαντος τὴν ὀνομασίαν.

17. Ταῦτα μὲν ὁ Πολέμων. Πρὸς ὃν ἀντιλέγων Δίδυμος ὁ γραμματικὸς (καλεῖ δὲ τοῦτον ὁ Δημήτριος ὁ Τροιζήνιος βιβλιολάθαν, διὰ τὸ πλῆθος ὧν ἐκδέδωκε συγγραμμάτων· ἔστι γὰρ τρισχίλια πρὸς τοῖς πεντακοσίοις) φησὶ τάδε· „Πολυκράτης ἐν τοῖς Λακωνικοῖς ἱστορεῖ, ὅτι

τὴν μὲν τῶν Ὑακινθίων θυσίαν οἱ Λάκωνες ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας συντελοῦσι, καὶ διὰ τὸ πένθος τὸ γενόμενον περὶ τὸν Ὑάκινθον οὔτε στεφανοῦνται ἐπὶ τοῖς δείπνοις, οὔτε ἄρτον εἰσφέρουσιν, ἀλλὰ πέμματα καὶ τὰ τούτοις ἀκόλουθα διδόασι, καὶ τὸν εἰς τὸν θεὸν παιᾶνα οὐκ ᾄδουσιν, οὐδ᾽ ἄλλο τι τοιοῦτον εἰσάγουσιν οὐδὲν, καθάπερ ἐν ταῖς ἄλλαις θυσίαις ποιοῦσιν· ἀλλὰ μετ᾽ εὐταξίας πολλῆς δειπνήσαντες ἀπέρχονται. Τῇ δὲ μέσῃ τῶν τριῶν ἡμερῶν γίνεται θέα ποικίλη, καὶ πανήγυρις ἀξιόλογος καὶ μεγάλη. Παῖδές τε γὰρ κιθαρίζουσιν ἐν χιτῶσιν ἀνεζωσμένοι καὶ πρὸς αὐλὸν ᾄδοντες, πάσας ἅμα τῷ πλήκτρῳ τὰς χορδὰς ἐπιτρέχοντες, ἐν ῥυθμῷ μὲν ἀναπαίστῳ, μετ᾽ ὀξέος δὲ τόνου, τὸν θεὸν ᾄδουσιν· ἄλλοι δ᾽ ἐφ᾽ ἵππων κεκοσμημένοι τὸ θέατρον διεξέρχονται· χοροί τε νεανίσκων παμπληθεῖς εἰσέρχονται, καὶ τῶν ἐπιχωρίων τινὰ ποιημάτων ᾄδουσιν· ὀρχησταί τε ἐν τούτοις ἀναμεμιγμένοι, τὴν κίνησιν ἀρχαϊκὴν ὑπὸ τὸν αὐλὸν καὶ τὴν ᾠδὴν ποιοῦνται. Τῶν δὲ παρθένων αἱ μὲν ἐπὶ κανάθρων, καμαρωτῶν ξυλίνων ἁρμάτων, φέρονται πολυτελῶς κατεσκευασμένων, αἱ δ᾽ ἐφ᾽ ἁμίλλαις ἁρμάτων ἐζευγμένων πομπεύουσιν, ἅπασα δ᾽ ἐν κινήσει καὶ χαρᾷ τῆς θεωρίας ἡ πόλις καθέστηκεν. Ἱερεῖά τε παμπληθῆ θύουσι τὴν ἡμέραν ταύτην καὶ δειπνίζουσιν οἱ πολῖται πάντας τοὺς γνωρίμους καὶ τοὺς δούλους τοὺς ἰδίους· οὐδεὶς δ᾽ ἀπολείπει τὴν θυσίαν, ἀλλὰ κενοῦσθαι συμβαίνει τὴν πόλιν πρὸς τὴν θέαν. Τῆς δὲ (140) κοπίδος μνημονεύει καὶ Ἀριστοφάνης ἢ Φιλύλλιος ἐν ταῖς Πόλεσιν, Ἐπίλυκός τ᾽ ἐν Κωραλίσκῳ, λέγων οὕτως· „Ποττὰν κοπίδ᾽ οἰῶσομαι ἐν Ἀμυκλαῖον. Παραγγέλλωντι βέρακες πολλοὶ κἄρτοι καὶ αδωμὸς μάλα ἀδύς.“ διαῤῥήδην λέγων μάζας ἐν ταῖς κοπίσι παρατίθεσθαι, (τοῦτο

γὰρ οἱ βάρακες δηλοῦσιν, οὐχὶ τολύπας, ὥς φησι Λυκόφρων, ἢ τὰ προφυράματα τῶν μαζῶν, ὡς Ἐρατοσθένης) καὶ ἄρτους δὲ καὶ ζωμόν τινα καθηδυσμένον περιττῶς. Τίς δ' ἐστὶν ἡ κοπὶς, σαφῶς ἐκτίθεται Μόλπις ἐν τῇ Λακεδαιμονίων πολιτείᾳ, γράφων οὕτως· „Ποιοῦσι δὲ καὶ τὰς καλουμένας κοπίδας. Ἔστι δ' ἡ κοπὶς δεῖπνον, μᾶζα, ἄρτος, κρέας, λάχανον ὠμὸν, ζωμὸς, σῦκον, τράγημα, θέρμος.“ Ἀλλὰ μὴν οὐδ' ὀρθαγορίσκοι λέγονται, ὥς φησιν ὁ Πολέμων, οἱ γαλαθηνοὶ χοῖροι, ἀλλ' ὀρθραγορίσκοι, ἐπεὶ πρὸς τὸν ὄρθρον πιπράσκονται, ὡς Περσαῖος ἱστορεῖ ἐν τῇ Λακωνικῇ πολιτείᾳ, καὶ Διοσκουρίδης ἐν δευτέρῳ πολιτείας, καὶ Ἀριστοκλῆς ἐν τῷ προτέρῳ καὶ οὗτος τῆς Λακώνων πολιτείας. Ἔτι φησὶν ὁ Πολέμων, καὶ τὸ δεῖπνον ὑπὸ τῶν Λακεδαιμονίων ἄϊκλον προσαγορεύεσθαι, παραπλησίως ἁπάντων Δωριέων οὕτως αὐτὸ καλούντων. Ἀλκμὰν μὲν γὰρ οὕτω φησί·

Κῆπὶ τᾷ μύλᾳ δρυφῆται κῆπὶ ταῖς συναικλίαις.

οὕτω τὰ συνδείπνια καλῶν. Καὶ πάλιν· „Αἴκλον Ἀλκμάων ἁρμόζατο“ Ἄϊκλον δ' οὐ λέγουσιν οἱ Λάκωνες τὴν μετὰ τὸ δεῖπνον μοῖραν, ἀλλ' οὐδὲ τὰ διδόμενα τοῖς φειδιτίοις μετὰ τὸ δεῖπνον· ἄρτος γάρ ἐστι καὶ κρέας. Ἀλλ' ἐπάϊκλα μὲν λέγεται ταῦτα, ὄντα οἷον ἐπιχορηγήματα τοῦ συντεταγμένου τοῖς φειδίταις ἀΐκλου· παρὰ γὰρ τοῦτο οἶμαι τὴν φωνὴν πεποιῆσθαι. Καὶ ἔστιν ἡ παρασκευὴ τῶν λεγομένων ἐπαΐκλων οὐχ ἁπλῆ, καθάπερ ὁ Πολέμων ὑπείληφεν, ἀλλὰ διττή. Ἣν μὲν γὰρ τοῖς παισὶ παρέχουσι, πάνυ τις εὔκολός ἐστι καὶ εὐτελής. Ἄλφιτα γάρ ἐστιν ἐλαίῳ δεδευμένα, ἅ φησι Νικοκλῆς ὁ Λάκων κάπτειν αὐτοὺς μετὰ τὸ δεῖπνον ἐν φύλλοις δάφνης, παρὸ καὶ καμματίδας μὲν προσαγορεύεσθαι τὰ φύλλα, αὐτὰ δὲ τὰ

ψαιστὰ κάμματα. Ὅτι δὲ ἔθος ἦν τοῖς πάλαι καὶ φύλλα δάφνης τραγηματίζεσθαι, Καλλίας ἢ Διοκλῆς ἐν τοῖς Κύκλωψί φησιν, οὕτως·

Φυλλὰς, ἡ δείπνων κατάλυσις· ἡ δὲ καθάπερ σχημάτων.

Ἦν δ' εἰς τὰ τῶν ἀνδρῶν φειδίτια κομίζουσι, σκευοποιεῖται ἔκ τινων ζώων ὡρισμένων, παραχορηγοῦντος αὐτὰ τοῖς φειδίταις ἑνὸς τῶν εὐπορούντων, ἔσθ' ὅτε δὲ καὶ πλειόνων. Ὁ δὲ Μόλπις καὶ ματτύην φησὶ προσαγορεύεσθαι τὰ ἐπάϊκλα.

18. Περὶ δὲ τῶν ἐπαΐκλων Περσαῖος ἐν τῇ Λακωνικῇ πολιτείᾳ οὑτωσὶ γράφει· „Καὶ εὐθὺς τοὺς μὲν εὐπόρους ζημιοῖ εἰς ἐπάϊκλα· ταῦτα δ' ἐστὶ μετὰ δεῖπνον τραγήματα· τοῖς δ' ἀπόροις ἐπιτάττει κάλαμον ἢ στιβάδα ἢ φύλλα δάφνης φέρειν, ὅπως ἔχωσι τὰ ἐπάϊκλα κάπτειν μετὰ δεῖπνον. Γίνεται γὰρ ἄλφιτα ἐλαίῳ ἐῤῥαμένα· Τὸ δ' ὅλον ὥσπερ πολίτευμά τι τοῦτο δὴ συνίσταται μικρόν. Καὶ γὰρ ὅντινα δεῖ πρῶτον κατακεῖσθαι ἢ δεύτερον, ἢ ἐπὶ τοῦ σκιμποδίου καθῆσθαι, πάντα τοιαῦτα ποιοῦσιν εἰς ἐπάϊκλα.“ Τὰ ὅμοια ἱστορεῖ καὶ Διοσκουρίδης. Περὶ δὲ (141) τῶν καμματίδων καὶ τῶν καμμάτων Νικοκλῆς οὕτως γράφει· „Διακούσας δὲ πάντων ὁ ἔφορος ἤτοι ἀπέλυσεν ἢ κατεδίκασεν. Ὁ δὲ νικήσας ἐζημίωσεν ἐλαφρῶς ἤτοι κάμμασιν ἢ καμματίσιν. Ἔστι δὲ τὰ μὲν κάμματα ψαιστά· αἱ δὲ καμματίδες, αἷς κάπτουσι τὰ ψαιστά.“

19. Περὶ δὲ τοῦ τῶν φειδιτίων δείπνου Δικαίαρχος τάδε ἱστορεῖ ἐν τῷ ἐπιγραφομένῳ Τριπολιτικῷ· „Τὸ δεῖπνον πρῶτον μὲν ἑκάστῳ χωρὶς παρατιθέμενον καὶ πρὸς ἕτερον κοινωνίαν οὐδεμίαν ἔχον· εἶτα μᾶζαν μὲν ὅσην ἂν

ἕκαστος ᾗ βουλόμενος, καὶ πιεῖν πάλιν, ὅταν ᾗ θυμὸς, ἑκάστῳ κώθων παρακείμενος ἐστίν. Ὄψον δὲ ταυτὸν ἀεί ποτε πᾶσίν ἐστιν, ὕειον κρέας ἑφθὸν, ἐνίοτε δ᾽ οὐδ᾽ ὁτιμενοῦν πλὴν ὄψον τι μικρὸν ἔχον, σταθμὸν ὡς τέταρτον μάλιστα, καὶ παρὰ τοῦτο ἕτερον οὐδὲν, πλὴν ὅ γε ἀπὸ τούτων ζωμὸς, ἱκανὸς ὢν παρὰ πᾶν τὸ δεῖπνον ἅπαντας αὐτοὺς παραπέμπειν, κἂν ἄρα ἐλάα τις, ἢ τυρὸς, ἢ σῦκον. Ἀλλὰ κἄν τι λάβωσιν ἐπιδόσιμον, ἰχθὺν, ἢ λαγὼν, ἢ φάτταν, ἤ τι τοιοῦτον. Εἶτ᾽ ὀξέως ἤδη δεδειπνηκόσιν, ὕστερα περιφέρεται ταῦτα τὰ ἐπάϊκλα καλούμενα. Συμφέρει δ᾽ ἕκαστος εἰς τὸ φειδίτιον, ἀλφίτων μὲν ὡς τρία μάλιστα ἡμιμέδιμνα Ἀττικὰ, οἴνου δὲ χόας ἕνδεκά τινας ἢ δώδεκα, παρὰ δὲ ταῦτα τυροῦ σταθμόν τινα καὶ σύκων, ἔτι δὲ εἰς ὀψωνίαν περὶ δέκα τινὰς Αἰγιναίους ὀβολούς.“ Σφαῖρος δ᾽ ἐν τρίτῳ Λακωνικῆς πολιτείας γράφει· „Φέρουσι δὲ καὶ ἐπάϊκλα αὐτοῖς οἱ φειδῖται· καὶ τῶν μὲν ἀγρευομένων ὑφ᾽ αὐτῶν ἐνίοτε οἱ πολλοὶ, οὐ μὴν ἀλλ᾽ οἵ γε πλούσιοι καὶ ἄρτον, καὶ ὧν ἂν ὥρα ἐκ τῶν ἀγρῶν, ὅσον εἰς αὐτὴν τὴν συνουσίαν, νομίζοντες καὶ τὸ πλείονα τῶν ἱκανῶν παρασκευάζειν περιττὸν εἶναι, μὴ μέλλοντά γε προσφέρεσθαι.“ Μόλπις δέ φησι· „Μετὰ δὲ τὸ δεῖπνον εἴωθεν ἀεί τι παρά τινος κομίζεσθαι, ἐνίοτε δὲ καὶ παρὰ πλειόνων, παρ᾽ αὐτοῖς κατ᾽ οἶκον ἠρτυμένη ματτύη, ὃ καλοῦσιν ἐπάϊκλον. Τῶν δὲ κομιζομένων οὐδεὶς οὐδὲν ἀγοράσας εἴωθε φέρειν· οὔτε γὰρ ἡδονῆς οὔτ᾽ ἀκρασίας γαστρὸς οὕνεκεν κομίζουσιν, ἀλλὰ τῆς αὑτῶν ἀρετῆς ἀπόδειξιν τῆς κατὰ τὴν θήραν ποιούμενοι. Πολλοὶ δὲ καὶ ποίμνι᾽ αὐτῶν τρέφοντες ἀφθόνως μεταδιδόασι τῶν ἐκγόνων. Ἔστι δ᾽ ἡ ματτύη φάτται, χῆνες, τρυγόνες, κίχλαι, κόσσυφοι, λαγὼ, ἄρνες, ἔριφοι. Οἱ δὲ μάγειροι σημαίνουσι τοὺς ἀεὶ

τι κομίζοντας εἰς μέσον, ἵνα πάντες ἴδωσι τὴν τῆς θήρας φιλοπονίαν, καὶ τὴν εἰς αὐτοὺς ἐκτένειαν." Δημήτριος δ' ὁ Σκήψιος ἐν τῷ πρώτῳ τοῦ Τρωικοῦ διακόσμου τὴν τῶν Καρνείων φησὶν ἑορτὴν παρὰ Λακεδαιμονίοις μίμημα εἶναι στρατιωτικῆς ἀγωγῆς. Τόπους μὲν γὰρ εἶναι ἐννέα τῷ ἀριθμῷ, σκιάδες δὲ οὗτοι καλοῦνται, σκηναῖς ἔχοντες παραπλήσιόν τι· καὶ ἐννέα καθ' ἕκαστον ἄνδρες δειπνοῦσι, πάντα τε ἀπὸ προστάγματος κηρύσσεται. Ἔχει τε ἑκάστη σκιὰς φρατρίας τρεῖς, καὶ γίνεται ἡ τῶν Καρνείων ἑορτὴ ἐπὶ ἡμέρας ἐννέα.

20. Τὴν δὲ τῆς διαίτης τῆς τοιαύτης σκληρότητα ὕστερον καταλύσαντες οἱ Λάκωνες, ἐξώκειλαν εἰς τρυφήν. Φύλαρχος γοῦν ἐν τῇ πεντεκαιδεκάτῃ καὶ εἰκοστῇ τῶν ἱστοριῶν τάδε γράφει περὶ αὐτῶν· „Λακεδαιμόνιοι εἰς μὲν τὰ φειδίτια οὐκ ἤρχοντο κατὰ τὸ πάτριον ἔθος· ὅτε δὲ (142) καὶ παραγένοιντο, μικρὰ συμπεριενεχθεῖσι νόμου χάριν παρεσκευάζετο καὶ ἄλλα αὐτοῖς, στρωμναί τε τοῖς μεγέθεσιν οὕτως ἐξησκημέναι πολυτελῶς καὶ τῇ ποικιλίᾳ διαφόρως, ὥστε τῶν ξένων ἐνίους τῶν παραληφθέντων ὀκνεῖν τὸν ἀγκῶνα ἐπὶ τὰ προσκεφάλαια ἐρείδειν. Οἱ δὲ πρότερον ἐπὶ τοῦ κλιντηρίου ψιλοῦ διακαρτεροῦντες τῆς κλίνης παρ' ὅλην τὴν συνουσίαν, ὅτε τὸν ἀγκῶνα ἅπαξ ἐρείσειαν, εἰς τὴν προειρημένην τρυφὴν ἦλθον, ποτηρίων τ' ἐκθέσεις πολλῶν καὶ βρωμάτων παντοδαπῶς πεποιημένων παραθέσεις, ἔτι δὲ μύρων ἐξηλλαγμένων, ὡς δ' αὔτως οἴνων καὶ τραγημάτων. Καὶ τούτων ἦρξαν οἱ μικρὸν πρὸ Κλεομένους βασιλεύσαντες, Ἀρεὺς καὶ Ἀκρότατος, αὐλικὴν ἐξουσίαν ζηλώσαντες· οὓς τοσοῦτον αὖθις ὑπερῆράν τινες τῶν ἰδιωτῶν, τῶν ἐν Σπάρτῃ γενομένων κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον, τῇ πολυτελείᾳ τῇ καθ' αὑτούς, ὥστε δοκεῖν τὸν

Ἀρέα καὶ τὸν Ἀκρότατον εὐτελείᾳ πάντας ὑπερβεβληκέναι τοὺς ἀφελεστάτους τῶν πρότερον."

21. „Κλεομένης δὲ πολὺ διενέγκας τῷ τε συνιδεῖν πράγματα, καίτοι νέος ὤν, καὶ κατὰ τὴν δίαιταν ἀφελέστατος γέγονεν. Ἤδη γὰρ τηλικούτων πραγμάτων ἡγούμενος, ἔμφασιν τοῖς παραλαμβανομένοις πρὸς τὴν θυσίαν ἐποίει, διότι τὰ παρ᾽ ἐκείνοις τῶν παρ᾽ αὐτὸν οὐδὲν καταδεέστερα εἴη παρασκευαζόμενα. Πολλῶν δὲ πρεσβειῶν παραγινομένων πρὸς αὐτὸν, οὐδέποτε ἐνωρίστερον τοῦ κατειθισμένου συνῆγε καιροῦ, πεντακλίνου τε διεστρώννυτο οὐδέποτε πλεῖον· ὅτε δὲ μὴ παρείη πρεσβεία, τρίκλινον. Καὶ πρόσταγμα οὐκ ἐγίνετο δι᾽ ἐδεάτρου, τίς εἴσεται καὶ κατακλιθήσεται πρῶτος, ἀλλ᾽ ὁ πρεσβύτατος ἡγεῖτο ἐπὶ τὰς κλίνας, εἰ μή τιν᾽ αὐτὸς προσκαλέσαιτο. Κατελαμβάνετο δὲ ἐπὶ τὸ πολὺ μετ᾽ ἀδελφοῦ κατακείμενος, ἢ μετά τινος τῶν ἡλικιωτῶν. Ἐπί τε τῷ τρίποδι ψυκτὴρ χαλκοῦς ἐπέκειτο, καὶ κάδος, καὶ σκαφίον ἀργυροῦν, δύο κοτύλας χωροῦν, καὶ κύαθος, ἡ δ᾽ ἐπίχυσις χαλκῆ. Πιεῖν δὲ οὐ προσεφέρετο, εἰ μή τις αἰτήσειεν· ἐδίδοτο δὲ κύαθος εἷς πρὸ τοῦ δείπνου· τὸ δὲ πολὺ πρώτῳ· καὶ ὅτε προσνεύσειεν ἐκεῖνος, οὕτως ᾔτουν καὶ οἱ λοιποί. Τὰ δὲ παρατιθέμενα ἐπὶ μὲν τραπεζίου ἦν τοῦ τυχόντος, τὰ δὲ λοιπὰ, ὥστε μήθ᾽ ὑπεραίρειν, μήτε λείπειν, ἀλλ᾽ ἱκανὰ ἅπασι γίνεσθαι, καὶ μὴ προσδεῖσθαι τοὺς παρόντας. Οὔτε γὰρ οὕτως ᾤετο δεῖν, ὥσπερ ἐν τοῖς φειδιτίοις, δέχεσθαι ζωμῷ καὶ κρεαδίοις ἀφελῶς, οὔτε πάλιν οὕτως ὑπερτείνειν, ὡς εἰς τὸ μηδὲν δαπανᾶν, ὑπερβάλλοντα τὸ σύμμετρον τῆς διαίτης. Τὸ μὲν γὰρ ἀνελεύθερον ἐνομίζετο, τὸ δ᾽ ὑπερήφανον. Ὁ δ᾽ οἶνος ἦν μικρῷ βελτίων, ὅτε παρείησαν τινές. Ἐπεὶ δὲ δειπνήσειαν, ἐσιώπων πάντες. Ὁ

δὲ παῖς ἐφειστήκει, κεκραμένον ἔχων τὸ ποτὸν, καὶ τῷ αἰτοῦντι προσέφερε. Τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ μετὰ τὸ δεῖπνον οὐ πλεῖον ἐδίδοτο δύο κυάθων, καὶ τοῦτο προσνεύσαντι προσεφέρετο. Ἀκρόαμα δὲ οὐδὲν οὐδέποτε παρεπορεύετο, διετέλει δ᾽ αὐτὸς προσομιλῶν πρὸς ἕκαστον, καὶ πάντας ἐκκαλούμενος εἰς τὸ τὰ μὲν ἀκούειν, τὰ δὲ λέγειν αὐτοὺς, ὥστε τεθηρευμένους ἀποτρέχειν ἅπαντας.“

Διακωμῳδῶν δ᾽ Ἀντιφάνης τὰ Λακωνικὰ δεῖπνα ἐν τῷ ἐπιγραφομένῳ δράματι Ἄρχων, φησὶν οὕτως·

(143) Ἐν Λακεδαίμονι
γέγονας; ἐκείνων τῶν νόμων μεθεκτέον
ἐστίν. Βάδιζ᾽ ἐπὶ δεῖπνον εἰς τὰ φιλίτια·
ἀπόλαυε τοῦ ζωμοῦ, ῥόφει· τοὺς βύστακας
μὴ καταφρόνει, μηδ᾽ ἕτερ᾽ ἐπιζήτει καλά·
ἐν τοῖς δ᾽ ἐκείνων ἔθεσιν ἴσθ᾽ ἀρχαϊκός.

22. Περὶ δὲ τῶν Κρητικῶν συσσιτίων Δωσιάδας ἱστορῶν ἐν τῇ τετάρτῃ τῶν Κρητικῶν, γράφει οὕτως· „Οἱ δὲ Λύκτιοι συνάγουσι μὲν τὰ κοινὰ συσσίτια οὕτως. Ἕκαστος τῶν γινομένων καρπῶν ἀναφέρει τὴν δεκάτην εἰς τὴν ἑταιρίαν καὶ τὰς τῆς πόλεως προσόδους, ἃς διανέμουσιν οἱ προεστηκότες τῆς πόλεως εἰς τοὺς ἑκάστων οἴκους. Τῶν δὲ δούλων ἕκαστος Αἰγιναῖον φέρει στατῆρα κατὰ κεφαλήν. Διῄρηνται δ᾽ οἱ πολῖται πάντες καθ᾽ ἑταιρίας, καλοῦσι δὲ ταύτας ἀνδρεῖα. Τὴν τ᾽ ἐπιμέλειαν ἔχει τοῦ συσσιτίου γυνὴ, τρεῖς ἢ τέτταρας τῶν δημοτικῶν προσειληφυῖα πρὸς τὰς ὑπηρεσίας. Ἑκάστῳ δ᾽ αὐτῶν ἀκολουθοῦσι δύο θεράποντες ξυλοφόροι· καλοῦσι δ᾽ αὐτοὺς καλοφόρους. Εἰσὶ δὲ πανταχοῦ κατὰ τὴν Κρήτην οἶκοι δύο ταῖς συσσιτίαις, ὧν τὸν μὲν καλοῦσιν ἀνδρεῖον, τὸν δ᾽ ἄλλον, ἐν ᾧ τοὺς ξένους κοιμίζουσι, κοιμητήριον προσαγορεύουσι. Κα-

τὰ δὲ τὸν συσσιτικὸν οἶκον πρῶτον μὲν κεῖνται δύο τράπεζαι, ξενικαὶ καλούμεναι, αἷς προκαθίζουσι τῶν ξένων οἱ παρόντες· ἑξῆς δ' εἰσὶν αἱ τῶν ἄλλων. Παρατίθεται δὲ τῶν παρόντων ἴσον μέρος ἑκάστῳ· τοῖς δὲ νεωτέροις ἥμισυ δίδοται κρέως, τῶν δ' ἄλλων οὐδενὸς ἅπτονται. Εἶτα ποτήριον ἐν ἑκάστῃ τραπέζῃ παρατίθεται κεκραμένον ὑδαροῦς· τοῦτο κοινῇ πάντες πίνουσιν οἱ κατὰ τὴν κοινὴν τράπεζαν· καὶ δειπνήσασιν ἄλλο παρατίθεται. Τοῖς δὲ παισὶ κοινὸς κέκραται κρατήρ. Τοῖς δὲ πρεσβυτέροις, ἐὰν βούλωνται πλεῖον πιεῖν, ἐξουσία δέδοται. Ἀπὸ δὲ τῆς τραπέζης τὰ βέλτιστα τῶν παρακειμένων ἡ προεστηκυῖα τῆς συσσιτίας γυνὴ φανερῶς ἀφαιροῦσα, παρατίθησι τοῖς κατὰ τὸν πόλεμον ἢ κατὰ σύνεσιν δεδοξασμένοις. Ἀπὸ δὲ τοῦ δείπνου πρῶτον μὲν εἰώθασι βουλεύεσθαι περι τῶν κοινῶν, εἶτα μετὰ ταῦτα μέμνηνται τῶν κατὰ πόλεμον πράξεων, καὶ τοὺς γενομένους ἄνδρας ἀγαθοὺς ἐπαινοῦσι, προτρεπόμενοι τοὺς νεωτέρους εἰς ἀνδραγαθίαν.“ Πυργίων δ' ἐν τρίτῳ Κρητικῶν Νομίμων· „Ἐν τοῖς συσσιτίοις (φησὶν) οἱ Κρῆτες καθήμενοι εὐσιτοῦσι· καὶ ὅτι ἀβαμβάκευτα τοῖς ὀρφανοῖς παρατίθεται· καὶ ὅτι οἱ νεώτατοι αὐτῶν ἐφεστᾶσι διακονοῦντες· καὶ ὅτι, μετ' εὐφημίας σπείσαντες τοῖς θεοῖς, μερίζουσι τῶν παρατιθεμένων ἅπασιν· ἀπονέμουσι δὲ καὶ τοῖς υἱοῖς, κατὰ τὸν θᾶκον τὸν τοῦ πατρὸς ὑφιζάνουσιν, ἐξ ἡμισείας τῶν τοῖς ἀνδράσι παρατιθεμένων. Τοὺς δ' ὀρφανοὺς ἰσομερεῖς εἶναι· παρατίθεται δ' αὐτοῖς ἀβαμβάκευτα τῇ κράσει καθ' ἕκαστα τῶν νενομισμένων. Ἦσαν δὲ καὶ ξενικοὶ θᾶκοι, καὶ τράπεζα τρίτη, δεξιᾷ εἰσιόντων εἰς τὰ ἀνδρεῖα· ἣν ξενίου τε Διὸς ξενίαν τε προσηγόρευον.“

23. Ἡρόδοτος δὲ, συγκρίνων τὰ τῶν Ἑλλήνων συμ-

πόσια πρὸς τὰ παρὰ Πέρσαις, φησίν· „Ἡμέρην δὲ Πέρσαι ἁπασέων μάλιστα ἐκείνην τιμᾶν νομίζουσι, τῇ ἕκαστος ἐγένετο. Ἐν ταύτῃ δὲ πλέω δαῖτα τῶν ἄλλων δικαιεῦσι προτίθεσθαι. Ἐν τῇ οἱ εὐδαίμονες αὐτῶν βοῦν καὶ ὄνον καὶ ἵππον καὶ κάμηλον προτιθέαται, ὅλους ὀπτοὺς ἐν κα-
(144) μίνοις· οἱ δὲ πένητες αὐτῶν τὰ λεπτὰ τῶν προβάτων προτιθέαται. Σιτοισί τε ὀλίγοισι χρέονται, ἐπιφορήμασι δὲ πολλοῖσι καὶ οὐκ ἁλέσι. Καὶ διὰ τοῦτό φασι Πέρσαι τοὺς Ἕλληνας σιτεομένους πεινῶντας παύεσθαι, ὅτι σφίσιν ἀπὸ δείπνου παραφορέεται οὐδὲν λόγου ἄξιον· εἰ δέ τι παραφέροιτο, ἐσθίοντας ἂν οὐ παύεσθαι. Οἴνῳ δὲ κάρτα προσκέαται· καί σφιν οὐκ ἐμέσαι ἔξεστιν, οὐκ οὐρῆσαι ἀντίον ἄλλου. Ταῦτα μὲν οὖν οὕτω φυλάσσεται. Μεθυσκόμενοι δὲ εἰώθασι βουλεύεσθαι τὰ σπουδαιότατα τῶν πρηγμάτων. Τὸ δ' ἂν ἅδῃ σφίσι βουλευομένοισι, τοῦτο τῇ ὑστεραίῃ νήφουσι προτιθεῖ ὁ στεγέαρχος, ἐν τοῦ ἂν ἐόντες βουλεύωνται. Καὶ ἢν μὲν ἅδῃ καὶ νήφουσι, χρέονται αὐτῷ· εἰ δὲ μή, μετιεῖσι. Τὰ δ' ἂν νήφοντες προβουλεύσωνται, μεθυσκόμενοι ἐπιδιαγινώσκουσι."

24. Περὶ δὲ τῆς τρυφῆς τῶν ἐν Πέρσαις βασιλέων Ξενοφῶν ἐν Ἀγησιλάῳ γράφει οὕτως· „Τῷ μὲν γὰρ Πέρσῃ πᾶσαν γῆν περιέρχονται μαστεύοντες, τί ἂν ἀδέως πίοι· μυρίοι δὲ τεχνῶνται, τί ἂν ἡδέως φάγοι. Ὅπως γε μὴν καταδάρθοι, οὐδ' ἂν εἴποι τις, ὅσα πραγματεύονται. Ἀγησίλαος δὲ διὰ τὸ φιλόπονος εἶναι, πᾶν μὲν τὸ παρὸν ἡδέως ἔπινε, πᾶν δὲ τὸ συντυχὸν ἡδέως ἤσθιεν· εἰς δὲ τὸ ἀσμένως κοιμηθῆναι, πᾶς τόπος ἱκανὸς ἦν αὐτῷ." Ἐν δὲ τῷ Ἱέρωνι ἐπιγραφομένῳ, λέγων περὶ τῶν τοῖς τυράννοις παρασκευαζομένων καὶ τῶν τοῖς ἰδιώταις εἰς τροφάς, φησὶν οὕτως· „Καὶ οἶδά γε, ἔφη, ὦ Σιμωνίδη, ὅτι τούτῳ

κρίνουσιν οἱ πλεῖστοι ἥδιον ἡμᾶς καὶ πίνειν καὶ ἐσθίειν τῶν ἰδιωτῶν, ὅτι δοκοῦσι καὶ αὐτοὶ ἥδιον ἂν δειπνῆσαι τὸ ἡμῖν παρατιθέμενον δεῖπνον, ἢ τούτοις. Τὸ γὰρ τὰ εἰωθότα ὑπερβάλλον, τοῦτο παρέχει τὰς ἡδονάς. Διὸ καὶ πάντες ἄνθρωποι ἡδέως προσδέχονται τὰς ἑορτὰς, πλὴν οὐχ οἱ τύραννοι. Ἔκπλεῳ γὰρ αὐτοῖς ἀεὶ παρεσκευασμέναι, οὐδεμίαν ἐν ταῖς ἑορταῖς ἐπίδοσιν ἔχουσιν αὐτῶν αἱ τράπεζαι· ὥστε ταύτῃ πρῶτον τῇ εὐφροσύνῃ τῆς ἐλπίδος μειονεκτοῦσι τῶν ἰδιωτῶν. Ἔπειτα, ἔφη, ἐκεῖνο εὖ οἶδα ὅτι καὶ σὺ ἔμπειρος εἶ, ὅτι, ὅσῳ ἂν τις πλείω παραθῆται τὰ περιττὰ τῶν ἱκανῶν, τοσούτῳ καὶ θᾶσσον μᾶλλον κόρος ἐμπίπτει τῆς ἐδωδῆς. Ὥστε καὶ τῷ χρόνῳ τῆς ἡδονῆς μειονεκτεῖ ὁ παρατιθέμενος πολλὰ τῶν μετρίως διαιτωμένων. Ἀλλὰ ναὶ μὰ Δία, ἔφη ὁ Σιμωνίδης, ὅσον ἂν χρόνον ἡ ψυχὴ προσίηται, τοῦτον πολὺ μᾶλλον ἥδονται οἱ ταῖς πολυτελεστέραις παρασκευαῖς τρεφόμενοι, τῶν τὰ εὐτελέστατα παρατιθεμένων."

25. Θεόφραστος δ' ἐν τῷ πρὸς Κάσανδρον περὶ βασιλείας, (εἰ γνήσιον τὸ σύγγραμμα· πολλοὶ γάρ αὐτό φασιν εἶναι Σωσιβίου, εἰς ὃν Καλλίμαχος ὁ ποιητὴς ἐπινίκιον ἐλεγειακὸν ἐποίησε) τοὺς Περσῶν φησι βασιλεῖς ὑπὸ τρυφῆς προκηρύττειν τοῖς ἐφευρίσκουσί τινα καινὴν ἡδονὴν ἀργυρίου πλῆθος. Θεόπομπος δ' ἐν τῇ τριακοστῇ καὶ πέμπτῃ τῶν ἱστοριῶν τὸν Παφλαγόνων φησὶ βασιλέα Θῦν ἑκατὸν πάντα παρατίθεσθαι δειπνοῦντα ἐπὶ τὴν τράπεζαν, ἀπὸ βοῶν ἀρξάμενον· καὶ ἀναχθέντα αἰχμάλωτον ὡς βασιλέα καὶ ἐν φυλακῇ ὄντα πάλιν τὰ αὐτὰ παρατίθεσθαι ζῶντα λαμπρῶς. Διὸ καὶ ἀκούσαντα Ἀρταξέρξην εἰπεῖν, ὅτι οὕτως αὐτῷ δοκοίη ζῆν ὡς ταχέως ἀπολού-
(145) μενος. Ὁ δ' αὐτὸς Θεόπομπος ἐν τῇ τεσσαρεσ-

καιδεκάτῃ τῶν Φιλιππικῶν „Ὅταν (φησὶ) βασιλεὺς εἴς τινας ἀφίκηται τῶν ἀρχομένων, εἰς τὸ δεῖπνον αὐτοῦ δαπανᾶσθαι εἴκοσι τάλαντα, ποτὲ δὲ καὶ τριάκοντα. Οἱ δὲ καὶ πολὺ πλείω δαπανῶσιν. Ἑκάσταις γὰρ τῶν πόλεων κατὰ τὸ μέγεθος, ὥσπερ ὁ φόρος, καὶ τὸ δεῖπνον ἐκ παλαιοῦ τεταγμένον ἐστίν."

26. Ἡρακλείδης δ' ὁ Κυμαῖος, ὁ τὰ Περσικὰ συγγράψας, ἐν τῷ δευτέρῳ τῶν ἐπιγραφομένων Παρασκευαστικῶν, „Καὶ οἱ θεραπεύοντες (φησὶ) τοὺς Περσῶν βασιλεῖς δειπνοῦντας ἅπαντες λελουμένοι διακονοῦσιν, ἐσθῆτας καλὰς ἔχοντες, καὶ διατρίβουσι σχεδὸν τὸ ἥμισυ τῆς ἡμέρας περὶ τὸ δεῖπνον. Τῶν δὲ τοῦ βασιλέως συνδείπνων οἱ μὲν ἔξω δειπνοῦσιν, οὓς καὶ ὁρᾶν ἔξεστι παντὶ τῷ βουλομένῳ, οἱ δὲ εἴσω μετὰ βασιλέως. Καὶ οὗτοι δὲ οὐ σύνδειπνοῦσιν αὐτῷ, ἀλλ' ἔστιν οἰκήματα δύο καταντικρὺ ἀλλήλων, ἐν ᾧ ὁ βασιλεὺς τὸ ἄριστον ποιεῖται, καὶ ἐν ᾧ οἱ σύνδειπνοι. Καὶ ὁ βασιλεὺς ἐκείνους ὁρᾷ διὰ τοῦ παρακαλύμματος τοῦ ἐπὶ τῇ θύρᾳ· ἐκεῖνοι δ' αὐτὸν οὐχ ὁρῶσιν. Ἐνίοτε μέντοι, ἐπειδὰν ἑορτὴ ᾖ, ἐν ἑνὶ οἰκήματι ἅπαντες δειπνοῦσιν, ἐν ᾧ καὶ ὁ βασιλεύς, ἐν τῷ μεγάλῳ οἴκῳ. Ὅταν δὲ ὁ βασιλεὺς πότον ποιῆται, (ποιεῖ δὲ πολλάκις,) συμπόται αὐτῷ εἰσιν ὡς μάλιστα δώδεκα. Καὶ ὅταν δειπνήσωσιν ὅ τε βασιλεὺς αὐτὸς καθ' αὑτὸν καὶ οἱ σύνδειπνοι, καλεῖ τοὺς συμπότας τούτους τις τῶν εὐνούχων. Καὶ ὅταν εἰσέλθωσι, συμπίνουσι μετ' αὐτοῦ, οὐ τὸν αὐτὸν οἶνον κἀκεῖνοι· καὶ οἱ μὲν χαμαὶ καθήμενοι, ὁ δ' ἐπὶ κλίνης χρυσόποδος κατακείμενος· καὶ ὑπερμεθυσθέντες ἀπέρχονται. Τὰ δὲ πλεῖστα ὁ βασιλεὺς μόνος ἀριστᾷ καὶ δειπνεῖ. Ἐνίοτε δὲ καὶ ἡ γυνὴ αὐτῷ συνδειπνεῖ, καὶ τῶν υἱέων ἔνιοι. Καὶ παρὰ τὸ δεῖπνον ᾄδουσί τε καὶ ψάλλου-

σιν αἱ παλλακαὶ αὐτῷ· καὶ μία μὲν ἐξάρχει, αἱ δ' ἄλλαι ἀθρόως ᾄδουσι. Τὸ δὲ δεῖπνον, φησὶ, τοῦ βασιλέως καλούμενον ἀκούσαντι μὲν δόξει μεγαλοπρεπὲς εἶναι, ἐξεταζόμενον δὲ φανεῖται οἰκονομικῶς καὶ ἀκριβῶς συντεταγμένον, καὶ τοῖς ἄλλοις Πέρσαις τοῖς ἐν δυναστείᾳ οὖσι κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον. Ἔστι μὲν γὰρ τῷ βασιλεῖ χίλια ἱερεῖα τῆς ἡμέρας κατακοπτόμενα. Τούτων δ' εἰσὶ καὶ ἵπποι, καὶ κάμηλοι, καὶ βόες, καὶ ὄνοι, καὶ ἔλαφοι, καὶ τὰ πλεῖστα πρόβατα· πολλοὶ δὲ καὶ ὄρνιθες ἀναλίσκονται, οἵ τε στρουθοὶ οἱ Ἀράβιοι, (ἔστι δὲ τὸ ζῶον μέγα,) καὶ χῆνες καὶ ἀλεκτρυόνες. Καὶ μέτρια μὲν αὐτῶν παρατίθεται ἑκάστῳ τῶν συνδείπνων τοῦ βασιλέως, καὶ ἀποφέρεται ἕκαστος αὐτῶν, ὅ τι ἂν καταλίπηται ἐπὶ τῷ ἀρίστῳ. Τὰ δὲ πλεῖστα τούτων τῶν ἱερείων καὶ τῶν σιτίων, οὓς τρέφει βασιλεὺς, τῶν τε δορυφόρων, καὶ τῶν πελταστῶν, τούτοις ἐκφέρεται εἰς τὴν αὐλήν· οὗ ἰδεῖν ἅπαντα μερίδας ποιήσαντες τῶν κρεῶν καὶ τῶν ἄρτων ἴσας διαιροῦνται. Ὥσπερ δὲ οἱ μισθοφόροι ἐν τῇ Ἑλλάδι μισθὸν ἀργύριον λαμβάνουσιν, οὕτως οὗτοι τὰ σιτια παρὰ τοῦ βασιλέως εἰς ὑπόλογον λαμβάνουσιν. Οὕτω δὲ καὶ παρὰ τοῖς ἄλλοις Πέρσαις τοῖς ἐν δυναστείᾳ οὖσιν ἀθρόα παντα τὰ σιτία ἐπὶ τὴν τράπεζαν παρατίθεται· ἐπειδὰν δὲ οἱ σύνδειπνοι δειπνήσωσι, τῶν ἀπὸ τῆς τραπέζης παραλειπομένων, (καταλείπεται δὲ τὰ πλεῖστα κρέα καὶ ἄρτοι,) ὁ τῆς τραπέζης ἐπιμελούμενος δίδωσιν ἑκάστῳ τῶν οἰκετῶν· καὶ (146) ταῦτα λαβὼν, τὴν καθ' ἡμέραν ἔχει τροφήν. Παρὰ γὰρ τὸν βασιλέα φοιτῶσιν οἱ ἐντιμότατοι τῶν συνδείπνων ἐπὶ τὸ ἄριστον μόνον, διὰ τὸ παρῃτῆσθαι, ἵνα μὴ δὶς πορεύωνται, ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ τοὺς συνδείπνους ὑποδέχωνται.

27. Ἡρόδοτος δέ φησιν ἐν τῇ ἑβδόμῃ, ὡς οἱ ὑποδε-

χόμενοι Ἑλλήνων τὸν βασιλέα καὶ δειπνίζοντες Ξέρξην ἐς πᾶν κακοῦ ἀφίκοντο, οὕτως ὥστε ἐκ τῶν οἴκων ἀνάστατοι ἐγένοντο· ὅκου Θασίοισιν, ὑπὲρ τῶν ἐν τῇ ἠπείρῳ πολίων τῶν σφετέρων δεξαμένοις τὴν Ξέρξεω στρατιὰν καὶ δειπνίσασι, τετρακόσια τάλαντα ἀργυρίου Ἀντίπατρος, τῶν ἀστῶν ἀνὴρ, ἐδαπάνησε. Καὶ γὰρ ἐκπώματα ἀργυρᾶ καὶ χρυσᾶ καὶ κρατῆρας παρετίθεντο, καὶ ταῦτα μετὰ τὸ δεῖπνον * * εἰ δὲ Ξέρξης δὶς ἐσιτέετο, μεταλαμβάνων καὶ ἄριστον, ἀνάστατοι ἂν ἐγεγόνεσαν αἱ πόλεις. Καὶ ἐν τῇ ἐνάτῃ δὲ τῶν ἱστοριῶν φησι· „Βασιλήιον δεῖπνον βασιλεὺς προτίθεται. Τοῦτο δὲ παρασκευάζεται ἅπαξ τοῦ ἐνιαυτοῦ, ἐν ἡμέρῃ τῇ ἐγένετο ὁ βασιλεύς. Οὔνομα δὲ τῷ δείπνῳ Περσιστὶ μὲν τυκτὰ, Ἑλληνιστὶ δὲ τέλειον. Τότε καὶ τὴν κεφαλὴν σμᾶται μοῦνον, καὶ Πέρσαις δωρέεται.“ Ὁ δὲ μέγας Ἀλέξανδρος, δειπνῶν ἑκάστοτε μετὰ τῶν φίλων, ὡς ἱστορεῖ Ἔφιππος ὁ Ὀλύνθιος ἐν τῷ περὶ τῆς Ἀλεξάνδρου καὶ Ἡφαιστίωνος μεταλλαγῆς, ἀνήλισκε τῆς ἡμέρας μνᾶς ἑκατὸν, δειπνούντων ἴσως ἑξήκοντα ἢ ἑβδομήκοντα φίλων. Ὁ δὲ Περσῶν βασιλεὺς, ὥς φησι Κτησίας καὶ Δίνων ἐν τοῖς Περσικοῖς, ἐδείπνει μετὰ ἀνδρῶν μυρίων πεντακισχιλίων, και ανηλίσκετο εἰς τὸ δεῖπνον τάλαντα τετρακόσια. Γίνεται δε ταῦτα Ἰταλικοῦ νομίσματος ἐν μυριάσι διακοσίαις τεσσαράκοντα. Αὗται δὲ εἰς μυρίους πεντακισχιλίους μεριζόμεναι, ἑκάστῳ ἀνδρὶ γίνονται ἀνὰ ἑκατὸν ἑξήκοντα Ἰταλικοῦ νομίσματος. Ὥστ' εἰς ἴσον καθίστασθαι τῷ τοῦ Ἀλεξάνδρου ἀναλώματι· ἑκατὸν γὰρ μνᾶς ἀνήλισκεν, ὡς ὁ Ἔφιππος ἱστόρησεν.

Μένανδρος δ' ἐν Μέθῃ τοῦ μεγίστου δείπνου δαπάνημα τάλαντον τίθησι, λέγων οὕτως·

Εἶτ' οὐχ ὅμοια πράττομεν καὶ θύομεν;

Ὅπου γε τοῖς θεοῖς μὲν ἠγορασμένον
δραχμῶν ἄγω προβάτιον ἀγαπητὸν δέκα,
αὐλητρίδας δὲ καὶ μύρον καὶ ψαλτρίας
ταύτας, Θάσιον, ἐγχέλεις, τυρὸν, μέλι·
μικροῦ ταλάντου γίγνεται τὸ κατὰ λόγον.

Ὡς γὰρ ὑπερβολῆς τινος ἀναλώματος, τάλαντον ὠνόμασε. Καὶ ἐν Δυσκόλῳ δέ φησιν οὕτως·

Ὡς θύουσι δ' οἱ τοιχωρύχοι,
κοίτας φέροντες, σταμνί', οὐχὶ τῶν θεῶν
ἕνεκ', ἀλλ' ἑαυτῶν. Ὁ λιβανωτὸς εὐσεβὲς
καὶ τὸ πόπανον· τοῦτ' ἔλαβεν ὁ θεὸς ἐπὶ τὸ πῦρ
ἅπαν ἐπιτεθέν. Οἱ δὲ τὴν ὀσφὺν ἄκραν,
Καὶ τὴν χολὴν, ὀστᾶ τ' ἄβρωτα τοῖς θεοῖς
ἐπιθέντες, αὐτοὶ τἄλλα καταπίνουσι.

28. *Φιλόξενος δ' ὁ Κυθήριος ἐν τῷ ἐπιγραφομένῳ Δείπνῳ, (εἴπερ τούτου καὶ ὁ κωμῳδιοποιὸς Πλάτων ἐν τῷ Φάωνι ἐμνήσθη, καὶ μὴ τοῦ Λευκαδίου Φιλοξένου,) τοιαύτην ἐκτίθεται παρασκευὴν δείπνου·*

Εἰς δ' ἔφερον διπλόοι παῖδες λιπαρῶπα τράπεζαν
(147) *ἄμμι, ἑτέραν δ' ἕτεροι,*
ἄλλοι δ' ἑτέραν,
μέχρι οὗ πλήρωσαν οἶκον.
Ταὶ δὲ πρὸς ὑψιλύχνους
ἔστιλβον αὐγὰς
ἐστεφάνοις λαχάνοις
παροψίσι τ', ὀξυβάφων
πλήρεις, σύν τε χλιδῶσαι
παντοδαποῖς τέχνας
εὑρήμασι πρὸς βιοτὰν,
ψυχᾶς δελεασματίοισι.

Παρέφερον ἐν κανέοισι
μάζας χιονοχρόας.
Ἄλλοι δ' ἐπεὶ
πρῶτα παρῆλθεν, οὐ
κάκκαβος, ὦ φιλότας,
ἀλλ' ἀλλοπλατεῖς τὸ μέγιστον
πάντ' ἔπαθεν λιπαρόν τ'
ἐς ἐγχέλεά τινες
ἄριστον, γογγροιτοιωννητεμὼν
πλῆρες θεοτερπές. Ἐπ' αὐτῷ δ'
ἄλλο παρῆλθε τόσον
βαστισνέην ἰσόκυκλος.
Μικρὰ δὲ κακκαβιης,
ἔχοντα τὸ μὲν
γαλεουτινύρκιον ἄλλου
παρῆς ἕτερον πίων
ἀπὸ τευθιάδα, καὶ σηπίου
πολυποδίων ἁπαλοπλοκάμων.
Θερμὸς μετὰ ταῦτα παρῆλθεν
ἰσοτράπεζος ὅλος
μνήστης συνόδων πυρὸς,
ἔπειτα βαθμοὺς ἀτμί-
ζων, ἐπὶ τῷ δ' ἐπίπυσται
τευθίδες, ὦ φίλε, καὶ
ξανθαὶ μελικαρίδες αἱ
κοῦφαι παρῆλθον, θρυμματίδες δ'
ἐπὶ ταύταις εὐπέταλοι,
χλωραί τε ἡδυφάρυγγες,
πυρίων τε στεγναὶ βύσται μέγαθος
κακκάβου γλυκὺ ὄξιος

ὀμφαλὸς θοινάας καλεῖται
παράγεμιν κάπιν σαφύοιδα *
ἐσταδαναιμαθέους
ὑπερμέγεθες τίθεμος
θυγμοῦ μόλεν ὀπτὸν ἐκεῖθεν
θερμὸν, ὅθεν γλυφὶς
τέτμενον εὐθὺς ἐπ᾽ αὐτὰς
τὰς ὑπογαστρίδας
διανεκέος ἐπάμυνε
πέμιντε μελοικαίτιν
μάλα κεν κεχαροίμεθα,
ἀλλ᾽ οὐθὲν ἐλλείπομεν
θοιναπαρέης ὅτε
παλάξαι δύνατ᾽ ἐπικρατέως
ἔγω γετικοῦ καὶ λέγοι τις
πάντα παρῆν ἑτόμως
ὕμμιν, παρέπεσσε δὲ θερμὸν
σπλάγχνον. Ἔπειτα δὲ νῆστις
δέλφακος οἰκετικᾶς,
καὶ νώτιος εἴληφε, καὶ ἰσφῦς,
καὶ μινυρίγματα θερμὰ
καὶ κεφάλαιον ὅλον
διάπτυχες ἑφθὸν ἀπερ-
πευθηνὸς ἀλεκτοτρόφου
πνικτᾶς ἐρίφου παρέθηκε,
εἶτα δίεφθ᾽ ἀκροκώλια,
σχελίδας τε μετ᾽ αὐτῶν
λευκοφορινοχρόους,
ῥύγχη καὶ κεφαλαὶ ἄποδος
τεχνάματι ὄντες ἐσιφωμένον.

Ἑφθά τ' ἔπειτα κρέα,
ὀπτὰ ἄλλ' ἐρίφων τε καὶ ἀρνῶν
ἀθυπέρωμα καρὸς χορδή·
γλυκὺς ταμιξεριφαρνογένης
ἄν δὴ φιλέοντι θεοὶ
τοῦτ', ὦ φιλότας, ἔσθοις
καὶ λαγῷά τ' ἔπειτ'
ἀλεκτρυόνων τε νεοσσοὶ,
περδίκων, φάσεων τε χύδαν.
Ἤδη δὲ παρεβάλλετο θερμὰ
πολλὰ, καὶ μαλακοπτυχέων
ἄρτων. Ὁμοσύζυγα δὲ
ξανθόν τ' ἐπεισῆλθε μέλι
καὶ γάλα σύμπακτον,
τό κε τυρὸν ἅπας τις
ἦμεν ἔφασχ' ἁπαλὸν,
κἠγὼν ἐφάμαν. Ὅτε δ' ἤδη
βρωτύος ἠδὲ ποτᾶτος
ἐς κόρον ἑταῖροι ἵμεν,
τῆνα μὲν ἐξαπαείρεον
δμῶες, ἔπειτα δὲ παῖδες
νίπτρ' ἔδοσαν κατὰ χειρῶν.

29. Σωκράτης δὲ ὁ Ῥόδιος ἐν τρίτῳ ἐμφυλίου πολέμου τὸ Κλεοπάτρας ἀναγράφων συμπόσιον, τῆς τελευταίας Αἰγύπτου βασιλευσάσης, γημαμένης δ' Ἀντωνίῳ, τῷ Ῥωμαίων στρατηγῷ ἐν Κιλικίᾳ, φησὶν οὕτως· „Ἀπαντήσασα τῷ Ἀντωνίῳ ἡ Κλεοπάτρα ἐν Κιλικίᾳ, παρεσκεύασεν αὐτῷ βασιλικὸν συμπόσιον, ἐν ᾧ πάντα χρύσεα καὶ λιθοκόλλητα, περιττῶς ἐξειργασμένα ταῖς τέχναις· ἦσαν δὲ, φησὶ, καὶ οἱ τοῖχοι ἁλουργέσι καὶ διαχρύσοις

ἐμπεπετασμένοι ὕφεσι. Καὶ δώδεκα τρίκλινα διαστρώσασα, ἐκάλεσε τὸν Ἀντώνιον, μεθ᾽ ὧν ἐβούλετο, ἡ Κλεο-
(148) πάτρα. Τοῦ δὲ τῇ πολυτελείᾳ τῆς ὄψεως ἐκπλαγέντος, ὑπομειδιάσασα, ταῦτ᾽ ἔφη πάντα δωρεῖσθαι αὐτῷ, καὶ εἰς αὔριον παρεκάλει συνδειπνῆσαι πάλιν, ἥκοντα μετὰ τῶν φίλων καὶ τῶν ἡγεμόνων· ὅτε καὶ πολλῷ κρεῖττον διακοσμήσασα τὸ συμπόσιον, ἐποίησε φανῆναι τὰ πρῶτα μικρὰ, καὶ πάλιν καὶ ταῦτα ἐδωρήσατο. Τῶν δ᾽ ἡγεμόνων ἐφ᾽ ᾗ ἕκαστος κατέκειτο κλίνῃ, καὶ τὰ κυλικεῖα, καθὼς ταῖς στρωμναῖς ἐμεμέριστο, ἑκάστῳ φέρειν ἐπέτρεψε. Καὶ κατὰ τὴν ἄφοδον τοῖς μὲν ἐν ἀξιώμασι φορεῖα συν τοῖς κομίζουσι, τοῖς πλείοσι δὲ καταργύροις σκευαῖς κεκοσμημένους ἵππους, πᾶσι δὲ λαμπτηροφόρους παῖδας Αἰθίοπας παρέστησε. Τῇ δὲ τετάρτῃ τῶν ἡμερῶν ταλαντιαίους εἰς ῥόδα μισθοὺς δέδωκε, καὶ κατεστρώθη ἐπὶ πηχυαῖα βάθη τὰ ἐδάφη τῶν δένδρων ἐμπεπετασμένων δικτύων τοῖς ἕλιξιν.“ Ἱστορεῖ δὲ καὶ, αὐτὸν τὸν Ἀντώνιον, ἐν Ἀθήναις μετὰ ταῦτα διατρίψαντα, περίοπτον ὑπὲρ τὸ θέατρον κατασκευάσαντα σχεδίαν, χλωρᾷ πεπυκασμένην ὕλῃ, ὥσπερ ἐπὶ τῶν Βακχικῶν ἄντρων γίνεται, ταύτης τύμπανα καὶ νεβρίδας καὶ παντοδάπ᾽ ἄλλ᾽ ἀθύρματα Διονυσιακὰ ἐξαρτήσαντα, μετὰ τῶν φίλων ἐξ ἑωθινοῦ κατακλινόμενον μεθύσκεσθαι, λειτουργούντων αὐτῷ τῶν ἐξ Ἰταλίας μεταπεμφθέντων ἀκροαμάτων, συνηθροισμένων ἐπὶ τὴν θέαν τῶν Πανελλήνων. Μετέβαινε δ᾽ ἐνίοτε, φησὶ, καὶ ἐπὶ τὴν ἀκρόπολιν, ἀπὸ τῶν τεγῶν λαμπάσι δᾳδουχουμένης πάσης τῆς Ἀθηναίων πόλεως. Καὶ ἔκτοτ᾽ ἐκέλευσεν ἑαυτὸν Διόνυσον ἀνακηρύττεσθαι κατὰ τὰς πόλεις ἁπάσας. Καὶ Γάϊος δὲ ὁ αὐτοκράτωρ, ὁ Καλίγουλα προσαγορευθεὶς διὰ τὸ ἐν στρατοπέδῳ γεν-

νηθῆναι, οὐ μόνον ὠνομάζετο νέος Διόνυσος, ἀλλὰ καὶ τὴν Διονυσιακὴν πᾶσαν ἐνδύνων στολὴν προήει, καὶ οὕτως ἐσκευασμένος ἐδίκαζεν.

30. Εἰς ταῦτα ἔστιν ἀποβλέποντα τὰ ὑπὲρ ἡμᾶς ἀγαπῶν τὴν Ἑλληνικὴν πενίαν, λαμβάνοντα πρὸ ὀφθαλμῶν καὶ τὰ παρὰ Θηβαίοις δεῖπνα. Περὶ ὧν Κλείταρχος ἐν τῇ πρώτῃ τῶν περὶ Ἀλέξανδρον ἱστοριῶν διηγούμενος, καὶ ὅτι ὁ πᾶς αὐτῶν πλοῦτος ηὑρέθη μετὰ τὴν ὑπ᾽ Ἀλεξάνδρου τῆς πόλεως κατασκαφὴν ἐν ταλάντοις τετρακοσίοις τεσσαράκοντά φησιν, ὅτι τε μικρόψυχοι ἦσαν καὶ τὰ περὶ τὴν τροφὴν λίχνοι, παρασκευάζοντες ἐν τοῖς δείπνοις θρῖα καὶ ἑψητοὺς καὶ ἀφύας καὶ ἐγκρασιχόλους καὶ ἀλλᾶντας καὶ σχελίδας καὶ ἔτνος· οἷσι Μαρδόνιον εἱστίασε μετὰ τῶν ἄλλων πεντήκοντα Περσῶν Αὔταμνος ὁ Φρύνωνος, ὅν φησιν Ἡρόδοτος ἐν τῇ ἐνάτῃ μεγάλῳ πλούτῳ παρεσκευάσθαι. Ἡγοῦμαι δ᾽ ὅτι οὐκ ἂν περιεγένοντο, οὐδ᾽ ἂν ἐδέησε τοῖς Ἕλλησι περὶ Πλάταιαν παρατάττεσθαι, ἀπολωλόσιν ἤδη ὑπὸ τῶν τοιούτων τροφῶν.

31. Ἀρκαδικὸν δὲ δεῖπνον διαγράφων ὁ Μιλήσιος Ἑκαταῖος ἐν τῇ τρίτῃ τῶν Γενεαλογιῶν, μάζας φησὶν εἶναι καὶ ὕεια κρέα. Ἁρμόδιος δ᾽ ὁ Λεπρεάτης ἐν τῷ περὶ τῶν κατὰ Φιγάλειαν Νομίμων „Ὁ κατασταθεὶς (φησὶ) παρὰ Φιγαλεῦσι σίταρχος, ἔφερε τῆς ἡμέρας οἴνου τρεῖς χόας, καὶ ἀλφίτων μέδιμνον, καὶ τυροῦ πεντάμνουν, καὶ τἄλλα (149) τὰ πρὸς τὴν ἄρτυσιν τῶν ἱερείων ἁρμόττοντα. Ἡ δὲ πόλις παρεῖχεν ἑκατέρῳ τῶν χορῶν τρία πρόβατα, καὶ μάγειρον, ὑδριαφόρον τε, καὶ τραπέζας, καὶ βάθρα πρὸς τὴν καθέδραν, καὶ τὴν τοιαύτην ἅπασαν παρασκευήν, πλὴν τῶν περὶ τὸν μάγειρον σκευῶν, ἃ ὁ χορηγός. Τὸ δὲ δεῖπνον ἦν τοιοῦτον· τυρὸς καὶ φυστὴ μᾶζα νόμου χά-

ριν ἐπὶ χαλκῶν κανῶν, τῶν παρά τισι καλουμένων μαζονόμων, ἀπὸ τῆς χρείας εἰληφότων τὴν ἐπωνυμίαν· ὁμοῦ δὲ τῇ μάζῃ καὶ τῷ τυρῷ σπλάγχνον καὶ ἅλες προσφαγεῖν. Καθαγισάντων δὲ ταῦτα ἐν κεραμέᾳ κοτταβίδι πιεῖν ἑκάστῳ μικρὸν, καὶ ὁ προσφέρων ἀνεῖπεν· εὖ δείπνειας. Εἶτα δ' εἰς τὸ κοινὸν ζωμὸς καὶ περίκομμα, πρόσχερα δ' ἑκάστῳ δύο κρέα. Ἐνόμιζον δ' ἐν ἅπασι τοῖς δείπνοις, μάλιστα δὲ τοῖς λεγομένοις μαζῶσι, τοῦτο γάρ ἔτι καὶ νῦν ἡ Διονυσιακὴ σύνοδος ἔχει τοὔνομα, τοῖς ἐσθίουσι τῶν νέων ἀνδρικώτερον, ζωμόν τ' ἐγχεῖν πλείω, καὶ μάζας καὶ ἄρτους παραβάλλειν. Γενναῖος γὰρ ὁ τοιοῦτος ἐκρίνετο καὶ ἀνδρώδης ὑπάρχειν. Θαυμαστὸν γὰρ ἦν καὶ περιβόητον παρ' αὐτοῖς ἡ πολυφαγία. Μετὰ δὲ τὸ δεῖπνον σπονδὰς ἐποιοῦντο, οὐκ ἀπονιψάμενοι τὰς χεῖρας, ἀλλ' ἀποματτόμενοι τοῖς ψωμοῖς, καὶ τὴν ἀπομαγδαλίαν ἕκαστος ἀπέφερε, τοῦτο ποιοῦντες ἕνεκα τῶν ἐν ταῖς ἀμφόδοις γινομένων νυκτερινῶν φόβων. Ἀπὸ δὲ τῶν σπονδῶν παιὰν ᾄδεται. Ὅταν δὲ τοῖς ἥρωσι θύωσι, βουθυσία μεγάλη γίνεται καὶ ἑστιῶνται πάντες μετὰ τῶν δούλων· οἱ δὲ παῖδες ἐν ταῖς ἑστιάσεσι μετὰ τῶν πατέρων ἐπὶ λίθων καθήμενοι γυμνοὶ συνδειπνοῦσιν.“ Θεόπομπος δ' ἐν τῇ ἕκτῃ καὶ τεσσαρακοστῇ τῶν Φιλιππικῶν „Οἱ Ἀρκάδες (φησὶν) ἐν ταῖς ἑστιάσεσιν ὑποδέχονται τοὺς δεσπότας καὶ τοὺς δούλους, καὶ μίαν πᾶσι τράπεζαν παρασκευάζουσι, καὶ τὰ σιτία πᾶσιν εἰς τὸ μέσον παρατιθέασι, καὶ κρατῆρα τὸν αὐτὸν πᾶσι κιρνᾶσι.“

32. Παρὰ δὲ Ναυκρατίταις, ὥς φησιν Ἑρμείας ἐν τῷ δευτέρῳ τῶν περὶ τοῦ Γρυνείου Ἀπόλλωνος, ἐν τῷ πρυτανείῳ δειπνοῦσι γενεθλίοις Ἑστίας πρυτανίτιδος καὶ Διονυσίοις, ἔτι δὲ τῇ τοῦ κωμαίου Ἀπόλλωνος πανηγύρει,

εἰσιόντες πάντες ἐν στολαῖς λευκαῖς, ἃς μέχρι καὶ νῦν καλοῦσι πρυτανικὰς ἐσθῆτας. Καὶ κατακλιθέντες ἐπανίστανται εἰς γόνατα, τοῦ ἱεροκήρυκος τὰς πατρίους εὐχὰς καταλέγοντος συσπένδοντες. Μετὰ δὲ ταῦτα κατακλιθέντες λαμβάνουσιν ἕκαστος οἴνου κοτύλας δύο, πλὴν τῶν ἱερέων τοῦ τε Πυθίου Ἀπόλλωνος καὶ τοῦ Διονύσου· τούτων γὰρ ἑκατέρῳ διπλοῦς ὁ οἶνος μετὰ καὶ τῶν ἄλλων μερίδων δίδοται. Ἔπειτα ἑκάστῳ παρατίθεται ἄρτος καθαρὸς, εἰς πλάτος πεποιημένος, ἐφ᾽ ᾧ ἐπίκειται ἄρτος ἕτερος, ὃν κριβανίτην καλοῦσι, καὶ κρέας ὕειον, καὶ λεκάριον πτισάνης ἢ λαχάνου, τοῦ κατὰ καιρὸν γινομένου, ᾠά τε δύο, καὶ τυροῦ τροφαλὶς, σῦκά τε ξηρὰ, καὶ πλακοῦς, καὶ στέφανος. Καὶ ὃς ἂν ἔξω τι τούτων ἱεροποιὸς παρασκευάσῃ, ὑπὸ τῶν τιμούχων ζημιοῦται. Ἀλλὰ μὴν οὐδὲ τοῖς σιτουμένοις ἐν πρυτανείῳ ἔξωθεν προσεισφέρειν τε βρώσιμον ἔξεστι, μόνα δὲ ταῦτα καταναλίσκουσι, τὰ ὑπολειπόμενα τοῖς οἰ-
(150) κέταις μεταδιδόντες. Ταῖς δ᾽ ἄλλαις ἡμέραις πάσαις τοῦ ἐνιαυτοῦ ἔξεστι τῶν σιτουμένων τῷ βουλομένῳ ἀνελθόντι εἰς τὸ πρυτανεῖον δειπνεῖν, οἴκοθεν παρασκευάσαντα αὐτῷ λάχανόν τι ἢ τῶν ὀσπρίων, καὶ τάριχος, ἢ ἰχθὺν, κρέως δὲ χοιρείου βραχύτατον, καὶ τούτων μεταλαμβάνων κοτύλην οἴνου. Γυναικὶ δὲ οὐκ ἔξεστιν εἰσιέναι εἰς τὸ πρυτανεῖον, ἢ μόνῃ τῇ αὐλητρίδι. Οὐκ εἰσφέρεται δὲ οὐδ᾽ ἀμὶς εἰς το πρυτανεῖον. Ἐὰν δέ τις Ναυκρατιτῶν γάμους ἑστιᾷ, ὡς ἐν τῷ γαμικῷ νόμῳ γέγραπται, ἀπείρηται ᾠὰ καὶ μελίπηκτα δίδοσθαι. Τίς δὲ ἡ τούτων αἰτία, Οὐλπιανὸς ἡμᾶς διδάσκειν δίκαιος.

33. Λυγκεὺς δ᾽ ἐν τοῖς Αἰγυπτιακοῖς, προκρίνων τα Αἰγυπτιακὰ δεῖπνα τῶν Περσικῶν· „Αἰγυπτίων ἐπιστρατευσάντων (φησὶν) ἐπὶ Ὦχον τὸν Περσῶν βασιλέα, καὶ

νικηθέντων, ἐπεὶ ἐγένετο αἰχμάλωτος ὁ τῶν Αἰγυπτίων βασιλεὺς, ὁ Ὦχος αὐτὸν φιλανθρώπως ἄγων ἐκάλεσε καὶ ἐπὶ δεῖπνον. Τῆς οὖν παρασκευῆς γενομένης λαμπρᾶς, ὁ Αἰγύπτιος κατεγέλα, ὡς εὐτελῶς τοῦ Πέρσου διαιτωμένου. Εἰ δὲ θέλεις, ἔφη, εἰδέναι, ὦ βασιλεῦ, πῶς δεῖ σιτεῖσθαι τοὺς εὐδαίμονας βασιλέας, ἐπίτρεψον τοῖς ἐμοῖς ποτε γενομένοις μαγείροις παρασκευάσαι σοι Αἰγύπτιον δεῖπνον. Καὶ κελεύσαντος, ἐπεὶ παρεσκευάσθη, ἡσθεὶς ὁ Ὦχος τῷ δείπνῳ, Κακὸν κακῶς σε, ἔφη, ὦ Αἰγύπτιε, ἀπολέσειαν οἱ θεοὶ, ὅστις δεῖπνα τοιαῦτα καταλιπὼν, ἐπεθύμησας θοίνης εὐτελεστέρας.“ Τίνα δ' ἦν τὰ Αἰγύπτια δεῖπνα, Πρωταγορίδης ἐν τῷ πρώτῳ περὶ Δαφνικῶν ἀγώνων διδάσκει ἡμᾶς, λέγων οὕτως· „Τρίτη δ' ἐστὶν ἰδέα δείπνων Αἰγυπτιακὴ, τραπεζῶν μὲν οὐ παρατιθεμένων, πινάκων δὲ περιφερομένων.“

34. Παρὰ δὲ Γαλάταις φησὶ Φύλαρχος ἐν τῇ ἕκτῃ, ἐν ταῖς τραπέζαις ἄρτους πολλοὺς κατακεκλασμένους παρατίθεσθαι χύδην, καὶ κρέα ἐκ τῶν λεβήτων, ὧν οὐδεὶς γεύεται, εἰ μὴ πρότερον θεάσηται τὸν βασιλέα, εἰ ἥψατο τῶν παρακειμένων. Ἐν δὲ τῇ τρίτῃ ὁ αὐτὸς Φύλαρχος Ἀριάμνην φησὶ τὸν Γαλάτην, πλουσιώτατον ὄντα, ἐπαγγείλασθαι ἑστιᾶσαι Γαλάτας πάντας ἐνιαυτὸν, καὶ τοῦτο συντελέσαι ποιήσαντα οὕτως. Κατὰ τόπους τῆς χώρας τὰς ἐπικαιροτάτους τῶν ὁδῶν διέλαβε σταθμοῖς, ἐπί τε τούτοις ἐκ χαράκων καὶ τῶν καλάμων τῶν τε οἰσυΐνων ἐπεβάλλετο σκηνὰς, χωρούσας ἀνὰ τετρακοσίους ἄνδρας, καὶ πλείους ἔτι, καθὼς ἂν ἐκποιῶσιν οἱ τόποι τό τ' ἀπὸ τῶν πόλεων δέξασθαι, καὶ τῶν κωμῶν μέλλον ἐπιῤῥεῖν πλῆθος. Ἐνταῦθα δὲ λέβητας ἐπέστησε κρεῶν παντοδαπῶν μεγάλους, οὓς πρὸ ἐνιαυτοῦ καὶ πρὸ τοῦ μέλλειν

μεταπεμψάμενος τεχνίτας ἐξ ἄλλων πόλεων ἐχαλκεύσατο. Θύματα δὲ καταβάλλεσθαι ταύρων καὶ συῶν καὶ προβάτων τε καὶ λοιπῶν κτηνῶν ἑκάστης ἡμέρας πολλά. Πίθους τε οἴνου παρεσκευάσθαι, καὶ πλῆθος ἀλφίτων πεφυραμένων. Καὶ οὐ μόνον, φησὶν, οἱ παραγινόμενοι τῶν Γαλατῶν ἀπὸ τῶν κωμῶν καὶ τῶν πόλεων ἀπέλαυον, ἀλλὰ καὶ οἱ παριόντες ξένοι ὑπὸ τῶν ἐφεστηκότων παίδων οὐκ ἠφίεντο, ἕως ἂν μεταλάβωσι τῶν παρασκευασθέντων.

35. Θρᾳκίων δὲ δείπνων μνημονεύει Ξενοφῶν ἐν ἕκτῃ Ἀναβάσεως, τὸ παρὰ Σεύθῃ διαγράφων συμπόσιον, (151) ἐν τούτοις· „Ἐπειδὴ δ' εἰσῆλθον ἐπὶ τὸ δεῖπνον πάντες, τὸ δὲ δεῖπνον ἦν καθημένοις κύκλῳ, ἔπειτα δὲ τρίποδες εἰσηνέχθησαν πᾶσιν. Οὗτοι δὲ ὅσον εἴκοσι κρεῶν μεστοὶ νενεμημένων, καὶ ἄρτοι ζύμιτες μεγάλοι προσπεπερονημένοι ἦσαν πρὸς τοῖς κρέασι. Μάλιστα δὲ τράπεζαι κατὰ τοὺς ξένους ἀεὶ ἐτίθεντο· νόμος γὰρ ἦν. Καὶ πρῶτος τοῦτ' ἐποίει Σεύθης· ἀνελόμενος τοὺς παρ' αὐτῷ κειμένους ἄρτους, διέκλα κατὰ μικρὰ, καὶ διεῤῥίπτει, οἷς αὐτῷ ἐδόκει, καὶ τὰ κρέα ὡσαύτως, ὅσον μόνον γεύσασθαι ἑαυτῷ καταλιπών. Καὶ οἱ ἄλλοι δὲ κατὰ τὰ αὐτὰ ἐποίουν, καθ' οὓς καὶ αἱ τράπεζαι ἔκειντο. Ἀρκὰς δέ τις, Ἀρύστας ὄνομα, φαγεῖν δεινὸς, τὸ μὲν διαῤῥιπτεῖν εἶα χαίρειν, λαβὼν δ' εἰς τὴν χεῖρα ὅσον τριχοίνικον ἄρτον καὶ κρέα, θέμενος ἐπὶ τὰ γόνατα ἐδείπνει. Κέρατα δ' οἴνου περιέφερον, καὶ πάντες ἐδέχοντο. Ὁ δὲ Ἀρύστας, ἐπεὶ παρ' αὐτὸν φέρων τὸ κέρας ὁ οἰνοχόος ἦν, εἶπεν, ἰδὼν τὸν Ξενοφῶντα οὐκ ἔτι δειπνοῦντα, Ἐκείνῳ, ἔφη, δός· σχολάζει γὰρ ἤδη, ἐγὼ δ' οὔπω. Ἐνταῦθα μὲν δὴ γέλως ἐγένετο. Ἐπεὶ δὲ προὐχώρει ὁ πότος, εἰσῆλθεν ἀνὴρ Θρᾷξ, ἵππον ἔχων λευκὸν, καὶ λαβὼν κέρας μεστὸν, Προ-

πίνω σοι, ὦ Σεύθη, ἔφη, καὶ τὸν ἵππον δωροῦμαι, ἐφ᾽ οὗ καὶ διώκων, ὃν ἂν θέλῃς, αἱρήσεις, καὶ ἀποχωρῶν οὐ μὴ δείσῃς τὸν πολέμιον. Ἄλλος, παῖδ᾽ εἰσαγαγὼν, οὕτως ἐδωρήσατο προπίνων, καὶ ἄλλος ἱμάτια τῇ γυναικί· καὶ Τιμασίων προπίνων, φιάλην τε ἀργυρᾶν, καὶ κοπίδ᾽, ἀξίαν δέκα μνῶν. Γνήσιππος δέ τις Ἀθηναῖος ἀναστὰς εἶπεν, ὅτι ἀρχαῖος εἴη νόμος κάλλιστος, τοὺς μὲν ἔχοντας διδόναι τῷ βασιλεῖ τιμῆς ἕνεκα, τοῖς δὲ μὴ ἔχουσι διδόναι τὸν βασιλέα. Ξενοφῶν δὲ ἀνέστη θαρσαλέως, καὶ δεξάμενος τὸ κέρας εἶπεν, Ἐγώ σοι, ὦ Σεύθη, δίδωμι ἐμαυτὸν καὶ τοὺς ἐμοὺς τούτους ἑταίρους, φίλους εἶναι πιστοὺς, καὶ οὐδένα ἄκοντα. Καὶ νῦν πάρεισιν, οὐδὲν προσαιτοῦντες, ἀλλὰ καὶ πονεῖν ὑπὲρ σοῦ καὶ προκινδυνεύειν βουλόμενοι. Καὶ ὁ Σεύθης ἀναστὰς, συνέπιε καὶ συγκατεσκεδάσατο μετ᾽ αὐτοῦ τὸ κέρας. Μετὰ δὲ ταῦτα εἰσῆλθον κέρασί τε, οἵοις σημαίνουσιν, αὐλοῦντες, καὶ σάλπιγξιν ὠμοβοΐαις, ῥυθμούς τε καὶ, οἱονεὶ μαγάδι, σαλπίζοντες."

36. Ποσειδώνιος δὲ, ὁ ἀπὸ τῆς στοᾶς, ἐν ταῖς ἱστορίαις, αἷς συνέθηκεν οὐκ ἀλλοτρίως, ἧς προῄρητο φιλοσοφίας, πολλὰ παρὰ πολλοῖς ἔθιμα καὶ νόμιμα ἀναγράφων, „Κελτοὶ (φησὶ) τὰς τροφὰς προτίθενται, χόρτον ὑποβάλλοντες, καὶ ἐπὶ τραπεζῶν ξυλίνων, μικρὸν ἀπὸ τῆς γῆς ἐπηρμένων. Ἡ τροφὴ δ᾽ ἐστὶν ἄρτοι μὲν ὀλίγοι, κρέα δὲ πολλὰ ἐν ὕδατι, καὶ ὀπτὰ ἐπ᾽ ἀνθράκων, ἢ ὀβελίσκων. (152) Προσφέρονται δὲ ταῦτα καθαρείως μὲν, λεοντωδῶς δὲ, ταῖς χερσὶν ἀμφοτέραις αἴροντες ὅλα μέλη, καὶ ἀποδάκνοντες· ἐὰν δὲ ᾖ τι δυσαπόσπαστον, μαχαιρίῳ μικρῷ παρατέμνοντες, ὃ τοῖς κολεοῖς ἐν ἰδίᾳ θήκῃ παράκειται. Προσφέρονται δὲ καὶ ἰχθῦς οἵ τε παρὰ τοὺς ποταμοὺς οἰκοῦντες καὶ παρὰ τὴν ἐντὸς καὶ τὴν ἔξω θάλασ-

σαν, καὶ τούτους δὲ ὀπτοὺς μετὰ ἁλῶν καὶ ὄξους καὶ κυμίνου. Τοῦτο δὲ καὶ εἰς τὸ ποτὸν ἐμβάλλουσιν. Ἐλαίῳ δ᾽ οὐ χρῶνται διὰ σπάνιν, καὶ διὰ τὸ ἀσύνηθες ἀηδὲς αὐτοῖς φαίνεται. Ὅταν δὲ πλείονες συνδειπνῶσι, κάθηνται μὲν ἐν κύκλῳ, μέσος δ᾽ ὁ κράτιστος, ὡς ἂν κορυφαῖος χοροῦ, διαφέρων τῶν ἄλλων ἢ κατὰ τὴν πολεμικὴν εὐχέρειαν, ἢ κατὰ τὸ γένος, ἢ κατὰ πλοῦτον. Ὁ δ᾽ ὑποδεχόμενος παρ᾽ αὐτὸν, ἐφεξῆς δ᾽ ἑκατέρωθε κατ᾽ ἀξίαν ἧς ἔχουσιν ὑπεροχῆς. Καὶ οἱ μὲν τοὺς θυρεοὺς ὁπλοφοροῦντες ἐκ τῶν ὀπίσω παρεστᾶσιν, οἱ δὲ δορυφόροι κατὰ τὴν ἀντικρὺ καθήμενοι κύκλῳ, καθάπερ οἱ δεσπόται, συνευωχοῦνται. Τὸ δὲ ποτὸν οἱ διακονοῦντες ἐν ἀγγείοις περιφέρουσιν ἐοικόσι μὲν ἀμβίκοις ἢ κεραμέοις ἢ ἀργυροῖς· καὶ γὰρ τοὺς πίνακας, ἐφ᾽ ὧν τὰς τροφὰς προτίθενται, τοιούτους ἔχουσιν· οἱ δὲ χαλκοῦς, οἱ δὲ κάνεα ξύλινα καὶ πλεκτά. Τὸ δὲ πινόμενόν ἐστι παρὰ μὲν τοῖς πλουτοῦσιν οἶνος, ἐξ Ἰταλίας καὶ τῆς Μασσαλιητῶν χώρας παρακομιζόμενος, ἄκρατος δ᾽ οὗτος· ἐνίοτε δὲ καὶ ὀλίγον ὕδωρ παραμίγνυται· παρὰ δὲ τοῖς ὑποδεεστέροις ζῦθος πύρινον μετὰ μέλιτος ἐσκευασμένον· παρὰ δὲ τοῖς πολλοῖς καθ᾽ αὐτό· καλεῖται δὲ κόρμα. Ἀποῤῥοφοῦσι δὲ ἐκ τοῦ αὐτοῦ ποτηρίου κατὰ μικρὸν, οὐ πλεῖον κυάθου· πυκνότερον δὲ τοῦτο ποιοῦσι. Περιφέρει δὲ ὁ παῖς ἐπὶ τὰ δεξιὰ καὶ τὰ λαιά. Οὕτως διακονοῦνται· καὶ τοὺς θεοὺς προσκυνοῦσιν, ἐπὶ τὰ δεξιὰ στρεφόμενοι.“

37. Ἔτι δὲ ὁ Ποσειδώνιος διηγούμενος καὶ τὸν Λουερνίου, τοῦ Βιτύϊτος πατρὸς, πλοῦτον, τοῦ ὑπὸ Ῥωμαίων καθαιρεθέντος, φησὶ δημαγωγοῦντα αὐτὸν τοὺς ὄχλους ἐν ἅρματι φέρεσθαι διὰ τῶν πεδίων, καὶ σπείρειν χρυσὸν καὶ ἄργυρον ταῖς ἀκολουθούσαις τῶν Κελτῶν μυριάσι,

φράγμα τε ποιεῖν δωδεκαστάδιον, τετράγωνον, ἐν ᾧ πληρουμένους ληνοὺς πολυτελοῦς πόματος, παρασκευάζειν τε τοσοῦτο βρωμάτων πλῆθος, ὥστε ἐφ᾽ ἡμέρας πλείονας ἐξεῖναι τοῖς βουλομένοις εἰσερχομένοις τῶν παρασκευασθέντων ἀπολαύειν, ἀδιαλείπτως διακονουμένους. Ἀφορίσαντος δ᾽ αὐτοῦ προθεσμίαν ποτὲ τῆς θοίνης, ἀφυστερήσαντά τινα τῶν βαρβάρων ποιητὴν ἀφικέσθαι, καὶ συναντήσαντα μετὰ ᾠδῆς ὑμνεῖν αὐτοῦ τὴν ὑπεροχὴν, ἑαυτὸν δ᾽ ἀποθρηνεῖν ὅτι ὑστέρηκε, τὸν δὲ τερφθέντα θυλάκιον αἰτῆσαι χρυσίου, καὶ ῥίψαι αὐτῷ παρατρέχοντι, ἀνελόμενον δ᾽ ἐκεῖνον πάλιν ὑμνεῖν, λέγοντα, διότι τὰ ἴχνη τῆς γῆς, ἐφ᾽ ἧς ἁρματηλατεῖ, χρυσὸν καὶ εὐεργεσίας ἀνθρώποις φέρει.“ Ταῦτα μὲν οὖν ἐν τῇ τρίτῃ καὶ εἰκοστῇ ἱστόρησεν.

38. Ἐν δὲ τῇ πέμπτῃ περὶ Πάρθων διηγούμενός φησιν· „Ὁ δὲ καλούμενος φίλος τραπέζης μὲν οὐ κοινωνεῖ, χαμαὶ δ᾽ ὑποκαθήμενος ἐφ᾽ ὑψηλῆς κλίνης κατακειμένῳ τῷ βασιλεῖ, τὸ παραβληθὲν ὑπ᾽ αὐτοῦ κυνιστὶ σιτεῖται, καὶ πολλάκις διὰ τὴν τυχοῦσαν αἰτίαν ἀποσπασθεὶς τοῦ (153) χαμαιπετοῦς δείπνου, ῥάβδοις καὶ ἱμᾶσιν ἀστραγαλωτοῖς μαστιγοῦται, καὶ γενόμενος αἱμόφυρτος, τὸν τιμωρησάμενον, ὡς εὐεργέτην, ἐπὶ τὸ ἔδαφος πρηνὴς προσπεσὼν, προσκυνεῖ.“ Ἐν δὲ τῇ ἑκκαιδεκάτῃ, περὶ Σελεύκου διηγούμενος τοῦ βασιλέως, ὡς εἰς Μηδίαν ἀνελθὼν καὶ πολεμῶν Ἀρσάκει, ᾐχμαλωτίσθη ὑπὸ τοῦ βαρβάρου, καὶ ὡς πολὺν χρόνον παρὰ τῷ Ἀρσάκει διέτριψεν, ἀγόμενος βασιλικῶς, γράφει καὶ ταῦτα· „Παρὰ Πάρθοις ἐν τοῖς δείπνοις ὁ βασιλεὺς τήν τε κλίνην, ἐφ᾽ ἧς μόνος κατέκειτο, μετεωροτέραν τῶν ἄλλων καὶ κεχωρισμένην εἶχε, καὶ τὴν τράπεζαν μόνῳ, καθάπερ ἥρωϊ, πλήρη βαρβαρι-

κῶν θοινημάτων παρακειμένην.“ Ἱστορῶν δὲ καὶ περὶ Ἡρακλέωνος τοῦ Βεροιαίου, ὃς ὑπὸ τοῦ Γρυποῦ καλουμένου Ἀντιόχου τοῦ βασιλέως προαχθεὶς μικροῦ δεῖν τῆς βασιλείας ἐξέβαλε τὸν εὐεργέτην, γράφει ἐν τῇ τετάρτῃ τῶν ἱστοριῶν τάδε· „Ἐποιεῖτό τε τῶν στρατιωτῶν τὰς κατακλίσεις ἐπὶ τοῦ ἐδάφους, ἐν ὑπαίθρῳ, ἀνὰ χιλίους δειπνίζων. Τὸ δὲ δεῖπνον ἦν ἄρτος μεγας καὶ κρέας, τὸ δὲ ποτὸν κεκραμένος οἶνος οἷος δήποτε ὕδατι ψυχρῷ. Διηκόνουν δὲ ἄνδρες μαχαιροφόροι, καὶ σιωπὴ ἦν εὔτακτος.“ Ἐν δὲ τῇ δευτέρᾳ .,Ἐν τῇ Ῥωμαίων (φησὶ) πόλει, ὅταν εὐωχῶνται ἐν τῷ τοῦ Ἡρακλέους ἱερῷ, δειπνίζοντος τοῦ κατα καιρὸν θριαμβεύοντος, καὶ ἡ παρασκευὴ τῆς εὐωχίας Ἡρακλεωτική ἐστι. Διοινοχοεῖται μὲν γὰρ οἰνόμελι, τὰ δὲ βρώματα ἄρτοι μεγάλοι, καὶ καπνιστὰ ἑφθὰ κρέα, καὶ τῶν προσφάτως καθιερωθέντων ὀπτὰ δαψιλῆ. Παρὰ δὲ Τυῤῥηνοῖς δὶς τῆς ἡμέρας τράπεζαι πολυτελεῖς παρασκευάζονται, ἀνθιναί τε στρωμναὶ καὶ ἐκπώματα ἀργυροῦ παντοδαπὰ, καὶ δούλων πλῆθος εὐπρεπῶν παρέστηκεν, ἐσθήσεσι πολυτελέσι κεκοσμημένων.“ Τίμαιος δ᾽ ἐν τῇ πρώτῃ τῶν ἱστοριῶν καὶ τὰς θεραπαίνας φησὶ παρ᾽ αὐτοῖς μέχρι οὗ ἂν αὐξηθῶσι γυμνὰς διακονεῖσθαι.

39. Μεγασθένης δ᾽ ἐν τῇ δευτέρᾳ τῶν Ἰνδικῶν τοῖς Ἰνδοῖς φησιν ἐν τῷ δείπνῳ παρατίθεσθαι ἑκάστῳ τράπεζαν, ταύτην δ᾽ εἶναι ὁμοίαν ταῖς ἐγγυθήκαις, καὶ ἐπιτίθεσθαι ἐπ᾽ αὐτῇ τρυβλίον χρυσοῦν, εἰς ὃ ἐμβαλεῖν αὐτοὺς πρῶτον μὲν τὴν ὄρυζαν ἑφθὴν, ὡς ἄν τις ἑψήσειε χόνδρον, ἔπειτα ὄψα πολλὰ κεχειρουργημένα ταῖς Ἰνδικαῖς σκευασίαις. Γερμανοὶ δὲ, ὡς ἱστορεῖ Ποσειδώνιος ἐν τῇ τριακοστῇ, ἄριστον προσφέρονται, κρέα μεληδὸν ὠπτημένα, καὶ ἐπιπίνουσι γάλα, καὶ τὸν οἶνον ἄκρατον

Καμπανῶν δέ τινες παρὰ τὰ συμπόσια μονομαχοῦσι. Νικόλαος δ᾽ ὁ Δαμασκηνὸς, εἷς τῶν ἀπὸ τοῦ περιπάτου φιλοσόφων, ἐν τῇ δεκάτῃ πρὸς ταῖς ἑκατὸν τῶν ἱστοριῶν Ῥωμαίους ἱστορεῖ παρὰ τὸ δεῖπνον συμβάλλειν μονομαχίας, γράφων οὕτως· „Τὰς τῶν μονομάχων θέας οὐ μόνον ἐν πανηγύρεσι καὶ θεάτροις ἐποιοῦντο Ῥωμαῖοι, παρὰ Τυῤῥηνῶν παραλαβόντες τὸ ἔθος, ἀλλὰ κὰν ταῖς ἑστιάσεσιν. Ἐκάλουν γοῦν τινες πολλάκις ἐπὶ δεῖπνον τοὺς φίλους, ἐπί τε ἄλλοις, καὶ ὅπως ἂν δύο ἢ τρία ζεύγη ἴδοιεν μονομάχων, ὅτε καὶ κορεσθέντες δείπνου καὶ μέθης, εἰσεκάλουν τοὺς μονομάχους. Καὶ ὁ μὲν ἅμα ἐσφάττετο, (154) αὐτοὶ δ᾽ ἐκρότουν ἐπὶ τούτῳ ἡδόμενοι. Ἤδη δέ τις κὰν ταῖς διαθήκαις γέγραφε γυναῖκας εὐπρεπεστάτας μονομαχῆσαι, ἃς ἐκέκτητο, ἕτερος δὲ παῖδας ἀνήβους ἐρωμένους ἑαυτοῦ. Ἀλλὰ γὰρ οὐκ ἠνέσχετο ὁ δῆμος τὴν παρανομίαν ταύτην, ἀλλ᾽ ἄκυρον τὴν διαθήκην ἐποίησεν.“ Ἐρατοσθένης δ᾽ ἐν πρώτῳ Ὀλυμπιονικῶν τοὺς Τυῤῥηνούς φησι πρὸς αὐλὸν πυκτεύειν.

40. Ποσειδώνιος δ᾽ ἐν τρίτῃ καὶ τριακοστῇ τῶν ἱστοριῶν· „Κελτοὶ (φησὶν) ἐνίοτε παρὰ τὸ δεῖπνον μονομαχοῦσιν. Ἐν γὰρ τοῖς ὅπλοις ἀγερθέντες σκιαμαχοῦσι καὶ πρὸς ἀλλήλους ἀκροχειρίζονται, ποτὲ δὲ καὶ μέχρι τραύματος προΐασι, καὶ ἐκ τούτου ἐρεθισθέντες, ἐὰν μὴ ἐπισχῶσιν οἱ παρόντες, καὶ ἕως ἀναιρέσεως ἔρχονται.“ Τὸ δὲ παλαιόν φησιν, ὅτι παρατεθέντων κωλήνων τὸ μηρίον ὁ κράτιστος ἐλάμβανεν· εἰ δέ τις ἕτερος ἀντιποιήσαιτο, συνίσταντο μονομαχήσοντες μέχρι θανάτου. Ἄλλοι δ᾽ ἐν θεάτρῳ, λαβόντες ἀργύριον ἢ χρυσίον, οἱ δὲ οἴνου κεραμίων ἀριθμόν τινα, καὶ πιστωσάμενοι τὴν δόσιν, καὶ τοῖς ἀναγκαίοις ἢ φίλοις διαδωρησάμενοι, ὕπτιοι ἐκταθέντες

ἐπὶ θυρεῶν κεῖνται, καὶ παραστάς τις ξίφει τὸν λαιμὸν ἀποκόπτει. Εὐφορίων δ' ὁ Χαλκιδεὺς ἐν ἱστορικοῖς ὑπομνήμασιν οὕτω γράφει· „Παρὰ δὲ τοῖς Ῥωμαίοις προτίθεσθαι πέντε μνᾶς τοῖς ὑπομένειν βουλομένοις τὴν κεφαλὴν ἀποκοπῆναι πελέκει, ὥστε τοὺς κληρονόμους κομίσασθαι τὸ ἆθλον· καὶ πολλάκις ἀπογραφομένους πλείους δικαιολογεῖσθαι καθ' ὃ δικαιότατός ἐστιν ἕκαστος αὐτῶν ἀποτυμπανισθῆναι."

41. *Ἕρμιππος δ' ἐν πρώτῳ περὶ νομοθετῶν τῶν μονομαχούντων εὑρετὰς ἀποφαίνει Μαντινεῖς, Δημώνακτος ἑνὸς τῶν πολιτῶν συμβουλεύσαντος· καὶ ζηλωτὰς τούτου γενέσθαι Κυρηναίους. Ἔφορος δ' ἐν ἕκτῃ ἱστοριῶν „Ἤσκουν (φησὶ) τὰ πολεμικὰ οἱ Μαντινεῖς καὶ Ἀρκάδες, τήν τε στολὴν τὴν πολεμικὴν καὶ τὴν ὅπλισιν τὴν ἀρχαίαν, ὡς εὑρόντων ἐκείνων, ἔτι καὶ νῦν Μαντινικὴν ἀποκαλοῦσι. Πρὸς δὲ τούτοις καὶ ὁπλομαχίας μαθήσεις ἐν Μαντινείᾳ πρῶτον εὑρέθησαν, Δημέου τὸ τέχνημα καταδείξαντος." Ὅτι δὲ ἀρχαῖον ἦν τὸ περὶ τοὺς μονομάχους, καὶ Ἀριστοφάνης εἴρηκεν ἐν Φοινίσσαις, οὕτως·*

Ἐς Οἰδίπου δὲ παῖδε, διπτύχω κόρω,
Ἄρης κατέσκηψ', ἔς τε μονομάχου πάλης
ἀγῶνα νῦν ἑστᾶσιν.

Ἔοικε δὲ πεποιῆσθαι τὸ ὄνομα οὐκ ἐκ τοῦ μάχη, ἀλλ' ἐκ ῥήματος τοῦ μάχεσθαι μᾶλλον συγκεῖσθαι. Ὁπότε γὰρ τὸ μάχη συντιθέμενον, τὸ τέλος εἰς ος τρέπει, ὡς ἐν τῷ σύμμαχος, πρωτόμαχος, ἐπίμαχος, ἀντίμαχος,

φιλόμαχον γένος ἐκ Περσέος

παρὰ Πινδάρῳ, τηνικαῦτα προπαροξύνεται· ὁπότε δὲ παροξύνεται, τὸ μάχεσθαι ῥῆμα περιέχει, ὡς ἐν τῷ πυγμάχος, ναυμάχος, „Αὐτόν σε πυλαμάχε πρῶτον" παρὰ

Στησιχόρῳ, ὁπλομάχος, τειχομάχος, πυργομάχος. Ὁ δὲ κωμῳδιοποιὸς Ποσείδιππος ἐν Πορνοβοσκῷ φησιν·

Ὁ μὴ πεπλευκὼς οὐδὲν ἑώρακεν κακόν·
(155) τῶν μονομαχούντων ἐσμὲν ἀθλιώτεροι.

Ὅτι δὲ καὶ οἱ ἔνδοξοι καὶ οἱ ἡγεμόνες ἐμονομάχουν, καὶ ἐκ προκλήσεως τοῦτ᾽ ἐποίουν, ἐν ἄλλοις εἰρήκαμεν. Δίυλλος δ᾽ ὁ Ἀθηναῖος ἐν τῇ ἐνάτῃ τῶν ἱστοριῶν φησιν, ὡς Κάσανδρος ἐκ Βοιωτίας ἐπανιὼν, καὶ θάψας τὸν βασιλέα καὶ τὴν βασίλισσαν ἐν Αἰγαῖς, καὶ μετ᾽ αὐτῶν τὴν Κύνναν, τὴν Εὐρυδίκης μητέρα, καὶ τοῖς ἄλλοις τιμήσας, οἷς προσήκει, καὶ μονομαχίας ἀγῶνα ἔθηκεν, εἰς ὃν κατέβησαν τέσσαρες τῶν στρατιωτῶν.

42. Δημήτριος δ᾽ ὁ Σκήψιος ἐν τῷ δωδεκάτῳ τοῦ Τρωικοῦ διακόσμου· „Παρ᾽ Ἀντιόχῳ (φησὶ), τῷ βασιλεῖ τῷ μεγάλῳ, προσαγορευθέντι ἐν τῷ δείπνῳ, πρὸς ὅπλα ὠρχοῦντο οὐ μόνον οἱ βασιλέως φίλοι, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὁ βασιλεύς. Ἐπεὶ δὲ καὶ εἰς Ἡγησιάνακτα, τὸν Ἀλεξανδρέα ἀπὸ Τρωάδος, τὸν τὰς ἱστορίας γράψαντα, ἡ τῆς ὀρχήσεως τάξις ἐγένετο, ἀναστὰς εἶπε, Πότερον, ὦ βασιλεῦ, κακῶς ὀρχούμενόν ἐμε θεάσασθαι βούλει, ἢ καλῶς ἀπαγγέλλοντός μου ἴδια ποιήματα θέλεις ἀκροάσασθαι; Κελευσθεὶς οὖν λέγειν, οὕτως ἧσε τὸν βασιλέα, ὥστ᾽ ἐράνου τε ἀξιωθῆναι, καὶ τῶν φίλων εἷς γενέσθαι.“ Δοῦρις δ᾽ ὁ Σάμιος ἐν τῇ τῶν ἱστοριῶν ἑπτακαιδεκάτῃ Πολυσπέρχοντά φησιν, εἰ μεθυσθείη, καίτοι πρεσβύτερον ὄντα, ὀρχεῖσθαι, οὐδενὸς Μακεδόνων ὄντα δεύτερον οὔτε κατὰ τὴν στρατηγίαν, οὔτε κατὰ τὴν ἀξίωσιν, καὶ ἐνδυόμενον αὐτὸν κροκωτὸν, καὶ ὑποδούμενον Σικυώνια, διατελεῖν ὀρχούμενον. Ἀγαθαρχίδης δ᾽ ὁ Κνίδιος ἐν ὀγδόῃ Ἀσιατικῶν ἱστορεῖ, ὡς οἱ ἑστιῶντες Ἀλέξανδρον τὸν Φιλίππου τῶν φίλων τὸ

μέλλον παρατεθήσεσθαι τῶν τραγημάτων περιεχρύσουν· ὅτε δὲ θέλοιεν ἀναλίσκειν, περιελόντες τὸν χρυσὸν ἅμα τοῖς ἄλλοις ἐξέβαλλον, ἵνα τῆς μὲν πολυτελείας οἱ φίλοι θεαταὶ γένοιντο, οἱ δ' οἰκέται κύριοι. Ἐπιλελησμένοι δ' ἦσαν οὗτοι, ὡς καὶ Δοῦρις ἱστορεῖ, ὅτι καὶ Φίλιππος, ὁ τοῦ Ἀλεξάνδρου πατὴρ, ποτήριον χρυσοῦν, ὁλκὴν ἄγον πεντήκοντα δραχμὰς, κεκτημένος, τοῦτο ἐλάμβανε κοιμώμενος ἀεὶ, καὶ πρὸς κεφαλὴν αὐτοῦ κατετίθετο. Σέλευκος δὲ Θρᾳκῶν φησι τινὰς ἐν τοῖς συμποσίοις ἀγχόνην παίζειν, βρόχον ἀρτήσαντας ἔκ τινος ὕψους στρογγύλον, πρὸς ὃν κατὰ κάθετον προστίθεσθαι λίθον εὐπερίτρεπτον τοῖς ἐπιβαίνουσι. Διαλαγχάνειν οὖν αὐτοὺς, καὶ τὸν λαχόντα, ἔχοντα δρεπάνιον, ἐπιβαίνειν τῷ λίθῳ καὶ τὸν τράχηλον εἰς τὸν βρόχον ἐντιθέναι· παρερχόμενον δ' ἄλλον ἐγείρειν τὸν λίθον· καὶ ὁ κρεμάμενος, ὑποτρέχοντος τοῦ λίθου, ἐὰν μὴ ταχὺ φθάσας ἀποτέμῃ τῷ δρεπάνῳ, τέθνηκε, καὶ οἱ ἄλλοι γελῶσι, παιδιὰν ἔχοντες τὸν ἐκείνου θάνατον.

43. Ταῦτ' εἰπεῖν εἶχον, ὦνδρες φίλοι καὶ συμπόται, τῶν Ἑλλήνων πολὺ πρῶτοι περὶ ἀρχαίων συμποσίων ἐπιστάμενος. Ἀκριβῶς δ' ὁ σοφὸς Πλάτων ἐν τῷ πρώτῳ Νόμων περὶ συμποσίων διηγεῖται, λέγων τάδε· „Καὶ οὔτ' ἂν ἐπ' ἀγρῶν ἴδοις, οὔτ' ἐν ἄστεσιν, ὅσων Σπαρτιάταις μέλει, συμπόσια, οὐδ' ὁπόσα, τούτοις ξυνεπόμενα, πάσας (156) ἡδονὰς κινεῖ κατὰ δύναμιν. Οὐδ' ἔστιν ὅστις ἁπαντῶν κωμάζοντί τινι μετὰ μέθης οὐκ ἂν τὴν μεγίστην δίκην εὐθὺς ἐπιθείη, καὶ οὔτ' ἂν Διονύσια πρόφασιν ἔχοντ' αὐτὸν ῥύσαιτο, ὥσπερ ἐν ἁμάξαις εἶδον παρ' ὑμῖν ἐγὼ, καὶ ἐν Τάραντι δὲ παρὰ τοῖς ἡμετέροις ἀποίκοις πᾶσαν τὴν πόλιν ἐθεασάμην περὶ τὰ Διονύσια μεθύουσαν. Ἐν Λακεδαίμονι οὐκ ἔστιν οὐδὲν τοιοῦτον."

44. *Καὶ ὁ Κύνουλκος, Ἄλλως ὤφελον, ἔφη, τὴν Θρᾴκιον ταύτην παίξας παιδιὰν διεφθάρης· ἀνέτεινες γὰρ ἡμᾶς, ὥσπερ νηστείαν ἄγοντας, καὶ περιμένοντας τὸ ἀνατέλλον ἄστρον, οὗ φασι μὴ φανέντος οἱ τὴν χρηστὴν ταύτην φιλοσοφίαν εὑρόντες, νόμιμον εἶναι μηδενὸς γεύεσθαι. Ἐγὼ δ' ὁ τάλας, κατὰ τὸν κωμῳδιοποιὸν Δίφιλον,*

Κεστρεὺς ἂν εἴην ἕνεκα νηστείας ἄκρας.

Ἐπελάθεσθε δὲ καὶ ὑμεῖς τῶν τοῦ ποιητοῦ καλῶν, ὅς ἔφη·

Οὐ μὲν γάρ τι χέρειον, ἐν ὥρῃ δεῖπνον ἑλέσθαι.

Καὶ ὁ καλὸς δ' Ἀριστοφάνης ἐν Κωκάλῳ ἔφη·

Ἀλλ' ἔστιν, ὦ πάτερ, κομιδῇ μεσημβρία,
ἡνίκα γε τοὺς νεωτέρους δειπνεῖν χρεών.

Ἐμοί τε πολλῷ ἦν ἄμεινον, κατὰ τὸ Παρμενίσκου τῶν κυνικῶν συμπόσιον δειπνεῖν, ἢ ἐνθάδε πάντα ὥσπερ τοὺς πυρέσσοντας περιφερόμενα ὁρᾶν. Γελασάντων δ' ἡμῶν, ἔφη τις, Ἀλλ' ὦ λῷστε ἀνδρῶν, μὴ φθονήσῃς ἡμῖν, τὸ Παρμενίσκειον ἐκεῖνο διελθεῖν συμπόσιον. Καὶ ὃς, μετέωρον αὑτὸν παραναστήσας, ἔφη, Ὄμνυμι δ' ὑμῖν, ἄνδρες, κατὰ τὸν ἡδὺν Ἀντιφάνη, ὃς ἐν τῇ Παρεκδιδομένῃ ἔφη·

Ὄμνυμι δ' ὑμῖν, ἄνδρες, αὐτὸν τὸν θεὸν,
ἐξ οὗ τὸ μεθύειν πᾶσιν ὑμῖν γίγνεται,
ἦ μὴν ἑλέσθαι τοῦτον ἂν ζῆν τὸν βίον
ἢ τὴν Σελεύκου τοῦ βασιλέως ὑπεροχήν.
Ῥοφεῖν φακῆν ἐσθ' ἡδὺ μὴ δεδοικότα,
μαλακῶς καθεύδειν ἄθλιον δεδοικότα.

45. *Ἀλλ' ὅ γε Παρμενίσκος οὕτως ὑπήρξατο· „Παρμενίσκος Μόλπιδι χαίρειν. Πλεονάζων ἐν ταῖς προσφωνήσεσι πρός σε περὶ τῶν ἐπιφανῶν κλήσεων ἀγωνιῶ, μή ποτε εἰς πληθώραν ἐμπεσὼν μεμψιμοιρήσῃς. Διὸ καὶ με-*

ταδοῦναί σοι βούλομαι τοῦ παρὰ Κέβητι τῷ Κυζικηνῷ δείπνου. Προπιὼν δ' ὑσσώπου τὴν ὥραν ἐπάναγε ἐπὶ τὴν ἑστίασιν. Διονυσίων γὰρ ὄντων Ἀθήνησι παρελήφθην πρὸς αὐτόν. Κατέλαβον δὲ κυνικοὺς μὲν ἀνακειμένους ἕξ, ἕνα δὲ κύνουλκον, Καρνεῖον, τὸν Μεγαρικόν. Τοῦ δείπνου δὲ χρονίζοντος, λόγος ἐγένετο, ποῖον τῶν ὑδάτων ἥδιστόν ἐστιν. Καὶ τῶν μὲν ἐγκωμιαζόντων τὸ ἀπὸ τῆς Λέρνης, ἄλλων δὲ τὸ ἀπὸ τῆς Πειρήνης, ὁ Καρνεῖος κατὰ Φιλόξενον εἶπε, τὸ κατὰ χειρῶν. Καὶ τῆς τραπέζης παρατεθείσης, ἐδειπνοῦμεν·

καὶ τὴν μὲν ἐξηντλοῦμεν (φακῆν), ἡ δ' ἐπεισρέει·

Εἶτα πάλιν φακοὶ προσηνέχθησαν, ὄξει βεβρεγμένοι, καὶ ὁ Διτρέφης δραξάμενος ἔφη·

Ζεῦ, μὴ λάθοι σε, τῶνδ' ὃς αἴτιος φακῶν.

καὶ ἄλλος ἑξῆς ἀνεβόησε·

Φακός σε δαίμων καὶ φακὴ τύχη λάβοι.

Ἐμοὶ δὲ κατὰ τὸν κωμικὸν Δίφιλον, φησὶ δ' οὗτος ἐν Πελιάσι

Τὸ δειπνάριον ἀνθηρὸν ἦν, γλαφυρὸν σφόδρα,
φακῆς κατ' ἄνδρα τρυβλίον μεστὸν μέγα.
(157) B. Πρώτιστον οὐκ ἀνθηρόν. A. Ἐπὶ ταύτῃ φέρων
εἰς τὸ μέσον ἐπεχόρευσε σαπέρδης μέγας
ὑπό τι δυσώδης οὗτος * ηρος ἀνθίαν,
ὃν πολλὰ * * ταῖς κίχλαις ἤδη λέγει.

Γέλωτος οὖν ἐπιῤῥαγέντος, παρῆν ἡ θεατροτορύνη Μέλισσα, καὶ ἡ κυνάμυια Νίκιον· αὗται δ' ἦσαν τῶν οὐκ ἀσήμων ἑταιρίδων. Ἀποβλέψασαι οὖν αὗται εἰς τὰ παρακείμενα, καὶ θαυμάσασαι, ἐγέλων. Καὶ ἡ Νίκιον ἔφη, Οὐδεὶς ὑμῶν, ἄνδρες γενειοσυλλεκτάδαι, ἰχθὺν ἐσθίει; ἢ καθάπερ ὁ πρόγονος ὑμῶν Μελέαγρος ὁ Γαδαρεὺς ἐν

ταῖς Χάρισιν ἐπιγραφομέναις ἔφη, τὸν Ὅμηρον, Σύρον ὄντα τὸ γένος, κατὰ τὰ πάτρια ἰχθύων ἀπεχομένους ποιῆσαι τοὺς ἀρχαίους, δαψιλείας πολλῆς οὔσης κατὰ τὸν Ἑλλήσποντον; ἢ μόνον ἀνέγνωτε σύγγραμμα αὐτοῦ τὸ περιέχον λεκίθου καὶ φακῆς σύγκρισιν; ὁρῶ γὰρ πολλὴν παρ᾽ ὑμῖν τῆς φακῆς τὴν σκευήν· εἰς ἣν ἀποβλέπουσα συμβουλεύσαιμ᾽ ἂν ὑμῖν, κατὰ τὸν Σωκρατικὸν Ἀντισθένην, ἐξάγειν ἑαυτοὺς τοῦ βίου, τοιαῦτα σιτουμένους. Πρὸς ἣν ὁ Καρνεῖος ἔφη, Εὐξίθεος ὁ Πυθαγορικός, ὦ Νίκιον, ὥς φησι Κλέαρχος ὁ περιπατητικὸς ἐν δευτέρῳ βίων, ἔλεγεν ἐνδεδέσθαι τῷ σώματι καὶ τῷ τῇδε βίῳ τὰς ἁπάντων ψυχὰς τιμωρίας χάριν, καὶ διείπασθαι τὸν θεόν, ὡς, εἰ μὴ μενοῦσιν ἐπὶ τούτοις, ἕως ἂν ἑκὼν αὐτοὺς λύσῃ, πλέοσι καὶ μείζοσιν ἐμπεσοῦνται τότε λύμαις. Διὸ πάντας, εὐλαβουμένους τὴν τῶν κυρίων ἀνάτασιν, φοβεῖσθαι τοῦ ζῆν ἑκόντας ἐκβῆναι, μόνον τε τὸν ἐν τῷ γήρᾳ θάνατον ἀσπασίως προΐστασθαι, πεπεισμένους τὴν ἀπόλυσιν τῆς ψυχῆς μετὰ τῆς τῶν κυρίων γίγνεσθαι γνώμης. Τούτοις τοῖς δόγμασιν ἡμεῖς πειθόμεθα. Ὑμῖν δὲ φθόνος οὐδὲ εις ἑλέσθαι ἕν τι τῶν τριῶν ἔχειν κακῶν. Οὐ γὰρ ἐπίστασθε, ὦ ταλαίπωροι, ὅτι αἱ βαρεῖαι αὗται τροφαὶ φράττουσι τὸ ἡγεμονικόν, καὶ οὐκ ἐῶσι τὴν φρόνησιν ἐν αὐτῇ εἶναι.

46. Θεόπομπος οὖν ἐν πέμπτῳ Φιλιππικῶν φησι· „Τὸ γὰρ ἐσθίειν πολλὰ καὶ κρέα φαγεῖν τοὺς μὲν λογισμοὺς ἐξαιρεῖ, καὶ τὰς ψυχὰς ποιεῖται βραδυτέρας, ὀργῆς δὲ καὶ σκληρότητος καὶ πολλῆς σκαιότητος ἐμπίπλησι.“ Καὶ ὁ θαυμάσιος δὲ Ξενοφῶν φησιν, ὡς ἡδὺ μὲν μᾶζαν καὶ κάρδαμα φαγεῖν πεινῶντι, ἡδὺ δὲ ὕδωρ ἀρυσάμενον ἐκ ποταμοῦ διψῶντα πιεῖν. Σωκράτης δὲ καὶ πολλάκις κατελαμβάνετο διαπεριπατῶν ἑσπέρας βαθείας πρὸ τῆς

οἰκίας, καὶ πρὸς τοὺς πυνθανομένους, Τί τηνικάδε, ἔλεγεν, ὄψον συνάγειν πρὸς τὸ δεῖπνον. Ἡμῖν δὲ αὐτάρκης μερὶς, ἣν ἂν παρ' ὑμῶν λάβωμεν, καὶ οὐ χαλεπαίνομεν, ὡς ἔλαττον φερόμενοι, καθάπερ ὁ παρ' Ἀντικλείδῃ Ἡρακλῆς. Φησὶ γὰρ οὗτος ἐν τῷ δευτέρῳ τῶν Νόστων· „Μετὰ τὸ συντελέσαι τοὺς ἄθλους, Ἡρακλέα, Εὐρυσθέως θυσίαν τινὰ ἐπιτελοῦντος, συμπαραληφθέντα, καὶ τῶν τοῦ Εὐρυσθέως υἱῶν τὰς μερίδας ἑκάστῳ παρατιθέντων, τῷ δ' Ἡρακλεῖ ταπεινοτέραν παραθέντων, ὁ Ἡρακλῆς, ἀτιμάζεσθαι ὑπολαβὼν, ἀπέκτεινε τρεῖς τῶν παίδων, Περιμήδην, Εὐρύβιον, Εὐρύπυλον." Οὐ τοιοῦτοι οὖν τὸν θυμὸν ἡμεῖς, εἰ καὶ πάντα Ἡρακλέους ζηλωταί.

(158)

47. Τραγικὸν γὰρ ἡ φακῆ 'στιν, Ἀρχάγαθος ἔφη πο * * γεγραφέναι * *

ῥοφοῦντ' Ὀρέστην τῆς νόσου πεπαυμένον

φησὶ Σώφιλος ὁ κωμῳδιοποιός. Στωικὸν δὲ δόγμα ἐστὶν, ὅτι τε πάντα εὖ ποιήσει ὁ σοφὸς, καὶ φακῆν φρονίμως ἀρτύσει. Διὸ καὶ Τίμων ὁ Φλιάσιος ἔφη· „Καὶ Ζηνώνειόν γε φακῆν ἕψειν ὃς μὴ φρονίμως μεμάθηκεν." ὡς οὐκ ἄλλως δυναμένης ἑψηθῆναι φακῆς, εἰ μὴ κατὰ τὴν Ζηνώνειον ὑφήγησιν, ὅς ἔφη·

Εἰς δὲ φακῆν ἔμβαλλε δυωδέκατον κοριάννου.

Καὶ Κράτης δ' ὁ Θηβαῖος ἔλεγε·

Μὴ πρὸ φακῆς λοπάδ' αὔξων
εἰς στάσιν ἄμμε βάλῃς.

Χρύσιππος δὲ ἐν τῷ περὶ τοῦ καλοῦ, γνώμας τινὰς ἡμῖν εἰσφέρων, φησί· „Μή ποτ' ἐλαίαν ἔσθι', ἀκαλήφην ἔχων. Χειμῶνος ὥρᾳ βολβοφακῆν." Βαβαὶ βαβαί.

Βολβοφακῆ δ' οἷον ἀμβροσίη ψύχους κρυόεντος.

Ὁ χαρίεις τε Ἀριστοφάνης ἐν Γηρυτάδῃ ἔφη·

Πτισάνην διδάσκεις αὐτὸν ἕψειν, ἢ φακῆν.

Καὶ ἐν Ἀμφιαράῳ·

Ὅστις φακῆν, ἥδιστον ὄψων, λοιδορεῖς.

Ἐπίχαρμος δ᾽ ἐν Διονύσοις·

Χύτρα δὲ φακέας ἥψετο.

Ἀντιφάνης δ᾽ Ὁμοίαις·

Εὖ δ᾽ ἐγίγνεθ᾽, ὅτι φακῆν
ἕψειν μ᾽ ἐδίδασκε τῶν ἐπιχωρίων τις εἷς.

Οἶδα δὲ καὶ τὴν Ὀδυσσέως, τοῦ φρονιμωτάτου καὶ συνετωτάτου, ἀδελφὴν, Φακῆν καλουμένην, ἣν ἄλλοι τινὲς Καλλιστὼ ὀνομάζουσιν, ὡς ἱστορεῖν Μνασέαν τὸν Πατρέα ἐν τρίτῳ Εὐρωπιακῶν φησι Λυσίμαχος ἐν τρίτῳ Νόστων.

48. Ἐπὶ τούτοις γελάσαντος πάνυ ἔκλαμπρον τοῦ Πλουτάρχου, οὐκ ἐνέγκας ὁ κύων παροραθεῖσαν τὴν περὶ τῆς φακῆς πολυμαθίαν. Ἀλλ᾽ ὑμεῖς γε, ἔφη, οἱ ἀπὸ τῆς καλῆς Ἀλεξανδρείας, ὦ Πλούταρχε, σύντροφοί ἐστε τῷ φακίνῳ βρώματι, καὶ πᾶσα ὑμῶν ἡ πόλις πλήρης ἐστὶ φακίνων· ὧν καὶ Σώπατρος ὁ φάκιος παρῳδὸς μέμνηται ἐν δράματι Βακχίδι, λέγων οὕτως·

Οὐκ ἂν δυναίμην, εἰσορῶν χαλκήλατον
μέγαν κολοσσὸν, φάκινον ἄρτον ἐσθίειν.

Ἐπεὶ τί δεῖ βροτοῖσι, κατὰ τὸν σὸν Εὐριπίδην, γραμματικώτατε, πλὴν δυοῖν μόνον,

Δήμητρος ἀκτῆς, πώματός θ᾽ ὑδρηχόου;
ἅπερ πάρεστι καὶ πέφυχ᾽ ἡμᾶς τρέφειν.
Ὧν οὐκ ἀπαρκεῖ πλησμονή· τρυφῇ γέ τοι
ἄλλων ἐδεστῶν μηχανὰς θηρεύομεν.

Κἀν ἄλλοις δέ φησιν ὁ σκηνικὸς οὗτος φιλόσοφος·

Ἀρκεῖ μετρία βιοτά μοι σώφρονος τραπέζης,

τὸ δ' ἄκαιρον ἅπαν τόδ' ὑπερβάλλον τε μὴ προσ-
εἵμαν.

Καὶ ὁ Σωκράτης δ' ἔλεγε τῶν ἄλλων ἀνθρώπων διαφέρειν, καθ' ὅσον οἱ μὲν ζῶσιν, ἵν' ἐσθίωσιν, αὐτὸς δ' ἐσθίει, ἵνα ζῇ. Διογένης τε πρὸς τοὺς ἐγκαλοῦντας αὐτῷ ἀποτριβομένῳ ἔλεγεν, εἴθ' ἠδυνάμην καὶ τὴν γαστέρα τρίψας τῆς πείνης καὶ τῆς ἐνδείας παύσασθαι. Εὐριπίδης δ' ἐν Ἱκέτισι περὶ τοῦ Καπανέως φησί·

(159) Καπανεὺς ὅδ' ἐστὶν, ᾧ βίος μὲν ἦν πολὺς,
ἥκιστα δ' ὄλβῳ γαῦρος ἦν, φρόνημα δὲ
οὐδέν τι μεῖζον εἶχεν ἢ πένης ἀνὴρ,
ψέγων, τραπέζαις εἴ τις ἐξογκοῖτ' ἄγαν,
τἀρκοῦν ἐπαινῶν· οὐ γὰρ ἐν γαστρὸς βορᾷ
τὸ χρηστὸν εἶναι· μέτρια δ' ἐξαρκεῖν ἔφη.

49. Οὐκ ἦν γὰρ τοιοῦτος, ὡς ἔοικεν, ὁ Καπανεὺς, οἷον ὁ καλὸς Χρύσιππος διαγράφει ἐν τῷ περὶ τῶν μὴ δι' αὑτὰ αἱρετῶν, λέγων ὧδε· „Ἐπὶ τοσοῦτον τινὲς ἐκπίπτουσι πρὸς τὸ ἀργύριον, ὥστε ἱστορῆσθαι, πρὸς τῇ τελευτῇ τινὰ μὲν καταπιόντα οὐκ ὀλίγους χρυσοῦς, ἀποθανεῖν· τὸν δὲ ἕτερον, ῥαψάμενον εἴς τινα χιτῶνα, καὶ ἐνδύντ' αὐτὸν, ἐπισκῆψαι τοῖς οἰκείοις, θάψαι οὕτως, μήτε καύσαντας μήτε θεραπεύσαντας.“ Οὗτοι γὰρ καὶ οἱ τοιοῦτοι μονονουχὶ βοῶντες ἀποθνήσκουσιν·

Ὦ χρυσὲ, δεξίωμα κάλλιστον βροτοῖς,
ὡς οὔτε μήτηρ ἡδονὰς τοιάσδ' ἔχει,
οὐ παῖδες ἐν δόμοισιν, οὐ φίλος πατὴρ,
οἵας σὺ, καὶ οἱ σὲ δώμασιν κεκτημένοι.
Εἰ δ' ἡ Κύπρις τοιοῦτον ὀφθαλμοῖς ὁρᾷ,
οὐ θαῦμ' ἔρωτας μυρίους αὐτὴν ἔχειν.

Τοιαύτη τις ἦν ἡ φιλοχρηματία παρὰ τοῖς τότε· περὶ ἧς

Ἀνάχαρσις, πυνθανομένου τινὸς, πρὸς τί οἱ Ἕλληνες χρῶνται τῷ ἀργυρίῳ, εἶπε, Πρὸς τὸ ἀριθμεῖν. Διογένης δ' ἐν τῇ ἑαυτοῦ πολιτείᾳ νόμισμα εἶναι νομοθετεῖ ἀστραγάλους. Καλῶς δὲ καὶ αὐτὰ ὁ Εὐριπίδης εἴρηκε·

Μὴ πλοῦτον εἴπῃς· οὐχὶ θαυμάζω θεὸν,
ὃν καὶ ὁ κάκιστος ῥᾳδίως ἐκτήσατο.

Χρύσιππος δ' ἐν τῇ εἰσαγωγῇ τῇ εἰς τὴν περὶ ἀγαθῶν καὶ κακῶν πραγματείαν, νεανίσκον φησί τινα ἐκ τῆς Ἰωνίας σφόδρα πλούσιον ἐπιδημῆσαι ταῖς Ἀθήναις, πορφυρίδα ἠμφιεσμένον, ἔχουσαν χρυσᾶ κράσπεδα. Πυνθανομένου δέ τινος αὐτοῦ, ποδαπός ἐστιν, ἀποκρίνασθαι, ὅτι πλούσιος. Μήποτε τοῦ αὐτοῦ μνημονεύει καὶ Ἄλεξις ἐν Θηβαίοις, λέγων ὧδε·

Ἔστιν δὲ ποδαπὸς τὸ γένος οὗτος; Β. Πλούσιος·
τούτους δὲ πάντες φασὶν εὐγενεστάτους
εἶναι· πένητας δ' εὐπάτριδας οὐδεὶς ὁρᾷ.

50. Ταῦτ' εἰπὼν ὁ Κύνουλκος, ἐπεὶ μὴ ἐκροταλίσθη, θυμωθεὶς, Ἀλλ' ἐπειδὴ οὗτοι, ἔφη, ὦ συμποσίαρχε, ὑπὸ λογοδιαῤῥοίας ἐνοχλούμενοι μὴ πεινῶσιν, ἢ τὰ περὶ τῆς φακῆς λεχθέντα χλευάζουσιν· ἐν νῷ ἔχοντες τὰ εἰρημένα Φερεκράτει ἐν Κοριαννοῖ·

Φέρε δὴ κατακλινῶ· σὺ δὲ τράπεζαν * φέρε
καὶ κύλικα, κἀντραγεῖν, ἵν' ἥδιον πίω.
Β. Ἰδοὺ, κύλιξ σοι, καὶ τράπεζα, καὶ φακοί.
Α. Μή μοι φακοὺς, μὰ τὸν Δί'· οὐ γὰρ ἥδομαι.
Ἢν γὰρ τράγῃ τις, τοῦ στόματος ὄζει κακόν.

Ἐπεὶ οὖν διὰ τοῦτο φυλάττονται οἱ σοφοὶ οὗτοι τοὺς φακοὺς, ἀλλ' ἡμῖν γε ποίησον δοθῆναι ἄρτον, μεθ' ὧν μηδὲν τῶν πολυτελῶν, ἀλλὰ κἂν τὴν πολυθρύλλητον ἔχῃς φακῆν, ἢ τὸν καλούμενον κόγχον. Γελασάντων δὲ πάν-

των, καὶ ἐπὶ τῷ κόγχῳ μάλιστα, Ἀπαίδευτοί ἐστε, ἔφη, ἄνδρες δαιτυμόνες, οὐκ ἀναγινώσκοντες βιβλία ἃ μόνα παι- (160) δεύει τούς γε ἐπιθυμοῦντας τῶν καλῶν· λέγω δὲ τὰ Τίμωνος τοῦ Πυῤῥωνίου τῶν σίλλων. Οὗτος γάρ ἐστιν, ὃς καὶ τοῦ κόγχου μνημονεύει ἐν τῷ δευτέρῳ τῶν σίλλων, λέγων οὕτως·

Οὔτε μοι ἡ Τεΐη μᾶζ' ἁνδάνει, οὔτε καρύκη
ἡ Λυδῶν, λιτῇ δὲ καὶ αὐαλέῃ ἐνὶ κόγχῳ
Ἑλλήνων ἡ πᾶσα περισσοτρύφητος ὀϊζύς.

Διαφόρων γὰρ οὐσῶν καὶ τῶν ἐκ Τέω μαζῶν (ὡς καὶ τῶν ἐξ Ἐρετρίας, ὡς Σώπατρος ἐν Βακχίδος μνηστῆρσι· φησὶ γάρ·

Ἐρέτριαν ὡρμήθημεν εἰς λευκάλφιτον)

καὶ τῶν Λυδίων καρυκῶν, προκρίνει ἀμφοτέρων ὁ Τίμων τὸν κόγχον.

51. Πρὸς ταῦτα ὁ καλὸς ἡμῶν ἑστιάτωρ Λαρήνσιος καὶ αὐτὸς ἔφη, Ὦ ἄνδρες κύνες οἱ, κατὰ τὴν Στράττιδος τοῦ κωμῳδιοποιοῦ Ἰοκάστην, ἥτις ἐν ταῖς ἐπιγραφομέναις Φοινίσσαις φησί·

Παραινέσαι δὲ σφῷν τι βούλομαι σοφόν·
ὅτ' ἂν φακῆν ἕψητε, μὴ 'πιχεῖν μύρον.

Καὶ ὁ Σώπατρος δὲ, οὗ τὰ νῦν μέμνησαι, ἐν Νεκυίᾳ μνημονεύει οὕτως·

Ἴθακος Ὀδυσσεύς, τοὐπὶ τῇ φακῇ μύρον
πάρεστι· θάρσει, θυμέ.

Κλέαρχος δὲ, ὁ ἀπὸ τοῦ περιπάτου, ἐν τοῖς περὶ παροιμιῶν ὡς παροιμίαν ἀναγράφει τὸ ἐπὶ τῇ φακῇ μύρον. Ἧς μέμνηται καὶ ὁ ἐμὸς προπάτωρ Οὐάῤῥων, ὁ Μενίππειος ἐπικαλούμενος· καὶ οἱ πολλοὶ τῶν γραμματικῶν τῶν Ῥωμαϊκῶν οὐχ ὁμιλήσαντες πολλοῖς Ἑλληνικοῖς ποιηταῖς καὶ

συγγραφεῦσιν, οὐκ ἴσασιν, ὅθεν εἴληφεν ὁ Οὐάῤῥων τὸ ἰαμβεῖον. Σὺ δέ μοι δοκεῖς, ὦ Κύνουλκε, (τούτῳ γὰρ χαίρεις τῷ ὀνόματι, οὐ λέγων ὃ ἐκ γενετῆς σε ἡ μήτηρ κέκληκε,) κατὰ τὸν σὸν Τίμωνα εἶναί μοι καλός τε μέγας τε, οὐκ ἐπιστάμενος, ὅτι κόγχος παρὰ προτέρῳ μνήμης τετύχηκεν Ἐπιχάρμῳ ἐν τᾷ Ἑορτᾷ καὶ Νάσοις, Ἀντιφάνει τε τῷ κωμικῷ, ὃς ὑποκοριστικώτερον αὐτὸν ὠνόμασεν ἐν Γάμῳ οὕτως·

Κογχίον τε μικρὸν ἀλλᾶντός τε προστετμημένον.

Ἑξῆς ἁρπάσας τὸν λόγον ὁ Μάγνος, Ὁ μὲν πάντ' ἄριστος, ἔφη, Λαρήνσιος ὀξέως καὶ καλῶς ἀπήντησε τῷ γάστριδι κυνὶ περὶ τοῦ κόγχου. Ἐγὼ δὲ κατὰ τοὺς τοῦ Παφίου Σωπάτρου Γαλάτας,

παρ' οἷς ἔθος ἐστὶν, ἡνίκ' ἂν προτέρημά τι
ἐν τοῖς πολέμοις λάβωσι, θύειν τοῖς θεοῖς
τοὺς αἰχμαλώτους, τοὺς Γαλάτας μιμούμενος
κἀγὼ κατακαύσειν ηὐξάμην τοῖς δαίμοσι
διαλεκτικοὺς τρεῖς τῶν παρεγγεγραμμένων.
Καὶ μὴν, φιλοσοφεῖν φιλολογεῖν τ' ἀκηκοὼς
ὑμᾶς ἐπιμελῶς, καρτερεῖν θ' αἱρουμένους,
Τὴν πεῖραν ὑγιῆ λήψομαι τῶν δογμάτων,
πρόσθεν καπνίζων· εἶτ' ἐὰν ὀπτωμένων
ἴδω τιν' ὑμῶν συσπάσαντα τὸ σκέλος,
Ζηνωνικῷ πραθήσεθ' οὗτος κυρίῳ
ἐπ' ἐξαγωγῇ, τὴν φρόνησιν ἀγνοῶν.

52. Μετὰ παῤῥησίας γὰρ ἐρῶ πρὸς αὐτούς· εἰ αὐτάρκειαν ἀσπάζῃ, φιλόσοφε, τί οὐ τοὺς Πυθαγορικοὺς (161) ἐκείνους ζηλοῖς, περὶ ὧν φησιν Ἀντιφάνης μὲν ἐν Μνήμασι τάδε·

Τῶν Πυθαγορικῶν δ' ἔτυχον ἄθλιοί τινες

ἐν τῇ χαράδρᾳ τρώγοντες ἅλιμα καὶ κακὰ
τοιαῦτα συλλέγοντες ἐν τῷ κωρύκῳ.

Κἀν τῷ κυρίως Κωρύκῳ δ' ἐπιγραφομένῳ φησί·

Πρῶτον μὲν, ὥσπερ πυθαγορίζων, ἐσθίει
ἔμψυχον οὐδὲν, τῆς δὲ πλείστης τοὐβολοῦ
μάζης μελαγχρῆ μερίδα λαμβάνων λέπει.

Ἄλεξις δ' ἐν Ταραντίνοις·

Οἱ πυθαγορίζοντες γὰρ, ὡς ἀκούομεν,
οὔτ' ὄψον ἐσθίουσιν, οὔτ' ἄλλ' οὐδὲ ἓν
ἔμψυχον, οἶνόν τ' οὐχὶ πίνουσιν μόνοι.
Ἐπιχαρίδης μέντοι κύνας κατεσθίει,
τῶν Πυθαγορείων εἷς. Β. Ἀποκτείνας μὲν οὖν·
οὐκ ἔτι γάρ ἐστ' ἔμψυχον.

Προελθὼν τέ φησι·

Πυθαγορισμοὶ καὶ λόγοι
λεπτοὶ, διεσμιλευμέναι τε φροντίδες
τρέφουσ' ἐκείνους. Τὰ δὲ καθ' ἡμέραν τάδε·
ἄρτος καθαρὸς εἷς ἑκατέρῳ, ποτήριον
ὕδατος· τοσαῦτα ταῦτα. Β. Δεσμωτηρίου
λέγεις δίαιταν. Α. Πάντες οὕτως οἱ σοφοὶ
διάγουσι καὶ τοιαῦτα κακοπαθοῦσί που·
τρυφῶσιν ἕτεροι πρὸς ἑτέρους. Ἆρ' οἶσθ' ὅτι
Μελανιππίδης ἑταῖρός ἐστι καὶ Φάων
καὶ Φυρόμαχος καὶ Φανὸς, οἳ δι' ἡμέρας
δειπνοῦσι πέμπτης ἀλφίτων κοτύλην μίαν.

Καὶ ἐν Πυθαγοριζούσῃ·

Ἡ δ' ἑστίασις ἰσχάδες καὶ στέμφυλα
καὶ τυρὸς ἔσται· ταῦτα γὰρ θύειν νόμος
τοῖς Πυθαγορείοις. Β. Νὴ Δί', ἱερεῖον μὲν οὖν
ὁποῖον ἂν κάλλιστον, ὦ βέλτιστ', ἔχῃ.

Καὶ μετ᾽ ὀλίγα·

Ἔδει θ᾽ ὑπομεῖναι μικροσιτίαν, ῥύπον
ῥῖγος, σιωπὴν, στυγνότητ᾽, ἀλουσίαν.

53. Τούτων δ᾽ ὑμεῖς, ὦ φιλόσοφοι, οὐδὲν ἀσκεῖτε, ἀλλὰ καὶ τὸ πάντων χαλεπώτερον λαλεῖτε περὶ ὧν οὐκ οἴδατε, καὶ ὡς κοσμίως ἐσθίοντες ποιεῖτε τὴν ἔνθεσιν κατὰ τὸν ἥδιστον Ἀντιφάνη· οὗτος γὰρ ἐν Δραπεταγωγῷ λέγει·

Κοσμίως ποιῶν τὴν ἔνθεσιν,
μικρὰν μὲν ἐκ τοῦ πρόσθε, μεστὴν δ᾽ ἔνδοθεν
τὴν χεῖρα, καθάπερ αἱ γυναῖκες, κατέφαγε
πάμπολλα καὶ ταχύτατα·

ἐξὸν, κατὰ τὸν αὐτὸν τοῦτον ποιητὴν ἐν Βομβυκίῳ λέγοντα, δραχμῆς ὠνήσασθαι· „τὰς προσφόρους ἡμῖν τροφας. σκόροδα, τυρὸν, κρόμμυα, πάππαριν· πάντα ταῦτ᾽ ἐστὶν δραχμῆς.“ Ἀριστοφῶν δ᾽ ἐν Πυθαγοριστῇ·

Πρὸς τῶν θεῶν, οἰόμεθα, τοὺς πάλαι ποτὲ,
τοὺς Πυθαγοριστὰς γενομένους, οὕτως ῥυπᾶν
ἑκόντας, ἢ φορεῖν τρίβωνας ἡδέως;
Οὐκ ἔστι τούτων οὐδὲν, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ·
ἀλλ᾽ ἐξ ἀνάγκης, οὐκ ἔχοντες οὐδὲ ἓν,
τῆς εὐτελείας πρόφασιν εὑρόντες καλὴν,
ὅρους ἔπηξαν τοῖς πένησι χρησίμους.
Ἐπεὶ παράθες αὐτοῖσιν ἰχθῦς ἢ κρέας,
κἂν μὴ κατεσθίωσι καὶ τοὺς δακτύλους,
ἐθέλω κρέμασθαι δεκάκις.

(162) Οὐκ ἄκαιρον δ᾽ ἐστὶ μνημονεῦσαι καὶ τοῦ εἰς ὑμᾶς ποιηθέντος ἐπιγράμματος, ὅπερ παρέθετο ὁ Δελφὸς Ἡγήσανδρος, ἐν ἕκτῳ ὑπομνημάτων·

Ὀφρυανασπασίδαι, ῥινεγκαταπηξιγένειοι,
σακκογενειοτρόφοι καὶ λοπαδαρπαγίδαι,

εἱματανωπερίβαλλοι, ἀνηλιποκαιβλεπέλαιοι,
νυκτιλαθραιοφάγοι, νυκτιπαταιπλάγιοι,
μειρακιεξαπάται καὶ συλλαβοπευσιλαληταὶ,
δοξοματαιόσοφοι, ζηταρετησιάδαι.

54. Ἀρχέστρατος δ' ὁ Γελῷος ἐν τῇ Γαστρολογίᾳ (ἣν μόνην ὑμεῖς ῥαψῳδίαν οἱ σοφοὶ ἀσπάζεσθε, μόνον τοῦτο πυθαγορίζοντες τὸ σιωπᾶν, δι' ἀσθένειαν λόγων τοῦτο ποιοῦντες· ἔτι δὲ τὴν Σφοδρίου τοῦ κυνικοῦ τέχνην ἐρωτικὴν, καὶ τὰς Πρωταγορίδου ἀκροάσεις ἐρωτικὰς, Περσαίου τε τοῦ καλοῦ φιλοσόφου συμποτικοὺς διαλόγους, συντεθέντας ἐκ τῶν Στίλπωνος καὶ Ζήνωνος ἀπομνημονευμάτων, ἐν οἷς ζητεῖ ὅπως ἂν μὴ κατακοιμηθῶσιν οἱ συμπόται, καὶ πῶς ταῖς ἐπιχύσεσι χρηστέον, πηνίκα τε εἰσακτέον τοὺς ὡραίους καὶ τὰς ὡραίας εἰς τὸ συμπόσιον, καὶ πότε αὐτοὺς προσδεκτέον ὡραϊζομένους, καὶ πότε παραπεμπτέον ὡς ὑπερορῶντας· καὶ περὶ προσοψημάτων, καὶ περὶ ἄρτων, καὶ περὶ τῶν ἄλλων, ὅσα τε περιεργότερον περὶ φιλημάτων εἴρηκεν ὁ Σωφρονίσκου φιλόσοφος, ὅς, περὶ ταῦτα τὴν διάνοιαν ἀεὶ στρέφων, πιστευθεὶς, ὥς φησιν Ἕρμιππος, ὑπ' Ἀντιγόνου τὸν Ἀκροκόρινθον, κωθωνιζόμενος ἐξέπεσε καὶ αὐτῆς τῆς Κορίνθου, καταστρατηγηθεὶς ὑπὸ τοῦ Σικυωνίου Ἀράτου, ὁ πρότερον ἐν τοῖς διαλόγοις πρὸς Ζήνωνα διαμιλλώμενος, ὡς ὁ σοφὸς πάντως ἂν εἴη καὶ στρατηγὸς ἀγαθὸς, μόνον τοῦτο διὰ τῶν ἔργων διαβεβαιωσάμενος ὁ καλὸς τοῦ Ζήνωνος οἰκετιεύς. Χαριέντως γὰρ ἔφη Βίων ὁ Βορυσθενίτης, θεασάμενος αὐτοῦ χαλκῆν εἰκόνα, ἐφ' ἧς ἐπεγέγραπτο, *ΠΕΡΣΑΙΟΝ ΖΗΝΩΝΟΣ ΚΙΤΙΕΑ*, πεπλανῆσθαι εἶπε τὸν ἐπιγράψαντα· δεῖν γὰρ οὕτως ἔχειν, *ΠΕΡΣΑΙΟΝ ΖΗΝΩΝΟΣ ΟΙΚΙΤΙΕΑ*. Ἦν γὰρ οὗτος οἰκέτης γεγονὼς τοῦ

Ζήνωνος, ὡς Νικίας ὁ Νικαεὺς ἱστορεῖ ἐν τῇ περὶ τῶν φιλοσόφων ἱστορίᾳ, καὶ Σωτίων ὁ Ἀλεξανδρεὺς ἐν ταῖς Διαδοχαῖς. Δύο δὲ συγγράμμασι τοῦ Περσαίου ἀπηντήκαμεν τῆς σοφῆς ταύτης πραγματείας τοιοῦτον ἔχουσι τὸ ἐπίγραμμα, συμποτικῶν διαλόγων.

55. Κτησίβιος δ' ὁ Χαλκιδεὺς ὁ Μενεδήμου γνώριμος, ὥς φησιν Ἀντίγονος ὁ Καρύστιος ἐν τοῖς βίοις, ἐρωτηθεὶς ὑπό τινος, τί περιγέγονεν ἐκ φιλοσοφίας αὐτῷ; ἔφη, Ἀσυμβόλως δειπνεῖν. Διὸ καὶ ὁ Τίμων που πρὸς αὐτὸν ἔφη·

Δειπνομανὲς, νεκροῦ ὄμματ' ἔχων, κραδίην δ' ἀκύλιστον.

Ἦν δ' εὔστοχος ὁ Κτησίβιος, καὶ χαρίεις περὶ τὸ γελοῖον· (163) διὸ καὶ πάντες αὐτὸν ἐπὶ τὰ συμπόσια παρεκάλουν· οὐχ ὥσπερ σὺ, κυνικὲ, ὁ μηδέποτε ταῖς Χάρισιν, ἀλλ' οὐδὲ ταῖς Μούσαις θύσας. Φυγοῦσα γοῦν σε καὶ τοὺς σοὶ παραπλησίους ἡ Ἀρετὴ Ἡδονῇ παρακάθηται, ὥς φησι Μνασάλκης ὁ Σικυώνιος ἐν ἐπιγράμμασιν·

Ἅδ' ἐγὼ ἁ τλάμων Ἀρετὰ παρὰ τῇδε κάθημαι
 Ἡδονῇ, αἰσχίστως κειραμένα πλοκάμους,
θυμὸν ἄχει μεγάλῳ βεβολημένα, εἴπερ ἅπασιν
 ἁ κακόφρων Τέρψις κρεῖσσον ἐμοῦ κέκριται.

Βάτων δ' ὁ κωμικὸς ἐν Ἀνδροφόνῳ φησί·

Τῶν φιλοσόφων τοὺς σώφρονας ἐνταυθοῖ καλῶ,
τοὺς ἀγαθὸν αὑτοῖς οὐ διδόντας οὐδὲ ἕν,
τοὺς τὸν φρόνιμον ζητοῦντας ἐν τοῖς περιπάτοις
καὶ ταῖς διατριβαῖς ὥσπερ ἀποδεδρακότα.
Ἄνθρωπ' ἀλάστωρ, διὰ τί συμβολὰς ἔχων
νήφεις; τί τηλικοῦτον ἀδικεῖς τοὺς θεούς;
τί τἀργύριον, ἄνθρωπε, τιμιώτερον

σαυτοῦ τέθεικας, ἢ πέφυκε τῇ φύσει;
ἀλυσιτελὴς εἶ τῇ πόλει, πίνων ὕδωρ·
τὸν γὰρ γεωργὸν καὶ τὸν ἔμπορον κακοῖς.
Ἐγὼ δὲ τὰς προσόδους μεθύων καλὰς ποιῶ.
Ἔπειθ᾽ ἕωθεν περιάγεις τὴν λήκυθον,
καταμανθάνων τοὔλαιον, ὥστε περιφέρειν
ὡρολόγιον δόξει τις, οὐχὶ λήκυθον.)

56. Ἀρχέστρατος δ᾽, ὦ Κύνουλκε, ὃν ἀντὶ τοῦ Ὁμήρου προσκυνεῖς διὰ τὴν γαστέρα („ἧς οὐ λαμυρώτερον οὐδέν" ὁ Τίμων σου) περὶ τοῦ κυνὸς τοῦ θαλαττίου ἱστορῶν, γράφει καὶ ταῦτα·

Ἀλλ᾽ οὐ πολλοὶ ἴσασι βροτῶν τόδε θεῖον ἔδεσμα,
οὐδ᾽ ἔσθειν ἐθέλουσιν, ὅσοι κεπφαττελεβώδη
ψυχὴν κέκτηνται θνητῶν, εἰσίν τ᾽ ἀπόπληκτοι,
ὡς ἀνθρωποφάγου τοῦ θηρίου ὄντος. Ἅπας δε
ἰχθὺς σάρκα φιλεῖ βροτέην, ἄν που περικύρσῃ·
ὥστε πρέπει καθαρῶς, ὁπόσοι τάδε μωρολογοῦσι,
τοῖς λαχάνοις προσάγειν, καὶ πρὸς Διόδωρον ἰόντας
τὸν σοφὸν ἐγκρατέως μετ᾽ ἐκείνου πυθαγορίζειν.

Ἦν δ᾽ ὁ Διόδωρος οὗτος τὸ μὲν γένος Ἀσπένδιος· Πυθαγορικὸς δὲ δόξας εἶναι, ὑμῶν τῶν κυνικῶν τρόπον ἔζη, κομῶν καὶ ῥυπῶν καὶ ἀνυποδητῶν. Ὅθεν καὶ Πυθαγορικὸν τὸ τῆς κόμης ἔδοξαν εἶναί τινες, ἀπὸ τοῦ Διοδώρου προαχθέν, ὥς φησιν Ἕρμιππος. Τίμαιος δ᾽ ὁ Ταυρομενίτης ἐν τῇ ἐνάτῃ τῶν ἱστοριῶν περὶ αὐτοῦ γράφει οὕτως· „Διοδώρου τοῦ τὸ γένος Ἀσπενδίου τὴν ἐξηλλαγμένην εἰσαγαγόντος κατασκευὴν, καὶ τοῖς Πυθαγορείοις πεπλησιακέναι προσποιηθέντος· πρὸς ὃν ἐπιστέλλων ὁ Στρατόνικος ἐκέλευσε τὸν ἀπαίροντα τὸ ῥηθὲν ἀπαγγεῖλαι τῷ περὶ θηροπέπλου μανίας ὕβρεώς τε πε-

ριστάσιμον στοὰν ἔχοντι Πυθαγόρου πελάτᾳ." Σωσικράτης δ' ἐν τρίτῳ φιλοσόφων διαδοχῆς βαθεῖ πώγωνι χρήσασθαι τὸν Διόδωρον ἱστορεῖ, καὶ τρίβωνα ἀναλαβεῖν, κόμην τε φορῆσαι, κατά τινα τῦφον τὴν ἐπιτήδευσιν ταύτην προσαγαγόντα, τῶν πρὸ αὐτοῦ Πυθαγορικῶν λαμπρᾷ τε ἐσθῆτι ἀμφιεννυμένων, καὶ λουτροῖς καὶ ἀλείμμασι, κουρᾷ τε τῇ συνήθει χρωμένων.

57. Εἰ δ' ὑμεῖς ὄντως, ὦ φιλόσοφοι, τὴν αὐτάρκειαν ἀσπάζεσθε καὶ τὰ τῶν δείπνων εὐτελῆ, τί ἐνταῦθα παραγίνεσθε μηδὲ κληθέντες; ἢ ὡς εἰς ἀσώτιον μαγειρικὰ σκεύη καταλέγειν μαθησόμενοι; ἢ ὡς τὸν Ἀθηνογένους Κεφαλίωνα ἀποστοματιοῦντες; Κατὰ γὰρ τὸν Σοφοκλέους Κηδαλίωνα, ἐστὲ

Μαστιγίαι, κέντρωνες, ἀλλοτριοφάγοι.

Ὅτι δ' ὑμεῖς οἱ φιλόσοφοι περὶ τὰ δεῖπνα ἀεὶ τὸν νοῦν ἔχετε, δέον ὑμᾶς ἐπιφαγεῖν τι αἰτῆσαι, ἢ ἐπεσθίειν τι τῶν κυνικῶν βρωμάτων, (οὐδὲ γὰρ χαριτογλωσσεῖν ἡμᾶς θέμις), δῆλον ἐξ ὧν καὶ Ἄλεξις ἐν τῷ ἐπιγραφομένῳ Λίνῳ ἱστορεῖ. Ὑποτίθεται δὲ τὸν Ἡρακλέα παρὰ τῷ Λίνῳ παιδευόμενον, καὶ κελευσθέντα ἀπὸ βιβλίων πολλῶν παρακειμένων λαβόντα ἐντυχεῖν. Ἐκεῖνος δ' ὀψαρτυτικὸν λαβὼν βιβλίον ἐν χεροῖν περισπουδάστως ἐκράτει. Λέγει δ' οὕτως ὁ Λίνος·

Βιβλίον
ἐντεῦθεν ὅ τι βούλει προσελθὼν γὰρ λαβὲ,
ἔπειτ' ἀναγνώσει, πάνυ γε διασκοπῶν
ἀπὸ τῶν ἐπιγραμμάτων ἀτρέμα τε καὶ σχολῇ.
Ὀρφεὺς ἔνεστιν, Ἡσίοδος, τραγῳδία,
Χοιρίλος, Ὅμηρος, Ἐπίχαρμος, συγγράμματα
παντοδαπά. Δηλώσεις γὰρ οὕτω τὴν φύσιν,

ἐπὶ τί μάλισθ᾽ ὥρμησε. ΗΡ. Τουτὶ λαμβάνω.
ΛΙΝ. Δεῖξον τί ἐστι πρῶτον. ΗΡ. Ὀψαρτυσία,
ὥς φησι τοὐπίγραμμα. ΛΙΝ. Φιλόσοφός τις εἶ
εὔδηλον, ὃς, παρεὶς τοσαῦτα γράμματα,
Σίμου τέχνην ἔλαβες. ΗΡ. Ὁ Σῖμος δ᾽ ἐστὶ τίς;
ΛΙΝ. Μάλ᾽ εὐφυὴς ἄνθρωπος. Ἐπὶ τραγῳδίαν
ὥρμηκε νῦν, καὶ τῶν μὲν ὑποκριτῶν πολὺ
κράτιστός ἐστιν ὀψοποιὸς, ὡς δοκεῖ
τοῖς χρωμένοις, τῶν δ᾽ ὀψοποιῶν ὑποκριτής,
Βούλιμός ἐσθ᾽ ἄνθρωπος. ΗΡ. Ὅ τι βούλει, λέγε·
πεινῶ γὰρ, εὖ τοῦτ᾽ ἴσθι.

58. Ταῦτα τοῦ Μάγνου ἑξῆς καταδραμόντος ἀποβλέψας ὁ Κύνουλκος εἰς τοὺς παρόντας τῶν φιλοσόφων, ἔφη·

Εἶδες τὴν Θασίαν ἅλμην οἷ᾽ ἄττα βαΰζει·
ὡς εὖ καὶ ταχέως ἀπετίσατο καὶ παραχρῆμα.
Οὐ μέντοι παρὰ κωφὸν ὁ τυφλὸς ἔοικε λαλῆσαι,

Ὡς ὁ Κρατῖνος ἐν τοῖς Ἀρχιλόχοις ἔφη. Ἐπιλανθανόμενος γὰρ ἐν οἷς ποιεῖται δικαστηρίοις τῶν καλῶν ἰάμβων αὐτοῦ τὰς ἐπιδείξεις, ὑπὸ τῆς ἐμφύτου γαστριμαργίας καὶ ἡδυλογίας κολάβρους ἀναγινώσκει, καὶ μέλη πάραυλα, καὶ ἀκρότητα κύμβαλα. Καὶ μετὰ τὰς καλὰς ταύτας ἀμουσολογίας περιέρχεται τὰς οἰκίας, ἐξετάζων, ὅπου δεῖπνα λαμπρὰ παρασκευάζεται, ὑπὲρ τὸν Ἀθηναῖον Χαιρεφῶντα ἐκεῖνον, περὶ οὗ φησιν Ἄλεξις ἐν Φυγάδι·

Ἀεί γ᾽ ὁ Χαιρεφῶν τιν᾽ εὑρίσκει τέχνην,
καὶ νῦν πορίζεταί γε τὰ δεῖπν᾽ ἀσύμβολα.
Ὅπου γάρ ἐστιν ὁ κέραμος μισθώσιμος
ὁ τοῖς μαγείροις, εὐθὺς ἐξ ἑωθινοῦ
ἕστηκεν ἐλθών· κἂν ἴδῃ μισθούμενον

(165) εἰς ἑστίασιν, τοῦ μαγείρου πυθόμενος
τὸν ἑστιῶντα, τῆς θύρας χασμωμένης
ἂν ἐπιλάβηται, πρῶτος εἰσελήλυθεν.

Οὐκ ὀκνεῖ δ' ἀνὴρ οὗτος, καθάπερ καὶ ὁ καλὸς Μάγνος, καὶ ὑπερορίους ἀποδημίας ποιεῖσθαι τῆς γαστρὸς χάριν, ὡς ὁ αὐτὸς Ἄλεξις εἴρηκεν ἐν Συναποθνήσκουσιν·

Ἐπὶ δεῖπνον εἰς Κόρινθον ἐλθὼν Χαιρεφῶν
ἄκλητος, (ἤδη γὰρ πέτεται διαπόντιος·
οὕτω τι τἀλλότρι' ἐσθίειν ἐστὶ γλυκύ.)

Καὶ Θεόπομπος δ' ἐν Ὀδυσσεῖ ἔφη·

Εὐριπίδου τ' ἄριστον οὐ κακῶς ἔχον,
τἀλλότρια δειπνεῖν τὸν καλῶς εὐδαίμονα.

59. Γελασάντων οὖν πάντων ἐπὶ τούτοις, ὁ Οὐλπιανὸς ἔφη, Πόθεν δὲ καὶ ἡ ἡδυλογία τοῖς ἡδονικοῖς τούτοις ἁμαρτολόγοις; Πρὸς ὃν ὁ Κύνουλκος, Ἀλλ', ὦ χοιρίον εὐάρτυτον, Φρύνιχος ὁ κωμῳδιοποιὸς ἐν τῷ Ἐφιάλτῃ μνημονεύει τοῦ ἡδυλόγου, διὰ τούτων·

Ἔστιν δ' αὐτούς γε φυλάττεσθαι τῶν νῦν χαλεπώτατον ἔργον.
Ἔχουσι γάρ τι κέντρον ἐν τοῖς δακτύλοις,
μισάνθρωπον ἄνθος ἥβης·
εἶθ' ἡδυλογοῦσιν ἅπασιν ἀεὶ κατὰ τὴν ἀγορὰν περιόντες.
Ἐπὶ τοῖσι βάθροις δ' ὅταν ὦσιν, ἐκεῖ τούτοις, οἷς ἡδυλογοῦσι,
μεγάλας ἀμυχὰς καταμύξαντες, καὶ συγκύψαντες ἅπαντας,
γελῶσι.

Τὸ δὲ χαριτογλωσσεῖν Αἰσχύλος εἴρηκεν ἐν Προμηθεῖ δεσμώτῃ·

Γνώσει τάδ᾽, ὡς ἔτυμ᾽, οὐδὲ μάτην
χαριτογλωσσεῖν ἔνι μοι.

Πάλιν τε εἰπόντος τοῦ Οὐλπιανοῦ, Τίνα δ᾽ ἐστὶν, ἄνδρες φίλοι, τὰ μαγειρικὰ σκεύη; τούτων γὰρ ἐμνημόνευσαν ἐν τοῖς Ἀρκαδικοῖς δείπνοις μνήμης ἠξιωμένων. Καὶ τὸ ἀσώτιον ποῦ κεῖται; Ἀσώτους μὲν γὰρ οἶδα διαβοήτους· ἕνα μὲν, οὗ μνημονεύει Ἄλεξις ἐν Κνιδίᾳ·

Διόδωρος οὑπίτριπτος ἐν ἔτεσιν δύο
σφαῖραν ἀπέδειξε τὴν πατρῴαν οὐσίαν·
οὕτως ἰταμῶς ἅπαντα κατεμασήσατο.

Ἐν δὲ Φαίδρῳ φησί·

Σχολῇ γε, νὴ τὸν ἥλιον, σχολῇ λέγεις.
Ἐπιχαρίδης ὁ μικρὸς ἐν πένθ᾽ ἡμέραις
σφαῖραν ἐποίησε τὴν πατρῴαν οὐσίαν·
οὕτω συνεστρόγγυλεν ἰταμῶς καὶ ταχύ.

60. *Καὶ Κτήσιππος δ᾽, ὁ Χαβρίου υἱὸς, εἰς τοσοῦτον ἦλθεν ἀσωτίας, ὡς καὶ τοῦ μνήματος τοῦ πατρὸς, εἰς ὃ οἱ Ἀθηναῖοι χιλίας ἀνάλωσαν δραχμὰς, τοὺς λίθους πωλῆσαι εἰς τὰς ἡδυπαθείας. Δίφιλος γοῦν ἐν τοῖς Ἐναγίζουσί φησιν·*

Εἰ μὴ συνήθης Φαιδίμῳ γ᾽ ἐτύγχανεν
ὢν ὁ Χαβρίου Κτήσιππος, εἰσηγησάμην
νόμον τιν᾽, οὐκ ἄχρηστον, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ,
ὥστ᾽ ἐπιτελεσθῆναί ποτ᾽ αὐτῷ τοῦ πατρὸς
*τὸ μνῆμα· κατ᾽ ἐνιαυτὸν ἕνα * λίθον*
ἁμαξιαῖον. Καὶ σφόδρ᾽ εὐτελὲς λέγω.

Τιμοκλῆς δ᾽ ἐν Δημοσατύροις φησίν·

Οὐδ᾽ ὁ Χαβρίου Κτήσιππος ἔτι τρὶς κείρεται,
(166) *ἐν ταῖς γυναιξὶ λαμπρὸς, οὐκ ἐν ἀνδράσιν.*

Καὶ Μένανδρος δ᾽ ἐν Ὀργῇ περὶ αὐτοῦ τάδε λέγει·

Καίτοι νέος ποτ' ἐγενόμην κἀγώ, γύναι·
ἀλλ' οὐκ ἐλούμην πεντάκις τῆς ἡμέρας
τότ', ἀλλὰ νῦν· οὐδὲ χλανίδ' εἶχον, ἀλλὰ νῦν·
οὐδὲ μύρον εἶχον, ἀλλὰ νῦν· καὶ βάψομαι
καὶ παρατιλοῦμαι νὴ Δία καὶ γενήσομαι
Κτήσιππος, οὐκ ἄνθρωπος, ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ,
κᾆθ' ὡς ἐκεῖνος κατέδομαι καὶ τοὺς λίθους
ἁπαξάπαντας, οὐ γὰρ οὖν τὴν γῆν μόνην.

Τάχ' οὖν διὰ τὴν πολλὴν ταύτην ἀσωτίαν καὶ κιναιδίαν τοὔνομα αὐτοῦ παρέλιπε Δημοσθένης ἐν τῷ περὶ ἀτελειῶν. Χρὴ δὲ τοὺς τὰ πατρῷα κατεδηδοκότας κατὰ τὸν Μενάνδρου Ναύκληρον οὕτως κολάζεσθαι. Φησὶ γάρ·

Ὦ φιλτάτη Γῆ μῆτερ, ὡς σεμνὸν σφόδρ' εἶ
τοῖς νοῦν ἔχουσι κτῆμα, πολλοῦ τ' ἄξιον.
Ὡς δῆτ' ἐχρῆν, εἴ τις πατρῴαν παραλαβὼν
γῆν καταφάγοι, πλεῖν τοῦτον ἤδη διὰ τέλους
καὶ μηδ' ἐπιβαίνειν γῆς, ἵν' οὕτως ᾔσθετο
οἷον παραλαβὼν ἀγαθὸν οὐκ ἐφείσατο.

61. *Πυθοδήλου δέ τινος ἀσώτου μνημονεύει Ἀξιόνικος ἐν Τυῤῥηνῷ, οὕτως·*

Ὁ Πυθόδηλος οὑτοσὶ
ὁ Βαλλίων προσέρχετ' ἐπικαλούμενος,
μεθύουσά τ' ἐξόπισθεν ἡ σοφωτάτη
ἀποτυμπανισχὰς κατὰ πόδας πορεύεται.

Πολύευκτον δ' Ἀναξανδρίδης ἐν Τηρεῖ κωμῳδῶν·

Ὄρνις κεκλήσει (φησί). B. Διὰ τί, πρὸς τῆς Ἑστίας;
πότερον καταφαγὼν τὴν πατρῴαν οὐσίαν,
ὥσπερ Πολύευκτος ὁ καλός; A. Οὐ δῆτ', ἀλλ' ὅτι
ἄῤῥην ὑπὸ θηλειῶν κατεκόπης.

Θεόπομπος δ' ἐν τῇ δεκάτῃ τῶν Φιλιππικῶν, ἀφ' ἧς τινες

τὸ τελευταῖον μέρος χωρίσαντες, ἐν ᾧ ἐστι τὰ περὶ τῶν Ἀθήνησι δημαγωγῶν, Εὔβουλόν φησι τὸν δημαγωγὸν ἄσωτον γενέσθαι. Τῇ λέξει δὲ ταύτῃ ἐχρήσατο· „Καὶ τοσοῦτον ἀσωτίᾳ καὶ πλεονεξίᾳ διενήνοχε τοῦ δήμου τοῦ Ταραντίνων, ὅσον ὁ μὲν περὶ τὰς ἑστιάσεις εἶχε μόνον ἀκρατῶς, ὁ δὲ τῶν Ἀθηναίων καὶ τὰς προσόδους καταμισθοφορῶν διατετέλεκε. Καλλίστρατος δὲ, φησὶν, ὁ Καλλικράτους δημαγωγὸς, καὶ αὐτὸς πρὸς μὲν τὰς ἡδονὰς ἦν ἀκρατὴς, τῶν δὲ πολιτικῶν πραγμάτων ἦν ἐπιμελής.“ Περὶ δὲ τῶν Ταραντίνων ἱστορῶν ἐν τῇ δευτέρᾳ πεντηκοστῇ τῶν ἱστοριῶν, γράφει οὕτως· „Ἡ πόλις ἡ τῶν Ταραντίνων σχεδὸν καθ᾽ ἕκαστον μῆνα βουθυτεῖ, καὶ δημοσίᾳ ἑστιάσεις ποιεῖται. Τὸ δὲ τῶν ἰδιωτῶν πλῆθος ἀεὶ περὶ συνουσίας καὶ πότους ἐστί. Λέγουσι δὲ καί τινα τοιοῦτον λόγον οἱ Ταραντῖνοι, τοὺς μὲν ἄλλους ἀνθρώπους διὰ τὸ φιλοπονεῖσθαι καὶ περὶ τὰς ἐργασίας διατρίβειν παρασκευάζεσθαι ζῆν, αὐτοὺς δὲ διὰ τὰς συνουσίας καὶ τὰς ἡδονὰς οὐ μέλλειν, ἀλλ᾽ ἤδη βιῶναι.“

62. Περὶ δὲ τῆς ἀσωτίας καὶ τοῦ βίου Φιλίππου καὶ τῶν ἑταίρων αὐτοῦ ἐν τῇ τεσσαρακοστῇ ἐνάτῃ τῶν ἱστο-
(167) ριῶν ὁ Θεόπομπος τάδε γράφει· „Φίλιππος, ἐπεὶ ἐγκρατὴς πολλῶν ἐγένετο χρημάτων, οὐκ ἀνάλωσεν αὐτὰ ταχέως, ἀλλ᾽ ἐξέβαλε καὶ ἔῤῥιψε, πάντων ἀνθρώπων κάκιστος ὢν οἰκονόμος, οὐ μόνον αὐτὸς, ἀλλὰ καὶ οἱ περὶ αὐτόν. Ἁπλῶς γὰρ οὐδεὶς αὐτῶν ἠπίστατο ζῆν ὀρθῶς, οὐδὲ σωφρόνως οἰκεῖν οἰκίαν. Τοῦ δ᾽ αὐτὸς αἴτιος ἦν, ἄπληστος καὶ πολυτελὴς ὢν, προχείρως ἅπαντα ποιῶν, καὶ κτώμενος, καὶ διδούς. Στρατιώτης γὰρ ὢν, λογίζεσθαι τὰ προσιόντα καὶ τἀναλισκόμενα δι᾽ ἀσχολίαν οὐκ ἠδύνατο. Ἔπειτα δ᾽ οἱ ἑταῖροι αὐτοῦ ἐκ πολλῶν τόπων

ἦσαν συνεῤῥυηκότες· οἱ μὲν γὰρ ἐξ αὐτῆς τῆς χώρας, οἱ δ' ἐκ Θετταλίας, οἱ δὲ ἐκ τῆς ἄλλης Ἑλλάδος, οὐκ ἀριστίνδην ἐξειλεγμένοι, ἀλλ' εἴ τις ἦν ἐν τοῖς Ἕλλησιν ἢ τοῖς βαρβάροις λάσταυρος ἢ βδελυρὸς, ἢ θρασὺς τὸν τρόπον, οὗτοι σχεδὸν ἅπαντες εἰς Μακεδονίαν ἀθροισθέντες ἑταῖροι Φιλίππου προσηγορεύοντο. Εἰ δὲ μὴ καὶ τοιοῦτός τις ἐληλύθει, ὑπὸ τοῦ βίου καὶ τῆς διαίτης τῆς Μακεδονικῆς ταχέως ἐκείνοις ὅμοιος ἐγίνετο. Τὰ μὲν γὰρ οἱ πόλεμοι καὶ αἱ στρατεῖαι καὶ αἱ πολυτέλειαι θρασεῖς αὐτοὺς εἶναι προετρέποντο, καὶ ζῆν μὴ κοσμίως, ἀλλ' ἀσώτως καὶ τοῖς λῃσταῖς παραπλησίως."

63. Δοῦρις δ' ἐν ἑβδόμῳ Μακεδονικῶν, περὶ Πασικύπρου λεγων τοῦ ἐν Κύπρῳ βασιλέως, ὅτι ἄσωτος ἦν, γράφει καὶ τάδε· „Ἀλέξανδρος μετὰ τὴν Τύρου πολιορκίαν Πνυταγόραν ἀποστέλλων ἄλλας τε δωρεὰς ἔδωκε, καὶ χωρίον, ὃ ᾐτήσατο. Πρότερον δὲ τοῦτο Πασίκυπρος ὁ βασιλεύων ἀπέδοτο δι' ἀσωτίαν πεντήκοντα ταλάντων Πυμάτῳ τῷ Κιτιεῖ, ἅμα τὸ χωρίον καὶ τὴν αὐτοῦ βασιλείαν· καὶ λαβὼν τὰ χρήματα, κατεγήρασεν ἐν Ἀμαθοῦντι." Τοιοῦτος ἐγένετο καὶ Αἰθίοψ ὁ Κορίνθιος, ὥς φησι Δημήτριος ὁ Σκήψιος, οὗ μνημονεύει Ἀρχίλοχος. Ὑπὸ φιληδονίας γὰρ καὶ ἀκρασίας καὶ οὗτος, μετ' Ἀρχίου πλέων εἰς Σικελίαν, ὅτ' ἔμελλε κτίζειν Συρακούσας, τῷ ἑαυτοῦ συσσίτῳ μελιτούττης ἀπέδοτο τὸν κλῆρον, ὃν ἐν Συρακούσαις λαχὼν ἔμελλεν ἕξειν.

64. Εἰς τοσοῦτον δ' ἀσωτίας ἐληλύθει καὶ Δημήτριος ὁ Δημητρίου τοῦ Φαληρέως ἀπόγονος, ὥς φησιν Ἡγήσανδρος, ὥστε Ἀρισταγόραν μὲν ἔχειν τὴν Κορινθίαν ἐρωμένην, ζῆν δὲ πολυτελῶς. Ἀνακαλεσαμένων δ' αὐτὸν τῶν Ἀρεοπαγιτῶν καὶ κελευόντων βέλτιον ζῆν, Ἀλλὰ καὶ

νῦν, εἶπεν, ἐλευθερίως ζῶ. Καὶ γὰρ ἑταίραν ἔχω τὴν καλλίστην, καὶ ἀδικῶ οὐδένα, καὶ πίνω Χῖον οἶνον, καὶ τἄλλ᾽ ἀρκούντως παρασκευάζομαι, τῶν ἰδίων μου προσόδων εἰς ταῦτ᾽ ἐκποιουσῶν. Οὐ, καθάπερ ὑμῶν ἔνιοι, δεκαζόμενος ζῶ καὶ μοιχεύων. Καὶ τῶν τὰ τοιαῦτα πραττόντων καὶ ἐπ᾽ ὀνόματος τινὰς κατέλεξε. Ταῦτα δ᾽ ἀκούσας Ἀντίγονος ὁ βασιλεὺς, θεσμοθέτην αὐτὸν κατέστησε. Τοῖς δὲ Παναθηναίοις ἵππαρχος ὢν, ἰκρίον ἔστησε πρὸς τοῖς Ἑρμαῖς Ἀρισταγόρᾳ, μετεωρότερον τῶν Ἑρμῶν· Ἐλευσῖνί τε μυστηρίων ὄντων, ἔθηκεν αὐτῇ θρόνον παρὰ τὸ ἀνάκτορον, οἰμώξεσθαι φήσας τοὺς κωλύσοντας.

(168) 65. Ὅτι δὲ τοὺς ἀσώτους καὶ τοὺς μὴ ἔκ τινος περιουσίας ζῶντας τὸ παλαιὸν ἀνεκαλοῦντο οἱ Ἀρεοπαγῖται, καὶ ἐκόλαζον, ἱστόρησαν Φανόδημος, καὶ Φιλόχορος, ἄλλοι τε πλείους. Μενέδημον γοῦν καὶ Ἀσκληπιάδην τοὺς φιλοσόφους, νέους ὄντας καὶ πενομένους, μεταπεμψάμενοι ἠρώτησαν, πῶς ὅλας τὰς ἡμέρας, τοῖς φιλοσόφοις συσχολάζοντες, κεκτημένοι δὲ μηδὲν, εὐεκτοῦσιν οὕτω τοῖς σώμασι· καὶ οἱ ἐκέλευσαν μεταπεμφθῆναί τινα τῶν μυλωθρῶν. Ἐλθόντος δ᾽ ἐκείνου, καὶ εἰπόντος, ὅτι νυκτὸς ἑκάστης κατιόντες εἰς τὸν μυλῶνα, καὶ ἀλοῦντες, δύο δραχμὰς ἀμφότεροι λαμβάνουσι, θαυμάσαντες οἱ Ἀρεοπαγῖται, διακοσίαις δραχμαῖς ἐτίμησαν αὐτούς. Καὶ Δημόκριτον δ᾽ Ἀβδηρῖται δημοσίᾳ κρίνοντες ὡς κατεφθαρκότα τὰ πατρῷα, ἐπειδὴ, ἀναγνοὺς αὐτοῖς τὸν μέγαν διάκοσμον καὶ τὰ περὶ τῶν ἐν Ἅιδου, εἶπεν εἰς ταῦτα ἀνηλωκέναι, ἀφείθη.

66. Οἱ δὲ, μὴ οὕτως ἄσωτοι, κατὰ τὸν Ἄμφιν.
πίνουσ᾽ ἑκάστης ἡμέρας δι᾽ ἡμέρας,

διασειόμενοι τοὺς κροτάφους ὑπὸ τοῦ ἀκράτου, καὶ κατὰ τὸν Δίφιλον κεφαλὰς ἔχοντες τρεῖς, ὥσπερ Ἀρτεμίσιον, πολέμιοι τῆς οὐσίας ὑπάρχοντες, ὡς Σάτυρος ἐν τοῖς περὶ χαρακτήρων εἴρηκε, κατατρέχοντες τὸν ἀγρὸν, διαρπάζοντες τὴν οἰκίαν, λαφυροπωλοῦντες τὰ ὑπάρχοντα, σκοποῦντες οὐ τί δεδαπάνηται, ἀλλὰ τί δαπανηθήσεται, οὐδὲ τί περιέσται, ἀλλὰ τί οὐ περιέσται· ἐν τῇ νεότητι τὰ τοῦ γήρως ἐφόδια προκαταναλίσκοντες, χαίροντες τῇ ἑταίρᾳ, οὐ τοῖς ἑταίροις, καὶ τῷ οἴνῳ, οὐ τοῖς συμπόταις. Ἀγαθαρχίδης δ' ὁ Κνίδιος ἐν τῇ ὀγδόῃ πρὸς ταῖς εἴκοσι τῶν Εὐρωπιακῶν „Γνώσιππον (φησὶν) ἄσωτον γενόμενον ἐν τῇ Σπάρτῃ ἐκώλυον οἱ ἔφοροι συναναστρέφειν τοῖς νέοις." Παρὰ δὲ Ῥωμαίοις μνημονεύεται, ὥς φησι Ποσειδώνιος ἐν τῇ ἐνάτῃ καὶ τεσσαρακοστῇ τῶν ἱστοριῶν, Ἀπίκιόν τινα ἐπὶ ἀσωτίᾳ πάντας ἀνθρώπους ὑπερηκοντικέναι. Οὗτος δ' ἐστὶν Ἀπίκιος ὁ καὶ τῆς φυγῆς αἴτιος γενόμενος Ῥουτιλίῳ, τῷ τὴν Ῥωμαϊκὴν ἱστορίαν ἐκδεδωκότι τῇ Ἑλλήνων φωνῇ. Περὶ δὲ Ἀπικίου, τοῦ καὶ αὐτοῦ ἐπὶ ἀσωτίᾳ διαβοήτου, ἐν τοῖς πρώτοις εἰρήκαμεν.

67. *Διογένης δ' ὁ Βαβυλώνιος ἐν τοῖς περὶ εὐγενείας „Τὸν Φωκίωνος υἱὸν (φησὶ) Φῶκον οὐκ ἦν ὃς οὐκ ἐμίσει Ἀθηναίων. Καὶ ὁπότε ἀπαντήσειέ τις αὐτῷ, ἔλεγεν, Ὦ καταισχύνας τὸ γένος. Πάντα γὰρ ἀνάλωσε τὰ πατρῷα εἰς ἀσωτίαν, καὶ μετὰ ταῦτα ἐκολάκευε τὸν ἐπὶ τῆς Μουνυχίας· ἐφ' ᾧ πάλιν ὑπὸ πάντων ἐπεῤῥαπίζετο. Ἐπιδόσεων δέ ποτε γενομένων παρελθὼν καὶ αὐτὸς εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἔφη, Ἐπιδίδωμι κἀγώ. Καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ὁμοθυμαδὸν ἀνεβόησαν, Εἰς ἀκολασίαν. Ἦν δ' ὁ Φῶκος καὶ φιλοπότης. Νικήσαντος γοῦν αὐτοῦ ἵπποις Παναθήναιος, ὡς ὁ πατὴρ εἱστία τοὺς ἑταίρους, συνελθόντων*

εἰς τὸ δεῖπνον, λαμπρὰ μὲν ἦν ἡ παρασκευὴ, καὶ τοῖς εἰσιοῦσι προσεφέροντο ποδονιπτῆρες οἴνου δι᾽ ἀρωμάτων. (169) Οὓς ἰδὼν ὁ πατὴρ, καλέσας τὸν Φῶκον, Οὐ παύσεις, ἔφη, τὸν ἑταῖρον διαφθείροντά σου τὴν νίκην;"

Οἶδα δὲ καὶ ἄλλους ἀσώτους πολλοὺς, περὶ ὧν ὑμῖν καταλείπω ζητεῖν, πλὴν Καλλίου τοῦ Ἱππονίκου, ὃν καὶ οἱ τῶν παίδων ἴσασι παιδαγωγοί. Περὶ δὲ τῶν ἄλλων ὧν φθάνω προβεβληκὼς εἴ τι λέγειν ἔχετε, ἀναπεπταμένας ἔχω τῶν ὤτων τὰς πύλας. Ὥστε λέγετε· ἐπιζητῶ γάρ Καὶ Μάγνος εἴρηκε τὸ ἐπεσθίειν καὶ τὸ ἐπιφαγεῖν.

Καὶ ὁ Αἰμιλιανὸς ἔφη, Τὸ μὲν ἀσώτιον ἔχεις παρὰ Στράττιδι ἐν Χρυσίππῳ, λέγοντι οὕτως·

Εἰ μηδὲ χέσαι γ᾽ αὐτῷ σχολὴ γενήσεται,
μηδ᾽ εἰς ἀσώτιον τραπέσθαι, μηδ᾽, ἐὰν
αὐτῷ ξυναντιᾷ τις, λαλῆσαι μηδενί.

68. Μαγειρικὰ δὲ σκεύη καταριθμεῖται Ἀνάξιππος ἐν Κιθαρῳδῷ, οὕτως·

Ζωμήρυσιν φέροις, ὀβελίσκους δώδεκα,
κρεάγραν, θυείαν, τυροκνῆστιν παιδικὴν,
στελεὸν, σκαφίδας τρεῖς, δορίδα, κοπίδας τέτταρας.
Οὐ μὴ πρότερον νεύσεις, θεοῖσιν ἐχθρὲ σὺ,
τὸ λεβήτιον κἀκ τοῦ χύτρου (πάλιν ὑστερεῖς;)
καὶ τὴν κύβηλιν τὴν ἀγωνιστηρίαν;

Τὴν χύτραν δ᾽ Ἀριστοφάνης ἐν Σκηνὰς καταλαμβανούσαις κακκάβην εἴρηκεν, οὕτως·

Τὴν κακκάβην γὰρ κᾶε τοῦ διδασκάλου.

Κἀν Δαιταλεῦσι· „Κἄγειν ἐκεῖθεν κακκάβην." Ἀντιφάνης δ᾽ ἐν Φιλοθηβαίῳ·

Πάντ᾽ ἐστὶν ἡμῖν· ἥ τε γὰρ συνώνυμος
τῆς ἔνδον οὔσης ἔγχελυς Βοιωτία

μιχθεῖσα κοίλοις ἐν βυθοῖσι κακκάβης
χλιαίνετ', αἴρεθ', ἕψεται, παφλάζεται.

Βατάνιον δ' εἴρηκεν Ἀντιφάνης ἐν Εὐθυδίκῳ

Ἔπειτα πουλύπους τετμημένος
ἐν βατανίοισιν ἑφθός.

Ἄλεξις ἐν Ἀσκληπιοκλείδῃ·

Οὕτως δ' ὀψοποιεῖν εὐφυῶς
περὶ τὴν Σικελίαν αὐτὸς ἔμαθον, ὥστε τοὺς
δειπνοῦντας εἰς τὰ βατάνι' ἐμβαλεῖν ποιῶ
ἐνίοτε τοὺς ὀδόντας ὑπὸ τῆς ἡδονῆς.

Πατάνιον δὲ διὰ τοῦ π Ἀντιφάνης ἐν Γάμῳ·

Πατάνια, σεῦτλον, σίλφιον, χύτρας, λύχνους,
κορίαννα, κρόμμυ', ἅλας, ἔλαιον, τρυβλίον.

Φιλέταιρος Οἰνοπίωνι·

Ὁ μάγειρος οὗτος πατανίων προσελθέτω.

Καὶ πάλιν·

Πλείους Στρατονίκου τοὺς μαθητάς μοι δοκεῖ
ἕξειν πατανίων.

Ἐν δὲ Παρασίτῳ ὁ Ἀντιφάνης καὶ τάδε εἴρηκεν·

Ἄλλος ἐπὶ τούτῳ μέγας
ἥξει τις ἰσοτράπεζος εὐγενής. Β. Τίνα
λέγεις; Α. Καρύστου θρέμμα, γηγενής, ζέων.
Β. Εἶτ' οὐκ ἂν εἴποις; Ὕπαγε. Α. Κάκκαβον λέγω·
σὺ δ' ἴσως ἂν εἴποις λοπάδ'. Β. Ἐμοὶ δὲ τοὔνομα
οἴει διαφέρειν, εἴτε κάκκαβόν τινες
χαίρουσιν ὀνομάζοντες, εἴτε σίττυβον;
Πλὴν ὅτι λέγεις ἀγγεῖον οἶδα.

Εὔβουλος δ' ἐν Ἴωνι καὶ βατάνια καὶ πατάνια λέγει, ἐν τούτοις·

Τρυβλία δὲ, καὶ βατάνια, καὶ κακκάβια, καὶ

λοπάδια, καὶ πατάνια, πυκνὰ, ταρφέα,
κοὐδ' ἂν λέγων λέξαιμι.

(170) 69. Ἡδυσμάτων δὲ κατάλογον Ἄλεξις ἐποιήσατο ἐν Λέβητι, οὕτως·

— Μὴ προφάσεις ἐνταῦθά μοι, μηδ' Οὐκ ἔχω.
B. Ἀλλ' ἄγε λέγ' οὗ δεῖ· λήψομαι γὰρ πάντ' ἐγώ.
A. Ὀρθῶς. Τὸ πρῶτον μὲν λάβ' ἐλθὼν σήσαμα.
B. Ἀλλ' ἔστιν ἔνδον. A. Ἀσταφίδα κεκομμένην,
μάραθρον, ἄνηθον, νᾶπυ, καυλὸν, σίλφιον,
κορίαννον αὖον, ῥοῦν, κύμινον, κάππαριν,
ὀρίγανον, γήτειον, * σκόροδον, θύμον,
σφάκον, σίραιον, σέσελι, πήγανον, πράσον.

Ἐν δὲ Παννυχίδι ἢ Ἐρίθοις μάγειρον τάδε ποιεῖ λέγοντα·

Κύκλῳ δεήσει περιτρέχειν με καὶ βοᾶν,
ἂν του δέωμαι. Δεῖπνον αἰτήσεις με σὺ
ἤδη παρελθών· οὐκ ἔχων δὲ τυγχάνω
οὐκ ὄξος, οὐκ ἄνηθον, οὐκ ὀρίγανον,
οὐ θρῖον, οὐκ ἔλαιον, οὐκ ἀμυγδάλας,
οὐ σκόροδον, οὐ σίραιον, οὐχὶ γήτιον,
οὐ βολβὸν, οὐ πῦρ, οὐ κύμινον, οὐχ ἅλας,
οὐκ ᾠὸν, οὐ ξύλ', οὐ σκάφην, οὐ τήγανον·
οὐχ ἱμονίαν, οὐ λάκκον εἶδον, οὐ φρέαρ·
οὐ στάμνος ἐστί· διακενῆς δ' ἕστηκ' ἐγὼ
ἔχων μάχαιραν, προσέτι περιεζωσμένος.

Κἀν Πονήρᾳ·

Τῆς ὀριγάνου
πρώτιστον ὑποθεὶς εἰς λοπάδα νεανικὴν,
τὸ τρίμμ' ἐπιπολῆς εὐρύθμως διειμένον
ὄξει, σιραίῳ χρωματίσας καὶ σιλφίῳ
πυκνῷ πατάξας.

Ἐπεσθίειν δ' εἴρηκε Τηλεκλείδης Πρυτάνεσιν οὕτως· „Τυρίον ἐπεσθίοντα." Ἐπιφαγεῖν δ' Εὔπολις Ταξιάρχοις·

Ἐπιφαγεῖν

μηδὲν ἄλλ', ἢ κρόμμυον βλέποντα, καὶ τρεῖς ἁλμάδας.

Καὶ Ἀριστοφάνης Πλούτῳ·

Πρὸ τοῦ δ' ὑπὸ τῆς πενίας ἅπαντ' ἐπήσθιεν.

70. Τῶν δὲ μαγείρων διάφοροί τινες ἦσαν οἱ καλούμενοι τραπεζοποιοί. Εἰς ὃ δὲ οὗτοι παρελαμβάνοντο, σαφῶς παρίστησιν Ἀντιφάνης, ἐν Μετοίκῳ·

Προσέλαβον ἐλθὼν τουτονὶ
τραπεζοποιόν, ὃς πλυνεῖ σκεύη, λύχνους
ἑτοιμάσει, σπονδὰς ποιήσει, τἄλλ' ὅσα
τούτῳ προσήκει.

Ζητητέον δὲ, εἰ καὶ ὁ τραπεζοκόμος ὁ αὐτός ἐστι τῷ τραπεζοποιῷ. Ἰόβας γὰρ ὁ βασιλεὺς ἐν ταῖς Ὁμοιότησι τὸν αὐτὸν εἶναί φησι τραπεζοκόμον, καὶ τὸν ὑπὸ Ῥωμαίων καλούμενον στρούκτωρα, παρατιθέμενος ἐκ δράματος Ἀλεξάνδρου, ᾧ ἐπιγραφὴ Πότος·

Εἰς αὔριόν με δεῖ λαβεῖν αὐλητρίδα·
τραπεζοποιὸν δημιουργὸν λήψομαι.
Ἐπὶ τοῦτ' ἀπέστειλ' ἐξ ἀγροῦ μ' ὁ δεσπότης.

Ἐκάλουν δὲ τραπεζοποιὸν τὸν τραπεζῶν ἐπιμελητὴν καὶ τῆς ἄλλης εὐκοσμίας. Φιλήμων Παρεισιόντι·

Περὶ τοὐπτάνιον οὐ γίγνεθ' ἡ σκευωρία·
τραπεζοποιός ἐστ' ἐπὶ τοῦ διακονεῖν.

Ἔλεγον δὲ καὶ ἐπιτραπεζώματα τὰ ἐπιτιθέμενα τῇ τραπέζῃ βρώματα. Πλάτων Μενελάῳ·

(171) Ὡς ὀλίγα λοιπὰ τῶν ἐπιτραπεζωμάτων.

Ἐκάλουν δὲ καὶ ἀγοραστὴν τὸν τὰ ὄψα ὠνούμενον, νῦν δ' ὀψωνάτωρα, ὡς Ξενοφῶν ἐν δευτέρῳ Ἀπομνημονευμάτων,

οὑτωσὶ λέγων· „Διάκονον δ᾽ ἂν καὶ ἀγοραστὴν τὸν τοιοῦτον ἐθέλοιμεν προῖκα λαβεῖν;“ Παρὰ δὲ Μενάνδρῳ ἐστὶ κοινότερον ἐν Φανίῳ·

Φειδωλὸς ἦν καὶ μέτριος ἀγοραστής.

Ὀψώνην δ᾽ εἴρηκεν Ἀριστοφάνης ἐν Ταγηνισταῖς, διὰ τούτων·

— Ὡς οὐψώνης διατρίβειν ἡμῶν τὸ ἄριστον ἔοικε.

Παροψωνεῖν δ᾽ ἔφη Κρατῖνος ἐν Κλεοβουλίναις οὕτως* *. Παραγοράζειν δ᾽ Ἄλεξις ἐν Δρωπίδῃ. Εἰλέατροι δὲ καλοῦνται, ὥς φησι Πάμφιλος, οἱ ἐπὶ τὴν βασιλικὴν καλοῦντες τράπεζαν, παρὰ τὸν ἐλεόν. Ἀρτεμίδωρος δ᾽ αὐτοὺς δειπνοκλήτορας ὀνομάζει.

71. Ἐκάλουν δὲ, φησὶ, καὶ τοὺς προγεύστας ἐδεάτρους, ὅτι προήσθιον τῶν βασιλέων πρὸς ἀσφάλειαν. Νῦν δὲ ὁ ἐδέατρος ἐπιστάτης γέγονε τῆς ὅλης διακονίας. Ἦν δ᾽ ἐπιφανὴς καὶ ἔντιμος ἡ χρεία. Χάρης γοῦν ἐν τῇ τρίτῃ τῶν ἱστοριῶν Πτολεμαῖόν φησι τὸν Σωτῆρα ἐδέατρον ἀποδειχθῆναι Ἀλεξάνδρου. Μήποτε δὲ καὶ, ὃν νῦν καλοῦσι Ῥωμαῖοι προγεύστην, τότε οἱ Ἕλληνες προτένθην ὠνόμαζον, ὡς Ἀριστοφάνης ἐν προτέραις Νεφέλαις, διὰ τούτων·

Πῶς οὐ δέχονται δῆτα τῇ νουμηνίᾳ
ἁρχαὶ τὰ πρυτανεῖ᾽, ἀλλ᾽ ἔνῃ τε καὶ νέᾳ;
Β. Ὅπερ οἱ προτένθαι γάρ δοκοῦσί μοι παθεῖν·
ἵν᾽ ὡς τάχιστα τὰ πρυτανεῖ᾽ ὑφελοίατο,
διὰ τοῦτο προὐτένθευσαν ἡμέρᾳ μιᾷ.

Μνημονεύει αὐτῶν καὶ Φερεκράτης ἐν Ἀγρίοις·

Μὴ θαυμάσῃς
τῶν γὰρ προτενθῶν ἐσμὲν· ἀλλ᾽ οὐκ οἶσθα σύ

Καὶ Φιλύλλιος ἐν Ἡρακλεῖ·

Βούλεσθε δῆτ᾽, ἐγὼ φράσω, τίς εἰμ᾽ ἐγώ;
Ἡ τῶν προτενθῶν Δορπία καλουμένη.

Εὑρίσκω δὲ καὶ ψήφισμα, ἐπὶ Κηφισοδώρου ἄρχοντος Ἀθήνησι γενόμενον, ἐν ᾧ ὥσπερ τι σύστημα οἱ προτένθαι εἰσὶ, καθάπερ καὶ οἱ παράσιτοι ὀνομαζόμενοι, ἔχον οὕτως." „Φῶκος εἶπεν· ὅπως ἂν ἡ βουλὴ ἄγῃ τὰ Ἀπατούρια μετὰ τῶν ἄλλων Ἀθηναίων κατὰ τὰ πάτρια, ἐψηφίσθαι τῇ βουλῇ, ἀφεῖσθαι τοὺς βουλευτὰς τὰς ἡμέρας, ἅσπερ καὶ αἱ ἄλλαι βουλαὶ αἱ ἀφεταὶ, ἀπὸ τῆς ἡμέρας, ἧς οἱ προτένθαι ἄγουσι πέντε ἡμέρας." Ὅτι δ᾽ εἶχον οἱ ἀρχαῖοι καὶ τοὺς προγεύστας καλουμένους, Ξενοφῶν ἐν τῷ ἐπιγραφομένῳ Ἱέρωνι ἢ Τυραννικῷ φησιν· „Ὁ τύραννος οὔτε σιτίοις καὶ ποτοῖς πιστεύων διάγει, ἀλλὰ καὶ τούτων ἀντὶ τοῦ ἀπάρχεσθαι τοῖς θεοῖς τοῖς διακονοῦσι πρῶτον κελεύουσιν ἀπογεύεσθαι, διὰ τὸ ἀπιστεῖν, μὴ καὶ ἐν τούτοις κακόν τι φάγωσιν ἢ πίωσιν." Ἀναξίλας δ᾽ ἐν Καλυψοῖ φησιν·

(172) Παραγεύσεταί σοι πρῶτον ἡ γραῦς τοῦ ποτοῦ.

72. Τοὺς δὲ τὰ πέμματα, προσέτι τε τοὺς ποιοῦντας τοὺς πλακοῦντας, οἱ πρότερον δημιουργοὺς ἐκάλουν. Μένανδρος Ψευδηρακλεῖ, καταμεμφόμενος τοὺς μαγείρους, ὡς ἐπιχειροῦντας καὶ οἷς μὴ δεῖ, φησίν·

Μάγειρ᾽, ἀηδής μοι δοκεῖς εἶναι σφόδρα.
Πόσας τραπέζας μέλλομεν ποιεῖν, τρίτον
ἤδη μ᾽ ἐρωτᾷς. Χοιρίδιον ἓν θύομεν,
ὀκτὼ ποιήσοντες τραπέζας δ᾽, ἢ μίαν,
τί σοι διαφέρει; Τοῦτο παράθες σημίαν.
Οὐκ ἔστι κανδύλους ποιεῖν, οὐδ᾽ οἷα σὺ
εἴωθας εἰς ταυτὸν καρυκεύειν, μέλι,
σεμίδαλιν, ᾠά· πάντα γὰρ τἀναντία

νῦν ἐστιν· ὁ μάγειρος γὰρ ἐγχύτους ποιεῖ,
πλακοῦντας ὀπτᾷ, χόνδρον ἕψει, καὶ φέρει
μετὰ τὸ τάριχος, εἶτα θρῖον, καὶ βότρυς·
ἡ δημιουργὸς δ' ἀντιπαρατεταγμένη
κρεάδι' ὀπτᾷ καὶ κίχλας, τραγήματα.
Ἐπειθ' ὁ δειπνῶν μὲν τραγηματίζεται,
μυρισάμενος δὲ καὶ στεφανωσάμενος πάλιν,
δειπνεῖ * * τὰ μελίπηκτα ταῖς κίχλαις.

Ὅτι δὲ ἐκεχώριστο τὰ τῆς ὑπουργίας πεμμάτων μὲν προνοουσῶν τῶν δημιουργῶν, ὀψαρτυτικῆς δὲ τῶν μαγείρων, Ἀντιφάνης διεσάφησεν ἐν Χρυσίδι, οὕτως·

Τέτταρες δ' αὐλητρίδες
ἔχουσι μισθὸν, καὶ μάγειροι δώδεκα,
καὶ δημιουργοὶ, μέλιτος αἰτοῦσαι σκάφας.

Μένανδρος Δημιουργῷ·

Τί τοῦτο, παῖ; Διακονικῶς γὰρ νὴ Δία
προελήλυθας. Β. Ναί· πλάττομεν γὰρ πλάσματα,
τὴν νύκτα τ' ἠγρυπνήκαμεν· καὶ νῦν ἔτι
ἀποίητα πάμπολλ' ἐστὶν ἡμῖν.

Πεμμάτων δὲ πρῶτόν φησι μνημονεῦσαι Πανύασιν Σέλευκος, ἐν οἷς περὶ τῆς παρ' Αἰγυπτίοις ἀνθρωποθυσίας διηγεῖται, πολλὰ μὲν ἐπιθεῖναι λέγων πέμματα, πολλὰς δὲ νοσσάδας ὄρνεις, προτέρου Στησιχόρου ἢ Ἰβύκου ἐν Ἄθλοις ἐπιγραφομένοις εἰρηκότος·

Φέρεσθε τῇ παρθένῳ δῶρα
σασαμίδας, χόνδρον τε, καὶ ἐγκρίδας,
ἄλλα τε πέμματα, καὶ μέλι χλωρόν.

Ὅτι δὲ τὸ ποίημα τοῦτο Στησιχόρου ἐστὶν, ἱκανώτατος μάρτυς Σιμωνίδης ὁ ποιητὴς, ὃς, περὶ τοῦ Μελεάγρου τὸν λόγον ποιούμενός, φησιν·

Ὡς δουρὶ πάντας νίκασε νέους,
δινάεντα βαλὼν Ἄναυρον ὕπερ πολυβότρυος ἐξ Ἰωλκοῦ
Οὕτω γὰρ Ὅμηρος ἠδὲ Στασίχορος ἄεισι λαοῖς.

Ὁ γὰρ Στησίχορος οὕτως εἴρηκεν ἐν τῷ προκειμένῳ ᾄσματι, τοῖς Ἄθλοις·

Θρώσκων μὲν γὰρ Ἀμφιάραος,
ἄκοντι δὲ νίκασεν Μελέαγρος.

73. Οὐκ ἀγνοῶ δὲ καὶ περὶ Δηλιων ἃ Ἀπολλόδωρος ὁ Ἀθηναῖος εἴρηκεν, ὅτι μαγείρων καὶ τραπεζοποιῶν παρείχοντο χρείας τοῖς παραγινομένοις πρὸς τὰς ἱερουργίας, καὶ ὅτι ἦν αὐτοῖς ἀπὸ τῶν πράξεων ὀνόματα Μαγίδες (173) καὶ Γογγύλοι, ἐπειδὴ τὰς μάζας, φησὶν Ἀριστοφάνης, ἐν ταῖς Θοίναις δι' ἡμέρας τρίβοντες παρεῖχον, ὥσπερ γυναιξὶ, γογγύλας μεμαγμένας. Καλοῦνται δὲ καὶ μέχρι νῦν τινες αὐτῶν Χοίρακοι, καὶ Ἀμνοὶ, καὶ Ἀρτυσίλεῳ, καὶ Σήσαμοι, καὶ Ἀρτυσίτραγοι, καὶ Νεωκόροι, καὶ Ἰχθυβόλοι, τῶν δὲ γυναικῶν Κυμινάνθαι, κοινῇ δὲ πάντες Ἐλεοδύται, διὰ τὸ τοῖς ἐλεοῖς ὑποδύεσθαι διακονοῦντες ἐν ταῖς θοίναις. Ἐλεὸς δ' ἐστὶν ἡ μαγειρικὴ τράπεζα. Ὅμηρος·

Αὐτὰρ ἐπεὶ ῥ' ὤπτησε καὶ εἰν ἐλεοῖσιν ἔθηκεν.

Ὅθεν καὶ Πολυκράτων ὁ Κρίθωνος Ῥηναιεὺς δίκην γραφόμενος οὐ Δηλίους αὐτοὺς ὀνομάζει, ἀλλὰ τὸ κοινὸν τῶν Ἐλεοδυτῶν ἐπῃτιάσατο. Καὶ ὁ τῶν Ἀμφικτυόνων δὲ νόμος κελεύει ὕδωρ παρέχειν ἐλεοδύτας, τοὺς τραπεζοποιοὺς καὶ τοὺς τοιούτους διακόνους σημαίνων. Κρίτων δ' ὁ κωμῳδιοποιὸς ἐν Φιλοπράγμονι παρασίτους τοῦ θεοῦ καλεῖ τοὺς Δηλίους, διὰ τούτων·

Φοίνικα, μεγάλου κύριον βαλλαντίου,
ναύκληρον ἐν τῷ λιμένι ποιήσας ἄπλουν,

κἀφ' ὅρμον ὦσαι ναῦς ἀναγκάσας δύο,
εἰς Δῆλον ἐλθεῖν ἠθέλησ' ἐκ Πειραιῶς,
πάντων ἀκούων διότι παρασίτῳ τόπος
οὗτος τρία μόνος ἀγαθὰ κεκτῆσθαι δοκεῖ,
εὔοψον ἀγορὰν, παντοδαπὸν οἰκοῦντ' ὄχλον,
αὐτοὺς παρασίτους τοῦ θεοῦ τοὺς Δηλίους.

74. Ἀχαιὸς δ' ὁ Ἐρετριεὺς ἐν Ἀλκμαίωνι τῷ σατυρικῷ καρυκοποιοὺς καλεῖ τοὺς Δελφοὺς, διὰ τούτων·

Καρυκοποιοὺς προσβλέπων βδελύττομαι.

Παρόσον τὰ ἱερεῖα περιτέμνοντες δῆλον ὡς ἐμαγείρευον αὐτὰ καὶ ἐκαρύκευον. Εἰς ταῦτα δὲ ἀποβλέπων καὶ Ἀριστοφάνης, ἔφη·

Ἀλλ' ὦ Δελφῶν πλείστας ἀκονῶν
Φοῖβε μαχαίρας,
καὶ προδιδάσκων τοὺς σοὺς προπόλους.

Κἀν τοῖς ἑξῆς δ' ὁ Ἀχαιός φησιν·

Τίς ὑποκεκρυμμένος μένει,
σαραβάκων κοπίδων συνομώνυμε;

Ἐπισκώπτουσι γὰρ οἱ Σάτυροι τοὺς Δελφοὺς, ὡς περὶ τὰς θυσίας καὶ τὰς θοίνας διατρίβοντας. Σῆμος δ' ἐν τετάρτῳ Δηλιάδος· „Δελφοῖς (φησὶ) παραγινομένοις εἰς Δῆλον παρεῖχον Δήλιοι ἅλας καὶ ὄξος καὶ ἔλαιον καὶ ξύλα καὶ στρώματα.“ Ἀριστοτέλης δ' ἢ Θεόφραστος ἐν τοῖς ὑπομνήμασι, περὶ Μαγνήτων λέγων τῶν ἐπὶ τοῦ Μαιάνδρου ποταμοῦ, ὅτι Δελφῶν εἰσιν ἄποικοι, τοσαύτας ἐπιτελοῦντας αὐτοὺς ποιεῖ χρείας τοῖς παραγιγνομένοις τῶν ξένων, λέγων οὕτως· „Μάγνητες, οἱ ἐπὶ τῷ Μαιάνδρῳ ποταμῷ κατοικοῦντες, ἱεροὶ τοῦ θεοῦ, Δελφῶν ἄποικοι, παρέχουσι τοῖς ἐπιδημοῦσι στέγην, ἅλας, ἔλαιον, ὄξος, ἐπίλυχνον, κλίνας, στρώματα, τραπέζας.“ Δημήτριος δ' ὁ Σκήψιος

ἐν ἑκκαιδεκάτῳ Τρωικοῦ διακόσμου, ἐν τῇ Λακωνικῇ φησιν ἐπὶ τῆς ὁδοῦ τῆς καλουμένης Ὑακινθίδος ἱδρῦσθαι ἥρωας Δαίτωνα καὶ Κεράωνα ὑπὸ τῶν ἐν τοῖς φειδιτίοις (174) ποιούντων τε τὰς μάζας καὶ κεραννύντων τὸν οἶνον διακόνων. Ὁ δ' αὐτὸς ἱστορεῖ κἀν τῷ τετάρτῳ καὶ εἰκοστῷ τῆς αὐτῆς πραγματείας Δαίτην, ἥρωα τιμώμενον παρὰ τοῖς Τρωσὶν, οὗ μνημονεύειν Μίμνερμον. Κἀν Κύπρῳ δέ φησι τιμᾶσθαι Ἡγήσανδρος ὁ Δελφὸς Δία εἰλαπιναστήν τε καὶ σπλαγχνοτόμον.

75. Πολλῶν δὲ τοιούτων ἔτι λεγομένων, ἐκ τῶν γειτόνων τις ἐξηκούσθη ὑδραύλεως ἦχος, πάνυ τις ἡδὺς καὶ τερπνὸς, ὡς πάντας ἡμᾶς ἐπιστραφῆναι, θελχθέντας ὑπὸ τῆς ἐμμελείας. Καὶ ὁ Οὐλπιανὸς, ἀποβλέψας πρὸς τὸν μουσικὸν Ἀλκείδην, Ἀκούεις, ἔφη, μουσικώτατε ἀνδρῶν, τῆς καλῆς ταύτης εὐφωνίας, ἥτις ἡμᾶς ἐπέστρεψε πάντας, κατακηληθέντας ὑπὸ τῆς μουσικῆς; Καὶ οὐχ, ὡς παρ' ὑμῖν τοῖς Ἀλεξανδρεῦσι, πολὺς ὁ μόναυλος, ἀλγηδόνα μᾶλλον τοῖς ἀκούουσι παρέχων, ἤ τινα τέρψιν μουσικήν. Καὶ ὁ Ἀλκείδης ἔφη, Ἀλλὰ μὴν καὶ τὸ ὄργανον τοῦτο, ἡ ὕδραυλις, εἴτε τῶν ἐντατῶν αὐτὸ θέλεις, εἴτε τῶν ἐμπνευστῶν, Ἀλεξανδρέως ἐστὶν ἡμεδαποῦ εὕρημα, κουρέως τὴν τέχνην· Κτησίβιος δ' αὐτῷ τοὔνομα. Ἱστορεῖ δὲ τοῦτο Ἀριστοκλῆς ἐν τῷ περὶ χορῶν, οὑτωσί πως λέγων· „Ζητεῖται, πότερα τῶν ἐμπνευστῶν ἐστιν ὀργάνων ἡ ὕδραυλις, ἢ τῶν ἐντατῶν. Ἀριστόξενος μὲν οὖν τοῦτο οὐκ οἶδε. Λέγεται δὲ, Πλάτωνα μικράν τινα ἔννοιαν δοῦναι τοῦ κατασκευάσματος, νυκτερινὸν ποιήσαντα ὡρολόγιον, ἐοικὸς τῷ ὑδραυλικῷ, οἷον κλεψύδραν μεγάλην λίαν. Καὶ τὸ ὑδραυλικὸν δὲ ὄργανον δοκεῖ κατὰ κλεψύδραν εἶναι. Ἐντατὸν οὖν καὶ καθαπτὸν οὐκ ἂν νομισθείη, ἐμπνευστὸν δ' ἂν

ἴσως ῥηθείη, διὰ τὸ ἐμπνεῖσθαι τὸ ὄργανον ὑπὸ τοῦ ὕδατος. Κατεστραμμένοι γάρ εἰσιν οἱ αὐλοὶ εἰς τὸ ὕδωρ, καὶ ἀρασσομένου τοῦ ὕδατος ὑπό τινος νεανίσκου, ἔτι δὲ διικνουμένων ἀξινῶν διὰ τοῦ ὀργάνου, ἐμπνέονται οἱ αὐλοὶ καὶ ἦχον ἀποτελοῦσι προσηνῆ. Ἔοικε δὲ τὸ ὄργανον βωμῷ στρογγύλῳ. Καί φασι τοῦτο εὑρῆσθαι ὑπὸ Κτησιβίου κουρέως, ἐνταῦθα οἰκοῦντος ἐν τῇ Ἀσπενδίᾳ, ἐπὶ τοῦ δευτέρου Εὐεργέτου· διαπρέψαι τέ φασι μεγάλως. Τουτονὶ οὖν καὶ τὴν αὑτοῦ διδάξαι γυναῖκα Θαΐδα." Τρύφων δ᾽ ἐν τρίτῳ περὶ ὀνομασιῶν, (ἔστι δὲ τὸ σύγγραμμα περὶ αὐλῶν καὶ ὀργάνων) συγγράψαι φησὶ περὶ τῆς ὑδραύλεως Κτησίβιον τὸν μηχανικόν. Ἐγὼ δὲ οὐκ οἶδα, εἰ περὶ τὸ ὄνομα σφάλλεται. Ὁ μέντοι Ἀριστόξενος προκρίνει τὰ ἐντατὰ καὶ καθαπτὰ τῶν ὀργάνων τῶν ἐμπνευστῶν, ῥᾴδια εἶναι φάσκων τὰ ἐμπνευστά· πολλοὺς γὰρ μὴ διδαχθέντας αὐλεῖν τε καὶ συρίζειν, ὥσπερ τοὺς ποιμένας.

76. Καὶ τοσαῦτα μὲν ἔχω σοι ἐγὼ λέγειν περὶ τοῦ ὑδραυλικοῦ ὀργάνου, Οὐλπιανέ. Γιγγραΐνοισι γὰρ οἱ Φοίνικες, ὥς φησιν ὁ Ξενοφῶν, ἐχρῶντο αὐλοῖς σπιθαμιαίοις τὸ μέγεθος, ὀξὺ καὶ γοερὸν φθεγγομένοις. Τούτοις δὲ καὶ οἱ Κᾶρες χρῶνται ἐν τοῖς θρήνοις, εἰ μὴ ἄρα καὶ ἡ Καρία Φοινίκη ἐκαλεῖτο, ὡς παρὰ Κορίννῃ καὶ Βακχυλίδῃ ἔστιν εὑρεῖν. Ὀνομάζονται δὲ οἱ αὐλοὶ γίγγροι ὑπὸ τῶν Φοινίκων ἀπὸ τῶν περὶ Ἄδωνιν θρήνων· τὸν γὰρ Ἄδωνιν Γίγγρην καλεῖτε ὑμεῖς οἱ Φοίνικες, ὡς ἱστορεῖ Δη-
(175) μοκλείδης. Μνημονεύει τῶν γίγγρων αὐλῶν Ἀντιφάνης ἐν Ἰατρῷ, καὶ Μένανδρος ἐν Καρίνῃ, Ἄμφις τ᾽ ἐν Διθυράμβῳ, λέγων οὕτως·

Ἐγὼ δὲ τὸν γίγγραντα τὸν σοφώτατον.
Β. Τίς δ᾽ ἔσθ᾽ ὁ γίγγρας; Α. Καινὸν ἐξεύρημά τι

ἡμέτερον, ὃ θεάτρῳ μὲν οὐδεπώποτε
δέδειχτ᾽, Ἀθήνησιν δὲ κατακεχρημένον
ἐν συμποσίοις ἤδη ᾽στί. Β. Διὰ τί δ᾽ οὐκ ἄγεις
εἰς τὸν ὄχλον αὐτό; Α. Διότι φυλὴν περιμένω
σφόδρα φιλονεικοῦσαν λαχεῖν τιν᾽. Οἶδα γάρ,
ὅτι πάντα πράγματ᾽ ἀνατριαινώσει κρότοις.

Καὶ Ἀξιόνικος ἐν Φιλευριπίδῃ·

Οὕτω γὰρ ἐπὶ τοῖς μέλεσι τοῖς Εὐριπίδου
ἄμφω νοσοῦσιν, ὥστε τἄλλ᾽ αὐτοῖς δοκεῖν
Εἶναι μέλη γιγγραντὰ καὶ κακὸν μέγα.

77. Πόσῳ δὲ κρεῖττον, ὦ Οὐλπιανὲ σοφώτατε, το ὑδραυλικὸν τοῦτο ὄργανον τοῦ καλουμένου νάβλα, ὅν φησι Σώπατρος ὁ παρῳδὸς ἐν τῷ ἐπιγραφομένῳ δράματι Πύλαι, Φοινίκων εἶναι καὶ τοῦτον εὕρημα. Λέγει δ᾽ οὕτως·

Οὔτε τοῦ Σιδωνιου (νάβλα)
λαρυγγόφωνος ἐκκεχόρδωται τύπος.

Καὶ ἐν Μυστακοῦ δὲ θητίῳ φησί·

Νάβλας ἐν ἄρθροις γραμμάτων οὐκ εὐμελής,
ᾧ λωτὸς ἐν πλευροῖσιν ἄψυχος παγεὶς
ἔμπνουν ἀνίει μοῦσαν. Ἐγρέτω δέ τις,
τὸν ἡδονῆς μελῳδὸν εὐάζων χορόν.

Φιλήμων ἐν Μοιχῷ·

Ἔδει παρεῖναι, Παρμένων, αὐλητρίδ᾽ ἢ
νάβλαν τιν᾽. Β. Ὁ δὲ νάβλας τί ἐστιν; * *
Α. * * * οὐκ οἶδας, ἐμβρόντητε σύ;
Β. Μὰ Δία. Α. Τί φῄς; οὐκ οἶσθα νάβλαν; Οὐδὲν οὖν
οἶσθ᾽ ἀγαθόν. Οὐδὲ σαμβυκίστριαν;

Καὶ τὶ τρίγωνον δὲ καλούμενον ὄργανον Ἰόβας ἐν τετάρτῳ θεατρικῆς ἱστορίας Σύρων εὕρημά φησιν εἶναι, ὡς καὶ τὸν καλούμενον λυροφοίνικα σαμβύκην. Τοῦτο δὲ τὸ ὄρ-

γανον Νεάνθης ὁ Κυζικηνὸς ἐν πρώτῳ Ὥρων εὕρημα εἶναι λέγει Ἰβύκου, τοῦ Ῥηγίνου ποιητοῦ, ὡς καὶ Ἀνακρέοντος τὸ βάρβιτον. Ἐπεὶ δὲ ἡμῶν τῶν Ἀλεξανδρέων κατατρέχεις ὡς ἀμούσων, καὶ τὸν μόναυλον συνεχῶς ὀνομάζεις, ἐπιχωριάζοντα παρ' ἡμῖν, ἄκουε καὶ περὶ αὐτοῦ, ἃ νῦν ἔχω σοι λέγειν ἐν προχείρῳ.

78. Ἰόβας μὲν γὰρ ἐν τῷ προειρημένῳ συγγράμματι Αἰγυπτίους φησὶ λέγειν, τὸν μόναυλον Ὀσίριδος εἶναι εὕρημα, καθάπερ καὶ τὸν καλούμενον φώτιγγα πλαγίαυλον, οὗ καὶ αὐτοῦ παραστήσομαι μνημονεύοντα ἐλλόγιμον ἄνδρα. Ἐπιχωριάζει γὰρ καὶ ὁ φῶτιγξ αὐλὸς παρ' ἡμῖν. Τοῦ δὲ μοναύλου μνημονεύει Σοφοκλῆς μὲν ἐν Θαμύρᾳ, οὕτως·

Οἴχωκε γὰρ κροτητὰ πηκτίδων μέλη,
λύρα μοναύλοις τε χειμῶντεως
ναος στέρημα κωμασάσης.

Ἀραρὼς δ' ἐν Πανὸς γοναῖς·

— Ἁρπάσας μόναυλον εὐθὺς πῶς δοκεῖς
κούφως ἀνήλλετο.

(176) Ἀναξανδρίδης δ' ἐν Θησαυρῷ·

Ἀναλαβὼν
μόναυλον ηὔλουν τὸν ὑμέναιον.

Καὶ ἐν Φιαληφόρῳ·

— Τὸν μόναυλον ποῖ τέτροφας; οὗτος Σύρε.
Β. Ποῖον μόναυλον; Α. Τὸν κάλαμον.

Σώπατρος Βακχίδι·

Καὶ τὸ μόναυλον μέλος ἤχησεν.

Πρωταγορίδης δ' ὁ Κυζικηνὸς ἐν δευτέρῳ περὶ τῶν ἐπὶ Δάφνῃ πανηγύρεών φησι· „Παντὸς δ' ὀργάνου καταμίτου ἧπται, κροτάλων, ὑπὸ φανοῦ, πανδούρου, τῷ τε ἡδεῖ

μοναύλῳ τὰς ἡδίστας ἁρμονίας ἀναμινυρίζει.“ Ποσειδώνιος δ᾽, ὁ ἀπὸ τῆς Στοᾶς φιλόσοφος, ἐν τῇ τρίτῃ τῶν ἱστοριῶν διηγούμενος περὶ τοῦ Ἀπαμέων πρὸς Λαρισσαίους πολέμου, γράφει τάδε· „Παραζωνίδια καὶ λογχάρι᾽ ἀνειληφότες ἰῷ καὶ ῥύπῳ κεκρυμμένα, πετάσια δ᾽ ἐπιτεθειμένοι καὶ προσκόπια, σκιὰν μὲν ποιοῦντα, καταπνεῖσθαι δ᾽ οὐ κωλύοντα τοὺς τραχήλους, ὄνους ἐφελκόμενοι, γέμοντας οἴνου καὶ βρωμάτων παντοδαπῶν, οἷς παρέκειτο φωτίγγια καὶ μοναύλια, κώμων, οὐ πολέμων ὄργανα.“ Οὐκ ἀγνοῶ δὲ, ὅτι Ἀμερίας ὁ Μακεδὼν ἐν ταῖς Γλώσσαις τιτύρινόν φησι καλεῖσθαι τὸν μόναυλον. Ἴδε ἀπέχεις, καλὲ Οὐλπιανὲ, καὶ τὸν τῆς φώτιγγος μνημονεύοντα. Ὅτι δὲ ὁ μόναυλος ἦν ὁ νῦν καλούμενος καλαμαύλης, σαφῶς παρίστησιν Ἡδύλος ἐν τοῖς ἐπιγράμμασιν, οὑτωσὶ λέγων·

Τοῦτο Θέων ὁ μόναυλος ὑπ᾽ ἠρίον ὁ γλυκὺς οἰκεῖ
  αὐλητὴς, μίμων κὴν θυμέλῃσι χάρις.
Τυφλὸς ὕπαὶ γήρως οἴχωκε, Σκιρπάλου υἱὸς,
  νήπιον ὄντ᾽ ἐκάλει Σκίρπαλος Εὐπάλαμον,
ἀείδειν αὐτοῦ τὰ γενέθλια· τοῦτο γὰρ εἶχεν,
  πᾶν μαρπᾶν ἥδυσμα σημανέων.
Ηὔλει δὲ Γλαύκης μεμεθυσμένα παίγνια Μουσέων
  καὶ τὸν ἐν ἀκρήτοις Βάτταλον ἡδυπότην,
ἢ καὶ Κώταλον, ἢ καὶ Πάκαλον. Ἀλλὰ Θέωνα
  τὸν καλαμαυλήτην εἴπατε, χαῖρε Θεών.

Ὥσπερ οὖν τοὺς τῷ καλάμῳ αὐλοῦντας καλαμαύλας λέγουσι νῦν, οὕτω καὶ ῥαπαύλας, ὥς φησιν Ἀμερίας ὁ Μακεδὼν ἐν ταῖς Γλώσσαις, τοὺς τῇ καλάμῃ αὐλοῦντας.

79. Γιγνώσκειν δὲ βούλομαί σε, ἀνδρῶν λῷστε Οὐλπιανὲ, ὅτι Ἀλεξανδρέων μουσικώτεροι ἄλλοι γενέσθαι οὐχ ἱστόρηνται. Καὶ οὐ λέγω περὶ κιθαρῳδίαν μόνην, ἧς καὶ

ὁ εὐτελέστατος παρ' ἡμῖν ἰδιώτης, προσέτι δὲ καὶ ἀναλφάβητος, οὕτως ἐστὶ συνήθης, ὡς τάχιστα ἐλέγχειν τὰ παρὰ τὰς κρούσεις ἁμαρτήματα γινόμενα· ἀλλὰ καὶ περὶ αὐλούς εἰσι μουσικώτατοι, οὐ μόνον τοὺς παρθενίους καλουμένους καὶ παιδικοὺς, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἀνδρείους, οἵτινες καλοῦνται τέλειοί τε καὶ ὑπερτέλειοι· καὶ τοὺς κιθαριστηρίους δὲ καὶ τοὺς δακτυλικούς. Τοὺς γὰρ ἐλύμους αὐλοὺς, ὧν μνημονεύει Σοφοκλῆς ἐν Νιόβῃ τε κἀν Τυμπανισταῖς, οὐκ ἄλλους τινὰς εἶναι ἀκούομεν, ἢ τοὺς Φρυγίους, ὧν καὶ αὐτῶν ἐμπείρως ἔχουσιν Ἀλεξανδρεῖς. Οἴδασι δὲ καὶ τοὺς διόπους, ἔτι τε μεσοκόπους καὶ τοὺς καλουμένους ὑποτρήτους. Τῶν δ' ἐλύμων αὐλῶν μνημονεύει (177) καὶ Καλλίας ἐν Πεδήταις. Ἰόβας δὲ τούτους Φρυγῶν εἶναι εὕρημα, ὀνομάζεσθαι δὲ καὶ σκυταλίας, κατ' ἐμφέρειαν τοῦ πάχους. Χρῆσθαι δ' αὐτοῖς καὶ Κυπρίους φησὶ Κρατῖνος ὁ νεώτερος ἐν Θηραμένει. Οἴδαμεν δὲ καὶ τοὺς ἡμιόπους καλουμένους, περὶ ὧν φησιν Ἀνακρέων· „Τίς ἐρασμίην τρέψας θυμὸν ἐσέβην τερένων ἡμιόπων ὑπ' αὐλῶν ὀρχεῖται;" Εἰσὶ δ' οἱ αὐλοὶ οὗτοι (182) ἐλάσσονες τῶν τελείων. Αἰσχύλος γοῦν κατὰ μεταφορὰν ἐν Ἰξίονί φησι·

Τὸν δ' ἡμίοπον καὶ τὸν ἐλάσσονα
ταχέως ὁ μέγας καταπίνει.

Εἰσὶ δ' οἱ αὐτοὶ τοῖς παιδικοῖς καλουμένοις, οἷς, οὐκ οὖσιν ἐναγωνίοις, πρὸς τὰς εὐωχίας χρῶνται. Διὸ καὶ τέρενας αὐτοὺς κέκληκεν ὁ Ἀνακρέων.

80. Οἶδα δὲ καὶ ἄλλα γένη αὐλῶν τραγικῶν τε καὶ λυσιῳδῶν καὶ κιθαριστηρίων, ὧν μνημονεύουσιν Ἔφορός τ' ἐν τοῖς εὑρήμασι, καὶ Εὐφράνωρ ὁ Πυθαγορικὸς ἐν τῷ περὶ αὐλῶν, ἔτι δὲ καὶ Ἄλεξις ὢν καὶ αὐτὸς ἐν τῷ περὶ

αὐλῶν. Ὁ δὲ καλάμινος αὐλὸς τιτύρινος καλεῖται παρὰ τοῖς ἐν Ἰταλίᾳ Δωριεῦσιν, ὡς Ἀρτεμίδωρος ἱστορεῖ ὁ Ἀριστοφάνειος ἐν δευτέρῳ περὶ Δωρίδος. Ὁ δὲ μάγαδις καλούμενος αὐλὸς, ὁ καὶ παλαιομάγαδις ὀνομαζόμενος, ἐν ταὐτῷ ὀξὺν καὶ βαρὺν φθόγγον ἐπιδείκνυται, ὡς Ἀναξανδρίδης ἐν Ὁπλομάχῳ φησί·

Μάγαδιν λαλήσω μικρὸν ἅμα σοι, καὶ μέγαν.

Οἱ δὲ καλούμενοι λώτινοι αὐλοὶ, οὗτοί εἰσιν οἱ ὑπὸ Ἀλεξανδρέων καλούμενοι φώτιγγες. Κατασκευάζονται δ' ἐκ τοῦ καλουμένου λωτοῦ· ξύλον δ' ἐστὶ τοῦτο γινόμενον ἐν Λιβύῃ. Θηβαίων δ' εὕρημά φησιν εἶναι Ἰόβας τὸν ἐκ νεβροῦ κώλων κατασκευαζόμενον αὐλόν. Ὁ δὲ Τρύφων φησὶ, καὶ τοὺς καλουμένους ἐλεφαντίνους αὐλοὺς παρὰ Φοίνιξιν ἀνατρηθῆναι. Οἶδα δὲ, ὅτι καὶ μάγαδις ὄργανόν ἐστιν ἐντατὸν, καθάπερ καὶ κιθάρα, λύρα, βάρβιτον. Εὐφορίων δὲ, ὁ ἐποποιὸς, ἐν τῷ περὶ Ἰσθμίων „Οἱ νῦν (φησὶ) καλούμενοι ναβλισταὶ, καὶ πανδουρισταὶ, καὶ σαμβυκισταὶ καινῷ μὲν οὐδενὶ χρῶνται ὀργάνῳ. Τὸν γὰρ βάρωμον καὶ βάρβιτον, ὧν Σαπφὼ καὶ Ἀνακρέων μνημονεύουσι, καὶ τὴν μάγαδιν καὶ τὰ τρίγωνα καὶ τὰς σαμβύκας ἀρχαῖα εἶναι. Ἐν γοῦν Μυτιλήνῃ μίαν τῶν Μουσῶν πεποιῆσθαι ὑπὸ Λεσβοθέμιδος, ἔχουσαν σαμβύκην.“ Ἀριστόξενος δ' ἔκφυλα ὄργανα καλεῖ φοίνικας, καὶ πηκτίδας, καὶ μαγάδιδας, σαμβύκας τε καὶ τρίγωνα, καὶ κλεψιάμβους, καὶ σκινδαψοὺς, καὶ τὸ ἐννεάχορδον καλούμενον. Πλάτων δ' ἐν τρίτῳ Πολιτείας φησίν· „Οὐκ ἄρα, ἦν δ' ἐγὼ, πολυχορδίας γε οὐδὲ παναρμονίου ἡμῖν δεήσει ἐν ταῖς ᾠδαῖς τε καὶ μέλεσιν. Οὔ μοι, ἔφη, φαίνεται. (183) Τριγώνων ἄρα καὶ πηκτίδων καὶ πάντων ὀργάνων ὅσα πολύχορδα καὶ παναρμόνια.“

81. Ἔστι δ' ὁ σκινδαψὸς τετράχορδον ὄργανον, ὡς ὁ παρῳδός φησι Μάτρων, ἐν τούτοις·

Οὐδ' ὑπὸ πασσαλόφιν κρέμασαν, ὅθι περ τετάνυστο
σκινδαψὸς τετράχορδος ἀνηλακάτοιο γυναικός.

Μνημονεύει δ' αὐτοῦ καὶ Θεόπομπος, ὁ Κολοφώνιος ἐποποιὸς, ἐν τῷ ἐπιγραφομένῳ Ἁρματίῳ·

Σκινδαψὸν λυρόεντα μέγαν χείρεσσι τινάσσων,
ὀξύϊνον, προμάλοιο τετυγμένον αἰζήεντος·

Καὶ Ἀναξίλας ἐν Λυροποιῷ·

Ἐγὼ δὲ βαρβίτους τριχόρδους, πηκτίδας,
κιθάρας, λύρας, σκινδαψὸν ἐξηρτυόμαν.

Σώπατρος δ' ὁ παρῳδὸς ἐν τῷ ἐπιγραφομένῳ Μύσται δίχορδον εἶναί φησι τὴν πηκτίδα, λέγων οὕτως·

Πηκτὶς δὲ Μούσῃ γαυριῶσα βαρβάρῳ
δίχορδος εἰς τὴν χεῖρά πως κατεστάθη.

Τῶν δὲ παριαμβίδων Ἐπίχαρμος ἐν Περιάλλῳ μνημονεύει οὕτως·

Σεμέλα δὲ χορεύει·
Καὶ ὑπαλίσφει σοφὸς κιθάρᾳ παριαμβίδας· ἁ δὲ γεγάθει
πυκινῶν κρεγμῶν ἐπακροαζομένα.

Τὸ δὲ ψαλτήριον, ὥς φησιν Ἰόβας, Ἀλέξανδρος ὁ Κυθήριος συνεπλήρωσε χορδαῖς, καὶ, ἐγγηράσας τῇ Ἐφεσίων πόλει, ὡς σοφώτατον τῆς ἑαυτοῦ τέχνης τουτὶ τὸ εὕρημα ἀνέθηκεν ἐν Ἀρτέμιδος. Μνημονεύει δ' ὁ Ἰόβας καὶ τοῦ λυροφοίνικος καὶ τοῦ ἐπιγονείου, ὃ νῦν, εἰς ψαλτήριον ὄρθιον μετασχηματισθὲν, διασώζει τὴν τοῦ χρησαμένου προσηγορίαν. Ἦν δ' ὁ Ἐπίγονος φύσει μὲν Ἀμβρακιώτης, δημοποίητος δὲ Σικυώνιος· μουσικώτατος δ' ὢν, κατὰ χεῖρα δίχα πλήκτρου ἔψαλλε. Πάντων οὖν τούτων

τῶν προειρημένων ὀργάνων καὶ αὐλῶν ἐμπείρως ἔχουσι καὶ τεχνικῶς Ἀλεξανδρεῖς, καὶ ἐν οἷς ἂν μου θέλῃς ἀποπειραθῆναι, ἐπιδείξομαί σοι ἐγὼ αὐτὸς, πολλῶν ἄλλων μουσικωτέρων μου ἐν τῇ πατρίδι ὑπαρχόντων.

82. Ἀλέξανδρος δ' ὁ πολίτης μου, (οὗτος δ' οὐ πρὸ πολλοῦ τετελεύτηκε,) δημοσίᾳ ἐπιδειξάμενος ἐν τῷ τριγώνῳ ἐπικαλουμένῳ ὀργάνῳ, οὕτως ἐποίησε πάντας Ῥωμαίους μουσομανεῖν, ὡς τοὺς πολλοὺς καὶ ἀπομνημονεύειν αὐτοῦ τὰ κρούσματα. Μνημονεύει δὲ τοῦ τριγώνου τούτου καὶ Σοφοκλῆς, ἐν μὲν Μυσοῖς, οὕτως·

Πολὺς δὲ Φρὺξ τρίγωνος ἀντίσπαστά τε
Λυδῆς ἐφυμνεῖ πηκτίδος συγχορδία.

Καὶ ἐν Θαμύρᾳ. Ἀριστοφάνης δ' ἐν Δαιταλεῦσι, καὶ Θεόπομπος ἐν Πηνελόπῃ. Εὔπολις δ' ἐν Βάπταις φησίν·

Ὅς καλῶς μὲν τυμπανίζει
καὶ διαψάλλει τριγώνοις.

Τοῦ δὲ καλουμένου πανδούρου Εὐφορίων μὲν, ὡς προείρηται, καὶ Πρωταγορίδης ἐν δευτέρῳ περὶ τῶν ἐπὶ Δάφνῃ πανηγύρεων. Πυθαγόρας δὲ, ὁ γεγραφὼς περὶ τῆς ἐρυ-
(184) θρᾶς θαλάσσης, τοὺς Τρωγλοδύτας φησὶ κατασκευάζειν τὴν πανδοῦραν ἐκ τῆς ἐν τῇ θαλάσσῃ φυομένης δάφνης. Τυῤῥηνῶν δ' ἐστὶν εὕρημα κέρατά τε καὶ σάλπιγγες. Μητρόδωρος δ' ὁ Χῖος ἐν Τρωικοῖς σύριγγα μέν φησιν εὑρεῖν Μαρσύαν καὶ αὐλὸν ἐν Κελαιναῖς, τῶν πρότερον ἑνὶ καλάμῳ συριζόντων. Εὐφορίων δ', ὁ ἐποποιὸς, ἐν τῷ περὶ μελοποιῶν τὴν μὲν μονοκάλαμον σύριγγα Ἑρμῆν εὑρεῖν, τινὰς δ' ἱστορεῖν Σεύθην καὶ Ῥωνάκην τοὺς Μήδους, τὴν δὲ πολυκάλαμον Σειληνὸν, Μαρσύαν δὲ τὴν κηρόδετον.

83. Ταῦτα ἔχεις παρ' ἡμῶν τῶν Ἀλεξανδρέων, Οὐλ-

πιανὲ ὀνοματοθήρα, τῶν περὶ τοὺς μοναύλους ἐσπουδακότων. Οὐ γὰρ οἶδας ἱστοροῦντα Μενεκλέα, τὸν Βαρκαῖον συγγραφέα, ἔτι τε Ἄνδρωνα ἐν τοῖς Χρονικοῖς, τὸν Ἀλεξανδρέα, ὅτι Ἀλεξανδρεῖς εἰσιν οἱ παιδεύσαντες πάντας τοὺς Ἕλληνας καὶ τοὺς βαρβάρους, ἐκλειπούσης ἤδη τῆς ἐγκυκλίου παιδείας δια τὰς γενομένας συνεχεῖς κινήσεις ἐν τοῖς κατὰ τοὺς Ἀλεξάνδρου διαδόχους χρόνοις. Ἐγένετο οὖν ἀνανέωσις πάλιν παιδείας ἁπάσης κατὰ τὸν ἕβδομον βασιλεύσαντα Αἰγύπτου βασιλέα Πτολεμαῖον, τὸν κυρίως ὑπὸ τῶν Ἀλεξανδρέων καλούμενον Κακεργέτην. Οὗτος γὰρ, πολλοὺς τῶν Ἀλεξανδρέων ἀποσφάξας, οὐκ ὀλίγους δὲ καὶ φυγαδεύσας τῶν κατὰ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ἐφηβησάντων, ἐποίησε πλήρεις τάς τε νήσους καὶ πόλεις ἀνδρῶν γραμματικῶν, φιλοσόφων, γεωμετρῶν, μουσικῶν, ζωγράφων, παιδοτριβῶν τε καὶ ἰατρῶν καὶ ἄλλων πολλῶν τεχνιτῶν· οἳ, διὰ τὸ πένεσθαι διδάσκοντες ἃ ἠπίσταντο, πολλοὺς κατεσκεύασαν ἄνδρας ἐλλογίμους.

84. Ἔμελε δὲ τοῖς πάλαι πᾶσιν Ἕλλησι μουσικῆς· διόπερ καὶ ἡ αὐλητικὴ περισπούδαστος ἦν. Χαμαιλέων γοῦν ὁ Ἡρακλεώτης ἐν τῷ ἐπιγραφομένῳ Προτρεπτικῷ Λακεδαιμονίους φησὶ καὶ Θηβαίους πάντας αὐλεῖν μανθάνειν, Ἡρακλεώτας τε τοὺς ἐν τῷ Πόντῳ καθ' ἑαυτὸν ἔτι, Ἀθηναίων τε τοὺς ἐπιφανεστάτους, Καλλίαν τε τὸν Ἱππονίκου, καὶ Κριτίαν τὸν Καλλαίσχρου. Δοῦρις δ' ἐν τῷ περὶ Εὐριπίδου καὶ Σοφοκλέους Ἀλκιβιάδην φησὶ μαθεῖν τὴν αὐλητικὴν οὐ παρὰ τοῦ τυχόντος, ἀλλὰ Προνόμου, τοῦ μεγίστην ἐσχηκότος δόξαν. Ἀριστόξενος δὲ καὶ Ἐπαμινώνδαν τὸν Θηβαῖον αὐλεῖν μαθεῖν παρὰ Ὀλυμπιοδώρῳ καὶ Ὀρθαγόρᾳ. Καὶ τῶν Πυθαγορικῶν δὲ πολλοὶ τὴν αὐλητικὴν ἤσκησαν, ὡς Εὐφράνωρ τε, καὶ Ἀρ-

χύτας, Φιλόλαός τε, ἄλλοι τε οὐκ ὀλίγοι. Ὁ δ' Εὐφράνωρ καὶ σύγγραμμα περὶ αὐλῶν κατέλιπεν· ὁμοίως δὲ καὶ ὁ Ἀρχύτας. Ἐμφανίζει δὲ καὶ ὁ Ἀριστοφάνης ἐν τοῖς Δαιταλεῦσι τὴν περὶ τὸ πρᾶγμα τοῦτο σπουδὴν, ὅταν λέγῃ·

Ὅστις αὐλοῖς καὶ λύραισι κατατέτριμμαι χρώμενος,
εἶτά με σκάπτειν κελεύεις;

Φρύνιχος Ἐφιάλτῃ·

Οὐ τουτονὶ μέντοι σὺ κιθαρίζειν ποτὲ
αὐλεῖν τ' ἐδίδαξας;

Καὶ τὴν Ἀθηνᾶν δέ φησιν Ἐπίχαρμος ἐν Μούσαις ἐπαυλῆσαι τοῖς Διοσκόροις τὸν ἐνόπλιον. Ἴων δ' ἐν Φοίνικι ἢ Καινεῖ ἀλέκτορα τὸν αὐλὸν καλεῖ ἐν τούτοις· „Ἐπὶ δ' αὐλὸς ἀλέκτωρ Λύδιον ὕμνον Ἀχαιῶν.“ Ἐν δὲ Φρουροῖς (185) τὸν ἀλεκτρυόνα Ἰδαῖον εἴρηκε σύριγγα, διὰ τούτων· „Προθεῖ δέ τοι σῦριγξ Ἰδαῖος ἀλέκτωρ.“ Ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ Φοίνικι ὁ αὐτὸς Ἴων φησίν· „Ἔκτυπον ἄγων βαρὺν αὐλὸν τρέχοντι ῥυθμῷ.“ οὕτω λέγων τῷ Φρυγίῳ· βαρὺς γὰρ οὗτος· παρ' ὃ καὶ τὸ κέρας αὐτῷ προσάπτουσιν, ἀναλογοῦν τῷ τῶν σαλπίγγων κώδωνι.

Ἐπὶ τούτοις τέλος ἐχέτω καὶ ἥδε ἡ βίβλος, ἑταῖρε Τιμόκρατες, ἱκανὸν εἰληφυῖα μῆκος.

LIBER V.

(185) Ἀλλ' ἐπεὶ πολὺς οὗτος λόγος συμποσίων προδιήντληται, ὦ Τιμόκρατες, ἐν τοῖς πρὸ τούτων, παρελίπομεν δὲ αὐτῶν τὰ χρησιμώτατα καὶ οὐ βαροῦντα τὴν ψυχὴν, ὠφελοῦντα δὲ καὶ τρέφοντα κατὰ πανδαισίαν, ἅπερ ὁ θεῖος Ὅμηρος παρεισήγαγε, μνημονεύσω καὶ τὰ

περὶ τούτων λεχθέντα ὑπὸ τοῦ πάντ' ἀρίστου Μασουρίου. Ἡμεῖς γὰρ, κατὰ τὸν καλὸν Ἀγάθωνα,

Τὸ μὲν πάρεργον, ἔργον ὥς, ποιούμεθα,
Τὸ δ' ἔργον, ὡς πάρεργον, ἐκπονούμεθα.

Φησὶ δ' οὖν ὁ ποιητὴς, περὶ τοῦ Μενελάου τὸν λόγον ποιούμενος·

Τὸν δ' εὗρον δαινύντα γάμον πολλοῖσιν ἔτῃσιν
υἱέος ἠδὲ θυγατρὸς ἀμύμονος ᾧ ἐνὶ οἴκῳ.

ὡς νενόμισται ἄγειν συμπόσια περὶ τοὺς γάμους, τῶν τε γαμηλίων θεῶν ἕνεκα, καὶ τῆς οἱονεὶ μαρτυρίας. Τὸ δὲ πρὸς τοὺς ξένους συμπόσιον ὁ τῆς Λυκίας βασιλεὺς διδάσκει οἷον εἶναι δεῖ, τὸν Βελλεροφόντην μεγαλοπρεπῶς δεξάμενος,

Ἐννῆμαρ ξείνισσε, καὶ ἐννέα βοῦς ἱέρευσε.

2. Δοκεῖ γὰρ ἔχειν πρὸς φιλίαν τι ὁ οἶνος ἑλκυστικὸν, παραθερμαίνων τὴν ψυχὴν, καὶ διαχέων. Διόπερ οὐδὲ πρότερον ἠρώτων, οἵτινες εἶεν, ἀλλ' ὕστερον, ὡς τὴν ξενίαν αὐτὴν τιμῶντες, ἀλλ' οὐ τους ἐν μέρει καὶ καθ' ἕκαστον ἡμῶν. Τῶν δὲ νῦν δείπνων προνοοῦντες οἱ νομοθέται, τά τε φυλετικὰ δεῖπνα καὶ τὰ δημοτικὰ προσέταξαν, ἔτι δὲ τοὺς θιάσους, καὶ τὰ φρατρικὰ, καὶ πάλιν (186) ὀργεωνικὰ καλούμενα. Πολλῶν γοῦν εἰσι φιλοσόφων ἐν ἄστει σύνοδοι, τῶν μὲν Διογενιστῶν, τῶν δὲ Ἀντιπατριστῶν λεγομένων, τῶν δὲ Παναιτιαστῶν. Κατέλιπε δὲ καὶ Θεόφραστος εἰς τὴν τοιαύτην σύνοδον χρήματα, μὰ Δί' οὐχ ἵν' ἀκολασταίνωσι συνιόντες, ἀλλ' ἵνα τοὺς κατὰ τὸ συμπόσιον λόγους σωφρόνως καὶ πεπαιδευμένως διεξάγωσι. Συνεδείπνουν δ' ὁσημέραι οἱ περὶ πρύτανιν σώφρονα καὶ σωτήρια τῶν πόλεων σύνδειπνα. Πρὸς γοῦν τοιοῦτο συμπόσιόν φησιν ὁ Δημοσθένης ἀνενηνέχθαι τὴν

Ἐλατείας κατάληψιν· „Ἑσπέρα μὲν γὰρ ἦν, ἧκε δὲ ἀγγέλλων τις ὡς τοὺς πρυτάνεις, ὡς Ἐλάτεια κατείληπται.“ Καὶ τοῖς φιλοσόφοις δὲ ἐπιμελὲς ἦν, συνάγουσι τοὺς νέους μετ' αὐτῶν, πρός τινα τεταγμένον νόμον εὐωχεῖσθαι. Τοῦ γοῦν Ξενοκράτους ἐν Ἀκαδημίᾳ, καὶ πάλιν Ἀριστοτέλους συμποτικοί τινες ἦσαν νόμοι. Τὰ δ' ἐν Σπάρτῃ φειδίτια, καὶ παρὰ τοῖς Κρησὶν ἀνδρεῖα μετὰ πάσης ἐπιμελείας αἱ πόλεις συνῆγον. Διὸ καί τις οὐ κακῶς ἔφη·

Οὐ χρὴ συμποσίοιο φίλους ἀπέχεσθαι ἑταίρους
δηρόν· ἀνάμνησις δὲ πέλει χαριεστάτη αὕτη.

Ἀντίπατρος δ' ὁ φιλόσοφος, συμπόσιόν ποτε συνάγων, συνέταξε τοῖς ἐρχομένοις, ὡς περὶ σοφισμάτων ἐροῦσιν. Ἀρκεσίλαον δέ φασιν, εἰς συμπόσιον παρακληθέντα καὶ συγκατακλιθέντα ἑνὶ τῶν βορῶς ἐσθιόντων, αὐτὸν δὲ μηδενὸς ἀπολαῦσαι δυνάμενον, ἐπεί τις αὐτῷ τῶν παρόντων ἐξέτεινε, φάναι·

Εὖ σοι γένοιτο, Τηλέφῳ δ' ἃ 'γὼ νοῶ·

Ἔτυχε δ' ὁ κατοψοφαγῶν Τήλεφος καλούμενος. Ὁ δὲ Ζήνων, ἐπεί τις τῶν παρόντων ὀψοφάγων ἀπέσυρεν ἅμα τῷ παρατεθῆναι τὸ ἐπάνω τοῦ ἰχθύος, στρέψας καὶ αὐτὸς τὸν ἰχθὺν ἀπέσυρεν, ἐπιλέγων·

Ἰνὼ δὲ τἀπὶ θάτερ' ἐξειργάζετο.

Σωκράτης δ', ἰδών τινα ἀμέτρως τῇ ἐποψήσει χρώμενον, Ὦ παρόντες, ἔφη, τίς ὑμῶν τῷ μὲν ἄρτῳ ὡς ὄψῳ χρῆται, τῷ δ' ὄψῳ ὡς ἄρτῳ;

3. Ἡμεῖς δὲ νῦν περὶ τῶν Ὁμηρικῶν συμποσίων λέξομεν. Ἀφορίζει γὰρ αὐτῶν ὁ ποιητὴς χρόνους, πρόσωπα, αἰτίας. Τοῦτο δὲ ὀρθῶς ἀπεμάξατο ὁ Ξενοφῶν καὶ Πλάτων, οἳ κατ' ἀρχὰς τῶν συγγραμμάτων ἐκτίθενται τὴν

αἰτίαν τοῦ συμποσίου, καὶ τίνες οἱ παρόντες. Ἐπίκουρος δὲ οὐ τόπον, οὐ χρόνον ἀφορίζει, οὐ προλέγει οὐδέν. Δεῖ οὖν μαντεύσασθαι, πῶς ποτ' ἄνθρωπος ἐξαπίνης ἔχων κύλικα προβάλλει ζητήματα καθάπερ ἐν διατριβῇ λέγων. Ἀριστοτέλης δὲ ἄλουτον καὶ κονιορτοῦ ἥκειν πλήρη τινὰ ἐπὶ τὸ συμπόσιον ἀπρεπὲς εἶναι φησίν. Ἐπειθ' ὁ μὲν Ὅμηρος ἐκδιδάσκει, τίνας κλητέον, εἰπὼν, ὡς τοὺς ἀρίστους τε καὶ ἐντίμους χρὴ καλεῖν·

Κίκλησκεν δὲ γέροντας, ἀριστῆας Παναχαιῶν.

οὐχ ὃν τρόπον Ἡσίοδος· οὗτος γὰρ ἀξιοῖ καὶ τοὺς γείτονας·

— Μάλιστα καλεῖν, ὅστις σέθεν ἐγγύθι ναίει.

Τοῦτο γὰρ ὡς ἀληθῶς Βοιωτικῆς ἐστιν ἀναισθησίας συμπόσιον, καὶ τῇ μισανθρωποτάτῃ τῶν παροιμιῶν ἁρμόττον·

(187) Τηλοῦ φίλοι ναίοντες, οὐκ εἰσὶν φίλοι.

Πῶς γὰρ οὐκ ἄλογον, τόπῳ τὴν φιλίαν, καὶ οὐ τρόπῳ, κρίνεσθαι; Τοιγαροῦν παρ' Ὁμήρῳ μετὰ τὸ πιεῖν·

Τοῖς δ' ὁ γέρων πάμπρωτος ὑφαίνειν ἤρχετο μῆτιν·

Παρὰ δὲ τοῖς οὐ τὰ σώφρονα συμπόσια συνάγουσι·

Τοῖς δ' ὁ κόλαξ πάμπρωτος ὑφαίνειν ἤρχετο μῶκον.

Ἔτι δὲ ὁ μὲν Ὅμηρος ἡλικίαις εἰσάγει διαφέροντας καὶ ταῖς προαιρέσεσι τοὺς κεκλημένους, Νέστορα καὶ Αἴαντα καὶ Ὀδυσσέα, τὸ μὲν καθόλου σύμπαντας τῆς ἀρετῆς ἀντεχομένους, εἴδει δὲ διαφόροις ὁδοῖς ὡρμηκότας ἐπ' αὐτήν. Ὁ δ' Ἐπίκουρος ἅπαντας εἰσήγαγε προφήτας ἀτόμων, καὶ ταῦτ' ἔχων παραδείγματα τήν τε τοῦ ποιητοῦ τῶν συμποσίων ποικιλίαν, καὶ τὴν Πλάτωνός τε καὶ Ξενοφῶντος χάριν. Ὧν ὁ μὲν Πλάτων τὸν μὲν Ἐρυξίμαχον ἰατρὸν, τὸν δ' Ἀριστοφάνη ποιητὴν, ἄλλον δ' ἀπ' ἄλλης

(177) προαιρέσεως σπουδάζοντας εἰσήγαγε, Ξενοφῶν δὲ καί τινας ἰδιώτας συνανέμιξε. Πολλῷ τοίνυν κάλλιον Ὅμηρος ἐποίησε καὶ διάφορα παρατιθέμενος συμπόσια. Πᾶν γὰρ ἐξ ἀντιπαραβολῆς ὁρᾶται μᾶλλον. Ἔστι γὰρ αὐτῷ τὸ μὲν τῶν μνηστήρων, οἷον ἂν γένοιτο νεανίσκων μέθαις καὶ ἔρωσιν ἀνακειμένων· τὸ δὲ τῶν Φαιάκων, εὐσταθέστερον μὲν τούτων, φιλήδονον δέ. Τούτοις δ' ἀντέθηκε τὰ μὲν ἐπὶ στρατιᾶς, τὰ δὲ πολιτικώτερον τελούμενα σωφρόνως. Καὶ πάλιν αὖ διεῖλε τὰ μὲν δημοθοινίαν ἔχοντα, τὰ δ' οἰκείων σύνοδον. Ἐπίκουρος δὲ συμπόσιον φιλοσόφων μόνον πεποίηται.

4. Ἐδίδαξε δ' Ὅμηρος καὶ οὓς οὐ δεῖ καλεῖν, ἀλλ' αὐτομάτους ἰέναι πρεπόντως, ἐξ ἑνὸς τῶν ἀναγκαίων δεικνὺς τὴν τῶν ὁμοίων παρουσίαν·

Αὐτόματος δέ οἱ ἦλθε βοὴν ἀγαθὸς Μενέλαος.

Δῆλον γάρ, ὡς οὔτε ἀδελφόν, οὔτε γονέας, οὔτε γυναῖκα κλητέον, οὔτ' εἴ τις ἰσοτίμως τινὰς τούτοις ἄγει· καὶ γὰρ ἂν ψυχρὸν εἴη καὶ ἄφιλον. Καίτοι τινὲς στίχον προσέγραψαν, τὴν αἰτίαν προστιθέντες·

Ἤιδεε γὰρ κατὰ θυμὸν ἀδελφεόν, ὡς ἐπονεῖτο,

ὥσπερ δέον ὄν, εἰπεῖν αἰτίαν, δι' ἣν ἀδελφὸς αὐτόματος ἂν ἥκοι πρὸς δεῖπνον, πιθανῆς τῆς αἰτίας ἀποδιδομένης. „Πότερον γάρ, φησίν, ὡς οὐκ ᾔδει τὸν ἀδελφὸν ἑστιῶντα; καὶ πῶς οὐ γελοῖον, ὁπότε περιφανὴς ἦν ἡ βουθυσία καὶ πᾶσι γνώριμος; πῶς δ' ἂν ἦλθεν, εἰ μὴ ᾔδει; ἢ νὴ Δία περισπώμενον, φησίν, αὐτὸν εἰδὼς συνεγνωμόνει τῷ μὴ κεκληκέναι, καὶ συμπεριφερόμενος ἦλθεν αὐτόματος;“ ὥσπερ ὁ φήσας ἄκλητον ἥκειν, ἵνα μὴ πρωΐας ὑποβλέπωσιν ἀλλήλους, ὁ μὲν αἰδούμενος, ὁ δὲ μεμφόμενος. Ἀλλὰ γελοῖον ἦν ἐπιλαθέσθαι τὸν Ἀγαμέμνονα τοῦ ἀδελ-

φοῦ, καὶ ταῦτα δι᾽ ἐκεῖνον οὐ μόνον εἰς τὸ παρὸν θύοντα, ἀλλὰ καὶ τὸν πόλεμον ἀναδεδεγμένον, καὶ κεκληκότα τοὺς μήτε γένει προσήκοντας μήτε πατρίδι προσῳκειωμένους. Ἀθηνοκλῆς δ᾽ ὁ Κυζικηνὸς, μᾶλλον Ἀριστάρχου κατακούων, τῶν Ὁμηρικῶν ἐπῶν εὐπαιδευτότερον ἡμῖν φησι τοῦτον Ὅμηρον καταλιπεῖν, ὡς τῆς ἀνάγκης ὁ Μενέλεως οἰκειοτέρως ἔχειν. Δημήτριος δ᾽ ὁ Φαληρεὺς, ἐπαρίστερον τὴν τοῦ στίχου παράληψιν ἐπειπὼν, καὶ τῆς ποιήσεως ἀλλότριον, τοῦ·

Ἤιδεε γὰρ κατὰ θυμὸν ἀδελφεὸν, ὡς ἐπονεῖτο,

μικρολογίαν ἐμβάλλει τοῖς ἤθεσιν. „Οἶμαι γὰρ, φησὶν, ἕκαστον τῶν χαριέντων ἀνθρώπων ἔχειν καὶ οἰκεῖον καὶ (188) φίλον, πρὸς ὃν ἂν ἔλθοι, θυσίας οὔσης, τὸν καλοῦντα μὴ περιμείνας."

5. Πλάτων δ᾽ ἐν τῷ Συμποσίῳ περὶ τῶν αὐτῶν λέγει οὕτως· „Ἵνα καὶ τὴν παροιμίαν, φησὶ, διαφθείρωμεν μεταβάλλοντες, ὡς ἄρα καὶ ἀγαθῶν ἐπὶ δαῖτας ἴασιν αὐτόματοι ἀγαθοί. Ὅμηρος μὲν γὰρ κινδυνεύει οὐ μόνον διαφθεῖραι, ἀλλὰ καὶ ὑβρίσαι εἰς αὐτήν· ποιήσας γὰρ τὸν Ἀγαμέμνονα ἀγαθὸν τὰ πολεμικὰ, τὸν Μενέλαον δὲ μαλθακὸν αἰχμητὴν, θυσίαν ποιουμένου τοῦ Ἀγαμέμνονος ἄκλητον ἐποίησεν ἐλθόντα τὸν χείρονα ἐπὶ τὴν τοῦ ἀμείνονος δίαιταν." Βακχυλίδης δὲ, περὶ Ἡρακλέους λέγων ὡς ἦλθεν ἐπὶ τὸν τοῦ Κήϋκος οἶκον, φησιν·

Ἔστη δ᾽ ἐπὶ λάϊνον οὐδὸν,
(τοὶ δὲ θοίνας ἔντυον,) ὧδέ τ᾽ ἔφα·
Αὐτόματοι δ᾽ ἀγαθῶν
δαῖτας εὐόχθους ἐπέρχονται δίκαιοι
φῶτες.

Αἱ δὲ παροιμίαι, ἡ μέν φησιν·

Αὐτόματοι δ' ἀγαθοὶ ἀγαθῶν ἐπὶ δαῖτας ἴασιν.

ἡ δέ·

Αὐτόματοι ἀγαθοὶ δειλῶν ἐπὶ δαῖτας ἴασιν.

Οὐ δεόντως γοῦν Πλάτων τὸν Μενέλεων ἐνόμισεν εἶναι δειλὸν, ὃν ἀρηΐφιλον Ὅμηρος λέγει, καὶ μόνον ὑπὲρ Πατρόκλου ἀριστεύσαντα, καὶ τῷ Ἕκτορι πρὸ πάντων πρόθυμον μονομαχεῖν, καίπερ ὄντα τῇ ῥώμῃ καταδεέστερον, ἐφ' οὗ μόνου τῶν στρατευσαμένων εἴρηκεν·

Ἐν δ' αὐτὸς κίεν ᾗσι προθυμίῃσι πεποιθώς.

Εἰ δὲ ὁ ἐχθρὸς, ὁ βλασφημῶν αὐτὸν, εἴρηκε μαλθακὸν αἰχμητὴν, καὶ διὰ τοῦτο Πλάτων τῷ ὄντι μαλθακὸν αὐτὸν ὑπολαμβάνει, οὐκ ἂν φθάνοι καὶ τὸν Ἀγαμέμνονα τιθεὶς ἐν τοῖς φαύλοις, ὃν αὐτός φησιν εἶναι ἀγαθὸν, εἴπερ εἰς αὐτὸν εἴρηται τοῦτο τὸ ἔπος·

Οἰνοβαρὲς, κυνὸς ὄμματ' ἔχων, κραδίην δ' ἐλάφοιο.

Οὐ γὰρ, εἴ τι λέγεται παρ' Ὁμήρῳ, τοῦθ' Ὅμηρος λέγει. Πῶς γὰρ ἂν εἴη μαλθακὸς Μενέλαος, ὁ τον Ἕκτορα μόνος ἀπείρξας τοῦ Πατρόκλου, καὶ Εὔφορβον ἀποκτείνας τε καὶ σκυλεύσας ἐν μέσοις τοῖς Τρωσί; Τὸ δὲ μηδὲ τὸν στίχον, ὃν ᾐτιᾶτο, τελείως κατανοῆσαι, ἄτοπον, δι' οὗ βοὴν ἀγαθὸς Μενέλαος λέγεται. Τοῖς γὰρ ἀνδρειοτάτοις Ὅμηρος εἴωθεν ἐπιφωνεῖν, καλούντων τῶν παλαιῶν τὸν πόλεμον βοήν.

6. Πάντα δ' ὢν ἀκριβὴς Ὅμηρος, καὶ τὸ μικρὸν τοῦτο οὐ παρέλιπε, τὸ δεῖν θεραπεύσαντα τὸ σωμάτιον καὶ λουσάμενον ἰέναι πρὸς τὸ δεῖπνον. Ἐπὶ γοῦν τοῦ Ὀδυσσέως εἶπε πρὸ τῆς παρὰ Φαίαξι θοίνης·

Αὐτόδιον δ' ἄρα μιν ταμίη λούσασθαι ἄνωγεν.

Ἐπὶ δὲ τῶν περὶ Τηλέμαχον·

Ἐς ῥ' ἀσαμίνθους βάντες ἐϋξέστας, λούσαντο.

Ἀπρεπὲς γὰρ ἦν, φησὶν Ἀριστοτέλης, ἥκειν εἰς το συμπόσιον σὺν ἱδρῶτι πολλῷ καὶ κονιορτῷ. Δεῖ γὰρ τὸν χαρίεντα μήτε ῥυπᾶν, μήτε αὐχμεῖν, μήτε βορβόρῳ χαίρειν, καθ᾽ Ἡράκλειτον. Δεῖ δὲ καὶ τὸν πρῶτον εἰς ἀλλοτρίαν οἰκίαν ἐρχόμενον ἐπὶ δεῖπνον, μὴ γαστρισόμενον εὐθὺς ἐπὶ τὸ συμπόσιον χωρεῖν, ἀλλά τι δοῦναι πρότερον τῷ φι-
(179) *λοθεάμονι, καὶ κατανοῆσαι τὴν οἰκίαν. Οὐδὲ γὰρ τοῦτο παρέλιπεν ὁ ποιητής·*

Αὐτοὶ δ᾽ εἰσῆλθον θεῖον δόμον· οἱ δὲ ἰδόντες
θαύμαζον κατὰ δῶμα διοτρεφέος βασιλῆος.
Ὥστε γὰρ ἠελίου αἴγλη πέλεν ἠὲ σελήνης
δῶμα καθ᾽ ὑψερεφὲς Μενελάου κυδαλίμοιο.

Καὶ Ἀριστοφάνης ἐν Σφηξὶ ποιεῖ τὸν ἄγριον γέροντα καὶ φιλοδικαστὴν καταῤῥυθμιζόμενον εἰς βίον ἥμερον ὑπὸ τοῦ παιδός·

Παῦ᾽, ἀλλὰ δευρὶ κατακλινεὶς προσμάνθανε
ξυμποτικὸς εἶναι καὶ ξυνουσιαστικός·

Διδάξας τε αὐτὸν, ὡς δεῖ κατακλίνεσθαί, φησιν·

Ἔπειτ᾽ ἐπαίνεσόν τι τῶν χαλκωμάτων,
ὀροφὴν θέασαι, κρεκάδι᾽ αὐλῆς θαύμασον.

7 *Καὶ πρὸ τοῦ θοινᾶσθαι δὲ ἃ δεῖ ποιεῖν ἡμᾶς διδάσκει πάλιν Ὅμηρος, ἀπαρχας τῶν βρωμάτων νέμειν τοῖς θεοῖς. Οἱ γοῦν περὶ τὸν Ὀδυσσέα, καίπερ ὄντες ἐν τῷ τοῦ Κύκλωπος σπηλαίῳ·*

Ἐνθάδε πῦρ κείαντες ἐθύσαμεν, ἠδὲ καὶ αὐτοὶ
τυρῶν αἰνύμενοι φάγομεν.

Καὶ ὁ Ἀχιλλεὺς, καίπερ ἐπειγομένων τῶν πρέσβεων, ὡς ἐν μέσαις νυξὶν ἡκόντων, ὅμως

Θεοῖσι δὲ θῦσαι ἀνώγει
Πάτροκλον, ὃν ἑταῖρον· ὁ δ᾽ ἐν πυρὶ βάλλε θυηλάς·

καὶ σπονδοποιεῖταί γε τοὺς δαιτυμόνας·

Κοῦροι μὲν κρητῆρας ἐπεστέψαντο ποτοῖο·
νώμησαν δ' ἄρα πᾶσιν ἐπαρξάμενοι δεπάεσσιν.
Αὐτὰρ ἐπεὶ σπεῖσαντο.

Ἅπερ καὶ Πλάτων φυλάττει κατὰ τὸ συμπόσιον. Μετα γὰρ τὸ δειπνῆσαι σπονδάς τέ φησι ποιῆσαι καὶ τὸν θεὸν παιωνίσαντας τοῖς νομιζομένοις γέρασι. Παραπλησίως δὲ καὶ Ξενοφῶν. Παρὰ δ' Ἐπικούρῳ οὐ σπονδὴ, οὐκ ἀπαρχὴ θεοῖς, ἀλλ' ὥσπερ Σιμωνίδης ἔφη περὶ τῆς ἀκόσμου γυναικός·

Ἄθυτά δ' ἱρὰ πολλάκις κατεσθίει.

8. Τὴν γὰρ σύμμετρον κρᾶσιν τοῦ οἴνου ὑπὸ Ἀμφικτύονος βασιλεύσαντος διδαχθῆναί φᾶσιν Ἀθηναίους, καὶ διὰ τοῦτο ἱερὸν Διονύσου ὀρθοῦ ἱδρύσασθαι. Τότε γὰρ ὀρθός ἐστι τῷ ὄντι καὶ οὐ σφαλερὸς, ὅταν συμμέτρως καὶ κεκραμένως πίνηται.

Οἶνος γὰρ ἀνώγει
ἠλεὸς, ὅς τ' ἐφέηκε πολύφρονά περ μάλ' ἀεῖσαι,
καὶ θ' ἁπαλὸν γελάσαι καὶ τ' ὀρχήσασθαι ἀνῆκεν,
καί τι ἔπος προέηκεν, ὅπερ τ' ἄῤῥητον ἄμεινον.

Τὸν γὰρ οἶνον Ὅμηρος οὐκ ἠλεὸν ὥσπερ ἠλίθιον καλεῖ καὶ ματαιοποιὸν, οὐδὲ κελεύει σκυθρωπὸν εἶναι μήτε ᾄδοντα μήτε γελῶντα μήτ' ἐῤῥύθμως ποτὲ καὶ πρὸς ὄρχησιν τρεπόμενον· οὐχ οὕτως ἀγροῖκος οὐδ' ἐπαρίστερός ἐστιν, ἀλλ' ᾔδει τούτων ἑκάστου καὶ ποσότητος καὶ ποιότητος διαφοράν. Ὅθεν οὐκ εἶπεν, ὡς ἄρα τὸν πολύφρονα ὁ (180) οἶνος ποιεῖ ᾆσαι, ἀλλὰ μάλ' ἀεῖσαι, τουτέστιν ἀμέτρως καὶ ἐπὶ πλεῖον, ὥστε προσοχλεῖν· οὐδ' ἔτι γελάσαι, μὰ Δί', οὐδ' ὀρχήσασθαι· κοινὸν δ' ἐπ' ἀμφοτέρων

λαβὼν τὸ ἁπαλὸν, τὴν ἄνανδρον εἰς τοῦτο πρόπτωσιν ἐπιστομίζει·

Καί θ' ἁπαλὸν γελάσαι, καί τ' ὀρχήσασθαι ἀνῆκεν.

Παρὰ δὲ τῷ Πλάτωνι τούτων οὐδὲν ἔμμετρον, ἀλλὰ πίνουσι μὲν τοσοῦτον, ὥστε μηδὲ τοῖς ἰδίοις ποσὶν ἵστασθαι. Ὅρα γὰρ τὸν ἐπίκωμον Ἀλκιβιάδην, ὡς ἀσχημονεῖ· οἱ δ' ἄλλοι τὸν ὀκτακότυλον ψυκτῆρα πίνουσι, προφάσεως λαβόμενοι, ἐπεί περ αὐτοὺς προείλκυσεν Ἀλκιβιάδης, οὐχ ὥσπερ οἱ παρ' Ὁμήρῳ·

Αὐτὰρ ἐπεὶ σπεισάν τ', ἔπιόν θ', ὅσον ἤθελε θυμός.

Τούτων οὖν ἃ μὲν καθάπαξ περιγραπτέον, οἷς δὲ συμμέτρως χρηστέον, ὥσπερ ἀναθήμασί τισι μικρὸν προσαποβλέψαντας, καθάπερ Ὅμηρος εἴρηκε·

Μολπή τ' ὀρχηστύς τε· τὰ γάρ τ' ἀναθήματα δαιτός.

9. Τὸ δ' ὅλον τὸ πρὸς τὰ τοιαῦτα νενευκὸς τοῖς μνηστῆρσι καὶ τοῖς Φαίαξιν ἔνειμεν, ἀλλ' οὐχὶ Νέστορι οὐδὲ Μενελάῳ· οὗ ἐν τῇ γαμοποιίᾳ μὴ συνέντες οἱ περὶ Ἀρίσταρχον ὅτι συνεχοῦς οὔσης τῆς ἑστιάσεως καὶ τῶν ἀκμαίων ἡμερῶν παρεληλυθυιῶν, ἐν αἷς παρείληπτο μὲν ἡ γαμουμένη πρὸς τοῦ νυμφίου, πέρας δ' εἶχεν ὁ τοῦ Μεγαπένθους γάμος, αὐτοὶ δὲ μονάζοντες διῃτῶντο ὅ τε Μενέλαος καὶ ἡ Ἑλένη, μὴ συνέντες, ἀλλ' ἐξαπατηθέντες ὑπὸ τοῦ πρώτου ἔπους·

Τὸν δ' εὗρον δαινύντα γάμον πολλοῖσιν ἔτησιν,

προσσυνῆψαν τοιούτους τινὰς στίχους·

Ὣς οἱ μὲν δαίνυντο καθ' ὑψερεφὲς μέγα δῶμα
γείτονες ἠδὲ ἔται Μενελάου κυδαλίμοιο,
τερπόμενοι· μετὰ δέ σφιν ἐμέλπετο θεῖος ἀοιδὸς

φορμίζων· δοιὼ δὲ κυβιστητῆρε κατ' αὐτοὺς
μολπῆς ἐξάρχοντες ἐδίνευον κατὰ μέσσους.

μετενεγκόντες ἐκ τῆς Ὁπλοποιίας σὺν αὐτῷ γε τῷ περὶ τὴν λέξιν ἁμαρτήματι. Οὐ γὰρ ἐξάρχοντες οἱ κυβιστητῆρες, ἀλλ' ἐξάρχοντος τοῦ ᾠδοῦ πάντως ὠρχοῦντο. Τὸ γὰρ ἐξάρχειν τῆς φόρμιγγος ἴδιον. Διόπερ ὁ μὲν Ἡσίοδός φησιν ἐν τῇ Ἀσπίδι· „Θεαὶ δ' ἐξῆρχον ἀοιδῆς Μοῦσαι Πιερίδες,“ καὶ ὁ Ἀρχίλοχος·

Αὐτὸς ἐξάρχων πρὸς αὐλὸν Λέσβιον παιήονα.

Καλεῖ δὲ Στησίχορος μὲν τὴν Μοῦσαν ἀρχεσίμολπον, Πίνδαρος δ' ἀγησίχορα τὰ προοίμια. Διόδωρος δ' ὁ Ἀριστοφάνειος ὅλον τὸν γάμον περιέγραψε, τοπάζων πρώτας ἡμέρας εἶναι, καὶ τὸ λῆγον αὐτῶν, ἔτι δὲ καὶ τὸ ἕωλον τῆς συμποσίας οὐκ ἐπιλογιζόμενος. Ἔπειτα κελεύει γράφειν· „δοιὼ δὲ κυβιστητῆρε καθ' αὐτοὺς“ ἐν τῷ δασεῖ γράμματι, σολοικίζειν ἀναγκάζων. Τὸ μὲν γὰρ κατ' αὐτοὺς κατὰ σφᾶς ἐστιν αὐτούς, τὸ δὲ λέγειν ἑαυτοὺς σόλοικον.

10. Ἀλλ' ὅπερ εἶπον, ἡ τῶν ἀκροαμάτων εἰς τὸ σώφρον τοῦτο συμπόσιον εἰσαγωγὴ παρέγγραφός ἐστιν ἐκ τοῦ Κρητικοῦ χοροῦ μετενηνεγμένη, περὶ οὗ φησιν ἐν (181) Ὁπλοποιίᾳ·

Ἐν δὲ χορὸν ποίκιλλε περικλυτὸς Ἀμφιγυήεις,
τῷ ἴκελον, οἷόν ποτ' ἐνὶ Κνωσσῷ εὐρείῃ
Δαίδαλος ἤσκησεν καλλιπλοκάμῳ Ἀριάδνῃ.
Ἔνθα μὲν ἠίθεοι καὶ παρθένοι ἀλφεσίβοιαι
ὠρχεῦντ', ἀλλήλων ἐπὶ καρπῷ χεῖρας ἔχουσαι.

Τούτοις γὰρ ἐπιβάλλει·

Πολλὸς δ' ἱμερόεντα χορὸν περιίσταθ' ὅμιλος
τερπόμενος· δοιὼ δὲ κυβιστητῆρε κατ' αὐτοὺς

μολπῆς ἐξάρχοντες ἐδίνευον κατὰ μέσσους.

Τοῖς μὲν οὖν Κρησὶν ἥ τε ὄρχησις ἐπιχώριος καὶ τὸ κυβιστᾶν. Διό φησι πρὸς τὸν Κρῆτα Μηριόνην·

Μηριόνη, τάχα κέν σε, καὶ ὀρχηστήν περ ἐόντα,
ἔγχος ἐμὸν κατέπαυσε διαμπερές, εἴ σ' ἔβαλόν περ.

Ὅθεν καὶ Κρητικὰ καλοῦσι τὰ ὑπορχήματα·

Κρῆτα μὲν καλέουσι τρόπον·
τὸ δ' ὄργανον Μολοσσόν.

„Οἱ δὲ Λακωνισταὶ λεγόμενοι (φησὶν ὁ Τίμαιος) ἐν τετραγώνοις χοροῖς ᾖδον." Καθόλου δὲ διάφορος ἦν ἡ μουσικὴ παρὰ τοῖς Ἕλλησι, τῶν μὲν Ἀθηναίων τοὺς Διονυσιακοὺς χοροὺς καὶ τοὺς κυκλίους προτιμώντων, Συρακοσίων δὲ τοὺς ἰαμβιστάς, ἄλλων δ' ἄλλο τι.

Ὁ δ' Ἀρίσταρχος οὐ μόνον εἰς τὸ τοῦ Μενελάου συμπόσιον ἐμβαλὼν οὓς οὐ προσῆκε στίχους καὶ τῆς Λακώνων παιδείας ἀλλότριον ἐποίησε καὶ τῆς τοῦ βασιλέως σωφροσύνης, ἀλλὰ καὶ τοῦ Κρητικοῦ χοροῦ τὸν ᾠδὸν ἐξεῖλεν, ἐπιτεμὼν τὰ ποιήματα τὸν τρόπον τοῦτον·

Πολλὸς δ' ἱμερόεντα χορὸν περιίσταθ' ὅμιλος
τερπόμενος· δοιὼ δὲ κυβιστητῆρε κατ' αὐτοὺς
μολπῆς ἐξάρχοντες ἐδίνευον κατὰ μέσσους.

ὥστ' ἀνίατον γίνεσθαι παντάπασι τὸ ἐξάρχοντες, μηκέτι δυναμένης τῆς ἐπὶ τὸν ᾠδὸν ἀναφορᾶς σώζεσθαι.

11. Διότι δὲ οὐ πιθανὸν, ἀκρόαμα παρὰ τῷ Μενελάῳ τυγχάνειν, δῆλον ἐκ τοῦ δι' ὁμιλίας ὅλον τὸ συμπόσιον περαίνεσθαι τῆς πρὸς ἀλλήλους, ὄνομα δὲ μηδὲν εἰρῆσθαι τοῦ ᾠδοῦ, μηδὲ ᾠδὴν ἣν ᾖδε, μηδὲ προσέχειν τοὺς περὶ Τηλέμαχον αὐτῷ· καθάπερ δ' ἐν σιωπῇ τινι καὶ ἠρεμίᾳ κατανοεῖν μᾶλλον τὸν οἶκον· καίτοι γε πῶς οὐκ ἀπίθανον τοὺς τῶν φρονιμωτάτων υἱέας Ὀδυσσέως καὶ

Νέστορος ἐπαριστέρους εἰσάγεσθαι, ὥστε τρόπον ἀγροίκων τινῶν μὴ προσέχειν τοῖς παρεσκευασμένοις ἀκροάμασιν; Ὁ γοῦν Ὀδυσσεὺς προσέχει τοῖς τῶν Φαιάκων ᾀσματοποιοῖς·

Αὐτὰρ Ὀδυσσεὺς
μαρμαρυγὰς θηεῖτο ποδῶν, θαύμαζε δὲ θυμῷ·

καίπερ ἔχων πολλὰ τὰ περιέλκοντα, καὶ δυνάμενος εἰπεῖν·

Κήδεά μοι καὶ μᾶλλον ἐνὶ φρεσὶν, ἤπερ ἀοιδαί.

Πῶς οὖν οὐκ ἂν ἀβέλτερος εἴη ὁ Τηλέμαχος, ᾠδοῦ παρόντος καὶ κυβιστητῆρος, προσκύπτων πρὸς τὸν Πεισίστρατον, καὶ τῶν σκευῶν διατιθέμενος; Ἀλλ' Ὅμηρος, (182) *ὥσπερ ἀγαθὸς ζωγράφος, πάντα ὅμοιον τῷ πατρὶ τὸν Τηλέμαχον παρίστησι. Πεποίηκε γοῦν ἀμφοτέρους, τὸν μὲν τῷ Ἀλκινόῳ, τὸν δὲ τῷ Μενελάῳ, διὰ δακρύων γνωριζομένους.*

12. *Ἐν δὲ τῷ Ἐπικούρου συμποσίῳ κολάκων ἐστὶν ἄγυρις, ἀλλήλους ἐπαινούντων, τὸ δὲ Πλάτωνος πλῆρές ἐστι μυκτηριστῶν, ἀλλήλους τωθαζόντων· τὸν γὰρ περὶ Ἀλκιβιάδου λόγον σιωπῶ. Παρὰ δ' Ὁμήρῳ κεκρότηται τὰ σώφρονα συμπόσια. Καὶ ποτὲ μὲν ἐπῄνεσέ τις, φήσας πρὸς τὸν Μενέλαον, ὡς οὐ τολμᾷ λέγειν*

ἄντα σέθεν, τοῦ νῶϊ θεοῦ ὣς τερπόμεθ' αὐδῇ.

Ὁ δ' ἐπελάβετό τινος τῶν οὐκ ὀρθῶς λεγομένων ἢ γιγνομένων·

Καὶ νῦν, εἴ τί που ἐστὶ, πίθοιό μοι· οὐ γὰρ ἔγωγε
τέρπομ' ὀδυρόμενος μεταδόρπιος.

Ὁ δὲ πάλιν·

Τηλέμαχε, ποῖόν σε ἔπος φύγεν ἕρκος ὀδόντων.

(187) *Οὔτε γὰρ κόλακα πρέπον ἐστὶν εἶναι, οὔτε μυκτηριστήν. Πάλιν Ἐπίκουρος ἐν τῷ Συμποσίῳ ζητεῖ περὶ*

δυσπεψίας, ὥστ᾽ οἰωνίσασθαι· εἶθ᾽ ἑξῆς περὶ πυρετῶν. Τὴν μὲν γὰρ ἐπιτρέχουσαν τῇ λέξει ἀῤῥυθμίαν τί δεῖ καὶ λέγειν; Πλάτων δὲ (τὸν μὲν ὑπὸ τῆς λυγγὸς ὀχλούμενον καὶ θεραπευόμενον ἀνακογχυλιασμοῖς ὕδατος, ἐν δὲ ταῖς ὑποθήκαις τοῦ κάρφους, ἵνα τὴν ῥῖνα κινήσας πτάρῃ, παρίημι· κωμῳδεῖν γὰρ ἤθελε καὶ διασύρειν) χλευάζει τε τὰ ἰσόκωλα τὰ Ἀγάθωνος καὶ τὰ ἀντίθετα, καὶ τὸν Ἀλκιβιάδην δὲ παράγει λέγοντα, ὅτι πασχητιᾷ. Ἀλλ᾽ ὅμως, τοιαῦτα γράφοντες, τὸν Ὅμηρον ἐκβάλλουσι τῶν πόλεων. Ἀλλ᾽ οὔτ᾽ ἐκ θύμβρας, ἔφη Δημοχάρης, λόγχη, οὔτ᾽ ἐκ τοιούτων λόγων ἀνὴρ ἀγαθὸς γίνεται. Οὐ μόνον δ᾽ Ἀλκιβιάδην διασύρει, ἀλλὰ καὶ Χαρμίδην καὶ Εὐθύδημον καὶ ἄλλους πολλοὺς τῶν νέων. Τοῦτο δὲ κωμῳδοῦντός ἐστι τὴν Ἀθηναίων πόλιν, τὸ τῆς Ἑλλάδος μουσεῖον, ἣν ὁ μὲν Πίνδαρος Ἑλλάδος ἔρεισμα ἔφη, Θουκυδίδης δ᾽ ἐν τῷ εἰς Εὐριπίδην ἐπιγράμματι Ἑλλάδος Ἑλλάδα, ὁ δὲ Πύθιος ἑστίαν καὶ πρυτανεῖον τῶν Ἑλλήνων. Διότι τοίνυν κατέψευσται τῶν νεανίσκων, πάρεστι σκοπεῖν ἐξ αὐτοῦ τοῦ Πλάτωνος. Τὸν μὲν γὰρ Ἀλκιβιάδην φησὶν ἐν τῷ ὁμωνύμῳ διαλόγῳ παρακμάσαντα τότε πρῶτον ἄρξασθαι Σωκράτει λαλεῖν, ὅτε πάντες αὐτὸν κατέλιπον οἱ τοῦ σώματος ἐπιθυμηταί. Λέγει γὰρ ταῦτα κατ᾽ ἀρχὰς τοῦ διαλόγου Τὰ δ᾽ ἐν τῷ Χαρμίδῃ ἐναντιώματα ἐξ αὐτοῦ τοῦ διαλόγου ὁ βουλόμενος εἴσεται. Ποιεῖ γὰρ αὐτὸν ἀσυμφώνως ποτὲ μὲν σκοτοδινιῶντα, καὶ μεθυσκόμενον τῷ τοῦ παιδὸς ἔρωτι, καὶ γινόμενον ἔξεδρον, καὶ καθάπερ νεβρὸν ὑποπεπτωκότα λέοντος ἀλκῇ· ἅμα δὲ καταφρονεῖν φησι τῆς ὥρας αὐτοῦ.

13. Ἀλλὰ μὲν καὶ τὸ Ξενοφῶντος Συμπόσιον, καίπερ ἐπαινούμενον, οὐκ ἐλάττους ἔχει τούτων ἐπιλήψεις.

Καλλίας μὲν γὰρ συνάγει τὸ συμπόσιον, ἐπειδήπερ τὰ παιδικὰ αὐτοῦ Αὐτόλυκος Παναθήναια παγκράτιον ἐστεφανώθη. Καὶ εὐθὺς οἱ κατακλιθέντες τῷ παιδὶ προσέχουσι τὸν νοῦν, καὶ ταῦτα τοῦ πατρὸς παρακαθημένου. (188) „Ὥσπερ γὰρ, ὅταν φέγγος ἐν νυκτὶ παρῇ, πάντων προσάγεται τὰ ὄμματα, οὕτω καὶ τὸ Αὐτολύκου κάλλος πάντων ἐφέλκεται τὰς ὄψεις ἐφ' ἑαυτό. Ἔπειτα τῶν παρόντων οὐδεὶς ἦν, ὃς οὐκ ἔπασχέ τι τὴν ψυχὴν ὑπ' ἐκείνου· οἱ μέν γε σιωπηλότεροι ἐγίγνοντο, οἱ δὲ καὶ ἐσχηματίζοντό πως." Ἀλλ' οὐχ Ὅμηρος τοιοῦτόν τι εἰπεῖν ἐπεχείρησε. καίπερ τῆς Ἑλένης παρούσης, περὶ ἧς τοῦ κάλλους τὶς τῶν ἐναντίων αὐτῇ τοιαῦτ' εἶπεν ὑπὸ τῆς ἀληθείας ἐκνικώμενος·

Οὐ νέμεσις Τρῶας καὶ ἐϋκνήμιδας Ἀχαιοὺς
Τοιῇδ' ἀμφὶ γυναικὶ πολὺν χρόνον ἄλγεα πάσχειν·
αἰνῶς ἀθανάτῃσι θεῇς εἰς ὦπα ἔοικεν.

Εἶτά φησιν·

Ἀλλὰ καὶ ὧς, τοίηπερ ἐοῦσ', ἐν νηυσὶ νεέσθω.

Τὰ δὲ μειράκια τὰ ὡς τὸν Μενέλαον παραγενόμενα, ὁ Νέστορος υἱὸς καὶ ὁ Τηλέμαχος, ἐν οἴνῳ ὄντες καὶ ἐν γαμικῷ συμποσίῳ διατρίβοντες, καὶ τῆς Ἑλένης παρακαθημένης, ὡς πρέπον ἐστὶν, ἡσυχίαν ἄγοντες, πρὸς τὸ περιβόητον ἐκπεπληγμένοι κάλλος. Ὁ δὲ Σωκράτης τίνος χάριν, τῶν αὐλητρίδων ἀνεχόμενος καὶ τοῦ ὀρχουμένου παιδὸς καὶ κιθαρίζοντος, ἔτι δὲ καὶ τῆς κυβιστώσης γυναικὸς ἀπρεπῶς, τὸ μύρον ἀπείπατο; Οὐδεὶς γὰρ ἂν αὐτοῦ ἀγελαστὶ ἠνέσχετο, κατὰ νοῦν ἔχων ταῦτα τὰ ἔπη·

Τοὺς ὠχριῶντας, τοὺς ἀνυποδήτους λέγεις,
ὧν ὁ κακοδαίμων Σωκράτης καὶ Χαιρεφῶν

Καὶ τὴν ἀσύμφωνα καὶ τὰ μετὰ ταῦτα τῇ αὐστηρότητι.

Ὁ γὰρ δὴ Κριτόβουλος, μειράκιον ἀστεῖον, γέροντα καὶ διδάσκαλον αὐτοῦ τὸν Σωκράτη σκώπτει, πολὺ τῶν Σειληνῶν αἰσχίονα λέγων εἶναι. Ὁ δὲ αὐτῷ διαμορφοσκοπεῖται, καὶ κριτὰς ἑλόμενος, τόν τε παῖδα καὶ τὴν ὀρχηστρίδα προτίθησι νικητήρια φιλήματα τῶν κριτῶν. Τίς οὖν τῶν νέων ἐντυχὼν τούτοις οὐκ ἐπιτριβήσεται μᾶλλον, ἤπερ εἰς ἀρετὴν προαχθείη;

14. Παρὰ δ' Ὁμήρῳ ἐν τῷ τοῦ Μενελάου συμποσίῳ προβάλλουσιν ἀλλήλοις ὥσπερ ἐν διατριβῇ ζητήματα, καὶ πολιτικῶς ὁμιλοῦντες τέρπουσιν ἀλλήλους καὶ ἡμᾶς. Ὁ γοῦν Μενέλαος, παραγενομένων ἐκ τοῦ λουτρῶνος τῶν περὶ τὸν Τηλέμαχον, καὶ τῶν περὶ τὴν ἐδωδὴν παρατεθέντων παρακαλεῖ μεταλαμβάνειν, λέγων τάδε·

Σίτου δ' ἅπτεσθον καὶ χαίρετον, αὐτὰρ ἔπειτα
δείπνου πασσαμένω εἰρησόμεθ', οἵτινες ἐστόν.

Ἔπειτα προσεπιδίδωσι τῶν παρακειμένων αὐτῷ φιλανθρωπευόμενος·

Ὣς φάτο, καί σφιν νῶτα βοὸς παρὰ πίονα θῆκεν
ὄπτ' ἐν χερσὶν ἑλών, τά ῥά οἱ γέρα πάρθεσαν αὐτῷ.

Φαγόντες δ' ἐκεῖνοι μετὰ σιωπῆς, ὡς πρέπει νέοις, ἀλλήλοις ὁμιλοῦσιν ἠρέμα προσκύψαντες, οὐ περὶ ἐδεσμάτων, φησὶν, οὐδὲ περὶ θεραπαινῶν τοῦ κεκληκότος, ὑφ' ὧν ἐλούσαντο, περὶ δὲ τῶν κτημάτων τοῦ ὑποδεξαμένου

Ζηνός που τοιαῦτα δόμοις ἐν κτήματα κεῖται.

Βέλτιον γὰρ οὕτως φησὶν ὁ Σέλευκος γράφεσθαι. Ἀρίσταρχος δὲ οὐ δεόντως γράφει·

(189) Ζηνός που τοιῆδε γ' Ὀλυμπίου ἔνδοθεν αὐλή.

Οὐ γὰρ τῆς οἰκίας τὸ κάλλος μόνον ἀποθαυμάζουσι. Πῶς γὰρ ἤλεκτρον καὶ ἄργυρος καὶ ἐλέφας ἐν τοῖς τοίχοις ἦν; Ἀλλὰ τὰ μὲν περὶ τοῦ οἴκου εἰρήκασιν, ὥς ἐστι „δώ-

ματα ἠχήεντα." Τοιαῦτα, γὰρ δὴ τὰ ὑψόροφα καὶ μεγάλα. Περὶ δὲ τῶν σκευῶν τό·

Χρυσοῦ τ' ἠλέκτρου τε καὶ ἀργύρου ἠδ' ἐλέφαντος.

Οἷς εἰκότως ἐπιφέρεται·

Ζηνός που τοιαῦτα δόμοις ἐν κτήματα κεῖται,
ὅσσα τάδ' ἄσπετα πολλά· σέβας μ' ἔχει εἰσορόωντα.

Οὐκ ἔστι δ' ἀκόλουθον τῷ·

Ζηνός που τοιήδε γ' Ὀλυμπίου ἔνδοθεν αὐλὴ

ἐπιφέρειν

Ὅσσα τάδ' ἄσπετα πολλά·

σόλοικον ὂν τῷ ἀσυνήθει τῆς ἀναγνώσεως.

15. Ἔτι τοίνυν οὐδ' ἡ αὐλὴ ἁρμόττει ἐπὶ τοῦ οἴκου. Ὁ γὰρ διαπνεόμενος τόπος αὐλὴ λέγεται. Καὶ διαυλωνίζειν φαμὲν τὸ δεχόμενον ἐξ ἑκατέρου πνεῦμα χωρίον. Ἔτι δὲ αὐλὸς μὲν τὸ ὄργανον, ᾧ διέρχεται τὸ πνεῦμα, καὶ πᾶν τὸ διατεταμένον εἰς εὐθύτητα σχῆμα αὐλὸν καλοῦμεν, ὥσπερ τὸ στάδιον καὶ τὸν κρουνὸν τοῦ αἵματος·

— Αὐτίκα δ' αὐλὸς ἀνὰ ῥῖνας παχὺς ἦλθε.

Καὶ τὴν περικεφαλαίαν, ὅταν ἐκ τοῦ μέσου πρὸς ὀρθὸν ἀνατείνῃ, αὐλῶπιν. Λέγονται δὲ Ἀθήνησι καὶ ἱεροί τινες αὐλῶνες, ὧν μέμνηται Φιλόχορος ἐν τῇ ἐνάτῃ. Καλοῦσι δ' ἀρσενικῶς τοὺς αὐλῶνας, ὥσπερ Θουκυδίδης ἐν τῇ τετάρτῃ, καὶ πάντες οἱ καταλογάδην συγγραφεῖς, οἱ δὲ ποιηταὶ θηλυκῶς. Καρκίνος μὲν Ἀχιλλεῖ·

Βαθεῖαν εἰς αὐλῶνα περίδρομον στρατοῦ.

καὶ Σοφοκλῆς Σκύθαις·

Κρημνούς τε καὶ σήραγγας ἠδ' ἐπακτίας
αὐλῶνας.

Ἐκδεκτέον οὖν καὶ τὸ παρ' Ἐρατοσθένει ἐν τῷ Ἑρμῇ θηλυκῶς εἰρῆσθαι· „Βαθὺς διαφύεται αὐλών" ἀντὶ τοῦ

βαθεῖα, καθάπερ λέγεται θῆλυς ἐέρση. Πᾶν οὖν τὸ τοιοῦτον αὐλή τε καὶ αὐλὼν λέγεται. Νῦν δὲ τὰ βασίλεια λέγουσιν αὐλάς· ὥσπερ Μένανδρος·

Αὐλὰς θεραπεύειν καὶ σατράπας.

Καὶ Δίφιλος·

Αὐλὰς θεραπεύειν δ' ἐστὶν, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ,
ἢ φυγάδος, ἢ πεινῶντος, ἢ μαστιγίου.

Ἤτοι διὰ τὸ μεγάλους ἔχειν τοὺς πρὸ τῶν οἴκων ὑπαιθρίους τόπους, ἢ τῷ παραυλίζεσθαι καὶ παρακοιμᾶσθαι τοὺς δορυφόρους τοῖς βασιλείοις. Ὅμηρος δὲ τὴν αὐλὴν ἀεὶ τάττει ἐπὶ τῶν ὑπαίθρων τόπων, ἔνθα ἦν ὁ τοῦ ἑρκείου Ζηνὸς βωμός. Ὁ μέντοι γε Πηλεὺς καταλαμβάνεται

Αὐλῆς ἐν χόρτῳ· ἔχε δὲ χρύσειον ἄλεισον,
σπένδων αἴθοπα οἶνον ἐπ' αἰθομένοις ἱεροῖσι·

Ὁ δὲ Πρίαμος·

Αὐλῆς ἐν χόρτοισι κυλινδόμενος κατὰ κόπρον,

καὶ ὁ Ὀδυσσεὺς προστάττει τοῖς περὶ τὸν Φήμιον·

Ἀλλ' ἐξελθόντες μεγάρων εὖ ναιεταόντων
(190) ἐκ φόνου εἰς αὐλήν.

Ὅτι δὲ ὁμοῦ τόν τε οἶκον καὶ τὰ κτήματα ἐπῄνεσεν ὁ Τηλέμαχος, ἐμφανίζει ὁ Μενέλαος·

Τέκνα φίλ', ἤτοι Ζηνὶ βροτῶν οὐκ ἄν τις ἐρίζοι·
ἀθάνατοι γὰρ τοῦ γε δόμοι καὶ κτήματ' ἔασιν.

16. Ἀλλὰ γὰρ ἐπανιτέον ἐπὶ τὸ συμπόσιον, ἐν ᾧ [Ὅ]μηρος ἐπιδεξίως ἀφορμὴν εὗρε λόγων, ὥστε κτῆσιν συγ[γ]ίναι φίλου. Οὐ γὰρ ὡς πρόβλημα προτείνει, ἀλλ' ἐπι[κ]ρίτως παρενείρας ὁ Μενέλαος, ἐπειδὴ ἤκουσε τῶν ἐπαί[νω]ν, τὸ μὲν εἶναι πλούσιος οὐκ ἀρνεῖται· κἀνταῦθα δὲ [π]εριελὼν τὸν φθόνον, πολλὰ γὰρ, φησὶ, παθὼν ἔχειν αὐτόν. Οὐ μέντοι γε ἀξιοῖ ἑαυτὸν θεοῖς συγκρίνειν·

Ἀθάνατοι γάρ τοῦ γε δόμοι καὶ κτήματ' ἔασιν.

Ἐνδειξάμενος δὲ φιλάδελφον ἦθος, καὶ μετ' ἀνάγκης φήσας ζῆν τε, καὶ πλουτεῖν, ἀντιπαρέθηκε τὸν τῆς φιλίας λόγον·

Ὧν ὄφελον τριτάτην περ ἔχων ἐν δώμασι μοῖραν
ναίειν, οἱ δ' ἄνδρες σόοι ἔμμεναι, οἳ τότ' ὄλοντο
Τροίῃ ἐν εὐρείῃ ἑκὰς Ἄργεος ἱπποβότοιο.

Τίς ἂν οὖν τῶν ἐκγόνων ἐκείνων τῶν ὑπὲρ τοῦ τοιούτου τεθνηκότων οὐκ ἂν ἀνταξίαν δόξειε τὴν ἐπὶ τῇ στερήσει τοῦ πατρὸς λύπην τῇ τοῦ πατρὸς εὐχαρίστῳ μνήμῃ διορθουμένην; Ὅπως δὲ μὴ δόξῃ κοινὸς εἶναι πρὸς πάντας τοὺς παραπλησίως αὐτῷ τὴν εὔνοιαν ἐνδεδειγμένους, ἐπήνεγκε·

Τῶν πάντων οὐ τόσσον ὀδύρομαι, ἀχνύμενός περ,
ὡς ἑνός, ὅστε μοι ὕπνον ἀπεχθαίρει καὶ ἐδωδήν.

Ἵνα δὲ μὴ φαίνηται μηδενὸς τῶν ἐκείνου παραμελῶν, ἐμνήσθη κατ' ὄνομα·

Ὀδύρονται νύ που αὐτὸν
Λαέρτης θ' ὁ γέρων καὶ ἐχέφρων Πηνελόπεια,
Τηλέμαχός θ', ὃν ἔλειπε νέον γεγαῶτ' ἐνὶ οἴκῳ.

Τοῦ δὲ δακρύσαντος πρὸς τὴν μνήμην, ὁ μὲν ἐφίστησι, κἂν τοσούτῳ τῆς Ἑλένης ἐπεισόδῳ, κἀκείνης ἐκ τῆς ὁμοιότητος τεκμηραμένης (πάνυ γὰρ αἱ γυναῖκες, διὰ τὸ παρατηρεῖσθαι τὴν ἀλλήλων σωφροσύνην, δειναὶ τὰς ὁμοιότητας τῶν παίδων πρὸς τοὺς γονέας ἐλέγξαι) παρεμβάλλοντός τινα λόγον καὶ τοῦ Πεισιστράτου, (χρὴ γὰρ καὶ τοῦτον μὴ παρεῖναι δορυφορήματος τρόπον,) καὶ διαλεχθέντος εὐσχημόνως περὶ τῆς αἰδοῦς τοῦ Τηλεμάχου, πάλιν ἐπιβάλλει ὁ Μενέλαος περὶ τῆς τοῦ Ὀδυσσέως φιλίας, ὅτι μετὰ μόνου καταγηράναι μάλιστ' ἂν ἤθελεν ἐκείνου.

17. Κατὰ δὲ τὸ εἰκὸς οἱ μὲν δακρύουσιν, ἡ δ' Ἑλένη, Διὸς οὖσα θυγάτηρ, καὶ παρὰ τῶν ἐν Αἰγύπτῳ σοφῶν μεμαθηκυῖα πολλοὺς λόγους, εἰς τὸν οἶνον ἐμβάλλει πανακὲς τῷ ὄντι φάρμακον, καὶ ἄρχεται διηγεῖσθαι τα περὶ τοῦ Ὀδυσσέως, μεταξὺ ταλασιουργίας ἁπτομένη, οὐ δι' ἀρέσκειαν τοῦτο πράττουσα, ἀλλ' οἴκοθὲν ἔχουσα τὴν (191) τοιαύτην αἵρεσιν. Ἡ γοῦν Ἀφροδίτη ἐρχομένη πρὸς αὐτὴν μετὰ τὸ μονομάχιον εἰκάζεται·

Γρηῒ δέ μιν εἰκυῖα παλαιγενεῖ προσέειπεν
εἰροκόμῳ, ἥ οἱ Λακεδαίμονι ναιεταούσῃ
ἤσκειν εἴρια καλά.

Ἐμφανίζεται δ' αὐτῆς οὐ παρέργως τὸ φίλεργον κἀκ τούτων·

Τῇ δ' ἄρ' ἅμ' Ἀδρήστη κλισίην εὔτυκτον ἔθηκεν·
Ἀλκίππη δὲ τάπητα φέρεν μαλακοῦ ἐρίοιο,
Φυλὼ δ' ἀργύρεον τάλαρον φέρε, τόν οἱ ἔδωκεν
Ἀλκάνδρη, Πολύβοιο δάμαρ.
τόν ῥά οἱ ἀμφίπολος Φυλὼ παρέθηκε φέρουσα,
νήματος ἀσκητοῖο βεβυσμένον· αὐτὰρ ἐν αὐτῷ
ἠλακάτη τετάνυστο, ἰοδνεφὲς εἶρος ἔχουσα.

Ἔοικε δὲ καὶ αὐτὴ τὴν ἑαυτῆς καλλιτεχνίαν συνορᾶν. Τῷ γοῦν Τηλεμάχῳ πέπλον τινὰ δωρουμένη φησί·

Δῶρόν τοι καὶ ἐγώ, τέκνον φίλε, τοῦτο δίδωμι,
μνῆμ' Ἑλένης χειρῶν, πολυηράτου ἐς γάμου ὥρην,
σῇ δ' ἀλόχῳ φορέειν.

Αὕτη δ' ἡ φιλεργία την σωφροσύνην αὐτῆς καταμηνύει· οὐ χλιδῶσα γὰρ οὐδὲ θρυπτομένη διὰ τὸ κάλλος εἰσάγεται. Εὑρίσκεται γοῦν περὶ ἱστὸν ὑφαίνουσα καὶ ποικίλλουσα·

Τὴν δ' εὗρ' ἐν μεγάρῳ· ἡ δὲ μέγαν ἱστὸν ὕφαινε,

δίπλακα μαρμαρέην· πολέας δ' ἐπέπασσεν ἀέθλους
Τρώων θ' ἱπποδάμων καὶ Ἀχαιῶν χαλκοχιτώνων,
οὕς ἕθεν εἵνεκ' ἔπασχον ὑπ' Ἄρηος παλαμάων.

18. Διδάσκει δ' ἡμᾶς Ὅμηρος, ὅτι δεῖ καὶ τοὺς κεκλημένους ἐφ' ἑστίασιν παρακαλεῖν ἀπανίστασθαι τοὺς κεκληκότας. Ὁ μὲν Τηλέμαχος τὸν Μενέλαον·

Ἀλλ' ἄγετ', εἰς εὐνὴν τράπεθ' ἡμέας, ὄφρα καὶ ἤδη
ὕπνῳ ὕπο γλυκερῷ ταρπώμεθα κοιμηθέντες.

Ἡ δὲ προσποιουμένη Μέντωρ εἶναι Ἀθηνᾶ πρὸς τὸν Νέστορα·

Ἀλλ' ἄγε, τάμνετε μὲν γλώσσας, κεράσασθε δὲ οἶνον,
ὄφρα Ποσειδάωνι καὶ ἄλλοις ἀθανάτοισιν
σπείσαντες κοίτοιο μεδώμεδα· τοῖο γὰρ ὥρη.

Ἐν δὲ ταῖς τῶν θεῶν ἑορταῖς οὐδ' ὅσιον εἶναι δοκεῖ πλείω χρόνον παραμένειν. Γνωμικῶς γοῦν φησι παρὰ τῷ Ὁμήρῳ ἡ Ἀθηνᾶ·

Ἤδη γὰρ φάος οἴχεθ' ὑπὸ ζόφον, οὐδὲ ἔοικε
δηθὰ θεῶν ἐν δαιτὶ θαασσέμεν, ἀλλὰ νέεσθαι.

Καὶ νῦν δὴ νόμος ἐκ θυσιῶν τινων πρὸ ἡλίου δύνοντος ἀπιέναι. Καὶ παρ' Αἰγυπτίοις δὲ τὸ παλαιὸν σωφρονικῶς διεξήγετο τὸ τῶν συμποσίων γένος, καθάπερ εἴρηκεν Ἀπολλώνιος ὁ περὶ τούτων γεγραφώς. Καθήμενοι μὲν γὰρ ἐδείπνουν, τροφῇ τῇ λιτοτάτῃ καὶ ὑγιεινοτάτῃ χρώμενοι, καὶ οἴνῳ τοσούτῳ, ὅσος ἱκανὸς ἂν γένοιτο πρὸς εὐθυμίαν, ἣν ὁ Πίνδαρος αἰτεῖται παρὰ τοῦ Διός·

Τί δ' ἔρδων φίλος
σοί τε καρτεροβρόντα Κρονίδα, φίλος δὲ Μοίσαις
Εὐθυμίᾳ τε μέλων εἴην,
τοῦτ' αἴτημί σε.

(192) Τὸ δὲ Πλάτωνος συμπόσιον οὐ συνέδριόν ἐστιν,

οὐ βουλευτήριον, οὐ λέσχη φιλοσόφων. Σωκράτης γὰρ οὐδὲ τοῦ συμποσίου ἀποστῆναι θέλει, καίτοι Ἐρυξιμάχου καὶ Φαίδρου καὶ ἄλλων τινῶν ἀποστάντων, ἀλλ᾽ ἐγρήγορε μετ᾽ Ἀγάθωνος καὶ Ἀριστοφάνους, καὶ πίνει ἐξ ἀργυροῦ φρέατος· καλῶς γάρ τις τὰ μεγάλα ποτήρια οὕτως ὠνόμασε. Πίνει τ᾽ ἐκ τῆς φιάλης ἐπιδέξια. Φησὶ δὲ καὶ μετα τοῦτο τους μὲν δύο νυστάζειν, καταδαρθεῖν δὲ πρότερον τὸν Ἀριστοφάνη, ἤδη δὲ ἡμέρας ὑποφαινούσης τὸν Ἀγάθωνα· καὶ τὸν Σωκράτη, κατακοιμήσαντα ἐκείνους, ἀναστάντ᾽ ἀπιέναι εἰς τὸ Λύκειον, ἐξὸν, φησὶν ὁ Ἡρόδικος, εἰς τοὺς Ὁμήρου Λαιστρυγόνας,

Ἔνθα κ᾽ ἄϋπνος ἀνὴρ δοιοὺς ἐξήρατο μισθούς.

19. Πᾶσα δὲ συμποσίου συναγωγὴ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις τὴν αἰτίαν εἰς θεὸν ἀνέφερε, καὶ στεφάνοις ἐχρῶντο τοῖς οἰκείοις τῶν θεῶν καὶ ὕμνοις καὶ ᾠδαῖς. Καὶ δοῦλος οὐδεὶς ἦν ὁ διακονήσων, ἀλλ᾽ οἱ νέοι τῶν ἐλευθέρων ᾠνοχόουν, ὡς ὁ τοῦ Μενελάου υἱὸς, καίτοι νυμφίος ὑπάρχων, καὶ ἐν αὐτοῖς τοῖς γάμοις. Παρὰ δὲ τῇ καλῇ Σαπφοῖ καὶ ὁ Ἑρμῆς οἰνοχοεῖ τοῖς θεοῖς. Καὶ τἄλλα δὲ πάντα παρεσκεύαζον τοῖς δειπνοῦσιν ἐλεύθεροι. Καὶ οἱ δειπνήσαντες ἀπελύοντο φωτὸς ὄντος. Ἐν ἐνίοις δὲ καὶ τῶν Περσικῶν συμποσίων ἐγίνοντό τινες καὶ βουλαὶ, καθάπερ ἐν τῷ τοῦ Ἀγαμέμνονος κατὰ τὴν στρατείαν Τὸ δὲ τοῦ Ἀλκινόου συμπόσιον, πρὸς ὃ ἀποτέταται τοῦ Ὀδυσσέως ὁ λόγος·

Οὐ γαρ ἔγωγέ τί φημι τέλος χαριέστερον εἶναι,
ἢ ὅταν εὐφροσύνη μὲν ἔχῃ κατὰ δῆμον ἅπαντα,
δαιτυμόνες δ᾽ ἀνὰ δώματ᾽ ἀκουάζωνται ἀοιδοῦ.

ξένου ὑποδοχὴν ἔχει, ὄντων καὶ αὐτῶν τῶν Φαιάκων τρυφερῶν. Ὅπερ συμβάλλων τις πρὸς τὰ τῶν φιλοσόφων

συμπόσια κοσμιώτερον ἂν εὕροι, καίτοι τοῦτο περιέχον καὶ ἱλαρότητα καὶ παιδιὰν εὐσχήμονα. Μετὰ γὰρ τὸν ἀγῶνα τὸν γυμνικὸν ᾄδει ὁ ᾠδὸς „ἀμφ' Ἄρεος φιλότητα," μῦθόν τινα χλεύῃ κεκραμένον, καὶ εἰς τὴν μνηστηροφονίαν ὑποθήκας ὑποτιθέμενον τῷ Ὀδυσσεῖ, ὡς τοῦ Ἡφαίστου καὶ τοῦ κυλλοποδίωνος τὸν ἀνδρειότατον Ἄρη καταγωνισαμένου.

20. Ἐκαθέζοντο δὲ καὶ δειπνοῦντες οἱ τότε. Πολλαχοῦ γοῦν ὁ Ὅμηρός φησιν·

Ἑξείης ἕζοντο κατὰ κλισμούς τε θρόνους τε.

Ὁ γὰρ θρόνος αὐτὸ μόνον ἐλευθέριός ἐστι καθέδρα σὺν ὑποποδίῳ, ὅπερ θρῆνυν καλοῦντες, ἐντεῦθεν αὐτὸν ὠνόμασαν θρόνον, τοῦ θρήσασθαι χάριν, ὅπερ ἐπὶ τοῦ καθέζεσθαι τάσσουσιν, ὡς Φιλητᾶς·

Θρήσασθαι πλατάνῳ γαίῃ ὕπο.

Ὁ δὲ κλισμὸς περιττοτέρως κεκόσμηται ἀνακλίσει. Τούτων δ' εὐτελέστερος ἦν ὁ δίφρος. Τῷ γοῦν Ὀδυσσεῖ ἐπαίτῃ εἶναι δοκοῦντι „δίφρον ἀεικέλιον, φησὶ, καταθεὶς, ὀλίγην τε τράπεζαν."

Οἱ δὲ κρατῆρες αὐτοῖς, ὥσπερ ἔχει καὶ τοὔνομα, κεκραμένοι παρειστήκεσαν, ἐξ ὧν οἱ κοῦροι διακονούμενοι τοῖς μὲν ἐντιμοτάτοις ἀεὶ πλῆρες παρεῖχον τὸ ποτήριον, τοῖς δ' ἄλλοις ἐξ ἴσου διένεμον. Ὁ γοῦν Ἀγαμέμνων πρὸς τὸν Ἰδομενέα φησί·

(193) Σὸν δὲ πλεῖον δέπας αἰεὶ
ἕστηχ', ὥσπερ ἐμοὶ, πιέειν ὅτε θυμὸς ἀνώγοι.

Προέπινον δ' ἀλλήλοις, οὐχ ὥσπερ ἡμεῖς, (τοῦτο γὰρ προεκπιεῖν ἐστὶν,) ἀλλὰ μεστὸν τὸν σκύφον·

Πλησάμενος δ' οἴνοιο δέπας δείδεκτ' Ἀχιλῆα.

Ὁσάκις δὲ καὶ τροφὰς ἐλάμβανον, προειρήκαμεν ἤδη· ὅτι

δη τρεῖς ἦσαν διὰ τὸ τὸ αὐτὸ ποτὲ μὲν ἄριστον, ποτὲ δὲ δεῖπνον ὀνομάζεσθαι. Γελοῖοι γάρ εἰσιν οἱ φάσκοντες, ὅτι καὶ τέσσαρας ἐλάμβανον, ἐπεὶ ὁ ποιητὴς ἔφη· „Σὺ δ' ἔρχεο δειελιήσας,“ οὐ νοοῦντες, ὅτι λέγει τὸν δειλινὸν διατρίψας χρόνον. Ὅμως δὲ οὐδεὶς δείξει παρὰ τῷ ποιητῇ τρεῖς τινα λαμβάνοντα τροφάς. Διαμαρτάνουσι δὲ πολλοὶ παρὰ τῷ ποιητῇ ἐφεξῆς τιθέντες τούτους τοὺς στίχους·

Σῖτον δ' αἰδοίη ταμίη παρέθηκε φέρουσα,
εἴδατα πόλλ' ἐπιθεῖσα, χαριζομένη παρεόντων·
δαιτρὸς δὲ κρειῶν πίνακας παρέθηκεν ἀείρας.

Εἰ γὰρ εἴδατα παρέθηκεν ἡ ταμίη, δῆλον, ὡς κρεάτων λείψανα τυγχάνοντα τὸν δαιτρὸν οὐκ ἔδει παρεισφέρειν. Διόπερ τὸ δίστιχον ἀπαρκεῖ. Ἀπαλλαγέντων δὲ τῶν δειπνούντων, αἱ τράπεζαι ἐβαστάζοντο, ὥσπερ παρὰ τοῖς μνηστῆρσι καὶ τοῖς Φαίαξιν, ἐφ' ὧν καὶ λέγει·

Ἀμφίπολοι δ' ἀπεκόσμεον ἔντεα δαιτός.

δῆλον ὡς τὰ ἀγγεῖα. Καὶ γὰρ τῶν ὅπλων τὰ σκεπαστικὰ θώρακα καὶ κνημῖδας καὶ τὰ τούτοις ἐμφερῆ, λέγουσιν ἔντη, καθάπερ ἀγγεῖα τῶν τοῦ σώματος μερῶν ὄντα. Τῶν δὲ ἡρωϊκῶν οἴκων τοὺς μείζονας Ὅμηρος μέγαρα καλεῖ καὶ δώματα καὶ κλισίας, οἱ δὲ νῦν ξενῶνας καὶ ἀνδρῶνας ὀνομάζουσι.

21. Τί οὖν ὀνομάσομεν, ἄνδρες φίλοι, τὸ συμπόσιον, ὅπερ Ἀντίοχος ὁ Ἐπιφανὴς μὲν κληθεὶς, Ἐπιμανὴς δ' ἐκ τῶν πράξεων ὀνομασθείς; Βασιλεὺς δ' ἦν οὗτος τῶν Συριακῶν, τῶν ἀπὸ Σελεύκου εἷς· περὶ οὗ φησι Πολύβιος τάδε, ὡς ἀποδιδράσκων ἐκ τῆς αὐλῆς ἐνίοτε τοὺς θεραπεύοντας, οὗ τύχοι τῆς πόλεως ἀλύων ἐφαίνετο δεύτερος καὶ τρίτος· μάλιστα δὲ πρὸς τοῖς ἀργυροκοπείοις εὑρίσκετο καὶ χρυσοχοείοις, εὑρησιλογῶν καὶ φιλοτεχνῶν πρὸς

τοὺς τορευτὰς καὶ τοὺς ἄλλους τεχνίτας. Ἔπειτα καὶ μετὰ δημοτῶν ἀνθρώπων συγκαταβαίνων ὡμίλει ᾧ τύχοι, καὶ μετὰ τῶν παρεπιδημούντων συνέπινε τῶν εὐτελεστάτων. Ὅτε δὲ τῶν νεωτέρων αἴσθοιτό τινας συνευωχουμένους, οὐδεμίαν ἔμφασιν ποιήσας παρῆν ἐπικωμάζων μετὰ κεραμίου καὶ συμφωνίας, ὥστε τοὺς πολλοὺς διὰ τὸ παράδοξον ἀφισταμένους φεύγειν. Πολλάκις δὲ καὶ τὴν βασιλικὴν ἀποθέμενος ἐσθῆτα τήβενναν ἀναλαβὼν περιῄει κατὰ τὴν ἀγορὰν ἀρχαιρεσιάζων, καὶ τοὺς μὲν δεξιούμενος, τοὺς δὲ καὶ περιπτύσσων, παρεκάλει φέρειν αὐτῷ τὴν ψῆφον, ποτὲ μὲν ὡς ἀγορανόμος γένηται, ποτὲ δὲ ὡς δήμαρχος. Τυχὼν δὲ τῆς ἀρχῆς, καὶ καθίσας ἐπὶ τὸν ἐλεφάντινον δίφρον κατὰ τὸ παρὰ Ῥωμαίοις ἔθος, διήκουε τῶν κατὰ τὴν ἀγορὰν γενομένων συναλλαγμάτων, καὶ διέκρινε μετὰ πολλῆς σπουδῆς καὶ προθυμίας. Ἐξ ὧν εἰς ἀπορίαν ἦγε τῶν ἀνθρώπων τοὺς ἐπιεικεῖς· οἱ μὲν γὰρ ἀφελῆ τινα αὐτὸν εἶναι ὑπελάμβανον, οἱ δὲ μαινόμενον. Καὶ (194) γὰρ περὶ τὰς δωρεὰς ἦν παραπλήσιος. Ἐδίδου γὰρ τοῖς μὲν ἀστραγάλους δορκαδείους, τοῖς δὲ φοινικοβαλάνους, ἄλλοις δὲ χρυσίον. Καὶ ἐξ ἀπαντήσεως δέ τισι συντυγχάνων, οὓς μὴ ἑωράκει ποτὲ, ἐδίδου δωρεὰς ἀπροσδοκήτους. Ἐν δὲ ταῖς πρὸς τὰς πόλεις θυσίαις καὶ ταῖς πρὸς τοὺς θεοὺς τιμαῖς πάντας ὑπερέβαλλε τοὺς βεβασιλευκότας. Τοῦτο δ᾽ ἄν τις τεκμήραιτο ἔκ τε τοῦ παρ᾽ Ἀθηναίοις Ὀλυμπιείου, καὶ τῶν περὶ τὸν ἐν Δήλῳ βωμὸν ἀνδριάντων. Ἐλούετο δὲ κἀν τοῖς δημοσίοις βαλανείοις, ὅτε δημοτῶν ἦν τὰ βαλανεῖα πεπληρωμένα, κεραμίων εἰσφερομένων αὐτῷ μύρων τῶν πολυτελεστάτων. Ὅτε καί τινος εἰπόντος, „μακάριοί ἐστε ὑμεῖς οἱ βασιλεῖς οἱ καὶ τούτοις χρώμενοι, καὶ ὀδωδότες ἡδύ,“ μηδὲν τὸν

ἄνθρωπον προσειπὼν, ὅπου κεῖνος τῇ ἑξῆς ἐλούετο, ἐπεισελθὼν ἐποίησεν αὐτοῦ καταχυθῆναι τῆς κεφαλῆς μέγιστον κεράμιον πολυτελεστάτου μύρου τῆς στακτῆς καλουμένης, ὡς πάντας ἀναστάντας κυλίεσθαι λουομένους τῷ μύρῳ, καὶ διὰ τὴν γλισχρότητα καταπίπτοντας, γέλωτα παρέχειν, καθάπερ καὶ αὐτὸν τὸν βασιλέα."

22. „Ὁ δ' αὐτὸς οὗτος βασιλεὺς, ἀκούσας τοὺς ἐν τῇ Μακεδονίᾳ συντετελεσμένους ἀγῶνας ὑπὸ Αἰμιλίου Παύλου, τοῦ Ῥωμαίων στρατηγοῦ, βουλόμενος τῇ μεγαλουργίᾳ [δωρεᾷ] ὑπερᾶραι τὸν Παῦλον, ἐξέπεμψε πρέσβεις καὶ θεωροὺς εἰς τὰς πόλεις, καταγγελοῦντας τοὺς ἐσομένους ἀγῶνας ὑπ' αὐτοῦ ἐπὶ Δάφνης· ὡς πολλὴν γενέσθαι τῶν Ἑλλήνων σπουδὴν εἰς τὴν ὡς αὐτὸν ἄφιξιν. Ἀρχὴν δ' ἐποιήσατο τῆς πανηγύρεως τὴν πομπείαν, οὕτως ἐπιτελεσθεῖσαν. Καθηγοῦντό τινες, Ῥωμαϊκὸν ἔχοντες καθοπλισμὸν, ἐν θώραξιν ἁλυσιδωτοῖς, ἄνδρες ἀκμάζοντες ταῖς ἡλικίαις, πεντακισχίλιοι· μεθ' οὓς Μυσοὶ πεντακισχίλιοι συνεχεῖς ἦσαν· Κίλικες δ' εἰς τὸν τῶν εὐζώνων τρόπον καθωπλισμένοι τρισχίλιοι, χρυσοῦς ἔχοντες στεφάνους. Ἐπὶ δὲ τούτοις Θρᾷκες τρισχίλιοι καὶ Γαλάται πεντακισχίλιοι. Τούτοις ἐπέβαλλον Μακεδόνες δισμύριοι, καὶ χαλκάσπιδες πεντακισχίλιοι, ἄλλοι δὲ ἀργυράσπιδες. Οἷς ἐπηκολούθει μονομάχων ζεύγη διακόσια τεσσαράκοντα. Τούτων κατόπιν ἦσαν ἱππεῖς Νισαῖοι μὲν χίλιοι, πολιτικοὶ δὲ τρισχίλιοι· ὧν οἱ μὲν πλείους ἦσαν χρυσοφάλαροι καὶ χρυσοστέφανοι, οἱ δ' ἄλλοι ἀργυροφάλαροι. Μετὰ δὲ τούτους ἦσαν οἱ λεγόμενοι ἑταῖροι ἱππεῖς· οὗτοι δὲ ἦσαν εἰς χιλίους, πάντες χρυσοφάλαροι. Τούτοις συνεχὲς ἦν τὸ τῶν φίλων σύνταγμα, ἴσον καὶ κατὰ τὸ πλῆθος καὶ κατὰ τὸν κόσμον. Ἐπὶ δὲ τούτοις ἐπίλεκτοι

χίλιοι. Οἷς ἐπηκολούθει τὸ καλούμενον ἄγημα, κράτιστον εἶναι δοκοῦν σύστημα τῶν ἱππέων, περὶ χιλίους. Τελευταία δ' ἦν ἡ κατάφρακτος ἵππος, οἰκείως τῇ προσηγορίᾳ τῶν ἵππων καὶ τῶν ἀνδρῶν ἐσκεπασμένων τοῖς ὅπλοις· ἦσαν δὲ καὶ αὐτοὶ χίλιοι καὶ πεντακόσιοι. Πάντες δ' οἱ προειρημένοι εἶχον πορφυρᾶς ἐφαπτίδας, πολλοὶ δὲ καὶ διαχρύσους καὶ ζωωτάς. Ἐπὶ δὲ τούτοις ἔξιππα μὲν ἦν ἑκατὸν, τέθριππα δὲ τεσσαράκοντα· ἔπειτα ἐλεφάντων ἅρμα καὶ συνωρίς· καθ' ἕνα δὲ εἵποντο ἐλέφαντες διεσκευασμένοι τριάκοντα καὶ ἕξ."

23. „Τὴν δ' ἄλλην πομπὴν λέγειν ἐστὶ δυσέφικτον· ὡς ἐν κεφαλαίῳ δὲ λεκτέον. Ἔφηβοι μὲν γὰρ ἐπόμπευ-
(195) σαν εἰς ὀκτακοσίους, χρυσοῦς ἔχοντες στεφάνους, βόες δ' εὐτρεφεῖς περὶ χιλίους, θεωρία δὲ βραχὺ λείπουσαι τριακοσίων, ἐλεφάντων δὲ ὀδόντες ὀκτακόσιοι. Τὸ δὲ τῶν ἀγαλμάτων πλῆθος οὐ δυνατὸν ἐξηγήσασθαι· πάντων γὰρ τῶν παρ' ἀνθρώποις λεγομένων ἢ νομιζομένων θεῶν ἢ δαιμονων, προσέτι δὲ ἡρώων, εἴδωλα διήγετο, τὰ μὲν κεχρυσωμένα, τὰ δ' ἠμφιεσμένα στολαῖς διαχρύσοις. Καὶ πᾶσι τούτοις οἱ προσήκοντες μῦθοι κατὰ τὰς παραδεδομένας ἱστορίας ἐν διασκευαῖς πολυτελέσι παρέκειντο. Εἵπετο δ' αὐτοῖς καὶ Νυκτὸς εἴδωλον, καὶ Ἡμέρας, Γῆς τε, καὶ Οὐρανοῦ, καὶ Ἠοῦς, καὶ Μεσημβρίας. Τὸ δὲ τῶν χρυσωμάτων καὶ ἀργυρωμάτων πλῆθος οὕτως ἄν τις ὑπονοήσειεν, ὅσον ἦν· ἑνὸς γαρ τῶν φίλων, Διονυσίου τοῦ ἐπιστολιαγράφου, χίλιοι παῖδες ἐπόμπευσαν, ἀργυρώματ' ἔχοντες, ὧν οὐδὲν ἔλαττον ὁλκὴν εἶχε δραχμῶν χιλίων. Βασιλικοὶ δὲ παῖδες παρῆλθον ἑξακόσιοι, χρυσώματα ἔχοντες. Ἔπειτα γυναῖκες ἐκ χρυσῶν καλπίδων μύροις ἔῤῥαινον εἰς διακοσίας. Ταύταις δ' ἑξῆς ἐπόμπευον ἐν χρυ-

σόποσι μὲν φορείοις ὀγδοήκοντα γυναῖκες, ἀργυρόποσι δὲ πεντακόσιαι καθήμεναι, πολυτελῶς διεσκευασμέναι. Καὶ τῆς μὲν πομπῆς τὰ ἐπιφανέστατα ταῦτα ἦν."

24. „Ἐπιτελεσθέντων δὲ τῶν ἀγώνων καὶ μονομαχιῶν καὶ κυνηγεσίων, κατὰ τριάκονθ᾽ ἡμέρας, ἐν αἷς τὰς θέας συνετέλει πέντε μὲν τὰς πρώτας, ἐν τῷ γυμνασίῳ πάντες ἐκ χρυσῶν ὁλκίων ἠλείφοντο κροκίνῳ μύρῳ· ἦν δὲ ταῦτα πεντεκαίδεκα, καὶ κινναμωμίνου τὰ ἴσα, καὶ ναρδίνου. Παραπλησίως δὲ καὶ ταῖς ἑξῆς εἰσεφέρετο τήλινον, ἀμαράκινον, ἴρινον, πάντα διαφέροντα ταῖς εὐωδίαις. Ἔστρωτο δὲ εἰς εὐωχίαν ποτὲ μὲν χίλια τρίκλινα, ποτὲ δὲ χίλια πεντακόσια, μετὰ τῆς πολυτελεστάτης διασκευῆς. Ὁ δὲ χειρισμὸς ἐγίνετο τῶν πραγμάτων δι᾽ αὐτοῦ τοῦ βασιλέως. Ἵππον γὰρ ἔχων εὐτελῆ παρέτρεχε παρὰ τὴν πομπὴν, τοὺς μὲν προάγειν κελεύων, τοὺς δὲ ἐπέχειν. Κατὰ δὲ τοὺς πότους αὐτὸς ἐπὶ τὰς εἰσόδους ἐφιστάμενος οὓς μὲν εἰσῆγεν, οὓς δ᾽ ἀνέκλινε. Καὶ τοὺς διακόνους δὲ τοὺς τὰς παραθέσεις φέροντας αὐτὸς εἰσήγαγε. Καὶ περιπορευόμενος οὗ μὲν προσεκάθιζεν, οὗ δὲ προσανέπιπτε. Καὶ ποτὲ μὲν ἀποθέμενος μεταξὺ τὸν ψωμὸν, ποτὲ δὲ τὸ ποτήριον ἀνεπήδα καὶ μετανίστατο, καὶ περιῄει τὸν πότον προπόσεις λαμβάνων ὀρθὸς ἄλλοτε παρ᾽ ἄλλοις, ἅμα δὲ καὶ τοῖς ἀκροάμασι προσπαίζων. Προϊούσης δ᾽ ἐπὶ πολὺ τῆς συνουσίας, καὶ πολλῶν ἤδη κεχωρισμένων, ὑπο τῶν μίμων ὁ βασιλεὺς εἰσεφέρετο ὅλος κεκαλυμμένος, καὶ εἰς τὴν γῆν ἐτίθετο, ὡς εἷς ὢν δῆτα τῶν μίμων· καὶ τῆς συμφωνίας προκαλουμένης ἀναπηδήσας ὠρχεῖτο καὶ ὑπεκρίνετο μετὰ τῶν γελωτοποιῶν, ὥστε πάντας αἰσχυνομένους φεύγειν. Ταῦτα δὲ πάντα συνετελέσθη, ἐξ ὧν τὰ μὲν ἐκ τῆς Αἰγύπτου ἐνοσφίσατο, παρασπονδήσας τὸν Φιλομή-

τορα βασιλέα, παιδίσκον ὄντα, τὰ δὲ καὶ τῶν φίλων συμβαλλομένων. Ἱεροσυλήκει δὲ καὶ τὰ πλεῖστα τῶν ἱερῶν."

(196) 25. Θαυμασάντων δὲ τῶν δαιτυμόνων τήν τε τοῦ βασιλέως διάνοιαν, ὡς οὐκ ἐπιφανὴς, ἀλλ᾽ ὄντως ἐπιμανὴς ὑπῆρχε, προσέθηκεν ὁ Μασούριος περὶ τῆς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ γεγενημένης ὑπὸ τοῦ πάντ᾽ ἀρίστου Πτολεμαίου τοῦ Φιλαδέλφου καὶ βασιλέως πομπῆς Καλλίξενον τὸν Ῥόδιον ἱστοροῦντα ἐν τῷ τετάρτῳ περὶ Ἀλεξανδρείας, ὅς φησι· „Πρὸ δὲ τοῦ ἄρξασθαι τὴν κατασκευασθεῖσαν σκηνὴν ἐν τῷ τῆς ἄκρας περιβόλῳ, χωρὶς τῆς τῶν στρατιωτῶν καὶ τεχνιτῶν καὶ παρεπιδήμων ὑποδοχῆς, ἐξηγήσομαι. Καλὴ γὰρ εἰς ὑπερβολὴν ἀξία τε ἀκοῆς ἐγενήθη. Τὸ μὲν οὖν μέγεθος αὐτῆς ἑκατὸν τριάκοντα κλίνας ἐπιδεχόμενον κύκλῳ, διασκευὴν δ᾽ εἶχε τοιαύτην. Κίονες διεστάθησαν ξύλινοι, πέντε μὲν κατὰ πλευρὰν ἑκάστην τοῦ μήκους, πεντηκονταπήχεις πρὸς ὕψος, ἑνὶ δὲ ἐλάττους κατὰ πλάτος· ἐφ᾽ ὧν ἐπιστύλιον καθηρμόσθη τετράγωνον, ὑπερεῖδον τὴν σύμπασαν τοῦ συμποσίου στέγην. Αὕτη δ᾽ ἐνεπετάσθη κατὰ μέσον οὐρανίσκῳ κοκκινοβαφεῖ περιλεύκῳ, καθ᾽ ἑκάτερον δὲ μέρος εἶχε δοκοὺς, μεσολεύκοις ἐμπετάσμασι πυργωτοῖς κατειλημένας, ἐν αἷς φατνώματα γραπτὰ κατὰ μέσον ἐτέτατο. Τῶν δὲ κιόνων οἱ μὲν τέσσαρες ὡμοίωντο φοίνιξιν, οἱ δ᾽ ἀνὰ μέσον θύρσων εἶχον φαντασίαν. Τούτων δ᾽ ἐκτὸς περίστυλος ἐπεποίητο σῦριγξ, ταῖς τρισὶ πλευραῖς καμαρωτὴν ἔχουσα στέγην, ἐν ᾗ τὴν τῶν κατακειμένων ἀκολουθίαν ἑστάναι συνέβαινεν. Ἧς τὸ μὲν ἐντὸς αὐλαίαις περιείχετο φοινικίναις, ἐπὶ δὲ τῶν ἀνὰ μέσον χωρῶν δοραὶ θηρίων, παράδοξοι καὶ τῇ ποικιλίᾳ καὶ τοῖς μεγέθεσιν, ἐκρέμαντο. Τὸ δὲ περιέχον αὐτὴν ὕπαιθρον μυῤῥίναις καὶ δάφναις ἄλλοις τ᾽ ἐπιτη-

θείοις ἔρνεσιν ἐγεγόνει συνηρεφές. Τὸ δ᾽ ἔδαφος πᾶν ἄνθεσι κατεπέπαστο παντοίοις. Ἡ γὰρ Αἴγυπτος καὶ διὰ τὴν τοῦ περιέχοντος ἀέρος εὐκρασίαν, καὶ διὰ τοὺς κηπεύοντας, τὰ σπανίως καὶ καθ᾽ ὥραν ἐνεστηκυῖαν ἐν ἑτέροις φυόμενα τόποις ἄφθονα γεννᾷ καὶ διὰ παντὸς, καὶ οὔτε ῥόδον οὔτε λευκόϊον οὔτ᾽ ἄλλο ῥᾳδίως ἄνθος ἐκλιπεῖν οὐδὲν οὐδέποτ᾽ εἴωθεν. Διὸ δὴ καὶ κατὰ μέσον χειμῶνα τῆς ὑποδοχῆς τότε γενηθείσης, παράδοξος ἡ φαντασία [τότε] τοῖς ξένοις κατέστη. Τὰ γὰρ εἰς μίαν εὑρεθῆναι στεφάνωσιν οὐκ ἂν δυνηθέντα ἐν ἄλλῃ πόλει ῥᾳδίως, ταῦτα καὶ τῷ πλήθει τῶν κατακειμένων ἐχορηγεῖτο εἰς τοὺς στεφάνους ἀφθόνως, καὶ εἰς τὸ τῆς σκηνῆς ἔδαφος κατεπέπαστο χύδην, θείου τινὸς ὡς ἀληθῶς ἀποτελοῦντα λειμῶνος πρόσοψιν."

26. „Διέκειτο δὲ ἐπὶ μὲν τῶν τῆς σκηνῆς παραστάδων ζῶα μαρμάρινα τῶν πρώτων τεχνιτῶν ἑκατόν. Ἐν δὲ ταῖς ἀνὰ μέσον χώραις πίνακες τῶν Σικυωνικῶν ζωγράφων, ἐναλλὰξ δ᾽ ἐπίλεκτοι εἰκασίαι παντοῖαι, καὶ χιτῶνες χρυσοϋφεῖς, ἐφαπτίδες τε κάλλισται, τινὲς μὲν εἰκόνας ἔχουσαι τῶν βασιλέων ἐνυφασμένας, αἱ δὲ μυθικὰς διαθέσεις. Ὑπεράνω δὲ τούτων θυρεοὶ περιέκειντο ἐναλλὰξ, ἀργυροῖ τε καὶ χρυσοῖ. Ἐν δὲ ταῖς ἐπάνω τούτων χώραις, οὔσαις ὀκταπήχεσιν, ἄντρα κατεσκεύαστο, κατὰ μὲν τὸ μῆκος τῆς σκηνῆς ἓξ ἐν ἑκατέρᾳ πλευρᾷ, κατὰ πλάτος δὲ τέτταρα· συμπόσιά τε ἀντία ἀλλήλων ἐν αὐτοῖς τραγικῶν τε καὶ (197) κωμικῶν καὶ σατυρικῶν ζώων, ἀληθινὸν ἐχόντων ἱματισμὸν, οἷς παρέκειτο καὶ ποτήρια χρυσᾶ. Κατὰ μέσον δὲ τῶν ἄντρων νύμφαι ἐλείφθησαν, ἐν αἷς ἔκειντο Δελφικοὶ χρυσοῖ τρίποδες, ὑποστήματ᾽ ἔχοντες. Κατὰ δὲ τὸν ὑψηλότατον τόπον τῆς ὀροφῆς ἀετοὶ κατὰ πρόσω-

πον ἦσαν ἀλλήλων χρυσοῖ, πεντεκαιδεκαπήχεις τὸ μέγεθος. Ἔκειντο δὲ κλῖναι χρυσαῖ σφιγγόποδες ἐν ταῖς δυσὶ πλευραῖς ἑκατόν· ἡ γὰρ κατὰ πρόσωπον ὄψις ἀφεῖτ᾿ ἀναπεπταμένη. Ταύταις δ᾿ ἀμφίταποι ἁλουργεῖς ὑπέστρωντο τῆς πρώτης ἐρέας, καὶ περιστρώματα ποικίλα, διαπρεπῆ ταῖς τέχναις, ἐπῆν. Ψιλαὶ δὲ Περσικαὶ τὴν ἀνὰ μέσον τῶν ποδῶν χώραν ἐκάλυπτον, ἀκριβῆ τὴν εὐγραμμίαν τῶν ἐνυφασμένων ἔχουσαι ζωδίων. Παρετέθησαν δὲ καὶ τρίποδες τοῖς κατακειμένοις χρυσοῖ, διακόσιοι τὸν ἀριθμὸν, ὥστ᾿ εἶναι δύο κατὰ κλίνην, ἐπ᾿ ἀργυρῶν διέδρων. Ἐκ δὲ τῶν ὄπισθεν πρὸς τὴν ἄποψιν ἑκατὸν ἀργυραῖ λεκάναι, καὶ καταχύσεις ἴσαι, παρέκειντο. Ἐπεπήγει δὲ τοῦ συμποσίου καταντικρὺ καὶ ἑτέρα κλίνη πρὸς τὴν τῶν κυλικείων καὶ ποτηρίων τῶν τε λοιπῶν τῶν πρὸς τὴν χρῆσιν ἀνηκόντων κατασκευασμάτων ἔκθεσιν· ἃ δὴ πάντα χρυσᾶ τε ἦν καὶ διάλιθα, θαυμαστὰ ταῖς τέχναις. Τούτων δὲ τὴν μὲν κατὰ μέρος κατασκευὴν καὶ τὰ γένη μακρὸν ἐπεφαίνετό μοι δηλοῦν· τὸ δὲ τοῦ σταθμοῦ πλῆθος εἰς μύρια τάλαντ᾿ ἀργυρίου τὴν σύμπασαν εἶχε κατασκευήν.“

27. „Ἡμεῖς δὲ, ἐπειδὴ τὰ κατὰ τὴν σκηνὴν διεληλύθαμεν, ποιησόμεθα καὶ τῆς πομπῆς ἐξήγησιν. Ἤγετο γὰρ διὰ τοῦ κατὰ τὴν πόλιν σταδίου. Πρώτη δ᾿ ἐβάδιζεν Ἑωσφόρου· καὶ γὰρ ἀρχὴν εἶχεν ἡ πομπὴ, καθ᾿ ὃν ὁ προειρημένος ἀστὴρ φαίνεται χρόνον. Ἔπειθ᾿ ἡ τοῖς τῶν βασιλέων γονεῦσι κατωνομασμένη. Μετὰ δὲ ταύτας αἱ τῶν θεῶν ἁπάντων, οἰκείαν ἔχουσαι τῆς περὶ ἑκάστων αὐτῶν ἱστορίας διασκευήν. Τὴν δὲ τελευταίαν Ἑσπέρου συνέβαινεν εἶναι, τῆς ὥρας εἰς τοῦτο συναγούσης τὸν καιρόν. Τὰ δὲ κατὰ μέρος αὐτῶν εἴ τις εἰδέναι βούλεται,

τας τῶν πεντετηρίδων γραφὰς λαμβάνων ἐπισκοπείτω. Τῆς δὲ Διονυσιακῆς πομπῆς πρῶτοι μὲν προήεσαν οἱ τὸν ὄχλον ἀνείργοντες Σειληνοὶ, πορφυρᾶς χλαμύδας, οἱ δὲ φοινικίδας, ἠμφιεσμένοι. Τούτοις δ᾽ ἐπηκολούθουν Σάτυροι, καθ᾽ ἕκαστον τοῦ σταδίου μέρος εἴκοσι, λαμπάδας φέροντες κισσίνας διαχρύσους. Μεθ᾽ οὓς Νῖκαι, χρυσᾶς ἔχουσαι πτέρυγας. Ἔφερον δ᾽ αὗται θυμιατήρια ἑξάπηχη, κισσίνοις χρυσοῖς κλωσὶ διακεκοσμημένα, ζωωτοὺς ἐνδεδυκυῖαι χιτῶνας, αὐταὶ δὲ πολὺν κόσμον χρυσοῦν περικείμεναι. Μετὰ δὲ ταύτας εἵπετο βωμὸς ἑξάπηχυς διπλοῦς, κισσίνῃ φυλλάδι διαχρύσῳ πεπυκασμένος, ἔχων ἀμπέλινον χρυσοῦν στέφανον, μεσολεύκοις μίτραις κατειλημένον. Ἐπηκολούθουν δ᾽ αὐτῷ παῖδες, ἐν χιτῶσι πορφυροῖς λιβανωτὸν, καὶ σμύρναν, ἔτι δὲ κρόκον, ἐπὶ χρυσῶν μαζονόμων φέροντες, ἑκατὸν εἴκοσι. Μεθ᾽ οὓς Σάτυροι τεσσαράκοντα, ἐστεφανωμένοι κισσίνοις χρυσοῖς στεφάνοις· τὰ δὲ σώματα οἱ μὲν ἐκέχριντο ὀστρείῳ, τινὲς (198) δὲ μίλτῳ καὶ χρώμασιν ἑτέροις. Ἔφερον δὲ καὶ οὗτοι στέφανον χρυσοῦν, ἐξ ἀμπέλου καὶ κισσοῦ εἰργασμένον. Μεθ᾽ οὓς Σειληνοὶ δύο ἐν πορφυραῖς χλαμύσι καὶ κρηπῖσι λευκαῖς. Εἶχε δ᾽ αὐτῶν ὁ μὲν πέτασον καὶ κηρύκειον χρυσοῦν, ὁ δὲ σάλπιγγα. Μέσος δὲ τούτων ἐβάδιζεν ἀνὴρ, μείζων τετράπηχυς, ἐν τραγικῇ διαθέσει καὶ προσώπῳ, φέρων χρυσοῦν Ἀμαλθείας κέρας· ὃς προσηγορεύετο Ἐνιαυτός. Ὧι γυνὴ περικαλλεστάτη κατὰ τὸ μέγεθος εἵπετο, πολλῷ χρυσῷ καὶ διαπρεπεῖ κεκοσμημένη, φέρουσα τῇ μὲν μιᾷ τῶν χειρῶν στέφανον περσαίας, τῇ δ᾽ ἑτέρᾳ ῥάβδον φοίνικος· ἐκαλεῖτο δὲ αὕτη Πεντετηρίς. Ταύτῃ δ᾽ ἐπηκολούθουν Ὧραι τέσσαρες διεσκευασμέναι, καὶ ἑκάστη φέρουσα τοὺς ἰδίους καρποὺς Ἐχέ-

μενα τούτων θυμιατήρια δύο κίσσινα ἐκ χρυσοῦ, ἑξαπήχη, καὶ βωμὸς ἀνὰ μέσον τούτων τετράγωνος χρυσοῦ. Καὶ πάλιν Σάτυροι, στεφάνους ἔχοντες κισσίνους χρυσοῦς, φοινικίδας περιβεβλημένοι· ἔφερον δ' οἱ μὲν οἰνοχόην χρυσῆν, οἱ δὲ καρχήσιον. Μεθ' οὓς ἐπορεύετο Φιλίσκος ὁ ποιητὴς, ἱερεὺς ὢν Διονύσου, καὶ πάντες οἱ περὶ τὸν Διόνυσον τεχνῖται. Τούτων δ' ἐφεξῆς ἐφέροντο Δελφικοὶ τρίποδες, ἆθλα τοῖς τῶν ἀθλητῶν χορηγοῖς· ὁ μὲν παιδίσκων, ἐννέα πηχῶν τὸ ὕψος, ὁ δὲ πηχῶν δώδεκα, ὁ τῶν ἀνδρῶν."

28. „Μετὰ τούτους τετράκυκλος πηχῶν τεσσαρεσκαίδεκα, ὀκτὼ δὲ τὸ πλάτος, ἤγετο ὑπὸ ἀνδρῶν ὀγδοήκοντα καὶ ἑκατὸν, ἐπὶ δὲ ταύτης ἐπῆν ἄγαλμα Διονύσου δεκάπηχυ, σπένδον ἐκ καρχησίου χρυσοῦ, χιτῶνα πορφυροῦν ἔχον διάπεζον, καὶ ἐπ' αὐτοῦ κροκωτὸν διαφανῆ· περιεβέβλητο δὲ ἱμάτιον πορφυροῦν χρυσοποίκιλον. Προέκειτο δὲ αὐτοῦ κρατὴρ Λακωνικὸς χρυσοῦς μετρητῶν πεντεκαίδεκα καὶ τρίπους χρυσοῦς, ἐφ' οὗ θυμιατήριον χρυσοῦν καὶ φιάλαι δύο χρυσαῖ, κασσίας μεσταὶ καὶ κρόκου. Περιέκειτο δ' αὐτῷ καὶ σκιὰς ἐκ κισσοῦ καὶ ἀμπέλου καὶ τῆς λοιπῆς ὀπώρας κεκοσμημένη· προσήρτηντο δὲ καὶ στέφανοι, καὶ ταινίαι, καὶ θύρσοι, καὶ τύμπανα, καὶ μίτραι, πρόσωπά τε σατυρικὰ καὶ κωμικὰ καὶ τραγικά. Τῇ δὲ τετρακύκλῳ ἱερεῖς καὶ ἱέρειαι, καὶ πέρσεις τε λευκαὶ, καὶ θίασοι παντοδαποὶ, καὶ τὰ λίκνα φέρουσαι. Μετὰ δὲ ταῦτα Μακέται, αἱ καλούμεναι Μιμαλλόνες, καὶ Βασσάραι καὶ Λυδαὶ, κατακεχυμέναι τὰς τρίχας, καὶ ἐστεφανωμέναι τινὲς μὲν ὄφεσιν, αἱ δὲ μίλαξι, καὶ ἀμπέλῳ, καὶ κισσῷ· κατεῖχον δὲ ταῖς χερσὶν αἱ μὲν ἐγχειρίδια, αἱ δὲ ὄφεις. Μετὰ δὲ ταύτας ἤγετο τετράκυκλος, πηχῶν

ὀκτὼ πλάτος, ὑπὸ ἀνδρῶν ἑξήκοντα, ἐφ' ἧς ἄγαλμα Νύσης ὀκτάπηχυ καθήμενον, ἐνδεδυκὸς μὲν θάψινον χιτῶνα χρυσοποίκιλον, ἱμάτιον δὲ ἠμφίεστο Λακωνικόν. Ἀνίστατο δὲ τοῦτο μηχανικῶς, οὐδενὸς τὰς χεῖρας προσάγοντος· καὶ σπεῖσαν ἐκ χρυσῆς φιάλης γάλα, πάλιν ἐκάθητο. Εἶχε δὲ ἐν τῇ ἀριστερᾷ θύρσον ἐστεμμένον μίτραις. Αὕτη δ' ἐστεφάνωτο κισσίνῳ χρυσῷ, καὶ βότρυσι διαλίθοις πολυτελέσιν. Εἶχε δὲ σκιάδα, καὶ ἐπὶ τῶν γωνιῶν τῆς τετρακύκλου κατεπεπήγεσαν λαμπάδες διάχρυσοι τέτταρες. (199) Ἑξῆς εἵλκετο ἄλλη τετράκυκλος, μῆκος πηχῶν εἴκοσι, πλάτος ἑκκαίδεκα, ὑπὸ ἀνδρῶν τριακοσίων· ἐφ' ἧς κατεσκεύαστο ληνὸς, πηχῶν εἴκοσι τεσσάρων, πλάτος πεντεκαίδεκα, πλήρης σταφυλῆς. Ἐπάτουν δὲ ἑξήκοντα Σάτυροι, πρὸς αὐλὸν ᾄδοντες μέλος ἐπιλήνιον· ἐφειστήκει δ' αὐτοῖς Σειληνός· καὶ δι' ὅλης τῆς ὁδοῦ τὸ γλεῦκος ἔῤῥει. Ἑξῆς ἐφέρετο τετράκυκλος, μῆκος πηχῶν εἴκοσι πέντε, πλάτος τεσσαρεσκαίδεκα· ἤγετο δὲ ὑπὸ ἀνδρῶν ἑξακοσίων· ἐφ' ἧς ἦν ἀσκὸς, τρισχιλίους ἔχων μετρητὰς, ἐκ παρδαλῶν δερμάτων ἐῤῥαμμένος· ἔῤῥει δὲ καὶ οὗτος, κατὰ μικρὸν ἀνιέμενος, κατὰ πᾶσαν τὴν ὁδόν. Ἠκολούθουν δ' αὐτῷ Σάτυροι καὶ Σειληνοὶ ἑκατὸν εἴκοσιν, ἐστεφανωμένοι, φέροντες οἱ μὲν οἰνοχόας, οἱ δὲ φιάλας, οἱ δὲ θηρικλείους μεγάλας, πάντα χρυσᾶ."

29. „Ἐχομένως ἤγετο κρατὴρ, ἀργυροῦς ἑξακοσίους χωρῶν μετρητὰς, ἐπὶ τετρακύκλου ἑλκόμενος ὑπὸ ἀνδρῶν ἑξακοσίων. Εἶχε δὲ ὑπὸ τὰ χείλη καὶ τὰ ὦτα καὶ ὑπὸ τὴν βάσιν ζῶα τετορνευμένα, καὶ διὰ μέσου ἐστεφάνωτο στεφάνῳ χρυσῷ διαλίθῳ. Ἑξῆς ἐπεφέρετο κυλικεῖα ἀργυρᾶ δωδεκαπήχη δύο, ὕψος πηχῶν ἕξ. Ταῦτα δ' εἶχεν ἄνω τε ἀκρωτήρια καὶ ἐν ταῖς γάστραις κύκλῳ, καὶ ἐπι

τῶν ποδῶν ζῶα τριημιπήχη καὶ πηχυαῖα, πλήθει πολλά. Καὶ λουτῆρες μεγάλοι δέκα, καὶ κρατῆρες ἑκκαίδεκα, ὧν οἱ μείζους ἐχώρουν μετρητὰς τριάκοντα, οἱ δ' ἐλάχιστοι πέντε. Εἶτα λέβητες ἕξ, βανωτοὶ εἴκοσι τέσσαρες, ἐπ' ἐγγυθήκαις πέντε, καὶ ληνοὶ ἀργυραῖ δύο, ἐφ' ὧν ἦσαν βῖκοι εἴκοσι τέσσαρες, τράπεζά τε ὁλάργυρος δωδεκάπηχυς, καὶ ἄλλαι ἑξαπήχεις τριάκοντα. Πρὸς δὲ τούτοις τρίποδες τέσσαρες, ὧν εἷς μὲν εἶχε τὴν περίμετρον πηχῶν ἑκκαίδεκα, κατάργυρος ὢν ὅλος, οἱ δὲ τρεῖς ἐλάττονες ὄντες διάλιθοι κατὰ μέσον ὑπῆρχον. Μετὰ τούτους ἐφέροντο Δελφικοὶ τρίποδες ἀργυροῖ ὀγδοήκοντα τὸν ἀριθμὸν, ἐλάττους τῶν προειρημένων, ὧν αἱ γωνίαι τετράμετροι· ὑδρίαι εἴκοσι καὶ ἕξ, ἀμφορεῖς Παναθηναϊκοὶ ἑκκαίδεκα, ψυκτῆρες ἑκατὸν ἑξήκοντα· τούτων ὁ μέγιστος ἦν μετρητῶν ἕξ, ὁ δὲ ἐλάχιστος δύο. Ταῦτα μὲν οὖν ἦν ἅπαντα ἀργυρᾶ."

30. „Ἐχόμενοι δὲ τούτων ἐπόμπευον οἱ τὰ χρυσώματα φέροντες, κρατῆρας Λακωνικοὺς τέτταρας, ἔχοντας στεφάνους ἀμπελίνους. Τετραμέτρητοι ἕτεροι, Κορινθιουργεῖς δύο (οὗτοι δ' εἶχον ἄνωθεν καθήμενα περιφανῆ τετορνευμένα ζῶα, καὶ ἐν τῷ τραχήλῳ καὶ ἐν ταῖς γάστραις πρόστυπα, ἐπιμελῶς πεποιημένα· ἐχώρει δ' ἕκαστος μετρητὰς ὀκτώ) ἐπ' ἐγγυθήκαις. Καὶ ληνὸς, ἐν ᾗ ἦσαν βῖκοι δέκα· ὁλκεῖα δύο, ἑκάτερον χωροῦν μετρητὰς πέντε· κώθωνες διμέτρητοι δύο· ψυκτῆρες εἴκοσι δύο, ὧν ὁ μέγιστος ἐχώρει μετρητὰς τριάκοντα, ὁ δὲ ἐλάχιστος μετρητήν. Ἐπόμπευσαν δὲ τρίποδες χρυσοῖ μεγάλοι τέτταρες· καὶ χρυσωματοθήκη χρυσῆ διάλιθος, πηχῶν δέκα ὕψος, ἔχουσα βασμοὺς ἕξ, ἐν οἷς καὶ ζῶα τετραπάλαιστα, ἐπιμελῶς πεποιημένα, πολλὰ τὸν ἀριθμόν· καὶ κυλικεῖα

δύο, καὶ ὑάλινα διάχρυσα δύο· ἐγγυθῆκαι χρυσαῖ τετρα-
πήχεις δύο, ἄλλαι ἐλάττους τρεῖς, ὑδρίαι δέκα, βωμὸς τρί-
(200) πηχυς, μαζονόμια εἴκοσι πέντε. Μετὰ δὲ ταῦτα
ἐπορεύοντο παῖδες χίλιοι καὶ ἑξακόσιοι, ἐνδεδυκότες χιτῶ-
νας λευκούς, ἐστεφανωμένοι οἱ μὲν κισσῷ, οἱ δὲ πίτυϊ· ὧν
διακόσιοι μὲν καὶ πεντήκοντα χοεῖς εἶχον χρυσοῦς, τετρα-
κόσιοι δὲ ἀργυροῦς, ἕτεροι δὲ τριακόσιοι, καὶ εἴκοσι ψυ-
κτήρια ἔφερον χρυσᾶ, οἱ δὲ ἀργυρᾶ. Μεθ᾽ οὓς ἄλλοι
παῖδες ἔφερον κεράμια πρὸς τὴν τοῦ γλυκισμοῦ χρείαν·
ὧν εἴκοσι μὲν ἦν χρυσᾶ, πεντήκοντα δὲ ἀργυρᾶ, τριακό-
σια δὲ κεκηρογραφημένα χρώμασι παντοίοις. Καὶ κε-
ρασθέντων ἐν ταῖς ὑδρίαις καὶ πίθοις πάντες κοσμίως
ἐγλυκάνθησαν οἱ ἐν τῷ σταδίῳ."

31. Ἑξῆς τούτοις καταλέγει τετραπήχεις τραπέζας·
ἐφ᾽ ὧν πολλὰ θέας ἄξια πολυτελῶς κατεσκευασμένα πε-
ριήγετο θεάματα. „Ἐν οἷς καὶ ὁ τῆς Σεμέλης θάλαμος,
ἐν ᾧ ἔχουσι χιτῶνας τινὲς διαχρύσους καὶ λιθοκολλήτους
τῶν πολυτιμήτων. Οὐκ ἄξιον δ᾽ ἦν παραλιπεῖν τήνδε τὴν
τετράκυκλον, μῆκος οὖσαν πηχῶν εἴκοσι δύο, πλάτος τεσ-
σαρεσκαίδεκα, ὑπὸ ἀνδρῶν ἑλκομένην πεντακοσίων· ἐφ᾽
ἧς ἄντρον ἦν βαθὺ καθ᾽ ὑπερβολὴν κισσῷ καὶ μίλτῳ.
Ἐκ τούτου περιστεραὶ καὶ φάσσαι καὶ τρυγόνες καθ᾽
ὅλην ἐξίπταντο τὴν ὁδὸν, λημνίσκοις τοὺς πόδας δεδεμέναι
πρὸς τὸ ῥᾳδίως ὑπὸ τῶν θεωμένων ἁρπάζεσθαι. Ἀνέ-
βλυζον δὲ ἐξ αὐτοῦ καὶ κρουνοὶ δύο, ὁ μὲν γάλακτος, ὁ δὲ
οἴνου. Πᾶσαι δ᾽ αἱ περὶ αὐτὸν Νύμφαι στεφάνους εἶ-
χον χρυσοῦς· ὁ δὲ Ἑρμῆς καὶ κηρύκειον χρυσοῦν, ἐσθῆ-
τας δὲ πολυτελεῖς. Ἐπὶ δὲ ἄλλης τετρακύκλου, ἣ περιεῖχε
τὴν ἐξ Ἰνδῶν κάθοδον Διονύσου, Διόνυσος ἦν δωδεκάπη-
χυς, ἐπ᾽ ἐλέφαντος κατακείμενος, ἠμφιεσμένος πορφυρίδα,

καὶ στέφανον κισσοῦ καὶ ἀμπέλου χρυσοῦν ἔχων, εἶχεν ἐν ταῖς χερσὶ θυρσόλογχον χρυσοῦν· ὑπεδέδετο δ' ἐμβάδας χρυσογραφεῖς. Προεκάθητο δ' αὐτοῦ ἐπὶ τῷ τραχήλῳ τοῦ ἐλέφαντος σατυρίσκος πεντάπηχυς, ἐστεφανωμένος πίτυος στεφάνῳ χρυσῷ, τῇ δεξιᾷ αἰγείῳ κέρατι χρυσῷ σημαίνων. Ὁ δὲ ἐλέφας σκευὴν εἶχε χρυσῆν, καὶ περὶ τῷ τραχήλῳ κίσσινον χρυσοῦν στέφανον. Ἠκολούθουν δὲ τούτῳ παιδίσκαι πεντακόσιαι, κεκοσμημέναι χιτῶσι πορφυροῖς, χρυσῷ διεζωσμέναι. Ἐστεφάνωντο δὲ αἱ μὲν ἡγούμεναι ἑκατὸν εἴκοσι χρυσοῖς πιτυΐνοις στεφάνοις, ἠκολούθουν δὲ αὐταῖς Σάτυροι ἑκατὸν εἴκοσι, πανοπλίας οἱ μὲν ἀργυρᾶς, οἱ δὲ χαλκᾶς ἔχοντες. Μετὰ δὲ τούτους ἐπορεύοντο ὄνων ἶλαι πέντε, ἐφ' ὧν ἦσαν Σειληνοὶ καὶ Σάτυροι ἐστεφανωμένοι. Τῶν δὲ ὄνων οἱ μὲν χρυσᾶς, οἱ δὲ ἀργυρᾶς προμετωπίδας καὶ σκευασίας εἶχον."

32. Μετὰ δὲ τούτους ἐλεφάντων ἅρματα ἀφείθη εἴκοσι τέσσαρα, καὶ συνωρίδες τράγων ἑξήκοντα, κώλων δώδεκα, ὀρύγων ἑπτὰ, βουβάλων πεντεκαίδεκα, στρουθῶν συνωρίδες ὀκτὼ, ὀνελάφων ἑπτὰ, καὶ συνωρίδες τέσσαρες ὄνων ἀγρίων, ἅρματα τέσσαρα. Ἐπὶ δὲ πάντων τούτων ἀναβεβήκει παιδάρια, χιτῶνας ἔχοντα ἡνιοχικοὺς καὶ πετάσους. Παραναβεβήκει δὲ παιδισκάρια, διεσκευασμένα πελταρίοις καὶ θυρσολόγχοις, κεκοσμημένα ἱματίοις καὶ χρυσίοις. Ἐστεφάνωτο δὲ τὰ μὲν ἡνιοχοῦντα παιδάρια πίτυϊ, τὰ δὲ παιδισκάρια κισσῷ. Ἐπῆσαν δὲ καὶ συνωρίδες καμήλων, ἐξ ἑκατέρου μέρους τρεῖς· αἷς ἐπηκολού-(201)θουν ἀπῆναι, ὑφ' ἡμιόνων ἀγόμεναι. Αὗται δ' εἶχον σκηνὰς βαρβαρικὰς, ἐφ' ὧν ἐκάθηντο γυναῖκες Ἰνδαὶ καὶ ἕτεραι, κεκοσμημέναι ὡς αἰχμάλωτοι. Κάμηλοι δ' αἱ μὲν ἔφερον λιβανωτοῦ μνᾶς τριακοσίας, σμύρνης τρια-

κοσίας, κρόκου καὶ κασσίας καὶ κινναμώμου καὶ ἴριδος καὶ τῶν λοιπῶν ἀρωμάτων διακοσίας. Ἐχόμενοι τούτων ἦσαν Αἰθίοπες δωροφόροι, ὧν οἱ μὲν ἔφερον ὀδόντας ἑξακοσίους, ἕτεροι δὲ ἐβένου κορμοὺς δισχιλίους, ἄλλοι χρυσοῦς καὶ ἀργυροῦς κρατῆρας ἑξήκοντα, καὶ ψήγματα χρυσίου. Μεθ᾽ οὓς ἐπόμπευσαν κυνηγοὶ δύο, ἔχοντες σιβύνας ἐπιχρύσους. Ἤγοντο δὲ καὶ κύνες δισχίλιοι τετρακόσιοι, οἱ μὲν Ἰνδοὶ, οἱ λοιποὶ δὲ Ὑρκανοὶ καὶ Μολοσσοὶ καὶ ἑτέρων γενῶν Ἑξῆς ἄνδρες ἑκατὸν πεντήκοντα, φέροντες δένδρα, ἐξ ὧν ἀνήρτητο θηρία παντοδαπὰ καὶ ὄρνεα. Εἶτ᾽ ἐφέροντο ἐν ἀγγείοις ψιττακοὶ, καὶ ταῷ, καὶ μελεαγρίδες, καὶ φασιανοὶ ὄρνιθες, καὶ ἄλλοι Αἰθιοπικοὶ, πλήθει πολλοί.“ Εἰπὼν δὲ καὶ ἄλλα πλεῖστα, καὶ καταλέξας ζώων ἀγέλας, ἐπιφέρει· „Πρόβατα Αἰθιοπικὰ ἑκατὸν τριάκοντα, Ἀράβια τριακόσια, Εὐβοϊκὰ εἴκοσι, ὁλόλευκοι βόες Ἰνδικοὶ εἴκοσι ἕξ, Αἰθιοπικοὶ ὀκτὼ, ἄρκτος μὲν λευκὴ μεγάλη μία, παρδάλεις τεσσαρεσκαίδεκα, πάνθηρες ἑκκαίδεκα, λυγκία τέσσαρα, ἄρκηλοι τρεῖς, καμηλοπάρδαλις μία, ῥινόκερως Αἰθιοπικὸς εἷς.“

33. „Ἑξῆς ἐπὶ τετρακύκλου Διόνυσος περὶ τὸν τῆς Ῥέας βωμὸν καταπεφευγὼς, ὅτε ὑπὸ Ἥρας ἐδιώκετο, στέφανον ἔχων χρυσοῦν, Πριάπου αὐτῷ παρεστῶτος, ἐστεφανωμένου χρυσῷ κισσίνῳ. Τὸ δὲ τῆς Ἥρας ἄγαλμα στεφάνην εἶχε χρυσῆν. Ἀλεξάνδρου δὲ καὶ Πτολεμαίου ἀγάλματα, ἐστεφανωμένα στεφάνοις κισσίνοις ἐκ χρυσοῦ. Τὸ δὲ τῆς Ἀρετῆς ἄγαλμα, τὸ παρεστὸς τῷ Πτολεμαίῳ, στέφανον εἶχεν ἐλαίας χρυσοῦν. Καὶ Πρίαπος δ᾽ αὐτοῖς συμπαρῆν, ἔχων στέφανον κίσσινον ἐκ χρυσοῦ. Κόρινθος δ᾽ ἡ πόλις, παρεστῶσα τῷ Πτολεμαίῳ, ἐστεφάνωτο διαδήματι χρυσῷ. Παρέκειντο δὲ πᾶσι τούτοις κυλικεῖον με-

στὸν χρυσωμάτων, κρατήρ τε χρυσοῦς, μετρητῶν πέντε. Τῇ δὲ τετρακύκλῳ ταύτῃ ἠκολούθουν γυναῖκες, ἔχουσαι ἱμάτια πολυτελῆ καὶ κόσμον· προσηγορεύοντο δὲ πόλεις, αἵ τ' ἀπ' Ἰωνίας, καὶ λοιπαὶ Ἑλληνίδες, ὅσαι τὴν Ἀσίαν καὶ τὰς νήσους κατοικοῦσαι ὑπὸ τοὺς Πέρσας ἐτάχθησαν· ἐφόρουν δὲ πᾶσαι στεφάνους χρυσοῦς. Ἐφέρετο καὶ ἐπ' ἄλλων τετρακύκλων θύρσος ἐνενηκοντάπηχυς χρυσοῦς, καὶ λόγχη ἀργυρᾶ ἑξηκοντάπηχυς, καὶ ἐν ἄλλῃ φαλλὸς χρυσοῦς, πηχῶν ἑκατὸν εἴκοσι, διαγεγραμμένος, καὶ διαδεδεμένος στέμμασι διαχρύσοις, ἔχων ἐπ' ἄκρου ἀστέρα χρυσοῦν, οὗ ἦν ἡ περίμετρος πηχῶν ἕξ."

„Πολλῶν οὖν καὶ ποικίλων εἰρημένων ἐν ταῖς πομπαῖς ταύταις, μόνα ἐξελεξάμεθα, ἐν οἷς ἦν χρυσὸς καὶ ἄργυρος. Καὶ γὰρ διαθέσεις πολλαὶ ἀκοῆς ἦσαν ἄξιαι, καὶ θηρίων πλήθη, καὶ ἵππων, καὶ λέοντες παμμεγέθεις εἴκοσι καὶ τέσσαρες. Ἦσαν δὲ καὶ ἄλλαι τετράκυκλοι, οὐ μόνον εἰκόνας βασιλέων φέρουσαι, ἀλλὰ καὶ θεῶν πολλαί. Μεθ' ἃς χορὸς ἐπόμπευσεν ἀνδρῶν ἑξακοσίων· ἐν οἷς κιθαρισταὶ συνεφώνουν τριακόσιοι, ἐπιχρύσους ἔχον-
(202) τες ὅλας κιθάρας καὶ στεφάνους χρυσοῦς. Μεθ' οὓς ταῦροι διῆλθον δισχίλιοι ὁμοιοχρώματοι, χρυσοκέρῳ, προμετωπίδας χρυσᾶς, καὶ ἀνὰ μέσον στεφάνους ὅρμους τε καὶ αἰγίδας πρὸ τῶν στηθῶν ἔχοντες· ἦν δ' ἅπαντα ταῦτα χρυσᾶ."

34. „Καὶ μετὰ ταῦτα Διὸς ἤγετο πομπὴ καὶ ἄλλων παμπόλλων θεῶν, καὶ ἐπὶ πᾶσιν Ἀλεξάνδρου, ὃς ἐφ' ἅρματος ἐλεφάντων ἀληθινῶν ἐφέρετο χρυσοῦς, Νίκην καὶ Ἀθηνᾶν ἐξ ἑκατέρου μέρους ἔχων. Ἐπόμπευσαν δὲ καὶ θρόνοι πολλοὶ, ἐξ ἐλέφαντος καὶ χρυσοῦ κατεσκευασμένοι· ὧν ἐφ' ἑνὸς ἔκειτο στεφάνη χρυσῆ, ἐπ' ἄλλου δίκερας χρυ-

σοῦν, ἐπ᾿ ἄλλου δὲ ἦν στέφανος χρυσοῦς, καὶ ἐπ᾿ ἄλλου δὲ κέρας ὁλόχρυσον. Ἐπὶ δὲ τὸν Πτολεμαίου τοῦ Σωτῆρος θρόνον στέφανος ἐπέκειτο ἐκ μυρίων κατεσκευασμένος χρυσῶν. Ἐπόμπευσε δὲ καὶ θυμιατήρια χρυσᾶ τριακόσια καὶ πεντήκοντα, καὶ βωμοὶ δὲ ἐπίχρυσοι, ἐστεφανωμένοι χρυσοῖς στεφάνοις· ὧν ἐνὶ παρεπεπήγεσαν δᾷδες χρυσαῖ δεκαπήχεις τέσσαρες. Ἐπόμπευσαν δὲ καὶ ἐσχάραι ἐπίχρυσοι δώδεκα· ὧν ἡ μὲν δωδεκάπηχυς τῇ περιμέτρῳ, τεσσαρακοντάπηχυς ὕψει, ἡ δὲ πηχῶν πεντεκαίδεκα. Ἐπόμπευσαν δὲ καὶ Δελφικοὶ τρίποδες χρυσοῖ ἐννέα, ἐκ πηχῶν τεσσάρων· ἄλλοι ὀκτὼ, πηχῶν ἕξ· ἄλλος πηχῶν τριάκοντα, ἐφ᾿ οὗ ἦν ζῶα χρυσᾶ πενταπήχη, καὶ στέφανος κύκλῳ χρυσοῦς ἀμπέλινος. Παρῆλθον δὲ καὶ φοίνικες ἐπίχρυσοι ὀκταπήχεις ἑπτὰ, καὶ κηρύκειον ἐπίχρυσον πηχῶν τεσσαράκοντα πέντε, καὶ κεραυνὸς ἐπίχρυσος πηχῶν τεσσαράκοντα, ναός τε ἐπίχρυσος, οὗ ἡ περίμετρος πηχῶν τεσσαράκοντα· δίκερας πρὸς τούτοις ὀκτάπηχυ. Πολὺ δὲ καὶ ζώων πλῆθος ἐπιχρύσων συνεπόμπευεν, ὧν ἦν τὰ πολλὰ δωδεκαπήχη· καὶ θηρία ὑπεράγοντα τοῖς μεγέθεσι, καὶ ἀετοὶ πηχῶν εἴκοσι. Στέφανοί τ᾿ ἐπίχρυσοι ἐπόμπευσαν τρισχίλιοι διακόσιοι, ἕτερός τε μυστικὸς χρυσοῦς, λίθοις πολυτελέσι κεκοσμημένος, ὀγδοηκοντάπηχυς· οὗτος δὲ περιετίθετο τῷ τοῦ Βερενικείου θυρώματι, αἰγίς τε ὁμοίως χρυσῆ. Ἐπόμπευσαν δὲ καὶ στεφάναι χρυσαῖ πάνυ πολλαὶ, ἃς ἔφερον παιδίσκαι πολυτελῶς κεκοσμημέναι· ὧν μία δίπηχυς εἰς ὕψος, τὴν δὲ περίμετρον ἔχουσα ἑκκαίδεκα πηχῶν. Ἐπόμπευσε δὲ καὶ θώραξ χρυσοῦς πηχῶν δώδεκα, καὶ ἕτερος ἀργυροῦς πηχῶν ὀκτωκαίδεκα, * * * ἐννέα, ἔχων ἐφ᾿ ἑαυτὸν κεραυνοὺς χρυσοῦς δεκαπήχεις δύο, καὶ στέφανον δρυὸς διάλι-

θεν· ἀσπίδες χρυσαῖ εἴκοσι, πανοπλίαι χρυσαῖ ἑξήκοντα τέσσαρες, κνημῖδες χρυσαῖ τριπήχεις δύο, λεκάναι χρυσαῖ δώδεκα, φιάλαι πολλαὶ πάνυ τὸν ἀριθμὸν, οἰνοχόαι τριάκοντα, ἐξάλειπτρα μεγάλα δέκα, ὑδρίαι δώδεκα, μαζονόμια πεντήκοντα, τράπεζαι διάφοροι, κυλικεῖα χρυσωμάτων πέντε, κέρας ὁλόχρυσον πηχῶν τριάκοντα. Ταῦτα δὲ τὰ χρυσώματα ἐκτὸς ἦν τῶν ἐν τῇ τοῦ Διονύσου πομπῇ διενεχθέντων. Εἶτ' ἀργυρωμάτων ἅμαξαι τετρακόσιαι, καὶ χρυσωμάτων εἴκοσι, ἀρωμάτων δὲ ὀκτακόσιαι."

35. „Ἐπὶ δὲ πᾶσιν ἐπόμπευσαν αἱ δυνάμεις αἱ ἱππικαὶ καὶ πεζικαὶ, πᾶσαι καθωπλισμέναι θαυμασίως. Πεζοὶ μὲν ἐς πέντε μυριάδας καὶ ἑπτακισχιλίους καὶ ἑξα-
(203) κοσίους, ἱππεῖς δὲ δισμύριοι τρισχίλιοι διακόσιοι. Πάντες δ' οὗτοι ἐπόμπευσαν, τὴν ἁρμόζουσαν ἑκάστῳ ἠμφιεσμένοι στολὴν, καὶ τὰς προσηκούσας ἔχοντες πανοπλίας. Ἐκτὸς δ', ὧν πάντες οὗτοι εἶχον πανοπλιῶν, καὶ ἄλλαι πλεῖσται ἦσαν ἀποκείμεναι, ὧν οὐδὲ τὸν ἀριθμὸν ἀναγράψαι ῥᾴδιον." Κατέλεξε δ' αὐτὸν ὁ Καλλίξενος. „Ἐστεφανώθησαν δ' ἐν τῷ ἀγῶνι καὶ στεφάνοις χρυσοῖς εἴκοσι· Πτολεμαῖος δὲ ὁ πρῶτος καὶ Βερενίκη εἴκοσι τρισὶν ἐφ' ἁρμάτων χρυσῶν καὶ τεμένεσιν ἐν Δωδώνῃ. Καὶ ἐγένετο τὸ δαπάνημα τοῦ νομίσματος τάλαντα δισχίλια διακόσια τριάκοντα ἐννέα, μναῖ πεντήκοντα· καὶ ταῦτ' ἠριθμήθη πάντα παρὰ τοῖς οἰκονόμοις, διὰ τὴν τῶν στεφανούντων προθυμίαν, πρὸ τοῦ τὰς θέας παρελθεῖν. Ὁ δὲ Φιλάδελφος Πτολεμαῖος, υἱὸς αὐτῶν, εἴκοσι χρυσαῖς, δυσὶ μὲν ἐφ' ἁρμάτων χρυσῶν, ἐπὶ δὲ κιόνων ἑξαπήχει μιᾷ, πενταπήχεσι πέντε, τετραπήχεσιν ἕξ."

36. Ποία οὖν, ἄνδρες δαιτυμόνες, βασιλεία οὕτως γέγονε πολύχρυσος; Οὐ γὰρ τὰ ἐκ Περσῶν καὶ Βαβυ-

λῶνος λαβοῦσα χρήματα, ἢ μέταλλα ἐργαζομένη, ἢ Πακτωλὸν ἔχουσα, χρυσοῦν ψῆγμα καταφέροντα. Μόνος γὰρ ὡς ἀληθῶς ὁ χρυσοῤῥόας καλούμενος Νεῖλος μετὰ τροφῶν ἀφθόνων καὶ χρυσὸν ἀκίβδηλον καταφέρει, ἀκινδύνως γεωργούμενον, ὡς πᾶσιν ἐξαρκεῖν ἀνθρώποις, δίκην Τριπτολέμου πεμπόμενον εἰς πᾶσαν γῆν. Διόπερ αὐτὸν καὶ ὁ Βυζάντιος ποιητὴς Παρμένων ἐπικαλούμενος, Αἰγύπτιε Ζεῦ, φησὶ, Νεῖλε. Πολλῶν δ' ὁ Φιλάδελφος βασιλέων πλούτῳ διέφερε, καὶ περὶ πάντα ἐσπουδάκει τὰ κατασκευάσματα φιλοτίμως, ὥστε καὶ πλοίων πλήθει πάντας ὑπερέβαλλε. Τὰ γοῦν μέγιστα τῶν πλοίων ἦν παρ' αὐτῷ τριακοντήρεις δύο, εἰκοσήρης μία, τέσσαρες τρισκαιδεκήρεις, δωδεκήρεις δύο, ἐνδεκήρεις τεσσαρεσκαίδεκα, ἐννήρεις τριάκοντα, ἑπτήρεις τριάκοντα ἑπτὰ, ἑξήρεις πέντε, πεντήρεις ἑπτακαίδεκα· τὰ δ' ἀπὸ τετρήρους μέχρι τριηρημιολίας διπλάσια τούτων. Τὰ δ' εἰς τὰς νήσους πεμπόμενα καὶ τὰς ἄλλας πόλεις, ὧν ἦρχε, καὶ τὴν Λιβύην πλείονα ἦν τῶν τετρακισχιλίων. Περὶ δὲ βιβλίων πλήθους, καὶ βιβλιοθηκῶν κατασκευῆς, καὶ τῆς εἰς τὸ Μουσεῖον συναγωγῆς, τί δεῖ καὶ λέγειν, πᾶσι τούτων ὄντων κατὰ μνήμην;

37. Ἐπεὶ δὲ περὶ νεῶν κατασκευῆς εἰρήκαμεν, φέρ' εἴπωμεν (ἀκοῆς γάρ ἐστιν ἄξια,) καὶ τὰ ὑπὸ τοῦ Φιλοπάτορος βασιλέως κατεσκευασμένα σκάφη. Περὶ ὧν ὁ αὐτὸς Καλλίξενος ἱστορεῖ ἐν τῷ πρώτῳ περὶ Ἀλεξανδρείας, οὑτωσὶ λέγων· „Τὴν τεσσαρακοντήρη ναῦν κατεσκεύασεν ὁ Φιλοπάτωρ, τὸ μῆκος ἔχουσαν διακοσίων ὀγδοήκοντα πηχῶν, ὀκτὼ δὲ καὶ τριάκοντα ἀπὸ παρόδου ἐπὶ πάροδον, ὕψος δὲ ἕως ἀκροστολίου τεσσαράκοντα ὀκτὼ πηχῶν. Ἀπὸ δὲ τῶν πρυμνητικῶν ἀφλάστων ἐπὶ τὸ πρὸς τῇ θα-

λάσση μέρος αὐτῆς τρεῖς πρὸς τοῖς πεντήκοντα πήχεις. Πηδάλια δ' εἶχε τέτταρα τριακονταπήχη, κώπας δὲ θρα-(204) νιτικὰς, ὀκτὼ καὶ τριάκοντα πηχῶν τὰς μεγίστας, αἳ, διὰ τὸ μόλυβδον ἔχειν ἐν τοῖς ἐγχειριδίοις, καὶ γεγονέναι λίαν εἴσω βαρεῖαι κατὰ τὴν ζύγωσιν, εὐήρεις ὑπῆρχον ἐπὶ τῆς χρείας. Δίπρωρος δ' ἐγεγόνει καὶ δίπρυμνος, καὶ ἔμβολα εἶχεν ἑπτά· τούτων ἓν μὲν ἡγούμενον, τὰ δ' ὑποστέλλοντα· τινὰ δὲ κατὰ τὰς ἐπωτίδας. Ὑποζώματα δὲ ἐλάμβανε δώδεκα· ἑξακοσίων δ' ἦν ἕκαστον πηχῶν. Εὔρυθμος δ' ἦν καθ' ὑπερβολήν· θαυμαστὸς δ' ἦν καὶ ὁ ἄλλος κόσμος τῆς νεώς. Ζῶα μὲν γὰρ εἶχεν οὐκ ἐλάττω δώδεκα πηχῶν κατὰ πρύμναν τε καὶ πρῷραν, καὶ πᾶς τόπος αὐτῆς κηρογραφίᾳ κατεπεποίκιλτο, τὸ δ' ἔγκοπον ἅπαν μέχρι τῆς τρόπεως κισσίνην φυλλάδα καὶ θύρσους εἶχε πέριξ. Πολὺς δ' ἦν καὶ ὁ τῶν ὅπλων κόσμος. Ἀνεπλήρου δὲ τὰ προσδεόμενα τῆς νεὼς μέρη. Γενομένης δὲ ἀναπείρας ἐδέξατο ἐρέτας πλείους τῶν τετρακισχιλίων, εἰς δὲ τὰς ὑπηρεσίας τετρακοσίους· εἰς δὲ τὸ κατάστρωμα ἐπιβάτας τρισχιλίους, ἀποδέοντας ἑκατὸν καὶ πεντήκοντα· καὶ χωρὶς ὑπὸ τὰ ζύγια πλῆθος ἀνθρώπων ἕτερον, ἐπισιτισμούς τε οὐκ ὀλίγον. Καθειλκύσθη δὲ τὴν μὲν ἀρχὴν ἀπὸ ἐσχαρίου τινὸς, ὅ φασι παγῆναι πεντήκοντα πλοίων πεντηρικῶν ξυλείᾳ, ὑπὸ δὲ ὄχλου μετὰ βοῆς καὶ σαλπίγγων κατήγετο. Ὕστερον δὲ τῶν ἀπὸ Φοινίκης τις ἐπενόησε τὴν καθολκὴν, τάφρον ὑποστησάμενος, ἴσην τῇ νηὶ κατα μῆκος, ἣν πλησίον τοῦ λιμένος ὤρυξε. Ταύτῃ δὲ τοὺς θεμελίους κατῳκοδόμησε λίθῳ στερεῷ πρὸς πέντε πήχεις τὸ βάθος, καὶ διὰ τούτων φάλαγγας ἐπικαρσίας κατὰ πλάτος τῆς τάφρου διώσας συνεχεῖς, τετράπηχυν εἰς βάθος τόπον ἀπολιπούσας. Καὶ ποιήσας εἴσρουν ἀπὸ

τῆς θαλάσσης ἐνέπλησεν αὐτῆς πάντα τὸν ὀρυχθέντα τόπον, εἰς ὃν ῥᾳδίως ἀπὸ τῶν τυχόντων ἀνδρῶν εἰσήγαγε τὴν ναῦν· *** τὸ ἀνοιχθὲν κατ᾽ ἀρχὰς ἐμφράξαντας μετεξαντλῆσαι πάλιν τὴν θάλασσαν ὀργάνοις. Τούτου δὲ γενομένου ἑδρασθῆναι τὸ πλοῖον ἀσφαλῶς ἐπὶ τῶν προειρημένων φαλάγγων."

38. „Κατεσκεύασε δ᾽ ὁ Φιλοπάτωρ καὶ ποτάμιον πλοῖον, τὴν θαλαμηγὸν καλουμένην, τὸ μῆκος ἔχουσαν ἡμισταδίου, τὸ δ᾽ εὖρος, ᾗ πλατύτατον, τριάκοντα πηχῶν· τὸ δὲ ὕψος σὺν τῷ τῆς σκηνῆς ἀναστήματι μικρὸν ἀπέδει τεσσαράκοντα πηχῶν. Τὸ δὲ σχῆμ᾽ αὐτῆς οὔτε ταῖς μακραῖς ναυσὶν οὔτε ταῖς στρογγύλαις ἐοικός, ἀλλὰ παρηλλαγμένον τε καὶ πρὸς τὴν χρείαν τοῦ ποταμοῦ τὸ βάθος. Κάτωθεν μὲν γὰρ ἁλιτενὴς καὶ πλατεῖα, τῷ δ᾽ ὄγκῳ μετέωρος· τὰ δ᾽ ἐπὶ τῶν ἄκρων αὐτῆς μέρη, καὶ μάλιστα τὰ κατὰ πρῷραν, παρέτεινεν ἐφ᾽ ἱκανόν, τῆς ἀνακλάσεως εὐγράμμου φαινομένης. Δίπρωρος δ᾽ ἐγεγόνει καὶ δίπρυμνος, καὶ πρὸς ὕψος ἀνέτεινε, διὰ τὸ μετέωρον ἄγαν ἵστασθαι πολλάκις ἐν τῷ ποταμῷ τὸ κῦμα. Κατεσκεύαστο δ᾽ αὐτῆς κατὰ μὲν μέσον τὸ κύτος τὰ συμπόσια, καὶ οἱ κοιτῶνες, καὶ τὰ λοιπὰ τὰ πρὸς τὴν διαγωγὴν χρηστήρια. Πέριξ δὲ τῆς νεὼς περίπατοι κατὰ τὰς τρεῖς πλευρὰς ἐγεγόνεσαν διπλοῖ. Ὧν ἡ μὲν περίμετρος ἦν πέντε πλέθρων οὐκ ἐλάττων, ἡ δὲ διάθεσις τοῦ μὲν καταγείου (205) περιστύλῳ παραπλήσιος, τοῦ δ᾽ ὑπερῴου κρύπτῃ φραγμοῖς καὶ θυρίσι περιεχομένῃ πάντοθεν. Πρώτη δ᾽ εἰσιόντι κατὰ πρύμναν ἐτέτακτο προστάς, ἐξ ἐναντίου μὲν ἀναπεπταμένη, κύκλῳ δὲ περίπτερος· ἧς ἐν τῷ καταντικρὺ τῆς πρῴρας μέρει προπύλαιον κατεσκεύαστο, δι᾽ ἐλέφαντος καὶ τῆς πολυτελεστάτης ὕλης γεγονός. Τοῖτο δὲ

διελθοῦσιν ὡσανεὶ προσκήνιον ἐπεποίητο τῇ διαθέσει, κατάστεγον ἄνω. Πάλιν ὁμοίως κατὰ μὲν τὴν μέσην πλευρὰν προστὰς ἑτέρα παρέκειτο ὄπισθεν, καὶ τετράθυρος ἔφερεν εἰς αὐτὴν πυλών. Ἐξ ἀριστερῶν δὲ καὶ δεξιῶν θυρίδες ὑπέκειντο, εὐάειαν παρέχουσαι. Συνῆπτο δὲ τούτοις ὁ μέγιστος οἶκος· περίπτερος δ᾽ ἦν, εἴκοσι κλίνας ἐπιδεχόμενος. Κατεσκευάσθη δ᾽ αὐτοῦ τὰ μὲν πλεῖστα ἀπὸ κέδρου σχιστῆς καὶ κυπαρίσσου Μιλησίας· αἱ δὲ τῆς περιστάσεως θύραι, τὸν ἀριθμὸν εἴκοσιν οὖσαι, θυΐναις κατεκεκόλληντο σανίσιν, ἐλεφαντίνους ἔχουσαι τοὺς κόσμους. Ἡ δ᾽ ἐνήλωσις ἡ κατὰ πρόσωπον αὐτῶν, καὶ τὰ ῥόπτρα ἐξ ἐρυθροῦ γεγονότα χαλκοῦ, τὴν χρύσωσιν ἐκ πυρὸς εἰλήφει. Τῶν δὲ κιόνων τὰ μὲν σώματα ἦν κυπαρίσσινα, αἱ δὲ κεφαλαὶ Κορινθιουργεῖς, ἐλέφαντι καὶ χρυσῷ διακεκοσμημέναι. Τὸ δὲ ἐπιστύλιον ἐκ χρυσοῦ τὸ ὅλον· ἐφ᾽ οὗ διάζωσμα ἐφήρμοστο, περιφανῆ ζώδια ἔχον ἐλεφάντινα, μείζονα πηχυαίων, τῇ μὲν τέχνῃ μέτρια, τῇ χορηγίᾳ δ᾽ ἀξιοθαύμαστα. Ἐπέκειτο δὲ καὶ στέγη καλὴ τῷ συμποσίῳ τετράγωνος κυπαρισσίνη· γλυπτοὶ δ᾽ αὐτῆς ἦσαν οἱ κόσμοι, χρυσῆν ἔχοντες τὴν ἐπιφάνειαν. Παρέκειτο δὲ τῷ συμποσίῳ τούτῳ καὶ κοιτὼν ἑπτάκλινος· ᾧ συνῆπτο στενὴ σῦριγξ, κατὰ πλάτος τοῦ κύτους χωρίζουσα τὴν γυναικωνῖτιν. Ἐν δὲ ταύτῃ συμπόσιον ἐννεάκλινον ἦν, παραπλήσιον τῇ πολυτελείᾳ τῷ μεγάλῳ, καὶ κοιτὼν πεντάκλινος. Καὶ τὰ μὲν ἄχρι τῆς πρώτης στέγης κατεσκευασμένα τοιαῦτ᾽ ἦν.“

39. „Ἀναβάντων δὲ τὰς παρακειμένας πλησίον τῷ προειρημένῳ κοιτῶνι κλίμακας, οἶκος ἦν ἄλλος πεντάκλινος, ὀρόφωμα ῥομβωτὸν ἔχων· καὶ πλησίον αὐτοῦ ναὸς Ἀφροδίτης θολοειδής, ἐν ᾧ μαρμάρινον ἄγαλμα τῆς θεοῦ. Κα-

τεναντίον δὲ τούτου ἄλλο συμπόσιον πολυτελὲς περίπτερον· οἱ γὰρ κίονες αὐτοῦ ἐκ λίθων Ἰνδικῶν συνέκειντο. Παρὰ δὲ καὶ τούτῳ τῷ συμποσίῳ κοιτῶνες, ἀκόλουθον τὴν κατασκευὴν τοῖς προδεδηλωμένοις ἔχοντες. Προάγοντι δὲ ἐπὶ τὴν πρῶραν οἶκος ὑπέκειτο Βακχικὸς, τρισκαιδεκάκλινος, περίπτερος, ἐπίχρυσον ἔχων τὸ γεῖσον ἕως τοῦ περιτρέχοντος ἐπιστυλίου· στέγη δὲ τῆς τοῦ θεοῦ διαθέσεως οἰκεία. Ἐν δὲ τούτῳ κατὰ μὲν τὴν δεξιὰν πλευρὰν ἄντρον κατεσκεύαστο, οὗ χρῶμα μὲν ἦν ἔχον τὴν πετροποιΐαν ἐκ λίθων ἀληθινῶν καὶ χρυσοῦ δεδημιουργημένον· ἵδρυτο δ' ἐν αὐτῷ τῆς τῶν βασιλέων συγγενείας ἀγάλματα εἰκονικὰ λίθου λυχνέως. Ἐπιτερπὲς δ' ἱκανῶς καὶ ἄλλο συμπόσιον ἦν, ἐπὶ τῇ τοῦ μεγίστου οἴκου στέγῃ κείμενον, σκηνῆς ἔχον τάξιν· ὥστε τῇ μὲν οὐκ ἐπῆν * * διατό-
(206) ναια δὲ τοξοειδῆ διά ποσοῦ τινος ἐνετέτακτο διαστήματος, ἐφ' ὧν αὐλαῖαι κατὰ τὸν ἀνάπλουν ἁλουργεῖς ἐνεπετάννυντο. Μετὰ δὲ τοῦτο αἴθριον ἐξεδέχετο, τὴν ἐπάνω τῆς ὑποκειμένης προστάδος τάξιν κατέχον· ᾧ κλῖμαξ τε ἑλικτὴ, φέρουσα πρὸς τὸν κρυπτὸν περίπατον, παρέκειτο, καὶ συμπόσιον ἐννεάκλινον, τῇ διαθέσει τῆς κατασκευῆς Αἰγύπτιον. Οἱ γὰρ γεγονότες αὐτόθι κίονες ἀνήγοντο στρογγύλοι, διαλλάττοντες τοῖς σπονδύλοις, τοῦ μὲν μέλανος, τοῦ δὲ λευκοῦ, παράλληλα τιθεμένων. Εἰσὶ δ' αὐτῶν καὶ αἱ κεφαλαὶ τῷ σχήματι περιφερεῖς, ὧν ἡ μὲν ὅλη περιγραφὴ παραπλησία ῥόδοις ἐπὶ μικρὸν ἀναπεπταμένοις ἐστίν. Περὶ δὲ τὸν προσαγορευόμενον κάλαθον οὐχ ἕλικες, καθάπερ ἐπὶ τῶν Ἑλληνικῶν, καὶ φύλλα τραχέα περίκειται, λωτῶν δὲ ποταμίων κάλυκες, καὶ φοινίκων ἀρτιβλάστων καρπός· ἔστι δ' ὅτε καὶ πλειόνων ἄλλων ἀνθέων γέγλυπται γένη. Τὸ δ' ὑπὸ τὴν ῥίζαν, ὃ δὴ τῷ συνάπτοντι

πρὸς τὴν κεφαλὴν ἐπίκειται σπονδύλῳ, κιβωρίων ἄνθεσι καὶ φύλλοις ὡσανεὶ καταπεπλεγμένοις ὁμοίαν εἶχε τὴν διάθεσιν. Τοὺς μὲν οὖν κίονας οὕτως Αἰγύπτιοι κατασκευάζουσι, καὶ τοὺς τοίχους δὲ λευκαῖς τε καὶ μελαίναις διαποικίλλουσι πλινθίσιν· ἐνίοτε δὲ καὶ τοῖς ἀπὸ τῆς ἀλαβαστίτιδος προσαγορευομένης πέτρας. Πολλὰ δὲ καὶ ἕτερα κατὰ μέσον τῆς νεὼς τὸ κύτος, ἐν κοίλῃ, καὶ κατὰ πᾶν αὐτῆς μέρος, οἰκήματα ἦν. Ὁ δὲ ἱστὸς ἦν αὐτῆς ἑβδομήκοντα πηχῶν, βύσσινον ἔχων ἱστίον, ἁλουργεῖ παρασείρῳ κεκοσμημένον. Πᾶς δ' ὁ τοῦ βασιλέως τοῦ Φιλαδέλφου πλοῦτος φυλαχθεὶς κατελύθη ὑπὸ τοῦ τελευταίου Πτολεμαίου, τοῦ καὶ τὸν Γαβινιακὸν συστησαμένου πόλεμον, οὐκ ἀνδρὸς γενομένου, ἀλλ' αὐλητοῦ καὶ μάγου."

40. Περὶ δὲ τῆς ὑπὸ Ἱέρωνος τοῦ Συρακοσίου κατασκευασθείσης νεὼς, ἧς καὶ Ἀρχιμήδης ἦν ὁ γεωμέτρης ἐπόπτης, οὐκ ἄξιον εἶναι κρίνω σιωπῆσαι, σύγγραμμα ἐκδόντος Μοσχίωνος τινὸς, ᾧ οὐ παρέργως ἐνέτυχον ὑπογυίως. Γράφει οὖν ὁ Μοσχίων οὕτως „Διοκλείδης μὲν ὁ Ἀβδηρίτης θαυμάζεται ἐπὶ τῇ πρὸς τὴν Ῥοδίων πόλιν ὑπὸ Δημητρίου προσαχθείσῃ τοῖς τείχεσιν ἑλεπόλει, Τίμαιος δ' ἐπὶ τῇ πυρᾷ τῇ κατασκευασθείσῃ Διονυσίῳ τῷ Σικελίας τυράννῳ, καὶ Ἱερώνυμος ἐπὶ τῇ κατασκευῇ τῆς ἁρμαμάξης, ᾗ συνέβαινε κατακομισθῆναι τὸ Ἀλεξάνδρου σῶμα, Πολύκλειτος δ' ἐπὶ τῷ λυχνίῳ, τῷ κατασκευασθέντι τῷ Πέρσῃ· ὁ δ' Ἱέρων, ὁ τῶν Συρακοσίων βασιλεὺς, ὁ παντα Ῥωμαίοις φίλος, ἐσπουδάκει μὲν καὶ περὶ ἱερῶν καὶ γυμνασίων κατασκευὰς, ἦν δὲ καὶ περὶ ναυπηγίας φιλότιμος, πλοῖα σιτηγὰ κατασκευαζόμενος, ὧν ἑνὸς τῆς κατασκευῆς μνησθήσομαι. Εἰς ὕλην μὲν ξύλων ἐκ τῆς Αἴτνης παρεσκεύαστο ἑξήκοντα τριηρικῶν σκαφῶν πλῆθος ἐξερ–

γάσασθαι δυναμένην. Ὡς δὲ ταῦτα ἡτοιμάσατο, γόμφους τε καὶ ἐγκοίλια καὶ σταμῖνας καὶ τὴν εἰς τὴν ἄλλην χρειαν ὕλην, τὴν μὲν ἐξ Ἰταλίας, τὴν δ᾽ ἐκ Σικελίας· εἰς δὲ σχοινία λευκέαν μὲν ἐξ Ἰβηρίας, κάνναβιν δὲ καὶ πίτταν ἐκ τοῦ Ῥοδανοῦ ποταμοῦ, καὶ τἆλλα πάντα τὰ χρειώδη πολλαχόθεν συνήγαγε. Συνήγαγε δὲ καὶ ναυπηγοὺς καὶ τοὺς ἄλλους τεχνίτας, καὶ καταστήσας ἐκ πάντων Ἀρχίαν τὸν Κορίνθιον ἀρχιτέκτονα, παρεκάλεσε προθύμως ἐπιλαβέσθαι τῆς κατασκευῆς, προσκαρτερῶν καὶ (207) αὐτὸς τὰς ἡμέρας. Τὸ μὲν οὖν ἥμισυ τοῦ παντὸς τῆς νεὼς ἐν μησὶν ἓξ εἰργάσατο, καὶ ταῖς ἐκ μολίβου ποιηθείσαις κεραμίσιν ἀεὶ καθ᾽ ὃ ναυπηγηθείη μέρος περιελαμβάνετο, ὡς ἂν τριακοσίων ὄντων τῶν τὴν ὕλην ἐργαζομένων τεχνιτῶν, χωρὶς τῶν ὑπηρετούντων. Τοῦτο μὲν οὖν τὸ μέρος εἰς τὴν θάλασσαν καθέλκειν προσετέτακτο, τὴν λοιπὴν κατασκευὴν ἵν᾽ ἐκεῖ λαμβάνῃ. Ὡς δὲ περὶ τὸν καθελκυσμὸν αὐτοῦ τὸν εἰς τὴν θάλασσαν πολλὴ ζήτησις ἦν, Ἀρχιμήδης ὁ μηχανικὸς μόνος αὐτὸ κατήγαγε δι᾽ ὀλίγων σωμάτων. Κατασκευάσας γὰρ ἕλικα, τὸ τηλικοῦτον σκάφος εἰς τὴν θάλασσαν κατήγαγε. Πρῶτος δ᾽ Ἀρχιμήδης εὗρε τὴν τῆς ἕλικος κατασκευήν. Ὡς δὲ καὶ τὰ λοιπὰ μέρη τῆς νεὼς ἐν ἄλλοις ἓξ μησὶ κατεσκευάσθη, καὶ τοῖς χαλκοῖς ἥλοις πᾶσα περιελήφθη, ὧν οἱ πολλοὶ δεκάμνοοι ἦσαν, οἱ δ᾽ ἄλλοι τούτων ἡμιόλιοι· διὰ τρυπάνων δ᾽ ἦσαν οὗτοι ἡρμοσμένοι, τοὺς σταμῖνας συνέχοντες· μολυβδίναις δὲ κεραμισιν ἀπεστεγανοῦντο πρὸς τὸ ξύλον, ὑποτιθεμένων ὀθονίων μετὰ πίττης· ὡς οὖν τὴν ἐκτὸς ἐπιφάνειαν ἐξειργάσατο, τὴν ἐντὸς διασκευὴν ἐξεπονεῖτο.“

41. „Ἦν δ᾽ ἡ ναῦς τῇ μὲν κατασκευῇ εἰκόσορος, τριπάροδος δὲ, τὴν μὲν κατωτάτω ἔχουσα ἐπὶ τὸν γόμον,

ἐφ᾿ ἣν διὰ κλιμάκων πυκνῶν ἡ κατάβασις ἐγίνετο· ἡ δ᾿ ἑτέρα τοῖς εἰς τὰς διαίτας βουλομένοις εἰσιέναι μεμηχάνητο· μεθ᾿ ἣν ἡ τελευταία τοῖς ἐν τοῖς ὅπλοις τεταγμένοις. Ἦσαν δὲ τῆς μέσης παρόδου παρ᾿ ἑκάτερον τῶν τοίχων δίαιται τετράκλινοι τοῖς ἀνδράσι, τριάκοντα τὸ πλῆθος. Ἡ δὲ ναυκληρικὴ δίαιτα κλινῶν μὲν ἦν πεντεκαίδεκα, θαλάμους δὲ τρεῖς εἶχε τρικλίνους, ὧν ἦν τὸ κατὰ τὴν πρύμναν ὀπτάνιον. Ταῦτα δὲ πάντα δάπεδον εἶχεν ἐν ἀβακίσκοις συγκείμενον ἐκ παντοίων λίθων, ἐν οἷς ἦν κατεσκευασμένος πᾶς ὁ περὶ τὴν Ἰλιάδα μῦθος θαυμασίως· ταῖς τε κατασκευαῖς καὶ ταῖς ὀροφαῖς καὶ θυρώμασι δὲ πάντα ἦν ταῦτα πεπονημένα. Κατὰ δὲ τὴν ἀνωτάτω πάροδον γυμνάσιον ἦν, καὶ περίπατοι, σύμμετρον ἔχοντες τὴν κατασκευὴν τῷ τοῦ πλοίου μεγέθει, ἐν οἷς κῆποι παντοῖοι θαυμασίως ἦσαν περιβάλλοντες ταῖς φυτείαις, διὰ κεραμίδων μολυβδινῶν κατεστεγανωμένων. Ἔτι δὲ σκηναὶ κιττοῦ λευκοῦ καὶ ἀμπέλων, ὧν αἱ ῥίζαι τὴν τροφὴν ἐν πίθοις εἶχον γῆς πεπληρωμένοις, τὴν αὐτὴν ἄρδευσιν λαμβάνουσαι, καθάπερ καὶ οἱ κῆποι. Αὗται δὲ αἱ σκηναὶ συνεσκίαζον τοὺς περιπάτους. Ἑξῆς δὲ τούτων Ἀφροδίσιον κατεσκεύαστο τρίκλινον, δάπεδον ἔχον ἐκ λίθων ἀχατῶν τε καὶ ἄλλων χαριεστάτων, ὅσοι κατὰ τὴν νῆσον ἦσαν· τοὺς τοίχους δ᾿ εἶχε καὶ τὴν ὀροφὴν κυπαρίττου, τὰς δὲ θύρας ἐλέφαντος καὶ θύου· γραφαῖς δὲ καὶ ἀγάλμασιν, ἔτι δὲ ποτηρίων κατασκευαῖς ὑπερβαλλόντως κατεσκεύαστο.“

42. „Τούτου δ᾿ ἐφεξῆς σχολαστήριον ὑπῆρχε πεντάκλινον, ἐκ πύξου τοὺς τοίχους καὶ τὰ θυρώματα κατεσκευασμένον, βιβλιοθήκην ἔχον ἐν αὐτῷ, κατὰ δὲ τὴν ὀροφὴν πόλον, ἐκ τοῦ κατὰ τὴν Ἀχραδίνην ἀπομεμιμημένον

ἡλιοτροπίου. Ἦν δὲ καὶ βαλανεῖον τρίκλινον, πυρίας χαλκᾶς ἔχον τρεῖς, καὶ λουτῆρα πέντε μετρητὰς δεχόμενον, ποικίλον τοῦ Ταυρομενίτου λίθου. Κατεσκεύαστο δὲ καὶ οἰκήματα πλείω τοῖς ἐπιβάταις καὶ τοῖς τὰς ἀντλίας φυλάττουσι. Χωρὶς δὲ τούτων ἱππῶνες ἦσαν ἑκατέρου τῶν τοίχων δέκα. Κατὰ δὲ τούτους ἡ τροφὴ τοῖς ἵπποις ἔκειτο, καὶ τῶν ἀναβατῶν καὶ τῶν παίδων τὰ σκεύη Ἦν (208) δὲ καὶ ὑδροθήκη κατὰ τὴν πρώραν κλειστή, δισχιλίους μετρητὰς δεχομένη, ἐκ σανίδων καὶ πίττης καὶ ὀθονίων κατεσκευασμένη. Παρὰ δὲ ταύτην κατεσκεύαστο διὰ μολυβδώματος καὶ σανίδων κλειστὸν ἰχθυοτροφεῖον· τοῦτο δ' ἦν πλῆρες θαλάττης, ἐν ᾧ πολλοὶ ἰχθύες εὖ ἐτρέφοντο. Ὑπῆρχον δὲ καὶ τῶν τοίχων ἑκατέρωθεν τρόποι προεωσμένοι, διάστημα σύμμετρον ἔχοντες· ἐφ' ὧν κατεσκευασμέναι ἦσαν ξυλοθῆκαι, καὶ κρίβανοι, καὶ ὀπτάνια, καὶ μύλοι, καὶ πλείους ἕτεραι διακονίαι. Ἄτλαντές τε περιέτρεχον τὴν ναῦν ἐκτὸς ἑξαπήχεις, οἳ τοὺς ὄγκους ὑπειλήφεσαν τοὺς ἀνωτάτω, καὶ τὸ τρίγλυφον, πάντες ἐν διαστήματι βεβῶτες. Ἡ δὲ ναῦς πᾶσα οἰκείαις γραφαῖς ἐπεποίητο."

43. „Πύργοι τε ἦσαν ἐν αὐτῇ ὀκτώ, σύμμετροι τὸ μέγεθος τοῖς τῆς νεὼς ὄγκοις· δύο μὲν κατὰ πρύμναν, οἱ δ' ἴσοι κατὰ πρῶραν, οἱ λοιποὶ δὲ κατὰ μέσην ναῦν. Τούτων δ' ἑκάστῳ παρεδέδεντο κεραῖαι δύο, ἐφ' ὧν κατεσκεύαστο φατνώματα, δι' ὧν ἠφίεντο λίθοι πρὸς τοὺς ὑποπλέοντας τῶν πολεμίων. Ἐπὶ δὲ τῶν πύργων ἕκαστον ἀνέβαινον τέτταρες μὲν καθωπλισμένοι νεανίσκοι, δύο δὲ τοξόται. Πᾶν δὲ τὸ ἐντὸς τῶν πύργων λίθων καὶ βελῶν πλῆρες ἦν. Τεῖχος δὲ ἐπάλξεις ἔχον, καὶ καταστρώματα διὰ νεὼς ἐπὶ κιλλιβάντων κατεσκεύαστο· ἐφ' οὗ

λιθοβόλος ἐφειστήκει, τριτάλαντον λίθον ἀφ᾽ αὑτοῦ ἀφιεὶς, καὶ δωδεκάπηχυ βέλος. Τοῦτο δὲ τὸ μηχάνημα κατεσκεύασεν Ἀρχιμήδης. Ἑκάτερον δὲ τῶν βελῶν ἔβαλλεν ἐπὶ στάδιον. Μετὰ δὲ ταῦτα παρατρήματα, ἐκ τρόπων παχέων συγκείμενα, διὰ ἁλύσεων χαλκῶν κρεμάμενα. Τριῶν τε ἱστῶν ὑπαρχόντων, ἐξ ἑκάστου κεραῖαι λιθοφόροι ἐξήρτηντο δύο, ἐξ ὧν ἅρπαγές τε καὶ πλίνθοι μολίβου πρὸς τοὺς ἐπιτιθεμένους ἠφίεντο. Ἦν δὲ καὶ χάραξ κύκλῳ τῆς νεὼς σιδήρου πρὸς τοὺς ἐπιχειροῦντας ἀναβαίνειν, κόρακές τε σιδηροῖ κύκλῳ τῆς νεὼς, οἳ δι᾽ ὀργάνων ἀφιέμενοι τὰ τῶν ἐναντίων ἐκράτουν σκάφη, καὶ παρέβαλλον εἰς πληγήν. Ἑκατέρῳ δὲ τῶν τοίχων ἑξήκοντα νεανίσκοι πανοπλίας ἔχοντες ἐφειστήκεσαν, καὶ τούτοις ἴσοι περί τε τοὺς ἱστοὺς καὶ τὰς λιθοφόρους κεραίας. Ἦσαν δὲ καὶ κατὰ τοὺς ἱστοὺς ἐν τοῖς καρχησίοις, οὖσι χαλκοῖς, ἐπὶ μὲν τοῦ πρώτου τρεῖς ἄνδρες, εἶθ᾽ ἑξῆς καθ᾽ ἕνα λειπόμενοι· τούτοις δ᾽ ἐν πλεκτοῖς γυργάθοις διὰ τροχιλίων εἰς τὰ θωράκια λίθοι παρεβάλλοντο καὶ βέλη διὰ τῶν παίδων. Ἄγκυραι δὲ ἦσαν ξύλιναι μὲν τέτταρες, σιδηραῖ δ᾽ ὀκτώ. Τῶν δὲ ἱστῶν ὁ μὲν δεύτερος καὶ τρίτος εὑρέθησαν· δυσχερῶς δὲ ὁ πρῶτος ἐν τοῖς ὄρεσι τῆς Βρεττίας εὑρέθη ὑπὸ συβώτου ἀνδρός· κατήγαγε δ᾽ αὐτὸν ἐπὶ θάλατταν Φιλέας ὁ Ταυρομενίτης μηχανικός. Ἡ δὲ ἀντλία, καίπερ βάθος ὑπερβάλλον ἔχουσα, δι᾽ ἑνὸς ἀνδρὸς ἐξηντλεῖτο διὰ κοχλίου, Ἀρχιμήδους ἐξευρόντος. Ὄνομα δ᾽ ἦν τῇ νηὶ Συρακοσία· ὅτε δ᾽ αὐτὴν ἐξέπεμπεν ὁ Ἱέρων, Ἀλεξάνδρειαν αὐτὴν μετωνόμασεν. Ἐφόλκια δ᾽ ἦσαν αὐτῇ τὸ μὲν πρῶτον κέρκουρος, τρισχίλια τάλαντα δέχεσθαι δυνάμενος· πᾶς δ᾽ ἦν οὗτος ἐπίκωπος. Μεθ᾽ ὃν χίλια πεντακόσια βαστάζουσαι ἁλιάδες τε καὶ σκά-

φαι πλείους. Ὄχλος δ' ἦν οὐκ ἐλάττων μετὰ τοὺς προειρημένους, ἄλλοι γ' ἑξακόσιοι παρὰ τὴν πρῷραν ἐπιτη-
(209) ροῦντες τὰ παραγγελλόμενα. Τῶν δὲ κατὰ ναῦν ἀδικημάτων δικαστήριον καθειστήκει ναύκληρος, κυβερνήτης καὶ πρωρεὺς, οἵπερ ἐδίκαζον κατὰ τοὺς Συρακοσίων νόμους."

44. „Σίτου δὲ ἐνεβάλλοντο εἰς τὴν ναῦν μυριάδες ἓξ, ταρίχων δὲ Σικελικῶν κεράμια μύρια, ἐρεῶν τάλαντα δισμύρια, καὶ ἕτερα δὲ φορτία δισμύρια. Χωρὶς δὲ τούτων ὁ ἐπισιτισμὸς ἦν τῶν ἐμπλεόντων. Ὁ δ' Ἱέρων, ἐπεὶ πάντας τοὺς λιμένας ἤκουε, τοὺς μὲν ὡς οὐ δυνατοί εἰσι τὴν ναῦν δέχεσθαι, τοὺς δὲ καὶ ἐπικινδύνους ὑπάρχειν, διέγνω δῶρον αὐτὴν ἀποστεῖλαι Πτολεμαίῳ τῷ βασιλεῖ εἰς Ἀλεξάνδρειαν· καὶ γὰρ ἦν σπάνις σίτου κατὰ τὴν Αἴγυπτον. Καὶ οὕτως ἐποίησε, καὶ ἡ ναῦς κατήχθη εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν, ἔνθα καὶ ἐνεωλκήθη. Ὁ δ' Ἱέρων καὶ Ἀρχίμηλον, τὸν τῶν ἐπιγραμμάτων ποιητὴν, γράψαντα εἰς τὴν ναῦν ἐπίγραμμα, χιλίοις πυρῶν μεδίμνοις, οὓς καὶ παρέπεμψεν ἰδίοις δαπανήμασιν εἰς τὸν Πειραιᾶ, ἐτίμησεν. Ἔχει δ' οὕτως τὸ ἐπίγραμμα·

Τίς τόδε σέλμα πέλωρον ἐπὶ χθονὸς εἵσατο; ποῖος
κοίρανος ἀκαμάτοις πείσμασιν ἠγάγετο;
πῶς δὲ κατὰ δρυόχων ἐπάγη σανίς; ἢ τίνι γόμφοι
τμηθέντες πελέκει τοῦτ' ἔκαμον τὸ κύτος,
ἢ κορυφαῖς Αἴτνας παρισούμενον, ἤ τινι νάσων,
ἃς Αἰγαῖον ὕδωρ Κυκλάδας ἐνδέδεται,
τοίχοις ἀμφοτέρωθεν ἰσοπλατές; Ἦ ῥα Γίγαντες
τοῦτο πρὸς οὐρανίας ἔξεσαν ἀτραπιτούς.
Ἄστρων γὰρ ψαύει καρχήσια, καὶ τριελίκτους
θώρακας μεγάλων ἐντὸς ἔχει νεφέων.

Πείσμασιν ἀγκύρας ἀπερείδεται, οἷσιν Ἀβύδου
Ξέρξης καὶ Σηστοῦ δισσὸν ἔδησε πόρον.
Μανύει στιβαρᾶς κατ' ἐπωμίδος ἀρτιχάρακτον
γράμμα, τίς ἐκ χέρσου τάνδ' ἐκύλισε τρόπιν·
φατὶ γάρ, ὡς Ἱέρων Ἱεροκλέος Ἑλλάδι πάσᾳ
καὶ νάσοις καρπῶν πίονα δωροφόρον,
Σικελίας σκαπτοῦχος ὁ Δωρικός. Ἀλλά, Πόσειδον,
σῶζε κατὰ γλαυκῶν σέλμα τόδε ῥοθίων.

Παρέλιπον δ' ἑκὼν ἐγὼ τὴν Ἀντιγόνου ἱερὰν τριήρη, ᾗ ἐνίκησε τοὺς Πτολεμαίου στρατηγοὺς περὶ Λεύκολλαν τῆς Κώας, ἐπειδὴ καὶ τῷ Ἀπόλλωνι αὐτὴν ἀνέθηκεν· ἥτις οὐδὲ τὸ τρίτον, τάχα δὲ οὐδὲ τὸ τέταρτον εἶχε τῆς Συρακοσίας ἢ Ἀλεξανδρίδος ταύτης νεώς."

45. Τοσαῦτ' οὖν καὶ περὶ τοῦ τῶν νεῶν καταλόγου οὐκ ἀπὸ Βοιωτῶν ἀρξάμενοι κατελέξαμεν, ἀλλ' ἀπὸ πανηγυρικῶν πομπῶν. Καὶ ἐπεὶ τὸν καλὸν Οὐλπιανὸν οἶδα πάλιν προβαλοῦντα ἡμῖν, τίς αὕτη ἡ παρὰ τῷ Καλλιξένῳ ἐγγυθήκη, φαμὲν αὐτῷ ὅτι καὶ λόγος τις εἰς Λυσίαν ἀναφέρεται, τὸν ῥήτορα περὶ ἐγγυθήκης ἐπιγραφόμενος, οὗ ἡ ἀρχή· „Εἰ μὲν δίκαιον ἔλεγεν ἢ μέτριον, ἄνδρες δικασταί, Λυσιμένης." Ἐν ᾧ προελθών φησιν· „Οὐκ ἂν ἐσπούδαζον περὶ αὐτῆς τῆς ἐγγυθήκης δικαιολογεῖ-
(210) σθαι, ἣ οὐκ ἔστιν ἀξία τριάκοντα δραχμῶν." Ὅτι δὲ χαλκῆ ἦν ἡ ἐγγυθήκη, ἑξῆς φησι· „Πέρυσι δέ, ἐπισκευάσαι αὐτὴν βουλόμενος, ἐξέδωκα εἴς τι χαλκεῖον· ἔστι γὰρ συνθετή, καὶ Σατύρων ἔχει πρόσωπα, καὶ βουκεφάλια. Ἄλλο ἔτι μέγεθος τὸ αὐτό. Ὁ γὰρ αὐτὸς τεχνίτης πολλὰ σκεύη ταὐτὰ καὶ ὅμοια ἐργάζεται." Ἐν τούτοις ὁ Λυσίας εἰπών, ὅτι καὶ χαλκῆ ἦν ἡ ἐγγυθήκη, σαφῶς παρίστησιν, ὡς καὶ ὁ Καλλίξενος εἴρηκε, λεβήτων αὐτὰς

ὑποθήματα εἶναι. Οὕτως γὰρ καὶ Πολέμων ὁ περιηγητὴς εἶπεν ἐν τρίτῳ τῶν πρὸς Ἀδαῖον καὶ Ἀντίγονον, ἐξηγούμενος διάθεσιν ἐν Φλιοῦντι κατὰ τὴν πολεμάρχειον στοὰν γεγραμμένην ὑπὸ Σίλλακος τοῦ Ῥηγίνου, οὗ μνημονεύουσιν Ἐπίχαρμος καὶ Σιμωνίδης, λέγων οὕτως· „Ἐγγυθήκη, καὶ ἐπ' αὐτῆς κύπελλον.“ Ἡγήσανδρος δ' ὁ Δελφὸς ἐν τῷ ἐπιγραφομένῳ ὑπομνήματι ἀνδριάντων καὶ ἀγαλμάτων Γλαύκου φησὶ τοῦ Χίου τὸ ἐν Δελφοῖς ὑπόστημα, οἷον ἐγγυθήκην τινὰ σιδηρᾶν, ἀνάθημα Ἀλυάττου· οὗ ὁ Ἡρόδοτος μνημονεύει, ὑποκρητηρίδιον αὐτὸ καλῶν. Καὶ ὁ Ἡγήσανδρος ταῦτα λέγει. Εἴδομεν δ' αὐτὸ καὶ ἡμεῖς ἀνακείμενον ἐν Δελφοῖς, ὡς ἀληθῶς θέας ἄξιον, δια τὰ ἐν αὐτῷ ἐντετορευμένα ζωδάρια, καὶ ἄλλα τινὰ ζωΰφια καὶ φυτάρια ἐπιτίθεσθαι ἐπ' αὐτῷ δυνάμενα, καὶ κρατῆρας καὶ ἄλλα σκεύη. Ἡ δ' ὑπ' Ἀλεξανδρέων καλουμένη ἀγγοθήκη τρίγωνός ἐστι, κατὰ μέσον κοίλη, δέχεσθαι δυναμένη ἐντιθέμενον κεράμιον. Ἔχουσι δὲ ταύτην οἱ μὲν πένητες ξυλίνην, οἱ δὲ πλούσιοι χαλκῆν ἢ ἀργυρᾶν.

46. Εἰπόντες οὖν περὶ ἐγγυθήκης ἑξῆς, πάλιν μνησθησόμεθα φιλοδείπνων βασιλέων. Ὁ γὰρ τῷ προειρημένῳ Ἀντιόχῳ ὁμώνυμος βασιλεὺς, Δημητρίου δ' υἱός, ὡς ἱστορεῖ Ποσειδώνιος, ὑποδοχὰς ποιούμενος καθ' ἡμέραν ὀχλικάς, χωρὶς τῶν ἀναλισκομένων, σωρεύματα ἑκάστῳ ἀποφέρειν ἐδίδου τῶν ἑστιατόρων ὁλομελῆ κρέα χερσαίων τε καὶ πτηνῶν καὶ θαλαττίων ζώων ἀδιαίρετα ἐσκευασμένα, ἅμαξαν πληρῶσαι δυνάμενα· καὶ μετὰ ταῦτα μελιπήκτων καὶ στεφάνων ἐκ σμύρνης καὶ λιβανωτοῦ σὺν ἀνδρομήκεσι λημνίσκων πιλήμασι χρυσοῖς πλήθη. Καὶ ἄλλος δ' Ἀντίοχος βασιλεὺς, ἐπιτελῶν τοὺς ἐν Δάφνῃ ἀγῶνας,

ἐποιήσατο καὶ αὐτὸς ὑποδοχὰς λαμπράς, ὡς ὁ αὐτός φησι Ποσειδώνιος. Τὸ μὲν γὰρ πρῶτον ἀναδόσεις ἐποιήσατο κατ' ἄνδρα ὁλομελῶν βρωμάτων· μετὰ δὲ καὶ ζώντων χηνῶν, λαγωῶν καὶ δορκάδων. Ἀνεδίδοντο δὲ καὶ χρυσοῖ στέφανοι τοῖς δειπνοῦσι, καὶ ἀργυρωμάτων πλῆθος, καὶ θεραπόντων, καὶ ἵππων, καὶ καμήλων. Καὶ ἔδει ἀναβάντα ἐπὶ τὴν κάμηλον πιεῖν ἕκαστον, καὶ λαβεῖν τὴν κάμηλον, καὶ τὸν παρεστῶτα παῖδα. „Καὶ οἱ κατὰ τὴν Συρίαν δὲ πάντες (φησὶ) διὰ τὴν τῆς χώρας εὐβοσίαν ἀπὸ τῆς περὶ τἀναγκαῖα κακοπαθείας συνόδους ἔνεμον πλείους, ἵνα εὐωχοῖντο συνεχῶς, τοῖς μὲν γυμνασίοις ὡς βαλανείοις χρώμενοι, ἀλειφόμενοι δὲ ἐλαίῳ πολυτελεῖ καὶ μύροις· τοῖς δὲ γραμματείοις (οὕτως γὰρ ἐκάλουν τὰ κοινὰ τῶν συνδείπνων,) ὡς οἰκητηρίοις ἐνδιαιτώμενοι, καὶ τὸ πλεῖον μέρος τῆς ἡμέρας γαστριζόμενοι ἐν αὐτοῖς οἴνοις καὶ βρώμασιν, ὥστε καὶ προσαποφέρειν πολλά, καὶ καταυλούμενοι πρὸς χελωνίδος πολυκρότου ψόφους, ὥστε τὰς πόλεις ὅλας τοῖς τοιούτοις κελάδοις συνηχεῖσθαι."

(211) 47. Ἐπαινῶ δέ γε, ὦ ἄνδρες φίλοι, τὸ γενόμενον παρ' Ἀλεξάνδρῳ τῷ βασιλεῖ τῆς Συρίας συμπόσιον. Ὁ δ' Ἀλέξανδρος οὗτος, ὢν Ἀντιόχου τοῦ Ἐπιφανοῦς υἱὸς ὑποβληθείς, δι' ὃ εἶχον μῖσος πάντες ἄνθρωποι εἰς Δημήτριον· περὶ οὗ ἱστόρησεν ὁ ἑταῖρος ἡμῶν Ἀθήναιο ἐν τοῖς περὶ τῶν ἐν Συρίᾳ βασιλευσάντων. Τὸ οὖν συ πόσιον τοῦτο τοιόνδε τι ἐγένετο. Διογένης ὁ Ἐπι ρειος, ἕξιν ἔχων ἱκανὴν ἐν οἷς μετεχειρίζετο λόγοις, γένος ἦν ἐκ Σελευκείας τῆς ἐν Βαβυλῶνι, ἀναδ[illegible]ος ζύγχανε παρὰ τοῦ βασιλέως, καίτοι τοῖς ἀπὸ τ[illegible]νας πολ[illegible]οις χαίροντος. Ἐπολυώρει οὖν αὐτὸν ὁ Ἀλ Λυσι[illegible]ρ ὄντα τῷ βίῳ φαῦλον, ἔτι δὲ βλάσφημ[illegible]

ρίστησιν

σκανον, ἕνεκά τε τοῦ γελοίου μηδὲ τῶν βασιλέων ἀπεχόμενον· καὶ αἰτησαμένῳ αὐτῷ φιλοσοφίας ἀλλοτρίαν αἴτησιν, ὅπως πορφυροῦν τε χιτωνίσκον φορῇ καὶ χρυσοῦν στέφανον, ἔχοντα πρόσωπον ἀρετῆς κατὰ μέσον, ἧς ἱερεὺς ἠξίου προσαγορεύεσθαι, συνεχώρησε καὶ τὸν στέφανον προσχαρισάμενος. Ἅπερ ὁ Διογένης, ἐρασθεὶς τινος λυσιῳδοῦ γυναικὸς, ἐχαρίσατο αὐτῇ. Ἀκούσας δ᾽ ὁ Ἀλέξανδρος, καὶ συναγαγὼν φιλοσόφων καὶ ἐπισήμων ἀνδρῶν συμπόσιον, ἐκάλεσε καὶ τὸν Διογένη· καὶ παραγενόμενον ἠξίου κατακλίνεσθαι, ἔχοντα τὸν στέφανον καὶ τὴν ἐσθῆτα. Ἄκαιρον δ᾽ εἶναι εἰπόντος, νεύσας εἰσαγαγεῖν ἐκέλευσε τὰ ἀκούσματα, ἐν οἷς καὶ ἡ λυσιῳδὸς εἰσῆλθεν ἐστεφανωμένη τὸν τῆς ἀρετῆς στέφανον, ἐνδῦσα καὶ τὴν πορφυρᾶν ἐσθῆτα. Γέλωτος οὖν πολλοῦ καταῤῥαγέντος, ἔμενεν ὁ φιλόσοφος, καὶ τὴν λυσιῳδὸν ἐπαινῶν οὐκ ἐπαύσατο. Τοῦτον τὸν Διογένη ὁ μεταλαβὼν τὴν βασιλείαν Ἀντίοχος, οὐκ ἐνέγκας αὐτοῦ τὴν κακολογίαν, ἀποσφαγῆναι ἐκέλευσεν. Ὁ δ᾽ Ἀλέξανδρος προσηνὴς ἦν ἐν πᾶσι, καὶ φιλόλογος ἐν ταῖς ὁμιλίαις, καὶ οὐχ ὅμοιος Ἀθηνίωνι τῷ περιπατητικῷ φιλοσόφῳ, τῷ καὶ διατριβῆς προστάντι φιλοσόφου Ἀθήνησί τε καὶ ἐν Μεσσήνῃ, ἔτι δὲ καὶ ἐν Λαρίσσῃ τῆς Θετταλίας, καὶ μετὰ ταῦτα τῆς Ἀθηναίων πόλεως τυραννήσαντι. Περὶ οὗ καθ᾽ ἕκαστα ἱστορεῖ Ποσειδώνιος ὁ Ἀπαμεύς. Ἅπερ εἰ καὶ μακρότερά ἐστιν, ἐκθήσομαι, ἵν᾽ ἐπιμελῶς πάντας ἐξετάζωμεν τοὺς φάσκοντας εἶναι φιλοσόφους, καὶ μὴ τοῖς τριβωνίοις καὶ τοῖς ἀκάρτοις πώγωσι πιστεύωμεν. Κατὰ γὰρ τὸν Ἀγάθωνα,

> Εἰ μὲν φράσω τἀληθὲς, οὐχί σ᾽ εὐφρανῶ·
> εἰ δ᾽ εὐφρανῶ τί σ᾽, οὐχὶ τἀληθὲς φράσω.

Ἀλλὰ φίλη, φασὶν, ἡ ἀλήθεια· ἐκθήσομαι τὰ περὶ τὸν ἄνδρα, ὡς ἐγένετο·

48 „Ἐν τῇ Ἐρυμνέως τοῦ περιπατητικοῦ σχολῇ διέτριβέ τις Ἀθηνίων, προσκαρτερῶν τοῖς λόγοις· ὅστις Αἰγυπτίαν ὠνησάμενος θεράπαιναν, ἐπεπλέκετο αὐτῇ. Ταύτης οὖν, εἴτ᾽ ἐξ αὐτοῦ τεκούσης, εἴτ᾽ ἐξ ἄλλου τινὸς, ὁμώνυμος Ἀθηνίωνι τῷ δεσπότῃ παρετρέφετο. Γράμματα δὲ μαθὼν, καὶ πρεσβύτην γενόμενον τὸν δεσπότην μετὰ τῆς μητρὸς ἐχειραγώγει, καὶ ἀποθανόντα κληρονομήσας, παρέγγραφος Ἀθηναίων πολίτης ἐγένετο. Γήμας τε παιδισκάριον εὔμορφον, μετὰ τούτου πρὸς τὸ σοφιστεύειν ὥρμησε, μειράκια σχολαστικὰ θηρεύων. Καὶ σο-
(212) φιστεύσας ἐν Μεσσήνῃ κἀν Λαρίσσῃ τῇ Θετταλικῇ, καὶ πολλὰ ἐργασάμενος χρήματα, ἐπανῆλθεν εἰς τὰς Ἀθήνας. Καὶ χειροτονηθεὶς ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων πρεσβευτὴς, ὅτε εἰς Μιθριδάτην τὰ πράγματα μετεῤῥει, ὑποδραμὼν τὸν βασιλέα, τῶν φίλων εἷς ἐγένετο, μεγίστης τυχὼν προαγωγῆς. Διόπερ μετεώριζε τοὺς Ἀθηναίους δι᾽ ἐπιστολῶν, ὡς τὰ μέγιστα παρὰ τῷ Καππαδόκῃ δυνάμενος, ὥστε μὴ μόνον τῶν ἐπιφερομένων ὀφλημάτων ἀπολυθέντας ἐν ὁμονοίᾳ ζῆν, ἀλλὰ καὶ τὴν δημοκρατίαν ἀνακτησαμένους καὶ δωρεῶν μεγάλων τυχεῖν ἰδίᾳ καὶ δημοσίᾳ. Ταῦτα οἱ Ἀθηναῖοι διεκόμπουν, τὴν Ῥωμαίων ἡγεμονίαν καταλελύσθαι πεπιστευκότες."

„Ἤδη οὖν τῆς Ἀσίας μεταβεβλημένης, ὁ Ἀθηνίων ἐπανῆγεν εἰς τὰς Ἀθήνας, καὶ ὑπὸ χειμῶνος ἐνοχληθεὶς εἰς τὴν Καρυστίαν κατηνέχθη. Τοῦτο μαθόντες οἱ Κεκροπίδαι ἔπεμψαν ἐπὶ τὴν ἀνακομιδὴν αὐτοῦ ναῦς μακρὰς, καὶ φορεῖον ἀργυρόπουν. Ἀλλ᾽ εἴσεισιν ἤδη, καὶ σχεδὸν τὸ πλεῖστον μέρος τῆς πόλεως ἐπὶ τὴν ἐκδοχὴν

αὐτοῦ ἐξεκέχυτο· συνέτρεχον δὲ πολλοὶ καὶ ἄλλοι θεαταὶ, τὸ παράδοξον τῆς τύχης θαυμάζοντες, εἰ ὁ παρέγγραφος Ἀθηνίων εἰς Ἀθήνας ἐπ᾽ ἀργυρόποδος κατακομίζεται φορείου καὶ πορφυρῶν στρωμάτων, ὁ μηδέποτε ἐπὶ τοῦ τρίβωνος ἑωρακὼς πορφύραν πρότερον, οὐδενὸς οὐδὲ Ῥωμαίων ἐν τοσαύτῃ φαντασίᾳ καταχλιδῶντος τῆς Ἀττικῆς. Συνέτρεχον οὖν πρὸς τὴν θέαν ταύτην ἄνδρες, γυναῖκες, παῖδες, τὰ κάλλιστα προσδοκῶντες παρὰ Μιθριδάτου, ὁπότε Ἀθηνίων ὁ πένης καὶ τὰς ἐρανικὰς ποιησάμενος ἀκροάσεις διὰ τὸν βασιλέα σιληπορδῶν διὰ τῆς χώρας καὶ πόλεως πομπεύει. Συνήντησαν δ᾽ αὐτῷ καὶ οἱ περὶ τὸν Διόνυσον τεχνῖται, τὸν ἄγγελον τοῦ νέου Διονύσου καλοῦντες ἐπὶ τὴν κοινὴν ἑστίαν καὶ τὰς περὶ ταύτην εὐχάς τε καὶ σπονδάς. Ὁ δὲ πρότερον ἐκ μισθωτῆς οἰκίας ἐξιὼν εἰς τὴν Διευς οἰκίαν, τοῦ τότε πλουτοῦντος ἀνθρώπου ταῖς ἐκ Δήλου προσόδοις, εἰσηνέχθη κεκοσμημένην στρωμναῖς τε καὶ γραφαῖς καὶ ἀνδριᾶσι καὶ ἀργυρωμάτων ἐκθέσει. Ἀφ᾽ ἧς ἐξῄει χλαμύδα λαμπρὰν ἐκσύρων, καὶ περικείμενος δακτύλιον χρυσίου, ἐγγεγλυμμένην ἔχοντα τὴν Μιθριδάτου εἰκόνα· προεπόμπευον δ᾽ αὐτοῦ καὶ ἐφείποντο θεράποντες πολλοί. Ἐν δὲ τῷ τεμένει τῶν τεχνιτῶν θυσίαι τ᾽ ἐπετελοῦντο ἐπὶ τῇ Ἀθηνίωνος παρουσίᾳ, καὶ μετὰ κήρυκος προαναφωνήσεως σπονδαί. Καὶ τῇ ὑστεραίᾳ πολλοὶ μὲν ἐπὶ τὴν οἰκίαν ἐλθόντες ἀνέμενον αὐτοῦ τὴν πρόοδον· πλήρης δ᾽ ἦν καὶ ὁ Κεραμεικὸς ἀστῶν καὶ ξένων, καὶ αὐτόκλητος εἰς τὴν ἐκκλησίαν τῶν ὄχλων συνδρομή. Ὁ δὲ μόλις προῆλθε δορυφορούμενος ὑπὸ τῶν εὐδοκιμεῖν παρὰ τῷ δήμῳ θελόντων, ἑκάστου σπεύδοντος κἂν προσάψασθαι τῆς ἐσθῆτος."

50. „Ἀναβὰς οὖν ἐπὶ τὸ βῆμα τὸ πρὸ τῆς Ἀττάλου

στοᾶς ᾠκοδομημένον τοῖς Ῥωμαίων στρατηγοῖς, στὰς ἐπὶ τούτου καὶ περιβλέψας κυκλῆδον τὸ πλῆθος, ἔπειτ' ἀναβλέψας, „Ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἔφη, τὰ πράγματά με βιάζεται καὶ τὸ τῆς πατρίδος συμφέρον, ἀπαγγέλλειν ἃ οἶδα. Τὸ δὲ μέγεθος τῶν μελλόντων λέγεσθαι, διὰ τὸ παράδοξον τῆς περιστάσεως, ἐμποδίζει με.“ Ἀθρόως δ' ἐπιβοησάντων αὐτῷ τῶν περιεστώτων, θαῤῥεῖν καὶ λέγειν· (213) „Λέγω τοίνυν, ἔφη, τὰ μηδέποτε ἐλπισθέντα, μηδ' ἐν ὀνείρῳ φαντασθέντα. Βασιλεὺς Μιθριδάτης κρατεῖ μὲν Βιθυνίας καὶ τῆς ἄνω Καππαδοκίας, κρατεῖ δὲ τῆς συνεχοῦς Ἀσίας ἁπάσης ἄχρι Παμφυλίας καὶ Κιλικίας. Καὶ βασιλεῖς μὲν αὐτὸν Ἀρμενίων καὶ Περσῶν δορυφοροῦσι· δυναστεύει δὲ τῶν περὶ τὴν Μαιῶτιν καὶ τὸν ὅλον Πόντον κατῳκισμένων ἐθνῶν ἐν περιμέτρῳ τρισμυρίων σταδίων. Ῥωμαίων δὲ στρατηγὸς μὲν Παμφυλίας Κόϊντος Ὄππιος παραδοθεὶς ἀκολουθεῖ δέσμιος, Μάνιος δὲ Ἀκύλλιος, ὁ ὑπατευκώς, ὁ τὸν ἀπὸ Σικελίας καταγαγὼν θρίαμβον, συνδέτην ἔχων ἁλύσει μακρᾷ Βαστάρνην πεντάπηχυν, πεζὸς ὑπὸ ἱππέως ἕλκεται. Τῶν δ' ἄλλων Ῥωμαίων οἱ μὲν θεῶν ἀγάλμασι προσπεπτώκασιν, οἱ δὲ λοιποὶ μεταμφιεσάμενοι τετράγωνα ἱμάτια, τὰς ἐξ ἀρχῆς πατρίδας πάλιν ὀνομάζουσι. Πᾶσα δὲ πόλις ταῖς ὑπὲρ ἄνθρωπον τιμαῖς ὑπαντῶσα καταχαλεῖται τὸν θεὸν βασιλέα· Χρησμοὶ δὲ πάντοθεν τὸ κράτος τῆς οἰκουμένης θεσπιῳδοῦσι. Διὸ καὶ πρὸς τὴν Θρᾴκην καὶ τὴν Μακεδονίαν μεγάλα πέμπεται στρατόπεδα, καὶ τὰ τῆς Εὐρώπης ἅπαντα μέρη ἀθρόα εἰς αὐτὸν μεταβέβληται. Πάρεισι γὰρ πρὸς αὐτὸν πρέσβεις οὐ μόνον ἐκ τῶν Ἰταλικῶν ἐθνῶν, ἀλλὰ καὶ παρὰ Καρχηδονίων, συμμαχεῖν ἀξιοῦντες ἐπὶ τὴν τῆς Ῥώμης ἀναίρεσιν.“

51. Μικρὸν δ᾽ ἐπισχὼν ἐπὶ τούτοις, καὶ ἐάσας τοὺς πολλοὺς συλλαλῆσαι περὶ τῶν παραδόξως προηγγελμένων, τρίψας τὸ μέτωπον· „Τί οὖν, εἶπε, συμβουλεύω; μὴ ἀνέχεσθαι τῆς ἀναρχίας, ἣν ἡ Ῥωμαίων σύγκλητος ἐπισχεθῆναι πεποίηκεν, ἕως αὐτὴ δοκιμάσῃ περὶ τοῦ πῶς ἡμᾶς πολιτεύεσθαι δεῖ. Καὶ μὴ περιίδωμεν τὰ ἱερὰ κεκλεισμένα, αὐχμῶντα δὲ τὰ γυμνάσια, τὸ θέατρον ἀνεκκλησίαστον, ἄφωνα δὲ τὰ δικαστήρια, καὶ τὴν θεῶν χρησμοῖς καθωσιωμένην πύκν᾽ ἀφῃρημένην τοῦ δήμου. Μὴ περιίδωμεν δὲ, ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὴν ἱερὰν τοῦ Ἰάκχου φωνὴν κατασεσιγασμένην, καὶ τὸ σεμνὸν ἀνάκτορον τοῖν θεοῖν κεκλεισμένον, καὶ τῶν φιλοσόφων τὰς διατριβὰς ἀφώνους.“ Πολλῶν οὖν καὶ ἄλλων τοιούτων λεχθέντων ὑπὸ τοῦ οἰκότριβος συλλαλήσαντες αὐτοῖς οἱ ὄχλοι, καὶ συνδραμόντες εἰς τὸ θέατρον, εἵλοντο τὸν Ἀθηνίωνα στρατηγὸν ἐπὶ τῶν ὅπλων. Καὶ παρελθὼν ὁ περιπατητικὸς εἰς τὴν ὀρχήστραν, ἴσα βαίνων Πυθοκλεῖ, εὐχαρίστησέ τε τοῖς Ἀθηναίοις, καὶ ἔφη, διότι „Νῦν ὑμεῖς ἑαυτῶν στρατηγεῖτε, προέστηκα δ᾽ ἐγώ. Καὶ ἂν συνεπισχύσητε, τοσοῦτον δυνήσομαι, ὅσον κοινῇ πάντες ὑμεῖς.“ Ταῦτ᾽ εἰπὼν συγκατέστησεν ἑαυτῷ τοὺς ἄλλους ἄρχοντας, ὧν ἠβούλετο ὑποβαλὼν τὰ ὀνόματα.

52. Καὶ μετ᾽ οὐ πολλὰς ἡμέρας τύραννον αὑτὸν ἀναδείξας ὁ φιλόσοφος, καὶ τὸ τῶν Πυθαγορικῶν ἀναδείξας δόγμα περὶ τῆς ἐπιβουλῆς, καὶ τί ἠβούλετο αὐτοῖς ἡ φιλοσοφία, ἣν ὁ καλὸς Πυθαγόρας εἰσηγήσατο, καθάπερ ἱστόρησε Θεόπομπος ἐν ὀγδόῃ Φιλιππικῶν καὶ Ἕρμιππος ὁ Καλλιμάχειος· εὐθέως καὶ οὗτος τοὺς μὲν (214) εὖ φρονοῦντας τῶν πολιτῶν (παρὰ τὰ Ἀριστοτέλους καὶ Θεοφράστου δόγματα· ὡς ἀληθῆ εἶναι τὴν παροι-

μίαν τὴν λέγουσαν, μὴ παιδὶ μάχαιραν) ἐκποδὼν εὐθὺς ἐποιήσατο, φύλακας δ᾽ ἐπὶ τὰς πύλας κατέστησεν, ὡς νύκτωρ πολλοὺς τῶν Ἀθηναίων, εὐλαβουμένους τὸ μέλλον, διὰ τῶν τειχῶν αὐτοὺς καθιμήσαντας φεύγειν. Καὶ ὁ Ἀθηνίων ἱππέας ἐπαποστείλας, οὓς μὲν ἐφόνευσεν, οὓς δὲ καὶ δεδεμένους κατήγαγε, δορυφόρους ἔχων πολλοὺς τῶν φρακτικῶν καλουμένων. Συνάγων δὲ καὶ ἐκκλησίας πολλάκις, τὰ Ῥωμαίων φρονεῖν προσεποιεῖτο· καὶ πολλοῖς αἰτίας ἐπιφέρων, ὡς διαπεμπομένοις πρὸς τοὺς φυγάδας, καὶ νεωτερίζουσιν, ἐφόνευεν αὐτούς· καὶ τὰς πύλας, τριάκοντα καταστήσας ἐφ᾽ ἑκάστης, οὔτ᾽ εἰσιέναι τὸν βουλόμενον, οὔτ᾽ ἐξιέναι εἴα. Ἀνελάμβανε δὲ καὶ τὰς οὐσίας πολλῶν, καὶ τοσαῦτα χρήματα συνήθροισεν, ὡς καὶ φρέατα πληρῶσαι πλείονα. Ἐξαπέστειλε δὲ καὶ ἐπὶ τὴν χώραν ὥσπερ ὁδοιδόκους τῶν ἀποχωρούντων, οἵτινες αὐτοὺς ἀνῆγον ὡς αὐτόν· καὶ ἀκρίτους ἀπώλλυε, προσβασανίσας καὶ στρεβλώσας. Πολλοῖς δὲ καὶ προδοσίας δίκας ἐπῆγεν, ὡς τοῖς φυγάσι περὶ καθόδου συνεργοῦσιν· ὧν οἱ μὲν διὰ τὸν φόβον πρὸ τῆς κρίσεως ἔφευγον, οἱ δ᾽ ἐν τοῖς δικαστηρίοις κατεδικάζοντο, αὐτοῦ τὰς ψήφους φέροντος. Ἐνειργάσατο δ᾽ ἐν τῇ πόλει καὶ τῶν πρὸς το ζῆν ἀναγκαίων ἔνδειαν, κριθίδια καὶ πυροὺς ὀλίγους διαμετρῶν. Ἐξέπεμπε δὲ καὶ ἐπὶ τῆς χώρας ὁπλίτας, τοὺς θηρεύσοντας, εἴ τις τῶν ἀνακεχωρηκότων ἐντός ἐστι τῶν ὅρων, ἢ τῶν Ἀθηναίων τις εἰς τὴν ὑπερόριον ἀποδημεῖ· καὶ τὸν ληφθέντ᾽ ἀπετυμπάνιζεν, ὧν ἐνίους καὶ προκατανάλισκε ταῖς βασάνοις. Ἐκήρυσσέ τε, δύντος τοῦ ἡλίου πάντας οἰκουρεῖν, καὶ μετὰ λυχνοφόρου μηδένα φοιτᾶν.

53. Καὶ οὐ μόνον τὰ τῶν πολιτῶν διήρπαζεν, ἀλλ᾽

ἤδη καὶ τὰ τῶν ξένων, ἐκτείνας τὰς χεῖρας καὶ ἐπὶ τὰ εἰς Δῆλον τοῦ θεοῦ χρήματα. Ἐκπέμψας γοῦν εἰς τὴν νῆσον Ἀπελλικῶντα τὸν Τήιον, πολίτην δὲ Ἀθηναίων γενόμενον, ποικιλώτατόν τινα καὶ ἀψίκορον ζήσαντα βίον· ὅτὲ μὲν γὰρ ἐφιλοσόφει, καὶ τὰ περιπατητικὰ, καὶ τὴν Ἀριστοτέλους βιβλιοθήκην καὶ ἄλλας συνηγόραζε συχνάς· ἦν γὰρ πολυχρήματος· τά τ' ἐκ τοῦ Μητρῴου τῶν παλαιῶν αὐτόγραφα ψηφίσματα ὑφαιρούμενος ἐκτᾶτο, καὶ ἐκ τῶν ἄλλων πόλεων, εἴ τι παλαιὸν εἴη καὶ ἀπόθετον. Ἐφ' οἷς φωραθεὶς ἐν ταῖς Ἀθήναις ἐκινδύνευσεν ἂν, εἰ μὴ ἔφυγεν. Καὶ μετ' οὐ πολὺ πάλιν κατῆλθε, θεραπεύσας πολλούς· καὶ συναπεγράφετο τῷ Ἀθηνίωνι, ὡς ἂν ἀπὸ τῆς αὐτῆς δὴ αἱρέσεως ὄντι. Ἀθηνίων δ', ἐπιλαθόμενος τῶν δογμάτων τῶν τοῦ περιπάτου, χοίνικα κριθῶν εἰς τέσσαρας ἡμέρας διεμέτρει τοῖς ἀνοήτοις Ἀθηναίοις, ἀλεκτορίδων τροφὴν, καὶ οὐκ ἀνθρώπων, αὐτοῖς διδούς. Ἀπελλικῶν δὲ, μετὰ δυνάμεως ἐξορμήσας εἰς Δῆλον, καὶ πανηγυρικῶς μᾶλλον ἢ στρατιωτικῶς ἀναστρεφόμενος, καὶ προφυλακὴν ἀμελεστέραν πρὸς τὴν Δῆλον μερίσας, μάλιστα δὲ τὰ ἐξόπισθε τῆς νήσου ἐάσας ἀφύλακτα, καὶ οὐδὲ χάρακα βαλλόμενος ἐκοιμᾶτο. Τοῦτο δὲ ἐπιγνοὺς ὁ Ὀρό-
(215) βιος, στρατηγὸς Ῥωμαίων φυλάσσων τὴν Δῆλον, φυλάξας ἀσέληνον νύκτα καὶ ἐκβιβάσας τοὺς ἑαυτοῦ στρατιώτας, κοιμωμένοις καὶ μεθύουσιν ἐπιπεσὼν, κατέκοψε τοὺς Ἀθηναίους, καὶ τοὺς μετ' αὐτῶν συστρατευομένους, ὡς βοσκήματα, ἑξακοσίους τὸν ἀριθμὸν, ἐζώγρησε δὲ καὶ περὶ τετρακοσίους. Καὶ ὁ καλὸς στρατηγὸς Ἀπελλικῶν ἔλαθε φυγὼν ἐκ Δήλου. Πολλοὺς δὲ καὶ συμφυγόντας κατιδὼν ὁ Ὀρόβιος εἰς ἐπαύλεις, συγκατέφλεξεν αὐταῖς οἰκίαις, καὶ πάντ' αὐτῶν τὰ πολιορκητικὰ ὄργανα σὺν τῇ

ἑλεπόλει, ἣν εἰς Δῆλον ἐλθὼν κατεσκευάκει. Στήσας οὖν τρόπαιον ἐπὶ τῶν τόπων ὁ Ὀρόβιος, καὶ βωμὸν, ἐπέγραψε·

Τούσδε θανόντας ἔχει ξείνους τάφος, οἳ περὶ Δῆλον
μαρνάμενοι ψυχὰς ὤλεσαν ἐν πελάγει,
τὴν ἱερὰν ὅτε νῆσον Ἀθηναῖοι κεράϊζον,
κοινὸν Ἄρη βασιλεῖ Καππαδόκων θέμενοι.

54. Καὶ Ταρσοῦ δὲ Ἐπικούρειος φιλόσοφος ἐτυράννησε, Λυσίας ὄνομα. Ὃς ὑπὸ τῆς πατρίδος στεφανηφόρος αἱρεθεὶς, τοῦτ᾽ ἐστὶν ἱερεὺς Ἡρακλέους, οὐκ ἀπετίθετο τὴν ἀρχὴν, ἀλλ᾽ ἐξ ἱματίου τύραννος ἦν, πορφυροῦν μὲν μεσόλευκον χιτῶνα ἐνδεδυκὼς, χλαμύδα δὲ ἐφεστρίδα περιβεβλημένος πολυτελῆ, καὶ ὑποδούμενος λευκὰς Λακωνικὰς, στέφανον δάφνης χρυσῆς ἐστεμμένος, καὶ διανέμων τὰ τῶν πλουσίων τοῖς πένησι, πολλοὺς φονεύων τῶν οὐ διδόντων.

55. Τοιοῦτοί εἰσιν οἱ ἀπὸ φιλοσοφίας στρατηγοί. Περὶ ὧν Δημοχάρης ἔλεγεν· „Ὥσπερ ἐκ θύμβρας οὐδεὶς ἂν δύναιτο κατασκευάσαι λόγχην, οὐδ᾽ ἐκ Σωκράτους στρατιώτην ἄμεμπτον.“ Ὁ γὰρ Πλάτων φησὶ τρεῖς στρατείας στρατεύσασθαι Σωκράτη, τὴν μὲν εἰς Ποτίδαιαν, τὴν δὲ εἰς Ἀμφίπολιν, τὴν δὲ εἰς Βοιωτοὺς, ὅτε καὶ συνέβη τὴν ἐπὶ Δηλίῳ μάχην γενέσθαι. Μηδενὸς δὲ τοῦθ᾽ ἱστορηκότος, αὐτὸς καὶ ἀριστείων φησὶν αὐτὸν τετυχηκέναι, ἁπάντων τῶν Ἀθηναίων φυγόντων, πολλῶν δὲ καὶ ἀπολομένων. Πάντα δὲ ταῦτα ἐψευδολόγηται. Ἡ μὲν γὰρ επ᾽ Ἀμφίπολιν στρατεία γέγονεν ἐπὶ Ἀλκαίου ἄρχοντος, Κλέωνος ἡγουμένου, ἐξ ἐπιλέκτων ἀνδρῶν, ὥς φησι Θουκυδίδης. Τούτων οὖν τῶν ἐπιλέκτων ἀνάγκη εἶναι καὶ Σωκράτην, ᾧ πλὴν τρίβωνος καὶ βακτηρίας οὐδὲν ἦν. Τίς οὖν εἶπεν ἱστοριογράφος, ἢ ποιητής; ἢ ποῦ Θουκυδίδης τὸν

Σωκράτην παρενέχρωσε τὸν Πλάτωνος στρατιώτην; Τί γὰρ ἀσπίδι ξύνθημα καὶ βακτηρίᾳ; Πότε δὲ καὶ εἰς Ποτίδαιαν ἐστρατεύσατο, ὡς ἐν τῷ Χαρμίδῃ εἴρηκεν ὁ Πλάτων, φάσκων αὐτὸν καὶ τῶν ἀριστείων τότε Ἀλκιβιάδῃ παραχωρῆσαι; τοῦτο οὔτε Θουκυδίδου, ἀλλ' οὐδ' Ἰσοκράτους εἰρηκότος ἐν τῷ περὶ τοῦ ζεύγους. Ποίας δὲ καὶ μάχης γενομένης ἔλαβε τὰ ἀριστεῖα Σωκράτης; καὶ τί πράξας ἐπιφανὲς καὶ διάσημον; καθόλου μάχης μηδεμιᾶς συμπεσούσης, ὡς ἱστόρηκε Θουκυδίδης. Οὐκ ἀρκεσθεὶς δὲ ταύτῃ τῇ τερατολογίᾳ ὁ Πλάτων, ἐπάγει καὶ τὴν ἐπὶ Δηλίῳ γενομένην, μᾶλλον δὲ πεπλασμένην ἀνδραγαθίαν. Εἰ γὰρ καὶ τὸ Δήλιον ᾑρήκει Σωκράτης, ὡς ἱστορεῖ Ἡρόδικος ὁ Κρατήτειος ἐν τοῖς πρὸς τὸν Φιλοσωκράτην, ἅμα τοῖς πολλοῖς ἀσχημόνως ἂν ἔφευγε, Παγώνδου δύο τέλη περιπέμψαντος τῶν ἱππέων ἐκ τοῦ ἀφανοῦς περὶ τὸν λό-(216) φον. Τότε γὰρ οἱ μὲν πρὸς τὸ Δήλιον τῶν Ἀθηναίων ἔφυγον, οἱ δ' ἐπὶ θάλατταν, ἄλλοι δ' ἐπὶ Ὠρωπὸν, οἱ δὲ Πάρνηθα τὸ ὄρος· Βοιωτοὶ δ' ἐφεπόμενοι ἔκτεινον, καὶ μάλιστα οἱ ἱππεῖς οἵ τε αὐτῶν καὶ Λοκρῶν. Τοιούτου οὖν κυδοιμοῦ καὶ φόβου καταλαβόντος τοὺς Ἀθηναίους, μόνος Σωκράτης, βρενθυόμενος καὶ τὠφθαλμὼ παραβάλλων, εἱστήκει ἀναστέλλων τὸ Βοιωτῶν καὶ Λοκρῶν ἱππικόν; Καὶ ταύτης τῆς ἀνδρείας αὐτοῦ οὐ Θουκυδίδης μέμνηται, οὐκ ἄλλος οὐδεὶς ποιητής. Πῶς δὲ καὶ τῶν ἀριστείων Ἀλκιβιάδῃ παραχωρεῖ, τῷ μηδ' ὅλως κεκοινωνηκότι ταύτης τῆς στρατείας; Ἐν δὲ τῷ Κρίτωνι ὁ τῇ Μνημοσύνῃ φίλος Πλάτων οὐδὲ ποιήσασθαί ποτε ἀποδημίαν τὸν Σωκράτη, ἔξω τῆς εἰς Ἰσθμὸν πορείας, εἴρηκε. Καὶ Ἀντισθένης δ' ὁ Σωκρατικὸς περὶ τῶν ἀριστείων τὰ αὐτὰ τῷ Πλάτωνι ἱστορεῖ. Οὐκ ἔστι δ' ἔτυμος ὁ λόγος οὗτος.

Χαρίζεται γὰρ καὶ ὁ κύων οὗτος πολλὰ τῷ Σωκράτει· ὅθεν οὐδετέρῳ αὐτῶν δεῖ πιστεύειν, σκοπὸν ἔχοντας Θουκυδίδην. Ὁ γὰρ Ἀντισθένης καὶ προσεπάγει τῇ ψευδογραφίᾳ, λέγων οὕτως· „Ἡμεῖς δὲ ἀκούομεν, κἂν τῇ πρὸς Βοιωτοὺς μάχῃ τἀριστεῖά σε λαβεῖν. Εὐφήμει, ὦ ξένε· Ἀλκιβιάδου τὸ γέρας, οὐκ ἐμόν. Σοῦ γε δόντος, ὥς ἡμεῖς ἀκούομεν.“ Ὁ δὲ Πλάτωνος Σωκράτης εἰς Ποτίδαιαν λέγει παρεῖναι, καὶ τῶν ἀριστείων Ἀλκιβιάδῃ παρακεχωρηκέναι. Προτερεῖ δὲ κατὰ πάντας τοὺς ἱστορικοὺς τῆς ἐπὶ Δήλιον στρατείας ἡ περὶ Ποτίδαιαν, ἧς Φορμίων ἐστρατήγει.

56. Πάντ' οὖν ψεύδονται οἱ φιλόσοφοι, καὶ πολλὰ παρὰ τοὺς χρόνους γράφοντες οὐκ αἰσθάνονται, καθάπερ οὐδ' ὁ καλὸς Ξενοφῶν, ὃς ἐν τῷ Συμποσίῳ ὑποτίθεται Καλλίαν τὸν Ἱππονίκου Αὐτολύκου τοῦ Λύκωνος ἐρῶντα, καὶ νενικηκότος αὐτοῦ, παγκράτιον ἑστίασιν ποιούμενον, καὶ σὺν τοῖς ἄλλοις δαιτυμόσι παρόντα αὐτὸν, τὸν ἴσως μηδὲ γεννηθέντα, ἢ περὶ τὴν παιδικὴν ἡλικίαν ὑπάρχοντα. Ἔστι δ' οὗτος ὁ καιρὸς, καθ' ὃν Ἀριστίων ἄρχων ἦν. Ἐπὶ τούτου γὰρ Εὔπολις, τὸν Αὐτόλυκον διδάξας, διὰ Δημοστράτου χλευάζει τὴν νίκην τοῦ Αὐτολύκου. Πάλιν ὁ Ξενοφῶν ποιεῖ τὸν Σωκράτη λέγοντα ἐν τῷ Συμποσίῳ ταυτί „Καίτοι Παυσανίας γε, ὁ Ἀγάθωνος τοῦ ποιητοῦ ἐραστὴς, ἀπολογούμενος ὑπὲρ τῶν ἀκρασίᾳ συγκαλινδουμένων, εἴρηκεν ὡς καὶ στράτευμα ἀλκιμώτατον ἂν γένοιτο ἐκ παιδικῶν καὶ ἐραστῶν. Τούτους γὰρ ἂν ἔφη οἴεσθαι μάλιστα ἂν αἰδεῖσθαι ἀλλήλους ἀπολιπεῖν, θαυμαστὰ λέγων, εἴ γε οἱ ψόγου τε ἀφροντιστεῖν καὶ ἀναισχυντεῖν πρὸς ἀλλήλους ἐθιζόμενοι, οὗτοι μάλιστ' αἰσχύνται αἰσχρόν τι ποιεῖν.“ Ὅτι μὲν οὖν τούτων οὐδὲν εἴ-

ρηκε Παυσανίας, ἔξεστι μαθεῖν ἐκ τοῦ Πλάτωνος Συμποσίου. Παυσανίου γὰρ οὐκ οἶδα σύγγραμμα, οὐδ' εἰσῆκται παρ' ἄλλῳ λαλῶν οὗτος περὶ χρήσεως ἐραστῶν καὶ παιδικῶν, ἢ παρὰ Πλάτωνι· πλὴν εἴτε κατέψευσται τοῦτο Ξενοφῶν, εἴτ' ἄλλως γεγραμμένῳ τῷ Πλάτωνος ἐνέτυχε Συμποσίῳ, παρείσθω· τὸ δὲ κατὰ τοὺς χρόνους ἀστόχημα λεκτέον. Ἀριστίων, ἐφ' οὗ τὸ συμπόσιον ὑπόκειται (217) συνηγμένον, πρὸ τεσσάρων ἐτῶν Εὐφήμου πρότερος ἦρξε, καθ' ὃν Πλάτων τὰ Ἀγάθωνος νικητήρια γέγραφεν, ἐν οἷς Παυσανίας τὰ περὶ τῶν ἐρωτικῶν διεξέρχεται. Θαυμαστὸν οὖν καὶ τερατῶδες, εἰ τὰ μήπω ῥηθέντα, μετὰ δὲ τέτταρα ἔτη ἐπιχειρηθέντα παρ' Ἀγάθωνι, Σωκράτης παρὰ Καλλίᾳ δειπνῶν εὐθύνει οὐ δεόντως ῥηθέντα.

57. Ὅλως δὲ λῆρός ἐστι τῷ Πλάτωνι τὸ Συμπόσιον. Ὅτε γὰρ Ἀγάθων ἐνίκα, Πλάτων ἦν τεσσαρεσκαίδεκα ἐτῶν. Ὁ μὲν γὰρ ἐπὶ ἄρχοντος Εὐφήμου στεφανοῦται Ληναίοις, Πλάτων δὲ γεννᾶται ἐπὶ Ἀπολλοδώρου τοῦ μετ' Εὐθύδημον ἄρξαντος· δύο δὲ καὶ ὀγδοήκοντα βιώσας ἔτη μετήλλαξεν ἐπὶ Θεοφίλου τοῦ μετὰ Καλλίμαχον, ὅς ἐστιν ὀγδοηκοστὸς καὶ δεύτερος. Ἀπὸ δὲ Ἀπολλοδώρου καὶ τῆς Πλάτωνος γενέσεως τεσσαρεσκαιδέκατός ἐστιν ἄρχων Εὔφημος, ἐφ' οὗ τὰ ἐπινίκια Ἀγάθωνος ἑστιῶνται. Καὶ αὐτὸς δὲ ὁ Πλάτων δηλοῖ τὴν συνουσίαν ταύτην πρὸ πολλοῦ γεγονέναι, λέγων οὕτως ἐν τῷ Συμποσίῳ· „Εἰ νεωστὶ ἡγεῖ τὴν συνουσίαν γεγονέναι, ὥστε κἀμὲ παραγενέσθαι. Ἐγὼ γάρ, ἔφη. Πόθεν, ἦν δ' ἐγώ, ὦ Γλαύκων; οὐκ οἶσθ' ὅτι πολλῶν ἐτῶν Ἀγάθων οὐκ ἐπιδεδήμηκε;" καὶ προελθών φησιν· „Ἀλλ' εἰπέ μοι, πότ' ἐγένετο ἡ συνουσία αὕτη; Κἀγὼ εἶπον, ὅτι παίδων ἔτι ὄντων ἡμῶν, ὅτε τῇ τραγῳδίᾳ ἐνίκησεν ὁ Ἀγάθων." Ὅτι δὲ πολλὰ ὁ Πλάτων

παρὰ τοὺς χρόνους ἁμαρτάνει, δῆλόν ἐστιν ἐκ πολλῶν Κατα γὰρ τὸν εἰπόντα ποιητήν· „ὅττι κεν ἐπ᾽ ἀκαιρίμαν γλῶτταν ἔλθῃ,“ τοῦτο μὴ διακρίνας γράφει. Οὐ γὰρ ἀγράφως τι ἔλεγεν, ἀλλὰ πάνυ ἐσκεμμένως·

58. ὡς ἐν τῷ Γοργίᾳ γράφων φησίν· „Ἄθλιος ἄρα οὗτος ὁ Ἀρχέλαός ἐστι κατὰ τὸν σὸν λόγον. Εἴπερ γε, ὦ φίλε, ἄδικος.“ Εἶτα ῥητῶς εἰπὼν, ὡς κατέχοντος τὴν Μακεδόνων ἀρχὴν Ἀρχελάου, προβὰς γράφει τάδε· „Καὶ Περικλέα τοῦτον νεωστὶ τετελευτηκότα.“ Εἰ δὲ νεωστὶ τετελεύτηκε Περικλῆς, Ἀρχέλαος οὔπω κύριός ἐστι τῆς ἀρχῆς· εἰ δ᾽ οὗτος βασιλεύει, πρὸ πολλοῦ πάνυ χρόνου ἀπέθανε Περικλῆς. Περδίκκας τοίνυν πρὸ Ἀρχελάου βασιλεύει, ὡς μὲν ὁ Ἀκάνθιός φησι Νικομήδης, ἔτη τεσσαράκοντα ἕν· Θεόπομπος δὲ τριάκοντα πέντε, Ἀναξιμένης τεσσαράκοντα, Ἱερώνυμος εἴκοσιν ὀκτὼ, Μαρσύας δὲ καὶ Φιλόχορος, εἴκοσι τρία. Τούτων οὖν διαφόρως ἱστορουμένων, λάβωμεν τὸν ἐλάχιστον ἀριθμὸν, τὰ εἴκοσι τρία ἔτη. Περικλῆς δ᾽ ἀποθνήσκει κατὰ τὸ τρίτον ἔτος τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου, ἄρχοντος Ἐπαμεἰνονος, ἐφ᾽ οὗ τελευτᾷ * * * Περδίκκας, καὶ τὴν βασιλείαν Ἀρχέλαος διαδέχεται. Πῶς οὖν νεωστὶ κατὰ Πλάτωνα τελευτᾷ Περικλῆς; Ἐν δὲ τῷ αὐτῷ Γοργίᾳ ὁ Πλάτων τὸν Σωκράτη ποιεῖ λέγοντα· „Καὶ πέρυσι βουλεύειν λαχὼν, ἐπειδὴ ἡ φυλὴ ἐπρυτάνευε, καὶ ἔδει με ἐπιψηφίζειν, γέλωτα παρεῖχον, καὶ οὐκ ἠδυνάμην ἐπιψηφίσαι.“ Τοῦτο ὁ Σωκράτης οὐ κατὰ ἀδυναμίαν ἐποίησεν, ἀλλὰ μᾶλλον κατὰ ἀνδραγαθίαν· οὐ γὰρ ἠβούλετο λύειν δημοκρατίας νόμους. Παρίστησι δὲ τοῦτο σαφῶς ὁ Ξενοφῶν ἐν πρώτῳ Ἑλληνικῶν ἐκτιθεὶς οὕτως· „Τῶν δὲ πρυτάνεων τινῶν οὐ φα-
(218) σκόντων προθήσειν τὴν διαψήφισιν παρὰ τοὺς νό-

μους, αὖθις Καλλίξενος ἀναβὰς κατηγόρει αὐτῶν. Οἱ δ' ἐβόων καλεῖν τοὺς οὐ φάσκοντας. Οἱ δὲ πρυτάνεις φοβηθέντες ὡμολόγουν ἅπαντες προθήσειν, πλὴν Σωκράτους τοῦ Σωφρονίσκου. Οὗτος δὲ οὐκ ἔφη, ἀλλὰ κατὰ τοὺς νόμους πάντα ποιήσειν.“ Οὗτός ἐστιν ὁ διαψηφισμὸς ὁ γενόμενος κατὰ τῶν περὶ Ἐρασινίδην στρατηγῶν, ὅτι τοὺς ἐν Ἀργινούσαις ἐν τῇ ναυμαχίᾳ ἀπολομένους οὐκ ἀνείλοντο. Ἐγένετο δὲ ἡ ναυμαχία ἐπὶ ἄρχοντος Καλλίου, τῆς Περικλέους τελευτῆς ὕστερον ἔτεσιν εἴκοσι καὶ τέτταρσιν.

59. Ἀλλὰ μὴν καὶ ὁ ἐν τῷ Πρωταγόρᾳ διάλογος, μετὰ τὴν Ἱππονίκου τελευτὴν γενόμενος, παρειληφότος ἤδη τὴν οὐσίαν Καλλίου, τοῦ Πρωταγόρου * * παραγεγονότος τὸ δεύτερον οὐ πολλαῖς πρότερον ἡμέραις. Ὁ δ' Ἱππόνικος ἐπὶ μὲν Εὐθυδήμου ἄρχοντος στρατηγῶν, παρατέτακται μετὰ Νικίου πρὸς Ταναγραίους καὶ τοὺς παραβοηθοῦντας Βοιωτῶν, καὶ τῇ μάχῃ νενίκηκε. Τέθνηκε δὲ πρὸ τῆς ἐπ' Ἀλκαίου διδασκαλίας τῶν Εὐπόλιδος Κολάκων οὐ πολλῷ χρόνῳ κατὰ τὸ εἰκός. Πρόσφατον γάρ τινα τοῦ Καλλίου τὴν παράληψιν τῆς οὐσίας ἐμφαίνει το δρᾶμα. Ἐν οὖν τούτῳ τῷ δράματι Εὔπολις τὸν Πρωταγόραν ὡς ἐπιδημοῦντα εἰσάγει, Ἀμειψίας δ' ἐν τῷ Κόννῳ, δύο πρότερον ἔτεσι διδαχθέντι, οὐ καταριθμεῖ αὐτὸν ἐν τῷ τῶν φροντιστῶν χορῷ. Δῆλον οὖν, ὡς μεταξὺ τούτων τῶν χρόνων παραγέγονεν. Ὁ δὲ Πλάτων καὶ τὸν Ἠλεῖον Ἱππίαν συμπαρόντα ποιεῖ ἐν τῷ Πρωταγόρᾳ, μετά τινων ἰδίων πολιτῶν· οὓς οὐκ εἰκὸς ἐν Ἀθήναις ἀσφαλῶς διατρίβειν πρὸ τοῦ τὰς ἐνιαυσίας ἐπὶ Ἰσάρχου Ἐλαφηβολιῶνος συντελεσθῆναι σπονδάς. Ὁ δὲ τὸν διάλογον ὑφίσταται γινόμενον περὶ τοὺς καιροὺς τούτους, καθ' οὓς αἱ σπονδαὶ προσφάτως ἐγεγόνεσαν· λέγει γοῦν· „Εἰ

γὰρ εἶεν ἄνθρωποι ἄγριοι, οἵους πέρυσι Φερεκράτης ὁ ποιητὴς ἐδίδαξεν ἐπὶ Ληναίῳ.“ Ἐδιδάχθησαν δὲ οἱ Ἄγριοι ἐπ' Ἀριστίωνος ἄρχοντος, ἀφ' οὗ ἐστιν ἄρχων Ἀστύφιλος, πέμπτος ὢν ἀπὸ Ἰσάρχου, καθ' ὃν αἱ σπονδαὶ ἐγένοντο. Ἴσαρχος γὰρ, εἶτ' Ἀμεινίας, μεθ' ὃν Ἀλκαῖος, εἶτ' Ἀριστίων, εἶτ' Ἀστύφιλος. Παρὰ τὴν ἱστορίαν οὖν ὁ Πλάτων ἐν τῷ διαλόγῳ εἰς τὰς Ἀθήνας παράγει πολεμίους ὄντας τοὺς περὶ τὸν Ἱππίαν, μὴ τῆς ἐκεχειρίας αὐτῆς μενούσης.

60. Κἂν ἄλλοις δ' ὁ Πλάτων φησὶ Χαιρεφῶντα ἐρωτῆσαι τὴν Πυθίαν, εἴ τις εἴη Σωκράτους σοφώτερος· καὶ τὴν ἀνελεῖν, μηδένα. Κἂν τούτοις δὲ μὴ συμφωνῶν Ξενοφῶν φησι· „Χαιρεφῶντος γάρ ποτε ἐπερωτήσαντος ἐν Δελφοῖς ὑπὲρ ἐμοῦ, ἀνεῖλεν ὁ Ἀπόλλων πολλῶν παρόντων, μηδένα εἶναι ἀνθρώπων ἐμοῦ μήτε δικαιότερον μήτε σωφρονέστερον.“ Πῶς οὖν εὔλογον ἢ πιθανὸν, Σωκράτη, τὸν ὁμολογοῦντα μηδὲν ἐπίστασθαι, σοφώτατον ἁπάντων ὑπὸ τοῦ πάντα ἐπισταμένου θεοῦ ἀναῤῥηθῆναι; Εἰ γὰρ τοῦτό ἐστι σοφία, τὸ μηδὲν εἰδέναι, τὸ πάντα εἰδέναι φαυλότης ἂν εἴη. Τίς δ' ἦν χρεία τῷ Χαιρεφῶντι παρενοχλεῖν τὸν θεὸν περὶ Σωκράτους πυνθανόμενον; Αὐτὸς γὰρ ἦν (219) ἀξιόπιστος, ὑπὲρ αὐτοῦ λέγων, ὡς οὐκ ἔστι σοφός. Βλὰξ γάρ τις ἦν τοιαῦτ' ἐρωτῶν τὸν θεὸν, ὡς ἂν εἰ καὶ τοιαῦτά τινα, τῶν Ἀττικῶν ἐρίων εἰ ἄλλ' ἐστὶ μαλακώτερα, ἢ τῶν ἐν Βάκτροις καμήλων εἰ εἰσί τινες δυνατώτεροι, ἢ εἰ Σωκράτους ἐστί τις σιμότερος; Τοὺς γὰρ τὰ τοιαῦτα πυνθανομένους εὐστόχως ἐπιῤῥαπίζει ὁ θεός· ὡς καὶ τὸν πυθόμενον, εἴτ' Αἴσωπός ἐστιν, ὁ λογοποιὸς, ἢ ἄλλος τις,

Πῶς ἂν πλουτήσαιμι, Διὸς καὶ Λητοῦς υἱέ;

χλευάζων ἀπεκρίνατο·

Εἰ τὸ μέσον κτήσαιο Κορίνθου καὶ Σικυῶνος.

61. *Ἀλλὰ μὴν οὐδὲν ὧν ὁ Πλάτων εἴρηκε περὶ Σωκράτους τῶν κωμικῶν τις εἴρηκεν, οὔθ᾽ ὅτι μαίας βλοσυρᾶς υἱὸς ἦν, οὔθ᾽ ὅτι Ξανθίππη χαλεπὴ ἦν γυνὴ, ἥτις καὶ νιπτῆρας αὐτοῦ κατέχει τῆς κεφαλῆς, οὔθ᾽ ὡς Ἀλκιβιάδης συνεκοιμήθη ὑπὸ τὴν αὐτὴν γενόμενος χλαῖναν. Καίτοι ἀναγκαῖον ἦν τοῦτο ἐκκωδωνισθῆναι ὑπὸ Ἀριστοφάνους τοῦ καὶ ἐν τῷ συμποσίῳ κατὰ Πλάτωνα· οὐ γὰρ ἂν ἐσίγησε τοῦτ᾽ Ἀριστοφάνης, ὡς τοὺς νέους διαφθείροντος. Ἀσπασία μέντοι, ἡ σοφὴ τοῦ Σωκράτους διδάσκαλος τῶν ῥητορικῶν λόγων, ἐν τοῖς φερομένοις ὡς αὐτῆς ἔπεσιν, ἅπερ Ἡρόδικος ὁ Κρατήτειος παρέθετο, φησὶν οὕτως·*

Σώκρατες, οὐκ ἔλαθές με πόθῳ δηχθεὶς φρένα τὴν σὴν
παιδὸς Δεινομάχης καὶ Κλεινίου. Ἀλλ᾽ ὑπάκουσον,
εἰ βούλει σοι ἔχειν εὖ παιδικά· μηδ᾽ ἀπιθήσῃς
ἀγγέλῳ, ἀλλὰ πιθοῦ· καί σοι πολὺ βέλτιον ἔσται.
Κἀγὼ ὅπως ἤκουσα, χαρᾶς ὕπο σῶμα λιπαίνω
ἱδρῶτι, βλεφάρων δὲ γόος πέσεν οὐκ ἀθελήτως.
Στέλλου, πλησάμενος θυμὸν Μούσης κατόχοιο,
ᾗ τόνδ᾽ αἱρήσεις ᾠδῶν δεινοῖσι πόθοισιν.
Ἀμφοῖν γὰρ φιλίας ἥδ᾽ ἀρχή· τῇδε καθέξεις
Αὐτὸν, προσβάλλων ἀκοαῖς ὀπτήρια θυμοῦ.

Κυνηγεῖ οὖν ὁ καλὸς Σωκράτης, ἐρωτοδιδάσκαλον ἔχων τὴν Μιλησίαν, ἀλλ᾽ οὐκ αὐτὸς θηρεύεται, ὡς ὁ Πλάτων ἔφη, λινοστατούμενος ὑπὸ Ἀλκιβιάδου. Καὶ μὴν οὐ διαλείπει γε κλαίων, ὡς ἂν οἶμαι δυσημερῶν. Ἰδοῦσα γὰρ αὐτὸν, ἐν οἵῳ ἦν καταστήματι, Ἀσπασία φησίν·

Τίπτε δεδάκρυσαι, φίλε Σώκρατες; Ἦ σ᾽ ἀνακινεῖ
στέρνοις ἐνναίων σκηπτὸς πόθος, ὄμμασι θρανσθεὶς,

παιδὸς ἀνικήτου; τὸν ἐγὼ τιθασόν σοι ὑπέστην ποιῆσαι.

Ὅτι δὲ ὄντως ἤρα τοῦ Ἀλκιβιάδου, δῆλον ποιεῖ Πλάτων ἐν τῷ Πρωταγόρᾳ, καίτοι μικρὸν ἀπολείποντος τῶν τριάκοντα ἐτῶν. Λέγει δ' οὕτως· „Πόθεν, ὦ Σώκρατες, φαίνει; ἢ δηλαδὴ ἀπὸ κυνηγεσίου τοῦ περὶ τὴν Ἀλκιβιάδου ὥραν; Καὶ μήν μοι καὶ πρώην ἰδόντι καλὸς ἐφαίνετο ὁ ἀνὴρ ἔτι· ἀνὴρ μέντοι, ὦ Σώκρατες, ὥς γ' ἐν ἡμῖν αὐτοῖς εἰρῆσθαι, (220) καὶ πώγωνος ἤδη ὑποπιμπλάμενος. Εἶτα τί δὴ τοῦτ'; οὐ σὺ μέντοι Ὁμήρου ἐπαινέτης εἶ, ὃς ἔφη χαριεστάτην ἥβην εἶναι τοῦ ὑπηνήτου, ἣν νῦν Ἀλκιβιάδης αὐτὸς ἔχει."

62. Πεφύκασι δ' οἱ πλεῖστοι τῶν φιλοσόφων τῶν κωμικῶν κακήγοροι μᾶλλον εἶναι, εἴ γε καὶ Αἰσχίνης ὁ Σωκρατικὸς ἐν μὲν τῷ Τηλαύγει Κριτόβουλον τὸν Κρίτωνος ἐπ' ἀμαθίᾳ καὶ ῥυπαρότητι βίου κωμῳδεῖ, τὸν δὲ Τηλαύγην αὐτὸν ἱματίου μὲν φορήσεως καθ' ἡμέραν ἡμιωβόλιον κναφεῖ τελοῦντα μισθὸν, κωδίῳ δὲ ἐζωσμένον, καὶ τὰ ὑποδήματα σπαρτίοις ἐνημμένον σαπροῖς· καὶ Τελέσαντα τὸν ῥήτορα οὐ μετρίως διαγελᾷ. Ἐν δὲ τῇ Ἀσπασίᾳ Ἱππόνικον μὲν τὸν Καλλίου κοάλεμον προσαγορεύει, τὰς δ' ἐκ τῆς Ἰωνίας γυναῖκας συλλήβδην μοιχάδας καὶ κερδαλέας. - Ὁ δὲ Καλλίας αὐτοῦ περιέχει τὴν τοῦ Καλλίου πρὸς τὸν πατέρα διαφορὰν, καὶ τὴν Προδίκου καὶ Ἀναξαγόρου τῶν σοφιστῶν διαμώκησιν. Λέγει γάρ, ὡς ὁ μὲν Πρόδικος Θηραμένην μαθητὴν ἀπετέλεσεν, ὁ δ' ἕτερος Φιλόξενον τὸν Ἐρύξιδος, καὶ Ἀριφράδην τὸν ἀδελφὸν Ἀριγνώτου τοῦ κιθαρῳδοῦ, θέλων ἀπὸ τῆς τῶν δηλωθέντων μοχθηρίας καὶ περὶ τὰ φαῦλα λιχνείας ἐμφανίσαι τὴν τῶν παιδευσάντων διδασκαλίαν. Ἐν δὲ τῷ

Ἀξιόχῳ πικρῶς Ἀλκιβιάδου κατατρέχει, ὡς οἰνόφλυγος καὶ περὶ τὰς ἀλλοτρίας γυναῖκας σπουδάζοντος.

63. Ἀντισθένης δ' ἐν θατέρῳ τῶν Κύρων, κακολογῶν Ἀλκιβιάδην, καὶ παράνομον εἶναι λέγει, καὶ εἰς γυναῖκας καὶ εἰς τὴν ἄλλην δίαιταν. Συνεῖναι γάρ φησιν αὐτὸν καὶ μητρὶ καὶ θυγατρὶ καὶ ἀδελφῇ, ὡς Πέρσας. Ὁ δὲ πολιτικὸς αὐτοῦ διάλογος ἁπάντων καταδρομὴν περιέχει τῶν Ἀθήνησι δημαγωγῶν, ὁ δ' Ἀρχέλαος Γοργίου τοῦ ῥήτορος, ἡ δ' Ἀσπασία τῶν Περικλέους υἱῶν Ξανθίππου καὶ Παράλου διαβολήν. Τούτων γὰρ τὸν μὲν Ἀρχεστράτου φησὶν εἶναι συμβιωτὴν, τοῦ παραπλήσια ταῖς ἐπὶ τῶν μικρῶν οἰκημάτων ἐργαζομένου, τὸν δ' Εὐφήμου συνήθη καὶ γνώριμον τοῦ φορτικὰ σκώπτοντος καὶ ψυχρὰ τοὺς συναντῶντας. Καὶ Πλάτωνα δὲ μετονομάσας Σάθωνα ἀσυρῶς καὶ φορτικῶς, τὸν ταύτην ἔχοντα τὴν ἐπιγραφὴν διάλογον ἐξέδωκε κατ' αὐτοῦ. Τούτοις γαρ τοῖς ἀνδράσιν οὐδεὶς ἀγαθὸς σύμβουλος εἶναι δοκεῖ, οὐ στρατηγὸς νόμιμος, οὐ σοφιστὴς ἀξιόλογος, οὐ ποιητὴς ὠφέλιμος, οὐ δῆμος εὐλόγιστος· ἀλλὰ Σωκράτης, ὁ μετὰ τῶν Ἀσπασίας αὐλητρίδων ἐπὶ τῶν ἐργαστηρίων συνδιατρίβων, καὶ Πίστωνι τῷ θωρακοποιῷ διαλεγόμενος, καὶ Θεοδότην διδάσκων τὴν ἑταίραν, ὡς δεῖ τοὺς ἐραστὰς παλεύειν, ὡς Ξενοφῶν παρίστησιν ἐν δευτέρῳ Ἀπομνημονευμάτων. Τοιαῦτα γὰρ ποιεῖ αὐτὸν παραγγέλματα τῇ Θεοδότῃ λέγοντα, ἃ οὔτε Νικὼ ἡ Σαμία, ἢ Καλλιστράτη ἡ Λεσβία, ἢ Φιλαινὶς ἡ Λευκαδία, ἀλλ' οὐδὲ ὁ Ἀθηναῖος Πυθόνικος, συνεωράκασι πόθων θέλγητρα· οὗτοι γὰρ περὶ ταῦτα ἠσχόληντο περιττῶς. Ἐπιλείποι δ' ἄν μ' ὁ πᾶς χρόνος, εἰ ἐκτίθεσθαι βουληθείην τὰς σεμνὰς τῶν φιλοσόφων μέμψεις. Κατὰ γὰρ αὐτὸν δὴ τὸν Πλάτωνα ἐπιῤ-

ῥεῖ δὴ ὄχλος μοι τοιούτων Γοργόνων καὶ Πηγάσων καὶ (221) ἄλλων ἀμηχάνων πλήθει τε καὶ ἀτοπίᾳ τερατολόγων τινῶν φύσεων. Διόπερ κατασιωπήσομαι.

64. Τοσαῦτα τοῦ Μασουρίου εἰπόντος, καὶ ὑπὸ πάντων θαυμασθέντος διὰ σοφίαν, ὁ Οὐλπιανὸς σιωπῆς γενομένης ἔφη, Δοκεῖτέ μοι, ἄνδρες διατυμόνες, σφοδροῖς κατηντλῆσθαι λόγοις παρὰ προσδοκίαν, βεβαπτίσθαι τε τῷ ἀκράτῳ·

> Ἀνὴρ γὰρ ἕλκων οἶνον ὡς ὕδωρ ἵππος
> Σκυθιστὶ φωνεῖ, οὐδὲ κόππα γιγνώσκων·
> κεῖται δ' ἄναυδος ἐν πίθῳ κολυμβήσας,
> κάθυπνος, ὡς μήκωνα φάρμακον πίνων,

φησὶν ὁ Βυζάντιος Παρμένων. Ἦ ἀπολελίθωσθε ὑπὸ τῶν προειρημένων Γοργόνων; περὶ ὧν, ὡς ὄντως γενόνασί τινα ζῶα ἀπολιθώσεως ἀνθρώποις αἴτια, ἱστορεῖ Ἀλέξανδρος ὁ Μύνδιος ἐν δευτέρῳ κτηνῶν ἱστορίας, οὕτως· „Τὴν Γοργόνα τὸ ζῶον καλοῦσιν οἱ ἐν Λιβύῃ νομάδες, ὅπου καὶ γίνεται κατωβλέπον. Ἔστι δὲ, ὡς οἱ μὲν πλεῖστοι λέγουσιν, ἐκ τῆς δορᾶς σημειούμενοι, προβάτῳ ἀγρίῳ ὅμοιον· ὡς δ' ἔνιοί φασι, μόσχῳ. Ἔχειν δὲ λέγουσιν αὐτὸ τοιαύτην ἀναπνοὴν, ὥστε πάντα τὸν ἐντυχόντα τῷ ζώῳ διαφθείρειν. Φέρειν δὲ χαίτην ἀπὸ τοῦ μετώπου καθειμένην ἐπὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς, ἣν ὁπόταν μόγις διασεισαμένη διὰ τὴν βαρύτητα ἐμβλέψῃ, κτείνει τὸν ὑπ' αὐτῆς θεωρηθέντα, οὐ τῷ πνεύματι, ἀλλὰ τῇ γιγνομένῃ ἀπὸ τῶν ὀμμάτων φύσεως φορᾷ, καὶ νεκρὸν ποιεῖ. Ἐγνώσθη δὲ οὕτως. Τῶν μετὰ Μαρίου τινὲς ἐπὶ Ἰογόρθαν στρατευσαμένων ἰδόντες τὴν Γοργόνα, δόξαντές τε διὰ τὸ κάτω νενευκέναι βραδέως τε κινεῖσθαι, ἄγριον εἶναι πρόβατον,

ὥρμησαν ἐπ᾽ αὐτὸ, ὡς κατεργασόμενοι, οἷς εἶχον ξίφεσι. Τὸ δὲ πτοηθὲν, διασεισάμενόν τε τὴν τοῖς ὄμμασιν ἐπικειμένην χαίτην, παραχρῆμα ἐποίησε τοὺς ὁρμήσαντας ἐπ᾽ αὐτὸ νεκρούς. Πάλιν δὲ καὶ πάλιν τὸ αὐτὸ ποιησάντων ἑτέρων, νεκρῶν τε γενηθέντων, ἀεὶ τῶν προσφερομένων ἀπολλυμένων, ἱστορήσαντές τινες παρὰ τῶν ἐπιχωρίων τὴν τοῦ ζώου φύσιν, μακρόθεν ἐνεδρεύσαντες αὐτὸ ἱππεῖς τινες νομάδες, Μαρίου κελεύσαντος, κατηκόντισαν, ἧκόν τε φέροντες πρὸς τὸν στρατηγὸν τὸ θηρίον." Τοῦτο μὲν οὖν ὡς ἦν ἄρα τοιοῦτο, ἡ δορὰ ἥ τε Μαρίου στρατεία μηνύει· ἐκεῖνο μέντοι τὸ λεγόμενον ὑπὸ τοῦ ἱστοριογράφου οὐκ ἔτι πιστὸν, ὡς εἰσί τινες κατὰ τὴν Λιβύην ὀπισθονόμοι καλούμενοι βόες, δια τὸ μὴ ἔμπροσθεν αὐτοὺς πορευομένους νέμεσθαι, ἀλλ᾽ εἰς τοὐπίσω ὑποχωροῦντας τοῦτο ποιεῖν· εἶναι γὰρ αὐτοῖς ἐμπόδιον πρὸς τὴν τοῦ κατὰ φύσιν νομὴν τὰ κέρατα οὐκ ἄνω ἀνακεκυφότα, καθάπερ τὰ τῶν λοιπῶν ζώων, ἀλλὰ κάτω νενευκότα καὶ ἐπισκοτοῦντα τοῖς ὄμμασι. Τοῦτο γὰρ ἄπιστόν ἐστιν, οὐδενὸς ἑτέρου ἐπιμαρτυροῦντος ἱστορικοῦ.

65. Ταῦτα τοῦ Οὐλπιανοῦ εἰπόντος, ἐπιμαρτυρῶν ὁ Λαρήνσιος καὶ συγκατατιθέμενος τῷ λόγῳ, ἔφη, τὸν Μάριον τῶν ζώων τούτων δορὰς εἰς τὴν Ῥώμην ἀναπεπομφέναι, ἃς μηδενα εἰκάσαι δεδυνῆσθαι, τίνος εἰσὶ, διὰ τὸ παράδοξον τῆς ὄψεως· ἀνατεθεῖσθαί τε τὰς δορὰς ταύτας ἐν τῷ τοῦ Ἡρακλέους ἱερῷ, ἐν ᾧ οἱ τοὺς θριάμβους κατάγοντες στρατηγοὶ ἑστιῶσι τοὺς πολίτας, καθάπερ πολλοὶ τῶν ἡμεδαπῶν ποιηταὶ καὶ συγγραφεῖς εἰρήκασιν. (222) Ὑμεῖς οὖν, ὦ γραμματικοὶ, κατὰ τὸν Βαβυλώνιον Ἡρόδικον, μηδὲν τῶν τοιούτων ἱστοροῦντες,

Φεύγετ᾽, Ἀριστάρχειοι, ἐπ᾽ εὐρέα νῶτα θαλάσσης

Ἑλλάδα, τῆς ξουθῆς δειλότεροι κεμάδος,
γωνιοβόμβυκες, μονοσύλλαβοι, οἷσι μέμηλε
τὸ σφὶν, καὶ σφῶιν, καὶ τὸ μὶν, ἠδὲ τὸ νίν.
Τοῦθ' ὑμῖν εἴη δυσπέμφελον· Ἡροδίκῳ δὲ
Ἑλλὰς ἀεὶ μίμνοι, καὶ θεόπαις Βαβυλών.

Κατα γὰρ τὸν κωμῳδιοποιὸν Ἀναξανδρίδην

Ἡδονὴν ἔχει,
ὅταν τις εὕρῃ καινὸν ἐνθύμημά τι,
δηλοῦν ἅπασιν· οἱ δ' ἑαυτοῖσιν σοφοὶ
πρῶτον μὲν οὐκ ἔχουσι τῆς τέχνης κριτήν·
εἶτα φθονοῦνται. Χρὴ γὰρ εἰς ὄχλον φέρειν
ἅπανθ' ὅσ' ἄν τις καινότητ' ἔχειν δοκῇ.

Ἐπὶ τούτοις τοῖς λόγοις ἀναχωροῦντες οἱ πολλοὶ λεληθότως, διέλυσαν τὴν συνουσίαν.

ΑΘΗΝΑΙΟΥ ΔΕΙΠΝΟΣΟΦΙΣΤΑΙ.

ATHENAEI
DEIPNOSOPHISTAE
LIBRI XV.

CUM

REBUM ET SCRIPTORUM INDICIBUS.

AD

OPTIMORUM LIBRORUM FIDEM

ACCURATE EDITI.

EDITIO STEREOTYPA C. TAUCHNITIANA.

NOVA IMPRESSIO.

TOMUS II.

LIPSIAE

SUMPTIBUS OTTONIS HOLTZE.

1868.

IMPRESSIT F. L. METZGER, LIPSIAE.

ΑΘΗΝΑΙΟΥ

ΔΕΙΠΝΟΣΟΦΙΣΤΑΙ.

LIBER VI.

(222) Ἐπειδὴ ἀπαιτεῖς συνεχῶς ἀπαντῶν, ἑταῖρε Τιμόκρατες, τὰ παρὰ τοῖς δειπνοσοφισταῖς λεγόμενα, καινά τινα νομίζων ἡμᾶς εὑρίσκειν, ὑπομνήσομέν σε τὰ παρ᾽ Ἀντιφάνει λεγόμενα ἐν Ποιήσει, τόνδε τὸν τρόπον·

Μακάριόν ἐστιν ἡ τραγῳδία
ποίημα κατὰ πάντ᾽· εἴ γε πρῶτον οἱ λόγοι
ὑπὸ τῶν θεατῶν εἰσιν ἐγνωρισμένοι,
πρὶν καί τιν᾽ εἰπεῖν· ὡς ὑπομνῆσαι μόνον
δεῖ τὸν ποιητήν. Οἰδίπουν γὰρ ἂν μόνον
φῶ, τἄλλα πάντ᾽ ἴσασιν· ὁ πατὴρ Λάϊος,
μήτηρ Ἰοκάστη, θυγατέρες, παῖδες τίνες,
τί πείσεθ᾽ οὗτος, τί πεποίηκεν. Ἂν πάλιν
εἴπῃ τις Ἀλκμέωνα, καὶ τὰ παιδία
πάντ᾽ εὐθὺς εἴρηχ᾽, ὅτι μανεὶς ἀπέκτονε
τὴν μητέρ᾽, ἀγανακτῶν δ᾽ Ἄδραστος εὐθέως
ἥξει, πάλιν τ᾽ ἄπεισι.
Ἔπειθ᾽, ὅταν μηδὲν δύνωντ᾽ εἰπεῖν ἔτι,
κομιδῇ δ᾽ ἀπειρήκωσιν ἐν τοῖς δράμασιν,

αἴρουσιν ὥσπερ δάκτυλον τὴν μηχανὴν,
καὶ τοῖς θεωμένοισιν ἀποχρώντως ἔχει.
(223) Ἡμῖν δὲ ταῦτ᾽ οὐκ ἔστιν, ἀλλὰ πάντα δεῖ
εὑρεῖν, ὀνόματα καινὰ, τὰ διῳκημένα
πρότερον, τὰ νῦν παρόντα, τὴν καταστροφὴν,
τὴν εἰσβολήν. Ἂν ἕν τι τούτων παραλίπῃ
Χρέμης τις, ἢ Φείδων τις, ἐκσυρίττεται·
Πηλεῖ δὲ ταῦτ᾽ ἔξεστι καὶ Τεύκρῳ ποιεῖν.

Δίφιλος δ᾽ ἐν Ἑλενηφοροῦσιν·

Ὦ τόνδ᾽ ἐποπτεύουσα καὶ κεκτημένη
Βραυρῶνος ἱροῦ θεοφιλέστατον τόπον,
Λητοῦς Διός τε τοξόδαμνε παρθένε,
ὡς οἱ τραγῳδοί φασιν, οἷς ἐξουσία
ἔστιν λέγειν ἅπαντα καὶ ποιεῖν μόνοις.

2. Τιμοκλῆς δ᾽ ὁ κωμῳδιοποιὸς, κατὰ πολλὰ χρησίμην εἶναι λέγων τῷ βίῳ τὴν τραγῳδίαν, φησὶν ἐν Διονυσιαζούσαις·

Ὦ τᾶν, ἄκουσον, ἤν τί σοι μέλλω λέγειν.
Ἄνθρωπός ἐστι ζῶον ἐπίπονον φύσει,
καὶ πολλὰ λυπήρ᾽ ὁ βίος ἐν ἑαυτῷ φέρει.
Παραψυχὰς οὖν φροντίδων ἀνεύρετο
ταύτας· ὁ γὰρ νοῦς, τῶν ἰδίων λήθην λαβὼν,
πρὸς ἀλλοτρίῳ τε ψυχαγωγηθεὶς πάθει,
μεθ᾽ ἡδονῆς ἀπῆλθε παιδευθεὶς ἅμα.
Τοὺς γὰρ τραγῳδοὺς πρῶτον, εἰ βούλει, σκόπει,
ὡς ὠφελοῦσι πάντας. Ὁ μὲν ὢν γὰρ πένης,
πτωχότερον αὑτοῦ καταμαθὼν τὸν Τήλεφον
γενόμενον, ἤδη τὴν πενίαν ῥᾷον φέρει·
ὁ νοσῶν δὲ μανικῶς Ἀλκμέων᾽ ἐσκέψατο·
ὀφθαλμιᾷ τις, εἰσὶ Φινεῖδαι τυφλοί.

Τέθνηκέ τῳ παῖς, ἡ Νιόβη κεκούφικε.
Χωλός τίς ἐστι, τὸν Φιλοκτήτην ὁρᾷ.
Γέρων τις ἀτυχεῖ, κατέμαθεν τὸν Οἰνέα.
Ἅπαντα γὰρ τὰ μείζον', ἢ πέπονθέ τις,
ἀτυχήματ' ἄλλοις γεγονότ' ἐννοούμενος,
Τὰς αὐτὸς αὑτοῦ συμφορὰς ῥᾷον φέρει.

3. Καὶ ἡμεῖς οὖν, ὦ Τιμόκρατες, ἀποδίδομέν σοι τὰ τῶν δειπνοσοφιστῶν λείψανα, καὶ οὐ δίδομεν, ὡς ὁ Κοθωκίδης φησὶ ῥήτωρ, Δημοσθένην χλευάζων, ὅς, Φιλίππου Ἀθηναίοις Ἁλόννησον διδόντος, συνεβούλευε μὴ λαμβάνειν, εἰ δίδωσιν, ἀλλὰ μὴ ἀποδίδωσιν. Ὅπερ Ἀντιφάνης ἐν Νεοττίδι παιδιὰν θέμενος, ἐρεσχηλεῖ τόνδε τὸν τρόπον·

Ὁ δεσπότης δὲ πάντα τὰ παρὰ τοῦ πατρὸς
ἀπέλαβεν, ὥσπερ ἔλαβεν. Β. Ἠγάπησεν ἂν
τὸ ῥῆμα τοῦτο παραλαβὼν Δημοσθένης.

Ἄλεξις δ' ἐν Στρατιώτῃ·

Ἀπόλαβε. Β. Τοῦτο δ' ἐστὶ τί;
Α. * * * ὃ παρ' ὑμῶν ἐγὼ
παιδάριον ἔλαβον, ἀποφέρων ἥκω πάλιν.
Β. Πῶς; οὐκ ἀρέσκει σοι τρέφειν; Α. Οὐκ ἔστι γὰρ
ἡμέτερον. Β. Οὐδ' ἡμέτερον. Α. Ἀλλ' ἐδώκατε
ὑμεῖς ἐμοὶ τοῦτ'. Β. Οὐ δεδώκαμεν. Α. Τί δαί;
Β. Ἀπεδώκαμεν. Α. Τὸ μὴ προσῆκον ἐμοὶ λαβεῖν;

καὶ ἐν Ἀδελφοῖς·

Ἐγὼ δέδωκα γάρ τι ταύταις; εἰπέ μοι.
Β. Οὐκ, ἀλλ' ἀπέδωκας, ἐνέχυρον δήπου λαβών.

(224) Ἀναξίλας δ' ἐν Εὐανδρίᾳ·

Καὶ τὰς παλαίστρας σοι μὰ τὴν γῆν μή σύ γε
δῷς, ἀλλ' ἀπόδος. Β. Καὶ δὴ φέρουσ' ἐξέρχομαι.

Τιμοκλῆς δ' ἐν Ἥρωσιν·

Οὐκοῦν κελεύεις νῦν με πάντα μᾶλλον, ἢ
Τὰ προσόντα, φράζειν. Πάνυ γε δράσω τοῦτό σοι.
Β. Καὶ πρῶτα μέν σοι παύσεται Δημοσθένης
ὀργιζόμενος. Α. Ὁ ποῖος; Β. Ὁ ποῖος; ὁ βριαρὸς,
ὁ τοὺς καταπέλτας τάς τε λόγχας ἐσθίων,
μισῶν λόγους ἄνθρωπος, οὐδὲ πώποτε
ἀντίθετον εἰπὼν οὐδὲν, ἀλλ' Ἄρη βλέπων.

Κατὰ τοὺς οὖν προειρημένους ποιητὰς, καὶ αὐτοὶ τὰ ἑπόμενα τοῖς προειρημένοις ἀποδιδόντες, καὶ οὐ διδόντες, τὰ ἀκόλουθα λέξομεν.

4. Ἐπεισῆλθον οὖν ἡμῖν παῖδες πλῆθος ὅσον ἰχθύων φέροντες θαλασσίων λιμναίων τε ἐπὶ πινάκων ἀργυρῶν, ὥστε θαυμάσαι μετὰ τοῦ πλούτου καὶ τὴν πολυτέλειαν. Μονονουχὶ γὰρ καὶ τὰς Νηρηίδας ὠψωνήκει. Καί τις τῶν παρασίτων καὶ κολάκων ἔφη, τὸν Ποσειδῶ πέμπειν τῷ Νεπτουνίῳ ἡμῶν τοὺς ἰχθῦς, οὐ διὰ τῶν ἐν τῇ Ῥώμῃ ἴσον ἴσῳ τὸν ἰχθὺν πωλούντων, ἀλλὰ τοὺς μὲν ἐξ Ἀντίου κεκομίσθαι, ἑτέρους δ' ἐκ Ταῤῥακίνων καὶ τῶν καταντικρὺ νήσων Ποντίων, ἄλλους δ' ἐκ Πύργων· πόλις δ' αὕτη Τυῤῥηνική. Οἱ γὰρ ἐν τῇ Ῥώμῃ ἰχθυοπῶλαι οὐκ ὀλίγον ἀποδέουσι τῶν κατὰ τὴν Ἀττικὴν ποτε κωμῳδηθέντων· περὶ ὧν Ἀντιφάνης μὲν ἐν Νεανίσκοις φησίν·

Ἐγὼ τέως μὲν ᾠόμην, τὰς Γοργόνας
εἶναί τι λογοποίημα· πρὸς ἀγορὰν δ' ὅταν
ἔλθω, πεπίστευκ'· ἐμβλέπων γὰρ αὐτόθι
τοῖς ἰχθυοπώλαις, λίθινος εὐθὺς γίγνομαι·
ὥστ' ἐξ ἀνάγκης ἔστ' ἀποστραφέντι μοι
λαλεῖν πρὸς αὐτούς. Ἂν ἴδω γὰρ ἡλίκον
ἰχθὺν ὅσου τιμῶσι, πήγνυμαι σαφῶς.

5. Ἄμφις δ' ἐν Πλάνῳ·

Πρὸς τοὺς στρατηγοὺς ῥᾷόν ἐστι μυρίαις
μοίραις προσελθόντ᾽ ἀξιωθῆναι λόγου,
λαβεῖν τ᾽ ἀπόκρισιν ὧν ἂν ἐπερωτᾷ τις, ἢ
πρὸς τοὺς καταράτους ἰχθυοπώλας ἐν ἀγορᾷ.
Οὓς ἂν ἐπερωτήσῃ τις, ἢ λαβών τι τῶν
παρακειμένων ἔκυψεν, ὥσπερ Τήλεφος,
πρῶτον σιωπῇ (καὶ δικαίως τοῦτό γε·
ἅπαντες ἀνδροφόνοι γάρ εἰσιν ἑνὶ λόγῳ)
ὡσεὶ δὲ προσέχων οὐδὲν, οὐδ᾽ ἀκηκοὼς,
ἔκρουσε πόλυπόν τιν᾽· ὁ δ᾽ ἐπρήσθη, κοὐ λαλῶν
ὅλα ῥήματ᾽, ἀλλὰ συλλαβὴν ἀφελὼν, τάρων
βολῶν γένοιτ᾽ ἄν· ἡ δὲ κέστρα κτὼ βολῶν.
τοιαῦτ᾽ ἀκοῦσαι δεῖ τὸν ὀψωνοῦντά τι.

Ἄλεξις Ἀπεγλαυκωμένῳ·

Τοὺς μὲν στρατηγοὺς τὰς ὀφρῦς ἐπὰν ἴδω
ἀνεσπακότας, δεινὸν μὲν ἡγοῦμαι ποιεῖν,
οὐ πάνυ τι θαυμάζω δὲ προτετιμημένους
ὑπὸ τῆς πόλεως μεῖζόν τι τῶν ἄλλων φρονεῖν.
Τοὺς δ᾽ ἰχθυοπώλας τοὺς κάκιστ᾽ ἀπολουμένους
ἐπὰν ἴδω κάτω βλέποντας, τὰς δ᾽ ὀφρῦς
ἔχοντας ἐπάνω τῆς κορυφῆς, ἀποπνίγομαι.
Ἐὰν δ᾽ ἐρωτήσῃς, πόσου τοὺς κεστρέας
πωλεῖς δύ᾽ ὄντας; δέκ᾽ ὀβολῶν, φησίν.— Βαρύ·
(225) ὀκτὼ λάβοις ἄν;— Εἴπερ ὠνεῖ τὸν ἕτερον.—
Ὦ τᾶν, λαβὲ, καὶ μὴ παῖζε.— Τοσουδί. Παράτρεχε.—
Ταῦτ᾽ οὐχὶ πικρότερ᾽ ἐστὶν αὐτῆς τῆς χολῆς;

6. Δίφιλος Πολυπράγμονι·

Ὤιμην ἐγὼ τοὺς ἰχθυοπώλας τὸ πρότερον
εἶναι πονηροὺς τοὺς Ἀθήνησιν μόνους.
Γόδε δ᾽, ὡς ἔοικε, τὸ γένος ὥσπερ θηρίον

ἐπίβουλόν ἐστι τῇ φύσει καὶ πανταχοῦ.
Ἐνταῦθα γοῦν ἔστιν τις ὑπερηκοντικὼς,
κόμην τρέφων μὲν πρῶτον ἱερὰν τοῦ θεοῦ,
ὥς φησιν· οὐ διὰ τοῦτό γ᾽, ἀλλ᾽ ἐστιγμένος
πρὸ τοῦ μετώπου παραπέτασμ᾽ αὐτὴν ἔχει.
Οὗτος ἀποκρινεῖ᾽, ἂν ἐρωτήσῃς, πόσου
ὁ λάβραξ; δέκ᾽ ὀβολῶν· οὐχὶ προσθεὶς ὁποδαπῶν.
Ἔπειτ᾽, ἐὰν τἀργύριον αὐτῷ καταβάλῃς,
ἐπράξατ᾽ Αἰγιναῖον· ἂν δ᾽ αὐτὸν δέῃ
κέρματ᾽ ἀποδοῦναι, προσαπέδωκεν Ἀττικά.
Κατ᾽ ἀμφότερα δὲ τὴν καταλλαγὴν ἔχει.

Ξέναρχος Πορφύρᾳ·

Οἱ μὲν ποιηταὶ (φησὶ) λῆρός εἰσιν· οὐδὲ ἓν
καινὸν γὰρ εὑρίσκουσιν, ἀλλὰ μεταφέρει
ἕκαστος αὐτῶν ταῦτ᾽ ἄνω τε καὶ κάτω.
Τῶν δ᾽ ἰχθυοπωλῶν φιλοσοφώτερον γένος
οὐκ ἔστιν οὐδὲν οὐδὲ μᾶλλον ἀνόσιον.
Ἐπεὶ γὰρ αὐτοῖς οὐκ ἔτ᾽ ἔστ᾽ ἐξουσία
ῥαίνειν, ἀπείρηται δὲ τοῦτο τῷ νόμῳ,
εἷς τις θεοῖσιν ἐχθρὸς ἄνθρωπος πάνυ,
ξηραινομένους ὡς εἶδε τοὺς ἰχθῦς, μάχην
ἐποίησ᾽ ἐν αὐτοῖς ἐξεπίτηδες εὖ πάνυ.
Ἦσαν δὲ πληγαὶ, καιρίαν δ᾽ εἰληφέναι
δόξας, καταπίπτει, καὶ, λιποψυχεῖν δοκῶν,
ἔκειτο μετὰ τῶν ἰχθύων. Βοᾷ δέ τις,
ὕδωρ ὕδωρ· ὁ δ᾽ εὐθὺς ἐξάρας πρόχουν
τῶν ὁμοτέχνων τις, τοῦ μὲν ἀκαρῆ παντελῶς
κατέχεε, κατὰ τῶν ἰχθύων δ᾽ ἅπαξάπαν.
Εἴποις γ᾽ ἂν αὐτοὺς ἀρτίως ἡλωκέναι.

7. Ὅτι δὲ καὶ νεκροὺς πωλοῦσι τους ἰχθῦς καὶ σεσηπότας, ἐπισημαίνεται ὁ Ἀντιφάνης ἐν Μοιχοῖς, διὰ τούτων·

Οὐκ ἔστιν οὐδὲν θηρίον τῶν ἰχθύων
ἀτυχέστερον. Τῷ μὴ γὰρ ἀποχρῆν ἀποθανεῖν
αὐτοῖς ἁλοῦσιν, εἶτα κατεδηδεσμένοις
εὐθὺς ταφῆναι, παραδοθέντες ἄθλιοι
τοῖς ἰχθυοπώλαις τοῖς κακῶς ἀπολουμένοις
σήπονθ᾽, ἕωλοι κείμενοι δύ᾽ ἡμέρας
ἢ τρεῖς. Μόλις δ᾽ ἐάν ποτ᾽ ὠνητὴν τυφλὸν
λάβωσ᾽, ἔδωκαν τῶν νεκρῶν ἀναίρεσιν
*τούτῳ. Κομίσας δ᾽ ἐξέβαλεν * * οἴκαδε,*
τὴν πεῖραν ἐν τῇ ῥινὶ τῆς ὀδμῆς λαβών.

Ἐν δὲ Φιλοθηβαίῳ φησίν·

Οὐ δεινόν ἐστι, προσφάτους μὲν ἂν τύχῃ
πωλῶν τις ἰχθῦς, συναγαγόντα τὰς ὀφρῦς
τοῦτον σκυθρωπάζοντά θ᾽ ἡμῖν προσλαλεῖν·
ἐὰν σαπροὺς κομιδῇ δὲ, παίζειν καὶ γελᾶν,
Τοὐναντίον γὰρ πᾶν ἔδει τούτους ποιεῖν·
τὸν μὲν γελᾶν, τὸν δ᾽ ἕτερον οἰμώζειν μακρά.

Ὅτι δὲ καὶ παμπόλλου πιπράσκουσιν, Ἄλεξις ἐν Πυλαίαις φησί·

(226) *Νὴ τὴν Ἀθηνᾶν, ἀλλ᾽ ἐγὼ τεθαύμακα*
τοὺς ἰχθυοπώλας, πῶς ποτ᾽ οὐχὶ πλούσιοι
ἅπαντές εἰσι, λαμβάνοντες βασιλικοὺς
*φόρους * *. Μονονουχὶ δεκατεύουσι γὰρ*
τὰς οὐσίας ἐν ταῖς πόλεσι καθήμενοι,
ὅλας δ᾽ ἀφαιροῦνται καθ᾽ ἑκάστην ἡμέραν.

8. Κἀν τῷ Λέβητι δέ φησιν ὁ αὐτὸς ποιητής·

Οὐ γέγονε κρείττων νομοθέτης τοῦ πλουσίου
Ἀριστονίκου. Τίθησι γὰρ νυνὶ νόμον,

τῶν ἰχθυοπωλῶν ὅστις ἂν πωλῶν τινὶ
ἰχθὺν ὑποτιμήσας ἀποδῶτ᾽ ἐλάττονος
ἧς εἶπε τιμῆς, εἰς τὸ δεσμωτήριον
εὐθὺς ἀπάγεσθαι τοῦτον, ἵνα δεδοικότες
τῆς ἀξίας ἀγαπῶσιν, ἢ τῆς ἑσπέρας
σαπροὺς ἅπαντας ἀποφέρωσιν οἴκαδε.
Κἀνταῦθα καὶ γραῦς καὶ γέρων καὶ παιδίον
πεμφθεὶς ἅπαντες ἀγοράσουσι κατὰ τρόπον.

Καὶ προελθών δέ φησιν·

Οὐ γέγονε μετὰ Σόλωνα κρείττων οὐδὲ εἷς
Ἀριστονίκου νομοθέτης· τά τ᾽ ἄλλα γὰρ
νενομοθέτηκε πολλὰ καὶ παντοῖα δή,
νυνί τε καινὸν εἰσφέρει νόμον τινὰ
χρυσοῦν, τὸ μὴ πωλεῖν καθημένους ἔτι
τοὺς ἰχθυοπώλας, διὰ τέλους δ᾽ ἑστηκότας·
εἶτ᾽ εἰς νέωτά φησι γράψειν κρεμαμένους·
καὶ θᾶττον ἀποπέμψουσι τοὺς ὠνουμένους
ἀπὸ μηχανῆς πωλοῦντες ὥσπερ οἱ θεοί.

9. Ἐμφανίζει δ᾽ αὐτῶν καὶ τὸ σκαιὸν, ἔτι δὲ μισάνθρωπον, Ἀντιφάνης ἐν Μισοπονήρῳ, πρὸς τοὺς ἐν τῷ βίῳ κακίστους τὴν σύγκρισιν αὐτῶν ποιούμενος, διὰ τούτων·

Εἶτ᾽ οὐ σοφοὶ δῆτ᾽ εἰσὶν οἱ Σκύθαι σφόδρα;
οἳ γενομένοισιν εὐθέως τοῖς παιδίοις
διδόασιν ἵππων καὶ βοῶν πίνειν γάλα,
οὐχὶ μὰ Δία τιτθὰς εἰσάγουσι βασκάνους,
καὶ παιδαγωγοὺς αὖθις, ὧν μεῖζω * *
* * * * γε μαίας νὴ Δία.
Αὗται δ᾽ ὑπερβάλλουσι, μετά γε νὴ Δία
τοὺς μητραγυρτοῦντάς γε· πολὺ γὰρ αὖ γένος
μιαρώτατον τοῦτ᾽ ἐστὶν, εἰ μὴ νὴ Δία

τους ἰχθυοπώλας βούλεταί τις λέγειν,
* * μετά γε τοὺς τραπεζίτας· ἔθνος
τούτου γὰρ οὐδέν ἐστιν ἐξωλέστερον.

10. Οὐκ ἀπιθάνως δὲ καὶ Δίφιλος ἐν Ἐμπόρῳ περὶ τοῦ παμπόλλου πιπράσκεσθαι τοὺς ἰχθῦς λέγει ὧδε·

Οὐ πώποτ᾽ ἰχθῦς οἶδα τιμιωτέρους
ἰδών. Πόσειδον, εἰ δεκάτην ἐλάμβανες
αὐτῶν ἀπὸ τῆς τιμῆς ἑκάστης ἡμέρας,
πολὺ τῶν θεῶν ἂν ἦσθα πλουσιώτατος.
Ὅμως δὲ τούτων εἴ με προσγελάσειέ τις,
ἐδίδουν στενάξας ὁπόσον αἰτήσειέ με.
Γόγγρον μέν, ὥσπερ ὁ Πρίαμος τὸν Ἕκτορα,
ὅσον εἵλκυσεν, τοσοῦτο καταθεὶς ἐπριάμην.

Ἄλεξις δ᾽ ἐν Ἑλληνίδι·

Ἀεὶ δὲ καὶ ζῶντ᾽ ἐστὶ καὶ τεθνηκότα
ἐν τῇ θαλάττῃ πολέμι᾽ ἡμῖν θηρία.
Ἂν ἀνατραπῇ γὰρ πλοῖον, εἶθ᾽, ὡς γίγνεται,
ληφθῇ νέων τις, καταπεπώκασ᾽ εὐθέως.
(227) Αὐτοί τ᾽ ἐπὰν ληφθῶσιν ὑπὸ τῶν ἁλιέων,
τεθνεῶτες ἐπιτρίβουσι τοὺς ὠνουμένους.
Τῆς οὐσίας γάρ εἰσιν ἡμῶν ὤνιοι,
ὁ πριάμενός τε πτωχὸς εὐθὺς ἀποτρέχει.

Ἐξ ὀνόματος δ᾽ ἰχθυοπώλου μνημονεύει Ἑρμαίου Αἰγυπτίου Ἄρχιππος ἐν Ἰχθύσιν οὕτως·

Αἰγύπτιος μιαρώτατος τῶν ἰχθύων κάπηλος
Ἑρμαῖος, ὃς βίᾳ δέρων ῥίνας γαλεούς τε πωλεῖ
καὶ τοὺς λάβρακας ἐντερεύων, ὡς λέγουσιν ἡμῖν.

Καὶ Ἄλεξις δ᾽ ἐν Ἐπικλήρῳ Μικίωνος ἰχθυοπώλου τινὸς μνημονεύει.

11. *Εἰκότως οὖν καὶ οἱ ἁλιεῖς ἐπὶ τῇ τέχνῃ μέγα φρονοῦσι μᾶλλον, ἢ οἱ ἄριστοι τῶν στρατηγῶν. Παράγει γοῦν τινα τούτων Ἀναξανδρίδης ἐν Ὀδυσσεῖ περὶ τῆς ἁλιευτικῆς τέχνης τάδε λέγοντα·*

Τῶν ζωγράφων μὲν ἡ καλὴ χειρουργία
ἐν τοῖς πίναξι κρεμαμένη θαυμάζεται·
αὕτη δὲ σεμνῶς ἐκ λοπάδος ἁρπάζεται,
ἀπὸ τοῦ ταγήνου τ' εὐθέως ἀφανίζεται.
Ἐπὶ τίνα δ' ὧδ' ἄλλην τέχνην, ὦ χρηστὲ σύ,
τὰ στόματα τῶν νεωτέρων κατακάετ', ἢ
ὠθισμός ἐστι δακτύλων τοιουτοσὶ,
ἢ πνιγμὸς, ἂν μὴ ταχὺ δύνηται καταπιεῖν,
ἀλλ' οὖν μόνη γὰρ τὰς συνουσίας ποιεῖ
εὔοψος ἀγορά. Τίς δὲ συνδειπνεῖ βροτῶν
φρυκτοὺς καταλαβὼν ἢ κορακίνους ὠνίους
ἢ μαινίδ'; ὡραῖον δὲ μειρακύλλιον
ποίαις ἐπῳδαῖς ἢ λόγοις ἁλίσκεται
τίσιν, φράσον γὰρ, ἂν τις ἀφέλῃ τὴν τέχνην
τὴν τῶν ἁλιέων; ἥδε γὰρ δαμάζεται.
ἑφθοῖς προσώποις ἰχθύων χειρουμένη,
ἄγουσ' ὑπ' αὐτὰ τὰ σώματ' ἀρίστου πύλας,
ἀσύμβολον κλίνειν ἀναγκάζει φύσιν.

12. *Πρὸς δὲ τοὺς περιέργως ὀψωνοῦντας τάδε φησὶν Ἄλεξις ἐν Ἐπικλήρῳ·*

Ὅστις ἀγοράζει πτωχὸς ὢν ὄψον πολὺ,
ἀπορούμενός τε τἄλλα πρὸς τοῦτ' εὐπορεῖ,
τῆς νυκτὸς οὗτος τοὺς ἀπαντῶντας ποιεῖ
γυμνοὺς ἅπαντας. Εἶτ' ἐπάν τις ἐκδυθῇ,
τηρεῖν ἕωθεν εὐθὺς ἐν τοῖς ἰχθύσιν·
ὃν ἂν δ' ἴδῃ πρῶτον πένητα καὶ νέον

παρὰ Μικίωνος ἐγχέλεις ὠνούμενον,
ἀπάγειν λαβόμενον εἰς τὸ δεσμωτήριον.

Δίφιλος δ' ἐν Ἐμπόρῳ καὶ νόμον εἶναί φησι παρὰ Κορινθίοις τινὰ τοιοῦτον·

Νόμιμον τοῦτ' ἐστὶ, βέλτιστ', ἐνθάδε
Κορινθίοισιν, ἄν τιν' ὀψωνοῦντ' ἀεὶ
λαμπρῶς ὁρῶμεν, τοῦτον ἀνακρίνειν, πόθεν
ζῇ καὶ τί ποιῶν· κἂν μὲν οὐσίαν ἔχῃ,
ἧς αἱ πρόσοδοι λύουσι τἀναλώματα,
ἐᾶν ἀπολαύειν τοῦτον ἤδη τὸν βίον·
ἐὰν δ' ὑπὲρ τὴν οὐσίαν δαπανῶν τύχῃ,
ἀπεῖπον αὐτῷ τοῦτο μὴ ποιεῖν ἔτι.
Ὃς ἂν δὲ μὴ πείθητ', ἐπέβαλον ζημίαν.
Ἐὰν δὲ μηδ' ὁτιοῦν ἔχων ζῇ πολυτελῶς,
τῷ δημίῳ παρέδωκαν αὐτόν. Β. Ἡράκλεις.
(228) Α. Οὐκ ἐνδέχεται γὰρ ζῆν ἄνευ κακοῦ τινος
τοῦτον· συνίης; ἀλλ' ἀναγκαίως ἔχει
ἢ λωποδυτεῖν τὰς νύκτας ἢ τοιχωρυχεῖν,
ἢ τῶν ποιούντων ταῦτα κοινωνεῖν τισιν,
ἢ συκοφαντεῖν κατ' ἀγορὰν, ἢ μαρτυρεῖν
ψευδῆ. Τὸ τοιοῦτον ἐκκαθαίρομεν γένος.
Β. Ὀρθῶς γε νὴ Δί'. Ἀλλὰ δὴ τί τοῦτ' ἐμοί;
Α. Ὁρῶμεν ὀψωνοῦνθ' ἑκάστης ἡμέρας
οὐχὶ μετρίως, βέλτιστέ, σ', ἀλλ' ὑπερηφάνως.
Οὐκ ἔστιν ἰχθυηρὸν ὑπὸ σοῦ μεταλαβεῖν.
Συνῆχας ἡμῶν εἰς τὰ λάχανα τὴν πόλιν·
περὶ τῶν σελίνων μαχόμεθ', ὥσπερ Ἰσθμίοις.
Λαγώς τις εἰσελήλυθ', εὐθὺς ἥρπακας.
Πέρδικα δ' ἢ κίχλην γε νὴ Δί' οὐκ ἔτι

ἔστιν δι᾽ ὑμᾶς, οὐδὲ πετομένην, ἰδεῖν.

Τὸν ξενικὸν οἶνον ἐπιτετίμηκας πολύ.

Τὸ δὲ ἔθος τοῦτο καὶ Ἀθήνησιν εἶναι, ἀξιοῖ Σώφιλος ἐν Ἀνδροκλεῖ, ὀψονόμους ἀξιῶν αἱρεῖσθαι ὑπὸ τῆς βουλῆς δύ᾽ ἢ καὶ τρεῖς. Λυγκεὺς δ᾽ ὁ Σάμιος καὶ τέχνην ὀψωνητικὴν συνέγραψε πρός τινα δυσώνην, διδάσκων αὐτὸν, τίνα δεῖ λέγοντα πρὸς τοὺς ἀνδροφόνους ἰχθυοπώλας λυσιτελῶς, ἔτι δὲ ἀλύπως ὠνεῖσθαι ἃ βούλεται.

13. Ἐκ τούτων πάλιν τῶν λεχθέντων τὰς ἀκάνθας ἀναλεξάμενος Οὐλπιανὸς, Εἰ ἔχομεν, ἔφη, δεῖξαι ἀργυροῖς σκεύεσιν ἐν τοῖς δείπνοις χρωμένους τοὺς ἀρχαίους, καὶ εἰ ὁ πίναξ Ἑλληνικὸν ὄνομα. Ὁμήρου γὰρ εἰπόντος ἐν Ὀδυσσείᾳ·

Τοῖσιν δ᾽ αὖ πίνακας κρειῶν παρέθηκε συβώτης·

Ἀριστοφάνης ὁ Βυζάντιος νεώτερόν φησιν εἶναι τὸ ἐπὶ πινάκων παρατιθέναι τὰ ὄψα, ἀγνοῶν ὅτι κἂν ἄλλοις εἴρηκεν ὁ ποιητής·

Δαιτρὸς δὲ κρειῶν πίνακας παρέθηκεν ἀείρας.

Ζητῶ δὲ καὶ, εἰ δούλων πλῆθος τινὲς ἐκέκτηντο, ὥσπερ καὶ οἱ νῦν, καὶ εἰ τὸ τήγανον εἴρηται, καὶ μὴ μόνως τάγηνον, μὴ πάντα πίνωμεν ἢ καὶ ἐσθίωμεν, ὥσπερ οἱ διὰ τὴν γαστέρα παράσιτοι ὀνομαζόμενοι, ἢ κόλακες.

14. Πρὸς ὃν Αἰμιλιανὸς ἀπεκρίνατο· Πίνακα μὲν ἔχεις τὸ σκεῦος ὠνομασμένον καὶ παρὰ Μεταγένει τῷ κωμικῷ ἐν Θουριοπέρσαις· τήγανον δ᾽, ὦ βέλτιστε, εἴρηκεν ἐν μὲν Λήροις Φερεκράτης, οὕτως·

Ἀπὸ τηγάνου τ᾽ ἔφασκεν ἀφύας ἂν φαγεῖν.

Καὶ ἐν Πέρσαις ὁ αὐτός·

Ἐπὶ τηγάνοις καθίσανθ᾽ ὑφάπτειν τοῦ φλέως.

Φιλωνίδης δ᾽ ἐν Κοθόρνοις·

Ὑποδέχεσθαι καὶ βατίσι καὶ τηγάνοις·
καὶ πάλιν „Ὀσφρομένην τῶν τηγάνων." Εὔβουλος δ' ἐν Ὀρθάνῃ·

Ῥιπὶς δ' ἐγείρει φύλακας Ἡφαίστου κύνας,
θερμῇ παροξύνουσα τηγάνου πνοῇ.

Καὶ πάλιν·

Πᾶσα δ' εὔμορφος γυνὴ
ἐρῶσα φοιτᾷ, τηγάνῳ τε συντρυφᾷ.

(229) Καὶ ἐν Τιτᾶσι·

Προσγελῶσά τε
λοπὰς παφλάζει βαρβάρῳ λαλήματι·
πηδῶσι δ' ἰχθῦς ἐν μέσοισι τηγάνοις.

Τοῦ δὲ ῥήματος μέμνηται Φρύνιχος ἐν Τραγῳδοῖς·

Ἡδὺ δ' ἀποτηγανίζειν ἄνευ συμβολῶν.

Καὶ Φερεκράτης ἐν Μυρμηκανθρώποις φησί· „Σὺ δ' ἀποτηγανίζεις." Ἡγήσανδρος δ' ὁ Δελφὸς Συρακοσίους φησὶ τὴν μὲν λοπάδα τήγανον καλεῖν, τὸ δὲ τήγανον ξηροτήγανον. Διὸ καὶ Θεοδωρίδαν φάναι ἔν τινι ποιηματίῳ·

Τηγάνῳ εὖ ἥψησεν ἐν ὀψητῆρι κολύμβῳ,

τὴν λοπάδα τήγανον προσαγορεύων. Χωρὶς δὲ τοῦ τ στοιχείου Ἴωνες ἤγανον λέγουσιν, ὡς Ἀνακρέων· „Χεῖρά τ' ἐν ἠγάνῳ βαλεῖν."

15. Εἰς ἐπίστασιν δέ με ἄγει, καλὲ Οὐλπιανέ, περὶ τῆς τῶν ἀργυρωμάτων χρήσεως τὸ Ἀλέξιδος ἐν Φυγάδι εἰρημένον·

Ὅπου γάρ ἐστιν ὁ κέραμος μισθώσιμος
ὁ τοῖς μαγείροις.

Μέχρι γὰρ τῶν Μακεδονικῶν χρόνων κεραμέοις σκεύεσιν οἱ δειπνοῦντες διηκονοῦντο, ὥς φησιν ὁ ἐμὸς Ἰόβας. Μεταβαλόντων δ' ἐπὶ τὸ πολυτελέστερον Ῥωμαίων τὴν δίαιταν,

κατὰ μίμησιν ἐκδιαιτηθεῖσα Κλεοπάτρα, ἡ τὴν Αἰγύπτου καταλύσασα βασιλείαν, τοὔνομα οὐ δυναμένη ἀλλάξαι, ἀργυροῦν καὶ χρυσοῦν ἀπεκάλει κέραμον αὐτὸ, κέραμά τ᾽ ἀπεδίδοτο τὰ ἀποφόρητα τοῖς δειπνοῦσι· καὶ τοῦτ᾽ ἦν τὸ πολυτελέστατον. Εἰς τε τὸν Ῥωσσικὸν εὐανθέστατον ὄντα κέραμον πέντε μνᾶς ἡμερησίας ἀνήλισκεν ἡ Κλεοπάτρα. Πτολεμαῖος δ᾽ ὁ βασιλεὺς ἐν ὀγδόῳ ὑπομνημάτων, περὶ Μασσανάσσου τὸν λόγον ποιούμενος, τοῦ Λιβύων βασιλέως, φησὶ τάδε· „Δεῖπνα Ῥωμαϊκῶς ἦν κατεσκευασμένα, κεράμῳ παντὶ χορηγούμενα ἀργυρῷ. Τὰς δὲ τῶν δευτέρων τραπέζας ἐκόσμει τοῖς Ἰταλικοῖς ἐθισμοῖς· τὰ δὲ κανίσκια ἦν ἅπαντα χρυσᾶ, γεγονότα πρὸς τὰ πλεκόμενα ταῖς σχοίνοις· μουσικοῖς τε ἐχρῆτο Ἑλληνικοῖς."

16. Ἀριστοφάνης δ᾽ ὁ κωμῳδιοποιὸς, ὅν φησιν Ἡλιόδωρος ὁ Ἀθηναῖος ἐν τοῖς περὶ ἀκροπόλεως, (πεντεκαίδεκα δ᾽ ἐστὶ ταῦτα βιβλία,) Ναυκρατίτην εἶναι γένος, ἐν τῷ Πλούτῳ τῷ δράματι κατὰ τὴν τοῦ ὁμωνύμου θεοῦ ἐπιφάνειαν τοὺς ἰχθυηροὺς φησι πίνακας ἀργυροῦς ἀναφανῆναι, καθάπερ καὶ τἄλλ᾽ ἅπαντα, λέγων ὡδί·

Ὀξὶς δὲ πᾶσα καὶ λοπάδιον καὶ χύτρα
χαλκῆ γέγονε· τοὺς δὲ πινακίσκους, τοὺς σαπροὺς,
τοὺς ἰχθυηροὺς, ἀργυροῦς πάρεσθ᾽ ὁρᾶν.
ὁ δ᾽ ἰπνὸς γέγον᾽ [ἡμῖν] ἐξαπίνης ἐλεφάντινος.

Πλάτων δ᾽ ἐν Πρέσβεσι·

Κατέλαβον Ἐπικράτης τε καὶ Φορμίσιος
παρὰ τοῦ βασιλέως πλεῖστα δωροδοκήματα,
ὀξύβαφα χρυσᾶ, καὶ πινακίσκους ἀργυροῦς.

Σώφρων δ᾽ ἐν γυναικείοις μίμοις φησί· „Τῶν δὲ χαλκωμάτων καὶ τῶν ἀργυρωμάτων ἐμάρμαιρε ἁ οἰκία."
(230)

17. Φιλιππίδης δ᾽ ἐν Ἀργυρίου ἀφανισμῷ ὡς φορτι-

κοῦ μέμνηται τοῦ τοιούτου καὶ σπανίου, ζηλουμένου δὲ ὑπό τινων νεοπλούτων μετοίκων·

Ἀλλ' ἔλεος ἐμπέπτωκέ τις μοι τῶν ὅλων,
ὅταν ἀπορουμένους μὲν ἀνθρώπους ἴδω
ἐλευθέρους, μαστιγίας δ' ἐπ' ἀργυροῦ
πίνακος ἄγοντος μνᾶν τάριχος ἐνίοτε
δυοῖν ὀβολῶν ἔσθοντας ἢ τριωβόλου,
καὶ κάππαριν χαλκῶν τριῶν ἐν τρυβλίῳ
ἄγοντι πεντήκοντα δραχμὰς ἀργυρῷ.
Πρότερον δὲ φιάλην ἦν ἀνακειμένην ἰδεῖν
ἐργῶδες. B. Ἀμέλει τοῦτο μὲν καὶ νῦν ἔτι·
ἂν γὰρ ἀναθῇ τις, εὐθὺς ἕτερος ἥρπασεν.

Ἄλεξις δ' ἐν Ἱππίσκῳ, νεανίσκον παράγων ἐρῶντα, καὶ ἐπι δεικνύμενον τὸν πλοῦτον τῇ ἐρωμένῃ, ταῦτα ποιεῖ λέγοντα·

Τοῖς παισί τ' εἶπα, (δύο γὰρ ἦγον οἴκοθεν,)
τἀκπώματ' εἰς τὸ φανερὸν ἐκνενιτρωμένα
θεῖναι. Κύαθος δ' ἦν ἀργυροῦς, τἀκπώματα
ἦγεν δύο δραχμάς, κυμβίον δὲ τέτταρας,
ψυκτηρίδιον δὲ δέκ' ὀβολούς, Φιλιππίδου
λεπτότερον.

Ἀλλὰ ταῦθ' ὅλως πρὸς ἀλαζονείαν οὐ κακῶς νενοημένα ἦν. Οἶδα δὲ κἀγώ τινα πολίτην ἡμέτερον πτωχαλαζόνα, ὅς δραχμῆς ἔχων τὰ πάντ' ἀργυρώματα, ἐβόα καλῶν τὸν οἰκέτην, ἕνα ὄντα καὶ μόνον, ὀνόμασι δὲ χρώμενον ψαμμακοσίοις· παῖ Στρομβιχίδη, μὴ τῶν χειμερινῶν ἀργυρωμάτων ἡμῖν παραθῇς, ἀλλὰ τῶν θερινῶν. Τοιοῦτός ἐστι καὶ ὁ παρὰ Νικοστράτῳ ἐν τῷ ἐπιγραφομένῳ δράματι Βασιλεῦς. Ἀλαζὼν δ' ἐστὶ στρατιώτης, περὶ οὗ λέγει·

Λοιπή τις ὀξίς ἐστι καὶ ψυκτήριον,
τῆς εὐπαρύφου λεπτότερον.

Ἐξήλαυνον γάρ τινες τὸν ἄργυρον καὶ τότε εἰς ὑμένος ἰδέαν;

18. Καὶ Ἀντιφάνης δ' ἐν Δημνίαις φησί·

Παρετέθη τρίπους,
πλακοῦντα χρηστον, ὦ πολυτίμητοι θεοὶ,
ἔχων, ἐν ἀργυρῷ τε τρυβλίῳ μέλι.

Καὶ Σώπατρος δ' ὁ παρῳδὸς ἐν Ὀρέστῃ·

Σαπρὸν σίλουρον ἀργυροῦς πίναξ ἔχων.

Ἐν δὲ τῷ ἐπιγραφομένῳ δράματι Φακῇ φησιν·

Ἀλλ' ἀμφὶ δείπνοις ὀξίδ' ἀργυρᾶν ἔχει
δρακοντομίμοις ὀργάνων τορεύμασιν,
οἵαν ποτ' ἔσχε καὶ Θίβρων ὁ Ταντάλου
μαλακὸς ταλάντοις ἐκταλαντωθεὶς ἀνήρ.

Θεόπομπος δ' ὁ Χῖος ἐν ταῖς πρὸς Ἀλέξανδρον συμβουλαῖς περὶ Θεοκρίτου τοῦ πολίτου τὸν λόγον ποιούμενός φησιν· „Ἐξ ἀργυρωμάτων δὲ καὶ χρυσῶν πίνει, καὶ τοῖς σκεύεσι χρῆται τοῖς ἐπὶ τῆς τραπέζης ἑτέροις τοιούτοις, ὁ πρότερον οὐχ ὅπως ἐξ ἀργυρωμάτων οὐκ ἔχων πίνειν, ἀλλ' οὐδὲ χαλκῶν, ἀλλ' ἐκ κεραμέων, καὶ τούτων ἐνίοτε κολοβῶν.“ Δίφιλος δ' ἐν Ζωγράφῳ·

Ἄριστον ἐπεχόρευσεν ἐκλελεγμένον,
(231) εἴ τι νέον ἢ ποθεινὸν, ὀστρέων γένη
παντοδαπὰ, λοπάδων παρατεταγμένη φάλαγξ,
ὀπτῶν ἐπῆγε σωρὸς ἀπὸ τοῦ τηγάνου,
τριμμάτια τούτοις ἐν θυείαις ἀργυραῖς.

Φιλήμων Ἰατρῷ· „Καὶ γυλίαν τιν' ἀργυρωμάτων.“ Μένανδρος Ἑαυτὸν τιμωρουμένῳ. „Λουτρὸν, θεραπαίνας, ἀργυρώματα.“ καὶ ἐν Ὑμνίδι·

Ἀλλὰ τἀργυρώματα
ἥκω λαβεῖν βουλόμενος.

Λυσίας δ' ἐν τῷ περὶ τοῦ χρυσοῦ τρίποδος, εἰ γνήσιος ὁ λόγος· „Ἀργυρώματά τε ἢ χρυσώματα ἔτι ἦν διδόναι.“ Οἱ δ' ἑλληνίζοντες λέγειν δεῖν φασιν ἀργυροῦν κόσμον, καὶ χρυσοῦν κόσμον.

19. *Τοσαῦτα εἰπόντος τοῦ Αἰμιλιανοῦ, ὁ Ποντιανὸς ἔφη, Σπάνιος γὰρ ὄντως ἦν τὸ παλαιὸν παρὰ τοῖς Ἕλλησιν ὁ μὲν χρυσὸς, καὶ πάνυ, ὁ δ' ἄργυρος ὀλίγος ἦν ὁ ἐν τοῖς μετάλλοις. Διὸ καὶ Φίλιππον, τον τοῦ μεγάλου βασιλέως Ἀλεξάνδρου πατέρα, φησὶ Δοῦρις ὁ Σάμιος φιάλιον χρυσοῦν κεκτημένον ἀεὶ τοῦτ' ἔχειν κείμενον ὑπὸ τοῦ προσκεφαλαίου. Καὶ τὴν Ἀτρέως δὲ χρυσῆν ἄρνα, περὶ ἣν γεγόνασιν ἡλίου τε ἐκλείψεις, καὶ βασιλέων μεταβολαὶ, ἔτι τε τῆς τραγῳδίας ἡ πολλὴ, φιάλην ἀργυρᾶν φησι γεγονέναι Ἡρόδωρος ὁ Ἡρακλεώτης, ἔχουσαν ἐν μέσῳ ἄρνα χρυσῆν. Ἀναξιμένης δ' ὁ Λαμψακηνὸς ἐν ταῖς πρώταις ἐπιγραφομέναις ἱστορίαις τὸν Ἐριφύλης ὅρμον διαβόητον γενέσθαι διὰ τὸ σπάνιον εἶναι τότε χρυσίον παρὰ τοῖς Ἕλλησι. Καὶ γὰρ ἀργυροῦν ποτήριον ἦν ἰδεῖν τότε παράδοξον. Μετὰ δὲ τὴν Δελφῶν ὑπὸ Φωκέων κατάληψιν πάντα τὰ τοιαῦτα δαψίλειαν εἴληφεν. Ἐκ ποτηρίων δὲ χαλκῶν ἔπινον οἱ σφόδρα δοκοῦντες πλουτεῖν, καὶ τὰς θήκας τούτων ὠνόμαζον χαλκοθήκας. Ἡρόδοτός τέ φησι, τοὺς Αἰγυπτίων ἱερεῖς χαλκοῖς ποτηρίοις πίνειν, τοῖς τε βασιλεῦσιν αὐτῶν θύουσί ποτε κοινῇ οὐχ εὑρεθῆναί φησι δοθῆναι φιάλας ἀργυρᾶς· Ψαμμήτιχον γοῦν, νεώτερον ὄντα τῶν ἄλλων βασιλέων, χαλκῇ φιάλῃ σπεῖσαι, τῶν ἄλλων ἀργυραῖς σπενδόντων. Συληθέντος γοῦν τοῦ Πυθικοῦ ἱεροῦ ὑπὸ τῶν Φωκικῶν τυράννων, ἐπέλαμψε παρὰ τοῖς Ἕλλησιν ὁ χρυσὸς, εἰσεκώμασε δὲ καὶ ὁ ἄργυρος. Ὕστερον δὲ τοῦ μεγίστου Ἀλεξάνδρου τοὺς ἐκ τῆς*

Ἀσίας θησαυροὺς ἀνελομένου, ὄντως ἀνέτειλεν ὁ κατὰ Πίνδαρον εὐρυσθενὴς πλοῦτος.

20. Καὶ τὰ ἐν Δελφοῖς δὲ ἀναθήματα τὰ ἀργυρᾶ καὶ τὰ χρυσᾶ ὑπὸ πρώτου Γύγου τοῦ Λυδῶν βασιλέως ἀνετέθη· καὶ πρὸ τῆς τούτου βασιλείας ἀνάργυρος, ἔτι δὲ ἄχρυσος, ἦν ὁ Πύθιος, ὡς Φανίας τέ φησιν ὁ Ἐρέσιος καὶ Θεόπομπος ἐν τῇ τεσσαρακοστῇ τῶν Φιλιππικῶν. Ἱστοροῦσι γὰρ οὗτοι κοσμηθῆναι τὸ Πυθικὸν ἱερὸν ὑπό τε τοῦ Γύγου καὶ τοῦ μετὰ τοῦτον Κροίσου, μεθ᾽ οὓς ὑπό τε Γέλωνος καὶ Ἱέρωνος τῶν Σικελιωτῶν, τοῦ μὲν τρίποδα καὶ Νίκην χρυσοῦ πεποιημένα ἀναθέντος, καθ᾽ οὓς χρόνους Ξέρξης ἐπεστράτευε τῇ Ἑλλάδι, τοῦ δ᾽ Ἱέρωνος τὰ ὅμοια. Λέγει δ᾽ οὕτως ὁ Θεόπομπος· „Ἦν γὰρ τὸ παλαιὸν το ἱερὸν κεκοσμημένον χαλκοῖς ἀναθήμασιν, οὐκ ἀνδριᾶσιν, ἀλλὰ λέβησι καὶ τρίποσι χαλκοῦ πεποιη-
(232) μένοις. Λακεδαιμόνιοι οὖν χρυσῶσαι βουλόμενοι τὸ πρόσωπον τοῦ ἐν Ἀμύκλαις Ἀπόλλωνος, καὶ οὐχ εὑρίσκοντες ἐν τῇ Ἑλλάδι χρυσίον, πέμψαντες εἰς θεοῦ ἐπηρώτων τὸν θεὸν, παρ᾽ οὗ χρυσίον πρίαιντο. Ὁ δ᾽ αὐτοῖς ἀνεῖλε, παρὰ Κροῖσον τὸν Λυδὸν πορευθέντας, ὠνεῖσθαι παρ᾽ ἐκείνου. Καὶ οἱ πορευθέντες παρὰ Κροίσου ὠνήσαντο. Ἱέρων δ᾽ ὁ Συρακόσιος, βουλόμενος ἀναθεῖναι τῷ θεῷ τὸν τρίποδα καὶ τὴν Νίκην ἐξ ἀπέφθου χρυσοῦ, ἐπὶ πολὺν χρόνον ἀπορῶν χρυσίου, ὕστερον ἔπεμψε τοὺς ἀναζητήσοντας εἰς τὴν Ἑλλάδα· οἵτινες, μόλις ποτὲ εἰς Κόρινθον ἀφικόμενοι, καὶ ἐξιχνεύσαντες, εὗρον παρὰ Ἀρχιτέλει τῷ Κορινθίῳ, ὃς, πολλῷ χρόνῳ συνωνούμενος κατὰ μικρὸν, θησαυροὺς εἶχεν οὐκ ὀλίγους. Ἀπέδοτο γοῦν τοῖς παρὰ τοῦ Ἱέρωνος, ὅσον ἠβούλοντο, καὶ μετὰ ταῦτα πληρώσας καὶ τὴν ἑαυτοῦ χεῖρα, ὅσον ἠδύνατο χω-

ρῆσαι, ἐπέδωκεν αὐτοῖς. Ἀνθ᾽ ὧν Ἱέρων πλοῖον σίτου καὶ ἄλλα πολλὰ δῶρα ἔπεμψεν ἐκ Σικελίας."

21. Ἱστορεῖ τὰ αὐτὰ καὶ Φανίας ἐν τῷ περὶ τῶν ἐν Σικελίᾳ τυράννων, ὡς χαλκῶν ὄντων τῶν παλαιῶν ἀναθημάτων, καὶ τριπόδων, καὶ λεβήτων, καὶ ἐγχειριδίων, ὧν ἐφ᾽ ἑνὸς καὶ ἐπιγεγράφθαι φησίν·

Θάησαί μ᾽· ἐτεὸν γὰρ ἐν Ἰλίου εὐρεῖ πύργῳ
ἦν, ὅτε καλλικόμῳ μαρνάμεθ᾽ ἀμφ᾽ Ἑλένῃ·
καί μ᾽ Ἀντηνορίδης ἐφόρει κρείων Ἑλικάων.
Νῦν δέ με Λητοΐδου θεῖον ἔχει δάπεδον.

Ἐπὶ δὲ τρίποδος, ὃς ἦν εἷς τῶν ἐπὶ Πατρόκλῳ ἄθλων τεθέντων·

Χάλκεός εἰμι τρίπους· Πυθοῖ δ᾽ ἀνάκειμαι ἄγαλμα,
καί μ᾽ ἐπὶ Πατρόκλῳ θῆκεν πόδας ὠκὺς Ἀχιλλεύς·
Τυδεΐδης δ᾽ ἀνέθηκε βοὴν ἀγαθὸς Διομήδης,
νικήσας ἵπποισι παρὰ πλατὺν Ἑλλήσποντον.

22. Ἔφορος δὲ ἢ Δημόφιλος, ὁ υἱὸς αὐτοῦ, ἐν τῇ τριακοστῇ τῶν ἱστοριῶν περὶ τοῦ ἐν Δελφοῖς ἱεροῦ λέγων, φησίν· „Ὀνόμαρχος δὲ καὶ Φάϋλλος καὶ Φάλαικος οὐ μόνον ἅπαντα τὰ τοῦ θεοῦ ἐξεκόμισαν, ἀλλὰ τὸ τελευταῖον αἱ γυναῖκες αὐτῶν τόν τε τῆς Ἐριφύλης κόσμον ἔλαβον, ὃν Ἀλκμαίων εἰς Δελφοὺς ἀνέθηκε, κελεύσαντος τοῦ θεοῦ, καὶ τὸν τῆς Ἑλένης ὅρμον, Μενελάου ἀναθέντος. Ἑκατέρῳ γὰρ ὁ θεὸς ἔχρησεν· Ἀλκμαίωνι μὲν πυνθανομένῳ, πῶς ἂν τῆς μανίας ἀπαλλαγείη,

Τιμῆέν μ᾽ αἰτεῖς δῶρον, μανίαν ἀποπαῦσαι.
Καὶ σὺ φέρειν τιμῆεν ἐμοὶ γέρας, ᾧ ποτε μήτηρ
Ἀμφιάραον ἔκρυψ᾽ ὑπὸ γῆν αὐτοῖσι σὺν ἵπποις·

Μενελάῳ δέ, πῶς ἂν τὸν Ἀλέξανδρον τιμωρήσαιτο,

Πάγχρυσον φέρε κόσμον ἑλὼν ἀπὸ σῆς ἀλόχοιο

δειρῆς, ὅν ποτε Κύπρις ἔδωχ᾽ Ἑλένῃ μέγα χάρμα.
Ὥς σοὶ Ἀλέξανδρος τίσιν ἐχθίστην ἀποδώσει.

(233) Συνέβη δὲ ταῖς γυναιξὶν ἔριν ἐμπεσεῖν περὶ τοῦ κόσμου τούτου, ποτέρα πότερον λήψεται. Καὶ διακληρουμένων, ἡ μὲν, σκυθρωπὴ οὖσα κατὰ τὸν βίον καὶ σεμνότητος πλήρης, τὸν Ἐριφύλης ὅρμον, ἡ δὲ, ὥρᾳ διαφέρουσα καὶ μάχλος οὖσα, τὸν τῆς Ἑλένης εἴληφε. Καὶ αὕτη μὲν, ἐρασθεῖσα νεανίσκου τινὸς Ἠπειρώτου, συνεξεδήμησεν, ἡ δὲ τῷ ἀνδρὶ θάνατον ἐβούλευσεν."

23. Πλάτων δὲ ὁ θεῖος καὶ Λυκοῦργος ὁ Λάκων οὐδ᾽ εἴων ἐνεπιδημεῖν ταῖς ἰδίαις πολιτείαις οὔτε τῶν ἄλλων πολυτελῶν οὐδὲν, ἀλλ᾽ οὐδὲ τὸν ἄργυρον οὐδὲ τὸν χρυσὸν, τῶν μεταλλευομένων τὸν σίδηρον καὶ τὸν χαλκὸν ἀρκεῖν νομίζοντες, ἐκεῖνα δ᾽ ἐκβάλλοντες ὡς λυμαινόμενα τὰς ὑγιαινούσας τῶν πόλεων. Ζήνων δὲ, ὁ ἀπὸ τῆς στοᾶς, πάντα τὰ ἄλλα πλὴν τοῦ νομίμως αὐτοῖς καὶ καλῶς χρῆσθαι νομίσας ἀδιάφορα, τὴν μὲν εὐχὴν αὐτῶν καὶ φυγὴν ἀπειπὼν, τὴν χρῆσιν δὲ τῶν λιτῶν καὶ ἀπερίττων προηγουμένως ποιεῖσθαι προστάσσων, ὅπως ἀδεῆ καὶ ἀθαύμαστον πρὸς τἄλλα τὴν διάθεσιν τῆς ψυχῆς ἔχοντες οἱ ἄνθρωποι, ὅσα μήτε καλά ἐστι μήτε αἰσχρὰ, τοῖς μὲν κατὰ φύσιν ὡς ἐπὶ πολὺ χρῶνται, τῶν δ᾽ ἐναντίων μηδὲν ὅλως δεδοικότες, λόγῳ καὶ μὴ φόβῳ τούτων ἀπέχωνται. Οὐδὲν γὰρ ἡ φύσις ἐκβέβληκεν ἐκ τοῦ κόσμου τῶν εἰρημένων, ἀλλ᾽ ἐποίησεν ὑπογείους αὐτῶν φλέβας, πολύπονον καὶ χαλεπὴν ἐχούσας ἐργασίαν, ὅπως οἱ περὶ ταῦτα σπουδάζοντες ὀδυνώμενοι μετίωσι τὴν κτῆσιν, καὶ οὐχ οἱ μεταλλεύοντες μόνοι, ἀλλὰ καὶ οἱ τὰ μεταλλευθέντα συναγείροντες μυρίοις μόχθοις θηρεύωσι τὴν περίβλεπτον ταύτην πολυκτησίαν. Δείγματος μὲν οὖν χάριν * * * ἐπείπερ

ἐπιπόλαιον αὐτῶν ἐστι τὸ γένος, εἴ γ᾽ ἐν ταῖς ἐσχατιαῖς τῆς οἰκουμένης καὶ ποτάμια τὰ τυχόντα ψήγματα χρυσοῦ καταφέρει, καὶ ταῦτα γυναῖκες καὶ ἄνδρες ἀσθενεῖς τὰ σώματα σὺν ταῖς ἄμμοις ὑποψήχοντες διιστᾶσι, καὶ πλύναντες ἄγουσιν ἐπὶ τὴν χώνην, ὡς παρὰ τοῖς Ἐλουητίοις φησὶν ὁ ἐμὸς Ποσειδώνιος, καὶ ἄλλοις τισὶ τῶν Κελτῶν. Καὶ τά τε πάλαι μὲν Ῥίπαια καλούμενα ὄρη, εἶθ᾽ ὕστερον Ὄλβια προσαγορευθέντα, νῦν δὲ Ἄλπια, (ἔστι δὲ τῆς Γαλατίας,) αὐτομάτως ὕλης ἐμπρησθείσης ἀργύρῳ διεῤῥύη. Τὸ μέντοι γε πολὺ τούτου βαθείαις καὶ κακοπάθοις μεταλλείαις εὑρίσκεται κατὰ τὸν Φαληρέα Δημήτριον, ἐλπιζούσης τῆς πλεονεξίας ἀνάξειν ἐκ τῶν μυχῶν τῆς γῆς αὐτὸν τὸν Πλούτωνα. Χαριεντιζόμενος γοῦν φησιν, ὅτι „Πολλάκις καταναλώσαντες τὰ φανερὰ τῶν ἀδήλων ἕνεκα, ἃ μὲν ἔμελλον, οὐκ ἔλαβον, ἃ δ᾽ εἶχον, ἀπέβαλον, ὥσπερ αἰνίγματος τρόπον ἀτυχοῦντες.“

24. Λακεδαιμόνιοι δ᾽ ὑπὸ τῶν ἐθῶν κωλυόμενοι εἰσφέρειν εἰς τὴν Σπάρτην, ὡς ὁ αὐτὸς ἱστορεῖ Ποσειδώνιος, καὶ κτᾶσθαι ἄργυρον καὶ χρυσὸν, ἐκτῶντο μὲν οὐδὲν ἧττον, παρακατετίθεντο δὲ τοῖς ὁμόροις Ἀρκάσιν· εἶτα πολεμίους αὐτοὺς ἔσχον ἀντὶ φίλων, ὅπως ἀνυπεύθυνον τὸ ἄπιστον διὰ τὴν ἔχθραν γένηται. Τῷ μὲν οὖν ἐν Δελφοῖς Ἀπόλλωνι τὸν πρότερον ἐν τῇ Λακεδαίμονι χρυσὸν καὶ ἄργυρον ἱστοροῦσιν ἀνατεθῆναι, δημοσίᾳ δὲ εἰς τὴν πόλιν Λύσανδρον εἰσαγαγόντα πολλῶν κακῶν αἴτιον γενέσθαι. (234) Γύλιππον γοῦν, τὸν Συρακοσίους ἐλευθερώσαντα, ἀποθανεῖν ἀποκαρτερήσαντα λόγος, καταγνωσθέντα ὑπὸ τῶν ἐφόρων νοσφισάμενον ἐκ τοῦ Λυσανδρείου χρήματος. Τοῦ δὲ ἀνατιθεμένου θεῷ καὶ συγ-

χωρουμένου δήμῳ, καθάπερ κοσμήματος καὶ κτήματος, οὐ ῥᾴδιον ἦν τὸν θνητὸν ὀλίγωρον γενέσθαι.

25. Τῶν δὲ Γαλατῶν οἱ Κορδισταὶ καλούμενοι χρυσὸν μὲν οὐκ εἰσάγουσιν εἰς τὴν αὑτῶν χώραν, ληιζόμενοι δὲ τὴν ἀλλοτρίαν καὶ ἀδικοῦντες οὐ παραλείπουσι. Τὸ δ' ἔθνος αὐτῶν ἐστι μὲν λείψανον τῶν μετὰ Βρέννου στρατευσαμένων ἐπὶ τὸ Δελφικὸν μαντεῖον Γαλατῶν, Βαθάνατος δέ τις ἡγεμὼν αὐτοὺς διῴκισεν ἐπὶ τοὺς περὶ τὸν Ἴστρον τόπους, ἀφ' οὗ καὶ τὴν ὁδὸν, δι' ἧς ἐνόστησαν, Βαθανατίαν καλοῦσι, καὶ τοὺς ἀπογόνους τοὺς ἐκείνου Βαθανάτους ἔτι καὶ νῦν προσαγορεύουσιν. Ἀφωσιώκασι δὲ οὗτοι τὸν χρυσὸν, καὶ οὐκ εἰσφέρουσιν εἰς τὰς πατρίδας, δι' ὃν πολλὰ καὶ δεινὰ ἔπαθον· ἀργύρῳ δὲ χρῶνται, καὶ τούτου χάριν πολλὰ καὶ δεινὰ ποιοῦσι. Καίτοι γε ἐχρῆν οὐχὶ τὸ γένος τοῦ συληθέντος, ἀλλὰ τὴν ἱεροσυλήσασαν ἀσέβειαν ἐξορίσαι· εἰ δὲ μηδὲ τὸν ἄργυρον εἰσέφερον εἰς τὴν χώραν, ἢ περὶ τὸν χαλκὸν ἂν καὶ σίδηρον ἐπλημμέλουν, ἢ καὶ, εἰ μηδὲ ταῦτ' ἦν παρ' αὐτοῖς, περὶ τῶν βρωτῶν καὶ ποτῶν καὶ τῶν ἄλλων ἀναγκαίων ὁπλομανοῦντες ἂν διετέλουν.

26. Τοσαῦτα καὶ τοῦ Ποντιανοῦ εἰπόντος, — ἐφιλοτιμήσαντο γὰρ οἱ πολλοὶ, τὰς τοῦ Οὐλπιανοῦ ἀπολύσασθαι προτάσεις· ὧν τὰς ὑπολειπομένας διελόμενοι ὁ μὲν Πλούταρχος ἔφη, Τὸ δὲ τοῦ παρασίτου ὄνομα πάλαι μὲν ἦν σεμνὸν καὶ ἱερόν. Πολέμων γοῦν (ὁ εἴτε Σάμιος ἢ Σικυώνιος εἴτ' Ἀθηναῖος ὀνομαζόμενος χαίρει, ὡς ὁ Μοψεάτης Ἡρακλείδης λέγει, καταριθμούμενος αὐτὸν καὶ ἀπ' ἄλλων πόλεων· ἐπεκαλεῖτο δὲ καὶ στηλοκόπας, ὡς Ἡρόδικος ὁ Κρατήτειος εἴρηκε) γράψας περὶ παρασίτων, φησὶν οὕτως· „Τὸ τοῦ παρασίτου ὄνομα νῦν μὲν ἄδοξον

ἐστι, παρὰ δὲ τοῖς ἀρχαίοις εὑρίσκομεν τὸν παράσιτον ἱερόν τι χρῆμα, καὶ τῷ συνθοίνῳ παρόμοιον. Ἐν Κυνοσάργει μὲν οὖν ἐν τῷ Ἡρακλείῳ στήλη τίς ἐστιν, ἐν ᾗ ψήφισμα μὲν Ἀλκιβιάδου, γραμματεὺς δὲ Στέφανος Θουκυδίδου, λέγεται δ' ἐν αὐτῷ περὶ τῆς προσηγορίας οὕτως· „Τὰ δὲ ἐπιμήνια θυέτω ὁ ἱερεὺς μετὰ τῶν παρασίτων. Οἱ δὲ παράσιτοι ἔστων ἐκ τῶν νόθων καὶ τῶν τούτων παίδων κατὰ τὰ πάτρια. Ὃς δ' ἂν μὴ θέλῃ παρασιτεῖν, εἰσαγέτω καὶ περὶ τούτων εἰς τὸ δικαστήριον.“ Ἐν δὲ τοῖς κύρβεσι τοῖς περὶ τῶν Δηλιαστῶν οὕτως γέγραπται· „Καὶ τὼ κήρυκε ἐκ τοῦ γένους τῶν κηρύκων τοῦ τῆς μυστηριώτιδος. Τούτους δὲ παρασιτεῖν ἐν τῷ Δηλίῳ ἐνιαυτόν.“ Ἐν δὲ Παλληνίδι τοῖς ἀναθήμασιν ἐπιγέγραπται τάδε· „Ἄρχοντες καὶ παράσιτοι ἀνέθεσαν, οἱ ἐπὶ Πυθοδώρου ἄρχοντος, στεφανωθέντες χρυσῷ στεφάνῳ.“ Ἐπὶ δὲ φυλῆς ἱερείας· „Παράσιτοι ἐπὶ Λυκοστράτου Γαργήττιος, Περικλῆς Περικλείτου Πιτθεύς, Χαρῖνος Δημοχάρους Γαργήττιος.“ Κἂν τοῖς τοῦ βασιλέως δὲ νόμοις γέγραπται· „Θύειν τῷ Ἀπόλλωνι τοὺς Ἀχαρνέων παρασίτους.“ Κλέαρχος δ' ὁ Σολεύς, εἷς δ' οὗτος τῶν Ἀριστοτέλους ἐστὶ μαθητῶν, ἐν τῷ πρώτῳ τῶν βίων τάδε
(235) γράφει· „Ἔτι δὲ παράσιτον νῦν μὲν τὸν ἕτοιμον, τότε δὲ τὸν εἰς τὸ συμβιοῦν κατειλεγμένον. Ἐν γοῦν τοῖς παλαιοῖς νόμοις αἱ πλεῖσται τῶν πόλεων ἔτι καὶ τήμερον ταῖς ἐντιμοτάταις ἀρχαῖς συγκαταλέγουσι παρασίτους.“ Κλείδημος δ' ἐν τῇ Ἀτθίδι φησί· „Καὶ παράσιτοι δ' ᾑρέθησαν τῷ Ἡρακλεῖ.“ Καὶ Θεμίσων δ' ἐν Παλληνίδι· „Ἐπιμελεῖσθαι δὲ τὸν βασιλέα τὸν ἀεὶ βασιλεύοντα, καὶ τοὺς παρασίτους οὓς ἂν ἐκ τῶν δήμων προαιρῶνται, καὶ τοὺς γέροντας, καὶ τὰς γυναῖκας τὰς πρωτοπόσεις.“

27. Ἔχεις δὲ κἀκ τούτων, καλέ μου Οὐλπιανὲ, ζητεῖν, τίνες αἱ πρωτοπόσεις γυναῖκες. Ἀλλὰ μὴν, (περὶ γὰρ τῶν παρασίτων ὁ λόγος,) κἀν τῷ Ἀνακείῳ ἐπί τινος στήλης γέγραπται· „Τοῖν δὲ βοοῖν τοῖν ἡγεμόνοιν τοῖν ἐξαιρουμένοιν τὸ μὲν τρίτον μέρος εἰς τὸν ἀγῶνα, τὰ δὲ δύο μέρη τὸ μὲν ἕτερον τῷ ἱερεῖ, τὸ δὲ τοῖς παρασίτοις.“ Κράτης δ᾽ ἐν δευτέρῳ Ἀττικῆς διαλέκτου φησί· „Καὶ ὁ παράσιτος νῦν ἐπ᾽ ἄδοξον μὲν κεῖται πρᾶγμα, πρότερον δ᾽ ἐκαλοῦντο παράσιτοι οἱ ἐπὶ τὴν τοῦ ἱεροῦ σίτου ἐκλογὴν αἱρούμενοι, καὶ ἦν ἀρχεῖόν τι παρασίτων. Διὸ καὶ ἐν τῷ τοῦ βασιλέως νόμῳ γέγραπται ταυτί· „Ἐπιμελεῖσθαι δὲ τὸν βασιλεύοντα τῶν τε ἀρχόντων, ὅπως ἂν καθιστῶνται, καὶ τοὺς παρασίτους ἐκ τῶν δήμων αἱρῶνται κατὰ τὰ γεγραμμένα. Τοὺς δὲ παρασίτους ἐκ τῆς βουκολίας ἐκλέγειν ἐκ τοῦ μέρους τοῦ ἑαυτῶν ἕκαστον ἑκτέα κριθῶν, δαίνυσθαί τε τοὺς ὄντας Ἀθηναίους ἐν τῷ ἱερῷ κατὰ τὰ πάτρια. Τὸν δ᾽ ἑκτέα παρέχειν εἰς τὰ ἀρχεῖα τῷ Ἀπόλλωνι τοὺς Ἀχαρνέων παρασίτους ἀπὸ τῆς ἐκλογῆς τῶν κριθῶν.“ Ὅτι δὲ καὶ ἀρχεῖον ἦν αὐτῶν, ἐν τῷ αὐτῷ νόμῳ τάδε γέγραπται· „Εἰς τὴν ἐπισκευὴν τοῦ νεὼ, τοῦ ἀρχείου τοῦ παρασιτείου καὶ τῆς οἰκίας τῆς ἱερᾶς διδόναι τὸ ἀργύριον, ὁπόσου ἂν οἱ τῶν ἱερέων ἐπισκευασταὶ μισθώσωσιν.“ Ἐκ τούτου δῆλόν ἐστιν ὅτι, ἐν ᾧ τὰς ἀπαρχὰς ἐτίθεσαν τοῦ ἱεροῦ σίτου οἱ παράσιτοι, τοῦτο παρασίτειον προσηγορεύετο.“ Ταὐτὰ ἱστορεῖ καὶ Φιλόχορος, ἐν τῇ ἐπιγραφομένῃ Τετραπόλει μνημονεύων τῶν καταλεγομένων τῷ Ἡρακλεῖ παρασίτων, καὶ Διόδωρος, ὁ Σινωπεὺς, κωμῳδιοποιὸς, ἐν Ἐπικλήρῳ, οὗ τὸ μαρτύριον ὀλίγον ὕστερον παραθήσομαι. Ἀριστοτέλης δ᾽ ἐν τῇ Μεθωναίων πολιτείᾳ· „Παράσιτοι (φησὶ) τοῖς μὲν ἄρχουσι δύο καθ᾽

ἕκαστον ἦσαν, τοῖς δὲ πολεμάρχοις εἷς. Τεταγμένα δ' ἐλάμβανον παρ' ἄλλων τέ τινων, καὶ τῶν ἁλιέων ὄψον."

28. Τὸν δὲ νῦν λεγόμενον παράσιτον Καρύστιος ὁ Περγαμηνὸς ἐν τῷ περὶ διδασκαλιῶν εὑρεθῆναί φησιν ὑπὸ πρώτου Ἀλέξιδος, ἐκλαθόμενος ὅτι Ἐπίχαρμος ἐν Ἐλπίδι ἢ Πλούτῳ παρὰ πότον αὐτὸν εἰσήγαγεν, οὑτωσὶ λέγων·

Ἀλλ' ἄλλος ὅδ' ἕστηχ' ὧδε τοῦδε κατὰ πόδας,
τὸν ῥᾳδίως λαψῇ τυ, καίτοι νῦν γα θὴν
εὔωνον, ἀείσιτον. Ἀλλ' ἔμπας ὅδε,
ἄμυστιν ὥσπερ κύλικα, πίνει τὸν βίον.

Δι' αὐτὸν ποιεῖ τὸν παράσιτον λέγοντα τοιάδε πρὸς τὸν πυνθανόμενον·

Συνδειπνέω τῷ λῶντι, καλέσαι δεῖ μόνον,
καὶ τῷ γα μὴ λιῶντι, κοὐδὲν δεῖ καλεῖν.
Τηνεῖ δὲ χαρίεις τ' εἰμὶ, καὶ ποιέω πολὺν
(236) γέλωτα, καὶ τὸν ἑστιῶντ' ἐπαινέω.
Καἴ κά τις ἀντίον τι λῇ τήνῳ λέγειν,
τήνῳ κυδάζομαί τε κἀπαπηχθόμαν.
Κἤπειτα, πολλὰ καταφαγὼν, πόλλ' ἐμπιὼν,
ἄπειμι. Λύχνον δ' οὐχ ὁ παῖς μοι συμφέρει·
ἕρπω δ' ὀλισθάζων τε καὶ κατάσκοτος
ἔραμος. Αἴ κα δ' ἐντύχω τοῖς περιπόλοις,
τούτοις ἀγαθὸν ἐπιλέγω τοῖς θεοῖς, ὅτι
οὐ λῶντι παίων, ἀλλὰ μαστιγῶντί με.
Ἐπεὶ δέ χ' ἥκω οἴκαδις καταφθαρεὶς,
ἄστρωτος εὕδω· καὶ τὰ μὲν πρῶτ' οὐ κοῶ,
ἅς κά μ' ἄκρατος οἶνος ἀμφέπῃ φρένας.

29. Καὶ ἄλλα δὲ τοιαῦτα ἐπιλέγει ὁ τοῦ Ἐπιχάρμου παράσιτος. Ὁ δὲ παρὰ τῷ Διφίλῳ τάδε φησίν·

Ὅταν με καλέσῃ πλούσιος δεῖπνον ποιῶν,
οὐ κατανοῶ τὰ τρίγλυφ', οὐδὲ τὰς στέγας,
οὐδὲ δοκιμάζω τοὺς Κορινθίους κάδους,
ἀτενὲς δὲ τηρῶ τοῦ μαγείρου τὸν καπνόν.
Κἂν μὲν σφοδρὸς φερόμενος εἰς ὀρθὸν τρέχῃ,
γέγηθα καὶ χαίρω τι καὶ πτερύττομαι·
ἂν δὲ πλάγιος καὶ λεπτὸς, εὐθέως νοῶ,
ὅτι τοῦτό μοι τὸ δεῖπνον ἀλλ' οὐδ' αἷμ' ἔχει.

Πρῶτος δ' Ὅμηρος, ὥς τινές φασιν, εἰσήγαγε παράσιτον, τὸν Ποδῆν εἶναι λέγων φίλον εἰλαπιναστὴν τοῦ Ἕκτορος·

Ἦν δέ τις ἐν Τρώεσσι Ποδῆς, υἱὸς Ἠετίωνος,
ἀφνειός τ' ἀγαθός τε· μάλιστα δέ μιν τίεν Ἕκτωρ
δήμου, ἐπεί οἱ ἑταῖρος ἔην φίλος εἰλαπιναστής.

Τὸν γὰρ ἐν εἰλαπίνῃ φίλον εἴρηκε τὸν ἐν τῷ δειπνεῖν. Διὸ καὶ ποιεῖ αὐτὸν ὑπὸ Μενελάου τιτρωσκόμενον κατὰ τὴν γαστέρα, φησὶν ὁ Σκήψιος Δημήτριος· ὡς καὶ Πάνδαρον, διὰ τὸ ἐπιωρκηκέναι κατὰ τῆς γλώττης. Τιτρώσκει δ' αὐτὸν Σπαρτιάτης ἄνθρωπος, τὴν αὐτάρκειαν ἐζηλωκώς.

30. Οἱ δ' ἀρχαῖοι ποιηταὶ τοὺς παρασίτους κόλακας ἐκάλουν, ἀφ' ὧν καὶ Εὔπολις τῷ δράματι τὴν ἐπιγραφὴν ἐποιήσατο, τὸν χορὸν τῶν Κολάκων ποιήσας τάδε λέγοντα·

Ἀλλὰ δίαιταν ἣν ἔχουσ' οἱ κόλακες πρὸς ὑμᾶς
λέξομεν· ἀλλ' ἀκούσαθ', ὡς ἐσμὲν ἅπαντα κομψοὶ
ἄνδρες· ὅτοισι πρῶτα μὲν παῖς ἀκόλουθός ἐστιν
ἀλλότριος τὰ πολλὰ, μικρὸν δέ τι κἀμὸν αὐτοῦ.
Ἱματίω δέ μοι δύ' ἐστὸν χαρίεντε τούτω,
Οἷν μεταλαμβάνων ἀεὶ θάτερον ἐξελαύνω
εἰς ἀγοράν. Ἐκεῖ δ' ἐπειδὰν κατίδω τιν' ἄνδρα
Ἠλίθιον, πλουτοῦντα δ', εὐθὺς περὶ τοῦτον εἰμί.

Κἄν τι τύχῃ λέγων ὁ πλούταξ, πάνυ τοῦτ' ἐπαινῶ
καὶ καταπλήττομαι δοκῶν τοῖσι λόγοισι χαίρειν.
Εἶτ' ἐπὶ δεῖπνον ἐρχόμεσθ' ἄλλυδις ἄλλος ἡμῶν
μᾶζαν ἐπ' ἀλλόφυλον, οὗ δεῖ χαρίεντα πολλὰ
τὸν κόλακ' εὐθέως λέγειν, ἢ φέρεται θύραζε.

(237) Οἶδα δ' Ἀκέστορ' αὐτὸ τὸν στιγματίαν παθόντα·
σκῶμμα γὰρ εἶπ' ἀσελγές, εἶτ' αὐτὸν ὁ παῖς θύραζε
ἐξαγαγὼν ἔχοντα κλοιὸν παρέδωκεν Οἰνεῖ.

31. Τοῦ δὲ ὀνόματος τοῦ παρασίτου μνημονεύει Ἀραρὼς ἐν Ὑμεναίῳ διὰ τούτων:

Οὐκ ἔσθ' ὅπως οὐκ εἶ παράσιτος, φίλτατε·
ὁ δ' Ἰσχόμαχος ὁ διατρέφων σε τυγχάνει.

Πολὺ δ' ἐστὶ τὸ ὄνομα παρὰ τοῖς νεωτέροις. Τὸ δὲ ῥῆμα παρὰ Πλάτωνι τῷ φιλοσόφῳ ἐν Λάχητι. Φησὶ γάρ· „Καὶ ἡμῖν τὰ μειράκια παρασιτεῖ.“ Παρασίτων δ' εἶναί φησι γένη δύο Ἄλεξις ἐν Κυβερνήτῃ, διὰ τούτων·

Δύ' ἐστὶ, Ναυσίνικε, παρασίτων γένη,
ἓν μὲν τὸ κοινὸν καὶ κεκωμῳδημένον,
οἱ μέλανες ἡμεῖς. Β. Θάτερον ζητῶ γένος.
Α. Σατράπας παρασίτους καὶ στρατηγοὺς ἐπιφανεῖς,
σεμνοπαράσιτον ἐκ μέσου καλούμενον,
ὑποκρινόμενον εὖ τοῖς βίοις, ὀφρῦς ἔχον
χιλιοταλάντους, ἀνακυκλῶν τ' οὐσίας.
Νοεῖς τό τε γένος καὶ τὸ πρᾶγμα; Β. Καὶ μάλα.
Α. Τούτων δ' ἑκατέρου τῶν γενῶν ὁ μὲν τύπος
τῆς ἐργασίας εἷς ἐστι, κολακείας ἀγών.
Ὥσπερ ἐπὶ τῶν βίων δὲ τοὺς μὲν ἡ τύχη
Ἡμῶν μεγάλοις προσένειμε, τοὺς δ' ἐλάττοσιν·
εἶθ' οἱ μὲν εὐποροῦμεν, οἱ δ' ἀλύομεν.

ἆρά γε διδάσκω, Ναυσίνικ', οὐκ ἀστόχως;
B. Ἀλλ' ἂν σ' ἐπαινῶ, μᾶλλον αἰτήσεις μ' ἔτι.

32. Χαρακτηρίζει δ' οὐκ ἀῤῥύθμως τὸν παράσιτον, ὁποῖός τίς ἐστι, Τιμοκλῆς ἐν Δρακοντίῳ οὕτως·

Ἔπειτ' ἐγὼ παράσιτον ἐπιτρέψω τινὶ
κακῶς λέγειν; Ἥκιστά γ'· οὐδέν ἐστι γὰρ
ἐν τοῖς τοιούτοις χρησιμώτερον γένος.
Εἰ δ' ἐστὶ τὸ φιλέταιρον ἕν τι τῶν καλῶν,
ἀνὴρ παράσιτος τοῦτο ποιεῖ διὰ τέλους.
Ἐρᾷς, συνεραστὴς ἀπροφάσιστος γίγνεται.
Πράττεις τι, πράξει συμπαρὼν, ὅ τι ἂν δέῃ,
δίκαια ταὐτὰ τῷ τρέφοντι νενομικώς.
Ἐπαινέτης θαυμαστὸς οἷος τῶν φίλων.
Χαίρουσι δείπνων ἡδοναῖς ἀσυμβόλοις·
τίς δ' οὐχὶ θνητῶν ἢ τίς ἥρως ἢ θεὸς
ἀποδοκιμάζει τὴν τοιαύτην διατριβήν;
Ἵνα μὴ δὲ πολλὰ μακρολογῶ δι' ἡμέρας,
τεκμήριόν τι παμμέγεθες οἶμαί γ' ἐρεῖν,
ὁ τῶν παρασίτων ὡς τετίμηται βίος.
Γέρα γὰρ αὐτοῖς ταὐτὰ τοῖς τὠλύμπια
νικῶσι δίδοται, χρηστότητος οὕνεκα,
σίτησις. Οὗ γὰρ μὴ τίθενται συμβολαὶ,
πρυτανεῖα ταῦτα πάντα προσαγορεύεται.

33. Καὶ Ἀντιφάνης δ' ἐν Διδύμοις φησίν·

(238) Ὁ γὰρ παράσιτός ἐστιν, ἂν ὀρθῶς σκοπῇς,
κοινωνὸς ἀμφοῖν, τῆς τύχης καὶ τοῦ βίου.
Οὐδεὶς παράσιτος εὔχετ' ἀτυχεῖν τοὺς φίλους,
τοὐναντίον δὲ πάντας εὐτυχεῖν ἀεί.
Ἔστιν πολυτελὴς τῷ βίῳ τις, οὐ φθονεῖ·
μετέχειν δὲ τούτων εὔχετ' αὐτῷ συμπαρών.

Κἄστιν φίλος γενναῖος ἀσφαλής θ᾽ ἅμα,
οὐ μάχιμος, οὐ πάροξυς, οὐχὶ βάσκανος·
ὀργὴν ἐνεγκεῖν ἀγαθός· ἂν σκώπτῃς, γελᾷ·
ἐρωτικὸς, γελοῖος, ἱλαρὸς τῷ τρόπῳ·
πάλιν στρατιώτης ἀγαθὸς εἰς ὑπερβολὴν,
ἂν ᾖ τὸ σιτάρχημα δεῖπνον εὐτρεπές.

34. *Καὶ Ἀριστοφῶν δ᾽ ἐν Ἰατρῷ φησι·*
Βούλομαι δ᾽ αὐτῷ προειπεῖν, οἷός εἰμι τοὺς τρόπους.
Ἄν τις ἑστιᾷ, πάρειμι πρῶτος· ὥστ᾽ ἤδη πάλαι
** * * ζωμὸς καλοῦμαι. Δεῖ τιν᾽ ἄρασθαι μέσον*
τῶν παροινούντων, παλαιστὴν νόμισον Ἀργεῖόν μ᾽ ὁρᾶν.
Προσβαλεῖν πρὸς οἰκίαν δεῖ, κριός· ἀναβῆναί τι πρὸς
*κλιμάκιον * * Καπανεύς· ὑπομένειν πληγὰς, ἄκμων·*
κονδύλους πλάττειν δὲ, Τελαμών· τοὺς καλοὺς πειρᾶν,
καπνός.

Κἀν Πυθαγοριστῇ δέ φησι·
Πρὸς μὲν τὸ πεινῆν ἐσθίειν τε, μηδὲ ἓν
νόμιζ᾽ ὁρᾶν Τιθύμαλλον, ἢ Φιλιππίδην.
Ὕδωρ δὲ πίνειν, βάτραχος· ἀπολαῦσαι θύμων
λαχάνων τε, κάμπη· πρὸς τὸ μὴ λοῦσθαι, ῥύπος·
ὑπαίθριος χειμῶνα διάγειν, κόψιχος·
πνῖγος ὑπομεῖναι καὶ μεσημβρίας λαλεῖν,
τέττιξ· ἐλαίῳ μήτε χρῆσθαι μήθ᾽ ὁρᾶν,
κονιορτός· ἀνυπόδητος ὄρθρου περιπατεῖν
γέρανος· καθεύδειν μηδὲ μικρὸν, νυκτερίς.

35. *Ἀντιφάνης δ᾽ ἐν Προγόνοις·*
Τὸν τρόπον μὲν οἶσθά μου,
ὅτι τῦφος οὐκ ἔνεστιν, ἀλλὰ τοῖς φίλοις
τοιουτοσί τίς εἰμι, τύπτεσθαι μύδρος,
τύπτειν κεραυνὸς, ἐκτυφλοῦν τιν᾽ ἀστραπὴ,

φέρειν τιν' ἀρὰν τ' ἄνεμος, ἀποπνῖξαι βρόχος,
θύρας μοχλεύειν σεισμὸς, εἰσπηδᾶν ἀκρὶς,
δειπνεῖν ἄκλητος μυῖα, μὴ 'ξελθεῖν φρέαρ,
ἄγχειν, φονεύειν, μαρτυρεῖν, ὅσ' ἂν μόνον
τύχῃ τις εἰπὼν, ταῦτ' ἀπροσκέπτως ποιεῖν
ἅπαντα. Καὶ καλοῦσί μ' οἱ νεώτεροι
διὰ ταῦτα πάντα σκηπτόν. Ἀλλ' οὐδὲν μέλει
τῶν σκωμμάτων μοι· τῶν φίλων γὰρ ὢν φίλος
ἔργοισι χρηστὸς, οὐ λόγοις ἔφυν μόνον.

Δίφιλος δ' ἐν Παρασίτῳ, μελλόντων γίνεσθαι γάμων, τὸν παράσιτον ποιεῖ λέγοντα τάδε·

Ἀγνοεῖς ἐν ταῖς ἀραῖς
ὅ τι ἔστιν, εἴ τις μὴ φράσει' ὀρθῶς ὁδὸν,
(239) ἢ πῦρ ἐναύσει', ἢ διαφθείρει' ὕδωρ,
ἢ δειπνιεῖν μέλλοντα κωλύσαι τινά.

Εὔβουλος δ' ἐν Οἰδίποδι·

Ὁ πρῶτος εὑρὼν τἀλλότρια δειπνεῖν ἀνὴρ
δημοτικὸς ἦν τις, ὡς ἔοικε, τοὺς τρόπους.
Ὅστις δ' ἐπὶ δεῖπνον ἢ φίλον τιν' ἢ ξένον
καλέσας ἔπειτα συμβολὰς ἐπράξατο,
φυγὰς γένοιτο μηδὲν οἴκοθεν λαβών.

36. Διόδωρος δ' ὁ Σινωπεὺς ἐν Ἐπικλήρῳ, περὶ τοῦ παρασιτεῖν καὶ αὐτὸς οὐκ ἀγλαφύρως τάδε φησί·

Βούλομαι δεῖξαι σαφῶς,
ὡς σεμνόν ἐστι τοῦτο, καὶ νενομισμένον,
καὶ τῶν θεῶν εὕρημα, τὰς δ' ἄλλας τέχνας
οὐδεὶς θεῶν κατέδειξεν, ἀλλ' ἄνδρες σοφοί.
Τὸ γὰρ παρασιτεῖν εὗρεν ὁ Ζεὺς ὁ φίλιος,
ὁ τῶν θεῶν μέγιστος ὁμολογουμένως.
Οὗτος γὰρ εἰς τὰς οἰκίας εἰσέρχεται

οὐχὶ διακρίνας τὴν πενιχρὰν ἢ πλουσίαν.
Οὗ δ' ἂν καλῶς ἐστρωμένην κλίνην ἴδῃ,
παρακειμένην τε τὴν τράπεζαν, πάνθ' ἃ δεῖ
ἔχουσαν, ἤδη κατακλιθεὶς καὶ κοσμίως
ἀριστίσας ἑαυτὸν, ἐντραγὼν, πιὼν,
ἀπέρχετ' οἴκαδ', οὐ καταβαλὼν συμβολάς.
Κἀγὼ ποιῶ νῦν τοῦτ'· ἐπὰν κλίνας ἴδω
ἐστρωμένας, καὶ τὰς τραπέζας εὐτρεπεῖς,
καὶ τὴν θύραν ἀνεῳγμένην, εἰσέρχομαι
ἐνθάδε σιωπῇ, καὶ ποιήσας εὐσταλῆ
ἐμαυτὸν, ὥστε μὴ 'νοχλεῖν τὸν συμπότην,
πάντων ἀπολαύσας τῶν παρατεθέντων, πιὼν
ἀπέρχομ' οἴκαδ', ὥσπερ ὁ Ζεὺς ὁ φίλιος.
Ὅτι δ' ἦν τὸ πρᾶγμ' ἔνδοξον ἀεὶ καὶ καλὸν,
ἐκεῖθεν ἂν γνοίη τις ἔτι σαφέστερον.
Τὸν Ἡρακλέα τιμῶσα λαμπρῶς ἡ πόλις,
ἐν ἅπασι τοῖς δήμοις θυσίας ποιουμένη,
εἰς τὰς θυσίας ταύτας παρασίτους τῷ θεῷ
οὐπώποτ' ἀπεκλήρωσεν, οὐδὲ παρέλαβεν
εἰς ταῦτα τοὺς τυχόντας, ἀλλὰ κατέλεγεν
ἐκ τῶν πολιτῶν δώδεκ' ἄνδρας ἐπιμελῶς,
ἐκλεξαμένη τοὺς ἐκ δυναστῶν γεγονότας,
ἔχοντας οὐσίας, καλῶς βεβιωκότας.
Εἶθ' ὕστερον τὸν Ἡρακλέα μιμούμενοι
τῶν εὐπόρων τινὲς, παρασίτους ἑλόμενοι
τρέφειν, παρεκάλουν οὐχὶ τοὺς χαριεστάτους
ἐκλεγόμενοι, τοὺς δὲ κολακεύειν δυναμένους,
καὶ πάντ' ἐπαινεῖν· οἷς ἐπειδὴ προσερύγοι,
ῥαφανῖδας ἢ σαπρὸν σίλουρον καταφαγὼν,
ἴα καὶ ῥόδ' ἔφασαν αὐτὸν ἠριστηκέναι.

Ἐπεὶ δ' ἀποπάρδοι μετά τινος κατακείμενος,
τούτῳ προσάγων τὴν ῥῖν' ἔδεῖτ' αὐτῷ φράσαι,
πόθεν τὸ θυμίαμα τοῦτο λαμβάνεις;
Διὰ τοὺς τοιούτους τοὺς ἀσελγῶς χρωμένους
τὸ τίμιον καὶ τὸ καλὸν αἰσχρόν ἐστι νῦν.

37. Καὶ Ἀξιόνικος δ' ἐν Χαλκιδικῷ φησιν·
Ὅτε τοῦ παρασιτεῖν πρῶτον ἠράσθην μετὰ
Φιλοξένου τῆς Πτερνοκοπίδος νέος ἔτ' ὤν,
πληγὰς ὑπέμενον κονδύλων καὶ τρυβλίων
ὀστῶν τε τὸ μέγεθος τοσαύτας, ὥστε με
(240) ἐνίοτε τοὐλάχιστον ὀκτὼ τραύματα
ἔχειν. Ἐλυσιτέλει γάρ· ἥττων εἰμὶ γὰρ
τῆς ἡδονῆς. Ἔπειτα καὶ τρόπον τινὰ
τὸ πρᾶγμά μοι λυσιτελὲς εἶναι νενόμικα.
Οἷον, φίλερίς τίς ἐστι καὶ μάχεταί τί μοι,
μετεβαλόμην πρὸς τοῦτον, ὅσα τ' εἴρηκέ με
κακῶς, ὁμολογῶν εὐθέως οὐ βλάπτομαι.
Πονηρὸς ὤν τε χρηστὸς εἶναι φησί τις,
ἐγκωμιάζων τοῦτον ἀπέλαβον χάριν.
Γλαύκου βεβρωκὼς τέμαχος ἑφθὸν τήμερον,
αὔριον ἕωλον τοῦτ' ἔχων οὐκ ἄχθομαι.
Τοιοῦτος ὁ τρόπος ἐστὶν ἥ φύσις τέ μου.

Ἀντίδοτος δ' ἐν τῷ ἐπιγραφομένῳ Πρωτοχόρῳ παράγει τινὰ παραπλήσιον τοῖς ἐν τῷ Κλαυδίῳ νῦν σοφιστεύουσιν, ὧν οὐδὲ μεμνῆσθαι καλὸν, τοιαῦτα περὶ παρασιτικῆς τέχνης λέγοντα·

Κατὰ τὴν στάσιν δὴ στάντες ἀκροάσασθέ μου.
Πρὶν ἐγγραφῆναι καὶ λαβεῖν τὸ χλαμύδιον,
περὶ τοῦ παρασιτεῖν εἴ τις ἐμπέσοι λόγος,
τὸ τεχνίον ἀεὶ τοῦτό μοι κατεπίνετο,
καὶ παιδομαθὴς πρὸς αὐτὸ τὴν διάνοιαν ἦν.

38. *Παράσιτοι δ' ἐπ' ὀνόματος ἐγένοντο Τιθύμαλλος μὲν, οὗ μνημονεύει Ἄλεξις ἐν Μιλησίᾳ καὶ ἐν Ὀδυσσεῖ ὑφαίνοντι· ἐν δὲ Ὀλυνθίοις φησίν·*

Ὁ δὲ σὸς πένης ἐστ', ὦ γλυκεῖα· τοῦτο δὲ
δέδοιχ' ὁ θάνατος τὸ γένος, ὥς φασιν, μόνον.
Ὁ γοῦν Τιθύμαλλος ἀθάνατος περιέρχεται.

Δρόμων δ' ἐν Ψαλτρίᾳ·

Ὑπερησχυνόμην·
μέλλων ἀσύμβολος πάλιν δειπνεῖν· πάνυ
αἰσχρὸν γάρ. Β. Ἀμέλει· τὸν Τιθύμαλλον γοῦν ἀεὶ
ἐρυθρότερον κόκκου περιπατοῦντ' ἔσθ' ὁρᾶν·
οὕτως ἐρυθριᾷ συμβολὰς οὐ κατατιθείς.

Τιμοκλῆς Κενταύρῳ ἢ Δεξαμενῷ·

Τιθύμαλλον αὐτὸν καὶ παράσιτον ἀποκαλῶν.

Ἐν δὲ Καυνίοις·

Ἤδη προσενήνεκται. Τί μέλλεις; Σπεύδετε,
ὦ τᾶν. Ὁ γὰρ Τιθύμαλλος οὕτως ἀνεβίω
κομιδῇ τεθνηκὼς, τῶν ἂν' ὀκτὼ τοὐβολοῦ
θέρμους μαλάξας. Οὐκ ἀπεκαρτέρησε γὰρ
ἐκεῖνος, ἀλλ' ἐκαρτέρησ', ὦ φίλτατε,
πίνων.

Ἐν δ' Ἐπιστολαῖς·

Οἴμοι κακοδαίμων, ὡς ἐρῶ! Μὰ τοὺς θεοὺς,
Τιθύμαλλος οὐδεπώποτ' ἠράσθη φαγεῖν
οὕτω σφόδρ', οὐδὲ Κόρμος ἱμάτιον λαβεῖν,
οὐ Νεῖλος ἄλφιτ', οὐ Κόρυδος ἀσύμβολος
κινεῖν ὀδόντας.

Ἀντιφάνης Τυῤῥηνῷ·

Ἀρετὴ τὸ προῖκα τοῖς φίλοις ὑπηρετεῖν.
Β. Λέγεις ἔσεσθαι τὸν Τιθύμαλλον πλούσιον.

Εἰσπράξεται γὰρ μισθὸν ἐκ τοῦ σοῦ λόγου, -
παρ' οἷς ἐδείπνει προῖκα συλλέξει συχνήν.

(241) 39. Ἦν δὲ καὶ ὁ Κόρυδος τῶν δι' ὀνόματος παρασίτων. Μνημονεύει δ' αὐτοῦ Τιμοκλῆς ἐν Ἐπιχαιρεκάκῳ, οὕτως·

Ἀγορὰν ἰδεῖν εὔοψον, εὐποροῦντι μὲν
ἥδιστον, ἂν δ' ἀπορῇ τις, ἀθλιώτατον.
Ὁ γοῦν Κόρυδος ἄκλητος, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ,
γενόμενος ὠψώνει παρ' αὑτὸν οἴκαδε.
Ἦν δὲ τὸ πάθος γελοῖον, οἴμοι, τέτταρας
χαλκοῦς ἔχων ἄνθρωπος, ἐγχέλεις ὁρῶν,
θύννεια, νάρκας, καράβους· ἡμωδία.
Καὶ ταῦτα πάντα μὲν περιελθὼν ἤρετο
ὁπόσου, πυθόμενος δ' ἀπέτρεχ' εἰς τὰς μεμβράδας.

Ἄλεξις Δημητρίῳ ἢ Φιλεταίρῳ·

Ἀλλ' αἰσχύνομαι
τὸν Κόρυδον, εἰ δόξω συναριστᾶν τισιν
οὕτω προχείρως· οὐκ ἀπαρνοῦμαι δ' ὅμως.
Οὐδὲ γὰρ ἐκεῖνος, ἂν καλῇ τις.

Ἐν δὲ Τιτθῇ·

Ὁ Κόρυδος οὗτος, ὁ τὰ γελοῖ' εἰθισμένος
λέγειν, Βλεπαῖος βούλετ' εἶναι, νοῦν γ' ἔχων·
πλουτεῖ γὰρ ὁ Βλεπαῖος.

Κρατῖνος δ' ὁ νεώτερος ἐν Τιτᾶσι·

Κόρυδον τὸν χαλκοτύπον πεφύλαξο,
ἢν μὴ σοὶ νομιεῖς αὐτὸν μηδὲν καταλείψειν,
μηδ' ὄψον κοινῇ μετὰ τούτου πώποτε δαίσῃ,
τοῦ Κορύδου, προλέγω σοι· ἔχει γὰρ χεῖρα κραταιάν,
χαλκῆν, ἀκάματον, πολὺ κρείττω τοῦ πυρὸς αὐτοῦ.

Ὅτι δὲ γελοῖα ἔλεγεν ὁ Κόρυδος, καὶ ἐπὶ τούτοις γελᾶσθαι ἤθελεν, ὁ αὐτὸς Ἄλεξις ἐν Ποιηταῖς φησι·

Πάνυ τι βούλομαι
οὕτω γελᾶσθαι καὶ γελοῖ᾽ ἀεὶ λέγειν
μετὰ τὸν Κόρυδον μάλιστ᾽ Ἀθηναίων πολύ.

Ἀναγράφει δὲ αὐτοῦ τὰ ἀπομνημονεύματα Λυγκεὺς ὁ Σάμιος, Εὐκράτην αὐτὸν καλεῖσθαι κυρίως φάσκων. Γράφει δ᾽ οὕτως· „Εὐκράτης ὁ Κόρυδος, πίνων παρά τινι, σαπρᾶς οὔσης τῆς οἰκίας, ἐνταῦθα, φησὶ, δειπνεῖν δεῖ ὑποστήσαντα τὴν ἀριστερὰν χεῖρα, ὥσπερ αἱ Καρυάτιδες."

40. Φιλόξενος δ᾽ ἡ Πτερνοκοπὶς, ἐμπεσόντος λόγου, ὅτι αἱ κίχλαι τίμιαί εἰσι, καὶ τοῦ Κορύδου παρόντος, ὃς ἐδόκει πεπορνεῦσθαι, Ἀλλ᾽ ἐγὼ, ἔφη, μνημονεύω, ὅτε ὁ κόρυδος ὀβολοῦ ἦν. — Ἦν δὲ καὶ ὁ Φιλόξενος τῶν παρασίτων, ὡς Ἀξιόνικος εἴρηκεν ἐν τῷ Χαλκιδικῷ. Πρόκειται δὲ τὸ μαρτύριον. Μνημονεύει δ᾽ αὐτοῦ καὶ Μένανδρος ἐν Κεκρυφάλῳ, αὐτὸ μόνον Πτερνοκοπίδα αὐτὸν καλῶν. — Μνημονεύει δ᾽ αὐτοῦ καὶ Μάχων ὁ κωμῳδιοποιὸς, ὁ Κορίνθιος μὲν ἢ Σικυώνιος γενόμενος, ἐν Ἀλεξανδρείᾳ δὲ τῇ ἐμῇ καταβιοὺς, καὶ διδάσκαλος γενόμενος τῶν κατὰ κωμῳδίαν μερῶν Ἀριστοφάνους τοῦ γραμματικοῦ· ὃς καὶ ἀπέθανεν ἐν τῇ Ἀλεξανδρείᾳ, καὶ ἐπιγέγραπται αὐτοῦ τῷ μνήματι·

Τῷ κωμῳδογράφῳ, κούφη κόνι, τὸν φιλάγωνα
κισσὸν ὑπὲρ τύμβου ζῶντα Μάχωνι φέροις.
(242) Οὐ γὰρ ἔχεις κηφῆνα παλίμπλυτον, ἀλλ᾽ ἄρα τέχνης
ἄξιον ἀρχαίης λείψανον ἠμφίεσας.
Τοῦτο δ᾽ ὁ πρέσβυς ἐρεῖ· Κέκροπος πόλι, καὶ παρὰ Νείλῳ
ἔστιν ὅτ᾽ ἐν Μούσαις δριμὺ πέφυκε φυτόν.

Ἐν τούτοις δηλοῖ σαφῶς, ὅτι Ἀλεξανδρεὺς ἦν γένος. Ὁ δ᾽ οὖν Μάχων τοῦ Κορύδου μνημονεύει ἐν τούτοις·

Τὸν Κόρυδον ἠρώτησεν Εὐκράτη ποτὲ
τῶν συμπαρόντων πῶς κέχρητ᾽ αὐτῷ ποτε
Πτολεμαῖος. Οὐκ οἶδ᾽, εἶπεν, οὐδέπω σαφῶς.
Πεπότικε μὲν γάρ ὥσπερ ἰατρός μ᾽, ἔφη·
ἃ δεῖ φαγεῖν δὲ σιτί᾽, οὐ δέδωκέ πω.

Λυγκεὺς δ᾽ ἐν δευτέρῳ περὶ Μενάνδρου· „Ἐπὶ γελοίοις (φησὶ) δόξαν εἰληφότες Εὐκλείδης ὁ Σμικρίνου καὶ Φιλόξενος ἡ Πτερνοκοπίς· ὧν ὁ μὲν Εὐκλείδης, ἀποφθεγγόμενος οὐκ ἀνάξια βιβλίου καὶ μνήμης, ἐν τοῖς ἄλλοις ἦν ἀηδὴς καὶ ψυχρὸς, ὁ δὲ Φιλόξενος, οὐδὲν ἐπὶ κεφαλαίου περιττὸν λέγων, ὅ τι λαλήσειεν ἢ πικρανθείη πρός τινα τῶν συζώντων καὶ διηγήσαιτο, πᾶν ἐπαφροδισίας καὶ χάριτος ἦν μεστόν. Καίτοι γε συνέβη, τὸν μὲν Εὐκλείδην κατὰ τὸν βίον * * *, τὸν δὲ Φιλόξενον ὑπὸ πάντων φιλεῖσθαι καὶ τιμᾶσθαι.“

41. Μοσχίωνος δέ τινος παρασίτου μνημονεύων Ἄλεξιν ἐν Τροφωνίῳ, παραμασήτην αὐτὸν ἐν τούτοις καλεῖ·

Εἶθ᾽ ὁ Μοσχίων,
ὁ παραμασήτης ἐν βροτοῖς αὐδώμενος.

Ἐν δὲ τῷ Παγκρατιαστῇ Ἄλεξις τρεχεδείπνους καταλέγων φησί·

Πρῶτον μὲν ἦν σοι Καλλιμέδων ὁ Κάραβος,
ἔπειτα Κόρυδος, Κωβίων, Κυρηβίων,
ὁ Σκόμβρος, ἡ Σεμίδαλις. Β. Ἡράκλεις φίλε·
ἀγοράσματ᾽, οὐ συμπόσιον, εἴρηκας, γύναι.

Κυρηβίων δ᾽ ἐπεκαλεῖτο Ἐπικράτης, ὁ Αἰσχίνου τοῦ ῥήτορος κηδεστὴς, ὥς φησι Δημοσθένης ἐν τῷ περὶ τῆς παραπρεσβείας. Τῶν δὲ τοιούτων ἐπιθέτων, ἃ ἐπὶ χλεύῃ

Ἀθηναῖοι παίζοντες ἔλεγον, μνημονεύει Ἀναξανδρίδης ἐν Ὀδυσσεῖ, οὕτως·

Ὑμεῖς γὰρ ἀλλήλους ἀεὶ χλευάζετ᾽, οἶδ᾽ ἀκριβῶς.
Ἂν μὲν γὰρ ᾖ τις εὐπρεπὴς, ἱερὸν γάμον καλεῖτε·
ἐὰν δὲ μικρὸν παντελῶς ἀνθρώπιον, σταλαγμόν·
λαμπρός τις ἐξελήλυθ᾽, * * ὄλολυς οὗτός ἐστι·
λιπαρὸς περιπατεῖ Δημοκλῆς, ζωμὸς κατωνόμασται·
χαίρει τις αὐχμῶν ἢ ῥυπῶν, κονιορτὸς ἀναπέφηνεν·
ὄπισθεν ἀκολουθεῖ κόλαξ τῳ, λέμβος ἐπικέκληται·
τὰ πόλλ᾽ ἄδειπνος περιπατεῖ, κεστρῖνός ἐστι νῆστις·
εἰς τοὺς καλοὺς δ᾽ ἄν τις βλέπῃ, καινὸς θεατροποιός·
ὑφείλετ᾽ ἄρνα ποιμένος παίζων, Ἀτρεὺς ἐκλήθη·
ἐὰν δὲ κριὸν, Φρίξος· ἂν δὲ κῳδάριον, Ἰάσων.

42. Χαιρεφῶντος δὲ τοῦ παρασίτου μέμνηται μὲν κἂν (243) τοῖς πρὸ τούτων· ἀτὰρ δὴ καὶ Μένανδρός αὐτοῦ μνημονεύει ἐν Κεκρυφάλῳ. Κἂν τῇ Ὀργῇ δέ φησι·

Διαφέρει Χαιρεφῶντος οὐδὲ γρῦ
ἄνθρωπος, ὅστις ἐστὶν, ὃς κληθείς ποτε
εἰς ἑστίασιν δωδεκάποδος, ὄρθριος
πρὸς τὴν σελήνην ἔτρεχε τὴν σκιὰν ἰδὼν,
ὡς ὑστερίζων, καὶ παρῆν ἅμ᾽ ἡμέρᾳ.

Ἐν δὲ Μέθῃ·

Ἐμὲ γὰρ διέτριψεν ὁ
κομψότατος ἀνδρῶν Χαιρεφῶν, ἱερὸν γάμον
φάσκων ποιήσειν δεύτεραν μετ᾽ εἰκάδα
καθ᾽ αὑτὸν, ἵνα τῇ τετράδι δειπνῇ παρ᾽ ἑτέροις.
Τὰ τῆς θεοῦ γὰρ παντιχῶς ἔχειν καλῶς.

Μνημονεύει δ᾽ αὐτοῦ καὶ ἐν Ἀνδρογύνῳ ἢ Κρητί. Τιμοκλῆς δ᾽ ἐν Ἐπιστολαῖς καὶ ὡς Δημοτίωνι τῷ ἀσώτῳ παρασιτοῦντος αὐτοῦ μνημονεύει·

Ὁ Δημοτίων δὲ παραμενεῖν αὐτῷ δοκῶν
τἀργύριον οὐκ ἐφείδετ᾽, ἀλλὰ παρέτρεφε
τὸν βουλόμενον. Ὁ Χαιρεφῶν μὲν παντελῶς
οἴκαδε βαδίζειν ᾤετ᾽, ὦ ταλάντατος.
Καὶ μὴν ἔτι τοῦτ᾽ ἔστιν ἄξιον μόνον,
τὸν παραμασήτην λαμβάνει δίκρουν ξύλον·
οὔτ᾽ εὔρυθμος γάρ ἐστιν, οὔτ᾽ ἀχρήματος.

Ἀντιφάνης δ᾽ ἐν Σκύθῃ·

Ἐπὶ κῶμον, εἰ δοκεῖ,
ἴωμεν, ὥσπερ ἔχομεν. Β. Οὐκοῦν δᾷδα καὶ
στεφάνους λαβόντες. Χαιρεφῶν οὕτως *
μεμάθηκε κωμάζειν ἄδειπνος.

Τιμόθεος Κυναρίῳ·

Πειρώμεθ᾽ ἀποδόντες τὸ δεῖπνον ἀπιέναι.
Εἷς ἑπτάκλινον δ᾽ ἐστὶν, ὡς ἔφραζέ μοι·
ἂν μὴ παράβυστός που γένηται Χαιρεφῶν.

43. Ἀπολλόδωρος δ᾽ ὁ Καρύστιος ἐν Ἱερείᾳ·
Καινόν γέ φασι Χαιρεφῶντ᾽ ἐν τοῖς γάμοις
ὡς τὸν Ὀφέλαν ἄκλητον εἰσδεδυκέναι.
Σπυρίδα λαβὼν γὰρ καὶ στέφανον, ὡς ἦν σκότος,
φάσκων παρὰ τῆς νύμφης ὁ τὰς ὄρνεις φέρων
ἥκειν, δεδείπνηχ᾽, ὡς ἔοικεν, εἰσπεσών.

Ἐν δὲ Σφαττομένῃ·

Καλῶ δ᾽ Ἄρη Νίκην τ᾽ ἐπ᾽ ἐξόδοις ἐμαῖς,
καλῶ δὲ Χαιρεφῶντα· κἂν γαρ μὴ καλῶ,
ἄκλητος ἥξει.

Μάχων δ᾽ ὁ κωμικός φησιν·

Ὁδὸν μακρὰν ἐλθόντος ἐπὶ δεῖπνόν ποτε
τοῦ Χαιρεφῶντος εἰς γάμους ἐξ ἄστεος,
εἰπεῖν λέγουσι τὸν ποιητὴν Δίφιλον,

εἰς τὰς ἑαυτοῦ, Χαιρεφῶν, σιαγόνας
ἔγκοψον ἥλους ἑκατέρᾳ γε τέτταρας,
ἵνα μὴ παρασείων καὶ μακρὰν ἑκάστοτε
ὁδὸν βαδίζων τὰς γνάθους διαστρέφῃς.

Καὶ πάλιν·

Ὁ Χαιρεφῶν κρεάδι' ὠψώνει ποτὲ,
καὶ τοῦ μαγείρου, φασὶν, ὀστῶδες σφόδρα
αὐτῷ τι προσκόπτοντος ἀπὸ τύχης κρέας,
εἶπεν, μάγειρε, μὴ προσίστα τοῦτό μοι
τοὐστοῦν. Ὁ δ' εἶπεν, ἀλλὰ μὴν ἔστι γλυκύ·
(244) καὶ μὴν τὸ πρὸς ὀστοῦν φασι κρέας εἶναι γλυκύ.
Ὁ Χαιρεφῶν δὲ, καὶ μάλ', ὦ βέλτιστ', ἔφη,
γλυκὺ μὲν, προσιστάμενον δὲ λυπεῖ πανταχῇ.

Τοῦ Χαιρεφῶντος καὶ σύγγραμμα ἀναγράφει Καλλίμαχος, ἐν τῷ τῶν παντοδαπῶν πίνακι γράφων οὕτως· „Δεῖπνα ὅσοι ἔγραψαν. Χαιρεφῶν Κυρηβίωνι.“ Εἶθ' ἑξῆς τὴν ἀρχὴν ὑπέθηκεν· „Ἐπειδή μοι πολλάκις ἐπέστειλας. Στίχων τοέ.“ Καὶ ὁ Κυρηβίων δ' ὅτι παράσιτος, προείρηται.

44. Καὶ Ἀρχεφῶντος δὲ τοῦ παρασίτου μνημονεύων ὁ Μάχων φησί·

Κληθεὶς ἐπὶ δεῖπνον ὁ παράσιτος Ἀρχεφῶν
ὑπὸ Πτολεμαίου τοῦ βασιλέως, ἡνίκα
κατέπλευσεν εἰς Αἴγυπτον ἐκ τῆς Ἀττικῆς,
ὄψου πετραίου παρατεθέντος ποικίλου
ἐπὶ τῆς τραπέζης καράβων τ' ἀληθινῶν,
ἐπὶ πᾶσι λοπάδος τ' εἰσενεχθείσης ἁδρᾶς,
ἐν ᾗ τεμαχιστοὶ τρεῖς ἐνῆσαν κωβιοὶ,
οὓς κατεπλάγησαν πάντες οἱ κεκλημένοι,
τῶν μὲν σκάρων ἀπέλαυε τῶν τριγλῶν θ' ἅμα

καὶ φυκίδων ἐπὶ πλεῖον Ἀρχεφῶν πάνυ,
ἄνθρωπος ὑπὸ τῶν μαινίδων καὶ μεμβράδων
Φαληρικῆς ἀφύης τε διασεσαγμένος,
τῶν κωβιῶν δ᾽ ἀπέσχετ᾽ ἐγκρατέστατα.
Πάνυ δὴ παραδόξου γενομένου τοῦ πράγματος,
Καὶ τοῦ βασιλέως πυθομένου τἀλκήνορος
μὴ παρεώρακεν Ἀρχεφῶν τοὺς κωβιούς,
Ὁ κυρτὸς εἶπε, πάνυ μὲν οὖν τοὐναντίον,
Πτολεμαῖ᾽, ἑώρακε πρῶτος, ἀλλ᾽ οὐχ ἅπτεται,
τοὔψον δὲ σέβεται τοῦτο καὶ δέδοικέ πως·
οὐδ᾽ ἐστὶν αὐτῷ πάτριον ὄντ᾽ ἀσύμβολον
ἰχθὺν ἔχοντ᾽ ἄψηφον ἀδικεῖν οὐδένα·

45. Ἄλεξις δ᾽ ἐν Πυραύνῳ Στράτιον τὸν παράσιτον εἰσάγει δυσχεραίνοντα τῷ τρέφοντι, καὶ λέγοντα τάδε·

Ἐμοὶ παρασιτεῖν κρεῖττον ἦν τῷ Πηγάσῳ,
ἢ τοῖς Βορεάδαις, ἢ εἴ τι θᾶττον ἔτι τρέχει,
ἢ Δημέᾳ Λάχητος ἐτεοβουτάδῃ.
Πέτεται γάρ, οὐχ οἷον βαδίζει τὰς ὁδούς.

Καὶ μετ᾽ ὀλίγα·

Στράτιε, φιλεῖς δή πού με; Β. Μᾶλλον τοῦ πατρός
Ὁ μὲν γὰρ οὐ τρέφει με, σὺ δὲ λαμπρῶς τρέφεις.
Α. Εὔχει τ᾽ ἀεί με ζῆν ἅπασι τοῖς θεοῖς;
Β. Ἂν γάρ πάθῃς τι, πῶς ἐγὼ βιώσομαι;

Ἀξιόνικος δ᾽ ὁ κωμικὸς ἐν τῷ Τυῤῥηνῷ Γρυλλίωνος τοῦ παρασίτου ἐν τούτοις μνημονεύει·

Οἶνος οὐκ ἔνεστιν *
αὐτοῖς πρὸς ἑταίρους πρόφασιν ἐπὶ κῶμον τινάς,
ὅπερ ποιεῖν εἴωθε Γρυλλίων ἀεί.

Ἀριστόδημος δ᾽ ἐν δευτέρῳ γελοίων ἀπομνημονευμάτων παρασίτους ἀναγράφει, Ἀντιόχου μὲν τοῦ βασιλέως Σώ-

στρατον· Δημητρίου δὲ τοῦ πολιορκητοῦ Εὐαγόραν τὸν κυρτόν· Σελεύκου δὲ Φορμίωνα. Λυγκεὺς δ' ὁ Σάμιος (245) ἐν τοῖς Ἀποφθέγμασι· „Σιλανὸς (φησὶν) ὁ Ἀθηναῖος, Γρυλλίωνος παρασιτοῦντος Μενάνδρῳ τῷ σατράπῃ, εὐπαρύφου δὲ καὶ μετὰ θεραπείας περιπατοῦντος, ἐρωτηθεὶς τίς ἐστιν οὗτος, Μενάνδρου, ἔφησεν, ἀξία γνάθος. Χαιρεφῶν δ' ἔφησεν, ὁ παράσιτος εἰς γάμον ἄκλητος εἰσελθὼν, καὶ κατακλιθεὶς ἔσχατος, τῶν γυναικονόμων ἀριθμούντων τοὺς κεκλημένους, καὶ κελευόντων αὐτὸν ἀποτρέχειν, ὡς παρὰ τὸν νόμον ἐπὶ τοῖς τριάκοντα ἐπόντος, Ἀριθμεῖτε δὴ, ἔφη, πάλιν, ἀπ' ἐμοῦ ἀρξάμενοι."

46. Ὅτι δ' ἦν ἔθος τοὺς γυναικονόμους ἐφορᾶν τὰ συμπόσια, καὶ ἐξετάζειν τῶν κεκλημένων τὸν ἀριθμὸν, εἰ ὁ κατὰ νόμον ἐστὶ, Τιμοκλῆς ἐν Φιλοδικαστῇ φησιν οὕτως·

Ἀνοίγετ' ἤδη τὰς θύρας, ἵνα πρὸς τὸ φῶς
ὦμεν καταφανεῖς μᾶλλον, ἐφοδεύων ἐὰν
βούληθ' ὁ γυναικονόμος λαβεῖν ἀριθμὸν
κατὰ τὸν νόμον τὸν καινὸν, ὅπερ εἴωθε δρᾶν,
τῶν ἑστιωμένων. Ἔδει δὲ τοὔμπαλιν
τὰς τῶν ἀδείπνων ἐξετάζειν οἰκίας.

Μένανδρος δ' ἐν Κεκρυφάλῳ·

Παρὰ τοῖς γυναικονόμοις δὲ τοὺς ἐν τοῖς γάμοις
διακονοῦντας ἀπογεγράφθαι πυθόμενος
πάντας μαγείρους, κατὰ νόμον καινόν τινα,
ἵνα πυνθάνωνται τοὺς κεκλημένους, ἐὰν
πλείους τις ὧν ἔξεστιν ἑστιῶν τύχῃ,
ἐλθών.

Καὶ Φιλόχορος δ' ἐν ἑβδόμῃ Ἀτθίδος· „Οἱ γυναικονόμοι (φησὶ) μετὰ τῶν Ἀρεοπαγιτῶν ἐσκόπουν τὰς ἐν ταῖς οἰκίαις συνόδους ἔν τε τοῖς γάμοις καὶ ταῖς ἄλλαις θυσίαις."

47. Τοῦ δὲ Κορύδου ἀποφθέγματα τάδε ἀναγράφει ὁ Λυγκεύς· „Κορύδῳ συμπινούσης τινὸς ἑταίρας, ᾗ ὄνομα ἦν Γνώμη, καὶ τοῦ οἰναρίου ὑπολιπόντος, εἰσφέρειν ἐκέλευσεν ἕκαστον δύο ὀβολούς, Γνώμην δὲ συμβάλλεσθαι ὅ τι δοκεῖ τῷ δήμῳ. Πολύκτορος δὲ τοῦ κιθαρῳδοῦ φακῆν ῥοφοῦντος καὶ λίθον μασησαμένου, ὦ ταλαίπωρε, ἔφη, καὶ ἡ φακῆ σε βάλλει.“ Μήποτε τούτου καὶ Μάχων μνημονεύει. Φησὶ γάρ·

Κακός τις, ὡς ἔοικε, κιθαρῳδὸς σφόδρα,
μέλλων * οἰκοδομεῖν τὴν οἰκίαν, φίλον
αὑτοῦ λίθους ᾔτησεν· ἀποδώσω δ' ἐγὼ
αὐτῶν πολὺ πλείους, φησὶν, ἐκ τῆς δείξεως.

Λέγοντος δέ τινος τῷ Κορύδῳ, ὡς τῆς αὑτοῦ γυναικὸς ἐνίοτε καὶ τράχηλον καὶ τοὺς τιτθοὺς καὶ τὸν ὀμφαλὸν φιλεῖ, πονηρὸν, ἔφη, τοῦτ' ἤδη. Καὶ γὰρ ὁ Ἡρακλῆς ἀπὸ τῆς Ὀμφάλης ἐπὶ τὴν Ἥβην μεταβέβηκε. Φυρομάχου δ' ἐμβαψαμένου εἰς φακῆν, καὶ τὸ τρυβλίον ἀνατρέψαντος, ζημιωθῆναι αὐτὸν, ἔφη, δίκαιον, ὅτι οὐκ ἐπιστάμενος δειπνεῖν ἀπεγράψατο. Παρὰ Πτολεμαίῳ δὲ ματτύης περιφερομένης, καὶ κατ' ἐκεῖνον ἀεὶ λειπούσης, Πτολεμαῖε, ἔφη, πότερον ἐγὼ μεθύω, ἢ δοκεῖ μοι ταῦτα περιφέρεσθαι; Χαιρεφῶντος δὲ τοῦ παρασίτου φήσαντος οὐ δύνασθαι τὸν οἶνον φέρειν, οὐδὲ γὰρ τὸ εἰς τὸν οἶνον, ἔφη. Τοῦ δὲ Χαιρεφῶντος γυμνοῦ ἔν τινι δείπνῳ διαναστάντος, ὦ Χαιρεφῶν, εἶπεν, ὥσπερ τὰς ληκύθους ὁρῶ σε, μέχρι πόσου μεστὸς εἶ. Καθ' ὃν δὲ καιρὸν Δημοσθένης παρ' Ἁρπάλου τὴν κύλικα εἰλήφει, οὗτος, ἔφη, (246) τοὺς ἄλλους ἀκρατοκώθωνας καλῶν αὐτὸς τὴν μεγάλην ἔσπακεν. Εἰωθότος δ' αὐτοῦ ῥυπαροὺς ἄρτους ἐπὶ τὰ δεῖπνα φέρεσθαι, ἐνεγκαμένου τινὸς ἔτι μελαντέ-

ρους, οὐκ ἄρτους ἔφη αὐτὸν ἐνηνοχέναι, ἀλλὰ τῶν ἄρτων σκιάς."

48. Φιλόξενος δ' ὁ παράσιτος, Πτερνοκοπὶς δ' ἐπίκλην, παρὰ Πύθωνι ἀριστῶν, παρακειμένων ἐλαῶν, καὶ μετὰ μικρὸν προσενεχθείσης λοπάδος ἰχθύων, πατάξας τὸ τρυβλίον ἔφη, Μάστιξεν δ' ἐλάαν. Ἐν δείπνῳ δὲ τοῦ καλέσαντος αὐτὸν μέλανας ἄρτους παρατιθέντος, μὴ πολλούς, εἶπε, παρατίθει, μὴ σκότος ποιήσῃς. Τὸν δ' ὑπὸ τῆς γραὸς τρεφόμενον παράσιτον Παυσίμαχος ἔλεγε τοὐναντίον πάσχειν τῇ γραΐ συνόντα· αὐτὸν γὰρ ἐν γαστρὶ λαμβάνειν ἀεί. Περὶ τούτου καὶ Μάχων γράφει οὕτως·

Τὸν ὑδροπότην * Μοσχίωνα λεγόμενον
ἰδόντα φασὶν ἐν Λυκείῳ μετά τινων
παράσιτον ὑπὸ γραὸς τρεφόμενον πλουσίας,
ὁ δεῖνα, παράδοξόν γε ποιεῖς πρᾶγμ', ὅτι
ἡ γραῦς ποιεῖ σ' ἐν γαστρὶ λαμβάνειν ἀεί.

Ὁ δ' αὐτός, παράσιτον ἀκούσας ὑπὸ γραίας τρεφόμενον, συγγινόμενόν τε αὐτῇ ἑκάστης ἡμέρας·

Νῦν πάντα (φησὶ) καινὰ γίγνεθ'· ἡ μὲν οὐ κύει,
ἐν γαστρὶ δ' οὗτος λαμβάνει καθ' ἡμέραν.

Πτολεμαῖος δ' ὁ τοῦ Ἀγησάρχου, Μεγαλοπολίτης γένος, ἐν τῇ δευτέρᾳ τῶν περὶ τὸν Φιλοπάτορα ἱστοριῶν συμπότας φησὶ τῷ βασιλεῖ συνάγεσθαι ἐξ ἁπάσης τῆς πόλεως, οὓς προσαγορεύεσθαι γελοιαστάς.

49. Ποσειδώνιος δ' ὁ Ἀπαμεὺς ἐν τῇ εἰκοστῇ καὶ τρίτῃ τῶν ἱστοριῶν, „Κελτοὶ (φησὶ) περιάγονται μεθ' αὑτῶν καὶ πολεμοῦντες συμβιωτάς, οὓς καλοῦσι παρασίτους. Οὗτοι δὲ ἐγκώμια αὐτῶν καὶ πρὸς ἀθρόους λέγουσιν ἀνθρώπους συνεστῶτας, καὶ πρὸς ἕκαστον τῶν κατὰ μέρος ἐκείνων ἀκροωμένων. Τὰ δὲ ἀκούσματα αὐτῶν

εἰσιν οἱ καλούμενοι Βάρδοι· ποιηταὶ δὲ οὗτοι τυγχάνουσι μετ᾽ ᾠδῆς ἐπαίνους λέγοντες.“ Ἐν δὲ τῇ τετάρτῃ καὶ τριακοστῇ ὁ αὐτὸς συγγραφεὺς Ἀπολλώνιόν τινα ἀναγράφει, παράσιτον γεγονότα Ἀντιόχου τοῦ Γρυποῦ ἐπικαλουμένου, τοῦ τῆς Συρίας βασιλέως. Ἀριστόδημος δ᾽ ἱστορεῖ, Βίθυν, τὸν Λυσιμάχου τοῦ βασιλέως παράσιτον, ἐπεὶ αὐτοῦ εἰς τὸ ἱμάτιον ὁ Λυσίμαχος ἐνέβαλε ξύλινον σκορπίον, ἐκταραχθέντα ἀναπηδῆσαι, εἶτα γνόντα τὸ γεγενημένον, κἀγὼ σέ, φησὶν, ἐκφοβήσω, βασιλεῦ· δός μοι τάλαντον. Ἦν δ᾽ ὁ Λυσίμαχος μικρολογώτατος. Ἀγαθαρχίδης δ᾽ ὁ Κνίδιος ἐν τῇ δευτέρᾳ καὶ εἰκοστῇ τῶν Εὐρωπιακῶν Ἀριστομάχου τοῦ Ἀργείων τυράννου παράσιτον γενέσθαι φησὶν Ἀνθεμόκριτον, τὸν παγκρατιαστήν.

50. Κοινῇ δὲ περὶ παρασίτων εἰρήκασι Τιμοκλῆς μὲν ἐν Πύκτῃ, ἐπισιτίους καλῶν αὐτοὺς, ἐν τοῖσδε·

Εὑρήσεις δὲ τῶν ἐπισιτίων
τούτων τινὰς, οἳ δειπνοῦσιν ἐσφυδωμένοι
τἀλλότρι᾽, ἑαυτοὺς ἀντὶ κωρύκων δέρειν
παρέχοντες ἀθληταῖσιν.

Φερεκράτης Γραυσί·

Σὺ δ᾽ οὐδὲ θᾶττον Σμικυθίων ἐπισιτιεῖ;
Β. Τίς δ᾽ οὗτος ὑμῖν ἐστι; Α. Τοῦτον πανταχοῦ
ἄγω λαρυγγικόν τιν᾽ ἐπὶ μισθῷ ξένον.

Ἐπισίτιοι γὰρ καλοῦνται οἱ ἐπὶ τροφαῖς ὑπουργοῦντες. (247) Πλάτων ἐν τετάρτῳ Πολιτείας· „Καὶ ταῦτ᾽ ἐπισίτιοι, καὶ οὐδὲ μισθὸν πρὸς τοῖς σιτίοις ὥσπερ οἱ ἄλλοι λαβόντες.“ Ἀριστοφάνης Πελαργοῖς·

Ἢν γὰρ ἕν᾽ ἄνδρ᾽ ἄδικον σὺ διώκῃς,
ἀντιμαρτυροῦσι
δώδεκα τοῖς ἑτέροις ἐπισίτιοι.

Εὔβουλος δ' ἐν Δαιδάλῳ·

Ἐθέλει δ' ἄνευ μισθοῦ παρ' αὐτοῖς καταμένειν ἐπισίτιος.

51. *Δίφιλος δ' ἐν Συνωρίδι, (ἑταίρας δ' ὄνομα ἡ Συνωρίς,) Εὐριπίδου μνησθεὶς, (κύβος δέ τις οὕτως καλεῖται Εὐριπίδης,) παίζων καὶ πρὸς τὸ τοῦ ποιητοῦ ὄνομα ἅμα καὶ περὶ παρασίτων, τάδε λέγει·*

Ἄριστ' ἀπαλλάττεις ἐπὶ τούτου τοῦ κύβου.
Β. Ἀστεῖος εἶ. Δραχμὴν ὑπόθες. Α. Κεῖται πάλαι.
Πῶς ἂν βάλοιμ' Εὐριπίδην; Β. Οὐκ ἄν ποτε
Εὐριπίδης γυναῖκα σώσει'. Οὐχ ὁρᾷς,
ἐν ταῖς τραγῳδίαισιν αὐτὰς ὡς στυγεῖ;
Τοὺς δὲ παρασίτους ἠγάπα. Λέγει γέ τοι·
„Ἀνὴρ γὰρ, ὅστις, εὖ βίον κεκτημένος,
„μὴ τοὐλάχιστον τρεῖς ἀσυμβόλους τρέφει,
„ὄλοιτο, νόστου μή ποτ' εἰς πάτραν τυχών.“
Α. Πόθεν ἐστὶ ταῦτα, πρὸς θεῶν; Β. Τί δέ σοι μέλει;
Οὐ γὰρ τὸ δρᾶμα, τὸν δὲ νοῦν σκοπούμεθα.

Ἐν δὲ τῇ διασκευῇ τοῦ αὐτοῦ δράματος, περὶ ὀργιζομένου παρασίτου λέγων, φησίν·

Ὀργίζεται. Παράσιτος ὢν ὀργίζεται;
Οὔκ, ἀλλ' ἀλείψας τὴν τράπεζαν τῇ χολῇ,
ὥσπερ τὰ παιδί', αὐτὸν ἀπογαλακτιεῖ.

Καὶ ἑξῆς·

Τότε φάγοις, παράσιθ'. Β. Ὅρα,
ὡς διασέσυρκε τὴν τέχνην. Α. Οὐκ οἶσθ', ὅτι
μετὰ τὸν κιθαρῳδὸν ὁ παράσιτος κρίνεται;

Κἂν τῷ δὲ ἐπιγραφομένῳ Παρασίτῳ δράματί φησιν·

Οὐ δεῖ παρασιτεῖν ὄντα δυσάρεστον σφόδρα.

52. *Μένανδρος δ' ἐν τῇ Ὀργῇ, περὶ φίλου λέγων οὐχ ὑπακούοντος γάμων δείπνῳ, φησίν·*

Τοῦθ' ἑταῖρός ἐστιν ὄντως· οὐκ ἐρωτᾷ, πηνίκα
δεῖπνόν ἐστιν, ὥσπερ ἕτεροι, καὶ τί δειπνεῖν κωλύει
τοὺς παρόντας. Εἶτα δεῖπνον ἕτερον εἰς τρίτην βλέπει,
εἶτα περίδειπνον πάλιν.

Καὶ Ἄλεξις ἐν Ὀρέστῃ, Νικόστρατός τ' ἐν Πλούτῳ, Μένανδρός τ' ἐν Μέθῃ καὶ Νομοθέτῃ· Φιλωνίδης τ' ἐν Κοθόρνοις οὕτως·

Ἐγὼ δ', ἀπόσιτος ὤν, τοιαῦτ' οὐκ ἀνέχομαι.

Τῷ δὲ παράσιτος ὅμοιά ἐστιν ὀνόματα ἐπίσιτος, περὶ οὗ προείρηται, καὶ οἰκόσιτος, σιτόκουρός τε, καὶ αὐτόσιτος, ἔτι δὲ κακόσιτος, καὶ ὀλιγόσιτος. Μνημονεύει δὲ τοῦ μὲν ἐπισίτου Κράτης Τόλμαις·

Ποιμαίνει δ' ἐπίσιτον,
ῥιγῶντ' ἐν Μεγαβύζου,
δέξεταί τ' ἐπὶ μισθῷ
σῖτον.

Οἰκοσίτου δ' Ἀναξανδρίδης ἐν Κυνηγέταις·

Υἱὸς γὰρ οἰκόσιτος ἡδὺ γίγνεται.

Καλεῖται δ' οἰκόσιτος ὁ μὴ μισθοῦ, ἀλλὰ προῖκα τῇ πόλει ὑπηρετῶν. Ἀντιφάνης Σκύθῃ·

Ταχὺ γὰρ γίγνεται
κἀκκλησιαστὴς οἰκόσιτος.

Μένανδρος Δακτυλίῳ·

Οἰκόσιτον νυμφίον
οὐδὲν δεόμενον προικὸς ἐξευρήκαμεν.

Καὶ ἐν Κιθαριστῇ·

Οὐκ οἰκοσίτους τοὺς ἀκροατὰς λαμβάνεις.

(248) *Ἰδίως δ' ἐν Συναριστώσαις ἔφη·*

Ἀστεῖον τὸ μὴ
συνάγειν γυναῖκας μηδὲ, δειπνίζειν ὄχλον,
ἀλλ' οἰκοσίτους τοὺς γάμους πεποιηκέναι.

Σιτοκούρου δ' Ἄλεξις μνημονεύει ἐν Παννυχίδι ἢ Ἐρίθοις· „Ἔσει περιπατῶν σιτόκουρος.“ Μένανδρος δὲ τὸν ἄχρηστον καὶ μάτην τρεφόμενον σιτόκουρον, ἐν Θρασυλέοντι, οὕτως·

Ὀκνηρὸς, πάντα μέλλων, σιτόκουρος ὁμολογῶν
παρατρέφεσθαι.

Καὶ ἐν Πωλουμένοις·

Τάλας, ἕστηκας ἔτι προς ταῖς θύραις
τὸ φορτίον θείς. Σιτόκουρον, ἄθλιον,
ἄχρηστον εἰς τὴν οἰκίαν εἰλήφαμεν.

Αὐτόσιτον δ' εἴρηκε Κρώβυλος ἐν Ἀπαγχομένῳ

Παράσιτον, αὐτόσιτον. Αὑτὸν γοῦν τρέφων,
τὰ πλεῖστα συνερανιστὸς εἶ τῷ δεσπότῃ.

Κακοσίτου δὲ μέμνηται Εὔβουλος ἐν Γανυμήδει·

Ὕπνος αὐτὸν ὄντα κακόσιτον τρέφει.

Ὀλιγοσίτου δὲ μέμνηται Φρύνιχος ἐν Μονοτρόπῳ·

Ὁ δ' ὀλιγόσιτος Ἡρακλῆς ἐκεῖ τί δρᾷ;

Καὶ Φερεκράτης ἢ Στράττις ἐν Ἀγαθοῖς·

Ὡς ὀλιγόσιτος ἦσθ' ἄρ', ὃς κατεσθίεις
τῆς ἡμέρας μακρᾶς τριήρους σιτία.

53. *Τοσαῦτα τοῦ Πλουτάρχου εἰπόντος περὶ παρασίτων, διαδεξάμενος τὸν λόγον ὁ Δημόκριτος, Ἀλλὰ μὴν καὶ αὐτὸς, ἔφη, τὸ ποτίκολλον ἅτε ξύλον παρὰ ξύλῳ, ὡς ὁ Θηβαῖος εἴρηκε ποιητὴς, περὶ κολάκων ἐρῶ τι. „Πράττει γὰρ πάντων ὁ κόλαξ ἄριστα“ ὁ καλὸς εἶπε Μένανδρος, οὐ μακρὰν δ' ἐστὶν ὁ κόλαξ τοῦ τῶν παρασίτων ὀνόματος. Κλείσοφον γοῦν, τὸν ὑπὸ πάντων κόλακα Φιλίππου*

τοῦ τῶν Μακεδόνων βασιλέως ἀναγραφόμενον, (Ἀθηναῖος δ' ἦν γένος, ὥς φησι Σάτυρος, ὁ περιπατητικὸς, ἐν τῷ Φιλίππου βίῳ,) Λυγκεὺς ὁ Σάμιος ἐν τοῖς Ἀπομνημονεύμασι παράσιτον ὀνομάζει, λέγων οὕτως· „Κλείσοφος, ὁ Φιλίππου παράσιτος, ἐπιτιμῶντος αὐτῷ τοῦ Φιλίππου, διότι ἀεὶ αἰτεῖ, Ἵν', ἔφη, μὴ ἐπιλανθάνωμαι. Τοῦ δὲ Φιλίππου δόντος αὐτῷ ἵππον τραυματίαν, ἀπέδοτο. Καὶ μετὰ χρόνον ἐπερωτηθεὶς ὑπὸ τοῦ βασιλέως, ποῦ ἐστιν, Ἐκ τοῦ τραύματος, ἔφη, κεῖνου πέπραται. Σκώπτοντος δ' αὐτὸν τοῦ Φιλίππου καὶ εὐημεροῦντος, Εἶτ' οὐκ ἐγώ σε, ἔφη, θρέψω;" Καὶ ὁ Δελφὸς δὲ Ἡγήσανδρος ἐν τοῖς ὑπομνήμασι περὶ τοῦ Κλεισόφου τάδε ἱστορεῖ· „Φιλίππου τοῦ βασιλέως εἰπόντος, διότι γράμματα αὐτῷ ἐκομίσθη παρὰ Κότυος τοῦ βασιλέως, Κλείσοφος παρὼν ἔφη, εὖ γε νὴ τοὺς θεούς. Τοῦ δὲ Φιλίππου εἰπόντος, τί δὲ σὺ οἶδας ὑπὲρ ὧν γέγραπται; Νὴ τὸν Δία τὸν μέγιστον, εἶπεν, ἄκρως γέ μοι ἐπετίμησας."

54. Σάτυρος δ' ἐν τῷ τοῦ Φιλίππου βίῳ „Ὅτε (φησὶ) Φίλιππος τὸν ὀφθαλμὸν ἐξεκόπη, συμπροῆλθεν αὐτῷ καὶ ὁ Κλείσοφος, τελαμωνισθεὶς τὸν αὐτὸν ὀφθαλμόν. Καὶ πάλιν, ὅτε τὸ σκέλος ἐπηρώθη, σκάζων συνεξώδευε τῷ βασιλεῖ. Καὶ εἴ ποτε δριμύ προσφέροιτο τῶν ἐδεσμάτων ὁ Φίλιππος, αὐτὸς συνέστρεφε τὴν ὄψιν, ὡς συνδαινύμενος. (249) Ἐν δὲ τῇ Ἀράβων χώρᾳ οὐχ ὡς ἐν κολακείᾳ τοῦτ' ἐποίουν, ἀλλὰ κατά τι νόμιμον, βασιλέως παθόντος τι τῶν μελῶν, συνυποκρίνεσθαι τὸ ὅμοιον πάθος, ἐπεὶ καὶ γελοῖον νομίζουσιν, ἀποθανόντι μὲν αὐτῷ σπουδάζειν συγκατορύττεσθαι, πηρωθέντι δὲ μὴ χαρίζεσθαι τὴν ἴσην δόξαν τοῦ πάθους." Νικόλαος δ' ὁ Δαμασκηνος, (εἷς δ' ἦν τῶν ἐκ τοῦ περιπάτου,) ἐν τῇ πολυβίβλῳ ἱστορίᾳ (ἑκατὸν γὰρ καὶ

τεσσαράκοντά εἰσι πρὸς ταῖς τέσσαρσι,) τῇ ἑκκαιδεκάτῃ καὶ ἑκατοστῇ φησιν, Ἀδιάτομον, τὸν τῶν Σωτιανῶν βασιλέα, (ἔθνος δὲ τοῦτο Κελτικὸν,) ἑξακοσίους ἔχειν λογάδας περὶ αὑτὸν, οὓς καλεῖσθαι ὑπὸ Γαλατῶν τῇ πατρίῳ γλώττῃ σιλοδούρους· τοῦτο δ' ἐστὶν Ἑλληνιστὶ εὐχωλιμαῖοι. Τούτους δ' οἱ βασιλεῖς ἔχουσι συζῶντας καὶ συναποθνήσκοντας, ταύτην ἐκείνων εὐχὴν ποιουμένων· ἀνθ' ἧς συνδυναστεύουσί τε αὐτῷ, τὴν αὐτὴν ἐσθῆτα καὶ δίαιταν ἔχοντες, καὶ συναποθνήσκουσι κατὰ πᾶσαν ἀνάγκην, εἴτ' ἐν νόσῳ τελευτήσειε βασιλεὺς, εἴτε πολέμῳ, εἴτ' ἄλλως πως. Καὶ οὐδεὶς εἰπεῖν ἔχει τινὰ ἀποδειλιάσαντα τούτων τὸν θάνατον, ὅταν ἥκῃ βασιλεῖ, ἢ διεκδύντα.

55. Φίλιππον δέ φησι Θεόπομπος ἐν τῇ τετάρτῃ καὶ τεσσαρακοστῇ τῶν ἱστοριῶν, Θρασυδαῖον τὸν Θετταλὸν καταστῆσαι τῶν ὁμοεθνῶν τύραννον, μικρὸν μὲν ὄντα τὴν γνώμην, κόλακα δὲ μέγιστον. Ἀλλ' οὐκ Ἀρκαδίων ὁ Ἀχαιὸς κόλαξ ἦν· περὶ οὗ ὁ αὐτὸς ἱστορεῖ Θεόπομπος, καὶ Δοῦρις ἐν πέμπτῃ Μακεδονικῶν. Οὗτος δὲ ὁ Ἀρκαδίων, μισῶν τὸν Φίλιππον, ἑκούσιον ἐκ τῆς πατρίδος φυγὴν ἔφυγεν. Ἦν δ' εὐφυέστατος, καὶ πλείους ἀποφάσεις αὐτοῦ μνημονεύονται. Ἔτυχε δ' οὖν ποτ', ἐν Δελφοῖς ἐπιδημοῦντος Φιλίππου, παρεῖναι καὶ τὸν Ἀρκαδίωνα· ὃν θεασάμενος ὁ Μακεδὼν καὶ προσκαλεσάμενος, Μέχρι τίνος φεύξῃ, φησὶν, Ἀρκαδίων; Καὶ ὃς,

Ἐς τ' ἂν (φησὶ) τοὺς ἀφίκωμαι, οἳ οὐκ ἴσασι Φίλιππον.

Φύλαρχος δ' ἐν τῇ πρώτῃ καὶ εἰκοστῇ τῶν ἱστοριῶν, γελάσαντα τὸν Φίλιππον ἐπὶ τούτῳ, καλέσαι τε ἐπὶ δεῖπνον τὸν Ἀρκαδίωνα, καὶ οὕτω τὴν ἔχθραν διαλύσασθαι. Περὶ δὲ Νικησίου τοῦ Ἀλεξάνδρου κόλακος Ἡγήσανδρος τάδ'

ἱστορεῖ· „Ἀλεξάνδρου δάκνεσθαι φήσαντος ὑπὸ μυιῶν καὶ προθύμως αὐτὰς ἀποσοβοῦντος, τῶν κολάκων τὶς Νικησίας παρὼν, Ἤπου τῶν ἄλλων μυιῶν, εἶπεν, αὗται πολὺ κρατήσουσι, τοῦ σοῦ γευσάμεναι αἵματος." Ὁ δ' αὐτός φησι, καὶ Χειρίσοφον, τὸν Διονυσίου κόλακα, ἰδόντα Διονύσιον γελῶντα μετά τινων γνωρίμων, (ἀπεῖχε δ' ἀπ' αὐτῶν πλείω τόπον, ὡς μὴ συνακούειν,) συγγελᾶν. Ἐπεὶ δ' ὁ Διονύσιος ἠρώτησεν αὐτὸν, διὰ τίνα αἰτίαν οὐ συνακούων τῶν λεγομένων γελᾷ, Ὑμῖν, φησὶ, πιστεύω, διότι τὸ ῥηθὲν γελοῖόν ἐστιν.

56. Πλείστους δ' εἶχε καὶ ὁ υἱὸς αὐτοῦ Διονύσιος τοὺς κολακεύοντας, οὓς καὶ προσηγόρευον οἱ πολλοὶ Διονυσοκόλακας. Οὗτοι δὲ προσεποιοῦντο, μήτε ὀξὺ ὁρᾶν παρὰ τὸ δεῖπνον, ἐπεὶ ὁ Διονύσιος οὐκ ἦν ὀξυώπης, ἔψαυόν τε τῶν παρακειμένων ὡς οὐχ ὁρῶντες, ἕως ὁ Διονύσιος αὐτῶν τὰς χεῖρας πρὸς τὰ λεκάρια προσῆγεν. Ἀποπτύοντος δὲ τοῦ Διονυσίου, πολλάκις παρεῖχον τὰ πρόσωπα (250) καταπτύεσθαι· καὶ ἀπολείχοντες τὸν σίαλον, ἔτι δὲ τὸν ἔμετον αὐτοῦ, μέλιτος ἔλεγον εἶναι γλυκύτερον. Τίμαιος δ' ἐν τῇ δευτέρᾳ καὶ εἰκοστῇ τῶν ἱστοριῶν Δημοκλέα φησὶ, τὸν Διονυσίου τοῦ νεωτέρου κόλακα, ἔθους ὄντος κατὰ Σικελίαν, θυσίας ποιεῖσθαι κατὰ τὰς οἰκίας ταῖς Νύμφαις, καὶ περὶ τὰ ἀγάλματα παννυχίζειν μεθυσκομένους, ὀρχεῖσθαί τε περὶ τὰς θεὰς, ὁ Δημοκλῆς, ἐάσας τὰς Νύμφας, καὶ εἰπὼν, οὐ δεῖν προσέχειν ἀψύχοις θεοῖς, ἐλθὼν ὠρχεῖτο πρὸς τὸν Διονύσιον. Ἔπειτα πρεσβεύσας ποτὲ μεθ' ἑτέρων [ὡς τὸν Διονύσιον], καὶ πάντων κομιζομένων ἐπὶ τριήρους, κατηγορούμενος ὑπὸ τῶν ἄλλων, ὅτι στασιάζοι κατὰ τὴν ἀποδημίαν, καὶ βλάπτοι τοῦ Διονυσίου τας κοινὰς πράξεις, καὶ σφόδρα τοῦ Διονυσίου

ὀργισθέντος, ἔφησε, τὴν διαφορὰν γενέσθαι αὐτῷ πρὸς τοὺς συμπρέσβεις, ὅτι μετὰ τὸ δεῖπνον ἐκεῖνοι μὲν τὸν Φρυνίχου καὶ Στησιχόρου, ἔτι δὲ Πινδάρου παιᾶνα τῶν αὐτῶν τινες ἀνειληφότες ᾖδον, αὐτὸς δὲ μετὰ τῶν βουλομένων τοὺς ὑπὸ τοῦ Διονυσίου πεποιημένους διεπεραίνετο. Καὶ τούτου σαφῆ τὸν ἔλεγχον παρέξειν ἐπηγγείλατο· τοὺς μὲν γὰρ αὐτοῦ κατηγόρους οὐδὲ τὸν ἀριθμὸν τῶν ᾀσμάτων κατέχειν, αὐτὸς δ' ἕτοιμος εἶναι πάντας ἐφεξῆς ᾄδειν. Λήξαντος δὲ τῆς ὀργῆς τοῦ Διονυσίου, πάλιν ὁ Δημοκλῆς ἔφη· „Χαρίσαιο δ' ἄν μοί τι, Διονύσιε, κελεύσας τινὶ τῶν ἐπισταμένων, διδάξαι με τὸν πεποιημένον εἰς τὸν Ἀσκληπιὸν παιᾶνα· ἀκούω γάρ σε πεπραγματεῦσθαι περὶ τοῦτον." Παρακεκλημένων δέ ποτε τῶν φίλων ὑπὸ τοῦ Διονυσίου ἐπὶ τὸ δεῖπνον, εἰσιὼν ὁ Διονύσιος εἰς τὸν οἶκον, Γράμματα ἡμῖν, ἔφη, ἄνδρες φίλοι, ἐπέμφθη παρὰ τῶν ἡγεμόνων τῶν εἰς Νέαν πόλιν ἀποσταλέντων. Καὶ ὁ Δημοκλῆς ὑπολαβὼν ἔφη, Εὖ γε νὴ τοὺς θεοὺς ἐποίησαν, ἔφη, Διονύσιε. Κἀκεῖνος προσβλέψας αὐτῷ, Τί δ' οἶδας, ἔφη, σύ, πότερα κατὰ γνώμην ἐστὶν, ἢ τοὐναντίον, ἃ γεγράφασιν; Καὶ ὁ Δημοκλῆς, Εὖ γε νὴ τοὺς θεοὺς ἐπιτετίμηκας, ἔφη, Διονύσιε. Καὶ Σάτυρον δέ τινα ἀναγράφει ὁ Τίμαιος κόλακα ἀμφοτέρων τῶν Διονυσίων.

57. Ἡγήσανδρος δ' ἱστορεῖ, καὶ Ἱέρωνα τὸν τύραννον ἀμβλύτερον κατὰ τὰς ὄψεις γενέσθαι, καὶ τοὺς συνδειπνοῦντας τῶν φίλων ἔχειν ἐπίτηδες διαμαρτάνοντας τῶν ἐδεσμάτων, ἵν' ὑπ' αὐτοῦ χειραγωγῶνται, καὶ δοκῇ τῶν ἄλλων ὀξυδερκέστερος εἶναι. Εὐκλείδην δέ φησιν Ἡγήσανδρος, τὸν Σεῦτλον ἐπικαλούμενον, (παράσιτος δ' ἦν καὶ οὗτος,) παραθέντος τινὸς αὐτῷ πλείους σόγκους

ἐν δείπνῳ, Ὁ Καπανεὺς, ἔφη, ὁ ὑπὸ τοῦ Εὐριπίδου εἰσαγόμενος ἐν ταῖς Ἱκέτισιν, ὑπεραστεῖος ἦν,

Μισῶν, τραπέζας ὅστις ἐξογκοῖτ᾽ ἄγαν.

Οἱ δὲ δημαγωγοῦντες, φησὶν, Ἀθήνησι κατὰ τὸν Χρεμωνίδειον πόλεμον κολακεύοντες τοὺς Ἀθηναίους, τἄλλα μὲν ἔφασκον πάντα εἶναι κοινὰ τῶν Ἑλλήνων, τὴν δ᾽ ἐπὶ τὸν οὐρανὸν ἀνθρώπους φέρουσαν ὁδὸν Ἀθηναίους εἰδέναι μόνους. Σάτυρος δ᾽ ἐν τοῖς βίοις Ἀνάξαρχόν φησι, τὸν Εὐδαιμονικὸν φιλόσοφον, ἕνα τῶν Ἀλεξάνδρου γενέσθαι κολάκων, καὶ συνοδεύοντα τῷ βασιλεῖ, ἐπεὶ ἐγένετό ποτε βροντὴ ἰσχυρὰ καὶ ἐξαίσιος, ὡς πάντας πτῆξαι, εἰπεῖν, Μή τι σὺ τοιοῦτον ἐποίησας, Ἀλέξανδρε, ὁ τοῦ Διός; Τὸν δὲ (251) γελάσαντα εἰπεῖν, Οὐ γὰρ φοβερὸς βούλομαι εἶναι, καθάπερ σύ με διδάσκεις, ὁ τὰς τῶν σατραπῶν καὶ βασιλέων κελεύων με δειπνοῦντα προσφέρεσθαι κεφαλάς. Ἀριστόβουλος δὲ φησιν ὁ Κασανδρεὺς, Διώξιππον τὸν Ἀθηναῖον παγκρατιαστὴν, τρωθέντος ποτὲ τοῦ Ἀλεξάνδρου, καὶ αἵματος ῥέοντος, εἰπεῖν·

Ἰχὼρ, οἷόσπερ τε ῥέει μακάρεσσι θεοῖσιν.

58. Ἐπικράτης δ᾽ ὁ Ἀθηναῖος, πρὸς βασιλέα πρεσβεύσας, ὥς φησιν Ἡγήσανδρος, καὶ πολλὰ δῶρα παρ᾽ ἐκείνου λαβὼν, οὐκ ᾐσχύνετο κολακεύων οὕτως φανερῶς καὶ τολμηρῶς τὸν βασιλέα, ὥς καὶ εἰπεῖν, δεῖν κατ᾽ ενιαυ τὸν οὐκ ἐννέα ἄρχοντας, ἀλλ᾽ ἐννέα πρέσβεις αἱρεῖσθαι πρὸς βασιλέα. Θαυμάζω δὲ ἔγωγε τῶν Ἀθηναίων, πῶς τοῦτον μὲν ἄκριτον εἴασαν, Δημάδην δὲ δέκα ταλάντοις ἐζημίωσαν, ὅτι θεὸν εἰσηγήσατο Ἀλέξανδρον, καὶ Τιμαγόραν δ᾽ ἀπέκτειναν, ὅτι πρεσβεύων ὡς βασιλέα προσεκύνησεν αὐτόν. Τίμων ὁ Φλιάσιος ἐν τῷ τρίτῳ τῶν σίλλων Ἀρίστωνά φησι τὸν Χῖον, Ζήνωνος δὲ τοῦ Κιτιέως γνώ-

ριμον, κόλακα γενέσθαι Περσαίου τοῦ φιλοσόφου, ὅτι ἦν ἑταῖρος Ἀντιγόνου τοῦ βασιλέως. Φύλαρχος δὲ ἐν ἕκτῃ ἱστοριῶν Νικησίαν φησὶ, τὸν Ἀλεξάνδρου κόλακα, θεασάμενον τὸν βασιλέα σπαρασσόμενον ὑφ' οὗ εἰλήφει φαρμάκου, εἰπεῖν, Ὦ βασιλεῦ, τί δεῖ ποιεῖν ἡμᾶς, ὅτε καὶ ὑμεῖς οἱ θεοὶ τοιαῦτα πάσχετε; καὶ τὸν Ἀλέξανδρον, μόλις ἀναβλέψαντα, Ποῖοι θεοί; φῆσαι· φοβοῦμαι μὴ τοῖς θεοῖσιν ἐχθροί. Ἐν δὲ τῇ ὀγδόῃ καὶ εἰκοστῇ ὁ αὐτὸς Φύλαρχος Ἀντιγόνου, τοῦ κληθέντος Ἐπιτρόπου, τοῦ τοὺς Λακεδαιμονίους ἑλόντος, κόλακα γενέσθαι Ἀπολλοφάνη τινὰ, τὸν εἰπόντα τὴν Ἀντιγόνου τύχην ἀλεξανδρίζειν.

59. Εὔφαντος δ' ἐν τετάρτῃ ἱστοριῶν Πτολεμαίου φησὶ τοῦ τρίτου βασιλεύσαντος Αἰγύπτου κόλακα γενέσθαι Καλλικράτην, ὃς οὕτω δεινὸς ἦν, ὡς μὴ μόνον Ὀδυσσέως εἰκόνα ἐν τῇ σφραγῖδι περιφέρειν, ἀλλὰ καὶ τοῖς τέκνοις ὀνόματα θέσθαι Τηλέγονον καὶ Ἀντίκλειαν. Πολύβιος δ' ἐν τῇ τρισκαιδεκάτῃ τῶν ἱστοριῶν, Φιλίππου τοῦ καταλυθέντος ὑπὸ Ῥωμαίων κόλακα γενέσθαι Ἡρακλείδην τὸν Ταραντῖνον, τὸν καὶ τὴν βασιλείαν αὐτοῦ πᾶσαν ἀνατρέψαντα· ἐν δὲ τῇ τεσσαρεσκαιδεκάτῃ Ἀγαθοκλέους, τοῦ Οἰνάνθης υἱοῦ, ἑταίρου δὲ τοῦ Φιλοπάτορος βασιλέως, Φίλωνα. Ἱερωνύμου δὲ, τοῦ Συρακοσίων τυράννου, Θράσωνα, τὸν Κάρχαρον ἐπικαλούμενον, Βάτων ὁ Σινωπεὺς ἱστορεῖ ἐν τῷ περὶ τῆς τοῦ Ἱερωνύμου τυραννίδος, προσφέρεσθαι φάσκων αὐτὸν ἑκάστοτε πολὺν ἄκρατον. Τοῦτον δ' ἐποίησεν ἀναιρεθῆναι ὑπὸ τοῦ Ἱερωνύμου ἕτερος κόλαξ, Ὧσις ὄνομα· καὶ αὐτὸν δὲ τὸν Ἱερώνυμον ἀνέπεισε διάδημά τε ἀναλαβεῖν, καὶ τὴν πορφύραν καὶ τὴν ἄλλην πᾶσαν διασκευὴν, ἣν ἐφόρει Διονύσιος ὁ τύραννος. Ἀγαθαρχίδης δ' ἐν τῇ τριακοστῇ τῶν ἱστοριῶν „Αἰρή-

σιππος (φησὶν) ὁ Σπαρτιάτης, ἄνθρωπος οὐ μετρίως φαῦλος, οὐδὲ δοκῶν χρηστὸς εἶναι, πιθανὸν δ᾽ ἔχων ἐν κολακείᾳ λόγον, καὶ θεραπεῦσαι τοὺς εὐπόρους μέχρι (252) τῆς τύχης δεινός.“ Τοιοῦτος ἦν καὶ Ἡρακλείδης ὁ Μαρωνίτης, ὁ Σεύθου τοῦ Θρᾳκῶν βασιλέως κόλαξ, οὗ μνημονεύει Ξενοφῶν ἐν ἑβδόμῃ Ἀναβάσεως.

60. Θεόπομπος δ᾽ ἐν ὀκτωκαιδεκάτῃ ἱστοριῶν, περὶ Νικοστράτου Ἀργείου λέγων ὡς ἐκολάκευε τὸν Περσῶν βασιλέα, γράφει καὶ ταῦτα· „Νικόστρατον δὲ τὸν Ἀργεῖον πῶς οὐ χρὴ φαῦλον νομίζειν; ὅς, προστάτης γενόμενος τῆς Ἀργείων πόλεως, καὶ παραλαβὼν καὶ γένος καὶ χρήματα καὶ πολλὴν οὐσίαν παρὰ τῶν προγόνων, ἅπαντας ὑπερεβάλετο τῇ κολακείᾳ καὶ ταῖς θεραπείαις, οὐ μόνον τοὺς τότε στρατείας μετασχόντας, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἔμπροσθεν γενομένους. Πρῶτον μὲν γὰρ οὕτως ἠγάπησε τὴν παρὰ τοῦ βαρβάρου τιμὴν, ὥστε, βουλόμενος ἀρέσκειν καὶ πιστεύεσθαι μᾶλλον, ἀνεκόμισε πρὸς βασιλέα τὸν υἱόν· ὃ τῶν ἄλλων οὐδεὶς πώποτε φανήσεται ποιήσας. Ἔπειτα καθ᾽ ἑκάστην ἡμέραν, ὁπότε μέλλοι δειπνεῖν, τράπεζαν παρετίθει χωρὶς ὀνομάζων τῷ δαίμονι τῷ βασιλέως, ἐμπλήσας σίτου καὶ τῶν ἄλλων ἐπιτηδείων, ἀκούων μὲν τοῦτο ποιεῖν καὶ τῶν Περσῶν τοὺς περὶ τὰς θύρας διατρίβοντας, οἰόμενος δὲ διὰ τῆς θεραπείας ταύτης χρηματιεῖσθαι μᾶλλον παρὰ τοῦ βασιλέως· ἦν γὰρ αἰσχροκερδὴς, καὶ χρημάτων, ὡς οὐκ οἶδ᾽ εἴ τις ἕτερος, ἥττων. Ἀττάλου δὲ τοῦ βασιλέως ἐγένετο κόλαξ καὶ διδάσκαλος Λυσίμαχος, ὃν Καλλίμαχος μὲν Θεοδώρειον ἀναγράφει, Ἕρμιππος δ᾽ ἐν τοῖς Θεοφράστου μαθηταῖς καταλέγει. Οὗτος δ᾽ ὁ ἀνὴρ καὶ περὶ τῆς Ἀττάλου παιδείας συγγέγραφε βίβλους, πᾶσαν κολακείαν ἐμφαινούσας. Πολύ-

βιος δ' ἐν ὀγδόῃ ἱστοριῶν „Καύαρος (φησὶν) ὁ Γαλάτης, ὢν τἄλλα ἀνὴρ ἀγαθὸς, ὑπὸ Σωστράτου τοῦ κόλακος διεστρέφετο, ὃς ἦν Χαλκηδόνιος γένος.“

61. Λικινίου δὲ Κράσσου τοῦ ἐπὶ Πάρθους στρατεύσαντος, κόλακά φησι γενέσθαι Νικόλαος ἐν τῇ τεσσαρεσκαιδεκάτῃ πρὸς ταῖς ἑκατὸν Ἀνδρόμαχον τὸν Καῤῥηνόν, ᾧ τὸν Κράσσον πάντα ἀνακοινούμενον προδοθῆναι Πάρθοις ὑπ' αὐτοῦ, καὶ ἀπολέσθαι. Οὐκ ἀτιμώρητος δ' ὑπὸ τοῦ δαιμονίου παρεῖθη ὁ Ἀνδρόμαχος. Μισθὸν γὰρ λαβὼν τῆς πράξεως τὸ τυραννεῖν Καῤῥῶν τῆς πατρίδος, διὰ τὴν ὠμότητα καὶ βίαν ὑπὸ τῶν Καῤῥηνῶν πανοικίᾳ ἐνεπρήσθη. Ποσειδώνιος δ' ὁ Ἀπαμεὺς, ὕστερον δὲ Ῥόδιος χρηματίσας, ἐν τῇ τετάρτῃ τῶν ἱστοριῶν Ἱέρακά φησι τὸν Ἀντιοχέα, πρότερον λυσιῳδοῖς ὑπαυλοῦντα, ὕστερον γενέσθαι κόλακα δεινὸν Πτολεμαίου, τοῦ ἑβδόμου βασιλέως, τοῦ καὶ Εὐεργέτου ἐπικληθέντος, καὶ τὰ μέγιστα δυνηθέντα παρ' αὐτῷ, καθάπερ καὶ παρὰ τῷ Φιλομήτορι, ὕστερον ὑπ' αὐτοῦ διαφθαρῆναι. Μιθριδάτου δ' ἀναγράφει κόλακα Σωσίπατρον, ἄνθρωπον γόητα, Νικόλαος ὁ περιπατητικός. Θεόπομπος δ' ἐν τῇ ἐνάτῃ τῶν Ἑλληνικῶν Σισύφου φησὶ τοῦ Φαρσαλίου κόλακα καὶ ὑπηρέτην γενέσθαι Ἀθήναιον τὸν Ἐρετριέα.

62. Διαβόητος δὲ ἐγένετο ἐπὶ κολακείᾳ καὶ ὁ τῶν Ἀθηναίων δῆμος. Δημοχάρης γοῦν, ὁ Δημοσθένους τοῦ ῥήτορος ἀνεψιός, ἐν τῇ εἰκοστῇ τῶν ἱστοριῶν διηγούμενος περὶ ἧς ἐποιοῦντο οἱ Ἀθηναῖοι κολακείας πρὸς τὸν Πο-(253) λιορκητὴν Δημήτριον, καὶ ὅτι τοῦτ' οὐκ ἦν ἐκείνῳ βουλομένῳ, γράφει οὕτως· „Ἐλύπει μὲν καὶ τούτων ἔνια αὐτὸν, ὡς ἔοικεν, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ἄλλα γε παντελῶς αἰσχρὰ καὶ ταπεινά· Λεαίνης μὲν καὶ Λαμίας Ἀφροδίτης

ἱερά, καὶ Βουρίχου καὶ Ἀδειμάντου καὶ Ὀξυθέμιδος τῶν κολάκων αὐτοῦ καὶ βωμοὶ καὶ ἡρῷα καὶ σπονδαί. Τούτων ἑκάστῳ καὶ παιᾶνες ᾔδοντο, ὥστε καὶ αὐτὸν τὸν Δημήτριον θαυμάζειν ἐπὶ τοῖς γινομένοις, καὶ λέγειν, ὅτι οὐδεὶς ἐπ' αὐτοῦ Ἀθηναίων γέγονε μέγας καὶ ἁδρὸς τὴν ψυχήν." Καὶ Θηβαῖοι δὲ κολακεύοντες τὸν Δημήτριον, ὥς φησι Πολέμων ἐν τῷ περὶ τῆς ποικίλης στοᾶς τῆς ἐν Σικυῶνι, ἱδρύσαντο ναὸν Ἀφροδίτης Λαμίας. Ἐρωμένη δ' ἦν αὕτη τοῦ Δημητρίου, καθάπερ καὶ ἡ Λέαινα. Τί οὖν παράδοξον οἱ Ἀθηναῖοι, οἱ τῶν κολάκων κόλακες, ἐποίησαν, εἰς αὐτὸν τὸν Δημήτριον παιᾶνας καὶ προσόδια ᾄδοντες; Φησὶ γοῦν ὁ Δημοχάρης, ἐν τῇ πρώτῃ καὶ εἰκοστῇ γράφων· „Ἐπανελθόντα δὲ τὸν Δημήτριον ἀπὸ τῆς Λευκάδος καὶ Κερκύρας εἰς τὰς Ἀθήνας, οἱ Ἀθηναῖοι ἐδέχοντο οὐ μόνον θυμιῶντες καὶ στεφανοῦντες καὶ οἰνοχοοῦντες, ἀλλὰ καὶ προσόδια καὶ χοροὶ καὶ ἰθύφαλλοι μετ' ὀρχήσεως καὶ ᾠδῆς ἀπήντων αὐτῷ, καὶ ἐφιστάμενοι κατὰ τοὺς ὄχλους ᾖδον ὀρχούμενοι, καὶ ἐπᾴδοντες, ὡς εἴη μόνος θεὸς ἀληθινός, οἱ δ' ἄλλοι καθεύδουσιν, ἢ ἀποδημοῦσιν, ἢ οὐκ εἰσί, γεγονὼς δ' εἴη ἐκ Ποσειδῶνος καὶ Ἀφροδίτης, τῷ δὲ κάλλει διάφορος, καὶ τῇ πρὸς πάντας φιλανθρωπίᾳ κοινός. Δεόμενοι δ' αὐτοῦ ἱκέτευον, φησί, καὶ προσηύχοντο."

63. Ὁ μὲν οὖν Δημοχάρης τοσαῦτα εἴρηκε περὶ τῆς Ἀθηναίων κολακείας· Δοῦρις δ' ὁ Σάμιος ἐν τῇ δευτέρᾳ καὶ εἰκοστῇ τῶν ἱστοριῶν καὶ αὐτὸν τὸν ἰθύφαλλον,

Ὡς οἱ μέγιστοι τῶν θεῶν καὶ φίλτατοι
τῇ πόλει πάρεισιν.
Ἐνταῦθα γὰρ Δήμητρα καὶ Δημήτριον
ἅμα παρῆγ' ὁ καιρός·

Χὴ μὲν τὰ σεμνὰ τῆς Κόρης μυστήρια,
ἔρχεθ' ἵνα ποιήσῃ,
ὁ δ' ἱλαρὸς, ὥσπερ τὸν θεὸν δεῖ, καὶ καλὸς
καὶ γελῶν πάρεστι.
Σεμνὸν, ὅθι φαίνεθ', οἱ φίλοι πάντες κύκλῳ,
ἐν μέσοισι δ' αὐτὸς,
ὅμοιος ὥσπερ οἱ φίλοι μὲν ἀστέρες,
ἥλιος δ' ἐκεῖνος.
Ὦ τοῦ κρατίστου παῖ Ποσειδῶνος θεοῦ,
Χαῖρε, κἀφροδίτης.
Ἄλλοι μὲν ἢ μακρὰν γὰρ ἀπέχουσιν θεοὶ,
ἢ οὐκ ἔχουσιν ὦτα,
ἢ οὐκ εἰσὶν, ἢ οὐ προσέχουσιν ἡμῖν οὐδὲ ἕν·
σὲ δὲ παρόνθ' ὁρῶμεν,
οὐ ξύλινον οὐδὲ λίθινον, ἀλλ' ἀληθινόν.
Εὐχόμεσθα δή σοι·
πρῶτον μὲν εἰρήνην ποίησον, φίλτατε·
κύριος γὰρ εἶ σύ.
Τὴν δ' οὐχὶ Θηβῶν, ἀλλ' ὅλης τῆς Ἑλλάδος
Σφίγγα περικρατοῦσαν,
Αἰτωλὸν, ὅστις, ἐπὶ πέτρας καθήμενος,
ὥσπερ ἡ παλαιὰ,
τὰ σώμαθ' ἡμῶν πάντ' ἀναρπάσας φέρει,
κοὐκ ἔχω μάχεσθαι,
(Αἰτωλικὸν γὰρ, ἁρπάσαι τὰ τῶν πέλας,
νῦν δὲ καὶ τὰ πόῤῥω·)
μάλιστα μὲν δὴ κόλασον αὐτός· εἰ δὲ μὴ,
Οἰδίπουν τιν' εὑρὲ,
τὴν Σφίγγα ταύτην ὅστις ἢ κατακρημνιεῖ,
ἢ σπίνον ποιήσει.

64. Ταῦτ᾽ ᾖδον οἱ Μαραθωνομάχαι οὐ δημοσίᾳ μόνον, ἀλλὰ καὶ κατ᾽ οἰκίαν, οἱ τὸν προσκυνήσαντα τὸν Περσῶν βασιλέα ἀποκτείναντες, οἱ τὰς ἀναρίθμους μυριάδας τῶν βαρβάρων φονεύσαντες. Ἄλεξις γοῦν ἐν Φαρ-
(254) μακοπώλῃ ἢ Κρατεύᾳ, προπίνοντά τινα εἰσαγαγὼν ἑνὶ τῶν συμποτῶν, καὶ λέγοντα ποιεῖ τάδε·

Παῖ, τὴν μεγάλην δὸς, ἐπιχέας
φιλίας κυάθους * τῶν παρόντων τέτταρας·
τοὺς τρεῖς δ᾽ ἔρωτος προσαποδώσεις ὕστερον·
ἕν᾽ Ἀντιγόνου τοῦ βασιλέως νίκης καλῶς,
καὶ τοῦ νεανίσκου κύαθον Δημητρίου·
φέρε τὸν τρίτον
Φίλας Ἀφροδίτης. Χαίρετ᾽, ἄνδρες συμπόται·
ὅσων ἀγαθῶν τὴν κύλικα μεστὴν πίομαι.

65. Τοιοῦτοι τότ᾽ ἐγένοντο οἱ Ἀθηναῖοι, κολακείας, θηρίου χαλεπωτάτου, λύσσαν ἐμβαλούσης αὐτῶν τῇ πόλει· ἣν ὁ μὲν Πύθιος ἑστίαν τῆς Ἑλλάδος ἀνεκήρυξε, πρυτανεῖον δὲ Ἑλλάδος ὁ δυσμενέστατος Θεόπομπος, ὁ φήσας ἐν ἄλλοις πλήρεις εἶναι τὰς Ἀθήνας Διονυσοκολάκων καὶ ναυτῶν καὶ λωποδυτῶν, ἔτι δὲ ψευδομαρτύρων καὶ συκοφαντῶν καὶ ψευδοκλητήρων. Οὓς ἐγὼ πείθομαι ὡς ἐπομβρίαν ἤ τι δεινὸν ἐκ θεοῦ τὴν προειρημένην πᾶσαν εἰσηγήσασθαι κολακείαν. Περὶ ἧς καλῶς ὁ Διογένης ἔλεγε, πολὺ κρεῖττον εἶναι ἐς κόρακας ἀπελθεῖν, ἢ ἐς κόλακας, οἳ ζῶντας ἔτι τοὺς ἀγαθοὺς τῶν ἀνδρῶν κατεσθίουσι. Φασὶ γοῦν καὶ Ἀναξίλας·

Οἱ κόλακές εἰσι τῶν ἐχόντων οὐσίας
σκώληκες. Εἰς οὖν ἄκακον ἀνθρώπου τρόπον
εἰσδὺς ἕκαστος ἐσθίει καθήμενος,

ἕως ἂν ὥσπερ πυρὸν ἀποδείξῃ κενόν.
Ἔπειθ᾽ ὁ μὲν λέμμ᾽ ἐστὶν, ὁ δ᾽ ἕτερον δάκνει.

Πλάτων δ᾽ ἐν Φαίδρῳ φησί· „Κόλακι, δεινῷ θηρίῳ καὶ βλάβῃ μεγάλῃ, ὅμως ἐπέμιξεν ἡ φύσις ἡδονήν τινα οὐκ ἄμουσον.“ Θεόφραστος δ᾽ ἐν τῷ περὶ κολακείας φησὶν, ὡς Μύρτις [μύστης] ὁ Ἀργεῖος Κλεώνυμον, τὸν χορευτὴν ἅμα, καὶ κόλακα, προσκαθίζοντα πολλάκις αὐτῷ καὶ τοῖς συνδικάζουσι, βουλόμενον δὲ καὶ μετὰ τῶν κατὰ τὴν πόλιν ἐνδόξων ὁρᾶσθαι, λαβόμενος τοῦ ὠτὸς, καὶ ἕλκων αὐτὸν ἐκ τοῦ συνεδρίου, πολλῶν παρόντων, εἶπεν, Οὐ χορεύσεις ἐνθάδε, οὐδ᾽ ἡμῶν ἀκούσει. Δίφιλος δ᾽ ἐν Γάμῳ φησίν·

Ὁ γὰρ κόλαξ
καὶ στρατηγὸν καὶ δυνάστην καὶ φίλους καὶ τὰς πόλεις
ἀνατρέπει λόγῳ κακούργῳ, μικρὸν ἡδύνας χρόνον.
Νῦν δὲ καὶ καχεξία τις ὑποδέδυκε τοὺς ὄχλους,
αἱ κρίσεις θ᾽ ἡμῶν νοσοῦσι, καὶ τὸ πρὸς χάριν πολύ.

Διὸ καὶ Θετταλοὶ καλῶς ποιήσαντες κατέσκαψαν τὴν καλουμένην πόλιν Κολακείαν, ἣν Μηλιεῖς ἐνέμοντο, ὥς φησι Θεόπομπος ἐν τῇ τριακοστῇ.

66. Κόλακας δ᾽ εἶναί φησι Φύλαρχος καὶ τοὺς ἐν Λήμνῳ κατοικοῦντας Ἀθηναίων ἐν τῇ τρισκαιδεκάτῃ τῶν ἱστοριῶν. Χάριν γὰρ ἀποδιδόντας τοῖς Σελεύκου καὶ Ἀντιόχου ἀπογόνοις, ἐπεὶ αὐτοὺς ὁ Σέλευκος πικρῶς ἐπιστα-
(255) τουμένους ὑπὸ Λυσιμάχου οὐ μόνον ἐξείλετο, ἀλλὰ καὶ τὰς πόλεις αὐτοῖς ἀπέδωκεν ἀμφοτέρας, οἱ Λημνόθεν Ἀθηναῖοι οὐ μόνον ναοὺς κατεσκεύασαν τοῦ Σελεύκου, ἀλλὰ καὶ τοῦ υἱοῦ Ἀντιόχου. Καὶ τὸν ἐπιχεόμενον κύαθον ἐν ταῖς συνουσίαις Σελεύκου σωτῆρος καλοῦσι.

Ταύτην δὲ τὴν κολακείαν τινὲς, ἐκτρεπόμενοι τοὔνο-

μα, ἀρέσκειαν προσαγορεύουσιν, ὡς καὶ Ἀναξανδρίδης ἐν Σαμίᾳ·

Τὸ γὰρ κολακεύειν νῦν ἀρέσκειν ὄνομ' ἔχει.

Οὐκ ἐπίστανται δὲ οἱ τὴν κολακείαν μεταχειριζόμενοι, ὡς ἐστιν αὕτη ἡ τέχνη ὀλιγοχρόνιος. Ἄλεξις γοῦν φησιν ἐν Ψευδομένῳ·

Κόλακος δὲ βίος μικρὸν χρόνον ἀνθεῖ·
οὐδεὶς γὰρ χαίρει πολιοκροτάφῳ παρασίτῳ·

Κλέαρχος δ' ὁ Σολεὺς ἐν τῷ πρώτῳ τῶν Ἐρωτικῶν· „Κόλαξ μὲν οὐδεὶς (φησὶ) διαρκεῖ πρὸς φιλίαν. Καταναλίσκει γὰρ ὁ χρόνος τὸ τοῦ προσποιήματος αὐτῶν ψεῦδος. Ὁ δ' ἐραστὴς κόλαξ ἐστὶ φιλίας δι' ὥραν ἢ κάλλος.“ Τῶν δὲ Δημητρίου τοῦ βασιλέως κολάκων οἱ περὶ Ἀδείμαντον τὸν Λαμψακηνὸν, νεὼν κατασκευασάμενοι, καὶ ἀγάλματα ἱδρυσάμενοι Θριῆσιν, ὠνόμασαν Φίλας Ἀφροδίτης, καὶ τὸν τόπον Φιλαῖον ἐκάλεσαν ἀπὸ τῆς Δημητρίου μητρὸς Φίλας, ὡς φησι Διονύσιος, ὁ τοῦ Τρύφωνος, ἐν τῷ δεκάτῳ περὶ ὀνομάτων.

67. Κλέαρχος δ' ὁ Σολεὺς ἐν τῷ ἐπιγραφομένῳ Γεργιθίῳ, καὶ πόθεν ἡ ἀρχὴ τοῦ ὀνόματος τῶν κολάκων παρῆλθε, διηγεῖται, καὶ αὐτὸν τὸν Γεργίθιον ὑποτιθέμενος, ἀφ' οὗ τὸ βιβλίον ἔχει τὴν ἐπιγραφὴν, ἕνα γεγονότα τῶν Ἀλεξάνδρου κολάκων. Διηγεῖται δὲ οὕτως· „Τὴν κολακείαν ταπεινὰ ποιεῖν τὰ ἤθη τῶν κολάκων, καταφρονητικῶν ὄντων τῶν περὶ αὐτούς. Σημεῖον δὲ τὸ πᾶν ὑπομένειν εἰδότας οἷα τολμῶσι. Τὰ δὲ τῶν κολακευομένων ἐμφυσωμένων τῇ κολακείᾳ, χαύνους καὶ κενοὺς ποιοῦντα, πάντων ἐν ὑπεροχῇ παρ' αὐτοῖς ὑπολαμβάνεσθαι κατασκευάζεσθαι.“ Ἑξῆς τε διηγούμενος περί τινος μειρακίου, Παφίου μὲν τὸ γένος, βασιλέως δὲ τὴν τύχην, „Τοῦ-

το (φησὶ) τὸ μειράκιον (οὐ λέγων αὐτοῦ τοὔνομα) κατέκειτο δι᾽ ὑπερβάλλουσαν τρυφὴν ἐπὶ ἀργυρόποδος κλίνης, ὑπεστρωμένης Σαρδιανῇ ψιλοτάπιδι τῶν πάνυ πολυτελῶν. Ἐπεβέβλητο δ᾽ αὐτῷ πορφυροῦν ἀμφίταπον ἀμοργίνῳ καλύμματι περιειλημμένον. Προσκεφάλαια δ᾽ εἶχε τρία μὲν ὑπὸ τῇ κεφαλῇ βύσσινα παραλουργῆ, δι᾽ ὧν ἠμύνετο τὸ καῦμα, δύο δ᾽ ὑπὸ τοῖς ποσὶν, ὑσγινοβαφῆ τῶν Δωρικῶν καλουμένων· ἐφ᾽ ὧν κατέκειτο λευκῇ χλαμύδι."

68. „Παραδεδεγμένοι δ᾽ εἰσὶ πάντες οἱ κατὰ τὴν Κύπρον μόναρχοι τὸ τῶν εὐγενῶν κολάκων γένος, ὡς χρήσιμον. Πάνυ γὰρ τὸ κτῆμα τυραννικόν ἐστι. Καὶ τούτων οἷον Ἀρεοπαγιτῶν τινων οὔτε τὸ πλῆθος οὔτε τὰς ὄψεις ἔξω τῶν ἐπιφανεστάτων οἶδεν οὐδείς. Διῃρημένων δὲ διχῇ κατὰ συγγένειαν τῶν ἐν τῇ Σαλαμῖνι κολάκων, ἀφ᾽ ὧν εἰσιν οἱ κατὰ τὴν ἄλλην Κύπρον κόλακες, τοὺς μὲν Γεργίνους, τοὺς δὲ Προμάλαγγας προσαγορεύουσιν. (256) Ὧν οἱ μὲν Γεργῖνοι συναναμιγνύμενοι τοῖς κατὰ τὴν πόλιν ἔν τε τοῖς ἐργαστηρίοις καὶ ταῖς ἀγοραῖς ὠτακουστοῦσι, κατασκόπων ἔχοντες τάξιν, ὅ τι δ᾽ ἂν ἀκούσωσιν ἀναφέρουσιν ἑκάστης ἡμέρας πρὸς τοὺς καλουμένους ἄνακτας. Οἱ δὲ Προμάλαγγες ζητοῦσιν ἀντὶ τῶν ὑπὸ τῶν Γεργίνων προσαγγελθέντων, ὅ τι ἂν ἄξιον εἶναι ζητήσεως δόξῃ, ὄντες τινὲς ἐρευνηταί. Καὶ τούτων οὕτως ἔντεχνος καὶ πιθανὴ πρὸς ἅπαντας ἡ ἔντευξις, ὥστ᾽ ἔμοιγε δοκεῖ, καθάπερ καὶ αὐτοί φασι, παρ᾽ ἐκείνων εἰς τοὺς ἔξω τόπους διαδεδόσθαι τὸ σπέρμα τῶν ἐλλογίμων κολάκων. Καὶ γὰρ οὐχ οἷον μετρίως ἐπὶ τῷ πράγματι σεμνύνονται διὰ τὸ τετιμῆσθαι παρὰ τοῖς βασιλεῦσιν, ἀλλὰ καὶ λέγουσιν ὅτι τῶν Γεργίνων τις, ἀπόγονος ὢν τῶν Τρώων ἐκείνων, οὓς Τεῦκρος ἀπὸ τῶν αἰχμαλώτων κατακτησάμενος

εἰς Κύπρον ἔχων ἀπῴκισεν, οὗτος διὰ τῆς παραλίας μετ' ὀλίγων στείλας ἐπὶ τῆς Αἰολίδος κατὰ πύστιν ἅμα καὶ οἰκισμὸν τῆς τῶν προγόνων χώρας, πόλιν οἰκίσειε περὶ τὴν Τρωικὴν Ἴδην, συμπαραλαβὼν τινας τῶν Μυσῶν· ἣ πάλαι μὲν ἀπὸ τοῦ γένους Γέργινα, νῦν δὲ Γέργιθα κέκληται. Τούτου γὰρ, ὡς ἔοικε, τοῦ στόλου τινὲς ἀποσπασθέντες ἐν τῇ Κυμαίᾳ κατέσχον, ἐκ Κύπρου τὸ γένος ὄντες, ἀλλ' οὐκ ἐκ τῆς Θετταλικῆς Τρίκκης, καθάπερ τινὲς εἰρήκασιν, ὧν ἰατρεῦσαι τὴν ἄγνοιαν, οὐδ' Ἀσκληπιάδαις τοῦτό γε νομίζω δεδόσθαι."

69. „Γεγόνασι δὲ παρ' ἡμῖν καὶ ἐπὶ Γλοῦ τοῦ Καρὸς καὶ γυναῖκες ὑπὸ τὰς ἀνάσσας, αἱ προσαγορευθεῖσαι κολακίδες. Ἀφ' ὧν ὑπολιπεῖς τινες εἰς τὸ πέραν ἀφικόμεναι μετάπεμπτοι πρός τε τὰς Ἀρταβάζου καὶ τὰς Μέντορος γυναῖκας, κλιμακίδες μετωνομάσθησαν, ἀπὸ τοιαύτης πράξεως· ταῖς μεταπεμψαμέναις ἀρεσκευόμεναι κλίμακα κατεσκεύαζον ἐξ ἑαυτῶν οὕτως, ὥστ' ἐπὶ τοῖς νώτοις αὐτῶν τὴν ἀνάβασιν γίγνεσθαι καὶ τὴν κατάβασιν ταῖς ἐπὶ τῶν ἁμαξῶν ὀχουμέναις. Εἰς τοῦτο τρυφῆς, ἵνα μὴ ἀθλιότητος εἴπω, προηγάγοντο τεχνώμεναι τὰς ἀφρονεστάτας. Τοιγαροῦν αὗται μὲν, ἐκ τῶν λίαν μαλακῶν ὑπὸ τῆς τύχης μεταβιβασθεῖσαι, σκληρῶς ἐβίωσαν ἐπὶ γήρως, αἱ δὲ τῶν παρ' ἡμῖν ταῦτα διαδεξάμεναι, ἐκπεσοῦσαι τῆς ἐξουσίας, κατῆραν εἰς Μακεδονίαν, καὶ τὰς τῶν ἐκεῖ κυρίας τε καὶ βασιλίδας ὃν τρόπον ταῖς ὁμιλίαις διέθεσαν, οὐδὲ λέγειν καλὸν, πλὴν ὅτι μαγευόμεναι καὶ μαγεύουσαι, ταυροπόλοι καὶ τρίοδοί τινες αὗται πρὸς ἀλήθειαν ἐγένοντο, πλήρεις πάντων ἀποκαθαρμάτων. Τοσούτων ἔοικε καὶ τοιούτων ἡ κολακεία κακῶν αἰτία γενέσθαι τοῖς διὰ τοῦ κολακεύεσθαι προσδεξαμένοις αὐτήν."

70. Προελθὼν δὲ πάλιν ὁ Κλέαρχος καὶ τάδε φησίν· „Ἀλλ' ἤδη καὶ τῇ τούτων χρείᾳ μέμψαιτ' ἄν τις τὸ μειράκιον, ὥσπερ εἶπον. Οἱ μὲν γὰρ παῖδες μικρὸν ἄπωθεν τῆς κλίνης ἐν χιτωνίσκοις ἕστασαν· τριῶν δ' ὄντων ἀνδρῶν, δι' οὓς δὴ νῦν ὁ πᾶς λόγος ἐνέστηκε, καὶ τούτων ὄντων ἐπωνύμων παρ' ἡμῖν, ὁ μὲν εἷς ἐπὶ τῆς κλίνης πρὸς ποδῶν καθῆστο, τοὺς τοῦ μειρακίου πόδας ἐπὶ τοῖς αὐτοῦ γόνασι λεπτῷ ληδίῳ συνημφιακώς. Ὃ δὲ ἐποίει, δή-
(257) που καὶ μὴ λέγοντος οὐκ ἄδηλον. Καλεῖται δ' οὗτος ὑπὸ τῶν ἐγχωρίων Παράβυστος, διὰ τὸ καὶ τῶν μὴ παραδεχομένων ὅμως τεχνικώτατα κολακεύων παρεμπίπτειν ἐς τὰς ὁμιλίας. Ἅτερος δ' ἦν ἐπί τινος δίφρου κειμένου παρ' αὐτὴν τὴν κλίνην, καὶ τοῦ νεανίσκου τὴν χεῖρα παρεικότος ἐκκρεμάμενος, ταύτῃ καὶ προσπεπτωκὼς κατέψηχέ τε, καὶ τῶν δακτύλων ἕκαστον ἐν μέρει διαλαμβάνων, εἷλκέ τε καὶ ἐξέτεινεν· ὥστε τὸν πρῶτον αὐτὸν ἐπονομάσαντα Σικύαν εὐστόχως εἰρηκέναι δοκεῖν. Ὁ δὲ τρίτος, ὁ Θὴρ ὁ γενναιότατος, ὅσπερ ἦν τῆς ὑπηρεσίας πρωταγωνιστής, προσεστηκὼς αὐτῷ κατὰ κεφαλὴν, μετεῖχε τῶν βυσσίνων προσκεφαλαίων, ἀποκεκλιμένος εἰς αὐτὰ πάνυ φιλικῶς. Καὶ τῇ μὲν ἀριστερᾷ τὸ τοῦ μειρακίου τριχωμάτιον ἐπικοσμῶν, τῇ δεξιᾷ δὲ Φωκαϊκὸν ψῦγμά τι διακινῶν, ὡς αἰωρῶν ἡδὺς ἦν, ἀλλ' οὐκ ἀποσοβῶν. Διό μοι δοκεῖ ἂν αὐτῷ δαίμων τις ἐλευθέριος νεμεσήσας ἐφεῖναι τῷ μειρακίῳ μυῖαν, οὐκ ἄλλην ἢ 'κείνην, ἧς καὶ τὴν Ἀθηνᾶν φησιν Ὅμηρος ἐνεῖναι τῷ Μενελάῳ τὸ θάρσος, οὕτως ἦν ἐῤῥωμένη καὶ ἄφοβος τὴν ψυχήν. Δηχθέντος δὲ τοῦ μειρακίου, τηλικοῦτον ἀνέκραγεν ἄνθρωπος ὑπὲρ ἐκείνου, καὶ οὕτως ἠγανάκτησεν, ὥστε διὰ

τὴν πρὸς μίαν ἔχθραν ἁπάσας ἐκ τῆς οἰκίας ἤλαυνεν. Ὅθεν καὶ φανερὸς ἐγένετο πρὸς τούτῳ τεταχὼς ἑαυτόν."

71. Ἀλλ' οὐ Λεύκων τοιοῦτος ἦν, ὁ Ποντικὸς τύραννος, ὃς, ἐπεὶ συχνοὺς τῶν φίλων ᾔσθετο σεσυλημένους ὑπὸ τῶν τινος περὶ αὐτὸν κολάκων, συνιδὼν τὸν ἄνθρωπον διαβάλλοντά τινα τῶν λοιπῶν φίλων, Ἀπέκτεινα ἄν, εἶπε, σὲ νὴ τοὺς θεούς, εἰ μὴ πονηρῶν ἀνδρῶν ἡ τυραννὶς ἐδεῖτο. Ἀντιφάνης δ' ὁ κωμῳδιοποιὸς ἐν Στρατιώτῃ τα ὅμοια λέγει περὶ τῆς τῶν ἐν Κύπρῳ βασιλέων τρυφῆς. Ποιεῖ δέ τινα ἀναπυνθανόμενον στρατιώτου τάδε·

Ἐν Κύπρῳ φῄς, εἰπέ μοι, διήγετε
πολὺν χρόνον; Β. Τὸν πάνθ', ἕως ἦν ὁ πόλεμος.
Α. Ἐν τίνι τόπῳ μάλιστα; λέγε γάρ. Β. Ἐν Πάφῳ·
οὗ πρᾶγμα τρυφερὸν διαφερόντως ἦν ἰδεῖν,
ἄλλως τ' ἄπιστον. Α. Ποῖον; Β. Ἐῤῥιπίζετο
ὑπὸ τῶν περιστερῶν, ὑπ' ἄλλου δ' οὐδενὸς,
δειπνῶν ὁ βασιλεύς. Α. Πῶς; ἐάσας τἄλλα γὰρ,
ἐρήσομαί σε τοῦτο, πῶς; Β. Ἠλείφετο
ἐκ τῆς Συρίας ἥκοντι τοιούτῳ μύρῳ
καρποῦ σύχν', οἷόν φασι τὰς περιστερὰς
τρώγειν. Διὰ τὴν ὀσμὴν δὲ τούτου πετόμεναι
παρῆσαν, οἷαί τ' ἦσαν ἐπικαθιζάνειν
ἐπὶ τὴν κεφαλήν· παῖδες δὲ παρακαθήμενοι
ἐσόβουν. Ἐπαίρουσαι δὲ μικρὸν, οὐ πολὺ
τοῦ μήτ' ἐκεῖσε μήτε δεῦρο παντελῶς,
οὕτως ἀνεῤῥίπιζον, ὥστε σύμμετρον
αὐτῷ τὸ πνεῦμα, μὴ περίσκληρον, ποιεῖν.

(258) 72. Εἴη οὖν ἂν ὁ τοῦ προειρημένου μειρακίου κόλαξ μαλακοκόλαξ, ὥς φησιν ὁ Κλέαρχος. Πρὸς γὰρ τῷ τοιούτῳ κολακεύειν καὶ τὸ σχῆμα τῶν κολακευομένων

ἐπακολουθοῦν ἀποπλάττεται, παραγκωνίζων καὶ σπαργανῶν ἑαυτὸν τοῖς τριβωναρίοις· ὅθεν αὐτὸν οἱ μὲν παραγκωνιστὴν, οἱ δὲ σχηματοθήρην καλοῦσι. Κατ' ἀλήθειαν γὰρ ὁ κόλαξ ἔοικεν εἶναι τῷ Πρωτεῖ ὁ αὐτός. Γίγνεται γοῦν παντοδαπὸς οὐ μόνον κατὰ τὴν μορφὴν, ἀλλὰ καὶ κατα τους λόγους· οὕτω ποικιλόφωνός τις ἐστίν. Ἀνδροκύδης δ' ὁ ἰατρὸς ἔλεγε, τὴν κολακείαν ἔχειν τὴν ἐπωνυμίαν ἀπὸ τοῦ προσκολλᾶσθαι ταῖς ὁμιλίαις. Ἐμοὶ δὲ δοκεῖ διὰ τὴν εὐχέρειαν, ὅτι πάντα ὑποδύεται, ὡς δή τις ὑποστατικὸς νωταγωγῶν τῷ τῆς ψυχῆς ἤθει, καὶ οὐ βαρυνόμενος οὐδενὶ τῶν αἰσχρῶν.

Οὐκ ἂν διαμάρτοι δέ τις, τὸν τοῦ μειρακίου τούτου τοῦ Κυπρίου βίον ὑγρὸν ὀνομάζων. Οὐ πολλοὺς καὶ διδασκάλους φησὶν εἶναι Ἀθήνησιν Ἄλεξις ἐν Πυραύνῳ, λέγων οὕτως·

> Πεῖραν ἐπεθύμουν θατέρου βίου λαβεῖν,
> ὃν πάντες εἰώθασιν ὀνομάζειν ὑγρόν.
> Τρεῖς ἐν Κεραμεικῷ περιπατήσας ἡμέρας,
> διδασκάλους ἐξεῦρον οὐ λέγω βίου,
> ἴσως τριάκοντ' ἀφ' ἑνὸς ἐργαστηρίου.

Καὶ Κρώβυλος ἐν Ἀπολιπούσῃ·

> Πάλιν ἡ τοῦ βίου
> ὑγροτης με τοῦ σοῦ τέθαφε. Τὴν ἀσωτίαν
> ὑγρότητα γὰρ νῦν προσαγορεύουσίν τινες.

73 Ἀντιφάνης δ' ἐν Λημνίαις τέχνην τινὰ ὑποτίθεται τὴν κολακείαν εἶναι, ἐν οἷς λέγει·

> Εἶτ' ἔστιν ἢ γένοιτ' ἂν ἡδίων τέχνη,
> Ἢ πρόσοδος ἄλλη, τοῦ κολακεύειν εὐφυῶς,
> Ὁ ζωγράφος πονεῖ τι καὶ πικραίνεται,
> ὁ γεωργὸς ἐν ὅσοις ἐστὶ κινδύνοις πάλιν·

πρόσεστι πᾶσιν ἐπιμέλεια καὶ πόνος·
ἡμῖν δὲ μετὰ γέλωτος ὁ βίος καὶ τρυφῆς.
Οὐ γὰρ τὸ μέγιστον ἔργον ἐστὶ παιδιά,
ἁδρὸν γελάσαι, σκῶψαί τιν', ἐκπιεῖν πολὺν,
οὐχ ἡδύ; Ἐμοὶ μὲν μετὰ τὸ πλουτεῖν δεύτερον.

Κεχαρακτήρικε δὲ ὡς ἔνι μάλιστα ἐπιμελῶς τὸν κόλακα Μένανδρος ἐν τῷ ὁμωνύμῳ δράματι, ὡς καὶ τὸν παράσιτον Δίφιλος ἐν Τελεσίᾳ. Ἄλεξις δ' ἐν Καταψευδομένῳ λέγοντά τινα κόλακα τοιαῦτα παρεισάγων φησίν·

Εὐδαίμων ἐγὼ, μὰ τὸν Δία
τὸν Ὀλύμπιον καὶ τὴν Ἀθηνᾶν, οὐχ ὅτι
ἐν τοῖς γάμοισιν, ἄνδρες, εὐωχήσομαι,
ἀλλ' ὅτι διαῤῥαγήσομ', ἂν θεὸς θέλῃ
Τούτου δέ μοι γένοιτο τοῦ θανάτου τυχεῖν.

Δοκεῖ δέ μοι οὗτος, ἄνδρες φίλοι, ὁ καλὸς γάστρις οὐκ ἂν ὠκνηκέναι εἰπεῖν καὶ τὰ ἐξ Ὀμφάλης Ἴωνος, τοῦ τραγῳδιοποιοῦ·

Ἐνιαυσίαν γὰρ δεῖ με τὴν ὁρτὴν ἄγειν.
[οἷον καθημερινήν.]

74. Ἱππίας δ' ὁ Ἐρυθραῖος ἐν τῇ δευτέρᾳ τῶν περὶ τῆς πατρίδος ἱστοριῶν, διηγούμενος ὡς ἡ Κνωποῦ βασιλεία ὑπὸ τῶν ἐκείνου κολάκων κατελύθη, φησὶ καὶ ταῦτα· (259) „Κνωπῷ μαντευομένῳ περὶ σωτηρίας ὁ θεὸς ἔχρησε θύειν Ἑρμῇ δολίῳ. Καὶ μετὰ ταῦθ', ὁρμήσαντος αὐτοῦ εἰς Δελφοὺς, οἱ τὴν βασιλείαν αὐτοῦ καταλῦσαι βουλόμενοι, ἵν' ὀλιγαρχίαν καταστήσωνται· (ἦσαν δ' οὗτοι Ὀρτύγης καὶ Ἶρος καὶ Ἔχαρος, οἳ ἐκαλοῦντο διὰ τὸ περὶ τὰς θεραπείας εἶναι τῶν ἐπιφανῶν πρόσκυνες καὶ κόλακες.) Συμπλέοντες οὖν τῷ Κνωπῷ, ὡς ἤδη πόῤῥω τῆς γῆς ἦσαν, δήσαντες τὸν Κνωπὸν ἔῤῥιψαν εἰς τὸ πέ-

λαγος, καὶ καταχθέντες εἰς Χίον, καὶ δύναμιν παρα τῶν ἐκεῖ τυράννων λαβόντες Ἀμφίκλου καὶ Πολυτέκνου, νυκτὸς κατέπλευσαν εἰς τὰς Ἐρυθράς. Κατὰ τὸ αὐτὸ καὶ τὸ τοῦ Κνωποῦ σῶμα ἐξεβράσθη ταῖς Ἐρυθραῖς κατὰ τὴν ἀκτὴν, ἣ νῦν Λεόποδον καλεῖται. Τῆς δὲ γυναικὸς τοῦ Κνωποῦ Κλεονίκης περὶ τὴν τοῦ σώματος κηδείαν γινομένης, (ἦν δ' ἑορτὴ, καὶ πανήγυρις ἀγομένη Ἀρτέμιδι στροφαίᾳ,) ἐξαίφνης ἀκούεται σάλπιγγος βοή· καὶ καταληφθέντος τοῦ ἄστεος ὑπὸ τῶν περὶ τὸν Ὀρτύγην, πολλοὶ μὲν ἀναιροῦνται τῶν τοῦ Κνωποῦ φίλων, καὶ ἡ Κλεονίκη μαθοῦσα φεύγει εἰς Κολοφῶνα."

75. „Οἱ δὲ περὶ τὸν Ὀρτύγην τύραννοι, ἔχοντες την ἐκ Χίου δύναμιν, τοὺς ἐνισταμένους αὐτῶν τοῖς πράγμασι διέφθειρον, καὶ τοὺς νόμους καταλύσαντες, αὐτοὶ διεῖπον τὰ κατὰ τὴν πόλιν, ἐντὸς τείχους οὐδένα δεχόμενοι τῶν δημοτῶν. Ἔξω δὲ πρὸ τῶν πυλῶν δικαστήριον κατασκευάσαντες, τὰς κρίσεις ἐποιοῦντο, ἁλουργὰ μὲν ἀμπεχόμενοι περιβόλαια, καὶ χιτῶνας ἐνδεδυκότες περιπορφύρους. Ὑπεδέδεντο δὲ καὶ πολυσχιδῆ σανδάλια τοῦ θέρους, τοῦ δὲ χειμῶνος ἐν γυναικείοις ὑποδήμασι διετέλουν περιπατοῦντες, κόμας τε ἔτρεφον καὶ πλοκαμῖδας ἔχειν ἤσκουν, διειλημμένοι τὰς κεφαλὰς διαδήμασι μηλίνοις καὶ πορφυροῖς. Εἶχον δὲ καὶ κόσμον ὁλόχρυσον ὁμοίως ταῖς γυναιξίν. Ἠνάγκαζόν τε τῶν πολιτῶν τοὺς μὲν διφροφορεῖν, τοὺς δὲ ῥαβδουχεῖν, τοὺς δὲ τὰς ὁδοὺς ἀνακαθαίρειν. Καὶ τῶν μὲν τοὺς υἱεῖς εἰς τὰς κοινὰς συνουσίας μετεπέμποντο, τοῖς δὲ τὰς ἰδίας γυναῖκας καὶ τὰς θυγατέρας ἄγειν παρήγγελλον· τοὺς δ' ἀπειθοῦντας ταῖς ἐσχάταις τιμωρίαις περιέβαλλον. Εἰ δέ τις τῶν ἐκ τῆς ἑταιρίας αὐτῶν ἀποθάνοι, συνάγοντες τοὺς πολίτας μετα

γυναικῶν καὶ τέκνων, ἠνάγκαζον θρηνεῖν τοὺς ἀποθανόντας, καὶ στερνοτυπεῖσθαι μετὰ βίας, καὶ βοᾶν ὀξὺ καὶ μέγα ταῖς φωναῖς, ἐφεστηκότος μαστιγοφόρου τοῦ ταῦτα ποιεῖν ἀναγκάζοντος, ἕως Ἱππότης ὁ Κνωποῦ ἀδελφὸς, μετὰ δυνάμεως ἐπελθὼν ταῖς Ἐρυθραῖς, ἑορτῆς οὔσης, τῶν Ἐρυθραίων προσβοηθούντων, ἐπῆλθε τοῖς τυράννοις, καὶ πολλοὺς αἰκισάμενος τῶν περὶ αὐτοὺς, Ὀρτύγην μὲν φεύγοντα συνεκέντησε καὶ τοὺς μετὰ τούτου, τὰς δὲ γυναῖκας αὐτῶν καὶ τὰ τέκνα δεινῶς αἰκισάμενος, τὴν πατρίδα ἠλευθέρωσεν."

76. Ἐκ τούτων οὖν ἁπάντων ἔστι συνιδεῖν, ἄνδρες φίλοι, ὅσων κακῶν αἰτία γίνεται.κολακεία τῷ βίῳ. Καὶ Θεόπομπος γὰρ ἐν τῇ ἐννεακαιδεκάτῃ τῶν Φιλιππικῶν φησιν, Ἀγαθοκλέα δοῦλον γενόμενον καὶ τῶν ἐκ Θετταλίας (260) πενεστῶν Φίλιππος, μέγα παρ' αὐτῷ δυνάμενον διὰ τὴν κολακείαν, καὶ ὅτι ἐν τοῖς συμποσίοις συνὼν αὐτῷ ὠρχεῖτο, καὶ γέλωτα παρεσκεύαζεν, ἀπέστειλε διαφθεροῦντα Περῤαιβοὺς, καὶ τῶν ἐκεῖ πραγμάτων ἐπιμελησόμενον. Τοιούτους δ' εἶχεν ἀεὶ περὶ αὐτὸν ἀνθρώπους ὁ Μακεδὼν, οἷς διὰ φιλοποσίαν καὶ βωμολοχίαν πλείω χρόνον ὡς τὰ πολλὰ συνδιέτριβε, καὶ συνήδρευε, περὶ τῶν μεγίστων βουλευόμενος. Ἱστορεῖ δὲ περὶ αὐτοῦ καὶ τάδε Ἡγήσανδρος ὁ Δελφὸς, ὡς τοῖς Ἀθήνησιν εἰς τὸ Διομέων Ἡράκλειον ἀθροιζομένοις τοῖς τὰ γέλοια λέγουσιν ἀπέστελλεν ἱκανὸν κερμάτιον, καὶ προσέτασσέ τισιν ἀναγράφοντας τὰ λεγόμενα ὑπ' αὐτῶν ἀποστέλλειν πρὸς αὐτόν. Θεόπομπος δ' ἐν ἕκτῃ καὶ εἰκοστῇ ἱστοριῶν „Τοὺς Θεσσαλοὺς (φησὶν) εἰδὼς ὁ Φίλιππος ἀκολάστους ὄντας, καὶ περὶ τὸν βίον ἀσελγεῖς, συνουσίας αὐτῶν κατεσκεύαζε, καὶ πάντα τρόπον ἀρέσκειν αὐτοῖς ἐπειρᾶτο· καὶ γὰρ

ὀρχούμενος, καὶ κωμάζων, καὶ πᾶσαν ἀκολασίαν ὑπομένων. Ἦν δὲ καὶ φύσει βωμολόχος, καὶ καθ᾽ ἑκάστην ἡμέραν μεθυσκόμενος, καὶ χαίρων τῶν ἐπιτηδευμάτων τοῖς πρὸς ταῦτα συντείνουσι, καὶ τῶν ἀνθρώπων τοῖς εὐφυέσι καλουμένοις, καὶ τοῖς τὰ γέλοια λέγουσι καὶ ποιοῦσι, πλείους τε τῶν Θετταλῶν τῶν αὐτῷ πλησιασάντων ἤρει μᾶλλον ἐν ταῖς συνουσίαις, ἢ ταῖς δωρεαῖς.“ Τὰ παραπλήσια ἐποίει καὶ ὁ Σικελιώτης Διονύσιος, ὡς Εὔβουλος ὁ κωμῳδιοποιὸς παρίστησιν ἐν τῷ τοῦ τυράννου ὁμωνύμῳ δράματι·

Ἀλλ᾽ ἔστι τοῖς σεμνοῖς μὲν αὐθαδέστερος,
καὶ τοῖς κόλαξι πᾶσι τοῖς σκώπτουσί τε
ἑαυτὸν εὐόργητος· ἡγεῖται δὲ δὴ
τούτους μόνους ἐλευθέρους, κἂν δοῦλος ᾖ.

77. Ἀλλὰ μὴν καὶ τοὺς ἀποβάλλοντας τὰς οὐσίας εἰς μέθας καὶ κύβους καὶ τὴν τοιαύτην ἀκολασίαν, οὐ μόνον ὁ Διονύσιος ἀνελάμβανεν, ἀλλὰ καὶ ὁ Φίλιππος. Ἱστορεῖ δὲ περὶ ἑκατέρου Θεόπομπος ἐν μὲν τῇ ἐνάτῃ καὶ τεσσαρακοστῇ, γράφων οὕτως· „Φίλιππος τοὺς μὲν κοσμίους τὰ ἤθη καὶ τοὺς τῶν ἰδίων ἐπιμελουμένους ἀπεδοκίμαζε, τοὺς δὲ πολυτελεῖς καὶ ζῶντας ἐν κύβοις καὶ πότοις ἐπαινῶν ἐτίμα. Τοιγαροῦν οὐ μόνον αὐτοὺς τοιαῦτ᾽ ἔχειν παρεσκεύαζεν, ἀλλὰ καὶ τῆς ἄλλης ἀδικίας καὶ βδελυρίας ἀθλητὰς ἐποίησε. Τί γὰρ τῶν αἰσχρῶν ἢ δεινῶν αὐτοῖς οὐ προσῆν, ἢ τί τῶν καλῶν καὶ σπουδαίων οὐκ ἀπῆν; Οὐχ οἱ μὲν ξυρούμενοι καὶ λεαινόμενοι διετέλουν ἄνδρες ὄντες, οἱ δ᾽ ἀλλήλοις ἐτόλμων ἐπανίστασθαι, πώγωνας ἔχουσι; Καὶ περιήγοντο μὲν δύο καὶ τρεῖς ἑταιρουμένους, αὐτοὶ δὲ τὰς αὐτὰς ἐκείνοις χρήσεις ἑτέροις παρεῖχον. Ὅθεν δικαίως ἄν τις αὐτοὺς οὐχ ἑταίρους, ἀλλ᾽ ἑταίρας ὑπέλαβεν, οὐδὲ στρατιώτας, ἀλλὰ χαμαιτύπας προσηγό-

ρευσεν. Ἀνδροφόνοι γὰρ τὴν φύσιν ὄντες, ἀνδρόπορνοι τὸν τρόπον ἦσαν. Πρὸς δὲ τούτοις ἀντὶ μὲν τοῦ νήφειν τὸ μεθύειν ἠγάπων, ἀντὶ δὲ τοῦ κοσμίως ζῆν ἁρπάζειν καὶ φονεύειν ἐζήτουν. Καὶ τὸ μὲν ἀληθεύειν καὶ ταῖς ὁμολογίαις ἐμμένειν οὐκ οἰκεῖον αὐτῶν ἐνόμιζον, τὸ δ' ἐπιορ-
(261) κεῖν καὶ φενακίζειν ἐν τῷ σεμνοτάτῳ ὑπελάμβανον. Καὶ τῶν μὲν ὑπαρχόντων ἠμέλουν, τῶν δὲ ἀπόντων ἐπεθύμουν. Καὶ ταῦτα μέρος τι τῆς Εὐρώπης ἔχοντες. Οἴομαι γὰρ τοὺς ἑταίρους, οὐ πλείονας ὄντας κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον ὀκτακοσίων, οὐκ ἐλάττω καρπίζεσθαι γῆν, ἢ μυρίους τῶν Ἑλλήνων, τοὺς τὴν ἀρίστην καὶ πλείστην χώραν κεκτημένους." Καὶ περὶ Διονυσίου δὲ τὰ παραπλήσια ἱστορεῖ ἐν τῇ πρώτῃ πρὸς ταῖς εἴκοσι· „Διονύσιος ὁ Σικελίας τύραννος τοὺς ἀποβάλλοντας τὰς οὐσίας εἰς μέθας καὶ κύβους καὶ τὴν τοιαύτην ἀκολασίαν· ἠβούλετο γὰρ ἅπαντας εἶναι διεφθαρμένους καὶ φαύλους· οὓς καὶ εὖ περιεῖπε."

78. Καὶ Δημήτριος ὁ Πολιορκητὴς φιλόγελως ἦν, ὥς ἱστορεῖ Φύλαρχος ἐν τῇ δεκάτῃ τῶν ἱστοριῶν. Ἐν δὲ τῇ τεσσαρεσκαιδεκάτῃ γράφει οὕτως· „Περιεώρα Δημήτριος τοὺς κολακεύοντας αὐτὸν ἐν τοῖς συμποσίοις, καὶ ἐπιχεομένους Δημητρίου μὲν μόνου βασιλέως, Πτολεμαίου δὲ ναυάρχου, Λυσιμάχου δὲ γαζοφύλακος, Σελεύκου δ' ἐλεφαντάρχου. Καὶ ταῦτ' αὐτῷ οὐ τὸ τυχὸν συνῆγε μῖσος." Ἡρόδοτος δέ φησιν, Ἄμασιν Αἰγυπτίων βασιλέα, παιγνιήμονα ἐόντα, σκώπτειν τοὺς συμπότας, καὶ ὅτε δὲ ἰδιώτης, φησὶν, ἦν, φιλοπότης ὑπῆρχε, καὶ φιλοσκώμμων, καὶ οὐ κατεσπουδασμένος ἀνήρ. Νικόλαος δ' ἐν τῇ ἑβδόμῃ καὶ ἑκατοστῇ τῶν ἱστοριῶν Σύλλαν φησὶ, τὸν Ῥωμαίων στρατηγὸν, οὕτω χαίρειν μίμοις καὶ γελωτοποιοῖς, φιλόγε-

λων γενόμενον, ὡς καὶ πολλὰ γῆς μέτρα αὐτοῖς χαρίζεσθαι τῆς δημοσίας. Ἐμφανίζουσι δ' αὐτοῦ τὸ περὶ ταῦτα ἱλαρὸν αἱ ὑπ' αὐτοῦ γραφεῖσαι σατυρικαὶ κωμῳδίαι τῇ πατρίῳ φωνῇ.

79. Τιρυνθίους δέ φησι Θεόφραστος ἐν τῷ περὶ κωμῳδίας φιλόγελως ὄντας, ἀχρείους δὲ πρὸς τὰ σπουδαιότερα τῶν πραγμάτων, καταφυγεῖν ἐπὶ τὸ ἐν Δελφοῖς μαντεῖον, ἀπαλλαγῆναι βουλομένους τοῦ πάθους, καὶ τὸν θεὸν ἀνελεῖν αὐτοῖς, ἢν θύοντες τῷ Ποσειδῶνι ταῦρον ἀγελαστὶ τοῦτον ἐμβάλωσιν εἰς τὴν θάλατταν, παύσεσθαι. Οἱ δὲ, δεδιότες, μὴ διαμάρτωσι τοῦ λογίου, τοὺς παῖδας ἐκώλυσαν παρεῖναι τῇ θυσίᾳ. Μαθὼν οὖν εἷς, καὶ συγκαταμιχθεὶς, ἐπείπερ ἐβόων ἀπελαύνοντες αὐτὸν, Τί δῆτ'; ἔφη· δεδοίκατε, μὴ τὸ σφάγιον ὑμῶν ἀνατρέψω; Γελασάντων δὲ, ἔμαθον ἔργῳ τὸν θεὸν δείξαντα, ὡς ἄρα τὸ πολυχρόνιον ἦθος ἀμήχανόν ἐστι θεραπευθῆναι. Σωσικράτης δ' ἐν πρώτῳ Κρητικῶν ἴδιόν τί φησι περὶ τοὺς Φαιστίους ὑπάρχειν. Δοκοῦσι γὰρ ἀσκεῖν ἐκ παιδαρίων εὐθὺς τὸ γέλοια λέγειν· διὸ καὶ συμβέβηκεν, αὐτοὺς ἀποφθέγγεσθαι πολλάκις εὐκαίρως, διὰ τὴν ἐξ ἀρχῆς συνήθειαν. Ὥστε πάντας τοὺς κατὰ Κρήτην τούτοις ἀνατιθέναι τὸ γέλοιον.

80. Τῇ δ' ἀλαζονείᾳ μετὰ τὴν κολακείαν χώραν δίδωσιν Ἀναξανδρίδης ὁ κωμῳδιοποιὸς ἐν Φαρμακομάντει, λέγων οὕτως·

Ὅτι εἴμ' ἀλαζὼν, τοῦτ' ἐπιτιμᾷς; Ἀλλὰ τί;
Νικᾷ γὰρ αὕτη τὰς τέχνας πάσας πολὺ,
μετὰ τὴν κολακείαν· ἥδε μὲν γὰρ διαφέρει.

Ψωμοκόλακος δὲ μνημονεύει Ἀριστοφάνης ἐν Γηρυτάδῃ, οὕτως

Ψίθυρός τε καλοῦ, καὶ ψωμοκόλαξ.

Καὶ Σαννυρίων Ἰοῖ·

Φθείρεσθ' ἐπίτριπτοι ψωμοκόλακες.

(262) Φιλήμων Ἀνανεουμένῃ· „Ψωμοκόλαξ δ' ἔσθ' οὗτος." Φιλιππίδης δ' ἐν Ἀνανεώσει·

Ψωμοκολακεύων καὶ παρεισιὼν ἀεί.

Κυρίως δ' ὁ κόλαξ ἐπὶ τούτου κεῖται. Κόλον γὰρ ἡ τροφὴ, ὅθεν καὶ ὁ βουκόλος καὶ ὁ δύσκολος, ὅς ἐστι δυσάρεστος καὶ σικχὸς, κοιλία τε ἡ τὴν τροφὴν δεχομένη. Ψωμοκόλαφον δ' εἴρηκε Δίφιλος ἐν Θησεῖ, οὕτως·

Σὲ μὲν καλοῦσι ψωμοκόλαφον δραπέτην.

81. Τοσαῦτα τοῦ Δημοκρίτου εἰπόντος, καὶ πιεῖν αἰτήσαντος ἐν τῷ σαβρίᾳ βομβυλιῷ, ὁ Οὐλπιανὸς ἔφη, καὶ τίς ὁ σαβρίας οὗτος; Καὶ μέλλοντος ἀπεραντολογίας πολλὰς διεξιέναι, παρεφάνη πλῆθος οἰκετῶν, τὰ πρὸς τὴν ἐδωδὴν εἰσκομίζοντες. Περὶ ὧν πάλιν ὁ Δημόκριτος κατὰ το ἀκόλουθον ἔφη, Ἀεί ποτε ἐγὼ, ἄνδρες φίλοι, τεθαύμακα τὸ τῶν δούλων γένος, ὡς ἐστιν ἐγκρατὲς, τοσαύταις ἐγκαλινδούμενον λιχνείαις. Ταύτας γὰρ ὑπερορῶσιν οὐ μόνον διὰ φόβον, ἀλλὰ καὶ κατὰ διδασκαλίαν, οὐ τὴν ἐν Δουλοδιδασκάλῳ Φερεκράτους, ἀλλὰ ἐθισθέντες· οὐχ ὡς ἀπειρημένου τοῦ τοιούτου, καθάπερ ἐν Κῷ τῇ νήσῳ, ὅταν τῇ Ἥρᾳ θύωσιν. Φησὶ γὰρ Μακαρεὺς ἐν τῇ τρίτῃ Κωακῶν, ὅτι, ὁπόταν τῇ Ἥρᾳ θύωσιν οἱ Κῷοι, οὔτε εἴσεισιν εἰς τὸ ἱερὸν δοῦλος, οὔτε γεύεταί τινος τῶν παρεσκευασμένων. Καὶ Ἀντιφάνης δ' ἐν Δυσπράτῳ φησίν·

Ὁρᾶν τε κείμενα
ἀμήτας, ἡμιβρῶτας, ὀρνίθειά τε,
ὧν οὐδὲ λειφθέντων θέμις δούλῳ φαγεῖν,
ὥς φασιν αἱ γυναῖκες.

Ἐπικράτης δ' ἐν Δυσπράτῳ ἀγανακτοῦντα ποιεῖ τινα τῶν οἰκετῶν, καὶ λεγοντα·

Τί γὰρ
ἔχθιον ἢ παῖ παῖ καλεῖσθαι παρὰ πότον,
καὶ ταῦτ' ἀγενείῳ μειρακυλλίῳ τινὶ,
ἢ τὴν ἀμίδα φέρειν, ὁρᾶν τε κείμενα
ἄμητας ἡμιβρῶτας ὀρνίθειά τε,
ὧν οὐδὲ λειφθέντων θέμις δούλῳ φαγεῖν,
ὥς φασιν αἱ γυναῖκες. Ὁ δὲ χολᾶν ποιεῖ,
γάστριν καλοῦσι καὶ λάμυρον, ὃς ἂν φάγῃ
ἡμῶν τι τούτων.

Ἐκ τῆς παραθέσεως τῶν ἰαμβείων δῆλός ἐστιν ὁ Ἐπικράτης τὰ τοῦ Ἀντιφάνους μετενεγκών.

82. Διευχίδας δ' ἐν τοῖς Μεγαρικοῖς „ * * τὰς καλουμενας (φησὶν) Ἀραιάς, (μεταξὺ δὲ τῆς Κνίδου καὶ τῆς Σύμης εἰσὶ,) γενομένης διαφορᾶς τοῖς συνεξορμήσασι τῷ Τριοπα μετὰ τὸν ἐκείνου θάνατον, καὶ τῶν μὲν εἰς τὸ Δωτιον ἀναχωρησάντων, οἱ μὲν μετὰ Φόρβαντος μείναντες εἰς Ἰηλυσὸν ἦλθον, οἱ δὲ μετὰ Περιέργου τὴν Καμειρίδα κατέσχον. Τότε λέγεται καταράσασθαι τὸν Περίεργον τῷ Φόρβαντι, καὶ διὰ τοῦτο τὰς νήσους Ἀραιὰς κληθῆναι. Ναυαγήσας δ' ὁ Φόρβας καὶ Παρθενία, ἡ τοῦ Φόρβαντός καὶ τοῦ Περιέργου ἀδελφὴ, διενήξαντο εἰς Ἰηλυσὸν περὶ τὸν καλούμενον τύπον Σχεδίαν. Καὶ αὐτοῖς περιτυχὼν Θαμνεύς, ὃς ἐτύγχανε κατὰ τὴν Σχεδίαν κυνηγετῶν, ἦγεν ὡς ξενίσων εἰς οἶκον, καὶ τὸν οἰκέτην ἀπεστειλεν ἀπαγγελοῦντα τῇ γυναικὶ τἀπιτήδεια παρασκευάζειν, (263) ὡς ἄγοντος αὐτοῦ ξένους. Ἐλθὼν δ' εἰς οἶκον, ὡς οὐδὲν εὗρε παρεσκευασμένον, αὐτὸς ἐπιβαλὼν τὸν σῖτον ἐπὶ τὸν ἀλετῶνα, καὶ τἄλλα τἀκόλουθα, ἔπειτα ἀλέ-

σας ἐξένισεν αὐτούς. Καὶ ὁ Φόρβας οὕτως ἐπὶ τῷ ξενισμῷ ἥσθη, ὡς καὶ τὸν βίον τελευτῶν ἐπέσκηψε τοῖς φίλοις, δι᾿ ἐλευθέρων τοὺς ἐναγισμοὺς ἐπιτελεῖν αὐτῷ, καὶ τὸ ἔθος διαμένει ἐν τῇ θυσίᾳ τοῦ Φόρβαντος. Ἐλεύθεροι γάρ εἰσιν οἱ διακονοῦντες, δούλῳ δὲ προσελθεῖν οὐκ ἔστιν ὅσιον."

83. Ἐπεὶ δὲ καὶ τοῦτ᾿ ἐστὶ τῶν ὑπὸ τοῦ Οὐλπιανοῦ προβεβλημένων, καὶ τὸ περὶ τοὺς οἰκέτας, φέρ᾿ εἴπωμέν τι καὶ ἡμεῖς, ἀναπεμπασάμενοι περὶ αὐτῶν, ἐξ ὧν πάλαι τυγχάνομεν ἀνεγνωκότες. Φερεκράτης μὲν γὰρ ἐν Ἀγρίοις φησίν·

Οὐ γὰρ ἦν τότ᾿ οὔτε Μάνης οὔτε σηκὶς οὐδενὶ
δοῦλος, ἀλλ᾿ αὐτὰς ἔδει μοχθεῖν ἅπαντ᾿ ἐν οἰκίᾳ.
Εἶτα πρὸς τούτοισιν ἤλουν ὄρθριαι τὰ σιτία,
ὥστε τὴν κώμην ὑπηχεῖν θιγγανουσῶν τὰς μύλας.

Καὶ Ἀναξανδρίδης ἐν Ἀγχίσῃ φησίν·

Οὐκ ἔστι δούλων, ὦ 'γαθ᾿, οὐδαμοῦ πόλις·
τύχη δὲ πάντα μεταφέρει τὰ σώματα.
Πολλοὶ δὲ νῦν μέν εἰσιν οὐκ ἐλεύθεροι,
εἰς αὔριον δὲ Σουνιεῖς, εἶτ᾿ εἰς τρίτην
ἀγορᾷ κέχρηνται. Τὸν γὰρ οἴακα στρέφει
δαίμων ἑκάστῳ.

84. Ποσειδώνιος δέ φησιν, ὁ ἀπὸ τῆς στοᾶς, ἐν τῇ τῶν ἱστοριῶν ἑνδεκάτῃ· „Πολλούς τινας, ἑαυτῶν οὐ δυναμένους προΐστασθαι διὰ τὸ τῆς διανοίας ἀσθενές, ἐπιδοῦναι ἑαυτοὺς εἰς τὴν τῶν συνετωτέρων ὑπηρεσίαν, ὅπως, παρ᾿ ἐκείνων τυγχάνοντες τῆς εἰς τὰ ἀναγκαῖα ἐπιμελείας, αὐτοὶ πάλιν ἀποδιδῶσιν ἐκείνοις δι᾿ αὐτῶν, ἅπερ ἂν ὦσιν ὑπηρετεῖν δυνατοί. Καὶ τούτῳ τῷ τρόπῳ Μαριανδυνοὶ μὲν Ἡρακλεώταις ὑπετάγησαν, διὰ τέλους ὑποσχόμενοι

θητεύσειν παρέχουσιν αὐτοῖς τὰ δέοντα, προσδιαστειλάμενοι, μηδενὸς αὐτῶν ἔσεσθαι πρᾶσιν ἔξω τῆς Ἡρακλεωτῶν χώρας, ἀλλ' ἐν αὐτῇ μόνον τῇ ἰδίᾳ χώρᾳ.“ Τάχ' οὖν διὰ τοῦτο καὶ Εὐφορίων ὁ ἐποποιὸς τοὺς Μαριανδυνοὺς δωροφόρους κέκληκεν·

Δωροφόροι καλεοίατο ὑποφρίσσοντες ἄνακτας.

Λέγει δὲ καὶ Καλλίστρατος ὁ Ἀριστοφάνειος, ὅτι τοὺς Μαριανδυνοὺς ὠνόμαζον μὲν δωροφόρους, ἀφαιροῦντες τὸ πικρὸν τῆς ἀπὸ τῶν οἰκετῶν προσηγορίας, καθάπερ Σπαρτιᾶται μὲν ἐποίησαν ἐπὶ τῶν Εἱλώτων, Θετταλοὶ δ' ἐπὶ τῶν πενεστῶν, Κρῆτες δ' ἐπὶ τῶν κλαρωτῶν. Καλοῦσι δὲ οἱ Κρῆτες τοὺς μὲν κατὰ πόλιν οἰκέτας χρυσωνήτους, ἀμφαμιώτας δὲ τοὺς κατ' ἀγρὸν, ἐγχωρίους μὲν ὄντας, δουλωθέντας δὲ κατὰ πόλεμον· διὰ τὸ κληρωθῆναι δὲ κλαρώτας. Ὁ Ἔφορος δ' ἐν τρίτῃ ἱστοριῶν· „Κλαρώτας (φησὶ) Κρῆτες καλοῦσι τοὺς δούλους, ἀπὸ τοῦ γενομένου περὶ αὐτῶν κλήρου. Τούτοις δ' εἰσὶ νενομισμέναι τινὲς ἑορταὶ ἐν Κυδωνίᾳ, ἐν αἷς οὐκ εἰσίασιν εἰς τὴν πόλιν ἐλεύθεροι, ἀλλ' οἱ δοῦλοι πάντων κρατοῦσι, καὶ κύριοι μαστιγοῦν εἰσι τοὺς ἐλευθέρους.“ Σωσικράτης δ' ἐν δευτέρῳ Κρητικῶν· „Τὴν μὲν κοινὴν (φησὶ) δουλείαν οἱ Κρῆτες καλοῦσι μνοίαν, τὴν δὲ ἰδίαν ἀφαμιώτας, τοὺς δὲ περιοί-
(264) κους ὑπηκόους.“ Τὰ παραπλήσια ἱστορεῖ καὶ Δωσιάδας ἐν τετάρτῳ Κρητικῶν.

85. Θετταλῶν δὲ λεγόντων πενέστας τοὺς μὴ γόνῳ δούλους, διὰ πολέμου δ' ἡλωκότας, Θεόπομπος ὁ κωμικὸς ἀποχρησάμενος τῇ φωνῇ φησι·

— — Δεσπότου πενέστου ῥυσὰ βουλευτήρια.

Φιλοκράτης δ' ἐν δευτέρῳ Θετταλικῶν, (εἰ γνήσια τὰ συγγράμματα,) καλεῖσθαί φησι τοὺς πενέστας καὶ Θετταλοι-

κέτας. Ἀρχέμαχος δ' ἐν τῇ τρίτῃ Εὐβοϊκῶν „Βοιωτῶν (φησὶ) τῶν τὴν Ἀρναίαν κατοικισάντων οἱ μὴ ἀπάραντες εἰς τὴν Βοιωτίαν, ἀλλ' ἐμφιλοχωρήσαντες παρέδωκαν ἑαυτοὺς τοῖς Θετταλοῖς δουλεύειν καθ' ὁμολογίας, ἐφ' ᾧ οὔτε ἐξάξουσιν αὐτοὺς ἐκ τῆς χώρας, οὔτε ἀποκτενοῦσιν· αὐτοὶ δὲ, τὴν χώραν αὐτοῖς ἐργαζόμενοι, τὰς συντάξεις ἀποδώσουσιν. Οὗτοι οὖν, οἱ κατὰ τὰς ὁμολογίας καταμείναντες καὶ παραδόντες ἑαυτοὺς, ἐκλήθησαν τότε μὲν μενέσται, νῦν δὲ πενέσται. Καὶ πολλοὶ τῶν κυρίων ἑαυτῶν εἰσιν εὐπορώτεροι.“ Καὶ Εὐριπίδης δ' ἐν Φρίξῳ λάτριας αὐτοὺς ὀνομάζει, διὰ τούτων·

Λάτρις πενέστης ἁμὸς ἀρχαίων δόμων.

86. Τίμαιος δ' ὁ Ταυρομενίτης ἐν τῇ ἐνάτῃ τῶν ἱστοριῶν „Οὐκ ἦν (φησὶ) πάτριον τοῖς Ἕλλησιν ὑπὸ ἀργυρωνήτων τὸ παλαιὸν διακονεῖσθαι,“ γράφων οὕτως· „Καθόλου δὲ ᾐτιῶντο τὸν Ἀριστοτέλη διημαρτηκέναι τῶν Λοκρικῶν ἐθῶν. Οὐδὲ γὰρ κεκτῆσθαι νόμον εἶναι τοῖς Λοκροῖς, ὁμοίως δὲ οὐδὲ Φωκεῦσιν, οὔτε θεραπαίνας οὔτε οἰκέτας, πλὴν ἐγγὺς τῶν χρόνων. Ἀλλὰ πρώτῃ τῇ Φιλομήλου γυναικὶ, τοῦ καταλαβόντος Δελφοὺς, δύο θεραπαίνας ἀκολουθῆσαι. Παραπλησίως δὲ καὶ Μνάσωνα, τὸν τοῦ Ἀριστοτέλους ἑταῖρον, χιλίους οἰκέτας κτησάμενον, διαβληθῆναι παρὰ τοῖς Φωκεῦσιν, ὡς τοσούτους τῶν πολιτῶν τὴν ἀναγκαίαν τροφὴν ἀφῃρημένον. Εἰθίσθαι γὰρ ἐν ταῖς οἰκίαις διακονεῖν τοὺς νεωτέρους τοῖς πρεσβυτέροις.“

87. Πλάτων δ' ἐν ἕκτῳ Νόμων φησί· „Τὰ τῶν οἰκετῶν χαλεπὰ πάντῃ. Σχεδὸν γὰρ πάντων Ἑλλήνων ἡ Λακεδαιμονίων εἱλωτεία πλείστην ἀπορίαν παράσχοιτ' ἂν καὶ ἔριν, τοῖς μὲν ὡς εὖ, τοῖς δ' ὡς οὐκ εὖ γεγονυῖα

ἐστιν. Ἐλάττω δὲ ἡ Ἡρακλεωτῶν δουλεία τῆς τῶν Μαριανδυνῶν καταδουλώσεως ἔριν ἂν ἔχοι, τὸ Θετταλῶν δ' αὖ πενεστικὸν ἔθνος. Εἰς ἃ καὶ πάντας ἀποβλέψαντας ἡμᾶς τί χρὴ ποιεῖν περὶ κτήσεως οἰκετῶν; Οὐ γὰρ ὑγιὲς οὐδὲν ψυχῆς δούλης. Οὐ δεῖ γὰρ οὐδὲν ὑγιὲς πιστεύειν αὐτοῖς τὸν νοῦν κεκτημένον. Ὁ δὲ σοφώτατος τῶν ποιητῶν φησιν·

Ἥμισυ γάρ τε νόου ἀπαμείρεται εὐρύοπα Ζεὺς
ἀνδρῶν, οὓς ἂν δὴ κατὰ δούλιον ἦμαρ ἕλησι.

Χαλεπὸν οὖν τὸ κτῆμα ἔργῳ πολλάκις ἐπιδέδεικται περί τε τὰς Μεσσηνίων συχνὰς ἀποστάσεις, καὶ περὶ τὰς τῶν ἐκ μιᾶς φωνῆς πολλοὺς οἰκέτας κτωμένων πόλεις, ὅσα κακὰ συμβαίνει. Καὶ ἔτι τὰ τῶν λεγομένων περιδείνων περὶ τὴν Ἰταλίαν παντοδαπῶν κλοπῶν ἔργα καὶ παθήματα. Πρὸς ἅ τις ἅπαντα βλέψας, διαπορήσειε, τί χρὴ δρᾶν (265) περὶ ἁπάντων τῶν τοιούτων. Δύο δὴ λείπεσθον μηχαναὶ, μὴ πατριώτας ἀλλήλων εἶναι τοὺς μέλλοντας δουλεύσειν, ἀσυμφώνους τε ὅτι μάλιστα εἰς δύναμιν, τρέφειν δ' αὐτοὺς ὀρθῶς μὴ μόνον ἐκείνων ἕνεκα, πλέον δ' ἑαυτῶν προτιμῶντας, ὑβρίζειν τε ἥκιστα εἰς αὐτούς. Κολάζειν δ' ἐν δίκῃ δούλους δεῖ, καὶ μὴ νουθετοῦντας ὡς ἐλευθέρους θρύπτεσθαι ποιεῖν. Τὴν δὲ οἰκέτου πρόσρησιν χρὴ σχεδὸν ἐπίταξιν πᾶσαν γίγνεσθαι, μὴ προσπαίζοντας μηδαμῇ μηδαμῶς οἰκέταις, μήτ' οὖν θηλείαις, μήτε ἄῤῥεσιν· ἃ δὴ πρὸς δούλους φιλοῦσι πολλοὶ σφόδρα ἀνοήτως θρύπτοντες, χαλεπώτερον ἀπεργάζεσθαι τὸν βίον, ἐκείνοις τε ἄρχεσθαι, καὶ ἑαυτοῖς ἄρχειν“

88. Πρώτους δ' ἐγὼ τῶν Ἑλλήνων οἶδα ἀργυρωνήτοις δούλοις χρησαμένους Χίους, ὡς ἱστορεῖ Θεόπομπος ἐν τῇ ἑβδόμῃ καὶ δεκάτῃ τῶν ἱστοριῶν· „Χῖοι πρῶτοι τῶν

Ἑλλήνων μετὰ Θετταλοὺς καὶ Λακεδαιμονίους ἐχρήσαντο δούλοις, τὴν μέντοι κτῆσιν αὐτῶν οὐ τὸν αὐτὸν τρόπον ἐκείνοις. Λακεδαιμόνιοι μὲν γὰρ καὶ Θετταλοὶ φανήσονται κατασκευασάμενοι τὴν δουλείαν ἐκ τῶν Ἑλλήνων, τῶν οἰκούντων πρότερον τὴν χώραν, ἣν ἐκεῖνοι νῦν ἔχουσιν, οἱ μὲν Ἀχαιῶν, Θετταλοὶ δὲ Περῤῥαιβῶν καὶ Μαγνήτων. Καὶ προσηγόρευσαν τοὺς καταδουλωθέντας οἱ μὲν εἵλωτας, οἱ δὲ πενέστας. Χῖοι δὲ βαρβάρους κέκτηνται τοὺς οἰκέτας, καὶ τιμὴν αὐτῶν καταβάλλοντες.“ Ὁ μὲν οὖν Θεόπομπος ταῦθ᾽ ἱστόρησεν. Ἐγὼ δὲ τοῖς Χίοις ἡγοῦμαι διὰ τοῦτο νεμεσῆσαι τὸ δαιμόνιον. Χρόνοις γὰρ ὕστερον ἐξεπολεμήθησαν διὰ δούλους. Νυμφόδωρος γοῦν ὁ Συρακόσιος ἐν τῷ τῆς Ἀσίας Περίπλῳ τάδ᾽ ἱστορεῖ περὶ αὐτῶν· „Τῶν Χίων οἱ δοῦλοι ἀποδιδράσκουσιν αὐτοὺς καὶ, εἰς τὰ ὄρη ὁρμώμενοι, τὰς ἀγροικίας αὐτῶν κακοποιοῦσι, πολλοὶ συναθροισθέντες. Ἡ γὰρ νῆσός ἐστι τραχεῖα καὶ κατάδενδρος. Μικρὸν δὲ πρὸ ἡμῶν, οἰκέτην τινὰ μυθο λογοῦσιν αὐτοὶ οἱ Χῖοι, ἀποδράντα ἐν τοῖς ὄρεσι τὰς διατριβὰς ποιεῖσθαι, ἀνδρεῖον δέ τινα ὄντα, καὶ τὰ πολέμια ἐπιτυχῆ τῶν δραπετῶν ἀφηγεῖσθαι ὡς ἂν βασιλέα στρατεύματος. Καὶ πολλάκις τῶν Χίων ἐπιστρατευσάντων ἐπ᾽ αὐτὸν, καὶ οὐδὲν ἀνύσαι δυναμένων, ἐπεὶ αὐτοὺς ἑώρα μάτην ἀπολλυμένους ὁ Δρίμακος, (τοῦτο γὰρ ἦν ὄνομα τῷ δραπέτῃ,) λέγει πρὸς αὐτοὺς τάδε, Ὑμῖν, ὦ Χῖοί τε καὶ κύριοι, τὸ μὲν γινόμενον πρᾶγμα παρὰ τῶν οἰκετῶν οὐδέποτε μὴ παύσηται. Πῶς γὰρ, ὁπότε κατὰ χρησμὸν γίνεται θεοῦ δόντος; Ἀλλ᾽ ἐὰν ἐμοὶ πείθησθε, καὶ ἐᾶτε ἡμᾶς ἡσυχίαν ἄγειν, ἐγὼ ὑμῖν ἔσομαι πολλῶν ἀγαθῶν ἀρχηγός.“

89. „Σπεισαμένων οὖν τῶν Χίων πρὸς αὐτὸν, καὶ

ἀνοχὰς ποιησαμένων χρόνον τινά, κατασκευάζεται μέτρα καὶ σταθμὰ καὶ σφραγῖδα ἰδίαν. Καὶ δείξας τοῖς Χίοις εἶπε, διότι λήψομαι, ὅ τι ἂν παρά τινος ὑμῶν λαμβάνω, τούτοις τοῖς μέτροις καὶ σταθμοῖς, καὶ λαβὼν τὰ ἱκανά, ταύτῃ τῇ σφραγῖδι τὰ ταμιεῖα σφραγισάμενος καταλείψω. Τοὺς δ' ἀποδιδράσκοντας ὑμῶν δούλους ἀνακρίνας τὴν αἰτίαν, ἐὰν μέν μοι δοκῶσιν ἀνήκεστόν τι παθόντες ἀποδεδρακέναι, ἕξω μετ' ἐμαυτοῦ, ἐὰν δὲ μηδὲν λέγωσι δίκαι-
(266) ον, ἀποπέμψω πρὸς τοὺς δεσπότας. Ὁρῶντες οὖν οἱ λοιποὶ οἰκέται τοὺς Χίους ἡδέως τὸ πρᾶγμα προσδεξαμένους, πολλῷ ἔλαττον ἀπεδίδρασκον, φοβούμενοι τὴν ἐκείνου κρίσιν. Καὶ οἱ ὄντες δὲ μετ' αὐτοῦ δραπέται πολὺ μᾶλλον ἐφοβοῦντο ἐκεῖνον, ἢ τοὺς ἰδίους αὐτῶν δεσπότας, καὶ πάντ' αὐτῷ τὰ δέοντ' ἐποίουν, πειθαρχοῦντες ὡς ἂν στρατηγῷ. Ἐτιμωρεῖτό τε γὰρ τοὺς ἀτακτοῦντας, καὶ οὐδενὶ ἐπέτρεπε συλᾶν ἀγρὸν, οὐδ' ἄλλο ἀδικεῖν οὐδὲ ἓν ἄνευ τῆς αὐτοῦ γνώμης. Ἐλάμβανε δὲ ταῖς ἑορταῖς ἐπιπορευόμενος ἐκ τῶν ἀγρῶν οἶνον καὶ ἱερεῖα τὰ καλῶς ἔχοντα, ὅσα δ' ἂν αὐτοῖς δοίησαν οἱ κύριοι· καὶ εἴ τινα αἴσθοιτο ἐπιβουλεύοντα αὐτῷ, ἢ ἐνέδρας κατασκευάζοντα, ἐτιμωρεῖτο."

90. Εἶτ', ἐκήρυξε γὰρ ἡ πόλις χρήματα δώσειν πολλὰ τῷ αὐτὸν λαβόντι ἢ τὴν κεφαλὴν κομίσαντι, οὗτος ὁ Δρίμακος, πρεσβύτερος γενόμενος, καλέσας τὸν ἐρώμενον τὸν ἑαυτοῦ εἴς τινα τόπον, λέγει αὐτῷ ὅτι, Ἐγώ σε πάντων ἀνθρώπων ἠγάπησα μάλιστα, καὶ σύ μοι εἶ καὶ παῖς, καὶ υἱὸς, καὶ τὰ ἄλλα πάντα. Ἐμοὶ μὲν οὖν χρόνος ἱκανὸς βεβίωται, σὺ δὲ νέος εἶ, καὶ ἀκμὴν ἔχεις τοῦ ζῆν. Τί οὖν ἐστίν; ἄνδρα σε δεῖ γενέσθαι καλὸν κἀγαθόν. Ἐπεὶ γὰρ ἡ πόλις τῶν Χίων δίδωσι τῷ ἐμὲ ἀποκτείναντι χρή-

ματα πολλὰ, καὶ ἐλευθερίαν ὑπισχνεῖται, δεῖ σε, ἀφελόντα μου τὴν κεφαλὴν, εἰς Χίον ἀπενεγκεῖν, καὶ λαβόντα παρὰ τῆς πόλεως τὰ χρήματα εὐδαιμονεῖν. Ἀντιλέγοντος δὲ τοῦ νεανίσκου, πείθει αὐτὸν τοῦτο ποιῆσαι. Καὶ ὃς, ἀφελόμενος αὐτοῦ τὴν κεφαλὴν, λαμβάνει παρὰ τῶν Χίων τὰ ἐπικηρυχθέντα χρήματα, καὶ θάψας τὸ σῶμα τοῦ δραπέτου, εἰς τὴν ἰδίαν ἐχώρησεν. Καὶ οἱ Χῖοι, πάλιν ὑπὸ τῶν οἰκετῶν ἀδικούμενοι καὶ διαρπαζόμενοι, μνησθέντες τῆς τοῦ τετελευτηκότος ἐπιεικείας, ἡρῷον ἱδρύσαντο κατὰ τὴν χώραν, καὶ ἐπωνόμασαν ἥρωος εὐμενοῦς. Καὶ αὐτῷ ἔτι καὶ νῦν οἱ δραπέται ἀποφέρουσιν ἀπαρχὰς πάντων, ὧν ἀφέλωνται. Φασὶ δὲ καὶ καθ᾽ ὕπνους ἐπιφαινόμενον πολλοῖς τῶν Χίων προσημαίνειν οἰκετῶν ἐπιβουλάς. Καὶ οἷς ἂν ἐπιφανῇ, οὗτοι θύουσιν αὐτῷ, ἐλθόντες ἐπὶ τὸν τόπον, οὗ τὸ ἡρῷόν ἐστιν αὐτοῦ."

91. Ὁ μὲν οὖν Νυμφόδωρος ταῦτα ἱστόρησεν. Ἐν πολλοῖς δὲ ἀντιγράφοις ἐξ ὀνόματος αὐτὸν καλούμενον οὐχ εὗρον. Οὐδένα δὲ ὑμῶν ἀγνοεῖν οἶμαι, οὐδὲ ἃ ὁ καλὸς Ἡρόδοτος ἱστόρησε περὶ Πανιωνίου τοῦ Χίου, καὶ ὧν ἐκεῖνος ἔπαθε δικαίως, ἐλευθέρων παίδων ἐκτομὰς ποιησάμενος, καὶ τούτους ἀποδόμενος. Νικόλαος δ᾽ ὁ περιπατητικὸς καὶ Ποσειδώνιος ὁ στωϊκὸς ἐν ταῖς ἱστορίαις ἑκάτερος τοὺς Χίους φησὶν, ἐξανδραποδισθέντας ὑπὸ Μιθριδάτου τοῦ Καππάδοκος, παραδοθῆναι τοῖς ἰδίοις δούλοις δεδεμένους, ἵν᾽ εἰς τὴν Κόλχων γῆν κατοικισθῶσιν. Οὕτως αὐτοῖς ἀληθῶς τὸ δαιμόνιον ἐμήνισε, πρώτοις χρησαμένοις ὠνητοῖς ἀνδραπόδοις, τῶν πολλῶν αὐτουργῶν ὄντων κατὰ τὰς διακονίας. Μήποτ᾽ οὖν διὰ ταῦτα καὶ ἡ παροιμία, Χῖος δεσπότην ὠνήσατο, ᾗ κέχρηται Εὔπολις ἐν Φίλοις.

92. Ἀθηναῖοι δὲ καὶ, τῆς τῶν δούλων προνοοῦντες τύχης, ἐνομοθέτησαν, καὶ ὑπὲρ δούλων γραφὰς ὕβρεως εἶναι. Ὑπερίδης γοῦν ὁ ῥήτωρ ἐν τῷ κατὰ Μαντιθέου (267) αἰκίας φησίν· „Ἔθεσαν οὐ μόνον ὑπὲρ τῶν ἐλευθέρων, ἀλλὰ καὶ ἐάν τις εἰς δούλου σῶμα ὑβρίσῃ, γραφὰς εἶναι κατὰ τοῦ ὑβρίσαντος.“ Τὰ ὅμοια εἴρηκε καὶ Λυκοῦργος ἐν τῷ κατὰ Λυκόφρονος πρώτῳ, καὶ Δημοσθένης ἐν τῷ κατὰ Μειδίου. Μαλακὸς δ᾽ ἐν τοῖς Σιφνίων Ὥροις ἱστορεῖ, ὡς τὴν Ἔφεσον δοῦλοι τῶν Σαμίων ᾤκισαν, χίλιοι τὸν ἀριθμὸν ὄντες, οἳ καὶ τὸ πρῶτον ἀποστάντες εἰς τὸ ἐν τῇ νήσῳ ὄρος, κακὰ πολλὰ ἐποίουν τοὺς Σαμίους. Ἔτει δὲ ἕκτῳ μετὰ ταῦτα ἐκ μαντείας οἱ Σάμιοι ἐσπείσαντο τοῖς οἰκέταις ἐπὶ συνθήκαις, καὶ ἀθῷοι ἐξελθόντες τῆς νήσου, ἐκπλεύσαντες κατέσχον τὴν Ἔφεσον, καὶ οἱ Ἐφέσιοι ἐκ τούτων ἐγένοντο.

93. Διαφέρειν δέ φησι Χρύσιππος δοῦλον οἰκέτου, γράφων ἐν δευτέρῳ περὶ ὁμονοίας, διὰ τὸ τοὺς ἀπελευθέρους μὲν δούλους ἔτι εἶναι, οἰκέτας δὲ τοὺς μὴ τῆς κτήσεως ἀφειμένους. „Ὁ γὰρ οἰκέτης (φησὶ) δοῦλός ἐστι κτήσει κατατεταγμένος.“ Καλοῦνται δ᾽ οἱ δοῦλοι, ὡς μὲν Κλείταρχός φησιν ἐν ταῖς Γλώσσαις, ἄζοι καὶ θεράποντες καὶ ἀκόλουθοι καὶ διάκονοι καὶ ὑπηρέται, ἔτι δ᾽ ἐπάμονες καὶ λάτρεις. Ἀμερίας δὲ ἑρκίτας φησὶ καλεῖσθαι τοὺς κατὰ τοὺς ἀγροὺς οἰκέτας. Ἕρμων δὲ ἐν Κρητικαῖς Γλώσσαις μνώτας τοὺς εὐγενεῖς οἰκέτας, Σέλευκος δ᾽ ἄζους τὰς θεραπαίνας καὶ τοὺς θεράποντας, ἀποφράσην δὲ τὴν δούλην καὶ βολίζην, σίνδρωνα δὲ τὸν δουλέκδουλον, ἀμφίπολον δὲ τὴν περὶ τὴν δέσποιναν θεράπαιναν, πρόπολον δὲ τὴν προπορευομένην. Πρόξενος δ᾽ ἐν δευτέρῳ Λακωνικῆς πολιτείας ἐπικαλεῖσθαί φησι χαλκίδας παρὰ Λακε-

δαιμονίοις τὰς θεραπαίνας. Ἴων δ' ὁ Χῖος ἐν Λαέρτῃ τὸν οἰκέτην ἐπὶ δούλου τέθεικεν, εἰπών· „Οἴμοι, δόμον, οἰκέτα, κλεῖσον ὑπόπτερος, μή τις ἔλθῃ βροτῶν." Ἀχαιὸς δ' ἐν Ὀμφάλῃ περὶ τοῦ Σατύρου λέγων φησίν· „Ὡς εὔδουλος, ὡς εὔοικος ἦν." ἰδίως λέγων, ὡς χρηστὸς ἐς τοὺς δούλους ἐστὶ καὶ τοὺς οἰκέτας. Ὅτι δὲ οἰκέτης ἐστὶν ὁ κατὰ τὴν οἰκίαν διατρίβων, κἂν ἐλεύθερος ᾖ, κοινόν.

94. Οἱ δὲ τῆς ἀρχαίας κωμῳδίας ποιηταί, περὶ τοῦ ἀρχαίου βίου διαλεγόμενοι, ὅτι οὐκ ἦν τότε δούλων χρεία, τοιάδ' ἐκτίθενται· Κρατῖνος μὲν ἐν Πλούτοις·

Οἷς δὴ βασιλεὺς Κρόνος ἦν τὸ παλαιον,
ὅτε τοῖς ἄρτοις ἠστραγάλιζον, μᾶζαι δ' ἐν ταῖσι παλαίστραις
Αἰγιναῖαι κατεβέβληντο δρυπεπεῖς βώλοις τε κομῶσαι.

Κράτης δ' ἐν Θηρίοις·

Ἔπειτα δοῦλον οὐδὲ εἷς κεκτήσετ', οὐδὲ δούλην.
Β. Ἀλλ' αὐτὸς αὑτῷ δῆτ' ἀνὴρ γέρων διακονήσει;
Α. Οὐ δῆθ'· ὁδοιποροῦντα γὰρ τὰ πάντ' ἐγὼ ποιήσω.
Β. Τί δῆτα τοῦτ' αὐτοῖς πλέον; Α. Πρόσεισιν αὔθ' ἕκαστον
τῶν σκευαρίων, ὅταν καλῇ τις. Παρατιθοῦ, τράπεζα·
αὕτη, παρασκεύαζε σαυτήν. Μάττε, θυλακίσκε.
Ἔγχει, κύαθε. Ποῦσθ' ἡ κύλιξ; διάνιζ' ἰοῦσα σαυτήν.
Ἀνάβαινε, μᾶζα. Τὴν χύτραν χρῆν ἐξερᾶν τὰ τεῦτλα.
Ἰχθύ, βάδιζ'. Ἀλλ' οὐδέπω 'πὶ θάτερ' ὀπτός εἰμι.
Οὔκουν μεταστρέψας σεαυτὸν ἁλὶ πάσεις ἀλείφων;

(268) Ἑξῆς δὲ μετὰ ταῦτα ὁ τὸν ἐναντίον τούτῳ παραλαμβάνων λόγον φησίν·

Ἀλλ' ἀντίθες τοι· ἐγὼ γὰρ αὐτὰ πάμπαλιν
τὰ θερμὰ λουτρὰ πρῶτον ἄξω τοῖς ἐμοῖς

ἐπὶ κιόνων, ὥσπερ διὰ τοῦ παιωνίου
ἐπὶ τῆς θαλάττης, ὥσθ' ἑκάστῳ ῥεύσεται
εἰς τὴν πύελον. Ἐρεῖ δὲ, θὕδωρ ἀνέχετε,
Επειτ' ἀλάβαστος εὐθέως ἥξει μύρου
αὐτόματος ὁ σπόγγος τε καὶ τὰ σάνδαλα.

95. Βέλτιον δὲ τούτων Τηλεκλείδης Ἀμφικτύοσι
Λέξω τοίνυν βίον ἐξ ἀρχῆς, ὃν ἐγὼ θνητοῖσι παρεῖχον.
Εἰρήνη μὲν πρῶτον ἁπάντων ἦν, ὥσπερ ὕδωρ κατα χειρός.
Ἡ γῆ δ' ἔφερ' οὐ δέος οὐδὲ νόσους, ἀλλ' αὐτόματ' ἦν τὰ δέοντα
Οἴνῳ γὰρ ἅπασ' ἔῤῥει χάραδρα, μᾶζαι δ' ἄρτοις ἐμάχοντο.
περὶ τοῖς στόμασιν τῶν ἀνθρώπων, ἱκετεύουσαι καταπίνειν,
εἴ τι φιλοῖεν τὰς λευκοτάτας. Οἱ δ' ἰχθύες οἴκαδ' ἰόντες,
ἐξοπτῶντες σφᾶς αὐτους ἂν παρέκειντ' ἐπὶ ταῖσι τραπέζαις.
Ζωμοῦ δ' ἔῤῥει παρὰ τὰς κλίνας ποταμὸς, κρέα θερμὰ κυλίνδων·
ὑποτριμματίων δ' ὀχετοὶ τούτων τοῖς βουλομένοισι παρῆσαν·
ὥστ' ἀφθονία τὴν ἔνθεσιν ἦν ἄρδονθ' ἁπαλὴν καταπίνειν.
Λεκανίσκαισιν δ' ἀνάπαιστα παρῆν ἡδυσματίοις κατάπαστα.
Ὀπταὶ δὲ κίχλαι μετ' ἀμητίσκων εἰς τὸν φάρυγ' εἰσεπέτοντο·

τῶν δὲ πλακούντων ὠστιζομένων περὶ τὴν γνάθον
ἦν ἀλαλητός.
Μήτρας δὲ τόμοις καὶ χναυματίοις οἱ παῖδες ἂν
ἠστραγάλιζον.
Οἱ δ' ἄνθρωποι πίονες ἦσαν τότε, καὶ μέγα χρῆμα
γιγάντων.

96. Πρὸς τῆς Δήμητρος ὑμῖν, ὦ ἑταῖροι, εἰ ταῦτα οὕτως ἐγίνετο, χρεία τίς ἡμῖν ἦν οἰκετῶν; Ἀλλὰ γὰρ αὐτουργοὺς εἶναι ἐθίζοντες ἡμᾶς οἱ ἀρχαῖοι διὰ τῶν ποιημάτων ἐπαίδευον εὐωχοῦντες λόγοις. Ἐγὼ δ', ἐπειδὴ ὥσπερ λαμπάδιον κατασείσαντος τοῦ θαυμασιωτάτου Κρατίνου τὰ προκείμενα ἔπη, καὶ ὅσοι μετ' αὐτὸν γενόμενοι μιμησάμενοι ἐπεξειργάσαντο, ἐχρησάμην τῇ τάξει τῶν δραμάτων ὡς ἐδιδάχθη· καὶ εἰ μὴ ἐνοχλῶ τι ὑμῖν, (τῶν γὰρ κυνικῶν φροντὶς οὐδὲ ἡ σμικροτάτη,) ἀπομνημονεύσω κατὰ τὴν τάξιν καὶ τὰ τοῖς ἄλλοις εἰρημένα ποιηταῖς. Ὧν εἷς ἐστιν ὁ Ἀττικώτατος Φερεκράτης, ὃς ἐν μὲν τοῖς Μεταλλεῦσί φησιν·

Πλούτῳ δ' ἐκεῖν' ἦν πάντα συμπεφυρμένα,
ἐν πᾶσιν ἀγαθοῖς πάντα τρόπον εἰργασμένα.
Ποταμοὶ μὲν ἀθάρης καὶ μέλανος ζωμοῦ πλέῳ
διὰ τῶν στενωπῶν τονθολυγοῦντες ἔῤῥεον
αὐταῖσι μυστίλαισι, καὶ ναστῶν τρύφη,
ὥστ' εὐμαρῆ γε καὐσομάτην τὴν ἔνθεσιν
χωρεῖν λιπαρὰν κατὰ τοῦ λάρυγγος τοῖς νεκροῖς.
Φῦσκαι δὲ καὶ ζέοντες ἀλλάντων τόμοι
παρὰ τοῖς ποταμοῖς σίζοντ' ἐκέχυντ' ἀντ' ὀστράκων.
Καὶ μὴν παρῆν τεμάχη μὲν ἐξωπτημένα,
καταχυσματίοισι παντοδαποῖσιν εὐτρεπῆ·
(269) σχελίδες δ' ὁλόκνημοι πλησίον τακερώταται

ἐπὶ πινακίσκοις, καὶ δίεφθ' ἀκροκώλια
ἥδιστον ἀτμίζοντα, καὶ χόλικες βοὸς,
καὶ πλευρὰ δελφάκει' ἐπεξανθισμένα
χναυρότατα παρέκειτ', ἐπ' ἀμύλοις καθήμενα.
Παρῆν δὲ χόνδρος γάλακτι κατανενιμμένος
ἐκ καταχύτλοις λεκάναισι, καὶ πύου τόμοι.
B. Οἴμ' ὡς ἀπολεῖς μ' ἐνταῦθα διατρίβουσ' ἔτι,
παρὸν κολυμβᾶν, ὡς ἔχετ', εἰς τὸν τάρταρον.
A. Τί δῆτα λέξεις, τἀπίλοιπ' ἥνπερ πύθῃ;
Ὀπταὶ κίχλαι δ' ἐπὶ τοῖσδ', ἀνάβραστ' ἠρτυμέναι,
περὶ τὸ στόμ' ἐπέτοντ', ἀντιβολοῦσαι καταπιεῖν,
ὑπὸ μυρρίναισι κἀνεμώναις κεχυμέναι.
Τὰ δὲ μῆλ' ἐκρέματο τὰ καλὰ τῶν καλῶν ἰδεῖν
ὑπὲρ κεφαλῆς, ἐξ οὐδενὸς πεφυκότα.
Κόραι δ' ἐν ἀμπεχόναις τριχάπτοις, ἀρτίως
ἡβυλλιῶσαι, καὶ τὰ ῥόδα κεκαρμέναι,
πλήρεις κύλικας οἴνου μέλανος ἀνθοσμίου
ἤντλουν διὰ χώνης τοῖσι βουλομένοις πιεῖν.
Καὶ τῶνδ' ἕκαστον εἰ φάγοι τις ἢ πίοι,
διπλάσι' ἐγίγνετ' εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς πάλιν.

97. Κἀν τοῖς Πέρσαις δέ φησι·

Τίς δ' ἔσθ' ἡμῖν τῶν σῶν ἀροτῶν ἢ ζυγοποιῶν ἔτι χρεία,
ἢ δρεπανουργῶν, ἢ χαλκοτύπων, ἢ σπέρματος, ἢ χαρακισμοῦ;
Αὐτόματοι γὰρ διὰ τῶν τριόδων ποταμοὶ λιπαροῖς ἐπιπάστοις
ζωμοῦ μέλανος καὶ Ἀχιλλείοις μάζαις κοχυδοῦντες ἐπιβλὺξ

ἀπὸ τῶν πηγῶν τῶν τοῦ Πλούτου ῥεύσονται, σφῶν ἀρύτεσθαι.
Ὁ Ζεὺς δ' ὕων οἴνῳ καπνίᾳ κατὰ τοῦ κεράμου βαλανεύσει,
ἀπὸ τῶν δὲ τεγῶν ὀχετοὶ βοτρύων μετὰ ναστίσκων πολυτύρων
ὀχετεύσονται, θερμῷ σὺν ἔτνει καὶ λειριοπολφανεμώναις.
Τὰ δὲ δένδρ' ἡμῖν τὰν τοῖς ὄρεσιν χορδαῖς ὀπταῖς ἐριφείοις
Φυλλοροήσει, καὶ τευθιδίοις ἁπαλοῖς, κίχλαις τ' ἀναβράστοις.

98. Τί δεῖ πρὸς τούτοις ἔτι παρατίθεσθαι τὰ ἐκ Ταγηνιστῶν τοῦ χαρίεντος Ἀριστοφάνους; Πάντες γὰρ τῆς κατ' Ἀχαρνεῖς αὐτοῦ πλήρεις ἐστέ. Τῶν δὲ Μεταγένους ἐκ Θουριοπερσῶν μνημονεύσας, καταπαύσω τὸν λόγον, μακρὰ χαίρειν εἰπὼν ταῖς Νικοφῶντος Σειρῆσιν, ἐν αἷς τάδε γέγραπται·

Νιφέτω μὲν ἀλφίτοις,
ψακαζέτω δ' ἄρτοισιν, ὑέτω δ' ἔτνει,
ζωμὸς διὰ τῶν ὁδῶν κυλινδείτω κρέα,
πλακοῦς ἑαυτὸν ἐσθίειν κελευέτω.

Ἀλλ' ὅ γε Μεταγένης τάδε φησίν·

Ὁ μὲν ποταμὸς ὁ Κρᾶθις ἡμῖν καταφέρει
μάζας μεγίστας αὐτομάτας μεμαγμένας,
ὁ δ' ἕτερος (ὁ Σύβαρις καλούμενος ποταμὸς)
ὠθεῖ κῦμα ναστῶν καὶ κρεῶν
ἑφθῶν τε βατίδων εἰλυομένων αὐτόσε.
Τὰ δὲ μικρὰ ταυτὶ ποτάμι' ἐνμεντευθενὶ
ῥεῖ τευθίσιν ὀπταῖς καὶ φάγροις καὶ καράβοις,

ἐντευθενὶ δ᾽ ἄλλᾶσι καὶ περικόμμασι,
(270) τῃδὶ δ᾽ ἀφύαισι, τῇδε δ᾽ αὖ ταγηνίαις.
Τεμάχη δ᾽ ἄνωθεν αὐτόματα πεπνιγμένα
εἰς τὸ στόμ᾽ ᾄττει, τὰ δὲ παρ᾽ αὐτὼ τὼ πόδε.
Ἄμυλοι δὲ περινάουσιν ἡμῖν ἐν κύκλῳ.

Οἶδα δ᾽, ὅτι καὶ οἱ Θουριοπέρσαι καὶ τὸ τοῦ Νικοφῶντος δρᾶμα ἀδίδακτά ἐστι, διόπερ καὶ τελευταίων αὐτῶν ἐμνήσθην.

99. Ταῦτα τοῦ Δημοκρίτου σαφῶς καὶ τορῶς διεξελθόντος, ἐπῄνουν μὲν οἱ δαιταλεῖς, ὁ δὲ Κύνουλκος ἔφη, Ἄνδρες σύσσιτοι, σφόδρα με λιμώττοντα οὐκ ἀηδῶς ὁ Δημόκριτος εἱστίασε, ποταμοὺς διαπερανάμενος ἀμβροσίας καὶ νέκταρος, ὑφ᾽ ὧν ἀρδευθεὶς τὴν ψυχὴν πάνυ πειναλέος γεγένημαι, λόγους αὐτὸ μόνον καταβροχθίσας. Ὥστε ἤδη παυσάμενοί ποτε τῆς τοσαύτης ἀπεραντολογίας, κατὰ τὸν Παιανιέα ῥήτορα τοιούτων τινῶν μεταλάβωμεν, ἃ μήτ᾽ ἰσχὺν ἐντίθησι, μήτ᾽ ἀποθνήσκειν ἐᾷ·

Ἐν κενῇ γὰρ γαστρὶ τῶν καλῶν ἔρως
οὐκ ἔστι· πεινῶσιν γὰρ ἡ Κύπρις πικρά,

Ἀχαιός φησιν ἐν Αἴθωνι σατυρικῷ. Παρ᾽ οὗ ὁ σοφος Εὐριπίδης λαβὼν, ἔφη·

Ἐν πλησμονῇ τοι Κύπρις, ἐν πεινῶντι δ᾽ οὔ.

Πρὸς ὃν ὁ Οὐλπιανὸς ἀεί ποτε διαπολεμῶν ἔφη·

Πλήρης μὲν λαχάνων ἀγορὴ, πλήρης δὲ καὶ ἄρτων.

Σὺ δὲ, ὦ κύον, ἀεὶ λιμώττεις, καὶ οὐκ ἐᾷς ἡμᾶς λόγων καλῶν καὶ ἀφθόνων μεταλαμβάνειν, μᾶλλον δὲ σιτεῖσθαι. Τροφὴ γὰρ ψυχῆς λόγοι καλοί. Καὶ ἅμα στραφεὶς πρὸς τὸν οἰκέτην, Λεῦκε, ἔφη, κἂν ἐκφατνίσματά τινα ἄρτων ἔχῃς, δὸς τοῖς κυσίν. Καὶ ὁ Κύνουλκος, Εἰ μὲν εἰς ἀκροάσεις λόγων, ἔφη, παρεκεκλήμην, ἠπιστάμην ἥκειν ἀγορᾶς

πληθυούσης· οὕτως γάρ τις τῶν σοφῶν τὴν τῶν δείξεων ὥραν ἐκάλει, καὶ αὐτὸν οἱ πολλοὶ διὰ τοῦτο Πληθαγόραν ὠνόμαζον· εἰ δὲ λουσάμενοι λογάρια δειπνοῦμεν,

μικρὰς τίθημι συμβολὰς ἀκροώμενος,

κατὰ τὸν Μένανδρον. Διὸ παραχωρῶ σοι, ὦ γάστρων, τῆς τοιαύτης ἐμφορεῖσθαι σιτήσεως·

Πεινῶντι γὰρ ἀνδρὶ μᾶζα τιμιωτέρα
χρυσοῦ τε κἀλέφαντος,

κατὰ τον τοῦ Ἐρετριέως Ἀχαιοῦ Κύκνον.

100. Καὶ ἅμα ταῦτα λέγων, οἷός τ᾽ ἦν ἀπανίστασθαι. Ἐπιστραφεὶς δὲ καὶ θεασάμενος πλῆθος ἰχθύων καὶ ἄλλων παντοδαπῶν ὄψων παρασκευὴν εἰσκυκλουμένην, τύψας τῇ χειρὶ τὸ προσκεφάλαιον ἀνέκραγεν·

Τέτλαθι δὴ, πενίη, καὶ ἀνάσχεο μωρολογούντων·
ὄψων γὰρ πλῆθός σε δαμᾷ, καὶ λιμὸς ἀτερπής.

Ἐγὼ γὰρ ἤδη ὑπὸ τῆς ἐνδείας οὐ διθυράμβους φθέγγομαι κατὰ τὸν Σωκράτην, ἀλλ᾽ ἤδη καὶ ἔπη. Λιμώδες γὰρ ὄντως ἡ ῥαψῳδία. Κατὰ γὰρ Ἀμειψίαν, ὃς ἐν Σφενδόνῃ ἔφη, περὶ σοῦ μαντευσάμενος, ὦ Λαρήνσιε,

Κοὐδεὶς σαὐστὶν τῶν πλουτούντων μὰ τὸν Ἥφαιστον προσόμοιος,
(271) καλλιτράπεζος καὶ βουλόμενος λιπαρὸν ψωμὸν καταπίνειν.

Ὁρῶ γὰρ θαῦμ᾽ ἄπιστον, ἰχθύων γένη
περὶ τὴν ἄκραν παίζοντα, κωβιοὺς, σπάρους,
ψήττας, ἐρυθίνους, κεστρέας, πέρκας, ὄνους,
θύννους, μελανούρους, σηπίας, αὐλωπίας,
τρίγλας, ἐλεδώνας, σκορπίους,

φησὶν Ἡνίοχος ἐν Πολυπράγμονι. Δεῖ οὖν κἀμὲ, κατὰ τὸν κωμικὸν Μεταγένην ἐπειπόντα·

Εἷς οἰωνὸς ἄριστος, ἀμύνεσθαι περὶ δείπνου, πλάναι.

101. Σιωπήσαντος δ' αὐτοῦ, ὁ Μασούριος ἔφη, Ἀλλ' ἐπειδὴ ὑπολείπεταί τινα περὶ τοῦ ἀμφὶ τοὺς οἰκέτας λόγου, συμβαλοῦμαί τι καὶ αὐτὸς μέλος εἰς ἔρωτα τῷ σοφῷ καὶ φιλτάτῳ Δημοκρίτῳ. Φίλιππος ὁ Θεαγγελεὺς ἐν τῷ περὶ Καρῶν καὶ Λελέγων συγγράμματι καταλέξας τοὺς Λακεδαιμονίων εἵλωτας καὶ τοὺς Θετταλικοὺς πενέστας, καὶ Κᾶράς φησι τοῖς Λέλεξιν ὡς οἰκέταις χρήσασθαι πάλαι τε καὶ νῦν. Φύλαρχος δ' ἐν ἕκτῃ ἱστοριῶν καὶ Βυζαντίους φησὶν οὕτω Βιθυνῶν δεσπόσαι, ὡς Λακεδαιμονίους τῶν εἱλώτων. Περὶ δὲ τῶν παρὰ Λακεδαιμονίοις ἐπευνάκτων καλουμένων, (δοῦλοι δ' εἰσὶ καὶ οὗτοι,) σαφῶς ἐκτίθεται Θεόπομπος, διὰ τῆς δευτέρας καὶ τριακοστῆς τῶν ἱστοριῶν λέγων οὕτως· „Ἀποθανόντων πολλῶν Λακεδαιμονίων ἐν τῷ πρὸς Μεσσηνίους πολέμῳ, οἱ περιλειφθέντες, εὐλαβηθέντες, μὴ καταφανεῖς γένωνται τοῖς ἐχθροῖς ἐρημωθέντες, ἀνεβίβασαν τῶν εἱλώτων ἐφ' ἑκάστην στιβάδα τῶν τετελευτηκότων τινάς· οὓς καὶ πολίτας ὕστερον ποιήσαντες προσηγόρευσαν ἐπευνάκτους, ὅτι κατετάχθησαν ἀντὶ τῶν τετελευτηκότων εἰς τὰς στιβάδας.“ Ὁ δ' αὐτὸς ἱστορεῖ κἀν τῇ τριακοστῇ καὶ τρίτῃ τῶν ἱστοριῶν παρὰ Σικυωνίοις κατωνακοφόρους καλεῖσθαι δούλους τινὰς, παραπλησίους ὄντας τοῖς ἐπευνάκτοις. Τὰ παραπλήσια ἱστορεῖ καὶ Μέναιχμος ἐν τοῖς Σικυωνιακοῖς κατωνακοφόρους καλεῖσθαι δούλους τινὰς, παραπλησίους ὄντας τοῖς ἐπευνάκτοις. Ἔτι Θεόπομπος ἐν τῇ δευτέρᾳ τῶν Φιλιππικῶν Ἀρκαδίους φησὶ κεκτῆσθαι προσπελατῶν, ὥσπερ εἱλώτων, τριάκοντα μυριάδας.

102. Οἱ δὲ μόθακες καλούμενοι παρὰ Λακεδαιμονί-

οις ἐλεύθεροι μὲν εἰσιν, οὐ μὴν Λακεδαιμόνιοι. Λέγει δὲ περὶ αὐτῶν Φύλαρχος ἐν τῇ πέμπτῃ καὶ εἰκοστῇ τῶν ἱστοριῶν οὕτως· „Εἰσὶ δ' οἱ μόθακες σύντροφοι τῶν Λακεδαιμονίων. Ἕκαστος γὰρ τῶν πολιτικῶν παίδων, ἂν καὶ τὰ ἴδια ἐκποιῶσιν, οἱ μὲν ἕνα, οἱ δὲ δύο, τινὲς δὲ πλείους ποιοῦνται συντρόφους αὐτῶν. Εἰσὶν οὖν οἱ μόθακες ἐλεύθεροι μὲν, οὐ μὴν Λακεδαιμόνιοι, μετέχουσι δὲ τῆς παιδείας πάσης. Τούτων ἕνα φασὶ γενέσθαι καὶ Λύσανδρον τὸν καταναυμαχήσαντα τοὺς Ἀθηναίους, πολίτην γενόμενον δι' ἀνδραγαθίαν.“ Μύρων δ' ὁ Πριηνεὺς ἐν δευτέρῳ Μεσσηνιακῶν „Πολλάκις (φησὶν) ἠλευθέρωσαν Λακεδαιμόνιοι δούλους, καὶ οὓς μὲν ἀφέτας ἐκάλεσαν, οὓς δὲ ἀδεσπότους, οὓς δὲ ἐρυκτῆρας, δεσποσιοναύτας δ' ἄλλους, οὓς εἰς τοὺς στόλους κατέτασσον· ἄλλους δὲ νεοδαμώδεις, ἑτέρους ὄντας τῶν εἱλώτων.“ Θεόπομπος δ' (272) ἐν ἑβδόμῳ Ἑλληνικῶν, περὶ τῶν εἱλώτων λέγων ὅτι καὶ Ἑλεάται καλοῦνται, γράφει οὕτως· „Τὸ δὲ τῶν Εἱλώτων ἔθνος παντάπασιν ὠμῶς διάκειται καὶ πικρῶς· εἰσὶ γὰρ οὗτοι καταδεδουλωμένοι πολὺν ἤδη χρόνον ὑπὸ τῶν Σπαρτιατῶν, οἱ μὲν αὐτῶν ἐκ Μεσσήνης ὄντες, οἱ δ' Ἑλεάται κατοικοῦντες πρότερον τὸ καλούμενον Ἕλος τῆς Λακωνικῆς.“

103. Τίμαιος δ' ὁ Ταυρομενίτης, ἐκλαθόμενος αὐτοῦ, (ἐλέγχει δ' αὐτὸν εἰς τοῦτο Πολύβιος ὁ Μεγαλοπολίτης διὰ τῆς δωδεκάτης τῶν ἱστοριῶν,) οὐκ εἶναι ἔφη σύνηθες τοῖς Ἕλλησι, δούλους κτᾶσθαι· αὐτὸς εἰπὼν, ὁ Ἐπιτίμαιος, (οὕτως δ' αὐτὸν καλεῖ Ἴστρος ὁ Καλλιμάχειος ἐν ταῖς πρὸς αὐτὸν ἀντιγραφαῖς,) εἰπὼν γὰρ, ὅτι Μνάσων ὁ Φωκεὺς πλείους ἐκέκτητο δούλους τῶν χιλίων· κἂν τῇ τρίτῃ δὲ τῶν ἱστοριῶν ὁ Ἐπιτίμαιος ἔφη, οὕτως

εὐδαιμονῆσαι τὴν Κορινθίων πόλιν, ὡς κτήσασθαι δούλων μυριάδας ἓξ καὶ τεσσαράκοντα. Δι' ἃς ἡγοῦμαι καὶ τὴν Πυθίαν αὐτοὺς κεκληκέναι χοινικομέτρας. Κτησικλῆς δ' ἐν τρίτῃ Χρονικῶν * * καὶ δεκάτῃ πρὸς ταῖς ἑκατόν φησιν ὀλυμπιάδι Ἀθήνησιν ἐξετασμὸν γενέσθαι ὑπὸ Δημητρίου τοῦ Φαληρέως τῶν κατοικούντων τὴν Ἀττικὴν, καὶ εὑρεθῆναι Ἀθηναίους μὲν δισμυρίους πρὸς τοῖς χιλίοις, μετοίκους δὲ μυρίους, οἰκετῶν δὲ μυριάδας τεσσαράκοντα. Νικίας δ' ὁ Νικηράτου, ὡς ὁ καλὸς ἔφη Ξενοφῶν ἐν τῷ περὶ πόρων, χιλίους ἔχων οἰκέτας ἐμίσθωσεν αὐτοὺς εἰς τὰ ἀργυρεῖα Σωσίᾳ τῷ Θρᾳκὶ, ἐφ' ᾧ ὀβολὸν ἕκαστον τελεῖν τῆς ἡμέρας. Ἀριστοτέλης δ' ἐν Αἰγινητῶν πολιτείᾳ καὶ παρὰ τούτοις φησὶ γενέσθαι ἑπτὰ καὶ τεσσαράκοντα μυριάδας δούλων. Ἀγαθαρχίδης δ' ὁ Κνίδιος ἐν τῇ ὀγδόῃ καὶ τριακοστῇ τῶν Εὐρωπιακῶν Δαρδανεῖς φησι δούλους κεκτῆσθαι τὸν μὲν χιλίους, τὸν δὲ καὶ πλείους. Τούτων δ' ἕκαστον ἐν μὲν εἰρήνῃ γεωργεῖν, ἐν πολέμῳ δὲ λοχίζεσθαι, ἡγεμόνα νέμοντας τὸν ἴδιον δεσπότην.

104. Πρὸς ταῦτ' ἀπαντήσας ὁ Λαρήνσιος ἔφη, Ἀλλὰ Ῥωμαίων ἕκαστος, (οἶδας δ' ἀκριβῶς ταῦτα, ὦ καλὲ Μασούριε,) πλείστους ὅσους κεκτημένος οἰκέτας. Καὶ γὰρ μυρίους, καὶ δισμυρίους, καὶ ἔτι πλείους δὲ, πάμπολλοι κέκτηνται, οὐκ ἐπὶ προσόδοις δὲ, ὥσπερ ὁ τῶν Ἑλλήνων ζάπλουτος Νικίας, ἀλλ' οἱ πλείους τῶν Ῥωμαίων συμπροϊόντας ἔχουσι τοὺς πλείστους. Καὶ αἱ πολλαὶ δὲ αὗται Ἀττικαὶ μυριάδες τῶν οἰκετῶν δεδεμέναι εἰργάζοντο τὰ μέταλλα. Ποσειδώνιος γοῦν, οὗ συνεχῶς μέμνησαι, ὁ φιλόσοφος, καὶ ἀποστάντας φησὶν αὐτοὺς καταφονεῦσαι μὲν τοὺς ἐπὶ τῶν μετάλλων φύλακας, καταλαβέσθαι

δὲ τὴν ἐπὶ Σουνίῳ ἀκρόπολιν, καὶ ἐπὶ πολὺν χρόνον πορθῆσαι τὴν Ἀττικήν. Οὗτος δ' ἦν ὁ καιρὸς, ὅτε καὶ ἐν Σικελίᾳ ἡ δευτέρα τῶν δούλων ἐπανάστασις ἐγένετο· πολλαὶ δὲ αὗται ἐγένοντο καὶ ἀπώλοντο οἰκετῶν ὑπὲρ τὰς ἑκατὸν μυριάδας. Σύγγραμμά τε ἐκδέδωκε περὶ τῶν δουλικῶν πολέμων Καικίλιος ὁ ῥήτωρ, ὁ ἀπὸ Καλῆς ἀκτῆς· καὶ Σπάρτακος δὲ, ὁ μονομάχος, ἐκ Καπύης, πόλεως Ἰταλικῆς, ἀποδρὰς κατὰ τὰ Μιθριδατικὰ, πολὺ πλῆθος ἀποστήσας οἰκετῶν, (ἦν δὲ καὶ αὐτὸς οἰκέτης, Θρᾷξ τὸ γένος,) κατέδραμε πᾶσαν Ἰταλίαν χρόνον οὐκ ὀλίγον, (273) πολλῶν δούλων καθ' ἑκάστην ἡμέραν συῤῥεόντων ὡς αὐτόν. Καὶ εἰ μὴ ἀπέθανεν ἐν τῇ πρὸς Λικίνιον Κράσσον παρατάξει, οὐ τὸν τυχόντα ἂν ἱδρῶτα τοῖς ἡμεδαποῖς παρεσχήκει, ὡς ὁ κατὰ τὴν Σικελίαν Εὔνους.

105. Σώφρονες δ' ἦσαν καὶ πάντ' ἄριστοι οἱ ἀρχαῖοι Ῥωμαῖοι. Σκιπίων γοῦν ὁ Ἀφρικανὸς ἐπίκλην ἐκπεμπόμενος ὑπὸ τῆς συγκλήτου ἐπὶ τὸ καταστήσασθαι τὰς κατὰ τὴν οἰκουμένην βασιλείας, ἵνα τοῖς προσήκουσιν ἐγχειρισθῶσι, πέντε μόνους ἐπήγετο οἰκέτας, ὡς ἱστορεῖ Πολύβιος καὶ Ποσειδώνιος. Καὶ ἑνὸς ἀποθανόντος κατὰ τὴν ὁδοιπορίαν, ἐπέστειλε τοῖς οἰκείοις, ἄλλον ἀντ' ἐκείνου πριαμένους πέμψαι αὐτῷ. Ἰούλιος δὲ Καῖσαρ, ὁ πρῶτος πάντων ἀνθρώπων περαιωθεὶς ἐπὶ τὰς Βρεττανίδας νήσους μετὰ χιλίων σκαφῶν, τρεῖς οἰκέτας τοὺς πάντας συνεπήγετο, ὡς Κόττας ἱστορεῖ, ὁ τότε ὑποστρατηγῶν αὐτῷ, ἐν τῷ περὶ τῆς Ῥωμαίων πολιτείας συγγράμματι, ὃ τῇ πατρίῳ ἡμῶν γέγραπται φωνῇ. Ἀλλ' οὐ Σμινδυρίδης ὁ Συβαρίτης τοιοῦτος, ὦ Ἕλληνες, ὃς ἐπὶ τὸν Ἀγαρίστης, τῆς Κλεισθένους θυγατρὸς, ἐξορμῶν γάμον, ὑπὸ χλιδῆς καὶ τρυφῆς χιλίους συνεπήγετο οἰκέτας, ἁλιεῖς

καὶ ὀρνιθευτὰς, καὶ μαγείρους. Οὗτος δ' ὁ ἀνὴρ, καὶ ἐνδείξασθαι βουλόμενος, ὡς εὐδαιμόνως ἔζη, ὡς ἱστορεῖ Χαμαιλέων ὁ Ποντικὸς ἐν τῷ περὶ ἡδονῆς (τὸ δ' αὐτὸ βιβλίον καὶ ὡς Θεοφράστου φέρεται) οὐκ ἔφη τὸν ἥλιον ἐτῶν εἴκοσιν οὔτ' ἀνατέλλοντα οὔτε δυόμενον ἑωρακέναι. Καὶ τοῦτ' ἦν αὐτῷ μέγα καὶ θαυμαστὸν πρὸς εὐδαιμονίαν. Οὗτος, ὡς ἔοικε, πρωὶ μὲν ἐκάθευδεν ὀψὲ δ' ἠγείρετο, κατ' ἀμφότερα δυστυχῶν. Ὁ δὲ Ποντικὸς Ἑστιαῖος καλῶς ἐκαυχᾶτο, μήτε ἀνατέλλοντα μήτε καταδυόμενον ποτὲ τὸν ἥλιον ἑωρακέναι, διὰ τὸ παιδείᾳ παντὶ καιρῷ προσέχειν, ὡς ὁ Νικαεὺς Νικίας ἱστορεῖ ἐν ταῖς Διαδοχαῖς.

106. Τί οὖν; οὐκ εἶχε καὶ Σκιπίων καὶ ὁ Καῖσαρ οἰκέτας; Εἶχον, ἀλλ' ἐφύλασσον τοὺς πατρίους νόμους, καὶ κεκολασμένως ἔζων, τηροῦντες τὰ τῆς πολιτείας ἔθη. Συνετῶν γάρ ἐστιν ἀνδρῶν, ἐμμένειν τοῖς παλαιοῖς ζηλώμασι, δι' ὧν στρατευόμενοι κατεστρέφοντο τοὺς ἄλλους, καὶ λαμβάνοντες ἅμα τοῖς δοριαλώτοις, καὶ εἴ τι χρήσιμον καὶ καλὸν ὑπῆρχε παρ' ἐκείνοις εἰς μίμησιν. Ὅπερ ἐν τοῖς πάλαι χρόνοις ἐποίουν οἱ Ῥωμαῖοι. Διαφυλάττοντες γὰρ ἅμα καὶ τὰ πάτρια, μετῆγον παρὰ τῶν χειρωθέντων, εἴ τι λείψανον καλῆς ἀσκήσεως εὕρισκον, τὰ ἄχρηστα ἐκείνοις ἐῶντες, ὅπως μηδ' εἰς ἀνάκτησιν ὧν ἀπέβαλον ἐλθεῖν ποτε δυνηθῶσι. Παρὰ γοῦν τῶν Ἑλλήνων μηχανὰς καὶ ὄργανα πολιορκητικὰ μαθόντες, τούτοις αὐτῶν περιεγένοντο· Φοινίκων τε τὰ ναυτικὰ εὑρόντων, τούτοις αὐτοὺς κατεναυμάχησαν. Ἔλαβον δὲ καὶ παρὰ Τυῤῥηνῶν τὴν σταδίαν μάχην, φαλαγγηδὸν ἐπιόντων, καὶ παρὰ Σαυνιτῶν δὲ ἔμαθον θυρεοῦ χρῆσιν, παρὰ δὲ Ἰβήρων γαίσων. Καὶ ἄλλα δὲ παρ' ἄλλων μα-

θόντες, ἄμεινον ἐπεξειργάσαντο. Μιμησάμενοί τε κατὰ πάντα τὴν Λακεδαιμονίων πολιτείαν, διετήρησαν αὐτὴν μᾶλλον, ἢ ἐκεῖνοι. Νῦν δὲ τὴν ἐκλογὴν τῶν χρησίμων ποιούμενοι παρὰ τῶν ἐναντίων, συναποφέρονται καὶ τὰ μοχθηρὰ ζηλώματα.

(274) 107. Πάτριος μὲν γὰρ ἦν αὐτοῖς, ὥς φησι Ποσειδώνιος, καρτερία καὶ λιτὴ δίαιτα, καὶ τῶν ἄλλων τῶν ὑπὸ τὴν κτῆσιν ἀφελὴς καὶ ἀπερίεργος χρῆσις, ἔτι δὲ εὐσέβεια θαυμαστὴ περὶ τὸ δαιμόνιον, δικαιοσύνη τε καὶ πολλὴ τοῦ πλημμελεῖν εὐλάβεια πρὸς πάντας ἀνθρώπους, μετὰ τῆς κατὰ γεωργίαν ἀσκήσεως. Τοῦτο δ' ἔστιν ἐκ τῶν πατρίων θυσιῶν, ὧν ἐπιτελοῦμεν, ἰδεῖν. Ὁδούς τε γὰρ πορευόμεθα τεταγμένας καὶ ὡρισμένας, καὶ τεταγμένα φέρομεν καὶ λέγομεν ἐν ταῖς εὐχαῖς, καὶ δρῶμεν ἐν ταῖς ἱερουργίαις, ἀφελῆ τε ταῦτα καὶ λιτὰ, καὶ οὐδὲν πλέον τῶν κατὰ φύσιν οὔτε ἠμφιεσμένοι καὶ περὶ τὰ σώματα ἔχοντες, οὔτε ἀπαρχόμενοι, ἐσθῆτάς τε ἔχομεν, καὶ ὑποδέσεις εὐτελεῖς, πίλους τε ταῖς κεφαλαῖς περικείμεθα προβατείων δερμάτων δασεῖς, κεράμεα δὲ καὶ χαλκᾶ τὰ διακονήματα κομίζομεν, κἂν τούτοις βρωτὰ καὶ ποτὰ πάντων ἀπεριεργότατα, ἄτοπον ἡγούμενοι, τοῖς μὲν θεοῖς πέμπειν κατὰ τὰ πάτρια, αὐτοῖς δὲ χορηγεῖν κατὰ τὰ ἐπείσακτα. Καίτοι γε τὰ μὲν εἰς ἡμᾶς δαπανώμενα τῇ χρείᾳ μετρεῖται, τὰ δ' εἰς τοὺς θεοὺς ἀπαρχαί τινές εἰσι.

108. Μούκιος γοῦν Σκευόλας τρίτος ἐν Ῥώμῃ τὸν Φάννιον ἐτήρει νόμον αὐτὸς, καὶ Αἴλιος Τουβέρων, καὶ Ῥουτίλιος Ῥοῦφος, ὁ τὴν πάτριον ἱστορίαν γεγραφώς. Ἐκέλευε δ' ὁ νόμος, τριῶν μὲν πλείονας τῶν ἔξω τῆς οἰκίας μὴ ὑποδέχεσθαι, κατὰ ἀγορὰν δὲ τῶν πέντε. Τοῦτο δὲ τρὶς τοῦ μηνὸς ἐγίνετο. Ὀψωνεῖν δὲ πλείονος τῶν δυοῖν

δραχμῶν καὶ ἡμίσους οὐκ ἐπέτρεπε. Κρέως δὲ καπνιστοῦ πεντεκαίδεκα τάλαντα δαπανᾶν εἰς τὸν ἐνιαυτὸν ἐπεχώρει, καὶ ὅσα γῆ φέρει λάχανα, καὶ ὀσπρίων ἑψήματα. Σμικρᾶς δὲ πάνυ τῆς δαπάνης ὑπαρχούσης, διὰ τὸ τοὺς παρανομοῦντας καὶ ἀφειδῶς ἀναλίσκοντας ἀνατετιμηκέναι τὰ ὤνια, πρὸς τὸ ἐλευθεριώτερον νομίμως προήρχοντο. Ὁ μὲν γὰρ Τουβέρων παρὰ τῶν ἐν τοῖς ἰδίοις ἀγροῖς ὄρνιθας ὠνεῖτο δραχμιαίους, ὁ δὲ Ῥουτίλιος παρὰ τῶν ἁλιευόντων αὐτοῦ δούλων τριωβόλου τὴν μνᾶν τοῦ ὄψου, καὶ μάλιστα τοῦ Θουριανοῦ καλουμένου. Μέρος δ' ἐστὶ τοῦτο θαλασσίου κυνὸς οὕτω καλούμενον. Ὁ δὲ Μούκιος παρὰ τῶν εὐχρηστουμένων ὑπ' αὐτοῦ πρὸς τὸν αὐτὸν τύπον ἐποιεῖτο τὴν διατίμησιν. Ἐκ τοσούτων οὖν μυριάδων ἀνθρώπων οὗτοι μόνοι τὸν νόμον ἐνόρκως ἐτήρουν, καὶ δῶρον οὐδὲ τὸ μικρότατον ἐδέχοντο· οὗτοι δ' ἄλλοις ἐδίδοσαν, καὶ φίλοις, τοῖς ἀπὸ παιδείας ὁρμωμένοις, μεγάλα. Καὶ γὰρ ἀντείχοντο τῶν ἐκ τῆς στοᾶς δογμάτων.

109. Τῆς δὲ πολυτελείας τῆς νῦν ἀκμαζούσης πρῶτως ἡγεμὼν ἐγένετο Λεύκολλος, ὁ καταναυμαχήσας Μιθριδάτην, ὡς Νικόλαος ὁ περιπατητικὸς ἱστορεῖ. Ἀφικόμενος γὰρ εἰς τὴν Ῥώμην μετὰ τὴν ἧτταν τὴν Μιθριδάτου, ἔτι δὲ τὴν Τιγράνου τοῦ Ἀρμενίου, καὶ θριαμβεύσας, λόγον τε ἀποδοὺς τῶν τοῦ πολέμου πράξεων, ὤκειλεν εἰς πολυτελῆ δίαιταν ἐκ τῆς παλαιᾶς σωφροσύνης, καὶ πρῶτος τρυφῆς εἰσηγητὴς Ῥωμαίοις ἐγένετο, καρπωσάμενος δυοῖν βασιλέων τῶν προειρημένων πλοῦτον. Κάτων δὲ ἐκεῖνος, ὡς Πολύβιος ἱστορεῖ ἐν τῇ πρώτῃ καὶ τριακοστῇ τῶν ἱστοριῶν, ἐδυσχέραινε καὶ ἐκεκράγει, ὅτι τινὲς τὰς (275) ξενικὰς τρυφὰς εἰσήγαγον εἰς τὴν Ῥώμην, τριακοσίων μὲν δραχμῶν κεράμιον ταρίχων Ποντικῶν ὠνησά-

μενοι, καὶ μειράκια δ' εὔμορφα ὑπερβαλλούσης ἀγρῶν τιμῆς. Πρότερον δὲ οὕτως ὀλιγοδεεῖς ἦσαν οἱ τὴν Ἰταλίαν κατοικοῦντες, ὥστε καὶ καθ' ἡμᾶς ἔτι, φησὶν ὁ Ποσειδώνιος, οἱ σφόδρα εὐκαιρούμενοι τοῖς βίοις ἦγον τοὺς υἱοὺς ὕδωρ μὲν ὡς τὸ πολὺ πίνοντας, ἐσθίοντας δ' ὅ τι ἂν τύχῃ. Καὶ πολλάκις, φησὶ, πατὴρ ἢ μήτηρ υἱὸν ἠρώτα, πότερον ἀπίους ἢ κάρυα βούλεται δειπνῆσαι· καὶ τούτων τι φαγὼν, ἠρκεῖτο καὶ ἐκοιμᾶτο. Νῦν δὲ, ὡς ὁ Θεόπομπος ἱστορεῖ ἐν τῇ πρώτῃ τῶν Φιλιππικῶν, οὐδείς ἐστι καὶ τῶν μετρίως εὐπορουμένων, ὅστις οὐ πολυτελῆ μὲν τράπεζαν παρατίθεται, μαγείρους δὲ καὶ θεραπείαν ἄλλην πολλὴν κέκτηται, καὶ πλείω δαπανᾷ τὰ καθ' ἡμέραν, ἢ πρότερον ἐν ταῖς ἑορταῖς καὶ ταῖς θυσίαις ἀνήλισκον.

Ἐπεὶ δὲ εἰς ἱκανὸν μῆκος προὔβη τὰ τῶν ἀπομνημονευθέντων, αὐτοῦ καταπαύσωμεν τὸν λόγον.

LIBER VII.

(275) Ἐπιτελουμένου δὲ ἤδη τοῦ δείπνου, τῶν Φαγησίων ἑορτὴν συντελεῖσθαι νομίσαντες οἱ κυνικοὶ πάντων μᾶλλον ηὐφραίνοντο, καὶ ὁ Κύνουλκος ἔφη, Ἕως ἡμεῖς δειπνοῦμεν, ὦ Οὐλπιανὲ, (λόγοις γὰρ ἑστιᾷ,) προβάλλω σοι, παρὰ τίνι εἴρηται Φαγήσια ἑορτὴ, καὶ Φαγησιπόσια. Καὶ ὃς ἀπορηθεὶς, ἐπισχεῖν τε κελεύσας τοὺς παῖδας τὴν περιφορὰν, καίτοι ἤδη οὔσης ἑσπέρας, Οὐ συμπεριφέρομαι, ὦ σοφώτατε. Ὥστε λέγειν σοὶ καιρὸς, ἵνα μᾶλλον καὶ δειπνήσῃς ἥδιον. Καὶ ὃς, Εἰ χάριν ὁμολογήσειας μαθὼν, λέξω. Ὁμολογήσαντος δ' ἔφη, Κλέαρχος Ἀριστοτέλους μαθητὴς, Σολεὺς δὲ τὸ γένος, ἐν τῷ προτέρῳ

περὶ γρίφων, (κρατῶ γὰρ καὶ τῆς λέξεως διὰ τὸ σφόδρα μοι εἶναι προσφιλῆ,) οὑτωσί πως εἴρηκε· „Φαγήσια, οἱ δὲ Φαγησιπόσια προσαγορεύουσι τὴν ἑορτήν. Ἐξέλιπε δὲ αὕτη, καθάπερ ἡ τῶν ῥαψῳδῶν, ἣν ἦγον κατὰ τὴν τῶν Διονυσίων· ἐν ᾗ παριόντες ἕκαστοι τῷ θεῷ, οἷον τιμὴν ἀπετέλουν τὴν ῥαψῳδίαν.“ Ταῦτ᾽ εἶπεν ὁ Κλέαρχος. Εἰ (276) δ᾽ ἀπιστεῖς, ὦ ἑταῖρε, καὶ τὸ βιβλίον κεκτημένος οὐ φθονήσω σοί· ἀφ᾽ οὗ πολλὰ ἐκμαθὼν εὐπορήσεις προβλημάτων. Καὶ γὰρ Καλλίαν ἱστορεῖ, τὸν Ἀθηναῖον, γραμματικὴν συνθεῖναι τραγῳδίαν, ἀφ᾽ ἧς ποιῆσαι τὰ μέλη καὶ τὴν διάθεσιν Εὐριπίδην ἐν Μηδείᾳ, καὶ Σοφοκλέα τὸν Οἰδίπουν.

2. Θαυμασάντων δὲ πάντων τὸ εὐπαίδευτον τοῦ Κυνούλκου, ὁ Πλούταρχος, Κατὰ τὸ ὅμοιον, ἔφη, καὶ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ τῇ ἐμῇ Λαγυνοφόρια ἑορτή τις ἤγετο, περὶ ἧς ἱστορεῖ Ἐρατοσθένης ἐν τῷ ἐπιγραφομένῳ συγγράμματι Ἀρσινόη. Λέγει δὲ οὕτως· „Τοῦ Πτολεμαίου κτίζοντος ἑορτὴν, καὶ θυσιῶν παντοδαπῶν γένη, καὶ μάλιστα περὶ τὸν Διόνυσον, ἠρώτησεν Ἀρσινόη τὸν φέροντα τοὺς θαλλοὺς, τίνα νῦν ἡμέραν ἄγει, καὶ τίς ἐστὶν ἑορτή. Τοῦ δ᾽ εἰπόντος, καλεῖται μὲν Λαγυνοφόρια, καὶ τὰ κομισθέντα αὑτοῖς δειπνοῦσι, κατακλιθέντες ἐπὶ στιβάδων, καὶ ἐξ ἰδίας ἕκαστος λαγύνου παρ᾽ αὑτῶν φέροντες πίνουσιν· ὡς δ᾽ οὗτος ἀπεχώρησεν, ἐμβλέψασα πρὸς ἡμᾶς, συνοίκιά γ᾽, ἔφη, ταῦτα ῥυπαρά. Ἀνάγκη γὰρ τὴν σύνοδον γίνεσθαι παμμιγοῦς ὄχλου, θοίνην ἕωλον καὶ οὐδαμῶς εὐπρεπῆ παρατιθεμένων. Εἰ δὲ τὸ γένος τῆς ἑορτῆς ἤρεσκεν, οὐκ ἂν ἐκοπίασε δήπου τὰ αὐτὰ ταῦτα παρασκευάζουσα ἡ βασίλεια, καθάπερ ἐν τοῖς Χουσίν.

Εὐωχοῦνται μὲν γὰρ κατ' ἰδίαν, παρέχει δὲ ταῦτα ὁ καλέσας ἐπὶ τὴν ἑστίασιν."

3. Τῶν δὲ παρόντων γραμματικῶν τις, ἀποβλέψας εἰς τὴν τοῦ δείπνου παρασκευὴν, ἔφη, Εἶτα πῶς δειπνήσομεν τοσαῦτα δεῖπνα; Ἴσως διὰ νυκτὸς, ὡς ὁ χαρίεις Ἀριστοφάνης ἐν Αἰολοσίκωνι εἶπεν, οὕτως λέγων, οἱονεὶ δι' ὅλης νυκτός· ὡς καὶ τὸ Ὁμηρικὸν ἔχει·

Κεῖτ' ἔντοσθ' ἄντροιο τανυσσάμενος διὰ μήλων.

ἀντὶ διὰ πάντων τῶν μήλων· τὸ μέγεθος αὐτοῦ ἐμφανίζων. Πρὸς ὃν ὁ ἰατρὸς ἔφη Δάφνος, Ὠφελιμώτερά ἐστι, φίλτατε, τῷ παντὶ σώματι τὰ νυκτερινὰ δεῖπνα. Τὸ γὰρ τῆς σελήνης ἄστρον πρὸς τὰς τῆς τροφῆς ἁρμόττει πέψεις, σηπτικὸν ὑπάρχον· κατὰ σῆψιν δ' ἡ πέψις. Εὐσηπτότερα γοῦν τὰ νύκτωρ θυόμενα τῶν ἱερείων καὶ τῶν ξύλων τὰ πρὸς τὸ σελήνιον κοπτόμενα, καὶ τῶν καρπῶν δὲ οἱ πλεῖστοι πρὸς τὸ σελήνιον πεπαίνονται.

4. Πολλῶν δὲ ὄντων καὶ διαφόρων τῶν παρεσκευασμένων καὶ ἀεὶ παρασκευαζομένων ἰχθύων μεγέθει τε καὶ ποικιλίᾳ, ὁ Μυρτίλος ἔφη, Εἰκότως, ἄνδρες φίλοι, πάντων τῶν προσοψημάτων ὄψων καλουμένων, ἐξενίκησεν ὁ ἰχθὺς διὰ τὴν ἐξαίρετον ἐδωδὴν μόνος οὕτως καλεῖσθαι, διὰ τοὺς ἐπιμανῶς ἐσχηκότας πρὸς ταύτην τὴν ἐδωδήν. Λέγομεν γοῦν ὀψοφάγους οὐ τοὺς βόεια ἐσθίοντας· οἷος ἦν Ἡρακλῆς, ὃς τοῖς βοείοις κρέασιν ἐπήσθιε σῦκα χλωρά· οὐδὲ τὸν φιλόσυκον· οἷος ἦν Πλάτων ὁ φιλόσοφος, ὡς ἱστορεῖ Φανόκριτος ἐν τῷ περὶ Εὐδόξου· ἱστορεῖ δ', ὅτι καὶ Ἀρκεσίλας φιλόβοτρυς ἦν· ἀλλὰ τοὺς περὶ τὴν ἰχθυοπωλίαν ἀναστρεφομένους. Φιλόμηλοι δ' ἦσαν Φίλιππός τε ὁ Μακεδὼν, καὶ ὁ υἱὸς αὐτοῦ Ἀλέξανδρος, ὡς (277) Δωρόθεός φησιν ἐν τῇ ἕκτῃ τῶν περὶ Ἀλέξανδρον

ἱστοριῶν. Χάρης δ' ὁ Μυτιληναῖος ἱστορεῖ, ὡς κάλλιστα μῆλα εὑρὼν ὁ Ἀλέξανδρος περὶ τὴν Βαβυλωνίαν χώραν, τούτων τε πληρώσας τὰ σκάφη μηλομαχίαν ἀπὸ τῶν νεῶν ἐποιήσατο, ὡς τὴν θέαν ἡδίστην γενέσθαι. Οὐκ ἀγνοῶ δὲ, ὅτι ὄψον κυρίως καλεῖται πᾶν τὸ πυρὶ κατασκευαζόμενον εἰς ἐδωδήν. Ἤτοι γὰρ ἑψόν ἐστιν, ἢ παρὰ τὸ ὠπτῆσθαι ὠνόμασται.

5. Πολλῶν οὖν ὄντων τῶν ἰχθύων, οὓς κατα τας ἑκάστας ὥρας ἐνδαινύμεθα, ὦ θαυμασιώτατε Τιμόκρατες· (κατὰ γὰρ τὸν Σοφοκλέα·

Χορὸς δ' ἀναύδων ἰχθύων ἐπεῤῥόθει,
σαίνουσιν οὐραίοισι

οὐ τὴν κεκτημένην, ἀλλὰ τὰς λοπάδας· καὶ κατὰ τας Ἀχαιοῦ δὲ Μοίρας·

Πολὺς γὰρ ὅμιλος ποντίου κύκλου σοβῶν
ἐνάλιος θεωρία,
χραίνοντες οὐραίοισιν εὐδίαν ἁλός.)

ἀπομνημονεύσω δέ σοι, ἃ περὶ ἑκάστου ἔλεξαν οἱ δειπνοσοφισταί. Πάντες γὰρ συνεισήνεγκαν εἰς αὐτοὺς τὰς ἐκ βιβλίων συμβολὰς, ὧν τὰ ὀνόματα διὰ τὸ πλῆθος παραλείψω.

Ὅστις, ἀγοράζων ὄψον,
ἐξὸν ἀπολαύειν ἰχθύων ἀληθινῶν,
ῥαφανῖδας ἐπιθυμεῖ πρίασθαι, μαίνεται·

φησὶν Ἄμφις ἐν Λευκάδι. Ἵνα δὲ εὐμνημόνευτά σοι γένηται τὰ λεχθέντα, κατὰ στοιχεῖον τάξω τὰ ὀνόματα. Καὶ γὰρ Σοφοκλέους εἰπόντος ἐν Αἴαντι μαστιγοφόρῳ τοὺς ἰχθῦς ἐλλοὺς,

Ἐφῆκεν ἐλλοῖς ἰχθύσιν διαφθοράν,

ἐζήτησέ τις, εἰ καὶ τῶν πρὸ αὐτοῦ τις τῷ ὀνόματι κέ-

χρηται. Πρὸς ὃν ὁ Ζωΐλος ἔφη, Ἐγὼ δὲ, οὐκ ὢν ὀψοφαγίστατος, (οὕτω γὰρ Ξενοφῶν ὠνόμασεν ἐν Ἀπομνημονεύμασι, γράφων οὕτως· „Ὀψοφαγίστατός τε καὶ βλακίστατος ἐστίν.") οἶδα, ὅτι ὁ τὴν Τιτανομαχίαν ποιήσας, εἴτ᾿ Εὔμηλός ἐστιν ὁ Κορίνθιος, ἢ Ἀρκτῖνος, ἢ ὅστις δήποτε χαίρει ὀνομαζόμενος, ἐν τῷ δευτέρῳ οὕτως εἴρηκεν·

Ἐν δ᾿ αὐτῇ πλωτοὶ χρυσώπιδες ἰχθύες ἐλλοὶ
νήχοντες παίζουσι δι᾿ ὕδατος ἀμβροσίοιο.

Ἔχαιρε δ᾿ ὁ Σοφοκλῆς τῷ ἐπικῷ κύκλῳ, ὡς καὶ ὅλα δράματα ποιῆσαι κατακολουθῶν τῇ ἐν τούτῳ μυθοποιίᾳ.

6. Παρατεθεισῶν οὖν ἀμιῶν, ἔφη τις, Ταύτας Ἀριστοτέλης ἱστορεῖ τὰ μὲν βραγχία ἔχειν καλυπτὰ, εἶναι δὲ καρχαρόδοντας, καὶ τῶν συναγελαζομένων, καὶ σαρκοφάγων, χολήν τε ἔχειν ἰσομήκη τῷ ἐντέρῳ, καὶ σπλῆνα ὁμοίως. Λέγεται δὲ, ὡς θηρευθεῖσαι προσανάλλονται καὶ ἀποτρώγουσαι τὴν ὁρμιὰν ἐκφεύγουσιν. Μνημονεύει δ᾿ αὐτῶν Ἄρχιππος ἐν Ἰχθύσι, λέγων οὕτως· „Ὅτε δ᾿ ἤσθες ἀμίας παχείας." Καὶ Ἐπίχαρμος δ᾿ ἐν Σειρῆσι·

Πρωὶ μέν γ᾿ ἀτενὲς ἀπ᾿ ἀοῦς ἀφύας ἀποπυρίζομες
στρογγύλας, καὶ δελφακίνας ὀπτὰ κρέα καὶ πωλύπους·
καὶ γλυκύν γ᾿ ἐπ᾿ ὢν ἐπίομες οἶνον. Οἴμοι μοι τάλας
περὶ σᾶμά με καλοῦσα κατίσκα λέγει φου τῶν κακῶν,
(278) ὃ καὶ παρὰ τρίγλας τε καὶ πάχηα κἀμίαι δύο
διατεταγμέναι μέσαι, φάσσαι τε τοσσαῦται παρῆς,
σκορπίοι τε.

Ἀριστοτέλης δὲ, παρετυμολογῶν αὐτῆς τοὔνομα, φησὶν ὠνομάσθαι παρὰ τὸ ἅμα ἰέναι ταῖς παραπλησίαις· ἔστι γὰρ συναγελαστική. Ἱκέσιος δ᾿ ἐν ταῖς περὶ ὕλης εὐχύλους μὲν αὐτὰς εἶναι καὶ ἁπαλὰς, πρὸς δὲ τὰς ἐκκρίσεις μέσας, ἧσσον δὲ τροφίμους.

7. Ὁ δὲ ὀψοδαίδαλος Ἀρχέστρατος ἐν τῇ Γαστρολογίᾳ (οὕτως γὰρ ἐπιγράφεσθαί φησι Λυκόφρων ἐν τοῖς περὶ κωμῳδίας, ὡς τὴν Κλεοστράτου τοῦ Τενεδίου Ἀστρολογίαν) περὶ τῆς ἀμίας φησὶν οὕτως·

Τὴν δ' ἀμίαν φθινοπώρου, ὅταν Πλειὰς καταδύνῃ,
πάντα τρόπον σκεύαζε. Τί σοι τάδε μυθολογεύω;
Οὐ γὰρ μὴ σὺ διαφθείρῃς γ', οὐδ' ἂν ἐπιθυμῇς.
Εἰ δ' ἐθέλεις καὶ τοῦτο δαήμεναι, ὦ φίλε Μόσχε,
ὅντινα χρὴ σε τρόπον κείνην διαθεῖναι ἄριστα·
ἐν συκῆς φύλλοις καὶ ὠριγάνῳ οὐ μάλα πολλῇ·
μὴ τυρὸν, μὴ λῆρον. Ἁπλῶς δ' οὕτως θεραπεύσας
ἐν συκῆς φύλλοις σχοίνῳ κατάδησον ἄνωθεν.
Εἶθ' ὑπὸ θερμὴν ὦσον ἔσω σποδὸν, ἐν φρεσὶ καιρὸν
γιγνώσκων, ὁπότ' ἐστ' ὀπτὴ, καὶ μὴ κατακαύσῃς.
Ἔστω δ' αὐτή σοι Βυζαντίου ἐξ ἐρατεινοῦ,
εἴπερ ἔχειν ἀγαθὴν ἐθέλεις. Κἂν ἐγγὺς ἁλῷ που
τοῦδε τόπου, κεδνὴν λήψει. Τηλοῦ δὲ θαλάσσης
Ἑλλησποντιάδος χείρων· κἂν κλεινὸν ἀμείψῃς
Αἰγαίου πελάγους ἔναλον πόρον, οὐκ ἔθ' ὁμοία
γίγνεται, ἀλλὰ καταισχύνει τὸν πρόσθεν ἔπαινον.

8. Οὗτος ὁ Ἀρχέστρατος ὑπὸ φιληδονίας γῆν πᾶσαν καὶ θάλασσαν περιῆλθεν ἀκριβῶς· ἐμοὶ δοκεῖ, τὰ πρὸς γαστέρα ἐπιμελῶς ἐξετάσαι βουληθείς· καὶ, ὥσπερ οἱ τὰς Περιηγήσεις καὶ τοὺς Περίπλους ποιησάμενοι, μετ' ἀκριβείας ἐθέλει πάντ' ἐκτίθεσθαι, ὅπου ἐστὶν ἕκαστον κάλλιστον βρωτόν τε ποτόν τε. Τοῦτο γὰρ αὐτὸς ἐν τῷ προοιμίῳ ἐπαγγέλλεται τῶν καλῶν τούτων ὑποθηκῶν, ἃν πρὸς τοὺς ἑταίρους ποιεῖται, Μόσχον τε καὶ Κλέανδρον, ὥσπερ ὑποτιθέμενος αὐτοῖς κατὰ τὴν Πυθίαν ζητεῖν·

Ἵππον Θεσσαλικὴν, Λακεδαιμονίην τε γυναῖκα,
ἄνδρας δ᾽, οἳ πίνουσιν ὕδωρ καλῆς Ἀρεθούσης.

Χρύσιππος δ᾽ αὐτὸν, ὁ ὄντως φιλόσοφος καὶ περὶ πάντ᾽ ἀνὴρ, ἀρχηγὸν Ἐπικούρῳ φησὶ γενέσθαι καὶ τοῖς τὰ τούτου ἐπισταμένοις τῆς πάντα διαλυμηναμένης ἡδονῆς. Καὶ γὰρ οὐκ ἐγκαλυπτόμενος ὁ Ἐπίκουρος λέγει, ἀλλὰ μεγάλῃ τῇ φωνῇ· „Οὐ γὰρ ἔγωγε δύναμαι νοῆσαι τἀγαθὸν, ἀφελὼν μὲν τὴν διὰ χυλῶν, ἀφελὼν δὲ τὴν δι᾽ ἀφροδισίων ἡδονήν.“ Οἴεται γὰρ οὗτος ὁ σοφὸς, καὶ τὸν ἀσώτων βίον ἀνεπίληπτον εἶναι, εἴπερ αὐτῷ προσγένοιτο τὸ ἀδεὲς καὶ ἵλεων. Διὸ καὶ οἱ τῆς κωμῳδίας ποιηταὶ κατατρέχοντές που, τῆς ἡδονῆς καὶ ἀκρασίας ἐπικούρους καὶ βοηθοὺς βοῶσιν·

(279) 9. Βάτων μὲν ἐν Συνεξαπατῶντι, δυσχεραίνοντα ποιήσας πατέρα τῷ τοῦ υἱοῦ παιδαγωγῷ, καὶ λέγοντα·

Ἀπολώλεκας τὸ μειράκιόν μου παραλαβὼν,
ἀκάθαρτε, καὶ πέπεικας ἐλθεῖν εἰς βίον
ἀλλότριον αὐτοῦ· καὶ πότους ἑωθινοὺς
πίνει διὰ σὲ νῦν, πρότερον οὐκ εἰθισμένον.
B. Εἶτ᾽, εἰ μεμάθηκε, δέσποτα, ζῆν, ἐγκαλεῖς;
A. Ζῆν δὲ τὸ τοιοῦτον; B. Ὡς λέγουσιν οἱ σοφοί.
Ὁ γοῦν Ἐπίκουρός φησιν, εἶναι τἀγαθὸν
τὴν ἡδονὴν δήπουθεν· οὐκ ἔστιν δ᾽ ἔχειν
ταύτην ἑτέρωθεν· ἐκ δὲ τοῦ ζῆν παγκάλως
εὖ σαφῶς ἅπαντας ἢ τυχὸν δώσεις ἐμοί.
A. Ἑώρακας οὖν φιλόσοφον, εἰπέ μοί, τινα
μεθύοντ᾽, ἐπὶ τούτοις θ᾽ οἷς λέγεις κηλούμενον;
B. Ἅπαντας. Οἱ γὰρ τὰς ὀφρῦς ἐπηρκότες
καὶ τὸν φρόνιμον ζητοῦντες ἐν τοῖς περιπάτοις
καὶ ταῖς διατριβαῖς ὥσπερ ἀποδεδρακότα,

οὕτως, ἐπὰν γλαυκίσκος αὐτοῖς παρατεθῇ,
ἴσασιν, οὐ δεῖ πρῶτον ἅψασθαι τόπου,
καὶ τὴν κεφαλὴν ζητοῦσιν, ὥσπερ πράγματος,
ὥστ᾽ ἐκπεπλῆχθαι πάντας.

Καὶ ἐν τῷ Ἀνδροφόνῳ δὲ ἐπιγραφομένῳ ὁ αὐτὸς Βάτων, διαπαίξας τινὰ τῶν ἐπιεικῶν φιλοσόφων, ἐπιφέρει·

Ἐξὸν γυναῖκ᾽ ἔχοντα κατακεῖσθαι καλὴν,
καὶ Λεσβίου χυτρῖδε λαμβάνειν δύο·
ὁ φρόνιμός ἐστι τοῦτο, τοῦτο τἀγαθόν.
Ἐπίκουρος ἔλεγε ταῦθ᾽, ἃ νῦν ἐγὼ λέγω.
Εἰ τοῦτον ἔζων πάντες, ὃν ἐγὼ ζῶ, βίον,
οὔτ᾽ ἄτοπος ἦν ἂν οὔτε μοιχὸς οὐδὲ εἷς.

Ἡγήσιππος δ᾽ ἐν Φιλεταίροις·

Ἐπίκουρος ὁ σοφὸς, ἀξιώσαντός τινος
εἰπεῖν πρὸς αὐτὸν, ὅ τι ποτ᾽ ἐστὶ τἀγαθὸν,
ὃ διὰ τέλους ζητοῦσιν, εἶπεν ἡδονήν.
Β. Εὖ γ᾽, ὦ κράτιστ᾽ ἄνθρωπε καὶ σοφώτατε·
Τοῦ γὰρ μασᾶσθαι κρεῖττον οὐκ ἔστ᾽ οὐδὲ ἓν
ἀγαθόν· πρόσεστιν ἡδονῇ γὰρ τἀγαθόν.

10. Ἀσπάζονται δὲ οὐ μόνον οἱ Ἐπικούρειοι τὴν ἡδονὴν, ἀλλὰ καὶ οἱ Κυρηναϊκοὶ καὶ Μνησιστράτειοι δὲ καλούμενοι. Καὶ γὰρ οὗτοι ζῆν μὲν ἡδέως χαίρουσιν, ὥς φησι Ποσειδώνιος. Οὐ μακρὰν δὲ τούτων ἦν καὶ Σπεύσιππος, ὁ Πλάτωνος ἀκουστὴς καὶ συγγενής. Διονύσιος γοῦν ὁ τύραννος ἐν ταῖς πρὸς αὐτὸν ἐπιστολαῖς, καὶ τὰ τῆς φιληδονίας αὐτοῦ διεξερχόμενος, ἔτι δὲ τῆς φιλαργυρίας, ἐρανίζεσθαί τε παρὰ πολλῶν αὐτὸν διελέγχων, ὀνειδίζει καὶ τὸν Λασθενείας τῆς Ἀρκαδικῆς ἑταίρας ἔρωτα, ἐπὶ πᾶσί τε λέγει τάδε· „Σὺ τισὶ φιλαργυρίαν ὀνειδίζεις, αὐτὸς μηδὲν ἐλλελοιπὼς αἰσχροκερδίας; Τί γὰρ οὐ πε

ποίημας; οὐχ, ὑπὲρ ὧν Ἑρμείας ὤφειλεν, αὐτὸς ἐκτετικὼς ἔρανον συνάγειν ἐπιχειρεῖς;

11. Περὶ δὲ τοῦ Ἐπικούρου Τίμων ἐν τρίτῃ σίλλων φησί·

Γαστρὶ χαριζόμενος, τῆς οὐ λαμυρώτερον οὐδέν.

Ταύτης γὰρ ἕνεκεν ὁ ἀνὴρ καὶ τῆς ἄλλης τῆς κατὰ σάρκα ἡδονῆς ἐκολάκευε καὶ Ἰδομενέα καὶ Μητρόδωρον. Καὶ αὐτὸς δέ που ὁ Μητρόδωρος οὐκ ἀποκρυπτόμενος τὰς (280) καλὰς ταύτας θέσεις φησί· „Περὶ γαστέρα γάρ, ὦ φυσιολόγε Τιμόκρατες, περὶ γαστέρα ὁ κατὰ φύσιν βαδίζων λόγος, τὴν ἅπασαν ἔχει σπουδήν.“ Ἐπίκουρος γὰρ ἦν ὁ τούτων διδάσκαλος, ὃς καὶ βοῶν ἔλεγεν· „Ἀρχὴ καὶ ῥίζα παντὸς ἀγαθοῦ ἡ τῆς γαστρὸς ἡδονή, καὶ τὰ σοφὰ καὶ τὰ περιττὰ εἰς ταύτην ἔχει τὴν ἀναφοράν.“ Κἂν τῷ περὶ τέλους δέ φησιν οὕτω πως· „Οὐ γὰρ ἔγωγε δύναμαι νοῆσαι τἀγαθόν, ἀφαιρῶν μὲν τὰς διὰ χυλῶν ἡδονάς, ἀφαιρῶν δὲ τὰς δι᾽ ἀφροδισίων, ἀφαιρῶν δὲ τὰς δι᾽ ἀκροαμάτων, ἀφαιρῶν δὲ τὰς διὰ μορφῆς κατ᾽ ὄψιν ἡδείας κινήσεις.“ Καὶ προελθών φησι λέγειν· „Τιμητέον τὸ καλόν, καὶ τὰς ἀρετάς, καὶ τὰ τοιουτότροπα, ἐὰν ἡδονὴν παρασκευάζῃ· ἐὰν δὲ μὴ παρασκευάζῃ, χαίρειν ἐατέον.“

12. Πρότερος δὲ τοῦ Ἐπικούρου Σοφοκλῆς ὁ τραγῳδιοποιὸς ἐν Ἀντιγόνῃ περὶ τῆς ἡδονῆς τοιαῦτ᾽ εἴρηκεν·

Τὰς γὰρ ἡδονὰς
ὅταν προδῶσιν ἄνδρες, οὐ τίθημ᾽ ἐγὼ
ζῆν τοῦτον, ἀλλ᾽ ἔμψυχον ἡγοῦμαι νεκρόν.
Πλούτει τε γὰρ κατ᾽ οἶκον, εἰ βούλει, μέγα,
καὶ ζῆ, τύραννον σχῆμ᾽ ἔχων· ἐὰν δ᾽ ἀπῇ

τούτων τὸ χαίρειν, τἄλλ᾽ ἐγὼ καπνοῦ σκιᾶς
οὐκ ἂν πριαίμην ἀνδρὶ πρὸς τὴν ἡδονήν.

Φιλέταιρος Κυναγίδι·

Τί δεῖ γὰρ ὄντα θνητὸν, ἱκετεύω, ποιεῖν,
πλὴν ἡδέως ζῆν τὸν βίον καθ᾽ ἡμέραν,
ἐὰν ἔχῃ τις, ὁπόθεν; Ἀλλὰ δεῖ σκοπεῖν
τοῦτ᾽ αὐτὸ, τἀνθρώπει᾽ ὁρῶντα πράγματα,
εἰς αὔριον δὲ * * φροντίζειν εἴ τι
ἔσται. Περίεργόν ἐστιν ἀποκεῖσθαι πάνυ
ἕωλον ἔνδον ἀργύριον.

Καὶ ἐν Οἰνοπίωνι δὲ ὁ αὐτός φησι·

Θνητῶν δ᾽ ὅσοι
ζῶσιν κακῶς, ἔχοντες ἄφθονον βίον,
ἐγὼ μὲν αὐτοὺς ἀθλίους εἶναι λέγω.
Οὐ γὰρ θανών [γε] δήπουθεν ἔγχελυν φάγοις,
οὐδ᾽ ἐν νεκροῖσι πέττεται γαμήλιος.

13 Ἀπολλόδωρος δ᾽ ὁ Καρύστιος ἐν Γραμματιδιοποιῷ·

Ὦ πάντες ἄνθρωποι, τί, τὸ ζῆν ἡδέως
παρέντες, ἐπιμελεῖσθε τοῦ κακῶς ποιεῖν
πολεμοῦντες ἀλλήλους; Πότερα πρὸς τῶν θεῶν
ἐπιστατεῖ τις τοῦ βίου νυνὶ τύχη
ἄγροικος ἡμῶν, οὔτε παιδείαν ὅλως
εἰδυῖα, τί τὸ κακόν ποτ᾽ ἢ τί τἀγαθὸν
ἔστ᾽ ἀγνοοῦσα παντελῶς, εἰκῇ τέ πως
ἡμᾶς κυλίνδουσ᾽ ὅντιν᾽ ἂν τύχῃ τρόπον;
Οἶμαί γε. Τίς γὰρ μᾶλλον ἂν προείλετο
Ἕλλην ἀληθῶν οὖσα λεπομένους ὁρᾶν
αὑτοὺς ὑφ᾽ αὑτῶν καὶ καταπίπτοντας νεκροὺς,
ἐξὸν ἱλαροὺς, παίζοντας, ὑποπεπωκότας,

αὐλουμένους ὡδί; Λέγ' αὐτή, γλυκυτάτη,
ἔλεγχ' ἄγροικον οὖσαν ἡμῶν τὴν τύχην.

Καὶ προελθών·

Οὐ τοῦτο τὸ ζῆν ἐστι τὸν καλούμενον
θεῶν ἀληθῶς βίον; ὅσῳ δ' ἡδίονα
τὰ πράγματ' ἐν ταῖς πόλεσιν ἦν ἄν, ἢ τὰ νῦν,
εἰ μεταβαλόντες τὸν βίον διήγομεν·
(281) πίνειν Ἀθηναίους ἅπαντας τοὺς μέχρι
ἐτῶν τριάκοντ', ἐξιέναι, τοὺς δ' ἱππέας
ἐπὶ κῶμον εἰς Κόρινθον ἡμέρας δέκα
στεφάνους ἔχοντας καὶ μύρον, πρὸ ἡμέρας
τοὺς τὴν ῥάφανον πωλοῦντας ἕψειν Μεγαρέων,
εἰς τὸ βαλανεῖον ἀπιέναι τοὺς συμμάχους,
κεραννύναι τὸν οἶνον Εὐβοῆς· τρυφὴ
καὶ βίος ἀληθῶς. Ἀλλ' ἀπαιδεύτῳ τύχῃ
δουλεύομεν.

14. Φιλήδονον δ' οἱ ποιηταὶ καὶ τὸν ἀρχαῖόν φασι γενέσθαι Τάνταλον. Ὁ γοῦν τὴν τῶν Ἀτρειδῶν ποιήσας κάθοδον, ἀφικόμενον αὐτὸν λέγει πρὸς τοὺς θεούς, καὶ συνδιατρίβοντα ἐξουσίας τυχεῖν, παρὰ τοῦ Διὸς αἰτήσασθαι, ὅτου ἐπιθυμεῖ. Τὸν δὲ, πρὸς τὰς ἀπολαύσεις ἀπλήστως διακείμενον, ὑπὲρ αὐτῶν τε τούτων μνείαν ποιήσασθαι, καὶ τοῦ ζῆν τὸν αὐτὸν τρόπον τοῖς θεοῖς. Ἐφ' οἷς ἀγανακτήσαντα τὸν Δία, τὴν μὲν εὐχὴν ἀποτελέσαι διὰ τὴν ὑπόσχεσιν, ὅπως δὲ μηδὲν ἀπολαύῃ τῶν παρακειμένων, ἀλλὰ διατελῇ ταραττόμενος, ὑπὲρ τῆς κεφαλῆς ἐξήρτησεν αὐτῷ πέτρον, δι' ὃν οὐ δύναται τῶν παρακειμένων τυχεῖν οὐδενός.“ Καὶ τῶν Στωικῶν δέ τινες συνεφήψαντο ταύτης τῆς ἡδονῆς. Ἐρατοσθένης γοῦν ὁ Κυρηναῖος, μαθητὴς γενόμενος Ἀρίστωνος τοῦ Χίου, ὃς

ἦν εἷς τῶν ἀπὸ τῆς Στοᾶς, ἐν τῷ ἐπιγραφομένῳ Ἀρίστωνι παρεμφαίνει τὸν διδάσκαλον, ὡς ὕστερον ὁρμήσαντα ἐπὶ τρυφὴν, λέγων ὧδε· „Ἤδη δέ ποτε καὶ τοῦτον πεφώρακα τὸν τῆς ἡδονῆς καὶ ἀρετῆς μεσότοιχον διορύττοντα, καὶ ἀναφαινόμενον παρὰ τῇ ἡδονῇ.“ Καὶ Ἀπολλοφάνης δὲ, (γνώριμος δὲ ἦν καὶ οὗτος τοῦ Ἀρίστωνος,) ἐν τῷ Ἀρίστωνι, καὶ αὐτὸς οὕτως ἐπιγράψας τὸ σύγγραμμα, ἐμφανίζει τὴν τοῦ διδασκάλου φιληδονίαν. Περὶ δὲ Διονυσίου τοῦ Ἡρακλεώτου τί δεῖ καὶ λέγειν; ὃς ἄντικρυς ἀποδὺς τὸν τῆς ἀρετῆς χιτῶνα, ἀνθινὰ μετημφιάσατο, καὶ Μεταθέμενος καλούμενος ἔχαιρε, καίτοι γηραιὸς ἀποστὰς τῶν τῆς Στοᾶς λόγων, καὶ ἐπὶ τὸν Ἐπίκουρον μεταπηδήσας. Περὶ οὗ οὐκ ἀχαρίτως ὁ Τίμων ἔφη·

Ἡνίκ' ἐχρῆν δύνειν, νῦν ἄρχεται ἡδύνεσθαι.
ὥρη ἐρᾶν, ὥρη δὲ γαμεῖν, ὥρη δὲ πεπαῦσθαι.

15. Ἀπολλόδωρος ὁ Ἀθηναῖος ἐν τῷ τρίτῳ περὶ Σώφρονος τῶ εἰς τοὺς ἀνδρείους μίμους, προθεὶς τὸ „Καταπυγοτέραν τ' ἀλφηστᾶν“ φησίν· „Ἰχθῦς τινες οἱ ἀλφησταὶ, τὸ μὲν ὅλον κιῤῥοειδεῖς, πορφυρίζοντες δὲ κατά τινα μέρη. Φασὶ δ' αὐτοὺς ἁλίσκεσθαι σύνδυο, καὶ φαίνεσθαι τὸν ἕτερον ἐπὶ τοῦ ἑτέρου κατ' οὐρὰν ἑπόμενον. Ἀπὸ τοῦ οὖν κατὰ τὴν πυγὴν θατέρῳ τὸν ἕτερον ἀκολουθεῖν τῶν ἀρχαίων τινὲς τοὺς ἀκρατεῖς καὶ καταφερεῖς οὕτω καλοῦσιν. Ἀριστοτέλης δ' ἐν τῷ περὶ ζώων μονάκανθον εἶναι καὶ κιῤῥὸν τὸν ἀλφηστικόν. Μνημονεύει δ' αὐ-
(282) τοῦ καὶ Νουμήνιος ὁ Ἡρακλεώτης ἐν Ἁλιευτικῷ, οὕτως·

Φυκίδας ἀλφηστήν τε καὶ ἐν χροιῇσιν ἐρυθρὸν
σκορπίον.

Καὶ Ἐπίχαρμος ἐν Ἥβας γάμῳ·

Μύες ἀλφησταί τε κορακῖνοί τε κοριοειδέες.
Μνημονεύει δ' αὐτοῦ καὶ Μίθαικος ἐν Ὀψαρτυτικῷ.

16. ΑΝΘΙΑΣ, κάλλιχθυς. Τούτου μέμνηται Ἐπίχαρμος ἐν Ἥβας γάμῳ·

Καὶ σκιφίας, χρόμιός θ', ὃς ἐν τῷ ἦρι καττὸν Ἀνάνιον
ἰχθύων πάντων ἄριστος, ἀνθίας δὲ χείματι.

Λέγει δὲ Ἀνάνιος οὕτως·

Ἔαρι μὲν χρόμιος ἄριστος, ἀνθίας δὲ χειμῶνι.
Τῶν καλῶν δ' ὄψων ἄριστον καρὶς ἐκ συκέης φύλλου.
ἡδὺ δ' ἐσθίειν χιμαίρης φθινοπωρισμῷ κρέας·
δέλφακος δ', ὅταν τραπέωσι καὶ πατέωσιν, ἐσθίειν.
καὶ κυνῶν αὔτη τότ' ὥρη καὶ λαγῶν κἀλωπέκων
ὄϊος αὖτ', ὅταν θέρος τ' ᾖ κἠχέται βαβράζωσιν.
Εἶτα δ' ἐστὶν ἐκ θαλάσσης θύννος οὐ κακὸν βρῶμα,
ἀλλὰ πᾶσιν ἰχθύεσσιν ἐμπρεπὴς ἐν μυττωτῷ.
βοῦς δὲ πιανθεὶς, δοκέω μὲν, καὶ μεσέων νυκτῶν ἡδὺς
κἠμέρης.

Τῶν τοῦ Ἀνανίου πλεόνων ἐμνημόνευσα, νομίζων καὶ τούτων ὑποθήκας τοῖς λάγνοις ταύτας ἐκτεθήσεσθαι.

17. Ἀριστοτέλης δ' ἐν τῷ περὶ ζώων ἠθῶν· „Ὅπου ἂν ἀνθίας ᾖ (φησὶν), οὐκ ἐστὶ θηρίον. Ὧι σημείῳ χρώμενοι οἱ σπογγεῖς κατακολυμβῶσι, καλοῦντες αὐτὸν ἱερὸν ἰχθύν.“ Μνημονεύει δ' αὐτοῦ καὶ Δωρίων ἐν τῷ περὶ ἰχθύων· „Τὸν δ' ἀνθίαν τινὲς καὶ κάλλιχθυν καλοῦσιν, ἔτι δὲ καλλιώνυμον καὶ ἔλοπα.“ Ἱκέσιος δ' ἐν τοῖς περὶ ὕλης ὑπὸ μὲν τινῶν λύκον, ὑπὸ δ' ἄλλων καλλιώνυμον. Εἶναι δ' αὐτὸν χονδρώδη καὶ εὔχυλον καὶ εὐέκκριτον, οὐκ εὐστόμαχον δέ. Ἀριστοτέλης δὲ καὶ καρχαρόδοντα εἶναι τὸν κάλλιχθυν, σαρκοφάγον τε, καὶ συναγελαζόμενον. Ἐπίχαρμος δ' ἐν Μούσαις τὸν μὲν ἔλοπα καταριθμεῖται,

τον δὲ κάλλιχθυν ἢ καλλιώνυμον ὡς τὸν αὐτὸν ὄντα σεσίγηκεν. Λέγει δὲ περὶ τοῦ ἔλοπος οὕτως·

Τὸν τε πολυτίματον ἔλοπα, ὁ δ' αὐτὸς χαλκὸς ὤνιος,
ἕνα μόνον, καὶ κῆρον ὁ Ζεὺς ἔλαβε, κἠκελήσατο
κατθέμεν αὐτῷ τέ οἱ καὶ τᾷ δάμαρτι θωτέρᾳ.

Δωρίων δ' ἐν τῷ περὶ ἰχθύων διαφέρειν φησὶν ἀνθίαν καὶ κάλλιχθυν, ἔτι δὲ καλλιώνυμον καὶ ἔλοπα.

18. Τί δ' ἐστὶν ὁ καλούμενος ἱερὸς ἰχθύς; Ὁ μὲν τὴν Τελχινιακὴν ἱστορίαν συνθεὶς, εἴτ' Ἐπιμενίδης ἐστὶν ὁ Κρὴς, ἢ Τηλεκλείδης, εἴτ' ἄλλος τις, ἱερούς φησιν εἶναι ἰχθύας δελφῖνας καὶ πομπίλους. Ἔστι δ' ὁ πομπίλος ζῶον ἐρωτικὸν, ὡς ἂν καὶ αὐτὸς γεγονὼς ἐκ τοῦ οὐρανίου αἵματος ἅμα τῇ Ἀφροδίτῃ. Νίκανδρος δ' ἐν δευτέρῳ Οἰταϊκῶν φησι·

Πομπίλος, ὃς ναύτῃσιν ἀδημονέουσι κελεύθους
μηνύσας φιλέρωσι, καὶ ἄφθογγός περ ἀμύνων.

(283) Ἀλέξανδρος δ' ὁ Αἰτωλὸς ἐν Κρίκᾳ, (εἰ γνήσιον τὸ ποιημάτιον,)

Πηδαλίῳ ἄκρῳ ἔπι πομπίλος ἁνιόχευεν,
εἰς τὰ κάτω κατόπισθε θεοῖς ὕπο πομπίλος ἰχθύς.

Παγκράτης δ' ὁ Ἀρκὰς ἐν τοῖς θαλασσίοις ἔργοις ἐπιγραφομένοις, προειπών·

Πομπίλος, ὃν καλέουσιν ἁλίπλοοι ἱερὸν ἰχθύν·

διηγεῖται, ὡς οὐ μόνον τῷ Ποσειδῶνι ὁ πομπίλος ἐστι διὰ τιμῆς, ἀλλ' ὅτι καὶ τοῖς τὴν Σαμοθρᾴκην κατέχουσι θεοῖς. Ἁλιέα γοῦν τινα πρεσβύτην τῷ ἰχθύϊ τούτῳ κόλασιν ὑποσχεῖν, ἔτι τοῦ χρυσοῦ γένους κατ' ἀνθρώπους ὄντος. Ὄνομα δ' ἦν αὐτῷ Ἐπωπεὺς, καὶ ἐξ Ἰκάρου ἦν τῆς νήσου. Καὶ τοῦτον οὖν ἅμα τῷ υἱῷ ἁλιεύοντα καὶ οὐ εὐτυχήσαντα ἄλλων ἰχθύων ἐν τῇ ἄγρᾳ, ἢ πομπίλων, οὐκ ἀποσχέ-

σθαι τῆς τούτων ἐδωδῆς, ἀλλὰ πάντας μετὰ τοῦ υἱοῦ καταθοινηθῆναι, καὶ μετ᾽ οὐ πολὺ δίκας ἐκτῖσαι τῆς δυσσεβείας· κῆτος γὰρ ἐπελθὸν τῇ νηΐ, τὸν Ἐπωπέα ἐν ὄψει τοῦ παιδὸς καταπιεῖν. Ἱστορεῖ δ᾽ ὁ Παγκράτης, ὡς καὶ πολέμιός ἐστιν ὁ πομπίλος τῷ δελφῖνι, καὶ ὅτι οὐδ᾽ οὗτος ἀτιμώρητος ἐκφεύγει πομπίλου φαγών. Ἀχρεῖος γοῦν γίνεται καὶ σφαδάζων, ἐπειδὰν φάγῃ, καὶ ἐπὶ τοὺς αἰγιαλοὺς ἐκκυμανθεὶς βορὰ γίνεται αἰθυίαις τε καὶ λάροις· ἐνίοτε δὲ καὶ ὑπὸ τῶν ταῖς κητείαις παρεδρευόντων ἀνδρῶν παρανομεῖται. Μνημονεύει τῶν πομπίλων καὶ Τιμαχίδας ὁ Ῥόδιος ἐν τῷ ἐνάτῳ τοῦ Δείπνου·

Κωβιοὶ εἰνάλιοι, καὶ πομπίλοι, ἱεροὶ ἰχθῦς.

Ἤριννά τε, ἢ ὁ πεποιηκὼς τὸ εἰς αὐτὴν ἀναφερόμενον ποιημάτιον,

Πομπίλε, ναύτῃσιν πέμπων πλόον εὔπλοον ἰχθὺ,
πομπεύσαις πρύμναθεν ἐμὰν ἀδεῖαν ἑταίραν.

19. Ἀπολλώνιος δ᾽, ὁ Ῥόδιος ἢ Ναυκρατίτης, ἐν Ναυκράτεως κτίσει τὸν Πομπίλον φησὶν, ἄνθρωπον πρότερον ὄντα, μεταβαλεῖν εἰς ἰχθὺν διά τινα Ἀπόλλωνος ἔρωτα. Τὴν γὰρ Σαμίων πόλιν παραῤῥεῖν ποταμὸν Ἴμβρασον,

Τῷ ῥά ποτ᾽ Ὠκυρόην νύμφην, περικαλλέα κούρην,
Χησιὰς εὐπατέρεια τέκεν φιλότητι μιγεῖσα·
Ὠκυρόην, ἧ κάλλος ἀπείριτον ὤπασαν Ὧραι·

Ταύτης οὖν ἐρασθέντα Ἀπόλλωνα ἐπιχειρῆσαι ἁρπάσαι. Διαπεραιωθεῖσαν δ᾽ εἰς Μίλητον κατά τινα Ἀρτέμιδος ἑορτὴν, καὶ μέλλουσαν ἁρπάζεσθαι εὐλαβηθεῖσαν, Πομπίλον τινὰ θαλασσουργὸν ἄνθρωπον καθικετεῦσαι, ὄντα πατρῷον φίλον, ὅπως αὐτὴν εἰς τὴν πατρίδα διασώσῃ, λέγουσαν τάδε·

Πατρὸς ἐμοῖο φίλου συμφράδμονα θυμὸν ἀέξων,
Πομπίλε, δυσκελάδου δεδαὼς θοὰ βένθεα πόντου,
σῶζέ με·

Καὶ τὸν εἰς τὴν ἀκτὴν διαγαγόντα αὐτὴν διαπεραιοῦν. Ἐπιφανέντα δὲ τὸν Ἀπόλλωνα τήν τε κόρην ἁρπάσαι, καὶ τὴν ναῦν ἀπολιθώσαντα, τὸν Πομπίλον εἰς τὸν ὁμώνυμον ἰχθὺν μεταμορφῶσαι, ποιῆσαί τε τὸν

(284) *πομπίλον ὠκυάλων νηῶν αἰήονα δοῦλον.*

20. *Θεόκριτος δ' ὁ Συρακόσιος ἐν τῇ ἐπιγραφομένῃ Βερενίκῃ τον λεῦκον ὀνομαζόμενον ἰχθὺν ἱερὸν καλεῖ, διὰ τούτων·*

Καἴ τις ἀνὴρ αἰτεῖται ἐπαγροσύνην τε καὶ ὄλβον,
ἐξ ἁλὸς ᾧ ζωή, τὰ δὲ δίκτυα κείνῳ ἄροτρα,
σφάζων ἀκρόνυχος ταύτῃ θεῷ ἱερὸν ἰχθὺν,
ὃν λεῦκον καλέουσιν, ὃ γὰρ φιερώτατος ἄλλων,
καί κε λίνα στήσαιτο καὶ ἐξερύσαιτο θαλάσσης
ἔμπλεα.

Διονύσιος δ', ὁ ἐπικαλούμενος Ἴαμβος, ἐν τῷ περὶ διαλέκτων γράφει οὕτως· „Ἀκηκόαμεν γοῦν ἁλιέως Ἐρετρικοῦ τὸν ἱερὸν ἰχθὺν, καὶ ἄλλων πολλῶν ἁλιέων καλούντων τὸν πομπίλον. Ἔστι δὲ πελάγιος, καὶ παρὰ τὰς ναῦς πυκνα φαίνεται, ἐοικὼς πηλαμύδι, ποικίλος. Τὸν δ' οὖν ἰχθὺν τις παρα τῷ ποιητῇ ἕλκει·

Ἀκτῇ ἐπὶ προβλῆτι καθήμενος ἱερὸν ἰχθὺν·
εἰ μη ἄλλος τίς ἐστιν οὕτω καλούμενος ἱερὸς ἰχθύς. Καλλίμαχος δ' ἐν Γαλατείᾳ τὸν χρύσοφρυν·

Ἢ μᾶλλον χρύσειον ἐν ὀφρύσιν ἱερὸν ἰχθὺν,
ἢ πέρκας, ὅσα τ' ἄλλα φέρει βυθὸς ἄσπετος ἅλμης.

Ἐν δὲ τοῖς ἐπιγράμμασιν ὁ αὐτὸς ποιητής φησιν· „Ἱερὸς δέ τοι, ἱερὸς ὕκης.“ Ἄλλοι δ' ἀκούουσιν ἱερὸν ἰχθὺν

τὸν ἄνετον, ὡς καὶ ἱερὸν βοῦν τὸν ἄνετον· οἱ δὲ τὸν μέγαν, ὡς· „Ἱερὸν μένος Ἀλκινόοιο.“ Τινὲς δὲ τὸν ἱέμενον πρὸς τὸν ῥοῦν.“

21. Κλείταρχος δ' ἐν ἑβδόμῃ Γλωσσῶν· „Οἱ ναυτικοὶ (φησὶ) πομπίλον ἱερὸν ἰχθὺν προσαγορεύουσι διὰ τὸ ἐκ πελάγους προπέμπειν τὰς ναῦς ἕως εἰς λιμένα· διὸ καὶ πομπίλον καλεῖσθαι, χρύσοφρυν ὄντα.“ Καὶ Ἐρατοσθένης δ' ἐν Ἑρμῇ φησιν·

Ἄγρης μοῖραν ἔλειπον, ἔτι ζώοντας ἰούλους,
ἠὲ γενειῆτιν τρίγλην, ἢ περκάδα κίχλην,
ἢ δρομίην χρύσειον ἐν ὀφρύσιν ἱερὸν ἰχθύν.

Ἐκ ταύτης ἡμῶν τῆς ὀψολογίας ὁ καλὸς Οὐλπιανὸς ζητείτω, κατὰ τί Ἀρχέστρατος ἐν ταῖς καλαῖς ὑποθήκαις περὶ τῶν ἐν Βοσπόρῳ ταρίχων εἰπών·

Βοσπόρου ἐκπλεύσαντα τὰ λευκότατ', ἀλλὰ προσίστω
μηδὲν ἐκεῖ στερεᾶς σαρκὸς Μαιώτιδι λίμνῃ
ἰχθύος αὐξηθέντος, ὃν ἐν μέτρῳ οὐ θέμις εἰπεῖν.

τίς οὗτός ἐστιν, ὅν φησιν οὐ θεμιτὸν εἶναι ἐμμέτρως εἰπεῖν;

22. ΑΦΥΑΙ. Καὶ ἑνικῶς δὲ ἀφύην λέγουσιν. Ἀριστώνυμος Ἡλίῳ ῥιγοῦντι· „Ὥστ' οὔτ' ἀφύη νῦν ἔσθ' ἁπλῶς.“ Τῆς δ' ἀφύης ἐστὶ γένη πλείω. Καὶ ἡ μὲν ἀφρῖτις λεγομένη οὐ γίνεται ἀπὸ γόνου, ὥς φησιν Ἀριστοτέλης, ἀλλ' ἐκ τοῦ ἐπιπολάζοντος τῇ θαλάσσῃ ἀφροῦ, ὅταν ὄμβρων γενομένων πολλῶν σύστασις γένηται. Ἑτέρα δ' ἐστὶν ἀφύη, ἡ κωβῖτις λεγομένη. Γίνεται δ' αὕτη ἐκ τῶν μικρῶν καὶ φαύλων τῶν ἐν τῇ ἄμμῳ διαγενομένων (285) κωβιδίων. Καὶ ἐξ αὐτῆς δὲ ταύτης τῆς ἀφύης ἀπογεννῶνται ἕτεραι, αἵτινες ἐγκρασίχολοι καλοῦνται. Γίνεται δὲ καὶ ἄλλη ἀφύη ὁ γόνος τῶν μαινίδων, καὶ ἄλλη δὲ

ἐκ τῆς μεμβράδος, καὶ ἔτι ἄλλη ἐκ τῶν μικρῶν κεστρέων τῶν ἐκ τῆς ἄμμου καὶ τῆς ἰλύος γινομένων. Πάντων δὲ τούτων ἡ ἀφρῖτις ἀρίστη. Δωρίων δ' ἐν τῷ περὶ ἰχθύων κωβίτην τινὰ ἑψητὸν λέγει καὶ τὸν ἐξ ἀθερίνης· ἰχθυδίου δ' ὄνομα ἀθερίνη. Εἶναι δέ φησι καὶ τριγλῖτιν ἀφύην. Ἐπίχαρμος δ' ἐν Ἥβας γάμῳ ἐν μεμβράσι καὶ καμμάροις τὰς ἀφύας καταριθμεῖται, διαστέλλων τὸν λεγόμενον γόνον. Ἱκέσιος δέ φησι· „Τῆς ἀφύης ἡ μὲν λευκὴ καὶ λίαν λεπτὴ καὶ ἀφρώδης, ἣν καλοῦσιν ἔνιοι καὶ κωβῖτιν, ἡ δὲ ῥυπαρωτέρα ταύτης καὶ ἁδροτέρα. Διαφέρει δ' ἡ καθαρὰ καὶ λεπτή.“ Ἀρχέστρατος δ' ὁ ὀψοδαίδαλός φησι·

Τὴν ἀφύην μίνθου πᾶσαν, πλὴν τὴν ἐν Ἀθήναις·
τὸν γόνον ἐξαυδῶ, τὸν ἀφρὸν καλέουσιν Ἴωνες.
Καὶ λαβὲ πρόσφατον αὐτὸν, ἐν εὐκόλποισι Φαλήρου
ἀγκῶσιν ληφθένθ' ἱεροῖς. Κἂν τῇ περικλύστῳ,
ἐστὶ Ῥόδῳ γενναῖος, ἐὰν ἐπιχώριος ἔλθῃ.
Ἂν δέ που ἱμείρῃς αὐτοῦ γεύσασθαι, ὁμοῦ χρὴ
κνίδας ὀψωνεῖν, τὰς ἀμφικόμους ἀκαλήφας·
εἰς ταὐτὸν μίξας δ' αὐτὰς ἐπὶ τηγάνου ὄπτα,
εὐώδη τρίψας ἄνθη λαχάνων ἐν ἐλαίῳ

23. Κλέαρχος δ' ὁ περιπατητικὸς ἐν τοῖς περὶ παροιμιῶν περὶ τῆς ἀφύης φησί· „Διὰ τὸ μικροῦ δεῖσθαι πυρὸς ἐν τοῖς τηγάνοις οἱ περὶ Ἀρχέστρατον ἐπιβάλλοντες κελεύουσιν ἐπὶ θερμὸν τήγανον σίζουσαν ἀφαιρεῖν. Ἅμα δ' ἧπται καὶ σίζει, καθάπερ τοὔλαιον, εὐθύς. Διὸ λέγεται, Ἴδε πῦρ ἀφύη.“ Χρύσιππος δ' ὁ φιλόσοφος ἐν τῷ περὶ τῶν δι' αὑτὰ αἱρετῶν· „Τὴν ἀφύην (φησὶ) τὴν μὲν ἐν Ἀθήναις διὰ τὴν δαψίλειαν ὑπερορῶσι, καὶ πτωχικὸν εἶναί φασιν ὄψον, ἐν ἑτέραις δὲ πόλεσιν ὑπερθαυμά-

ζουσι, πολὺ χείρω γινομένην. Εἶθ᾽ οἱ μὲν (φησὶν) ἐνταῦθα τοὺς Ἀδριατικοὺς ὄρνιθας τρέφειν σπεύδουσιν, ἀχρειοτέρους ὄντας, ὅτι τῶν παρ᾽ ἡμῖν πολὺ ἐλάττους εἰσίν· ἐκεῖνοι δὲ τἀναντία μεταπέμπονται τοὺς ἐνθάδε.“ Ἐπὶ τοῦ ἑνικοῦ Ἕρμιππος Δημόταις· „Νῦν δ᾽ οὐδ᾽ ἀφύην κινεῖν δοκεῖς.“ Καλλίας Κύκλωψι·

Πρὸς τῆς ἀφύης τῆς ἡδίστης.

Ἀριστώνυμος Ἡλίῳ ῥιγοῦντι· „Ὥστ᾽ οὔτ᾽ ἀφύη νῦν ἐστιν ἁπλῶς.“ Ἀφύδια δ᾽ Ἀριστοφάνης Ταγηνισταῖς·

Μηδὲ τὰ Φαληρικὰ τὰ μικρὰ τάδ᾽ ἀφύδια.

24. Λυγκεὺς δ᾽ ὁ Σάμιος ἐν τῇ πρὸς Διαγόραν ἐπιστολῇ, ἐπαινῶν τὰς Ῥοδιακὰς ἀφύας, κἀντιτιθεὶς πολλὰ τῶν Ἀθήνησι γινομένων πρὸς τὰ ἐν τῇ Ῥόδῳ, φησί· „Ταῖς μὲν Φαληρικαῖς ἀφύαις τὰς Αἰνιάτιδας καλουμένας ἀφύας, τῷ δὲ γλαυκίσκῳ τὸν ἔλοπα καὶ τὸν ὄρφον ἀντιπαρατιθεῖσα· πρὸς δὲ τὰς Ἐλευσινιακὰς ψήττας καὶ σκόμβρους, καὶ εἴ τις ἄλλος παρ᾽ αὐτοῖς ἰχθὺς ἐπάνω τῇ δόξῃ τοῦ Κέκροπος γέγονεν, ἀντιγεννήσασα τὸν ἀλώπεκα καλούμενον. Ὁ δὲ τὴν Ἡδυπάθειαν γράψας παρακελεύεται τῷ μὴ δυναμένῳ τιμῇ κατεργάσασθαι τὴν (286) ἐπιθυμίαν, ἀδικίᾳ κτήσασθαι τὴν ὀψοφαγίαν.“ Ἀρχέστρατον λέγει τὸν τένθην ὁ Λυγκεύς, ὃς ἐν τῷ πολυθρυλλήτῳ ποιήματι περὶ τοῦ γαλεοῦ λέγει οὕτως·

Ἐν δὲ Ῥόδῳ γαλεὸν τὸν ἀλώπεκα· κἂν ἀποθνήσκειν
μέλλῃς, ἂν μή σοι πωλεῖν θέλῃ, ἅρπασον αὐτόν·
ὃν καλέουσι Συρακόσιοι κύνα πίονα. Κᾆτα
ὕστερον ἤδη πάσχ᾽, ὅ τί σοι πεπρωμένον ἐστίν.

25. ΑΧΑΡΝΟΣ. Καλλίας Κύκλωψι·

Κίθαρος ὀπτὸς, καὶ βατὶς, θύννου τε κεφάλαιον τοδὶ,
ἐγχέλεια, κάραβοι, λινεὺς, ἄχαρνος ουτοσί.

26. *ΒΑΤΙΣ, ΒΑΤΡΑΧΟΣ, ΒΑΤΟΣ.* Τῆς μὲν οὖν βατίδος καὶ τοῦ βατράχου μνημονεύει Ἀριστοτέλης ἐν τοῖς περὶ ζώων, καταριθμῶν αὐτὰ ἐν τοῖς σελάχεσιν. Εὔπολις δ' ἐν Κόλαξί φησι· „Παρὰ τῷδε Καλλίᾳ πολλὴ θυμηδία, ἵνα πάρα μὲν κάραβοι καὶ βατίδες καὶ λαγῴ, καὶ γυναῖκες εἰλίποδες.“ Καὶ Ἐπίχαρμος ἐν Ἥβας γάμῳ·

Ἦν δὲ νάρκαι καὶ βατίδες, ἦν δὲ ζύγαιναι, πρήστιες,
κάμίαι τε καὶ βάτοι, ῥῖναί τε τραχυδέρμονες.

Ἐν δὲ Μεγαρίδι·

Τὰς πλευρὰς οἷόν περ βατὶς,
Τὰν δ' ὀπισθίαν ἔχησθ' ἀτενὲς οἷόν περ βάτος,
τὰν δὲ κεφαλὰν ὀστέων οἷόν περ ἔλαφος, οὐ βατὶς,
τὰν δὲ λαπάραν σκορπίος παῖς ἐπιθαλάττιός τε οὖ.

Σαννυρίων δ' ἐν Γέλωτι·

Ὦ βατίδες, ὦ γλαύκων κάρα.

Ἀριστοτέλης δ' ἐν πέμπτῳ ζώων μορίων σελάχη φησὶν εἶναι βάτον, τρυγόνα, βοῦν, λάμιαν, ἀετὸν, νάρκην, βάτραχον, καὶ πάντα τα γαλεοειδῆ. Σώφρων δ' ἐν μίμοις ἀνδρείοις βότιν καλεῖ τινα ἰχθὺν ἐν τούτοις· „Κέστραι βότιν κάπτουσαι.“ καὶ μήποτε βοτάνην τινὰ λέγει. Περὶ δὲ τοῦ βατράχου συμβουλεύει ὁ σοφώτατος Ἀρχέστρατος ἐν ταῖς γνώμαις τάδε· „Βάτραχον ἔνθ' ἂν ἴδῃς, ὀψώνει, καὶ γαστρίον αὐτοῦ σκεύασον.“ Περὶ δὲ τῆς βατίδος·

Καὶ βατίδ' ἑφθὴν ἔσθε μέσου χειμῶνος ἐν ὥρῃ,
καὶ ταύτῃ τυρὸν καὶ σίλφιον· ἅττα τε σάρκα
μὴ πίειραν ἔχει πόντου τέκνα, τῷδε τρόπῳ χρὴ
σκευάζειν. Ἤδη σοὶ ἐγὼ τάδε δεύτερον αὐδῶ.

Ἔφιππος δ' ὁ κωμῳδιοποιὸς ἐν Φιλύρᾳ δράματι· (ἑταίρας δ' ὄνομα ἡ Φιλύρα·)

Πότερον ἐγὼ
τὴν βατίδα τεμάχη κατατεμὼν ἕψω; τί φῄς;
ἢ Σικελικῶς ὀπτὴν ποιήσω; Β. Σικελικῶς.

27. ΒΩΚΕΣ. Ἀριστοτέλης ἐν τῷ ἐπιγραφομένῳ Ζωικῷ ἢ περὶ ἰχθύων· „Νωτόγραπτα (φησὶ) λέγεται βῶξ, σκολιόγραπτα δὲ κολίας.“ Ἐπίχαρμος δ' ἐν Ἥβας γάμῳ·

Ἔτι δὲ ποττούτοισι βῶκες, σμαρίδες, ἀφύαι, κάμμαροι.

Νουμήνιος δ' ἐν Ἁλιευτικῷ βόηκας αὐτοὺς καλεῖ ἐν τούτοις·

Ἢ λευκὴν συνόδοντα βόηκάς τε τριγκούς τε.

Σπεύσιππος δὲ καὶ οἱ ἄλλοι Ἀττικοὶ βόακας. Ἀριστοφάνης Σκηνὰς καταλαμβανούσαις·

(287) Ἀλλ' ἔχουσα γαστέρα
μεστὴν βοάκων ἀπεβάδιζον οἴκαδε.

Ὠνομάσθη δὲ παρὰ τὴν βοήν. Διὸ καὶ Ἑρμοῦ ἱερὸν εἶναι λόγος τὸν ἰχθὺν, ὡς τὸν κίθαρον Ἀπόλλωνος. Φερεκράτης δ' ἐν Μυρμηκανθρώποις εἰπών· „Ἄλλον φωνὴν οὐκ ἔχειν ἰχθὺν φασι τὸ παράπαν,“ ἐπιφέρει· „Νὴ τὼ θεὼ, οὐκ ἔστιν ἄλλος ἰχθὺς οὐδεὶς, ἢ βόαξ.“ Ἀριστοφάνης δ' ὁ Βυζάντιος κακῶς φησιν ἡμᾶς λέγειν τὸν ἰχθὺν βῶκα, δέον βόωπα, ἐπεὶ μικρὸς ὑπάρχων μεγάλους ὦπας ἔχει. Εἴη ἂν οὖν ὁ βόωψ, βοὸς ὀφθαλμοὺς ἔχων.“ Πρὸς ὃν λεκτέον, εἰ τοῦτον κακῶς ὀνομάζομεν, διὰ τί κορακῖνόν φαμεν, καὶ οὐ κοροκῖνον; ὠνομάσθη γὰρ ἀπὸ τοῦ τὰς κόρας κινεῖν. Τί δ' οὐχὶ καὶ σείουρον λέγομεν, ἀλλὰ σίλουρον; ὠνόμασται γὰρ καὶ οὗτος ἀπὸ τοῦ σείειν συνεχῶς τὴν οὐράν.

28. ΒΕΜΒΡΑΔΕΣ. Φρύνιχος Τραγῳδοῖς·

Ὦ χρυσοκέφαλοι βεμβράδες θαλάσσιαι.

Ἐπίχαρμος δ' ἐν Ἥβας γάμῳ βαμβραδόνας αὐτὰς καλεῖ·

Βαμβραδόνες τε καὶ κίχλαι, λαγοὶ δράκοντές τ' ἄλκιμοι.

Καὶ Σώφρων ἐν ἀνδρείοις· „Βαμβραδόνι, ῥαφίδι." Νουμήνιος δ' ἐν Ἁλιευτικῷ·

Ἢ βαιῇ καρῖδι καὶ εἴ ποτε βεμβράδι, κείνῃ
ζωῇ ἐπ' ἀγρώστοιο, τάδε σκέψαιο δέλευρα.

Δωρίων δ' ἐν τῷ περὶ ἰχθύων φησὶ, Βεμβράδ' ἀποκεφαλίσας, ἐὰν ᾖ ἁδροτέρα, καὶ ἀποπλύνας ἁλὶ λεπτῷ καὶ ὕδατι, ἕψε τὸν αὐτὸν τρόπον τῇ τριγλίτιδι. Γίνεται δὲ, φησὶν, ἐκ μόνης τῆς βεμβράδος σκευασία τις ἡ προσαγορευομένη βεμβραφύη· ὧν μνημονεύει Ἀριστώνυμος ἐν Ἡλίῳ ῥιγοῦντι·

Ὅ γέ τοι Σικελὸς ταῖς μεμβραφύαις προσέοικεν ὁ καρκινοβήτης.

Ἀττικοὶ δ' ὅμως βεμβράδας λέγουσιν. Ἀριστομένης Γόησι· „Βεμβράδας φέρων ὀβολοῦ." Ἀριστώνυμος Ἡλίῳ ῥιγοῦντι·

Οὔτ' ἀφύη νῦν ἔστιν ἔτι σαφῶς οὔτ' αὖ βεμβρὰς κακοδαίμων.

Ἀριστοφάνης Γήρᾳ·

Ταῖς πολιόχρωσι βεμβράσιν τεθραμμένη.

Πλάτων Πρέσβεσιν· „Ἡράκλεις, τῶν βεμβράδων." Ἐν δὲ ταῖς Εὐπόλιδος Αἰξὶν ἔστιν εὑρεῖν καὶ διὰ τοῦ μ γραφόμενον. Ἀντιφάνης δ' ἐν Κνοιθιδεῖ·

Ἄτοπόν γε κηρύττουσιν ἐν τοῖς ἰχθύσι
κήρυγμ', ὅπου καὶ νῦν τις ἐκεκράγει μέγα
μέλιτος γλυκυτέρας μεμβράδας φάσκων ἔχειν.
Εἰ τοῦτο τοιοῦτ' ἐστὶν, οὐδὲν κωλύει
τοὺς μελιτοπώλας αὖ λέγειν, βοᾶν θ', ὅτι
πωλοῦσι τὸ μέλι σαπρότερον τῶν μεμβράδων.

Καὶ Ἄλεξις δ' ἐν Χορηγίδι διὰ τοῦ μ εἴρηκεν·

"Ος τοῖς τετραδισταῖς μὲν παρέθηκεν ἐσθίειν
πρώην λέκιθον, καὶ μεμβράδας, καὶ στέμφυλα.

Ἐν δὲ Προποχόρῳ·

Ἐπιπονώτερον
ἔργον μὰ τὸν Διόνυσον οὐκ εἴληφ' ἐγὼ,
ἀφ' οὗ παρασιτῶ. Μεμβράδας μοι κρεῖττον ἦν
ἔχειν μετ' Ἀττικιστὶ δυναμένου λαλεῖν.
Ὀνησιφόρον ἦν τοῦτο.

(288) 29. ΒΛΕΝΝΟΣ. Τούτου μέμνηται Σώφρων ἐν τῷ ἐπιγραφομένῳ Ἁλιεὺς τὸν ἀγροιώταν· „Βλέννῳ θηλαμόνι." Ἔστι δὲ κωβιῷ τὴν ἰδέαν παραπλήσιος. Ἐπίχαρμος δ' ἐν Ἥβας γάμῳ ΒΑΙΟΝΑΣ τινὰς ἰχθῦς καλεῖ, ἐν τούτοις·

Ἄγε δὲ τρίγλας τε κυφὰς κἀχαρίστους βαίονας.

Καὶ παρ' Ἀττικοῖς δὲ παροιμία ἐστὶ, Μή μοι βαίων· κακὸς ἰχθύς.

30. ΒΟΥΓΛΩΣΣΟΣ. Ὁ Πυθαγορικὸς δὲ δι' ἐγκράτειαν Ἀρχέστρατός φησιν·

Εἶτα λαβεῖν ψῆτταν μεγάλην καὶ τὴν ὑπότρηχυν
βούγλωσσον, ταύτην θέρεος, κατὰ Χαλκίδα κεδνήν.

Ἐπίχαρμος δ' ἐν Ἥβας γάμῳ· „Βούγλωσσοί τε καὶ κίθαρος ἐνῆς." Τῶν δὲ βουγλώσσων διαλλάττοντές εἰσιν οἱ κυνόγλωσσοι· περὶ ὧν καὶ αὐτῶν Ἐπίχαρμός φησιν·

Αἰολίαι πλῶτές τε κυνόγλωσσοί τ', ἐνῆν δὲ σκιαθίδες.

Ἀττικοὶ δὲ ψῆτταν αὐτὴν καλοῦσιν.

31. ΓΟΓΓΡΟΙ. Τούτους Ἱκέσιος σκληροτέρους τῶν ἐγχέλεων εἶναί φησι καὶ ἀραιοσαρκοτέρους τε καὶ ἀτροφωτέρους, εὐχυλίᾳ τε πολὺ λειπομένους, εὐστομάχους δὲ εἶναι. Νίκανδρος δὲ ὁ ἐποποιὸς ἐν τρίτῳ Γλωσσῶν

καλεῖσθαί φησιν αὐτοὺς καὶ γρύλλους. Εὔδοξος δ' ἐν ἕκτῳ γῆς περιόδου γόγγρους φησὶ πολλοὺς ἀνδραχθεῖς ἐν Σικυῶνι ἁλίσκεσθαι· ὧν ἐνίους εἶναι καὶ ἁμαξιαίους. Φιλήμων δὲ, τῆς κωμῳδίας ὁ ποιητὴς, καὶ αὐτὸς μνημονεύων τῶν ἐν Σικυῶνι διαφόρων γόγγρων, ποιεῖ τινα μάγειρον ἐπὶ, τέχνῃ τῇ ἑαυτοῦ σεμνυνόμενον, καὶ λέγοντα ἐν τῷ ἐπιγραφομένῳ Στρατιώτῃ τάδε·

32. Ὡς ἵμερός μ' ὑπῆλθε, γῇ τε κοὐρανῷ
λέξαι μολόντι, τοὔψον ὡς ἐσκεύασα.
Νὴ τὴν Ἀθηνᾶν, ἡδύ γ' ἔστ', εὐημερεῖν
ἐν ἅπασιν. Ἰχθὺς ἁπαλὸς οἷος γέγονέ μοι,
οἷον παρατέθεικ', οὐ πεφαρμακευμένον
τυροῖσιν, οὐδ' ἄνωθεν ἐξηνθισμένον·
ἀλλ', οἷος ἦν ζῶν, κώπτὸς ὢν τοιοῦτος ἦν.
Οὕτως ἁπαλὸν ἔδωκα καὶ πρᾷον τὸ πῦρ,
ὀπτῶν τὸν ἰχθὺν, οὐδὲ πιστευθήσομαι.
Ὅμοιον ἐγένετ', ὄρνις ὁπόταν ἁρπάσῃ
τοῦ καταπιεῖν μεῖζόν τι· περιτρέχει κύκλῳ,
τηροῦσα τοῦτο, καταπιεῖν ἐσπούδακεν·
ἕτεραι διώκουσιν δὲ ταύτην. Ταυτὸν ἦν.
Τὴν ἡδονὴν ὁ πρῶτος αὐτῶν καταμαθὼν
τῆς λεπάδος ἀνεπήδησε, κἄφευγεν κύκλῳ
τὴν λοπάδ' ἔχων. Ἄλλοι δ' ἐδίωκον κατὰ πόδας.
Ἐξῆν ὀλολύζειν· οἱ μὲν ἥρπασάν τι γὰρ,
οἱ δ' οὐδὲν, οἱ δὲ πάντα. Καίτοι παρέλαβον
ἰχθῦς ποταμίους, ἐσθίοντας βόρβορον.
Εἰ δ' ἔλαβον ἀρτίως σκάρον, ἢ 'κ τῆς Ἀττικῆς
γλαυκίσκον, ὦ Ζεῦ σῶτερ, ἢ 'ξ Ἄργους κάπρον,
(289) ἢ 'κ τῆς Σικυῶνος τῆς φίλης, ὃν τοῖς θεοῖς
φέρει Ποσειδῶν γόγγρον εἰς τὸν οὐρανὸν,

ἅπαντες οἱ φαγόντες ἐγένοντ' ἂν θεοί.
Ἀθανασίαν εὕρηκα· τοὺς ἤδη νεκροὺς,
* * ὅταν ὀσφρανθῶσι, ποιῶ ζῆν πάλιν.

33. Ταῦτα, νὴ τὴν Ἀθηνᾶν, οὐδ' ἂν Μενεκράτης ἂν ὁ Συρακόσιος ἐξωγκώσατο, ὁ Ζεὺς ἐπικαλούμενος, ὃς ἐφρόνει μέγα, ὡς μόνος αἴτιος τοῦ ζῆν τοῖς ἀνθρώποις γινόμενος, διὰ τῆς αὐτοῦ ἰατρικῆς. Τοὺς γοῦν θεραπευομένους ὑπ' αὐτοῦ τὰς ἱερὰς καλουμένας νόσους, συγγράφεσθαι ἠνάγκαζεν, ὅτι ὑπακούσονται αὐτῷ δοῦλοι περισωθέντες. Καὶ ἠκολούθουν ὁ μέν τις Ἡρακλέους σκευὴν ἔχων, καὶ καλούμενος Ἡρακλῆς· (Νικόστρατος δ' ἦν οὗτος, ὁ Ἀργεῖος, ἱερὰν νόσον θεραπευθείς. Μνημονεύει δ' αὐτῶν Ἔφιππος ἐν Πελταστῇ, λέγων ὧδε·

Οὐ Μενεκράτης μὲν ἔφασκεν εἶναι Ζεὺς θεὸς,
Νικόστρατος δ' ὁ Ἀργεῖος, ἕτερος Ἡρακλῆς;)

ἄλλος δέ τις, ὡς Ἑρμῆς, χλαμύδ' ἔχων καὶ κηρύκειον, πρὸς δὲ τούτοις πτερά· ὡς ὁ Ζελείτης Νικαγόρας, ὁ καὶ τῆς πατρίδος τυραννήσας, ὥς ἱστορεῖ Βάτων ἐν τοῖς περὶ τῶν ἐν Ἐφέσῳ τυράννων. Ἡγήσανδρος δέ φησιν, ὅτι καὶ Ἀστυκρέοντα, θεραπευθέντα ὑπ' αὐτοῦ, Ἀπόλλωνα ἐκάλεσε. Καὶ ἄλλος δ' αὐτῷ τῶν περισωθέντων Ἀσκληπιοῦ στολὴν ἀναλαβὼν συμπεριεφθείρετο. Αὐτὸς δ' ὁ Ζεὺς, πορφύραν ἠμφιεσμένος, καὶ στέφανον χρυσοῦν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς ἔχων, καὶ σκῆπτρον κρατῶν, κρηπῖδάς τε ὑποδεδεμένος, περιῄει μετὰ τοῦ θείου χοροῦ. Καὶ ἐπιστέλλων Φιλίππῳ τῷ βασιλεῖ, οὕτως ἔγραψεν·

34. „Μενεκράτης Ζεὺς Φιλίππῳ χαίρειν. Σὺ μὲν Μακεδονίας βασιλεύεις, ἐγὼ δὲ ἰατρικῆς. Καὶ σὺ μὲν ὑγιαίνοντας δύνασαι, ὅταν βουληθῇς, ἀπολλύναι, ἐγὼ δὲ τοὺς νοσοῦντας σώζειν, καὶ τοὺς εὐρώστους ἀνόσους, οἳ

ἂν ἐμοὶ πείθωνται, παρέχειν μέχρι γήρως ζῶντας. Τοιγαροῦν σὲ μὲν Μακεδόνες δορυφοροῦσιν, ἐμὲ δὲ καὶ οἱ μέλλοντες ἔσεσθαι. Ζεὺς γὰρ ἐγὼ αὐτοῖς βίον παρέχω." Πρὸς ὃν ὡς μελαγχολῶντα ἐπέστελλεν ὁ Φίλιππος· „Φίλιππος Μενεκράτει ὑγιαίνειν." Παραπλησίως δ' ἐπέστελλε καὶ Ἀργιδάμῳ, τῷ Λακεδαιμονίων βασιλεῖ, καὶ τοῖς ἄλλοις ὅσοις ἔγραφεν, οὐκ ἀπεχόμενος τοῦ Διός. Καλέσας δ' αὐτόν ποτε ἐπὶ δεῖπνον ὁ Φίλιππος μετὰ τῶν ἰδίων θεῶν, συγκατέκλινε πάντας ἐπὶ τῆς μέσης κλίνης, ὑψηλότατα καὶ ἱεροπρεπέστατα κεκοσμημένης, καὶ τράπεζαν παραθεὶς, ἐφ' ἧς βωμὸς ἔκειτο καὶ τῶν ἀπὸ γῆς πάντων ἀπαρχαί. Καὶ ὁπότε τοῖς ἄλλοις παρεφέρετο τὰ ἐδώδιμα, τοῖς ἀμφὶ Μενεκράτην ἐθυμίων καὶ ἔσπενδον οἱ παῖδες. Καὶ τέλος ὁ καινὸς Ζεὺς, μετὰ τῶν ὑπηκόων γελώμενος θέων, ἔφυγεν ἐκ τοῦ συμποσίου, ὡς Ἡγήσανδρος ἱστορεῖ. Μνημονεύει δὲ τοῦ Μενεκράτους καὶ Ἄλεξις ἐν Μίνῳ.

35. Καὶ Θεμίσων δ' ὁ Κύπριος, τὰ Ἀντιόχου τοῦ βασιλέως παιδικὰ, ὥς φησι Πύθερμος ὁ Ἐφέσιος ἐν τῇ ὀγδόῃ τῶν ἱστοριῶν, οὐ μόνον ἐν ταῖς πανηγύρεσιν ἀνεκηρύττετο, Θεμίσων Μακεδὼν, Ἀντιόχου βασιλέως Ἡρα-
(290) κλῆς, ἔθυον δὲ αὐτῷ πάντες οἱ ἐγχώριοι, ἐπιλέγοντες Ἡρακλεῖ Θεμίσωνι, καὶ παρῆν αὐτὸς, ὁπότε τις τῶν ἐνδόξων θύοι, καὶ ἀνέκειτο, στρωμνὴν καθ' αὑτὸν ἔχων, ἠμφιεσμένος λεοντῆν· ἐφόρει δὲ καὶ τόξα Σκυθικὰ καὶ ῥόπαλον ἐκράτει. Ὁ δ' οὖν Μενεκράτης, τοιοῦτος ὢν ὁποῖος εἴρηται, οὐδὲν παραπλήσιόν ποτε ἐξωγκώσατο, οἷον ὁ προειρημένος μάγειρος·

Ἀθανασίαν ηὕρηκα. Τοὺς ἤδη νεκροὺς,
* * ὅταν ὀσφρανθῶσι, ποιῶ ζῆν πάλιν.

36. Ἀλαζονικὸν δ' ἐστὶ πᾶν τὸ τῶν μαγείρων φῦλον, ὡς καὶ Ἡγήσιππος ἐν Ἀδελφοῖς παρίστησι. Παράγει δὲ μάγειρον, λέγοντα·

Βέλτιστε, πολλοῖς πολλὰ περὶ μαγειρικῆς
εἰρημέν' ἐστίν· ἢ λέγων φαίνου τί μοι
καινὸν παρὰ τοὺς ἔμπροσθεν, ἢ μὴ κόπτ' ἐμέ.
Β. Οὐκ, ἀλλὰ τὸ πέρας τῆς μαγειρικῆς, Σύρε,
εὑρημένον εἰδέναι νόμιζε μόνον ἐμέ.
Οὐ γὰρ παρέργως ἔμαθον ἐν ἔτεσιν δυσὶν,
ἔχων περίζωμ', ἀλλ' ἅπαντα τὸν βίον
ζητῶν κατὰ μέρη τὴν τέχνην, ἐξήτακα.
Εἴδη λαχάνων ὅσ' ἐστὶ, βεμβράδων τρόπους,
φακῆς γένη παντοδαπά. Τὸ πέρας σοι λέγω·
ὅταν ἐν περιδείπνῳ τυγχάνω διακονῶν,
ἐπὰν τάχιστ' ἔλθωσιν ἐκ τῆς ἐκφορᾶς,
τὰ βάπτ' ἔχοντες, τοὐπίθημα τῆς χύτρας
ἀφελὼν ἐποίησα τοὺς δακρύοντας γελᾶν·
τοιοῦτος ἔνδοθέν τις ἐν τῷ σώματι
διέδραμε γαργαλισμὸς, ὡς ὄντων γάμων.
Α. Φακῆν παρατιθεὶς, εἰπέ μοι, καὶ βεμβράδας;
Β. Τὰ πάρεργά μου ταῦτ' ἔστιν. Ἢν δὲ δὴ λάβω
τὰ δέοντα, καὶ τοὐπτάνιον ἁρμόσωμ' ἅπαξ,
ὅπερ ἐπὶ τῶν ἔμπροσθε Σειρήνων, Σύρε,
ἐγένετο, καὶ νῦν ταὐτὸ τοῦτ' ὄψει πάλιν.
ὑπὸ τῆς γὰρ ὀσμῆς οὐδὲ εἷς δυνήσεται
ἁπλῶς διελθεῖν τὸν στενωπὸν τουτονί·
ὁ δὲ παριὼν πᾶς εὐθέως πρὸς τὴν θύραν
ἑστήξετ' ἀχανὴς, προσπεπατταλευμένος,
ἄφωνος, ἄχρι ἂν, τῶν φίλων βεβυσμένος,
τὴν ῥῖν' ἕτερός τις προσδραμὼν ἀποσπάσῃ.

A. Μέγας εἶ τεχνίτης. B. Ἀγνοεῖς, πρὸς ὃν λαλεῖς·
πολλοὺς ἐγὼ σφόδρ' οἶδα τῶν καθημένων,
οἳ καταβεβρώκασ' ἕνεκ' ἐμοῦ τὰς οὐσίας.

Πρὸς τῶν θεῶν, τί διαφέρειν οὗτος ὑμῖν δοκεῖ τῶν παρὰ Πινδάρῳ Κηληδόνων, αἳ, κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ταῖς Σειρῆσι, τοὺς ἀκροωμένους ἐποίουν, ἐπιλανθανομένους τῶν τροφῶν διὰ τὴν ἡδονὴν, ἀφαναίνεσθαι;

37. Νικόμαχος δ' ἐν Εἰλειθυίᾳ καὶ αὐτὸς παράγει τινὰ μάγειρον ὑπερβάλλοντα τοὺς περὶ τὸν Διόνυσον τεχνίτας. Λέγει δ' οὖν οὗτος πρὸς τὸν μισθωσάμενον·

Ὑποδεικνύεις μὲν ἦθος ἀστεῖον πάνυ
καὶ πρᾷον· ὀλίγωρον δὲ πεποίηκάς τι. B. Πῶς;
A. Ἐν τῇ τέχνῃ τίνες ἐσμὲν, οὐκ ἐξήτακας.
Ἢ πρότερον ἐπύθου τῶν ἀκριβῶς εἰδότων,
οὕτω τ' ἐμισθώσω με; B. Μὰ Δί', ἐγὼ μὲν οὔ.
A. Ἦ μὴν ἴσως, ὅσον μαγείρου διαφέρει
(291) μάγειρος, οὐκ οἶσθ'. B. Εἴσομαι δέ γ', ἢν λέγῃς
τὸ γὰρ, παραλαβόντ' ὄψον ἠγορασμένον,
πότερ' ἀποδοῦναι σκευάσαντα μουσικῶς,
διακόνου 'στ' οὐ τοῦ τυχόντος; A. Ἡράκλεις·
ὁ μάγειρός ἐσθ' ὁ τέλειος ἑτέρα διάθεσις.
Πολλὰς τέχνας λάβοις ἂν ἐνδόξους πάνυ,
ὧν τὸν μαθεῖν βουλόμενον ὀρθῶς οὐκ ἔνι
ταύταις προσελθεῖν εὐθὺς, ἀλλ' ἔμπροσθε δεῖ
ζωγραφίας ἧφθαι. Ταῦτα καὶ μαγειρικῆς
πρότερον μαθεῖν δεῖ τῆς τέχνης ἑτέρας τέχνας·
ὧν εἰδέναι σοι κρεῖττον ἦν μοι πρὶν λαλεῖν·
ἀστρολογικὴν, γεωμετρικὴν, ἰατρικήν.
Τῶν ἰχθύων γὰρ τὰς δυνάμεις καὶ τὰς τέχνας
ἐντεῦθεν εἴσει, παρακολουθήσεις χρόνοις,

πότ' ἄωρός ἐσθ' ἕκαστος, ἢ πόθ' ὥριμος.
Τῶν ἡδονῶν γὰρ μεγάλα τὰ διαστήματα·
ἐνίοτε κρείττων γίγνεται θύννου βόαξ.
B. Ἔστω. Γεωμετρικῇ δὲ καὶ σοὶ πρᾶγμα τί;
A. Τοὐπτάνιον ἡμεῖς σφαῖραν εἶναι τιθέμεθα.
Τοῦτο διελέσθαι, καὶ τόπον λαβόνθ' ἕνα
μερίσαι κατ' εἶδος τῆς τέχνης ἐπιδέξια,
ἐκεῖθεν ἐνταῦθ' ἐστὶ μετενηνεγμένα.
B. Οὗτος, πέπεισμαι· καὶ τὰ λοιπὰ μὴ λάλει.
περὶ τῆς ἰατρικῆς δέ; *A.* Τῶν γὰρ βρωμάτων
πνευματικὰ καὶ δύσπεπτα καὶ τιμωρίαν
ἔχοντ' ἔνι' ἔστιν, οὐ τροφήν. Δειπνῶν δὲ πᾶς
τἀλλότρια γίγνετ' ὀξύχειρ κοὐκ ἐγκρατής.
Τοῖς δὴ τοιούτοις βρώμασιν τὰ φάρμακα
εὕρητ' ἐκεῖθεν. Μεταφορὰ δ' ἐστὶν τέχνης
ἤδη τὸ μετὰ νοῦ καὶ τὸ συμμέτρως ἐμόν·
παρὰ τακτικῆς, ἕκαστα ποῦ τεθήσεται·
ἀριθμῷ τὸ πλῆθος εἰδέναι, μαγειρικῆς.
Οὐδεὶς ἕτερός σοι πρὸς ἐμὲ καὶ γραφήσεται.
B. Μικρὰ διάκουσον ἐν μέρει κἀμοῦ. *A.* Λέγε.
B. Σὺ μηδὲν ἐνόχλει μήτε σαυτὸν μήτ' ἐμέ,
ἀπραγμόνως δὲ διαγενοῦ τὴν ἡμέραν.

38. Ὁ δὲ παρὰ τῷ νεωτέρῳ Φιλήμονι μάγειρος διδασκαλικός τις εἶναι θέλει, τοιαῦτά τινα λαλῶν·

Ἐάσαθ' οὕτως, ὡς ἔχει. Τὸ πῦρ μόνον
ποιεῖτε τοῖς ὀπτοῖσι μήτ' ἀνειμένον·
τὸ γὰρ τοιοῦτ' οὐκ ὀπτὸν, ἀλλ' ἑφθὸν ποιεῖ·
μήτ' ὀξύ· κατακάει γὰρ ὅσ' ἂν ἔξω λάβῃ
τοῦτο πάλιν, εἰς τὴν σάρκα δ' οὐκ ἐνδύεται.
Μάγειρός ἐστιν οὐκ ἐὰν ζωμήρυσιν

ἔχων τις ἔλθῃ καὶ μάχαιραν πρός τινα,
οὐδ᾽ ἄν τις εἰς τὰς λοπάδας ἰχθῦς ἐμβάλῃ,
ἀλλ᾽ ἔστι τις φρόνησις ἐν τῷ πράγματι.

39. Ὁ δὲ παρὰ Διφίλῳ ἐν τῷ Ζωγράφῳ, καὶ προς οὓς ἐκμισθοῦν αὐτὸν δεῖ, διδάσκει, λέγων οὕτως·

Οὐ μὴ παραλάβω σ᾽ οὐδαμοῦ, Δράκων, ἐγὼ
ἐπ᾽ ἔργον, οὗ μὴ διατελεῖς τὴν ἡμέραν
τραπεζοποιῶν ἐν ἀγαθοῖς πολλοῖς χύδην.
Οὐ γὰρ βαδίζω πρότερον, ἂν μὴ δοκιμάσω,
(292) τίς ἔσθ᾽ ὁ θύων, ἢ πόθεν συνίσταται
τὸ δεῖπνον, ἢ κέκληκεν ἀνθρώπους τίνας.
Ἔστιν δ᾽ ἁπάντων τῶν γενῶν μοι διαγραφὴ,
εἰς ποῖα μισθοῦν ἢ φυλάττεσθαί με δεῖ.
Οἷον τὸ κατὰ τοὐμπόριον, εἰ βούλει, γένος·
ναύκληρος ἀποθύει τις εὐχὴν, ἀποβαλὼν
τὸν ἱστὸν ἢ πηδάλια συντρίψας νεὼς,
ἢ φορτί᾽ ἐξέῤῥιψ᾽ ὑπέραντλος γενόμενος,
ἀφῆκα τὸν τοιοῦτον· οὐδὲν ἡδέως
ποιεῖ γὰρ οὗτος, ἀλλ᾽ ὅσον νόμου χάριν·
ὁμοῦ δὲ ταῖς σπονδαῖσι διαλογίζεται
τοῖς συμπλέουσιν ὁπόσον ἐπιβάλλει μέρος,
τιθεὶς, τά θ᾽ αὑτοῦ σπλάγχν᾽ ἕκαστος ἐσθίει.
Ἀλλ᾽ ἕτερος εἰσπέπλευκεν ἐκ Βυζαντιου
τριταῖος, ἀπαθὴς, εὐπορηκὼς, περιχαρης
εἰς δέκ᾽ ἐπὶ τῇ μνᾷ γεγονέναι καὶ δώδεκα,
λαλῶν τὰ ναῦλα καὶ δάνει᾽ ἐρυγγάνων,
ἀφροδίσι᾽ ὑπὸ κόλλοψι μαστροποῖς ποιῶν,
ὑπὸ τοῦτον ὑπέμυξ᾽ εὐθὺς ἐκβεβηκότα,
τὴν δεξιὰν ἐνέβαλον, ἐμνήσθην Διὸς
σωτῆρος, ἐμπέπηγα τῷ διακονεῖν.

Τοιοῦτος ὁ τρόπος. Μειράκιον ἐρῶν πάλιν
τὰ πατρῷα βρύκει καὶ σπαθᾷ· πορεύομαι.
Ἀπὸ συμβολῶν συνάγοντα, νὴ Δί', ἕτερά που
ἐνέβαλεν εἰς τὸν κέραμον ἀνευρημένα,
τὰ κράσπεδ' ἀποθλίβοντα, καὶ κεκραγότα·
„ὀψάριον ἀγοραῖον ποιεῖν τίς βούλεται;“
Ἐῶ βοᾶν. Πηγὰς γὰρ ἔνι προσλαμβάνειν
ἐλθόντα, καὶ τὴν νύχθ' ὅλην διακονεῖν.
Τὸ μισθάριον γὰρ ἂν ἀπαιτῇς, ἀμίδα μοι
ἔνεγκε πρῶτον, φησίν. Ὄξος ἡ φακῆ
οὐκ εἶχε. Πάλιν ἤτησας· οἰμώξει μακρὰ
πρῶτος μαγείρων, φησίν. Ἕτερα μυρία
τοιαῦτα καταλέξαιμ' ἄν. Οὐ δὲ νῦν σ' ἄγω,
πορνεῖόν ἐστι, πολυτελῶς Ἀδώνια
ἄγουσ' ἑταίρα μεθ' ἑτέρων πορνῶν χύδην.
Σαυτὸν ἀποτάξεις τόν τε κόλπον ὑποτρέχων.

40. *Καὶ παρ' Ἀρχεδίκῳ δ' ἐν Θησαυρῷ ἄλλος σοφιστὴς μαγειρίσκος τάδε λέγει·*

Πρῶτον ὠμῶν κειμένων
Τῶν ἰχθύων πάρεισιν οἱ κεκλημένοι.
Δίδου κατὰ χειρός. Τοὔψον οἰχήσει λαβών.
Τὰς λοπάδας ἐπιθεὶς ἐπὶ τὸ πῦρ τοὺς ἄνθρακας
ἔῤῥαν' ἐλαίῳ πάντα, καὶ ποιῶ φλόγα.
Ἐν ᾧ τὸ λάχανον αἵ τε τῶν παροψίδων
τὸν ἄνδρα δρυμύτητες εὐφραίνουσί μου,
ἑφθὸν τὸν ἰχθὺν ἀποδίδωμ', ἔχοντα τοὺς
χυμοὺς ἐν αὐτῷ τήν τε τῆς ἅλμης ἀκμήν,
εἰς ἣν ἂν ἐμβάψαιτο πᾶς ἐλεύθερος.
ἐλαδίου κοτύλης τε παραναλωμένης
σέσωκ' ἐμοὶ τρίκλινα πεντήκοντ' ἴσως.

Φιλοστέφανος δ᾽ ἐν Δηλίῳ καὶ ὀνόματα ἐνδόξων μαγεί-ρων ἐν τοῖσδε καταλέγει·

(293) *Εἰδώς σε πάντων διαφέροντα τῇ τέχνῃ*
τῇ τ᾽ ὀξύτητι, μετὰ Θίβρωνα, Δαίδαλε,
τὸν ἐξ Ἀθηνῶν, τὸν καλούμενον Πέρας,
δοὺς μισθὸν, ὅν μ᾽ ᾔτησας, ἥκω δεῦρ᾽ ἄγων.

41. *Σωτάδης δ᾽, οὐχ ὁ τῶν Ἰωνικῶν ᾀσμάτων ποιη-τὴς ὁ Μαρωνίτης, ἀλλ᾽ ὁ τῆς μέσης κωμῳδίας, ποιεῖ καὶ αὐτὸς ἐν Ἐγκλειομέναις, (οὕτω γὰρ ἐπιγράφει τὸ δρᾶμα,) τοιάδε μάγειρον λέγοντα·*

Καρῖδας ἔλαβον πρῶτον, ἀπεταγήνισα
ταύτας ἁπάσας. Γαλεὸς εἴληπται μέγας,
ὤπτησα τὰ μέσα, τὴν δὲ λοιπὴν γρυμέαν
ἕψω, ποιήσας τρίμμα συκαμίνινον.
Γλαύκου φέρω κεφάλαια παμμεγέθη δύο,
ἐν λοπάδι μεγάλῃ ταῦτα, λιτῶς προσαγαγὼν
χλόην, κύμινον, ἅλας, ὕδωρ, ἐλάδιον.
Λάβρακα μετὰ ταῦτ᾽ ἐπριάμην καλὸν σφόδρα·
ἔσται δι᾽ ἅλμης λιπαρὸς ἑφθὸς ἐν χλόῃ.
Ἀποδοὺς ὅσ᾽ ἐστὶν ἀπ᾽ ὀβελίσκων ὀπτανὰ,
τρίγλας καλὰς ἠγόρασα καὶ κίχλας καλὰς,
ἔῤῥιψα ταύτας ἐπὶ τὸν ἄνθραχ᾽, ὡς ἔχει,
ἅλμῃ τε λιπαρᾷ παρατίθημ᾽ ὀρίγανον.
Ταύταις προσέλαβον σηπίας καὶ τευθίδας·
ἀστεῖον ὤφθη τευθὶς ὠνθυλευμένη
καὶ πτερύγι᾽ ἁπαλῶς σηπίας ὠπτημένα.
Τριμμάτιον ᾠκείωσα τούτοις ἀνθινὸν
παντοδαπόν. Ἑψητὸν δὲ μετὰ ταῦτ᾽ αστινα·
ὀξυλίπαρον τούτοις ἔδωκα χυμίον.
Γόγγρον ἐπὶ τούτοις ἐπριάμην παχὺν σφόδρα,

κατέπνιξ' ἐν ἅλμῃ τοῦτον εὐανθεστέρᾳ.
Κωβίδι' ἄττα καὶ πετραῖα δή τινα
ἰχθύδια, τούτων ἀποκνίσας τὰ κρανία
ἐμόλυν' ἀλεύρῳ * * τοιούτῳ τινὶ,
πέμπω τε ταῖς καρῖσι τὴν αὐτὴν ὁδόν.
Ἀμίαν τε χήραν, θηρίον καλὸν σφόδρα,
θρίοισι ταύτην ἅλις ἐλαδίῳ διεὶς
ἐσπαργάνωσα περιπάσας ὀρίγανον,
ἐνέκρυψά θ', ὥσπερ δαλὸν, εἰς πολλὴν τέφραν.
Ἀφύαν θ' ἅμ' αὐτῇ παρέλαβον Φαληρικήν.
Εἷς κύαθος ἐνταῦθ' ὕδατος ἐπιχυθεὶς πολύ·
τεμὼν δὲ λεπτὴν τῆς χλόης καὶ πλείονα,
κἂν ᾖ δικότυλος λήκυθος, καταστρέφω.
Τί λοιπόν; Οὐδὲν ἄλλο. Τοῦτ' ἔσθ' ἡ τέχνη,
οὐκ ἐξ ἀπογραφῆς, οὐδὲ δι' ὑπομνημάτων.

42. Καὶ μαγείρων μὲν ἅλις· τοῦ δὲ γόγγρου πέρι λεκτέον. Ἀρχέστρατος μὲν γὰρ ἐν τῇ Γαστρονομίᾳ, καὶ ὁπόθεν ἕκαστον μέρος αὐτοῦ δεῖ συνωνεῖσθαι, διηγεῖται, οὕτως·

Γόγγρου μὲν γὰρ ἔχεις κεφαλὴν φίλῃ ἐν Σικυῶνι,
πίονος, ἰσχυροῦ, μεγάλου, καὶ πάντα τὰ κοῖλα·
εἶτα χρόνον πολὺν ἕψε, χλόῃ περίπαστον ἐν ἅλμῃ·

(294) Ἑξῆς τε, περὶ τῶν κατ' Ἰταλίαν τόπων διεξιὼν, πάλιν ὁ καλὸς οὗτος περιηγητής φησι·

Καὶ γόγγρος σπουδαῖος ἁλίσκεται, ὥστε τοσοῦτον
τῶν ἄλλων πάντων ὄψων κρατεῖ οὗτος, ὅσον περ
θύννος ὁ πιότατος τῶν φαυλοτάτων κορακίνων.

Ἄλεξις ἐν Ἑπτὰ ἐπὶ Θήβαις·

Γόγγρου δ' ὁμοῦ σαρκευτὰ πιμελῆς μέλη
ὑπεργέμοντα.

Ἀρχέδικος δ᾽ ἐν Θησαυρῷ παράγει τινὰ μάγειρον, λέγοντα, περὶ ὧν ὠψώνηκεν αὐτός·

Δραχμῶν τριῶν γλαυκίσκον,
γόγγρου κεφαλὴν καὶ τὰ πρῶτα τεμάχια
δραχμῶν πάλιν πέντ᾽. Ὦ ταλαιπώρου βίου.
Δραχμῆς τραχήλους. Ἀλλὰ νὴ τὸν ἥλιον,
κἀμοὶ τράχηλον ἕτερον, εἴ ποθεν λαβεῖν
ἦν καὶ πρίασθαι δυνατὸν, ὂν ἔχω τοῦτον ἂν,
πρὶν εἰσενεγκεῖν ταῦτα δεῦρ᾽, ἀπηγξάμην.
οὐδεὶς δεδιηκόνηκεν ἐπιπονώτερον.
Ἅμα μὲν πρίασθαι πολλὰ καὶ πολλοῦ σφόδρα·
ἅμα δ᾽ εἴ τι χρηστὸν ἀγοράσαιμ᾽, ἀπωλλύμην.
Κατέδοντ᾽ ἐκεῖνοι. Τοῦτο πρὸς ἐμαυτὸν λέγω.
Διαπτυιουσ᾽ οἶνον δὲ τοιοῦτον χαμαί.
Οἴμοι.

43. ΓΑΛΕΟΙ. Ἱκέσιος ἐν τοῖς περὶ ὕλης, τῶν γαλεῶν βελτίονας εἶναι καὶ ἁπαλωτέρους τοὺς ἀστερίας καλουμένους. Ἀριστοτέλης δὲ εἴδη αὐτῶν φησιν εἶναι πλείω, ἀκανθίαν, λεῖον, ποικίλον, σκύμνον, ἀλωπεκίαν, ῥίνην. Δωρίων δ᾽ ἐν τῷ περὶ ἰχθύων, τὸν ἀλωπεκίαν μίαν ἔχειν φησὶ λοφιὰν πρὸς τῷ οὐραίῳ, ἐπὶ δὲ τῆς ῥάχεως οὐδαμῶς. Ὁ δ᾽ Ἀριστοτέλης ἐν πέμπτῳ ζώων μορίων καὶ κεντρίνην φησί τινα γαλεὸν εἶναι καὶ νωτιδανόν. Ἐπαίνετος δ᾽ ἐν Ὀψαρτυτικῷ ἐπινωτιδέα καλεῖ, χείρονα δ᾽ εἶναι τὸν κεντρίνην καὶ δυσώδη. Γνωρίζεσθαι δ᾽ ἐκ τοῦ πρὸς τῇ πρώτῃ λοφιᾷ ἔχειν κέντρον, τῶν ὁμοειδῶν οὐκ ἐχόντων· οὔτε δὲ στέαρ οὔτε πιμελὴν ἔχειν τοὺς ἰχθῦς τούτους, διὰ τὸ χονδρώδεις εἶναι. Ἰδίως δὲ ὁ ἀκανθίας τὴν καρδίαν ἔχει πενταγώνον. Τίκτει δ᾽ ὁ γαλεὸς τὰ πλεῖστα τρία, καὶ εἰσδέχεται τὰ γεννηθέντα εἰς τὸ στόμα,

καὶ πάλιν ἀφίησι· μάλιστα δ' ὁ ποικίλος καὶ ὁ ἀλωπεκίας. Οἱ δὲ λοιποὶ οὐκ ἔτι, διὰ τὴν τραχύτητα.

44. Ἀχέστρατος δὲ, ὁ τὸν αὐτὸν Σαρδαναπάλῳ ζήσας βιον, περὶ τοῦ ἐν Ῥόδῳ γαλεοῦ λέγων, τὸν αὐτὸν εἶναι ἡγεῖται τῷ παρὰ Ῥωμαίοις μετ' αὐλῶν καὶ στεφάνων εἰς τὰ δεῖπνα περιφερομένῳ, ἐστεφανωμένων καὶ τῶν φερόντων αὐτὸν, καλούμενόν τε ἀκκιπήσιον. Ἀλλ' οὗτος μὲν μικρὸς καὶ μακρορυγχότερός ἐστι, καὶ τῷ σχήματι τρίγωνος ἐκείνων μᾶλλον· τούτων δ' ὁ εὐτελέστατος καὶ μικρότατος οὐχ ἧττον Ἀττικῶν χιλίων πιπράσκεται. Ἀπίων δ' ὁ γραμματικὸς ἐν τῷ περὶ τῆς Ἀπικίου τρυφῆς, τὸν ἔλοπα καλούμενον τοῦτόν φησιν εἶναι τὸν ἀκκιπήσιον. Ἀλλ' ὅ γε Ἀρχέστρατος, περὶ τοῦ Ῥοδιακοῦ γαλεοῦ λέγων, τοῖς ἑταίροις πατρικῶς πως συμβουλεύων, φησίν·

(295) Ἐν δὲ Ῥόδῳ γαλέον, τὸν ἀλώπεκα· κἂν ἀποθνήσκειν
μέλλῃς, ἂν μή σοι πωλεῖν θέλῃ, ἅρπασον αὐτόν·
ὃν καλέουσι Συρακόσιοι κύνα πίονα· κᾆτα
ὕστερον ἤδη πάσχ', ὅ τί σοι πεπρωμένον ἐστίν.

Τούτων τῶν ἐπῶν μνησθεὶς καὶ Λυγκεὺς ὁ Σάμιος, ἐν τῇ πρὸς Διαγόραν ἐπιστολῇ φησι, καὶ δικαίως παρακελεύεσθαι τὸν ποιητὴν τῷ μὴ δυναμένῳ τιμὴν ἀριθμῆσαι ἀδικίᾳ κτήσασθαι τὴν ἐπιθυμίαν. Καὶ γὰρ τὸν Θησέα, φησὶ, γεγονότα καλὸν ὑπολαμβάνω, τοῦ Τληπολέμου τὸν ἰχθὺν τοῦτον αὐτῷ παρασχόντος, παρεσχηκέναι. Τιμοκλῆς δ' ἐν Δακτυλίῳ φησί·

Γαλεοὺς καὶ βατίδας ὅσα τε τῶν γενῶν
ἐν ὀξυλιπάρῳ τρίμματι σκευάζεται.

45. ΓΛΑΥΚΟΣ. Ἐπίχαρμος ἐν Ἥβας γάμῳ·
Σκορπίοι τε ποικίλοι, σαῦροι τε, γλαῦκοι πίονες.

Νουμήνιος δ' ἐν Ἁλιευτικῷ·

"Ἴκην, ἢ κάλλιχθυν, ἠὲ χρόμιν, ἄλλοτε δ' ὀρφὸν,
ἢ γλαῦκον περόωντα κατὰ μνία σιγαλόεντα.

Τὴν δὲ τοῦ γλαύκου κεφαλὴν ἐπαινῶν ὁ Ἀρχέστρατός, φησιν·

Ἀλλά μοι ὀψώνει γλαύκου κεφαλὴν ἐν Ὀλύνθῳ
καὶ Μεγάροις. Σεμνὸς γὰρ ἁλίσκεται ἐν τενάγεσσι.

Καὶ Ἀντιφάνης δ' ἐν Προβατεῖ φησιν·

Βοιώτιαι μὲν ἐγχέλεις, μῦς Ποντικοὶ,
γλαῦκοι Μεγαρικοὶ, μαινίδες Καρύστιαι,
φάγροι δ' Ἐρετρικοὶ, Σκύριοι δὲ κάραβοι.

Ὁ δ' αὐτὸς ἐν Φιλώτιδι καὶ ταῦτα λέγει·

Οὐκοῦν τὸ μὲν γλαυκίδιον, ὥσπερ ἄλλοτε,
ἕψειν ἐν ἅλμῃ φημί. Β. Τὸ δὲ λαβράκιον;
Α. Ὀπτᾶν ὅλον. Β. Τὸν γαλέον; Α. Ἐν ὑποτρίμματι
ζέσαι. Β. Τὸ δ' ἐγχέλειον; Α. ἅλες, ὀρίγανον,
ὕδωρ. Β. Ὁ γόγγρος; Α. Ταὐτόν. Β. Ἡ βατίς; Α. Χλόη.
Β. Πρόσεστι θύννου τέμαχος. Α. Ὀπτήσεις. Β. Κρέας
ἐρίφειον; Α. Ὀπτόν. Β. Θάτερον; Α. τἀναντία.
Β. Ὁ σπλήν; Α. Σεσάχθω. Β. Νῆστις;

46. Εὔβουλος Καμπυλίωνι·

Τήν τ' εὐπρόσωπον * * * *
* * λοπάδα τοῦδε τοῦ θαλαττίου
γλαύκου φέρουσαν εὐγενέστερον * *
λάβρακά θ' ἑφθὸν * * ἅλμῃ μίαν.

Ἀναξανδρίδης Νηρεῖ·

Ὁ πρῶτος εὑρὼν πολυτελὲς τμητὸν μέγα
γλαύκου πρόσωπον, τοῦ τ' ἀκύμονος δέμας
θύννου τά τ' ἄλλα βρώματ' ἐξ ὑγρᾶς ἅλος,
Νηρεὺς κατοικεῖ τόνδε πάντα τὸν τόπον.

Ἄμφις ἐν Ἑπτὰ ἐπὶ Θήβαις·

Γλαῦκοι δὲ ὅλοι, ῥαχιστὰ κρανίων μέρη
εὔσαρκα.

Καὶ ἐν Φιλεταίρῳ·

Ἔχειν καθαρίως ἐγχελύδιόν τι καὶ
γλαυκινιδίου κεφάλαια καὶ λαβρακίου
τεμάχια.

Ἀντιφάνης δ' ἐν Κύκλωπι, ἐπερακοντίζων τὸν τένθην Ἀρχέστρατόν, φησιν·

Ἔστω δ' ἡμῖν κεστρεὺς τμητὸς,
νάρκη πνικτὴ, πέρκη σχιστὴ,
τευθὶς σακτὴ, συνόδων ὀπτὸς,
γλαύκου προτομὴ, γόγγρου κεφαλὴ,
βατράχου γαστὴρ, θύννου λαγόνες,
βατίδος νῶτον, κέστρας ὀσφὺς,
ψήττας κίσχος, μαινὶς, καρὶς,
τρίγλη, φυκίς·
τῶν τοιούτων μηδὲν ἀπέστω.

(296) 47. Ναυσικράτης Ναυκλήροις·

Δύο μὲν (φησὶν) ἁπαλοὶ καὶ καλοὶ
* * * * τοῦ ναυτίλοισι πολλάκις
ἤδη φανέντος πελαγίοις ἐν ἀγκύλαις,
ὃν καὶ τὰ θνητῶν φασιν ἀγγέλλειν πάθη.
Γλαῦκον λέγεις. Α. Ἔγνωκας.

Τὸν δὲ Γλαῦκον τὸν θαλάττιον δαίμονα Θεόλυτος μὲν ὁ Μηθυμναῖος ἐν τοῖς Βακχικοῖς ἔπεσιν ἐρασθέντα φησὶν Ἀριάδνης, ὅτ' ἐν Δίᾳ τῇ νήσῳ ὑπὸ Διονύσου ἡρπάσθη, καὶ βιαζόμενον ὑπὸ Διονύσου ἀμπελίνῳ δεσμῷ ἐνδεθῆναι, καὶ δεηθέντα ἀφεθῆναι, εἰπόντα·

Ἀνθηδών νύ τις ἐστὶν ἐπὶ πλευροῖο θαλάσσης

ἀντίον Εὐβοίης, σχεδὸν Εὐρίποιο ῥοάων·
ἔνθεν ἐγὼ γένος εἰμί· πατὴρ δέ με γείνατο Κωπεύς.

Προμαθίδας ὁ Ἡρακλεώτης ἐν ἡμιάμβοις, Πολύβου, τοῦ Ἑρμοῦ καὶ Εὐβοίας, τῆς Λαρύμνου, γενεαλογεῖ τὸν Γλαῦκον. Μνασέας δ' ἐν τρίτῳ τῶν Εὐρωπιακῶν Ἀνθηδόνος καὶ Ἀλκυόνης αὐτὸν γενεαλογεῖ. Ναυτικὸν δὲ αὐτὸν καὶ κολυμβητὴν ἀγαθὸν γενόμενον Πόντιον καλεῖσθαι· ἁρπάσαντα δὲ Σύμην, τὴν Ἰαλύσου καὶ Δωτίδος θυγατέρα, ἀποπλεῦσαι εἰς τὴν Ἀσίαν, καὶ τὴν ἐγγὺς τῆς Καρίας νῆσον ἔρημον κατοικίσαντα ἀπὸ τῆς γυναικὸς Σύμην αὐτὴν προσαγορεῦσαι. Εὐάνθης δ' ὁ ἐποποιὸς ἐν τῷ εἰς τὸν Γλαῦκον ὕμνῳ Ποσειδῶνος αὐτὸν υἱὸν εἶναι καὶ Ναΐδος νύμφης, μιγῆναί τε Ἀριάδνῃ ἐν Δίᾳ τῇ νήσῳ ἐρασθέντα, ὅτε ὑπὸ Θησέως κατελείφθη. Ἀριστοτέλης δ' ἐν τῇ Δηλίων πολιτείᾳ, ἐν Δήλῳ κατοικήσαντα μετὰ τῶν Νηρηίδων τοῖς θέλουσι μαντεύεσθαι. Πόσσις δ' ὁ Μάγνης ἐν τρίτῳ Ἀμαζονίδος τῆς Ἀργοῦς φησι, δημιουργὸν γενέσθαι τὸν Γλαῦκον, καὶ κυβερνῶντα αὐτὴν, ὅτε Ἰάσων μετὰ τῶν Τυῤῥηνῶν ἐμάχετο, μόνον ἄτρωτον γενέσθαι ἐν τῇ ναυμαχίᾳ· κατὰ δὲ Διὸς βούλησιν ἐν τῷ τῆς θαλάττης βυθῷ φανῆναι, καὶ οὕτως γενέσθαι θαλάττιον δαίμονα, ὑπὸ μόνου τε Ἰάσονος θεωρηθῆναι. Νικάνωρ δὲ ὁ Κυρηναῖος ἐν Μετονομασίαις τὸν Μελικέρτην φησὶ Γλαῦκον μετονομασθῆναι.

48. Ἱστορεῖ δὲ περὶ αὐτοῦ καὶ ὁ Αἰτωλὸς Ἀλέξανδρος ἐν τῷ ἐπιγραφομένῳ Ἁλιεῖ, ὡς ὅτι

Γευσάμενος βοτάνης
κατεποντώθη,
ἣν Ἡελίῳ φαέθοντι
ἐν μακάρων νήσοισι λιτὴ φύει εἴαρι γαῖα·

Ἠέλιος δ᾽ ἵπποις θυμήρεα δόρπον ὀπάζει
ὕλῃ ναιετάουσαν, ἵνα δρόμον ἐκτελέσωσιν
ὄτρυνοι, καὶ μή τιν᾽ ἕλοι μεσσηγὺς ἀνίη.

Αἰσχρίων δ᾽ ὁ Σάμιος ἔν τινι τῶν ἰάμβων Ὕδνης φησὶ τῆς Σκύλλου τοῦ Σκιωναίου κατακολυμβητοῦ θυγατρὸς τὸν θαλάσσιον Γλαῦκον ἐρασθῆναι. Ἰδίως δὲ καὶ περὶ τῆς βοτάνης λέγει, ἣν φαγὼν ἀθάνατος ἐγένετο·

Καὶ θεῶν ἄγρωστιν εὗρες, ἣν Κρόνος κατέσπειρε.

Νίκανδρος δ᾽ ἐν τρίτῳ Εὐρωπίας Νηρέως ἐρώμενον τὸν Γλαῦκον ἱστορεῖ γενέσθαι. Ὁ δ᾽ αὐτὸς Νίκανδρος ἐν πρώτῳ Αἰτωλικῶν τὴν μαντικήν φησιν Ἀπόλλωνα ὑπὸ (297) Γλαύκου διδαχθῆναι· θηρῶντα δὲ περὶ τὴν Ὀρείην, (ὄρος δὲ τοῦθ᾽ ὑπάρχειν ὑψηλὸν ἐν Αἰτωλίᾳ,) λαγὼν θηρᾶσαι, ὃν λειποθυμοῦντα ὑπὸ τῆς διώξεως ἀπαγαγεῖν ὑπὸ κρήνῃ τινὶ, καὶ τῇ παρακειμένῃ πόᾳ ἤδη ὑποψυχόμενον ἀπομάσσειν. Ἀναζωπυρήσαντος δὲ τοῦ λαγὼ τῇ βοτάνῃ ἐπιγνόντα τῆς βοτάνης τὴν δύναμιν ἀπογεύσασθαι, καὶ ἔνθεον γενόμενον ἐπιγενομένου χειμῶνος κατὰ Διὸς βούλησιν εἰς τὴν θάλασσαν αὑτὸν ἐκρῖψαι. Ἡδύλος δ᾽ ὁ Σάμιος ἢ Ἀθηναῖος Μελικέρτου φησὶν ἐρασθέντα τὸν Γλαῦκον ἑαυτὸν ῥῖψαι εἰς τὴν θάλασσαν. Ἡδύλη δὲ, τοῦ ποιητοῦ τούτου μήτηρ, Μοσχίνης δὲ θυγάτηρ τῆς Ἀττικῆς, ἰάμβων ποιητρίας, ἐν τῇ ἐπιγραφομένῃ Σκύλλῃ ἱστορεῖ, τὸν Γλαῦκον, ἐρασθέντα Σκύλλης, ἐλθεῖν αὐτῆς εἰς τὸ ἄντρον·

ἢ κόγχου δώρημα φέροντ᾽ Ἐρυθραίης ἀπὸ πέτρης,
ἢ τοὺς ἀλκυόνων παῖδας ἔτ᾽ ἀπτερύγους,
τῇ νύμφῃ δυσπείστῳ ἀθύρματα. Δάκρυ δ᾽ ἐκείνου
καὶ Σειρὴν γείτων παρθένος ᾠκτίσατο·

ἀκτὴν γὰρ κείνην ἀπενήχετο, καὶ τὰ σύνεγγυς Αἴτνης.

49. *ΓΝΑΦΕΥΣ.* Δωρίων ἐν τῷ περὶ ἰχθύων τί ἐκ τῆς ἑψήσεως τοῦ γναφέως ὑγρόν φησι πάντα σπῖλον καθαίρειν. Μνημονεύει δ' αὐτοῦ καὶ Ἐπαίνετος ἐν Ὀψαρτυτικῷ.

50. *ΕΓΧΕΛΥΣ.* Τῶν θαλασσίων ἐγχέλεων μνημονεύει Ἐπίχαρμος ἐν Μούσαις. Δωρίων δ' ἐν τῷ περὶ ἰχθύων, μνημονεύων καὶ τῶν ἀπὸ τῆς Κωπαΐδος, τὰς Κωπαΐδας ἐπαινεῖ· γίνονται δ' αὗται ὑπερμεγέθεις. Φησὶ γοῦν Ἀγαθαρχίδης ἐν ἕκτῃ Εὐρωπιακῶν τὰς ὑπερφυεῖς τῶν Κωπαΐδων ἐγχέλεων ἱερείων τρόπον στεφανοῦντας, καὶ κατευχομένους οὐλάς τ' ἐπιβάλλοντας θύειν τοῖς θεοῖς τοὺς Βοιωτούς· καὶ πρὸς τὸν ξένον τὸν διαποροῦντα τὸ τοῦ ἔθους παράδοξον καὶ πυνθανόμενον, ἓν μόνον εἰδέναι φῆσαι τὸν Βοιωτὸν, φάσκειν τε ὅτι δεῖ τηρεῖν τὰ προγονικὰ νόμιμα, καὶ ὅτι μὴ καθήκει τοῖς ἄλλοις ὑπὲρ αὐτῶν ἀπολογίζεσθαι. Οὐ χρὴ δὲ θαυμάζειν, εἰ ἱερείων τρόπον ἐγχέλεις θύονται, ὁπότε καὶ Ἀντίγονος ὁ Καρύστιος ἐν τῷ περὶ λέξεως τοὺς ἁλιέας λέγει θυσίαν ἐπιτελοῦντας τῷ Ποσειδῶνι ὑπὸ τὴν τῶν θύννων ὥραν, ὅταν εὐαγρήσωσι, θύειν τῷ θεῷ τὸν πρῶτον ἁλόντα θύννον, καὶ τὴν θυσίαν ταύτην καλεῖσθαι Θυνναῖον.

51. Καὶ τάριχοι δὲ παρὰ Φασηλίταις ἀποθύονται. Ἡρόπυθος γοῦν ἐν Ὥροις Κολοφωνίων, περὶ τῆς κτίσεως ἱστορῶν τῆς Φασήλιδός, φησιν, ὅτι Λάκιος, ὁ τὴν ἀποικίαν στείλας, μισθὸν ἔδωκε τοῦ τόπου Κυλάβρᾳ ποιμένι, νέμοντι πρόβατα, ταρίχους, ἐκείνου τοῦτο αἰτήσαντος. Προθέντος γὰρ αὐτῷ τοῦ Λακίου, λαβεῖν τοῦ χωρίου [ἢ ἄλφιτα] ἢ ἄλητα ἢ ταρίχους, εἵλετο ὁ Κυλάβρας τοὺς

ταρίχους. Καὶ διὰ τοῦτο οἱ Φασηλῖται ἀνὰ πᾶν ἔτος τῷ Κυλάβρᾳ ἔτι καὶ νῦν τάριχον θύουσι. Φιλοστέφανος δ' ἐν τῷ πρώτῳ περὶ τῶν ἐν τῇ Ἀσίᾳ πόλεων οὕτως γράφει· „Λάκιον τὸν Ἀργεῖον τῶν σὺν Μόψῳ ἀφικομένων, ὃν τινὲς μὲν Λίνδιον εἶναι λέγουσιν, ἀδελφὸν δὲ Ἀντιφή-(298) μου τοῦ Γέλαν οἰκίσαντος, εἰς τὴν Φασήλιδα ὑπὸ Μόψου μετ' ἀνδρῶν πεμφθέντα κατά τινα λόγον Μαντοῦς, τῆς Μόψου μητρὸς, ὅτε αἱ πρύμναι τῶν ἰδίων νηῶν συνέβαλον καὶ συνεθραύσθησαν κατὰ Χελιδονίας, τῶν μετὰ τοῦ Λακίου διὰ τὸ ὑστερεῖν αὐτῶν νυκτὸς προσβαλόντων· ἀγοράσαι δ' αὐτὸν τὴν γῆν λέγεται, οὗ ἡ πόλις νῦν ἐστι, καθὰ ἡ Μαντὼ προεῖπε, παρὰ Κυλάβρα τινὸς, δόντα τάριχον· τοῦτον γὰρ ἑλέσθαι λαβεῖν αὐτὸν ἀφ' ὧν ἦγον. Ὅθεν κατ' ἐνιαυτὸν τοὺς Φασηλίτας τῷ Κυλάβρᾳ θύειν τάριχον, τιμῶντας ὡς ἥρωα."

52. Περὶ δὲ τῶν ἐγχέλεων Ἱκέσιός φησιν ἐν τοῖς περὶ ὕλης, ὡς αἱ ἐγχέλεις εὐχυλότεραι πάντων εἰσὶν ἰχθύων, καὶ ὅτι εὐστομαχίᾳ διαφέρουσι τῶν πλείστων· πλήσμιαι γάρ εἰσι καὶ πολύτροφοι. Ἐν δὲ τοῖς ταρίχεσι τὰς Μακεδονικὰς ἐγχέλεις κατατάττει. Ἀριστοτέλης δὲ χαίρειν φησὶ τὰς ἐγχέλεις καθαρωτάτῳ ὕδατι. Ὅθεν τοὺς ἐγχελυοτρόφους καθαρὸν αὐταῖς ἐπιχεῖν· πνίγεσθαι γὰρ ἐν τῷ θολερῷ. Διὸ καὶ οἱ θηρεύοντες θολοῦσι τὸ ὕδωρ, ἵν' ἀποπνίγωνται. Λεπτὰ γὰρ ἔχουσαι τὰ βραγχία, αὐτίκα ὑπὸ τοῦ θολοῦ τοὺς πόρους ἐπιπωματίζονται. Ὅθεν κἀν τοῖς χειμῶσιν, ὑπὸ τῶν πνευμάτων ταραττομένου τοῦ ὕδατος, ἀποπνίγονται. Ὀχεύονται δὲ συμπλεκόμεναι, κᾆτ' ἀφιᾶσι γλοιῶδες ἐξ αὐτῶν, ὃ γενόμενον ἐν τῇ ἰλύϊ ζωογονεῖται. Λέγουσι δὲ οἱ ἐγχελυοτρόφοι καὶ ὡς νυκτὸς μὲν ...νται, ἡμέρας δὲ ἐν τῇ ἰλύϊ ἀκινητίζουσι, ζῶσί τε τὸ

ἐπὶ πολὺ ἐπὶ ὀκτὼ ἔτη. Ἐν ἄλλοις δὲ πάλιν Ἀριστοτέλης ἱστορεῖ γίνεσθαι αὐτὰς οὔτε ᾠοτοκούσας οὔτε ζωοτοκούσας, ἀλλ᾽ οὐδὲ ἐξ ὀχείας, ἀλλ᾽ ἐν τῷ βορβόρῳ καὶ τῇ ἰλύι σήψεως γινομένης· καθάπερ καὶ ἐπὶ τῶν καλουμένων τῆς γῆς ἐντέρων λέγεται. Διὸ καὶ Ὅμηρον τῆς τῶν ἰχθύων φύσεως χωρίζοντα τάδε εἰπεῖν·

Τείροντ᾽ ἐγχέλυές τε καὶ ἰχθύες οἱ κατὰ δίνας.

53. Ἐπικούρειος δέ τις εἰκαδιστὴς τῶν συνδειπνούντων ἡμῖν, ἐγχέλυος παρατεθείσης, Πάρεστιν, ἔφη, ἡ τῶν δείπνων Ἑλένη· ἐγὼ οὖν Πάρις ἔσομαι. Καὶ χεῖρας, μήπω τινὸς ἐκτετακότος ἐπ᾽ αὐτήν, ἐπιβαλὼν, ἐψίλωσε τὸ πλευρὸν ἀγαγὼν εἰς ἄκανθαν. Ὁ δ᾽ αὐτὸς οὗτος, πλακοῦντός ποτε θερμοῦ παρατεθέντος, καὶ πάντων ἀπεχομένων, ἐπιφωνήσας·

Τοῦ δ᾽ ἐγὼ ἀντίος εἶμι, καὶ εἰ πυρὶ χεῖρας ἔοικε·

προπετῶς ἐπιβαλὼν, καὶ καταπιὼν, φλεγόμενος ἐξεφέρετο. Καὶ ὁ Κύνουλκος ἔφη, Ἀποφέρεται ἐκ τῆς βρογχοπαρατάξεως ὁ λάρος. Καὶ περὶ τῆς ἐγχέλυος δ᾽ Ἀρχέστρατος οὕτως ἱστορεῖ·

Ἔγχελυν αἰνῶ μὲν πᾶσαν, πολὺ δ᾽ ἐστὶ κρατίστη
Ῥηγίου ἀντιπέραν πορθμοῦ ληφθεῖσα θαλάσσης
Ἔνθα σὺ τῶν ἄλλων πάντων, Μεσσήνιε, θνητῶν
βρῶμα τιθεὶς τοιόνδε διὰ στόματος πλεονεκτεῖς.
Οὐ μὴν ἀλλὰ κλέος γ᾽ ἀρετῆς μέγα κάρτα φέρουσι
Κωπαῖαι καὶ Στρυμόνιαι· μεγάλαι τε γάρ εἰσι
καὶ τὸ πάχος θαυμασταί. Ὅμως δ᾽ οἶμαι βασιλεύει
(299) *πάντων τῶν περὶ δαῖτα, καὶ ἡδονῇ ἡγεμονεύει*
ἔγχελυς, ἣ φύσει ἐστὶν ἀπήρινος μόνος ἰχθύς.

54. Ὁμήρου δὲ εἰπόντος· Τείροντ᾽ ἐγχέλυές τε καὶ ἰχθύες" ἀκολούθως ἐποίησε καὶ Ἀρχίλοχος·

Πολλὰς δὲ τυφλὰς ἐγχέλυας ἐδέξω.

Οἱ δ' Ἀττικοὶ, καθὼς Τρύφων φησὶ, τὰς ἑνικὰς χρήσεις ἐπιστάμενοι διὰ τοῦ υ, τὰς πληθυντικὰς οὐκ ἔτι ἀκολούθως ἐπιφέρουσιν. Ὁ γοῦν Ἀριστοφάνης ἐν μὲν Ἀχαρνεῦσι·

Σκέψασθε (φησὶ) παῖδες τὴν κρατίστην ἔγχελυν.

Καὶ ἐν Λημνίαις· „Ἔγχελυν Βοιωτίαν.“ Τὴν δ' εὐθεῖαν ἐν Δαιταλεῦσι· Καὶ λεῖος ὥσπερ ἔγχελυς.“ Καὶ Κρατῖνος ἐν Πλούτοις·

Θύννος ὀρφὼς, γλαῦκος, ἔγχελυς, κύων.

Τὰς μέντοι πληθυντικὰς οὐκ ἔθ' ὁμοίως τῷ ποιητῇ Ἀριστοφάνης Ἱππεῦσιν·

Ὥσπερ γὰρ οἱ τὰς ἐγχέλεις θηρώμενοι, πέπονθας.

Καὶ δευτέραις Νεφέλαις·

Τὰς εἰκοῦς τῶν ἐγχέλεων τὰς ἐμὰς μιμούμενοι.

Ἐν Σφηξὶ δὲ ἡ δοτική· „Οὐ χαίρω δὲ βατίσιν, οὐδ' ἐγχέλεσιν.“ Στράττις δ' ἐν Ποταμίοις ἔφη· „Ἐγχέλεων ἀνεψιός.“ Σιμωνίδης δ' ἐν ἰάμβοις· „Ὥσπερ ἔγχελυς κατὰ γλοιοῦ.“ Καὶ τὴν αἰτιατικήν·

Ἐρωδιὸς γὰρ ἔγχελυν Μαιανδρίην
τρίορχον εὑρὼν ἐσθίοντ' ἀφείλετο.

Ἀριστοτέλης δ' ἐν τοῖς περὶ ζώων μορίων διὰ τοῦ ι, ἔγχελις, εἴρηκεν. Ὅταν δ' Ἀριστοφάνης ἐν Ἱππεῦσι λέγῃ·

Ὅπερ γὰρ οἱ τὰς ἐγχέλεις θηρώμενοι, πέπονθας·
ὅταν μὲν ἡ λίμνη καταστῇ, λαμβάνουσιν οὐδὲν,
ἐὰν δ' ἄνω τε καὶ κάτω τὸν βόρβορον κυκῶσιν,
αἱροῦσι· καὶ σὺ λαμβάνεις, ἢν τὴν πόλιν ταράττῃς.

σαφῶς δηλοῖ, ὅτι ἡ ἔγχελυς ἐκ τῆς ἰλύος λαμβάνεται. Ἔνθεν καὶ τοὔνομα εἰς λυς ἐπερατώθη. Καὶ ὁ ποιητὴς οὖν, θέλων δηλῶσαι τὸ εἰς βάθος τοῦ ποταμοῦ καιόμενον, οὕτως ἔφη· „Τεῖροντ' ἐγχέλυές τε καὶ ἰχθύες.“ Ἰδικώτερον

δὲ καὶ κατ᾽ ἐξαίρετον ἐγχέλυες, ἵνα καὶ τὸ βάθος τοῦ κεκαυμένου ὕδατος δηλώσῃ.

55. Ἀντιφάνης δ᾽ ἐν Λύκωνι κωμῳδῶν τοὺς Αἰγυπτίους φησί·

Καὶ τἄλλα δεινούς φασι τοὺς Αἰγυπτίους
εἶναι, τὸ νομίσαι τ᾽ ἰσόθεον τὴν ἔγχελυν.
Πολὺ τῶν θεῶν γάρ ἐστι τιμιωτέρα.
Τῶν μὲν γὰρ εὐξαμένοισιν ἔσθ᾽ ἡμῖν τυχεῖν,
τούτων δὲ δραχμὰς τοὐλάχιστον δώδεκα
ἢ πλέον ἀναλώσασιν ὀσφρᾶσθαι μόνον.
Οὕτως ἔσθ᾽ ἅγιον παντελῶς τὸ θηρίον.

Ἀναξανδρίδης δ᾽ ἐν Πόλεσι, πρὸς τοὺς Αἰγυπτίους ἀποτεινόμενος τὸν λόγον, φησίν·

Οὐκ ἂν δυναίμην συμμαχεῖν ὑμῖν ἐγώ·
οὔθ᾽ οἱ τρόποι γὰρ ὁμονοοῦσ᾽, οὔθ᾽ οἱ νόμοι
ἡμῶν, ἀπ᾽ ἀλλήλων δὲ διέχουσιν πολύ.
βοῦν προσκυνεῖς, ἐγὼ δὲ θύω τοῖς θεοῖς
Τὴν ἔγχελυν μέγιστον ἡγεῖ δαίμονα,
ἡμεῖς δὲ τῶν ὄψων μέγιστον παρὰ πολύ.
Οὐκ ἐσθίεις ὕει᾽, ἐγὼ δέ γ᾽ ἥδομαι
(300) μάλιστα τούτοις. Κύνα σέβεις, τύπτω δ᾽ ἐγὼ,
τοὔψον κατεσθίουσαν ἡνίκ᾽ ἂν λάβω.
Τοὺς ἱερέας, ἐνθάδε μὲν ὁλοκλήρους νόμος
εἶναι, παρ᾽ ὑμῖν δ᾽, ὡς ἔοικ᾽, ἀπηργμένους.
Τὸν αἰέλουρον κακὸν ἔχοντ᾽ ἐὰν ἴδῃς,
κλάεις, ἐγὼ δ᾽ ἥδιστ᾽ ἀποκτείνας δέρω.
δύναται παρ᾽ ὑμῖν μυγαλῆ, παρ᾽ ἐμοὶ δέ γ᾽ οὔ.

Τιμοκλῆς δ᾽ ἐν Αἰγυπτίοις·

Πῶς ἂν μὲν οὖν σώσειεν ἶβις, ἢ κύων;
Ὅπου γὰρ εἰς τοὺς ὁμολογουμένους θεοὺς

ἀσεβοῦντες οὐ διδόασιν εὐθέως δίκην,
τίν' αἰελούρου βωμὸς ἐπιτρίψειεν ἄν;

56. Ὅτι δ' ἤσθιον τὰς ἐγχέλεις, καὶ μετὰ τεύτλων ἐντυλίξαντες, πολὺ μέν ἐστι καὶ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις κωμικοῖς, καὶ Εὔβουλος δέ φησιν ἐν Ἠχοῖ·

Νύμφα ἀπειρόγαμος, τεύτλῳ περὶ σῶμα καλυπτὰ,
λευκόχρως παρέσται
ἔγχελυς, ὦ μέγα μοι μέγα σοι φῶς ἐναργές.

Καὶ ἐν Ἴωνι·

Μετὰ ταῦτα θύννων μεγαλόπλουτ' ἐπεισέπλει
ὑπογάστρι' ὀπτῶν, αἵ τε λιμνοσώματοι
Βοιώτιαι παρῆσαν ἐγχέλεις θεαὶ,
τεῦτλ' ἀμπεχόμεναι.

Καὶ ἐν Μηδείᾳ·

Παρθένου Βοιωτίας
Κωπᾷδος· ὀνομάζειν γὰρ αἰδοῦμαι θεάν.

Ὅτι δὲ καὶ αἱ Στρυμόνιαι ἐγχέλεις δι' ὀνόματος ἦσαν, φησὶν ἐν Θαμύρᾳ Ἀντιφάνης·

Καὶ σοῦ γ' ἐπώνυμός τις ἐν φήμαις βροτῶν
Θρήκης κατάρδων ποταμὸς ὠνομασμένος,
Στρυμὼν, μεγίστας ἐγχέλεις κεκτημένος.

Καὶ περὶ τὸν Εὐλέα δὲ ποταμὸν (οὗ μνημονεύει Ἀντίμαχος ἐν ταῖς ἐπιγραφομέναις Δέλτοις, οὕτως·

Ἐλθὼν Εὐλαίας πηγὰς ἔπι δινήεντος.)

Δημήτριος ὁ Σκήψιος ἐν ἑκκαιδεκάτῳ τοῦ Τρωικοῦ διακόσμου ἐγχέλεις φησὶ διαφόρους γίνεσθαι.

57. ΕΛΟΨ. προείρηται μέν τινα περὶ αὐτοῦ· ἀλλὰ καὶ Ἀρχέστρατός φησι τάδε περὶ αὐτοῦ·

Τὸν δ' ἔλοπ' ἔσθε μάλιστα Συρακούσαις ἐνὶ κλειναῖς,
τόν γε κρατιστεύονθ'. Οὗτος γὰρ αὖ ἐστιν ἐκεῖθεν

τὴν ἀρχὴν γεγονὼς * * κἂν ᾖ περὶ νήσους,
ἢ περὶ τὴν ἄλλην που ἁλῷ γῆν, ἢ περὶ Κρήτην,
λεπτὸς καὶ στερεὸς καὶ κυματοπλὴξ ἀφικνεῖται.

58. *ΕΡΥΘΡΙΝΟΣ.* Ἀριστοτέλης ἐν τῷ περὶ ζώων καὶ Σπεύσιππος παραπλήσιά φησιν εἶναι φάγρον, ἐρυθρῖνον, ἥπατον. Τὰ παραπλήσια εἴρηκε καὶ Δωρίων ἐν τῷ περὶ ἰχθύων. Κυρηναῖοι δ' ἴκην τὸν ἐρυθρῖνον καλοῦσιν, ὡς Κλείταρχός φησιν ἐν Γλώσσαις.

59. *ΕΓΚΡΑΣΙΧΟΛΟΙ.* Καὶ τούτων μέμνηται Ἀριστοτέλης, ὡς μικρῶν ἰχθυδίων, ἐν τῷ περὶ ζωικῶν. Δωρίων δὲ ἐν τῷ περὶ ἰχθύων τῶν ἐγκρασιχόλων ἐν τοῖς ἑψητοῖς μέμνηται, εἰπὼν οὕτως· „Ἑψητοὺς εἶναι μὲν δεῖ ἐγκρασιχόλους, ἢ ἴωπας, ἢ ἀθερίνας, ἢ κωβιούς, ἢ τριγλίδας μικράς, σηπίδιά τε, καὶ τευθίδια, καὶ καρκίνια."

(301) 60. *ΕΨΗΤΟΣ.* Ἐπὶ τῶν λεπτῶν ἰχθυδίων. Ἀριστοφάνης ἐν Ἀναγύρῳ· „Οὐχ ἑψητῶν λοπάς ἐστιν." Ἄρχιππος Ἰχθύσι· „Καὶ τὴν μὲν ἀφύην καταπέπωκεν ἑψητὸς ἐντυχών." Εὔπολις Αἰξίν· „Ὦ Χάριτες, αἶσι μέλουσιν ἑψητοί." Εὔβουλος ἐν Προσουσίᾳ ἢ Κύκνῳ·

Ἀγαπῶν τε, κἂν ἑψητὸν ἐν τεύτλοις ἕνα
διὰ δωδεκάτης ἑψόμενον ἡμέρας ἴδῃ.

Ἄλεξις ἐν Ἀπεγλαυκωμένῳ·

Καὶ γὰρ ἑψητοί τινες
παρῆσαν ἡμῖν δαιδάλεοί πως.

Τὰ γὰρ καλὰ πάντα Δαιδάλου καλοῦσιν ἔργα. Καὶ πάλιν·

Τῶν οὖν κορακίνων πεῖραν οὐχὶ λαμβάνεις,
οὐδὲ τριχίδων, οὐδ' οἷον ἑψητῶν τινῶν;

Πληθυντικῶς δὲ λέγουσιν ἑψητοὺς κατὰ τὸ πλεῖστον. Ἀριστοφάνης Δράμασιν ἢ Νιόβῳ· „Οὐδὲν, μὰ Δί', ἐρῶ λοπάδος ἑψητῶν." Μένανδρος Περινθίᾳ·

Τὸ παιδίον δ' εἰσῆλθεν, ἑψητοὺς φέρον.

Ἑνικῶς δὲ Νικόστρατος ἐν Ἡσιόδῳ· „Βεμβράδ', ἀφύην, ἑψητόν." Ποσείδιππος Ἀποκλειομένῃ· „Ἑψητὸν ἀγοράζειν τινά." Ἐν δὲ τῇ ἐμῇ Ναυκράτει ἑψητοὺς καλοῦσιν ἰχθύδια ἀπολειπόμενα ἐν ταῖς διώρυξιν, ὅταν ὁ Νεῖλος ὑποπαύηται τῆς πληρώσεως.

61. *ΗΠΑΤΟΣ ἢ ΛΕΒΙΑΣ.* Διοκλῆς τοῦτόν φησι τῶν πετραίων εἶναι· Σπεύσιππος δ' ὅμοιον φάγρῳ τὸν ἥπατον. Ἔστι δὲ μονήρης, ὥς φησιν Ἀριστοτέλης, σαρκόφαγός τε καὶ καρχαρόδους, τὴν χροιὰν μὲν μέλας, ὀφθαλμοὺς δὲ μείζονας ἢ καθ' αὑτὸν ἔχων, καρδίαν τρίγωνον λευκήν. Ἀρχέστρατος δ', ὁ τῶν δείπνων λοχαγός, φησιν·

Καὶ λεβίαν λαβὲ, Μόσχε, τὸν ἥπατον ἐν περικλύστῳ
Δήλῳ καὶ Τήνῳ.

62. *ΗΛΑΚΑΤΗΝΕΣ.* Μνησίμαχος Ἱπποτρόφῳ·

Σκόμβρος,
θύννος, κωβιὸς, ἠλακατῆνες.

Εἰσὶ δὲ κητώδεις, ἐπιτήδειοι εἰς ταριχείαν. Μένανδρος Κόλακί φησι·

Κωβιὸς, ἠλακατῆνες,
κυνὸς οὐραῖον.

Μνασέας δ' ὁ Πατρεύς φησιν· „Ἰχθύος δὲ γίνεται καὶ ἡσυχίας τῆς ἀδελφῆς γαλήνη, καὶ μύραινα, καὶ ἠλακατῆνες."

63. *ΘΥΝΝΟΣ.* Τοῦτόν φησιν Ἀριστοτέλης εἰσπλεῖν εἰς τὸν Πόντον, ἐχόμενον τῆς γῆς· ἐν τῷ δεξιῷ ὀφθαλμῷ βλέπειν, τῷ γὰρ εὐωνύμῳ ἀμβλυωπεῖν. Ἔχει δ' ὑπὸ τὰ πτερύγια τὸν λεγόμενον οἶστρον. Χαίρει δὲ ἀλέᾳ· διὸ καὶ πρὸς τὴν ἄμμον πρόσεισι. Γίνεται δὲ ἐδώδιμος, ὅταν τοῦ οἴστρου παύσηται. Μίσγεται δὲ μετὰ τὴν φωλείαν, ὥς φησι Θεόφραστος. Καὶ ἕως μὲν ἂν ἔχῃ μικρὰ τὰ κυήμα-

τα, δυσάλωτος, ὅταν δὲ μείζω γένηται, διὰ τὸν οἶστρον ἁλίσκεται. Φωλεύει δ' ὁ θύννος, καίτοι πολυαίματος ὤν. Ἀρχέστρατος δέ φησιν·

Ἀμφὶ δὲ τὴν ἱεράν τε καὶ εὐρύχορον Σάμον ὄψει
θύννον, ἁλισκόμενον σπουδῇ, μέγαν, ὃν καλέουσιν
ὄρκυν, ἄλλοι δ' αὖ κῆτος. Τούτου δὲ θεοῖς χρὴ
ὀψωνεῖν· ἃ πρέπει ταχέως καὶ μητέρι τιμῆς.
(302) Ἔστι δὲ γενναῖος Βυζαντίῳ, ἔν τε Καρύστῳ,
ἐν Σικελῶν τε κλυτῇ νήσῳ Κεφαλοιδὶς ἀμείνους
πολλῷ τῶνδε τρέφει θύννους, καὶ Τυνδαρὶς ἀκτή.
Ἂν δέ ποτ' Ἰταλίας ἱερᾶς Ἱππώνιον ἔλθῃς,
ἑρπετὸν εἰς ὕδατος στεφάνους, πολυ δὴ, πολὺ πάντων
ἐνταῦθ' εἰσὶν ἄριστοι, ἔχουσί τε τέρματα νίκης.
Οἱ δ' ἐπὶ τῶνδε τόπων πεπλανημένοι εἰσὶν ἐκεῖθεν,
πολλὰ περάσαντες πελάγη βρυχίου διὰ πόντου·
ὥστ' αὐτοὺς ἡμεῖς θηρεύομεν, ὄντας ἀώρους.

64. Ὠνομάσθη δὲ θύννος ἀπὸ τοῦ θύειν τε καὶ ὁρμᾶν. Ὁρμητικὸς γὰρ ὁ ἰχθὺς διὰ τὸ ἔχειν κατά τινα ὥραν οἶστρον ἐπὶ τῆς κεφαλῆς, ὑφ' οὗ φησιν ὁ Ἀριστοτέλης αὐτὸν ἐξελαύνεσθαι, γράφων οὕτως· „Οἱ δὲ θύννοι καὶ οἱ ξιφίαι οἰστρῶσι περὶ κυνὸς ἐπιτολήν. Ἔχουσι γὰρ ἀμφότεροι τηνικαῦτα παρὰ τὰ πτερύγια, οἱονεὶ σκωλήκιον, τὸν καλούμενον οἶστρον, ὅμοιον μὲν σκορπίῳ, μέγεθος δ' ἡλίκον ἀράχνης. Τοῦτο δὲ ποιεῖ αὐτοὺς ἐξάλλεσθαι, οὐκ ἔλαττον τοῦ δελφῖνος· καὶ τοῖς πλοίοις πολλάκις ἐμπίπτουσι.“ Καὶ Θεοδωρίδας δέ φησι·

Θύννοι τε δὴ οἰστρῶντοντι Γαδείρων δρόμον.

Πολύβιος δ' ὁ Μεγαλοπολίτης ἐν τετάρτῃ καὶ τριακοστῇ τῶν ἱστοριῶν, περὶ τῆς ἐν Ἰβηρίᾳ Λυσιτανίας χώρας διαλεγόμενός, φησιν, ὅτι βάλανοί εἰσι κατὰ βάθος ἐν τῇ αὐ-

τόθι θαλάττῃ πεφυτευμέναι, ὧν τὸν καρπὸν σιτουμένους τοὺς θύννους πιαίνεσθαι. Διόπερ οὐκ ἂν ἁμάρτοι τις λέγων, ὓς εἶναι θαλαττίους τοὺς θύννους. Εἰσὶ γὰρ οἱ θύννοι οἷον ὕες, ἀπὸ τῶν βαλάνων αὐξανόμενοι.

65. Ἐπαινεῖται δὲ τοῦ ἰχθύος τούτου τὰ ὑπογάστρια, ὡς καὶ Εὔβουλός φησιν ἐν Ἴωνι·

Μετὰ ταῦτα θύννων μεγαλόπλουτ᾽ ἐπεισέπλει
ὑπογάστρι᾽ ὀπτῶν.

Ἀριστοφάνης Λημνίαις·

Οὐκ ἔγχελυν Βοιωτίαν, οὐ γλαῦκον, οὐχὶ θύννου
ὑπογάστριον.

Στράττις Ἀταλάντῃ·

Ὑπογάστριον θύννου τε κἀκροκώλιον
δραχμῆς ὕειον.

Ἐν δὲ Μακεδόσιν· „Ὑπογάστρια θ᾽ ἡδέα θύννων.“

Ἔριφος Μελιβοίᾳ·

Ταῦθ᾽ οἱ πένητες οὐκ ἔχοντες ἀγοράσαι,
ὑπογάστριον θύννακος, οὐδὲ κρανίον
λάβρακος, οὐδὲ γόγγρον, οὐδὲ σηπίας·
ἃς οὐδὲ μάκαρας ὑπερορᾶν οἶμαι θεούς.

Ὅταν δὲ καὶ Θεόπομπος ἐν Καλλαίσχρῳ λέγῃ·

Ἰχθύων δὲ δὴ
ὑπογάστρι᾽, ὦ Δάματερ,

παρατηρητέον, ὅτι ἐπὶ ἰχθύων μὲν ὑπογάστριον λέγουσι, σπανίως δ᾽ ἐπὶ χοίρων καὶ τῶν ἄλλων ζώων. Ἄδηλον δ᾽, ἐπὶ τίνων ἔταξε τὸ ὑπογάστριον Ἀντιφάνης ἐν τῷ Ποντικῷ, ὅταν λέγῃ·

Ὅστις ὠψώνηκ᾽ ἴσως
τούτους μεγαλείως ταῖς κάκιστ᾽ ἀπολουμέναις
ὑπογάστρι᾽ ἐλθών, ὅσα Ποσειδῶν ἀπολέσαι·

τάττειν τε γεννικῶς παρασκευάζεται
πλευρὰν μετ᾽ αὐτῶν.

Ἄλεξις δὲ ἐν Ὀδυσσεῖ ὑφαίνοντι, καὶ τὴν κεφαλὴν τοῦ θύννου ἐπαινῶν, φησι·

Καὶ τοὺς ἁλιέας εἰς τὸ βάραθρον ἐμβαλῶ·
ἀπελευθέρων ὀψάρια θηρεύουσί μοι,
(303) τριχίδια καὶ σηπίδια καὶ φρυκτούς τινας.
Οὗτος δὲ πρότερον, εἰ κεφαλὴν θύννου λάβοι,
ἐνόμιζεν ἐγχέλεια καὶ θύννους ἔχειν.

Ἐπῄνουν δὲ τῶν θύννων καὶ τὰς κλεῖδας καλουμένας, ὡς Ἀριστοφῶν ἐν Πειρίθῳ·

Καὶ μὴν διέφθαρταί γε τοὖψον παντελῶς·
κλεῖδες μὲν ὀπταὶ δύο παρεσκευασμέναι.
B. Αἷς τὰς θύρας κλείουσι; A. Τοῦ θύννου μὲν οὖν.
B. Σεμνὸν τὸ βρῶμα. A. Καὶ τρίτη Λακωνική.

66. Ἀντίγονος δ᾽ ὁ Καρύστιος ἐν τῷ περὶ λέξεως τῷ Ποσειδῶνί φησι θύννον θύεσθαι, καθάπερ προείπαμεν. Ἡρακλέων δ᾽ ὁ Ἐφέσιος τὸν ὄρκυνόν φησι λέγειν τοὺς Ἀττικούς. Σώστρατος δ᾽ ἐν δευτέρῳ περὶ ζώων τὴν πηλαμύδα θυννίδα καλεῖσθαι λέγει, μείζω δὲ γινομένην θύννον, ἔτι δὲ μείζονα ὄρκυνον, ὑπερβαλλόντως δὲ αὐξανόμενον γίνεσθαι κῆτος. Μνημονεύει δὲ τοῦ θύννου καὶ Αἰσχύλος, λέγων·

Σφύρας δέχεσθαι κἀπιχαλκεύειν μύδρους
ὃς ἀστενακτὶ, θύννος ὥς, ἠνέσχετο
ἄναυδος.

Καὶ ἀλλαχοῦ·

Τὸ σκαιὸν ὄμμα παραβαλὼν θύννου δίκην.

ὡς τοῦ θύννου τῷ σκαιῷ ὀφθαλμῷ οὐ βλέποντος, ὡς Ἀριστοτέλης εἴρηκεν. Μένανδρος Ἁλιεῦσι·

Καὶ θάλαττα βορβορώδης, ἣ τρέφει θύννον μέγαν.
Καὶ παρὰ Σώφρονι ὁ θυννοθήρας ἐστίν. Οὓς ἔνιοι θύννους καλοῦσιν, Ἀθηναῖοι δὲ θυννίδας.

67. ΘΥΝΝΙΣ. Τοῦ ἄῤῥενος ταύτην φησὶ διαφέρειν ὁ Ἀριστοτέλης τῷ ἔχειν ὑπὸ τῇ γαστρὶ πτερύγιον, ὃ καλεῖσθαι ἀθέρα. Ἐν δὲ τῷ περὶ ζώων μορίων, διστὰς αὐτὴν τοῦ θύννου, φησὶ τοῦ θέρους τίκτειν περὶ τὸν Ἑκατομβαιῶνα θυλακοειδὲς, ἐν ᾧ πολλὰ γίνεσθαι μικρὰ ᾠά. Καὶ Σπεύσιππος δ' ἐν δευτέρῳ Ὁμοίων διίστησιν αὐτὰς τῶν θύννων, καὶ Ἐπίχαρμος ἐν Μούσαις. Κρατῖνος δ' ἐν Πλούτοις φησίν·

Ἐγὼ γάρ εἰμι θυννὶς, ἢ μελαίνας, ἢ
καὶ θύννος, ὀρφὼς, γλαῦκος, ἔγχελυς, κύων.

Ἀριστοτέλης δ' ἐν τῷ περὶ ἰχθύων ἀγελαῖον καὶ ἐκτοπιστικὸν εἶναι τὴν θυννίδα. Ἀρχέστρατος δ' ὁ κίμβιξ φησί·

Καὶ θύννης οὐραῖον ἔχειν, ἣν θυννίδα φωνῶ
τὴν μεγάλην, ἧς μητρόπολις Βυζάντιόν ἐστιν.
Εἶτα τεμὼν αὐτὴν ὀρθῶς ὄπτησον ἅπασαν,
ἁλσὶ μόνον λεπτοῖσι πάσας, καὶ ἐλαίῳ ἀλείψας.
Θερμά τ' ἔχειν τεμάχη, βάπτων δριμεῖαν ἐς ἅλμην.
Κἂν ξηρὰν ἐθέλῃς ἔσθειν, γενναῖα πέλονται,
ἀθανάτοισι θεοῖσι φυὴν καὶ εἶδος ὁμοῖα.
Ἂν δ' ὄξει ῥάνας παραθῇς, ἀπόλωλεν ἐκείνη.

Καὶ Ἀντιφάνης δ' ἐν Παιδεραστῇ·

Τῆς τε βελτίστης μεσαῖον θυννάδος Βυζαντίας
τέμαχος ἐν τεύτλου λακιστοῖς κρύπτεται στεγάσμασι.

Τῆς θυννίδος τὸ οὐραῖον ἐπαινεῖ καὶ Ἀντιφάνης ἐν Κουρίδι, οὕτως·

Ὁ μὲν ἀγρῷ τρεφόμενος
θαλάττιον μὲν οὗτος οὐδὲν ἐσθίει,

(304) πλὴν τῶν παρὰ γῆν, γόγγρον τιν᾽, ἢ νάρκην τιν᾽, ἢ
θύννης τὰ πρὸς τῇ—Β. ποῖα; Α. Τὰ κάτωθεν λέγω.
Β. Τούτους φάγοις ἄν; Γ. Τοὺς γὰρ ἄλλους νενόμικα
ἀνθρωποφάγους ἰχθῦς. Ε. Τὸ δεῖνα δ᾽ ἐσθίεις
Τουτὶ κακίνωτα πλοῖα Κωπᾷδας λέγεις.
Ἀγρίως γε. Παρὰ λίμνην γὰρ γεωργῶν τυγχάνω.
Τὰ δ᾽ ἐγχέλεια γράψομαι λιποταξίου·
κομιδῇ γὰρ οὐκ ἦν οὐδαμοῦ.

Τούτων τῶν ἰαμβείων ἔνια ἔστιν εὑρεῖν καὶ ἐν Ἀκεστρίᾳ, καὶ ἐν Ἀγροίκῳ, ἢ Βουταλίωνι. Ἱππῶναξ δὲ, ὡς Λυσανίας ἐν τοῖς περὶ ἰαμβοποιῶν παρατίθεται, φησίν·

Ὁ μὲν γὰρ αὐτῶν ἡσυχῇ τε καὶ ῥύδην
θύνναν τε καὶ μυττωτὸν ἡμέρας πάσας
δαινύμενος, ὥσπερ Λαμψακηνὸς εὐνοῦχος,
κατέφαγε δὴ τὸν κλῆρον· ὥστε χρὴ σκάπτειν
πέτρας τ᾽ ὀρείας, σῦκα μέτρια τρώγων,
καὶ κρίθινον κόλλικα, δούλιον χόρτον.

Μνημονεύει δὲ τῶν θυννίδων καὶ Στράττις ἐν Καλλιππίδῃ.

68. ΙΠΠΟΥΡΟΙ. Ἀριστοτέλης ἐν πέμπτῳ ζώων μορίων τοὺς ἱππούρους φησὶν ᾠὰ τίκτειν, καὶ ταῦτα ἐξ ἐλαχίστων μέγιστα γίνεσθαι, ὡς καὶ τὰ τῆς σμυραίνης· τίκτειν δ᾽ ἔαρος. Δωρίων δ᾽ ἐν τῷ περὶ ἰχθύων κορύφαιναν καλεῖσθαί φησι τὸν ἵππουρον. Ἱκέσιος δ᾽ ἱππουρεῖς αὐτοὺς προσαγορεύει. Μνημονεύει δ᾽ αὐτῶν Ἐπίχαρμος ἐν Ἥβας γάμῳ·

Κωξύρυγχοι ῥαφίδες ἵππουροί τε καὶ χρυσόφρυες.

Νουμήνιος δ᾽ ἐν Ἁλιευτικῷ, τὴν φύσιν τοῦ ἰχθύος διηγούμενος, συνεχές φησιν αὐτὸν ἐξάλλεσθαι, διὸ καὶ ἀρνευτὴν ὀνομάζεσθαι. Λέγει δὲ οὕτω περὶ αὐτοῦ·

Ἠὲ μέγαν συνόδοντα, ἢ ἀρνευτὴν ἵππουρον.

Ἀρχέστρατος δέ φησιν·

Ἵππουρος δὲ Καρύστιός ἐστιν ἄριστος·
ἄλλως τ' εὔοψον σφόδρα χωρίον ἐστὶ Κάρυστος.

Ἐπαίνετος δ' ἐν Ὀψαρτυτικῷ κορύφαιναν αὐτόν φησιν ὀνομάζεσθαι.

69. ΙΠΠΟΣ. Μήποτε τούτους ἱππίδια καλεῖ Ἐπίχαρμος, ὅταν λέγῃ·

Κορακῖνοι δὲ κοριοειδέες,
πίονες, χἰππίδια λεῖα, ψύχει ἁπαλοκουρίδες.

Νουμήνιος δ' ἐν Ἁλιευτικῷ·

Ἢ σκάρον, ἢ κῶθον τροφίην καὶ ἀναιδέα λίην,
χάννους τ' ἐγχέλυάς τε καὶ ἐννυχίην πίτυνον,
ἢ μύας, ἢ ἵππους, ἠὲ γλαύκην κορύδυλιν.

Μνημονεύει αὐτοῦ καὶ Ἀντίμαχος ὁ Κολοφώνιος ἐν τῇ Θηβαΐδι, λέγων οὕτως·

Ἢ ὕκην, ἢ ἵππον, ἢ ὃν κίχλην καλέουσιν.

70. ΙΟΥΛΙΔΕΣ. Περὶ τούτων Δωρίων ἐν τῷ περὶ ἰχθύων φησίν· „Ἰουλίδας ἕψειν μὲν ἐν ἅλμῃ. ὀπτᾶν δ' ἐπὶ τηγάνου.“ Νουμήνιος δέ·

Κεῖνο δὲ δὴ σκέπτοιο, τό κεν καὶ ἰουλίδα μάργον
πολλὸν ἀποτρωπῷτο καὶ ἰοβόλον σκολόπενδραν.

Ἰούλους δ' ὁ αὐτὸς ὀνομάζει τὰ ἔντερα τῆς γῆς, διὰ τούτων·

(305) Καὶ δὲ σύ γε μνήσαιο δελείατος, ὅττι παρ' ἄκρα
δήεις αἰγιαλοῖο γεώλοφα· τοὶ μὲν ἴουλοι
κέκληνται, μέλανες, γαιηφάγοι, ἔντερα γαίης.
Ἠὲ καὶ ἕρπηλας δολιχήποδας, ὁππότε πέτραι
ἀμμώδεις κλύζονται ἐπ' ἄκρῃ κύματος ἀγῇ·
ἔνθεν ὀρύξασθαι θέμεναί τ' εἰς ἄγγος ἀολλέας.

71. ΚΙΧΛΑΙ καὶ ΚΟΣΣΥΦΟΙ. Διὰ τοῦ η

Ἀττικοὶ κίχλην λέγουσι. Καὶ ὁ λόγος οὕτως ἔχει. Τὰ γὰρ εἰς λα λήγοντα θηλυκὰ, πρὸ τοῦ λ ἕτερον λ ἔχει, Σκύλλα, σκίλλα, κόλλα, βδέλλα, ἅμιλλα, ἅμαλλα· τὰ δὲ εἰς λη οὐκ ἔτι, ὁμίχλη, φύτλη, γενέθλη, αἴγλη, τρώγλη. Ὁμοίως οὖν καὶ τρίγλη. Κρατῖνος·

Τρίγλη δ' εἰ μὲν ἐδηδοκοίη τένθου τινὸς ἀνδρός.

Διοκλῆς δ' ἐν πρώτῳ Ὑγιεινῶν· „Οἱ δὲ πετραῖοι (φησὶ) καλούμενοι μαλακόσαρκοι, κόσσυφοι, κίχλαι, πέρκαι, κωβιοὶ, φυκίδες, ἀλφηστικός.“ Νουμήνιος δ' ἐν Ἁλιευτικῷ·

Γλαύκους, ἢ ὀρφῶν ἔναλον γένος, ἠὲ μελάγχρων
κόσσυφον, ἢ κίχλας ἁλιειδέας.

Ἐπίχαρμος δ' ἐν Ἥβας γάμῳ·

Βαμβραδόνες τε καὶ κίχλαι, λαγοὶ, δράκοντές τ' ἄλκιμοι.

Ἀριστοτέλης δ' ἐν τῷ περὶ ζωικῶν· „Καὶ τὰ μὲν μελανόστικτα, ὥσπερ κόσσυφος, τὰ δὲ ποικιλόστικτα, ὥσπερ κίχλη.“ Παγκράτης δ' ὁ Ἀρκὰς ἐν ἔργοις θαλαττίοις τὴν κίχλην πολλοῖς ὀνόμασί φησι καλεῖσθαι·

Οἷς ἤδη κίχλην οἰνώδεα, τὴν καλαμῆες
σαῦρον κικλήσκουσι, καὶ αἰολίην, ὀρφίσκον,
πιότατον κεφαλῇ.

Νίκανδρος δ' ἐν τετάρτῳ Ἑτεροιουμένων φησίν·

Ἢ σκάρον ἢ κίχλην πολυώνυμον.

72. ΚΑΠΡΟΣ καὶ ΚΡΕΜΥΣ. Ἀριστοτέλης ἐν τῷ περὶ ζώων φησί· „Τὰ δὲ ἀνόδοντα καὶ λεῖα, ὡς ῥαφίς. Καὶ τὰ μὲν λιθοκέφαλα, ὡς κρέμυς, τὰ δὲ σκληρότατα, τραχύδερμα, ὡς κάπρος. Καὶ τὰ μὲν δίραβδα, ὥσπερ σεσερῖνος, τὰ δὲ πολύραβδα καὶ ἐρυθρόγραμμα, ὡς σάλπη.“ Τοῦ δὲ κάπρου μνημονεύει καὶ Δωρίων καὶ Ἐπαίνετος. Ἀρχέστρατος δέ φησιν·

Αὐτὰρ ἐς Ἀμβρακίαν ἐλθὼν εὐδαίμονα χώραν,
τὸν κάπρον ἂν ἐσίδης, ὠνοῦ καὶ μὴ κατάλειπε,
κἂν ἰσόχρυσος ἔῃ, μή σοι νέμεσις καταπνεύσῃ
δεινὴ ἀπ' ἀθανάτων. Τὸ γάρ ἐστιν νέκταρος ἄνθος.
Τούτου δ' οὐ θέμις ἐστὶ φαγεῖν θνητοῖσιν ἅπασιν,
οὐδ' ἐσιδεῖν ὅσσοισιν, ὅσοι μὴ, πλεκτὸν ὕφασμα
σχοίνου ἑλειστρόφου κοῖλον χείρεσσιν ἔχοντες,
εἰώθασι·δονεῖν ψήφους αἴθωνι λογισμῷ.
Ἄρθρων μηλείων ἐπὶ γῆν δωρήματα βάλλων.

73. ΚΙΘΑΡΟΣ. Ἀριστοτέλης ἐν τῷ περὶ ζώων, ἢ περὶ ἰχθύων „Ὁ κίθαρος (φησὶ) καρχαρόδους, μονήρης, φυκοφάγος, τὴν γλῶτταν ἀπολελυμένος, καρδίαν λευκὴν ἔχων καὶ πλατεῖαν.“ Φερεκράτης Δουλοδιδασκάλῳ·

(306) Κίθαρος γεγενῆσθαι κἀγοράζειν κίθαρος ὤν.
[Ὡς] ἀγαθόν γ' ὁ κίθαρος· καὶ πρὸς Ἀπόλλωνος πάνυ
ἐκεῖνο θράττει μ', ὅτι λέγουσιν, ὦ 'γαθὴ,
ἔνεστιν ἐν κιθάρῳ τι κακόν.

Ἐπίχαρμος Ἥβας γάμῳ·

Ἧς δ' ὑαινίδες τε, βούγλωσσοί τε, καὶ κίθαρος ἐνῆς.

Ὅτι δὲ διὰ τὸ ὄνομα ἱερὸς εἶναι νενόμισται τοῦ Ἀπόλλωνος, εἴρηκεν Ἀπολλόδωρος. Καλλίας δὲ ἢ Διοκλῆς Κύκλωψι·

Κίθαρος ὀπτὸς καὶ βατὶς θύννου τε κεφάλαιον τοδί.

Ὁ δ' Ἀρχέστρατος ἐν τῇ Ἡδυπαθείᾳ·

Κίθαρον δὲ κελεύω,
ἂν μὲν λευκὸς ἔῃ, * * στερεός τε πεφύκῃ,
ἕψειν, εἰς ἅλμην καθαρὰν βαιὰ φύλλα καθέντα·
ἂν δ' ᾖ πυῤῥὸς ἰδεῖν, καὶ μὴ λίαν μέγας, ὀπτᾶν
ὀρθῇ κεντήσαντα δέμας νεοθῆγι μαχαίρᾳ.

Καὶ πολλῷ τυρῷ καὶ ἐλαίῳ τοῦτον ἄλειφε·
χαίρει γὰρ δαπανῶντας ὁρῶν, ἔστιν δ᾽ ἀκόλαστος.

74. ΚΟΡΔΥΛΟΣ. Τοῦτον Ἀριστοτέλης φησὶν ἀμφίβιον εἶναι, καὶ τελευτᾶν ὑπὸ τοῦ ἡλίου αὐανθέντα. Νουμήνιος δὲ ἐν Ἁλιευτικῷ κούρυλον αὐτὸν καλεῖ·

Τοῖσί κεν ἄρμενα πάντα, παροπλίσσαιο δὲ μῦρα,
κούρυλον ἢ πειρῆνα ἢ εἰναλίην ἔρπιλλαν.

Μέμνηται δὲ καὶ κορδυλίδος ἐν τούτοις·

Ἢ μύας, ἢ ἵππους, ἠὲ γλαύκην κορύδυλιν.

75. ΚΑΜΜΟΡΟΙ. Ἐπίχαρμος ἐν Ἥβας γάμῳ·

Ἔτι δὲ ποττούτοισι βῶκες, σμαρίδες, ἀφύαι, κάμμοροι.

Καὶ Σώφρων δ᾽ ἐν γυναικείοις μίμοις αὐτῶν μέμνηται. Ἔστι δὲ καρίδων γένος, καὶ ὑπὸ Ῥωμαίων οὕτως καλοῦνται.

76. ΚΑΡΧΑΡΙΑΙ. Νουμήνιος ὁ Ἡρακλεώτης ἐν τῷ Ἁλιευτικῷ φησιν·

Ἄλλοτε καρχαρίην, ὁτὲ δὲ ῥόθιον ψαμαθῖδα.

Σώφρων Θυννοθήρᾳ· „Ἁ δὲ γαστὴρ ὑμέων καρχαρίας, ὅκα τινὸς δήσθε.“ Νίκανδρος ὁ Κολοφώνιος ἐν Γλώσσαις τὸν καρχαρίαν καλεῖσθαί φησι καὶ λάμιαν καὶ σκύλλαν.

77. ΚΕΣΤΡΕΥΣ. Ἱκέσιός φησι· „Τῶν δὲ καλουμένων λευκίσκων πλείονά ἐστιν εἴδη. Λέγονται γὰρ οἱ μὲν κέφαλοι, οἱ δὲ κεστρεῖς, ἄλλοι δὲ χελλῶνες, οἱ δὲ μυξῖνοι. Ἄριστοι δ᾽ εἰσὶν οἱ κέφαλοι καὶ πρὸς τὴν γεῦσιν καὶ πρὸς τὴν εὐχυλίαν. Δεύτεροι δ᾽ εἰσὶ τούτων οἱ λεγόμενοι κεστρεῖς· ἥσσονες δ᾽ οἱ μυξῖνοι· καταδεέστεροι δὲ πάντων οἱ χελλῶνες, οἱ λεγόμενοι βάκχοι. Εὔχυλοι δ᾽ εἰσὶ σφόδρα, καὶ οὐ πολύτροφοι, καὶ εὐέκκριτοι.“ Δωρίων δ᾽ ἐν τῷ περὶ ἰχθύων τῶν κεστρέων τὸν μὲν θαλάττιον ἐπι-

θεται, τὸν δὲ ποτάμιον οὐ δοκιμάζει, εἴδη δὲ τοῦ θαλαττίου κέφαλον καὶ νῆστιν. Τὸν δὲ κατὰ τῆς κεφαλῆς τοῦ κεστρέως ἐχῖνον σφόνδυλον ὀνομάζει. Διαφέρειν τέ φησι κεφάλου κεφαλῖνον, ὃν καὶ βλεψίαν καλεῖσθαι. Ἀριστοτέλης δ' ἐν πέμπτῳ μορίων· „Ἄρχονται δὲ (φησὶ) κύειν τῶν κεστρέων οἱ μὲν χελλῶνες Ποσειδεῶνος μηνὸς, καὶ ὁ σαργὸς, καὶ ὁ μύξος καλούμενος, καὶ ὁ κέφαλος. Κύουσι δὲ τριάκοντα ἡμερῶν. Ἔνιοι δὲ τῶν κεστρέων οὐ γίνονται ἐκ συνδυασμοῦ, ἀλλὰ φύονται ἐκ τῆς ἰλύος καὶ τῆς (307) ἄμμου.“ Ἐν δ' ἄλλοις φησὶν ὁ Ἀριστοτέλης· „Ὁ κεστρεὺς καρχαρόδους ὢν οὐκ ἀλληλοφαγεῖ, ἅτε δὴ οὐδ' ὅλως σαρκοφαγῶν. Ἔστι δὲ ὁ μέν τις κέφαλος, ὁ δὲ χελλὼν, ὁ δὲ φεραῖος. Καὶ ὁ μὲν χελλὼν πρὸς τῇ γῇ νέμεται, ὁ δὲ φεραῖος οὔ. Καὶ τροφῇ χρῆται ὁ μὲν φεραῖος τῇ ἀφ' αὑτοῦ γενομένῃ μύξῃ, ὁ δὲ χελλὼν ἄμμῳ, καὶ ἰλύϊ. Λέγεται δὲ καὶ, ὅτι τὸν γόνον τῶν κεστρέων οὐδὲν τῶν θηρίων κατεσθίει, ἐπεὶ οἱ κεστρεῖς οὐδένα τῶν ἰχθύων.“ Εὐθύδημος δ' ὁ Ἀθηναῖος ἐν τῷ περὶ ταρίχων· „Εἴδη κεστρέων εἶναι κέφαλον καὶ σφηνέα καὶ δακτυλέα. Καὶ κεφάλους μὲν λέγεσθαι διὰ τὸ βαρυτέραν τὴν κεφαλὴν ἔχειν, σφηνέας δὲ, ὅτι λαγαροὶ καὶ τετράγωνοι. Τὰ δὲ τῶν δακτυλέων τὸ πλάτος ἔχει ἔλασσον τῶν δυοῖν δακτύλων.“ Θαυμαστοὶ δ' εἰσὶ τῶν κεστρέων οἱ περὶ Ἄβδηρα ἁλισκόμενοι, ὡς καὶ Ἀρχέστρατος εἴρηκε. Δεύτεροι δὲ οἱ ἐκ Σινώπης.

78. Καλοῦνται δὲ οἱ κεστρεῖς ὑπό τινων πλῶτες, ὥς φησι Πολέμων ἐν τῷ περὶ τῶν ἐν Σικελίᾳ ποταμῶν. Καὶ Ἐπίχαρμος δ' ἐν Μούσαις οὕτως αὐτοὺς ὀνομάζει·

Αἰολίαι πλῶτές τε κυνόγλωσσοί τ', ἐνῆν δὲ σκιαθίδες.

Ἀριστοτέλης δὲ ἐν τῷ περὶ ζώων ἠθῶν καὶ βίων φησὶν, ὅτι ζῶσιν οἱ κεστρεῖς, κἂν ἀφαιρεθῶσι τὰς κέρκους. Ἀπεσθίεται δ' ὁ μὲν κεστρεὺς ὑπὸ λάβρακος, ὁ δὲ γόγγρος ὑπὸ μυραίνης.“ Ἡ δὲ λεγομένη παροιμία, κεστρεὺς νηστεύει, ἐπὶ τῶν δικαιοπραγούντων ἀκούεται, ἐπειδὴ οὐ σαρκοφαγεῖ ὁ κεστρεύς. Ἀναξίλας ἐν Μονοτρόπῳ, Μάτωνα τὸν σοφιστὴν ἐπὶ γαστριμαργίᾳ διαβάλλων, φησί·

Τοῦ κεστρέως κατεδήδοκεν τὸ κρανίον·
ἀναρπάσας Μάτων· ἐγὼ δ' ἀπόλλυμαι.

Ὁ δὲ καλὸς Ἀρχέστρατός φησι·

Κεστρέα δ' Αἰγίνης ἐξ ἀμφιρύτης ἀγόραζε,
ἀνδράσι τ' ἀστείοισιν ὁμιλήσεις.

Διοκλῆς Θαλάττῃ· „Ἅλλεται δ' ὑφ' ἡδονῆς κεστρεύς.“

79. *Ὅτι δὲ εἶδος κεστρέων οἱ νήστεις, Ἄρχιππος Ἡρακλεῖ γαμοῦντί φησι· „Νήστεις κεστρέας, κεφάλους.“ Ἀντιφάνης Λάμπωνι·*

Κεστρεῖς ἔχων ἄλλους στρατιώτας τυγχάνεις
νήστεις.

Ἄλεξις Φρυγί·

Ἐγὼ δὲ κεστρεὺς νῆστις οἴκαδ' ἀποτρέχω.

Ἀμειψίας Ἀποκοτταβίζουσιν·

Ἐγὼ δ' ἰὼν πειράσομαι
εἰς τὴν ἀγορὰν ἔργον λαβεῖν. Β. Ἧττόν γ' ἂν οὖν
νῆστις καθάπερ κεστρεὺς, ἀκολουθήσεις ἐμοί.

Εὔφρων Αἰσχρᾷ·

Μίδας δὲ κεστρεύς ἐστι· νῆστις περιπατεῖ.

Φιλήμων Συναποθνήσκουσιν·

Ἠγόρασα νῆστιν κεστρέ' ὀπτὸν, οὐ μέγαν.

Ἀριστοφάνης Γηρυτάδῃ·

Ἆρ᾽ ἔνδον ἀνδρῶν κεστρέων ἀποικία;
ὡς μὲν γάρ εἰσι νήστιδες, γιγνώσκετε.

Ἀναξανδρίδης Ὀδυσσεῖ·

Τὰ πόλλ᾽ ἄδειπνος περιπατεῖ, κεστρῖνός ἐστι νῆστις.

Εὔβουλος Ναυσικάᾳ·

Ὃς νῦν τετάρτην ἡμέραν βαπτίζεται,
νῆστιν πονηροῦ κεστρέως τρίβων βίον.

80. Τούτων ποτὲ λεχθέντων ἐπὶ τῷ καλῷ τούτῳ ὄψῳ τῶν κυνικῶν τις ἑσπέριος ἐλθὼν ἔφη, Ἄνδρες φίλοι, μὴ καὶ ἡμεῖς νηστείαν ἄγομεν, Θεσμοφορίων τὴν μέσην, ὅτι δίκην κεστρέων νηστεύομεν. Ὡς γάρ ὁ Δίφιλός φησιν ἐν Λημνίαις·

Οὗτοι δεδειπνήκασιν· ὁ δὲ τάλας ἐγὼ
(308) κεστρεὺς ἂν εἴην, ἕνεκα νηστείας ἄκρας.

Ὑπολαβὼν δὲ Μυρτίλος·

Καὶ στῆτ᾽ ἐφεξῆς,

ἔφη, κατὰ τὸν Θεοπόμπου Ἡδυχάρην,

κεστρέων νῆστις χορὸς,
λαχάνοισιν ὥσπερ χῆνες ἐξενισμένοι.

Οὐ πρότερον γάρ τινος μεταλήψεσθε, ἕως ἂν ἢ ὑμεῖς, ἢ ὁ συμμαθητὴς ὑμῶν Οὐλπιανὸς, εἴπητε, διὰ τί νῆστις μόνος τῶν ἰχθύων ὁ κεστρεὺς καλεῖται. Καὶ ὁ Οὐλπιανὸς ἔφη, ὅτι οὐδὲν δέλεαρ ἐσθίει ἔμψυχον, καὶ ἀνελκυσθεὶς δὲ οὐ δελεάζεται οὔτε σαρκὶ οὔτ᾽ ἄλλῳ τινὶ ἐμψύχῳ, ὡς Ἀριστοτέλης ἱστορεῖ, φάσκων, ὅτι μὴ νῆστις ὢν φαῦλός ἐστι. καὶ ὅτι, ἐὰν φοβηθῇ, κρύπτει τὴν κεφαλὴν, ὡς τὸ πᾶν κρύπτων σῶμα. Πλάτων τε ἐν Ἑορταῖς φησιν·

Ἐξιόντι μοι
ἁλιεὺς ἀπήντησεν φέρων μοι κεστρέας·
ἰχθῦς ἀσίτους τοὺς πονηροὺς ἦγέ μοι,

Σὺ δέ μοι εἰπὲ, ὦ Θετταλὸν πάλαισμα Μυρτίλε, διότι οἱ ἰχθύες ὑπὸ τῶν ποιητῶν ἔλλοπες καλοῦνται. Καὶ ὅς, Ἤτοι, διὰ τὸ ἄφωνοι εἶναι· βούλονται γὰρ κατὰ τὴν ἀναλογίαν ἰλλοπές τινες εἶναι, διὰ τὸ εἴργεσθαι φωνῆς. Ἔστι γαρ τὸ μὲν ἴλλεσθαι εἴργεσθαι, ἡ δὲ ὄψ φωνή. Καὶ γὰρ τοῦτ᾽ ἀγνοεῖς, ἔλλοψ τὶς ὤν. Ἐγὼ δὲ, κατὰ τὸν σοφὸν Ἐπίχαρμον, μηδὲν ἀποκριναμένου τοῦ κυνὸς,

Τὰ πρὸ τοῦ δύ᾽ ἄνδρες ἔλεγον, εἷς ἐγὼν ἀποχρέω·

καὶ φημὶ, ἔλλοπες διὰ τὸ εἶναι λεπιδωτοί. Λέξω δὲ καὶ μὴ προβληθέντος, διὰ τί οἱ Πυθαγορικοὶ τῶν μὲν ἄλλων ἐμψύχων μετρίως ἅπτονται, τινὰ δὲ καὶ θύοντες, ἰχθύων μόνων οὐ γεύονται τὸ παράπαν· ἢ διὰ τὴν ἐχεμυθίαν; θεῖον γὰρ ἡγοῦνται τὴν σιωπήν. Ἐπεὶ οὖν καὶ ὑμεῖς, ὦ Μολοττικοὶ κύνες, πάντα μὲν σιωπᾶτε, πυθαγορίζετε δ᾽ οὔ, ἡμεῖς μὲν ἄλλους ἰχθυολογήσομεν.

81. ΚΟΡΑΚΙΝΟΣ. „Οἱ μὲν θαλάττιοι (φησὶν Ἱκέσιος) ὀλιγότροφοι καὶ εὐέκκριτοι, εὔχυλοι δὲ μέσοι.“ Ἀριστοτέλης δ᾽ ἐν πέμπτῳ ζώων μορίων συμβαίνειν μέν φησι σχεδὸν πᾶσι τοῖς ἰχθύσι ταχεῖαν γίνεσθαι τὴν αὔξησιν, οὐχ ἥκιστα δὲ κορακίνῳ. Τίκτει δὲ πρὸς τῇ γῇ καὶ τοῖς βρυώδεσι καὶ δασέσι. Σπεύσιππος δ᾽ ἐν δευτέρῳ Ὁμοίων ἐμφερεῖς φησιν εἶναι μελάνουρον καὶ κορακῖνον. Νουμήνιος δ᾽ ἐν Ἁλιευτικῷ φησι·

Ῥηϊδίως ἕλκοιτο καὶ αἰολίην κορακῖνον.

Μήποτ᾽ οὖν καὶ οἱ παρ᾽ Ἐπιχάρμῳ αἰολίαι λεγόμενοι ἐν Μούσαις κορακῖνοί εἰσιν. Φησὶ γάρ·

Αἰολίαι, πλῶτές τε, κυνόγλωσσοί τε.

Ἐν δὲ Ἥβας γάμῳ καὶ τῶν αἰολιῶν μνημονεύει, ὡς διαφόρων·

Μύες ἀλφησταί τε κορακῖνοί τε κοριοειδέες,
αἰολίαι, πλᾶτές τε, κυνόγλωσσοί τε.

Εὐθύδημος δ' ἐν τῷ περὶ ταρίχων τὸν κορακῖνόν φησιν ὑπὸ πολλῶν σαπέρδην προσαγορεύεσθαι. Ὁμοίως δ' εἴρηκε καὶ Ἡρακλέων ὁ Ἐφέσιος, ἔτι δὲ Φιλότιμος ἐν Ὀψαρτυτικῷ. Ὅτι δὲ καὶ πλατίστακος καλεῖται ὁ σαπέρδης, καθάπερ καὶ ὁ κορακῖνος, Παρμένων φησὶν ὁ Ῥόδιος ἐν πρώτῳ μαγειρικῆς διδασκαλίας. Ἀριστοφάνης δ' ἐν Τελμισσεῦσι Μελανοπτερύγων ἔφη κορακίνων. Ὑποκοριστικῶς δὲ ὠνόμασεν αὐτοὺς Φερεκράτης ἐν Ἐπιλήσμονι·

(309) Τοῖς σοῖσι συνὼν κορακινιδίοις
καὶ μαινιδίοις.

Ἄμφις δ' ἐν Ἰαλέμῳ·

Ὅστις κορακῖνον ἐσθίει θαλάττιον
γλαύκου παρόντος, οὗτος οὐκ ἔχει φρένας.

Οἱ δὲ Νειλῶται κορακῖνοι ὅτι γλυκεῖς καὶ εὔσαρκοι, ἔτι δε ἡδεῖς, οἱ πεπειραμένοι ἴσασιν. Ὠνομάσθησαν δὲ διὰ τὸ διηνεκῶς τὰς κόρας κινεῖν, καὶ οὐδέποτε παύεσθαι. Καλοῦσι δ' αὐτοὺς οἱ Ἀλεξανδρεῖς πλάτακας, ἀπὸ τοῦ περιέχοντος.

82. ΚΥΠΡΙΝΟΣ. Τῶν σαρκοφάγων καὶ οὗτος, ὡς Ἀριστοτέλης ἱστορεῖ, καὶ συναγελαστικῶν. Τὴν δὲ γλῶτταν οὐχ' ὑπὸ τῷ στόματι, ἀλλ' ὑπὸ τὸ στόμα κέκτηται. Δωρίων δ', αὐτὸν ἐν τοῖς λιμναίοις καὶ ποταμίοις καταλέγων, γράφει οὕτως· „Λεπιδωτὸν, ὃν καλοῦσί τινες κυπρῖνον."

83. ΚΩΒΙΟΙ. Πολύχυλοι, ὥς φησιν Ἱκέσιος, εὐστομίᾳ διαφέροντες, εὐέκκριτοι, ὀλιγότροφοι καὶ κακόχυμοι. Διαφέρουσι δὲ εὐστομίᾳ οἱ λευκότεροι τῶν μελάνων. Ἡ δὲ τῶν χλωρῶν κωβιῶν σὰρξ χαυνοτέρα ἐστὶ καὶ ἀλι-

πεστέρα· καὶ χυλὸν ἐλάττονα καὶ λεπτότερον ἐναφιᾶσι· τροφιμώτεροι δ' εἰσὶ διὰ τὸ μέγεθος. Διοκλῆς φησι τοὺς πετραίους αὐτῶν μαλακοσάρκους εἶναι. Νουμήνιος δ' ἐν Ἁλιευτικῷ κώθους αὐτοὺς καλεῖ·

Ἢ σκάρον, ἢ κῶθον τροφίην καὶ ἀναιδέα λίην.

Καὶ Σώφρων ἐν τῷ Ἀγροιώτῃ· „Κωθωνοπλύται" φησὶ, καὶ τὸν τοῦ θυννοθήρα δὲ υἱὸν ἴσως ἀπὸ τούτου Κωθωνίων προσηγόρευσε. Σικελιῶται δ' εἰσὶν οἱ τὸν κωβιὸν κώθωνα καλοῦντες, ὡς Νίκανδρός φησιν ὁ Κολοφώνιος ἐν ταῖς Γλώσσαις, καὶ Ἀπολλόδωρος ἐν τοῖς περὶ Σώφρονος. Ἐπίχαρμος δ' ἐν Ἥβας γάμῳ κωβιοὺς ὀνομάζει·

Τρυγόνες τ' ὀπισθόκεντροι, καὶ χάλαδροι κωβιοί.

Ἀντιφάνης δ' ἐν Τίμωνι, ἐπαινῶν τοὺς κωβιοὺς, καὶ ὁπόθεν εἰσὶ κάλλιστοι, δηλοῖ διὰ τούτων·

Ἥκω πολυτελῶς ἀγοράσας εἰς τοὺς γάμους,
λιβανωτὸν ὀβολοῦ τοῖς θεοῖς καὶ ταῖς θεαῖς
πάσαισι, τοῖς δ' ἥρωσι τὰ ψαίστ' ἀπονέμων.
Ἡμῖν δὲ τοῖς θνητοῖς ἐπριάμην κωβιούς.
Ὡς προσβαλεῖν δ' ἐκέλευσα τὸν τοιχωρύχον,
τὸν ἰχθυοπώλην, Προστίθημι, φησὶ, σοὶ
τὸν δῆμον αὐτῶν· εἰσὶ γὰρ Φαληρικοί.
Ἄλλοι δ' ἐπώλουν, ὡς ἔοικ', Ὀτρυνικούς.

Μένανδρος Ἐφεσίῳ·

Τῶν ἰχθυοπωλῶν ἀρτίως τις τεττάρων
δραχμῶν ἐτίμα κωβιούς. B. * * σφόδρα.

Ποταμίων δὲ κωβιῶν μνημονεύει Δωρίων ἐν τῷ περὶ ἰχθύων.

84. ΚΟΚΚΥΓΕΣ. Ἐπίχαρμος·

Κἄγλαοὶ κόκκυγες, οὓς παρσχίζομες
πάντες, ὀπτᾶντες δὲ χἀδύναντες αὐτοὺς χναύομες.

Καὶ Δωρίων δέ φησι, δεῖν αὐτοὺς ὀπτᾶν, παρασχίσαντας κατὰ ῥάχιν, καὶ παρηδύνειν χλόῃ, τυρῷ, ῥοῒ, σιλφίῳ, ἁλὶ, ἐλαίῳ· στρέφοντα δὲ ἀλείφειν καὶ ὑποπάσσειν ἁλὶ ὀλίγῳ, ἀφελόντα δὲ ὄξει ῥᾶναι. Ἐρυθρὸν δ' αὐτὸν καλεῖ ἀπὸ τοῦ συμβεβηκότος Νουμήνιος, οὕτως·

Ἄλλοτ' ἐρυθρὸν
κόκκυγ', ἢ ὀλίγας πεμφηρίδας, ἄλλοτε σαῦρον.

(310) 85. ΚΥΩΝ ΚΑΡΧΑΡΙΑΣ. Περὶ τούτων φησὶν Ἀρχεστρατος, ὁ τῶν ὀψοφάγων Ἡσίοδος ἢ Θέογνις. Ἦν δὲ καὶ ὁ Θέογνις περὶ ἡδυπάθειαν, ὡς αὐτος περὶ αὑτοῦ φησι, δια τούτων·

Τῆμος δ' ἠέλιος μὲν ἐν αἰθέρι μώνυχας ἵππους
ἄρτι παραγγέλλοι μέσσατον ἦμαρ ἔχων,
δείπνου δὴ λήγοιμεν, ὅσου τινὰ θυμὸς ἀνώγοι,
παντοίων ἀγαθῶν γαστρὶ χαριζόμενοι.
Χέρνιβα δ' αἶψα θύραζε φέροι, στεφανώματα δ' εἴσω,
εὐειδὴς ῥαδινῇς χερσὶ Λάκαινα κόρη.

Οὐδὲ τὸ παιδεραστεῖν ἀπαναίνεται ὁ σοφὸς οὗτος· λέγει γοῦν·

Εἴθ' εἴη σ', Ἀκάδημε, ἐφίμερον ὕμνον ἀείδειν,
ἆθλον δ' ἐν μέσσῳ παῖς καλὸς, ἄνθος ἔχων,
σοί τ' εἴη καὶ ἐμοὶ σοφίης πέρι δηριόωσι·
γνοίης χ', ὅσσον ὄνων κρέσσονες ἡμιονοι.

Ὁ δ' οὖν Ἀρχέστρατος ἐν ταῖς καλαῖς ταύταις ὑποθήκαις παραινεῖ·

Ἐν δὲ Τορωναίων ἄστει τοῦ καρχαρία χρὴ
τοῦ κυνὸς ὀψωνεῖν ὑπογάστρια κοῖλα κάτωθεν.
Εἶτα, κυμίνῳ αὐτὰ πάσας, ἁλὶ μὴ συχνῷ ὄπτα·
ἄλλο δ' ἐκεῖσε, φίλη κεφαλὴ, μηδὲν προσενέγκῃς,
εἰ μὴ γλαυκὸν ἔλαιον. Ἐπειδὰν δ' ὀπτὰ γένηται

ἤδη, τριμμάτιόν τε φέρειν καὶ ἐκεῖνα μετ᾽ αὐτοῦ.
Ὅσσα δ᾽ ἂν ἐν λοπάδος κοίλης πληρώμασιν ἕψῃς,
μήθ᾽ ὕδατος πηγὴν * * μήτ᾽ οἴνινον ὄξος
συμμίξῃς ἀλλ᾽ αὐτὸ μόνον κατάχευον ἔλαιον,
αὐχμηρόν τε κύμινον, ὁμοῦ δ᾽ εὐώδεα φύλλα.
ἕψε δ᾽ ἐπ᾽ ἀνθρακιῆς φλόγα τούτοις μὴ προσενεγκὼν,
καὶ κίνει πυκινῶς, μὴ προσκαυθέντα λάθῃ σε.
Ἀλλ᾽ οὐ πολλοὶ ἴσασι βροτῶν τόδε θεῖον ἔδεσμα,
οὐδ᾽ ἔσθειν ἐθέλουσιν, ὅσοι κεπφαττελεβώδη
ψυχὴν κέκτηνται θνητῶν, εἰσίν τ᾽ ἀπόπληκτοι,
ὡς ἀνθρωποφάγου τοῦ θηρίου ὄντος. Ἅπας δὲ
ἰχθὺς σάρκα φιλεῖ βροτέην, ἂν που περικύρσῃ.

Τούτου τοῦ ἰχθύος μέρος ἐστὶ καὶ ὁ ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων καλούμενος θυρσίων, ἥδιστος ὢν καὶ τρυφερώτατος.

86. *ΛΑΒΡΑΚΕΣ.* Οὗτοι, ὡς Ἀριστοτέλης ἱστορεῖ, μονήρεις εἰσὶ καὶ σαρκοφάγοι. Γλῶσσαν δ᾽ ἔχουσιν ὀστώδη καὶ προσπεφυκυῖαν, καρδίαν τρίγωνον. Ἐν δὲ πέμπτῳ ζώων μορίων τίκτειν αὐτοὺς, καθάπερ τοὺς κεστρεῖς καὶ χρυσόφρυας, μάλιστα οὗ ἂν ποταμοὶ ῥέωσι. Τίκτουσι δὲ χειμῶνος, καὶ τίκτουσι δίς. Ἱκέσιος δέ φησιν, ὅτι οἱ λάβρακες εὔχυλοί εἰσι, καὶ οὐ πολύτροφοι, πρὸς δὲ τὴν ἔκκρισιν ἥσσονες, εὐστομίᾳ δὲ πρῶτοι κρίνονται. Ὠνομάσθη δ᾽ ὁ ἰχθὺς παρὰ τὴν λαβρότητα. Λέγεται δὲ, ὅτι καὶ συνέσει τῶν ἄλλων ἰχθύων διαφέρει, ἐπινοητικὸς ὢν τοῦ διασώζειν ἑαυτόν. Διὸ καὶ ὁ κωμῳδιοποιὸς Ἀριστοφάνης φησί·

(311) Λάβραξ, ὁ πάντων ἰχθύων σοφώτατος.

Ἀλκαῖος δ᾽ ὁ μελοποιὸς μετέωρόν φησιν αὐτὸν νήχεσθαι. Ὁ δὲ σοφὸς Ἀρχέστρατος·

Λάμβανε δ᾽ ἐκ Γαίσωνος, ὅταν Μίλητον ἵκηαι,

κεστρέα τὸν κέφαλον, καὶ τὸν θεόπαιδα λάβρακα.
Εἰσὶ γὰρ ἐνθάδ' ἄριστοι· ὁ γὰρ τόπος ἐστὶ τοιοῦτος.
Πιότεροι δ' ἕτεροι πολλοὶ Καλυδῶνί τε κλεινῇ,
Ἀμβρακίᾳ τ' ἐνὶ πλουτοφόρῳ, Βολβῇ τ' ἐνὶ λίμνῃ·
ἀλλ' οὐκ εὐώδη γαστρὸς κέκτηνται ἀλοιφὴν,
οὐδ' οὕτω δριμεῖαν. Ἐκεῖνοι δ' εἰσὶν, ἑταῖρε,
τὴν ἀρετὴν θαυμαστοί. Ὅλους δ' αὐτοὺς ἀλεπίστους
ὀπτήσας, μαλακοὺς χρηστῶς προσένεγκε δι' ἅλμης.
Μηδὲ προσέλθῃ σοι πρὸς τοὖψον, τοῦτο ποιοῦντι,
μήτε Συρακόσιος μηδεὶς, μήτ' Ἰταλιώτης.
Οὐ γὰρ ἐπίστανται χρηστοὺς σκευαζέμεν ἰχθῦς,
ἀλλὰ διαφθείρουσι κακῶς τυροῦντες ἅπαντα,
ὄξει τε ῥαίνοντες ὑγρῷ, καὶ σιλφίου ἅλμῃ.
Τῶν δὲ πετραίων ἰχθυδίων, τῶν τρισκαταράτων,
πάντων εἰσὶν ἄριστοι ἐπισταμένως διαθεῖναι,
καὶ πολλὰς ἰδέας κομψῶς παρὰ δαιτὶ δύνανται
ὀψαρίων τεύχειν γλίσχρων ἡδυσματολήρων.

87. Καὶ Ἀριστοφάνης δ' ἐν Ἱππεῦσι μνημονεύει ὡς διαφόρων γινομένων τῶν περὶ τὴν Μίλητον λαβράκων, ὅταν οὕτως λέγῃ·

Ἀλλ' οὐ λάβρακας καταφαγὼν Μιλησίους κλονήσεις.

Ἐν δὲ Λημνίαις·

Οὐ κρανίον λάβρακος, οὐχὶ κάραβον πρίασθαι.

ὡς διαφόρου ὄντος τοῦ τῶν λαβράκων ἐγκεφάλου, καθάπερ καὶ τοῦ τῶν γλαύκων. Καὶ Εὔβουλος δ' ἐν Τιτθαῖς φησι·

Μὴ πολυτελῶς, ἀλλὰ καθαρείως, ὅ τι ἂν ᾖ
ὁσίας ἕνεκα, σηπίδι', ἢ τευθίδια,
πλεκτάνια μικρὰ πουλύποδος, νῆστίν τινα,

μήτραν, χόρια, πῦον, λάβρακος κρανίον
εὐμέγεθες.

Ὁ δὲ Γαίσων, οὗ Ἀρχέστρατος μνημονεύει, ἡ Γαισωνὶς λίμνη ἐστὶ, μεταξὺ Πριήνης καὶ Μιλήτου ἡνωμένη τῇ θαλάττῃ, ὡς Νεάνθης ὁ Κυζικηνὸς ἱστορεῖ ἐν τῇ ἕκτῃ τῶν Ἑλληνικῶν. Ἔφορος δ' ἐν τῇ πέμπτῃ ποταμὸν εἶναί φησι τὸν Γαίσωνα περὶ Πριήνην, ὃν εἰσρεῖν εἰς λίμνην. Ἄρχιππος ἐν Ἰχθύσι, μνημονεύων τῶν λαβράκων, φησίν·

Αἰγύπτιος, μιαρώτατος τῶν ἰχθύων κάπηλος,
Ἑρμαῖος, ὃς βίᾳ δέρων ῥίνας γαλεούς τε πωλεῖ
καὶ τοὺς λάβρακας ἐντερεύων.

88. ΛΑΤΟΣ. Τοῦτον κατὰ τὴν Ἰταλίαν κράτιστον εἶναί φησιν Ἀρχέστρατος, λέγων οὕτως·

Τὸν δὲ λάτον τὸν κλεινὸν ἐν Ἰταλίῃ πολυδένδρῳ
ὁ Σκυλλαῖος ἔχει πορθμὸς, θαυμαστὸν ἔδεσμα.

Οἱ δ' ἐν τῷ Νείλῳ ποταμῷ γινόμενοι λάτοι, τὸ μέγεθος εὑρίσκονται καὶ ὑπὲρ διακοσίας λίτρας ἔχοντες. Ὁ δὲ ἰχθὺς οὗτος λευκότατος ὢν καὶ ἥδιστός ἐστι, πάντα τρόπον σκευαζόμενος, παραπλήσιος ὢν τῷ κατὰ τὸν Ἴστρον γινομένῳ γλάνιδι. Φέρει δ' ὁ Νεῖλος καὶ ἄλλα γένη πολλὰ ἰχθύων, καὶ πάντα ἥδιστα, μάλιστα δὲ τὰ τῶν κορα-
(312) κίνων. Πολλὰ γὰρ καὶ τούτων γένη. Φέρει δὲ καὶ τοὺς μαιώτας καλουμένους, ὧν μνημονεύει Ἄρχιππος ἐν Ἰχθύσι, διὰ τούτων· „Τοὺς μαιώτας καὶ σαπέρδας καὶ γλάνιδας.“ Εἰσὶ δὲ πολλοὶ περὶ τὸν Πόντον, φέροντες τὴν ὀνομασίαν ἀπὸ τῆς λίμνης τῆς Μαιώτιδος. Νειλῷοι δ' εἰσὶν ἰχθύες, εἴ γέ τι μνημονεύειν δύναμαι, πολυετῆ τὴν ἀποδημίαν ἔχων, νάρκη μὲν ἡ ἡδίστη, χοῖρος, σῖμος, φάγρος, ὀξύρυγχος, ἀλλάβης, σίλουρος, συνοδοντὶς, ἐλεω-

τρις, ἔγχελυς, θρίσσα, ἄβραμις, τύφλη, λεπιδωτὸς, φῦσα, κεστρεύς. Εἰσὶ δὲ καὶ ἄλλοι, οὐκ ὀλίγοι.

89. *ΛΕΙΟΒΑΤΟΣ.* Οὗτος καλεῖται καὶ ῥίνη. Ἔστι δὲ λευκόσαρκος, ὡς Ἐπαίνετος ἐν Ὀψαρτυτικῷ. Πλάτων Σοφισταῖς·

Κἂν ᾖ γαλεὸς, κἂν λειόβατος, κἂν ἔγχελυς.

90. *ΜΥΡΑΙΝΑΙ.* Θεόφραστος ἐν τῷ [πέμπτῳ] περὶ τῶν ἐν τῷ ξηρῷ διαιτωμένων ἔγχελύν φησι καὶ μύραιναν πολὺν χρόνον δύνασθαι ἔξω τοῦ ὑγροῦ ζῆν, διὰ τὸ μικρὰ ἔχειν βραγχία, καὶ ὀλίγον δέχεσθαι τὸ ὑγρόν. Τροφίμους δ' αὐτὰς εἶναί φησιν ὁ Ἱκέσιος οὐχ ἧττον τῶν ἐγχέλεων, ἀλλὰ καὶ τῶν γόγγρων. Ἀριστοτέλης δὲ ἐν πέμπτῳ ζώων μορίων ἐκ μικροῦ φησὶν αὐτὴν ταχεῖαν τὴν αὔξησιν λαμβάνειν, καὶ εἶναι καρχαρόδουν, τίκτειν τε πᾶσαν ὥραν μικρὰ ᾠά. Ἐπίχαρμος δ' ἐν Μούσαις χωρὶς τοῦ σ μυραίνας αὐτὰς καλεῖ, οὑτωσὶ λέγων·

Οὔτε γόγγρων τις παχήων οὔτε μυραινᾶν ἀπῆς.

Ὁμοίως δὲ καὶ Σώφρων. Πλάτων δ' ἢ Κάνθαρος ἐν Συμμαχίᾳ σὺν τῷ σ· „Βατίς τε καὶ σμύραινα πρόσεστιν." Δωρίων δὲ ἐν τῷ περὶ ἰχθύων τὴν ποταμίαν φησὶ μύραιναν ἔχειν μίαν ἄκανθαν μόνην, ὁμοίαν τῷ ὀνίσκῳ, τῷ καλουμένῳ γαλλαρίᾳ. Ἀνδρίας δ' ἐν τῷ περὶ δακέτων τῶν μυραινῶν φησι δακούσας ἀναιρεῖν τὰς ἐξ ἔχεως, εἶναι δ' αὐτὰς ἧττον περιφερεῖς καὶ ποικίλας. Νίκανδρος δὲ ἐν Θηριακῷ·

Μυραίνης δ' ἔκπαγλον, ἐπεὶ μογεροὺς ἁλιῆας
πολλάκις ἐκβρύξασα κατεπρήνιξεν ἐπάκτρων
εἰς ἅλα φυζηθέντας, ἐχετλίου ἐξαναδῦσα·
εἰ ἔτυμον, κείνην γε σὺν οὐλοβόροις ἐχίεσσι
θόρνυσθαι, προλιποῦσαν ἁλὸς νόμον, ἠπείροισιν.

Ἀνδρέας δ' ἐν τῷ περὶ τῶν ψευδῶς πεπιστευμένων ψεῦδός φησιν εἶναι τὸ, μύραιναν ἔχει μίγνυσθαι, προερχομένην ἐπὶ τὸ τεναγῶδες· οὐδὲ γὰρ ἐπὶ τενάγους ἔχεις νέμεσθαι, φιληδοῦντας λιμώδεσιν ἐρημίαις. Σώστρατος δὲ ἐν τοῖς περὶ ζώων, (ἔστι δὲ ταῦτα δύο βιβλία,) συγκατατίθεται τῇ μίξει.

91. *ΜΥΡΟΣ.* Ὁ δὲ μύρος, ὥς φησιν Ἀριστοτέλης ἐν πέμπτῳ ζώων μορίων, διαφέρει τῆς σμυραίνης. Ἡ μὲν γὰρ ποικίλον καὶ ἀσθενέστερον, ὁ δὲ μύρος λειόχρως καὶ ἰσχυρὸς, καὶ τὸ χρῶμα ὅμοιον ἔχει ἴυγγι, ὀδόντας τε ἔσωθεν καὶ ἔξωθεν. Δωρίων δὲ τὸν μύρον φησὶ τὰς διὰ σαρκὸς ἀκάνθας οὐκ ἔχειν, ἀλλ' ὅλον εἶναι χρήσιμον καὶ ἁπαλὸν ὑπερβολῇ. Εἶναι δὲ αὐτῶν γένη δύο· εἰσὶ γὰρ οἱ μὲν μέλανες, οἱ δ' ὑποπυῤῥίζοντες, κρείσσονες δ' εἰσὶν οἱ μελανίζοντες. Ἀρχέστρατος δ', ὁ ἡδονικος φιλόσοφός, φησιν·

(313) Ἰταλίας δὲ μεταξὺ κατὰ στενοκύμονα πορθμὸν
ἢ πλωτὴ μύραινα καλουμένη ἄν ποτε ληφθῇ,
ὠνοῦ· τοῦτο γάρ ἐστιν ἐκεῖ θαυμαστὸν ἔδεσμα.

92. *ΜΑΙΝΙΔΕΣ.* Ταύτας δέ φησιν Ἱκέσιος εὐχυλοτέρας εἶναι τῶν κωβιῶν, λείπεσθαι δ', εὐστομίᾳ καὶ τῷ πρὸς τὴν ἔκκρισιν τῆς κοιλίας συνεργεῖν. Σπεύσιππος δὲ ἐν δευτέρῳ Ὁμοίων ὅμοιά φησιν εἶναι τῇ μαινίδι βόακα καὶ σμαρίδας, ὧν μνημονεύειν καὶ Ἐπίχαρμον ἐν Γᾷ καὶ Θαλάσσᾳ, οὕτως· „Οὐχ' ὁρῇ βῶκας πολλοὺς καὶ σμαρίδας." Ἐπαίνετος δ' ἐν Ὀψαρτυτικῷ φησι· „Σμαρίδα, ἣν ἔνιοι καλοῦσι κυνὸς εὐνά." Ἀντιφάνης δ' ἐν Ἀγροίκῳ ἢ Βουταλίωνι Ἑκάτης βρώματα καλεῖ τὰς μαινίδας, διὰ τὴν βραχύτητα, λέγων οὕτως·

Τοὺς γὰρ μεγάλους τούτους ἅπαντας νενόμικα

ἀνθρωποφάγους ἰχθῦς. *B.* Τί φῄς, ὦ φίλτατε;
ἀνθρωποφάγους; Πῶς οὖν ἂν ἄνθρωπος φάγοι;
A. Δῆλον ὅτι. Ταῦτα δ' ἐστὶν Ἑκάτης βρώματα,
ἅ φησιν οὗτος, μαινίδας καὶ τριγλίδας.

Καλοῦνται δέ τινες καὶ λευκομαινίδες, ἃς ἔνιοι βόακας ὀνομάζουσι. Πολίοχος Κορινθιαστῇ·

Ὅπως σε πείσῃ μηδὲ εἷς, πρὸς τῶν θεῶν,
τοὺς βόακας, ἄν ποτ' ἔλθῃ, λευκομαινίδας καλεῖν.

93. ΜΕΛΑΝΟΥΡΟΣ. Περὶ τούτου φησὶ Νουμήνιος ἐν Ἁλιευτικῷ·

Σκορπίον, ἢ πέρκαισι καθηγητὴν μελάνουρον.

Ἱκέσιος δὲ αὐτὸν σαργῷ φησι παραπλήσιον εἶναι, καταδεέστερον δὲ τῇ εὐχυλίᾳ καὶ τῇ εὐστομίᾳ, μικρῶς δὲ παραστύφειν, καὶ εἶναι τρόφιμον. Μνημονεύει δ' αὐτοῦ Ἐπίχαρμος ἐν Ἥβας γάμῳ· „Ἦν δὲ σαργῖνοί τε μελάνουροί τε.“ Ἀριστοτέλης δὲ ἐν τῷ περὶ ζωικῶν γράφει οὕτως· „Ὀῤῥοπυγόστικτοι δὲ τῶν ἰχθύων μελάνουρος καὶ σαργός, πολύγραμμοί τε καὶ μελανόγραμμοι.“ Ὅμοιον δ' εἶναι τῷ μελανούρῳ φησὶ Σπεύσιππος ἐν δευτέρῳ Ὁμοίων τὸν καλούμενον ψύρον· ὃν Νουμήνιος καλεῖ ψόρον, οὕτως·

Ἢ ψόρον, ἢ σάλπας, ἢ αἰγιαλῆα δράκοντα.

94. ΜΟΡΜΥΡΟΣ. Τροφιμώτατος, ὥς φησιν Ἱκέσιος. Ἐπίχαρμος δ' ἐν Ἥβας γάμῳ μύρμας αὐτοὺς ὀνομάζει, εἰ μὴ διάφοροι τὴν φύσιν εἰσί. Γράφει δ' οὕτως·

Καὶ χελιδόνες τε, μύρμαι, τοί τε κολιᾶν μέζονες
ἐντί.

Δωρίων δ' ἐν τῷ περὶ ἰχθύων μορμύλους αὐτοὺς καλεῖ. Λυγκεὺς δ' ὁ Σάμιος ἐν τῇ ὀψωνητικῇ τέχνῃ, ἣν προσεφώνησέ τινι τῶν ἑταίρων δυσώνῃ, φησίν· „Οὐκ ἄχρηστον δὲ πρὸς τοὺς ἀτενίζοντας καὶ μὴ συγκαθιέντας τῇ τιμῇ

καὶ τὸ κακῶς λέγειν παρεστηκότα τοὺς ἰχθύας, ἐπαγόμενον Ἀρχέστρατον τὸν γράψαντα τὴν Ἡδυπάθειαν, ἢ τῶν ἄλλων τινὰ ποιητῶν, καὶ λέγοντα τὸ μέτρον·

Μόρμυρος αἰγιαλεὺς κακὸς ἰχθὺς, οὐδὲ ποτ' ἐσθλός.

(314) Καί· „Τὴν ἀμίαν ὠνοῦ φθινοπώρου," νῦν δ' ἐστὶν ἔαρ.

Κεστρέα τὸν θαυμαστὸν, ὅταν χειμὼν ἀφίκηται.

Νῦν δ' ἐστὶ θέρος. Καὶ πολλὰ τῶν τοιούτων. Ἀποσοβήσεις γὰρ πολλοὺς τῶν ὠνουμένων καὶ προσεστηκότων. Τοῦτο δὲ ποιῶν ἀναγκάσεις τὸ σοὶ δοκοῦν λαβεῖν αὐτόν."

95. ΝΑΡΚΗ. Πλάτων ἢ Κάνθαρος ἐν Συμμαχίᾳ·

Νάρκη γὰρ ἑφθὴ βρῶμα χάριεν γίγνεται.

Ὁ δὲ φιλόσοφος Πλάτων ἐν Μένωνί φησι· „Τῇ θαλαττίᾳ νάρκῃ. Καὶ γὰρ αὕτη τὸν πλησιάζοντα ναρκᾶν ποιεῖ." Ἡ δὲ κλῆσις αὐτῆς καὶ παρ' Ὁμήρῳ· „Νάρκησε δὲ χεὶρ ἐπὶ καρπῷ." Μένανδρος δὲ ἐν Φανίῳ διὰ τοῦ α ἔφη·

Ὑπελήλυθέν τέ μου
νάρκα τις ὅλον τὸ δέρμα·

μηδενὸς τῶν παλαιῶν οὕτω κεχρημένου. Ἱκέσιος δέ φησιν ἀτροφωτέραν καὶ ἀχυλοτέραν αὐτὴν εἶναι, ἔχειν τε χονδρῶδές τι διακεχυμένον, εὐστόμαχον πάνυ. Θεόφραστος δ' ἐν τῷ περὶ τῶν φωλευόντων διὰ τὸ ψῦχός φησι τὴν νάρκην κατὰ γῆς δύεσθαι. Ἐν δὲ τῷ περὶ τῶν δακέτων καὶ βλητικῶν διαπέμπεσθαί φησι τὴν νάρκην τὴν ἀφ' αὑτῆς δύναμιν, καὶ διὰ τῶν ξύλων, καὶ διὰ τῶν τριοδόντων, ποιοῦσαν ναρκᾶν τοὺς ἐν χεροῖν ἔχοντας. Εἴρηκε δὲ τὴν αἰτίαν Κλέαρχος ὁ Σολεὺς ἐν τῷ περὶ νάρκης. Ἅπερ μακρότερα ὄντα ἐπιλέλησμαι, ὑμᾶς δὲ ἐπὶ τὸ σύγγραμμα ἀναπέμπω. Ἔστι δ' ἡ νάρκη, ὥς φησιν Ἀριστοτέλης, τῶν σελαχωδῶν καὶ τῶν σκυμνοτοκούντων. Θηρεύει δ' εἰς

τροφὴν ἑαυτῆς τὰ ἰχθύδια, προσαπτομένη, καὶ ναρκᾶν καὶ ἀκινητίζειν ποιοῦσα. Δίφιλος δ' ὁ Λαοδικεὺς ἐν τῷ περὶ τῶν Νικάνδρου Θηριακῶν μὴ πᾶν τὸ ζῶόν φησι τὴν νάρκαν ἐμποιεῖν, μέρος δέ τι αὐτῆς, διὰ πείρας πολλῆς φάσκων ἐληλυθέναι. Ὁ δ' Ἀρχέστρατός φησι·

Καὶ νάρκην ἑφθὴν ἐν ἐλαίῳ ἠδὲ καὶ οἴνῳ,
καὶ χλόῃ εὐώδει, καὶ βαιῷ ξύσματι τυροῦ.

Ἄλεξις ἐν Γαλατείᾳ·

Νάρκην μὲν οὖν, ὥς φασιν, ἐνθυλευμένην
ὀπτᾶν ὅλην.

Ἐν δὲ Δημητρίῳ·

Ἔπειτα νάρκην ἔλαβον, ἐνθυμούμενος
ὅτι δεῖ γυναικὸς ἐπιφερούσης δακτύλους
ἁπαλοὺς ὑπ' ἀκάνθης μηδὲ ἓν τούτους παθεῖν.

96. ΞΙΦΙΑΣ. Τοῦτον Ἀριστοτέλης φησὶν ἔχειν τοῦ ῥύγχους τὸ μὲν ὑποκάτω μικρὸν, τὸ δὲ καθύπερθεν ὀστῶδες, μέγα, ἴσον τῷ ὅλῳ αὐτοῦ μεγέθει· τοῦτο δὲ καλεῖσθαι ξίφος· ὀδόντας δ' οὐκ ἔχειν τὸν ἰχθύν. Ἀρχέστρατος δέ φησιν·

Ἀλλὰ λαβὲ ξιφίου τέμαχος Βυζάντιον ἐλθὼν,
οὐραίου τ' αὐτὸν τὸν σφόνδυλον. Ἔστι δὲ κεδνὸς
κἀν πορθμῷ, πρὸς ἄκραισι Πελωριάδος προχοαῖσι.

Τίς οὕτως τακτικὸς ἀκριβὴς, ἢ τίς οὕτως κριτὴς ὄψων, ὡς ὁ ἐκ Γέλας, μᾶλλον δὲ Καταγέλας, οὗτος ποιητής; ὃς ἀκριβῶς οὕτως διὰ λιχνείαν καὶ τὸν πορθμὸν διέπλευσε, καὶ τῶν μερῶν ἑκάστου τῶν ἰχθύων τὰς ποιότητας καὶ τοὺς χυμοὺς διὰ τὴν λιχνείαν ἐξήτασεν, ὥς τινα πραγματείαν βιωφελῆ καταβαλλόμενος.

(315) 97. ΟΡΦΩΣ. Καλεῖται δὲ καὶ ὀρφὸς, ὡς Πάμφιλος. Ἀριστοτέλης δὲ ἐν πέμπτῳ ζώων μορίων τα-

χεῖαν λέγων γίνεσθαι τοῖς ἰχθύσι τὴν αὔξησιν, καὶ ὀρφώς, φησὶν, ἐκ μικροῦ γίνεται μέγας ταχέως. Ἔστι δὲ καὶ σαρκοφάγος καὶ καρχαρόδους, ἔτι δὲ καὶ μονήρης. Ἴδιον δ' ἐν αὐτῷ ἐστι τὸ τοὺς θορικοὺς πόρους μὴ εὑρίσκεσθαι, καὶ τὸ δύνασθαι πολὺν χρόνον ζῆν μετὰ τὴν ἀνατομήν. Ἔστι δὲ καὶ τῶν φωλευόντων ἐν ταῖς χειμεριωτάταις ἡμέραις, χαίρει τε πρόσγειος μᾶλλον ὢν ἢ πελάγιος. Ζῇ δ' οὐ πλέον δύο ἐτῶν. Μνημονεύων δ' αὐτοῦ Νουμήνιός φησι·

Τοῖσί κεν εὐμαρέως θαλάμης ἄπο μακρὸν ἀείροις
σκορπίον, ἢ ὀρφὸν περιτρηχέα· τῶν γὰρ ἐπ' ἄκρης.

Καὶ πάλιν·

Γλαύκους, ἢ ὀρφῶν ἔναλον γένος, ἠὲ μελάγχρουν
κόσσυφον.

Δωρίων δὲ τὸν νέον φησὶν ὀρφὸν ὑπ' ἐνίων καλεῖσθαι ὀρφακίνην. Ἄρχιππος δ' ἐν Ἰχθύσιν·

Ἱερεὺς γὰρ ἦλθ' αὐτοῖσιν ὀρφὼς τοῦ θεοῦ.

Κρατῖνος δ' ἐν Ὀδυσσεῦσι· „Τέμαχος ὀρφὼ χλιαρόν." Πλάτων Κλεοφῶντι·

Σὲ γάρ, γραῦ, συγκατῴκισεν σαπρὰν
ὀρφοῖσι σελαχίοις τε καὶ φάγροις βοράν.

Ἀριστοφάνης Σφηξίν·

Ἢν μὲν ὠνῆταί τις ὀρφώς, μεμβράδας δὲ μὴ θέλῃ.

Τὴν μέντοι ἑνικὴν εὐθεῖαν ὀξυτόνως προφέρονται Ἀττικοί. Ἄρχιππος Ἰχθύσιν, ὡς πρόκειται. Τὴν δὲ γενικὴν Κρατῖνος Ὀδυσσεῦσι· „Τέμαχος ὀρφὼ χλιαρόν."

98. ΟΡΚΥΝΟΣ. Δωρίων ἐν τῷ περὶ ἰχθύων τοὺς ὀρκύνους ἐκ τῆς περὶ Ἡρακλέους στήλας θαλάσσης περαιουμένους εἰς τὴν καθ' ἡμᾶς ἔρχεσθαι θάλασσαν· διὸ καὶ πλείστους ἁλίσκεσθαι ἐν τῷ Ἰβηρικῷ καὶ Τυῤῥη-

νικῷ πελάγει· κἀντεῦθεν κατὰ τὴν ἄλλην θάλασσαν διασκίδνασθαι. Ἱκέσιος δὲ τοὺς μὲν ἐν Γαδείροις ἁλισκομένους πιμελεστέρους εἶναι, μετὰ δὲ τούτους τοὺς ἐν Σικελίᾳ. Τοὺς δὲ πόῤῥω Ἡρακλείων στηλῶν ἀλιπεῖς, διὰ τὸ πλείονα τόπον ἐκνενῆχθαι. Ἐν Γαδείροις μὲν οὖν τὰ κλειδία καθ' αὑτὰ ταριχεύεται, ὡς καὶ τῶν ἀντακαίων αἱ γνάθοι καὶ οὐρανίσκοι καὶ οἱ λεγόμενοι μελανδρύαι ἐξ αὐτῶν ταριχεύονται. Ἱκέσιος δέ φησι τὰ ὑπογάστρια αὐτῶν, λιπαρὰ ὑπάρχοντα, τῇ εὐστομίᾳ πολὺ διαλλάσσειν τῶν ἄλλων μερῶν, τὰ δὲ κλειδία [μέρη] εὐστομώτερα εἶναι τούτων.

99. ΟΝΟΣ καὶ ΟΝΙΣΚΟΣ. Ὄνος, φησὶν Ἀριστοτέλης ἐν τῷ περὶ ζωικῶν, ἔχει στόμα ἀνεῤῥωγὸς ὁμοίως τοῖς γαλεοῖς, καὶ οὐ συναγελαστικός. Καὶ μόνος οὗτος ἰχθύων τὴν καρδίαν ἐν τῇ κοιλίᾳ ἔχει καὶ ἐν τῷ ἐγκεφάλῳ λίθους ἐμφερεῖς μύλαις. Φωλεύει δὲ μόνος ἐν ταῖς ὑπὸ κύνα θερμοτάταις ἡμέραις, τῶν ἄλλων ταῖς χειμεριωτάταις φωλευόντων. Μνημονεύει δ' αὐτῶν Ἐπίχαρμος ἐν Ἥβας γάμῳ·

Μεγαλοχάσμονάς τε χάννας κἠκτραπελογάστορας ὄνους.

Διαφέρει δ' ὄνος ὀνίσκου, ὥς φησι Δωρίων, ἐν τῷ περὶ ἰχθύων γράφων οὕτως· „Ὄνος, ὃν καλοῦσί τινες γάδον. Γαλλερίδας, ὃν καλοῦσί τινές ὀνίσκον τε καὶ μάξεινον.“ Εὐθύδημος δὲ ἐν τῷ περὶ ταρίχων· „Οἱ μὲν βάκχον (φησὶ) καλοῦσιν, οἱ δὲ γελλαρίην, οἱ δὲ ὀνίσκον.“ Ἀρχέστρατος δέ φησι·

(310) Τὸν δ' ὄνον Ἀνθηδὼν, τὸν καλλαρίαν καλέουσιν,
ἐκτρέφει εὐμεγέθη, σομφὴν δὲ τρέφει τινὰ σάρκα,
κἄλλως οὐχ ἡδεῖαν ἔμοιγ', ἄλλοι δ' * * * *
αἰνοῦσιν· χαίρει γὰρ ὁ μὲν τούτοις, ὁ δ' ἐκείνοις.

100. *ΠΟΥΛΥΠΟΥΣ*, πουλύποδος. Οὕτως φασὶν οἱ Ἀττικοὶ, ὡς καὶ Ὅμηρος·

Ὡς δ' ὅτε πουλύποδος θαλάμης ἐξελκομένοιο.

Ἀνάλογον· παρὰ τὸ πούς γὰρ γέγονεν. Τὴν δὲ αἰτιατικὴν πουλύπουν φασὶν, ὡς Ἀλκίνουν καὶ Οἰδίπουν. Καὶ τρίπουν δὲ λέβητα Αἰσχύλος εἴρηκεν ἐν Ἀθάμαντι, ἀπὸ ἁπλοῦ τοῦ πούς, ὡς νοῦς. Τὸ δὲ πώλυπον λέγειν Αἰολικόν· Ἀττικοὶ γὰρ πουλύπουν λέγουσιν. Ἀριστοφάνης Δαιδάλῳ·

Καὶ ταῦτ' ἔχοντα πουλύπους καὶ σηπίας.

Καὶ πάλιν· „Τὸν πουλύπουν μοι ἔθηκε.“ Καὶ πάλιν·

Πληγαὶ λέγονται πουλύπου πιλουμένου.

Ἀλκαῖος Ἀδελφαῖς μοιχευομέναις·

Ἠλίθιον εἶναι, νοῦν τε πουλύποδος ἔχειν.

Ἀμειψίας Κατεσθίοντι· „Δεῖ μὲν, ὡς ἔοικε, πολλῶν πουλύπων.“ Πλάτων Παιδίῳ· „Ὥσπερ τοὺς πουλύποδας πρώτιστα σέ.“ Ἀλκαῖος· „Ἔδω δ' ἐμαυτὸν, ὥσπερ πουλύπους.“ Οἱ δὲ πουλύποδα προφέρονται, ἀνάλογον τῷ πούς, ποδὸς, ποδὶ, πόδα. Εὔπολις Δήμοις·

Ἀνὴρ πολίτης, πουλύπους ἐς τοὺς τρόπους.

101. Διοκλῆς δ' ἐν πρώτῳ Ὑγιεινῶν· „Τὰ δὲ μαλάκια (φησὶ) πρὸς ἡδονὴν καὶ πρὸς τὰ ἀφροδίσια· μάλιστα δὲ οἱ πουλύποδες.“ Ἱστορεῖ δ' Ἀριστοτέλης, τὸν πουλύποδα ἔχειν πόδας ὀκτὼ, ὧν τοὺς μὲν ἄνω δύο καὶ κάτω ἐλαχίστους, τοὺς δ' ἐν μέσῳ μεγίστους· ἔχειν δὲ καὶ κοτυληδόνας δύο, αἷς τὴν τροφὴν προσάγεσθαι· τοὺς δ' ὀφθαλμοὺς ἐπάνω τῶν δύο ποδῶν· τὸ δὲ στόμα καὶ τοὺς ὀδόντας ἐν μέσοις τοῖς ποσίν. Ἀναπτυχθεὶς δὲ ἐγκέφαλον ἔχει διμερῆ. Ἔχει δὲ καὶ τὸν λεγόμενον θόλον, οὐ μέλανα καθάπερ σηπία, ἀλλ' ὑπέρυθρον, ἐν τῷ λεγομέ-

νῳ μήκωνι. Ὁ δὲ μήκων κεῖται ἐπάνω τῆς κοιλίας οἱονεὶ κύστις. Σπλάγχνον δ' οὐκ ἔχει ἀναλογοῦν. Τροφῇ δὲ χρῆται ἔστιν ὅτε καὶ τοῖς τῶν κογχυλίων σαρκιδίοις, τὰ ὄστρακα ἐκτὸς τῶν θαλαμῶν ῥίπτων· ὅθεν διαγινώσκουσιν οἱ θηρεύοντες. Ὀχεύει δὲ συμπλεκόμενος, καὶ πολὺν χρόνον πλησιάζει διὰ τὸ ἄναιμος εἶναι. Τίκτει δὲ διὰ τοῦ λεγομένου φυσητῆρος, ὅς ἐστι πόρος τῷ σώματι. Καὶ τίκτει ᾠὰ βοτρυδόν.

102. Λέγουσι δὲ καὶ, ὡς, ἂν ἀπορήσῃ τροφῆς, αὐτὸν κατεσθίει. Ὧν εἷς ἐστι καὶ ὁ κωμῳδιοποιὸς Φερεκράτης. Οὗτος γὰρ ἐν τοῖς ἐπιγραφομένοις φησὶν Ἀγρίοις·

Ἐν θρύσκοισιν καὶ βρακάνοις
καὶ στραβήλοις ζῆν· ὁπόταν δ'
ἤδη πεινῶσι σφόδρα,
ὥσπερεὶ τοὺς πουλύποδας
* * * νύκτωρ περιτρώ-
γειν αὐτῶν τοὺς δακτύλους.

Καὶ Δίφιλος ἐν Ἐμπόρῳ·

Πουλύπους, ἔχων ἁπάσας ὁλομελεῖς τὰς πλεκτάνας,
οὐ περιβεβρωκὼς ἑαυτόν ἐστι, φίλτατε.

Τοῦτο δ' ἐστὶ ψεῦδος. Ὑπὸ γὰρ τῶν γόγγρων διωκόμενος τοὺς πόδας ἀδικεῖται. Λέγεται δ', ὡς, ἄν τις ταῖς θαλάμαις αὐτοῦ ἅλας ὑποσπείρῃ, εὐθέως ἐξέρχεται. Ἱστορεῖται δὲ καὶ, ὅτι φεύγων διὰ τὸν φόβον μεταβάλλει τὰ (317) χρόας, καὶ ἐξομοιοῦται τοῖς τόποις, ἐν οἷς κρύπτ[...]ται, ὡς καὶ ὁ Μεγαρεὺς Θέογνίς φησιν ἐν ταῖς ἐλεγ[...]

(ι Πουλύπου ὀργὴν ἴσχε πολυπλόκου, ὃς ποτὶ πέτ[...]
ι τῇ προσομιλήσῃ, τοῖος ἰδεῖν ἐφάνη.

κίως ἱστορεῖ καὶ Κλέαρχος ἐν δευτέρῳ περὶ πα[...]
[...]άδε τὰ ἔπη, οὐ δηλῶν ὅτου ἐστὶ,

Πουλύποδός μοι, τέκνον, ἔχων νόον, Ἀμφίλοχ᾽ ἥρως,
τοῖσιν ἐφαρμόζου, τῶν κεν κατὰ δῆμον ἵκηαι.

103. Περὶ δὲ Τροιζῆνα τὸ παλαιόν, φησιν ὁ αὐτὸς Κλέαρχος, οὔτε τὸν ἱερὸν καλούμενον πουλύπουν, οὔτε τὸν κωπηλάτην πουλύπουν, νόμιμον ἦν θηρεύειν, ἀλλ᾽ ἀπεῖπον, τούτων τε καὶ τῆς θαλαττίας χελώνης μὴ ἅπτεσθαι. Ὁ δὲ πουλύπους ἐστὶ συντηκτικὸς, καὶ λίαν ἀνόητος. Πρὸς γὰρ τὴν χεῖρα τῶν διωκόντων βαδίζει, καὶ διωκόμενος ἔστιν ὅτε οὐχ ὑποχωρεῖ. Συντήκονται δ᾽ αὐτῶν αἱ θήλειαι μετὰ τὸν τόκον, καὶ παρίενται· διὸ καὶ ῥᾳδίως ἁλίσκονται. Ἑωράθησαν δέ ποτε καὶ ἐπὶ τὸ ξηρὸν ἐξιόντες, μάλιστα δὲ πρὸς τὰ τραχέα τῶν χωρίων· φεύγουσι γὰρ τὰ λεῖα. Καὶ χαίρουσι δὲ τῶν φυτῶν καὶ ταῖς ἐλαίαις, καὶ πολλάκις εὑρίσκονται ταῖς πλεκτάναις περιειληφότες τὸ στέλεχος. Ἐφωράθησαν δὲ καὶ συκέαις προσπεφυκυίαις τῇ θαλάττῃ προσπλεκόμενοι, καὶ τῶν σύκων ἐσθίοντες, ὥς φησι Κλέαρχος ἐν τῷ περὶ τῶν ἐν τῷ ὑγρῷ. Ἔστι δὲ δεῖγμα τοῦ ἥδεσθαι αὐτοὺς τῇ ἐλαίᾳ καὶ τοῦτο· ἐάν τις κλάδον τοῦ φυτοῦ τούτου καθῇ εἰς τὴν θάλασσαν, καθ᾽ ἣν εἰσι πουλύποδες, καὶ μικρὸν ἐπίσχῃ, ἀπονητὶ ἀνέλκει τῷ κλάδῳ περιπλεκομένους, ὅσους ἐθέλει. Ἔχουσι δὲ τὰ μὲν ἄλλα μέρη ἰσχυρότατα, τὸν δὲ τράχηλον ἀ[σ]θενῆ.

104. Λέγεται δ᾽, αὐτῶν τὸν ἄῤῥενα ἔλκειν αἰδοιῶδές [τι ἐν] μιᾷ τῶν πλεκτανῶν, ἐν ᾗ αἱ δύο μεγάλαι κοτυληδό[νες ε]ἰσίν. Εἶναι δὲ τοῦτο νευρῶδες, μέχρι εἰς μέσην τὴν [πλεκτάνη]ν ἅπαν προσπεφυκός. Ἐν δὲ πέμπτῳ μορίων [Ἀ]ριστοτέλης· „Πουλύπους ὀχεύει τοῦ χειμῶνος, [καὶ τίκτει] τῷ ἔαρι. Φωλεύει δὲ περὶ δύο μῆνας. Ἔστι δὲ [πολύγονο]ν τὸ ζῶον. Διαφέρει δ᾽ ὁ ἄῤῥην τῆς θηλείας

Ὁμοι.

παρατ.

τῷ τε τὴν κεφαλὴν ἔχειν προμηκεστέραν, καὶ τὸ καλούμενον ὑπὸ τῶν ἁλιέων αἰδοῖον ἔχειν ἐν τῇ πλεκτάνῃ. Ἐπωάζει δὲ, ὅταν τέκῃ· διὸ καὶ χείριστοί εἰσι κατὰ τὸν χρόνον τοῦτον. Ἀποτίκτει δ' ὁ μὲν πουλύπους ἢ εἰς θαλάμας, ἢ εἰς κεράμιον, ἤ τι ἄλλο τοιοῦτο κοῖλον. Καὶ μεθ' ἡμέρας πεντήκοντα ἐκ τῶν ᾠῶν πουλυπόδια ἐξέρπει, ὥσπερ τὰ φαλάγγια, πολλὰ τὸ πλῆθος. Ὁ δὲ θῆλυς πουλύπους ὁτὲ μὲν ἐπὶ τοῖς ᾠοῖς, ὁτὲ δ' ἐπὶ τῷ στόματι προκάθηται τῆς θαλάμης, τὴν πλεκτάνην ἐπέχων." Θεόφραστος δὲ ἐν τῷ περὶ τῶν μεταβαλλόντων τὰς χρόας τὸν πουλύποδά φησι τοῖς πετρώδεσι μάλιστα μόνοις συνεξομοιοῦσθαι, τοῦτο ποιοῦντα φόβῳ καὶ φυλακῆς χάριν. Ἐν δὲ τῷ περὶ τῶν ἐν τῷ ξηρῷ διατριβόντων ζώων οὐ δέχεσθαί φησι τοὺς πουλύποδας τὴν θάλατταν. Ἐν δὲ τῷ περὶ τῶν κατὰ τόπους διαφορῶν ὁ Θεόφραστος πουλύποδας οὐ γίνεσθαί φησι περὶ Ἑλλήσποντον. Ψυχρὰ γὰρ ἡ θάλασσα αὕτη καὶ ἧττον ἁλμυρὰ, ταῦτα δ' ἀμφότερα πολέμια πουλύποδι.

105. „Ὁ δὲ ναυτίλος καλούμενος (φησὶν Ἀριστοτέλης) πουλύπους μὲν οὐκ ἔστιν, ἐμφερὴς δὲ κατὰ τὰς πλεκτάνας. Ἔχει δὲ τὸ νῶτον ὀστρακόδερμον. Ἀναδύνει δὲ (318) ἐκ τοῦ βυθοῦ, ἐφ' ἑαυτὸν ἔχων τὸ ὄστρακον, ἵνα μὴ τὴν θάλατταν ἕλκῃ· ἐπαναστραφεὶς δ' ἐπιπλεῖ, ἄνω ποιήσας δύο τῶν πλεκτανῶν, αἳ μεταξὺ αὑτῶν λεπτὸν ὑμένα ἔχουσι διαπεφυκότα, ὡς καὶ τῶν ὀρνίθων οἱ πόδες ὁρῶνται μεταξὺ τῶν δακτύλων δερμάτινον ὑμένα ἔχοντες· ἄλλας δὲ δύο πλεκτάνας καθίησιν εἰς τὴν θάλασσαν ἀντὶ πηδαλίων. Ὅταν δέ τι προσιὸν ἴδῃ, δείσας συστέλλει τοὺς πόδας, καὶ πληρώσας αὑτὸν τῆς θαλάσσης, κατὰ βυθοῦ ὡς τάχος χωρεῖ." Ἐν δὲ τῷ περὶ ζωικῶν καὶ

ἰχθύων· „Πουλύπους (φησὶ) τὶς ὁ μὲν τρεψίχρως, ὁ δὲ ναυτίλος.“

106. *Εἰς τὸν ναυτίλον τοῦτον φέρεταί τι Καλλιμάχου τοῦ Κυρηναίου ἐπίγραμμα, οὕτως ἔχον·*

Κόγχος ἐγώ, Ζεφυρῖτι, παλαίτερος, ἀλλὰ σὺ νῦν με,
Κύπρι, Σεληναίης ἄνθεμα πρῶτον ἔχεις,
ναυτίλον, ὃς πελάγεσσιν ἐπέπλεον, εἰ μὲν ἀῆται,
τείνας οἰκείων λαῖφος ἀπὸ προτόνων·
εἰ δὲ γαληναίη λιπαρὴ θεός, οὖλος ἐρέσσων
ποσσί νιν, ὥστ᾽ ἔργῳ τοὔνομα συμφέρεται.
Ἔκ τ᾽ ἔπεσον παρὰ θῖνας Ἰουλίδος, ὄφρα γένωμαι
σοὶ τὸ περίσκεπτον παίγνιον, Ἀρσινόη,
μηδέ μοι ἐν θαλάμῃσιν ἔθ᾽, ὡς πάρος, (εἰμὶ γὰρ ἄπνους,)
τίκτηται νοτερῆς ὤεον ἀλκυόνης.
Κλεινίου ἀλλὰ θυγατρὶ δίδου χάριν· οἶδε γὰρ ἐσθλὰ
ῥέζειν, καὶ σμύρνης ἐστὶν ἀπ᾽ Αἰολίδος.

Ἔγραψε δὲ καὶ Ποσείδιππος εἰς τὴν ἐν τῷ Ζεφυρίῳ τιμωμένην ταύτην Ἀφροδίτην τόδε τὸ ἐπίγραμμα·

Τοῦτο καὶ ἐν ποταμῷ καὶ ἐπὶ χθονὶ τῆς Φιλαδέλφου
Κύπριδος ἱλάσκεσθ᾽ ἱερὸν Ἀρσινόης,
ἣν ἀνακοιρανέουσαν ἐπὶ Ζεφυρηΐδος ἀκτῆς
πρῶτος ὁ ναύαρχος θήκατο Καλλικράτης.
Ἡ δὲ καὶ εὐπλοΐην δώσει, καὶ χείματι μέσσῳ
τὸ πλατὺ λισσομένοις ἐκλιπανεῖ πέλαγος.

Τοῦ πουλύποδος μνημονεύει καὶ ὁ τραγικὸς Ἴων, ἐν Φοίνικι λέγων·

Καὶ τὸν πετραῖον πλεκτάναις ἀναίμοσι
στυγῶ μεταλλακτῆρα πουλύπουν χροός.

107. *Εἴδη δ᾽ ἐστὶ πουλυπόδων ἐλεδώνη, πουλυπο–*

δίνη, βολβοτίνη, ὀσμύλος, ὡς Ἀριστοτέλης ἱστορεῖ καὶ Σπεύσιππος. Ἐν δὲ τῷ περὶ ζωικῶν Ἀριστοτέλης μαλάκιά φησιν εἶναι πουλύποδας, ὀσμύλην, ἐλεδώνην, σηπίαν, τευθίδα· Ἐπίχαρμος δ' ἐν Ἥβας γάμῳ·

Πώλυποί τε σηπίαι τε καὶ ποταναὶ τευθίδες,
χἀ δυσώδης βολβίτις, γραῖαί τ' ἐριθακώδεες.

Ἀρχέστρατος δέ φησι·

Πούλυποι ἔν τε Θάσῳ καὶ Καρίᾳ εἰσὶν ἄριστοι·
καὶ Κέρκυρα τρέφει μεγάλους πολλούς τε τὸ πλῆθος.

Δωριεῖς δ' αὐτὸν διὰ τοῦ ω καλοῦσι πώλυπον, ὡς Ἐπίχαρμος. Καὶ Σιμωνίδης δ' ἔφη· „Πώλυπον διζήμενος.“ Ἀττικοὶ δὲ πουλύπουν. Ἔστι δὲ τῶν σελαχωδῶν· τὰ χονδρώδη δ' οὕτω λέγεται·

Πουλύποδες, γαλεοί τε κύνες.

Μαλάκια δὲ καλεῖται τὰ τευθιδώδη. Σελάχια δὲ τὰ τῶν ἐρίων φῦλα.

(319) 108. ΠΑΓΟΥΡΟΙ. Τούτων μέμνηται Τιμοκλῆς ἢ Ξέναρχος ἐν Πορφύρᾳ, οὕτως·

Εἶθ', ἁλιεὺς ὤν, ἄκρος
σοφίαν, παγούροις μὲν, θεοῖς ἐχθροῖσι, καὶ
ἰχθυδίοις εὕρηκα παντοδαπὰς τέχνας·
γέροντα βούγλωττον δὲ μὴ ταχέως πάνυ
συναρπάσομαι; Καλόν γ' ἂν εἴη.

109. ΠΗΛΑΜΥΣ. Φρύνιχος ἐν Μούσαις μνημονεύει. Ἀριστοτέλης δὲ ἐν πέμπτῳ ζώων μορίων· „Αἱ πηλαμύδες (φησὶ) καὶ οἱ θύννοι τίκτουσιν ἐν τῷ Πόντῳ, ἄλλοθι δὲ οὔ. Μνημονεύει αὐτῶν καὶ Σοφοκλῆς ἐν Ποιμέσιν·

Ἔνθ' ἡ πάροικος πηλαμὺς χειμάζεται,
πάροικος Ἑλλησποντὶς, ὡραία θέρους
τῷ Βοσπορίτῃ· τῷδε γὰρ θαμίζεται.

110. *ΠΕΡΚΑΙ.* Τούτων μέμνηται Διοκλῆς καὶ Σπεύσιππος ἐν δευτέρῳ Ὁμοίων, παραπλησίας εἶναι λέγων πέρκην, χάνναν, φυκίδα. Ἐπίχαρμος δέ φησι·

Κομαρίδας τε, καὶ κύνας, κέστρας τε πέρκας τ' αἰόλας.

Νουμήνιος δ' ἐν Ἁλιευτικῷ·

Ἄλλοτε δ' αὖ πέρκας, ὅτὲ δὲ στροφάδας παρὰ πέτρην
φυκίδας ἀλφηστήν τε καὶ ἐν χροιῇσιν ἐρυθρὸν
σκορπιον.

ΦΤΚΙΣ. Καὶ ταύτης Ἐπίχαρμος ἐν Ἥβας γάμῳ μέμνηται καὶ Σπεύσιππος ἐν δευτέρῳ τῶν Ὁμοίων καὶ Νουμήνιος, ὧν τὰ μαρτύρια πρόκειται. Ἀριστοτέλης ἐν τῷ περὶ ζωικῶν ἀκανθοστεφῆ φησιν εἶναι καὶ ποικιλόχροα φυκίδα. Τῶν δὲ γραμμοποικίλων πλαγίαις τε ταῖς ῥάβδοις κεχρημένων πέρκη. Καὶ παροιμία δέ ἐστιν· „Ἕπεται πέρκη μελανούρῳ.“

111. *ΡΑΦΙΔΕΣ.* Καὶ τούτων μέμνηται Ἐπίχαρμος λέγων·

Κὠξύρυγχοι ῥαφίδες ἵππουροί τε.

Δωρίων δ' ἐν τῷ περὶ ἰχθύων βελόνην, φησὶν, ἣν καλοῦσι ῥαφίδα. Ἀριστοτέλης δὲ ἐν πέμπτῳ ζώων μορίων βελόνην αὐτὴν καλεῖ. Ἐν δὲ τῷ περὶ ζωικῶν ἢ ἰχθύων ῥαφίδα αὐτὴν ὀνομάσας ἀνόδουν φησὶν αὐτὴν εἶναι. Καὶ Σπεύσιππος αὐτὴν βελόνην καλεῖ.

112. *ΡΙΝΗ.* Δωρίων ἐν τῷ περὶ ἰχθύων ἐν Σμύρνῃ φησὶ τὰς ῥίνας διαφόρους γίνεσθαι, καὶ πάντα δὲ τὰ σελαχώδη τὸν Σμυρναϊκὸν κόλπον ἔχειν διαφέροντα. Ἀρχέστρατος δέ φησι·

Καὶ σελάχη μέντοι κλεινὴ Μίλητος ἄριστα
ἐκτρέφει· ἀλλά γε χρὴ ῥίνης λόγον ἢ πλατυνώτου

λειοβάτου ποιεῖσθαι. Ὁμῶς κροκόδειλον ἂν ὀπτὸν δαισαίμην ἀπ' ἰπνοῦ, τερπνὸν παίδεσσιν Ἰώνων.

113. ΣΚΑΡΟΣ. Τοῦτον Ἀριστοτέλης φησὶν καρχαρόδοντα εἶναι καὶ μονήρη καὶ σαρκοφάγον, ἔχειν τε στόμα μικρὸν καὶ γλῶτταν οὐ λίαν προσπεφυκυῖαν, καρδίαν τρίγωνον, παράλευκον, τρίλοβον, ἔχειν τε χολὴν καὶ σπλῆνα μέλανα, τῶν δὲ βραγχίων τὸ μὲν διπλοῦν, τὸ δὲ ἁπλοῦν. Μόνος δὲ καὶ τῶν ἄλλων ἰχθύων μηρυκάζει. Χαίρει δὲ τῇ τῶν φυκίων τροφῇ· διὸ καὶ τούτοις θηρεύεται. Ἀκμάζει δὲ θέρους. Ἐπίχαρμος δ' ἐν Ἥβας γάμῳ φησίν·

Ἁλιεύομεν σπάρους
καὶ σκάρους, τῶν οὐδὲ τὸ σκῶρ θεμιτὸν ἐκβαλεῖν θεοῖς.

(320) Σέλευκος δ' ὁ Ταρσεὺς ἐν τῷ Ἁλιευτικῷ μόνον φησὶ τῶν ἰχθύων τὸν σκάρον καθεύδειν· ὅθεν οὐδὲ νύκτωρ ποτὲ ἁλῶναι. Τοῦτο δὲ ἴσως διὰ φόβον αὐτῷ συμβαίνει. Ἀρχέστρατος δ' ἐν τῇ Γαστρονομίᾳ·

Σκάρον ἐξ Ἐφέσου ζήτει, χειμῶνι δὲ τρίγλην
ἔσθι' ἐνὶ ψαφαρῇ ληφθεῖσαν Τειχιοέσσῃ
Μιλήτου κώμῃ, Καρῶν πέλας ἀγκυλοκώλων.

Κἀν ἄλλῳ δὲ μέρει φησί·

Καὶ σκάρον ἐν παράλῳ Καλχηδόνι τὸν μέγαν ὄπτα,
πλύνας εὖ· χρηστὸν δὲ καὶ ἐν Βυζαντίῳ ὄψει,
καὶ μέγεθος κυκλίᾳ ἴσον ἀσπίδι νῶτα φοροῦντα.
τοῦτον ὅλον θεράπευε τρόπον τοιόνδε· λαβὼν νιν,
ἡνίκ' ἂν εὖ τυρῷ καὶ ἐλαίῳ πάντα πυκασθῇ,
κρίβανον ἐς θερμὸν κρέμασον, κἄπειτα κατόπτα.
Πάσσειν δ' ἁλσὶ κυμινοτρίβοις καὶ γλαυκῷ ἐλαίῳ,
ἐκ χειρὸς καταχρουνίζων θεοδέγμονα πηγήν.

Νίκανδρος δ' ὁ Θυατειρηνὸς δύο γένη φησὶν εἶναι σκάρων, καὶ καλεῖσθαι τὸν μὲν ὀνίαν, τὸν δὲ αἰόλον.

114. ΣΠΑΡΟΣ. Τοῦτον Ἱκέσιος εὐχυλότερον μὲν εἶναι μαινίδος καὶ ἄλλων δὲ πλειόνων τροφιμώτερον. Ἐπίχαρμος δ' ἐν Ἥβας γάμῳ·

Αὐτὸς ὁ Ποτιδὰν ἄγων γαύλοισιν ἐν Φοινικικοῖς
ἦκε καλλίστας σαγήνας· χἀλιεύομεν σπάρους
καὶ σκάρους, τῶν οὐδὲ τὸ σκῶρ θεμιτὸν ἐκβαλεῖν θεοῖς.

Νουμήνιος δ' ἐν Ἁλιευτικῷ·

Ἢ σπάρον, ἢ ὕκας ἀγεληίδας.

Μνημονεύει δ' αὐτοῦ καὶ Δωρίων ἐν τῷ περὶ ἰχθύων.

115. ΣΚΟΡΠΙΟΣ. Διοκλῆς ἐν πρώτῳ τῶν πρὸς Πλείσταρχον Ὑγιεινῶν τῶν μὲν νεαρῶν φησιν ἰχθύων ξηροτέρους εἶναι τὰς σάρκας σκορπίους, κόκκυγας, ψήττας, σαργούς, τραχούρους, τὰς δὲ τρίγλας ἧττον τούτων ξηροσάρκους. Οἱ γὰρ πετραῖοι μαλακοσαρκότεροι εἰσίν. Ἱκέσιος δέ φησι· „Τῶν σκορπίων ὁ μὲν ἐστι πελάγιος, ὁ δὲ τεναγώδης. Καὶ ὁ μὲν πελάγιος πυῤῥός, ὁ δ' ἕτερος μελανίζων. Διαφέρει δὲ τῇ γεύσει καὶ τῷ τροφίμῳ ὁ πελάγιος. Εἰσὶ δὲ οἱ σκορπίοι σμηκτικοί, εὐέκκριτοι, πολύχυλοι, πολύτροφοι. Χονδρώδεις γάρ εἰσι.“ Τίκτει δ' ὁ σκορπίος δίς, ὥς φησιν Ἀριστοτέλης ἐν πέμπτῳ ζώων μορίων. Νουμήνιος δ' ἐν Ἁλιευτικῷ·

Φυκίδας ἀλφηστήν τε καὶ ἐν χροιῇσιν ἐρυθρὸν
σκορπίον, ἢ πέρκαισι καθηγητὴν μελάνουρον.

Ὅτι δὲ καὶ πληκτικός ἐστιν, Ἀριστοτέλης ἱστορεῖ ἐν τῷ περὶ ἰχθύων ἢ ζωικῶν. Ἐπίχαρμος δ' ἐν Μούσαις ποικίλον εἶναί φησι τὸν σκορπίον·

Σκορπίοι τε ποικίλοι γλαῦκοί τε, σαῦροι πίονες.

Μονήρης δ' ἐστὶ καὶ φυκοφάγος. Ἐν δὲ πέμπτῳ ζώων μορίων ὁ Ἀριστοτέλης σκορπίους καὶ σκορπίδας ἐν δια-

M 2

φόροις τόποις ὀνομάζει. Ἄδηλον δὲ, εἰ τοὺς αὐτοὺς λέγει· ὅτι καὶ σκόρπαιναν καὶ σκορπίους πολλάκις ἡμεῖς ἐφάγομεν, καὶ ὅτι διάφοροι καὶ οἱ χυμοὶ καὶ αἱ χρόαι εἰσὶν, οὐδεὶς ἀγνοεῖ. Ὁ δ' ὀψαρτυτὴς Ἀρχέστρατος ἐν τοῖς χρυσοῖς ἔπεσι λέγει·

(321) Ἐν δὲ Θάσῳ τὸν σκορπίον ὠνοῦ, ἐὰν ᾖ
μὴ μείζων πυγόνος· μεγάλου δ' ἀπὸ χεῖρας ἴαλλε.

116. ΣΚΟΜΒΡΟΣ. Ἀριστοφάνης Γηρυτάδῃ· Ἱκέσιός φησι, τοὺς σκόμβρους ἐλαχίστους μὲν εἶναι κατὰ τὸ μέγεθος, τροφιμωτέρους δὲ τῶν κολιῶν καὶ εὐχυλοτέρους, οὐ μὴν εὐεκκριτωτέρους. Μνημονεύει αὐτῶν οὕτως καὶ Ἐπίχαρμος ἐν Ἥβας γάμῳ·

Καὶ χελιδόνες τε μύρμαι, τοί τε κολιᾶν μείζονες
ἐντὶ καὶ σκόμβρων, ἀτὰρ τᾶν θυννίδων γε μήονες.

117. ΣΑΡΓΟΙ. Οὗτοι, ὥς φησιν Ἱκέσιος, στύφουσι μᾶλλον, καὶ τῶν μελανούρων εἰσὶ τροφιμώτεροι. Νουμήνιος δ' ἐν Ἁλιευτικῷ πανοῦργον εἶναί φησι περὶ τὰς θήρας τὸν σαργόν·

Κόσσυφον, ἢ κίχλας ἁλιειδέας, ἄλλοτε δ' ἄλλῃ
σαργὸν ἐπικέλσοντα, λινοπληγέστατον ἰχθύν.

Ἀριστοτέλης ἐν πέμπτῳ μορίων τίκτειν αὐτόν φησι δὶς, ἔαρος, εἶτα μετοπώρου. Ἐπίχαρμος δ' ἐν Ἥβας γάμῳ·

Αἱ δὲ λῆς, σαργοί τε χαλκίδες τε καὶ τοὶ πόντιοι.

Ὡς διαφόρους δὲ τοὺς σαργίνους ἐν τοῖσδε καταλέγει·

Ἦν δὲ σαργῖνοί τε μελάνουροί τε καὶ ταὶ φίνταται
ταινίαι, λεπταὶ μὲν, ἁδεῖαι δέ.

Ομοίως δὲ καὶ Δωρίων ἐν τῷ περὶ ἰχθύων φησὶ, σαργίνους διὰ τοῦτ' αὐτοὺς καλῶν, καὶ χαλκίδας. Ὁ δὲ σοφὸς Ἀρχέστρατός φησιν·

Ἡνίκα δ' ἂν δύνοντος ἐν οὐρανῷ Ὠρίωνος

μήτηρ οἰνοφόρου βότρυος χαίτην ἀποβάλλῃ,
τῆμος ἔχειν ὀπτὸν σαργὸν τυρῷ κατάπαστον,
εὐμεγέθη, θερμὸν, δριμεῖ δεδαϊγμένον ὄξει·
σκληρὸς γάρ φύσει ἐστίν. Ἅπαντα δέ μοι θεράπευε
τὸν στερεὸν τοιῷδε τρόπῳ μεμνημένος ἰχθύν.
Τὸν δ' ἀγαθὸν μαλακόν τε φύσει καὶ πίονα σάρκα
ἁλσὶ μόνον λεπτοῖσι πάσας καὶ ἐλαίῳ ἀλείψας.
Τὴν ἀρετὴν γὰρ ἔχει τῆς τέρψιος αὐτὸς ἐν αὑτῷ.

118. ΣΑΛΠΗ. Ἐπίχαρμος Ἥβας γάμῳ·

Ἀόνες φάγροι τε λάβρακές τε, καὶ ταὶ πίονες
σκατοφάγοι σάλπαι βδελυχραὶ, ἁδέαι δ' ἐν τῷ θέρει.

Ἀριστοτέλης δ' ἐν πέμπτῳ ζώων μορίων ἅπαξ τίκτειν φησὶν αὐτὴν τοῦ μετοπώρου. Ἔστι δὲ πολύγραμμος καὶ ἐρυθρόγραμμος, ἔτι δὲ καρχαρόδους καὶ μονήρης. Λέγεσθαι δὲ καὶ ὑπὸ τῶν ἁλιέων φησὶν, ὡς καὶ κολοκύντῃ θηρεύεται, χαίρουσα τῷ βρώματι. Ἀρχέστρατος δέ φησι·

Σάλπην δὲ κακὸν μὲν ἔγωγε
ἰχθὺν εἰς αἰεὶ κρίνω· βρωτὴ δὲ μάλιστα
ἐστὶ θεριζομένου σίτου. Λαβὲ δ' ἐν Μυτιλήνῃ
αὐτήν.

Παγκράτης δ' ἐν ἔργοις θαλασσίοις·

Σάλπαι τ' ἰσομήκεες ἰχθῦς,
ἅς τε βόας πορκῆες ἁλίζωοι καλέουσιν,
οὕνεκα γαστέρι φῦκος ἀεὶ ἀλέουσιν ὀδοῦσιν.

Ἐστὶ δὲ ποικίλος ὁ ἰχθύς. Ὅθεν καὶ τὸν Λοκρὸν ἢ Κολοφώνιον Μνασέαν συνταξάμενον τὰ ἐπιγραφόμενα παίγνια διὰ τὸ ποικίλον τῆς συναγωγῆς σάλπην οἱ συνήθεις προσηγόρευον. Νυμφόδωρος δὲ ὁ Συρακόσιος ἐν τῷ τῆς
(322) Ἀσίας Περίπλῳ Λεσβίαν φησὶ γενέσθαι Σάλπην, τὴν τὰ παίγνια συνθεῖσαν. Ἄλκιμος δ' ἐν τοῖς Σικελικοῖς

ἐν Μεσσήνῃ φησὶ, τῇ κατὰ τὴν νῆσον, Βότρυν γενέσθαι, εὑρετὴν τῶν παραπλησίων παιγνίων τοῖς προσαγορευομένοις Σάλπης. Ἄρχιππος δὲ ἐν Ἰχθύσιν ἀρσενικῶς εἶπεν ὁ σάλπης·

Ἐκήρυξεν βόαξ,
σάλπης δ' ἐσάλπιγξ', ἑπτ' ὀβολοὺς μισθὸν φέρων.

Γίνεται δ' ὅμοιος ἰχθὺς ἐν τῇ ἐρυθρᾷ θαλάσσῃ ὁ καλούμενος στρωματεὺς, ῥάβδους ἔχων δι' ὅλου τοῦ σώματος τετμημένας χρυσιζούσας, ὡς ἱστορεῖ Φίλων ἐν τῷ Μεταλλικῷ.

119. ΣΥΝΟΔΟΝΤΕΣ καὶ ΣΥΝΑΓΡΙΣ. Καὶ τούτων Ἐπίχαρμος μέμνηται·

Συναγρίδας μαζούς τε συνόδοντάς τ' ἐρυθροποικίλους.

Καὶ Νουμήνιος δ' ἐν Ἁλιευτικῷ, διὰ τοῦ υ λέγων, φησίν·

Ἢ λευκὴν συνόδοντα βόηκάς τε τριχιούς τε.

Καὶ πάλιν·

Τοῖσί κε θηρήσαιο φαγεῖν λελιημένος ἰχθὺν,
ἠὲ μέγαν συνόδοντα, ἢ ἀρνευτὴν ἵππουρον.

Σινόδοντα δὲ αὐτὸν λέγει διὰ τοῦ ἰῶτα Δωρίων, ἔτι δ' Ἀρχέστρατος ἐν τούτοις·

Αὐτὰρ τὸν σινόδοντα μὲν, ὃν ζήτει παχὺν εἶναι·
ἐκ πορθμοῦ δὲ λαβεῖν πειρῶ καὶ τοῦτον, ἑταῖρε.
Ταῦτα δὲ πάντα κυρῶ φράζων καὶ πρὸς σὲ, Κλέαινε.

Ἀντιφάνης δὲ ἐν Ἀρχιστράτῃ·

Τίς δ' ἐγχέλειον ἂν φάγοι,
ἢ κρανίον σινόδοντος;

120. ΣΑΥΡΟΣ. Τούτου μνημονεύει Ἄλεξις ἐν Λεύκῃ· μάγειρος δ' ἐστὶν ὁ λέγων·

Ἐπίστασαι, τὸν σαῦρον ὡς δεῖ σκευάσαι;
Β. Ἀλλ' ἂν διδάσκῃς. Α. Ἐξελὼν τὰ βραγχία,

πλύνας, περικόψας τὰς ἀκάνθας τὰς κύκλῳ,
παράσχισον χρηστῶς, διαπτύξας θ' ὅλον
τῷ σιλφίῳ μάστιξον εὖ τε καὶ καλῶς,
τυρῷ τε σάξον, ἅλσί τ', ἠδ' ὀριγάνῳ.

Ἔφιππος δ' ἐν Κύδωνι, πολλῶν καὶ ἄλλων ἰχθύων κατάλογον ποιούμενος, καὶ τοῦ σαύρου μνημονεύει, διὰ τούτων·

Θύννου τεμάχη, γλάνιδος, γαλεοῦ,
ῥίνης, γόγγρου, κέφαλος, πέρκη,
σαῦρος, φυκὶς, βρίγκος, τρίγλη,
κόκκυξ, φάγρος, μύλλος, λεβίας,
σπάρος, αἰολίας, θρίττα, χελιδὼν,
καρὶς, τευθὶς, ψῆττα, δρακαινὶς,
πουλυπόδειον, σηπία, ὀρφὼς,
κωβιὸς, ἀφύαι, βελόναι, κεστρεῖς.

Μνησίμαχος δ' ἐν Ἱπποτρόφῳ·

Τῶν καρχαριῶν
νάρκη, βάτραχος, πέρκη, σαῦρος,
τριχίας, φυκὶς, βρίγκος, τρίγλη,
κόκκυξ.

ΣΚΕΠΙΝΟΣ. Τούτου μνημονεύων Δωρίων ἐν τῷ περὶ ἰχθύων, καλεῖσθαί φησιν αὐτὸν ἀτταγεινόν.

121. ΣΚΙΑΙΝΑ. Ἐπίχαρμος Ἥβας γάμῳ·

Αἰολίαι πλωτές τε κυνόγλωσσοί τ', ἐνῆν δὲ σκιαθίδες.

Νουμήνιος δὲ σκιαδέα αὐτὸν καλεῖ ἐν τούτοις·

Τοῖσί κε θηρήσαιο λαβὼν λελιημένος ἰχθὺν,
ἠὲ μέγαν συνόδοντα, ἢ ἀρνευτὴν ἵππουρον,
ἠὲ φάγρον λοφίην, ὁτὲ δ' ἀγρόμενον σκιαδῆα.

ΣΤΑΥΡΙΔΕΣ. Τούτων μνημονεύει Ἐπίχαρμος ἐν
(323) Ἥβας γάμῳ καὶ ἐν Γῇ καὶ Θαλάσσᾳ.

122. ΣΦΥΡΑΙΝΑΙ. Ταύτας φησὶν Ἱκέσιος τρο-

μωτέρας εἶναι τῶν γόγγρων, ἀπειθεῖς δὲ τὴν γεῦσιν καὶ ἀστόμους, εὐχυλίᾳ δὲ μέσους. Ὁ δὲ Δωρίων σφύραιναν, φησὶν, ἣν καλοῦσι κέστραν. Ἐπίχαρμος δὲ ἐν Μούσαις κέστραν ὀνομάσας, οὐκ ἔτι σφυραίνας ὀνομάζει, ὡς ταυτὸν οὔσας,

Χαλκίδας τε, καὶ κύνας, κέστρας τε, πέρκας τ᾽ αἰόλας.

Καὶ Σώφρων ἐν ἀνδρείοις· „Κέστραι βότιν κάπτουσαι." Σπεύσιππος δὲ ἐν δευτέρῳ Ὁμοίων ὡς παραπλήσια ἐκτίθεται κέστραν, βελόνην, σαυρίδα. Καὶ οἱ Ἀττικοὶ δὲ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τὴν σφύραιναν καλοῦσι κέστραν, σπανίως δὲ τῷ τῆς σφυραίνης ὀνόματι ἐχρήσαντο. Στράττις γοῦν ἐν Μακεδόσιν, ἐρομένου τινὸς Ἀττικοῦ, ὡς ἀγνοοῦντος τὸ ὄνομα, καὶ λέγοντος·

Ἡ σφύραινα δ᾽ ἐστὶ τίς;

φησὶν ὁ ἕτερος·

Κέστραν μὲν ὔμμες, ὡττικοὶ, κικλήσκετε.

Ἀντιφάνης ἐν Εὐθυδίκῳ·

Πάνυ συχνὴ
σφύραινα. Β. Κέστραν Ἀττικιστὶ δεῖ λέγειν.

Νικοφῶν δ᾽ ἐν Πανδώρᾳ· „Κέστραι τε καὶ λάβρακες." Ἐπίχαρμος Ἥβας γάμῳ· „Κέστρας τε πέρκας τ᾽ αἰόλας."

123. ΣΗΠΙΑ. Ἀριστοφάνης Δαναΐσι·

Καὶ ταῦτ᾽ ἔχοντα σηπίας καὶ πουλύπους.

ὡς αἰτίας, ἡ παραλήγουσα παροξύνεται, ὡς Φιλήμων ἱστορεῖ, ὁμοίως καὶ ταῦτα, παιδία, ταινία, οἰκία. Τὴν σηπίαν δὲ Ἀριστοτέλης φησὶ πόδας ἔχειν ὀκτὼ, ὧν τοὺς ὑποκάτω δύο μεγίστους, προβοσκίδας δύο, καὶ μεταξὺ αὐτῶν τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ στόμα. Ἔχει δὲ καὶ ὀδόντας δύο, τὸν μὲν ἄνω, τὸν δὲ κάτω, καὶ τὸ λεγόμενον ὄστραν ἐν τῷ νώτῳ. Ἐν δὲ τῇ μύτιδι ὁ θολός ἐστιν· αὕτη δὲ

κεῖται παρ᾽ αὐτὸ τὸ στόμα, κύστεως τρόπον ἐπέχουσα. Ἔστι δ᾽ ἡ κοιλία πλακώδης καὶ λεία, ὁμοία τοῖς τῶν βοῶν ἠνύστροις. Τρέφονται δὲ αἱ μικραὶ σηπίαι τοῖς λεπτοῖς ἰχθυδίοις, ἀποτείνουσαι τὰς προβοσκίδας ὥσπερ ὁρμιὰς, καὶ ταύταις θηρεύουσαι. Λέγεται δὲ ὡς, ὅταν ὁ χειμὼν γ ίνηται, τῶν πετριδίων, ὥσπερ ἀγκύραις, ταῖς προβοσκίσι λαμβανόμεναι ὁρμοῦσι. Διωκομένη τε ἡ σηπία, τὸν θολὸν ἀφίησι, καὶ ἐν αὐτῷ κρύπτεται, ἐμφήνασα φεύγειν εἰς τοὔμπροσθεν. Λέγεται δὲ, ὡς καὶ, θηρευθείσης τῆς θηλείας τριόδοντι, οἱ ἄῤῥενες ἐπαρήγουσιν, ἀνθέλκοντες αὐτήν· ἂν δ᾽ οἱ ἄῤῥενες ἁλῶσιν, αἱ θήλειαι φεύγουσιν. Οὐ διετίζει δ᾽ ἡ σηπία, καθάπερ οὐδ᾽ ὁ πουλύπους. Ἐν δὲ πέμπτῳ ζώων μορίων· „Αἱ σηπίαι (φησὶ) καὶ αἱ τευθίδες νέουσιν ἅμα, καὶ συνεπόμεναι τὰ στόματα, καὶ τὰς πλεκτάνας ἐφαρμόττουσαι καταντικρὺ ἀλλήλαις· ἐφαρμόττουσι δὲ καὶ τὸν μυκτῆρα εἰς τὸν μυκτῆρα. Τῶν τε μαλακίων τίκτουσι πρῶται τοῦ ἔαρος αἱ σηπίαι, καὶ κύουσι πᾶσαν ὥραν, καὶ κυΐσκονται πεντεκαίδεκα ἡμέραις. Ὅταν δὲ τέκωσι τὰ ᾠὰ, ὁ ἄῤῥην παρακολουθῶν καταφυσᾷ„ καὶ στιφρᾷ. Βαδίζουσι δὲ κατὰ ζυγά. Καὶ ἔστιν ὁ ἄῤῥην τῆς θηλείας ποικιλώτερός τε καὶ μελάντερος τὸ νῶτον.

124. Ἐπίχαρμος δ᾽ ἐν Ἥβας γάμῳ φησί·

Πώλυπές τε, σηπίαι τε, καὶ ποταναὶ τευθίδες.

Τοῦτο δὲ σημειωτέον πρὸς Σπεύσιππον, λέγοντα εἶναι (324) ὅμοια σηπίαν καὶ τευθίδα. Ἱππώνακτος δ᾽ ἐν τοῖς ἰάμβοις εἰπόντος· „Σηπίης ὑπόσφαγμα,“ οἱ ἐξηγησάμενοι ἀπέδωκαν τὸ τῆς σηπίας μέλαν. Ἔστι δὲ τὸ ὑπόσφαγμα, ὡς Ἐρασίστρατός φησιν ἐν Ὀψαρτυτικῷ, ὑπότριμμα. Γράφει δ᾽ οὕτως· „Ὑπόσφαγμα δ᾽ εἶναι κρέα-

σαν ὀπτοῖς ἐκ τοῦ αἵματος τεταραγμένου μέλιτι, τυρῷ, ἁλὶ, κυμίνῳ, σιλφίῳ, ἐξ ἑφθοῖς." Καὶ Γλαῦκος δ' ὁ Λοκρὸς ἐν Ὀψαρτυτικῷ οὕτως γράφει· „Ὑπόσφαγμα δ' αἷμα ἑφθὸν, καὶ σίλφιον, καὶ ἕψημα, ἢ μέλι, καὶ ὄξος, καὶ γάλα, καὶ τυρὸς, καὶ φύλλα εὐώδη τετμημένα." Ὁ δὲ πολυμαθέστατος Ἀρχέστρατός φησι·

Σηπίαι Ἀβδήροις τε Μαρωνείᾳ τ' ἐνὶ μέσσῃ.

Ἀριστοφάνης Θεσμοφοριαζούσαις·

Ἰχθῦς ἐώνηταί τις, ἢ σηπίδιον·

καὶ ἐν Δαναΐσιν·

Ὀσμύλια καὶ μαινίδια καὶ σηπίδια.

Θεόπομπος Ἀφροδίτῃ·

Ἀλλ' ἔντραγε
τὴν σηπίαν τηνδὶ λαβοῦσα, καὶ τοδὶ
τὸ πουλυπόδειον.

Περὶ δὲ ἑψήσεως σηπιδίων Ἄλεξις ἐν Πονήρᾳ παράγει μάγειρον, τάδε λέγοντα·

Σηπίας τόσας
δραχμῆς μιᾶς τρίς. Τῶν δὲ τὰς μὲν πλεκτάνας
καὶ τὰ πτερύγια συντεμὼν ἑφθὰς ποιῶ.
Τὸ δ' ἄλλο σῶμα κατατεμὼν πολλοὺς κύβους,
σμήσας τε λεπτοῖς ἁλσὶ, δειπνούντων ἅμα,
ἐπὶ τὸ τάγηνον σίζον ἐπεισιὼν φέρω.

125. ΤΡΙΓΛΗ, κίχλη, διὰ τοῦ η. Τὰ γὰρ εἰς λα λήγοντα θηλυκὰ, ἕτερον αἰτεῖ λάμβδα, Σκύλλα, Τελέσιλλα· ὅσα δὲ ἐπιπλοκὴν ἔχει τοῦ γ, εἰς η λήγει, τρώγλη, αἴγλη, ζεύγλη. Τὴν δὲ τρίγλην φησὶν Ἀριστοτέλης τρίς τίκτειν τοῦ ἔτους, ἐν πέμπτῳ ζώων μορίων, τεκμαίρεσθαι λέγων τοὺς ἁλιεῖς τοῦτο ἐκ τοῦ γόνου, τρὶς φαινομένου περί τινας τόπους. Μήποτ' οὖν ἐντεῦθέν ἐστι καὶ τὸ τῆς

ὀνομασίας, ὡς ἀμίαι, ὅτι οὐ κατὰ μίαν φέρονται, ἀλλ' ἀγεληδὸν, σκάρος δὲ ἀπὸ τοῦ σκαίρειν, καὶ καρὶς, ἀφύαι δ', ὡς ἂν ἀφυεῖς οὖσαι, τουτέστι δυσφυεῖς· θύω, θύννος, ὁ ὁρμητικὸς, διὰ τὸ κατὰ τὴν τοῦ κυνὸς ἐπιτολὴν ὑπὸ τοῦ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς οἴστρου ἐξελαύνεσθαι. Ἔστι δὲ καρχαρόδους, συναγελαστικὴ, παντόστικος, ἔτι δὲ σαρκοφάγος. Τὸ δὲ τρίτον τεκοῦσα ἄγονός ἐστι· γίνεται γάρ τινα σκωλήκια αὐτῇ ἐν τῇ ὑστέρᾳ, ἃ τὸν γόνον τὸν γινόμενον κατεσθίει. Ἀπὸ δὲ τοῦ συμβεβηκότος Ἐπίχαρμος ὀνομάζει αὐτὰς κυφὰς, ἐν Ἥβας γάμῳ, διὰ τούτων·

Ἄγε δὴ τρίγλας δε κυφὰς κἀχαρίστους βαίονας.

Σώφρων δ' ἐν τοῖς ἀνδρείοις τριγόλας τινὰς ἐν τούτοις ὀνομάζει· „Τριγόλᾳ ὀμφαλοτόμῳ·“ καί· „Τριγόλαν τὸν εὐδιαῖον.“ Ἐν δὲ τῷ ἐπιγραφομένῳ Παιδικὰ ποιφύξεις φησί· „Τρίγλας τενηον τριγόλα δ' ὀπισθίδια.“ Κἂν τοῖς γυναικείοις δ' ἔφη· „Τρίγλαν γενεᾶτιν.“ Διοκλῆς δ' ἐν τοῖς πρὸς Πλείσταρχον σκληρόσαρκον εἶναί φησι τὴν τρίγλαν. Σπεύσιππος δ' ἐμφερῆ φησιν εἶναι κόκκυγα, χελιδόνα, τρίγλαν. Ὅθεν Τρύφων φησὶν ἐν τοῖς περὶ ζώων, (325) τὸν τριγόλαν τινὰς οἴεσθαι κόκκυγα εἶναι, διά τε τὸ ἐμφερὲς καὶ τὴν τῶν ὀπισθίων ξηρότητα, ἣν σεσημείωται ὁ Σώφρων, λέγων· „Τρίγλας μὲν γε πίονας, τριγόλα δ' ὀπίσθια.“

126. Πλάτων δ' ἐν Φάωνί φησι·

Τρίγλη δ' οὐκ ἐθέλει νεύρων ἐπίηρανος εἶναι·
παρθένου Ἀρτέμιδος γὰρ ἔφυ, καὶ στύματα μισεῖ.

Τῇ δὲ Ἑκάτῃ ἀποδίδοται ἡ τρίγλη, διὰ τὴν τῆς ὀνομασίας κοινότητα. Τριοδῖτις γὰρ, καὶ τρίγληνος· καὶ ταῖς τριακάσι δὲ αὐτῇ τὰ δεῖπνα φέρουσι. Κατὰ τὸ παραπλήσιον δ' οἰκειοῦσιν Ἀπόλλωνι μὲν κίθαρον, Ἑρμῇ δὲ

βόακα, Διονύσῳ δὲ κιττὸν, καὶ Ἀφροδίτῃ φαλαρίδα, ὡς Ἀριστοφάνης ἐν Ὄρνισι, κατὰ συνέμφασιν τοῦ φαλλοῦ. Καὶ τὴν νῆτταν δὲ καλουμένην Ποσειδῶνί τινες οἰκειοῦσι. Καὶ τὸν θαλάττιον γόνον, ὃν ἡμεῖς μὲν ἀφύην, ἄλλοι δὲ ἀφρύην ὀνομάζουσιν, οἱ δὲ ἀφρόν· προσφιλέστατον δ' εἶναι καὶ τοῦτον Ἀφροδίτῃ, διὰ τὸ καὶ αὐτὴν ἐξ ἀφροῦ γεννηθῆναι. Ἀπολλόδωρος δὲ ἐν τοῖς περὶ θεῶν τῇ Ἑκάτῃ φησὶ θύεσθαι τρίγλην, διὰ τὴν τοῦ ὀνόματος οἰκειότητα· τρίμορφος γὰρ ἡ θεός. Μελάνθιος δ' ἐν τῷ περὶ τῶν ἐν Ἐλευσῖνι μυστηρίων καὶ τρίγλην καὶ μαινίδα, ὅτι καὶ θαλάττιος ἡ Ἑκάτη. Ἡγήσανδρος δὲ ὁ Δελφὸς, τρίγλην παραφέρεσθαι ἐν τοῖς Ἀρτεμισίοις, διὰ τὸ δοκεῖν τοὺς θαλαττίους λαγὼς, θανασίμους ὄντας, θηρεύειν ἐπιμελῶς καὶ καταναλίσκειν. Διόπερ, ὡς ἐπ' ὠφελείᾳ τῶν ἀνθρώπων τοῦτο ποιοῦσα, τῇ κυνηγετικῇ θεῷ ἡ κυνηγέτις ἀνάκειται. Γενεᾶτιν δ' ἔφη τὴν τρίγλην Σώφρων, ἐπεὶ αἱ τὸ γένειον ἔχουσαι ἡδίονές εἰσι μᾶλλον τῶν ἄλλων. Ἀθήνησι δὲ καὶ τόπος τις Τρίγλα καλεῖται, καὶ αὐτόθι ἐστὶν ἀνάθημα τῇ Ἑκάτῃ Τριγλανθίνῃ. Διὸ καὶ Χαρικλείδης ἐν Ἁλύσει φησί· „Δέσποιν' Ἑκάτη, Τριοδῖτι, τρίμορφε, τριπρόσωπε, τρίγλαις κηλευμένα.“

127. Ἐὰν δ' ἐναποπνιγῇ τρίγλη ζῶσα ἐν οἴνῳ, καὶ τοῦτο ἀνὴρ πίῃ, ἀφροδισιάζειν οὐ δυνήσεται, ὡς Τερψικλῆς ἱστορεῖ ἐν τῷ περὶ ἀφροδισίων. Κἂν γυνὴ δὲ πίῃ τοῦ αὐτοῦ οἴνου, οὐ κυΐσκεται. Ὁμοίως δὲ οὐδὲ ὄρνις. Ὁ δὲ πολυΐστωρ Ἀρχέστρατος, ἐπαινέσας τὰς κατὰ Τειχιοῦντα τῆς Μιλησίας τρίγλας, ἑξῆς φησι·

Κἂν Θάσῳ ὀψώνει τρίγλην, κοὐ χείρονα λήψει
ταύτης· ἐν δὲ Τέῳ χείρω, κεδνὴ δὲ καὶ αὐτή·
ἐν δ' Ἐρυθραῖς ἀγαθὴ θηρεύεται αἰγιαλῖτις.

Κρατῖνος δ' ἐν Τροφωνίῳ φησίν·

Οὐδ' Αἰξωνίδ' ἐρυθρόχρων ἐσθίειν ἔτι τρίγλην,
οὐδὲ τρυγόνος, οὐδὲ δεινοῦ φυὴν μελανούρου.

Ναυσικράτης δ' ὁ κωμῳδιοποιὸς ἐπαινεῖ τὰς Αἰξωνικὰς τρίγλας ἐν Ναυκλήροις, λέγων οὕτως·

Μετ' αὐτῶν δ' εἰσὶν ἐκπρεπεῖς φύσιν
αἱ ξανθοχρῶτες, ἃς κλύδων Αἰξωνικὸς
πασῶν ἀρίστας ἐντόπους παιδεύεται·
αἷς καὶ θεὰν τιμῶσι φωσφόρον κόρην,
δείπνων ὅταν πέμπωσι δῶρα ναυτίλοι.
Β. Τρίγλας λέγεις.

128. *ΤΑΙΝΙΑΙ*. Καὶ τούτων Ἐπίχαρμος μέμνηται·

Καὶ ταὶ φίνταται
ταινίαι, λεπταὶ μὲν, ἁδεῖαι δὲ κὠλίγου πυρός.

Μίθαικος δ' ἐν Ὀψαρτυτικῷ· „Ταινίαν (φησὶν) ἐκκοιλίξας, τὰν κεφαλὰν ἀποταμὼν, ἀποπλύνας, καὶ ταμὼν τεμάχεα, κατάχει τυρὸν καὶ ἔλαιον.“ Πλεῖσται δὲ (326) γίνονται καὶ κάλλισται κατὰ τὸν πρὸς τῇ Ἀλεξανδρείᾳ Κάνωπον, καὶ ἐν Σελευκείᾳ τῇ πρὸς Ἀντιοχείᾳ. Ὅταν δ' Εὔπολις ἐν Προσπαλτίοις λέγῃ·

Μήτηρ τις αὐτῷ Θρᾷττα ταινιόπωλις ἦν·

ἐπὶ τῶν ὑφασμάτων λέγει, καὶ τῶν ζωνῶν, αἷς αἱ γυναῖκες περιδέονται.

129. *ΤΡΑΧΟΥΡΟΙ*. Τούτων ὡς ξηροτέρων μέμνηται Διοκλῆς. Νουμήνιος δ' ἐν Ἁλιευτικῷ φησιν·

Ἀκονίας, κίγκλους τε καὶ ἀλλοπίην τράχουρον.

ΤΑΤΑΛΩΠΙΑΣ. Περὶ τούτου Ἀρχέστρατος ἱστορεῖ·

Καὶ νεαροῦ μεγάλου τ' αὐλωπία ἐν θέρει ὠνοῦ
κρανίον, ἂν Φαέθων πυμάτην ἀψῖδα διφρεύῃ·

καὶ παράθες θερμὸν ταχέως, καὶ τρίμμα μετ᾽ αὐτοῦ.
Ὄπτα δ᾽ ἀμφ᾽ ὀβελίσκον ἑλὼν ὑπογάστριον αὐτοῦ.

130. *ΤΕΥΘΙΣ.* Ἀριστοτέλης εἶναί φησι καὶ ταύτην τῶν συναγελαζομένων, ἔχειν τε τὰ πλεῖστα τῆς σηπίας, τὸν τῶν ποδῶν ἀριθμὸν, τὰς προβοσκίδας. Τῶν δὲ ταύτης ποδῶν οἱ μὲν κάτω μικροί εἰσιν, οἱ δ᾽ ἄνω μείζους· καὶ τῶν προβοσκίδων ἡ δεξιὰ παχυτέρα, καὶ τὸ ὅλον σωμάτιον τρυφερὸν καὶ ὑπομηκέστερον. Ἔχει δὲ καὶ θολὸν ἐν τῇ μύτιδι οὐ μέλανα, ἀλλ᾽ ὠχρόν· καὶ τὸ ὄστρακον μικρὸν λίαν, καὶ χονδρῶδες.

ΤΕΥΘΟΣ. Ὁ δὲ τεῦθος μόνῳ τούτῳ διαφέρει, τῷ μεγέθει· γίνεται δὲ καὶ τριῶν σπιθαμῶν. Τὸ δὲ χρῶμά ἐστιν ὑπέρυθρος, καὶ τῶν ὀδόντων τὸν μὲν κάτω ἐλάττονα ἔχει, τὸν δὲ ἄνω μείζονα, ἄμφω δὲ μέλανας, καὶ ὁμοίους ῥύγχει ἱέρακος. Ἀναπτυχθεὶς δὲ, κοιλίαν ἔχει ὁμοίαν ταῖς ὑείαις. Ἐν δὲ πέμπτῳ μορίων βραχύβιά φησιν εἶναι τὸν τεῦθον καὶ τὴν σηπίαν. Ἀρχέστρατος δὲ, ὁ πᾶσαν γῆν καὶ θάλασσαν διὰ γαστριμαργίαν περιελθὼν, [πλεύσας] φησί·

Τευθίδες ἐν Δίῳ τῷ Πιερικῷ παρὰ χεῦμα
Βαφύρα. Καὶ ἐν Ἀμβρακίᾳ παμπληθέας ὄψει.

Ἄλεξις δ᾽ ἐν Ἐρετρικῷ τάδε ποιεῖ λέγοντα μάγειρον·

Τευθίδες, σηπίαι, βατὶς, δῆμος, ἀφύαι,
κρεάδι᾽, ἐντερίδια· τὰς μὲν τευθίδας,
τὰ πτερύγι᾽ αὐτῶν συντεμὼν, στεατίου
μικρὸν παραμίξας, περιπάσας ἡδύσμασι
λεπτοῖσι χλωροῖς, ὤνθύλευσα.

Καὶ πέμμα δέ τι τευθίδα ὀνομάζειν Ἰατροκλέα, ἐν Ἀρτοποιικῷ φησι Πάμφιλος.

131. *ΤΕΣ.* Ἐπίχαρμος ἐν Ἥβας γάμῳ·

Ἧς δ᾽ ὑαινίδες τε βούγλωσσοί τε καὶ κίθαρος ἐνῆς.

Λέγει δέ τινας καὶ ὗας, διὰ τούτων·

Χαλκίδες θ᾽, ὗές τε, ἱέρακές τε, χὼ πίων κύων.

Εἰ μὴ ἄρα οὗτοι οἱ αὐτοί εἰσι τῷ κάπρῳ. Νουμήνιος δ᾽ ἐν τῷ Ἁλιευτικῷ ἄντικρυς ὕαινάν τινα καταριθμεῖται, ἐν τούτοις·

Κανθαρίδα προφανεῖσαν, ὕαινάν τε, τρίγλην τε.

Καὶ Διονύσιος δ᾽ ἐν Ὀψαρτυτικῷ τῆς ὑαίνης μνημονεύει. Ἀρχέστρατος δ᾽ ὁ ὀψοδαίδαλος·

Ἐν δ᾽ Αἴνῳ καὶ τῷ Πόντῳ τὴν ὗν ἀγόραζε,
ἥν καλέουσί τινες θνητῶν ψαμμῖτιν ὀρυκτήν.
Τούτου τὴν κεφαλὴν ἕψειν, μηδὲν προσενεγκὼν
ἥδυσμ᾽, ἀλλ᾽ ἐς ὕδωρ μόνον ἐνθεὶς, καὶ θαμὰ κινῶν,
ὕσσωπον παράθες τρίψας, κἂν ἄλλο τε χρήζῃς,
(327) δριμὺ διεὶς ὄξος· κᾆτ᾽ ἔμβαπτ᾽ εὖ καὶ ἐπείγου
οὕτως, ὡς πνίγεσθαι ὑπὸ σπουδῆς καταπίνων.
Τὴν λοφιὰν δ᾽ ὀπτᾶν αὐτῆς, καὶ τἄλλα τὰ πλεῖστα.

Μήποτ᾽ οὖν καὶ ὁ Νουμήνιος ἐν τῷ Ἁλιευτικῷ τὴν ὗν ψαμαθῖδα καλεῖ, ἐπὰν λέγῃ·

Ἄλλοτε καρχαρίην, ὁτὲ δὲ ῥόθιον ψαμαθῖδα.

132. ΥΚΑΙ. Τὸν ὕκην Καλλίμαχος ἐν ἐπιγράμμασιν ἱερὸν ἰχθὺν καλεῖ, διὰ τούτων· „Θεὸς δέ οἱ ἱερὸς ὕκης.“ Νουμήνιος δ᾽ ἐν Ἁλιευτικῷ·

Ἢ σπάρον, ἢ ὕκας ἀγεληΐδας, ἢ ἐπὶ φάγρον
πέτρῃ ἀλώμενον.

Τίμαιος δ᾽ ἐν τῇ τρισκαιδεκάτῃ τῶν ἱστοριῶν περὶ τοῦ Σικελικοῦ πολιχνίου, (λέγω δὲ τῶν Ὑκκάρων,) διαλεγόμενος, προσαγορευθῆναί φησι τὸ πολίχνιον διὰ τὸ τοὺς πρώτους τῶν ἀνθρώπων ἐλθόντας ἐπὶ τὸν τόπον ἰχθῦς εὑρεῖν τοὺς καλουμένους ὕκας, καὶ τούτους ἐγκύους· δι᾽ οὓς οἰωνι-

σαμένους, Ἴκκαρον ὀνομάσαι τὸ χωρίον. Ζηνόδοτος δέ φησι, Κυρηναίους τὸν ὕκην καλεῖν ἐρυθρῖνον. Ἕρμιππος δ' ὁ Σμυρναῖος ἐν τοῖς περὶ Ἱππώνακτος ὕκην ἀκούει τὴν ἰουλίδα· εἶναι δ' αὐτὴν δυσθήρατον. Διὸ καὶ Φιλητᾶν φάναι·

Οὐδ' ὕκης ἰχθὺς ἔσχατος ἐξέφυγε.

133. ΦΑΓΡΟΣ. Σπεύσιππος ἐν δευτέρῳ Ὁμοίων παραπλήσιά φησιν εἶναι φάγρον, ἐρυθρῖνον, ἥπατον. Ἐμνημόνευσε δ' αὐτοῦ καὶ Νουμήνιος ἐν τοῖς προκειμένοις. Ἀριστοτέλης δὲ σαρκοφάγον φησὶν αὐτὸν εἶναι, καὶ μονήρη, καρδίαν τε ἔχειν τρίγωνον, ἀκμάζειν τε ἔαρος. Ἐπίχαρμος δ' ἐν Ἥβας γάμῳ φησίν·

Ἀόνες φάγροι τε καὶ λάβρακες.

Μνημονεύει δὲ αὐτῶν καὶ Μεταγένης ἐν Θουριοπέρσαις. Ἀμειψίας δ' ἐν Κόννῳ·

Ὀρφοῖσι σελαχίοις τε καὶ φάγροις βορά.

Ἱκέσιος δέ φησι· „Φάγροι, καὶ χρόμις, καὶ ἀνθίας, καὶ ἀκαρνᾶνες, καὶ ὀρφοὶ, καὶ συνόδοντες, καὶ συναγρίδες, τῷ μὲν γένει παραπλήσιοι ὑπάρχουσι· γλυκεῖς τε γάρ, καὶ παραστύφοντες, καὶ τρόφιμοι· κατὰ λόγον δὲ καὶ δυσέκκριτοι. Τροφιμώτεροι δ' αὐτῶν οἱ σαρκώδεις, καὶ γεωδέστεροι, ἐλάττονά τε πιμελὴν ἔχοντες. Ἀρχέστρατος δέ φησι, Σειρίου ἀνατέλλοντος δεῖν τὸν φάγρον ἐσθίειν·

Δήλῳ τ' Εἰρετρίᾳ τε κατ' εὐλιμένους ἁλὸς οἴκους.
Τὴν κεφαλὴν δ' αὐτοῦ μόνον ὠνοῦ, καὶ μετ' ἐκείνης
οὐραῖον· τὰ δὲ λοιπὰ δόμον μηδ' εἰσενέγκῃς.

Μνημονεύει τοῦ φάγρου καὶ Στράττις ἐν Λημνομέδᾳ· „Πολλοὺς δὴ μεγάλους τε φάγρους ἐγκάψας.“ Καὶ ἐν Φιλοκτήτῃ·

Κἆτ᾽ εἰς ἀγορὰν ἐλθόντες ἁδροὺς
ὀψωνοῦσιν μεγάλους τε φάγρους,
καὶ Κωπᾴδων ἁπαλῶν τεμάχη,
στρογγυλοπλεύρων.

Ἔστι δὲ καὶ γένος λίθου φάγρος. Ἡ γὰρ ἀκόνη κατὰ Κρῆτας φάγρος, ὥς φησι Σιμίας.

134. ΧΑΝΝΑΙ. Ἐπίχαρμος ἐν Ἥβας γάμῳ·

Μεγαλοχάσμονάς τε χάννας κἠκτραπελογάστορας ὄνους.

Νουμήνιος ἐν Ἁλιευτικῷ·

Χάννους τ᾽, ἐγχέλυάς τε, καὶ ἐννυχίην πίτυνον.

Μνημονεύει δ᾽ αὐτοῦ καὶ Δωρίων, ἐν τῷ περὶ ἰχθύων. Ἀριστοτέλης δ᾽ ἐν τῷ περὶ ζωικῶν, ποικιλέρυθρον μέλαιναν αὐτὴν ὀνομάζει, καὶ ποικιλόγραμμον, διὰ τὸ μελαίναις γραμμαῖς πεποικίλθαι.

(328) 135. ΧΡΟΜΙΣ. Καὶ τούτου μνημονεύει Ἐπίχαρμος, λέγων·

Καὶ σκιφίας, χρόμιάς θ᾽, ὃς ἐν τῷ ἦρι καττὸν Ἀνάνιον,
ἰχθύων πάντων ἄριστος.

Νουμήνιος δ᾽ ἐν Ἁλιευτικῷ·

Ἴκτην, ἢ κάλλιχθυν, ἠὲ χρόμιν, ἄλλοτε δ᾽ ὀρφόν.

Καὶ Ἀρχέστρατος·

Τὸν χρόμιν ἐν Πέλλῃ λήψει μέγαν (ἔστι δὲ πίων,
ἂν θέρος ᾖ) καὶ ἐν Ἀμβρακίᾳ.

136. ΧΡΥΣΟΦΡΥΣ. Ἄρχιππος ἐν Ἰχθύσιν·

Ἱεροὺς Ἀφροδίτης χρυσόφρυς Κυθηρίας.

Τοὺς δ᾽ ἰχθῦς τούτους φησὶν Ἱκέσιος καὶ τῇ γλυκύτητι καὶ τῇ ἄλλῃ εὐστομίᾳ πάντων εἶναι ἀρίστους. Εἰσὶ δὲ καὶ τροφιμώτατοι. Τίκτουσι δὲ, ὥς φησιν Ἀριστοτέλης,

ὁμοίως τοῖς κεστρεῦσιν, οὗ ἂν ποταμοὶ ῥέωσιν. Μνημονεύει δ᾽ αὐτῶν καὶ Ἐπίχαρμος ἐν Μούσαις, καὶ Δωρίων ἐν τῷ περὶ ἰχθύων. Εὔπολις δ᾽ ἐν Κόλαξί φησι·

Δραχμῶν ἑκατὸν ἰχθῦς ἐώνημαι μόνον,
ὀκτὼ λάβρακας, χρυσόφρυς δὲ δώδεκα.

Ὁ δὲ σοφὸς Ἀρχέστρατος ἐν ταῖς ὑποθήκαις λέγει·

Χρύσοφρυν ἐξ Ἐφέσου τὸν πίονα μὴ παράλειπε,
ὃν κεῖνοι καλέουσιν ἰωνίσκον· λαβὲ δ᾽ αὐτὸν,
θρέμμα Σελινοῦντος σεμνοῦ. Πλῦνον δέ νιν ὀρθῶς,
εἶθ᾽ ὅλον ὀπτήσας παράθες, κἂν ᾖ δεκάπηχυς.

137. ΧΑΛΚΙΔΕΣ, καὶ τὰ ὅμοια, θρίσσαι, τριχίδες, ἐρίτιμοι. Ἱκέσιός φησιν· „Αἱ λεγόμεναι χαλκίδες, καὶ οἱ τράγοι, καὶ αἱ ῥαφίδες, καὶ θρίσσαι, ἀχυρώδεις καὶ ἀλιπεῖς καὶ ἄχυλοι.“ Ἐπίχαρμος δ᾽ ἐν Ἥβας γάμῳ·

Χαλκίδες θ᾽, ὗές τε, ἱέρακές τε, χὼ πίων κύων.

Δωρίων δὲ χαλκιδικὰς αὐτὰς ὀνομάζει. Νουμήνιος δέ φησι·

Σὺ δ᾽ ἂν καὶ χαλκίδ᾽ ἐκείνην
αὔτως ἐμπείραις, καὶ ὀλίγην μαινίδα.

Διαφέρει δὲ τῆς χαλκίδος ὁ χαλκεὺς, οὗ μνημονεύει Ἡρακλείδης ἐν Ὀψαρτυτικῷ, καὶ Εὐθύδημος ἐν τῷ περὶ ταρίχων, λέγων αὐτοὺς γίνεσθαι ἐν τῇ Κυζικηνῶν χώρᾳ, περιφερεῖς τε εἶναι καὶ κυκλοειδεῖς. ΘΡΙΣΣΩΝ δὲ μέμνηται Ἀριστοτέλης ἐν τῷ περὶ ζώων καὶ ἰχθύων, ἐν τούτοις· „Μόνιμα θρίσσα, ἐγκρασίχολος, μεμβρὰς, κορακῖνος, ἐρυθρῖνος, τριχίς.“ ΤΡΙΧΙΔΩΝ δὲ Εὔπολις, ἐν Κόλαξιν·

Ἐκεῖνος ἦν φειδωλὸς, ὃς ἐπὶ τοῦ βίου
πρὸ τοῦ πολέμου μὲν τριχίδας ὠψώνησ᾽ ἅπαξ,
ὅτε τὰν Σάμῳ δ᾽ ἦν, ἡμιωβολίου κρέα.

Ἀριστοφάνης ἐν Ἱππεῦσι·

Αἱ τριχίδες εἰ γενοίαθ᾽ ἑκατὸν τοὐβολοῦ.

Δωρίων δ' ἐν τῷ περὶ ἰχθύων καὶ τῆς ποταμίας μέμνηται θρίσσης, καὶ τὴν τριχίδα τριχίαν ὀνομάζει. Νικοχάρης Λημνίαις·

Τριχίας δὲ, καὶ τὰς πρημνάδας, τὰς θυννίδας,
ἐπὶ δεῖπνον ἥκούσας, ὑπερπληθεῖς.

(Πρημνάδας δὲ τὰς θυννίδας ἔλεγον. Πλάτων Εὐρώπῃ·

Ἁλιευόμενός ποτ' αὐτὸν εἶδον ἀνδράχμη,
μετὰ πρημνάδων, κἄπειτ' ἀφῆκεν, ὅτι βόαξ
ἦν.)

Ὁμοίως δὲ καὶ Ἀριστοτέλης ἐν πέμπτῳ ζώων μορίων· ἐν δὲ τῷ ἐπιγραφομένῳ ζωικῷ τριχίδα. Τῶν δὲ λεγομένων ἐστὶν ὅτι ἥδεται ὀρχήσει καὶ ᾠδῇ, καὶ ἀκούσας ἀναπηδᾷ ἐκ τῆς θαλάσσης. Τῶν δ' ΕΡΙΤΙΜΩΝ μέμνηται Δωρίων, λέγων κατὰ τὸ αὐτὸ ποιεῖν ταῖς χαλκίσιν, ἡδεῖς δ' εἶναι τὰς ἐν ὑποτρίμματι. Ἐπαίνετος δ' ἐν τῷ περὶ ἰχθύων φησί· „Γαλῆν, σμαρίδα, ἣν ἔνιοι καλοῦσι κυνὸς εὐνὰ, χαλκίδας, ἃς καλοῦσι καὶ σαρδίνους, ἐριτίμους, ἱέ-
(329) ρακα, χελιδόνα." Ἀριστοτέλης δ' ἐν πέμπτῳ μορίων σαρδίνους αὐτὰς καλεῖ. Καλλίμαχος δ' ἐν ἐθνικαῖς ὀνομασίαις γράφει οὕτως· „Ἐγκρασίχολος, ἐρίτιμος· Χαλκηδόνιοι. Τριχίδια, χαλκὶς, ἴκταρ, ἀθερίνη." Ἐν ἄλλῳ δὲ μέρει καταλέγων ἰχθύων ὀνομασίας, φησίν· „Ὄζαινα, ὀσμύλιον· Θούριοι. Ἴωπες, ἐρίτιμοι· Ἀθηναῖοι." Τῶν δὲ ἰώπων μνημονεύει Νίκανδρος, ἐν δευτέρῳ Οἰταϊκῶν·

Ὡς δ' ὁπότ' ἀμφ' ἀγέλῃσι νεηγενέεσσιν ἰώπων
ἢ φάγροι, ἢ σκῶπες ἀρείονες, ἠὲ καὶ ὀρφός.

Ἀριστοφάνης δ' ἐν Ὁλκάσιν·

Ὦ κακοδαίμων ὅστις ἐν ἅλμῃ πρῶτον τριχίδων ἀπεβάφθη.

Τοὺς γὰρ εἰς το ἀπανθρακίζειν ἐπιτηδείους ἰχθῦς εἰς ἅλμην ἀπέβαπτον, ἣν καὶ Θασίαν ἐκάλουν ἅλμην. Ὡς καὶ ἐν Σφηξὶν ὁ αὐτός φησι ποιητής·

Καὶ γὰρ πρότερον δὶς ἐνθρακίδων ἅλμην πιών.

138. ΘΡΑΙΤΤΑΙ. Ἐπεὶ δ' ἐνταῦθα τοῦ λόγου ἐσμὲν, προδιειλέγμεθά τε περὶ θρισσῶν, φέρε εἴπωμεν, τίνες εἰσὶν αἱ παρὰ Ἀρχίππῳ ἐν Ἰχθύσι τῷ δράματι θρᾶτται. Κατὰ τὰς συγγραφὰς γὰρ τῶν ἰχθύων καὶ Ἀθηναίων ταυτὶ πεποίηκεν· „Ἀποδοῦναι δ' ὅσα ἔχομεν ἀλλήλων· ἡμᾶς μὲν τὰς θρᾴττας, καὶ ἀθερίνην τὴν αὐλητρίδα, καὶ σηπίαν τὴν Θύρσου, καὶ τοὺς τριγλίας, καὶ Εὐκλείδην τὸν ἄρξαντα, καὶ Ἀναγυρουντόθεν τοὺς κορακιῶντας, καὶ κωβιοῦ τοῦ Σαλαμινίου τόκον, καὶ βάτραχον τὸν πάρεδρον τὸν ἐξ Ὠρεοῦ.“ Ἐν τούτοις ἂν τις ζητήσειε, ποίας θρᾴττας παρὰ τοῖς ἰχθύσιν εἶναι συμβέβηκεν, ἃς ἀποδοῦναι τοῖς ἀνθρώποις συντίθενται. Ἐπεὶ οὖν ἰδίᾳ μοι συγγέγραπταί τι περὶ τούτου, αὐτὰ τὰ καιριώτατα νῦν λέξω. Ἰχθύδιον οὖν ἐστιν ἀληθῶς ἡ θρᾶττα θαλάττιον. Καὶ μνημονεύει αὐτοῦ Μνησίμαχος ἐν Ἱπποτρόφῳ· (ποιητὴς δ' ἐστὶν οὗτος τῆς μέσης κωμῳδίας) λέγει δ' οὕτως·

Μύλλος, λεβίας, σπάρος, αἰολίας,
θρᾶττα, χελιδὼν, καρὶς, τευθίς.

Δωρόθεος δ' ὁ Ἀσκαλωνίτης ἐν τῷ ὀγδόῳ πρὸς τοῖς ἑκατὸν τῆς λέξεων συναγωγῆς θέτταν γράφει, ἤτοι ἡμαρτημένῳ περιτυχὼν τῷ δράματι, ἢ διὰ τὸ ἀηθὲς τοῦ ὀνόματος αὐτὸς διορθώσας ἐξήνεγκεν. Ὅλως δ' οὐδ' ἔστι τὸ τῆς θρᾴττης ὄνομα παρ' οὐδενὶ τῶν Ἀττικῶν. Ὅτι δὲ θρᾶτταν ἔλεγον τὸ θαλάττιον ἰχθύδιον, καὶ Ἀναξανδρίδης παρίστησεν ἐν Λυκούργῳ, λέγων οὕτως·

Καὶ συμπαίζειν κορακινιδίοις
μετὰ περκιδίων καὶ θραττιδίων.

Καὶ Ἀντιφάνης ἐν Τυῤῥηνῷ·

Δήμου δ' Ἁλαιεύς ἐστιν. Ἓν γάρ τοῦτό μοι
τὸ λοιπόν ἐστι, καὶ κακῶς ἀκούσομαι.
Β. Τί δῆτα τοῦτο; Α. Θρᾶτταν, ἢ ψῆττάν τιν', ἢ
μύραιναν, ἢ κακόν τί μοι δώσει μέγα
θαλάττιον.

139. *ΨΗΤΤΑΙ. Ταύτας Διοκλῆς ἐν τοῖς ξηροτέροις καταριθμεῖται. Σπεύσιππος δ' ἐν δευτέρῳ Ὁμοίων παραπλήσιά φησιν εἶναι ψῆτταν, βούγλωσσον, ταινίαν. Ἀριστοτέλης δ' ἐν πέμπτῳ ζώων μορίων γράφει· „Ὁμοίως δὲ καὶ τῶν ἰχθυδίων οἱ πλεῖστοι ἅπαξ τίκτουσιν, οἷον οἱ χυτοὶ, οἱ τῷ δικτύῳ περιεχόμενοι, χρόμις, ψῆττα, θύννος,* (330) *πηλαμὺς, κεστρεὺς, χαλκίδες, καὶ τὰ τοιαῦτα.“ Ἐν δὲ τῷ περὶ ζωικῶν „Σελάχη (φησὶ) βοῦς, τρυγὼν, νάρκη, βατὶς, βάτραχος, βούγλωττος, ψῆττα, μῦς.“ Δωρίων δὲ ἐν τῷ περὶ ἰχθύων γράφει· „Τῶν δὲ πλατέων βούγλωττον, ψῆτταν, ἔσχαρον, ὃν καλοῦσι καὶ κόριν.“ Βουγλώσσους δ' ὀνομάζει καὶ Ἐπίχαρμος ἐν Ἥβας γάμῳ· „Ταινίδες τε βούγλωσσοί τε καὶ κίθαρος.“ Λυγκεὺς δ' ὁ Σάμιος ἐν ἐπιστολαῖς τὰς καλλίστας γίνεσθαί φησι ψήττας περὶ Ἐλευσῖνα τῆς Ἀττικῆς. Ἀρχέστρατος δέ φησιν·*

Εἶτα λαβεῖν ψῆτταν μεγάλην, καὶ τὴν ὑπότρηχυν
βούγλωσσον, περὶ Χαλκίδα κεδνήν.

Ῥωμαῖοι δὲ καλοῦσι τὴν ψῆτταν ῥόμβον, καὶ ἔστι τὸ ὄνομα Ἑλληνικόν. Ναυσικράτης ἐν Ναυκλήροις· προειπὼν δὲ περὶ γλαύκου τοῦ ἰχθύος, ἐπιφέρει·

Αἱ ξανθοχρῶτες, ἃς κλύδων Αἰξωνικὸς
πασῶν ἀρίστας ἐντόπους παιδεύεται·
αἷς καὶ θεὰν τιμῶσι φωσφόρον κόρην
δείπνων ὅταν πέμπωσι δῶρα ναυτίλοι.
Β. Τρίγλαν λέγεις, γαλακτοχρῶτα, Σικελὸς ὃν
πήγνυσ' ὄχλος ῥόμβος.

140. Πεπληρωκότες τὴν περὶ ἰχθύων γενομένην τοῖς δειπνοσοφισταῖς ἀδολεσχίαν, ὦ Τιμόκρατες, αὐτοῦ τὸν λόγον καταπαύσαντες, εἰ μή τι καὶ ἄλλων σοι δεῖ βρωμάτων, παραθήσομέν σοι καὶ ἃ Εὔβουλος εἴρηκεν ἐν Λάκωσιν ἢ Λήδᾳ·

Πρὸς τούτοισιν δὲ παρέσται σοι
θύννου τέμαχος, κρέα δελφακίων,
χορδαί τ' ἐρίφων, ἧπάρ τε κάπρου,
κριοῦ τ' ὄρχεις, χόλικές τε βοός,
κρανία τ' ἀρνῶν, νῆστις τ' ἐρίφου,
γαστήρ τε λαγὼ, φύσκη, χορδὴ,
πνεύμων, ἀλλᾶς τε.

Ἐμφορηθεὶς οὖν, καὶ τούτων ἔασον ἡμᾶς καὶ τοῦ σωματίου ἐπιμέλειαν ποιήσασθαι, ἵνα δυνηθῇς τὰ μετὰ ταῦτα εὐλόγως σιτεῖσθαι.

LIBER VIII.

(330) Τὴν κατὰ τὴν Λυσιτανίαν (χώρα δ' ἐστὶν αὕτη τῆς Ἰβηρίας, ἣν νῦν Ῥωμαῖοι Σπανίαν ὀνομάζουσι) διηγούμενος εὐδαιμονίαν Πολύβιος ὁ Μεγαλοπολίτης, ἀνδρῶν ἄριστε Τιμόκρατες, ἐν τῇ τετάρτῃ καὶ τριακοστῇ τῶν
(331) ἱστοριῶν φησιν, ὡς αὐτόθι διὰ τὴν τοῦ ἀέρος εὐ-

κρασίαν καὶ τὰ ζῶα πολύγονα καὶ οἱ ἄνθρωποι, καὶ οἱ ἐν τῇ χώρᾳ καρποὶ οὐδέποτε φθείρονται. „Ῥόδα μὲν γὰρ αὐτόθι, καὶ λευκόϊα, καὶ ἀσπάραγοι, καὶ τὰ παραπλήσια τούτοις, οὐ πλεῖον διαλείπει μηνῶν τριῶν. Τὸ δὲ θαλάττιον ὄψον καὶ κατὰ τὸ πλῆθος, καὶ κατὰ τὴν χρηστότητα, καὶ κατὰ τὸ κάλλος, μεγάλην ἔχει διαφορὰν πρὸς τὸ γινόμενον ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς θαλάττῃ. Καὶ ὁ μὲν τῶν κριθῶν σίκλος (μέδιμνος) ἐστὶ δραχμῆς, ὁ δὲ τῶν πυρῶν ἐννέα ὀβολῶν Ἀλεξανδρινῶν· τοῦ δ' οἴνου δραχμῆς ὁ μετρητὴς, καὶ ἔριφος ὁ μέτριος ὀβολοῦ, καὶ λαγώς. Τῶν δ' ἀρνῶν τριώβολον καὶ τετρώβολον ἡ τιμὴ, ὗς δὲ πίων ἑκατὸν μνᾶς ἄγων πέντε δραχμῶν, καὶ πρόβατον δυοῖν, τάλαντον δὲ σύκων τριῶν ὀβολῶν, μόσχος δραχμῶν πέντε, καὶ βοῦς ζύγιμος δέκα. Τὰ δὲ τῶν ἀγρίων ζώων κρέα σχεδὸν οὐδὲ κατηξιοῦτο τιμῆς, ἀλλ' ἐν ἐπιδόσει καὶ χάριτι τὴν ἀλλαγὴν ποιοῦνται τούτων.“ Ἡμῖν δὲ ὁ καλὸς Λαρήνσιος τὴν Ῥώμην Λυσιτανίαν ἑκάστοτε παρέχων, ἐμπίπλησι παντοίων ἀγαθῶν ὁσημέραι, μετὰ τοῦ ἡδέος καὶ μεγαλοφρόνως φιλοτιμούμενος, οὐδὲν φερομένους οἴκοθεν ἢ λογάρια.

2. Πολλῶν δὲ λεχθέντων ἐπὶ τοῖς ἰχθύσι λόγων, δῆλος μὲν ἦν ἀχθόμενος ὁ Κύνουλκος. Καὶ ὁ καλὸς Δημόκριτος, αὐτὸν προφθάσας, ἔφη, Ἀλλὰ μὴν, ἄνδρες ἰχθύες, κατὰ τὸν Ἄρχιππον, παρελίπετε (δεῖ γὰρ καὶ ἡμᾶς μικρὰ προσοψωνῆσαι) τούς τε ὀρυκτοὺς ἰχθύας καλουμένους, οἳ ἐν Ἡρακλείᾳ γίγνονται, καὶ περὶ Τίον τοῦ Πόντου, τὴν Μιλησίων ἀποικίαν, ἱστοροῦντος περὶ αὐτῶν Θεοφράστου. Ὁ δ' αὐτὸς οὗτος φιλόσοφος καὶ περὶ τῶν πηγνυμένων διὰ χειμῶνος τῷ κρυστάλλῳ ἱστόρησεν, οἳ οὐ πρότερον αἰσθάνονται οὐδὲ κινοῦνται, πρὶν ἂν

εἰς τὰς λοπάδας ἐμβληθέντες ἕψωνται. Ἴδιον δὲ παρὰ τούτους συμβαίνει τὸ περὶ τοὺς ἐν Παφλαγονίᾳ ὀρυκτοὺς καλουμένους ἰχθῦς γινόμενον. Ὀρύττεσθαι γὰρ κατὰ βάθος πλέον ἐς τοὺς τόπους, οὔτε ποταμῶν ἐπιχύσεις ἔχοντας, οὔθ᾽ ἑτέρων ναμάτων, καὶ εὑρίσκεσθαι ἐν αὐτοῖς ἰχθῦς ζῶντας.

3. Μνασέας δ᾽ ὁ Πατρεὺς ἐν τῷ Περίπλῳ τοὺς ἐν τῷ Κλείτορι ποταμῷ φησιν ἰχθῦς φθέγγεσθαι, καίτοι μόνους εἰρηκότος Ἀριστοτέλους φθέγγεσθαι σκάρον καὶ τὸν ποτάμιον χοῖρον. Φιλοστέφανος δὲ ὁ Κυρηναῖος μὲν γένος, Καλλιμάχου δὲ γνώριμος, ἐν τῷ περὶ τῶν παραδόξων ποταμῶν, ἐν Ἀόρνῳ φησὶ τῷ ποταμῷ, διὰ Φενεοῦ ῥέοντι, ἰχθῦς εἶναι φθεγγομένους ὁμοίως κίχλαις· καλεῖσθαι δ᾽ αὐτοὺς ποικιλίας. Νυμφόδωρος δ᾽ ὁ Συρακόσιος ἐν τοῖς Περίπλοις, ἐν τῷ Ἑλώρῳ ποταμῷ λαβράκας εἶναί φησι καὶ ἐγχέλεις μεγάλας οὕτω τιθασούς, ὡς ἐκ τῶν χειρῶν δέχεσθαι τῶν προσφερόντων ἄρτους. Ἐγὼ δὲ ἐν τῇ κατὰ Χαλκίδα Ἀρεθούσῃ τεθέαμαι, ἴσως δὲ καὶ ὑμῶν οἱ πλεῖστοι, κεστρεῖς χειροήθεις καὶ ἐγχέλεις ἐνώτια ἐχούσας ἀργυρᾶ καὶ χρυσᾶ, λαμβανούσας τε καὶ λαμβάνοντας παρὰ τῶν προσφερόντων τροφάς, τά τ᾽ ἀπὸ τῶν ἱερείων σπλάγχνα καὶ τυροὺς χλωρούς. Σῆμος δ᾽ ἐν ἕκτῳ Δηλιάδος· „Ἀθηναίοις (φησι) θυομένοις ἐν Δήλῳ τὴν χέρνιβα βάψας ὁ παῖς προσήνεγκε, κἂν τῇ φιάλῃ μετὰ τοῦ ὕδατος ἰχθῦς κατέχεεν. Εἰπεῖν οὖν αὐτοῖς τοὺς τῶν Δηλίων μάντεις, ὡς κυριεύσουσι τῆς θαλάσσης.“

(332) 4. Πολύβιος δ᾽ ἐν τῇ τετάρτῃ καὶ τριακοστῇ τῶν ἱστοριῶν μετὰ τὴν Πυρήνην φησὶν ἕως τοῦ Νάρβωνος ποταμοῦ πεδίον εἶναι, δι᾽ οὗ φέρεσθαι ποταμοὺς Ἰλλέβεριν καὶ Ῥόσκυνον, ῥέοντας παρὰ πόλεις ὁμωνύμους κατοι-

κουμένας ὑπὸ Κελτῶν. Ἐν οὖν τῷ πεδίῳ τούτῳ εἶναι τοὺς λεγομένους ἰχθῦς ὀρυκτούς. Εἶναί τε τὸ πεδίον λεπτόγειον καὶ πολλὴν ἄγρωστιν ἔχον πεφυκυῖαν. Ὑπὸ δὲ ταύτην διάμμου τῆς γῆς οὔσης ἐπὶ δύο καὶ τρεῖς πήχεις ὑποῤῥεῖν τὸ πλαζόμενον ἀπὸ τῶν ποταμῶν ὕδωρ· μεθ᾽ οὗ ἰχθύες, κατὰ τὰς παρεκχύσεις ὑποτρέχοντες ὑπὸ τὴν γῆν χάριν τῆς τροφῆς, (φιληδοῦσι γὰρ τῇ τῆς ἀγρώστεως ῥίζῃ,) πεποιήκασι πᾶν τὸ πεδίον πλῆρες ἰχθύων ὑπογείων, οὓς ἀνορύττοντες λαμβάνουσιν. Ἐν Ἰνδοῖς δέ φησι Θεόφραστος τοὺς ἰχθῦς ἐκ τῶν ποταμῶν εἰς τὴν γῆν ἐξιόντας καὶ πηδῶντας πάλιν εἰς τὸ ὕδωρ ἀπιέναι, καθάπερ τοὺς βατράχους, ὁμοίους ὄντας τὴν ἰδέαν τοῖς μαξεινοῖς καλουμένοις ἰχθύσιν.

5. Οὐκ ἔλαθε δέ με οὐδὲ Κλέαρχος ὁ ἀπὸ τοῦ περιπάτου, ὃς εἴρηκε καὶ περὶ τοῦ ἐξωκοίτου καλουμένου ἰχθύος ἐν τῷ ἐπιγραφομένῳ περὶ τῶν ἐνύδρων. Εἴρηκε γὰρ (κρατεῖν δ᾽ οἶμαι καὶ τῆς λέξεως, οὕτως ἐχούσης·) „Ἐξώκοιτος ἰχθὺς, ὃν ἔνιοι καλοῦσιν ἄδωνιν, τοὔνομα μὲν εἴληφε διὰ τὸ πολλάκις τὰς ἀναπαύσεις ἔσω τοῦ ὑγροῦ ποιεῖσθαι. Ἔστι δὲ ὑπόπυῤῥος, καὶ ἀπὸ τῶν βραγχίων ἑκατέρωθεν τοῦ σώματος μέχρι τῆς κέρκου μίαν ἔχει διηνεκῆ λευκὴν ῥάβδον. Ἔστι δὲ στρογγύλος, ἀλλ᾽ οὐ πλατὺς ὢν, κατὰ τὸ μέγεθος ἴσος ἐστὶ τοῖς παραιγιαλίταις κεστρινίσκοις· οὗτοι δ᾽ εἰσὶν ὀκταδάκτυλοι μάλιστα τὸ μῆκος. Τὸ δὲ σύνολον ὁμοιότατός ἐστι τῷ καλουμένῳ τράγῳ ἰχθυδίῳ, πλὴν τοῦ ὑπὸ τὸν στόμαχον μέλανος, ὃ καλοῦσι τοῦ τράγου πώγωνα. Ἔστι δὲ ὁ ἐξώκοιτος τῶν πετραίων, καὶ βιοτεύει περὶ τοὺς πετρώδεις τόπους. Καὶ ὅταν ᾖ γαλήνη, συνεξορούσας τῷ κύματι κεῖται ἐπὶ τῶν πετριδίων πολὺν χρόνον ἀναπαυόμενος ἐν τῷ ξηρῷ, καὶ

μεταστρέφει μὲν ἑαυτὸν πρὸς τὸν ἥλιον· ὅταν δ' ἱκανῶς αὐτῷ τα πρὸς τὴν ἀνάπαυσιν ἔχῃ, προσκυλινδεῖται τῷ ὑγρῷ, μέχρι οὗ ἂν πάλιν ὑπολαβὸν αὐτὸν τὸ κῦμα κατενέγκῃ μετὰ τῆς ἀναῤῥοίας εἰς τὴν θάλασσαν. Ὅταν δ' ἐγρηγορὼς ἐν τῷ ξηρῷ τύχῃ, φυλάττεται τῶν ὀρνίθων τοὺς παρευδιστὰς καλουμένους, ὧν ἐστι κηρύλος, τροχίλος, καὶ ὁ τῇ κρεκὶ προσεμφερὴς ἐλώριος. Οὗτοι γὰρ, ἐν ταῖς εὐδίαις παρὰ τὸ ξηρὸν νεμόμενοι, πολλάκις αὐτῷ περιπίπτουσιν. Οὓς ὅταν προΐδηται, φεύγει πηδῶν καὶ ἀσπαίρων, ἕως ἂν εἰς τὸ ὕδωρ ἀποκυβιστήσῃ."

6. Ἔτι ὁ αὐτὸς Κλέαρχος καὶ ταῦτά φησι, σαφέστερον τοῦ Κυρηναίου Φιλοστεφάνου, οὗ πρότερον ἐμνήσθην· „Ἐπεί τινες τῶν ἰχθύων οὐκ ἔχοντες βρόγχον φθέγγονται. Τοιοῦτοί δ' εἰσὶν οἱ περὶ Κλείτορα τῆς Ἀρκαδίας, ἐν τῷ Λάδωνι καλουμένῳ ποταμῷ. Φθέγγονται γὰρ, καὶ πολὺν ἦχον ἀποτελοῦσι." Νικόλαος δ' ὁ Δαμασκηνὸς ἐν τῇ τετάρτῃ πρὸς ταῖς ἑκατὸν τῶν ἱστοριῶν· „Περὶ Ἀπάμειαν (φησὶ) τὴν Φρυγιακὴν κατὰ τὰ Μιθριδατικὰ, σεισμῶν γενομένων, ἀνεφάνησαν περὶ τὴν χώραν αὐτῶν λίμναι τε, αἱ πρότερον οὐκ οὖσαι, καὶ ποταμοὶ, καὶ ἄλλαι πηγαὶ, ὑπὸ τῆς κινήσεως ἀνοιχθεῖσαι, πολλαὶ δὲ καὶ ἠφανίσθησαν. Τοσοῦτόν τε ἄλλο ἀνέβλυσεν αὐτῶν ἐν τῇ γῇ πικρόν τε καὶ γλαυκὸν ὕδωρ, πλεῖστον ὅσον ἀπεχούσης τῶν τόπων τῆς θαλάσσης, ὥστε ὀστρέων πλη-
(333) σθῆναι τὸν πλησίον τόπον ἅπαντα, καὶ ἰχθύων, τῶν τε ἄλλων, ὅσα τρέφει ἡ θάλασσα." Οἶδα δὲ καὶ πολλαχοῦ ὕσαντα τὸν θεὸν ἰχθῦσι. Φανίας γοῦν ἐν δευτέρῳ πρυτανέων Ἐρεσίων ἐν Χεῤῥονήσῳ φησὶν, ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας ὗσαι τον θεὸν ἰχθύας. Καὶ Φύλαρχος δ' ἐν τετάρτῃ, ἑωρακέναι τινὰς πολλαχοῦ τὸν θεὸν ὕσαντα

ἰχθύσι, πολλάκις δὲ καὶ πυροῖς, τοῦ αὐτοῦ συμβαίνοντος καὶ ἐπὶ βατράχων. Ἡρακλείδης γοῦν ὁ Λέμβος ἐν τῇ εἰκοστῇ πρώτῃ τῶν ἱστοριῶν· „Περὶ τὴν Παιονίαν καὶ Δαρδανίαν βατράχους (φησὶν) ὗσεν ὁ θεὸς, καὶ τοσοῦτον αὐτῶν ἐγένετο τὸ πλῆθος, ὡς τὰς οἰκίας καὶ τὰς ὁδοὺς πλήρεις εἶναι. Τὰς μὲν οὖν πρώτας ἡμέρας κτείνοντες τούτους καὶ συγκλείοντες τὰς οἰκίας διεκαρτέρουν· ὡς δ' οὐδὲν ἤνυον, ἀλλὰ τά τε σκεύη ἐπληροῦτο, καὶ μετὰ τῶν ἐδεσμάτων εὑρίσκοντο συνεψόμενοι καὶ συνοπτώμενοι οἱ βάτραχοι, καὶ πρὸς τούτοις οὔτε τοῖς ὕδασιν ἦν χρῆσθαι, οὔτε τοὺς πόδας ἐπὶ τὴν γῆν θεῖναι, συσσεσωρευμένων αὐτῶν, ἐνοχλούμενοι δὲ καὶ ὑπὸ τῆς τῶν τετελευτηκότων ὀδμῆς, ἔφυγον τὴν χώραν."

7. Οἶδα δὲ καὶ Ποσειδώνιον, τὸν ἀπὸ τῆς Στοᾶς, εἰπόντα περὶ πλήθους ἰχθύων τάδε· „Ὅτε Τρύφων ὁ Ἀπαμεὺς, ὁ τὴν τῶν Σύρων βασιλείαν ἁρπάσας, ἐπολεμεῖτο ὑπὸ Σαρπηδόνος, τοῦ Δημητρίου στρατηγοῦ, περὶ Πτολεμαΐδα πόλιν, καὶ ὡς ὁ Σαρπηδὼν λειφθεὶς ἀνεχώρησεν εἰς τὴν μεσόγαιαν μετὰ τῶν ἰδίων στρατιωτῶν, οἱ δὲ τοῦ Τρύφωνος ὥδευον κατὰ τὸ πλησίαλον, νικήσαντες τὴν μάχην, ἐξαίφνης πελάγιον κῦμα, ἐξαρθὲν μετέωρον εἰς ὕψος ἐξαίσιον, ἐπῆλθε τῇ γῇ, καὶ πάντας αὐτοὺς ἐπέκλυσε, διέφθειρέ τε ὑποβρυχίους, ἰχθύων τε πολὺν σωρὸν ἀναχωροῦν τὸ κῦμα μετὰ τῶν νεκρῶν κατέλιπε. Καὶ οἱ περὶ τὸν Σαρπηδόνα, ἀκούσαντες τὴν συμφορὰν, ἐπελθόντες τοῖς μὲν τῶν πολεμίων σώμασιν ἐφήσθησαν, ἰχθύων δὲ ἀφθονίαν ἀπηνέγκαντο, καὶ ἔθυσαν Ποσειδῶνι τροπαίῳ πρὸς τοῖς προαστείοις τῆς πόλεως."

8. Οὐ κατασιωπήσομαι δὲ οὐδὲ τοὺς ἐν Λυκίᾳ ἰχθυομάντεις ἄνδρας, περὶ ὧν ἱστορεῖ Πολύχαρμος ἐν δευ-

τέρῳ Λυκιακῶν, γράφων οὕτως· „Ὅταν γὰρ διέλθωσι πρὸς τὴν θάλασσαν, οὗ τὸ ἄλσος ἐστὶ πρὸς τῷ αἰγιαλῷ τοῦ Ἀπόλλωνος, ἐν ᾧ ἐστιν ἡ δίνα ἐπὶ τῆς ἀμάθου, παραγίνονται ἔχοντες οἱ μαντευόμενοι ὀβελίσκους δύο ξυλίνους, ἔχοντας ἐφ᾽ ἑκατέρῳ σάρκας ὀπτὰς ἀριθμῷ δέκα. Καὶ ὁ μὲν ἱερεὺς κάθηται πρὸς τῷ ἄλσει σιωπῇ, ὁ δὲ μαντευόμενος ἐμβάλλει τοὺς ὀβελίσκους εἰς την δίναν, καὶ ἀποθεωρεῖ τὸ γινόμενον. Μετὰ δὲ την ἐμβολὴν τῶν ὀβελίσκων πληροῦται θαλάσσης ἡ δίνα, καὶ παραγίνεται ἰχθύων πλῆθος τοσοῦτον καὶ τοιοῦτον, ὥστ᾽ ἐκπλήττεσθαι τὸ ὁρατὸν τοῦ πράγματος, τῷ δὲ μεγέθει, ὥστε καὶ εὐλαβηθῆναι. Ὅταν δὲ ἀπαγγείλῃ τὰ εἴδη τῶν ἰχθύων ὁ προφήτης, οὕτως τὸν χρησμὸν λαμβάνει παρὰ τοῦ ἱερέως ὁ μαντευόμενος περὶ ὧν ηὔξατο. Φαίνονται δὲ ὀρφοὶ, γλαῦκοι, ἐνίοτε δὲ φάλαιναι ἢ πρίστεις, πολλοὶ δὲ καὶ ἀνόρατοι ἰχθῦς, καὶ ξένοι τῇ ὄψει.“ Ἀρτεμίδωρος δ᾽ ἐν τῷ δεκάτῳ τῶν Γεωγραφουμένων λέγεσθαί φησιν ὑπὸ τῶν ἐπιχωρίων πηγὴν ἀναδίδοσθαι γλυκέος ὕδατος, ὅθεν συμβαίνειν δίνας γίνεσθαι· γίνεσθαι δὲ καὶ ἰχθύας ἐν τῷ δινάζοντι τόπῳ μεγάλους. Τούτοις δὲ οἱ θυσιάζοντες ἐμβάλλουσιν ἀπαρχὰς τῶν θυσιαζομένων, ἐπὶ ξυλίνων ὀβελίσκων ἀναπείροντες κρέα ἑφθὰ καὶ ὀπτὰ, καὶ μάζας (334) καὶ ἄρτους. Ὀνομάζεται δὲ ὁ λιμὴν καὶ ὁ τόπος οὗτος Δῖνος.“

9. Οἶδα δὲ καὶ Φύλαρχον εἰρηκότα που περὶ μεγάλων ἰχθύων, καὶ τῶν συμπεμφθέντων αὐτοῖς σύκων χλωρῶν, ὅτι αἰνιττόμενος Πάτροκλος, ὁ Πτολεμαίου στρατηγος, Ἀντιγόνῳ τῷ βασιλεῖ ἔπεμπεν, ὡς Δαρείῳ Σκύθαι, ἐπερχομένῳ αὐτῶν τῇ χώρᾳ. Ἔπεμψαν γὰρ οὗτοι μὲν, ὥς φησιν Ἡρόδοτος, ὄρνιν καὶ ὀϊστὸν καὶ βάτραχον· ἀλλ᾽ ὁ

γε Πάτροκλος, ὡς διὰ τῆς τρίτης τῶν ἱστοριῶν φησιν ὁ Φύλαρχος, πεμφθέντων τῶν προειρημένων σύκων καὶ ἰχθύων. Ἐτύγχανε δὲ κωθωνιζόμενος ὁ βασιλεύς, καὶ ὡς πάντες διηποροῦντο ἐπὶ τοῖς δώροις, ὁ Ἀντίγονος γελάσας πρὸς τοὺς φίλους ἔφη γινώσκειν, τί βούλεται τὰ ξένια· ἢ γὰρ θαλαττοκρατεῖν ἡμᾶς φησι Πάτροκλος, ἢ τῶν σύκων τρώγειν.

10. Οὐ λανθάνει δέ με καί, ὅτι κοινῶς πάντες οἱ ἰχθύες καμασῆνες ὑπὸ Ἐμπεδοκλέους ἐλέχθησαν, τοῦ φυσικοῦ, οὕτως·

Πῶς καὶ δένδρεα μακρά, καὶ εἰνάλιοι καμασῆνες.

Καὶ ὅτι ὁ τὰ Κύπρια ποιήσας ἔπη, εἴτε Κύπριός τίς ἐστιν, ἢ Στασῖνος, ἢ ὅστις δή ποτε χαίρει ὀνομαζόμενος, τὴν Νέμεσιν ποιεῖ διωκομένην ὑπὸ Διός, καὶ εἰς ἰχθὺν μεταμορφουμένην, διὰ τούτων·

Τοὺς δὲ μετὰ τριτάτην Ἑλένην τέκε, θαῦμα βροτοῖσι·
τήν ποτε καλλίκομος Νέμεσις φιλότητι μιγεῖσα
Ζηνί, θεῶν βασιλῆι, τέκε κρατερῆς ὑπ' ἀνάγκης.
Φεῦγε γάρ, οὐδ' ἔθελεν μιχθήμεναι ἐν φιλότητι
πατρὶ Διὶ Κρονίωνι· ἐτείρετο γὰρ φρένας αἰδοῖ.
Καὶ Νέμεσις κατὰ γῆν τε καὶ ἀτρύγετον μέλαν ὕδωρ
φεῦγε, Ζεὺς δ' ἐδίωκε· λαβεῖν δ' ἐλιλαίετο θυμῷ.
Ἄλλοτε μὲν κατὰ κῦμα πολυφλοίσβοιο θαλάσσης,
ἰχθύϊ εἰδομένη, πόντον πολὺν ἐξορόθυνεν·
ἄλλοτ' ἀν' Ὠκεανὸν ποταμὸν καὶ πείρατα γαίης,
ἄλλοτ' ἀν' ἤπειρον πολυβώλακα. Γίγνετο δ' αἰεὶ
θηρί', ὅσ' ἤπειρος αἰνὰ τρέφει, ὄφρα φύγοι νιν.

11. Οἶδα δὲ καὶ τὰ περὶ τὴν ἀπόπυριν καλουμένην περὶ τὴν Βόλβην λίμνην, περὶ ἧς Ἡγήσανδρος ἐν τοῖς ὑπομνήμασι φησιν οὕτως· „Περὶ Ἀπολλωνίαν τὴν Χαλ-

κιδικὴν δύο ποταμοὶ ῥέουσιν, Ἀμμίτης καὶ Ὀλυνθιακός. Ἐμβάλλουσι δὲ ἀμφότεροι εἰς τὴν Βόλβην λίμνην. Ἐπὶ δὲ τοῦ Ὀλυνθιακοῦ μνημεῖόν ἐστιν Ὀλύνθου, τοῦ Ἡρακλέους καὶ Βόλβης υἱοῦ. Κατὰ δὲ τὸν Ἀνθεστηριῶνα καὶ Ἐλαφηβολιῶνα λέγουσιν οἱ ἐπιχώριοι, διότι πέμπει ἡ Βόλβη τὴν ἀπόπυριν Ὀλύνθῳ, καὶ κατὰ τὸν καιρὸν τοῦτον ἀπέραντον πλῆθος ἰχθύων ἐκ τῆς λίμνης εἰς τὸν Ὀλυνθιακὸν ἀναβαίνειν ποταμόν. Ἔστι δὲ βραχὺς, ὥστε μόλις κρύπτειν τὸ σφυρόν· ἀλλ' οὐδὲν ἧττον τοσοῦτον ἔρχεται πλῆθος ἰχθύων, ὥστε τοὺς περιοίκους ἅπαντας ἱκανὸν εἰς τὴν ἑαυτῶν χρείαν συντιθέναι τάριχος. Θαυμαστὸν δέ ἐστι τὸ μὴ παραλλάττειν τὸ τοῦ Ὀλύνθου μνημεῖον. Πρότερον μὲν οὖν φασι τοὺς κατὰ τὴν Ἀπολλωνίαν Ἐλαφηβολιῶνος τὰ νόμιμα συντελεῖν τοῖς τελευτήσασι, νῦν δὲ Ἀνθεστηριῶνος. Διὰ ταύτην οὖν τὴν αἰτίαν μόνοις τούτοις τοῖς μησὶ τοὺς ἰχθῦς τὴν ἀνάβασιν ποιεῖσθαι, ἐν οἷς τοὺς τετελευτηκότας εἰώθασι τιμᾶν."

12. Καὶ ταῦτα μὲν ταύτῃ, ἄνδρες ἰχθύες. Ὑμεῖς (335) γὰρ πάντα συναθροίσαντες βορὰν ἡμᾶς τοῖς ἰχθύσι παραβεβλήκατε, καὶ οὐκ ἐκείνους ἡμῖν, τοσαῦτα εἰπόντες, ἃ οὐδὲ Ἰχθύας, ὁ Μεγαρικὸς φιλόσοφος, οὐδ' Ἰχθύων, (ὄνομα δὲ καὶ τοῦτο κύριον, οὗ μνημονεύει Τηλεκλείδης ἐν Ἀμφικτύοσι.) Δι' ὑμᾶς δὲ καὶ τῷ παιδὶ παραγγελεύσομαι κατὰ τοὺς Φερεκράτους Μυρμηκανθρώπους·

Μηδέ ποτ' ἰχθὺν, ὦ Δευκαλίων, μηδ' ἢν αἰτῶ, παραθῇς μοι.

Καὶ γὰρ ἐν Δήλῳ φησὶ Σῆμος ὁ Δήλιος ἐν δευτέρῳ Δηλιάδος, ὅταν θύωσι τῇ Βριζοῖ, (αὕτη δέ ἐστιν ἡ ἐν ὕπνῳ μάντις· βρίζειν δὲ οἱ ἀρχαῖοι λέγουσι τὸ καθεύδειν·

Ἔνθα δ' ἀποβρίξαντες ἐμείναμεν Ἠῶ δῖαν·)

ιαυτῃ οὖν ὅταν θύωσιν αἱ Δηλιάδες, προσφέρουσιν αὐτῇ σκάφας, πάντων πλήρεις ἀγαθῶν, πλὴν ἰχθύων, διὰ τὸ εὔχεσθαι ταύτῃ περί τε πάντων, καὶ ὑπὲρ τῆς τῶν πλοίων σωτηρίας.

13. Χρύσιππον δ᾽, ἄνδρες φίλοι, τὸν τῆς Στοᾶς ἡγεμονα, κατὰ πολλὰ θαυμάζων, ἔτι μᾶλλον ἐπαινῶ, τὸν πολυθρύλλητον ἐπὶ τῇ Ὀψολογίᾳ Ἀρχέστρατον ἀει ποτε μετὰ Φιλαινίδος κατατάττοντα, εἰς ἣν ἀναφέρεται τὸ περὶ ἀφροδισίων ἀκόλαστον σύγγραμμα, ὅπερ φησὶ ποιῆσαι Αἰσχρίων ὁ Σάμιος ἰαμβοποιὸς Πολυκράτη τὸν σοφιστὴν ἐπὶ διαβολῇ τῆς ἀνθρώπου, σωφρονεστάτης γενομένης. Ἔχει δὲ οὕτως τὰ ἰαμβεῖα·

Ἐγὼ Φιλαινὶς, ἡ ᾽πίβωτος ἀνθρώποις,
ἐνταῦθα γήρᾳ τῷ μακρῷ κεκοίμημαι
μή μ᾽, ὦ μάταιε ναῦτα, τὴν ἄκραν κάμπτων
χλεύην τε ποιεῦ, καὶ γέλωτα, καὶ λάσθην.
Οὐ γὰρ μὰ τὸν Ζεῦν, οὐ μὰ τοὺς κάτω Κούρους,
οὐκ ἦν ἐς ἄνδρας μάχλος, οὐδὲ δημώδης·
Πολυκράτης δὲ, τὴν γονὴν Ἀθηναῖος,
λόγων τι παιπάλημα, καὶ κακὴ γλῶσσα,
ἔγραψεν, ἅσσ᾽ ἔγραψ᾽· ἐγὼ γὰρ οὐκ οἶδα.

Ἀλλ᾽ οὖν γε ὁ θαυμασιώτατος Χρύσιππος ἐν τῷ πέμπτῳ περὶ τοῦ καλοῦ καὶ τῆς ἡδονῆς φησι· „Καὶ βιβλία τά τε Φιλαινίδος καὶ τὴν τοῦ Ἀρχεστράτου Γαστρονομίαν, καὶ δυνάμεις ἐρωτικὰς καὶ συνουσιαστικὰς, ὁμοίως δὲ καὶ τὰς θεραπαίνας ἐμπείρους τοιῶνδε κινήσεών τε καὶ σχημάτων καὶ περὶ τὴν τούτων μελέτην γινομένας.“ Καὶ πάλιν· „Ἐκμανθάνειν τ᾽ αὐτοὺς τὸ τοιαῦτα, καὶ κτᾶσθαι τὰ περὶ τούτων γεγραμμένα Φιλαινίδι καὶ Ἀρχεστράτῳ, καὶ τοῖς τὰ ὅμοια γράψασι.“ Κἀν τῷ ἑβδόμῳ δέ φησι·

„Καθάπερ γὰρ οὐκ ἐκμανθάνειν τὰ Φιλαινίδος καὶ τὴν Ἀρχεστράτου Γαστρονομίαν ἔστιν, ὡς φέροντά τι πρὸς τὸ ζῆν ἄμεινον."

14. Ὑμεῖς δὲ, πολλάκις τοῦ Ἀρχεστράτου τούτου μνημονεύσαντες, ἀκολασίας ἐπληρώσατε τὸ συμπόσιον. Τί γὰρ τῶν ἐπιτρῖψαι δυναμένων παρέλιπεν ὁ καλὸς οὗτος ἐποποιὸς, καὶ μόνος ζηλώσας τὸν Σαρδαναπάλου τοῦ Ἀνακυνδαράξεω βίον, ὃν ἀδιανοητότερον εἶναι κατὰ τὴν προσηγορίαν τοῦ πατρὸς Ἀριστοτέλης ἔφη. Ἐφ' οὗ τοῦ τάφου ἐπιγεγράφθαι φησὶ Χρύσιππος τάδε·

(336) Εὖ εἰδὼς, ὅτι θνητὸς ἔφυς, τὸν θυμὸν ἄεξε,
τερπόμενος θαλίῃσι· θανόντι τοι οὔτις ὄνησις.
Καὶ γὰρ ἐγὼ σποδός εἰμι, Νίνου μεγάλης βασιλεύσας.
Κεῖν' ἔχω, ὅσσ' ἔφαγον καὶ ἐφύβρισα καὶ σὺν ἔρωτι
τέρπν' ἔπαθον· τὰ δὲ πολλὰ καὶ ὄλβια πάντα λέλυνται.
Ἥδε σοφὴ βιότοιο παραίνεσις, οὐδὲ ποτ' αὐτῆς
λήσομαι. Ἐκτήσθω δ' ὁ θέλων τὸν ἀπείρονα χρυσόν.

Καὶ ἐπὶ τῶν Φαιάκων δὲ ὁ ποιητὴς ἔφη·

Αἰεὶ δ' ἡμῖν δαίς τε φίλη, κίθαρίς τε, χοροί τε,
εἵματά τ' ἐξημοιβὰ, λοετρά τε θερμὰ, καὶ εὐναί.

Καὶ ἄλλος δέ τίς φησι, τῷ Σαρδαναπάλῳ παραπλήσιος, ὑποτιθέμενος καὶ οὗτος τοῖς μὴ σωφρονοῦσι τοιάδε·

Πᾶσιν δὲ θνητοῖς βούλομαι παραινέσαι
τοὐφήμερον ζῆν ἡδέως· ὁ γὰρ θανὼν
τὸ μηδέν ἐστι καὶ σκιὰ κατὰ χθονός.
μικροῦ δὲ βιότου ζῶντ' ἐπαυρέσθαι χρεών.

Καὶ Ἄμφις δὲ ὁ κωμῳδιοποιὸς ἐν Ἰαλέμῳ φησίν·

Ὅστις δὲ θνητὸς γενόμενος μὴ τῷ βίῳ
ζητεῖ τι τερπνὸν προσφέρειν, τὰ δ' ἄλλ' ἐᾷ,

μάταιός ἐστιν ἔν γ' ἐμοὶ καὶ τοῖς σοφοῖς
κριταῖς ἅπασιν, ἐκ θεῶν τε δυστυχής.

Καὶ ἐν τῇ ἐπιγραφομένῃ δὲ Γυναικοκρατίᾳ τὰ ὅμοια λέγει·

Πίνε, παῖζε· θνητὸς ὁ βίος ὀλίγος οὑπὶ γῇ χρόνος·
ἀθάνατος ὁ θάνατός ἐστιν, ἂν ἅπαξ τις ἀποθάνῃ.

Καὶ Βακχίδας δέ τις, τὸν αὐτὸν Σαρδαναπάλῳ ζήσας βίον, ἀποθανὼν ἐπὶ τοῦ τάφου ἐπιγεγραμμένον ἔχει·

Πιὲν, φαγὲν, καὶ πάντα τᾷ ψυχᾷ δόμεν.
Κἀγὼ γὰρ ἕσταχ' ἀντὶ Βακχίδα λίθος.

15. Ἄλεξις δ' ἐν Ἀσωτοδιδασκάλῳ, φησὶ Σωτίων ὁ Ἀλεξανδρεὺς ἐν τοῖς περὶ τῶν Τίμωνος σίλλων (ἐγὼ γὰρ οὐκ ἀπήντησα τῷ δράματι, πλείονα τῆς μέσης καλουμένης κωμῳδίας ἀναγνοὺς δράματα τῶν ὀκτακοσίων· καὶ τούτων ἐκλογὰς ποιησάμενος, οὐ περιέτυχον τῷ Ἀσωτοδιδασκάλῳ, ἀλλ' οὐδ' ἀναγραφῆς ἀξιωθέντι σύνοιδα. Οὔτε γὰρ Καλλίμαχος οὔτε Ἀριστοφάνης αὐτὸ ἀνέγραψαν, ἀλλ' οὐδ' οἱ τὰς ἐν Περγάμῳ ἀναγραφὰς ποιησάμενοι.) ὁ δὲ Σωτίων φησὶν, ἐν τῷ δράματι Ξανθίαν τινὰ οἰκέτην πεποιῆσθαι προτρεπόμενον ἐπὶ ἡδυπάθειαν ὁμοδούλους ἑαυτοῦ, καὶ λέγοντα·

Τί ταῦτα ληρεῖς, φληναφῶν ἄνω κάτω
Λύκειον, Ἀκαδήμειαν, Ὠιδείου πύλας,
λήρους σοφιστῶν; Οὐδὲ ἓν τούτων καλόν.
Πίνωμεν, ἐμπίνωμεν, ὦ Σίκων, Σίκων,
χαίρωμεν, ἕως ἔνεστι τὴν ψυχὴν τρέφειν.
Τύρβαζε, Μάνη. Γαστρὸς οὐδὲν ἥδιον.
Αὕτη πατήρ σοι, καὶ πάλιν μήτηρ, μόνη.
Ἀρεταὶ δὲ, πρεσβεῖαί τε, καὶ στρατηγίαι
κόμποι κενοὶ ψοφοῦσιν ἀντ' ὀνειράτων.
Ψύξει σε δαίμων τῷ πεπρωμένῳ χρόνῳ·

ἕξεις δ', ὅσ' ἂν φάγῃς τε καὶ πίῃς, μόνα·
σποδοὶ δὲ τἄλλα, Περικλέης, Κόδρος, Κίμων.

16. Κρεῖττον δ' ἂν εἶχε, φησὶν ὁ Χρύσιππος, εἰ μετελήφθη τὰ ἐπὶ τοῦ Σαρδαναπάλου οὕτως·

(337) Εὖ εἰδὼς ὅτι θνητὸς ἔφυς, σὸν θυμὸν ἄεξε,
τερπόμενος μύθοισι. Φαγόντι τοι οὔτις ὄνησις.
Καὶ γὰρ ἐγὼ κακός εἰμι, φαγὼν ὡς πλεῖστα, καὶ ἡσθείς·
Ταῦτ' ἔχω ὅσσ' ἔμαθον καὶ ἐφρόντισα, καὶ μετὰ τούτων
ἐσθλ' ἔπαθον· τὰ δὲ λοιπὰ καὶ ἡδέα πάντα λέλειπται.

Παγκάλως δὲ καὶ ὁ Τίμων ἔφη·

Πάντων μὲν πρώτιστα κακῶν ἐπιθυμίη ἐστί.

17. Κλέαρχος δὲ ἐν τοῖς περὶ παροιμιῶν καὶ διδάσκαλον τὸν Ἀρχεστράτου γενέσθαι φησὶ Τερψίωνα. ὃς καὶ πρῶτον Γαστρολογίαν γράψαντα διακελεύεσθαι τοῖς μαθηταῖς, τίνων ἀφεκτέον. Ἀπεσχεδιακέναι τε τὸν Τερψίωνα καὶ περὶ τῆς χελώνης τάδε·

Ἢ χρὴ χελώνης ἢ φαγεῖν, ἢ μὴ φαγεῖν.

Ἄλλοι δ' οὕτως λέγουσιν·

Ἢ δεῖ χελώνης κρέα φαγεῖν, ἢ μὴ φαγεῖν.

18. Πόθεν δ' ὑμῖν, ὦ σοφώτατοι, ἐπῆλθε καὶ ὀψολόγος Δωρίων, ὡς καὶ συγγραφεύς τις γενόμενος; ὃν ἐγὼ κρουματοποιὸν οἶδα ὀνομαζόμενον, καὶ φίλιχθυν, συγγραφέα δὲ οὔ. Ὡς μὲν οὖν κρουματοποιοῦ μνημονεύει Μάχων, ὁ κωμῳδιοποιός, οὕτως·

Ὁ κρουματοποιὸς Δωρίων ποτ', εἰς Μύλων'
ἐλθὼν, κατάλυσιν οὐδαμοῦ μισθωσίμην
δυνάμενος εὑρεῖν, ἐν τεμένει καθίσας τινὶ,
ὃ πρὸ τῶν πυλῶν ἦν κατὰ τύχην ἱδρυμένον,
ἰδών τ' ἐκεῖ θύοντα τὸν νεωκόρον,
„Πρὸς τῆς Ἀθηνᾶς καὶ θεῶν, τίνος, φράσον,

ἔστιν ὁ νεώς, βέλτιστε, φησὶν, οὑτοσί;“
‛Ο δ' εἶπεν αὐτῷ· „Ζηνοποσειδῶνος, ξένε.“
‛Ο Δωρίων δὲ, „Πῶς ἂν οὖν ἐνταῦθ', ἔφη,
δύναιτο καταγωγεῖον ἐξευρεῖν τις, οὗ
καὶ τοὺς θεοὺς φάσκουσιν οἰκεῖν σύνδυο;“

Λυγκεὺς δ' ὁ Σάμιος, ὁ Θεοφράστου μὲν μαθητὴς, Δούριδος δὲ ἀδελφὸς τοῦ τὰς ἱστορίας γράψαντος καὶ τυραννήσαντος τῆς πατρίδος, ἐν τοῖς ἀποφθέγμασι· „Δωρίωνι τῷ αὐλητῇ φάσκοντός τινος, ἀγαθὸν ἰχθὺν εἶναι βατίδα, Ὥσπερ ἂν εἴ τις, ἔφη, ἑφθὸν τρίβωνα ἐσθίοι.“ Ἐπαινοῦντος δ' ἄλλου τὰ τῶν θύννων ὑπογάστρια, Καὶ μάλα, ἔφη· δεῖ μέντοι γε ἐσθίειν αὐτὰ, ὥσπερ ἐγὼ ἐσθίω. Εἰπόντος δὲ, Πῶς; Ἡδέως, ἔφη. Τοὺς δὲ καράβους ἔφη τρία ἔχειν; διατριβὴν καὶ εὐωχίαν καὶ θεωρίαν. Ἐν Κύπρῳ δὲ παρὰ Νικοκρέοντι δειπνῶν ἐπῄνεσε ποτήριόν τι. Καὶ ὁ Νικοκρέων ἔφη, Ὃ ἂν βούλῃ, ὁ αὐτὸς τεχνίτης ποιήσει σοι ἕτερον. Σοί γε, ἔφη, ἐμοὶ δὲ, τοῦτο δός· οὐκ ἀνοήτως τοῦτο φήσας ὁ αὐλητής. Λόγος γὰρ παλαιὸς, ὡς ὅτι

Ἀνδρὶ μὲν αὐλητῆρι θεοὶ νόον οὐκ ἐνέφυσαν,
ἀλλ' ἅμα τῷ φυσῆν χὠ νόος ἐκπέταται.

19. Ἡγήσανδρος δ' ἐν τοῖς ὑπομνήμασι τάδε φησὶ περὶ αὐτοῦ· „Δωρίων ὁ ὀψοφάγος, τοῦ παιδὸς οὐκ ἀγοράσαντος ἰχθῦς, μαστιγῶν αὐτὸν ἐκέλευε τῶν ἀρίστων ἰχθύων ὀνόματα λέγειν. Τοῦ δὲ παιδὸς ὀρφὸν καὶ γλαυ-(338) κίσκον καὶ γόγγρον καὶ τοιούτους ἑτέρους καταριθμοῦντος, Ἰχθύων σε, φησὶν, ἐκέλευον ὀνόματα λέγειν, οὐ θεῶν.“ ‛Ο αὐτὸς Δωρίων, καταγελῶν τοῦ ἐν τῷ Τιμοθέου Ναυτίλῳ χειμῶνος, ἔφασκεν ἐν κακκάβᾳ ζεούσᾳ μείζονα ἑωρακέναι χειμῶνα. Ἀριστόδημος δὲ ἐν δευτέρῳ

γελοίων ἀπομνημονευμάτων φησί· „Δωρίωνος, τοῦ κρουματοποιοῦ, κυλλόποδος ὄντος, ἀπώλετο ἐν συμποσίῳ τοῦ χωλοῦ ποδὸς τὸ βλαυτίον. Καὶ ὅς, Οὐδὲν, ἔφη, πλεῖον καταράσομαι τῷ κλέψαντι, ἢ ἁρμόσαι αὐτῷ τὸ σανδάλιον.“ Ὅτι δ' ἦν ὁ Δωρίων οὗτος ἐπὶ ὀψοφαγίᾳ διαβόητος, φανερὸν ἐξ ὧν λέγει Μνησίμαχος ὁ κωμῳδιοποιὸς ἐν Φιλίππῳ δράματι·

Οὐκ, ἀλλὰ καὶ τῆς νυκτός ἐστι Δωρίων
ἔνδον παρ' ἡμῖν λοπαδοφυσητής.

20. Οἶδα δὲ καὶ, ἃ ὁ Ἑρμιονεὺς Λᾶσος ἔπαιξε περὶ ἰχθύων, ἅπερ Χαμαιλέων ἀνέγραψεν ὁ Ἡρακλεώτης ἐν τῷ περὶ αὐτοῦ τοῦ Λάσου συγγράμματι, λέγων ὧδε „Τὸν Λᾶσόν φασι τὸν ὠμὸν ἰχθὺν ὀπτὸν εἶναι φάσκειν. Θαυμαζόντων δὲ πολλῶν ἐπιχειρεῖν λέγειν, ὡς, ὅ ἐστιν ἀκοῦσαι, τοῦτό ἐστιν ἀκουστὸν, καὶ ὅ ἐστι νοῆσαι, τοῦτ' ἐστι νοητόν· ὡσαύτως οὖν καὶ, ὅ ἐστιν ἰδεῖν, τοῦτο εἶναι ὀπτόν· ὥστ' ἐπειδὴ τὸν ἰχθὺν ἦν ἰδεῖν, ὀπτὸν αὐτὸν εἶναι. Καὶ παίζων δέ ποτε ἰχθὺν παρά τινων ἁλιέων ὑφείλετο, καὶ λαβὼν ἔδωκέ τινι τῶν παρεστώτων. Ὁρκίζοντος δὲ, ὤμοσε, μήτ' αὐτὸς ἔχειν τὸν ἰχθὺν, μήτ' ἄλλῳ συνειδέναι λαβόντι, διὰ τὸ λαβεῖν μὲν αὐτὸν, ἔχειν δὲ ἕτερον ὃν ἐδίδαξεν ἀπομόσαι πάλιν, ὅτι οὔτ' αὐτὸς ἔλαβεν, οὔτ' ἄλλον ἔχοντ' οἶδεν· εἰλήφει μὲν γὰρ ὁ Λᾶσος, εἶχε δὲ αὐτός. Τοιαῦτα δὲ καὶ Ἐπίχαρμος παίζει· ὥσπερ ἐν Λόγῳ καὶ Λογίννᾳ·

Ὁ Ζεύς μ' ἐκάλεσε, Πέλοπί γ' ἔρανον ἑστιῶν.
B. Ἦ παμπόνηρον ὄψον, ὦ τᾶν, ὁ γέρανος.
A. Ἀλλ' οὔτι γέρανον, ἀλλά γ' ἔρανόν τοι λέγω.

21. Ἄλεξις δ' ἐν Δημητρίῳ Φάϋλλόν τινα κωμῳδεῖ ὡς φίλιχθυν, ἐν τούτοις·

Πρότερον μὲν, εἰ πνεύσειε βοῤῥᾶς ἢ νοτος
ἐν τῇ θαλάττῃ λαμπρὸς, ἰχθῦς οὐκ ἐνῆν
οὐδενὶ φαγεῖν. Νυνὶ δὲ πρὸς τοῖς πνεύμασι
τούτοις Φαΰλλος προσγέγονε χειμὼν τρίτος.
Ἐπὰν γὰρ ἐκνεφίας καταιγίσας τύχῃ
εἰς τὴν ἀγορὰν, τοὔψον πριάμενος οἴχεται,
φέρων ἅπαν τὸ ληφθέν· ὥστε γίγνεται.
ἐν τοῖς λαχάνοις τὸ λοιπὸν ἧμιν ἡ μάχη.

Ἀντιφάνης δ᾽ ἐν Ἁλιευομένῃ, φιληδοῦντάς τινας καταλέγων ἰχθύσι, φησί·

Τὰς σηπίας δὸς πρῶτον. Ἡράκλεις ἄναξ,
ἅπαντα τεθολώκασιν. Οὐ βαλεῖς πάλιν
εἰς τὴν θάλατταν, καὶ πλυνεῖς; μὴ φῶσί σε,
Δωριὰς, ἀλούτους σηπίας εἰληφέναι.
Τὸν κάραβον δὲ τόνδε πρὸς τὰς μαινίδας
ἀπόδος. Παχύς γε νὴ Δί᾽. Ὦ Ζεῦ, τίς ποτε,
ὦ Καλλιμέδων, σὲ κατέδετ᾽ ἄρτι τῶν φίλων
Οὐδεὶς, ὃς ἂν μὴ κατατιθῇ τὰς συμβολάς.
Ὑμᾶς δ᾽ ἔταξα δεῦρο πρὸς τα δεξιὰ,
τρίγλας, ἔδεσμα τοῦ καλοῦ Καλλισθένους·
κατεσθίει γοῦν ἐπὶ μιᾷ τὴν οὐσίαν.
Καὶ τὸν Σινώπης γόγγρον ἤδη παχυτέρας
39) ἔχοντ᾽ ἀκάνθας, τουτονὶ τίς λήψεται
πρῶτος προσελθών; Μισγόλας γὰρ οὐ πάνυ
τούτων ἐδεστής. Ἀλλὰ κίθαρος οὑτοσί·
ὃν ἂν ἴδῃ, τὰς χεῖρας οὐκ ἀφέξεται.
Καὶ μὴν ἀληθῶς τοῖς κιθαρῳδοῖς ὡς σφόδρα
ἅπασιν οὗτος ἐπιπεφυκὼς λανθάνει.
Ἀνδρῶν τ᾽ ἄριστον Κωβιὸν π ηδῶντ᾽ ἔτι
προς Πυθιονίκην τὴν καλὴν ι ἐμψαι με δεῖ·

ἁδρὸς γάρ ἐστιν. Ἀλλ᾽ ὅμως οὐ γεύσεται·
ἐπὶ τὸ τάριχός ἐστιν ὡρμηκυῖα γάρ.
Ἀφύας δὲ λεπτὰς τάσδε, καὶ τὴν τρυγόνα
χωρὶς Θεανοῖ δεῦρ᾽ ἔθηκ᾽ ἀντιῤῥόπους.

22. Πιθανῶτατ᾽ ἐπὶ τούτοις ὁ Ἀντιφάνης καὶ τὸν Μισγόλαν κεκωμῴδηκεν, ὡς ἐσπουδακότα περὶ κιθαρῳδοὺς καὶ κιθαριστὰς ὡραίους. Φησὶ γὰρ ὁ ῥήτωρ Αἰσχίνης ἐν τῷ κατὰ Τιμάρχου λόγῳ περὶ αὐτοῦ τάδε· „Μισγόλας ἐστὶ Ναυκράτους, ἄνδρες Ἀθηναῖοι, Κολυττεύς, ἀνὴρ τὰ μὲν ἄλλα καλὸς κἀγαθὸς, καὶ οὐδαμῇ ἄν τις αὐτὸν μέμψαιτο· περὶ δὲ τὸ πρᾶγμα τοῦτο δαιμονίως ἐσπουδακὼς, καὶ ἀεί τινας εἰωθὼς ἔχειν περὶ αὐτὸν κιθαρῳδοὺς ἢ κιθαριστάς. Ταυτὶ δὲ λέγω οὐ τοῦ φορτικοῦ ἕνεκα, ἀλλ᾽ ἵνα γνωρίσητε αὐτὸν ὅστις ἐστίν.“ Καὶ Τιμοκλῆς δ᾽ ἐν Σαπφοῖ φησιν·

Ὁ Μισγόλας οὐ προσιέναι σοι φαίνεται,
ἀνθοῦσι τοῖς νέοισιν ἠρεθισμένος.

Ἄλεξις δὲ ἐν Ἀγωνίδι ἢ Ἱππίσκῳ·

Ὦ μῆτερ, ἱκετεύω σε, μὴ ᾽πίσειέ μοι
Τὸν Μισγόλαν· οὐ γὰρ κιθαρῳδός εἰμ᾽ ἐγώ.

23. Πυθιονίκην δέ φησι φιληδεῖν ταρίχῳ, ἐπεὶ ἐραστὰς εἶχε τοὺς Χαιρεφίλου, τοῦ ταριχοπώλου υἱοὺς, ὡς Τιμοκλῆς ἐν Ἰκαρίοις φησίν· „Ἄνυτος ὁ παχὺς πρὸς Πυθιονίκην ὅταν ἐλθὼν φάγῃ τί. Καλεῖ γὰρ αὐτὸν, ὥς φασιν, ὁπόταν Χαιρεφίλου τοὺς δύο σκόμβρους ξενίσῃ μεγάλους ἡδομένη.“ Καὶ πάλιν·

Ἡ Πυθιονίκη δ᾽ ἀσμένως σε δέξεται,
καὶ σοῦ κατέδεται τυχὸν ἴσως, ἃ νῦν ἔχεις
λαβὼν παρ᾽ ἡμῶν δῶρ᾽· ἄπληστός ἐστι γάρ.
Ὅμως δὲ δοῦναί σοι κέλευσον σαργάνας

αὐτήν· ταρίχους εὐπόρως γὰρ τυγχάνει
ἔχουσα, καὶ σύνεστι σαπέρδαις δυσὶν,
καὶ ταῦτ' ἀνάλτοις καὶ πλατυῤῥύγχοις τισί.

Πρὸ τούτων δ' ἦν ἐραστὴς αὐτῆς Κωβιός τις ὄνομα.

24. Περὶ δὲ Καλλιμέδοντος τοῦ Καράβου, ὅτι καὶ φίλιχθυς ἦν, καὶ διάστροφος τοὺς ὀφθαλμοὺς, Τιμοκλῆς ἐν Πολυπράγμονι·

Εἶθ' ὁ Καλλιμέδων ἄφνω
ὁ Κάραβος προσῆλθεν. Ἐμβλέπων δέ μοι,
ὡς γοῦν ἐδόκει, πρὸς ἕτερον ἄνθρωπόν τινα
ἐλάλει. Συνιεὶς δ' οὐδὲν εἰκότως ἐγὼ
ὧν ἔλεγεν ἐπένευον διακενῆς, τῷ δ' ἄρα
(340) βλέπουσι χωρὶς καὶ δοκοῦσιν αἱ κόραι.

Ἄλεξις δ' ἐν Κρατεύᾳ ἢ Φαρμακοπώλῃ·

Τῷ Καλλιμέδοντι γὰρ θεραπεύω τὰς κόρας
ἤδη τετάρτην ἡμέραν. Β. Ἦσαν κόραι
θυγατέρες αὐτῷ; Β. Τὰς μὲν οὖν τῶν ὀμμάτων·
ἃς οὐδ' ὁ Μελάμπους, ὃς μόνος τὰς Προιτίδας
ἔπαυσε μαινομένας, καταστήσειεν ἄν.

Ὁμοίως αὐτὸν σκώπτει κἂν τοῖς ἐπιγραφομένοις Συντρέχουσιν. Εἰς δὲ ὀψοφαγίαν ἐν μὲν Φαίδωνι ἢ Φαιδρίᾳ οὕτως·

Ἀγορανομήσεις, ἂν θεοὶ θέλωσι, σὺ,
ἵνα Καλλιμέδοντ' εἰς τοὔψον, εἰ φιλεῖς ἐμὲ,
παύσῃς καταιγίζοντα δι' ὅλης ἡμέρας,
Β. Ἔργον τυράννων, οὐκ ἀγορανόμων, λέγεις.
Μάχιμος γὰρ ἀνὴρ, χρήσιμος δὲ τῇ πόλει.

Τὰ αὐτὰ ἰαμβεῖα φέρεται κἂν τῇ ἐπιγραφομένῃ Εἰς τὸ φρέαρ. Ἐν δὲ Μανδραγοριζομένῃ·

Εἴ τινας μᾶλλον φιλῶ

ξένους ἑτέρους ὑμῶν, γενοίμην ἔγχελυς,
ἵνα Καλλιμέδων ὁ Κάραβος πρίαιτό με.

Ἐν δὲ Κρατεύᾳ·

Καὶ Καλλιμέδων μετ' Ὀρφέως ὁ Κάραβος.

Ἀντιφάνης δ' ἐν Γοργύθῳ·

Ἧττόν τ' ἀποσταίην ἂν ὧν προειλόμην,
ἢ Καλλιμέδων γλαύκου πρόοιτ' ἂν κρανίον.

Εὔβουλος δ' ἐν Ἀνασωζομένοις·

Ἕτεροι δὲ τοῖς θεοῖσι συμπεπλεγμένοι
μετὰ καράβου σύνεισιν, ὃς μόνος βροτῶν
δύναται καταπιεῖν ἐκ ζεόντων λοπαδίων
ἄθρους τεμαχίτας, ὥστ' ἐνεῖναι μηδὲ ἕν.

Θεόφιλος δὲ ἐν Ἰατρῷ, ἅμα σκώπτων αὐτοῦ καὶ τὸ ἐν λόγοις ψυχρόν·

Πᾶς δὲ φιλοτίμως πρὸς αὐτὸν τῶν νεανίσκων * *
* * * * ἐγχέλειον παρατέθηκε. Τῷ πατρὶ
τευθὶς ἦν χρηστή. Πατρίδιον, πῶς ἔχεις πρὸς κάραβον;
Ψυχρός ἐστιν, ἄπαγε, φησί· ῥητόρων οὐ γεύομαι.

Φιλήμονος δὲ Μετιόντι εἰπόντος·

Ἀγύῤῥιος δὲ, παρατεθέντος καράβου,
ὡς εἶδεν αὐτὸν, Χαῖρε πάππα φίλτατε,
εἴπας, τί ἐποίει; τὸν πατέρα κατήσθιεν.

Ἡρόδικος δ' ὁ Κρατήτειος ἐν τοῖς συμμίκτοις ὑπομνήμασι τοῦ Καλλιμέδοντος υἱὸν ἀπέδειξεν ὄντα τὸν Ἀγύῤῥιον.

25. Γεγόνασι δὲ καὶ οἵδε ὀψοφάγοι. Ἀνταγόρας μὲν ὁ ποιητὴς οὐκ εἴα τὸν παῖδα ἀλεῖψαι τὸν ἰχθὺν, ἀλλὰ λοῦσαι, ὥς φησιν Ἡγήσανδρος. Ἐν δὲ στρατοπέδῳ ἕψοντι, φησὶν, αὐτῷ γόγγρων λοπάδα, καὶ περιεζωσμένῳ, Ἀντίγονος ὁ βασιλεὺς παραστὰς, Ἆρά γε, εἶπεν, ὦ Ἀνταγό-

ρα, τὸν Ὅμηρον οἴει τὰς τοῦ Ἀγαμέμνονος πράξεις ἀναγράψαι, γόγγρους ἕψοντα; Κἀκεῖνον οὐ φαύλως λόγος εἰπεῖν, Σὺ δὲ οἴει, φησὶ, τὸν Ἀγαμέμνονα τὰς πράξεις ἐκείνας ἐργάσασθαι, πολυπραγμονοῦντα, τίς ἐν τῷ στρατοπέδῳ γόγγρους ἕψει; Ὄρνιν δ' ἕψων ποτὲ ὁ Ἀνταγόρας οὐκ ἔφη βαδιεῖσθαι εἰς τὸ βαλανεῖον, εὐλαβούμενος μή ποτε οἱ παῖδες τὸν ζωμὸν ἐκροφήσωσι. Φιλοκύδους (341) δ' εἰπόντος, ὅτι ἡ μήτηρ τηρήσει, Ἐγὼ οὖν, εἶπε, τῇ μητρὶ ὀρνίθειον ζωμὸν πιστεύσω; Καὶ Ἀνδροκύδης δ' ὁ Κυζικηνὸς ζωγράφος, φίλιχθυς ὢν, ὡς ἱστορεῖ Πολέμων, ἐπὶ τοσοῦτον ἦλθεν ἡδυπαθείας, ὡς καὶ τοὺς περὶ τὴν Σκύλλαν ἰχθῦς κατὰ σπουδὴν γράψαι.

26. Περὶ δὲ Φιλοξένου, τοῦ Κυθηρίου διθυραμβοποιοῦ, Μάχων ὁ κωμῳδιοποιὸς τάδε γράφει·

Ὑπερβολῇ λέγουσι τὸν Φιλόξενον,
τῶν διθυράμβων τὸν ποιητὴν, γεγονέναι
ὀψοφάγον. Εἶτα πουλύποδα πηχῶν δυοῖν
ἐν ταῖς Συρακούσαις ποτ' αὐτὸν ἀγοράσαι,
καὶ σκευάσαντα καταφαγεῖν ὅλον σχεδὸν,
πλὴν τῆς κεφαλῆς. Ἁλόντα δ' ὑπὸ δυσπεψίας
κακῶς ἔχειν σφόδρ'· εἶτα δ' ἰατροῦ τινος
πρὸς αὐτὸν εἰσελθόντος, ὅς, φαύλως πάνυ
ὁρῶν φερόμενον αὐτὸν, εἶπεν, Εἴ τί σοι
ἀνοικονόμητόν ἐστι, διατίθου ταχὺ,
Φιλόξεν'· ἀποθανεῖ γὰρ ὥρας ἑβδόμης.
Κἀκεῖνος εἶπε, Τέλος ἔχει τὰ πάντα μοι,
ἰατρὲ, φησὶ, καὶ δεδιῴκηται πάλαι.
Τοὺς διθυράμβους σὺν θεοῖς καταλιμπάνω
ἠνδρωμένους καὶ πάντας ἐστεφανωμένους·
οὓς ἀνατίθημι ταῖς ἐμαυτοῦ συντρόφοις

Μούσαις, Ἀφροδίτην καὶ Διόνυσον ἐπιτρόπους.
Τυῦθ᾽ αἱ διαθῆκαι διασαφοῦσιν. Ἀλλ᾽ ἐπεὶ
ὁ Τιμοθέου Χάρων σχολάζειν οὐκ ἐᾷ,
οὐκ τῆς Νιόβης, χωρεῖν δὲ πορθμὸν ἀναβοᾷ,
καλεῖ δὲ μοῖρα νύχιος, ἧς κλύειν χρεὼν,
ἵν᾽ ἔχων ἀποτρέχω πάντα τἀμαυτοῦ κάτω,
τοῦ πουλύποδός μοι τὸ κατάλοιπον ἀπόδοτε.

Κἀν ἄλλῳ δὲ μέρει φησί·

Φιλόξενός ποθ᾽, ὥς λέγουσ᾽, ὁ Κυθήριος
ηὔξατο τριῶν ἔχειν λάρυγγα πήχεων,
ὅπως καταπίνω, φησὶν, ὅτι πλεῖστον χρόνον,
καὶ πάνθ᾽ ἅμα μοι τι βρῶμαθ᾽ ἡδονὴν ποιῇ.

Καὶ Διογένης δὲ ὁ κύων, ὠμὸν πουλύποδα καταφαγὼν, ἐπιθεμένης αὐτῷ τῆς γαστρὸς, ἀπέθανε. Περὶ δὲ τοῦ Φιλοξένου καὶ ὁ παρῳδὸς Σώπατρος λέγων, φησί·

Δισσαῖς γὰρ ἐν μέσαισιν ἰχθύων φοραῖς
ἧσται, τὸν Αἴτνης ἐς μέσον λεύσσων σκοπόν.

27. Καὶ Ὑπερείδης δὲ ὁ ῥήτωρ ὀψοφάγος ἦν, ὥς φησι Τιμοκλῆς, ὁ κωμικὸς ἐν Δήλῳ, διηγούμενος τοὺς παρὰ Ἁρπάλου δωροδοκήσαντας. Γράφει δ᾽ οὕτως·

Δημοσθένης τάλαντα πεντήκοντ᾽ ἔχει.
Β. Μακάριος, εἴπερ μεταδίδωσι μηδενί.
Α. Καὶ Μοιροκλῆς εἴληφε χρυσίον πολύ.
Β. Ἀνόητος ὁ διδοὺς, εὐτυχὴς δ᾽ ὁ λαμβάνων.
Α. Εἴληφε καὶ Δήμων τε, καὶ Καλλισθένης.
Β. Πένητες ἦσαν, ὥστε συγγνώμην ἔχω.
Α. Ὅ τ᾽ ἐν λόγοισι δεινὸς Ὑπερείδης ἔχει.
(342) Β. Τοὺς ἰχθυοπώλας οὗτος ἡμῶν πλουτιεῖ
ὀψοφάγος, ὥστε τοὺς λάρους εἶναι Σύρους.

Καὶ ἐν Ἰκαρίοις δὲ ὁ αὐτὸς ποιητής φησι·

Τόν τ' ἰχθυόῤῥουν ποταμὸν Ὑπερείδην πέρα,
ὃς ἠπίαις φωναῖσιν, ἔμφρονος λόγου
κόμποις παφλάζων, ἠπίοις πυκνώμασι
*πρὸς πᾶν * * * δύσας ἔχει,*
μισθωτὸς ἄρδει πεδία τοῦ δεδωκότος.

Φιλέταιρος δ' ἐν Ἀσκληπιῷ τὸν Ὑπερείδην πρὸς τῷ ὀψοφαγεῖν καὶ κυβεύειν αὐτόν φησι, καθάπερ καὶ Καλλίαν τὸν ῥήτορα Ἀξιόνικος ἐν Φιλευριπίδῃ·

Ἄλλον δ' ἰχθὺν
μεγέθει πίσυνόν τινα τοῖσδε τόποις
ἥκει κομίσας
Γλαῦκός τις ἐν πόντῳ γαλεοὺς
σῖτον ὀψοφάγων.
καὶ λίχνων ἀνδρῶν ἀγάπημα φέρω κατ' ὤμων.
Τίνα τῷδ' ἐνέπω τὴν σκευασίαν;
πότερον χλωρῷ τρίμματι βρέξας,
ἢ τῆς ἀγρίας
ἅλμης πάσμασι σῶμα λιπάνας
πυρὶ παμφλέκτῳ παραδώσω;
ἔφα τὶς, ὡς ἅλμῃ θερμῇ
τοῦτο φάγοι γ' ἑφθὸν ἀνὴρ
Μοσχίων φίλαυλος.
Βοᾷ δ' ὄνειδος ἴδιον, ὦ Καλαίδη·
Σὺ μὲν ἀμφὶ σῦκα καὶ ἀμφὶ τάριχ' ἀγάλλει.
τοῦ δ' ἐν ἅλμῃ παρεόντος
οὐ γεύει χαρίεντος ὄψου.

τὰ μὲν σῦκα ὡς ἂν συκοφάντην λοιδορῶν, τὰ δὲ ταρίχη μήποτε καὶ ὡς αἰσχροποιοῦντος. Καὶ ὁ Ἕρμιππος δέ φησιν ἐν τρίτῳ περὶ τῶν Ἰσοκράτους μαθητῶν, ἑωθινὸν

τὸν Ὑπερείδην ποιεῖσθαι νῦν τοὺς περιπάτους ἐν τοῖς ἰχθύσιν.

28. Τίμαιος δ' ὁ Ταυρομενίτης καὶ Ἀριστοτέλη τὸν φιλόσοφον ὀψοφάγον φησὶ γεγονέναι. Καὶ Μάτων δ' ὁ σοφιστὴς ὀψοφάγος ἦν. Δηλοῖ δὲ τοῦτ' Ἀντιφάνης ἐν Κιθαρῳδῷ, οὗ ἡ ἀρχή· „Οὐ ψεῦδος οὐδέν φησιν,"

Ὀφθαλμὸν ὤρυττέν τις, ὥσπερ ἰχθύος
Μάτων, προσελθών.

Ἀναξίλας δ' ἐν Μονοτρόπῳ·

Τοῦ κεστρέως κατεδήδοκεν τὸ κρανίον
ἀναρπάσας Μάτων· ἐγὼ δ' ἀπόλλυμαι.

Ὑπερβολὴ γαστριμαργίας τὰ καὶ ἁρπάζειν ἐσθίοντα, καὶ ταῦτα κρανίον κεστρέως, εἰ μὴ ἄρα οἱ περὶ ταῦτα δεινοὶ ἴσασιν ἐνόν τι χρήσιμον ἐν κεστρέως κρανίῳ, ὅπερ ἐστὶ τῆς Ἀρχεστράτου λιχνείας ἐμφανίσαι ἡμῖν.

29. Ἀντιφάνης δ' ἐν Πλουσίοις κατάλογον ποιεῖται ὀψοφάγων, ἐν τούτοις·

Εὔθυνος δ', ἔχων
σανδάλια καὶ σφραγῖδα καὶ μεμυρισμένος
τῶν πραγμάτων οὐκ οἶδ' ὅ τι ἐλογίζετο·
Φοινικίδης δὲ, Ταυρέας θ' ὁ φίλτατος,
ἄνδρες παλαιοὶ ὀψοφάγοι τοιοῦτοί τινες,
οἷοι καταβροχθίζειν ἐν ἀγορᾷ τὰ τεμάχη,
ὁρῶντες ἐξέθνησκον ἐπὶ τῷ πράγματι,
ἔφερόν τε δεινῶς τὴν ἀνοψίαν πάνυ.
Κύκλους δὲ συναγείροντες ἔλεγον ἂν τάδε,
ὡς οὐ βιωτόν ἐστιν οὐδ' ἀνασχετὸν
τῆς μὲν θαλάττης ἀντιποιεῖσθαί τινας
(343) ὑμῶν, ἀναλίσκειν τε πολλὰ χρήματα,
ὄψου δὲ μηδὲν * * εἰσπλεῖν μηδὲ γρῦ.

*Τί οὖν ὄφελος τῶν νησιαρχῶν ἐστι; Δεῖ
νόμῳ κατακλεῖσαι τοῦτο, παραπομπὴν ποιεῖν
τῶν ἰχθύων. Νυνδὶ Μάτων συνήρπακε
τοὺς ἁλιέας, καὶ Διογείτων νὴ Δία
ἅπαντας ἀναπέπεικεν ὡς αὑτὸν φέρειν,
κοὐ δημοτικόν γε τοῦτο δρᾷ, τοιαῦτα φλῶν.
γάμοι δ' ἐκείνοις καὶ πότοι νεανικοὶ
ἦσαν.*

Εὔφρων δὲ ἐν Μούσαις·

*Φοινικίδης δ', ὡς εἶδεν ἐν πλήθει νέων
μεστὴν ζέουσαν λοπάδα Νηρείων τέκνων,
ἐπίσχετ' ὀργῇ χεῖρας ἠρεθισμένας·
τίς φησιν εἶναι δεινὸς, ἐκ κοινοῦ φαγεῖν;
τίς ἐκ μέσου τὰ θερμὰ δεινὸς ἁρπάσαι;
ποῦ Κόρυδος, ἢ Φυρόμαχος, ἢ Νείλου βία;
ἴτω πρὸς ἡμᾶς, καὶ τάχ' — οὐδὲν μεταλάβοι.*

30. *Τῆς αὐτῆς ἰδέας καὶ Μελάνθιος ἦν, ὁ τῆς τραγῳδίας ποιητής. Ἔγραψε δὲ καὶ ἐλεγεῖα. Κωμῳδοῦσι δ' αὐτὸν ἐπ' ὀψοφαγίᾳ Λεύκων ἐν Φράτορσιν, Ἀριστοφάνης ἐν Εἰρήνῃ, Φερεκράτης ἐν Πετάλῃ. Ἐν δὲ τοῖς Ἰχθύσιν Ἄρχιππος τῷ δράματι ὡς ὀψοφάγον δήσας, παραδίδωσι τοῖς ἰχθύσιν ἀντιβρωθησόμενον. Ἀλλὰ μὴν καὶ Ἀρίστιππος ὁ Σωκρατικὸς ὀψοφάγος ἦν· ὅστις καὶ ὑπὸ Πλάτωνός ποτε ὀνειδιζόμενος ἐπὶ τῇ ὀψοφαγίᾳ, ὥς φησι Σωτίων καὶ Ἡγήσανδρος. Γράφει δὲ οὕτως ὁ Δελφός· „Ἀρίστιππος, Πλάτωνος ἐπιτιμήσαντος αὐτῷ, διότι πολλοὺς ἰχθῦς ἠγόρασε, δυοῖν ὀβολοῖν ἔφησεν ἐωνῆσθαι. Τοῦ δὲ Πλάτωνος εἰπόντος, ὅτι καὶ αὐτὸς ἂν ἠγόρασα τοσούτου, Ὁρᾷς οὖν, εἶπεν, ὦ Πλάτων, ὅτι οὐκ ἐγὼ ὀψοφάγος, ἀλλὰ σὺ φιλάργυρος.“ Ἀντιφάνης δ' ἐν Αὐλητρί-*

δι ἢ Διδύμαις, Φοινικίδην τινὰ ἐπ᾽ ὀψοφαγίᾳ κωμῳδῶν, φησιν·

Ὁ μὲν Μενέλαος ἐπολέμησ᾽ ἔτη δέκα
τοῖς Τρωσὶ διὰ γυναῖκα, τὴν ὄψιν καλὴν,
Φοινικίδης δὲ Ταυρέᾳ δι᾽ ἔγχελυν.

31. Δημοσθένης δὲ ὁ ῥήτωρ Φιλοκράτην, ἐπειδὴ ἐκ τοῦ προδοτικοῦ χρυσίου πόρνας καὶ ἰχθῦς ἠγόραζεν, εἰς ἀσέλγειαν καὶ ὀψοφαγίαν λοιδορεῖ. Διοκλῆς δὲ ὁ ὀψοφάγος, ὥς φησιν Ἡγήσανδρος, πυθομένου τινὸς αὐτοῦ, πότερος χρηστότερος ἰχθὺς, γόγγρος ἢ λάβραξ, Ὁ μὲν ἑφθὸς, ἔφη, ὁ δὲ ὀπτός. Ὀψοφάγος δ᾽ ἦν καὶ Λεοντεὺς ὁ Ἀργεῖος τραγῳδὸς, Ἀθηνίωνος μὲν μαθητὴς, οἰκέτης δὲ γενόμενος Ἰόβα τοῦ Μαυρουσίων βασιλέως, ὥς φησιν Ἀμάραντος ἐν τοῖς περὶ σκηνῆς, γεγραφέναι φάσκων εἰς αὐτὸν τόδε τὸ ἐπίγραμμα τὸν Ἰόβαν, ὅτε κακῶς τὴν Ὑψιπύλην ὑπεκρίνατο·

Μή με, Λεοντῆος τραγικοῦ κιναρηφάγου ἦθος
λεύσσων Ὑψιπύλης, ἐς κακὸν ἦτορ ὅρα.
Ἤμην γάρ ποτ᾽ ἐγὼ Βάκχῳ φίλος, οὐδέ τιν᾽ ὧδε
γῆρυν χρυσολόβοις οὔασιν ἠγάσατο.
Νῦν δέ με χυτρόποδες, κέραμοι καὶ ξηρὰ τάγηνα
(344) χήρωσαν φωνῆς, γαστρὶ χαριζόμενον.

32. Φόρουσκον δέ φησιν Ἡγήσανδρος τὸν ἰχθυοφάγον, οὐ δυνηθέντα ὅσον ἤθελεν ἀφελεῖν τοῦ ἰχθύος, ἀλλ᾽ ἀκολουθήσαντος αὐτῷ πλείονος, εἰπεῖν·

Τὰ δ᾽ ἀντιτείνοντ᾽ αὐτόπρεμν᾽ ἀπόλλυται,

καὶ ὅλον τὸν ἰχθὺν ἀναλῶσαι. Βίων δὲ, προαρπάσαντός τινος τὰ ἐπάνω τοῦ ἰχθύος, στρέψας καὶ αὐτὸς, καὶ δαψιλῶς φαγὼν, ἐπεῖπεν·

Ἰνὼ δὲ τἀπὶ θάτερ᾽ ἐξειργάζετο.

Θεόκριτος δ' ὁ Χῖος, τελευτησάσης τῆς γυναικὸς Διοκλεῖ τῷ ὀψοφάγῳ, ἐπειδὴ, ποιῶν αὐτῇ τὸ περίδειπνον, πάλιν ὠψοφάγει, κλαίων ἅμα, Παῦσαι, φησὶ, κλαίων, ὦ πόνηρε· οὐδὲν γὰρ πλέον ὀψοφαγῶν ποιήσεις. Τοῦ δ' αὐτοῦ καὶ τὸν ἀγρὸν καταβεβρωκότος εἰς ὀψοφαγίαν, ἐπειδὴ, θερμόν ποτε καταβροχθίσας ἰχθὺν, ἔφησε τὸν οὐρανὸν κατακεκαῦσθαι, Λοιπὸν, ἔφησεν, ἐστὶν, ὁ Θεόκριτος, σοὶ καὶ τὴν θάλασσαν ἐκπιεῖν, καὶ ἔσῃ τρία τὰ μέγιστα ἠφανικὼς, γῆν καὶ θάλασσαν καὶ οὐρανόν. Κλέαρχος δὲ ἐν τοῖς περὶ βίων, φίλιχθύν τινα ἀναγράφων, φησὶν οὕτως· „Τέχνων, ὁ παλαιὸς αὐλητὴς, Χάρμου τοῦ αὐλητοῦ τελευτήσαντος, (ἦν δὲ φίλιχθυς,) ἀποπυρίδας ἐπὶ τοῦ μνήματος ἐνήγιζεν αὐτῷ.“ Καὶ Ἄλεξις δ' ὁ ποιητὴς ἦν ὀψοφάγος, ὡς ὁ Σάμιός φησι Λυγκεύς· καὶ σκωπτόμενος ὑπό τινων σπερμολόγων εἰς ὀψοφαγίαν, ἐρομένων τε ἐκείνων, τί ἂν ἥδιστα φάγοι, ὁ Ἄλεξις, Σπερμολόγους, ἔφη, πεφρυγμένους.

33. Νόθιππον δὲ τὸν τραγῳδιοποιὸν [ὃν] Ἕρμιππος ἐν ταῖς Μοίραις φησίν·

> Εἰ δ' ἦν τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων τῶν νῦν τοιόνδε μάχεσθαι,
> καὶ βατὶς αὐτῶν ἡγεῖτ' ὀπτὴ μεγάλη, καὶ πλευρὸν ὕειον,
> τοὺς μὲν ἄρ' ἄλλους οἰκουρεῖν χρῆν, πέμπειν δὲ Νόθιππον, ἕν' ὄντα.
> Εἷς γὰρ, μόνος ὢν, κατεβρόχθισεν ἂν τὴν Πελοπόννησον ἅπασαν.

Ὅτι δὲ οὗτος ἦν ὁ ποιητὴς, σαφῶς παρίστησι Τηλεκλείδης ἐν Ἡσιόδοις. Μυνίσκος, ὁ τραγικὸς ὑποκριτὴς, κωμῳδεῖται ὑπὸ Πλάτωνος ἐν Σύρφακι, ὡς ὀψοφάγος, οὕτως·

Ὁδὶ μὲν Ἀναγυράσιος ὀρφώς ἐστί σοι.
θ᾽ οὖθ᾽ ὡς φίλος Μυνίσκος ἔσθ᾽, ὁ Χαλκιδεύς.
B. Καλῶς λέγεις.

Καὶ Λάμπωνα δὲ τὸν μάντιν ἐπὶ τοῖς ὁμοίοις κωμῳδοῦσι Καλλίας Πεδήταις, καὶ Λύσιππος Βάκχαις. Κρατῖνος δ᾽ ἐν Δραπέτισιν, εἰπὼν περὶ αὐτοῦ·

Λάμπωνα, τὸν οὐ βροτῶν
ψῆφος δύναται φλεγυρὰ
δείπνου φίλων ἀπείργειν·

ἐπιφέρει·

Νῦν δ᾽ αὖθις ἐρυγγάνει.
Βρύκει γὰρ ἅπαν τὸ παρόν·
τρίγλῃ δὲ κἂν μάχοιτο.

34. Ἡδύλος δ᾽ ἐν ἐπιγράμμασιν, ὀψοφάγους καταλέγων, Φαίδωνος μέν τινος ἐν τούτοις μέμνηται·

Φαίδων δὲ φύκει᾽ αἰνεῖ καὶ
χορδὰς, ὁ ψάλτης. Ἔστι γὰρ ὀψοφάγος.

Ἄγιδος δ᾽ ἐν τούτοις·

Ἑφθὸς ὁ κάλλιχθυς· νῦν ἔμβαλε τὴν βαλανάγραν,
(345) ἔλθῃ μὴ Πρωτεὺς Ἄγις ὁ τῶν λοπάδων.
Γίγνεθ᾽ ὕδωρ καὶ πῦρ καὶ ὃ βούλεται. Ἀλλ᾽ ἀπόκλειε.
Ἥξει γὰρ, τοιαῦτα μεταπλασθεὶς τυχὸν, ὡς Ζεὺς
χρυσορόης, ἐπὶ τήνδ᾽ Ἀκρισίου λοπάδα.

Καὶ γυναῖκα δέ τινα Κλειὼ ἐπὶ τοῖς ὁμοίοις σκώπτων, φησίν·

Ὀψοφαγεῖ Κλειώ· καταμύομεν· ἢν δὲ θελήσῃς,
ἔσθε μόνη. Δραχμῆς ἐστιν ὁ γόγγρος ἅπας.
Θὲς μόνον ἢ ζώνην, ἢ ἐνώτιον, ἤ τι τοιοῦτον
'τσημον. Τὸ δ᾽ ὁρᾶν μὴ μόνον οὐ λέγομεν.

ἡμετέρη σὺ Μέδουσα· λιθούμεθ᾽ ἅπαντα πάλαι που,
οὐ Γοργοῦς, γόγγρου δ᾽ οἱ μέλεοι λοπάδι.

35. Ἀριστόδημος δ᾽ ἐν τοῖς γελοίοις ἀπομνημονεύμασιν Εὐφράνορά φησι, τὸν ὀψοφάγον, ἀκούσαντα, ὅτι ἄλλος ἰχθυοφάγος ἀπέθανε θερμὸν ἰχθύος τέμαχος καταπιὼν, ἀναφωνῆσαι, Ἱερόσυλος ὁ θάνατος. Κίνθων δὲ ὁ ὀψοφάγος, καὶ Δημύλος, (ὀψοφάγος δὲ καὶ οὗτος,) γλαύκου παρατεθέντος, ἄλλου δ᾽ οὐδενὸς, ὁ μὲν τὸν ὀφθαλμὸν κατελάβετο, καὶ ὁ Δημύλος ἐπὶ τὸν ἐκείνου ὀφθαλμὸν ἐπιβαλὼν ἐβιάζετο φωνῶν, Ἄφες καὶ ἀφήσω. Ἐν δείπνῳ δέ ποτε καλῆς λοπάδος ὄψου παρατεθείσης, ὁ Δημύλος, οὐκ ἔχων ὅπως αὐτὴν μόνος καταφάγῃ, ἐνέπτυσεν εἰς αὐτήν. Ζήνων δ᾽ ὁ Κιτιεὺς, ὁ τῆς Στοᾶς κτίστης, πρὸς τὸν ὀψοφάγον, ᾧ συνέζη ἐπὶ πλείονα χρόνον, καθά φησιν Ἀντίγονος ὁ Καρύστιος ἐν τῷ Ζήνωνος βίῳ, μεγάλου τινὸς κατὰ τύχην ἰχθύος παρατεθέντος, ἄλλου δ᾽ οὐδενὸς παρεσκευασμένου, λαβὼν ὅλον ὁ Ζήνων ἀπὸ τοῦ πίνακος, οἷος ἦν, κατεσθίειν. Τοῦ δ᾽ ἐμβλέψαντος αὐτῷ, Τί οὖν, ἔφη, τοὺς συζῶντάς σοι οἴει πάσχειν, εἰ σὺ μίαν ἡμέραν μὴ δεδύνησαι ἐνεγκεῖν ὀψοφαγίαν; Ἴστρος δέ φησι, Χοιρίλον τὸν ποιητὴν, παρ᾽ Ἀρχελάου τέσσαρας μνᾶς ἐφ᾽ ἡμέρᾳ λαμβάνοντα, ταύτας καταναλίσκειν εἰς ὀψοφαγίαν, γενόμενον ὀψοφάγον. Οὐκ ἀγνοῶ δὲ καὶ τοὺς ἰχθυοφάγους παῖδας, ὧν Κλέαρχος μνημονεύει ἐν τῷ περὶ θινῶν, φάσκων Ψαμμίτιχον τὸν Αἰγυπτίων βασιλέα παῖδας θρέψαι ἰχθυοφάγους, τὰς πηγὰς τοῦ Νείλου βουλόμενον εὑρεῖν· καὶ ἄλλους δὲ ἀδίψους ἀσκῆσαι τοὺς ἐρευνησομένους τὰς ἐν Λιβύῃ ψάμμους, ὧν ὀλίγοι διεσώθησαν. Οἶδα δὲ καὶ τοὺς περὶ Μόσσυνον τῆς Θρᾴκης βοῦς, οἳ ἰχθῦς ἐσθίουσι, παραβαλλομένους αὐτοῖς εἰς τὰς φάτνας. Φοι-

νικίδης δὲ, τοὺς ἰχθῦς παρατιθεὶς τοῖς τὰς συμβολὰς δεδωκόσι, τὴν μὲν θάλασσαν ἔλεγε κοινὴν εἶναι, τοὺς δ' ἐν αὐτῇ ἰχθῦς τῶν ὠνησαμένων.

36. Εἴρηται δὲ καὶ ὁ ὀψοφάγος, ὦ ἑταῖροι, καὶ τὸ ὀψοφαγεῖν. Ἀριστοφάνης ἐν Νεφέλαις δευτέραις·

Οὐδ' ὀψοφαγεῖν, οὐδὲ κιχλίζειν.

Κηφισόδωρος Ὑΐ·

Οὐδ' ὀψοφάγος, οὐδ' ἀδολέσχης.

Μάχων Ἐπιστολῇ·

Ὀψοφάγος εἰμί. Τοῦτο δ' ἐστὶ τῆς τέχνης
(346) θεμέλιος ἡμῖν. Προσπεπονθέναι τι δεῖ
τὸν μὴ τὰ παρατεθέντα λυμανούμενον.
Πεφροντικὼς αὐτοῦ γὰρ οὐκ ἔσται κακός.
Ἔπειτ' ἐπὰν ᾖ καθαρὰ τἀσθητήρια,
οὐκ ἂν διαμάρτοις. Ἕψε, καὶ γεύου πυκνά.
Ἅλας οὐκ ἔχει· προσένεγκ'. Ἐπιδ', εἰ δεῖταί τινος
ἑτέρου· πάλιν γεύου· συμμετρίαν ἁρμόσῃ,
ὥσπερ λύραν, ἐπίτειν', ἕως ἂν ἡδὺς ᾖ.
Εἶθ', ὁπόταν ἤδη πάντα συμφωνεῖν δοκῇ,
εἴσαγε διὰ πασῶν Νικολᾶδας Μυκονίας.

Πρὸς τούτοις τοῖς ὀψοφάγοις, ἄνδρες ἑταῖροι, οἶδα καὶ τὸν παρ' Ἠλείοις τιμώμενον ὀψοφάγον Ἀπόλλωνα. Μνημονεύει δὲ αὐτοῦ Πολέμων ἐν τῇ πρὸς Ἄτταλον ἐπιστολῇ. Οἶδα δὲ καὶ τὴν ἐν τῇ Πισάτιδι γραφὴν ἀνακειμένην ἐν τῷ τῆς Ἀλφειώσας Ἀρτέμιδος ἱερῷ· (Κλεάνθους δ' ἐστὶ τοῦ Κορινθίου·) ἐν ᾗ Ποσειδῶν πεποίηται θύννον τῷ Διὶ προσφέρων ὠδίνοντι, ὡς ἱστορεῖ Δημήτριος ἐν ὀγδόῃ τοῦ Τρωικοῦ διακόσμου.

37. Καὶ τοσαῦτα μὲν, ἔφη ὁ Δημόκριτος, καὶ αὐτὸς ὑμῖν προσοψωνήσας, οὐκ ὀψοφαγήσων, παρῆλθον, διὰ

τὸν πάντ᾽ ἄριστον Οὐλπιανὸν, ὃς διὰ τὰ Σύρων πάτρια καὶ ἡμᾶς τῶν ἰχθύων ἀπεστέρησεν, ἕτερ᾽ ἐξ ἑτέρων ἀεὶ παρεισφέρων. Καίτοι γε Ἀντίπατρος ὁ Ταρσεὺς, ὁ ἀπὸ τῆς Στοᾶς, ἐν τετάρτῳ περὶ δεισιδαιμονίας λέγεσθαί φησι πρός τινων, ὅτι Γάτις, ἡ τῶν Σύρων βασίλισσα, οὕτως ἦν ὀψοφάγος, ὥστε κηρῦξαι, ἄτερ Γάτιδος μηδένα ἰχθὺν ἐσθίειν· ὑπ᾽ ἀγνοίας δὲ τοὺς πολλοὺς αὐτὴν μὲν Ἀτεργάτιν ὀνομάζειν, ἰχθύων δὲ ἀπέχεσθαι. Μνασέας δὲ ἐν δευτέρῳ περὶ Ἀσίας φησὶν οὕτως· „Ἐμοὶ μὲν ἡ Ἀτεργάτις δοκεῖ χαλεπὴ βασίλισσα γεγονέναι, καὶ τῶν λαῶν σκληρῶς ἐπεστατηκέναι, ὥστε καὶ ἀπονομίσαι αὐτοῖς, ἰχθὺν μὴ ἐσθίειν, ἀλλὰ πρὸς αὐτὴν ἀναφέρειν, διὰ τὸ ἀρέσαι αὐτῇ τὸ βρῶμα. Καὶ διὰ τόδε νόμιμον ἔτι διαμένειν, ἐπὰν εὔξωνται τῇ θεῷ, ἰχθῦς ἀργυροῦς ἢ χρυσοῦς ἀνατιθέναι· τοὺς δὲ ἱερεῖς πᾶσαν ἡμέραν τῇ θεῷ ἀληθινοὺς ἰχθῦς ἐπὶ τὴν τράπεζαν ὀψοποιησαμένους παρατιθέναι, ἑφθούς τε ὁμοίως καὶ ὀπτοὺς, οὓς δὴ αὐτοὶ καταναλίσκουσιν οἱ τῆς θεοῦ ἱερεῖς.“ Καὶ μικρὸν προελθὼν πάλιν φησίν· „Ἡ δέ γε Ἀτεργάτις, ὥσπερ Ξάνθος λέγει ὁ Λυδὸς, ὑπὸ Μόψου τοῦ Λυδοῦ ἁλοῦσα κατεποντίσθη μετὰ Ἰχθύος τοῦ υἱοῦ ἐν τῇ περὶ Ἀσκάλωνα λίμνῃ διὰ τὴν ὕβριν, καὶ ὑπὸ τῶν ἰχθύων κατεβρώθη.“

38. Τάχα δὲ καὶ ὑμεῖς, ἄνδρες φίλοι, ἑκόντες παρελίπετε, ὡς ἱεράν τινα ἰχθὺν, τὸν παρ᾽ Ἐφίππῳ τῷ κωμῳδιοποιῷ, ὅν φησι τῷ Γηρυόνῃ σκευάζεσθαι ἐν τῷ ὁμωνύμῳ δράματι, διὰ τούτων λέγων·

Τούτῳ δ᾽ ὁπόταν ναίεται χώρας
ἰχθὺν τιν᾽ ἕλωσ᾽ οὐχ ἡμέριον,
τῆς περικλύστου δ᾽ ἄλλας Κρήτης
μείζω μεγέθει, λοπάς ἐστ᾽ αὐτῷ,

δυνατὴ τούτους χωρεῖν ἑκατόν.
(347) Καὶ περιοίκους εἶναι ταύτῃ
Σινδούς, Λυκίους, Μυγδονιώτας,
Κραναούς, Παφίους. Τούτους δ' ὕλην
κόπτειν, ὁπόταν βασιλεὺς ἕψῃ
τὸν μέγαν ἰχθύν· καὶ προσάγοντας,
καθ' ὅσον πόλεως ἕστηκεν ὅρος,
τοὺς δ' ὑποκάειν. Λίμνην δ' ἐπάγειν
ὕδατος μεστὴν εἰς τὴν ἅλμην,
τοὺς δ' ἅλας αὐτῷ ζεύγη προσάγειν
μηνῶν ὀκτὼ συνεχῶς ἑκατόν.
Περιπλεῖν δ' ἐπὶ τοῖς ἄμβωσιν ἄνω
πέντε κέλητας πεντασκάλμους,
περιαγγέλλειν τ' οὐχ ὑποκάειν
Λυκίων πρυτάνεις. Β. Ψυχρὸν τουτὶ
παύου φυσῶν, Μακεδὼν ἄρχων·
σβέννυ Κελτούς, μὴ προσκαύσῃς.

Οὐκ ἀγνοῶ δ', ὅτι τὰ αὐτὰ ταῦτα εἴρηκεν ὁ Ἔφιππος κὰν Πελταστῇ τῷ δράματι, ἐν ᾧ καὶ ταῦτα ἐκείνοις ὑποτέτακται·

Τοιαῦθ' ὑθλῶν δειπνεῖ, καὶ ζῇ
θαυμαζόμενος μετὰ μειρακίων,
οὐ γιγνώσκων ψήφων ἀριθμούς,
σεμνὸς σεμνῶς χλανίδ' ἕλκων.

Εἰς τίνα δὲ ταῦτ' ἀποτεινόμενος ὁ Ἔφιππος εἴρηκεν, ὥρα σοι ζητεῖν, ὦ καλὲ Οὐλπιανὲ, καὶ διδάσκειν ἡμᾶς, καὶ τῶν εἰρημένων τούτων·

εἴ τί σοι ψελλόν τε καὶ δυσεύρετον,
ἐπαναδίπλαζε, καὶ σαφῶς ἐκμάνθανε.
Σχολὴ δὲ πλείων, ἢ θέλω, πάρεστί μοι,

κατα τὸν Αἰσχύλου Προμηθέα.

39. Καὶ ὁ Κύνουλκος ἀνεβόησε, Καὶ τίν' ἂν τῶν μεγάλων οὗτος, οὐκ ἰχθύων, ἀλλὰ ζητήσεων, ἐπὶ νοῦν λάβοι; ὃς τὰς ἀκάνθας ἀεὶ ἐκλέγει ἑψητῶν τε, καὶ ἀθερινῶν, καὶ εἴ τι τούτων ἀτυχέστερόν ἐστιν ἰχθύδιον, τὰ μεγάλα τεμάχη παραπεμπόμενος.

Καθάπερ γὰρ ἐν ταῖς γεννικαῖς εὐωχίαις,

φησὶν ἐν Ἰξίονι Εὔβουλος,

ἀμύλων παρόντων ἐσθίουσ' ἑκάστοτε
ἄνηθα καὶ σέλινα καὶ φλυαρίας
καὶ κάρδαμ' ἐσκευασμένα,

οὕτω μοι δοκεῖ καὶ ὁ λεβητοχάρων Οὐλπιανὸς, κατὰ τὸν ἐμὸν Μεγαλοπολίτην Κερκιδᾶν, μηδὲν μὲν ἐσθίειν τῶν ἀνδρὶ προσηκόντων, τηρεῖν δὲ τοὺς ἐσθίοντας, εἰ παρεῖδον ἢ ἄκανθαν, ἢ τῶν τραγανῶν τι ἢ χονδρῶδες τῶν παρατεθέντων, οὐδ' ἐπὶ νοῦν βαλλόμενος τὰ τοῦ καλοῦ καὶ λαμπροῦ Αἰσχύλου, ὃς τὰς αὐτοῦ τραγῳδίας τεμάχη εἶναι ἔλεγε τῶν Ὁμήρου μεγάλων δείπνων. Φιλόσοφος δὲ ἦν τῶν πάνυ ὁ Αἰσχύλος, ὃς καὶ ἡττηθεὶς ἀδίκως ποτὲ, ὡς Θεόφραστος ἢ Χαμαιλέων ἐν τῷ περὶ ἡδονῆς εἴρηκεν, ἔφη χρόνῳ τὰς τραγῳδίας ἀνατιθέναι, εἰδὼς ὅτι κομιεῖται τὴν προσήκουσαν τιμήν.

40. Πόθεν δὲ καὶ εἰδέναι δύναται, ἅπερ εἶπε Στρατόνικος ὁ κιθαριστὴς εἰς Πρόπιν, τὸν Ῥόδιον κιθαρῳδόν; Κλέαρχος γὰρ ἐν τοῖς περὶ παροιμιῶν φησιν, ὡς ὁ Στρατόνικος, θεασάμενος τὸν Πρόπιν, ὄντα τῷ μὲν μεγέθει μέγαν, τῇ δὲ τέχνῃ κακὸν, καὶ ἐλάττονα τοῦ σώματος, περωτώντων αὐτὸν ποῖός τίς ἐστιν, εἶπεν· „Οὐδεὶς κακὸς
(348) μέγας ἰχθύς,“ αἰνισσόμενος, ὅτι πρῶτον μὲν οὐδείς ἐστιν, εἶθ' ὅτι κακὸς, καὶ πρὸς τούτοις μέγας μὲν, ἰχθὺς

δὲ διὰ τὴν ἀφωνίαν. Θεόφραστος δ' ἐν τῷ περὶ γελοίου λεχθῆναι μέν φησι τὴν παροιμίαν ὑπὸ τοῦ Στρατονίκου, ἀλλ' εἰς Σιμμύκαν τὸν ὑποκριτὴν, διελόντος τὴν παροιμίαν· „Μέγας οὐδεὶς σαπρὸς ἰχθύς.“ Ἀριστοτέλης ἐν τῇ Ναξίων πολιτείᾳ περὶ τῆς παροιμίας οὕτω γράφει· „Τῶν παρὰ Ναξίοις εὐπόρων οἱ μὲν πολλοὶ τὸ ἄστυ ᾤκουν, οἱ δὲ ἄλλοι διεσπαρμένοι κατὰ κώμας. Ἐν οὖν δή τινι τῶν κωμῶν, ᾗ ὄνομα ἦν Ληστάδαι, Τελεσταγόρας ᾤκει, πλούσιός τε σφόδρα καὶ εὐδοκιμῶν καὶ τιμώμενος παρὰ τῷ δήμῳ, τοῖς τ' ἄλλοις ἅπασι, καὶ τοῖς καθ' ἡμέραν πεμπομένοις. Καὶ ὅτε καταβάντες ἐκ τῆς πόλεως δυσωνοῖντό τι τῶν πωλουμένων, ἔθος ἦν τοῖς πωλοῦσι λέγειν, ὅτι μᾶλλον ἂν προέλοιντο Τελεσταγόρᾳ δοῦναι, ἢ τοσούτου ἀποδόσθαι. Νεανίσκοι οὖν τινες, ὠνούμενοι μέγαν ἰχθὺν, εἰπόντος τοῦ ἁλιέως τὰ αὐτὰ, λυπηθέντες τῷ πολλάκις ἀκούειν, ὑποπιόντες ἐκώμασαν πρὸς αὐτόν. Δεξαμένου δὲ τοῦ Τελεσταγόρου φιλοφρόνως αὐτοὺς, οἱ νεανίσκοι αὐτόν τε ὕβρισαν, καὶ δύο θυγατέρας αὐτοῦ ἐπιγάμους. Ἐφ' οἷς ἀγανακτήσαντες οἱ Νάξιοι καὶ τὰ ὅπλα ἀναλαβόντες ἐπῆλθον τοῖς νεανίσκοις, καὶ μεγίστη τότε στάσις ἐγένετο, προστατοῦντος τῶν Ναξίων Λυγδάμιδος, ὃς ἀπὸ ταύτης τῆς στρατηγίας τύραννος ἀνεφάνη τῆς πατρίδος.“

41. Οὐκ ἄκαιρον δὲ εἶναι νομίζω [εἰπεῖν], ἔτι καὶ αὐτὸς, ἐπειδήπερ ἐμνήσθην τοῦ κιθαριστοῦ Στρατονίκου, λέξαι τι περὶ τῆς εὐστοχίας αὐτοῦ τῶν ἀποκρίσεων. Διδάσκων γὰρ κιθαριστὰς, ἐπειδὴ ἐν τῷ διδασκαλείῳ εἶχεν ἐννέα μὲν εἰκόνας τῶν Μουσῶν, τοῦ δὲ Ἀπόλλωνος μίαν, μαθητὰς δὲ δύο, πυνθανομένου τινὸς, πόσους ἔχοι μαθητὰς, ἔφη, Σὺν τοῖς θεοῖς δώδεκα. Εἰς Μύλασσα δ' ἐπιδημήσας, καὶ κατιδὼν ναοὺς μὲν πολλοὺς, ἀνθρώπους

δὲ ὀλίγους, στὰς ἐν μέσῃ τῇ ἀγορᾷ ἔφη, Ἀκούετε, ναοί. Μάχων δὲ αὐτοῦ ἀναγράφει τάδε ἀπομνημονεύματα·

Στρατόνικος ἀπεδήμησεν εἰς Πέλλαν ποθ', ὃς
παρὰ πλειόνων ἔμπροσθε τοῦτ' ἀκηκοὼς,
ὡς σπληνικοὺς εἴωθεν ἡ πόλις ποιεῖν
ἐν τῷ βαλανείῳ· καταμαθὼν οὖν πλείονας
γυμναζομένους τῶν μειρακίων παρὰ τῷ πυρὶ,
κομψῶς τό τε χρῶμα καὶ τὸ σῶμ' ἠσκηκότας,
διαμαρτάνειν ἔφασκε τοὺς εἰρηκότας
αὐτῷ· καταμαθὼν δ', ἡνίκ' ἐξῄει πάλιν,
τῆς κοιλίας τὸν σπλῆν' ἔχοντα διπλάσιον,
Καθήμενος γὰρ ἐνθάδ' οὗτος φαίνεται
τά θ' ἱμάτια τῶν εἰσιόντων λαμβάνων
τηρεῖν ἅμα καὶ τοὺς σπλῆνας εὐθέως, ἵνα
μηδ' ἡτισοῦν τοῖς ἔνδον ᾖ στενοχωρία.

Ψάλτης κακὸς Στρατόνικον ἑστιῶν ποτε,
ἐπεδείκνυτ' αὐτῷ τὴν τέχνην παρὰ τὸν πότον.
Οὔσης δὲ λαμπρᾶς καὶ φιλοτίμου τῆς δοχῆς,
ψαλλόμενος ὁ Στρατόνικος, οὐκ ἔχων δ' ὅτῳ
διαλέξεθ' ἑτέρῳ, συγκατέθλα τὸ ποτήριον,
(349) ᾔτησε μεῖζον. Καὶ κυάθους πολλοὺς λαβὼν,
τῷ θ' ἡλίῳ τὴν κύλικα δείξας, συντόμως
πιὼν καθεῦδε, ταῦτ' ἐπιτρέψας τῇ τύχῃ.
Ἐπὶ κῶμον ἐλθόντων δὲ τῷ ψάλτῃ τινῶν
ἑτέρων κατὰ τύχην, ὡς ἔοικε, γνωρίμων,
ἔξοινος ὁ Στρατόνικος ἐγένετ' εὐθέως.
Προσπυνθανομένων δ' ὅ τι πολὺν πίνων ἀεὶ
οἶνον ἐμεθύσθη συντόμως, ἀπεκρίνατο,
Ὁ γὰρ ἐπίβουλος κἀναγὴς ψάλτης, ἔφη,
ὡς βοῦν ἐπὶ φάτνῃ δειπνίσας ἀπέκτονεν.

Στρατόνικος, εἰς Ἄβδηρ᾽ ἀποδημήσας ποτὲ
ἐπὶ τὸν ἀγῶνα τὸν τιθέμενον αὐτόθι,
ὁρῶν ἕκαστον τῶν πολιτῶν κατ᾽ ἰδίαν
κεκτημένον κήρυκα, κηρύττοντά τε
ἕκαστον αὐτῶν, ὅτε θέλοι, νουμηνίαν,
σχεδόν τε τοὺς κήρυκας ἐν τῷ χωρίῳ
ὄντας πολὺ πλείους κατὰ λόγον τῶν δημοτῶν,
ἐπ᾽ ἄκρων ἐβάδιζε τῶν ὀνύχων ἐν τῇ πόλει
σχέδην, δεδορκὼς ἀτενὲς εἰς τὴν γῆν κάτω.
Πυνθανομένων δὲ τῶν ξένων αὐτοῦ τινος
τὸ πάθος τὸ γεγονὸς ἐξαπίνης περὶ τοὺς πόδας,
τοῦτ᾽ εἶπε, Τοῖς ὅλοις μὲν ἔῤῥωμαι, ξένε,
καὶ τῶν κολάκων πολὺ μᾶλλον ἐπὶ δεῖπνον τρέχω·
ἀγωνιῶ δὲ, καὶ δέδοικα παντελῶς,
μή ποτ᾽ ἐπιβὰς κήρυκι τὸν πόδ᾽ ἀναπαρῶ.
Αὐλεῖν ἐπὶ τοῖς ἱεροῖσιν αὐλητοῦ κακοῦ
μέλλοντος, ὁ Στρατόνικος, Εὐφήμει, μέχρι
σπείσαντες εὐξώμεσθα, φησὶ, τοῖς θεοῖς.
Κλέων τις ἦν κιθαρῳδὸς, ὃς ἐκαλεῖτο Βοῦς,
δεινῶς ἀπᾴδων, τῇ λύρᾳ τ᾽ οὐ χρώμενος.
Τούτου διακούσας ὁ Στρατόνικος εἶφ᾽, ὅτι
ὄνος λύρας ἐλέγετο, νῦν δὲ βοῦς λύρας.
Στρατόνικος ὁ κιθαρῳδὸς ὡς Βηρισάδην
ἔπλευσεν εἰς τὸν Πόντον, ὄντα βασιλέα.
Πολλοῦ χρόνου δ᾽ ἤδη γεγονότος, ἀποτρέχειν
ἠβούλετο Στρατόνικος εἰς τὴν Ἑλλάδα.
Ὡς δ᾽ αὐτὸν, ὡς ἔοικεν, οὐ προσίετο,
τοῦτ᾽ ἀποκριθῆναί φασι τῷ Βηρισάδῃ,
Σὺ γὰρ διανοεῖ, φησὶν, αὐτοῦ καταμένειν;
Ἐν τῇ Κορίνθῳ παρεπεδήμησέν ποτε

Στρατόνικος ὁ κιθαρῳδός. Εἶτα γρᾴδιον
ἐνέβλεπεν αὐτῷ, κοὐκ ἀφίστατ' οὐδαμοῦ.
κᾆθ' ὁ Στρατόνικος, Πρὸς θεῶν, μῆτερ, φράσον
τί ἔσθ' ὃ βούλει, καὶ τί μ' εἰσβλέπεις ἀεί;
Διηπόρησα, φησὶν, εἰ μήτηρ δέκα
σὲ μῆνας εἶχε κἀκράτει τῆς κοιλίας,
πόλις δ' ἔχουσά σ' ἡμέραν ἀλγεῖ μίαν.
Ἡ Νικοκρέοντος εἰσιοῦσα Βιοθέα
γυνὴ μετὰ παιδίσκης ἅβρας εἰς τὸν πότον,
ἀπεψόφησε, κᾆτα τῶν Σικυωνίων
ἀμυγδάλην ἐπιβᾶσα συνέτριβεν τύχῃ.
Στρατόνικος εἶπεν, Οὐχ ὅμοιος ὁ ψόφος.
Ὑπὸ νύκτα τῆς φωνῆς δὲ ταύτης οὕνεκα
ἐν τῷ πελάγει διέλυσε τὴν παῤῥησίαν.
Ἐπιδεικνυμένου πόθ', ὡς ἔοικεν, ἐν Ἐφέσῳ
ἀφυοῦς κιθαρῳδοῦ τὸν μαθητὴν τοῖς φίλοις,
παρὼν κατὰ τύχην ὁ Στρατόνικος τοῦτ' ἔφη,
Ὅς αὐτὸς αὑτὸν οὐ κιθ * * *
ἄλλους κιθα * * * * *

42. Κλέαρχος δ' ἐν δευτέρῳ περὶ φιλίας, Στρατόνικος (φησὶν) ὁ κιθαριστὴς, ἀναπαύεσθαι μέλλων, ἐκέλευεν ἀεὶ τὸν παῖδα προσφέρειν αὐτῷ πιεῖν, Οὐχ ὅτι διψῶ, φησὶν, ἵνα δὲ μὴ διψήσω. Ἐν δὲ Βυζαντίῳ κιθαρῳδοῦ (350) τὸ μὲν προοίμιον ᾄσαντος εὖ, ἐν δὲ τοῖς λοιποῖς ἀποτυγχάνοντος, ἀναστὰς ἐκήρυξεν, Ὅς ἂν καταμηνύσῃ τὸν τὸ προοίμιον ᾄσαντα κιθαρῳδὸν, λήψεται χιλίας δραχμάς. Ἐρωτηθεὶς δ' ὑπό τινος, τίνες εἰσὶν οἱ μοχθηρότατοι, τῶν ἐν Παμφυλίᾳ Φασηλίτας μὲν ἔφησε μοχθηροτάτους εἶναι, Σιδήτας δὲ τῶν ἐν τῇ οἰκουμένῃ. Πάλιν δ' ἐπερωτηθεὶς, ὥς φησιν Ἡγήσανδρος, πότερα Βοιωτοὶ

βαρβαρώτεροι τυγχάνουσιν ὄντες ἢ Θετταλοὶ, Ἠλείους ἔφησεν. Ἀναστήσας δέ ποτε καὶ τρόπαιον ἐν τῇ διατριβῇ ἐπέγραψε ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΚΑΚΩΣ ΚΙΘΑΡΙΖΟΝΤΩΝ. Ἐρωτηθεὶς δὲ ὑπό τινος, τίνα τῶν πλοίων ἀσφαλέστατά ἐστι, τὰ μακρὰ ἢ τὰ στρογγύλα, Τὰ νενεωλκημένα, εἶπεν. Ἐν Ῥόδῳ δ' ἐπίδειξιν ποιούμενος, ὡς οὐδεὶς ἐπεσημήνατο, καταλιπὼν τὸ θέατρον ἐξῆλθεν, εἰπὼν, Ὅπου τὸ ἀδάπανον οὐ ποιεῖτε, πῶς ἐγὼ ἐλπίζω παρ' ὑμῶν ἔρανον λήψεσθαι; Γυμνικοὺς δὲ ἀγῶνας, ἔφη, διατιθέτωσαν Ἠλεῖοι, Κορίνθιοι δὲ θυμελικοὺς, Ἀθηναῖοι δὲ σκηνικούς. Εἰ δέ τις τούτων πλημμελοίη, μαστιγούσθωσαν Λακεδαιμόνιοι· ἐπισκώπτων τὰς παρ' αὐτοῖς ἀγομένας μαστιγώσεις, ὥς φησι Χαρικλῆς ἐν τῷ πρώτῳ περὶ τοῦ ἀστικοῦ ἀγῶνος. Πτολεμαίου δὲ τοῦ βασιλέως περὶ κιθαριστικῆς πρὸς αὐτὸν διαλεγομένου φιλονεικότερον, Ἕτερόν ἐστιν, εἶπεν, ὦ βασιλεῦ, σκῆπτρον, ἕτερον δὲ πλῆκτρον· ὥς φησι Καπίτων ὁ ἐποποιὸς ἐν τετάρτῳ τῶν πρὸς Φιλόπαππον ὑπομνημάτων. Παρακληθεὶς δὲ ἀκοῦσαί ποτε κιθαρῳδοῦ μετὰ τὴν ἀκρόασιν ἔφη·

Τῷ δ' ἕτερον μὲν ἔδωκε πατὴρ, ἕτερον δ' ἀνένευσε.

Καί τινος εἰπόντος, Τὸ ποῖον; ἔφη, Κακῶς μὲν κιθαρίζειν ἔδωκεν, ᾄδειν δὲ καλῶς ἀνένευσεν. Δοκοῦ δέ ποτε καταπεσούσης, καὶ ἀποκτεινάσης ἕνα τῶν πονηρῶν, Ἄνδρες, ἔφη, δοκῶ, εἰσὶ θεοί· εἰ δὲ μή εἰσι, δοκοὶ εἰσίν.

43. Ἀναγράφει δὲ καὶ τάδε, μετὰ τὰ προειρημένα τοῦ Στρατονίκου ἀπομνημονευμάτων, οὕτως. Στρατόνικος πρὸς τὸν Χρυσογόνου πατέρα, λέγοντα, ὅτι πάντα αὐτῷ ὑπάρχει οἰκεῖα· αὐτὸς μὲν γὰρ ἐργολάβος εἶναι, τῶν δὲ υἱῶν ὁ μὲν διδάξει, ὁ δὲ αὐλήσει, Προσδεῖ γε, ἔφη ὁ Στρατόνικος, ἔτι ἑνός. Εἰπόντος δὲ Τίνος; Θεάτρου, ἔφη, οἰ-

κείου. Ἐρομένου δέ τινος, ὅ τι τὴν Ἑλλάδα πᾶσαν περινοστεῖ, ἀλλ' οὐκ ἐν μιᾷ πόλει διαμένει, Παρὰ τῶν Μουσῶν ἔφη εἰληφέναι τέλος τοὺς Ἕλληνας ἅπαντας, παρ' ὧν πράττεσθαι μισθὸν ἀμουσίας. Τὸν Φάωνα δὲ ἔφη αὐλεῖν οὐχ Ἁρμονίαν, ἀλλὰ τὸν Κάδμον. Προσποιουμένου δὲ εἶναι Φάωνος αὐλητικοῦ, καὶ ἔχειν φάσκοντος Μεγαροῖ χορὸν, Ληρεῖς, ἔφη· ἐκεῖ μὲν γὰρ οὐκ ἔχεις, ἀλλ' ἔχει. Μάλιστα δὲ θαυμάζειν ἔφη τὴν τοῦ σοφιστοῦ Σατύρου μητέρα, ὅτι ὃν οὐδεμία πόλις ἐνεγκεῖν οἷα τε δέκα ἡμέρας, ἐκείνη δέκα μῆνας ἤνεγκε. Πυνθανόμενος δ' ἐν Ἰλίῳ ἐπι-
(351) δημεῖν αὐτὸν ἐν τοῖς Ἰλιείοις, Ἀεὶ, ἔφησεν, Ἰλίῳ κακά. Μυνακοῦ δ' αὐτῷ περὶ μουσικῆς διαμφισβητοῦντος, οὐ προσέχειν αὐτῷ ἔφη, ὅτι ἀνώτερον τοῦ σφυροῦ λέγει. Τὸν δὲ φαῦλον ἰατρὸν ἀπαυθημερίζειν ἔφη ποιεῖν εἰς Ἅιδου τοὺς θεραπευομένους. Ἀπαντήσας δέ τινι τῶν γνωρίμων, ὡς εἶδεν ἐσπογγισμένα τὰ ὑποδήματα καλῶς, συνηχθέσθη ὡς πράττοντι κακῶς, νομίζων οὐκ ἂν οὕτως ἐσπογγίσθαι καλῶς, εἰ μὴ αὐτὸς ἐσπόγγισεν. Ἐν Τειχιοῦντι δὲ τῆς Μιλήτου μιγάδων οἰκούντων, ὡς ἑώρα πάντας τοὺς τάφους ξενικοὺς ὄντας, Ἀπίωμεν, ἔφη, παῖ· ἐνταῦθα γὰρ οἱ ξένοι ἐοίκασιν ἀποθνήσκειν, τῶν δ' ἀστῶν οὐδείς. Ζήθου δὲ τοῦ κιθαριστοῦ διεξιόντος περὶ μουσικῆς, μόνῳ δὴ οὐκ ἔφη προσήκειν περὶ μουσικῆς λαλεῖν, ὅς γ', ἔφη, τὸ ἀμουσότατον τῶν ὀνομάτων εἵλου, εἰ σεαυτὸν ἀντὶ Ἀμφίονος Ζῆθον καλεῖς. Μακεδόνα δέ τινα κιθαρίζειν διδάσκων ἐκπικρανθεὶς ἐπὶ τῷ μηδὲν αὐτὸν ποιεῖν τῶν δεόντων, Εἰς Μακεδονίαν, ἔφη.

44. Πρὸς βαλανείῳ ψυχρῷ καὶ φαύλῳ κεκοσμημένον ἰδὼν ἡρῷον λαμπρῶς, ὡς ἐξῆλθε λελουμένος κακῶς, Οὐ θαυμάζω, ἔφη, ὅτι πολλοὶ ἀνάκεινται πίνακες· ἕκαστον

γὰρ τῶν λουομένων ὡς συνθέντα ἀνατιθέναι. Ἐν Αἴνῳ δὲ ἔφη τοὺς μὲν ὀκτὼ μῆνας εἶναι ψῦχος, τοὺς δὲ τέτταρας χειμῶνα. Τοὺς δὲ Ποντικοὺς ἐκ τοῦ πολλοῦ ἥκειν πόντου· ὥσπερ ἐκ τοῦ ὀλέθρου. Τοὺς δὲ Ῥοδίους ἐκάλει λευκοὺς Κυρηναίους καὶ μνηστήρων πόλιν, τὴν δ' Ἡράκλειαν ἀνδροκόρινθον, καὶ τὸ Βυζάντιον μασχάλην τῆς Ἑλλάδος, τοὺς δὲ Λευκαδίους ἑώλους Κορινθίους, τοὺς δ' Ἀμβρακιώτας μεμβρακιώτας. Ἐκ τῆς δ' Ἡρακλείας ὡς ἐξῄει τὰς πύλας καὶ περιεσκόπει, ἐρομένου τινὸς, τί περισκοπεῖ, αἰσχύνεσθαι ἔφη, μὴ ὀφθῇ, ὥσπερ ἐκ πορνείου ἐξιών. Ἰδὼν δ' ἐν τῷ κύφωνι δεδεμένους δύο, Ὡς μικροπολιτικὸν, ἔφη, τὸ μὴ δύνασθαι συμπληρῶσαι. Πρὸς δὲ ἁρμονικόν τινα, κηπουρὸν ὄντα πρότερον, ἀμφισβητοῦντ' αὐτῷ περὶ ἁρμονίας, ἔφη·

Ἔρδοι τὶς ἣν ἕκαστος εἰδείη τέχνην.

Ἐν Μαρωνείᾳ δὲ συμπίνων τισὶν, ἐθέλειν ἔφη γνῶναι, κατὰ τίνα τόπον ἐστὶ τῆς πόλεως, ἐὰν κατακαλύψαντες ἄγωσιν. Εἶθ' ὡς ἦγον, καὶ ἠρώτων, Κατὰ τὸ καπηλεῖον, ἔφη. Ὅτι καπηλεῖα ἐδόκει εἶναι ἡ Μαρώνεια. Τὸν δὲ Τηλεφάνην, ἐπεὶ ἀναφυσᾶν ἤρχετο, παρακατακείμενος, Ἄνω, ἔφη, ὡς οἱ ἐρυγγάνοντες." Τοῦ δὲ βαλανέως ἐν Καρδίᾳ ῥύμμα γῆν μοχθηρὰν καὶ ὕδωρ ἁλμυρὸν παρέχοντος, πολιορκεῖσθαι ἔφη κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν.

45. Νικήσας δ' ἐν Σικυῶνι τοὺς ἀνταγωνιστὰς, ἀνέθηκεν εἰς τὸ Ἀσκληπιεῖον τρόπαιον, ἐπιγράψας· ΣΤΡΑΤΟΝΙΚΟΣ ΑΠΟ ΤΩΝ ΚΑΚΩΣ ΚΙΘΑΡΙΖΟΝΤΩΝ. Ἄισαντος δέ τινος, ἤρετο, τίνος τὸ μέλος. Εἰπόντος δ', ὅτι Καρκίνου, Πολύ γε μᾶλλον, ἔφη, ἢ ἀνθρώπου. Ἐν Μαρωνείᾳ δ' ἔφη οὐ γίνεσθαι ἔαρ, ἀλλ' ἀλέαν.

Ἄιδι δὲ πρὸς τὸν παῖδα, διαμφισβητοῦντος τοῦ

βαλανέως περὶ τοῦ ἀργυρίου· (ἦν γὰρ νόμος, πλείονος (352) λούειν τοὺς ξένους·) Ὦ μιαρὲ, ἔφη, παῖ, παρὰ χαλκοῦν με μικροῦ Φασηλίτην ἐποίησας. Πρὸς δὲ τὸν ἐπαινοῦντα, ἵνα λάβῃ τὶ, αὐτὸς ἔφη μείζων εἶναι πτωχός. Ἐν μικρᾷ δέ πόλει διδάσκων ἔφη, Αὕτη οὐ πόλις ἐστὶν, ἀλλὰ μόλις. Ἐν Πέλλῃ δὲ πρὸς φρέαρ προσελθὼν, ἠρώτησεν, εἰ πότιμόν ἐστιν. Εἰπόντων δὲ τῶν ἱμώντων, Ἡμεῖς γε τοῦτο πίνομεν· Οὐκ ἄρ᾿, ἔφη, πότιμόν ἐστιν. Ἐτύγχανον δὲ οἱ ἄνθρωποι χλωροὶ ὄντες. Ἐπακούσας δὲ τῆς Ὠδῖνος τῆς Τιμοθέου, Εἰ δ᾿ ἐργολάβον, ἔφη, ἔτικτε καὶ μὴ θεὸν, ποίας ἂν ἠφίει φωνάς; Πολυΐδου δὲ σεμνυνομένου, ὡς ἐνίκησε Τιμόθεον ὁ μαθητὴς αὐτοῦ Φιλωτᾶς, θαυμάζειν ἔφη, εἰ ἀγνοεῖ, ὅτι αὐτὸς μὲν ψηφίσματα ποιεῖ, Τιμόθεος δὲ νόμους. Πρὸς Ἄρειον δὲ τὸν ψάλτην ὀχλοῦντά τι αὐτὸν, Ψάλλ᾿ ἐς κόρακας, ἔφη. Ἐν Σικυῶνι δὲ πρὸς νακοδέψην γεγενημένον, ἐπεὶ ἐλοιδορεῖτό τι αὐτῷ καὶ Κακόδαιμον ἔφη, Νακόδαιμον ἔφη. Τοὺς δὲ Ῥοδίους ὁ αὐτὸς Στρατόνικος σπαταλῶνας καὶ θερμοπότας θεωρῶν, ἔφη αὐτοὺς λευκοὺς εἶναι Κυρηναίους. Καὶ αὐτὴν δὲ τὴν Ῥόδον ἐκάλει μνηστήρων πόλιν, χρώματι μὲν εἰς ἀσωτίαν διαλλάττειν ἐκείνων ἡγούμενος αὐτοὺς, ὁμοιότητι δ᾿ εἰς καταφέρειαν ἡδονῆς τὴν πόλιν μνηστήρων εἰκάζων.

46. Ζηλωτὴς δὲ τῶν εὐτραπέλων λόγων τούτων ἐγένετο ὁ Στρατόνικος Σιμωνίδου τοῦ ποιητοῦ, ὥς φησιν Ἔφορος ἐν δευτέρῳ περὶ εὑρημάτων, φάσκων καὶ Φιλόξενον τὸν Κυθήριον περὶ τὰ ὅμοια ἐσπουδακέναι. Φανίας δ᾿ ὁ περιπατητικὸς ἐν δευτέρῳ περὶ ποιητῶν „Στρατόνικος (φησὶν) ὁ Ἀθηναῖος δοκεῖ τὴν πολυχορδίαν εἰς τὴν ψιλὴν κιθάρισιν πρῶτος εἰσενεγκεῖν, καὶ πρῶτος μαθητὰς τῶν ἁρμονικῶν ἔλαβε, καὶ διάγραμμα συνεστήσατο. Ἦν

δὲ καὶ ἐν τῷ γελοίῳ οὐκ ἀπίθανος.“ Φησὶ δὲ καὶ τελευτῆσαι αὐτὸν διὰ τὴν ἐν τῷ γελοίῳ παῤῥησίαν ὑπὸ Νικοκλέους τοῦ Κυπρίων βασιλέως φάρμακον πιόντα, διὰ τὸ σκώπτειν αὐτοῦ τοὺς υἱούς.

47. Τοῦ δ᾽ Ἀριστοτέλους τεθαύμακα, ὃν πολυθρύλλητον πεποιήκασιν οἱ σοφοὶ οὗτοι, καλέ μου Δημόκριτε, καὶ εἰ τῶν λόγων αὐτοῦ πρεσβεύεις, ὡς καὶ τῶν ἄλλων φιλοσόφων τε καὶ ῥητόρων, τῆς ἀκριβείας, πότε μαθὼν ἢ παρὰ τίνος ἀνελθόντος ἐκ τοῦ βυθοῦ Πρωτέως ἢ Νηρέως, τί ποιοῦσιν οἱ ἰχθύες, ἢ πῶς κοιμῶνται, ἢ πῶς διαιτῶνται. Τοιαῦτα γὰρ συνέγραψεν, ὡς εἶναι κατὰ τὸν κωμῳδιοποιὸν θαύματα μωροῖς. Φησὶ γὰρ, ὅτι κήρυκες μὲν καὶ πάντα τὰ ὀστρακόδερμα ἀνόχευτον αὐτῶν ἐστι τὸ γένος, καὶ ὅτι ἡ πορφύρα καὶ ὁ κῆρυξ μακρόβια. Ζῇν γὰρ τὴν πορφύραν ἔτη ἕξ, πόθεν αὐτῷ εἰδέναι; Καὶ ὅτι ἐπὶ πλεῖστον χρόνον ἐν ὀχείᾳ γίνεται ἡ ἔχιδνα· καὶ ὅτι μέγιστόν ἐστιν ἡ φάττα, δεύτερον δὲ ἡ οἰνὰς, ἐλάχιστον δὲ ἡ τρυγών. Πόθεν δ᾽, ὅτι ὁ μὲν ἄῤῥην ἵππος ζῇ ἔτη πέντε καὶ τριάκοντα, ἡ δὲ θήλεια πλείω τῶν τεσσαράκοντα; βιῶναι φήσας τινὰ καὶ ἑβδομήκοντα πέντε. Ἱστορεῖ δὲ, ὅτι καὶ ἐκ τῆς τῶν φθειρῶν ὀχείας αἱ κόνιδες γεννῶνται, καὶ ὅτι ἐκ τοῦ σκώληκος μεταβάλλοντος γίνεται κάμπη, ἐξ ἧς βομβυλιὸς, ἀφ᾽ οὗ ὁ νεκύδαλλος ὀνομαζόμενος. Ἀλλὰ μὴν καὶ τὰς μελίσσας βιοῦν φησι μέχρι ἐτῶν ἕξ, τινὰς δὲ καὶ ἑπτά. Οὐκ ὦφθαι δέ φησιν οὔτε μέλισ-
(353) σαν οὔτε κηφῆνα ὀχεύοντας, ὅθεν οὐκ εἶναι διιδεῖν, πότερα αὐτῶν ἄῤῥενα, ἢ θήλεα. Πόθεν δὲ, ὅτι οἱ ἄνθρωποι ἥσσονες μελισσῶν· ἀεὶ γὰρ αὗται τὴν ἰσότητα τοῦ βίου τηροῦσιν, οὐ μεταβαλλόμεναι, ἀλλ᾽ ἀγείρουσαι καὶ ἀδιδάκτως ποιοῦσαι· οἱ δ᾽ ἄνθρωποι ἥσσονες με-

λισσῶν καὶ πλήρεις οἰήσεως, ὡς ἐκεῖναι μέλιτος· πόθεν διετήρησεν; Ἐν δὲ τῷ περὶ μακροβιότητός φησιν, ὅτι ὦπταί τις μυῖα ἔτη ἓξ ἢ ἑπτὰ ζήσασα. Τίς γὰρ τούτων ἡ ἀπόδειξις;

48. Ποῦ δὲ εἶδεν, ἐκ κέρατος ἐλάφου κισσὸν ἀναφύντα; Γλαῦκες δὲ, φησὶ, καὶ κόρακες ἡμέρας ἀδυνατοῦσι βλέπειν· διὸ νύκτωρ τὴν τροφὴν ἑαυτοῖς θηρεύουσι, καὶ οὐ πᾶσαν νύκτα, ἀλλὰ τὴν ἀρχέσπερον. Καὶ τὰς ἰδέας δὲ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν οὐκ ἐμφερεῖς εἶναι. Τοῖς μὲν γὰρ γλαυκαὶ, τοῖς δὲ μέλαιναι, τοῖς δὲ χαροποί. Ἀνθρώποις δ᾽ ὅτι παντοῖος ὁ ὀφθαλμὸς, ἠθῶν τε διαφορὰς εἶναι περὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς λέγει· τοὺς μὲν γὰρ αἰγωποὺς τῶν ἀνθρώπων, πρὸς ὀξύτητα μὲν ὄψεως εὖ πεφυκέναι, τὰ δ᾽ ἤθη βελτίστους εἶναι. Καὶ τῶν ἄλλων τοὺς μὲν ἐκτὸς ἔχειν τοὺς ὀφθαλμοὺς, τοὺς δὲ ἐντὸς, ἄλλους δὲ μέσως. Καὶ τοὺς μὲν ἐκτὸς ὀξυωπεστάτους εἶναι, τοὺς δὲ ἐκτὸς κακοηθεστάτους· οἱ δὲ μέσως, φησὶν, ἔχοντες ἐπιεικεῖς. Εἶναι δέ τινας καὶ σκαρδαμυκτικοὺς, τοὺς δ᾽ ἀτενεῖς, τοὺς δὲ μέσους· ἀναιδεῖς δ᾽ εἶναι τοὺς σκαρδαμυκτικοὺς, ἀβεβαίους δ᾽ εἶναι τοὺς ἀτενεῖς· τοὺς δὲ μέσους βελτίστων ἠθῶν. Μόνον τε ἄνθρωπον τῶν ζώων τὴν καρδίαν ἔχειν ἐν τοῖς ἀριστεροῖς μέρεσι, τὰ δ᾽ ἄλλα ζῶα ἐν τῷ μέσῳ. Καὶ τοὺς ἄῤῥενας τῶν θηλειῶν πλείονας ὀδόντας ἔχειν. Τετηρῆσθαι δέ φησι τοῦτο καὶ ἐπὶ προβάτου, καὶ ἐπὶ συὸς, καὶ ἐπὶ αἰγός. Τῶν δὲ ἰχθύων οὐδένα γεννᾶσθαι ὄρχεις ἔχοντα. Μαστοὺς δὲ οὔτ᾽ ἰχθὺν ἔχειν, οὔτε ὄρνιθας. Δελφῖνα δὲ μόνον οὐκ ἔχειν χολήν. Ἔνιοι δέ, φησιν, ἐπὶ μὲν τῷ ἥπατι οὐκ ἔχουσι χολὴν, ἀλλὰ πρὸς τοῖς ἐντέροις, ὡς ἔλοψ, καὶ συναγρὶς, καὶ σμύραινα, καὶ ξιφίας, καὶ χελιδών. Ἡ δὲ ἀμία παρ᾽ ὅλον τὸ ἔντερον παρατεταμένην ἔχει τὴν χολήν· ἱέραξ δὲ καὶ ἰκτῖνος

πρὸς τῷ ἥπατι καὶ τοῖς ἐντέροις· ὁ δ' αἰγοκέφαλος πρὸς τῷ ἥπατι καὶ τῇ κοιλίᾳ· περιστερὰ δὲ καὶ ὄρτυξ καὶ χελιδὼν, οἱ μὲν πρὸς τοῖς ἐντέροις, οἱ δὲ πρὸς τῇ κοιλίᾳ.

49. Τὰ δὲ μαλακόδερμά φησι καὶ τὰ ὀστρακόδερμα καὶ τὰ σελαχώδη καὶ τὰ ἔντομα πλείονα χρόνον ὀχεύειν. Δελφῖνα δὲ καί τινας τῶν ἰχθύων παρακατακλινομένους ὀχεύειν, καὶ εἶναι τῶν μὲν δελφίνων βραδεῖαν τὴν μίξιν, τῶν δὲ ἰχθύων ταχεῖαν. Ἔτι ὁ λέων, φησὶ, στερέμνια ἔχει τὰ ὀστᾶ, καὶ, κοπτομένων αὐτῶν, ὥσπερ ἐκ τῶν λίθων, πῦρ ἐκλάμπει. Δελφὶς δὲ ὀστᾶ μὲν ἔχει, καὶ οὐκ ἄκανθαν, τὰ δὲ σελάχη καὶ χόνδρον καὶ ἄκανθαν. Τῶν δὲ ζώων τὰ μὲν εἶναι χερσαῖα, τὰ δὲ ἔνυδρα, τὰ δὲ πυριγενῆ. Εἶναι δέ τινα καὶ ἐφήμερα καλούμενα, ἃ μίαν μόνην ἡμέραν ζῇν. Τὰ δὲ ἀμφίβια εἶναι, ὡς τὸν ποτάμιον ἵππον, καὶ κροκόδειλον, καὶ ἔνυδριν. Πάντα τε τὰ ζῶα δύο ἡγεμόνας ἔχειν πόδας, καρκίνον δὲ τέσσαρας. Ὅσα δ' ἔναιμά ἐστι, φησὶ, τῶν ζώων, ἢ ἄποδά ἐστιν, ἢ δίποδα, ἢ τετράποδα· ὅσα δὲ τῶν τεσσάρων πλείονας ἔχει πόδας, ἄναιμά ἐστι. Διὸ καὶ πάντα τὰ κινούμενα τέτταρσι σημείοις κινεῖται· ἄνθρωπος μὲν δύο ποσὶ καὶ χερσὶ δύο, ὄρνις δὲ δύο ποσὶ, καὶ δύο πτέρυξιν, ἔγχελυς καὶ γόγγρος δύο (354) πτερυγίοις, καὶ δύο καμπαῖς. Ἔτι τῶν ζώων τὰ μὲν ἔχει χεῖρας, ὡς ἄνθρωπος· τὰ δὲ δοκεῖ, ὡς πίθηκος. Οὐδὲν γὰρ τῶν ἀλόγων ζώων δίδωσι καὶ λαμβάνει, πρὸς ἅπερ αἱ χεῖρες ὄργανα δέδονται. Πάλιν τῶν ζώων τὰ μὲν ἄρθρα ἔχει, ὡς ἄθνρωπος, ὄνος, βοῦς, τὰ δὲ ἄναρθρά ἐστιν, οἷον ὄφεις, ὄστρεα, πλεύμονες. Πολλά τε τῶν ζώων οὐ κατὰ πᾶσαν ὥραν φαίνεται, οἷον τὰ φωλεύοντα. Καὶ ὅσα δὲ μὴ φωλεύει, οὐκ ἀεὶ φαίνεται, οἷον χελιδόνες καὶ πελαργοί.

50. *Πολλὰ δὲ ἔχων ἔτι λέγειν, περὶ ὧν ἐλήρησεν ὁ φαρμακοπώλης, παύομαι, καίτοι εἰδὼς καὶ Ἐπίκουρον, τὸν φιλαληθέστατον, ταῦτ' εἰπόντα περὶ αὐτοῦ ἐν τῇ περὶ ἐπιτηδευμάτων ἐπιστολῇ, ὅτι καταφαγὼν τὰ πατρῷα ἐπὶ στρατείαν ὥρμησε, καὶ ὅτι ἐν ταύτῃ κακῶς πράττων, ἐπὶ τὸ φαρμακοπωλεῖν ἦλθεν· εἶτα ἀναπεπταμένου τοῦ Πλάτωνος περιπάτου, φησὶ, παραβαλὼν ἑαυτὸν προσεκάθισε τοῖς λόγοις, οὐκ ὢν ἀφυής. Καὶ κατὰ μικρὸν εἰς τὴν θεωρουμένην ἐξῆλθεν. Οἶδα δὲ, ὅτι ταῦτα μόνος Ἐπίκουρος εἴρηκε κατ' αὐτοῦ, οὔτε δ' Εὐβουλίδης, ἀλλ' οὐδὲ Κηφισόδωρος τοιοῦτόν τι ἐτόλμησεν εἰπεῖν κατὰ τοῦ Σταγειρίτου, καίτοι καὶ συγγράμματα ἐκδόντες κατὰ τἀνδρός. Ἐν δὲ τῇ αὐτῇ ἐπιστολῇ ὁ Ἐπίκουρος καὶ Πρωταγόραν φησὶ τὸν σοφιστὴν ἐκ φορμοφόρου καὶ ξυλοφόρου πρῶτον μὲν γενέσθαι γραφέα Δημοκρίτου· θαυμασθέντα δ' ὑπ' ἐκείνου ἐπὶ ξύλων τινῶν ἰδίᾳ συνθέσει, ἀπὸ ταύτης τῆς ἀρχῆς ἀναληφθῆναι ὑπ' αὐτοῦ, καὶ διδάσκειν ἐν κώμῃ τινὶ γράμματα, ἀφ' ὧν ἐπὶ τὸ σοφιστεύειν ὁρμῆσαι. Κἀγὼ δὲ, ἄνδρες συνδαιταλεῖς, ἀπὸ τῶν πολλῶν τούτων λόγων τὴν ὁρμὴν ἔχω ἐπὶ τὸ ἤδη γαστρίζεσθαι. Εἰπόντος οὖν τινος, ἔτι παρασκευάζεσθαι τοὺς μαγείρους, διὰ τὴν πολλὴν τῶν λόγων ἑστίασιν, ἵνα μὴ ψυχρὰ παρατιθῶσιν, (οὐδεὶς γὰρ ἂν φάγοι ψυχρῶν·) ὁ Κύνουλκος ἔφη, κατὰ τὸν Ἀλέξιδος τοῦ κωμῳδιοποιοῦ Μίλκωνα, ἐγὼ, φησὶν,*

> *ἂν μὴ παραθῶσι θερμά. Τἀγαθὸν Πλάτων*
> *ἁπανταχοῦ φησ' ἀγαθὸν εἶναι. Μανθάνεις;*
> *Τὸ δ' ἡδὺ πάντως ἡδὺ, κἀκεῖ κἀνθάδε.*

Οὐκ ἀχαρίστως δὲ καὶ Σφαῖρον, τὸν συσχολάσαντα μὲν Χρυσίππῳ παρὰ Κλεάνθει, μετάπεμπτον δὲ γενόμενον εἰς Ἀλεξάνδρειαν ὑπὸ τοῦ βασιλέως Πτολεμαίου, κηρίνων

ποτὲ ἐν τῷ δείπνῳ παρατεθεισῶν ὀρνίθων, ἐκτείναντα τὰς χεῖρας ἐπισχεθῆναι ὑπὸ τοῦ βασιλέως, ὡς ψεύδει συγκατάτιθέμενον. Τὸν δ' εὐστόχως ἀποφήνασθαι εἰπόντα οὐ τούτῳ συγκατατίθεσθαι, ὅτι εἰσὶν ὄρνεις, ἀλλ' ὅτι εὔλογόν ἐστι ταύτας ὄρνεις εἶναι. Διαφέρειν δὲ τὴν καταληπτικὴν φαντασίαν τοῦ εὐλόγου· τὴν μὲν γὰρ ἀδιάψευστον εἶναι, τὸ δ' εὔλογον ἄλλως ἀποβαίνειν. Καὶ ἡμῖν οὖν κατὰ τὴν καταληπτικὴν φαντασίαν καὶ τῶν κηρίνων περιενεχθήτω, ἵνα κἂν κατὰ τὴν ὄψιν πλανᾶσθαι δυνάμεθα, ἵνα μὴ πάντα λαλῶμεν.

(355) 51. Καὶ μελλόντων ἤδη δειπνεῖν ἐπισχεῖν ἐκέλευσεν ὁ Δάφνος, ἐπειπὼν τὸ ἐκ Μαμμακύθου Ἀρισταγόρου, ἢ Αὐρῶν Μεταγένους, ἰαμβεῖον·

Ὥσπερ ἐπειδὰν δειπνῶμέν πού, τότε πλεῖστα λαλοῦμεν ἅπαντες.

Κἀγώ φημι ἐνδεῶς εἰρῆσθαι τὸν περὶ ἰχθύων λόγον, πολλὰ εἰρηκότων καὶ Ἀσκληπιαδῶν παίδων, Φιλοτίμου λέγω ἐν τοῖς περὶ τροφῆς καὶ Μνησιθέου τοῦ Ἀθηναίου, ἔτι δὲ Διφίλου τοῦ Σιφνίου. Οὗτος γὰρ ἐν τῷ ἐπιγραφομένῳ περὶ τῶν προσφερομένων τοῖς νοσοῦσι καὶ τοῖς ὑγιαίνουσί φησιν, ὅτι τῶν θαλασσίων ἰχθύων οἱ μὲν πετραῖοί εἰσιν εὔφθαρτοι, εὔχυλοι, σμηκτικοὶ, κοῦφοι, ὀλιγότροφοι, οἱ δὲ πελάγιοι δυσφθαρτότεροι, πολύτροφοι, δυσοικονόμητοι. Καὶ τῶν πετραίων ὁ φυκὴν καὶ ἡ φυκὶς, ἁπαλώτατα ἰχθύδια ὄντα, ἄβρωμα καὶ εὔφθαρτά ἐστιν, ἡ δὲ πέρκη τούτοις προσεοικυῖα κατὰ τόπους ὀλίγῳ διαλλάττει. Οἱ δὲ κωβιοὶ ἀναλογοῦσι τῇ πέρκῃ· ὧν οἱ μικροὶ καὶ οἱ λευκοὶ ἁπαλοί εἰσιν, ἄβρωμοι, εὔχυλοι, εὔπεπτοι· οἱ δὲ χλωροὶ, (καλοῦνται δὲ καυλῖναι) ξηροί εἰσι καὶ ἄλιπεῖς. Αἱ δὲ χάνναι ἁπαλίσαρκοι, σκληρότεροι δὲ τῆ

πέρκης. Ὁ δὲ σκάρος ἁπαλόσαρκος, ψαθυρὸς, γλυκὺς, κοῦφος, εὔπεπτος, εὐανάδοτος, εὐκοίλιος. Τούτων δ' ὁ πρόσφατος ὕποπτος, ἐπειδὴ τοὺς θαλαττίους λαγὼς θηρεύοντες σιτοῦνται· διὸ καὶ τὰ ἐντὸς χολέρας ποιητικὰ ἔχει. Ἡ δὲ καλουμένη κηρὶς ἁπαλόσαρκος, εὐκοίλιος, εὐστόμαχος· ὁ δὲ χυλὸς αὐτῆς παχύνει καὶ σμήχει. Ὀρφὸς ἢ ὀρφὼς εὔχυλος, πολύχυλος, γλίσχρος, δύσφθαρτος, πολύτροφος, οὐρητικός. Τὰ δὲ πρὸς τῇ κεφαλῇ αὐτοῦ γλίσχρα, εὔπεπτα, τὰ δὲ σαρκώδη δύσπεπτα, βαρύτερα· ἁπαλώτερον δὲ τὸ οὐραῖον· φλέγματός δ' ἐστὶ δραστικὸς ὁ ἰχθὺς καὶ δύσπεπτος. Αἱ δὲ σφύραιναι τῶν γόγγρων εἰσὶ τροφιμώτεραι. Ἡ δὲ λιμναία ἔγχελυς τῆς θαλασσίας ἐστὶν εὐστομωτέρα καὶ πολυτροφωτέρα. Τῷ δὲ μελανούρῳ ἀναλογεῖ ὁ χρύσοφρυς. Σκορπίοι δὲ οἱ πελάγιοι καὶ κιῤῥοὶ τροφιμώτεροι τῶν τεναγωδῶν τῶν ἐν τοῖς αἰγιαλοῖς τῶν μεγάλων."

52. „Σπάρος δὲ δριμὺς, ἁπαλόσαρκος, ἄβρωμος, εὐστόμαχος, οὐρητικὸς, οὐκ ἄπεπτος· ταγηνιστὸς δὲ δύσπεπτος. Τρίγλη εὐστόμαχος, παραστύφουσα, σκληρόσαρκος, δύσφθαρτος, ἐφεκτικὴ κοιλίας, καὶ μάλιστα ἡ ἐξ ἀνθράκων· ἡ δὲ ἀπὸ τηγάνου βαρεῖα καὶ δύσπεπτος, κοινῶς δὲ πᾶσα αἵματος ἐκκριτική. Συνόδους καὶ χόραξ τοῦ μὲν αὐτοῦ γένους εἰσὶ, διαφέρει δ' ὁ χάραξ. Φάγρος γίνεται μὲν καὶ ποτάμιος, καλλίων δ' ἐστὶν ὁ θαλάττιος. Καπρίσκος καλεῖται μὲν καὶ μῦς, βρωμώδης δ' ἐστὶ καὶ σκληρὸς, κιθάρου δ' ἐστὶ δυσπεπτότερος· δέρμα δὲ ἔχει εὔστομον. Ῥαφὶς ἢ βελόνη, (καλεῖται δὲ καὶ ἀβλεννὴς,) δύσπεπτος, ὑγρὸς, εὐκοίλιος. Θρίσσα καὶ τὰ ὁμογενῆ, χαλκὶς καὶ ἐπίτιμος, εὐανάδοτος. Κεστρεὺς δὲ γίνεται μὲν καὶ θαλάσσιος καὶ λιμναῖος καὶ ποτάμιος. Οὗτος δὲ

(356) φησὶ, καλεῖται καὶ ὀξύρυγχος· κορακῖνος δ᾽ ὁ ἐκ τοῦ Νείλου. Ἥττων δ᾽ ὁ μέλας τοῦ λευκοῦ, καὶ ὁ ἑφθὸς τοῦ ὀπτοῦ· οὗτος γὰρ καὶ εὐστόμαχος καὶ εὐκοίλιας. Σάλπη σκληρὰ, ἄστομος. Κρείσσων δὲ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ καὶ ἡ ἐν τῷ φθινοπώρῳ γινομένη· ὑγρόν τι γὰρ καὶ λευκὸν, ἔτι δὲ καὶ ἄβρωμον ἀνίησιν. Ὁ γρύλλος ὅμοιος μὲν ἐστιν ἐγχέλει, ἄστομος δέ. Ὁ δὲ ἱέραξ σκληροσαρκότερος μὲν κόκκυγος, τοῖς δ᾽ ἄλλοις ὅμοιος· καὶ ὁ κόραξ ἱέρακος σκληρότερος. Οὐρανοσκόπος δὲ καὶ ὁ ἄγνος καλούμενος, ἢ καὶ καλλιώνυμος, βαρεῖς. Βῶξ δὲ ἑφθὸς, εὔπεπτος, εὐανάδοτον ὑγρὶν ἀνιεὶς, εὐκοίλιος· ὁ δ᾽ ἀπ᾽ ἀνθράκων γλυκύτερος καὶ ἁπαλώτερος. Βάκχος εὔχυλος, πολύχυλος, εὔτροφος. Τράγος οὐκ εὔχυλος, ἄπεπτος, βρωμώδης. Ψῆτται, βούγλωσσοι, εὔτροφοι καὶ ἡδεῖαι. Τούτοις ἀναλογεῖ καὶ ὁ ῥόμβος. Λευκίσκοι, κέφαλοι, κεστρεῖς, μυξῖνοι, χελλῶνες ὅμοιοί εἰσι κατὰ τὴν προσφορὰν, τοῦ δὲ κεφάλου καταδεέστερός ἐστιν ὁ κεστρεὺς, ἥσσων δὲ ὁ μυξῖνος, τελευταῖος ὁ χελλών.“

53. „Θυννὶς δὲ καὶ θύννος βαρεῖς καὶ πολύτροφοι. Ὁ δὲ καλούμενος ἀκαρνὰν γλυκύς ἐστι καὶ παραστύφων, τρόφιμος δὲ καὶ εὐέκκριτος. Ἡ δὲ ἀφύη βαρεῖά ἐστι καὶ δύσπεπτος· ὧν ἡ λευκὴ καλεῖται κωβῖτις. Καὶ ὁ ἐψητὸς δὲ, τὸ μικρὸν ἰχθύδιον, τοῦ αὐτοῦ γένους ἐστί. Τῶν δὲ σελαχίων ὁ μὲν βοῦς κρεώδης, ὁ δὲ γαλεὸς κρείσσων ὁ ἀστερίας λεγόμενος· ὁ δὲ ἀλωπεκίας ὅμοιός ἐστι τῇ γεύσει τῷ χερσαίῳ ζώῳ, διὸ καὶ τοὐνόματος ἔτυχε. Καὶ βατὶς δὲ εὔστομος, ἡ δὲ ἀστερία βατὶς ἁπαλωτέρα καὶ εὔχυλος· ὁ δὲ λειόβατος δυσκοιλιώτερος καὶ βρωμώδης. Ἡ δὲ νάρκη δύσπεπτος οὖσα τὰ μὲν κατὰ τὴν κεφαλὴν ἁπαλά τε καὶ εὐστόμαχα ἔχει, ἔτι δὲ εὔπεπτα, τὰ δ᾽ ἄλλ

οὔ. Κρείττονες δέ εἰσιν αἱ μικραὶ, καὶ μάλιστα αἱ λιτῶς ἑψόμεναι. Ἡ δὲ ῥίνη, καὶ αὐτὴ τῶν σελαχίων οὖσα, εὔπεπτός ἐστι καὶ κούφη· ἡ δὲ μείζων καὶ τροφιμωτέρα. Κοινῶς δὲ πάντα τὰ σελάχια φυσώδη ἐστὶ καὶ κρεώδη καὶ δυσκατέργαστα, πλεοναζόμενά τε τὰς ὄψεις ἀμβλύνει. Ἡ δὲ σηπία καὶ ἑψομένη μὲν ἁπαλὴ καὶ εὔστομος καὶ εὔπεπτος, ἔτι δ' εὐκοίλιος. Ὁ δ' ἀπ' αὐτῆς χυλὸς λεπτυντικός ἐστιν αἵματος, καὶ κινητικὸς τῆς δι' αἱμοῤῥοΐδων ἐκκρίσεως. Τευθὶς δὲ εὐπεπτοτέρα καὶ τρόφιμος, καὶ μᾶλλον ἡ μικρά· ἡ δὲ ἑφθὴ σκληροτέρα ἐστὶ, καὶ οὐκ εὔστομος. Ὁ δὲ πώλυψ συνεργεῖ μὲν ἀφροδισίοις, σκληρός δέ ἐστι καὶ δύσπεπτος· ὁ δὲ μείζων τροφιμώτερος. Παρυγραίνει δὲ καὶ κοιλίαν ἑψόμενος ἐπὶ πλεῖον, καὶ τὸν στόμαχον ἵστησιν. Ἐμφανίζει δὲ καὶ Ἄλεξις ἐν Παμφίλῃ τοῦ πουλύποδος τὸ χρήσιμον λέγων, ὧδε·

Ἐρῶντι δὲ, Κτήσων, τί μᾶλλον συμφέρει,
ὧν νῦν φέρων πάρειμι; κήρυκας, κτένας,
βολβοὺς, μέγαν τε πουλύπουν, ἰχθῦς θ' ἁδρούς.

Ἡ δὲ πηλαμὺς πολύτροφος μέν ἐστι καὶ βαρεῖα, οὐρητικὴ δὲ καὶ δύσπεπτος· ταριχευθεῖσα δὲ κυβίῳ, ὁμοίως εὐκοίλιος καὶ λεπτυντική. Ἡ δὲ μείζων συνοδοντὶς καλεῖται. Ἀναλογῶν μέντοι ὁ χελιδονίας τῇ πηλαμύδι σκληρότερός ἐστιν. Ἡ δὲ χελιδὼν, ἡ τῷ πουλύπῳ ἐοικυῖα, ἔχει τὸ ἀφ' (357) αὐτῆς ὑγρὸν, εὔχροιαν ποιοῦν καὶ κινοῦν αἷμα. Ὁ δὲ ὄρκυνος βορβορώδης· καὶ ὁ μείζων προσέοικε τῇ χελιδονίᾳ κατὰ τὴν σκληρότητα· τὰ δὲ ὑπογάστρια αὐτοῦ καὶ ἡ κλεὶς εὔστομα καὶ ἁπαλά. Οἱ δὲ κοσταὶ λεγόμενοι ταριχευθέντες εἰσὶ μέσοι. Ξανθίας δ' ἐπὶ ποσὸν βρομώδης ἐστὶ, καὶ ἁπαλώτερος τοῦ ὀρκύνου." Ταῦτα μὲν οὖν ὁ Δίφιλος εἴρηκεν.

54. Ὁ δὲ Ἀθηναῖος Μνησίθεος ἐν τῷ περὶ ἐδεστῶν „Τῶν μειζόνων φησὶν ἰχθύων γένος ὑφ' ὧν μὲν καλεῖσθαι τμητὸν, ὑπ' ἄλλων δὲ πελάγιον, οἷον χρυσόφρυς καὶ γλαύκους καὶ φάγρους. Εἰσὶ δὲ δυσκατέργαστοι· κατεργασθέντες δὲ πολλαπλασίαν τροφὴν παρέχουσι. Τὸ δὲ τῶν λεπιδωτῶν γένος, οἷον θύννων, σκόμβρων, θυννίδων, γόγγρων, καὶ τῶν τοιούτων, συμβαίνει τούτοις καὶ ἀγελαίοις εἶναι. Τὰ μὲν οὖν μήτε καθ' αὑτὰ φαινόμενα, μήτ' ἐν ταῖς ἀγέλαις ἐκφερόμενα, μᾶλλόν ἐστιν εὔπεπτα, οἷον γόγγροι καὶ καρχαρίαι καὶ τὰ τοιαῦτα. Τὰ δὲ ἀγελαῖα γένη τῶν ἰχθύων τούτων τὴν μὲν ἐδωδὴν ἡδεῖαν ἔχει· πίονα γάρ ἐστι· βαρεῖαν δὲ καὶ δυσκατέργαστον. Διὸ καὶ ταριχεύεσθαι δύναται μάλιστα, καὶ ἔστι τῶν ταριχηρῶν βέλτιστα γένη ταῦτα. Χρήσιμοι δ' εἰσὶν ὀπτοί· τήκεται γὰρ τὸ πιμελῶδες αὐτῶν. Τὰ δὲ καλούμενα δαρτὰ τὸ μὲν ὅλον ἐστὶν, ὅσα τραχεῖαν ἔχει τὴν ἐπίφυσιν τοῦ δέρματος, οὐ λεπίσιν, ἀλλ' οἷον ἔχουσιν αἱ βατίδες καὶ ῥῖναι. Ταῦτα δὲ πάντα ἐστὶ μὲν εὔθρυπτα, οὐκ εὐώδη δέ· καὶ τροφὰς ἐμποιεῖ τοῖς σώμασιν ὑγρὰς, ὑπάγει δὲ καὶ τὰς κοιλίας μάλιστα πάντων τῶν ἑψομένων ἰχθύων. Τὰ δὲ ὀπτώμενα χείρονα. Τὸ δὲ τῶν μαλακίων γένος, οἷα πολυπόδων τε καὶ σηπιῶν καὶ τῶν τοιούτων, τὴν μὲν σάρκα δύσπεπτον ἔχει· διὸ καὶ πρὸς ἀφροδισιασμοὺς ἁρμόττουσιν. Αὐτοὶ μὲν γάρ εἰσι πνευματώδεις, ὁ δὲ τῶν ἀφροδισιασμῶν καιρὸς πνευματώδους προσδεῖται διαθέσεως. Βελτίω δὲ ταῦτα γίνεται ἑψηθέντα. Τὰς γὰρ ὑγρότητας ἔχει πονηράς· ἰδεῖν γοῦν ἔστιν, οἵας ἀφίησι πλυνόμενα. Ταύτας οὖν ἡ ἕψησις ἐκκαλεῖται τῆς σαρκός. Μαλακῆς γὰρ τῆς πυρώσεως καὶ μεθ' ὑγροῦ διδομένης, οἱονεὶ πλύσις τις αὐτῶν γίνεται. Τὰ δ' ὀπτώμενα κατα-

ξηραίνει τὰς ὑγρότητας· ἔτι δὲ καὶ, τῆς σαρκὸς αὐτῶν φύσει σκληρᾶς οὔσης, κατὰ λόγον οὕτως ἔχει γίγνεσθαι αὐτά.“

55. „Ἀφύαι δὲ καὶ μεμβράδες καὶ τριχίδες καὶ τἄλλα ὅσων συγκατεσθίομεν τὰς ἀκάνθας, ταῦτα πάντα τὴν πέψιν φυσώδη ποιεῖ, τὴν δὲ τροφὴν δίδωσιν ὑγράν. Τῆς οὖν πέψεως οὐχ ὁμαλιζούσης, ἀλλὰ τῶν μὲν σαρκῶν ἄγαν ταχὺ πεττομένων, τῆς δὲ ἀκάνθης σχολῇ διαλυομένης, (καὶ γὰρ ἅμα αἱ ἀφύαι καθ᾽ αὑτας ἀκανθώδεις·) ἐμποδισμὸς αὐτῶν ἑκατέρου γίνεται περὶ τὴν κατεργασίαν, εἶτα φῦσαι μὲν ἀπὸ τῆς πέψεως, ὑγρασίαι δὲ ἀπὸ τῆς τροφῆς συμβαίνουσι. Βελτίω δ᾽ ἐστὶν ἑψόμενα, τῆς δὲ κοιλίας ἐστὶν ἀνωμάλως ὑπακτικά. Τὰ δὲ καλούμενα πετραῖα, κωβιοὶ καὶ σκορπίοι καὶ ψῆτται καὶ τὰ ὅμοια, τοῖς τε σώμασιν ἡμῶν ξηράν τε δίδωσι τροφὴν, εὔογκα δ᾽ ἐστὶ καὶ τρόφιμα, καὶ πέττεται ταχέως, καὶ οὐκ ἐγκαταλείπει περιττώματα πολλὰ, πνευμάτων τε οὐκ ἔστι περιποιητικά. Γίνεται δ᾽ εὐπεπτότερον ἅπαν ὄψον, ταῖς σκευασίαις ἁπλῶς ἀρτυθέν· τὰ δὲ πετραῖα καὶ τῇ ἡδονῇ ἁπλῶς σκευασθέντα. Τούτοις δ᾽ ὅμοιόν ἐστι γένος τὸ καλούμενον μαλακόσαρκον, κίχλαι καὶ κόσσυφοι καὶ τὰ ὅμοια. Ἔστι δὲ ὑγρότερα μὲν ταῦτα ἐκείνων, πρὸς δὲ τὰς ἀναλήψεις ἀπό-
(358) λαυσιν ἔχει πλείω. Τῆς μὲν κοιλίας καὶ τῆς οὐρήσεως ὑπακτικώτερα ταῦτ᾽ ἐστὶν ἐκείνων, διὰ τὸ καὶ τὰς σάρκας ὑγροτέρας καὶ πλείους ἔχειν τῶν προειρημένων. Χρὴ δὲ, ἐὰν μὲν τὴν κοιλίαν βούληταί τις ὑπάγειν, ἕψοντα διδόναι· μετρίως δὲ ἐχούσης, ὀπτηθέντα γίνεται τρόφιμα. Πρὸς δὲ τὰς οὐρήσεις ἀμφοτέρως σκευασθέντα χρήσιμα.“

56. Οἱ δὲ τόποι τῆς θαλάσσης, ὅπου ποταμοὶ καὶ λίμναι συμβάλλουσιν, ἔτι δὲ πελάγη μεγάλα καὶ κόλποι

θαλάττης εἰσὶν, ἐνταῦθα μὲν πάντες οἱ ἰχθύες εἰσὶν ὑγρότεροι καὶ μᾶλλον πίονες ὑπάρχουσι· καὶ ἐσθίεσθαι μέν εἰσιν ἡδίους, πρὸς δὲ τὴν πέψιν καὶ τροφὴν γίνονται χείρους. Ἐν δὲ τοῖς αἰγιαλοῖς τοῖς κειμένοις πρὸς τὰ πελάγη καὶ λίαν ἀναπεπταμένοις σκληροὶ καὶ λεπτοὶ καὶ κυματοπλῆγές εἰσιν οἱ πλείους. Περὶ δὲ τοὺς ἀγχιβαθεῖς, ἐν οἷς μὴ λίαν ἔγκειται μεγάλα πνεύματα, πρὸς δὲ τούτοις εἴ που καὶ πόλεις σύνεγγύς εἰσιν, ἐνταῦθα δ' ἐστὶ τὰ πλεῖστα γένη τῶν ἰχθύων ὁμαλῶς ἄριστα καὶ πρὸς ἡδονὴν καὶ πρὸς εὐπεψίαν καὶ πρὸς τὴν τροφὴν τοῦ σώματος. Δύςπεπτοι δὲ καὶ βαρύτατοι τῶν θαλασσίων εἰσὶν οἱ μετεκβαίνοντες ἐκ τῆς θαλάσσης εἴς τε ποταμοὺς καὶ λίμνας, οἷον κεστρεὺς καὶ συλλήβδην τῶν ἰχθύων ὅσοι δύνανται βιοτεύειν ἐν ἀμφοτέροις τοῖς ὕδασι. Τῶν δὲ τελείως ἐν τοῖς ποταμοῖς καὶ λίμναις βιοτευόντων ἀμείνους εἰσὶν οἱ ποτάμιοι· σῆψις γὰρ ὕδατος τὸ λιμναῖόν ἐστι. Καὶ τῶν ποταμίων δὲ αὐτῶν βέλτιστοί εἰσιν οἱ ἐν τοῖς ὀξυτάτοις τῶν ποταμῶν ὄντες, οἵ τε πυροῦντες· οὗτοι γὰρ οὐ γίνονται, ἐὰν μὴ ποταμὸς ὀξὺς ᾖ καὶ ψυχρὸς, διαφέρουσι δὲ τῶν ποταμίων ἰχθύων εὐπεψίᾳ.“

57. Ταῦτα καὶ παρ' ἡμῶν ἔχετε, ἄνδρες φίλοι, ὀψωνησάντων κατὰ δύναμιν τὴν ἑαυτῶν ὑγιεινῶς. Κατὰ γὰρ τὸν Ἀντιφάνους Παράσιτον·

> Ἐγὼ περὶ τὴν ὀψωνίαν μὲν οὐ πάνυ
> ἐσπούδακ', οὐδ' αὖ συντέτμον λίαν πάνυ,
> ὡς ἄν τις ἄλλως ἐξενεχθεῖσιν * *
> ὅπου * * τοῦ διαλάβοι κραιπάλην
> Ἑλληνικῶς.

Ἀλλὰ μὴν οὐδὲ οὕτως εἰμὶ φίλιχθυς, ὡς ὁ παρὰ τῷ αὐτῷ

ποιητῇ ἐν Βουταλίωνι, ὅπερ δρᾶμα τῶν Ἀγροίκων ἐστὶν ἑνὸς διασκευή. Φησὶ γάρ·

Καὶ μὴν ἑστιάσω τήμερον
ὑμᾶς ἐγώ· σὺ δ' ἀγοράσεις ἡμῖν λαβών,
Πίστ', ἀργύριον. Β. Ἄλλως γὰρ οὐκ ἐπίσταμαι
χρηστῶς ἀγοράζειν. Φράζε δὴ φιλούμενον,
ὄψῳ τίνι χαίρεις; Α. Πᾶσι. Β. Καθ' ἕκαστον λέγε,
ἰχθὺν τίν' ἡδέως φάγοις ἄν; Α. Εἰς ἀγρὸν
ἦλθεν φέρων ποτ' ἰχθυοπώλης μαινίδας
καὶ τριγλίδας, καὶ νὴ Δί' ἤρεσεν σφόδρα
ἡμῖν ἅπασιν. Β. Εἶτα καὶ νῦν, εἰπέ μοι,
τούτων φάγοις ἄν, Α. Κἂν τις ἄλλος μικρὸς ᾖ.
Τοὺς γὰρ μεγάλους τούτους ἅπαντας νενόμικα
ἀνθρωποφάγους ἰχθῦς. Β. Τί φής, ὦ φίλτατε;
ἀνθρωποφάγους; Πῶς οὖν ἂν ἄνθρωπος φάγοι;
Α. Δῆλον ὅτι ταῦτα δ' ἐστὶν Ἑλένης βρώματα,
ἅ φησιν οὗτος, μαινίδας καὶ τριγλίδας.

Ἐν δὲ τῷ Ἀγροίκῳ Ἑκάτης βρώματα ἔφη τὰς μαινίδας εἶναι καὶ τὰς τριγλίδας. Ἐκφαυλίζων δὲ καὶ Ἔφιππος τοὺς μικροὺς τῶν ἰχθύων, ἐν Φιλύρᾳ φησί·

Παππία, βούλει δραμὼν
(359) εἰς τὴν ἀγορὰν καταγοράσαι μοι; Β. Φράζε, τί.
Α. Ἰχθῦς φρονοῦντας, ὦ πάτερ· μή μοι βρέφη.
Β Οὐκ οἶσθ', ὅτιὴ τἀργύριόν ἐστ' ἰσάργυρον;

58. Ἥδιστος δ' ἐστὶ καὶ ὁ παρὰ τῷ αὐτῷ ποιητῇ ἐν τοῖς Ὀβελιαφόροις νεανίσκος κατασμικρύνων ἅπαντα τὰ περὶ τὴν ὀψωνίαν, καὶ λέγων ὧδε·

Ἀλλ' ἀγόρασον εὐτελῶς·
ἅπαν γὰρ ἱκανόν ἐστι. Β. Φράζε δή ποτε.
Α. Μὴ πολυτελῶς, ἀλλὰ καθαρείως, ὅ τι ἂν ᾖ,

ὁσίας ἕνεκ᾽, ἀρκεῖ· τευθίδια, σηπίδια·
κἂν κάραβός τις ᾖ λαβεῖν, εἷς ἀρκέσει,
ἢ δύ᾽ ἐπὶ τὴν τράπεζαν· ἐγχελύδια
Θήβηθεν ἐνίοτ᾽ ἔρχεται. Τούτων λαβέ.
ἀλεκτρυόνιον, φάττιον, περδίκιον,
τοιαῦτα. Δασύπους ἂν ἐπέλθῃ τις, φέρε.
Β. Ὡς μικρολόγος εἶ. Α. Σὺ δέ γε λίαν πολυτελής.
Β. Πάντως κρέ᾽ ἡμῖν ἐστι. Α. Πότερ᾽ ἔπεμψέ τις;
Α. Οὔκ, ἀλλ᾽ ἔθυσεν ἡ γυνή· τὸ μοσχίον
τὸ τῆς Κορώνης αὔριον δειπνήσομεν.

Ὁ δὲ παρὰ Μνησιμάχῳ ἐν τῷ ὁμωνύμῳ δράματι Δύσκολος φιλάργυρος ὢν σφόδρα, πρὸς τὸν ἀσωτευόμενον νεανίσκον φησίν·

Ἀλλ᾽, ἀντιβολῶ σ᾽, ἐπίταττέ μοι μὴ πόλλ᾽ ἄγαν,
μηδ᾽ ἄγρια λίαν, μηδ᾽ ἐπηργυρωμένα,
μέτρια δέ, τῷ θείῳ σεαυτοῦ. Β. Πῶς ἔτι
μετριώτερ᾽, ὦ δαιμόνιε; Α. Πῶς; σύντεμνε καὶ
ἐπεξαπάτα με. Τοὺς μὲν ἰχθῦς μοι κάλει
ἰχθύδιον· ὄψον δ᾽ ἂν λέγῃς ἕτερον, κάλει
ὀψάριον. Ἥδιον γὰρ ἀπολοῦμαι πολύ.

59. Ἐπεὶ δὲ κατὰ θεὸν ἐν τοῖς προκειμένοις, φίλτατε Οὐλπιανὲ, ἢ ὑμεῖς γραμματικῶν παῖδες, εἴπατέ μοι, τίνι ἐννοίᾳ ὁ Ἔφιππος ἐν τοῖς προειρημένοις ἔφη·

Τὸ μοσχίον
τὸ τῆς Κορώνης αὔριον δειπνήσομεν.

Ἐγὼ γὰρ οἴομαι ἱστορίαν τινὰ εἶναι, καὶ ποθῶ παθεῖν. Καὶ ὁ Πλούταρχος ἔφη, Ῥοδιακὴν εἶναι λεγομένην ἱστορίαν, ἣν ἐπὶ τοῦ παρόντος ἀποστοματίζειν οὐ δύνασθαι, τῷ πάνυ πρὸ πολλοῦ ἐντετυχηκέναι τῷ ταῦτα περιέχοντι βιβλίῳ. Οἶδα δὲ Φοίνικα, τὸν Κολοφώνιον ἰαμβοποιὸν,

μνημονεύοντά τινων ἀνδρῶν, ὡς ἀγειρόντων τῇ κορώνῃ, καὶ λέγοντα ταῦτα·

Ἐσθλοὶ, κορώνῃ χεῖρα πρόσδοτε κριθέων
τῇ παιδὶ τἀπόλλωνος, ἢ λέκος πυρῶν,
ἢ ἄρτον, ἢ ἥμαιθον, ἢ ὅ τι τις χρήζει·
δότ', ὦ 'γαθοὶ, τι τῶν ἕκαστος ἐν χερσὶν
ἔχει, κορώνῃ· χἄλα λήψεται χόνδρον.
Φιλεῖ γὰρ αὕτη πάγχυ ταῦτα δαίνυσθαι.
Ὁ νῦν ἅλας δοὺς, αὖθι κηρίον δώσει.
Ὦ παῖ, θύρην ἄγκλινε. Πλοῦτος ἤκουσε,
καὶ τῇ κορώνῃ παρθένος φέρει σῦκα.
Θεοὶ, γένοιτο πάντ' ἄμεμπτος ἡ κούρη,
κἀφνειὸν ἄνδρα κὠνομαστὸν ἐξεύροι·
καὶ τῷ γέροντι πατρὶ κοῦρον εἰς χεῖρας
καὶ μητρὶ κούρην εἰς τὰ γοῦνα κατθείη,
(360) *θάλος, τρέφειν γυναῖκα τοῖς κασιγνήτοις.*
Ἐγὼ δ', ὅκου πόδες φέρουσιν ὀφθαλμοὺς,
ἀμείβομαι Μούσαισι, πρὸς θύραις ᾄδων,
καὶ δόντι καὶ μὴ δόντι πλείονα τῶν γ' ἐῶ.

Καὶ ἐπὶ τέλει δὲ τοῦ ἰάμβου φησίν·

Ἀλλ', ὦ 'γαθοὶ, 'πορέξαθ' ὧν μυχὸς πλουτεῖ
δόμου. Δὸς, ὦναξ, καὶ σὺ, πολλά μοι, νύμφη.
Νόμος, κορώνῃ χεῖρα δοῦν' ἐπαιτούσῃ.
Εἰδὼς τοιαῦτα, δός τι, καὶ καταχρήσει.

Κορωνισταὶ δὲ ἐκαλοῦντο οἱ τῇ κορώνῃ ἀγείροντες, ὡς φησι Πάμφιλος ὁ Ἀλεξανδρεὺς ἐν τοῖς περὶ ὀνομάτων· καὶ τὰ ᾀδόμενα δὲ ὑπ' αὐτῶν κορωνίσματα καλεῖται, ὡς ἱστορεῖ Ἁγνοκλῆς ὁ Ῥόδιος ἐν Κορωνισταῖς.

60. *Καὶ χελιδονίζειν δὲ καλεῖται παρὰ Ῥοδίοις ἀγερμός τις ἄλλος, περὶ οὗ Θέογνίς φησιν ἐν δευτέρῳ περὶ*

τῶν ἐν Ῥόδῳ θυσιῶν, γράφων οὕτως· „Εἶδος δέ τι τοῦ ἀγείρειν χελιδονίζειν οἱ Ῥόδιοι καλοῦσιν, ὃ γίνεται τῷ Βοηδρομιῶνι μηνί. Χελιδονίζειν δὲ λέγεται διὰ τὸ εἰωθὸς ἐπιφωνεῖσθαι·

Ἦλθ', ἦλθε χελιδὼν,
καλὰς ὥρας ἄγουσα
καλοὺς ἐνιαυτοὺς,
ἐπὶ γαστέρα λευκὰ,
ἐπὶ νῶτα μέλαινα.
Παλάθαν οὐ προκυκλεῖς
ἐκ πίονος οἴκου,
οἴνου τε δέπαστρον,
τυροῦ τε κάνιστρον
καὶ πυρῶν;
ἁ χελιδὼν καὶ λεκιθίταν
οὐκ ἀπωθεῖται. Πότερ' ἀπίωμες, ἢ λαβώμεθα;
εἰ μέν τι δώσεις· εἰ δὲ μὴ, οὐκ ἐάσομες.
ἢ τὰν θύραν φέρωμες, ἢ θὐπέρθυρον,
ἢ τὰν γυναῖκα τὰν ἔσω καθημέναν.
μικρὰ μέν ἐστι, ῥαδίως μιν οἴσομες.
Ἐὰν φέρῃς δέ τι, μέγα δή τι καὶ φέροις.
ἄνοιγ' ἄνοιγε τὰν θύραν χελιδόνι.
οὐ γάρ γέροντές ἐσμεν, ἀλλὰ παιδία.

Τὸν δὲ ἀγερμὸν τοῦτον κατέδειξε πρῶτος Κλεόβουλος ὁ Λίνδιος ἐν Λίνδῳ χρείας γενομένης συλλογῆς χρημάτων.

61. Ἐπεὶ δὲ Ῥοδιακῶν ἱστοριῶν ἐμνήσθημεν, ἰχθυολογήσων καὶ αὐτὸς ὑμῖν ἔρχομαι ἀπὸ τῆς καλῆς Ῥόδου, ἣν εὔιχθυν εἶναί φησιν ὁ ἥδιστος Λυγκεύς. Ἐργίας οὖν ὁ Ῥόδιος ἐν τοῖς περὶ τῆς πατρίδος, προειπὼν τινὰ περὶ τῶν κατοικησάντων τὴν νῆσον Φοινίκων, φησὶν, ὡς „Οἱ

περὶ Φάλανθον ἐν τῇ Ἰαλυσῷ πόλιν ἔχοντες ἰσχυροτάτην τὴν Ἀχαΐαν καλουμένην, καὶ δαιτὸς ἐγκρατεῖς ὄντες, χρόνον πολὺν ἀντεῖχον Ἰφίκλῳ πολιορκοῦντι. Ἦν γὰρ αὐτοῖς καὶ θέσφατον ἐν χρησμῷ τινι λελεγμένον, ἕξειν τὴν χώραν, ἕως κόρακες λευκοὶ γένωνται, καὶ ἐν τοῖς κρατῆρσιν ἰχθύες φανῶσιν. Ἐλπίζοντες οὖν τοῦτ' οὐδέποτ' ἔσεσθαι, καὶ τα προς τὸν πόλεμον ῥαθυμοτέρως εἶχον. Ὁ δ' Ἴφικλος, πυθόμενος παρά τινος τὰ τῶν Φοινίκων λόγια, καὶ ἐνεδρεύσας τοῦ Φαλάνθου πιστόν τινα πορευόμενον ἐφ' ὕδωρ, ᾧ ὄνομα ἦν Λάρκας, καὶ πίστεις πρὸς αὐτὸν ποιησάμενος, θηρεύσας ἰχθύδια ἐκ τῆς κρήνης, καὶ ἐμβαλὼν εἰς ὑδρεῖον, ἔδωκε τῷ Λάρκᾳ, καὶ ἐκέλευσε φέροντα τὸ ὕδωρ τοῦτο ἐκχέαι εἰς τὸν κρατῆρα, ὅθεν τῷ Φαλάνθῳ ᾠνοχοεῖτο. Καὶ ὁ μὲν ἐποίησε ταῦτα· ὁ δὲ Ἴφικλος κό-
(361) ρακας θηρεύσας, καὶ ἀλείψας γύψῳ, ἀφῆκε. Φάλανθος δ', ἰδὼν τοὺς κόρακας, ἐπορεύετο καὶ ἐπὶ τὸν κρατῆρα. Ὡς δὲ καὶ τοὺς ἰχθῦς εἶδεν, ὑπέλαβε τὴν χώραν οὐκ ἔτι αὐτῶν εἶναι, καὶ ἐπεκηρυκεύσατο πρὸς τὸν Ἴφικλον, ὑπόσπονδος ὑπεξελθεῖν ἀξιῶν μετὰ τῶν σὺν αὐτῷ. Συγκαταθεμένου δὲ τοῦ Ἰφίκλου, ἐπιτεχνᾶται ὁ Φάλανθος τοιόνδε τι. Καταβαλὼν ἱερεῖα, καὶ τὰς κοιλίας ἐκκαθάρας, ἐν ταύταις ἐπειρᾶτο ἐξάγειν χρυσίον καὶ ἀργύριον. Αἰσθόμενος δὲ ὁ Ἴφικλος διεκώλυσε. Προσφέροντός τε τοῦ Φαλάνθου τὸν ὅρκον, ὃν ὤμοσεν, ἐάσειν ἐξάγεσθαι, ὅ τι κατὰ γαστρὸς αἴρωνται, ἀντισοφίζεται, πλοῖα αὐτοῖς διδοὺς, ἵνα ἀποκομισθῶσι, παραλύσας τὰ πηδάλια καὶ τὰς κώπας καὶ τὰ ἱστία, ὁμόσαι φήσας πλοῖα παρέξειν, ἄλλο δὲ οὐδέν. Ἐν ἀπορίᾳ δὲ οἱ Φοίνικες ἐχόμενοι, πολλὰ μὲν τῶν χρημάτων κατώρυσσον, ἐπισημαινόμενοι τοὺς τόπους, ἵν' ὕστερόν ποτε ἀνέλωνται ἀφικό-

μενοι, πολλὰ δὲ τῷ Ἰφίκλῳ κατέλειπον. Ἀπαλλαγέντων οὖν τούτῳ τῷ τρόπῳ ἐκ τῆς χώρας τῶν Φοινίκων, κατέσχον τὰ πράγματα οἱ Ἕλληνες." Τὰ δ' αὐτὰ ἱστορήσας καὶ Πολύζηλος ἐν τοῖς Ῥοδιακοῖς „Τὰ περὶ ἰχθύων (φησὶ) καὶ τῶν κοράκων μόνοι ᾔδεσαν ὁ Φάκας, καὶ ἡ θυγάτηρ αὐτοῦ, Δορκία. Αὕτη δ' ἐρασθεῖσα τοῦ Ἰφίκλου, καὶ συνθεμένη περὶ γάμου διὰ τῆς τροφοῦ, ἔπεισε τὸν φέροντα τὸ ὕδωρ ἰχθῦς ἀγαγεῖν, καὶ ἐμβαλεῖν εἰς τὸν κρατῆρα, καὶ αὐτὴ δὲ τοὺς κόρακας λευκάνασα ἀφῆκεν."

62. Κρεόφυλος δ' ἐν τοῖς Ἐφεσίων Ὥροις „Οἱ τὴν Ἔφεσον (φησὶ) κτίζοντες, πολλὰ ταλαιπωρηθέντες ἀπορίᾳ τόπου, τὸ τελευταῖον πέμψαντες εἰς θεοῦ, ἠρώτων, ὅπου τὸ πόλισμα θῶνται. Ὁ δ' αὐτοῖς ἔχρησεν, ἐνταῦθα οἰκίζειν πόλιν, ᾗ ἂν ἰχθὺς δείξῃ, καὶ ὗς ἄγριος ὑφηγήσηται. Λέγεται οὖν, ὅπου νῦν ἡ κρήνη ἐστὶν Ὑπέλαιος καλουμένη, καὶ ὁ ἱερὸς λιμὴν, ἁλιέας ἀριστοποιεῖσθαι, καὶ τῶν ἰχθύων τινὰ ἀποθορόντα σὺν ἀνθρακιᾷ εἰσπεσεῖν εἰς φορυτὸν, καὶ ἁφθῆναι ὑπ' αὐτοῦ λόχμην, ἐν ᾗ ἔτυχεν ὗς ἄγριος ὤν· ὃς, ὑπὸ τοῦ πυρὸς θορυβηθεὶς, ἐπέδραμε τοῦ ὄρους ἐπὶ πολὺ, ὃ δὴ καλεῖται Τρηχεῖα, καὶ πίπτει ἀκοντισθεὶς, ὅπου καὶ νῦν ἐστιν ὁ τῆς Ἀθηνᾶς ναός. Καὶ διαβάντες οἱ Ἐφέσιοι ἐκ τῆς νήσου, ἔτεα εἴκοσιν ἓν οἰκήσαντες, τῷ εἰκοστῷ δευτέρῳ κτίζουσι Τρηχεῖαν καὶ τὰ ἐπὶ Κόρησσον, καὶ ἱερὸν Ἀρτέμιδος ἐπὶ τῇ ἀγορᾷ ἱδρύσαντο, Ἀπόλλωνός τε τοῦ Πυθίου ἐπὶ τῷ λιμένι."

63. Τοιούτων οὖν ἔτι πολλῶν λεγομένων, τότ' ἐξάκουστος ἐγένετο κατὰ πᾶσαν τὴν πόλιν αὐλῶν τε βόμβος καὶ κυμβάλων ἦχος, ἔτι δὲ τυμπάνων κτύπος, μετὰ ᾠδῆς ἅμα γινόμενος. Ἔτυχε δὲ οὖσα ἑορτὴ, τὰ Παρίλια μὲν πάλαι καλούμενα, νῦν δὲ Ῥωμαῖα, τῇ τῆς πόλεως Τύχῃ

ναοῦ καθιδρυμένου ὑπὸ τοῦ πάντ᾽ ἀρίστου καὶ μουσικωτάτου βασιλέως Ἁδριανοῦ. Ἐκείνην τὴν ἡμέραν κατ᾽ ἐνιαυτὸν ἐπίσημον ἄγουσι πάντες οἱ τὴν Ῥώμην κατοικοῦντες καὶ οἱ ἐνεπιδημοῦντες τῇ πόλει. Ὁ οὖν Οὐλπιανὸς, Ἄνδρες, ἔφη, τί τοῦτο;

(362) Εἰλαπίνη, ἠὲ γάμος; ἐπεὶ οὐκ ἔρανος τάδε γ᾽ ἐστί.

Καί τινος εἰπόντος, ὅτι βαλλίζουσιν οἱ κατὰ τὴν πόλιν ἅπαντες τῇ θεῷ, Ὦ λῷστε, ὁ Οὐλπιανὸς γελάσας ἔφη, καὶ τίς Ἑλλήνων τοῦτο βαλλισμὸν ἐκάλεσε; δέον εἰρηκέναι κωμάζουσιν, ἢ χορεύουσιν, ἤ τι ἄλλο τῶν εἰρημένων. Σὺ δὲ ἡμῖν, ἐκ τῆς Συβούρας ὄνομα πριάμενος,

Ἀπώλεσας τὸν οἶνον, ἐπιχέας ὕδωρ.

Καὶ ὁ Μυρτίλος ἔφη, Ἀλλὰ μὴν καὶ Ἑλληνικώτερον ἀποδείξω σοὶ τὸ ὄνομα, ὦ φιλεπιτιμητά. Πάντας γὰρ ἐπιστομίζειν πειρώμενος, οὐδενὸς μὲν ἀμαθίαν κατέγνως, σαυτὸν δ᾽ ἀποφαίνεις κενότερον λεβηρίδος. Ἐπίχαρμος, ὦ θαυμασιώτατε, ἐν τοῖς Θεαροῖς μέμνηται τοῦ βαλλισμοῦ, καὶ οὐ μακράν ἐστι τῆς Σικελίας ἡ Ἰταλία. Ἐν οὖν τῷ δράματι οἱ θεωροὶ, καθορῶντες τὰ ἐν Πυθοῖ ἀναθήματα, καὶ περὶ ἑκάστου λέγοντές, φασι καὶ τάδε·

Λέβητες χάλκεοι,
κρατῆρες, ὀδελοί. Τοῖς γα μὰν ὑπωδέλοις
και λωτε βαλλιζόντεσσι οσσον χρῆμα εἴη.

Καὶ Σώφρων δ᾽ ἐν τῇ ἐπιγραφομένῃ Νυμφοπόνῳ φησί· „Κῆπειτα λαβὼν προῆχε, τοὶ δ᾽ ἐβάλλιζον.“ Καὶ πάλιν· „Βαλλίζοντες τὸν θάλαμον σκάτους ἐνέπλησαν.“ Ἀλλὰ μὴν καὶ Ἄλεξις ἐν Κουρίδι φησί·

Καὶ γὰρ ἐπὶ κῶμον * * ἀνθρώπων ὁρῶ
πλῆθος προσιὸν, ὡς τῶν καλῶν τε κἀγαθῶν

ἐνθάδε συνόντων. Μὴ γένοιτό μοι μάγῳ
νίκταρ ἀπαντῆσαι καλῶς πεπραγόσιν
ὑμῖν περὶ τὸν βαλλισμόν· οὐ γὰρ ἄν ποτε
θοἰμάτιον ἀπενέγκαιμι μὴ φύσας πτερά.

Οἶδα δὲ καὶ ἀλλαγόθι τοὔνομα, καὶ ἀναπεμπασάμενος ἐξοίσω.

64. Σὺ δὲ ἡμῖν δίκαιος εἶ λέγειν, ὁ καὶ τῶν Ὁμηρικῶν μεμνημένος τούτων·

Τίς δαίς, τίς δὲ ὅμιλος ὅδ' ἔπλετο; τίπτε δέ σε χρεών;
εἰλαπίνη ἠὲ γάμος; ἐπεὶ οὐκ ἔρανος τάδε γ' ἐστίν·

τίνι διαφέρει ἀλλήλων. Ἐπεὶ δὲ σιγᾶς, ἐγὼ ἐρῶ. Κατὰ γὰρ τὸν Συρακόσιον ποιητὴν

Τὰ πρὸ τοῦ δύ' ἄνδρες ἔλεγον, εἷς ἐγὼν ἀποχρέω.

Τὰς θυσίας καὶ τὰς λαμπροτέρας παρασκευὰς ἐκάλουν οἱ παλαιοὶ εἰλαπίνας, καὶ τοὺς τούτων μετέχοντας εἰλαπιναστάς. Ἔρανοι δέ εἰσιν αἱ ἀπὸ τῶν συμβαλλομένων εἰσαγωγαί, ἀπὸ τοῦ συνερᾶν καὶ συμφέρειν ἕκαστον. Καλεῖται δὲ ὁ αὐτὸς καὶ ἔρανος καὶ θίασος καὶ οἱ συνιόντες ἐρανισταὶ καὶ συνθιασῶται. Καλεῖται δὲ καὶ ὁ τῷ Διονύσῳ παρεπόμενος ὄχλος θίασος, ὡς Εὐριπίδης φησίν·

Ὁρῶ δὲ θιάσους τρεῖς γυναικείων χορῶν.

Τοὺς μὲν οὖν θιάσους ἀπὸ τοῦ θεοῦ προσηγόρευον. Καὶ γὰρ αὐτοὺς τοὺς θεοὺς οἱ Λάκωνες σιοὺς φασί. Τὰς δ' εἰλαπίνας ἀπὸ τῆς ἐν αὐταῖς παρασκευῆς γινομένης καὶ δαπάνης. Λαφύττειν γὰρ καὶ λαπάζειν, τὸ ἐκκενοῦν καὶ ἀναλίσκειν. Ὅθεν καὶ ἐπὶ τοῦ πορθεῖν τὸ ἀλαπάζειν οἱ ποιηταὶ τάττουσι, καὶ τὰ διαρπαζόμενα κατὰ τὴν λάφυξιν λάφυρα. Τὰς δὲ τοιαύτας εὐωχίας Αἰσχύλος καὶ Εὐ-
(303) ριπίδης εἰλαπίνας ἀπὸ τοῦ λελαπάχθαι. Λάπτειν

δὲ τὸ τὴν τροφὴν ἐκπέττειν, καὶ κενούμενον λαγαρὸν γίγνεσθαι. Ὅθεν ἀπὸ μὲν τοῦ λαγαροῦ ἡ λαγὼν, ὥσπερ καὶ λάγανον, ἀπὸ δὲ τοῦ λαπάττειν λαπάρα. Δαφύττειν δέ ἐστι τὸ δαψιλῶς καὶ ἐπὶ πολὺ λαπάττειν, καὶ ἐκκενοῦν. Τὸ δὲ δαπανᾷν ἀπὸ τοῦ δάπτειν λέγεται. Καὶ τοῦτο δὲ τοῦ δαψιλοῦς ἔχεται· διόπερ ἐπὶ τῶν ἀπλήστως καὶ θηριωδῶς ἐσθιόντων τὸ δάψαι καὶ δαρδάψαι. Ὅμηρος·

Ἀλλ' ἄρα τόν γε κύνες τε καὶ οἰωνοὶ κατέδαψαν.

Τὰς δ' εὐωχίας ἐκάλουν οὐκ ἀπὸ τῆς ὀχῆς, ἥ ἐστι τροφὴ, ἀλλ' ἀπὸ τοῦ κατὰ ταῦτα εὖ ἔχειν. Εἰς ἃς δὴ συνιόντες οἱ τὸ θεῖον τιμῶντες, καὶ εἰς εὐφροσύνην καὶ ἄνεσιν αὑτοὺς μεθιέντες, τὸ μὲν ποτὸν μέθυ, τὸν δὲ τοῦτο δωρησάμενον θεὸν Μεθυμναῖον καὶ Λυαῖον καὶ Εὔιον καὶ Ἰήιον προσηγόρευον, ὥσπερ καὶ τὸν μὴ σκυθρωπὸν καὶ σύννουν ἱλαρόν. Διὸ καὶ τὸ δαιμόνιον ἵλεων ἠξίουν γίνεσθαι, ἐπιφωνοῦντες ἰὴ ἰή. Ὅθεν καὶ τὸν τόπον, ἐν ᾧ τοῦτο ἔπραττον, ἱερὸν ὠνόμαζον. Ὅτι δὲ τὸν αὐτὸν ἵλεων καὶ ἱλαρὸν ἔλεγον, δηλοῖ Ἔφιππος ἐν τῷ ἐπιγραφομένῳ δράματι Ἐμπολή· περὶ ἑταίρας δέ τινος λέγει·

Ἔπειτά γ' εἰσιόντ', ἐὰν λυπούμενος
τύχῃ τις ἡμῶν, ἐκολάκευσεν ἡδέως·
ἐφίλησεν, οὐχὶ συμπιέσασα τὸ στόμα,
ὥσπερ πολέμιος, ἀλλὰ τοῖσι στρουθίοις
χαυνοῦσ' ὁμοίως· ᾖσε, παρεμυθήσατο,
ἐποίησέ θ' ἱλαρὸν, εὐθέως τ' ἀφεῖλε πᾶν
αὐτοῦ τὸ λυποῦν, κἀπέδειξεν ἵλεων.

65. Οἱ δ' ἀρχαῖοι καὶ τοὺς θεοὺς ἀνθρωποειδεῖς ὑποστησάμενοι, καὶ τὰ περὶ τὰς ἑορτὰς διέταξαν. Ὁρῶντες γὰρ, ὡς τῆς μὲν ἐπὶ τὰς ἀπολαύσεις ὁρμῆς οὐχ οἷόν τε τοὺς ἀνθρώπους ἀποστῆσαι, χρήσιμον δὲ καὶ συμφέ-

ρον τοῖς τοιούτοις εὐτάκτως καὶ κοσμίως ἐθίζειν χρῆσθαι, χρόνον ἀφορίσαντες, καὶ τοῖς θεοῖς προθύσαντες, οὕτω μεθῆκαν αὐτοὺς εἰς ἄνεσιν, ἵν᾽ ἕκαστος, ἡγούμενος, ἥκειν τοὺς θεοὺς ἐπὶ τὰς ἀπαρχὰς καὶ τὰς σπονδὰς, μετὰ αἰδοῦς τὴν συνουσίαν ποιῆται. Ὅμηρος γοῦν φησιν· „Ἦλθε δ᾽ Ἀθήνη, ἱρῶν ἀντήσουσα." Καὶ ὁ Ποσειδῶν

Αἰθίοπας μετεκίαθε τηλόθ᾽ ἐόντας,
ἀντιόων ταύρων τε καὶ ἀρνειῶν ἑκατόμβης.

καὶ ὁ Ζεὺς

Χθιζὸς ἔβη μετὰ δαῖτα, θεοὶ θ᾽ ἅμα πάντες ἕποντο.

Κἂν ἄνθρωπος δέ που παρῇ πρεσβύτερος καὶ τῇ προαιρέσει σπουδαῖος, αἰδοῦνται λέγειν τι τῶν ἀσχημόνων, ἢ καὶ πράττειν, ὥς καὶ Ἐπίχαρμός πού φησιν·

Ἀλλὰ καὶ σιγῆν ἀγαθὸν, ὄκκα παρέοντι κάῤῥονες.

Ὑπολαμβάνοντες οὖν, τοὺς θεοὺς πλησίον αὐτῶν εἶναι, τὰς ἑορτὰς κοσμίως καὶ σωφρόνως διῆγον. Ὅθεν οὔτε κατακλίνεσθαι παρὰ τοῖς ἀρχαίοις ἔθος, ἀλλὰ δαίνυνθ᾽ ἑζόμενοι· οὔτ᾽ εἰς μέθην πίνειν, ἀλλ᾽ ἐπεὶ ἔσπεισάν τ᾽ ἔπιόν θ᾽, ὅσον ἤθελε θυμὸς, ἔβαν οἶκόνδε ἕκαστος.

66. Οἱ δὲ νῦν προσποιούμενοι θεοῖς θύειν, καὶ συγκαλοῦντες ἐπὶ τὴν θυσίαν τοὺς φίλους καὶ τοὺς (364) οἰκειοτάτους, καταρῶνται μὲν τοῖς τέκνοις, λοιδοροῦνται δὲ ταῖς γυναιξὶ, καλαβρίζουσι τοὺς οἰκέτας, ἀπειλοῦσι τοῖς πολλοῖς, μονονουχὶ τὸ τοῦ Ὁμήρου λέγοντες·

Νῦν δ᾽ ἔρχεσθ᾽ ἐπὶ δεῖπνον; ἵνα ξυνάγωμεν Ἄρηα,

ἐπὶ νοῦν οὐ λαμβάνοντες τὰ εἰρημένα ὑπὸ τοῦ τὸν Χείρωνα πεποιηκότος, εἴτε Φερεκράτης ἐστὶν, εἴτε Νικόμαχος ὁ ῥυθμικὸς, ἢ ὅστις δή ποτε·

Μηδὲ σύ γ᾽ ἄνδρα φίλον καλέσας ἐπὶ δαῖτα θάλειαν,
ἄχθου ὁρῶν παρεόντα· κακὸς γὰρ ἀνὴρ τόδε ῥέξει·

ἀλλὰ μάλ' εὔκηλος τέρπου φρένα, τέρπε τ' ἐκεῖνον.
Νῦν δὲ τούτων μὲν οὐδ' ὅλως μέμνηνται, τὰ δὲ ἑξῆς αὐτῶν ἐκμανθάνουσιν, ἅπερ πάντα ἐκ τῶν εἰς Ἡσίοδον ἀναφερομένων μεγάλων Ἠοίων [καὶ μεγάλων Ἔργων] παρῴδηται·

Ἡμῶν δ' ἤν τινά τις καλέσῃ θύων ἐπὶ δεῖπνον,
ἀχθόμεθ', ἢν ἔλθῃ, καὶ ὑποβλέπομεν παρεόντα,
χὤττι τάχιστα θύρας ἐξελθεῖν βουλόμεθ' αὐτόν.
Εἶτα γνούς, πως τοῦθ' ὑποδεῖται, κᾆτά τις εἶπε
τῶν ξυμπινόντων, Ἤδη σύ; τί οὐχ ὑποπίνεις;
οὐχ ὑπολύσεις σαυτόν; Ὁ δ' ἄχθεται αὐτὸς ὁ θύων
τῷ κατακωλύοντι, καὶ εὐθὺς ἔλεξ' ἐλεγεῖα·
„Μηδένα μήτ' ἀέκοντα μένειν κατέρυκε παρ' ἡμῖν,
μήθ' εὕδοντ' ἐπέγειρε, Σιμωνίδη," οὐ γὰρ ἐπ' οἴνοις
τοιαυτὶ λέγομεν, δειπνίζοντες φίλον ἄνδρα;

Ἔτι δὲ καὶ ταῦτα προστίθεμεν·

Μηδὲ πολυξείνου δαιτὸς δυσπέμφελον εἶναι
ἐκ κοινοῦ· πλείστη τε χάρις, δαπάνη τ' ὀλιγίστη.

67. Καὶ θύοντες μὲν τοῖς θεοῖς, ὀλίγιστα εἰς τὰς θυσίας καὶ τὰ τυχόντα δαπανῶμεν, ὥσπερ ὁ καλὸς Μένανδρος ἐν τῇ Μέθῃ παρίστησιν·

Εἶτ' οὐχ ἅπαντα πράττομεν καὶ θύομεν;
ὅπου γε τοῖς θεοῖς μὲν, ἠγορασμένον
δραχμῶν ἄγω προβάτιον ἀγαπητὸν δέκα,
αὐλητρίδας δὲ, καὶ μύρον, καὶ ψαλτρίας,
Μενδαῖον, Θάσιον, ἐγχέλεις, τυρὸν, μέλι·
μικροῦ ταλάντου γίγνεται τὸ κατὰ λόγον.
Δραχμῶν μὲν ἀγαθὸν ἄξιον λαβεῖν δέκα
ἡμᾶς, ἐὰν καὶ καλλιερηθῇ τοῖς θεοῖς·
τούτων δὲ πρὸς ταῦτ' ἂν ἑλεῖν τὴν ζημίαν,

πῶς οὐχὶ τὸ κακὸν τῶν ἱερῶν διπλάζεται;
Ἐγὼ μὲν οὖν, ὢν γε θεὸς, οὐκ εἴασα τὴν
ὀσφὺν ἂν ἐπὶ τὸν βωμὸν ἐπιθεῖναί ποτε,
εἰ μὴ καθήγιζέν τις ἅμα τὴν ἔγχελυν,
ἵνα Καλλιμέδων ἀπέθανεν, εἷς τῶν συγγενῶν.

68. Ὀνομάζουσι δ' οἱ ἀρχαῖοι καὶ ἐπιδόσιμά τινα δεῖπνα, ἅπερ Ἀλεξανδρεῖς λέγουσιν ἐξ ἐπιδομάτων. Ἄλεξις γοῦν ἐν Τῇ εἰς τὸ φρέαρ φησί·

Νυνί τέ μοι
ὁ δεσπότης προὔπεμψεν οἴνου κεράμιον
τῶν ἔνδοθεν κομιοῦντ' ἐκεῖθεν. Β. Μανθάνω.
Ἐπιδόσιμον παρὰ τἄλλα τοῦτ' ἔσται. Φιλῶ
αἰσθητικὴν γραῦν.

Καὶ Κρώβυλος ἐν Ψευδυποβολιμαίῳ·

(365) Λάχης, ἐγὼ δὲ πρὸς σέ. Πρόαγε. Β. Ποῖ;
Α. Ὅποι, μ' ἐρωτᾷς; ὡς Φιλουμένην, παρ' ᾗ
τἀπιδόσιμ' ἡμῖν ἐστιν· ἧς ἐχθὲς πιεῖν
κυάθους ἕκαστον ἐβιάσω σὺ δώδεκα.

Οἴδασι δὲ οἱ ἀρχαῖοι καὶ τὰ νῦν καλούμενα ἀπὸ σπυρίδος δεῖπνα. Ἐμφανίζει δὲ Φερεκράτης περὶ τούτων ἐν Ἐπιλήσμονι ἢ Θαλάττῃ, οὕτως·

Συσκευασάμενος δεῖπνον, ἓν τὸ σπυρίδιον,
ἐβάδιζεν ὡς πρὸς τὸν Ὀφέλαν.

Τοῦτο δὲ σαφῶς δηλοῖ τὸ ἀπὸ σπυρίδος δεῖπνον, ὅταν τις, αὐτὸς αὑτῷ σκευάσας δεῖπνον, καὶ συνθεὶς εἰς σπυρίδα, παρά τινα δειπνήσων ἴῃ. Σύνδειπνον εἴρηκεν ἐπὶ συμποσίου Λυσίας, ἐν τῷ κατὰ Μικίνου φόνου. Φησὶ γὰρ ἐκεῖνον ἐπὶ τὸ σύνδειπνον κεκλημένον. Καὶ Πλάτων δέ φησι· „Τοῖς τὸ σύνδειπνον ποιησαμένοις." Καὶ Ἀριστοφάνης Γηρυτάδῃ·

Ἐν τοῖσι συνδείπνοις ἐπαινῶν Αἰσχύλον.

Διόπερ τινὲς καὶ τὸ Σοφοκλέους δρᾶμα κατὰ τὸ οὐδέτερον ἐπιγράφειν ἀξιοῦσι, Σύνδειπνον. Καλοῦσι δέ τινα καὶ συναγώγιμα δεῖπνα, ὡς Ἄλεξις ἐν Φιλοκάλῳ, ἢ Νύμφαις·

Κατάκεισο, κἀκείνας κάλει.
Συναγώγιμον ποιῶμεν. Ἀλλ' εὖ οἶδ', ὅτι
κυμινοπρίστης ὁ τρόπος ἐστί σου πάλαι.

Καὶ Ἔφιππος ἐν Γηρυόνῃ·

Καὶ συναγώγιμον
συμπόσιον ἐπιπληροῦσιν.

Ἔλεγον δὲ συνάγειν καὶ τὸ μετ' ἀλλήλων πίνειν, καὶ συναγώγιον τὸ συμπόσιον. Μένανδρος ἐν Ἐμπιπραμένῃ·

Καὶ νῦν ὑπὲρ τούτων συνάγουσι. Κατὰ μόνας.

Εἶθ' ἑξῆς ἔφη·

Ἐπλήρωσέν τε τὸ συναγώγιον.

Μήποτε δὲ τοῦτ' ἔστι τὸ ἀπὸ συμβολῶν καλούμενον. Τίνες δ' εἰσὶν αἱ συμβολαὶ, αὐτὸς Ἄλεξις ἐν Μανδραγοριζομένῃ σημαίνει, διὰ τούτων·

Ἥξω φέρουσα συμβολὰς τοίνυν ἅμα.
B. Πῶς συμβολάς; A. Τὰς ταινίας οἱ Χαλκιδεῖς
καὶ τοὺς ἀλαβάστους συμβολὰς καλοῦσι, γραῦ.

Ἀργεῖοι δ', ὡς ἐν τοῖς ὑπομνήμασί φησιν Ἡγήσανδρος, γράφει δ' οὕτως· „Τὴν συμβολὴν, τὴν εἰς τὰ συμπόσια ὑπὸ τῶν πινόντων εἰσφερομένην, Ἀργεῖοι χῶν καλοῦσι, τὴν δὲ μερίδα αἶσαν.“

69. Οὐκ ἀνάρμοστον δὲ, καὶ τούτου τοῦ συγγράμματος τέλος εἰληφότος, ἑταῖρε Τιμόκρατες, αὐτοῦ καταπαῦσαι τὸν λόγον, μὴ καὶ ἡμᾶς τις οἰηθῇ κατὰ τὸν Ἐμπεδοκλέα ἰχθῦς ποτε γεγονέναι. Φησὶ γὰρ ὁ φυσικός·

Ἤδη γάρ ποτ᾽ ἐγὼ γενόμην κούρη τε, κόρος τε,
θάμνος τ᾽, οἰωνός τε, καὶ ἐξ ἁλὸς ἔμπορος ἰχθύς.

LIBER IX.

(366) Δόρπου δ᾽ ἐξαῦτις μνησώμεθα, χερσὶ δ᾽ ἐφ᾽ ὕδωρ
χευάντων· μῦθοι δὲ καὶ ἠῶθέν περ ἔσονται
ἐμοί τε καὶ σοὶ, ὦ Τιμόκρατες. Περιενεχθέντων γὰρ κωλήνων, καί τινος εἰπόντος, εἰ τακεροί εἰσι, Παρὰ τίνι κεῖται τὸ τακερόν; ὁ Οὐλπιανὸς ἔφη. Καὶ σίναπυ δὲ τίς εἴρηκε τὸ νᾶπυ; Ὁρῶ γὰρ ἐν παροψίσι περιφερόμενον μετὰ τῶν κωλεῶν. Οἶδα γὰρ καὶ οὕτως λεγόμενον, κωλεὸν, ἀρσενικῶς, καὶ οὐχ, ὡς οἱ ἡμεδαποὶ Ἀθηναῖοι, μόνως θηλυκῶς. Ἐπίχαρμος γοῦν ἐν Μεγαρίδι φησίν· „Ὀρύα, τυρίδιον, κωλεοὶ, σφονδύλοι, τῶν δὲ βρωμάτων οὐδὲ ἕν.“ Καὶ ἐν Κύκλωπι·

Χορδαί τε ἁδὺ, ναὶ μὰ Δία, χὠ κωλεός.

Μάθετε δὲ καὶ τοῦτο παρ᾽ ἐμοῦ, ὦ σοφώτατοι, ὅτι νῦν ὁ Ἐπίχαρμος καὶ χορδὴν ὠνόμασεν, ἀεί ποτε ὀρύαν καλῶν. Καὶ ἅλας δὲ ἡδυσμένους ὁρῶ ἐν ἄλλαις παροψίσιν. Ἀνηδύντων δὲ ἁλῶν πλήρεις οἱ κυνικοὶ, παρ᾽ οἷς κατὰ τὸν Ἀντιφάνην, λέγει δ᾽ ἐν Κωρύκῳ τις ἄλλος κύων,

Τῶν θαλαττίων δ᾽ ἀεὶ
ὄψων ἓν ἔχομεν, διὰ τέλους δὲ τοῦθ᾽, ἅλας.
* * * ἐπὶ δὲ τούτοις πίνομεν
οἰνάριον, εἶδος νὴ Δί᾽ οἰκίας τρόπον
πόσειδος, οἷον τοῖς παροῦσι συμφέρει
ἀπαξάπασιν ὀξυβάφῳ ποτηρίῳ.

Ὁρῶ δὲ καὶ μετ᾽ ὄξους ἀναμεμιγμένον γάρον. Οἶδα δὲ, ὅτι νῦν τινες τῶν Ποντικῶν ἰδίᾳ καθ᾽ αὑτὸ κατασκευάζονται ὀξύγαρον.

2. Πρὸς ταῦτα ἀπαντήσας ὁ Ζωΐλος ἔφη, Ἀριστοφάνης, ὦ οὗτος, ἐν Λημνίαις τὸ τακερὸν ἔταξεν ἐπὶ τοῦ τρυφεροῦ, λέγων οὕτως·

Λῆμνος, κυάμους τρέφουσα τακεροὺς καὶ καλούς.

Καὶ Φερεκράτης Κραπατάλοις·

Τακεροὺς ποιῆσαι τοὺς ἐρεβίνθους αὐτόθι.

Σίνηπυ δ᾽ ὠνόμασε Νίκανδρος ὁ Κολοφώνιος, ἐν μὲν Θηριακοῖς, οὕτως·

Ἠ μὴν καὶ σικύην χαλκήρεα, ἠὲ σίνηπυ.

ἐν δὲ τοῖς Γεωργικοῖς·

Σπέρματά τ᾽ ἐνδάκνοντα σινήπυος.

καὶ πάλιν·

Κάρδαμον, ἄρξινόν τε μελάμφυλλόν τε σίνηπυ.

Κράτης δ᾽ ἐν τοῖς περὶ τῆς Ἀττικῆς λέξεως Ἀριστοφάνη παριστᾷ λέγοντα·

(367) Καὶ βλέπε σίναπυ, καὶ τὰ πρόσωπ᾽ ἀνέσπασε·

καθά φησι Σέλευκος ἐν τοῖς περὶ Ἑλληνισμοῦ. Ἔστι δ᾽ ὁ στίχος ἐξ Ἱππέων, καὶ ἔχει οὕτως· „Κἄβλεψε νᾶπυ.“ Οὐδεὶς δ᾽ Ἀττικῶν σίναπυ ἔφη. Ἔχει δὲ ἑκάτερον λόγον. Νᾶπυ μὲν γὰρ, οἷον νᾶφυ, ὅτι ἐστέρηται φύσεως. Ἀφυὲς γὰρ καὶ μικρὸν, ὥσπερ καὶ ἡ ἀφύη. Σίναπυ δὲ, ὅτι σίνεται τοὺς ὦπας ἐν τῇ ὀδμῇ, ὡς καὶ τὸ κρόμμυον, ὅτι τὰς κόρας μύομεν. Ξέναρχος δὲ ὁ κωμῳδιοποιὸς ἐν Σκύθαις ἔφη·

Τουτὶ τὸ κακὸν οὐκ ἔστ᾽ ἔτι κακόν.
Τὸ θυγάτριόν μου σεσινάπικε διὰ τῆς ξένης.

Ἁλῶν δὲ καὶ ὄξους μέμνηται ὁ καλὸς Ἀριστοφάνης ἐν τοῖς περὶ Σθενέλου τοῦ τραγικοῦ, λέγων·

Καὶ πῶς ἐγὼ Σθενέλου φάγοιμ' ἂν ῥήματα;
εἰς ὄξος ἐμβαπτόμενος ἢ λεπτοὺς ἅλας.

3. Ἡμεῖς μὲν οὖν σοι τοσαῦτα, καλὲ ἄνθρωπε, ζητοῦντι συνειςευπορήσαμεν. Σὺ δ' ἡμῖν ἀποκρίνασθαι δίκαιος εἶ, παρὰ τίνι ἐπὶ τοῦ ἀγγείου ἡ παροψὶς κεῖται. Ἐπὶ μὲν γὰρ ὄψου παρεσκευασμένου ποικίλου, καὶ εἴδους τινὸς τοιούτου, Πλάτωνα οἶδα εἰρηκότα ἐν Ἑορταῖς, οὕτως·

Ὁπόθεν ἔσοιτο μᾶζα καὶ παροψίδες.

Ἐν δὲ Εὐρώπῃ πάλιν ἐπὶ παροψήματος διὰ πλειόνων εἴρηκεν, ἐν οἷς ἐστι καὶ τάδε·

Γυνὴ καθεύδουσ' ἐστὶν ἀργόν. Β. Μανθάνω.
Α. Ἐγρηγορυίας δ' εἰσὶν αἱ παροψίδες
αὗται μόνον κρείττους. Πολὺ χρῆμ' εἰς ἡδονὴν
* * * ητα λαβεῖν. Οὐ γάρ τινες
παροψίδες εἰσὶν, ἀντιβολῶ σε;

Κἂν τοῖς δ' ἑξῆς δίεισιν, ὥσπερ ἐπὶ παροψήματος λέγων τῶν παροψίδων. Ἐν δὲ Φάωνι·

Τὰ δ' ἀλλότρι' ἔσθ' ὅμοια ταῖς παροψίσι·
βραχὺ γάρ τι τέρψαντ' ἐξανάλωται ταχύ.

Ἀριστοφάνης Δαιδάλῳ·

Πάσαις γυναιξὶν ἐξ ἑνός γέ του τρόπου,
ὥσπερ παροψὶς, μοιχὸς ἐσκευασμένος.

4. Σιωπῶντος οὖν τοῦ Οὐλπιανοῦ, Ἀλλ' ἐγὼ, φησὶν ὁ Λεωνίδης, εἰπεῖν εἰμι δίκαιος, πολλὰ ἤδη σιωπήσας·

Πολλοῖς δ' ἀντιλέγειν μὲν
κατὰ τὸν Πάριον Εὔηνον
ἔθος περὶ παντὸς ὁμοίως,
ὀρθῶς δ' ἀντιλέγειν, οὐκ ἔτι τοῦτ' ἐν ἔθει.

Καὶ πρὸς μὲν τούτους ἀρκεῖ λόγος εἷς ὁ παλαιός·
„σοὶ μὲν ταῦτα δοκοῦντ' ἔστω, ἐμοὶ δὲ τάδε."
Τοὺς ξυνετοὺς δ' ἄν τις πείσειε τάχιστα λέγων εὖ,
οἵπερ καὶ ῥᾷστης εἰσὶ διδασκαλίας.

5. Ἐπὶ τοῦ σκεύους οὖν εἴρηκεν, ὦ φιλότης Μυρτίλε, (προήρπασα γάρ σου τὸν λόγον,) Ἀντιφάνης Βοιωτίῳ·

Καλέσας τε παρατίθησιν ἐν παροψίδι.

Καὶ Ἄλεξις ἐν Ἡσιόνῃ·

Ὡς εἶδε τὴν τράπεζαν ἀνθρώπους δύο
φέροντας εἴσω ποικίλων παροψίδων
Κόσμου βρύουσαν, οὐκ ἔτ' εἰς ἐμὲ βλέπων.

Καὶ ὁ τὰ εἰς Μάγνητα ἀναφερόμενα ποιήσας ἐν Διονύσῳ πρώτῳ·

Καὶ ταῦτα μέν μοι τῶν κακῶν παροψίδες.

(368) Ἀχαιὸς δ' ἐν Αἴθωνι σατυρικῷ·

Κεκερματίσθω δ' ἄλλα μοι παροψίδων
κάθεφθα καὶ κνισηρὰ παραφλογίσματα.

Σωτάδης δ' ὁ κωμικὸς Παραλυτρουμένῳ·

Παροψὶς εἶναι φαίνομαι τῷ Κρωβύλῳ·
τοῦτον μασᾶται, παρακατεσθίει δ' ἐμέ.

Ἀμφιβόλως δ' εἴρηται τὸ παρὰ τῷ Ξενοφῶντι ἐν πρώτῳ Παιδείας. Φησὶ γὰρ ὁ φιλόσοφος· „Προσῆγεν αὐτῷ παροψίδας, καὶ παντοδαπὰ ἐμβάμματα καὶ βρώματα." Καὶ παρὰ τῷ τὸν Χείρωνα δὲ πεποιηκότι, τὸν εἰς Φερεκράτην ἀναφερόμενον, ἐπὶ ἡδύσματος ἡ παροψὶς πεῖται, καὶ οὐχ, ὡς Δίδυμος ἐν τῷ περὶ παρεφθορυίας λέξεως, ἐπὶ τοῦ ἀγγείου. Φησὶ γάρ·

Νὴ τὸν Δί', * * ὥσπερ αἱ παροψίδες
τὴν αἰτίαν ἔχουσ' ἀπὸ τῶν ἡδυσμάτων,
οὓς ὁ καλὸς οὗτος ἀξιοῖ τοῦ μηδενός.

Νικοφῶν Σειρῆσιν·

Ἄλλος μαχέσθω περὶ ἕδρας παροψίδι.

Ἀριστοφάνης Δαιδάλῳ·

Πάσαις γυναιξὶν ἐξ ἑνός γέ του τρόπου,
ὥσπερ παροψὶς, μοιχὸς ἐσκευασμένος.

Πλάτων Ἑορταῖς·

Ὁπόθεν ἔσοιτο μᾶζα καὶ παροψίδες.

Περὶ βολβῶν δ' ἀρτύσεως καὶ σκευασίας τὸν λόγον ποιεῖται. Οἱ δ' Ἀττικοὶ, ὦ Συραττικὲ Οὐλπιανὲ, καὶ ἔμβαμμα λέγουσιν. Ὡς Θεόπομπος ἐν Εἰρήνῃ·

Ὁ μὲν ἄρτος ἡδὺ, τὸ δὲ φενακίζειν προσὸν
ἔμβαμμα τοῖς ἄρτοις πονηρὸν γίγνεται.

6. Καὶ κωλῆνα δὲ λέγουσι, καὶ κωλῆν. Εὔπολις Αὐτολύκῳ·

Σκέλη δὲ καὶ κωλῆνες εὐθύτου ᾽ριφου.

Εὐριπίδης Σκίρωνι· „Οὐδὲ κωλῆνες νεβρῶν." Ἀπὸ δὲ τοῦ κωλέα συνῃρημένον ἐστὶν, ὡς συκέα συκῆ, λεοντέα λεοντῆ, κωλέα κωλῆ. Ἀριστοφάνης Πλούτῳ δευτέρῳ·

Οἴμοι δὲ κωλῆς, ἣν ἐγὼ κατήσθιον,

Καὶ ἐν Δαιταλεῦσιν·

Καὶ δελφακίων ἁπαλῶν κωλαῖ, καὶ χναυμάτια
πτερόεντα.

Ἐν δὲ Πελαργοῖς·

Κεφαλάς τ' ἀρνῶν, κωλᾶς ἐρίφων.

Πλάτων Γρυψίν· „Ἰχθῦς, κωλᾶς, φύσκας." Ἀμειψίας Κόννῳ· Δίδοται μάλισθ' ἱερώσυνα,
κωλῆ, τὸ πλευρὸν, ἡμίκραιρ' ἀριστερά.

Ξενοφῶν Κυνηγετικῷ· „Κωλῆν σαρκώδη, λαγόνας ὑγράς." Καὶ Ξενοφάνης δ' ὁ Κολοφώνιος ἐν τοῖς ἐλεγείοις φησι·

Πέμψας γὰρ κωλῆν ἐρίφου, σκέλος ἤραο πῖον

ταύρου λαρινοῦ, τίμιον ἀνδρὶ λαχεῖν,
τοῦ κλέος Ἑλλάδα πᾶσαν ἀφίξεται, οὐδ' ἀπολήξει,
ἔςτ' ἂν ἀοιδάων ᾖ γένος Ἑλλαδικόν.

7. Ἑξῆς δὲ τούτων πολλῶν καὶ παντοδαπῶν ἐπιφερομένων, ἡμεῖς ἐπισημανούμεθα τὰ μνήμης ἄξια. Καὶ γὰρ ὀρνίθων πλῆθος ἦν ἀεὶ, καὶ χηνῶν, ἔτι δὲ τῶν νεοσσῶν ὀρνίθων, οὓς πίπους τινὲς καλοῦσι, καὶ χοίρων, καὶ (369) τῶν περισπουδάστων φασιανικῶν ὀρνίθων. Περὶ λαχάνων οὖν πρότερον ἐκθέμενός σοι, καὶ περὶ τῶν ἄλλων μετὰ ταῦτα διηγήσομαι.

8. ΓΟΓΓΥΛΙΔΕΣ. Ταύτας Ἀπόλλας ἐν τῷ περὶ τῶν ἐν Πελοποννήσῳ πόλεων ὑπὸ Λακεδαιμονίων γαστέρας φησὶ καλεῖσθαι. Νίκανδρος δ' ὁ Κολοφώνιος ἐν ταῖς Γλώσσαις παρὰ Βοιωτοῖς γάστρας ὀνομάζεσθαι τὰς κράμβας, τὰς δὲ γογγυλίδας ζακελτίδας· Ἀμερίας δὲ καὶ Τιμαχίδας τὰς κολοκύντας ζακελτίδας καλεῖσθαι. Σπεύσιππος δ' ἐν δευτέρῳ Ὁμοίων „Ῥαφανὶς, (φησὶ) γογγυλὶς, ῥάφυς, ἀνάῤῥινον, ὅμοια.“ Τὴν δὲ ῥάφυν Γλαῦκος ἐν Ὀψαρτυτικῷ διὰ τοῦ π ψιλῶς καλεῖ ῥάπυν. Τούτοις δ' οὐδὲν ἄλλο ἐστὶν ὅμοιον, εἰ μὴ ἡ νῦν προσαγορευομένη βουνιάς. Θεόφραστος δὲ βουνιάδα μὲν οὐκ ὀνομάζει, ἄῤῥενα δὲ καλεῖ τινα γογγυλίδα, καὶ ἴσως αὕτη ἐστὶν ἡ βουνιάς. Νίκανδρος δ' ἐν τοῖς Γεωργικοῖς τῆς βουνιάδος μνημονεύει·

Γογγυλίδας σπείροις δὲ κυλινδρωτῆς ἐφ' ἅλωος,
ὄφρ' ἂν ἴσαι πλαθάνοισι χαμηλότεραι θαλέθωσι.
Βουνιὰς ἀλλ' εἴσω ῥαφάνοις, εἴσω λαθαρωκοί.
Γογγυλίδος δισσὴ γὰρ, ἰδὲ ῥαφάνοιο, γενέθλη,
μακρή τε στιφρή τε, φαείνεται ἐν πρασιῇσι.

Κηφισιακῶν δὲ γογγυλίδων μνημονεύει Κράτης ἐν Ῥη-

τορσιν οὕτως· „Κηφισιακαῖσι γογγυλίσιν ὅμοια πάνυ.“ Θεόφραστος δὲ γογγυλίδων φησὶν εἶναι γένη δύο, ἄῤῥεν καὶ θῆλυ. Γίνεσθαι δ' ἄμφω ἐκ τοῦ αὐτοῦ σπέρματος. Ποσειδώνιος δ' ὁ ἀπὸ τῆς Στοᾶς ἐν τῇ εἰκοστῇ ἑβδόμῃ τῶν ἱστοριῶν, περὶ τὴν Δαλματίαν φησὶ γίγνεσθαι γογγυλίδας ἀκηπεύτους, καὶ ἀγρίους σταφυλίνους. Δίφιλος δ' ὁ Σίφνιος ἰατρὸς „Ἡ γογγυλὶς (φησὶ) λεπτυντική ἐστι, καὶ δριμεῖα, καὶ δύσπεπτος, ἔτι δὲ πνευματωτική. Κρείττων δὲ ἡ βουνιὰς καθέστηκε· γλυκυτέρα γάρ ἐστι καὶ πεπτικωτέρα πρὸς τῷ εὐστόμαχος εἶναι καὶ τρόφιμος. Ἡ δὲ ὀπτωμένη, φησὶ, γογγυλὶς μᾶλλον πέττεται, περιττότερον δὲ λεπτύνει.“ Ταύτης μνημονεύει Εὔβουλος ἐν Ἀγκυλίωνι, οὕτως·

Ὀπτήσιμον γογγυλίδα ταυτηνὶ φέρω.

Καὶ Ἄλεξις ἐν Θεοφορήτῳ·

Λαλῶ Πτολεμαίῳ, γογγυλίδος ὀπτῶν τόμους.

Ἡ δὲ ταριχευομένη γογγυλὶς λεπτυντικωτέρα ἐστὶ τῆς ἑφθῆς καὶ μάλιστα ἡ διὰ νάπυος γινομένη, ὥς φησιν ὁ Δίφιλος.

9. ΚΡΑΜΒΗ. Εὔδημος ὁ Ἀθηναῖος ἐν τῷ περὶ λαχάνων, κράμβης φησὶν εἶναι γένη τρία, τῆς τε καλουμένης ἁλμυρίδος, καὶ λειοφύλλου, καὶ σελινουσίης· τῇ δ' ἡδονῇ πρώτην κεκρίσθαι τὴν ἁλμυρίδα. Φύεται δ' ἐν Ἐρετρίᾳ καὶ Κύμῃ καὶ Ῥόδῳ, ἔτι δὲ Κνίδῳ καὶ Ἐφέσῳ· ἡ δὲ λειόφυλλος ἀνὰ πᾶσαν, φησὶ, χώραν γίγνεται. Ἡ δὲ σελινουσία τὴν ὀνομασίαν ἔχει διὰ τὴν οὐλότητα· ἐμφερὴς γάρ ἐστι σελίνῳ καὶ κατὰ τὴν ἄλλην πύκνωσιν. Θεόφραστος δὲ οὕτως γράφει· „Τῆς δὲ ῥαφάνου (λέγω δὲ τὴν κράμβην) ἡ μέν ἐστιν οὐλόφυλλος, ἡ δὲ ἀγρία.“ Δίφιλος δ' ὁ Σίφνιός φησι· „Κράμβη δὲ καλλίστη γίνε-

ται καὶ γλυκεῖα ἐν Κύμῃ· ἐν δὲ Ἀλεξανδρείᾳ πικρά. Τὸ δ' ἐκ Ῥόδου φερόμενον σπέρμα εἰς Ἀλεξάνδρειαν ἐπὶ ἐνιαυτὸν γλυκεῖαν ποιεῖ τὴν κράμβην, μεθ' ὃν χρόνον πάλιν ἐπιχωριάζει. Νίκανδρος δ' ἐν Γεωργικοῖς·

(370) Λείη μὲν κράμβη, ὅτὲ δ' ἀγριὰς ἐμπίπτουσα
σπειρομένη, πολύφυλλος ἐνήβησε πρασιῇσιν
ἡ οὔλη, καὶ τύριος ὁ θαμνῖτις πετάλοισιν,
ἢ ἐπιφοινίσσουσα καὶ αὐχμηρῇσιν ὁμοίη
βατραχέη, κύμη τε κακόχροος, ἥ μὲν ἔοικε
πέλμασιν, οἷσι πέδιλα παλίμβολα κασσύουσιν·
ἣν μάντιν λαχάνοισι παλαιογόνοι ἐνέπουσιν.

Μήποτε δὲ ὁ Νίκανδρος μάντιν κέκληκε τὴν κράμβην, ἱερὰν οὖσαν, ἐπεὶ καὶ παρ' Ἱππώνακτι ἐν τοῖς ἰάμβοις ἐστί τι λεγόμενον, τοιοῦτον·

Ὁ δ' ἐξολισθὼν ἱκέτευε τὴν κράμβην
τὴν ἑπτάφυλλον, ᾗ θύεσκε Πανδώρῃ
Θαργηλίοισιν ἔγχυτον πρὸ φαρμάκου.

Καὶ Ἀνάνιος δέ φησι·

Καὶ σὲ πολλὸν ἀνθρώπων
ἐγὼ φιλέω μάλιστα, ναὶ μὰ τὴν κράμβην.

Καὶ Τηλεκλείδης Πρυτάνεσι „Ναὶ μὰ τὰς κράμβας“ ἔφη. Καὶ Ἐπίχαρμος ἐν Γᾷ καὶ Θαλάσσᾳ· Ναὶ μὰ τὰν κράμβαν.“ Εὔπολις Βάπταις· „Ναὶ μὰ τὴν κράμβην.“ Ἐδόκει δὲ Ἰωνικὸς εἶναι ὁ ὅρκος. Καὶ οὐ παράδοξον, εἰ κατὰ τῆς κράμβης τινὲς ὤμνυον, ὁπότε καὶ Ζήνων ὁ Κιτιεὺς, ὁ τῆς Στοᾶς κτίστωρ, μιμούμενος τὸν κατα τῆς κυνὸς ὅρκον Σωκράτους, καὶ αὐτὸς ὤμνυε τὴν κάππαριν, ὥς Ἔμποδός φησιν ἐν Ἀπομνημονεύμασιν.

10. Ἀθήνησι δὲ καὶ ταῖς τετοκυίαις κράμβη παρε-

σκευαζετο, ὥς τι ἀντιφάρμακον, εἰς τροφήν. Ἔφιππος γοῦν ἐν Γηρυόνῃ φησίν·

Ἔπειτα πῶς
οὐ στέφανος οὐδείς ἐστι πρόσθε τῶν θυρῶν,
οὐ κνῖσσα κρούει ῥινὸς ὑπεροχὰς ἄκρας,
Ἀμφιδρομίων ὄντων; ἐν οἷς νομίζεται
ὀπτᾶν τε τυροῦ Χεῤῥονησίτου τόμους,
ἕψειν τ' ἐλαίῳ ῥάφανον ἠγλαϊσμένην,
πνίγειν τε παχέων ἀρνίων στηθύνια,
τίλλειν τε φάττας καὶ κίχλας ὁμοῦ σπίνοις,
κοινῇ τε χναύειν τευθίσιν σηπίδια,
πιλεῖν τε πολλὰς πλεκτάνας ἐπιστρόφως,
πίνειν τε πολλὰς κύλικας εὐζωρεστέρας.

Ἀντιφάνης δ' ἐν Παρασίτῳ ὡς εὐτελοῦς βρώματος τῆς κράμβης μέμνηται, ἐν τούτοις·

Οἷα δ' ἐστὶν, οἶσθα σὺ,
γύναι; Β. Σκόροδα, τυρὸς, πλακοῦντες, πράγματα
ἐλευθέρι', οὐ τάριχος, οὐδ' ἡδύσμασιν
ἄρνεια καταπεπλησμέν', οὐδὲ θρυμματὶς
τεταραγμένη, καὶ λοπάδες ἀνθρώπων φθοραί.
Καὶ μὴν ῥαφάνους γ' ἕψουσι λιπαρὰς, ὦ θεοὶ,
ἔτνος θ' ἅμ' αὐτοῖς πίσινον.

Δίφιλος δ' ἐν Ἀπλήστῳ·

Ἥκει φερόμεν' αὐτόματα πάντα τἀγαθὰ,
ῥάφανος λιπαρὰ, σπλαγχνίδια πολλὰ, σαρκία
ἁπαλώτατ'. Οὐδὲν μὰ Δία τοῖς ἐμοῖς καὶ τοῖς
ὅμοια πράγματ', οὐδὲ ταῖς * *
θλασταῖς ἐλάαις.

Ἀλκαῖος Παλαίστρᾳ· „Ἤδη δ' ἧψε χύτραν ῥαφάνων."

Πολύζηλος δ' ἐν Μουσῶν γοναῖς κράμβας αὐτὰς ὀνομάζων φησίν· „Τριπέταλοί τε κράμβαι συχναί."

11. ΣΕΥΤΛΑ. Τούτων φησὶν ὁ Θεόφραστος εὐ-
(371) χυλότερον εἶναι τὸ λευκὸν τοῦ μέλανος, καὶ ὀλιγοσπερμότερον, καὶ καλεῖσθαι Σικελικόν. Ἡ δὲ σευτλὶς ἕτερον, φησὶ, τοῦ τεύτλου ἐστί. Διὸ καὶ Δίφιλος ὁ κωμῳδιοποιὸς ἐν Ἥρωι δράματι ἐπιτιμᾷ τινι, ὡς κακῶς λέγοντι, καὶ τὰ τεῦτλα τευτλίδας καλῶν. Εὔδημος δ' ἐν τῷ περὶ λαχάνων τέσσαρα γένη φησὶν εἶναι τεύτλων, σπαστὸν, καυλωτὸν, λευκὸν, πάνδημον· τοῦτο δ' εἶναι τῇ χρόᾳ φαιόν. Δίφιλος δ' ὁ Σίφνιος τὸ σευτλίον φησὶν εὐχυλότερον εἶναι τῆς κράμβης, καὶ θρεπτικώτερον μετρίως· ἑκζεστὸν δὲ καὶ λαμβανόμενον μετὰ νάπυος, λεπτυντικώτερον εἶναι, καὶ ἑλμίνθων φθαρτικόν. Εὐκοιλιώτερον δὲ τὸ λευκὸν, τὸ δὲ μέλαν οὐρητικώτερον. Ὑπάρχειν δὲ αὐτῶν καὶ τὰς ῥίζας εὐστομωτέρας καὶ πολυτροφωτέρας."

12. ΣΤΑΦΥΛΙΝΟΣ. „Οὗτος δριμύς ἐστι (φησὶν ὁ Δίφιλος) ἱκανῶς δὲ θρεπτικὸς, καὶ εὐστόμαχος μέσως, διαχωρητικός τε καὶ πνευματώδης, δύσπεπτος, οὐρητικὸς, ἱκανῶς διεγερτικὸς πρὸς ἀφροδίσια· διὸ καὶ ὑπ' ἐνίων φίλτρον καλεῖται." Νουμήνιος δ' ἐν Ἁλιευτικῷ φησι·

Φύλλων δ' ὅσσ' ἄσπαρτα, τὰ τ' ἐῤῥίζωται ἀρούραις,
χείματος ἠδ' ὁπόταν πολυάνθεμον εἶαρ ἵκηται,
αὐχμηρήν σκόλυμόν τε καὶ ἀγριάδα σταφυλῖνον,
ῥάφιν τ' ἔμπεδον, καὶ καυλίδα τ' ἀγροιῶτιν.

Νίκανδρος δ' ἐν δευτέρῳ Γεωργικῶν φησιν·

Ἐν δέ τε καὶ μαράθου καυλὸς βαθὺς, ἐν δέ τε ῥίζαι
πετραίου, σὺν δ' αὐτὸς ἐπ' αὐχμήεις σταφυλῖνος,
σμυρνεῖον, σόγκος τε, κυνόγλωσσός τε, σέρις τε·

σὺν καὶ ἄρου δριμεῖα καταψήχοιο πέτηλα,
ἠδ' ὅπερ ὄρνιθος κλέεται γάλα.

Μνημονεύει τοῦ σταφυλίνου καὶ Θεόφραστος. Φανίας δ' ἐν πέμπτῳ περὶ φυτῶν γράφει οὕτως· „Κατὰ δὲ τὴν αὐτοῦ τοῦ σπέρματος φύσιν ὁ καλούμενος σὴψ καὶ τὸ τοῦ σταφυλίνου σπέρμα." Κἀν τῷ πρώτῳ δέ φησι· „Πετασώδη τὴν τῶν σπερμάτων ἀπείληφε φύσιν ἄννησον, μάραθον, σταφυλῖνος, καυκαλὶς, κώνειον, κόριον, σκιὰς, ἣν ἔνιοι μυηφόνον." Ἐπεὶ δὲ ἄρου ἐμνημόνευσεν ὁ Νίκανδρος, προσαποδοτέον, ὅτι καὶ Φανίας ἐν τῷ προειρημένῳ βιβλίῳ γράφει οὕτως· „Δρακόντιον, ὃ ἔνιοι ἄρον ἀρωνία." Τὸν δὲ σταφυλῖνον Διοκλῆς ἐν πρώτῳ Ὑγιεινῶν ἀσταφυλῖνον καλεῖ. Τὸ δὲ καρωτὸν καλούμενον, (μέγας δ' ἐστὶ καὶ εὐαυξὴς σταφυλῖνος) εὐχυλότερόν ἐστι τοῦ σταφυλίνου, καὶ μᾶλλον θερμαντικώτερον, οὐρητικώτερον, εὐστόμαχον, εὐοικονόμητον, ὡς ὁ Δίφιλος ἱστορεῖ.

13. ΚΕΦΑΛΩΤΟΝ. Τοῦτο καὶ πράσιον καλεῖσθαί φησιν ὁ αὐτὸς Δίφιλος, καὶ εὐχυλότερον εἶναι τοῦ καρτοῦ. Εἶναι δὲ καὶ αὐτὸ μέσως λεπτυντικὸν, θρεπτικόν τε, καὶ πνευματῶδες. Ἐπαίνετος δ' ἐν Ὀψαρτυτικῷ τὰ κεφαλωτὰ καλεῖσθαί φησι γηθυλλίδας. Τοῦτο δὲ τὸ ὄνομα μνήμης εὑρίσκω τετυχηκὸς παρὰ μὲν Εὐβούλῳ ἐν Πορνοβοσκῷ, οὕτως·

Οὐκ ἂν δυναίμην ἐμφαγεῖν ἄρτον τινά·
παρὰ Γναθαινίῳ γὰρ ἄρτι κατέφαγον,
ἕψουσαν αὐτὴν καταλαβὼν γυθυλλίδας.

οἱ δὲ τὸ γήθυον καλούμενον τοῦτό φασιν εἶναι, οὗ μνημονεύει Φρύνιχος ἐν Κρόνῳ. Ὅπερ ἐξηγούμενος δρᾶμα θλα[illegible]ος ὅμοιά φησιν εἶναι τὰ γήθυα τοῖς λεγομένοις ἀμ- Ἀλκαῖος [illegible]. τὰ δ' αὐτὰ καὶ ἐπιθυλλίδας λέγεσθαι.

Μνημονεύει τῶν γηθυλλίδων καὶ Ἐπίχαρμος ἐν Φιλοκτήτῃ, οὕτως· „Ἐν δὲ σκόροδα δύο καὶ γαθυλλίδες δύο.“ (372) Καὶ Ἀριστοφάνης Αἰολοσίκωνι δευτέρῳ·

Τῶν δὲ γηθύων
ῥίζας, ἐχούσας σκοροδομίμητον φύσιν.

Πολέμων δ' ὁ περιηγητὴς ἐν τῷ περὶ Σαμοθρᾴκης καὶ κιττῆσαί φησι τῆς γηθυλλίδος τὴν Λητώ, γράφων οὕτως· „Διατέτακται παρὰ Δελφοῖς τῇ θυσίᾳ τῶν Θεοξενίων, ὃς ἂν κομίσῃ γηθυλλίθα μεγίστην τῇ Λητοῖ, λαμβάνειν μοῖραν ἀπὸ τῆς τραπέζης. Ἑώρακά τε καὶ αὐτὸς οὐκ ἐλάττω γηθυλλίδα γογγυλίδος καὶ τῆς στρογγύλης ῥαφανῖδος. Ἱστοροῦσι δὲ, τὴν Λητώ, κύουσαν τὸν Ἀπόλλωνα, κιττῆσαι γηθυλλίδος· διὸ δὴ τῆς τιμῆς τετυχηκέναι ταύτης.“

14. ΚΟΛΟΚΥΝΤΗ. Χειμῶνος δὲ ὥρᾳ ποτὲ κολοκυντῶν ἡμῖν περιενεχθεισῶν πάντες ἐθαύμαζον, νεαρὰς εἶναι νομίζοντες, καὶ ὑπεμιμνησκόμεθα, ὧν ἐν Ὥραις ὁ χαρίεις Ἀριστοφάνης εἶπεν, ἐπαινῶν τὰς καλὰς Ἀθήνας, ἐν τούτοις:

Ὄψει δὲ χειμῶνος μέσου σικυοὺς, βότρυς, ὀπώραν,
στεφάνους ἴων, * * * κονιορτὸν ἐκτυφλοῦντα.
Αὐτὸς δ' ἀνὴρ πωλεῖ κίχλας, ἀπίους, σχαδόνας, ἐλάας,
πῦον, χόρια, χελιδόνια, τέττιγας, ἐμβρύεια.
Ταρίχους δ' ἴδοις ἂν νιφομένους σύκων, ὁμοῦ τε μύρτων
ἔπειτα κολοκύντας ὁμοῦ ταῖς γογγυλίσιν ἀροῦσιν.
Ὥστ' οὐκ ἔτ' οὐδεὶς οἶδ', ὁπηνίκ' ἐστὶ τοὐνιαυτοῦ.
Β. Μέγιστον ἀγαθὸν εἶπες, εἴπερ ἔστι δι' ἐνιαυτοῦ
ὅτου τις ἐπιθυμεῖ λαβεῖν. Α. Κακὸν μὲν οὖν μέγιστον.
Εἰ μὴ γὰρ ἦν, οὐκ ἂν ἐπεθύμουν, οὐδ' ἂν ἐδαπανῶντο.
Ἐγὼ δὲ τοῦτ' ὀλίγον χρόνον φήσας ἀφειλόμην ἄν.

B. Κἄγωγε ταῖς ἄλλαις πόλεσι δρῶ ταῦτα, πλὴν Ἀθηνῶν.
τούτοις δ' ὑπάρχει ταῦτ', ἐπειδὴ τοὺς θεοὺς σέβουσιν.
B. Ἀπέλαυσαν ἄρα σέβοντες ὑμᾶς, ὡς σὺ φῄς. *A.* Τιτί;
Αἴγυπτον αὐτῶν τὴν πόλιν πεποίηκας ἀντ' Ἀθηνῶν.

Ἐθαυμάζομεν οὖν τὰς κολοκύντας μηνὶ Ἰανουαρίῳ ἐσθίοντες· χλωραί τε γὰρ ἦσαν, καὶ τὸ ἴδιον ἀπεδίδοσαν τοῦ χυμοῦ. Ἐτύγχανον δὲ οὖσαι τῶν συντεθειμένων ὑπὸ τῶν τὰ τοιαῦτα μαγγανεύειν εἰδότων ὀψαρτυιῶν. Ἐζήτει οὖν ὁ Λαρήνσιος, εἰ καὶ τὴν χρῆσιν ταύτην ἠπίσταντο οἱ ἀρχαῖοι. Καὶ ὁ Οὐλπιανὸς ἔφη, Νίκανδρος ὁ Κολοφώνιος ἐν τῷ δευτέρῳ τῶν Γεωργικῶν μνημονεύει ταύτης τῆς χρήσεως, σικύας ὀνομάζων τὰς κολοκύντας. Οὕτως γὰρ ἐκαλοῦντο, ὡς πρότερον εἰρήκαμεν. Λέγει δ' οὕτως·

Αὐτὰς μὴν σικύας τμήγων ἀνὰ κλώσμασι πείραις.
Ἠέρι δὲ ξήρανον, ἐπεγκρεμάσαιο δὲ καπνῷ,
χείμασιν ὄφρ' ἂν δμῶες ἅλις περιχανδέα χύτρον
πλήσαντες ῥοφέωσιν ἀεργέες· ἔνθα τε μέτρῳ
ὄσπρια πανσπερμηδὸν ἐπεγχεύησιν ἀλετρίς.
Τῇ ἔνι μὲν σικύης ὅρμους βάλον ἐκπλύναντες,
ἐν δὲ μύκην σίρας τε πάλαι λαχάνοισι πλακεῖσας,
αὐλοτέροις καυλοῖς τε μιγήμεναι εὐφαορίζῃ.

(373) 15. *ΟΡΝΕΙΣ.* Ἐπεὶ δὲ καὶ ὄρνεις ἐπῆσαν ταῖς κολοκύνταις καὶ ἄλλοις κνιστοῖς λαχάνοις· (οὕτως δ' εἴρηκεν Ἀριστοφάνης ἐν Δηλίᾳ τὰ συγκοπτὰ λάχανα „Κνιστά, ἢ στέμφυλα“) ὁ Μυρτίλος ἔφη, Ἀλλὰ μὴν καὶ ὄρνιθας καὶ ὀρνίθια νῦν μόνως ἡ συνήθεια καλεῖ τὰς θηλείας, ὧν ὁρῶ περιφερομένων πλῆθος· (καὶ Χρύσιππος δ' ὁ φιλόσοφος ἐν τῷ πέμπτῳ περὶ τοῦ καλοῦ καὶ τῆς ἡδονῆς γράφει οὕτως· „Καθάπερ τινὲς, τὰς λευκὰς ὄρνι-

θας τῶν μελαινῶν ἡδίους εἶναι μᾶλλον.“) Ἀλεκτρυόνας δὲ καὶ ἀλέκτορας τοὺς ἄῤῥενας· τῶν ἀρχαίων δὲ τὸ ὄρνις καὶ ἀρσενικῶς καὶ θηλυκῶς λεγόντων ἐπ᾽ ἄλλων ὀρνέων, οὐ περὶ τούτου τοῦ ἰδικοῦ, περὶ οὗ φησιν ἡ συνήθεια, ὄρνιθας ὠνήσασθαι. Ὅμηρος μὲν οὖν φησιν·

Ὄρνιθές δέ τε πολλοὶ ὑπ᾽ αὐγὰς ἠελίοιο.

Καὶ ἀλλαχόθι θηλυκῶς· „Ὄρνιθι λιγυρῇ.“ Καί·

Ὡς δ᾽ ὄρνις ἀπτῆσι νεοσσοῖσι προφέρῃσι
μάστακ᾽, ἐπεί κε λάβῃσι, κακῶς δέ τέ οἱ πέλει αὐτῇ.

Μένανδρος δ᾽ ἐν Ἐπικλήρῳ πρώτῃ σαφῶς τὸ ἐπὶ τῆς συνηθείας φησὶν ἐμφανίζων οὕτως· „Ἀλεκτρυὼν τις ἐκεκράγει μέγα. Οὐ σοβήσετ᾽ ἔξω, φησὶ, τὰς ὄρνιθας ἀφ᾽ ἡμῶν;“ καὶ πάλιν·

Αὕτη ποτ᾽ ἐξεσόβησε τὰς ὄρνεις μόλις.

Ὀρνίθια δ᾽ εἴρηκε Κρατῖνος ἐν Νεμέσει οὕτως· „Τἄλλα πάντ᾽ ὀρνίθια.“ Ἐπὶ δὲ τοῦ ἀρσενικοῦ οὐ μόνον ὄρνιν, ἀλλὰ καὶ ὄρνιθα. Ὁ αὐτὸς Κρατῖνος ἐν τῷ αὐτῷ δράματί φησιν· „Ὄρνιθα φοινικόπτερον.“ Καὶ πάλιν·

Ὄρνιθα τοίνυν δεῖ σε γίγνεσθαι μέγαν.

καὶ Σοφοκλῆς Ἀντηνορίδαις·

Ὄρνιθα, καὶ κήρυκα, καὶ διάκονον.

Αἰσχύλος Καβείροις·

Ὄρνιθα δ᾽ οὐ ποιῶ σε τῆς ἐμῆς ὁδοῦ.

Ξενοφῶν δ᾽ ἐν δευτέρῳ Παιδείας· „Ἐπὶ μὲν τοὺς ὄρνιθας τῷ ἰσχυροτάτῳ χειμῶνι.“ Μένανδρος Διδύμαις· „Ὄρνεις φέρων ἐλήλυθα.“ Καὶ ἑξῆς· „Ὄρνιθας ἀποστέλλει“ φησίν. Ὅτι δὲ καὶ ἐπὶ τοῦ πληθυντικοῦ ὄρνεις λέγουσι, πρόκειται τὸ Μενάνδρειον μαρτύριον· ἀλλὰ καὶ Ἀλκμὰν πού φησι·

Λῦσαν δ' ἄπρακτα, νεάνιδες ὥστ'
ὄρνεις ἱέρακος ὑπερπταμένου.

Καὶ Εὔπολις ἐν Δήμοις·

Οὐ δεινὸν οὖν, κριοὺς ἔμ' ἐκγεννᾶν τέκνα,
ὄρνεις θ' ὁμοίους τοὺς νεοττοὺς τῷ πατρί;

16. *Τὸν δ' ἀλεκτρυόνα ἐκ τῶν ἐναντίων οἱ ἀρχαῖοι καὶ θηλυκῶς εἰρήκασι. Κρατῖνος Νεμέσει·*

Λήδα, σὸν ἔργον· δεῖ σ' ὅπως εὐσχήμονος
ἀλεκτρυόνος μηδὲν διοίσεις τοὺς τρόπους,
ἐπὶ τῷδ' ἐπώζουσ', ὡς ἂν ἐκλέψῃς καλὸν
ἡμῖν τι καὶ θαυμαστὸν ἐκ τοῦδ' ὄρνεον.

Στράττις Ψυχασταῖς·

Αἱ δ' ἀλεκτρυόνες ἅπασαι
καὶ τὰ χοιρίδια τέθνηκε,
καὶ τὰ μίκρ' ὀρνίθια.

Ἀναξανδρίδης Τηρεῖ·

Ὀχευομένους δὲ τοὺς κάπρους
καὶ τὰς ἀλεκτρυόνας θεωροῦσ' ἄσμενοι.

Ἐπεὶ δὲ τοῦ κωμικοῦ τούτου ἐμνήσθην, καὶ οἶδα τὸ δρᾶμα τὸν Τηρέα αὐτοῦ μὴ κεκριμένον ἐν τοῖς πρώτοις, ἐκθήσο- (374) *μαι ὑμῖν, ἄνδρες φίλοι, εἰς κρίσιν, ἃ εἴρηκε περὶ αὐτοῦ Χαμαιλέων ὁ Ἡρακλεώτης, ἐν ἕκτῳ περὶ κωμῳδίας, γράφων ὧδε· „Ἀναξανδρίδης, διδάσκων ποτὲ διθύραμβον Ἀθήνησιν, εἰσῆλθεν ἐφ' ἵππου, καὶ ἀπήγγειλέ τι τῶν ἐκ τοῦ ᾄσματος. Ἦν δὲ τὴν ὄψιν καλὸς καὶ μέγας, καὶ κόμην ἔτρεφε, καὶ ἐφόρει ἁλουργίδα καὶ κράσπεδα χρυσᾶ. Πικρὸς δ' ὢν τὸ ἦθος, ἐποίει τι τοιοῦτον περὶ τὰς κωμῳδίας. Ὅτε γὰρ μὴ νικῴη, λαμβάνων ἔδωκεν εἰς τὸν λιβανωτὸν κατατεμεῖν, καὶ οὐ μετεσκεύαζεν, ὥσπερ οἱ πολλοί. Καὶ πολλά, ἔχοντα κομψῶς, τῶν δραμάτων ἠφάνιζε, δυσ-*

κολαίνων τοῖς θεαταῖς διὰ τὸ γῆρας. Λέγεται δ' εἶναι τὸ γένος Ῥόδιος ἐκ Καμείρου. Θαυμάζω οὖν, πῶς ὁ Τηρεὺς περιεσώθη, μὴ τυχὼν νίκης, καὶ ἄλλα δράματα τῶν ὁμοίων τοῦ αὐτοῦ." Καὶ Θεόπομπος δ' ἐν Εἰρήνῃ ἐπὶ τῆς θηλείας ἔταξε τὸν ἀλεκτρυόνα, λέγων οὕτως·

Ἄχθομαι δ' ἀπολωλεκὼς
ἀλεκτρυόνα τίκτουσαν ᾠὰ πάγκαλα.

καὶ Ἀριστοφάνης Δαιδάλῳ·

Ὠιὸν μέγιστον τέτοκεν, ὥς ἀλεκτρυών.

καὶ πάλιν·

Πολλαὶ τῶν ἀλεκτρυόνων βίᾳ
ὑπηνέμια τίκτουσιν ᾠὰ πολλάκις.

Ἐν δὲ Νεφέλαις, διδάσκων τὸν πρεσβύτην περὶ ὀνόματος διαφορᾶς, φησι·

Νῦν δὲ πῶς με χρὴ καλεῖν;
B. Ἀλεκτρύαιναν, τὸν δ' ἕτερον ἀλέκτορα.

Λέγεται δὲ καὶ ἀλεκτορὶς, καὶ ἀλέκτωρ. Σιμωνίδης· „Ἡμερόφων' ἀλέκτωρ" ἔφη. Κρατῖνος Ὥραις·

Ὥσπερ ὁ Περσικὸς, ὥραν πᾶσαν καναχῶν, ὀλόφωνος ἀλέκτωρ.

Εἴρηται δ' οὕτως, ἐπειδὴ καὶ ἐκ τοῦ λέκτρου ἡμᾶς διεγείρει. Οἱ δὲ Δωριεῖς, λέγοντες ὄρνιξ, τὴν γενικὴν διὰ τοῦ χ λέγουσιν, ὄρνιχος. Ἀλκμὰν δὲ διὰ τοῦ σ τὴν εὐθεῖαν ἐκφέρει· „Ἁλιπόρφυρος εἴαρος ὄρνις." Καὶ τὴν γενικὴν οἶδα· Δι' ὀρνίχων ὅμως πάντων."

17. ΔΕΛΦΑΞ. Ἐπίχαρμος τὸν ἄῤῥενα χοῖρον οὕτως καλεῖ ἐν Ὀδυσσεῖ Αὐτομόλῳ·

Δέλφακά τε τῶν γειτόνων
τοῖς Ἐλευσίνοις φυλάσσων δαιμονίως ἀπώλεσα,

οὐχ ἑκών· καὶ ταῦτα δή με συμβολατεύειν ἔφη
τοῖς Ἀχαιοῖσιν, προδιδόμεν τ' ὤμνυέ με τὸν δέλφακα.

Καὶ Ἀναξίλας δ' ἐν Κίρκῃ καὶ ἀρσενικῶς εἴρηκε τὸν δέλφακα, καὶ ἐπὶ τοῦ τελείου τέθεικε τοὔνομα, εἰπών· „Τοὺς μὲν ὀρειόμους ὑμῶν ποιήσει δέλφακας ὑλιβάτας· τοὺς δὲ πάνθηρας· ἄλλους ἀγρώστας λύκους, λέοντας." Ἐπὶ δὲ τῶν θηλειῶν τοὔνομα τάττει Ἀριστοφάνης Ταγηνισταῖς· „Ἡ δέλφακος ὀπωρινῆς ἠτριαῖον." Καὶ ἐν Ἀχαρνεῦσιν·

Νέα γάρ ἐστιν· ἀλλὰ δελφακουμένα
ἕξει μεγάλην τε καὶ παχεῖαν κἠρυθράν.
(375) Ἀλλ' αἰ τράφεν λῇς, ἅδε τοι χοῖρος καλά.

Καὶ Εὔπολις ἐν Χρυσῷ γένει. Καὶ Ἱππῶναξ δ' ἔφη· „Ὡς Ἐφεσίη δέλφαξ." Κυρίως δ' αἱ θήλειαι οὕτως λεχθεῖεν ἄν, αἱ δελφύας ἔχουσαι. Οὕτως δὲ αἱ μῆτραι καλοῦνται, καὶ οἱ ἀδελφοὶ ἔνθεν ἐτυμολογοῦνται. Περὶ δὲ τῆς ἡλικίας τοῦ ζώου Κρατῖνός φησιν ἐν Ἀρχιλόχοις·

— Ἤδη δέλφακες, χοῖροι δὲ τοῖσιν ἄλλοις.

Ἀριστοφάνης δ' ὁ γραμματικὸς ἐν τῷ περὶ ἡλικιῶν φησι· „Τῶν δὲ συῶν τὰ μὲν ἤδη συμπεπηγότα δέλφακες, τὰ δ' ἁπαλὰ καὶ ἔνικμα χοῖροι." Ἔνθεν τὸ Ὁμηρικὸν σαφὲς γίνεται·

Τά τε δμώεσσι πάρεστι
χοίρε', ἀτὰρ σιάλους γε σύας μνηστῆρες ἔδουσι.

Πλάτων δ' ὁ κωμῳδιοποιὸς ἐν Ποιητῇ ἀρσενικῶς ἔφη· „Τὸν δέλφακα ἀπῆγε σιγῇ." Ἦν δὲ καὶ παλαιὸς νόμος, ὥς φησιν Ἀνδροτίων, τῆς ἐπιγονῆς ἕνεκα τῶν θρεμμάτων, μὴ σφάττειν πρόβατον ἄπεκτον ἢ ἄτοκον· διὸ τὰ ἤδη τέλεια ἤσθιον.

— Ἀτὰρ σιάλους γε σύας μνηστῆρες ἔδουσι.

Καὶ νῦν δὲ τὴν τῆς Ἀθηνᾶς ἱέρειαν οὐ θύειν ἀμνήν, οὐδὲ

τυροῦ γεύεσθαι. Καὶ κατὰ χρόνον δέ τινα ἐκλιπόντων τῶν βοῶν, φησιν ὁ Φιλόχορος νομοθετηθῆναι, διὰ τὴν σπάνιν ἀπέχεσθαι αὐτοὺς τῶν ζώων, συναγαγεῖν βουλομένους καὶ πληθῦσαι τῷ μὴ καταθύεσθαι. Χοῖρον δὲ Ἴωνες καλοῦσι τὴν θήλειαν, ὡς Ἱππῶναξ·

Σπονδῇ τε καὶ σπλάγχνοισιν ἀγρίας χοίρου.

καὶ Σοφοκλῆς Ἐπὶ Ταιναρίοις·

Τοιγαροῦν
ἔδει φυλάξαι χοῖρον, ὥστε δεσμίαν.

Πτολεμαῖος δ' ὁ τῆς Αἰγύπτου βασιλεὺς ἐν τῷ ἐνάτῳ τῶν ἀπομνημονευμάτων· „Εἰς Ἄσσον (φησὶν) ἐπιδημήσαντί μοι, οἱ Ἄσσιοι παρέστησαν χοῖρον, ἔχοντα τὸ μὲν ὕψος δύο καὶ ἡμίσους πήχεων, ὅλον δ' ἄρτιον πρὸς τὸ μῆκος, τῇ χροιᾷ χιόνινον. Ἔφασάν τε τὸν βασιλέα Εὐμένη τὰ τοιαῦτα ἐπιμελῶς ὠνεῖσθαι παρ' αὐτῶν, διδόντα τοῦ ἑνὸς δραχμὰς τετρακισχιλίας.“ Αἰσχύλος δέ φησιν·

Ἐγὼ δὲ χοῖρον καὶ μάλ' εὐθηλούμενον
τόνδ' ἐν ῥοθοῦντι κριβάνῳ θήσω. Τί γαρ
ὄψον γένοιτ' ἂν ἀνδρὶ τοῦδε βέλτερον;

καὶ πάλιν·

Λευκὸς, (τί δ' οὐχί;) καὶ καλῶς ἡφευμένος
ὁ χοῖρος. Ἕψου, μηδὲ λυπηθῇς πυρί.

καὶ ἔτι·

Θύσας δὲ χοῖρον τόνδε τῆς αὐτῆς ὑός,
ἣ πολλά μ' ἐν δόμοισιν εἴργασται κακά,
δονοῦσα καὶ τρέπουσα τύρβ' ἄνω κάτω.

Ταῦτα δὲ παρέθετο Χαμαιλέων ἐν τῷ περὶ Αἰσχύλου.

18. Περὶ δὲ ὑῶν, ὅτι ἱερόν ἐστι τὸ ζῶον παρὰ Κρησὶν, Ἀγαθοκλῆς ὁ Βαβυλώνιος ἐν πρώτῳ περὶ Κυζίκου φησὶν οὕτως· „Μυθεύουσιν, ἐν Κρήτῃ γενέσθαι τὴν

Διὸς τέκνωσιν ἐπὶ τῆς Δίκτης, ἐν ῇ καὶ ἀπόῤῥητος γίνεται (376) θυσία. Λέγεται γὰρ, ὡς ἄρα Διὶ θηλὴν ὑπέσχεν ὕς, καὶ τῷ σφετέρῳ γρυσμῷ περιοιχνεῦσα τὸν κνυζηθμὸν τοῦ βρέφεος, ἀνεπάϊστον τοῖς παριοῦσιν ἐτίθει. Διὸ πάντες τὸ ζῶον τοῦτο περίσεπτον ἡγοῦνται, καὶ οὐ (φησὶ) τῶν κρεῶν δαίσαιντο. Πραίσιοι δὲ καὶ ἱερὰ ῥέζουσιν ὑὶ, καὶ αὕτη προτελὴς αὐτοῖς ἡ θυσία νενόμισται." Τὰ παραπλήσια ἱστορεῖ καὶ Νεάνθης ὁ Κυζικηνὸς ἐν δευτέρῳ περὶ τελετῆς. Πεταλίδων συῶν μνημονεύει Ἀχαιὸς ὁ Ἐρετριεὺς ἐν Αἴθωνι σατυρικῷ, λέγων οὕτως· „Πεταλίδων δέ τοι συῶν μορφαῖς ταῖσδε πόλλ' ἐπάϊον." Πεταλίδας δ' αὐτὰς εἴρηκε, μεταφέρων ἀπὸ τῶν μόσχων. Οὗτοι γὰρ πέτηλοι λέγονται ἀπὸ τῶν κεράτων, ὅταν αὐτὰ ἐκπέταλα ἔχωσι. Παραπλησίως δὲ τῷ Ἀχαιῷ καὶ Ἐρατοσθένης ἐν Ἀντερινύϊ τοὺς σύας λαρινοὺς προσηγόρευσε, μεταγαγὼν καὶ αὐτὸς ἀπὸ τῶν λαρινῶν βοῶν· οἳ οὕτως ἐκλήθησαν ἤτοι ἀπὸ τοῦ λαρινεύεσθαι, (ὅπερ ἐστὶ σιτίζεσθαι. Σώφρων· „Βόες δὲ λαρινεύονται.") Ἢ ἀπό τινος κώμης Ἠπειρωτικῆς Λαρίνης, ἢ ἀπὸ τοῦ βουκολοῦντος αὐτάς· Λαρῖνος δ' οὗτος ἐκαλεῖτο.

19. Εἰσαχθέντος δὲ ἡμῖν ποτε καὶ δέλφακος, οὗ τὸ μὲν ἥμισυ κραμβαλέον ἦν ἐπιμελῶς πεποιημένον, τὸ δέ τι ἥμισυ ὡς ἂν ἐξ ὕδατος ἡψημένον τακερῶς, καὶ πάντων θαυμαζόντων τοῦ μαγείρου τὴν σοφίαν, μέγα φρονῶν ἐκεῖνος ἐπὶ τῇ τέχνῃ ἔφη, Ἀλλὰ μὴν οὐδὲ τὴν σφαγὴν ἔχει τις ὑμῶν ἐπιδεῖξαι ὅπου ἐγένετο, ἢ πῶς αὐτοῦ ἡ γαστὴρ πεπλήρωται παντοίων ἀγαθῶν. Καὶ γὰρ κίχλας ἐν ἑαυτῷ ἔχει, καὶ ἄλλα ὀρνίθια, ὑπογαστρίων τε μέρη χοιρείων καὶ μήτρας τόμους, καὶ τῶν ᾠῶν τὰ χρυσᾶ, ἔτι δὲ ὀρνίθων γαστέρας αὐταῖσι μήτραις καὶ καλῶν ζωμῶν πλέας,

καὶ τὰ ἐκ σαρκῶν εἰς λεπτὰ κατακνιζόμενα καὶ μετὰ πεπερίδων συμπλαττόμενα· ἰσίκια γὰρ ὀνομάζειν, αἰδοῦμαι τὸν Οὐλπιανὸν, καίπερ αὐτὸν εἰδὼς ἡδέως αὐτοῖς χρώμενον. Πλὴν ὁ ἐμός γε συγγραφεὺς Πάξαμος τῶν ἰσικίων μέμνηται, καὶ οὔ μοι φροντὶς Ἀττικῶν χρήσεων. Ὑμεῖς οὖν ἐπιδείξατε, πῶς τε ὁ χοῖρος ἐσφάγη, καὶ πῶς ἐξ ἡμισείας μέν ἐστιν ὀπτὸς, ἑφθὸς δὲ κατὰ θάτερα. Ἔτ' οὖν ἡμῶν ἀναζητούντων, ὁ μάγειρος ἔφη, Ἀλλ' ἦ νομίζετέ με ἔλαττον πεπαιδεῦσθαι τῶν ἀρχαίων ἐκείνων μαγείρων, περὶ ὧν οἱ κωμῳδιοποιοὶ λέγουσι; Ποσείδιππος μὲν ἐν Χορευούσαις· μάγειρος δ' ἐστὶν ὁ λέγων πρὸς τοὺς μαθητὰς τάδε·

20. Μαθητὰ Λεύκων, οἵ τε συνδιάκονοι
ὑμεῖς· ἅπας γάρ ἐστιν οἰκεῖος τόπος,
ὑπὲρ τέχνης λαλεῖν τι. Τῶν ἡδυσμάτων
Πάντων κράτιστόν ἐστιν ἐν μαγειρικῇ
ἀλαζονεία. Τὸ καθ' ὅλου δὲ τῶν τεχνῶν
ὄψει σχεδόν τι πάντα τοῦθ' ἡγούμενον.
Ξεναγὸς οὗτος, ὅστις ἂν θώρακ' ἔχῃ
φολιδωτὸν, ἢ δράκοντα σεσιδηρωμένον,
ἐφάνη Βριάρεως. Ἂν τύχῃ δ', ἐστὶν λαγώς.
Ὁ μάγειρος ἂν μὲν, ὑποδιακόνους ἔχων,
πρὸς τὸν ἰδιώτην καὶ μαθητὰς εἰσίῃ,
(377) κυμινοπρίστας πάντας ἢ λιμοὺς καλῶν,
ἔπτηξ' ἕκαστος εὐθύς. Ἂν δ' ἀληθινον
σαυτὸν παραβάλλῃς, καὶ πρὸς ἐκδαρεὶς ἄπει.
Ὅπερ οὖν ὑπεθέμην, τῷ κενῷ χώραν δίδου,
καὶ τὰ στόμια γίγνωσκε τῶν κεκλημένων.
Ὥσπερ γὰρ εἰς τἀμπόρια, τῆς τέχνης πέρας
τοῦτ' ἔστιν, ἂν εὖ προσδράμῃς πρὸς τὸ στόμα.

Διακονοῦμεν νῦν γάμους. Τὸ θῦμα βοῦς·
ὁ διδοὺς ἐπιφανὴς, ἐπιφανὴς ὁ λαμβάνων·
τούτων γυναῖκες ἱέρειαι τῇ θεᾷ θεοὶ,
κορύβαντες, αὐλοὶ, παννυχίδες, ἀναστροφή.
Ἱππόδρομος οὗτός ἐστί σοι μαγειρικῆς.
Μέμνησο καὶ σὺ τοῦτο.

Καὶ περὶ ἑτέρου δὲ μαγείρου, (ὄνομα δέ ἐστι Σεύθης,) ὁ αὐτός φησι ποιητὴς οὕτως·

Ἰδιώτης μέγας
αὐτοῖς ὁ Σεύθης. Οἶσθα δ', ὦ βέλτισθ', ὅτι
ἀγαθοῦ στρατηγοῦ διαφέρειν οὐδὲν δοκεῖ.
Οἱ πολέμιοι πάρεισιν· ὁ βαθὺς τῇ φύσει
στρατηγὸς ἕστηκεν, τὸ πρᾶγμ' ἐδέξατο.
Πολέμιός ἐστι πᾶς ὁ συμπίνων ὄχλος.
Πίνει γὰρ ἀθρόως οὗτος· εἰσελήλυθεν,
ἐκ πεντεκαίδεχ' ἡμερῶν προηλπικὼς
τὸ δεῖπνον, ὁρμῆς μεστὸς ὢν, ἐκλελυμένος,
τηρῶν πότ' ἐπὶ τὰς χεῖρας οἴσει τις. Νόει
ὄχλου τοιούτου ῥακίαν ἠθροισμένην.

21. *Ὁ δ' ἐν τοῖς Εὔφρονος Συνεφήβοις μάγειρος ἀκούσατε οἷα παραινεῖ·*

Ὅταν ἐρανισταῖς, Καρίων, διακονῇς,
οὐκ ἔστι παίζειν, οὐδ' ἃ μεμάθηκας ποιεῖν.
Ἐχθὲς κεκινδύνευκας. Οὐδεὶς εἶχέ σοι
κωβιὸς ὅλως γὰρ ἧπαρ, ἀλλ' ἦσαν κενοί·
ἐγκέφαλος ἠλλοίωτο. Δεῖ δὲ, Καρίων,
ὅταν μὲν ἔλθῃς εἰς τοιοῦτον συρφετὸν,
Δρόμωνα καὶ Κέρδωνα καὶ Σωτηρίδην,
μισθὸν διδόντας ὅσον ἂν αἰτήσῃς, ἁπλῶς
εἶναι δίκαιον· οὗ δὲ νῦν βαδίζομεν,

εἰς τους γάμους, ἀνδροφόνον. Ἂν τοῦτ᾽ αἰσθάνῃ,
ἐμὸς εἶ μαθητὴς, καὶ μάγειρος οὐ κακός.
Ὁ καιρὸς εὐκτός· ἀφελοῦ. Φιλάργυρος
ὁ γέρων, ὁ μισθὸς μικρός· εἴ σε λήψομαι
νῦν μὴ κατεσθίοντα καὶ τοὺς ἄνθρακας,
ἀπόλωλας. Εἴσω πάραγε· καὶ γὰρ οὑτοσὶ
προσέρχεθ᾽ ὁ γέρων. Ὡς δὲ καὶ γλίσχρον βλέπει.

22. Μέγας δ᾽ ἐστὶ σοφιστὴς, καὶ οὐδὲν ἧττον τῶν ἰατρῶν εἰς ἀλαζονείαν, καὶ ὁ παρὰ Σωσιπάτρῳ μάγειρος ἐν Καταψευδομένῳ, λέγων ὧδε·

Οὐ παντελῶς εὐκαταφρόνητος ἡ τέχνη,
ἂν κατανοήσῃς, ἐστὶν ἡμῶν, Δημύλε.
ἀλλὰ πέπλυται τὸ πρᾶγμα, καὶ πάντες σχεδὸν
εἶναι μάγειροί φασιν, οὐδὲν εἰδότες.
Ὑπο τῶν τοιούτων δ᾽ ἡ τέχνη λυμαίνεται.
(378) Ἐπεὶ, μάγειρον ἂν λάβῃς ἀληθινὸν,
ἐκ παιδὸς ὀρθῶς εἰς τὸ πρᾶγμ᾽ εἰσηγμένον,
καὶ τὰς δυνάμεις κατέχοντα, καὶ τὰ μαθήματα
ἅπαντ᾽ ἐφεξῆς εἰδόθ᾽, ἕτερόν σοι τυχὸν
φανήσεται τὸ πρᾶγμα. Τρεῖς ἡμεῖς μόνοι
ἐσμὲν ἔτι λοιποὶ, Βοιδίων, καὶ Χαριάδης,
ἐγώ τε. Τοῖς λοιποῖς δὲ προσπέρδου. Β. Τί φῄς;
Α. Ἐγώ. Τὸ διδασκαλεῖον ἡμεῖς σώζομεν
τὸ Σίκωνος. Οὗτος τῆς τέχνης ἀρχηγὸς ἦν.
Ἐδίδασκεν ἡμᾶς πρῶτον ἀστρολογεῖν Σίκων,
ἔπειτα μετὰ ταῦτ᾽ εὐθὺς ἀρχιτεκτονεῖν.
Περὶ φύσεως κατεῖχε πάντας τοὺς λόγους·
ἐπὶ πᾶσι τούτοις ἔλεγε τὰ στρατηγικά.
Πρὸ τῆς τέχνης ἔσπευδε ταῦθ᾽ ἡμᾶς μαθεῖν.
Β. Ἆρα σύ με κόπτειν οἷος εἶ γε, φίλτατε;

Α. Οὐκ, ἀλλ' ἐν ὅσῳ προσέρχετ' ἐξ ἀγορᾶς ὁ παῖς,
μικρὰ διακινήσω σε περὶ τοῦ πράγματος,
ἵνα τῷ λαλεῖν λάβωμεν εὔκαιρον χρόνον.
Β. Ἄπολλον, ἐργῶδές γ'. Α. Ἄκουσον, ὦ 'γαθέ.
Δεῖ τὸν μάγειρον εἰδέναι πρώτιστα μὲν
περὶ τῶν μετεώρων, τάς τε τῶν ἄστρων δύσεις,
καὶ τὰς ἐπιτολὰς, καὶ τὸν ἥλιον, πότε
ἐπὶ τὴν μακράν τε καὶ βραχεῖαν ἡμέραν
ἐπάνεισι, κἀν ποίοισιν ἐστι ζωδίοις.
Τὰ γὰρ ὄψα φασὶ πάντα καὶ τὰ βρώματα
σχεδὸν ἐν περιφορᾷ τῆς ὅλης συντάξεως
ἑτέραν ἐν αὑτοῖς λαμβάνειν τὴν ἡδονήν.
ὁ μὲν οὖν κατέχων τὰ τοιαῦτα, τὴν ὥραν ἰδὼν
τούτων, ἑκάστοις ὡς προσῆκε χρήσεται,
ὁ δ' ἀγνοῶν ταῦτ' εἰκότως τυντλάζεται.
Πάλιν τὸ περὶ τῆς ἀρχιτεκτονικῆς ἴσως
ἐθαύμασας, τί τῇ τέχνῃ συμβάλλεται.
Β. Ἐγῷδα· Θαυμάστ'. Α. Ἀλλ' ὅμως ἐγὼ φράσω,
Τοὐπτάνιον ὀρθῶς καταβαλέσθαι, καὶ τὸ φῶς
λαβεῖν, ὅσον δεῖ, καὶ τὸ πνεῦμ' ἰδεῖν πόθεν
ἐστὶν, μεγάλην χρείαν τιν' εἰς τὸ πρᾶγμ' ἔχει.
Ὁ καπνὸς φερόμενος δεῦρο κἀκεῖ διαφορὰν
εἴωθε τοῖς ἕψουσιν ἐμποιεῖν τινα.
Τί οὖν ἔτι σοι δίειμι τὰ στρατηγικὰ

*   *   *   *

ἔγωγε τον μάγειρον. Ἡ τάξις σοφὸν
ἁπανταχοῦ μέν ἐστι κἀν πάσῃ τέχνῃ,
ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς δ' ὥσπερ ἡγεῖται σχεδόν.
Τὸ γαρ παραθεῖναι κἀφελεῖν τεταγμένως
ἕκαστα, καὶ τὸν καιρὸν ἐπὶ τούτοις ἰδεῖν,

πότε δεῖ πυκνότερον ἐπαγαγεῖν καὶ πότε βάδην,
καὶ πῶς ἔχουσι πρὸς τὸ δεῖπνον, καὶ πότε
εὔκαιρον αὐτῶν ἐστι τῶν ὄψων τὰ μὲν
θερμὰ παραθεῖναι, τὰ δ' ἐπανέντα, τὰ δὲ μέσως,
τὰ δ' ὅλως ἀποψύξαντα, ταῦτα πάντα δὴ
(379) ἐν τοῖς στρατηγικοῖσιν ἐξετάζεται
μαθήμασιν. *Β.* Τίς δή τι παραδείξας ἐμοὶ
τὰ δέοντ', ἀπελθὼν αὐτὸς ἡσυχίαν ἄγε.

23. Καὶ ὁ παρὰ τῷ Ἀλέξιδι δὲ ἐν Μιλησίοις μάγειρος οὐ μακρὰν τούτου ἐστὶ λέγων τοιάδε·

Οὐκ ἴστε, ταῖς πλείσταισι τῶν τεχνῶν ὅτι
οὐκ ἀρχιτέκτων κύριος τῆς ἡδονῆς
μόνος καθέστηκ', ἀλλὰ καὶ τῶν χρωμένων
συμβάλλεταί τις, ἂν καλῶς χρῶνται, μερίς,
Β. Ποῖόν τι; δεῖ γὰρ κἀμὲ τὸν ξένον μαθεῖν.
Α. Τὸν ὀψοποιὸν σκευάσαι χρηστῶς μόνον
δεῖ τοὔψον, ἄλλο δ' οὐδέν. Ἂν μὲν οὖν τύχῃ
ὁ ταῦτα μέλλων ἐσθίειν τε καὶ κρινεῖν
εἰς καιρὸν ἐλθὼν, ὠφέλησε τὴν τέχνην·
ἂν δ' ὑστερίζῃ τῆς τεταγμένης ἀκμῆς,
ὥστ' ἢ προοπτήσαντα χλιαίνειν πάλιν,
ἢ μὴ προοπτήσαντα συντελεῖν ταχὺ,
ἀπεστέρησε τῆς τέχνης τὴν ἡδονήν.
Εἰς τοὺς σοφιστὰς τὸν μάγειρον ἐγγράφω.
Ἑστήκαθ' ὑμεῖς· κάεται δέ μοι τὸ πῦρ·
ἤδη πυκνοὶ δ' ᾄττουσιν Ἡφαίστου κύνες
κούφως πρὸς αἰθέρ', οἷς τὸ γίγνεσθαί θ' ἅμα
καὶ τὴν τελευτὴν τοῦ βίου συνῆψέ τις
μόνοις ἀνάγκης θεσμὸς οὐχ ὁρώμενος.

24. Εὔφρων δὲ, οὗ καὶ πρὸ βραχέος ἐμνήσθην, ἀν-

δρες δικασταὶ, (δικαστὰς γὰρ ὑμᾶς οὐκ ὀκνήσαιμ᾽ ἂν καλεῖν ἀναμένων τὴν ὑμετέραν τῶν αἰσθητηρίων κρίσιν,) ἐν τοῖς Ἀδελφοῖς τῷ δράματι ποιήσας τινὰ μάγειρον πολυμαθῆ καὶ εὐπαίδευτον, μνημονεύοντά τε τῶν πρὸ αὑτοῦ τεχνιτῶν, καὶ τίνα ἕκαστος εἶχεν ἰδίαν ἀρετὴν, καὶ ἐν τίνι ἐπλεονέκτει, ὅμως οὐδενὸς ἐμνήσθη τοιούτου, ὧν ἐγὼ ὑμῖν πολλάκις τυγχάνω παρασκευάζων. Λέγει δ᾽ οὖν οὕτως·

Πολλῶν μαθητῶν γενομένων ἐμοὶ, Λύκε,
διὰ τὸ νοεῖν ἀεί τι καὶ ψυχὴν ἔχειν,
ἄπει γεγονὼς μάγειρος ἐκ τῆς οἰκίας
ἐν οὐχ ὅλοις δέκα μησὶ, πολὺ νεώτατος.
Ἆγις Ῥόδιος ὤπτηκεν ἰχθὺν μόνος ἄκρως·
Νηρεὺς δ᾽ ὁ Χῖος γόγγρον ἧψε τοῖς θεοῖς.
Θρῖον τὸ λευκὸν οὐξ Ἀθηνῶν Χαριάδης·
ζωμὸς μέλας ἐγένετο πρώτῳ Λαμπρίᾳ·
ἀλλᾶντας Ἀφθόνητος, Εὔθυνος φακῆν·
ἀπὸ συμβολῶν συνάγουσιν Ἀρίστων πόρους.
Οὗτοι μετ᾽ ἐκείνους τοὺς σοφιστὰς τοὺς πάλαι
γεγόνασιν ἡμῖν ἑπτὰ δεύτεροι σοφοί.
ἐγὼ δ᾽ ὁρῶν τὰ πολλὰ προκατειλημμένα
εὗρον τὸ κλέπτειν πρῶτος, ὥστε μηδένα
μισεῖν με διὰ τοῦτ᾽, ἀλλὰ πάντας λαμβάνειν.
ὑπ᾽ ἐμοῦ δ᾽ ὁρῶν σὺ τοῦτο προκατειλημμένον,
ἴδιον ἐφεύρηκάς τι, καὶ τοῦτ᾽ ἐστὶ σόν.
Πέμπτην ἔθυον ἡμέραν οἱ Τήνιοι,
πολιοὶ γέροντες, πλοῦν πολὺν πεπλευκότες,
(380) *λεπτὸν ἔριφον καὶ μικρόν. Οὐκ ἦν ἐκφορὰ*
Λύκῳ κρεῶν τότ᾽ οὐδὲ τῷ διδασκάλῳ.
Ἑτέρους πορίσασθαι δύ᾽ ἐρίφους ἠνάγκασας·
τὸ γὰρ ἧπαρ αὐτῶν πολλάκις σκοπουμένων

καθεὶς κάτω τὴν χεῖρα τὴν μίαν λαθὼν
ἔῤῥιψας εἰς τὸν λάκκον ἰταμῶς τὸν νεφρόν.
Πολὺν ἐποίησας θόρυβον. Οὐκ ἔχει νεφρὸν,
ἔλεγον. Ἔκυπτον οἱ παρόντες ἀποβολῇ,
ἔθυσαν ἕτερον. Τοῦ δὲ δευτέρου πάλιν
τὴν καρδίαν εἶδόν σε καταπίνοντ᾽ ἐγώ.
Πάλαι μέγας εἶ, γίγνωσκε· τοῦ γὰρ μὴ χανεῖν
λύκον διὰ κενῆς σὺ μόνος εὕρηκας τέχνην.
Χορδῆς ὀβελίσκους ἡμέρας ζητουμένους
δύ᾽ ἐχθὲς ὠμοὺς εἰς τὸ πῦρ ἀπέσβεσας,
καὶ πρὸς τὸ δίχορδον ἐτερέτιζες. Ἠσθόμην
ἐκεῖνο δρᾶμα, τοῦτο δ᾽ ἐστὶ παίγνιον.

25. Μή τις οὖν, τούτων τῶν δευτέρων ἑπτὰ σοφῶν ὀνομασθέντων, τοιοῦτόν τι ἐπενόησε περὶ τοῦ χοίρου, πῶς καὶ τὰ ἐντὸς πεπλήρωται, καὶ τὸ μὲν ὀπταλέον ἐστὶν αὐτοῦ, τὸ δὲ ἑφθὸν, αὐτὸς δ᾽ ἐστὶν ἄσφακτος. Δεομένων οὖν ἡμῶν, καὶ λιπαρούντων δεικνύναι τὴν σοφίαν, Οὐκ ἐρῶ, φησὶ, τῆτες, μὰ τοὺς ἐν Μαραθῶνι κινδυνεύσαντας, καὶ προσέτι τοὺς ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχήσαντας. Ἔδοξεν οὖν πᾶσι διὰ τὸν τηλικόνδε ὅρκον, μὴ βιάζεσθαι τὸν ἄνθρωπον, ἐπ᾽ ἄλλο δέ τι τῶν παραφερομένων τὰς χεῖρας ἐπιβάλλειν. Καὶ ὁ Οὐλπιανὸς ἔφη, Μὰ τοὺς ἐν Ἀρτεμισίῳ κινδυνεύσαντας, οὐδεὶς τινος γεύσεται, πρὶν λεχθῆναι, ποῦ κεῖται τὸ παραφέρειν. Τὰ γὰρ γεύματα ἐγὼ οἶδα μόνος. Καὶ ὁ Μάγνος ἔφη, Ἀριστοφάνης ἐν Προαγῶνι·

Τί οὐκ ἐκέλευσας παραφέρειν τὰ ποτήρια;

Σώφρων δ᾽ ἐν γυναικείοις κατὰ κοινότερον κέχρηται, λέγων· „Παράφερε, Κοικόα, τὸν σκύφον μεστόν.“ Καὶ

Πλάτων δ' ἐν Λάκωσιν ἔφη· „Πάσας παραφερέτω.“ Ἄλεξις Παμφίλῃ·

Παρέθηκε τὴν τράπεζαν, εἶτα παραφέρων
ἀγαθῶν ἁμάξας.

Περὶ δὲ τῶν γευμάτων, ἃ σαυτῷ προὔπιες, ὥρα σοι λέγειν, Οὐλπιανέ. Τὸ γὰρ γεῦσαι ἔχομεν ἐν Εὐπόλιδι, ἐν Αἰξί·

Τοῦδε νῦν γεῦσαι λαβών.

Καὶ ὁ Οὐλπιανὸς, Ἕφιππος, ἔφη, ἐν Πελταστῇ· „Ἔνθ' ὄνων ἵππων τε στάσεις, καὶ γεύματα οἴνων.“ Ἀντιφάνης δ' ἐν Διδύμοις·

Οἰνογευστεῖ, περιπατεῖ
ἐν τοῖς στεφάνοις.

26. Ἐπὶ τούτοις ὁ μάγειρος ἔφη, Λέξω τοίνυν κἀγω οὐκ ἀρχαίαν ἐπίνοιαν, ἀλλ' εὕρεσιν ἐμὴν, ἵνα μὴ ὁ αὐλητὴς πληγὰς λάβῃ. Ὁ γὰρ Εὔβουλος ἐν Λάκωσιν ἢ Λήδᾳ ἔφη·

(381) Ἀλλ' ἠκούσαμεν
καὶ τοῦτο, νὴ τὴν Ἑστίαν, οἴκοι ποθ' ὡς
ὅσ' ἂν ὁ μάγειρος ἐξαμάρτῃ, τύπτεται,
ὡς φασιν, αὐλητὴς παρ' ὑμῖν.

Φιλύλλιός τε, ἢ ὁ ποιήσας τὰς Πόλεις, φησίν·

Ὅ τι ἂν τύχῃ
μάγειρος ἀδικήσας, τὸν αὐλητὴν λαβεῖν
πληγάς

περὶ ἡμιόπτου καὶ ἡμιέφθου καὶ ἀσφάκτου γεμιστοῦ χοίρου. Ὁ μὲν χοῖρος ἐσφάγη ὑπὸ τὸν ὦμον σφαγὴν βραχεῖαν, (καὶ ἐπέδειξεν.) Ἔπειτα, ἀποῤῥεύσαντος τοῦ πολλοῦ αἵματος, πάντα τὰ ἐντοσθίδια μετὰ τῆς ἐξαιρέσεως, (εἴρηται γὰρ καὶ ἐξαίρεσις, ὦ στωμυλήθραι δαιταλεῖς,) διακλύσας ἐπιμελῶς οἴνῳ πολλάκις ἐκρέμασα ἐκ

ποδῶν. Εἶτα πάλιν οἴνῳ διέβρεξα, καὶ προεψήσας μετὰ πολλοῦ πεπέρεως τὰ προειρημένα χναυμάτια ἔβυσα διὰ τοῦ στόματος, πολλὸν ἐπιχέας ζωμὸν εὖ πάνυ πεποιημένον. Καὶ μετὰ ταῦτα περιέπλασα τοῦ χοίρου τὴν ἡμίσειαν, ὡς ὁρᾶτε, ἀλφίτοις πολλοῖς κριθῆς, ἀναδεύσας αὐτὰ οἴνῳ καὶ ἐλαίῳ. Ἔπειτ᾽ ἐνέθηκα κριβάνῳ, ὑποθεὶς τράπεζαν χαλκῆν, ἐστάθευσά τε τῷ πυρὶ, ὡς μήτε κατακαῦσαι μήτ᾽ ὠμὸν ἀφελεῖν. Καὶ τῆς φορίνης ἤδη γενομένης κραμβαλέας, εἴκασα καὶ τἄλλο μέρος ὑψῆσθαι, ἀποβαλὼν τ᾽ αὐτοῦ τὰ ἄλφιτα, οὕτω φέρων ἡμῖν παρέθηκα.

27. Τὴν δ᾽ ἐξαίρεσιν, ὦ καλέ μου Οὐλπιανὲ, Διονύσιος ὁ κωμῳδιοποιὸς ἐν τοῖς Ὁμωνύμοις τῷ δράματι οὕτως εἴρηκε, ποιήσας τινὰ μάγειρον πρὸς τοὺς μαθητὰς διαλεγόμενον·

Ἄγε δὴ Δρόμων νῦν, εἴ τι κομψὸν ἢ σοφὸν
ἢ γλαφυρὸν οἶσθα τῶν σεαυτοῦ πραγμάτων,
φανερὸν ποίησον τοῦτο τῷ διδασκάλῳ.
Νῦν τὴν ἀπόδειξιν τῆς τέχνης αἰτῶ σ᾽ ἐγώ.
Εἰς πολεμίαν ἄγω σε· θαῤῥῶν κατάτρεχε,
ἀριθμῷ διδόασι τὰ κρέα καὶ τηροῦσί σε.
Τακερὰ ποιήσας ταῦτα, καὶ ζέσας σφόδρα,
τὸν ἀριθμὸν αὐτῶν, ὡς λέγω σοι, σύγχεον.
Ἰχθὺς ἁδρὸς πάρεστι· τἀντός ἐστι σά.
Κἂν τέμαχος ἐκκλίνῃς τι, καὶ τοῦτ᾽ ἔστι σὸν,
ἕως ἂν ἔνδον ὦμεν· ὅταν ἔξω δ᾽, ἐμόν.
Ἐξαιρέσεις καὶ τἄλλα τἀκόλουθ᾽, ὅσα
Οὔτ᾽ ἀριθμὸν οὔτ᾽ ἔλεγχον ἐφ᾽ ἑαυτῶν ἔχει,
περικόμματος δὲ τάξιν ἢ θέσιν φέρει,
εἰς αὔριον σὲ καμὲ ταῦτ᾽ εὐφρανάτω.
Λαφυροπώλῃ παντάπασι μεταδίδου,

τὴν πάροδον ἵν' ἔχῃς τῶν θυρῶν εὐνουστέραν·
Τί δεῖ λέγειν με πολλὰ πρὸς συνειδότα;
Ἐμὸς εἶ μαθητής, σὸς δ' ἐγὼ διδάσκαλος.
Μέμνησο τῶνδε, καὶ βάδιζε δεῦρ' ἅμα.

28. Πάντων οὖν ἡμῶν ἐπαινεσάντων τὸν μάγειρον ἐπί τε τῷ ἑτοίμῳ τῶν λεγομένων καὶ τῇ τῆς τέχνης περιεργίᾳ, ὁ καλὸς ἡμῶν ἑστιάτωρ Λαρήνσιος, Καὶ πόσῳ κάλλιον, ἔφη, τὰ τοιαῦτα ἐκμανθάνειν τοὺς μαγείρους, ἢ ὥσπερ παρά τινι τῶν πολιτῶν ἡμῶν, ὃς ὑπὸ πλούτου καὶ τρυφῆς τοὺς τοῦ θαυμασιωτάτου Πλάτωνος διαλόγους ἠνάγκαζεν ἐκμανθάνοντας τοὺς μαγείρους, φέροντας τε (382) τὰς λοπάδας ἅμα λέγειν, Εἷς, δύο, τρεῖς· ὁ δὲ δὴ τέταρτος ἡμῖν, ὦ φίλε Τίμαιε, ποῦ τῶν χθὲς μὲν δαιτυμόνων, τὰ νῦν δ' ἑστιατόρων; Ἔπειτ' ἄλλος ἀπεκρίνατο, Ἀσθένειά τις αὐτῷ ξυνέπεσεν, ὦ Σώκρατες. Διεξῄρχοντό τε τοῦ διαλόγου τὰ πολλὰ τὸν τρόπον τοῦτον, ὡς ἄχθεσθαι μὲν τοὺς εὐωχουμένους, ὑβρίζεσθαι δὲ τὸν πάνσοφον ἐκεῖνον ἄνθρωπον ὁσημέραι, καὶ διὰ τοῦτο πολλοὺς τῶν καθαρείων ἐξόμνυσθαι τὰς παρ' ἐκείνῳ ἑστιάσεις. Οἱ δὲ ἡμέτεροι οὗτοι, ἅμα ἴσως ταῦτ' ἐκμανθάνοντες, οὐκ ὀλίγην ἡμῖν θυμηδίαν παρέχουσι. Καὶ ὁ παῖς, ἐπὶ τῇ μαγειρικῇ σοφίᾳ ἐπαινεθείς, Τί τοιοῦτον εὑρήκασιν, ἔφη, ἢ εἰρήκασιν οἱ πρὸ ἐμοῦ; ἢ ἐπὶ μετρίοις ἐμαυτὸν ἄγω, οὐ μεγαλαυχούμενος ἐπ' ἐμαυτῷ; Καίτοι καὶ ὁ πρῶτος τῶν τὸν Ὀλυμπίασιν ἀγῶνα ἀναδησαμένων Κόροιβος ὁ Ἠλεῖος μάγειρος ἦν, καὶ οὐχ οὕτως ὠγκύλλετο ἐπὶ τῇ τέχνῃ, ὡς ὁ παρὰ Στράτωνι μάγειρος ἐν τῷ Φοινικίδῃ. Περὶ οὗ τοιαῦτα λέγει ὁ μεμισθωμένος·

29. Σφίγγ' ἄῤῥεν', οὐ μάγειρον, εἰς τὴν οἰκίαν
εἴληφ'· ἁπλῶς γὰρ οὐδὲ ἓν μὰ τοὺς θεούς,

ὅσ᾽ ἂν λέγῃ, συνίημι· καινὰ ῥήματα
πεπορισμένος πάρεστιν. Ὡς εἰσῆλθε γὰρ,
εὐθύς μ᾽ ἐπηρώτησε προσβλέψας μέγα,
Πόσους κέκληκας μέροπας ἐπὶ δεῖπνον; λέγε.
Ἐγὼ κέκληκα μέροπας ἐπὶ δεῖπνον; Χολᾷς.
Τοὺς δὲ μέροπας τούτους με γιγνώσκειν δοκεῖς;
Οὐδεὶς παρέσται. Τοῦτο γὰρ νὴ τὸν Δία
ἔστι κατάλοιπον, μέροπας ἐπὶ δεῖπνον καλεῖν.
Οὐδ᾽ ἄρα παρέσται δαιτυμὼν οὐδεὶς ὅλως;
Οὐκ, οἴομαί γε, Δαιτυμών. Ἐλογιζόμην,
ἥξει Φιλῖνος, Μοσχίων, Νικήρατος,
ὁ δεῖν᾽, ὁ δεῖνα· κατ᾽ ὄνομ᾽ ἀνελογιζόμην·
οὐκ ἦν ἐν αὐτοῖς οὐδὲ εἷς μοι Δαιτυμών.
Οὐδεὶς παρέσται, φημί. Τί λέγεις; οὐδὲ εἷς; —
σφόδρ᾽ ἠγανάκτησ᾽, ὥσπερ ἠδικημένος,
εἰ μὴ κέκληκα Δαιτυμόνα. Σκαιὸν πάνυ.
Οὐδ᾽ ἄρα θύεις ἐρυσίχθον᾽; Οὐκ, ἔφην ἐγώ.
Βοῦν δ᾽ εὐρυμέτωπον; Οὐ θύω βοῦν, ἄθλιε.
Μῆλα θυσιάζεις ἄρα; Μὰ Δί᾽, ἐγὼ μὲν οὔ
οὐδέτερον αὐτῶν, προβάτιον δ᾽. * *
Οὐκοῦν, ἔφη, τὰ μῆλα πρόβατ᾽. Οὐ μανθάνω
* * τούτων οὐδὲν, οὐδὲ βούλομαι.
Ἀγροικότερός εἰμ᾽· ὥσθ᾽ ἁπλῶς μοι διαλέγου.
Ὅμηρον οὐκ οἶδας λέγοντα; Καὶ μάλα
ἐξῆν ὃ βούλοιτ᾽, ὦ μάγειρ᾽, αὐτῷ λέγειν.
Ἀλλὰ τί πρὸς ἡμᾶς τοῦτο, πρὸς τῆς Ἑστίας;
Κατ᾽ ἐκεῖνον ἤδη πρόσεχε καὶ τ λοιπά μοι.
Ὁμηρικῶς γὰρ διανοεῖ μ᾽ ἀπολλύναι;
Οὕτω λαλεῖν εἴωθα. Μὴ τοίνυν λάλει
οὕτω παρ᾽ ἔμοιγ᾽ ὤν. Ἀλλὰ διὰ τὰς τέτταρας

(383) δραχμὰς ἀποβάλω, φησὶ, τὴν προαίρεσιν;
Τὰς οὐλοχύτας φέρε δεῦρο. τοῦτο δ᾽ ἐστὶ τί;
Κριθαί. Τί οὖν, ἀπόπληκτε, περιπλοκὰς λέγεις;
Πηγὸς πάρεστι; Πηγός; Οὐχὶ λευκὰ σὺ
ἐρεῖς, σαφέστερόν θ᾽, ὃ βούλει μοι λέγειν;
Ἀτάσθαλός γ᾽ εἶ, πρέσβυ· φησίν. Ἅλας φέρε.
Τοῦτ᾽ ἔστι πηγός. Ἀλλὰ δεῖξον χέρνιβα.
Παρῆν. Ἔθυεν, ἔλεγεν ἄλλα ῥήματα
τοιαῦθ᾽, ἃ μὰ τὴν Γῆν οὐδὲ εἷς ἤκουσεν ἄν,
μίστυλλα, μοίρας, δίπτυχ᾽, ὀβελοὺς, ὥστε με,
τῶν τοῦ Φιλητᾶ λαμβάνοντα βιβλίων,
σκοπεῖν, ἕκαστα τί δύναται τῶν ῥημάτων,
πλὴν ἱκέτευον αὐτὸν ἤδη μεταβαλεῖν,
ἀνθρωπίνως λαλεῖν τε. Τὸ δ᾽ οὐκ ἂν ταχὺ
ἔπεισεν ἡ Πειθὼ μὰ τὴν Γῆν οἶδ᾽ ὅτι.

30. Περίεργον δ᾽ ἐστὶν ὡς ἀληθῶς τὸ πολὺ τῶν μαγείρων γένος περί τε τὰς ἱστορίας καὶ τὰ ὀνόματα. Λέγουσι γοῦν αὐτῶν οἱ λογιώτατοι, γόνυ κνήμης ἔγγιον, καὶ, περιῆλθον Ἀσίαν καὶ Εὐρώπην. Ἐπιτιμῶντες δέ τινί φασι, μὴ δεῖν τὸν Οἰνέα Πηλέα ποιεῖν. Ἐγὼ δὲ ἕνα τῶν ἀρχαίων μαγείρων τεθαύμακα πείρᾳ τῆς τέχνης ἧς εἰσηγήσατο ἀπολαύσας. Παράγει δ᾽ αὐτὸν Ἄλεξις ἐν Λέβητι, λέγοντα τάδε·

Ἡψέ, μοι δοκεῖ,
πνικτόν τι ὄψον δελφάκειον. Β. Ἡδύ γε.
Α. Ἔπειτα προσκέκαυκε. Μηδὲν φροντίσῃς.
Ἰάσιμον γὰρ τὸ πάθος ἐστί. Β. Τῷ τρόπῳ;
Α. Ὄξος λαβὼν νυν εἰς λεκάνην τιν᾽ ἐγχέας
ψυχρὸν, ξυνίης; εἶτα θερμὴν τὴν χύτραν
εἰς τοὔξος ἔνθες. Διάπυρος γὰρ οὖσ᾽ ἔτι

ἕλξει δὲ αὐτῆς νοτίδα, καὶ ζυμουμένη
ὥσπερ κίστρις λήψεται διεξόδους
σομφὰς, δι' ὧν τὴν ὑγρασίαν ἐκδέξεται·
τὰ κρεάδι' ἔσται τ' οὐκ ἀπεξηραμμένα,
ἔγχυλα δ' ἀτρέμα καὶ δροσώδη τὴν σχέσιν.
Β. Ἄπολλον, ὡς ἰατρικῶς. Ὦ Γλαυκία,
ταυτὶ ποιήσω; Α. Καὶ παρατίθει γ' αὐτὰ, παῖ,
ὅταν παρατιθῇς, μανθάνεις; ἐψυγμένα.
Ἀτμὸς γὰρ οὕτως οὐχὶ προσπηδήσεται
Ταῖς ῥισὶν, ἀλλ' ἄνω μάλ' εἶσι καταφυγών.
Β. Πολλῷ γ' ἀμείνων, ὡς ἔοικας, ἦσθ' ἄρα
λογογράφος ἢ μάγειρος. Ὃ λέγεις, οὐ λέγεις·
τέχνην δ' ὀνειδίζεις.

31. Καὶ μαγείρων μὲν ἅλις, ἄνδρες δαιταλεῖς· μὴ καί τις αὐτῶν τὰ ἐκ Δυσκόλου Μενάνδρου βρενθυόμενος λαρυγγίσῃ τάδε·

Οὐδὲ εἷς
μάγειρον ἀδικήσας ἀθῷος διέφυγεν.
Ἱεροπρεπής πώς ἐστιν ἡμῶν ἡ τέχνη.
Ἐγὼ δ' ὑμῖν κατὰ τὸν ἥδιστον Δίφιλον
Παρατίθημ' ὁλοσχερῆ
ἄρν' εἰς μέσον, συμπηκτὸν, ἀνθυλευμένον,
χοιρίδια περιφόρινα κρομβώσας ὅλα.
Δούρειον ἐπάγω χῆνα τῷ φυσήματι.

(384) 32. ΧΗΝ. Περιενεχθέντων δὲ τούτων, καὶ ἄλλων χηνῶν περιττῶς ἐσκευασμένων, ἔφη τις, Οἱ χῆνες σιτευτοί. Καὶ ὁ Οὐλπιανὸς, Ὁ δὲ σιτευτὸς χὴν παρὰ τίνι; Πρὸς ὃν ὁ Πλούταρχος, Θεόπομπος μὲν ἔφη, Χῖος ἐν ταῖς Ἑλληνικαῖς κἂν τῇ τρισκαιδεκάτῃ δὲ τῶν λον. ἱππικῶν, Ἀγησιλάῳ τῷ Λάκωνι, εἰς Αἴγυπτον ου ἐν μένῳ

πέμψαι τοὺς Αἰγυπτίους χῆνας καὶ μόσχους σιτευτούς. Καὶ Ἐπιγένης δ' ὁ κωμῳδιοποιὸς ἐν Βάκχαις φησίν·

Ἀλλ' εἴ τις, ὥσπερ χῆνα, σιτευτὸν λαβὼν
ἔτρεφέ με.

Καὶ Ἀρχέστρατος ἐν τῷ πολυθρυλλήτῳ ποιήματι·

Καὶ σιτευτοῦ χηνὸς ὁμοῦ σκεύαζε νεοττὸν,
ὀπτὸν ἁπλῶς καὶ τόνδε.

Σὺ δὲ ἡμῖν, ὦ Οὐλπιανὲ, δίκαιος εἶ λέγειν, ὁ περὶ πάντων πάντας ἀπαιτῶν, ποῦ μνήμης ἠξίωται παρὰ τοῖς ἀρχαίοις τὰ πολυτελῆ ταῦτα τῶν χηνῶν ἥπατα. Ὅτι γὰρ χηνοβοσκοὺς οἴδασι, μάρτυς Κρατῖνος ἐν Διονυσαλεξάνδρῳ, λέγων· „Χηνοβοσκοὶ, βουκόλοι." Ὅμηρος δὲ καὶ θηλυκῶς καὶ ἀρσενικῶς εἴρηκεν· „Αἰετὸς, ἀργὴν χῆνα φέρων." Καί·

Ὡς ὅδε χῆν' ἥρπαξ', ἀτιταλλομένην ἐνὶ οἴκῳ.

Καί·

Χῆνές μοι κατὰ οἶκον ἐείκοσι πυρὸν ἔδουσιν
ἐξ ὕδατος.

Χηνείων δ' ἡπάτων, (περισπούδαστα δὲ ταῦτα κατὰ τὴν Ῥώμην,) μνημονεύει Εὔβουλος ἐν Στεφανοπώλισι, λέγων οὕτως·

Εἰ μὴ σὺ χηνὸς ἧπαρ ἢ ψυχὴν ἔχεις.

33. Ἦσαν δὲ καὶ ἡμίκραιραι πολλαὶ δελφάκων. Μνημονεύει δ' αὐτῶν Κρώβυλος ἐν Ψευδυποβολιμαίῳ·

Εἰσῆλθεν ἡμίκραιρα τακερὰ δέλφακος.
Ταύτης μὰ τὸν Δί' οὐχὶ κατέλιπον δ' ἐγὼ
οὐδέν.

Μετὰ [ἐν], ταῦτα ὁ καλούμενος κρεοκάκκαβος. Κρέα δ' ἐστὶ [τοῦτο] συγκεκομμένα μεθ' αἵματος καὶ λίπους ἐν ζωμ[ῷ ἠρτ]υκασμένῳ. Λέγειν δὲ οὕτως Ἀριστοφάνης φη-

σὶν ὁ γραμματικὸς Ἀχαιοὺς, ὁ Μυρτίλος ἔφη. Ἀντικλείδης δ' ἐν ἑβδομηκοστῷ ὀγδόῳ Νόστων „Ἐν δείπνῳ (φησὶ) μελλόντων Χίων ὑπ' Ἐρυθραίων ἐξ ἐπιβουλῆς ἀναιρεῖσθαι, μαθών τις τὸ μέλλον γίγνεσθαι, ἔφη·

Ὦ Χῖοι· πολλὴ γὰρ Ἐρυθραίους ἔχει ὕβρις·
φεύγετε δειπνήσαντες ὑὸς κρέα, μηδὲ μένειν βοῦν."

Ἀναβραστῶν δὲ κρεῶν μνημονεύει Ἀριστομένης Γόησιν, οὕτως· * * * καὶ ὄρχεις ἤσθιον, οὓς καὶ νεφροὺς ἐκάλουν· Φιλιππίδης ἐν τῇ Ἀνανεώσει Γναθαίνης τῆς ἑταίρας, τὸ γαστρίμαργον ἐμφανίζων, λέγει·

Ἔπειτ' ἐπὶ τούτοις πᾶσιν ἧκ' ὄρχεις φέρων
πολλούς. Τὰ μὲν οὖν γύναια τἄλλ' ἠκκίζετο,
ἡ δ' ἀνδροφόνος Γνάθαινα γελάσασα * *
Καλοί γε, φησὶν, οἱ νεφροὶ, νὴ τὴν φίλην
Δήμητρα. Καὶ δύ' ἁρπάσασα κατέπιεν,
ὥσθ' ὑπτίους ὑπὸ τοῦ γέλωτος καταπεσεῖν.

34. Εἰπόντος δὲ καὶ ἄλλου ἥδιστον γεγονέναι καὶ (385) τὸν μετ' ὀξυλιπάρου ἀλεκτρυόνα, ὁ φιλεπιτιμητὴς Οὐλπιανὸς, κατακείμενος μόνος, ὀλίγα δ' ἐσθίων, καὶ τηρῶν τοὺς λέγοντας, ἔφη, Ὀξυλίπαρον δὲ τί ἐστί; πλὴν εἰ μὴ καὶ κόττανα ἡμᾶς καὶ λέπιδιν, τὰ πάτριά μου νόμιμα βρώματα, ὀνομάζειν μέλλετε. Καὶ ὁ Τιμοκλῆς, ἔφη, ὁ κωμικὸς ἐν Δακτυλίῳ μέμνηται τοῦ ὀξυλιπάρου, λέγων οὕτως·

Γαλεοὺς, καὶ βατίδας, ὅσα τε τῶν γενῶν
ἐν ὀξυλιπάρῳ τρίμματι σκευάζεται.

Ἀκρολιπάρους δέ τινας ἀνθρώπους κέκληκεν Ἄλεξις ἐν Πονήρᾳ, οὕτως·

Ἀκρολίπαροι, τὸ δ' ἄλλο σῶμ' ὑπόξυλον.

Παρατεθέντος δέ ποτε καὶ ἰχθύος μεγάλου ἐν ὀξάλμῃ,

καὶ εἰπόντος τινὸς, ἥδιστον εἶναι ὀψάριον πᾶν τὸ ἐν ὀξάλμῃ παρατιθέμενον, συναγαγὼν τὰς ὀφρῦς ὁ τὰς ἀκάνθας ἀγείρων Οὐλπιανὸς, Ποῦ κεῖται, ἔφη, ὀξάλμη; Ὀψάριον γὰρ παρ' οὐδενὶ τῶν ζώντων λεγόμενον οἶδα. Οἱ μὲν οὖν πολλοὶ, μακρὰν χαίρειν εἰπόντες αὐτῷ, ἐδείπνουν, τοῦ Κυνούλκου τὰ ἐξ Αὐρῶν Μεταγένους ἀναφωνήσαντος·

Ἀλλ', ὦ 'γαθὲ, δειπνῶμεν πρῶτον, κἄπειτά με πάνθ' ἐπερώτα,
ὅ τι ἂν βούλῃ· νῦν γαρ πεινῶν δεινῶς πώς εἰμ' ἐπιλήσμων.

Καὶ ὁ Μυρτίλος, ἡδέως πως συναπογραφόμενος αὐτῷ, ἵνα μηδενὸς μεταλαμβάνῃ, ἀλλὰ πάντα λαλῇ, ἔφη, Κρατῖνος ἐν Ὀδυσσεῦσιν εἴρηκε τὴν ὀξάλμην, διὰ τούτων·

Ἀνθ' ὧν πάντας ἑλὼν ὑμᾶς ἐριηρας ἑταίρους,
φρύξας, ἑψήσας κἀπανθρακίσας, ὀπτήσας,
εἰς ἅλμην τε καὶ ὀξάλμην, κᾆτ' ἐς σκοροδάλμην
χλιερὰν ἐμβάπτων, ὃς ἂν ὀπτότατός μοι ἁπάντων
ὑμῶν φαίνηται κατατρώξομαι, ὦ στρατιῶται.

Καὶ Ἀριστοφάνης Σφηξίν·

Ἀποφυσήσας
εἰς ὀξάλμην ἔμβαλε θερμήν.

35. Ὀψάριον δὲ τῶν μὲν ζώντων ἡμεῖς λέγομεν. Ἀτὰρ καὶ Πλάτων ἐπὶ τοῦ ἰχθύος, ἐν Πεισάνδρῳ·

Ἤδη φαγών τι πώποθ' οἷα γίγνεται,
ὀψάριον ἔκαμες καὶ προσέστη τοῦτό σοι;
Β. Ἔγωγε πέρυσι κάραβον φαγών.

Φερεκράτης Αὐτομόλοις· „Τοὐψάριον τουτὶ παρέθηκέ τις ἡμῖν." Φιλήμων Θησαυρῷ·

Οὐκ ἔστ' ἀληθὲς παραλογίσασθ', οὐδ' ἔχειν
ὀψάρια χρηστά.

Μένανδρος Καρχηδονίῳ·

Ἐπιθυμιάσας τῷ Βορέᾳ λιβανίδιον
ὀψάριον οὐδὲν ἔλαβον. Ἑψήσω φακῆν.

καὶ ἐν Ἐφεσίῳ·

Ἐπ' ἀρίστῳ λαβὼν
ὀψάριον.

εἶτ' ἐπιφέρει·

*Τῶν ἰχθυοπωλῶν * * τις τεττάρων*
δραχμῶν ἐπώλει κωβιούς.

Ἀναξίλας Ὑακίνθῳ πορνοβοσκῷ·

Ἐγὼ δ' ἰὼν ὀψάριον ὑμῖν ἀγοράσω.

καὶ μετ' ὀλίγα·

Σκεύαζε, παῖ, τοὐψάριον ἡμῖν.

Τὸ δὲ ἐν Ἀναγύρῳ Ἀριστοφάνους·

Εἰ μὴ παραμυθεῖ μ' ὀψαρίοις ἑκάστοτε,

ἀντὶ τοῦ π ρ ο σ ο ψ ή μ α σ ι ν ἀκούομεν. Καὶ γὰρ Ἄλεξις
(386) *ἐν Παννυχίδι, περιθεὶς μαγείρῳ τὸν λόγον, φησί·*

Θερμοτέροις χαίρεις ἀεὶ
τοῖς ὀψαρίοις, ἢ τὸ μέσον, ἢ κατωτέρω;
Β. Κατωτέρω. Α. Τί λέγεις σύ; ποδαπὸς οὑτοσὶ
ἄνθρωπος; οὐκ ἐπίστασαι ζῆν. Ψυχρά σοι
ἅπαντα παραθῶ; Β. Μηδαμῶς. Α. Ζέοντα δέ;
Β. Ἄπολλον. Α. Οὐκοῦν τὸ μέσον ἔστω δηλαδή·
Τοῦθ', ἕτερος οὐδεὶς τῶν ὁμοτέχνων μου ποιεῖ.
Β. Οὐκ οἴομ', οὐδ' ἄλλ' οὐδὲν ὧν σὺ νῦν ποιεῖς.
Α. Ἐγὼ δ' ἐρῶ. Τοῖσιν γὰρ ἑστιωμένοις
τὸν καιρὸν ἀποδίδωμι τῆς συγκράσεως.
*Σὺ πρὸς θεῶν ἔθυσας * * τὸν ἔριφον;*
Β. Μὴ κόπτ' ἔμ', ἀλλὰ τὰ κρέα. Παῖδες, παράγετε.
Α. Ὀπτάνιον ἔστιν; Β. Ἔστι. Α. Καὶ κάπνην ἔν-

B. Δηλονότι. A. Μή μοι δῆλον. B. Ἀλλ' ἔχει κάπνην.
A. Ἔχει κακὸν, εἰ τύφουσαν. B. Ἀπολεῖ μ' οὑτοσί.

36. Ταῦτά σοι παρ' ἡμῶν τῶν ζώντων, ὀλβιογάστορ Οὐλπιανὲ, ἀπεμνημόνευσα. Καὶ σὺ γὰρ, ὡς ἔοικε, μετ' ἐμοῦ κατὰ τὸν Ἄλεξιν οὐδενὸς ἐμψύχου μεταλαμβάνεις, ὅς φησιν ἐν Ἀτθίδι τάδε·

Ὁ πρῶτος εἰπὼν, ὅτι σοφιστὴς οὐδὲ εἷς
ἔμψυχον οὐδὲν ἐσθίει, σοφός τις ἦν.
Ἐγὼ γὰρ ἥκω νῦν, ἀγοράσας οὐδὲ ἓν
ἔμψυχον. Ἰχθῦς ἐπριάμην τεθνηκότας,
μεγάλους· κρεάδι' ἀρνὸς ἔστι πίονος,
οὐ ζῶντος· οὐχ οἷόν τε γάρ. Τί ἄλλο; καὶ
ἡπάτιον ὀπτὸν προσέλαβον. Τούτων ἐὰν
δείξῃ τις ἢ φωνήν τι ἢ ψυχὴν ἔχον,
ἀδικεῖν ὁμολογῶ, καὶ παραβαίνειν τὸν νόμον.

Ἐπὶ τούτοις οὖν ἔασον ἡμᾶς δειπνεῖν. Ἰδοὺ γὰρ, ἕως πρὸς σὲ διαλέγομαι, καὶ οἱ φασιανικοὶ παραπεπλεύκασιν, ὑπεριδόντες ἡμᾶς διὰ τὴν ἄκαιρόν σου γλωσσαργίαν. Ἀλλ' ἢν ἐμοὶ εἴπῃς, ἔφη ὁ Οὐλπιανὸς, διδάσκαλε Μυρτίλε, ὁ ὀλβιογάστωρ σοι πόθεν, καὶ εἰ φασιανικῶν τις ὀρνίθων μέμνηται τῶν παλαιῶν, ἐγώ σοι ἦρι μάλ' οὐχ Ἑλλήσποντον πλεύσας, ἀλλ' εἰς τὴν ἀγορὰν πορευθεὶς, ὠνήσομαι φασιανικὸν, ὃν συγκατέδομαί σοι.

37. Καὶ ὁ Μυρτίλος, Ἐπὶ ταύταις, ἔφη, ταῖς συνθήκαις λέγω. Τοῦ μὲν ὀλβιογάστορος Ἄμφις μέμνηται ἐν Γυναικομανίᾳ, οὑτωσὶ λέγων·

Εὐρύβατε κνισολοῖχε,
οὐκ ἔσθ' ὅπως οὐκ ὀλβιογάστωρ εἶ σύ.

Φασιανικοῦ δὲ ὄρνιθος ὁ ἥδιστος Ἀριστοφάνης ἐν δράματι Ὄρνισιν. Ἀττικοὶ δέ εἰσι δύο πρεσβῦται ὑπὸ ἀπραγ-

μοσύνης πόλιν ζητοῦντες, ἐν ᾗ κατοικήσουσιν, ἀπράγμονα· καὶ αὐτοῖς ἀρέσκει ὁ βίος ὁ μετ᾽ ὀρνίθων. Ἔρχονται οὖν ὡς τοὺς ὄρνιθας, καὶ, αἰφνίδιον αὐτοῖς ἐπιπτάντος ἑνὸς τῶν ὀρνίθων ἀγρίου τὴν ὄψιν, δείσαντες, ἑαυτοὺς παραμυθούμενοι, λέγουσι τά τ᾽ ἄλλα, καὶ τάδε· (387) Ὁδὶ δὲ δὴ τίς ἐστιν ὄρνις; οὐκ ἐρεῖς;

B. Ἐπικεχοδὼς ἔγωγε φασιανικός.

Καὶ τὸ ἐν Νεφέλαις δ᾽ ἐπὶ τῶν ὀρνίθων ἔγωγε ἀκούω, καὶ οὐκ ἐπὶ ἵππων, ὡς πολλοί·

Τοὺς φασιανοὺς, οὓς τρέφει Λεωγόρας.

Δύναται γὰρ ὁ Λεωγόρας καὶ ἵππους τρέφειν, καὶ ὄρνεις φασιανούς. Κωμῳδεῖται γὰρ ὁ Λεωγόρας ὡς γαστρίμαργος ὑπὸ Πλάτωνος ἐν Περιαλγεῖ. Μνησίμαχος δ᾽ ἐν Φιλίππῳ (εἷς δὲ καὶ οὗτός ἐστι τῶν τῆς μέσης κωμῳδίας ποιητῶν) φησί·

Καὶ, τὸ λεγόμενον,
σπανιώτερον πάρεστιν ὀρνίθων γάλα,
καὶ φασιανὸς ἀποτετιλμένος καλῶς.

Θεόφραστος δὲ ὁ Ἐρέσιος, Ἀριστοτέλους μαθητὴς, ἐν τρίτῃ περὶ ζώων μνημονεύων αὐτῶν οὑτωσί πως λέγει· „Ἔστι δὲ καὶ τοῖς ὄρνισι τοιαύτη διαφορά. Τὰ μὲν γὰρ βαρέα καὶ μὴ πτητικὰ, καθάπερ ἀτταγὴν, πέρδιξ, ἀλεκτρυὼν, φασιανὸς, εὐθὺς βαδιστικὰ καὶ δασέα.“ Καὶ Ἀριστοτέλης ἐν ὀγδόῃ ζώων ἱστορίας γράφει τάδε· „Εἰσὶ δὲ τῶν ὀρνίθων οἱ μὲν κονιστικοὶ, οἱ δὲ λοῦνται, οἱ δὲ οὔτε κονιστικοὶ, οὔτε λοῦνται. Ὅσοι δὲ μὴ πτητικοὶ, ἀλλ᾽ ἐπίγειοι, κονιστικοὶ, οἷον ἀλεκτορὶς, πέρδιξ, ἀτταγὴν, φασιανὸς, κορυδαλλός.“ Μνημονεύει δ᾽ αὐτῶν καὶ Σπεύσιππος ἐν δευτέρῳ Ὁμοίων. Φασιανὸν δὲ οὗτοι κεκλήκασιν αὐτὸν, καὶ οὐ φασιανικόν.

38. Ἀγαθαρχίδης δὲ ὁ Κνίδιος ἐν τῇ τετάρτῃ καὶ τριακοστῇ τῶν Εὐρωπιακῶν, περὶ τοῦ Φάσιδος ποταμοῦ τὸν λόγον ποιούμενος, γράφει καὶ ταῦτα· „Πλῆθος δ' ὀρνίθων τῶν καλουμένων φασιανῶν φοιτᾷ τροφῆς χάριν πρὸς τὰς ἐμβολὰς τῶν στομάτων.“ Καλλίξενος δ' ὁ Ῥόδιος ἐν τετάρτῃ περὶ Ἀλεξανδρείας, διαγράφων τὴν γενομένην πομπὴν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ Πτολεμαίου, τοῦ Φιλαδέλφου καλουμένου, βασιλέως, ὡς μέγα θαῦμα περὶ τῶν ὀρνίθων τούτων οὕτως γράφει· „Εἶτα ἐφέροντο ἐν ἀγγείοις ψιττακοὶ, καὶ ταῲ, καὶ μελεαγρίδες, καὶ φασιανοὶ, καὶ ὄρνιθες Αἰθιοπικοὶ, πλήθει πολλοί.“ Ἀρτεμίδωρος δὲ ὁ Ἀριστοφάνειος ἐν ταῖς ἐπιγραφομέναις Ὀψαρτυτικαῖς Γλώσσαις, καὶ Πάμφιλος ὁ Ἀλεξανδρεὺς ἐν τοῖς περὶ ὀνομάτων καὶ γλωσσῶν Ἐπαίνετον παρατίθεται, λέγοντα ἐν τῷ Ὀψαρτυτικῷ, ὅτι ὁ φασιανὸς ὄρνις τατύρας καλεῖται. Πτολεμαῖος δ' ὁ Εὐεργέτης ἐν δευτέρῳ ὑπομνημάτων τέταρόν φησιν ὀνομάζεσθαι τὸν φασιανὸν ὄρνιν. Τοσαῦτά σοι περὶ τῶν φασιανικῶν ὀρνίθων ἔχω λέγειν· οὓς ἐγὼ διὰ σὲ, ὥσπερ οἱ πυρέσσοντες, παραφερομένους εἶδον. Σὺ δὲ κατὰ τὰς συνθήκας ἂν μὴ αὔριον ἀποδῷς τὰ ὡμολογημένα, οὐκ ἐξαπατήσεως δημοσίᾳ σε γράψομαι, ἀλλὰ τὸν Φᾶσιν οἰκήσοντα ἀποπέμψω, ὡς Πολέμων ὁ περιηγητὴς Ἴστρον, τὸν Καλλιμάχειον συγγραφέα, εἰς τὸν ὁμώνυμον κατεπόντου ποταμόν.

39. ΑΤΤΑΓΑΣ. Ἀριστοφάνης Πελαργοῖς·

Ἀτταγᾶς, ἥδιστον ἕψειν ἐν ἐπινικίοις κρέας.

Ἀλέξανδρος δ' ὁ Μύνδιός φησιν, ὅτι μικρῷ μὲν μείζων ἐστὶ πέρδικος, ὅλος δὲ κατάγραφος τὰ περὶ τὸ νῶτον, κεραμεοῦς τὴν χρόαν, ὑποπυρρίζων μᾶλλον. Θηρεύεται τῶν κυνηγῶν διὰ τὸ βάρος καὶ τὴν τῶν πτερῶν

(388) *βραχύτητα. Ἔστι δὲ κονιστικὸς, πολύτεκνός τε, καὶ σπερμολόγος. Σωκράτης δ' ἐν τῷ περὶ ὅρων καὶ τόπων καὶ πυρὸς καὶ λίθων „Ἐκ τῆς Λυδίας μετακομισθέντες (φησὶν) εἰς Αἴγυπτον οἱ ἀτταγαῖ, καὶ ἀφεθέντες εἰς τὰς ὕλας, ἕως μὲν τινὸς ὄρτυγος φωνὴν ἀφίεσαν, ἐπεὶ δὲ τοῦ ποταμοῦ κοίλου ῥυέντος λιμὸς ἐγένετο, καὶ πολλοὶ τῶν κατὰ τὴν χώραν ἀπώλλυντο, οὐ διέλιπον σαφέστερον τῶν παίδων τῶν τρανοτάτων ἕως νῦν λέγοντες, τρὶς τοῖς κακούργοις κακά. Συλληφθέντες δὲ οὐ μόνον οὐ τιθασεύονται, ἀλλ' οὐδὲ φωνὴν ἔτι ἀφιᾶσιν. Ἐὰν δὲ ἀφεθῶσι, φωνήεντες πάλιν γίγνονται.“ Μνημονεύει αὐτῶν Ἱππῶναξ οὕτως·*

Οὐδ' ἀτταγᾶς τι καὶ λαγὼς διατρώγων.

Καὶ Ἀριστοφάνης ἐν Ὄρνισιν· ἐν δ' Ἀχαρνεῦσι καὶ ὡς πλεοναζόντων αὐτῶν ἐν τῇ Μεγαρικῇ. Περισπῶσι δ' οἱ Ἀττικοὶ παρὰ τὸν ὀρθὸν λόγον τοὔνομα. Τὰ γὰρ εἰς ας λήγοντα ἐκτεταμένον ὑπὲρ δύο συλλαβὰς, ὅτε ἔχει τὸ α παραλῆγον, βαρύτονά ἐστιν, οἷον ἀκάμας, Σακάδας, ἀδάμας. Λεκτέον δὲ καὶ ἀτταγαῖ, καὶ οὐχὶ ἀτταγῆνες.

40. *ΠΟΡΦΥΡΙΩΝ. Ὅτι καὶ τούτου Ἀριστοφάνης μνημονεύει, δῆλον. Πολέμων δ' ἐν πέμπτῳ τῶν πρὸς Ἀντίγονον καὶ Ἀδαῖον πορφυρίωνά φησι τὸν ὄρνιν, διαιτώμενον κατὰ τὰς οἰκίας τὰς ὑπάνδρους, τῶν γυναικῶν τηρεῖν πικρῶς, καὶ τοιαύτην ἔχειν αἴσθησιν ἐπὶ τῆς μοιχευομένης, ὥσθ', ὅταν τοῦθ' ὑπονοήσῃ, προσημαίνει τῷ δεσπότῃ, ἀγχόνῃ τὸ ζῆν περιγράψας. Οὐ πρότερόν τε, φησὶ, τροφῆς μεταλαμβάνει, εἰ μὴ περιπατήσῃ, τόπον τινὰ ἐξευρὼν ἑαυτῷ ἐπιτήδειον· μεθ' ὃν κονισάμενος λούεται, εἶτα τρέφεται. Ἀριστοτέλης δὲ σχιδανόποδά φησιν αὐτὸν εἶναι, ἔχειν τε χρῶμα κυάνεον, σκέλη μακρὰ, ῥύγ-*

χος ἠργμένον ἐκ τῆς κεφαλῆς φοινικοῦν, μέγεθος ἀλεκτρυόνος, στόμαχον δ' ἔχει λεπτόν· διὸ τῶν λαμβανομένων εἰς τὸν πόδα ταμιεύεται μικρὰς τὰς ψωμίδας. Κάπτων δὲ πίνει. Πενταδάκτυλός τε ὢν, τὸν μέσον ἔχει μέγιστον. Ἀλέξανδρος δ' ὁ Μύνδιος ἐν δευτέρῳ περὶ τῆς τῶν πτηνῶν ἱστορίας Λίβυν εἶναί φησι τὸν ὄρνιν, καὶ τῶν κατὰ τὴν Λιβύην θεῶν ἱερόν.

ΠΟΡΦΤΡΙΣ. Καλλίμαχος ἐν τῷ περὶ ὀρνίθων διεστάναι φησὶ πορφυρίωνα πορφυρίδος, ἰδίᾳ ἑκάτερον καταριθμούμενος· τὴν τροφήν τε λαμβάνειν τὸν πορφυρίωνα ἐν σκότῳ καταδυόμενον, ἵνα μή τις αὐτὸν θεάσηται. Ἐχθραίνει γὰρ τοὺς προσιόντας αὐτοῦ τῇ τροφῇ. Τῆς δὲ πορφυρίδος καὶ Ἀριστοφάνης ἐν Ὄρνισι μνημονεύει. Ἴβυκος δέ τινας λαθιπορφυρίδας ὀνομάζει διὰ τούτων·

— Τοῦ μὲν
πετάλοισιν ἐπ' ἀκροτάτοισι
ξανθοῖσι ποικίλαι πανέλοπες,
αἰολόδειροι λαθιπορφυρίδες,
καὶ ἀλκυόνες τανυσίπτεροι.

Ἐν ἄλλοις δέ φησιν·

Αἰεί μ', ὦ φίλε θυμὲ,
τανύπτερος ὡς ὄκα πορφυρίς.

41. ΠΕΡΔΙΞ. Τούτων πολλοὶ μὲν μέμνηνται, ὡς καὶ Ἀριστοφάνης. Τοῦ δὲ ὀνόματος αὐτῶν ἔνιοι συστέλλουσι τὴν μέσην συλλαβὴν, ὡς Ἀρχίλοχος·

Πτώσσουσαν ὥστε πέρδικα.

Οὕτω καὶ ὄρτυγα καὶ χοίνικα, πολὺ δέ ἐστι τὸ ἐκτεινόμενον παρα τοῖς Ἀττικοῖς. Σοφοκλῆς Καμικίοις·

Ὄρνιθος ἦλθ' ἐπώνυμος
πέρδικος ἐν κλεινοῖς Ἀθηναίων πάγοις.

Φερεκράτης ἢ ὁ πεποιηκὼς τὸν Χείρωνα·

Ἔξεισιν ἄκων δεῦρο πέρδικος τρόπον.

(389) Φρύνιχος Τραγῳδοῖς:

Τὸν Κλεόμβροτόν τε τοῦ

Πέρδικος υἱόν.

Τὸ δὲ ζῶον ἐπὶ λαγνείας συμβολικῶς παρείληπται. Νικοφῶν ἐν Χειρογάστορσι·

— Τοὺς ἑψητοὺς καὶ τοὺς πέρδικας ἐκείνους.

Ἐπίχαρμος δ' ἐν Κωμασταῖς βραχέως·

Σηπίας τ' ἄγον νεούσας πέρδικάς τε πετομένους.

Φησὶ δ' Ἀριστοτέλης περὶ τοῦ ζώου τάδε· „Ὁ πέρδιξ ἐστὶ μὲν χερσαῖος, σχιδανόπους. Ζῇ δὲ ἔτη πεντεκαίδεκα, ἡ δὲ θήλεια καὶ πλείονα. Πολυχρονιώτερα γὰρ ἐν τοῖς ὄρνισι τῶν ἀῤῥένων τὰ θήλεα. Ἐπῳάζει δὲ καὶ ἐκτρέφει, καθάπερ ἡ ἀλεκτορίς. Ὅταν δὲ γνῷ, ὅτι θηρεύεται, προελθὼν τῆς νεοττιᾶς κυλινδεῖται παρὰ τὰ σκέλη τοῦ θηρεύοντος, ἐλπίδα ἐμποιῶν τοῦ συλληφθήσεσθαι, ἐξαπατᾷ τε, ἕως ἂν ἀποπτῶσιν οἱ νεοττοί· εἶτα καὶ αὐτὸς ἐξίπταται."

42. „Ἔστι δὲ τὸ ζῶον κακόηθες καὶ πανοῦργον, ἔτι δὲ ἀφροδισιαστικόν. Διὸ καὶ τὰ ᾠὰ τῆς θηλείας συντρίβει, ἵνα ἀπολαύῃ τῶν ἀφροδισίων. Ὅθεν ἡ θήλεια γιγνώσκουσα ἀποδιδράσκουσα τίκτει." Τὰ αὐτὰ ἱστορεῖ καὶ Καλλίμαχος ἐν τῷ περὶ ὀρνέων. Μάχονται δὲ καὶ οἱ χῆροι αὐτῶν πρὸς ἀλλήλους, καὶ ὁ ἡττηθεὶς ὀχεύεται ὑπὸ τοῦ νικήσαντος. Ἀριστοτέλης δέ φησιν, ὅτι τὸν ἡττηθέντα πάντες ἐν μέρει ὀχεύουσιν. Ὀχεύουσι δὲ καὶ οἱ τιθασοὶ τοὺς ἀγρίους. Ἐπειδὰν δὲ κρατηθῇ τις ὑπὸ τοῦ δευτέρου, οὗτος λάθρα ὀχεύεται ὑπὸ τοῦ κρατιστεύσαντος. Γίνεται δὲ τοῦτο κατά τινα ὥραν τοῦ ἔτους, ὡς καὶ ὁ

Μύνδιός φησιν Ἀλέξανδρος. „Νεοττεύουσι δὲ ἐπὶ γῆς οἱ ἄῤῥενες καὶ αἱ θήλειαι διελόμενοι ἕκαστοι οἶκον. Ἐπὶ δὲ τὸν θηρεύοντα πέρδικα ὠθεῖται ὁ τῶν ἀγρίων ἡγεμὼν μαχόμενος· ἁλόντος δὲ τούτου ἕτερος ἔρχεται μαχούμενος. Καὶ ὁπόταν μὲν ἄῤῥην ᾖ θηρεύων, τοῦτο ποιεῖ· ὅταν δὲ θήλεια ᾖ ἡ θηρεύουσα, ᾄδει, ἕως ἂν ἀντάσῃ ὁ ἡγεμὼν αὐτῇ· καὶ οἱ ἄλλοι ἀθροισθέντες ἀποδιώκουσιν ἀπὸ τῆς θηλείας, ὅτι ἐκείνῃ, ἀλλ᾽ οὐχ ἑαυτοῖς, προσέχει. Ὅθεν πολλάκις διὰ ταῦτα σιγῇ προσέρχεται, ὅπως μὴ ἄλλος ἀκούσας τῆς φωνῆς ἔλθῃ μαχούμενος αὐτῷ. Ἐνίοτε δὲ ἡ θήλεια τὸν ἄῤῥενα προσιόντα κατασιγάζει. Πολλάκις τε ἐπωάζουσα ἐξίσταται, ὅταν προσερχόμενον ἐπαισθάνηται τὸν ἄῤῥενα τῇ θηρευούσῃ, ὑπομένει τε ὀχευθῆναι, ἵνα αὐτὸν ἀποσπάσῃ τῆς θηρευούσης. Ἐπὶ τοσοῦτον δὲ ἐπτόηνται περὶ τὴν ὀχείαν οἱ πέρδικες καὶ οἱ ὄρτυγες, ὡς εἰς τοὺς θηρεύοντας ἐμπίπτειν, καθίζοντας ἐπὶ τῶν κεράμων. Φασὶ δὲ καὶ τοὺς ἀγομένους θήλεις πέρδικας ἐπὶ θήραν, ὁπόταν ἴδωσιν ἢ ὀσφρῶνται τῶν ἀῤῥένων κατ᾽ ἄνεμον στάντων ἢ περιπετομένων, ἐγκύους γίγνεσθαι, τινὲς δὲ καὶ παραυτίκα τίκτειν. Πέτονταί τε περὶ τὸν τῆς ὀχείας καιρὸν χάσκοντες, καὶ τὴν γλῶσσαν ἔξω ἔχοντες, οἵ τε θήλεις καὶ οἱ ἄῤῥενες. Κλέαρχος δὲ ἐν τῷ περὶ τοῦ Πανικοῦ „Οἱ στρουθοὶ (φησὶ) καὶ πέρδικες, ἔτι δὲ οἱ ἀλεκτρυόνες καὶ οἱ ὄρτυγες, προΐενται τὴν γονὴν οὐ μόνον ἰδόντες τὰς θηλείας, ἀλλὰ κἂν ἀκούσωσιν αὐτῶν τὴν φωνήν. Τούτου δὲ αἴτιον ἡ τῇ ψυχῇ γινομένη φαντασία περὶ τῶν πλησιασμῶν. Φανερώτατον δὲ γίνεται περὶ τὰς ὀχείας, ὅταν ἐξ ἐναντίας αὐτοῖς θῇς κάτοπτρον. Προστρέχοντες γὰρ διὰ τὴν ἔμφασιν ἁλίσκονταί τε καὶ προΐενται τὸ σπέρμα, πλὴν τῶν ἀλεκτρυόνων. Τούτους δὲ ἡ τῆς ἐμφάσεως αἰ-

σθησις εἰς μάχην προάγεται μόνον." Ταῦτα μὲν ὁ Κλέαρχος.

43 Καλοῦνται δὲ οἱ πέρδικες ὑπ' ἐνίων κακκάβαι, (390) ὡς καὶ ὑπ' Ἀλκμᾶνος, λέγοντος οὕτως·

Ἐπῆγε δὲ καὶ μέλος Ἀλκμὰν,
εὗρέ τε γλωσσάμενον
κακκαβίδων
ὄνομα συνθέμενος.

σαφῶς ἐμφανίζων, ὅτι παρὰ τῶν περδίκων ᾄδειν ἐμάνθανε. Διὸ καὶ Χαμαιλέων ὁ Ποντικὸς ἔφη, τὴν εὕρεσιν τῆς μουσικῆς τοῖς ἀρχαίοις ἐπινοηθῆναι ἀπὸ τῶν ἐν ταῖς ἐρημίαις ᾀδόντων ὀρνίθων· ὧν κατὰ μίμησιν λαβεῖν στάσιν τὴν μουσικήν. Οὐ πάντες δ' οἱ πέρδικες, φασὶ, κακκαβίζουσιν Θεόφραστος γοῦν ἐν τῷ περὶ ἑτεροφωνίας τῶν ὁμογενῶν „Οἱ Ἀθήνησι (φησὶν) ἐπὶ τάδε πέρδικες τοῦ Κορυδαλλοῦ πρὸς τὸ ἄστυ κακκαβίζουσιν, οἱ δ' ἐπέκεινα τιττυβίζουσιν." Βάσιλις δὲ ἐν τῷ δευτέρῳ τῶν Ἰνδικῶν „Οἱ μικροὶ (φησὶν) ἄνδρες, οἱ τοῖς γεράνοις διαπολεμοῦντες, πέρδιξιν ὀχήματι χρῶνται." Μενεκλῆς δ' ἐν τῇ πρώτῃ τῆς Συναγωγῆς „Οἱ Πυγμαῖοι (φησὶ) τοῖς πέρδιξι καὶ τοῖς γεράνοις πολεμοῦσι." Τῶν δὲ περδίκων ἐστὶν ἕτερον γένος ἐν Ἰταλίᾳ, ἀμαυρὸν τῇ πτερώσει καὶ μικρότερον τῇ ἕξει, τὸ ῥύγχος οὐχὶ κινναβάρινον ἔχον. Οἱ δὲ περὶ τὴν Κίῤῥαν πέρδικες ἄβρωτον ἔχουσι τὸ κρέας διὰ τὰς νομάς. Οἱ δὲ περὶ τὴν Βοιωτίαν ἢ οὐ διαβαίνουσιν εἰς τὴν Ἀττικὴν, ἢ διαβαίνοντες τῇ φωνῇ διάδηλοι γίγνονται, καθάπερ προειρήκαμεν. Τοὺς δὲ περὶ Παφλαγονίαν γιγνομένους πέρδικάς φησι Θεόφραστος δύο ἔχειν καρδίας. Οἱ δὲ ἐν Σκιάθῳ τῇ νήσῳ κοχλίας ἐσθίουσι. Τίκτουσι δὲ ἐνίοτε καὶ πεντεκαίδεκα καὶ ἑκκαίδεκα.

Πέτονται δὲ ἐπὶ βραχὺ, ὥς φησι Ξενοφῶν ἐν πρώτῳ Ἀναβάσεως, γράφων οὕτως· „Τὰς δὲ ὠτίδας ἄν τις ταχὺ ἀνιστῇ, ἔστι λαμβάνειν. Πέτονταί τε γὰρ βραχὺ, ὥσπερ οἱ πέρδικες, καὶ ταχὺ ἀπαγορεύουσι. Τὰ δὲ κρέα αὐτῶν ἡδέα ἐστίν.“

44. *Ἀληθῆ λέγειν φησὶ τὸν Ξενοφῶντα ὁ Πλούταρχος περὶ τῶν ὠτίδων· φέρεσθαι γὰρ πάμπολλα τὰ ζῶα ταῦτα εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν ἀπὸ τῆς παρακειμένης Λιβύης, τῆς θήρας αὐτῶν τοιαύτης γινομένης. Μιμητικὸν δέ ἐστι τὸ ζῶον τοῦτο, ὁ ὦτος, μάλιστα ὧν ἂν ἴδῃ ποιοῦντα ἄνθρωπον. Ποιεῖ δ' οὖν ταὐτὰ, ὅσα ἂν ἴδῃ τοὺς κυνηγοῦντας πράττοντας. Οἱ δὲ, στάντες αὐτῶν καταντικρὺ, ὑπαλείφονται φαρμάκῳ τοὺς ὀφθαλμοὺς, παρασκευάσαντες ἄλλα φάρμακα κολλητικὰ ὀφθαλμῶν καὶ βλεφάρων, ἅπερ οὐ πόῤῥω ἑαυτῶν ἐν λεκανίσκαις βραχείαις τιθέασιν. Οἱ οὖν ὦτοι, θεώμενοι τοὺς ὑπαλειφομένους, τὸ αὐτὸ καὶ αὐτοὶ ποιοῦσιν, ἐκ τῶν λεκανίδων λαμβάνοντες, καὶ ταχέως ἁλίσκονται. Γράφει δὲ περὶ αὐτῶν Ἀριστοτέλης οὕτως· „Ὅτι ἔστι μὲν τῶν ἐκτοπιζόντων καὶ σχιδανοπόδων καὶ τριδακτύλων, μέγεθος ἀλεκτρυόνος μεγάλου, χρῶμα ὄρτυγος, κεφαλὴ προμήκης, ῥύγχος ὀξὺ, τράχηλος λεπτὸς, ὀφθαλμοὶ μεγάλοι, γλῶσσα ὀστώδης, πρόλοβον δ' οὐκ ἔχει.“ Ἀλέξανδρος δὲ ὁ Μύνδιος καὶ προσαγορεύεσθαί φησιν αὐτὸν λαγωδίαν. Φασὶ δ' αὐτὸν καὶ τὴν τροφὴν ἀναμηρυκᾶσθαι, ἥδεσθαί τε ἵππῳ. Εἰ γοῦν τις δορὰν ἵππων περιθοῖτο, θηρεύσει ὅσους ἂν θέλῃ· προσίασι γάρ. Ἐν ἄλλοις δὲ πάλιν φησὶν ὁ Ἀριστοτέλης· „Ὁ ὦτός ἐστι μὲν παρόμοιος τῇ γλαυκὶ, οὐκ ἔστι δὲ νυκτερινός. Ἔχει τε περὶ τὰ ὦτα πτερύγια· διὸ καὶ ὦτος καλεῖται· μέγεθος περιστερᾶς, μιμητὴς ἀνθρώ-*

πων. Ἀντορχούμενος γοῦν ἁλίσκεται." Ἀνθρωποειδὴς δέ ἐστι τὴν μορφὴν, καὶ πάντων μιμητὴς, ὅσα ἂν ἄνθρω-(391)πος ποιῇ. Διόπερ καὶ τοὺς ἐξαπατωμένους ῥᾳδίως ἐκ τοῦ τυχόντος οἱ κωμικοὶ ὤτους καλοῦσιν. Ἐν γοῦν τῇ θήρᾳ αὐτῶν ὁ ἐπιτηδειότατος στὰς κατὰ πρόσωπον αὐτῶν, καὶ τὰ ζῶα βλέποντα εἰς τὸν ὀρχούμενον νευροσπαστεῖται. Ἄλλος δέ τις, ὄπισθεν στὰς, καὶ λαθὼν, συλλαμβάνει τῇ περὶ τὴν μίμησιν ἡδονῇ κατεχομένους.

45. Τὸ δ' αὐτὸ ποιεῖν λέγουσι καὶ τοὺς σκῶπας. καὶ γὰρ τούτους ὀρχήσει λόγος ἁλίσκεσθαι. Μνημονεύει δ' αὐτῶν Ὅμηρος. Γένος τε ὀρχήσεως ἀπ' αὐτῶν καλεῖται σκὼψ, λαβὼν τοὔνομα ἀπὸ τῆς περὶ τὸ ζῶον ἐν τῇ κινήσει ποικιλίας. Χαίρουσι δὲ οἱ σκῶπες καὶ ὁμοιότητι, καὶ ἀπ' αὐτῶν ἡμεῖς σκώπτειν καλοῦμεν τὸ συνεικάζειν καὶ καταστοχάζεσθαι τῶν σκωπτομένων, διὰ τὸ τὴν ἐκείνων ἐπιτηδεύειν προαίρεσιν. Πάντα δὲ τὰ τῶν ζώων εὔγλωττα καὶ διηρθρωμένα ἐστὶ τὴν φωνὴν, καὶ μιμεῖται τοὺς τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν ἄλλων ὀρνίθων ἤχους, ὥσπερ ψιττακὸς καὶ κίττα. Ὁ δὲ σκὼψ, ὥς φησιν Ἀλέξανδρος ὁ Μύνδιος, μικρότερός ἐστι γλαυκὸς, καὶ ἐπὶ μολυβδοφανεῖ τῷ χρώματι ὑπόλευκα στίγματα ἔχει, δύο τε ἀπὸ τῶν ὀφρύων παρ' ἑκάτερον κρόταφον ἀναφέρει πτερά. Καλλίμαχος δέ φησι, δύο γένη εἶναι σκωπῶν, καὶ τοὺς μὲν φθέγγεσθαι, τοὺς δὲ οὔ. Διὸ καὶ καλεῖσθαι τοὺς μὲν σκῶπας αὐτῶν, τοὺς δ' ἀείσκωπας· εἰσὶ δὲ γλαυκοί. Ὁ δὲ Μύνδιος Ἀλέξανδρός φησι, τοὺς παρ' Ὁμήρῳ χωρὶς τοῦ σ, κῶπας εἶναι, καὶ Ἀριστοτέλη οὕτως αὐτοὺς ὠνομακέναι. Φαίνεσθαί τε τούτους ἀεὶ, καὶ μὴ ἐσθίεσθαι. Τοὺς δ' ἐν τῷ φθινοπώρῳ φαινομένους δύο ἡμέραις ἢ μιᾷ, τούτους εἶναι ἐδωδίμους.- Διαφέρουσι δὲ

τῶν ἀεισκώπων τῷ τάχει, καὶ εἰσὶ παραπλήσιοι τρυγόνι καὶ φάττῃ. Καὶ Σπεύσιππος δ᾽ ἐν δευτέρῳ Ὁμοίων χωρὶς τοῦ σ, κῶπας αὐτοὺς ὀνομάζει. Ἐπίχαρμος „Σκῶπας, ἔποπας, γλαῦκας.“ Καὶ Μητρόδωρος δ᾽ ἐν τῷ περὶ συνηθείας ἀντορχουμένους φησὶν ἁλίσκεσθαι τοὺς σκῶπας.

46. Ἐπεὶ δ᾽ ἐν τῷ περὶ τῶν περδίκων λόγῳ ἐμνήσθημεν, ὅτι εἰσὶν ὀχευτικώτατοι, προσιστορήσθω, ὅτι καὶ ἀλεκτρυὼν ἀφροδισιαστικὸν τὸ ὄρνεον. Ἀριστοτέλης γοῦν φησιν, ὅτι τῶν ἀνατιθεμένων ἐν τοῖς ἱεροῖς ἀλεκτρυόνων τὸν ἀνατεθέντα οἱ προόντες ὀχεύουσι, μέχρι ἂν ἄλλος ἀνατεθῇ· εἰ δὲ μὴ ἀνατεθείη, μάχονται πρὸς ἀλλήλους, καὶ ὁ ἡττήσας τὸν ἡττηθέντα διὰ παντὸς ὀχεύει. Ἱστορεῖται δὲ, ὅτι καὶ ἀλεκτρυὼν, εἰσιὼν οἱανδήποτε θύραν, ἐπικλίνει τὸν λόφον, καὶ ὅτι τῆς ὀχείας ἑτέρῳ δίχα μάχης οὐ παραχωρεῖ. Ὁ δὲ Θεόφραστος τοὺς ἀγρίους φησὶν ὀχευτικωτέρους εἶναι τῶν ἡμέρων. Λέγει δὲ καὶ τοὺς ἄῤῥενας εὐθὺς ἐξ εὐνῆς ἐθέλειν πλησιάζειν, τὰς δὲ θηλείας προβαινούσης μᾶλλον τῆς ἡμέρας. Καὶ οἱ στρουθοὶ δέ εἰσιν ὀχευτικοί· διὸ καὶ Τερψικλῆς τοὺς ἐμφαγόντας φησὶ στρουθῶν ἐπικαταφόρους πρὸς ἀφροδίσια γίνεσθαι. Μήποτ᾽ οὖν καὶ ἡ Σαπφὼ ἀπὸ τῆς ἱστορίας τὴν Ἀφροδίτην ἐπ᾽ αὐτῶν φησιν ὀχεῖσθαι· καὶ γὰρ ὀχευτικὸν τὸ ζῶον καὶ πολύγονον. Τίκτει γοῦν ὁ στρουθὸς, ὥς φησιν Ἀριστοτέλης, καὶ μέχρι ὀκτώ. Ἀλέξανδρος δὲ ὁ Μύνδιος δύο γένη φησὶν εἶναι τῶν στρουθῶν, τὸ μὲν ἥμερον, τὸ δ᾽ ἄγριον· τὰς δὲ θηλείας αὐτῶν ἀσθενεστέρας τά τ᾽ ἄλλα εἶναι, καὶ τὸ ῥύγχος κερατοειδὲς μᾶλλον τὴν χρόαν, τὸ δὲ πρόσωπον οὔτε λίαν λευκὸν ἐχούσας, οὔτε μέλαν. Ἀριστοτέλης δέ φησι τοὺς ἄῤῥενας τῷ χειμῶνι

(392) ἀφανίζεσθαι, διαμένειν δὲ τὰς θηλείας, τεκμαιρόμενος ἐκ τῆς χρόας τὴν πιθανότητα· ἀλλάττεσθαι γὰρ, ὡς τῶν κοσσύφων καὶ φαλαρίδων, ἀπολευκαινομένων κατὰ καιρούς. Ἠλεῖοι δὲ καλοῦσι τοὺς στρουθοὺς δειρίτας, ὡς Νίκανδρός φησιν ὁ Κολοφώνιος ἐν τρίτῳ Γλωσσῶν.

47. ΟΡΤΥΓΕΣ. Καθόλου ἐπὶ τῶν εἰς υξ ληγόντων ὀνομάτων ἐζήτηται, τί δή ποτε τῷ αὐτῷ οὐ χρῶνται ἐπὶ γενικῆς συμφώνῳ τῆς τελευταίας συλλαβῆς τυπωτικῷ. Λέγω δὲ ὄνυξ καὶ ὄρτυξ. Τὰ δὲ εἰς ξ ἀρσενικὰ ἁπλᾶ δισσύλλαβα, ὅταν τῷ υ παρεδρεύηται, ἔχῃ δὲ τῆς τελευταίας συλλαβῆς ἄρχον ἕν τι τῶν ἀμεταβόλων, ἢ δι᾽ ὧν ἡ πρώτη συζυγία τῶν βαρυτόνων λέγεται, διὰ τοῦ κ ἐπὶ γενικῆς κλίνεται, κήρυκος, πέλυκος, Ἔρυκος, Βέβρυκος· ὅσα δὲ μὴ τοῦτον ἔχει τὸν χαρακτῆρα, διὰ τοῦ γ, ὄρτυγος, κόκκυγος. Σημειῶδες δὲ τὸ ὄνυχος. Καθόλου τε τῇ πληθυντικῇ εὐθείᾳ ἑπομένη ἡ ἑνικὴ γενικὴ, χρῆται τῷ αὐτῷ συμφώνῳ τῆς τελευταίας τυπωτικῷ, κἂν ἄνευ συμφώνου λέγηται, ὁμοίως. Ἀριστοτέλης δέ φησιν· „Ὁ ὄρτυξ ἐστὶ μὲν τῶν ἐκτοπιζόντων καὶ σχιδανοπόδων, νεοττιὰν δ᾽ οὐ ποιεῖ, ἀλλὰ κονίστραν· καὶ ταύτην σκεπάζει φρυγάνοις διὰ τοὺς ἱέρακας, ἐν ᾗ ἐπωάζει.“ Ἀλέξανδρος δὲ ὁ Μύνδιος ἐν δευτέρῳ περὶ ζώων „Ὁ θῆλυς (φησὶν) ὄρτυξ λεπτοτράχηλός ἐστι, τοῦ ἄῤῥενος οὐκ ἔχων τὰ ὑπὸ τῷ γενείῳ μέλανα. Ἀνατμηθεὶς δὲ, πρόλοβον οὐχ ὁρᾶται μέγαν ἔχων, καρδίαν δ᾽ ἔχει μεγάλην, καὶ ταύτην τρίλοβον. Ἔχει δὲ καὶ ἧπαρ, καὶ τὴν χολὴν ἐν τοῖς ἐντέροις κεκολλημένην, σπλῆνα μικρὸν καὶ δυσθεώρητον, ὄρχεις δὲ ὑπὸ τῷ ἥπατι, ὡς ἀλεκτρυόνες.“ Περὶ δὲ τῆς γενέσεως αὐτῶν Φανόδημος ἐν δευτέρῳ Ἀτθίδος φησίν· „Ὡς κατεῖδεν Ἐρυσίχθων Δῆλον τὴν νῆσον, τὴν

ὑπὸ τῶν ἀρχαίων καλουμένην Ὀρτυγίαν, παρὰ τὸ τὰς ἀγέλας τῶν ζώων τούτων φερομένας ἐκ τοῦ πελάγους ἱζάνειν εἰς τὴν νῆσον, διὰ τὸ εὔορμον εἶναι.“ Εὔδοξος δ' ὁ Κνίδιος ἐν πρώτῳ γῆς περιόδου τοὺς Φοίνικας λέγει θύειν τῷ Ἡρακλεῖ ὄρτυγας, διὰ τὸ τὸν Ἡρακλέα, τὸν Ἀστερίας καὶ Διός, πορευόμενον εἰς Λιβύην, ἀναιρεθῆναι μὲν ὑπὸ Τυφῶνος, Ἰολάου δ' αὐτῷ προσενέγκαντος ὄρτυγα, καὶ προσαγαγόντος, ὀσφρανθέντ' ἀναβιῶναι. Ἔχαιρε γάρ, φησί, καὶ περιὼν τῷ ζώῳ τούτῳ.

48. Ὑποκοριστικῶς δὲ Εὔπολις ἐν Πόλεσιν αὐτοὺς κέκληκεν ὀρτύγια, λέγων οὕτως·

Ὄρτυγας ἔθρεψας σύ τινάς ἤδη πώποτε;
B. Ἔγωγε, μικρ' ἄττ' ὀρτύγια. Κᾆπειτα τί;

Ἀντιφάνης δ' ἐν Ἀγροίκῳ ὀρτύγιον εἴρηκεν, οὕτως·

Ὡς δὴ σὺ τί
ποιεῖν δυνάμενος, ὀρτυγίου ψυχὴν ἔχων;

Πρατίνας δ' ἐν Δυμαίναις ἢ Καρυάτισιν ἀδύφωνον ἰδίως καλεῖ τὸν ὄρτυγα, πλὴν εἰ μή τι παρὰ τοῖς Φλιασίοις ἢ τοῖς Λάκωσι φωνήεντες, ὡς καὶ οἱ πέρδικες. Καὶ ἡ σίαλις δὲ ἀπὸ τούτου ἂν εἴη, φησὶν ὁ Δίδυμος, ὠνομασμένη. Σχεδὸν γὰρ τὰ πλεῖστα τῶν ὀρνέων ἀπὸ τῆς φωνῆς ἔχει τὴν ὀνομασίαν. Ἡ δὲ ὀρτυγομήτρα καλουμένη, ἧς μνημονεύει Κρατῖνος ἐν Χείρωσι, λέγων· „Ἰθακησία ὀρτυ-
(393) γομήτρα,“ λέγει δὲ περὶ αὐτῆς ὁ Μύνδιος Ἀλέξανδρος, ὅτι ἐστὶ τὸ μέγεθος, ἡλίκη τρυγών, σκέλη δὲ μακρά, δυσθαλής, καὶ δειλή. Περὶ δὲ τῆς τῶν ὀρτύγων θήρας ἰδίως ἱστορεῖ Κλέαρχος ὁ Σολεύς, ἐν τῷ ἐπιγραφομένῳ περὶ τῶν ἐν τῇ Πλάτωνος Πολιτείᾳ μαθηματικῶς εἰρημένων, γράφων οὕτως· „Οἱ ὄρτυγες περὶ τὸν τῆς ὀχείας καιρόν, ἐὰν κάτοπτρον ἐξ ἐναντίας τις αὐτῶν, καὶ

πρὸ τούτου βρόχον θῇ, τρέχοντες πρὸς τὸν ἐμφαινόμενον ἐν τῷ κατόπτρῳ, ἐμπίπτουσιν εἰς τὸν βρόχον." Καὶ περὶ τῶν κολοιῶν δὲ καλουμένων τὰ ὅμοια ἱστορεῖ, ἐν τούτοις· „Καὶ τοῖς κολοιοῖς δὲ, διὰ τὴν φυσικὴν φιλοστοργίαν. Καὶ γὰρ τοσοῦτον πανουργίᾳ διαφέρουσιν, ὅμως ὅταν ἐλαίου κρατὴρ τεθῇ πλήρης, οἱ στάντες αὐτῶν ἐπὶ τὸ χεῖλος, καὶ καταβλέψαντες ἐπὶ τὸν ἐμφαινόμενον, καταράττουσι. Διόπερ ἐλαιοβρόχων γενομένων, ἡ τῶν πτερῶν αὐτοῖς συγκόλλησις αἰτία γίνεται τῆς ἁλώσεως." Τὴν μέσην δὲ τοῦ ὀνόματος συλλαβὴν ἐκτείνουσιν Ἀττικοὶ, ὡς δοῖδυκα καὶ κήρυκα, ὡς ὁ Ἰξίων φησὶ Δημήτριος ἐν τῷ περὶ τῆς Ἀλεξανδρέων διαλέκτου. Ἀριστοφάνης δ' ἐν Εἰρήνῃ συνεσταλμένως ἔφη, διὰ τὸ μέτρον· „Ὄρτυγες οἰκογενεῖς." Τῶν δὲ καλουμένων χεννίων, (μικρὸν δ' ἐστὶν ὀρτύγιον,) μνημονεύει Κλεομένης ἐν τῇ πρὸς Ἀλέξανδρον ἐπιστολῇ, γράφων οὕτως· „Φαληρίδας ταριχηρὰς μυρίας, τυλάδας πεντακισχιλίας, χέννια ταριχηρὰ μύρια." Καὶ Ἵππαρχος ἐν τῇ Αἰγυπτίᾳ Ἰλιάδι·

Οὔ μοι Αἰγυπτίων βίος ἤρεσεν, οἷον ἔχουσι,
χέννια τίλλοντες καλκατιάδει σαλέοντα.

49. Οὐκ ἀπελείποντο δὲ ἡμῶν τοῦ συμποσίου πολλάκις οὐδὲ κύκνοι. Περὶ ὧν φησιν ὁ Ἀριστοτέλης· „Ὁ κύκνος εὔτεκνός ἐστι, καὶ μάχιμος. Ἀλληλοκτονεῖ γοῦν ὁ μάχιμος. Μάχεται δὲ καὶ τῷ ἀετῷ, αὐτὸς μάχης μὴ προαρξάμενος. Εἰσὶ δ' ᾠδικοὶ, καὶ μάλιστα περὶ τὰς τελευτάς. Διαίρουσι δὲ καὶ τὸ πέλαγος ᾄδοντες. Ἔστι δὲ τῶν στεγανοπόδων καὶ ποιηφάγων." Ὁ δὲ Μύνδιός φησιν Ἀλέξανδρος, πολλοῖς τελευτῶσι παρακολουθήσας οὐκ ἀκοῦσαι ᾀδόντων. Ὁ δὲ τὰ Κεφαλίωνος ἐπιγραφό-

μετα Τρωικὰ συνθεὶς Ἡγησιάναξ, ὁ Ἀλεξανδρεύς, καὶ τὸν Ἀχιλλεῖ μονομαχήσαντα Κύκνον φησὶ τραφῆναι ἐν Λευκόφρυϊ πρὸς τοῦ ὁμωνύμου ὄρνιθος. Βοῖος δ᾽ ἐν Ὀρνιθογονίᾳ, ἢ Βοιὼ, ὥς φησι Φιλόχορος, ὑπὸ Ἄρεως τὸν Κύκνον ὀρνιθωθῆναι, καὶ παραγενόμενον ἐπὶ τὸν Σύβαριν ποταμὸν, πλησιάσαι γεράνῳ. Λέγει δὲ καὶ ἐντίθεσθαι αὐτὸν τῇ νεοττιᾷ πόαν, τὴν λεγομένην λυγαίαν. Καὶ περὶ τῆς γεράνου δέ φησιν ὁ Βοῖος, ὅτι ἦν τις παρὰ τοῖς Πυγμαίοις γυνὴ διάσημος, ὄνομα Γεράνα. Αὕτη κατὰ θεὸν τιμωμένη πρὸς τῶν πολιτῶν, αὐτὴ τοὺς ὄντως θεοὺς ταπεινῶς ἦγε, μάλιστα δὲ Ἥραν τε καὶ Ἄρτεμιν. Ἀγανακτήσασα οὖν ἡ Ἥρα, εἰς ἀπρεπῆ ὄψιν τὴν ὄρνιν μετεμόρφωσε, πολέμιόν τε καὶ στυγητὴν κατέστησε τοῖς τιμήσασιν αὐτὴν Πυγμαίοις. Γενέσθαι δὲ λέγει ἐξ αὐτῆς καὶ Νικοδάμαντος τὴν χερσαίαν χελώνην. Καθόλου δὲ ὁ ποιήσας ταῦτα τὰ ἔπη, πάντα τὰ ὄρνεα ἀνθρώπους ἱστορεῖ πρότερον γεγονέναι.

50. ΦΑΣΣΑΙ. Ἀριστοτέλης φησὶ, περιστερῶν μὲν εἶναι ἓν γένος, εἴδη δὲ πέντε, γράφων οὕτως· „Περιστερὰ, (394) οἰνὰς, φὰψ, φάσσα, τρυγών.“ Ἐν δὲ πέμπτῳ περὶ ζώων μορίων τὴν φάβα οὐκ ὀνομάζει, καίτοι Αἰσχύλου ἐν τῷ τραγικῷ Πρωτεῖ οὕτω μνημονεύοντος τοῦ ὄρνιθος·

Σιτουμένην δύστηνον ἀθλίαν φάβα,
μέσακτα πλευρὰ πρὸς πτύοις πεπλεγμένην.

Κἀν Φιλοκτήτῃ δὲ κατὰ γενικὴν κλίσιν φαβῶν εἴρηκεν. „Ἡ μὲν οὖν οἰνὰς (φησὶν ὁ Ἀριστοτέλης) μείζων ἐστὶ τῆς περιστερᾶς, χρῶμα δ᾽ ἔχει οἰνωπὸν, ἡ δὲ φὰψ μέσον περιστερᾶς καὶ οἰνάδος, ἡ δὲ φάσσα ἀλέκτορος τὸ μέγεθος, χρῶμα δὲ σποδιὸν, ἡ δὲ τρυγὼν πάντων ἐλάττων, χρῶμα δὲ τεφρόν. Αὕτη δὲ θέρους φαίνεται, τὸν δὲ χει-

μῶνα φωλεύει. Ἡ δὲ φάψ καὶ ἡ περιστερὰ ἀεὶ φαίνονται, ἡ δ᾽ οἰνὰς φθινοπώρῳ μόνῳ. Πολυχρονιωτέρα δὲ εἶναι λέγεται τούτων ἡ φάσσα· καὶ γὰρ τριάκοντα καὶ τεσσαράκοντα ζῇ ἔτη. Οὐκ ἀπολείπουσι δ᾽ ἕως θανάτου, οὔτε οἱ ἄῤῥενες τὰς θηλείας, οὔτε αἱ θήλειαι τοὺς ἄῤῥενας, ἀλλὰ καὶ τελευτήσαντος χηρεύει ὁ ὑπολειπόμενος. Τὸ δ᾽ αὐτὸ ποιοῦσι καὶ κόρακες καὶ κορῶναι καὶ κολοιοί· ἐπωάζει δ᾽ ἐκ διαδοχῆς πᾶν τὸ περιστεροειδὲς γένος, καὶ γενομένων τῶν νεοττῶν, ὁ ἄῤῥην ἐμπτύει αὐτοῖς, ὡς μὴ βασκανθῶσι. Τίκτει δὲ ᾠὰ δύο, ὧν τὸ μὲν πρῶτον ἄῤῥεν ποιεῖ, τὸ δὲ δεύτερον θῆλυ. Τίκτουσι δὲ πᾶσαν ὥραν τοῦ ἔτους· διὸ δὴ καὶ δεκάκις τοῦ ἐνιαυτοῦ τιθέασιν· ἐν Αἰγύπτῳ δὲ δωδεκάκις. Τεκοῦσα γὰρ τῇ ἐχομένῃ ἡμέρᾳ συλλαμβάνει.“ Ἔτι ἐν τῷ αὐτῷ φησιν Ἀριστοτέλης, ὅτι περιστερὰ ἕτερον, πελειὰς δ᾽ ἕτερον, καὶ ὅτι ἡ πελειὰς ἔλαττον καὶ τιθασὸν γίνεται, περιστερὰ δὲ καὶ μέλαν καὶ μικρὸν καὶ ἐρυθρόπουν καὶ τραχύπουν· διὸ οὐδεὶς τρέφει. Ἴδιον δὲ λέγει τῆς περιστερᾶς, τὸ κυνεῖν αὐτὰς, ὅταν μέλλωσιν ἀναβαίνειν, ἢ οὐκ ἀνέχεσθαι τὰς θηλείας. Ὁ δὲ πρεσβύτερος, φησὶ, καὶ προαναβαίνει, μὴ κύσας· οἱ δὲ νεώτεροι ἀεὶ τοῦτο ποιήσαντες ὀχεύουσιν. Καὶ αἱ θήλειαι δ᾽ ἀλλήλας ἀναβαίνουσιν, ὅταν ἄῤῥην μὴ παρῇ, κυνήσασαι· καὶ οὐδὲν προϊέμεναι εἰς ἀλλήλας τίκτουσιν ᾠὰ, ἐξ ὧν οὐ γίνεται νεοττός. Οἱ δὲ Δωριεῖς τὴν πελειάδα ἀντὶ περιστερᾶς τιθέασιν, ὡς Σώφρων ἐν γυναικείοις. Καλλίμαχος δ᾽ ἐν τῷ περὶ ὀρνέων ὡς διαφορὰς ἐκτίθεται φάσσαν, πυραλλίδα, περιστερὰν, τρυγόνα.

51. Ὁ δὲ Μύνδιος Ἀλέξανδρος οὐ πίνειν φησὶ τὴν φάσσαν ἀνακύπτουσαν, ὡς τὴν τρυγόνα, καὶ τοῦ χειμῶνος μὴ φθέγγεσθαι, εἰ μὴ εὐδίας γενομένης. Λέγεται δὲ,

ὅτι, ἡ οἰνὰς ἐὰν, φαγοῦσα τὸ τῆς ἰξίας σπέρμα, ἐπί τινος ἀφοδεύσῃ δένδρου, ἰδίαν ἰξίαν φύεσθαι. Δαΐμαχος δ' ἐν τοῖς Ἰνδικοῖς ἱστορεῖ, περιστερὰς μηλίνας γίνεσθαι ἐν Ἰνδοῖς. Χάρων δ' ὁ Λαμψακηνὸς, ἐν τοῖς Περσικοῖς περὶ Μαρδονίου ἱστορῶν καὶ τοῦ διαφθαρέντος στρατοῦ Περσικοῦ περὶ τὸν Ἄθω, γράφει καὶ ταῦτα· „Καὶ λευκαὶ περιστεραὶ τότε πρῶτον εἰς Ἕλληνας ἐφάνησαν, πρότερον οὐ γιγνόμεναι.“ Ὁ δ' Ἀριστοτέλης φησὶν, ὡς αἱ περιστεραὶ, γιγνομένων τῶν νεοττῶν, τῆς ἁλμυριζούσης γῆς διαμασησάμεναι, ἐμπτύουσιν αὐτοῖς, διοιγνῦσαι τὸ στόμα, διὰ τούτου παρασκευάζουσαι αὐτοὺς πρὸς τὴν τροφήν. Τῆς δὲ Σικελίας ἐν Ἔρυκι καιρός τις ἐστὶν, ὃν καλοῦσιν Ἀναγωγὰς, ἐν ᾧ φασι τὴν θεὸν εἰς Λιβύην ἀνάγεσθαι. Τότ' οὖν αἱ περὶ τὸν τόπον περιστεραὶ ἀφανεῖς γίνονται, ὡς δὴ τῇ θεῷ συναποδημοῦσαι. Καὶ μεθ' (395) ἡμέρας ἐννέα ἐν τοῖς λεγομένοις Καταγωγίοις, μιᾶς προπετασθείσης ἐκ τοῦ πελάγους περιστερᾶς, καὶ εἰς τὸν νεὼν εἰσπτάσης, παραγίνονται καὶ αἱ λοιπαί. Ὅσοι οὖν τότε περιουσίας εὖ ἥκουσι τῶν περιοίκων, εὐωχοῦνται, οἱ δὲ λοιποὶ κροταλίζουσι μετὰ χαρᾶς. Ὄζει δὲ πᾶς ὁ τόπος τότε βούτυρον, ᾧ δὴ τεκμηρίῳ χρῶνται τῆς θείας ἐπανόδου. Αὐτοκράτης δ' ἐν τοῖς Ἀχαϊκοῖς καὶ τὸν Δία ἱστορεῖ μεταβαλεῖν τὴν μορφὴν εἰς περιστερὰν, ἐρασθέντα παρθένου Φθίας ὄνομα ἐν Αἰγίῳ. Ἀττικοὶ δὲ ἀρσενικῶς περιστερὸν καλοῦσιν. Ἄλεξις Συντρέχουσιν·

Λευκὸς Ἀφροδίτης εἰμὶ γὰρ περιστερός.
Ὁ δὲ Διόνυσος οἶδε τὸ μεθύσαι μόνον
εἰ δὲ νέον, ἢ παλαιὸν, οὐ πεφρόντικεν.

Ἐν δὲ Ῥοδίῳ ἢ Ποππυζούσῃ θηλυκῶς εἴρηκε, καὶ ὅτι αἱ Σικελικαὶ διάφοροί εἰσι·

Περιστερὰς
ἔνδον τρέφω τῶν Σικελικῶν τούτων πάνυ
κομψάς.

Φερεκράτης ἐν Γραφεῦσί φησιν·

Απόπεμψον ἀγγέλλοντα τὸν περιστερόν.

Ἐν δὲ Πετάλῃ·

Ἀλλ', ὦ περιστέριον, ὅμοιον Κλεισθένει
πέτου, κόμισον δέ μ' εἰς Κύθηρα καὶ Κύπρον.

Νίκανδρος δ' ἐν δευτέρῳ Γεωργικῶν, τῶν Σικελικῶν μνημονεύων πελειάδων, φησί·

Καί τε σύ γε θρέψαιο Δρακοντιάδας διτοκεύσας,
ἢ Σικελὰς Μεγάροιο πελειάδας· οὐδέ φιν ἅρπαι,
οὐδέ φιν ὀστράκεοι νωμήσιμοι ἐξενίπονται.

52. *ΝΗΤΤΑΙ. Τούτων, ὥς φησιν Ἀλέξανδρος ὁ Μύνδιος, ὁ ἄῤῥην μείζων καὶ ποικιλώτερος. Τὸ δὲ λεγόμενον γλαυκίον διὰ τὴν τῶν ὀμμάτων χρόαν μικρῷ ἔλαττόν ἐστι νήττης. Τῶν δὲ βοσκάδων καλουμένων ὁ μὲν ἄῤῥην κατάγραφος. Ἔστι δὲ ἧττον νήττης. Ἔχουσι δὲ οἱ ἄῤῥενες σιμά τε καὶ ἐλάττονα τῇ συμμετρίᾳ τὰ ῥύγχη. Ἡ δὲ μικρὰ κολυμβὶς, πάντων ἐλαχίστη τῶν ἐνύδρων, ῥυπαρομέλαινα τὴν χροιὰν καὶ τὸ ῥύγχος ὀξὺ ἔχει, σκέπον τε τὰ ὄμματα, τὰ δὲ πολλὰ καταδύεται. Ἔστι δὲ καὶ ἄλλο γένος βοσκάδων, μεῖζον μὲν νήττης, ἔλαττον δὲ χηναλώπεκος. Αἱ δὲ λεγόμεναι φασκάδες, μικρῷ μείζονες οὖσαι τῶν μικρῶν κολυμβίδων, τὰ λοιπὰ νήτταις εἰσὶ παραπλήσιοι. Ἡ δὲ λεγομένη οὐρία οὐ πολὺ λείπεται νήττης, τῷ χρώματι δὲ ῥυπαροκέραμός ἐστι, τὸ δὲ ῥύγχος μακρόν τε καὶ στενὸν ἔχει. Ἡ δὲ φαλαρὶς, καὶ αὐτὴ στενὸν ἔχουσα τὸ ῥύγχος, στρογγυλωτέρα τὴν ὄψιν οὖσα, ἔντεφρος τὴν γαστέρα, μικρῷ μελαντέρα τὸ νῶτον. Τῆς δὲ νήττης καὶ*

κολυμβάδος, ἀφ' ὧν καὶ τὸ νήχεσθαι καὶ κολυμβᾶν εἴρηται, μνημονεύει μετὰ καὶ ἄλλων λιμναίων πολλῶν Ἀριστοφάνης ἐν Ἀχαρνεῦσι, διὰ τούτων·

Νάσσας, κολοιοὺς, ἀτταγᾶς, φαλαρίδας,
τροχίλους, κολύμβους.

Μνημονεύει αὐτῶν καὶ Καλλίμαχος ἐν τῷ περὶ ὀρνέων.

53. Παρῆσαν δὲ πολλάκις ἡμῖν καὶ οἱ καλούμενοι παραστάται, ὧν μνημονεύει Ἐπαίνετος ἐν Ὀψαρτυτικῷ, καὶ Σιμάριστος ἐν τρίτῳ Συνωνύμων, καὶ τετάρτῳ. Εἰσὶ δ' οἱ ὄρχεις οὕτω καλούμενοι. Συγκεκινισωμένων δέ τινων κρεῶν ζωμῷ καὶ παραφερομένων, ἐπεί τις ἔφη, τῶν πνικτῶν (396) κρεαδίων δὸς, ὁ τῶν ὀνομάτων Δαίδαλος Οὐλπιανὸς, Αὐτὸς ἐγὼ, φησὶν, ἀποπνιγήσομαι, εἰ μὴ εἴπῃς, ὅπου καὶ σὺ εὗρες τὰ τοιαῦτα κρεάδια. Οὐ μὴ γὰρ ὀνομάσω, πρὶν μαθεῖν. Ὁ δὲ, Στράττις εἶπεν, ἔφη, ἐν Μακεδόσιν ἢ Κινησίᾳ· „Πνικτόν τι τοίνυν ἔστω σοι συχνὸν τοιοῦτον.“ Καὶ Εὔβουλος Κατακολλωμένῳ·

Καὶ πνικτὰ Σικελὰ πετανίων σωρεύματα.

Ἀριστοφάνης τ' εἴρηκεν ἐν Σφηξίν· „Ἐν λοπάδι πεπνιγμένον.“ Κρατῖνος δ' ἐν Δηλιάσι·

Τῷ δ' ὑποτρίψας τι μέρος πνῖξον καθαρύλλως.

Ἀντιφάνης δ' ἐν Ἀγροίκῳ·

Καὶ πρῶτα μὲν
αἴρω ποθεινὴν μᾶζαν, ἣν φερέσβιος
Δηὼ βροτοῖσι χάρμα δωρεῖται φίλον·
ἔπειτα πνικτὰ τακερὰ μηκάδων μέλη,
χλόην καταμπέχοντα, σάρκα νεογενῆ.
B. Τί λέγεις; A. Τραγῳδίαν περαίνω Σοφοκλέους.

54. ΓΑΛΑΘΗΝΩΝ δὲ χοίρων ποτὲ περιενεχθέντων, καὶ περὶ τούτων ἐζήτησαν οἱ δαιταλεῖς, εἰ τὸ ὄνομα

εἴρηται. Καί τις ἔφη, Φερεκράτης Δουλοδιδασκάλῳ „Γαλαθηνὸν ἔκλεπτον οὐ τέλεα.“ Ἐν δὲ Αὐτομόλοις· „Οὐ γαλαθηνὸν ἄρ' ὗν θύειν μέλλεις;“ Ἀλκαῖος Παλαίστρᾳ·

Ὁδὶ γὰρ αὐτός ἐστιν· εἴ τι γρύξομαι
ὧν σοι λέγω πλέον τι γαλαθηνοῦ μυός.

Ἡρόδοτος δ' ἐν τῇ πρώτῃ φησὶν, ὅτι ἐν Βαβυλῶνι ἐπὶ τοῦ χρυσοῦ βωμοῦ οὐκ ἔξεστι θύειν, ὅτι μὴ γαλαθηνὰ μοῦνα. Ἀντιφάνης Φιλεταίρῳ·

Κομψός γε μικρὸς κρωμακίσκος οὑτοσὶ
γαλαθηνός.

Ἡνίοχος Πολυεύκτῳ·

Ὁ βοῦς ὁ χαλκοῦς ἦν ἂν ἑφθὸς δεκάπαλαι,
ὁ δ' ἴσως γαλαθηνὸν τέθυκε, τὸν χοῖρον λαβών.

Καὶ Ἀνακρέων δέ φησιν·

Οἷά τε νεβρὸν
νεοθηλέα γαλαθηνὸν, ὅς τ' ἐν ὕλῃ κεροέσσης
ἀπολειφθεὶς ἀπὸ μητρὸς ἐπτοήθη.

Κράτης Γείτοσι·

Νῦν μὲν γὰρ ἡμῖν παιδικῶν ἅλις
ὅκως περ ἀρνῶν ἐστι γαλαθηνῶν τε καὶ
χοίρων.

Σιμωνίδης δ' ἐπὶ τοῦ Περσέως τὴν Δανάην ποιεῖ λέγουσαν· „Ὦ τέκος, οἷον ἔχω πόνον· σὺ δ' ἀωτεῖς γαλαθηνῷ τ' ἤτορι κνώσσεις.“ Καὶ ἐν ἄλλοις ἐπ' Ἀρχεμόρου εἴρηκεν· „Ἰοστεφάνου· γλυκεῖαν ἐδάκρυσαν ψυχὰν ἀποπνέοντα γαλαθηνὸν τέκος.“ Κλέαρχος δ' ἐν τοῖς περὶ βίων, εἰς τοῦτό φησιν ὠμότητος Φάλαριν τὸν τύραννον ἐλάσαι, ὡς γαλαθηνὰ θοινᾶσθαι βρέφη. Θῆσθαι δ' ἐστὶ τὸ θηλάζειν τὸ γάλα. Ὅμηρος·

Ἕκτωρ γὰρ θνητός τε, γυναῖκά τε θήσατο μαζόν.

διὰ τὸ ἐντίθεσθαι τὰς θηλὰς εἰς τὰ στόματα τὰ βρέφη. Καὶ ὁ τιτθὸς ἐνθένδε, διὰ τὸ ἐντίθεσθαι τὰς θηλάς·

Νεκροὺς κομήσασα νεηγενέας γαλαθηνούς.

(397) 55. *Περιενεχθεισῶν δέ ποτε καὶ δορκάδων, ὁ Ἐλεατικὸς Παλαμήδης ὀνοματολόγος ἔφη, Οὐκ ὄχαρι κρέας τὸ τῶν δορκώνων. Πρὸς ὃν ὁ Μυρτίλος ἔφη, Μόνως δορκάδες λέγονται, δόρκωνες δὲ οὔ. Ξενοφῶν Ἀναβάσεως πρώτῳ· „Ἐνῆσαν δὲ καὶ ὠτίδες καὶ δορκάδες.“*

56. *ΤΑΩΣ. Ὅτι σπάνιος οὗτος ὁ ὄρνις, δηλοῖ Ἀντιφάνης ἐν Στρατιώτῃ ἢ Τύχωνι, λέγων οὕτως·*

Τῶν ταῶν μὲν ὡς ἅπαξ τις ζεῦγος ἤγαγεν μόνον,
Σπάνιον ὂν τὸ χρῆμα· πλείους δ' εἰσὶ νῦν τῶν ὀρτύγων.

Καὶ Εὔβουλος ἐν Φοίνικι·

Καὶ γὰρ ὁ ταὼς διὰ τὸ σπάνιον θαυμάζεται.

„Ὁ ταὼς (φησὶν Ἀριστοτέλης) σχιδανόπους ἐστὶ καὶ ποιολόγος, καὶ τίκτει τριετὴς γενόμενος, ἐν οἷς χρόνοις καὶ τὴν ποικιλίαν τῶν πτερῶν λαμβάνει. Ἐπωάζει δὲ πρὸς ἡμέρας τριάκοντα. Τίκτει δὲ ἅπαξ τοῦ ἔτους ᾠὰ δώδεκα· ταῦτα δὲ οὐκ εἰς ἅπαξ, ἀλλὰ παρ' ἡμέρας δύο· αἱ δὲ πρωτοτόκοι ὀκτώ. Τίκτει δὲ καὶ ὑπηνέμια ᾠὰ, ὡς ἡ ἀλεκτορὶς, οὐ πλείω δὲ τῶν δύο. Ἐκλέπει δὲ καὶ ἐπωάζει, καθάπερ ἡ ἀλεκτορίς.“ Εὔπολις δ' ἐν Ἀστρατεύτοις φησὶ περὶ αὐτοῦ οὕτως·

Μή ποτε θρέψω παρὰ Φερσεφόνῃ
τοιόνδε ταὼν,
ὃς τοὺς εὕδοντας ἐγείρει.

Ἀντιφῶντι δὲ τῷ ῥήτορι λόγος μὲν γέγραπται ἔχων ἐπίγραμμα περὶ ταῶν, καὶ ἐν αὐτῷ τῷ λόγῳ οὐδεμία μνεία τοῦ ὀνόματος γίνεται, ὄρνεις δὲ ποικίλους πολλάκις ἐν

αὐτῷ ὀνομάζει, φάσκων τούτους τρέφειν Δῆμον τὸν Πυριλάμπους, καὶ πολλοὺς παραγίνεσθαι κατὰ πόθον τῆς τῶν ὀρνίθων θέας ἔκ τε Λακεδαίμονος καὶ Θετταλίας, καὶ σπουδὴν ποιεῖσθαι τῶν ᾠῶν μεταλαβεῖν. Περὶ δὲ τῆς ἰδέας αὐτῶν λέγων, γράφει· „Εἴ τις ἐθέλοι καταβαλεῖν εἰς πόλιν τοὺς ὄρνιθας, οἰχήσονται ἀναπτάμενοι. Ἐὰν δὲ τῶν πτερύγων ἀποτέμῃ, τὸ κάλλος ἀφαιρήσεται. Τὰ πτερὰ γὰρ αὐτῶν τὸ κάλλος ἐστὶν, ἀλλ᾽ οὐ τὸ σῶμα.“ Ὅτι δὲ καὶ περισπούδαστος ἦν αὐτῶν ἡ θέα, ἐν τῷ αὐτῷ λόγῳ πάλιν φησίν· „Ἀλλὰ τὰς μὲν νουμηνίας ὁ βουλόμενος εἰσῄει, τὰς δ᾽ ἄλλας ἡμέρας εἴ τις ἔλθοι βουλόμενος θεάσασθαι, οὐκ ἔστιν ὅστις ἔτυχε. Καὶ ταῦτα οὐκ ἐχθὲς, οὐδὲ πρώην, ἀλλ᾽ ἔτη πλέον ἢ τριάκοντα ἐστίν.“

57. Ταὼς δὲ λέγουσιν Ἀθηναῖοι, ὥς φησι Τρύφων, τὴν τελευταίαν συλλαβὴν περισπῶντες καὶ δασύνοντες. Καὶ ἀναγινώσκουσι μὲν οὕτως παρ᾽ Εὐπόλιδι ἐν Ἀστρατεύτοις, (πρόκειται δὲ τὸ μαρτύριον,) καὶ ἐν Ὄρνισιν Ἀριστοφάνους·

Τηρεὺς γὰρ εἶ σύ; πότερον ὄρνις, ἢ ταώς.

Καὶ πάλιν·

— Ὄρνις δῆτα. Τίς ποτ᾽ ἐστίν; οὐ δή που ταώς;

Λέγουσι δὲ καὶ τὴν δοτικὴν ταῶνι, ὡς ἐν τῷ αὐτῷ Ἀριστοφάνης. Ἀμήχανον δὲ παρ᾽ Ἀττικοῖς καὶ Ἴωσιν ἐν τοῖς ὑπὲρ μίαν συλλαβὴν ὀνόμασι τὴν τελευτῶσαν ἀπὸ φωνήεντος ἀρχομένην δασύνεσθαι. Πάντως γὰρ εἶναι ψιλὴν αὐτὴν παρηκολούθηκεν, οἷον νεὼς, λεὼς, Τυνδάρεως, Μενέλεως, λειπόνεως, εὔνεως, Νείλεως, πρᾶος, υἱὸς, Κεῖος, Χῖος, δῖος, χρεῖος, πλεῖος, λεῖος, λαιὸς, βαιὸς, φαιὸς, πηὸς, γόος, θοὸς, ῥόος, ζωός. Φίλαρχος γὰρ οὖσα καὶ ἡγεμονικὴ τὴν φύσιν ἡ δασύτης, τοῖς τελευταί-

(398) οις μέρεσι τῶν ὀνομάτων οὐδαμῶς ἐγκαθείργνυται. Ὠνόμασται δὲ ταὼς ἀπὸ τῆς τάσεως τῶν πτερῶν." Σέλευκος δ' ἐν τῷ πέμπτῳ περὶ Ἑλληνισμοῦ „Ταώς· παραλόγως δὲ οἱ Ἀττικοὶ καὶ δασύνουσι καὶ περισπῶσι. Τοῖς δὲ πρώτοις τῶν φωνηέντων κατὰ τὰς ἁπλᾶς τῶν ὀνομάτων ἐκφορὰς συνεκφέρεσθαι ἔθαλει, καὶ ἐνταυθοῖ προάττουσα, καὶ τάχιον ἐκθέουσα δι' ἐπιπολῆς ἐστι τῶν λέξεων. Τεκμαιρόμενοι οὖν Ἀθηναῖοι καὶ διὰ τῆς τάξεως τὴν ἐνοῦσαν τῇ προσῳδίᾳ φύσιν, οὐκ ἐπὶ τῶν φωνηέντων τιθέασιν, ὥσπερ τὰς ἄλλας, πρὸ δὲ τούτων τάσσουσιν. Οἶμαι δὲ καὶ διὰ τοῦ Η στοιχείου τυπώσασθαι τοὺς παλαιοὺς τὴν δασεῖαν. Διόπερ καὶ Ῥωμαῖοι πρὸ πάντων τῶν δασυνομένων ὀνομάτων τὸ Η προγράφουσι, τὸ ἡγεμονικὸν αὐτῆς διασημαίνοντες. Εἰ δὲ τοιαύτη ἡ δασύτης, μήποτε ἀλόγως κατὰ τὴν τελευτῶσαν συλλαβὴν ὁ ταὼς πρὸς τῶν Ἀττικῶν προσπνεῖται."

58. Πολλῶν οὖν καὶ ἄλλων ἐν τῷ συμποσίῳ περὶ ἑκάστου τῶν εἰσκομιζομένων ῥηθέντων, Ἀλλὰ κἀγὼ, φησὶν ὁ Λαρήνσιος, κατὰ τὸν πάντ' ἄριστον Οὐλπιανὸν, προτείνω τι καὶ αὐτὸς ὑμῖν· ζητήσεις γὰρ σιτούμεθα· τὸν τέτρακα τί νομίζετε; Καί τινος εἰπόντος, εἶδος ὀρνέου· (ἔθος δὲ γραμματικῶν παισὶ περὶ πάντων τῶν προβαλλομένων λέγειν, εἶδος φυτοῦ, εἶδος ὀρνέου, εἶδος λίθου·) ὁ Λαρήνσιος ἔφη, Καὶ αὐτὸς, ἄνδρῶν λῷστε, ὅτι ὁ χαρίεις Ἀριστοφάνης ἐν τοῖς Ὄρνισι μνημονεύει, ἐν τούτοις, οἶδα· „Πορφυρίωνι, καὶ πελεκᾶντι, καὶ πελεκίνῳ, καὶ φλέξιδι, καὶ τέτρακι, καὶ ταῶνι." Ζητῶ δ' ἐγὼ παρ' ὑμῶν μαθεῖν, εἰ καὶ παρ' ἄλλῳ τινὶ αὐτοῦ τις γίνεται μνήμη. Ἀλέξανδρος γὰρ ὁ Μύνδιος ἐν δευτέρῳ περὶ πτηνῶν ζώων οὐ τοῦ ὄρνιθος τοῦ μεγάλου μνημονεύει, ἀλλά τινος τῶν

σμικροτάτων Λέγει γὰρ οὕτως· „Τέτραξ, τὸ μέγεθος ἴσος σπερμολόγῳ, τὸ χρῶμα κεραμεοῦς, ῥυπαραῖς στιγμαῖς καὶ μεγάλαις γραμμαῖς ποικίλος, καρποφάγος. Ὅταν ᾠοτοκῇ δὲ, τετράζει τῇ φωνῇ.“ Καὶ Ἐπίχαρμος ἐν Ἥβας Γάμῳ·

Λαμβάνοντι γὰρ
ὄρτυγας, στρουθούς τε, κορυδάλλας τε φοινικείμονας,
τέτραγάς τε σπερματολόγους κἀγλαὰς συκαλλίδας.

Καὶ ἐν ἄλλοις δέ φησιν·

Ἦν δ' ἐρωδιοί τε πολλοὶ μακροκαμπυλαύχενες,
τέτραγές τε σπερματολόγοι.

Ἐπεὶ δὲ ὑμεῖς οὐδὲν ἔχετε, (σιωπᾶτε γὰρ,) ἐγὼ καὶ τὸ ὄρνεον ὑμῖν ἐπιδείξω. Ἐπιτροπεύων γὰρ ἐν Μυσίᾳ τοῦ κυρίου αὐτοκράτορος, καὶ προϊστάμενος τῶν τῆς ἐπαρχίας ἐκείνης πραγμάτων, τεθέαμαι ἐπὶ τῇ χώρᾳ ἐκείνῃ τοὔρνεον. Καὶ μαθὼν οὕτω καλούμενον παρὰ τοῖς Μυσοῖς καὶ Παίοσιν, ὑπεμνήσθην ἐκ τῶν παρ' Ἀριστοφάνει εἰρημένων τὸν ὄρνιθα. Νομίζων δὲ καὶ παρὰ τῷ πολυμαθεστάτῳ Ἀριστοτέλει μνήμης ἠξιῶσθαι τὸ ζῶον ἐν τῇ πολυταλάντῳ πραγματείᾳ· (ὀκτακόσια γὰρ εἰληφέναι τάλαντα παρ' Ἀλεξάνδρου τὸν Σταγειρίτην, λόγος ἔχει, εἰς τὴν περὶ τῶν ζώων ἱστορίαν) ὡς οὐδὲν εὗρον περὶ αὐτοῦ λεγόμενον, ἔχαιρον ἔχων ἐχεγγυώτατον μάρτυρα τὸν χαρίεντ' Ἀριστοφάνη. Ἅμα δὲ ταῦτα λέγοντος αὐτοῦ, εἰσῆλθέ τις, φέρων ἐν τῷ ταλάρῳ τὸν τέτρακα. Ἦν δὲ τὸ μὲν μέγεθος ὑπὲρ ἀλεκτρυόνα τὸν μέγιστον, τὸ δὲ εἶδος πορφυρίωνι παραπλήσιος· καὶ ἀπὸ τῶν ὤτων ἑκατέρωθεν εἶχε κρεμάμενα, ὥσπερ οἱ ἀλεκτρυόνες, τὰ κάλ-
(399) λαια· βαρεῖα δ' ἦν ἡ φωνή. Θαυμασάντων οὖν ἡμῶν τὸ εὐανθὲς τοῦ ὄρνιθος, μετ' οὐ πολὺ καὶ ἐσκευα-

σμύνος παρηνέχθη, καὶ τὰ κρέα αὐτοῦ ἦν παραπλήσια τοῖς τῆς μεγάλης στρουθοῦ, ἣν καὶ αὐτὴν πολλάκις κατεδαισάμεθα.

59. ΨΥΑΙ. Ὁ τὴν τῶν Ἀτρειδῶν κάθοδον πεποιηκὼς, ἐν τῷ τρίτῳ φησίν·

Ἶσον δ' Ἑρμιονεὺς ποσὶ καρπαλίμοισι μετασπὼν
ψύας ἔγχεϊ νύξε.

Σιμάριστος δ' ἐν τρίτῳ Συνωνύμων οὕτως γράφει· „Ὀσφύος αἱ ἐκ πλαγίων σάρκες ἐπανεστηκυῖαι ψύαι. Τὰ δὲ ἑκατέρωθεν κοιλώματα λέγουσι κύβους, γαλλίας." Κλέαρχος δ' ἐν δευτέρῳ περὶ σκελετῶν οὕτως φησί· „Σάρκες μυωταὶ καθ' ἑκάτερον μέρος, ἃς οἱ μὲν ψύας, οἱ δὲ ἀλώπεκας, οἱ δὲ νεφρομήτρας καλοῦσι." Μνημονεύει δὲ τῶν ψυῶν καὶ Ἱπποκράτης ὁ ἱερώτατος. Ὠνομάσθησαν δ' οὕτως διὰ τὸ ῥᾳδίως ἀποψᾶσθαι, ἢ οἷόν τις οὖσα ἐπιψαύουσα σὰρξ, καὶ ἐπιπολῆς τοῖς ὀστέοις ὑπάρχουσα. Μνημονεύει αὐτῶν καὶ Εὔφρων ὁ κωμικὸς, ἐν Θεωροῖς·

Λοβός τίς ἐστι, καὶ ψύαι καλούμεναι·
ταύτας ἐπιτεμὼν πρὶν θεωρῆσαι μαθών.

60. ΟΥΘΑΡ. Τηλεκλείδης Στεῤῥοῖς·

Ὡς οὖσα θῆλυς εἰκότως οὖθαρ φορῶ.

Ἡρόδοτος δ' ἐν τῇ τετάρτῃ τῶν ἱστοριῶν φησιν· * * Σπανίως δ' ἔστιν εὑρεῖν τὸ οὖθαρ ἐπὶ τῶν ἄλλων ζώων λεγόμενον· ὑπογάστριον δὲ μόνον, ὡς ἐπὶ τῶν ἰχθύων, λέγεται. Στράττις Ἀταλάντῃ·

Ὑπογάστριον θύννου τι, κἀκροκώλιον.

Θεόπομπος Καλλαίσχρῳ·

Ἰχθύων δὲ δὴ
ὑπογάστρι', ὦ Δάματερ.

Ἐν δὲ Σειρῆσιν ὑπήτρια καλεῖ τὰ ὑπογάστρια, λεγων οὕτως·

Θύννων τε λευκῶν Σικελικῶν ὑπήτρια.

61. *ΛΑΓΩΣ. Περὶ τούτου ὁ μὲν ὀψοδαίδαλος Ἀρχέστρατος οὕτως φησί·*

*Τοῦ δὲ λαγὼ πολλοί τε τρόποι, πολλαί τε θέσεις **
σκευασιας εἰσίν. Κεῖνος δ' οὖν ἐστιν ἄριστος,
ἂν πεινῶσι μεταξὺ φέρῃς κρέας ὀπτὸν ἑκάστῳ,
θερμὸν, ἁπλῶς ἁλίπαστον, ὀφαρπάζων ὀβελίσκου,
μικρὸν ἐνωμότερον. Μὴ λυπείτω δέ σ' ὁρῶντα
ἰχῶρα στάζοντα κρεῶν, ἀλλ' ἔσθιε λάβρως.
Αἱ δ' ἄλλαι περίεργοι ἔμοιγ' εἰσὶν διὰ παντὸς
σκευασίαι, γλοιῶν καταχύσματα, καὶ κατάτυρα,
καὶ κατέλαια λίαν, ὥσπερ γαλῇ ὀψοποιούντων.

Ναυσικράτης δ' ὁ κωμῳδιοποιὸς ἐν Περσίδι „σπανίως, φησὶν, ἔστιν εὑρεῖν δασύποδα περὶ τὴν Ἀττικήν.“ Λέγει δ' ὧδε·

Ἐν τῇ γὰρ Ἀττικῇ τίς εἶδε πώποτε
λέοντας, ἢ τοιοῦτον ἕτερον θηρίον;
οὗ δασύποδ' εὑρεῖν ἐστιν οὐχὶ ῥᾴδιον.

Ἀλκαῖος δ' ἐν Καλλιστοῖ καὶ ὡς πολλῶν ὄντων ἐμφανίζει, διὰ τούτων·

Κορίαννον εἶναί τι λεπτὸν, ἵνα τοὺς δασύποδας,
οὓς ἂν λάβωμεν, ἁλσὶ διαπάττειν ἔχῃς.

(400) 62. *Τρύφων δέ φησι· „Τὸν λαγὼν ἐπ' αἰτιατικῆς ἐν Δαναΐσιν Ἀριστοφάνης ὀξυτόνως καὶ μετὰ τοῦ ν λέγει·*

Λύσας ἴσως ἂν τὸν λαγὼν ξυναρπάσειεν ὑμῶν.

Καὶ ἐν Δαιταλεῦσιν·

Ἀπόλωλα· τίλλων τὸν λαγὼν ὀφθήσομαι.

Ξενοφῶν δ᾽ ἐν Κυνηγετικῷ χωρὶς τοῦ ν, λαγῶ, καὶ περισπωμένως. Ἐπεὶ τὸ καθ᾽ ἡμᾶς ἐστι λαγός. Ὥσπερ δὲ, ναὸν λεγόντων ἡμῶν, ἐκεῖνοί φασι νεὼν, καὶ λαὸν λεὼν, οὕτω λαγὸν ὀνομαζόντων ἐκεῖνοι λαγὼν ἐροῦσι. Τῇ δὲ τὸν λαγὸν ἑνικῇ αἰτιατικῇ ἀκόλουθός ἐστιν ἡ παρὰ Σοφοκλεῖ ἐν Ἀμύκῳ σατυρικῷ πληθυντικὴ ὀνομαστική·

Γέρανοι, χελῶναι, γλαῦκες, ἰκτῖνοι, λαγοί.

Τῇ δὲ λαγὼν ἡ διὰ τοῦ ω παραπλησίως προσαγορευομένη λαγῴ παρ᾽ Εὐπόλιδι ἐν Κόλαξιν· „Ἵνα πάρα μὲν βατίδες, καὶ λαγῴ, καὶ γυναῖκες εἰλίποδες.“ Εἰσὶ δ᾽ οἳ καὶ ταῦτ᾽ ἀλόγως κατὰ τὴν τελευτῶσαν συλλαβὴν περισπωμένως προφέρονται. Δεῖ δὲ ὀξυτονεῖν τὴν λέξιν, ἐπειδὴ τὰ εἰς ος λήγοντα τῶν ὀνομάτων ὁμότονά ἐστι, κἂν μεταληφθῇ εἰς τὸ ω παρ᾽ Ἀττικοῖς· ναὸς νεὼς, κάλος κάλως. Οὕτως δ᾽ ἐχρήσατο τῷ ὀνόματι καὶ Ἐπίχαρμος καὶ Ἡρόδοτος, καὶ ὁ τοὺς Εἵλωτας ποιήσας. Εἶτά ἐστι τὸ μὲν Ἰακὸν λαγός·

Λαγὸν ταράξας πῖθι τὸν θαλάσσιον.

Τὸ δὲ λαγὼς Ἀττικόν. Λέγουσι δὲ καὶ Ἀττικοὶ λαγος, ὡς ὁ Σοφοκλῆς·

Γέρανοι, κορῶναι, γλαῦκες, ἰκτῖνοι, λαγοί.

Τὸ μέντοι „Ἠ πτῶκα λαγωόν“ εἰ μὲν ἐστιν Ἰωνικὸν, πλεονάζει τὸ ω, εἰ δ᾽ Ἀττικὸν, τὸ ο. Λαγῷα δὲ λέγεται κρέα.

63. Ἡγήσανδρος δ᾽ ὁ Δελφὸς ἐν ὑπομνήμασι, κατὰ τὴν Ἀντιγόνου τοῦ Γονατᾶ φησι βασιλείαν τοσοῦτον πλῆθος γενέσθαι λαγῶν ἐν Ἀστυπαλαίᾳ, ὡς τοὺς Ἀστυπαλαιεῖς περὶ αὐτῶν μαντεύσασθαι. Καὶ τὴν Πυθίαν εἰπεῖν, κύνας τρέφειν καὶ κυνηγετεῖν· ἁλῶναί τε ἐν ἐνιαυτῷ πλείους τῶν ἑξακισχιλίων. Ἐγένετο δὲ τὸ πλῆθος τοῦτο, Ἀναφαίου

τινὸς ἐμβαλόντος δύο λαγωοὺς εἰς τὴν νῆσον· ὡς καὶ πρότερον, Ἀστυπαλαιέως τινὸς ἀφέντος δύο πέρδικας εἰς τὴν Ἀνάφην, τοσοῦτον πλῆθος ἐγένετο περδίκων ἐν τῇ Ἀνάφῃ, ὡς κινδυνεῦσαι ἀναστάτους γενέσθαι τοὺς κατοικοῦντας. Κατ' ἀρχὰς δὲ ἡ μὲν Ἀστυπάλαια οὐκ εἶχε λαγὼς, ἀλλὰ πέρδικας. Πολύγονον δέ ἐστι τὸ ζῶον ὁ λαγὼς, ὡς Ξενοφῶν εἴρηκεν ἐν τῷ Κυνηγετικῷ. Καὶ Ἡρόδοτος δ' οὕτως φησί· „Τοῦτο μὲν ὅτι ὁ λαγὼς ὑπὸ πάντων θηρεύεται, καὶ θηρίου καὶ ὄρνιθος καὶ ἀνθρώπου, οὕτω δή τι πολύγονόν ἐστιν, ἐπικυΐσκει τε μόνον πάντων θηρίων· καὶ τὸ μὲν δασὺ τῶν τέκνων ἐν τῇ γαστρὶ, τὸ δὲ ψιλὸν, τὸ δὲ ἄρτι ἐν τῇσι μήτρῃσι πλάσσεται, τὸ δ' ἐπαναιρέεται.“ Πολύβιος δ' ἐν τῇ δωδεκάτῃ τῶν ἱστοριῶν, γίγνεσθαί φησι παρόμοιον τῷ λαγῷ ζῶον, τὸν κούνικλον καλούμενον, γράφων οὕτως· „Ὁ δὲ κούνικλος καλούμενος, πόῤῥωθεν μὲν ὁρώμενος, εἶναι δοκεῖ λαγὼς μικρός· ὅταν δ' εἰς τὰς χεῖρας λάβῃ τις, μεγάλην ἔχει διαφορὰν, καὶ κατὰ τὴν ἐπιφάνειαν καὶ κατὰ τὴν βρῶσιν. Γίνεται δὲ τὸ πλεῖον κατὰ (401) γῆς.“ Μνημονεύει δὲ αὐτῶν καὶ Ποσειδώνιος ὁ φιλόσοφος ἐν τῇ ἱστορίᾳ. Καὶ ἡμεῖς εἴδομεν πολλοὺς κατὰ τὸν ἀπὸ Δικαιαρχείας πλοῦν ἐπὶ Νέαν πόλιν. Νῆσος γάρ ἐστιν, οὐ μακρὰν τῆς γῆς, κατὰ τὰ τελευταῖα μέρη τῆς Δικαιαρχείας, ὑπ' ὀλίγων μὲν κατοικουμένη, πολλοὺς δὲ ἔχουσα τοὺς κουνίκλους τούτους. Καλοῦνται δέ τινες καὶ χελιδονίαι λαγωοί. Μνημονεύει δὲ αὐτῶν Δίφιλος ἢ Καλλιάδης ἐν Ἀγνοίᾳ, οὕτως·

Τί τοῦτο; ποδαπὸς οὗτος;

Β. Χελιδόνειος ὁ δασύπους, γλυκεῖα δ' ἡ μίμαρκυς.

Θεόπομπος δ' ἐν τῇ εἰκοστῇ τῶν ἱστοριῶν, περὶ τὴν Βισαλτίαν φησὶ λαγωοὺς γίνεσθαι, δύο ἥπατα ἔχοντας.

64. ΣΥΟΣ δὲ ἀγρίου ἐπεισενεχθέντος, ὃς κατ' οὐδὲν ἦν ἐλάττων τοῦ καλοῦ γραφομένου Καλυδωνίου, Προβάλλω, τὶς ἔφη, σοὶ ζητεῖν, φροντιστὰ καὶ λογιστὰ Οὐλπιανὲ, τίς ἱστόρηκε, τὸν Καλυδώνιον σῦν θήλειάν τε γεγονέναι, καὶ λευκὸν τὴν χρόαν. Ὁ δὲ, σφόδρα φροντίσας καὶ τὸ προβληθὲν ἀποδιοπομπησάμενος· Ἀλλ' ὑμεῖς γε, ἔφη, ἄνδρες γάστρωνες, εἰ μὴ κόρον ἤδη ἔχετε, τοσούτων ἐμπλησθέντες, ὑπερβάλλειν μοι δοκεῖτε πάντας τοὺς ἐπὶ πολυφαγίᾳ διαβοήτους γενομένους· καὶ τίνες εἰσὶν οὗτοι, ζητεῖτε. Προφέρεσθαι δίκαιόν ἐστιν ὑμᾶς σὺν τῷ σ σῦς ἐτυμώτερον· παρὰ τὸ σεύεσθαι γὰρ καὶ ὁρμητικῶς ἔχειν τὸ ζῶον εἴρηται. Τέτριπται δὲ καὶ τὸ λέγειν χωρὶς τοῦ κατ' ἀρχὰς σ ὗς. Οἱ δὲ σῦν εἰρῆσθαι, οἱονεὶ θῦν, τὸν εἰς θυσίαν εὐθετοῦντα. Νῦν δὲ, εἰ δοκεῖ, ἀποκρίνασθέ μοι, τίς μνημονεύει κατὰ τὸ σύνθετον, ὁμοίως ἡμῖν, συάγρου ἐπὶ τοῦ συὸς τοῦ ἀγρίου; Σοφοκλῆς μὲν γὰρ ἐν Ἀχιλλέως Ἐρασταῖς ἐπὶ κυνὸς ἔταξε τοὔνομα, ἀπὸ τοῦ σῦς ἀγρεύειν, λέγων·

Σὺ δ', ὦ σύαγρε, Πηλιωτικὸν τρέφος.

Παρ' Ἡροδότῳ δὲ ὄνομα κύριον Σύαγρος, Λάκων γένος, ὁ πρὸς Γέλωνα τὸν Συρακόσιον πρεσβεύσας περὶ τῆς πρὸς τοὺς Μήδους συμμαχίας, ἐν τῇ ἑβδόμῃ. Καὶ Αἰτωλῶν δὲ οἶδα στρατηγὸν Σύαγρον, οὗ μνημονεύει Φύλαρχος ἐν τετάρτῃ ἱστοριῶν. Καὶ ὁ Δημόκριτος ἔφη, Ἀεί ποτε σὺ, ὦ Οὐλπιανὲ, οὐδενὸς μεταλαμβάνειν εἴωθας τῶν παρασκευαζομένων, πρὶν μαθεῖν, εἰ ἡ χρῆσις μὴ εἴη τῶν ὀνομάτων παλαιά. Κινδυνεύεις οὖν ποτε διὰ ταύτας τὰς φροντίδας, ὥσπερ ὁ Κῷος Φιλητᾶς ζητῶν τὸν καλούμενον ψευδολόγον τῶν λόγων, ὁμοίως ἐκείνῳ διαλυθῆναι. Ἰσχνὸς γὰρ πάνυ τὸ σῶμα διὰ τὰς ζητήσεις γενόμενος,

ἀπέθανεν, ὡς τὸ πρὸ τοῦ μνημείου αὐτοῦ ἐπίγραμμα δηλοῖ·

Ξεῖνε, Φιλητᾶς εἰμί. Λόγων ὁ ψευδόμενός με
ὤλεσε, καὶ νυκτῶν φροντίδες ἑσπέριοι.

65. Ἵν' οὖν μὴ καὶ σὺ ζητῶν τὸν σύαγρον ἀφανανθῇς, μάθε, ὅτι Ἀντιφάνης μὲν ἐν Ἁρπαζομένῃ οὕτως ὠνόμασε·

Λαβὼν ἐπανάξω σύαγρον εἰς τὴν οἰκίαν
τῆς νυκτὸς αὐτῆς, καὶ λέοντα, καὶ λύκον.

Διονύσιος δὲ ὁ τύραννος ἐν τῷ Ἀδώνιδι·

Νυμφῶν ὑπὸ σπήλυγγα τὴν αὐτόστεγον
σύαγρον ἐκβόλειον εὔθηρον κλύειν,
ᾧ πλεῖστ' ἀπαρχὰς ἀκροθινιάζομαι.

Λυγκεὺς δ' ὁ Σάμιος ἐν τῇ πρὸς Ἀπολλόδωρον ἐπιστολῇ (402) γράφει οὕτως· „Ἵνα τὰ μὲν αἴγεια τοῖς παισὶ, τὰ δὲ συάγρια μετὰ τῶν φίλων αὐτὸς ἔχῃς.“ Καὶ Ἱππόλοχος δὲ ὁ Μακεδὼν, οὗ ἐμνημονεύσαμεν ἐν τοῖς πρὸ τούτων, ἐν τῇ πρὸς τὸν προειρημένον Λυγκέα ἐπιστολῇ ἐμνήσθη συάγρων πολλῶν. Ἐπεὶ δὲ σὺ καὶ τὸ προβληθέν σοι ἀποπροσπεποίησαι περὶ τῆς χρόας τοῦ Καλυδωνίου συὸς, εἴ τις αὐτὸν ἱστορεῖ λευκὸν τὴν χρόαν γεγονότα, ἐροῦμεν ἡμεῖς τὸν εἰπόντα. Τὸ δὲ μαρτύριον ἀνίχνευσον σύ. Πάλαι γὰρ τυγχάνω ἀνεγνωκὼς τοὺς Κλεομένους τοῦ Ῥηγίνου διθυράμβους, ὧν ἐν τῷ ἐπιγραφομένῳ Μελεάγρῳ τοῦτο ἱστόρηται. Οὐκ ἀγνοῶ δὲ, ὅτι οἱ περὶ τὴν Σικελίαν κατοικοῦντες ἀσχέδωρον καλοῦσι τὸν σύαγρον. Αἰσχύλος γοῦν ἐν Φορκίσι, παρεικάζων τὸν Περσέα τῷ ἀγρίῳ τούτῳ συΐ, φησιν·

Ἔδυ δ' ἐς ἄντρον, ἀσχέδωρος ὥς.

Καὶ Σκληρίας (εἷς δ' ἐστὶν οὗτος τῆς Ἰταλικῆς καλου-

μένης κωμῳδίας ποιητὴς, γένος Ταραντῖνος) ἐν Μελεάγρῳ φησίν·

Ἔνθ' οὔτε ποιμὴν ἀξιοῖ νέμειν βοτὰ,
οὔτ' ἀσχέδωρος νεμόμενος καπρώζεται.

Ὅτι δὲ Αἰσχύλος, διατρίψας ἐν Σικελίᾳ, πολλαῖς κέχρηται φωναῖς Σικελικαῖς, οὐδὲν θαυμαστόν.

66. Περιεφέροντο καὶ ἔριφοι πολλάκις, ποικίλως ἐσκευασμένοι· ἄλλοι δὲ καὶ πολὺ τοῦ ὀποῦ ἔχοντες, οἵτινες οὐ τὴν τυχοῦσαν ἡδονὴν παρεῖχον ἡμῖν. Καὶ γὰρ τὸ τῆς αἰγὸς κρέας τροφιμώτατόν ἐστι. Κλειτόμαχος γοῦν ὁ Καρχηδόνιος, οὐδενὸς δεύτερος τῶν ἀπὸ τῆς νέας Ἀκαδημείας κατὰ τὴν θεωρίαν ὢν, Θηβαῖόν τινα ἀθλητὴν ὑπερβαλεῖν ἰσχύϊ φησὶ τοὺς καθ' ἑαυτὸν, κρέασιν αἰγείοις χρώμενον. Εὔτονοι γὰρ καὶ γλίσχροι χυμοὶ, καὶ πολὺν χρόνον ὑπομένειν ἐν τοῖς ὄγκοις δυνάμενοι. Ἐσκώπτετο δ' ὁ ἀθλητὴς διὰ τὴν ἀπὸ τῶν ἱδρώτων δυσωδίαν. Τὰ δ' ὕεια καὶ ἄρνεια κρέα, ἀδιαπόνητα ταῖς ἕξεσιν ὑπάρχοντα, ῥᾷστα φθείρεται διὰ τὴν πιμελήν. Τὰ δὲ παρὰ τοῖς κωμῳδιοποιοῖς λεγόμενα δεῖπνα ἡδίστην ἀκοὴν παρέχει τοῖς ὠσὶ μᾶλλον, ἢ τῇ φάρυγγι· ὥσπερ τὰ παρ' Ἀντιφάνει μὲν ἐν Ἀκεστρίᾳ·

Κρέα δὲ τίνος ἥδιστ' ἂν ἐσθίοις; (φησί) Β. Τίνος,
Εἰς εὐτέλειαν. Τῶν προβάτων μὲν, οἷς ἔνι
μήτ' ἔρια, μήτε τυρός· ἀρνὸς, φίλτατε,
τῶν δ' αἰγέων κατὰ ταὔθ', ἃ μὴ τυρὸν ποιεῖ·
ἐρίφου. Διὰ τὴν ἐπικαρπίαν γὰρ τῶν ἁδρῶν
ταῦτ' ἐσθίων τὰ φαῦλ' ἀνέχομαι.

Ἐν δὲ Κύκλωπί φησι·

Τῶν χερσαίων δ' ὑμῖν ἥξει
παρ' ἐμοῦ ταυτί·

βοῦς ἀγελαῖος, τράγος ὑλιβάτης,
αἴξ οὐρανία, κριὸς τομίας,
κάπρος ἐκτομίας, ὗς οὐ τομίας,
δέλφαξ, δασύπους, ἔριφοι, * *
τυρὸς χλωρὸς, τυρὸς ξηρὸς,
τυρὸς κοπτὸς, τυρὸς ξυστὸς,
τυρὸς τμητὸς, τυρὸς πηκτός.

67. Μνησίμαχος δ' ἐν Ἱπποτρόφῳ τοιαῦτα παρασκευάζει·

Βαῖν' ἐκ θαλάμων κυπαριττορόφων
ἔξω, Μάνη· στεῖχ' εἰς ἀγορὰν
πρὸς τοὺς Ἑρμᾶς,
οὗ προσφοιτῶσ' οἱ φύλαρχοι,
τούς τε μαθητὰς τοὺς ὡραίους,
οὓς ἀναβαίνειν ἐπὶ τοὺς ἵππους
μελετᾷ Φείδων καὶ καταβαίνειν·
οἶσθ' οὓς φράζω;
Τούτοις τοίνυν ἄγγελλ', ὅτι ἡ
ψυχρὸν τοὖψον, τὸ ποτὸν θερμὸν,
ξηρὸν φύραμ', ἄρτοι ξηροὶ
σπλάγχν' ὀπτᾶται χναύρ', ἥρπασται,
κρέας ἐξ ἅλμης ἐξήρηται,
τόμος ἀλλᾶντος, τόμος ἠνύστρου,
χορδῆς ἕτερος, φύσκης ἕτερος
διαλαιμοτομεῖθ' ὑπὸ τῶν ἔνδον·
κρατὴρ ἐξερρόιβδηῖ' οἴνου·
πρόποσις χωρεῖ· λείπεται κόρδαξ·
ἀκολασταίνει νοῦς μειρακίων·
πάντες δ' ἔνδον τὰ κάτωθεν ἄνω.
μέμνησ' ἃ λέγω, πρόσεχ' οἷς φράζω.

Χάσκεις αὐτός;
Βλέψον δεῦρ', εἴ πως αὐτὰ φράσεις.
Αὐτίκ' ἐρῶ σοι πάλιν ἐξ ἀρχῆς,
ἥκειν ἤδη, καὶ μὴ μέλλειν·
τῷ τε μαγείρῳ μὴ λυμαίνεσθ',
ὡς τῶν ὄψων ἑφθῶν ὄντων,
ὀπτῶν ὄντων, ψυχρῶν ὄντων,
καθ' ἕκαστα λέγων. Βολβὸς, ἐλάα,
σκόροδον, καυλὸς, κολοκύντη, ἔτνος,
θρῖον, φυλλὰς, θύννου τεμάχη,
γλάνιδος, γαλεοῦ, ῥίνης, γόγγρου·
φυξῖνος ὅλος, κορακῖνος ὅλος,
μεμβρὰς, σκόμβρος,
θυννὶς, κωβιὸς, ἠλακατῆνες,
κυνὸς οὐραῖον τῶν καρχαριῶν,
νάρκη, βάτραχος, πέρκη, σαῦρος,
τριχίας, φυκὶς, βρίγκος, τρίγλη,
κόκκυξ, τρυγὼν, σμύραινα, φάγρος,
μύλλος, λεβίας, σπάρος, αἰολίας,
θρᾷττα, χελιδὼν, καρὶς, τευθὶς,
ψῆττα, δρακαινὶς,
πουλυπόδειον, σηπια, ὀρφὼς,
κάραβος, ἔσχαρος, ἀφύαι, βελόναι,
κεστρεὺς, σκορπίος, ἔγχελυς, ἄρτοι,
κρέα τ' ἄλλα τὸ πλῆθος ἀμύθητον·
χηνος, χοίρου, βοὸς, ἀρνὸς, οἰὸς,
κάπρου, αἰγὸς, ἀλεκτρυόνος, νήττης,
κίττης, πέρδικος, ἀλωπεκίου.
Καὶ μετὰ δεῖπνον θαυμαστὸν ὅσ' ἐστὶ
ἀγαθῶν πλήθη.

Πᾶς δὲ κατ' οἴκους μάττει, πέττει,
τίλλει, κόπτει, τέμνει, εὕει,
χαίρει, παίζει, πηδᾷ, δειπνεῖ,
πίνει, σκιρτᾷ, λορδοῖ, κεντεῖ,
βινεῖ. Σεμναὶ δ' αὐλῶν ἀγαναὶ
φωναὶ, μολπὰ, κλαγγὰ, θράττει,
νεῖται, πνεῖται. Κούραν Κασίας
ἀπὸ γᾶς ἁγίας ἄλλας Συρίας
ὀσμὴ σεμνὴ μυκτῆρα δονεῖ
λιβάνου μακροῦ, σμύρνης, καλάμου,
στύρακος καὶ βάρου
λίνδου, κίνδου, κίσθου, μίνθου.
Τοιάδε δόμους ὁμίχλη κατέχει
πάντων ἀγαθῶν ἀνάμεστος.

68. Ἐπὶ τούτοις λεγομένοις παρηνέχθη ἡ ῥοδουντία καλουμένη λοπάς· περὶ ἧς ἐξετραγῳδησεν ὁ σοφὸς ἐκεῖνος μάγειρος, πρὶν καὶ ἐπιδεῖξαι ὅ τι φέρει. Διεχλεύασέ τε τοὺς πάνυ μαγείρους γενομένους, ὧν καὶ μνημονεύων ἔφη· Τί τοιοῦτον ἐξεῦρεν ὁ παρὰ Ἀνθίππῳ τῷ κωμικῷ μάγειρος, ὃς ἐν τῷ Ἐγκαλυπτομένῳ τοιάδε ὠγκώσατο·

Σόφων Ἀκαρνὰν καὶ Ῥόδιος Δαμόξενος
ἐγένονθ' ἑαυτῶν συμμαθηταὶ τῆς τέχνης·
ἐδίδασκε δ' αὐτοὺς Σικελιώτης Λάβδακος.
Οὗτοι τὰ μὲν παλαιὰ καὶ θρυλλούμενα
ἀρτύματ' ἐξήλειψαν ἐκ τῶν βιβλίων,
καὶ τὴν θυείαν ἠφάνισαν ἐκ τοῦ μέσου,
οἷον λέγω κύμινον, ὄξος, σίλφιον,
τυρὸν, κορίαννον, οἷς ὁ Κρόνος ἀρτύμασιν
ἐχρᾶτο, πάντα. Φίλων τὸ εἶναι θ' ὑπέλαβον
(404) τὸν τοῖς τοιούτοις παντοπώλην χρώμενον.

Αὐτοὶ δ' ἔλαιον καὶ λοπάδα καινὴν, πάτερ,
πῦρ τ' ὀξὺ καὶ μὴ πολλάκις φυσώμενον
ἐποίουν· ἀπὸ τούτου πᾶν τὸ δεῖπνον εὐτρεπές.
Οὗτοί τε πρῶτον δάκρυα καὶ πταρμὸν πολὺν
ἀπὸ τῆς τραπέζης καὶ σίαλον ἀπήγαγον,
τῶν τ' ἐσθιόντων ἀνεκάθηραν τοὺς πόρους.
Ὁ μὲν οὖν Ῥόδιος πιών τιν' ἅλμην ἀπέθανε·
παρὰ τὴν φύσιν γὰρ τὸ ποτὸν ἦν. Β. Μάλ' εἰκότως.
Α. Ὁ Σόφων δὲ πᾶσαν τὴν Ἰωνίαν ἔχει,
ἐμὸς γενόμενος, ὦ πάτερ, διδάσκαλος.
Καὐτὸς φιλοσοφῶ, καταλιπεῖν συγγράμματα
σπεύδων ἐμαυτοῦ καινὰ τῆς τέχνης. Β. Παπαῖ·
ἐμὲ κατακόψεις, οὐχ ὃ θύειν μέλλομεν.
Α. Τὸν ὄρθρον ἐν ταῖς χερσὶν ὄψει βιβλία
ἔχοντα καὶ ζητοῦντα τὰ κατὰ τὴν τέχνην,
οὐδὲν χονδρεύουσι διαφέρω τ' Ἀσπενδίου.
Γεύσω δ', ἐὰν βούλῃ, σὲ τῶν εὑρημένων.
Οὐ ταὐτὰ προσάγω πᾶσιν ἀεὶ βρώματα.
Τεταγμέν' εὐθύς ἐστί μοι πρὸς τὸν βίον·
ἕτερ' ἐστὶ τοῖς ἐρῶσι καὶ τοῖς φιλοσόφοις,
καὶ τοῖς τελώναις. Μειράκιον ἐρωμένην
ἔχον πατρῴαν οὐσίαν κατεσθίει·
τούτῳ παρέθηκα σηπίας, καὶ τευθίδας,
καὶ τῶν πετραίων ἰχθύων τῶν ποικίλων
ἐμβαμματίοις γλαφυροῖσι κεχορηγημένα.
Ὁ γὰρ τοιοῦτός ἐστιν οὐ δειπνητικὸς,
πρὸς τῷ φιλεῖν δὲ τὴν διάνοιάν ἐστ' ἔχων.
Τῷ φιλοσόφῳ παρέθηκα κωλέαν, πόδας·
ἀδηφάγον τὸ ζῶον εἰς ὑπερβολὴν
ἐστίν. Τελώνῃ γλαῦκον, ἔγχελυν, σπάρον·

ὅταν ἐγγὺς ᾖ δ' ὅδ' ὕστερος, ἀρτύω φακῆν.
Καὶ τὸ περίδειπνον τοῦ βίου λαμπρὸν ποιῶ.
Τὰ τῶν γερόντων στόματα διαφορὰν ἔχει,
νωθρότερα πολλῷ δ' ἐστὶν, ἢ τὰ τῶν νέων.
Σίναπυ τούτοις παρατίθημι, καὶ ποιῶ
χυλοὺς ἐχομένους δριμύτητος τὴν φύσιν,
ἵνα διεγείρας πνευματῶ τὸν ἀέρα.
Ἰδὼν τὸ πρόσωπον, γνώσομ', οὗ ζητεῖ φαγεῖν
ἕκαστος ὑμῶν.

69. *Καὶ ὁ παρὰ Διονυσίῳ δὲ ἐν Θεσμοφόρῳ μάγειρος, ἄνδρες δαιταλεῖς, (οὐ χεῖρον γὰρ καὶ τούτου μνησθῆναι,) τί φησί;*

Σφόδρα μοι κεχάρισαι, Σιμία, νὴ τοὺς θεοὺς,
ταυτὶ προείπας. Τὸν μάγειρον εἰδέναι
πολὺ δεῖ γὰρ ἀεὶ πρότερον, οἷς μέλλει ποιεῖν
τὸ δεῖπνον, ἢ τὸ δεῖπνον ἐγχειρεῖν ποιεῖν.
Ἂν μὲν γὰρ ἕν τις τοῦτ' ἐπιβλέψῃ μόνον,
τοὔψον ποιῆσαι κατὰ τρόπον πῶς δεῖ, τίνα
τρόπον παραθεῖναι δ' ἢ πότ' ἢ πῶς σκευάσαι
δεῖ, μὴ προειδῇ τοῦτο μηδὲ φροντίσῃ,
οὐκ ἔστι μάγειρος, ὀψοποιός ἐστι δέ.
Οὐ ταὐτὸ δ' ἐστὶ τοῦτο· πολὺ διήλλαχεν.
(405) * * *στρατηγὸς πᾶς καλεῖθ', ὃς ἂν λάβῃ*
δύναμιν· ὁ μέντοι δυνάμενος κἂν πράγμασιν
ἀναστραφῆναι καὶ διαβλέψαι τί, που
στρατηγός ἐστιν, ἡγεμὼν δὲ θάτερον.
Οὕτως ἐφ' ἡμῖν σκευάσαι μὲν ἢ τεμεῖν
ἡδύσμαθ' ἑψῆσαί τε καὶ φυσᾶν τὸ πῦρ
ὁ τυχὼν δύναιτ' ἄν. Ὀψοποιὸς οὖν μόνον
ἐστὶν ὁ τοιοῦτος, ὁ δὲ μάγειρος ἄλλο τι.

Συνιδεῖν τόπον, ὥραν, τὸν καλοῦντα, τὸν πάλιν
δειπνοῦντα, πότε δεῖ καὶ τίν' ἰχθὺν ἀγοράσαι·
* * * πάντα μὲν λήψει σχεδὸν
ἀεὶ γάρ· οὐκ ἀεὶ δὲ τὴν τούτων χάριν
ἔχει θ' ὁμοίαν, οὐδ' ἴσην τὴν ἡδονήν.
Ἀρχέστρατος γέγραφέ τε καὶ δοξάζεται
παρά τισιν οὕτως ὡς λέγων τι χρήσιμον.
Τὰ πολλὰ δ' ἠγνόηκε, κοὐδὲ ἓν λέγει.
Μὴ πάντ' ἄκουε, μηδὲ πάντα μάνθανε,
τῶν βιαίων ἐσθ' ἕνεκα τὰ γεγραμμένα.
[κενὰ μᾶλλον ἢ ὅτε ἦν οὐδέπω γεγραμμένα.]
οὐδ' ἔστιν εἰπεῖν περὶ μαγειρικῆς, ἐπεὶ
εἶπ' ἀρτίως * * *
ὅρον γὰρ οὐκ ἔσχηκεν, οὐδ' ὁ κύριος,
αὐτὴ δ' ἑαυτῆς ἐστι δεσπότης. Ἐὰν δ'
εὖ μὲν σὺ χρήσῃ τῇ τέχνῃ, τὸν τῆς τέχνης
καιρὸν δ' ἀπολέσῃς, παραπόλωλεν ἡ τέχνη.
Β. Ἄνθρωπε, μέγας εἶ. Α. Τουτονὶ δ', ὃν ἀρτίως
ἔφης ἔχοντα πεῖραν ἥκειν πολυτελῶν
πολλῶν τε δείπνων, ἐπιλαθέσθαι, Σιμία,
πάντων ποιήσω, θρῖον ἂν δείξω μόνον,
παραθῶ τε δεῖπνον, ὄζον αὔρας Ἀττικῆς,
ἐξ ἀντλίας ἥκοντα καὶ γέμοντ' ἔτι
φορτητικῶν μοι βρωμάτων ἀγωνίαις,
εἰ μὴ ποιήσω νυστάσαι παροψίδι.

70. Πρὸς ταῦτ' Αἰμιλιανὸς ἔφη·
Βέλτιστε, πολλοῖς πολλὰ περὶ μαγειρικῆς
εἰρημέν' ἐστὶ,

κατὰ τοὺς Ἡγησίππου Ἀδελφούς· σὺ οὖν ἢ δρῶν τι φαίνου καινὸν παρὰ τοὺς ἔμπροσθεν, ἢ μὴ κόπτ' ἐμὲ, καὶ

δεῖξον ὃ φέρεις, καὶ λέγε τί ἐστι. Καὶ ὃς, Καταφρονεῖς, ὅτι μάγειρός εἰμι, ἴσως· ὅσον ἀπὸ ταύτης τῆς τέχνης εἴργασμ' ἐγὼ, κατὰ τὸν κωμικὸν Δημήτριον, ὃς ἐν τῷ ἐπιγραφομένῳ Ἀρεοπαγίτῃ ταῦτ' εἴρηκεν·

Ὅσον ἀπὸ ταύτης τῆς τέχνης εἴργασμ' ἐγὼ,
οὐδεὶς ὑποκριτὴς ἐσθ' ὅλως εἰργασμένος.
Καπνιζομένη τυραννὶς αὕτη 'σθ' ἡ τέχνη.
Ἀβυρτακοποιὸς παρὰ Σέλευκον ἐγενόμην·
παρ' Ἀγαθοκλεῖ δὲ πρῶτος εἰσήνεγκ' ἐγὼ
τῷ Σικελιώτῃ τὴν τυραννικὴν φακῆν.
Τὸ μέγιστον οὐκ εἴρηκα· Λαχάρους τινος,
ὅτ' ἦν ὁ λιμὸς, ἑστιῶντος τοὺς φίλους,
ἀνάληψιν ἐποίησ', εἰσενέγκας κάππαριν.

Γυμνὴν ἐποίησεν Ἀθηνᾶν Λαχάρης, οὐδὲν ἐνοχλοῦσαν· (406) σὲ δ' ἐνοχλοῦντα νῦν ἐγὼ, ὁ Αἰμιλιανὸς ἔφη, εἰ μὴ δείξεις ὅ τι φέρεις. Καὶ ὃς μόλις ἔφη, Ῥοδωνίαν καλῶ μὲν τὴν λοπάδα ταύτην ἐγώ· ἐσκεύασται δ' οὕτως, ἵνα καὶ ἥδυσμα στεφανωτικὸν μὴ μόνον ἐπὶ τῆς κεφαλῆς λαβὼν σχῇς, ἀλλὰ καὶ ἔνδον σεαυτοῦ, καὶ πανδαισίᾳ τὸ σωμάτιον πᾶν ἑστιάσῃς. Ῥόδα τὰ εὐοσμότατα ἐν ἴγδῃ τρίψας, ἐπέβαλον ἐγκεφάλους ὀρνίθων τε καὶ χοίρων ἑφθοὺς, σφόδρα ἐξινιασθέντας, καὶ τῶν ᾠῶν τὰ χρυσᾶ, μεθ' ἃ ἔλαιον, γάρον, πέπερι, οἶνον. Καὶ ταῦτα, διατρίψας ἐπιμελῶς, ἐνέβαλον εἰς λοπάδα καινὴν, ἁπαλὸν καὶ συνεχὲς διδοὺς τὸ πῦρ. Καὶ ἅμα λέγων, ἀναπετάσας τὴν λοπάδα, τοσαύτην εὐωδίαν παρέσχε τῷ συμποσίῳ, ὡς ἀληθῶς τινα τῶν παρόντων εἰπεῖν·

Τοῦ καὶ κινυμένοιο Διὸς ποτὶ χαλκοβατὲς δῶ,
ἔμπης ἐς γαῖάν τε καὶ οὐρανὸν ἵκετ' ἀϋτμή.

Τοσαύτη διεχύθη ἀπὸ τῶν ῥόδων εὐωδία.

71. *Μετὰ ταῦτα περιενεχθεισῶν ὀρνίθων τε ὀπτῶν, φακῆς τε, καὶ πισῶν, αὐταῖς χύτραις, ἔτι δὲ τῶν τοιούτων, περὶ ὧν Φανίας ὁ Ἐρέσιος ἐν τοῖς περὶ φυτῶν τάδε γράφει· „Πᾶσα γὰρ χεδροπώδης ἥμερος φύσις ἐνσπέρματος ἡ μὲν ἑψήσεως ἕνεκα σπείρεται, οἷον ὁ κύαμος, πισός· ἐτνηρὸν γὰρ ἐκ τούτων ἕψημα γίνεται· τὰ δὲ πάλιν αὖθις λεκιθώδη, καθάπερ ἄρακος· τὸ δὲ φακῆς, οἷον ἀφάκη, φακός· τὸ δὲ χόρτου ἕνεκα τῶν τετραπόδων ζώων, οἷον ὄροβος μὲν ἀροτήρων βοῶν, ἀφάκη δὲ προβάτων.“ Πισοῦ δὲ τοῦ ὀσπρίου μνημονεύει καὶ Εὔπολις ἐν Χρυσῷ γένει. Ἡλιόδωρος δ᾽ ὁ περιηγητὴς ἐν πρώτῳ περὶ ἀκροπόλεως· „Τῆς τῶν πυρῶν (φησιν) ἑψήσεως ἐπινοηθείσης οἱ μὲν παλαιοὶ πύανον, οἱ δὲ νῦν ὁλόπυρον προςαγορεύουσιν.“ Τοιούτων ἔτι πολλῶν λεγομένων, ὁ Δημόκριτος ἔφη, Ἀλλα κἂν τῆς φακῆς ἐάσατε ἡμᾶς μεταλαβεῖν, ἢ αὐτῆς γε τῆς χύτρας, μὴ καὶ λίθοις τις ὑμῶν βεβλήσεται, κατὰ τὸν Θάσιον Ἡγήμονα. Καὶ ὁ Οὐλπιανὸς ἔφη, Τίς δ᾽ αὕτη ἡ λιθίνη βαλλητύς; Ἐλευσῖνι γὰρ τῇ ἐμῇ οἶδά τινα πανήγυριν ἀγομένην, καὶ καλουμένην Βαλλητύν· περὶ ἧς οὐκ ἄν τι εἴποιμι, μὴ παρ᾽ ἑκάστου μισθὸν λαβών. Ἀλλ᾽ ἔγωγε, φησὶν ὁ Δημόκριτος, οὐκ ὢν λιβάργυρος ὡρολογητὴς, κατὰ τὸν Τίμων ος Πρόδειπνον, λέξω τὰ περὶ τοῦ Ἡγήμονος.*

72. *Χαμαιλέων ὁ Ποντικὸς ἐν ἕκτῳ περὶ τῆς ἀρχαίας κωμῳδίας „Ἡγήμων (φησὶν) ὁ Θάσιος, ὁ τὰς παρῳδίας γράψας, Φακῆ ἐπεκαλεῖτο, καὶ ἐποίησεν ἔν τινι τῶν παρῳδιῶν·*

Ταῦτά μοι ὁρμαίνοντι παρίστατο Παλλὰς Ἀθήνη,
χρυσῆν ῥάβδον ἔχουσα, καὶ ἤλασεν, εἶπέ τε μῦθον·
„Δεινὰ παθοῦσα, Φακῆ βδελυρή, χώρ᾽ εἰς τὸν ἀγῶνα.“

Καὶ τότ' ἐγὼ θάρσησα.

Εἰσῆλθε δέ ποτε καὶ εἰς τὸ θέατρον, διδάσκων κωμῳδίαν, λίθων ἔχων πλῆρες τὸ ἱμάτιον. οὓς βάλλων εἰς τὴν ὀρχήστραν, διαπορεῖν ἐποίησε τοὺς θεατάς. Καὶ ὀλίγον διαλιπὼν, εἶπε·

(407) *Λίθοι μὲν οἵδε. Βαλλέτω δ', εἴ τις θέλει.*

Φακῇ δὲ καὶ ἐν θέρει καὶ ἐν χειμῶνι ἀγαθόν. Εὐδοκιμει δ' ἀνὴρ μάλιστα ἐν ταῖς παρῳδίαις, καὶ περιβόητος ἦν, λέγων τὰ ἔπη πανούργως καὶ ὑποκριτικῶς, καὶ διὰ ταῦτα σφόδρα παρὰ τοῖς Ἀθηναίοις εὐδοκίμει. Ἐν δὲ τῇ Γιγαντομαχίᾳ οὕτω σφόδρα τοὺς Ἀθηναίους ἐκήλησεν, ὥς ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ πλεῖστα αὐτοὺς γελάσαι. Καίτοι, ἀγγελθέντων αὐτοῖς ἐν τῷ θεάτρῳ τῶν γενομένων περὶ Σικελίαν ἀτυχημάτων, οὐδεὶς ἀπέστη, καίτοι σχεδὸν πᾶσι τῶν οἰκείων ἀπολωλότων. Ἔκλαιον οὖν ἐγκαλυψάμενοι, οὐκ ἀνέστησαν δ', ἵνα μὴ γένωνται διαφανεῖς τοῖς ἀπὸ τῶν ἄλλων πόλεων θεωροῦσιν, ἀχθόμενοι τῇ συμφορᾷ· διέμειναν δ' ἀκροώμενοι, καίτοι καὶ αὐτοῦ τοῦ Ἡγήμονος, ὡς ἤκουσε, σιωπᾶν διεγνωκότος. Καθ' ὃν δὲ χρόνον θαλασσοκρατοῦντες Ἀθηναῖοι ἀνῆγον εἰς ἄστυ τας νησιωτικὰς δίκας, γραψάμενός τις καὶ τὸν Ἡγήμονα δίκην, ἤγαγεν εἰς τὰς Ἀθήνας. Ὁ δὲ παραγενόμενος, καὶ συναγαγὼν τοὺς περὶ τὸν Διόνυσον τεχνίτας, προσῆλθε μετ' αὐτῶν, Ἀλκιβιάδην βοηθεῖν ἀξιῶν. Ὁ δὲ θαῤῥεῖν παρακελευσάμενος, εἰπών τε πᾶσιν ἕπεσθαι, ἧκεν εἰς τὸ Μητρῷον, ὅπου τῶν δικῶν ἦσαν αἱ γραφαὶ, καὶ βρέξας τὸν δάκτυλον ἐκ τοῦ στόματος, διήλειψε τὴν δίκην τοῦ Ἡγήμονος. Ἀγανακτοῦντες δὲ ὅ τε γραμματεὺς καὶ ὁ ἄρχων, τὰς ἡσυχίας ἤγαγον δι' Ἀλκιβιάδην, φυγόντος δι' εὐλάβειαν καὶ τοῦ τὴν δίκην γραψαμένου."

73. Αὕτη παῤ ἡμῶν, Οὐλπιανὲ, ἡ βαλλητύς. Σὺ δ', ὅταν βουληθῇς, ἐρεῖς περὶ τῆς Ἐλευσῖνι. Καὶ ὁ Οὐλπιανὸς, Ἀλλά με ἀνέμνησας, καλὲ Δημόκριτε, μνησθεὶς χύτρας, ποθοῦντα μαθεῖν πολλάκις, τίς ἡ Τηλεμάχου καλουμένη χύτρα, καὶ τίς ὁ Τηλέμαχος. Καὶ ὁ Δημόκριτος ἔφη, Τιμοκλῆς ὁ τῆς κωμῳδίας ποιητὴς, (ἦν δὲ καὶ τραγῳδίας,) ἐν μὲν δράματι Λήθῃ φησί·

Μετὰ τοῦτον αὐτῷ Τηλέμαχος συνετύγχανε.
Καὶ τοῦτον ἀσπασάμενος ἡδέως πάνυ,
ἔπειτα „Χρῆσόν μοι σὺ, φησὶ, τὰς χύτρας,
ἐν αἷς συνῆψας τοὺς κυάμους.“ Καὶ ταῦτά τε
εἴρητο καὶ παριόντα Φείδιππον πάνυ
τὸν Χαιρεφίλου πόῤῥωθεν ἀπιδὼν, τὸν παχὺν,
ἐπόππυσεν, εἶτ' ἐκέλευσε πέμπειν σαργάνας.

Ὅτι δὲ καὶ τῶν δήμων Ἀχαρνεὺς ὁ Τηλέμαχος, ὁ αὐτὸς ποιητής φησιν ἐν Διονύσῳ, οὕτως·

Ὁ δ' Ἀχαρνικὸς Τηλέμαχος ἔτι δημηγορεῖ.
Οὗτος δ' ἔοικε τοῖς νεωνήτοις Σύροις.
Β. Πῶς, ἢ τί πράττων; Βούλομαι γὰρ εἰδέναι.
Α. Θανατηγὸν * * * καλὴν χύτραν φέρει.

Ἐν δ' Ἰκαρίοις σατύροις φησίν·

Ὥστ' ἔχειν οὐδὲν παῤ ἡμῖν. Νυκτερεύσας δ' ἀθλίως, πρῶτα μὲν σκληρῶς καθεῦδον, εἶτα Θούδιππος ὁ λέων
παντελῶς ἔπηξεν ἡμᾶς, εἶθ' ὁ λιμὸς ἥπτετο.
Ἐφέρετο πρὸς Δίωνα τὸν διάπυρον· ἀλλὰ γὰρ
οὐδ' ἐκεῖνος οὐδὲν εἶχε. Πρὸς δὲ τὸν χρηστὸν δραμὼν
Τηλέμαχον Ἀχαρνέα, σωρόν τε κυάμων καταλαβὼν,
ἁρπάσας τούτων ἐνέτραγον. Ὁ δ' ὄνος ἡμᾶς ὡς ὁρᾷ
* * * ὁ Κηφισόδωρος, περὶ τὸ βῆμ' ἐπέρδετο.

(408) Ἐκ τούτων δῆλόν ἐστιν, ὅτι ὁ Τηλέμαχος, κυάμων χύτρας ἀεὶ σιτούμενος, ἦγε Πυανέψια πορδὴν ἑορτήν.

74. Ἔτνους δὲ κυαμίνου μνημονεύει Ἡνίοχος ὁ κωμικὸς ἐν Τροχίλῳ, λέγων οὕτως·

Πρὸς ἐμαυτὸν ἐνθυμούμενος, νὴ τοὺς θεούς,
ὅσῳ διαφέρει σῦκα καρδάμων. Σὺ δὲ
Παύσωνι φῂς τῷ δεῖνι προσλελαληκέναι·
Β. Καὶ πρᾶγμά γ᾽ ἠρώτα με δυστράπελον πάνυ,
ἔχον τε πολλὰς φροντίδων διεξόδους.
Α. Λέγ᾽ αὐτό· καὶ γὰρ οὐκ ἀγέλοιόν ἐστ᾽ ἴσως.
Β. Ἔτνος κυάμινον διότι τὴν μὲν γαστέρα
φυσᾷ, τὸ δὲ πῦρ οὔ. Α. Χάριεν οἷς γιγνώσκεται
τὸ πρᾶγμα τοῦ Παύσωνος. Ὡς δ᾽ ἀεί ποτε
περὶ τοὺς κυάμους ἔσθ᾽ οὗτος ὁ σοφιστὴς τέλος.

75. Τοιούτων οὖν πολλάκις λεγομένων, ὕδωρ ἐφέρετο κατὰ χειρῶν. Καὶ πάλιν ὁ Οὐλπιανὸς ἐζήτει, εἰ τὸ χέρνιβον εἴρηται, καθάπερ ἡμεῖς λέγομεν ἐν τῇ συνηθείᾳ. Καί τις αὐτῷ ἀπήντησε, λέγων τὸ ἐν Ἰλιάδι·

Ἦ ῥα, καὶ ἀμφίπολον ταμίην ὤτρυν᾽ ὁ γεραιὸς,
χερσὶν ὕδωρ ἐπιχεῦσαι ἀκήρατον· ἡ δὲ παρέστη,
χέρνιβον ἀμφίπολος πρόχοόν θ᾽ ἅμα χερσὶν ἔχουσα.

Ἀττικοὶ δὲ χερνίβιον λέγουσιν, ὡς Λυσίας ἐν τῷ κατὰ Ἀλκιβιάδου, λέγων οὕτως· „Τοῖς χρυσοῖς χερνιβίοις καὶ θυμιατηρίοις.“ Χειρόνιπτρον δ᾽ Εὔπολις ἐν Δήμοις·

Κἂν τις τύχῃ πρῶτος δραμὼν, εἴληφε χειρόνιπτρον·
ἀνὴρ δ᾽ ὅταν τις ἀγαθὸς ᾖ καὶ χρήσιμος πολίτης,
νικᾷ τε * * χρηστὸς ὢν, οὐκ ἔστι χειρόνιπτρον.

Ἐπίχαρμος δ᾽ ἐν Θεαροῖς εἴρηκε χειρόνιβα, διὰ τούτων·

Κιθάρα, τρίποδες, ἅρματα, τράπεζαι χαλκέαι,
χειρόνιβα, λοιβάσια, λέβητες χάλκεοι.

Ἡ πλείων δὲ χρῆσις κατὰ χειρὸς ὕδωρ εἴωθε λέγειν, ὡς Εὔπολις ἐν Χρυσῷ γένει, καὶ Ἀμειψίας Σφενδόνῃ, Ἀλκαῖός τε ἐν Ἱερῷ γάμῳ. Πλεῖστον δ' ἐστὶ τοῦτο. Φιλύλλιος δὲ ἐν Αὔγῃ κατὰ χειρῶν εἴρηκεν, οὕτως·

Καὶ δὴ δεδειπνήκασιν αἱ γυναῖκες· ἀλλ' ἀφαιρεῖν
ὥρα 'στὶν ἤδη τὰς τραπέζας, εἶτα παρακορῆσαι,
ἔπειτα κατὰ χειρῶν ἑκάστῃ, καὶ μύρον τι δοῦναι.

Μένανδρος Ὑδρίᾳ·

Οἱ δὲ, κατὰ χειρῶν λαβόντες, περιμένουσι φίλτατοι.

76. Ἀριστοφάνης δ' ὁ γραμματικὸς ἐν τοῖς πρὸς τοὺς Καλλιμάχου πίνακας χλευάζει τοὺς οὐκ εἰδότας τὴν διαφορὰν τοῦ τε κατὰ χειρὸς καὶ τοῦ ἀπονίψασθαι. Παρὰ γαρ τοῖς παλαιοῖς τὸ μὲν πρὸ ἀρίστου καὶ δείπνου λέγεσθαι κατὰ χειρὸς, τὸ δὲ μετὰ τοῦτ' ἀπονίψασθαι. Ἔοικε δ' ὁ γραμματικὸς τοῦτο πεφυλαχέναι παρὰ τοῖς (409) Ἀττικοῖς. Ἐπεί τοι Ὅμηρος πὴ μέν φησι·

Νίψασθαι· παρὰ δὲ ξεστὴν ἐτάνυσσε τράπεζαν.

πὴ δέ·

Τοῖσι δὲ κήρυκες μὲν ὕδωρ ἐπὶ χεῖρας ἔχευαν,
σῖτον δὲ δμωαὶ παρενήνεον ἐν κανέοισι.

Καὶ Σώφρων ἐν γυνεικείοις· „Τάλαινα Καικόα, κατὰ χειρὸς δοῦσα, ἀπόδος πόχ' ἁμῖν τὰν τράπεζαν.“ Παρὰ μέντοι τοῖς τραγικοῖς καὶ τοῖς κωμικοῖς παροξυτόνως ἀνέγνωσται χ ε ρ ν ί β α. παρ' Εὐριπίδῃ ἐν Ἡρακλεῖ·

Εἰς χερνίβ' ὡς βάψειεν Ἀλκμήνης γόνος.

Ἀλλὰ καὶ παρ' Εὐπόλιδι ἐν Αἰξίν·

Αὐτοῦ τὴν χερνίβα παύσεις.

Ἔστι δὲ ὕδωρ, εἰς ὃ ἀπέβαπτον δαλὸν, ἐκ τοῦ βωμοῦ λαμβάνοντες, ἐφ' οὗ τὴν θυσίαν ἐπετέλουν· καὶ τούτῳ περιῤῥαίνοντες τοὺς παρόντας ἥγνιζον. Χρὴ μέντοι προπαρο-

ξυτόνως προφέρεσθαι. Τὰ γὰρ τοιάδε ῥηματικὰ συνθέντα, εἰς ψ λήγοντα, γεγονότα παρὰ τὸν παρακείμενον, τὴν παραλήγουσαν τοῦ παρακειμένου φυλάσσουσιν, ἄν τε ἔχῃ τοῦτον διὰ τῶν δύο μ μ λεγόμενον, βαρύνεται, λέλειμμαι αἰγίλιψ, τέτριμμαι οἰκότριψ, κέκλεμμαι βοόκλεψ, παρὰ Σοφοκλεῖ Ἑρμῆς, βέβλεμμαι κατῶβλεψ, παρὰ Ἀρχελάῳ τῷ Χεῤῥονησίτῃ ἐν τοῖς Ἰδιοφυέσιν. Ἐν δὲ τοῖς πλαγίοις τὰ τοιαῦτα ἐπὶ τῆς αὐτῆς συλλαβῆς φυλάττει τὴν τάσιν. Ἀριστοφάνης δ' ἐν Ἥρωσι χερνίβιον εἴρηκεν.

77. Ἐχρῶντο δὲ εἰς τὰς χεῖρας, ἀποπλύνοντες αὐτὰς, καὶ σμήματι, ἀποῤῥύψεως χάριν, ὡς παρίστησιν Ἀντιφάνης ἐν Κωρύκῳ·

Ἐν ὅσῳ δ' ἀκροῶμαί σου κέλευσον * τινα
φέρειν ἀπονίψασθαι. Β. δότω τὶς δεῦρ' ὕδωρ,
καὶ σμῆμα.

Ἔτι δὲ καὶ εὐώδεσι τὰς χεῖρας κατεχρίοντο, τὰς ἀπομαγδαλίας ἀτιμάσαντες, ἃς Λακεδαιμόνιοι ἐκάλουν κυνάδας, ὥς φησι Πολέμων ἐν τῇ περὶ ὀνομάτων ἀδόξων ἐπιστολῇ. Περὶ δὲ τοῦ εὐώδεσι χρίεσθαι τὰς χεῖρας Ἐπιγένης ἢ Ἀντιφάνης φησὶν ἐν Ἀργυρίου ἀφανισμῷ οὕτως·

Καὶ τότε περιπατήσεις, κἀπονίψει κατὰ τρόπον
τὰς χεῖρας, εὐώδη λαβὼν τὴν γῆν.

Καὶ Φιλόξενος δ' ἐν τῷ ἐπιγραφομένῳ Δείπνῳ φησίν·

Ἔπειτα δὲ παῖδες
νιπτρ' ἔδοσαν κατὰ χειρῶν
σμήμασιν ἰρινομίκτοις
χλιεροθαλπὲς ὕδωρ ἐπεγχέοντες
τόσσον, ὅσον ἔχρῃζεν.
ἐκτρίμματα λαμπρὰ
σινδονυφῆ δίδοσαν,

χρίματά τ' ἀμβροσίοδμα
καὶ στεφάνους ἰοθαλέας.

Δρόμων δ' ἐν Ψαλτρίᾳ·

Ἐπεὶ δὲ θᾶττον ἦμεν ἠριστηκότες,
ὁ παῖς περιεῖλε τὰς τραπέζας, νίμματα
ἐπέχει τις, ἀπενιζόμεθα, τοὺς στεφάνους πάλιν
τοὺς ἰρίνους λαβόντες ἐστεφανούμεθα.

78. Ἐκάλουν δ' ἀπόνιπτρον τὸ ἀπόνιμμα τῶν χειρῶν καὶ τῶν ποδῶν. Ἀριστοφάνης·

Ὥσπερ ἀπόνιπτρον ἐκχέοντες ἑσπέρας.

Ἴσως δὲ καὶ τὴν λεκάνην οὕτως ἔλεγον, ἐν ᾧ τρόπῳ καὶ χειρόνιπτρον. Ἰδίως δὲ καλεῖται παρ' Ἀθηναίοις ἀπόνιμμα ἐπὶ τῶν εἰς τιμὴν τοῖς νεκροῖς γινομένων, καὶ ἐπὶ τῶν τοὺς ἐναγεῖς καθαιρόντων, ὡς καὶ Κλείδημος ἐν τῷ ἐπι-(410) γραφομένῳ Ἐξηγητικῷ. Προθεὶς γὰρ περὶ ἐναγισμῶν, γράφει τάδε· „Ὄρυξαι βόθυνον πρὸς ἑσπέραν τοῦ σήματος. Ἔπειτα παρὰ τὸν βόθυνον πρὸς ἑσπέραν βλέπε, ὕδωρ κατάχεε, λέγων τάδε, Ὑμῖν ἀπόνιμμα, οἷς χρὴ καὶ οἷς θέμις. Ἔπειτα αὖθις μύρον κατάχεε.“ Παρέθετο ταῦτα καὶ Δωρόθεος, φάσκων καὶ ἐν τοῖς τῶν θυγατριδῶν πατρίοις τάδε γεγράφθαι περὶ τῆς τῶν ἱκετῶν καθάρσεως· „Ἔπειτ' ἀπονιψάμενος αὐτὸς, καὶ οἱ ἄλλοι οἱ σπλαγχνεύοντες, ὕδωρ λαβὼν κάθαιρε, ἀπόνιζε τὸ αἷμα τοῦ καθαιρομένου, καὶ μετὰ τὸ ἀπόνιμμα ἀνακινήσας εἰς ταυτὸ ἔγχεε.“

79. Χειρόμακτρον δὲ καλεῖται, ᾧ τὰς χεῖρας ἀπεμάττοντο ὠμολίνῳ· ὅπερ ἐν τοῖς προκειμένοις Φιλόξενος ὁ Κυθήριος ὠνόμασεν ἔκτριμμα. Ἀριστοφάνης Ταγηνισταῖς·

Φέρε, παῖ, ταχέως κατὰ χειρὸς ὕδωρ,
παράπεμπε τὸ χειρόμακτρον.

(Σημειωτέον δὲ, ὅτι καὶ μετὰ τὸ δειπνῆσαι κατὰ χειρὸς ἔλεγον, οὐχ ὡς Ἀριστοφάνης ὁ γραμματικός φησιν ὅτι πρὶν φαγεῖν οἱ Ἀττικοὶ κατὰ χειρὸς ἔλεγον, μετὰ δὲ τὸ δειπνῆσαι τὸ νίψασθαι.) Σοφοκλῆς Οἰνομάῳ·

Σκυθιστὶ χειρόμακτρον ἐκκεκαρμένος.

Καὶ Ἡρόδοτος ἐν δευτέρᾳ. Ξενοφῶν δ᾽ ἐν πρώτῳ Παιδείας γράφει· „Ὅταν δὲ τούτων τινὸς θίγῃς, εὐθὺς ἀποκαθαίρεις τὴν χεῖρα εἰς τὰ χειρόμακτρα, ὡς πάνυ ἀχθόμενος, ὅτι κατάπλεά σοι ἀπ᾽ αὐτῶν ἐγένετο.“ Πολέμων δ᾽ ἐν ἕκτῳ τῶν πρὸς Ἀντίγονον καὶ Ἀδαῖον περὶ τῆς διαφορᾶς λέγει τοῦ κατὰ χειρὸς πρὸς τὸ νίψασθαι. Δημόνικος δ᾽ ἐν τῷ Ἀχελωνίῳ τὸ πρὸ τοῦ δείπνου κατὰ χειρός φησι, διὰ τούτων·

Ἐσπουδάκει δ᾽ ἕκαστος, ὡς ἂν ἐσθίων
ἅμα τ᾽ ὀξύπεινον ἄνδρα καὶ Βοιώτιον.

Τὸ γοῦν κατὰ χειρὸς περιγράφει πᾶς, ὅτι μετὰ δεῖπνον αὐτῷ τοῦτο γίγνεται λαβεῖν. Ὠμολίνου δὲ μέμνηται Κρατῖνος ἐν Ἀρχιλόχοις· „Ὠμολίνοις κόμη βρύουσ᾽, ἀτιμίας πλέως.“ Σαπφὼ δ᾽ ὅταν λέγῃ ἐν τῷ πέμπτῳ τῶν μελῶν πρὸς τὴν Ἀφροδίτην· „Χειρόμακτρα δὲ καγγόνων πορφυρᾶ, καὶ ταῦτα μὲν ἀτιμάσεις ἔπεμψα πυφωκαας δῶρα τίμια.“ Καγγόνων κόσμον λέγει κεφαλῆς τὰ χειρόμακτρα. Ὡς καὶ Ἑκαταῖος δηλοῖ ἢ ὁ γεγραφὼς τὰς περιηγήσεις ἐν τῇ Ἀσίᾳ ἐπιγραφομένῃ· „Γυναῖκες δ᾽ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς ἔχουσι χειρόμακτρα. Ἡρόδοτος δ᾽ ἐν τῇ δευτέρᾳ φησί· „Μετὰ δὲ ταῦτα ἔλεγον, τοῦτον τὸν βασιλέα ζωὸν καταβῆναι κάτω εἰς ὃν οἱ Ἕλληνες Ἅιδην νομίζουσι, κἀκεῖθι συγκυβεύειν τῇ Δήμητρι, καὶ τὰ μὲν νικᾶν

αὐτὴν, τὰ δὲ ἐσσοῦσθαι ὑπ᾽ αὐτῆς· καί μιν πάλιν ἀναφικέσθαι, δῶρον ἔχοντα παρ᾽ αὐτῆς χειρόμακτρον χρύσεον."

80. Τὸν δὲ τῷ χερνίβῳ ῥάναντα παῖδα, διδόντα κατὰ χειρὸς Ἡρακλεῖ ὕδωρ, ὃν ἀπέκτεινεν ὁ Ἡρακλῆς κονδύλῳ, Ἑλλάνικος μὲν ἐν ταῖς ἱστορίαις Ἀρχίαν φησὶ καλεῖσθαι· δι᾽ ὃν καὶ ἐξεχώρησε Καλυδῶνος· ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ τῆς Φορωνίδος Χερίαν αὐτὸν ὀνομάζει· Ἡρόδω-
(411) ρος δ᾽ ἐν ἑπτακαιδεκάτῃ τοῦ καθ᾽ Ἡρακλέα λόγου Εὔνομον. Καὶ Κύαθον δὲ τὸν Πύλητος μὲν υἱὸν, ἀδελφὸν δὲ Ἀντιμάχου, ἀπέκτεινεν ἄκων Ἡρακλῆς, οἰνοχοοῦντα αὐτῷ, ὡς Νίκανδρος ἱστορεῖ ἐν δευτέρῳ Οἰταϊκῶν· ᾧ καὶ ἀνεῖσθαί φησι τέμενος ὑπὸ τοῦ Ἡρακλέους ἐν Προσχίῳ, ὃ μέχρι νῦν προσαγορεύεσθαι Οἰνοχόου.

Ἡμεῖς δ᾽ ἐνταῦθα καταπαύσαντες τὸν λόγον, ἀρχὴν ποιησόμεθα τῶν ἑξῆς ἀπὸ τῆς τοῦ Ἡρακλέους ἀδηφαγίας.

UNIVERSITY
3 9015 0